

E.2.1

Octob.
 Andree Vesalii Bruxellensis Scultus qui obiit die 15. M. D. lxxv.
 etatis sua Lxiii. cum Hierosolymis redisset.

Vesalii cineres, venerandaque gentibus ossa
 Quisquis remota conlatis sepulchra
 Quam facit incultis remota Licet illos aperis
 Gratulam Victor, et laborem sistito:
 Natura hic genium, finemque laborum per am
 Vidisse credens; cetera insanus labor.

B A S I L Æ A E.

AD DIVVM CAROLVM

QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVM

QVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in suos de Humani corporis fabrica libros, Praefatio.

VANTVMVIS uaria in artibus scientijsq; tractari
dis grauius obstat, quo minus accurate perdiscan-
tur, minusq; feliciter in usum succedant, CAROLE
clementissime Caesar, tamen haud mediocriter dispen-
dium quoque adferre arbitror, nimium diductam
disciplinarum, quae uni cuiusque arti absolue-
re famulantur diuisionem, & multo adhuc magis eius ar-
tis exercitiorum adeo morosam ad diuersos artifices
distributionem, ut qui artis scopum sibi praefixerunt,
unam eius partem ita complexentur, ut caeteris quae
ipsum maximopere spectant, & ab illo seungi ne-
queunt, relictis, nihil unquam egregium praestent,
ac propositum finem nunquam attingentes, a uera
artis constitutione perpetuo declinent. Nam, ut cae-
teras quidem silentio praeteream, & de ea quae sanitati hominum praefecta est, aliquantisper ser-
monem instituam, profectio in hac tametsi reliquarum omnium quas hominis ingenium adin-
uenit longe comodissima & imprimis necessaria difficilisq; ac operosa sit, nihil pestilentius irre-
pere potuisset, quam quod aliquando, & praecipue post Gothorum illuuiem, Manforemque
Persiae regem (sub quo Arabes nobis adhuc cum Graecis merito familiares uigebant) medi-
cina coulq; lacerari cepit, quod primum eius instrumentum manus operam in curando ad-
hibens, sic neglectum est, ut ad plebeios ac disciplinis medicae arti subservientibus neuti-
quam instructos, id quali uideatur esse demanlatum. Quamuis enim tres medicorum se-
ctae olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum
autores uniuersae artis scopum ad conseruandam sanitatem, morbosq; profligandos direxe-
runt, deinde huc omnia, quae singuli in suis sectis arti necessaria existimabant, referentes, tripli-
ci auxiliorum instrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, secundum omnis
medicaminum usus, tertium manus opera, quae uel praeter ceteris medicinam esse deficientium
additionem, & superfluo-
rum ablationem, eleganter ostendit, ac nunquam non sui usum in affe-
ctuum curatione praebet, quoties in remedia obimus, quorum beneficio hanc generi hu-
mano saluberrimam esse, tempora ususq; docuerunt. Triplex haec medendi ratio, cuiuscunq; sectae
medicis aequae erat familiaris, ipsiq; proprias manus pro affectuum natura curationi accommo-
dantes, non minorem industriam in illis exercendis impenderunt, quam instituenda uictus
rationi, aut medicamentis dignoscendis, ac componendis. quemadmodum praeter ceteros
diuini Hippocratis libros, si liquidum arguunt, quos de Medici munere, de Ossium fracturis,
Articulorum luxationibus, eiusq; generis malis omnium absolutissime conscripsit. Quin &
Galenus post Hippocratem medicinae princeps, praeterquam quod Pergamentum gladi-
atorum curationem sibi soli commissam subinde gloriatur, neque ingrauescente iam aetate,
simias ab ipso secandas famulorum opera excoriari uoluit, crebro inculcat, quantum manus
artificio oblectatus sit, quamq; studiose id cum caeteris Asiae medicis exercuerit. Imo ueterum
nullus non aequae attentae curationem quae manu sit, atque eam quae uictu ac medicamen-
tis perficitur, posteris tradidisse uidetur. Verum maxime post Gothorum uastationem,
quando omnes scientiae antea pulcherrime florentes, atque ut decebat exercitae, pessum iuere,
lautiores medici primum in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam fasti-
dientes, quae in aegris manu facienda ducerent, seruis praescribere, ac illis tantum architecto-
rum modo astare, coeperunt. Mox quum sensim caeteri quoque ueram medicinam exercitan-
tium incommoda detrectarent, quaestui honoriq; nihil interim subducentes, a priscis medicis
prompte degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeo uictus praeparationem aegrorum
custodibus, medicaminum compositionem pharmacopolis, manuum uero munus tonsoribus
relinquentes. Atque ita temporis successu, curandi ratio tam misere diuisa est, ut medici qui-
dem, se physicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus
praescriptionem sibi duntaxat arrogauerint; reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixq; famulorum loco habent, relegant, turpiter à se quod præcipuum & art
uquissimum est medicinae membrum, quodq; naturæ speculationi (si modò quod aliud) in
primis innititur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maxime reges exercent, Persæ
hæreditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum artradunt, Thraces cum
plerisque nationibus summe colunt ac uenerantur. ea artis parte propemodum neglecta, quam
olim Romani tanquam eludendis interimendisq; hominibus excogitatam, è re publica prosci
pserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in mor
bo à se explicando satagentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio pror
sus abstrahat. Vnde etiam illi potissimum debemus, quod tot conuicijs in medicos iaci solius
hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti
à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum
fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ
poëtis Podalirium & Machaonem celebrat, hi diui Æsculapij filij non ideo prædicantur,
quod febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quam illo adhibito, sanat,
remouerent, hominum uel palato in reconditis deploratisq; affectibus subseruirent: sed quia
luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq; flu
xus curationi potissimum præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in
primis inferunt, diligentemq; medici operam semper experit) generosissimos Agamemnonis
milites liberarent. Verum augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinae instrumentum
alijs præferre, haudquaquam proposuit: quum triplex dicta auxiliorum ratio minime disjungi
possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debite exequatur, omnes medicinae
partes ex æquo ita constitutæ paratæq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis
cumulatus omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrat, qui non
statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaq; opportuna uictus ratio instituenda, &
medicamentis ac demum manu aliquid molienti sit. adeo ut huius artis tyrones modis omnibus
hortandi ueniāt, ut illorum (si dijs placet) physicorū susurros uilipendentes, Græcorū more, ac
quemadmodū artis natura penitus præcipit, manus quoq; curationi admoueāt, ne deinceps
laceram medendirationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc
eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integrius eruditos, à manus opera, tan
quam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam ple
bem pro tonforibus tradantur, ipsiq; postmodum neque par cum istis uix dimidiato medi
cis quaestus, neque honor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim
detestabilis uulgi opinio præcipue remoratur, quo minus totum curandi artificium, uel hoc
etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis aspicentes, ma
gna mortalium noxa (ut semel uereq; dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus.
Quippe quum primum ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegaretur,
mox etiam medici impense ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem ami
serunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq; etiam pharmacis officinae scaterent, tot uero ele
gantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq; complures etiam lateant,
autores fuisse: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos ali
quot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cogni
tioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitore restituere conati, plurimum contulisse uidean
tur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum speci
men Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariæq; disciplinarum ac linguarum eru
ditione cum primis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominū exercitissimus.
Cæterum peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc
multo execrabilius naufragium, ac longe atrociorem cladem præcipue naturalis philosophiæ
parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis
fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tri
buerunt, ut illi inter medicinae partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc nanque
cum prius à medicis unice excoleretur, ipsiq; in hac adipiscenda omnes neruos intenderent,
tum demum misere collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomien
perdiderunt. Dum enim medici solam interiorū affectuum curationem ad se pertinere autuma
bant, etiam uiscerum cognitionē sibi abunde sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum,
neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perreptant fabricam, ueluti ad ipsos
non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonforibus committe
batur, non solum uera uiscerum cognitio medicis periit, uerum etiam dissecandi industria

interci

intercidit prorsus, eo quod scilicet hi confectionem non aggredierentur, illi uero quibus manus
artificium committeretur, indoctiores essent, quam ut dissectionis professorum scripta intelli
gerent: tantum abest, ut difficillimam abstrusissimamq; artem manu ipsis traditam, id homi
num genus nobis asseruaret, utq; hæc pestilens curatiua partis dispersio detestabilem ritum in
Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium hi
storiā enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt,
sed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, descripta uel ob oculos ponunt, alitè in ca
thedra egregio fastu occinentibus: illis autem adeo linguarum imperitis, ut dissecta specta
toribus explicare nequeant, atque ex physici præscripto ostendenda lacerent, qui manu cor
poris sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit.
Atque ut sic omnia perperam docentur in scholis, ac ridiculis quaestionibus dies aliquot abe
unt, ita quoque spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quam lanus in macello
medicum docere posset. ut aliquot Gymnasia præteream, ubi de humani corporis compage
rescenda uix unquam cogitatur: usque adeo uetus medicina à pristino decore ante plures an
nos desciuit. Porro quum illa iam pridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter
moderari uoluit superi) felicitate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atque à profundissimis
tenebris caput suum erigere cœpisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnul
lis Academijs propemodum recuperasse uideretur, nihilq; illa impensius adhuc desideraret,
ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot præstantium uiro
rum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi.
Ac ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus
torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philosophiæ mem
brum ita ab inferis reuocandum putauit, ut si non absolutius apud nos, quam aliàs unquam
apud prisce dissectionum professores uerfaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haud pu
deret asserere, hanc dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: nostraq; hac tempe
state nihil simul ita collapsum, moxq; integritati restitutum, ac Anatomien fuisse. Verum id stu
dium nequitiam successisset, si quum Parisijs medicinae operam darem, huic negotio manus
non admouissem ipse, ac obiter mihi & cõsodalibus ab imperitissimis tonforibus in una atque
altera publica sectione uisceribus aliquot superficialitè ostensis acquieuissem. adeo enim per
functorie illic, ubi primum medicinam prosperè renasci uidimus, Anatomie tractabatur, ut ipse
in brutorum aliquot sectionibus sub celebri ac nunquam satis laudato uiro Iacobo Syluio
uerfatus, tertiam cui unquam mihi adesse obtigit sectionem, solito absolutius, & sodalium &
præceptorum hortatu adductus publice administrarem. Quum autem secundò (tonforibus
ab opere iam relegatis) illam aggredierer, musculos manus cum accuratiori uiscerum dissec
tione sum ostendere. præter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersoq; ordine
laceratos, nullum unquam musculum, ut neque etiam os aliquod, multoq; minus adhuc ner
uorum, uenarum, arteriarum exactam seriem, quisquam mihi primum comonstrauit. Mox
Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quod illic decem & octo annis de Ana
tome ne somniauerat quidem medici, utq; de eius Academiæ studiosis bene mereret, ac ipse in
re prorsus abdita, & mihi ad medicinam apprimè necessaria exercitatio redderet, accuratius
paulo quam Parisijs, humanā fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Acade
miæ professores nunc magnā atque adeo seriam ac diligentē in hominis partibus dignoscendis
operam impendere uideantur, probè intelligentes, quā egregiam philosophandi suppellecti
lem earum notitia ipsis suppediet. Porro Patuij in clarissimo totius orbis gymnasio, quia ad
medicinæ chirurgicæ professionem (quam, ne à reliqua medicina meipsum disungerem, annis
quinque illustrissimis, & erga doctrinarum studia longè liberalissimis SENATVS VENETI
stipendijs conductus, prælego) Anatomes quoq; tractatio pertinet, eam in hominis constru
ctione inquirenda nauauit operam, ut modò sæpius hic & Bononiæ hanc ita administraue
rim, ridiculoq; scholarum more expulso sic ostenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod
à ueteribus proditum ad nos peruenit, desiderare possimus, ac nullius quæ occurreret partis
constructionem adhuc expeteremus. At medicorum segnitie nimium cauit, ne Eudemij, He
rophili, Marini, Andræ, Lyei, ac aliorum dissectionis procerum scripta nobis referuarentur,
quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ superfit tot illustrium autorum, quos uel Ga
lenus secundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti com
memorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata.
Qui uero ipsum sunt secuti, in quorum classem Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros
quotquot legere hæcenus mihi licuit, recenseo (illorum bona dixerim uenia) omnes, si modò

* 3 quid

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per Iouem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi videntur, quam humani corporis sectionem: adeo mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumq; in refecando oscitantia fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta è Galeni placitis penitus consarcinata, suaq; Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis forte ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoq; esse cõtemnendum arbitraretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis uoluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoq; minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quod Galenus se frequenter corrigit, suamq; negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitior redditus, non semel indicat, contrariaq; frequenter docet) nobis modò ex renata dissectionis arte, diligentiq; Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non penitenda restitutione constet, nunquam ipsum refecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum confectionibus se exercentes immeritò arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus rectè assecutus est, ut taceam, mirandum esse maxime, in multiplici infinitaq; humani corporis organorum & simiae differentia, nullam nisi in digitis ac poplitis flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi citra hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verum in præsentia, haudquaquam institui falsà Galeni dissectionis professorum facile principijs dogmata perstringere: multoq; adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initio impius, suaq; autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quam medici (longè secus quam Aristotelis sectatores) turbari soleant, quum multo sapientius quam ducentes à uera partium humanæ harmoniæ, usus functionisq; descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomes administratione nunc obseruât, toruè interim & summo defendendi studio dissecas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitecant, suisq; oculis ac rationibus nò inefficacibus plus fidei, quam Galeni scriptis adhibeant, hæc uerè paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritarum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulo perscribentes, & ad illorum inspectionem, ac demum ad ueræ Anatomes cognitionem, tam sollicitè & amice hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academicjs ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andreae, Marini, aliorumq; præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consuevit. Quod quo felicioribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ alijs huius argumèti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emisserunt, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cætu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuerit, demonstratorum habebunt commẽtarios, cæterisq; leuiori negotio Anatomen ostendent. Quamquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minime futuri sint inuitiles, quum cuiusque humani corporis particulae numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partium natura dissecantes rimari consueuimus, unà cum mortuorum uiuorumq; resectionis artificio, satis diffusè persequatur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiofis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ quòd illis reliquæ partes suffulciuntur stabilianturq; & secundum hæc describantur, ab Anatomes studiofis primùm cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorū beneficio ossa cartilagineq; inuicem cõnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentes opifices, commemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisq; particulis familiarem quo enutrantur sanguinem deferunt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantū, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicitur. Septimus uerò cerebri & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, nò repetatur. Quippe in horum librorū ordine digerendo, Galeni sen-

sententiam sum sequutus, qui post musculorum historiam, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiscerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis nò inepte, ac potissimum apud huius scientiæ tyronem, aliquis cum uasorū distributione rudem uiscerum cognitionē ita persequendam contendet, quemadmodum in Epitome præstiti: quam ueluti horum librorū seminatam, ac in illis demonstratorū indicem præparauit, Serenissimi Principis PHILIPPI Maiestatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunq; in optimo totius orbis moderatore desiderari possunt, quam cumulatissimè expectatur) splendore decoratam, aut toritateq; munitam. Verum hîc quorundam iudicium mihi succurrit, qui non duntaxat herbarum, sed & humani corporis partium quantumuis etiā exquisitissimas delineationes, rerum naturalium studiofis proponi, acriter damnant: quod has non picturis, uerum sedula refectione, rerumq; ipsarum intuitu disci oporteat. perinde sanè ac si hoc nomine uerissimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones sermonis contextui adhibuissim, ut studiosi illis freti, à cadauerum sectionibus proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortaret. Profectò si ueterum, qui pueros domi in confectionibus administrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, consuetudo huc usq; deducta fuisset, non picturis modò, uerum & omnibus cõmentarijs perinde atque ueteres illos facile nos carere permitterem: qui tum primùm de Administrandis dissectionibus scribere sunt aggressi, quum nò liberis solum, sed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine suspiciebant, artem cõmunicare honestū esse censuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in sectionibus exerceri cõsueuerit, protinus necessariò accidit, ut Anatomen infelicibus cõdiscerent, exercitatione, quam in pueritia auspicari solebat, abolita. Adeo ut quæ ars Asclepiadum familia excidisset, multisq; seculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui speculationē ipsius integrè conseruaret. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opitulentur, ipsiq; etiā uel explicatissimo sermone rem exactius ob oculos collocent, nemo est qui nò in geometria, alijsq; mathematicis disciplinis experiatur: præterquam quod nostræ partium imagines illos impense oblectabūt, quibus nò semper humani corporis refecandī datur copia: aut si datur, tam delicata & in medico parum probada præditi sunt natura, ut et si iucundissima hominis cognitione, immensi rerū Conditoris sapientiā (si quid aliud) attestare, insigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel sectioni aliquando intersint. Vt cunq; uerò sit, toto opere id unicè studiū, ut in negotio longè reconditissimo, neq; minus arduo, quamplurimis prodessem, humaniq; corporis fabricæ non decē, aut duodecim (uti obiter spectanti apparet) sed aliquot mille diuersis partibus extructæ historiā, quam uerissimè & abfolutissimè pertractare, ac intelligendis Galeni libris posteritati adhuc asseruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumēta præceptoris operā requirentibus, nò spernendā frugem medicinæ candidatis adferre. Licet interim non me lateat, quam conatus iste meæ ætatis, qua uigessimum octauum annum nondum excessi, nomine, parum autoritatis habebit, ac quamminimè ob eam non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum moribus erit tutus, qui mihi Anatomen docenti nò assistere, aut ipsi hanc sedulo non sunt aggressi, primaq; fronte uarias rationes in Galeni defensionem cõminiscuntur, nisi magno alicuius numinis patrociniò ex more commendatus in lucem auspiciò prodeat. Verum quia maiori nullo quam diu CAROLI, inuictissimi, maximiq; Imperatoris nunquā intermorturo nomine tutius muniri, splendidiusq; ornari potest, tuam Cæsaream Maiestatem omni reuerentia supplex iterum atq; iterū obsecro, ut si uenile hoc meum studiū multis rationibus causisq; sibi obnoxium, sub ipsius ductu, splendore ac patrociniò in hominū manibus tantisper uersari sinat, donec per rerum usum, ac quod ætate accedit iudiciū, eruditionemq; hunc laborem summo optimoq; Principe digniorem reddam, aut aliud non reiiciendum alijs ex arte nostra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuerſa Apollinea disciplina, adeoq; tota naturali philosophia, nihil tuæ Maiestati gratius acceptius uel procudi posse, historia, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriusq; symphonia, & nosmetipsos denique (quod uerè hominis est) cognoscimus. Atque ut id pluribus colligo argumētis, ita inde in primis conijcio, quod in calibrorum frequentia, quæ scelicis memoriæ MAXIMILIANO Romanorū maximo Imperatori auo tuo cõsecrati fuere, nullus præsentis negotij libello unquam gravior extiterit. Neq; unquam obliuiscar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inspexeris, quamq; curiose de singulis percunctatus sis, quas pater meus Andreas Maiest. T. à pharmacis primarius iuxta ac si delissimus, aliquando intuendas obtulit. Vt nunc præterea incredibile illum, ut in omnes disciplinas, ita etiā multo maxime in mathematicas, & præsertim eius quæ mundi astrorumq; scientiam pertractat, amorem, & in tanto heroe admirabilem eius peritiā. Adeo, ut haud fieri queat,

AD CAROLVM V. INVICTISS. IMP. PRÆFATIO.

quin ut mundi scientia unice teneris, ita etiam aliquando omnium creaturarum absolutissimæ fabricatione expēdenda delecteris, & immortalis animæ diuersorio ac instrumēto cōsiderando uoluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregie correspondet, ueteribus haud ab re microcosmus nuncupabatur. Caterum, uti modo homini dignissimam sui corporis structuræ cognitionem, per se longè commendatissimam, & cui tantopere uel Romæ summos uiros, tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuat, minimè hīc prædicandam statui: ita quoque Magni illius Alexandri, qui non nisi ab Apelle pingi, à Lyssippo in ære duci, & à Pyrgotele sculpi uoluit, probè memor multo minùs hīc laudum tuarum aliquid recensendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præsertim quum prorsus improbandus sit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo absq; omni delectu, & serè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus ascribi solent, suspicienda doctrina, singularis prudentia, mira mansuetudo, acre iudicium, indefessa liberalitas, erga literatos & studia mirus amor, in rebus agendis summa celeritas, omnisq; adeo uirtutū chorus, quo tuam Maiestatem non minus quàm dignitate, ac felicitate, rerumq; gestarum triumphis uniuersos mortales anteire, nullus nō (quamuis hīc à me non dicatur) perspectissimū habet. unde etiam summi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dii studijs & toti orbi non inuideant, sed diutissime mortalibus incolume, perpetuoq; felix feruent ac tueantur, precor.

Patauij. Calend. Augusti, anno post natum CHRISTVM

M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epistola, quam unā cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia missam accepimus, pleraque continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initio admonendum putassemus, quæq; Typographis, præcipue ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauanda natis, significanda uidebantur, operæ precium duximus illam ita quoque uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO GRÆCARVM LITE

RARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI,

amico charissimo suo.

S.

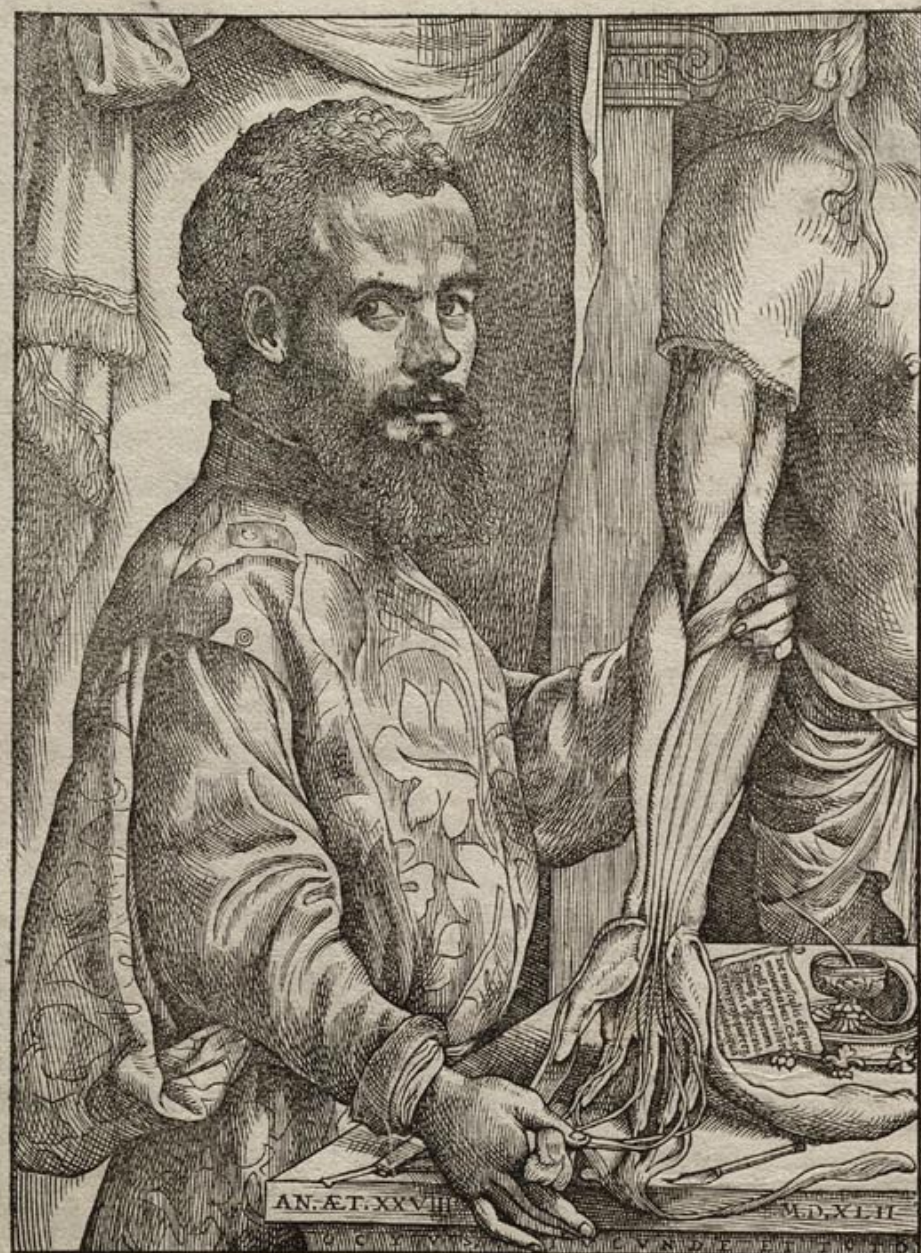

ACCIPIES breuī simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Vtinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulo cum sculptore & NICOLAO STOPIO hic Bombergorum negotiorum fidelissimo curatore, in humanioribusq; studijs apprime uersato iuvene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliudue incommodum ipsis ueclura inferat. Inter tabularum seriem exemplar fructatim repositum, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco reponenda ueniat ascripti: ne forte illarum ordo ac dispositio tibi tuis ue operis negotium ficefferet, figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum, quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam completitur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distincti, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem inuat: ob idq; figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis super lineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quānam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruauit, ut quotiescunq; figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuras hoc illo ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerūt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculptissimus: primum ferè à manu sculpsit, & dein alijs Latinorum orsi: in super Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicū descriptione obseruatum est, ut indicans unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio characterē exprimat, ipsi punctum in margine subiecti, ut unā cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verum hanc rationem, ac potissimum cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixius scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissime & ocylis excudantur, utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primum magno studio forum commodo, felicitq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendum, quod non uulgariter ac scholasticè, uelut quæ simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquā hic iudicio ualeas, nihilq; nō de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitaretis, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unā cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihiq; spectatu perquam iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obsfuscatione apparebit. Verum non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri leuitate soliditateq; ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosq; hic aliquot impresimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo post ad uos proficiam, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cōmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularum

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Caesaris, quantumvis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impetratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, haecenus non curauimus describendū. Regis Galliae, se mihi adeptum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspeffuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissime sutos typographos ualeant, abunde in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primum impressis, & postmodū misere passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augusta enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, Caesaris & regni Neapolitani primum medicum, rarumq; profectò nostrae aetatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanice est praefatus, & praeter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (ut emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falso asserit, quae Galenus pluribus quam triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Graecas & Arabicas uoces ab ipso adhibitās: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quae conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulae in primis debebant esse commendatiores. praeterquam quod Venetam sculpturam peruerse istlic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniae iisdem tabulis manum admouit: quantumvis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quam ex humanae fabricae refectione inueniri posse, uerum etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruerint, & neruorum delineationem parum feliciter imitam adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eā ederem, a me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alij interim propter sculpturae (uti conijcio) difficultatem omisiss: quum potius a prioribus, si studiosorum habita esset ratio, abstinendū fuisset. Ceterum Argentiniensis ille, quē EVCHSIUS tantis conuicijs ob quaedam denuo transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quam ipse plagiarium appellare possem, de studijs pessime est meritis, quod tabulas quae nunquam satis magnae studiosis proponi poterunt, tam foede contraxerit, & turpissime pictas, ac praeter omnem rationem circumscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emiseric. Huius gloriae inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiae eius generis libros adhuc emitte pergit. Adeo uel diuina illa & felicissima Italorum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quod aliud in Germania medicis iudiciū ob sordidorū quorundam typographorū mancipia requirant, quae nullum nō scripti genus uilis alicuius praemioli a typographis emungēdi gratia cōgerere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emitte audent. Haec eo scribo, ut intelligas, quam parum illa impressioni tuae adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multo libentius tabulas alicui industrio typographo quocunque transmissurum: quantumq; in me esset, operam meam in rei literariae usum communicaturum: quam ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obesse conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illaq; turgido quopiam praefixo titulo, perinde ac si a me ita negligenter exissent, in hominum manus uenirent. Atque haec potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quam integerrimae & mundissimae a tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREAE VESALII.

obit 15 oct 1564 aet 58

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE
uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusq; omnia
stabiluntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS
& differentia. Caput I.

OSCAETERARVM hominis partium est durissi-
mum, & aridissimū, maximeq; terrestre & frigidum,
& sensus denique praeter solos dentes expers. Huius
enim temperamentū summus rerum opifex Deus
substantiā meritō efformauit, corpori uniuerso fun-
damenti instar subiiciendam. Nam quod parietes &
trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus
carinae simul cum costis praestant, id in hominis fa-
brica ossium praebet substantia. Ossium siquidem
alia roboris nomine tanquam corporis fulcra pro-
creantur, e quorum numero sunt tibiae & femo-
rum ossa, & dorsi uertebrae, ac omnis fere ossium con-
textus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula,
tutissimiq; ualli & muri à natura obijciuntur, quem-

Ossium natura.

Ossium usus.

Ossium differen-
tia ab usu.

admodum caluaria, uertebrae spinæ, & transuersi earundem processus, pectoris os, costae.
Alia quorundam ossium articulis praeficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in
nimium acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficii occasione, ossicula effinguntur,
sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quaedam secun-
do pollicis manus internodio, & quatuor reliquorum digitorum primis internodijs, & primis
etiam internodijs quinque digitorum pedis coartculantur. Dentes porro incidendis & con-
fringendis & atterendis moliendisq; cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instru-
menti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verum cuiusq; ossis primarium mu-
nus, singulorum ossium Caput fufius ostendet, quandoquidem in praesentia abunde est, gene-
ratim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) haec fulcrorum modo uniuersam corporis
molem sustentant, & ipsa omnia adnascuntur & firmanantur, & ab ipsidem suspenduntur, adeo
sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quam modo fere diximus, defumi possit differentia.
In magnitudine uerò ossa uariant, quod nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiae os, hu-
merus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut bra-
chialis ossa, dentes, & ossicula quae sesamo assimulantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri os-
sis lateribus coarctata, scapulae, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gra-
cilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costae. Porro satius erit omnes diffe-
rentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumerae occurrant) ad priuatas ossium
descriptiones referuare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quae nam
horum sint aspera: ut ea quae lapidea in caluariae basi uocabimus, quod praeruptae rupi simi-
lia uideantur, item quae laeuias sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quae triangu-
lum referant, ut scapulae: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quae cunei speciem obtineant,
ut capitis os, à cuneo *opliuofolles* dictum: & quae iugis assimilentur, ut *zygomaticae* Graecis, iuga-
lia autem nostris appellata: & quae nostrum imitentur, ut clauiculae: & quae ensis effigiem
ostendant, ut pectoris os: insuper quae u figuram referant, ut *uocales* uocatum os: & quae ra-
dij quo latiores cordulae texuntur figuram exprimant, ut cubiti os radij nomine donatum: &
quae cubo reserantur comparamus, ut pedis os à cubi imagine *luciofolles* nuncupatum: & quae
cymbae imagini accedant, ut pedis os à cymba Graecis *σκαποfolles* appellatum: & quae mola,
scuto & patellae similia dicantur, ut os genu articulo praepositum: ad haec quae totius Italiae
circumscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quae fibulam repraesentent, ut tenuius in ti-
bia os fibula appellatum: & quae coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi sup-
positum os, quod coccyx nuncupatur: dein quae incudis uel molaris dentis effigiem quodam-
modo repraesentet, ut minus organi auditus ossiculum: & quae malleum, ut grandius eiusdem
organi

Differentia à
magnitudine.

A forma.

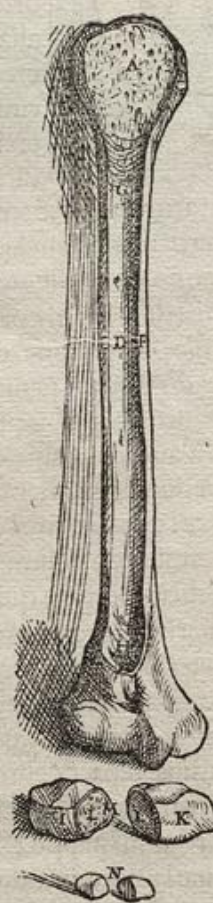
organi officulum: præterea quæ à uerticuli forma nomen sortiantur, ut dorsi uertebrae: & quæ clauo à Græcis *κλῶν* appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ pilæ seu ciceris formam præferant, ut duo pedis ossicula, primo pollicis interno dio supposita: eiusque generis ossium quæ forma inuicem uariant permulta, non ita obiter ab illo cui ossa adhuc in cognita sint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, superciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsentia nequiquam recensendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid processum, appendicem, eiusque ordinis reliqua nomen, hæcenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessario pertractaturus. Ac proinde etiã differentia ab ossium commissurarum speciebus petita, nisi commissuræ accuratè explicatis, obuiæ esse nō queunt. Quod autē quamplurimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quibus assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quæ nam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut ali qua tantum ex parte, ut femur, in crustentur. quæ item in cartilagine degeneret: ut nasi ossa,

*Differentia
ab appendicibus,
processibus, ca
pitibus, etc.
Ab ossium com
missuris.*

*A cartila
gine.*

*Ab ossium
substantia &
constitutione.*

*Quoniam præsentia differentia in figuris, singulis Capitibus quibus
prænotatim os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc*

*Capite pertractantur, non
est obuia, hic appropinquamus
brachij ossis, seu ut cū Cel
so dicamus: humeri, secun
dum longitudinem dissecti al
teram partem, quæ ipsius
capite quod scapulae articu
latur, cauerulus pumicis
modo efformatus, & An
signitas cōmonstrat: quæ ad
modum squamæ illis cauer
nulis obducta, et B notat.
C autem inferitur portio
exterioris superficiei istius
ossis, hic cōspiciat. Insuper
D sinum cōmonstrat am
plius cauum, qui solidissima
crassaque ossis parte E ac F
indicata circumdatur, secun
dum humeri longitudinem
exporrigitur. Ad sinum ue
rò sinum ubi G reponi
tur, & innum ubi H uisi
tur, ossæ occurrunt lineæ,
medullam hoc sinu conten
tam intexentes. Cæterum
sub humero os cymbon refe
rens, ac undecima figura
trigesimi tertij Capitis ex
primendū, hic uerò per me
dium dissectum, & I & K
insignitum delineauimus, ut
ossis apparet substantia
pumicis instar constructa.
Ac utrumque quidem L,
cauernosam fungosamue bu
ius ossis notat substantiam.
M uerò, squamam, quæ os
sis constituit superficiem,*

*Undique illi fungosæ substantiæ circumducitur. Præterea huic
osti unum officulorum subiungimus, quæ primo pollicis pedis interno
dio coarctata, in secunda trigesimi tertij Cap. figura a & s. osten
dentur. Atq; hoc ideo N notatum integrè per medium diuisum,
ut aliquod os impenitè solidum, & cauerulis penè destitutum, in con
spectum quouis pacto ueniret.*

*In a de V su
partibus, et alib.
Cōmentar. in
Hipp. lib. de
Prædiis.*

costæ, pectoris os. His igitur differentiis in suum locum asseruatis, eas quæ à substantia & ossium cōstitutione colliguntur, sermoni hic adijciamus. Sunt enim quædam ossa plane solida, neque quouis pacto effracta, interiori cauerulis sinibusue obfita uidentur: ut, præter cætera, duo nasi ossa, & quod in oculorum sede minimum, ac superioris maxillæ ossium secundum numerabitur: & ea quæ semini seminis magnitudini comparantur: & duo ossicula auditus organo propria, quæ omnia nisi temporis successu impenitè resiccata, nullam omnino cavitatem intus ostendunt. Nonnulla uerò exterius, quasi continua crusta, aut lamina obduceretur, solida apparent, sed effracta, quædam paruis tantum sinibus cauerulisque cōpactissimæ spongiæ, uel læuissimi pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quandam fungi speciem exprimentes: ut in minorum ossium numero, brachialis ossa, & tarsi ossa: in maiorum autem, sacrum os, uertebrae corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & uerticis ossa. quædam uerò præter cauerulas, nulla serie aut numero posita, amplius aliquid & insignitè cauum exiunt sinum, qui solidissima ualidissimaque ossis substantia circumdatus in extremis angulis, ossis ueluti lineis intertingitur. Hunc sinum singula ossa, quibus obtrigit, unicum ferè adipiscuntur. Sunt autem huius classis inter minora ossa, pedij, postbrachialis, & digitorum ossa: atque ex his potissimè primæ & secundæ digitorum acies, quantumuis secus Galeno Anatomes professorum præcipuo uisum sit, ossa digitorum solida constituenti. Grandiora uerò ossa eiusmodi sinu donata sunt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quartum superioris maxillæ os, frontis os, temporum ossa, & plerumque ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauerulis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumicis ac exiccato fungo non ab similibus constructio, ossibus contigerunt, cum quod motus nomine

mine leuiora redderentur, tum ut medullam propriam ipsorum nutrimentum illis cōtinerent, aut priuatim aërem, aliquam ue peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter medullam, amplerentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitratetur, medulla reponitur, uerum illæ spongiæ modo extructæ cauerulæ non minus quam insigniores illi sinus medulla infarciuntur. Quod autem singulis ossibus prout unumquodque maiori minoriue indiget leuitate, robore & duritia, aut prout huic aut illi sensus organo præest, sinus hi & ossium densitas iustissime attribuatur, in singulorum ossium enarratione sedulo prosequar. Præter cauerulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplis foraminibus sunt peruia, ut occipitis os, & uertebrae, quæ dorsalem transmittunt medullam, pubis quoque ossa, quod leuiora reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, arterijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur foramen cōmonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum ossium permulta. Non paucis autem ossibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in superficie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in grandium uertebrae corporibus passim occurrunt: quod uidelicet hæc crassiora sint, quam ut à uasis ipsorum superficiem tantum perreptantibus, alimentum commodè queant assumere. Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua autem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi uim adimere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa dolore affici, etiam præstantissimi medici affirmant: non ignorantes interim membranam quandam omnibus propemodum ossibus obduci, quam *membrana ossis* ob id Græci uocarunt, cuius gratia alijs ossa (si quid modo sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudi sunt, reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuolueniente destituuntur, ut & caluarie interior superficies, quæ cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana undique circumducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuè construuntur.

*Qua ossium par
te medulla re
ponatur.*

*Ab ossium
foraminibus.*

A sensu.

*Ab occulta
tione.*

*A membrana
ossa succinge
te.*

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTILAGINIS USUS & DIFFERENTIA. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est, terrestris tamen ac durissima partium corporis secundum os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus cauerulisque ossium modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius usus perquam uariis est. Primum namque idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam sit, cui proximæ partes adnascantur, & ad stabilitantur. Cartilagine enim quibus larynx constat, ossium munere eleganter funguntur, quippe ipsis quidam implantatur musculi, ac nonnulli ab illis enascuntur. Insuper cartilagine hæ laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, tegulæ, & lutum illis adhibetur. Neque sanè hominum ossa & cartilagine carne nudatas, ac postmodum unà contextas, propius cuiuspiam imagini assimilaueris, quam tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & non dum ramis aut terra ornata. Pari quoque ratione cartilagine ossium uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagine, in quas musculi palpebras mouentes inferuntur. Ad hæc, nasi alæ cartilaginibus efformantur, quæ musculorum insertionem perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagine, nasi apicem unā cum alijs cartilaginibus à nasi ossibus prognatis eleganter ossium ritu suffulciunt, eriguntque. Præterea costarum ossa in cartilagine finiunt, in omnibus quod ad usum ferè spectat, illis ossibus respondentibus: quamuis ex abundanti his cartilaginibus peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitudinem (quam illæ cum costarum ossibus efformant) promptius dilatare constringique patiuntur, quam si rigida & ossis modo dura essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ cartilagine C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quod præter id quod bellè sustinent, ossisque munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius be

*Cartilaginis
natura.*

*Usus commu
ni ossium usui
respondens.*

*Cartilagine
osse proprius
seruigi ac dila
tari.*

A 2 neficio

*Cartilaginū
usus in arti-
culis.*

nescio distendi comprimique secus quam os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusque motibus attritu minus uidentur. Ossium nanque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumpentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cōtingunt, articulumque formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitieque temperamento ossium impetui resisteret, & unā incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium affricu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita leuis plana que uisitur, ut promptissime ossis caput in suo sinu uoluatur, nullaque asperitas motus promptitudinem impediatur, accedente huc uiscido lubricoque humore, & ueluti smeigmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiā sagax rerum Opifex adeo præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine leui & lubrica crustæ cuiusdam modo ornauerit, uerum in nonnullis articulis præter has cartilagine tertiam quandā adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membranis articuli ligamenti orbiculatim connascitur, & ueluti cartilaginū ossibus obductarum quoddam interstitium efficitur. Hæc utrinque, quæ inter alias cartilagine constitit, leuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascuntur mollior. Huiusmodi cartilagine inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibiæ ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagine, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ providentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagine Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuisse, quodammodo hinc colligitur, quod illi ossium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum seclusis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem nonnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilagine mollicie à ligamenti natura parum absimilem intelligentes. At quibus sedibus hæc contineantur, neminem Arabum hæcenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articulis suppeditat, ad quem rursus accedit, quod in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis ossium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicis cum reliquo osse coalitu. Porro de cōglutinantis cartilaginis natura, ubi ossium commissurarum differentiam persequemur, denuo agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfuntorie perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando formare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrae connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita cartilaginis naturā leuiter explicare: ad quam nō inopportunè adhuc cartilagine reuerteris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuū erectum esse oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum sunt cartilagine, *palpebræ* nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentes sustinent, instar aridi duri que soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauigatur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspiciamus. Præter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cōstarent substantia, qualis neque frangi propter molliciem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quod autē cartilago nō minus quam ungues ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilagine nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissime frequentissimeque resiliat, lapidi cuiuspiam iniiciunt. Is enim resultus liquidō cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsim punctumque cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginū, quæ nudis partibus contingunt, numero, obseruabis nati cartilagine, eam quæ in mucronem gladii modo à pectoris ossis sine exacuitur, spuriarum costarum cartilagine, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilagine, quæ tenuis mollisque est, & cute obducta, ossis uice auris corpus pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginū inter se variantes usus, earundem quoque differentias explicant, adeo ut nunc neque has, neque cartilaginū formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagine perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis forte aliquis hinc adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagine molles

*Tertiam arti-
culis quibuslibet
cartilago.*

*Li. 2. de Ad-
ministran. se-
ditionibus.*

*Cartilago
glutinis uice
subiens.*

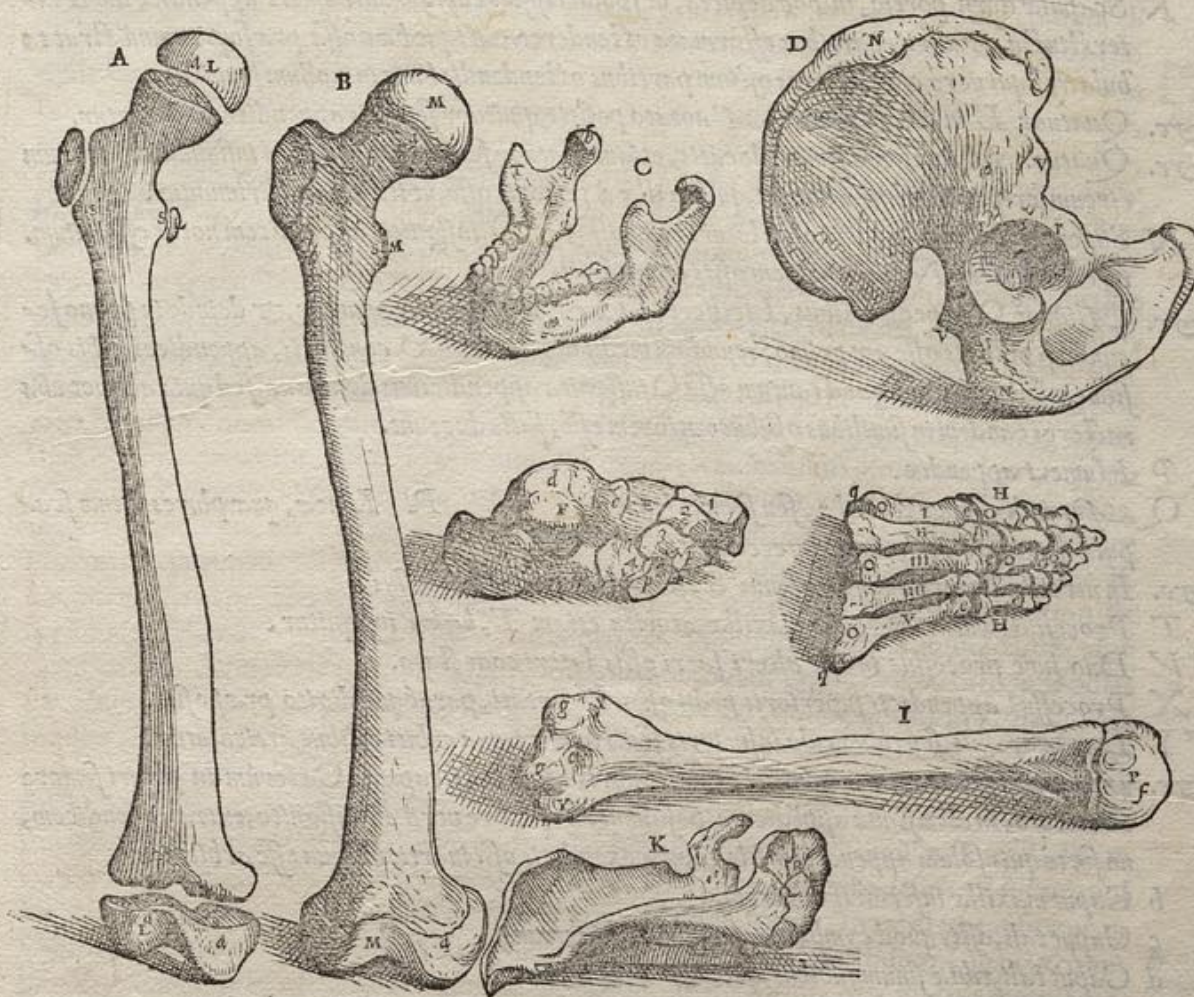
*Ligamentorum
substantia in-
grediens carti-
lago.*
*Cartilagine
aliquid conti-
nuū erigentes.*

*Extr. par-
ticulis adnate
cartilagine.*

*Cartilaginū
differentia.*

molles esse: in grandioris uero ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant, quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accedit quas superiores costæ educunt. Hæc enim temporis successu, idque maxime in brutis, ossæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QUIBUS OSSIUM PARTES
sedesque indicantur. Caput III.

PRÆSENTIS TABULÆ EIVSDEMQUE
characterum index.

Proposita modo tabula aliquot ossa in hoc tantū delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus apposite exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius ossis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris proprii sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportune petes. Quamquam non opus est, in cuiusque partis sedis descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurrat, memorem esse. Quæ uero ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse dissumimus.

B Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.

C Maxilla inferior, unā cum humiliori dentium serie.

A 3 D Hic

mus. Tibiæ ossi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quæ scapulam spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendicearent: quippe postbrachialis & pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exiunt, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uero quæ hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscuntur, at firmius semper quam ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerumque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt cōspicua. In ijs uero quæ iam ad summum incrementum uenerunt, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac latet. *ἀποφύσις*, quem interpretes processum, excessum, explantationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processum appellabitur: estq; ossis pars nihil à suo osse differens, quam quoddam tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunci radices ramiq; extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur, quandoquidem aliquot *ῥαχιδίου* uertebrae etiam plures undecim processus habere, thoracis autem uertebrae septem, lumborum uertebrae nouem, suis locis docebimus. Deinde & inferior maxilla processibus utrinq; duobus donatur, & humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamq; superficiem aliqua sui sede extuberant. Porro processuum, sicut & appendicum, nonnulla sunt differentia. Quibusdam enim processibus, appendix adnascitur, nam femoris processus rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui antecoræ imagini confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices, nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungosorum ossium processibus appendices rarissime contingunt, modo & eorum quoque ossium processus fungosi sint. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum consistunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerumq; sibi processum uendicant. Ulnæ enim appendici processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti assimilant. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici processus obtingit, quem interiore malleoli nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustentis superior appendix processus exigit, cui octauus pedem mouentium musculi inferi ostenditur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeo insignes diuiduntur, ut utrosque capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendicem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquā tamen processus nomen illis tantū processibus adhiberi satius erit, qui alteri ossi non articulantur. Femoris namq; & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processum simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrae processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomorum more (qui subinde *ἐπιφύσις* cum *ἀποφύσις* confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus. quippe interiore malleoli inferioris tibiæ ossis, appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantū intellectus nominibus, in ossiū descriptionibus erūt obuia, ut & processuum quoque usus in singulis ossibus manifestus euadet. Cōferunt autē processus præcipue ad cōmodam articulationem, & ossium cōmissuram, deinde ad multarū partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neq; collū ritu educeretur, ac rursus uallū modo exculperetur, paucissima ex ipsis nasci, ipsiq; inferi possent. Nunc autē processus montis instar prominent, a quo plura quam ex plano pronascuntur, aliaq; ei dein (ut sic dicam) inseruntur, & super ipsum exedificantur. Quinetiam processus propugnaculi uice esse, scapularum & uertebrae processus testabuntur. *Κορνίς*, seu *κορνίς*, interpretibus quibusdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisio- nem, ubi neruus sedet, referebant. Huius generis unus utrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis musculus tendo inferitur. Deinde in temporum ossi alius cernitur, quem mammarum papillis assimilant. Sic & in eodem osse alius consistit, qui gallorum calcaribus, & feri

o o in fl.
pedis.

8 fl. 15 cap.
numeris no-
tantur.
c T. i. f. c.
d Y Y f. l.

ss fig. A.
B.

fl. 12. cap.
24 R.
d fl. 3. ca.
31 i.
X in pede.

c T. f. c.
et 6 m. f. c.
tab. A. B.

d 4. 5 fl. 6
cap. u. m. f. c.
aliet i.

ptorio stilo comparatur. Verum Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum inser- tionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergo subeunt. Occipitij enim ossis capitula primæ cerui- cis uertebrae sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quū interim, idq; potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. *κεφαλή*, & *κεφαλαίον*, Latinis nomi- ne capitis explicantur, qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articula- tionis motusq; arbitrarij occasione subintrans. Et caput rursus prominens aut depressum nun- cupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim caput, coxendicis ossis sinui inarticu- latum prominens dicitur, quod ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodū & humeri caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminentissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verum pedij ossium capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeo depressa plana q; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrēt, aut tarsi ossium tubercula in se recipiāt. Præterea neq; in trium tarsi ossiū cum osse cymbæ referente cōnexu à sinibus capita distinguere licet, dein eiusmodi ca- pitula in plerisq; uertebrae haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantibus, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quam lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeo obscuro tubere gibbōe prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc poste- riora capita dissectionum periti *κενδύλος* uidentur appellasse, priora autē simpliciter *κεφαλαίον*. At de condylo non ita multo post quædam (quū ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subiiciemus. *ἄρθρον*, quem nos Articulu dicimus, Græci primum uocant, ossium commis- suram ad motum paratam. Verum Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominant rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinum uel immisam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrae seu uertebrae appellare uidentur, quan- do femoris caput coxendicis ossis sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rur- tebrae nomen dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis *σπονδυλος*, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticulu nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fufos aggrauant. Caterum capita quæ iam dicto modo extu- berant, quibusdam ossibus simplicia obtigerunt, ut femori quæ coxendicis ossi articulantur, pe- dij & postbrachialis ossibus, quæ digitorū prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quæ tibiæ committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentiū ossium sinus subintrāt. Rursus capitum alia rotunda conspiciuntur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipitij ossis primæ uertebrae sinus subeuntia. Verum & si à medico nomine medici digno huiusmodi capitū formæ ac differentia non minus quam proprii ungues, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hic tamen prolixius eas subdiuiden- das esse haud existimaui, quod accuratissime singula in unoquoq; osse persequi conabor. Por- ro ossium capita non semel Galeno *ἐπιφύσις*, seu appendices uocantur, fortassis quod eorum nonnulla appendice consent: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Verum pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talis enim prorsus appendice caret, quemad- modum & humerus quæ cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, nō autem appen- dices exigit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, quæ *καλὴν*, hoc est artuum capita, *ἐπιφύσις* & *κενδύλος* uocari docuit. Porro *κενδύλος* Latini nunc articulum, nunc no- dum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quod ad- modum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, ar- tuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capita uel inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicaretur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum *κενδύλος*, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorū ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quod geminis capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimū prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipue ducunt. Caterum Galenus in pri- mo

In libro de
Ossibus.

κεφαλή.
κεφαλαίον.
Caput.
Capitulum alia
prominentia,
alia depressa.

ἄρθρον.
Articulus.

Vertebra.
Vertebra.
σπονδυλος.

Capituli differ-
entia.

In 11 de Usu
partium.
κενδύλος.

mo de Musculorum motu *κινησις* appellat, depressum ossis capitulum, quando *κεφαλή* seu caput *κεφαλή* seu acetabulo, profundo ue seu alto sinui cōfert: *κινησις* uero, seu depressum minime extuberans & planum capitulum, *γλήνη*, quam sinum esse dicimus, adeo leuiter in osse cœlatum, ut an sinus, an capitulum sit, diiudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus *κινησις* nomen proculdubio institutum fuit, quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscure & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum ue femoris caput iuxta genu dicere, quam ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inferere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuo illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum corporis partium enarratione nunquam discedemus. *Τραχηλις*, & *αιχμή*, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro responderet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in femore, iuxta elatissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeo insignis ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomes subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspiciua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, pedij & postbrachialis ossa, quæ digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquè manifeste conspiciuntur, Cæterum aliquando non modo tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur, quinetiam & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditi sinum constituunt cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspiciatur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius artior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomes professoribus obtinuit. *κοτύλη*, & *κεταβύλιον*, ac dein *ἐνυδαρ*, Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modo mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgo pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius ue descendunt, excavanturque, ac ossium capita excipiunt. Obseruantur autem eiusmodi sinus seu acetabula, in coxendicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein & in osse cymbæ referente, in quem tali caput ingreditur. Neque sanè in corpore alij sinus, quibus ossium capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verum arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modo quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. *γλήνη* autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficiei tenus tantū cauius est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admitat, aut aliud os subeat, nihilo secus quam si duo plani læuigatiq; affleres inuicem imponentur. Atque sic *γλήνη* depresso responderet capiti, quod omnium primum *κινησις* nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in tarsi ossibus, quæ pedij ossa ipsis coarctantur. Item ossis cymbæ referentis sedes, quibus id tarsi ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uertebra capitula admittit. Verum hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam *γλήνες* appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibiæ ossis sinus quibus inferiora femoris capita insident, *κοτύλης* aut *γλήνης* nomen mereatur. Attamen si articulationis species diligēter discusserimus, meritissimo *κοτύλη* uocabimus apparentem sinum, *γλήνη* uero sinum adeo obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice inculpanitur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētiās explicabit, ostendemus: quando quidem articulationis gratia tam sinus quam capita formantur. Hic autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētiās hīc quoque sermoni obiter adjicere. Quippe præterquam quod alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq; sunt, ut coxendicis ossis sinus femoris caput excipiens, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autē oblongi sunt, ut radij sinus brachiali admittens: & primæ uertebra sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibiæ ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq; respondent, ut humeri sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterum ut sinus & capita articulo-

rum

rum gratia cōstituuntur, ita quoque & *ἵππος*, *ἄρσενος*, *ἀνδρὸς*, *χάλυς*, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar laborum prominētes, & sinus profunditatem augentes. Hi tametsi in omnibus articulis ferè & ossium commissuris conspiciuntur, euidētissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq; prominentia uidetur supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq; luxationem accuratius prohiberent. Quod minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. *Βαλιδος* autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamentiq; ritu, ultra quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In anteriori enim humeri sede, & in posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ processus excipiens. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posterior autem sinum posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultra quàm expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulū extenderemus, atque modò flectimus. Merito itaque primi dissectionum professores, hos sinus *βαλιδος* uocauerunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantū sinus ita appellentur, uerum etiam reliqui, in quos tubera ossium ingrediētia insidunt. Vlnæ nanq; sinum C modo exculptum, & quem humeri orbita subit, *βαλιδος* nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuatim sibi uendicant, quod soli ferè omnium sinuum alterius ossis processus in articulo motibus excipientiū, ij cartilagine uix incrustentur: quemadmodū alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incisi ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptioriq; sedē inserantur, & interdū quoque aliqua ex iisdem initium commo- dius ducāt. Cuiusmodi sinus in interno latere magni externiq; processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in medio duorum articulo- rum, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodū & sinus, quibus tendines ueluntur, atque ne sua aberrant sede cōtinentur, quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuiæ: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione attendendum erit, hic prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensebo. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomes studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq; non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quàm quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæ precium fuit.

DE OSSIVM INTER SE STRV-

tura & contextu. Caput IIII.

SSA humani corporis instar unius continuiq; ossis, lapideæ cuiusdam statuae modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neque excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maxime, si quid aliud, proprius censetur) neuitquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq; haud perficiatur, hominem è multis ossibus fabrefieri magnoperè cōdu- xit. Quinetiam ossa inuicem componuntur non solum motus gratia, sed etiam alicuius corporis transitu occasione, aut securitatis, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersitatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innumeros ossium connexus. Transpirationis uerò seu transitu alicuius corporis gratia, futuras capitibus efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingēs conflat. Pariter quoque & in capitis futurarū sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno osse, sed pluribus efformari audies, ne forte hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uitiumq; ueluti in fictilem ollam longius quàm ad ossis circumscriptionem pertingat, sed ut ipsum unā cum osse ad futuram terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarū sermone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cōtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab imagine uolūte nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsim per se habetur, sed aut pars continui est, aut aliud os cōtingit, ac alteri adnectitur: adeo ut sagax rerum parens Natura

Hominē plu-
rib. ossib. con-
stare, motus
gratia.

T rōstus ex-
pirationis gra-
tia.

Gratia diffi-
cultatis patien-
di.

Partium diffe-
rentiæ gratia.

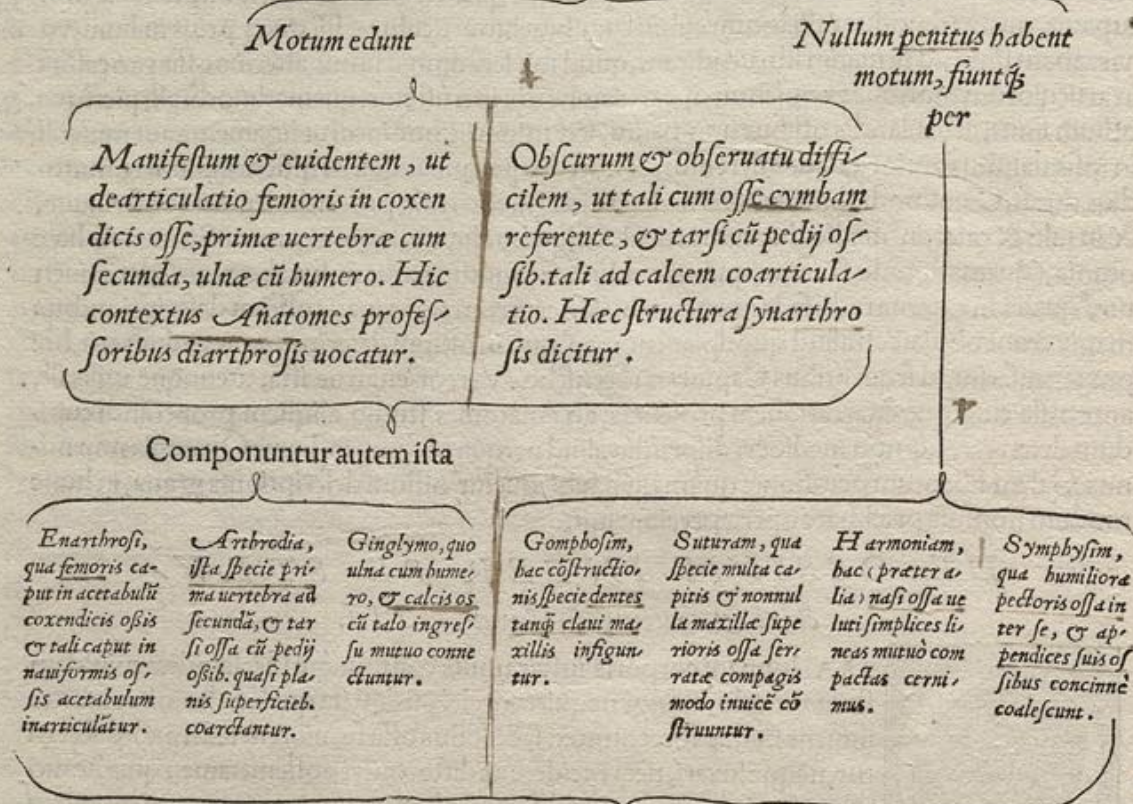
Lib. de Parti-
tib. animal. Ca-
pit. 9. et lib. 3.
de Hist. ani-
mal. Cap. 7.

tura, ossibus tanquam uno continuo & tanquam pluribus ad commemoratos usus hominem uti uoluerit. Quod uero cartilago & interdum ligamenti portio inter ossa quae inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quam ut eius gratia cum Aristotele minus apte possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: praeterea etiam asserens, haec ex dorso spina non secus quam uenas a corde principium ducere. Hanc porro integram ossium mutuam cohaerentiam seriem Graeci *συνάρτησις*, quasi assicatum esset cadauer, nuncupant. Caeterum ut uariis compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modo obiter in tabellam primum rejiciam, latius singulas commissurarum differentias deinceps explicaturus.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IUNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur
structuris, quae

Atque haec omnia committuntur

Ali cuius partis ope, aut

Ligamenti, ut uniuersi ossium nexi qui motu pollent uoluntario. Atque haec commissurae ratio synarthrosis uocatur.

Carnis, ut omnes ossium commissurae quas musculi circumdant. Praeterea dentes in suis alucolis quasi carnis beneficio innecti uidentur. Et hanc synarthrosin uocamus.

Cartilaginis, cuius interuentu pubis ossa inuicem necantur, & in minoribus natibus miliora pectoris ossa. Insuper appendices in prima aduocatae cartilaginis glutinis modo mediante, suis ossibus cohaerent. Dicitur autem iste connexus synchondrosis.

Nullius partis beneficio. Ita enim in natu grandioribus appendices ipsorum ossibus coalitas cernimus. Deinde omnes suturae, quae modum & harmoniae absque corporis alicuius auxilio haerent.

Hu-

Huiusmodi itaque commissurarum differentis ossa inuicem committuntur. Ac primum quidem uoluntarij motus gratia eorum naturalis fit compositio, quae a Graecis *ἀρθρώσεις* & *ἀρθρώσεις* nobis articulatio articulorum nuncupatur. Verum motus huiusce in omnibus articulis non eadem est ratio, quandoquidem alij motus euidentes sunt, neque quenquam latent. nemo enim non caput super collum moueri sentit, femurque ad coxendicis os, & extremam manum ad cubitum, ac praeter innumeros articulos, ipsos quoque digitos. Haec articulationis species euidentem motum ostendens, *διαρθρώσεις* dicitur, quasi laxa esset dearticulatio: quemadmodum & Hippocrates cam *ἀνθρώπων*, quasi ab articulatione uocauit. Aliorum uero articulorum neque ualidus neque manifestus, sed obscurus adeoque difficilis latensque motus sentitur, ut is nequaquam a singulis prompte diiudicari queat. Cuius enim postbrachialis ossium ad brachialis ossa coarticulationis motus non est obuius: si tamen in planam superficiem primum digitos extenderis, ac indicem dein minimumque digitum medio & annulari instar x aut decussatim subieceris, digitorumque radicibus ueluti semicirculum statuere coneris, postbrachialis ossa non prorsus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis ossium inter se commissuris, & calcis cum talo, talisque cum osse cymbam exprimente, ac rursum huius cum tribus tarsi ossibus, & calcis cum tarsi osse cubum referente, tarsi ossium cum pedis ossibus uisuenit. Harum namque commissurarum ne obscurissimum quidem motum, nisi mente sedulo adhibita, animaduertes. Vocata est autem haec articulationis species *συνάρτησις*, quasi coarticulatione dixeris, solius motus quantitate a dearticulatione discrimen recipiens. Caeterum utranque articulationis speciem Natura non simplici compositionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudque latus adducuntur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus ostendunt, quippe brachium pectori adducis, & retrorsum ad dorsum agis, dein sursum ad caput moues, deorsumque ad ilia fers: ac demum circumagis quoque, quum pollice in mensam fixo, reliquis digitis circulum quam potes maxime moliris. Ita & femur antrosum retrorsumque & introsum ad aliud femur, & extrosum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuersionis motum subaudire conuenit, non autem quum brachium modo antrosum, modo sursum, modo retrorsum, modo deorsum, succedentibus motibus ueluti in circulum moues, quod in ulnis musculorum explicandis diffusius persequemur. Alij articuli duntaxat flectuntur & extenduntur, atque in latera mouentur, omnis motus circumuersionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipsum brachiale quae cubito iungitur. Alij uero flectuntur & extenduntur, simulque circumuertuntur, nullum interim in latera motum sibi uendicantes. Ut radius simul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, seu in pronom supinumque agitur. Alij solum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & secunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur, ut prima ceruicis uertebra supra secundam, uelut ad axem cum uniuerso capite circumuoluitur: & radius supra ulnam non nisi in pronom supinumque circumuersionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non similes pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuersa quoque compositionis specie eosdem compingi. Ac species haec seu forma est tripartita, a uetustissimis Graecorum qui filios dissectionis rationem docebant, triplici uoce donata, *ἐνάρθρωσις* uidelicet, *ἀρθρώσεις* & *σύνarthrosis*, quanquam fortassis haec nomina a Diole, & illis qui primum refecandi rationem commentarijs tradidere, postmodum fuerint confusa. *ἐνάρθρωσις* itaque articulationis speciem notabat, in qua excipientis ossis cauum sinus uel altus, & acetabuli modo exculptus est. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicem, unicum scilicet sinum & unum caput, perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse, & in humeri cum scapula, & postbrachialis pedis ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspiciamus. Commemorati modo articuli manifestis pluribusque motibus donantur. Femur namque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertuntur. Prima autem digitorum ossa non circumuertuntur, quod cum musculorum ratione & ossium quae sesamo committuntur, tum etiam articuli constructionis gratia accidere audies. Huiusmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoque humero *σύνarthrosis* committitur, quare etiam pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur simul cum ulna, & deinde circumuertitur, adeo ut Naturam *σύνarthrosis* in simplicibus articulis, qui continua & non intercepta cartilaginibus incrustatione, ut sic dicam, perficiuntur, confinxisse cõstet, quoties ipsi pluribus motibus idem os moueri uisum fuit, in illis motibus quam

B simpli

ἀρθρώσεις
Articulatio
Euidentes mo-
tus.

σύνarthrosis
Lib. de Arri-
cul. ossis ingu-
lis docens in-
uentionem.

Μοτος ob-
ti.

σύνarthrosis
Coarticula-
tio.
Articulos om-
nes non hysce ar-
gumētis.

Τρις articu-
lorum forma.

σύνarthrosis.

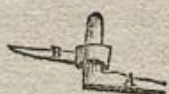
Quod in sim-
plici articulo
Naturae enar-
throsin motu
atur.

simplicissimo minimeq; gemino utens ossium connexu. Tali uero caput ossi cymbam referen-
ti hac articulationis specie iungitur, ut etiam quaedam brachialis ossa inuicem articulari suo lo-
co doceamus, non minus quam secundae, tertiae, quartae & quintae costarum cartilagines hac
articulationis specie pectoris ossi coarctantur. In praesentia enim abunde est, commissurarum
differentias naturasq; enarrare, & in illis scopum Coditoris recensere, quibusdam tantum ad-
ditis exemplis, qualia haec posteriora in obscuris motibus censerique uent. Omnes enim articu-
los semper enumerare, & si promptissimum mihi quidem esset, illi tamen Anatomes tyronem
nondum explicatis ossibus remorarentur, ac negotij difficultate à pulcherrima Dei operum
inquisitione absterrent. *Aggredior* itaq; articuli species est, quae cauum sinumq; leuiter & su-
perficietenus exsculptum, & caput ossis depressum adipiscitur, & ueluti planarum superficie-
rum connexu fit, & quemadmodum in enarthrosi quis sinus caputq; sit indicare leuis est ne-
gotij, ita è diuerso in arthrodia utraque adeò obscura sunt, ut ignores cui nam ossi sinus aut ca-
pitis nomen oportune debeas adscribere, perinde ac si duas superficies planas inuicem incum-
bere fingeres. Hac specie committuntur tria interiora tarsi ossa cymbam referenti ossi, & pe-
dij ossa tarsi ossibus, nonnullaq; brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein quartum brachialis
os quod rectum uocabitur, tertio brachialis ossi, & clauicula summo humero. Atq; in his com-
missuris adeò obscuri sunt motus, ut perquam arduè sentiri possint. Quasi Natura hanc articu-
lationis speciem in simplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri statuit. Nullibi enim
simplicem eandemq; ueram arthrodiam reperiatur, ubi manifestus sit motus; quemadmodum for-
tè duplicem obseruabis manifesto motu praeditam, sed illo ferè unico & simplici. Prima nan-
que ceruicis uerebra nullo motu alio, quam liquido circumactu super secundam moueri pro-
babitur, & duobus interim locis prima hominis uerebra secundae per arthrodiam iungitur,
utrinque scilicet ad secundae uerebrae dentis latera, & dens ipse quodammodo arthrodia pri-
mae uerebrae committitur. Quamquam in his uerbrarum nexibus sinus capitaeq; adhuc ma-
nifestiora sint, quam in simplicibus, quas antea enumerauimus, arthrodij. Ad haec, eiusmodi
quoque arthrodiam obseruabis in reliquis etià ceruicis uerbris, & thoracis quoq; omnibus,
ad eam usq; quam ab incumbente ipsi uerebra & ab ipsi subiecta suscipi exponat. Nam earu uer-
tebrarum connexus, qui ad radicem spinæ seu posterioris uerbrarum processus consistunt,
ita committuntur, ut subingredientes unius uerbrae partes leuissimè protuberent, & partes
aliam uerbram admittentes, superficietenus tantum sinuentur. Quamuis in his uerbris præ-
ter flexionem & extensionem, etiam aliquis in latera motus obseruetur. Atque ita si eiusmodi
duplicem uerbrarum ad se inuicem articulationem arthrodiam esse dixerimus, hanc non ex-
acte simplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur. *γινγλῶμος*, quæ tertia articuli spe-
cies censetur, manifestis sinibus capitibusq; perficitur, sed nequaquam simplicibus. Fit enim
ginglymos, quoties mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur ita ut unus gibba, alterius ossis
caua subintrent; & rursus unius ossis sinus alterius gibba admittant, perinde ac si digitos mu-
tuo ingressibus committas, aut ostiorum cardinibus hanc articuli speciem
conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod ostio committitur ex-
cipiat, ipsiq; etiam ostij ferro parietis ferrum subintret. Ab hac enim imagi-
ne præsens articulationis species nomen inuenit. Hæc in genu occurrit,
tibiæ enim os duobus donatur sinibus, in quorum medio tuberculū pro-
minet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiæ ossis sinus ingre-
dientia, dein in capitum medio sinus uisitur, tibiæ ossis tuber suscipiens. Eadem ratio in secun-
dis & tertijs quatuor manus ac pedis digitorum articulis seruatur, & in tertio manus pollicis
internodio, & in secundo pollicis pedis. Superius enim horum articulorum os duo obtinet ca-
pita, in quorum medio sinus consistit: inferius uero, ac (ut sic dicam) unguis uicini os, duobus
donatur sinibus, tubere quodam diremptis. Ad hæc, humeri cum ulna articulus ginglymo ele-
gantissimè perficitur. Vnæ enim sinus humeri tubercula excipit, & rursus ulnæ tubera hume-
ri sinus mirificè subeunt. Atque in dictis iam ossibus ginglymos in uno continuoq; fit articulo,
qui solam extensionem & flexionem nanciscitur, nullo interim alio motu praeditus, non aliter
quam si hac articuli formarum Opifex utendum duxisset, quoties articulum duntaxat flexi
extendiq; aut alio simplici tantum motu agi oportuit. Huc quoque (quantum coniectura
aliqui ualeo) ueteres Græci reposuerunt ossa inuicem distinctis remotisq; articulationibus
commissa, quæ simplici motui præficiuntur, idq; tunc potissimum, dum illæ articulationes
inter se in susceptione uariant. Radius nanque ulnæ duplici articulo committitur, & eius be-
neficio tantum simplici motu, qui in supinum pronumq; fit, pollet. Iuxta humerum enim ulna
in sinum sibi exsculptum radij admittit capitulū, & iuxta brachiale radij sinus ulnæ capitulum
excipit.

Quando Na-
tura arthro-
diam constitu-
it.

γινγλῶμος.

See the figure of the
cardinal joint
noted, parieti
infixum: B au-
tè, ferru quod
ostio seu fene-
stræ necitur.

Quando Na-
tura gingly-
mos format
uerit.

Quibus modis
duplices arti-
culi formantur.

excipit. Idem in calcis & tali conexu (ut & ginglymos obscurum motu edentes aliquot recen-
seam) obseruatur. In posteriori enim sede talis calcis tuber assumit, in anteriori uero calcis
sinui caput tali inarticulatur, adeò ut meritissimè & hic quoque mutuis ingressibus ossa articu-
lari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retulisse uidentur duplices articulationes, etiam si mu-
tuo eodemq; uario non fierent ingressu, sed simili utrinque modo, ut capitis ad primam uerte-
bram connexus censerique posset. Duobus enim inuicem distantibus primæ uerbrae sinibus,
duo occipitij ossis capita ueluti enarthrosi articulantur, neque quicquam dextri lateris articu-
latio à sinistri, specie formaue discrepat. Sic quoque & aliæ uerbrae inter se coarctantur.
Nam inferior seu subiecta superiori seu superpositæ duplici articulo committitur, illis nimirum
articulis qui ad spinæ seu posterioris uerbrarum processus radicem haberi dicuntur. Non
enim de uerbrarum nexu, quem suis corporibus moluntur, in praesenti loquor: quum is,
quantum ad propositum spectat, uariis sit. quemadmodum etiam uerbrae supra duodecimam
thoracis consistentes, quod ad articuli formam attinet, posterioribus articulis arthrodia mu-
tuo iunguntur: quæ uero duodecimæ subiacent, quodammodo enarthrosi. Verum si huius-
modi uerbrarum nexus, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) sint, sub ginglymo
complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non simplici tantum motu dona-
tas fateremur, quum uerbrae præter extensionem & flexionem, in latera quoque nonnihil
agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum præcipuos, uerbras ideo ginglymo
articulati dixisse, quod prima ceruicis & duodecima plerumque thoracis uerbrarum dunta-
taxat exceptis, semper una uerebra superiori parte suscipiatur ab alia, & inferiori parte inferio-
rem suscipiat: aut contra, superiori parte aliam suscipiat, inferiori autem suscipiatur. Quamuis
id Galenus satis innuat, hac ratione ginglymon fieri autmans: & fortè non animaduertens, si
uerum assereret, tunc oportere tria ossa ad articulationem concurrere, primum scilicet os uer-
tebræ, quæ superiori sua sede exciperetur: & secundum uerbram, quæ superiorem hanc se-
dem exciperet: & tertium uerbram, quæ à mediæ seu primæ uerbrae inferiori sede suscipe-
retur. Ut enim una suscipiat, eademq; suscipiatur, præter illam, & susipientem & susceptam
quoque concurrere necessum esset. Atque hac etiam ratione ad plurima ossa ginglymos refe-
rendus esset, ad ea nimirum quæ ima sui parte aliud os subirent, & superiore aliud admitteret:
aut ex aduerso, in superiori sede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo ar-
ticulationis formæ habito respectu. Et huius generis censeretur prima digitorum ossa, quæ
superiori sede per enarthrosin postbrachialis ossibus iunguntur, & ima parte subsequens os-
sis digiti sinus subeunt. Verum de digitorum uerbrarumq; connexibus suo loco cumulatim
pertractaturus, nunc commissuras nullum prorsus motum ostendentes exequar, si prius ad-
monuero, nullum hæcenus dictorum ossium contextum fieri, nisi sinibus & capitibus seu su-
perficiebus leui lubricaq; cartilagine in crustatis, si modo uerbrarum corporum ad inuicem,
& sacri ossis cum duobus ipsi coarctatis ossibus connexum secluseris, in quo cartilagineum li-
gamentum priuatim interuenire posterius audies. Quæ uero iam narrabuntur commissuræ
omni prorsus motu destitutæ, laui lubricoq; contactu nequiquam fiunt. Atque harum pri-
ma γινγλῶμος dicitur. estq; cum instar clauis ossi infigitur; quæ dentes ad unum omnes maxil-
larum præsepis tanquam clauis adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur.
Cæterum ueteres interdum instar clauis connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contu-
lerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio tanquam clauis cuiusdā interuentu coarctari
dicerent, quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scri-
bit, tibiæ & calcis os sinus obtinere, & talum suis tuberibus eos sinus clauis ritu ita subire arbi-
tratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verum trigesimo tertio Capite tali na-
tura traditur, cuius connexus ad tibiæ & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupe-
dibus articulat. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is à solipedū ac bisulcorū ta-
lo forma (non autem situ) discrepet. Nam tibiæ omnibus subijcitur, & calci, aut quod calcis ui-
cem gerit ossi articulat. Femoris enim os tam in auibus quam in equis & porcis, & reliquis
quadrupedibus, Aristotelem, & in tertio de Usu partium Galenum luit, quod in illis æque ac in
hominibus femur uisui obuium non sit: ut modò in suum locum asseruem, quæ in libro de Cō-
muni animalium gressu Aristoteles, obignotatum ipsi in quadrupedibus & auibus femoris
os, & brachij os, parum rectè posteris tradidit. Sutura, quam Græci appellant, compo-
sitio quædam est, ad confuturam rerum similitudinem. Hanc nonnulli quū explicare student,
ferratam compagem structuramq; alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis
in memoriam reuocant, mutuum ferrarum contrario occursum ingressum, quo dentatæ alterius
ferræ partes in alterius sinus subeunt. Hi uero quæ in unguem committi dicuntur, quū gibbæ
B 2 uideli-

Libro de Ossi-
bus, & 3 libro
Commentario-
rum in Hippo-
cratis lib. de Ar-
ticulis.

γινγλῶμος.

Capit. 9 libri
de Partibus
animalium.

Græci,
Sutura.

Serrata com
pago.
Inftar unguis
um commissu-
ra.
Afferum ne-
xus.

Limborū u-
ria insutio.
æguoria.

videlicet partes ad unguem figuram structæ, in sinus quibus concinnè excipi possunt, in-
runtur, qua connexus serie arcarum seu leſticarum alſeres ſubinde inuicem
compingi cernimus. Cæterum poſteriores, ſuturae formam accuratius quàm
prioris explicant. Quemadmodum omnium proximè eam aſſimilant, qui ſu-
turas ad limborum ſuturae effigiem conferunt, quando, ut de unguibus dixi-
mus, panni unius ſcoſculi in alterius ſinus mutuis ingreſſibus conſuuntur.
Eiuſmodi ſuturis oſſa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reli-
quas ſemper ſuturae ſpeciem elegantiffimè ea oſtendit, quàm a litera in occi-
pito comparamus. Porro æguoria oſſium ſtructura eſt per ſimplicem line-
am, citra omnem tuberis, ſinus & aſperitatis mutuum ingreſſum commiſſa.
Ad hunc modum quædam maxillæ ſuperioris oſſa, & præſertim naſi inter
ſe iungi putantur. Cæterum quia harmoniæ cõnexus uix unquam ad amuſ-

ſim inſtar ſimplicis lineæ perficitur, ſed nonnullæ aſperitates mutuo ingredientiſ perſpetuò ſe-
rè cum oſſa rumpuntur, in harmonia occurrunt, ueteres ſuturarum uoce etiam harmonias plu-
rimùm complexi uidentur. *σύνϕυσις* eſt naturalis oſſium unio, qua commiſſuræ forma ap-
pendices ſuis oſſibus connaſcuntur, in ætate quidem minoribus, quum oſſa adhuc mollia fun-
goſa exiſtunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam oſſa indurere, appendi-
ces citra alicuius corporis interuentu oſſibus adeò uniuntur, ut coalitus lineam uix conſpicere
queas. Hac quoque unione oſſa ſacri lateribus commiſſa inuicem in pube coaleſcunt.
Dein admodum pueris utriuſque lateris os tribus formari oſſibus apparet: quæ tribus lineis in
coxendicis oſſis acetabulum concurrentibus interſtinguntur: ut etiam in agnis uidere eſt, in
quibus cartilago lineas has ſicut in pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ
partes adeò connaſcuntur, ut ne linearum quidem ſpecies ſe offerat. At de his oſſibus, iſſis di-
cando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebriſ, quæ in pueris quoque pluribus
constant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque: quæ alioquin
unius oſſis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in ætate prouectioribus lateat.
Libri Introductorij, ſeu Medici, qui Galeno aſcribitur, author, oſſium diſciplinam inſtituens,
non eiuſmodi unionem, quam nos iam deſcripſimus, *σύνϕυσις* uocat, uerùm ſuturas ad har-
moniam quodammodo accedentes. Maxillæ enim ſuperioris oſſium commiſſuras, *σύνϕυσις*,
(at non rectè interim) appellat. Omnes oſſium ſtructurae ſpecies, aut alicuius aut nul-
lius corporis beneficio committuntur. Vniuerſi nanque articuli ligamentiſ inuicem alligan-
tur, quæ orbiculatim oſſa inueſtiunt, interdum uerò & hæc in oſſium medio conſiſtunt, ut in
femoris cum coxendicis oſſe articulo, & in uertebRARUM corporu nexu. Hic oſſium connexus
ligamentorum auxilio commiſſus, Græcis *συνδεδωσις* nuncupatur: nerui interim uoce ad li-
gamenta propriè dicta, & ad tendines, neruoſq; qui a cerebro dorſaliq; medulla prodeunt, de-
ducta. Hæc nanque omnia ueteres, ut & uulguſ hodie, nerui nomine ſubaudierunt: & præci-
puè Ariſtoteles cum aliis ſemper, tum maxime quum oſſium contextum recenſet. Nonnulli
uerò carnis etiam ope committuntur, ut generatim omnes articuli muſculis obducti. Muſculi
enim quum ab uno oſſe aut alio corpore principium ducentes alteri inſerantur, uinculorum
etiam loco iure habentur, oſſaq; inuicem neſtunt. Cæterum quia muſculi ueteribus plerique,
& potiſſimum Ariſtotelei carnis nomine appellantur, connexus qui muſculis fit, *συνδεδωσις*
merito nuncupatur. Porro & dentes quoque in ſuis alueolis carne quapiam firmari uidentur,
adeò ut ea quaſi ratione oſſium cõſtructio reperiretur, in qua caro non duntaxat muſculorum
modo connexus exterius ambiret, ſed & interueniret quoque. Inſuper alia cartilaginis medio
connaſcuntur, quippe appendices in prima ætate cartilaginis medio ſuis oſſibus committun-
tur, quemadmodum & pubis oſſa, & oſſis u imitantis oſſicula. Hæc connexus ſpecies a car-
tilagine *συνχόνδρωσις* uocatur. Suturae autem & harmoniæ nullius corporis beneficio quàm oſ-
ſium ſtructurae coeunt. Nam & ſi duræ cerebrum inueſtientes membranæ fibræ aliquot ſutu-
ras tranſcant, non tamen ob id eas cõnectunt: quemadmodum neque cartilagine in articulis
oſſa obliantes, ad oſſium firmitatem & connexus quicquam auxiliantur. Præterea in ſenio-
ribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem ſubeat, interuentu oſſibus con-
naſcuntur, ſed cartilagine prorfus deperdita adeò committuntur, ut, quemadmodum iam an-
tea quoque dixi, coalitus regionem obſeruare arduum ſit. Inſtitutum modò erat huic Capiti
finem imponere, atque ad ſingulares oſſium deſcriptiones ſermonè dirigere, niſi magnopere
Galenus authoritas me remoraretur: quæ merito prohibet, adeò leuiter ea quæ in præſenti Ca-
pite ab iſſius placitis deſectũt, prætergredi. Vt enim ex multis præter prius etiam commemo-
rata, aliquid proponam, primum in libro de Oſſibus, ubi ex profeſſo, & ſui non mediocri in
primo

Quorum bene-
ficio oſſa inui-
cem committun-
tur.

Ligamen-
torum.
συνδεδωσις.

Libro 2. de
Partibus ani-
malium, ca. 9.
Carnis.

συνδεδωσις
oſis.

Cartilaginis.
συνχόνδρωσις
oſis.
Quæ nullius
corporis inter-
uentu commit-
tantur.

Quæ potiſſi-
mum a Gale-
ni placitis hoc
Cap. deſciunt.

a. f. 6. ca.
b. f. 6. ca.
c. f. 6. ca.
d. f. 6. ca.
e. f. 6. ca.
f. 6. ca.
g. f. 6. ca.
h. f. 6. ca.
i. f. 6. ca.
k. f. 6. ca.
l. f. 6. ca.
m. f. 6. ca.
n. f. 6. ca.
o. f. 6. ca.
p. f. 6. ca.
q. f. 6. ca.
r. f. 6. ca.
s. f. 6. ca.
t. f. 6. ca.
u. f. 6. ca.
v. f. 6. ca.
w. f. 6. ca.
x. f. 6. ca.
y. f. 6. ca.
z. f. 6. ca.

f. 6. ca. 4. li.
ſecundus 13.
45.

ſig. 1. 1.
leg. 1. 1.

f. 6. ca. 1. 1.

Paſſim in
muſculorum
tabul. ut ſe-
prima tab.
Q. X.

b. f. 6. ca. 4. li.
lib. 2. ca. 4.
dices 13.
45.
i. f. 6. ca. 1. 1.
g. f. 6. ca. 1. 1.
ca. 13. G.

primo de Adminiſtrandis ſectionibus libro commendatione, oſſium ſtructuras enumerat,
iſſius dogmati non acceſſi, quo ſuturam, harmoniam & gomphoſim ſynarthroſis ſpecies eſſe
docet. Ego enim ſynarthroſis obſcurum, & non manifeſtum alcripi motum: iſſidemq; articula-
tionis differentiſ ac formis illam atque diarthroſin fieri commemorauit: deinde ſuturae, harmo-
niæ & gomphoſi non obſcurum aut difficilem, ſed nullum prorfus motum dedi, & has conne-
xus ſpecies nequaquam articuli nomine cum Galeno ſum complexus. quod profeſſo neque
ab ipſo faciundum fuerat, niſi brachialis, & poſtbrachialis, & tarſi, & pediſ, & coſtaru cum pe-
ctoris oſſe cartilaginum cõſtructionem ſuis locis narrans, hæc per ſynarthroſin cõmitti falſo
aſſerere uoluiffet. Quum enim inibi uerè hæc oſſa ſynarthroſi coarctari diceret, non ne ani-
maduertendũ iſſi fuerat, hæc neque ſutura neq; harmonia neque gomphoſi cõnecti: Quod
ſanè fieret, ſi modò ſynarthroſis ſpecies harmoniam, ſuturam & gomphoſim rectè ſtatuiffet.
Verum per me cuius integritas erit, de ſynarthroſi ex ſuo arbitratu conſtituere: ſi interim non
ignoret, hanc longe ſecus in omnibus ſerè Galeni libris accipi, quàm initio libri de Oſſibus.
Nam uel in XIII, XIX, XXI, XXIII, Capitibus eiuſdem libri, aliter quàm initio, Ga-
lenus ſentit. Deinde Introductorij ſeu Medici author, Galeni decreto non acquieſcens, & ſibi
priuatim oſſium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uo cariq; eam compo-
ſitionis ſeriem *αφθρη*, ſeu articulu: aut ad nullum motum, ac tunc *συνδεδωσις* appellari: cuius
ſpecies ſuturam, gomphoſim & ſymphyiſin enumerat. Verum hac ratione brachialis, poſtbra-
chialis, tarſi & pediſ oſſium cõpoſitioni ſynarthroſis accõmodari nequaquam poſſit, quum
neque ſutura, neq; gomphoſi, multoq; minus ſymphyiſi inuicem cõnectantur. Inſuper ma-
gis a Galeni dogmate reſeſſi, quum omnes oſſium cõmiſſuras aut alicuius corporis beneficio,
aut nullius committi propoſitum fuit: quandoquidem Galenus id ſoli ſymphyiſi, in libris de
Oſſibus tribuerit, atq; ſynneuroſin, ſynſarcoſin, & ſynchondroſin, ſymphyleos tantũ ſpecies
enumerauerit. Quod autẽ illum non ſim ſecutus, primam occaſionem mihi iſſius præſtitit ora-
tio, qua ſingula molliaq; inter ſe nullis mediſ per ſymphyiſin cõnaſci, ſicciora uerò denſioraq;
nonnullis intermediſ coaleſcere docuit. Cõperio enim in mollibus adhuc & teneris oſſibus,
appendices cartilaginis interuentu ſuis oſſibus uniri: in duris uerò & aſſecatis, & in ſenibus, ni-
hil prorfus ſymphyiſin intercedere. Deinde nulla prorfus mihi ſe exhibet ſymphyiſis, ſeu unio,
quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret aſſerere: adeò ut ſynneuroſis ſub ſymphyiſi com-
prehendi nequeat: dummodo nulla unio ligamenti ope perficitur, uti ſanè articuli ad unum
omnes ligamenti beneficio coeunt, nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in
mutuo oſſium cõtactu interuenientiſ. Præterea ad amuſſim mihi ſingula perpendiculariſ, multo
adhuc minus ſymphyiſis ſe obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè aſſereret. In
nullo enim oſſium connexu caro intercedit, niſi fortaliſ in dentium cum maxillis connexu, qui
gomphoſis, non autem ſymphyiſis cenſetur: quantumuis etiã dentes nullũ oſtendant motum,
non magis ſcilicet quàm harmonia, aut ſutura. At carnis interim, hoc eſt muſculorum auxilio,
omnes ſerè cõmittuntur articuli: quem cõnexum *συνδεδωσις* a ueteribus appellatum fuiſſe di-
ximus, quam ſymphyiſis ſpeciem nemo dicere poſſit. Ad hæc (ut huic Capiti finis aliquãdo
tandem imponatur) Ariſtotelis quoq; locus ſecundi libri de Partibus animaliu, ut promptius
a Galeno diſſentire admonuit: ubi Ariſtoteles oſſa neruiſ, carne & cartilagini cõmitti aſſumat,
eum connexũ uniuerſim ad omnes oſſium cõmiſſuras doctiſſimè referens. Quamuis etiã hanc
Ariſtotelis ſententiã Galenus haud oſcitanter præterijt, quando eorũ quæ in libro de Oſſibus
docuit obliſus, ad finem ſecũdi de Adminiſtrandis ſectionibus libri, oſſiu cõſtructiones perſun-
ctoriè, licet ſanè eleganter, percurrit, & quodammodo Ariſtotelis uerba recenſet.

CAPITIS STRUCTURAE RA- tio, quotq; eiuſdem figuræ. Caput V.

QUINQUE SEQUENTIVM FIGURARVM INDEX.

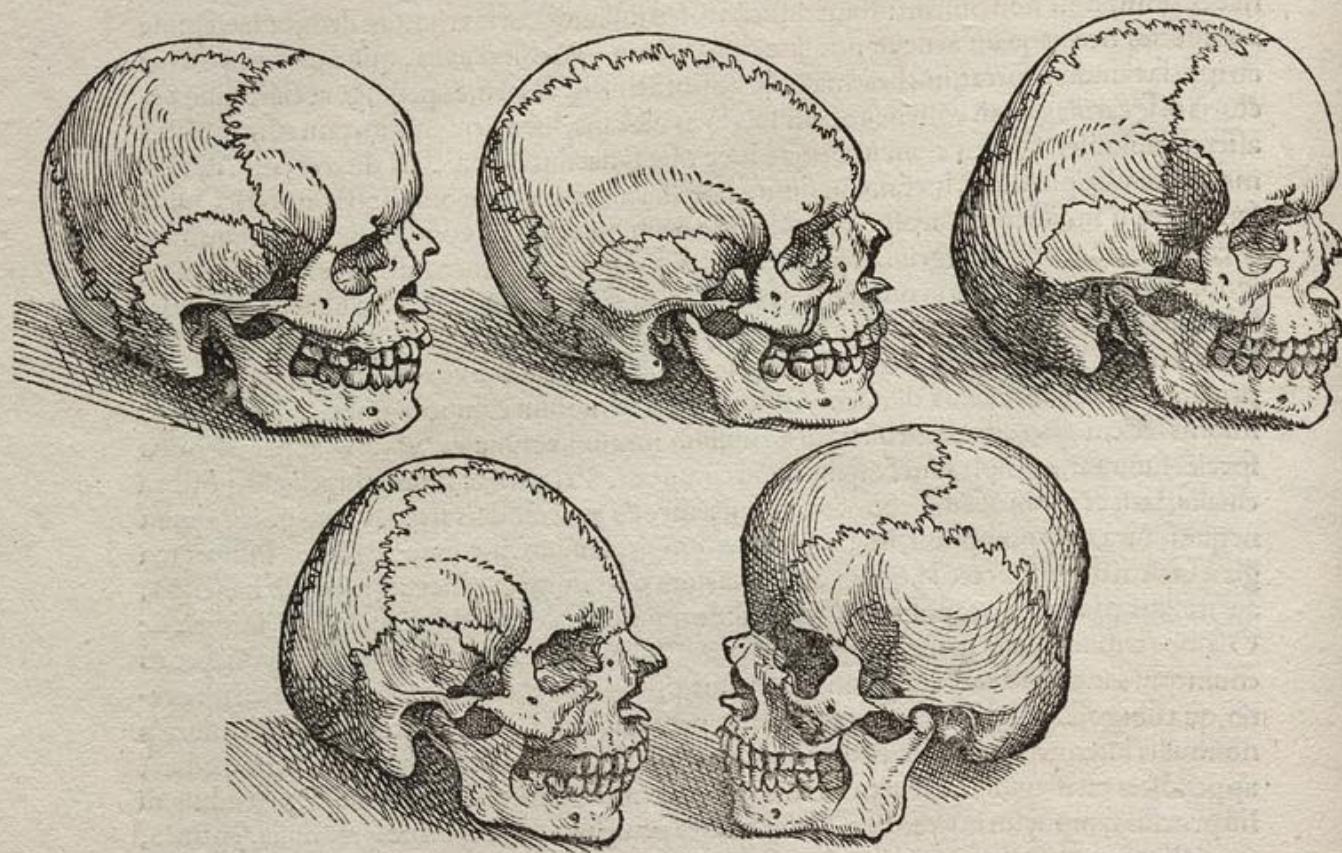
PRIMA quinti Capitis effigie naturalis capitis, ſeu caluariæ figura inſtar oblon-
gæ ſphaeræ utriuſq; leuiter depreſſæ efformata, & anterior poſteriorq; extuberans, delineatur.
Secũda effigies, primã non naturalẽ capitis figurã demõſtrat, in qua anterior eminẽtia periijt.
Tertia effigies ſecundã capitis figurã nõ naturalẽ oſtẽdit, in qua anterior eminẽtia deperditur.
Quarta effigie tertiã nõ naturalis capitis figura indicatur, in qua utruſq; tuber, anterior nimis
rum & poſterior, intercidit. Quinta effigie, quartã non naturalem capitis figuram expreſſi-
mus, in qua ambæ eminẽtiæ ad latera, non autẽ antroſum retroſumq; ſpectant.

B 3 PRL

PRIMA FIGV-
RA V. CAPITIS.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

Caput oculor-
um gratia for-
matum.
Li. 7 de Vsu
partium.

Quia Natura
oculos muni-
rit.

Cerebrum ocu-
lorum gratia in
capite locari.
et deinde cerebri
nominis reli-
quos sensus.

HUMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeo-
rum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manife-
sto commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processum
prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, nasus, & aures in
pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur ho-
stium incurfus latronumque speculatores, qui muros, montes & altas tur-
res eodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus,
quàm qui subsunt in naui, conspiciunt. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura
cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tuto reponi, quod illi duriores
erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata,
simul durissima & testacea esset. Homini uero propter corporis substantiam, & mollem te-
nuemque qua oculi inuestiuntur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi præ-
longis processibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis ocu-
los locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haud-
quaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorumdem securita-
tem uitari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius
enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uero præter palpebras, maxillæ etiam & ge-
næ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius
deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut excelsis & extu-
berantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterque ueluti in sinuosa ualle latitent. Cæte-
rum horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minime est: quamuis etiam
illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hic quoque alias componi par-
tes, quarum fabrica capitis nomen meretur: Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus,
gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quod ille sit sensus instrumentum:
molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa
ab

ab incidenti extrorsum sensibili pati, ut sensus fieret, magnopere conducit. Quando itaque
oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè di-
uulsa frangerentur, offendereturque, cerebrum iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se
habentibus, quod à principio de capitis structura ratione inquirebatur, iam inuenimus. Col-
ligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusque or-
gana propter cerebrum. Quamquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportune
sortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui natura in sublime fertur, rectè in
altis corporum partibus locatae sunt. Item nares, eo quod omnis odor ad superiora ducitur,
merito sursum sunt: & quod magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet,
non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uesci-
mur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter
patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter natus est, ut omnes ictus, omnesque nimios &
frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modò temporales præ-
teream musculos, & capitis super colli uertebrae connexum, & rotundam figuram iniurijs
pertinaciter repellendis omnium aptissimam) cerebri, cuius debet esse receptaculum & pro-
pugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum sphaeræ utrinque leuiter in anteriora
depressæ. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subijciatur, & dorsalis medulla
illac è capite procidat, priori uero cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organo-
rum sedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam sphaeram refert. Atque ob hanc etiam
causam caluaria, quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphaeræ imaginem potissi-
mum extruitur, priorem posterioremque partem obtinens prominentiorem, ac magis proce-
ram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmo-
dum ea in qua anterior eminentia à syncipite frontis uel elatiori sede producta perit, posterior
autem quæ occipitis est referuatur. Item quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, oc-
cipitis nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde tertia, naturali adhuc ma-
gis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ
in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amussim rotundum ac instar exactæ sphaeræ
obseruatur. Ista figura Therites ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso quædam appel-
lari, nonnulli asserunt: quamquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomi-
ne, & ἰσχυροῦς, nuncupare libuerit. Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate
quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quàm in anteriori
posteriorique sede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte dissimilis est, haud
secus quàm si ad alteram aurem in naturali figurâ faciem, ad alteram uero posteriorem cer-
uicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum na-
tura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, &
admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imò apud Bononienses mendicus obam-
bulat, cui caput quadratum, sed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ pu-
ellus à mendica ostiatim circumfertur, & in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrioni-
bus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uiro-
rum capitibus gran-
dus est, & in utrunque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam
in egregiè prudentibus interdum conspiciamus. licet tales caluariæ nobis in cimiterijs nimis
quàm raro se offerant: uti profecto subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant,
accolarum cimiteria scrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, sed
longè etiam magis differentibus, pluribusque deformes esse, non semel mihi retulerit Natu-
ræ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS
PFLVG SALISBURGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariisque cum alia-
rum artium, tum uero potissimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper sui longè
præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louanien-
sis Gymna-
sij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repente Louanium
grandi obsidione secundò liberauit.

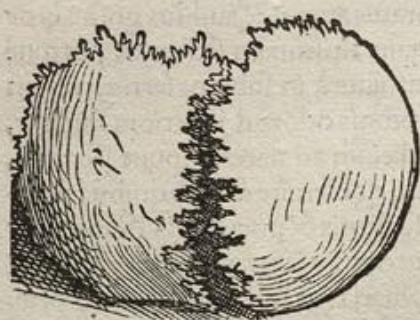
Naturalis ca-
pitis figura.

Prima non na-
turalis capitis
figura.
Secunda.
Tertia.

Quarta.

Lib. 9. de V.
superiorum.
Variæ capitis
figuræ.

B 4 DE

PRIMA SEXTI CAPITIS

FIGVRA, QVÆ DVAS VERTI-
cis ossium portiones inuicem nonnihil seiunctas
commonstrat, ut commodius artificiosissima sutu-
ræ fabrica oculis subijceretur.

SECUNDA FIGVRA:

HÆC OSTENDIT CALVARIÆ
portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis
appareret constructio duabus densis solidisq; squa-
mis seu laminis et notatis efformata, in qua-
rum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit sub-

stantia et indicata. Ceterum huiusmodi squamæ vulgò capitis tabulæ vocantur, ac superior
quidem exteriorue squama et notata, prima appellatur tabula, interior uerò, quæ duræ cere-
brum inuestienti membranæ est proxima, et insignitur, secundæ tabulæ loco habetur, et
quidam hanc diploë quoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamq; ossis sub-
stantiam et indicatam, unius etiam tabulæ uice recensent, hanc mediam seu secundam appellan-
tes, hæcque ratione tres calvariæ tabulas constituentes, quæ crassitie duritiæq; in omnibus homi-
nibus neutiquam pares cernuntur.

TERTIA SEXTI CAPITIS

FIGVRA.

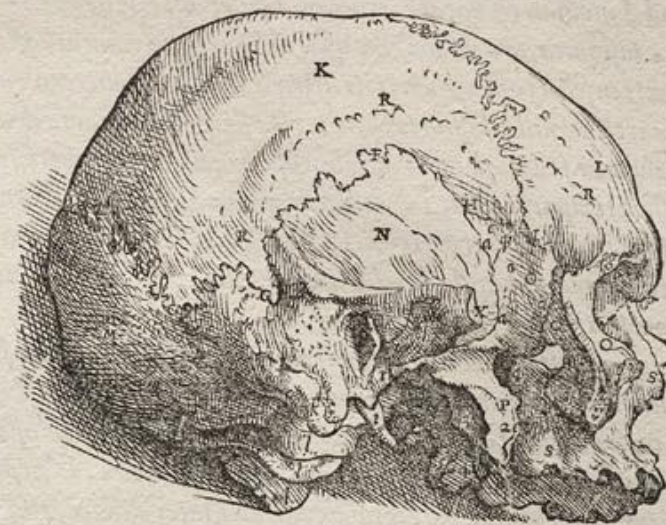
TERTIA figura integrâ caluariam capitis naturalis figuræ (quæ oblongam sphae-
ram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere
depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchrè proponens.

QVÆ

QVARTA SEX-

TI CAPITIS

FIGVRA.

HÆC figura caluariâ sinistro lateri magis incumbente exprimit, ut et basis caluariæ
in conspectu nonnihil ueniret. Aliquot suturarum causa, ab hac figura os iugale serra ademinus.
Cuiusmodi uerò ille sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius et succedentium aliquot
Capitum contextu, promptè intelliges. Præsens namque figura maxillæ superioris ossibus cogno-
scendis, quibusdamq; ossium foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIÆ ET QVARTÆ
FIGVRARVM INDEX.

PRÆSENS characterum index tertiae ac quartae figuræ communis erit, quod
scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur, et si casu quis aut tertiae, aut quartae figu-
ræ duntaxat peculiaris occurreret, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indi-
cis contextu subijciam.

- A, B Coronalis anteriorue sutura earum quæ transversim ducuntur. Ceterum B et A in tertia
medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens, dextrum autem ipsius latus, quar-
ta figura exprimitur.
- C, D Posterior sutura transversarii, quæ A Græcorum masculinæ literæ assimilatur. In tertia huius
sutura sinistra pars conspicitur, in quarta uerò dextra. Porro tertia figurarum integrâ ossium
compagem experimentum, huius suturæ totam sedem ad B commonstrat, quæ ueræ suturæ
persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta
et sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.
- E 3 Sutura à medio suturæ A referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.
- F Squamosa cōglutinatio, ac in tertia quidē figura uidetur sinistra, in quarta autē dextra. Dein
G. in ambabus à C ad G interuallum cōglutinationis notatur, à sutura A simili ad ueram cō-
glutinationem squamæ formem pertingens, quod non mutuo incumbentiū squamarum, sed ueræ su-
turæ constructionem ostendit. Quod uerò à G ad H per F porrigitur, squamæ formis est
cōglutinatio, uerticis ossi et temporis ossi communis. Ab H autem ad A indicatur glu-
tinatio squamæ formis, ossi uerticis et frontis ossi communis.
- I 3 Sinistrum uerticis os. K Dextrum uerticis os.
- L Frontis os, quod unicum est. M Occipitis os, similiter unum.
- N Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.
- O Os cuneo à dissectionis professoribus assimilatum, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme
P. (uoces duntaxat sectantiū uenia) appellamus. Hoc unicū est, et cōiugis expers. Verū P pri-
uatim notat huius ossis processus, quos uespertilionum alis cōparabimus. Hi utrinque duo sunt, in
2, 3, 4, quarta figura conspicui et præter P, etiā numeris his 2, 3, 4, et 5 notati, quos quinta huius ca-
pituli figura accuratius proponet.

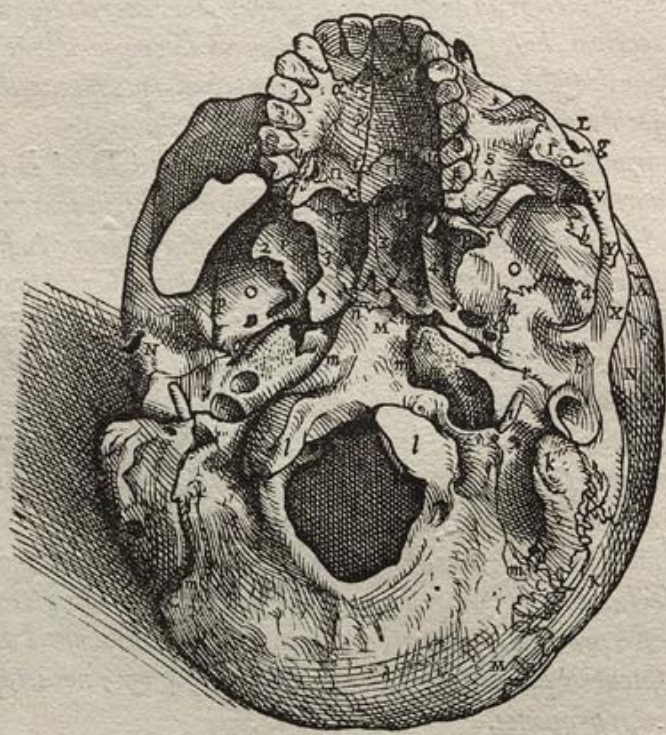
QQQ

- QQQ Hoc os maxillae superioris ossum primum erit, hic aliquot Q insignitum, ne forte sedem Q quod d' uicinius est notatū, aliud os a praesenti esse arbitraretis. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cavitatē in tempore exculptā ualde augeat.
- R R R Lenis in frōtis osse & uerticis asperitas, a qua semicirculi ritu tēporalis musculus pronascitur.
- SS Quartū maxillae superioris os: in tertia sinistrū, in quarta dextrū notatur. T incuria elapsū est.
- V, X 3 Calvariae sedes, quam os iugale appellamus, ac sequenti Capite describemus. V hic notat processum temporis ossis, N indicati, ad iugalis ossis constitutionē eductum. X uero, processum primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus V, X 4 necdēns, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos serra rescuimus.
- a a Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum illi ossi ac temporis ossi commune.
- b Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum ipsi & frontis ossi commune.
- c 4 Pars haec cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur osiculum, squamae modo tenue, & linea a cuneiformi osse diremptum, quam q̄ indicauimus. Verū haec non ita crebro se offert.
- c Suturae os cuneiforme circumscribens interuallum, ipsi & maximo superioris maxillae ossi paulo antē S insignito commune.
- ff 4 In quarta figura f conspicis, praesenti Capiti nihil seruens: notatur enim sutura ossi Q indicati, & ossi S notati communis, quam cum reliquis maxillae superioris suturis persequar. Hic enim obiter eius memini, quod huius uidendi gratia in quarta figura os iugale executerim.
- g g Sutura, frontis os a cuneiformi & maxilla superiori dirimens.
- b 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.
- k Mammillaris processus, ē temporis osse productus. Quarta figura utriusq; processum k notat.
- ll 4 Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullae causa caelatum. V erū ut praesenti Capite ossiū foramina enarrare non instituimus, sic neque eadem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura φ ponatur, ad quod a duodecimo Capite foraminibus dicando remittēris.
- φ 4 tim in quarta figura φ ponatur, ad quod a duodecimo Capite foraminibus dicando remittēris.

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGURA.

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA

AD ANVSSIM REPRESENTANS.

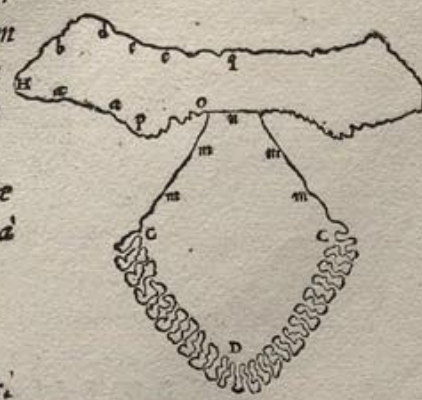

INDEX

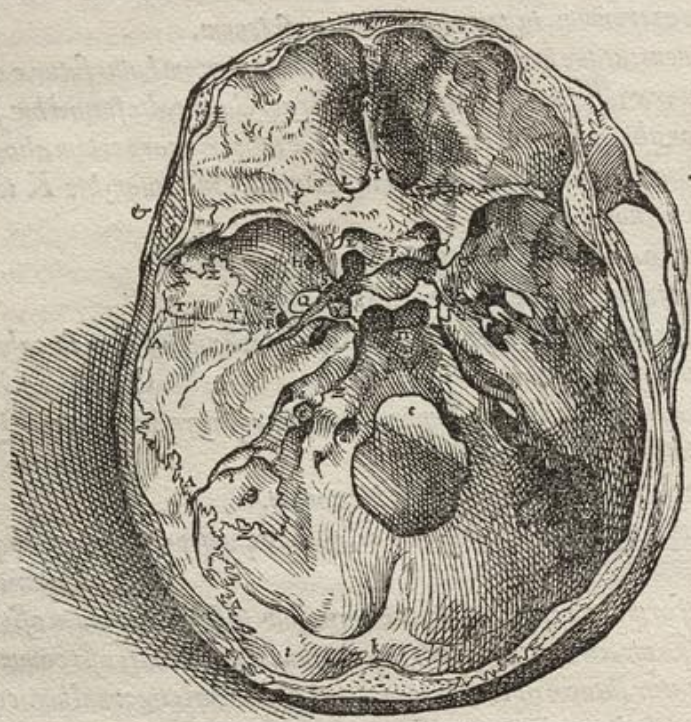
DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
CHARACTERVM QVINTAE FIGURAE INDEX.

QVINTAE figurae multos characteres tertiae & quartae figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

- A Coronalis suturae extremum, in temporis cauo conspicuum.
- CC Suturae A exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturae crurum notant, ubi haec nō amplius suturae effigiem accuratē cōmonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.
- F Squamiformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiae & quartae figurarum, ipsi non accommodauimus. Quamquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.
- K Verticis sinistrum os, uerū modica ipsius conspicitur portio.
- L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.
- MM Occipitij maximā ossis partē hic cernere licet, totā nimirū quā in calvariae basi cōstitit.
- NN Vtriusq; unum temporis os notatur.
- OO Cuneiforme os.
- PP Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor 2, 3, 4, 5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.
- QF Primum maxillae superioris os, quod & Γ hic notauit.
- SA Maximum quartum ue maxillae superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot Δ indicatur.
- VX Os iugale.
- Y Sutura ossis iugalis.
- a a Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & temporis ossi commune.
- b Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum illi ac frontis ossi commune.
- d Hac sede occultatur suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.
- e Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallū ipsi & quarto maxillae superioris ossi cōmune.
- f Hac sutura superiori maxillae peculiari censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.
- g Sutura frontis ossi & superiori maxillae communis.
- h Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Processus scriptorio stylo nō ab similibus.
- k Mammillaris processus.
- ll Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae coarctantur.
- m m His characteribus, qui quinta, ut & subsequētes, proprii sunt, notatur suturae A imitātis additamenta, per calvariae basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendētia.
- n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
- op Sutura a linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Verū ab n ad o nō propriē sutura est, quē admodū neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quā in alijs suturis harmonijsūe occurrit.
- q q Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & sextis superioris maxillae ossibus.
- π π notatis cōmune. Verū ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintā figurā & tertiā cum quarta intueri, singulari animaduertēs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q procede, atq; ita utriusq; cuneiforme os suturis terminatū fingito, sed non nisi hominis calvaria inspectioni adhibita, ut quae in omnem partem promptē uerti poterit. quū interim hic tres simul tabulae inspiciedae sint, ut uel in externa calvariae sede id os circumscribas, quod quō leuius praestes, suturam Δ simile cum suis additamentis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circumscribēte hic delineauit, ijsdē characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adieclis.
- r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturae modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & uelut a osse (ut sic dicam) se iungens.
- s Ossis temporis asperitas & processus, quod id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
- z Octauī capitis ossis processus, seu septum amplitudinē nariū intercedēs.
- Reliqui characteres ostendendis superioris maxillae ossibus priuatim conferunt.

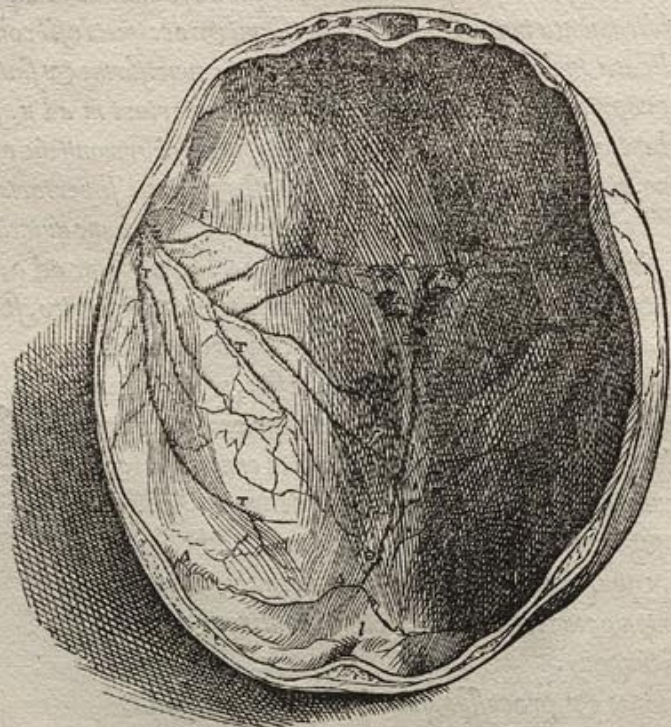

SEXTA

PRÆSENS figura interna calvariae basis sedes oculis subijcitur. Hic namque calvariam delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEPTIMI CAPITIS
FIGURA.

SEPTIMA figura reliquam internae sedis calvariae partem commonstrat, figura sexta non expressam.

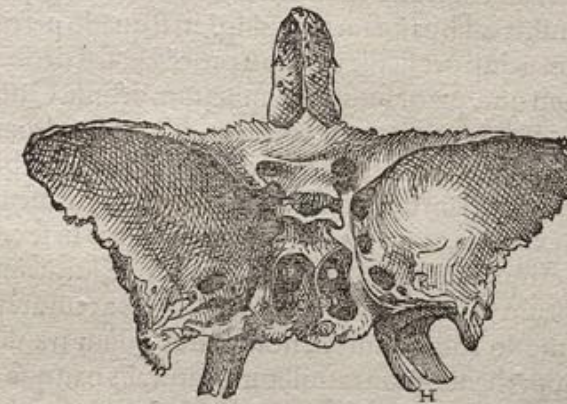
CHA

DVAE proximè præcedentes figurae pluribus ornantur characteribus, uerum huc potissimum seruiunt maiusculi Graecorum, capitis ossium suturas indicantes: quæ in interna calvariae sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspiciuntur, calvariae foraminibus ostendendis conducent.

- ΓΓ In septima figura coronalis notatur, non adeo exactam suturae compagem, atque in calvariae externa sede, exprimens.
- ΔΔ Sutura Δ litteram referens, notatur in septima. Verum & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.
- ΘΘ In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modo notæ ad sextam duntaxat referuntur.
- ΛΛ Squamosa sinistri temporis conglutinatio.
- ΞΞ Additamentum sinistri lateris suturae Δ imitantis, quod per calvariae basin contendit.
- Π Linea cuneiformis ossi occipitis ossi communis, quæ duo suturae Δ imitantis latera additamentâ ue iungit.
- ΣΣ Sutura cuneiforme os, circumscribens interuallum commune ipsi & frontis ossi, & octauo capitis ossi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque a Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Ψ, ac inde ad secundum Ψ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internæque calvariae sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni sinxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.

OCTAVA SEPTIMI CAPITIS FIGURA.

QVAMVIS modò tabularum frequentia lectori minime molestus esse uelim, eoq; potissimum nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octauo capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peritum est, circumscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis ossium intelligitur, præsentis figura cuneiforme os cum octauo capitis ossi, a cæteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam calvariae superficiem cerebri sedem respicit. quod ideo maxime præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi ossi plerumq; occurrentes in conspectu essent. Indicetur itaq; A, B, A octauo capitis os. Verum B priuati in situatur septum, sedes interstinguens, quæ cerebri processibus parantur, qui neruorum modo a cerebro educti, ossis organorum loco habentur.

- C D Duæ præcipue cuneiformis ossis cauernæ.
- E Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.
- F Alterius cauernæ seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.
- G Cautas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepat. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum cæteris calvariae foraminibus, duodecimo Capite enarrabuntur.
- H Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspiciuntur. Cæterum iam tempestiuum est Capitis contextum aggredi, hæcque omnia seriatim persequi, atq; Conditoris nostri industriam in condenda calvaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, calvariae nomine complecti, utcumq; alij solam partem crinibus ornatâ ita appellari uelint. Atq; ita hæc moles nobis in caput & maxillâ superiorē, doctrinæ studio, diuiditur.

C CERE

Suturas capi-
tis etiam in in-
terna calua,
ma sede con-
spici.

neutiquam donari. Harum enim effigies in calvariae amplitudine perinde ac suturarum conspicitur, quae non aequae suturae speciem in interna calvariae superficie expriment: sed quia minus implicantur, idque potissimum coronalis, magis ad lineae harmoniae uel figuram accedunt. Praesentes squamosae conglutinationes non toto ipsorum ductu in star mutuo incumbuntium squamarum committuntur. Quae enim primum à futura A imitante procedunt, notabili intervallo foris & intus in calvariae amplitudine speciem suturae adipiscuntur. Praeterea harum conglutinationum portio, quae coronali futurae proxima existit, etiam uerticis ossi, & ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quod uero haec commissura, quemadmodum dictae capitis futurae omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non extruantur, hinc praecipue fieri credimus, quod raram & fistulosam cauenosamque oportebat fieri totam calvariae partem, quanta à uertice & ex lateribus crassae cerebri membranae circumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idque in primis temporum ossa, ob cavitatem temporalis musculo exculptam tenuia, & sonorum forte etiam gratia (quum in illis auditus organum consistat) omnium corporis ossium facile durissima. Hac itaque occasione ossium fines in squamam attenuantur, uerticis quidem ossis intus locato, ut propinquet ac occurrat longiori spacio durae membranae: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo ipsi uerticis ossi facto. Ad haec, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse uniri, nobis persuademus, quoniam non ita prompte laxum cum duro ad unionem peruenit ameam, aegreque solubilem. Haecenus ergo quinque peculiare, nullique alteri ossi quam capitis ossibus communes futuras explicauimus: coronalem scilicet, & quae A imaginem refert, & quae recta per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac aequedistantes, quas squamosas conglutinationes uocauimus. Est & alia soli quoque communis capiti in calvariae interna amplitudine, quae cerebrum continetur, potissimum apparens, ac frontis ossi illique ossi communis quod os factus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac futura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscure circumscribitur, aliam quoque futuram obtinens, ipsi & superioris maxillae ossibus commune. Praesens enim os, osseum septum foramina narium interdiuidens producit, quod futura quadam secundum humiliorem septi sedem, ipsiusque longitudinem ducta à maximis superioris maxillae ossibus quae dentes continent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente inibi etiam separatur, quae narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autem hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias futuras capiti aliisque ossibus communes expressero, in ceterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & aliae futurae capiti cum alijs ossibus communes, nimirum cum superiori maxilla, & eo osse quod à cunei similitudine uocatur, quod si militer unicuique, ac ut nonnulla corporis ossa, coniugis expers est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillae superioris ossa (quum inter utraque medium sit) connumeratum. Quamuis capitis ossibus longe rectius, quam superioris maxillae ascribetur, quum haud minimam calvariae amplitudinis, quae cerebrum reponitur, sedem constituat, cum ceteris ossibus quae ab omnibus Anatomis capiti attribuuntur. Sed cuius nam id formae, & quantae magnitudinis sit, quibusque circumscribatur futuris, recensere nunc conabimur. Suturae A imitantis extrema, quae propter occipitij humilia non amplius exacta futurae compagem expriment, uersus capitis inferiora basim uel protenduntur, ac per mediae basis sedem (quae praeruptae rupi & imagine & duritia similis est) & quae caput primae ceruicis uertebrae articulatur, in anteriora prorepunt, mutuo sensim appropinquantia. Quum autem extrema haec iuxta narium foramina oris amplitudine spectantia pertigerint, per transversa linea simul iunguntur, quae nec futura neque harmonia merito dici potest: sed ad symphysem coalitum uel prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur, in natu uero grandioribus praesens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in aetate prouectis occultatur. Vtunque sit, haec linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti communis est. Ab hac utrinque in latera, futura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus anteriorem squamosarum conglutinationum sedem. Vbi uero futura haec anteriorem illam conglutinationum sedem attigit (quod notabili intervallo à coronalis in cauis temporum extremo est) in priora modice deorsum ad coronalis extrema ducitur. Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillae contingat os, quod externum oculi sedis angulum constituere docebitur. Hinc decliuus per caua quoque temporum incedit: inde ad posteriorem intumorem dentium sedem ducta, per totam narium amplitudinem transversim fertur. Haec futura à transversa linea, quam futurae A referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad pala-

tum usque ab utroque latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit. Interius uero in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem futura terminatur, inibi quoque etiam huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quam externa sede deprehenditur. si modo quis accuratè dictae iam futurae progressum expendere: nam haec passim ac pluribus locis sedibusque sese offert. Linea enim primum ossi occipitis & cuneiformi communis, pariter & exterius, & interius apparet: quemadmodum & futurae etiam interuallum, à linea oblique sursum ad caua temporum usque ad anteriorem conglutinationum squamiformium sedem pertinet, etiam interius & exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac demum uerè futurae speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert conglutinationem, uerticis ossi & cuneiformi commune. Interuallum uero à futurae coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituentia procedens, etiam squamosae conglutinationis formam commōstrat, estque frontis ossi & cuneiformi commune. Praesens futurae interuallum ductus uel conglutinationi squamosae respondens, exterius tanto elatius, quam in interiori calvariae superficie, apparet, quanto intervallo cuneiforme os instar squamae attenuatum, frontis & uerticis ossibus communem. Atque idem etiam in temporum ossium cum uerticis connexu accidit, squamosae enim eorum ossium conglutinationes, multo elatius in exteriori capitis superficie, quam interiori, ubi cerebrum consistit, ascendere uidetur. Ceterum futurae cuneiforme os circumscribens interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna calvariae sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum & oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atque hoc futurae interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus. Interuallum autem eius quam modo prosequimur futurae, iuxta posteriorem intumorem dentium prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estque commune cuneiformi ossi, & superioris maxillae utrorumque laterum maximis ossibus. Interuallum uero eius futurae in superiori narium amplitudinis sede conspicuum, in interna calvariae sede melius quam in externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porro interna calvariae sede, non solum praesens futurae interuallum illi ossi & cuneiformi commune obuium est, uerum etiam utrinque ad id interuallum aliud eiusdem futurae interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur, atque id etiam in oculi sedis radice liquido cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeo, ut si ad amulsum oculorum sedes (quae λέγεται Graecis dicuntur) expenderis, radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem, à cuneiformi osse constitui spectabis, si modo in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris inuenta, atque illis caperis, quae & si ad artis usum non magnopere conducunt, immensi tamen Creatoris admirabilem arguit industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professores sedulo ac studiose examinata fuerunt. Porro hoc futurae interuallum, quod & cuneiformi & frontis ossi commune dicebam, magna pars alterius futurae est duarum, quas capiti cum alijs ossibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enumerat, quae cuneiforme os inibi circumscribit, quae id occipitis ossi, & temporum ac uerticis ossibus contiguum esse narrauimus: alteram uero, postquam cuneiforme os circumscribens futurae, sua oratione absoluit, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum, seu superciliorum medium pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi cuneiforme os circumscribens futurae, per caua temporum deorsum uersus intumorem dentem primum descendit. Atque haec futura primo ipsius interuallum, frontis os à superioris maxillae osse externum oculi sedis angulum constituente coniungit: dein magno intervallo cuneiformi ossi & frontis ossi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis ossi in oculorum sedibus & calvariae interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiam id interuallum in futurae cuneiforme os circumscribens dimensione, non autem in frontis ossis à ceteris maxillae ossibus separatione, habendum uenit. Vt si sanè subsequens futurae transversim per oculorum sedem ductae interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto & quinto maxillae superioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi & illis maxillae ossibus commune existit, tota nimirum sede, qua praesens futura internum sedis oculi angulum, & nasi summum seu superciliorum medium occupat. Verum de superioris maxillae ossibus futuris quoque nono agemus Capite, illic necessariò rursus futurae huius sermonem instituturi. nunc autem capitis ossa separatim sunt recensenda, quae enumeratis haecenus futuris, octo circumscribuntur, simul capitis amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis ossa, utrinque uidelicet unum: duo item infra, ad utranque nimirum aurem unum, quae temporum ossa huc

Quibus sedibus futura occurrat cuneiforme os circumscribens.

Galenus locus in libro de Ossibus explicatur, & futurae frontis os à maxillae ossibus, &c. dirimens.

usque uocauit. quintum frontis est os, ut sepius, unicum. sextum occipitis, similiter unum. septimum cuneiforme, unum quoque. octauum id os censebitur, quod sedes constituit, quibus duo nervi non ab similes cerebri processus incumbunt, quos ferè olfactus organa nuncupamus.

*Verticis ossis
circumscriptio.*

^{9.1. f. 4. R.} <sup>in utraque
autem os cir-
cumscribitur
B. D. A. B.
C. D. C. G.
F. H. A.</sup> <sup>Supra R. R.
3.4. f.</sup> Verticis ossibus in superiori parte ea futura peculiaris est, quæ recto tramite secundum capituli longitudinem ducta, hæc ossa inuicem dirimit. In anteriori autem sede uerticis ossa coronali futura, & posteriori ^{imitanti} ab alijs discernuntur. Inferioribus uero sedibus squamosis conglutinationibus circumferuntur: quo fit, uerticis ossa quadrilatera uideri, undique sibi similia, præterquam ubi instar squamæ attenuantur, temporumque ossa subeunt. Hic enim tenuissima sunt, sed solida, & neququam fistulosa: quemadmodum reliqua ipsorum sede, quæ temporalibus musculis non obreguntur, fistulosa cauernosaque inter suas squamas cernuntur, eandem ferè crassitiem undique ea sede obtinentia. Dein quæ frontis ossi committuntur, tenuiora quam iuxta occipitij os apparèt. Si uero aliquibus donantur sinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipsis dedicando percurram.

*Frontis ossis
circumscriptio.*

<sup>3.4. f. L. cir-
cumscribitur
uero B. A.
H. G. G. in
6. f. secunda
extra
L. 7.
d. ad latus
6. L. fig. 6.
e. 6.7. f. R.</sup> Frontis os circumferuntur coronali futura, & ea quæ octauum Capitis os olfactus organorum sedes constituit terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum sedium ducta, ad superciliorum usque congressum fertur, ac frontis os à maxillæ superioris ossibus separat, inque futurarum numero ultimum locum sibi uendicauit. Frontis itaque os quodammodo orbiculare est, nullibi tenuius quam ubi superiorem oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi committitur. Hic enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aere oppletis, quemadmodum & ipsius concavitas, quam inter suas squamas ad supercilia nascitur summum haberi audies. Vbi etiam hoc os cavitatis ergo reliqua ipsius sede, crassissimum est, ac ueluti protuberat. Verum altera illarum squamarum, quæ oculi sedem respicit, exteriorque est, laeuis uisitur. quæ autem internam cavitatis spectat amplitudinem, inæqualibus quasi nubis forma tuberibus extuberat, quæ cerebri reuolutionibus mutuo correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, id tenue etiam est, ac solidum, minimeque cauernosum, præterquam ubi cum uerticis ossi inibi iungitur. Natura enim illic utrunque os uersus interiora priuatum crassius effecit, ne forte nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus æquo infirmam redderet. Cæterum frontis os in fronte paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quæ excarnis est, nullam cavitatem ostendit notabilem, & multo crassius spissiusque quam uerticis ossa sentitur. Quæ tamen illud his committitur, & sagittalis futura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusque est, quam in ipsa fronte. Hæc sedes qua dictæ iam futuræ inuicem committuntur, totius caluariæ pars mollissima rarissimaque censetur. est enim illa, quæ in nuper natis infantibus adhuc membrana, ac recenti casco similis tangens ubi occurrit: & quæ in puerulis quum manducant & respirant, moueri uisitur. Porro quoniam hæc sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & futuræ nusquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgo dicta, uel candescente auro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tunc interim) adhibet. Locus autem iste in nobis, apice medij digiti promptè conijciunt, si brachialis principium superciliorum medio nasi uel summo,

*Mollissima
rarissimaque
caluariæ
pars.*

*Occipitis ossis
circumscriptio.*

<sup>3.4. f. M.
M. Circu-
scribitur au-
tem 3. C. D.
dem 3. m.
m. m. m.
n. n.</sup> quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem recta depresserit. Occipitis os futura ^{imitanti} & eiusdem futuræ additamentis, & linea hæc iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat. duobus quidem à ^{imitantis} futuræ cruribus efformatis: & alijs duobus, quæ ab eiusdem futuræ additamentis sepiuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis ossi & cuneiformi communis habetur, descripto. Hoc os in crassitie admodum inæquale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarnis ac à musculorum exortibus insertionibusque liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet ossis frontis crassius, quanto illud uerticis ossium crassitiem uincit. Neque etiam occipitis os tota excarni sede, parem adipiscitur crassitiem, uerum ad eius sedis radicem in medio longè crassissimum apparèt, illa nimirum regione, qua duos maximos duræ cerebri membranæ sinus, sanguinem & spiritum uitalem uenarum arteriarumque modo continentes, iungi, aliosque duos sinus educere, in cerebri uasorum enarratione audies. Videtur enim Natura ossis crassitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quod ex ipsius læsione extremum homini impenderet periculum, tum quod hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiendam, ac crebro in terram uarijs casibus illidendam, haud ignoraret. Crassissima hæc occipitij ossis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius ossis pars, intus cauernulis constant, utrinque ualida obductis squama: quemadmodum uerticis & frontis ossa, ubi excarnia sunt, constare retulimus. Verum reliqua occipitij ossis sedes, cui posteriore collis regionem sibi uendicantes musculi partim inseruntur, & à quo partim principium

*Occipitis os
ubi crassissimum.*

<sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup>

<sup>in 6. f. 4. R.
ad foramen
e notatum.</sup> <sup>in 6. f. ab e
ad n.</sup> ^{4.5. f. l. l.} <sup>d. 3.4.5. f.
alteri os N
notatur, &
in 3. 4. cir-
cumscribitur
à C per G.
F. ad H. de-
in in 3.4. C. p.
m. m. ad n.
et illuc p.
a. ad H. f. f.
g. n. 4.5. f.
e 3.4.5. f.
f. h.
f. Inter T. et
1.6. f. aut 8.
f. l. 7. Z.</sup> <sup>3.4.5. f. M.
M. Circu-
scribitur au-
tem 3. C. D.
dem 3. m.
m. m. m.
n. n.</sup> <sup>4.5. f. X.
i. 3. f. Z. &
5. f. Y.
h. 4.5. f. h.
l. 4.5. f. r.</sup> <sup>4.5. f. f.
f. ca. 1.4. li.
3. l.</sup> <sup>Occipitis ossis
capitula.</sup> <sup>Temporum
ossium cir-
cumscriptio.</sup> <sup>Mamillaris
processus.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum ex
9. fig. 7. l.
bri.</sup> <sup>Temporis ossis
cavitatis.</sup> <sup>Processus
scriptorio
stilo similis.</sup> <sup>Temporis ossis
processus
iugalis ossis
portionem con-
stituens.</sup> <sup>Hæc ex 6. f.
gura peruen-
tur. Sed ma-
nifestum</sup>

Cuneiforme Caeterum quibus futuris³ cuneiforme os circumfribatur, superius abunde diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id nuncupauerunt. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquam solidum est. in medio autem, capitisq; basi omnium caluarie ossium longe crassissimum uidetur, & intus plerumque uacuum. in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interstincta, in cuius inferiori etiam sede paruorum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia ossis sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aerem ex narium amplitudine assumentia, quem simul cum molli quadam medulla complectuntur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitania, effracto osse eo uelim expendi diligentius, quo mirabili artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur. dein etiam ideo accuratius ueniunt obseruanda, quod Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituita transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminibus peruium est, at continuum & solidum undiq; in superficie cospicitur. & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calcis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua incrustatum obuolutumq; est squama, & intus tantum paruis cauernulis, tenuissimipumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluarie sedem respicit, sinu quodam donatur, cui Natura glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde utrinq; leues meatus deducuntur, pituita deferentes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremus, illis foraminibus pituitam ferri. At fatius erit meatus aut sinus pituitæ gratia cælatos, unam cum capitis ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, differere: potissimum quum hic nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiam processus cuneiformis ossis, quos in interna caluarie sede ad dicti sinus latera ostendit, tunc demum melius intelliguntur, ubi illum sinum ossisq; foramina pertractabimus. Verum præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluarie basim⁴ alios quatuor exigit, utrinq; binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam *vespertilionis* nuncupatur. In duarum alarum medio sinus cavitatisq; conspicitur, à qua ualidus enascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cum ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tuto custodiretur. ⁵Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, futura illa circumfribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. & illa etiam quam in humiliori narium septi sede ducta hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præsens os præter narium septum ab ipso educit, olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminibus odororum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq; solidum se spectantibus offert. Dein in caluarie amplitudinem oblongum educit⁶ processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi duræ cerebri membranæ pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrâ cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia. quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro repositum arbitrabitur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinæ Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quam in homine apparens. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit, ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenum alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminert, & Galenus postmodum in bobus suis, quorum cerebra potissimum aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctoriè, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomies tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter clauiculam & summum humerum in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquisdò demonstrabitur.

In integra
fi. Q. ad.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
DE OSSE IUGALI, ET OSSIBVS QUAE
rupi prærupta assimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quod iugale os in præcedentis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius futura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ assimilantur, seu quæ lapideæ uocantur, etiam quinta præcedentis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, k & huiusmodi in caluarie basillicæ repositi characteres occurrunt.

UTER reliqua corporis ossa, quædam proprijs circumscriptionibus terminisq; destituta, non secus quam si peculiaria essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, in ossiumq; numerum cum cæteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò *zygoma* ob hoc nuncupatum, quod utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) bouum equorum ue iugis ab Anatomies peritis assilientur. Cõstat autem os iugale, aut potius caluarie sedes hoc nomine dicta, ex duorum ossium processibus inuicem obliqua iugura coeuntibus. ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est, anterior autem pars, illius ossis processus censeatur, quod uniuersum oculi sedis externum angulū efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Adeo sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quam duorum processuum mutuo⁷ futuræ beneficio cõmissorum regio. Caeterum os iugale medullæ expers est, solidū, durum, & lapidis modo ad patiendū pertinax. Huiusmodi namq; efformari decuit, quod temporali musculo operimentū ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minime cõtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens musculo recipiendū apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberculis promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quando quidem temporū musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde quinos neruorum cerebri furculos (præter tres enim alijs notos Anatomis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diu Hippocratem pronunciauissè, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur, ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipue formatum, ut ab ipso mallester siue manforius musculus opportunè principium ducat. Caeterum ueteribus libens ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerum etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluarie delabitur, ac ubi mamilares & stylum referentes temporū ossium processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; reuera cõmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm similima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandā arbitror, nullumq; in corpore os propria finitū circumscriptione petrosū lapideum uel à ueteribus fuisse appellatū reor. Quamquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauissè, nō quidem adhuc uniuersa, uerum illam ipsorum portionē, quæ dictos ante processus educit. Per me igitur, ita temporū ossa nominare licebit: modò neminē lateat, dictā nobis caluarie basis regionē Anatomis creberrimè petrosū os nuncupari, & dein interdū ossa quædā ab ipsis cõmemorari, ac si propria donaretur circumscriptione: quū tamen nihil aliud uerè cõtenda ueniāt, quàm duorum ossium mutuo coeuntū (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenissè audies in ossibus quæ lateris ossibus lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

DE OSSICVLIS AUDITVS ORGANI
ni constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HUIUS FIGURÆ INDI
cem sequens pagina proponet.

OCTA

PRÆCEDENS figura auditus organi ossicula exprimit. præcipua enim il-
lius figuræ effigies, portionem ex dextri temporis osse exactam abruptamue demonstrat, quæ
dein per mediū dissecta, duas quæ in eius ossis cavitate reponuntur, membranas, una cum ossiculis
ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

- A** Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam **B** notandam pertinet.
B Membrana transversim foramini obducta, quod ab aure in cavitate fertur, in temporis osse au-
ditus organi nomine exculptam.
C Vnum auditus organi ossiculum, malleolo assimilatum.
D Quinti nervorum cerebri paris nervus.
E Quinti paris nervorum cerebri ramus, per cæcum foramen ad musciculum temporalem potissi-
mum digestus.
F Quinti paris nervorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum pe-
tens excipitur.
G Series quinti paris nervi ad planam læuemque concavitatis eius sedem, hic auditus organi occa-
sione cælatam.
H Sedes orbicularem circumferens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi ossiculum
committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & **I** hic insignitur.
K, K Cavernulae indicantur, quibus cavitas auditus organo parata, intus scatet.
L Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.
M Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.
N Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.
O Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.
P Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.
Q Incudis ac mallei una iunctorum, posterior facies.

Cavitas audi-
tus organi pa-
rata, & for-
amina in ipsam
pertinentia.

Quinti paris
nervorum ad
auditus organum
series.

Ossiculum in-
cudi comparat-
um.

M O D O quidem haud instituius organi auditus constructionem omni
paratam industria commemorare, quum hæc una cum reliquorum sen-
suum instrumentis septimo libro enarranda relinquatur. nihilo minus ta-
men duo ossicula, quæ in ossis temporis cavitate auditus organi nomine
exculpta reponuntur, hic opportunè describuntur, ne forte quicquam ossiculū
in humani corporis fabrica hoc libro oscitanter præterisse videamur.
quoniam neque Galenum, neque ante illum quenquam alium hæc ossicula
cognovisse, satis hinc colligatur, quod nusquam horum mentio inciderit. Quando igitur au-
ditus organi constructione recensere, amplam anfractuofamque cavitationem temporis ossi inscul-
ptam audies, quæ tortuoso foramine in capitis amplitudine cerebri sedē pertinet: & alio longē
ampliori minusque tortuoso, in externā capitis sedē versus aurem exporrigitur. Dein de ab hac
cavitate alia duo deducuntur foramina, quorum alterum cæcum nuncupabitur, alterum uerò
hoc quoque nomine appellari posset: uerum non similiter ipsi cæco anfractuofum angustumque
est, & uenæ ad auditus organi nutritionem accedenti viam præbet. Atque hæc quidem for-
amina suis characteribus notisque duodecimo Capite indicabuntur. nunc autem tantum ipso-
rum meminimus, quantum ad ossiculorum historiam duximus sufficere. In foramen itaque capitis
subintrat, ac præter ramos per angustiora illa tenuiaque foramina ab ipso digestos, insigniori
sui portione cavitationem temporis ossi incisam membranæ modo oblinet: non quidem uniuersam,
at quibusdam tantum sedibus, quasi ea nervi portio in plures divideretur membranas, ali-
quot eius cavitationis regionibus obductas. Verum inter reliquas cavitationis sedes, quæ varieg sunt,
& alicubi planæ, alicubi rarioris spongiæ pumicisque modo forata: una est orbicularis & pla-
na, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris nervo obducti
exteriolem atque auri proximā sedem, ossiculum observatur, quod duobus tenuibus acutis-
que processibus tanquam cruribus huic osseo circulo astabatur, superius, ubi crura ipsius coeunt,
spissius crassiusque incudis instar effectum. Hoc alterū auditus organi ossiculum est, quod sanè
leuiori negotio inter secundum cōmonstrare soleo, quàm in præsentia, ut ab aliquo qui id nun-
quam

a n fig. ca.
14. libri 3.
b d, a, b, c,
figur. 12. ca.

c d.
d e, f.
e g. Aut.
2 fig. ca. 2 li.
3, d, b, c, g.

h.
i, n, o.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidius cognoscatur, ser-
moni adhuc adijcere possum, siquid illius & forma & situs uix manifestius explicari queant.
Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cavitate, extracto iam osse, cōspicui externū la-
tus, hoc ossiculū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uici-
nius, est brevius & crassius, latiusque, ac in acutū definit apicem. Alterū crus quod interiūs con-
sistit, & membranæ orbicularem illam cavitationis sedem succingenti magis, quàm exterius crus,
innascitur, longius nonnihil & tenuius uisitur, ipsiusque extremum quasi in unculum cessat, quo
membranæ cavitationis ossis obnatæ implicatur, firmiusque innescitur. Ossiculi huius pars
extra membranā prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū
minores incudes effingi solent, quorū amplior pars plana est: altera, quæ ueluti in mucronem
desinit, instar coni rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi ue & quadranguli
sunt. Cæterum si hoc ossiculū, quia tantū binis donatur cruribus, incudi assimilare minus pla-
cuerit, nihil profectò obliterit molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

b fig. ca. 11.
K. talis pro
positi denti-
tem.
i c, l, m.
h b.

Figure ca.
30.

p. q.

Alterum ossiculum auditus organi fabricā ingrediens, à iam cōmemorato plurimū uariat,
& alteri membranæ innascitur. Foramen enim concavitatis seu antri in temporis osse incisū,
quod aurem spectat, ea parte qua cavitationis amplitudini uicinū est, membranula tenuissima &
prorsus pellucida in eum modum obtegitur, quo uas suo inferiori fundo obregi obturari ue di-
cimus. Huic membranulæ transversim aliud ossiculū innascitur, itaque illi intus transversim in-
sternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atque alteram crassioremem membranæ obtendi
conspicimus. Ut uerò ossiculū ualidius firmaretur, oblongū tenuemque exigit processum, quo
membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret femoris ossis parti
comparare, quæ ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usque femoris ca-
pita pertinet. imò si hæc inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum ossiculū
tunc femori opportunè assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos
ascendit processus, sic etiam ossiculū hoc eadē sedē processuos aliquot sibi uendicat, quorū bene-
ficio membranæ suæ firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix oblique uersus corporis
interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atque in caput ad amissum rotundum cessat: ita etiam
præfens ossiculum, à membrana introrsum abscedit, in rotundū caput definēs, quod læue mi-
nimeque asperum est, & superiori parti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi assimi-
latur, ita tenuissimarum membranarum interuentu committitur, ac si malleus incudi laxè alli-
garetur. non secus, quàm si ossiculum postremò enarratū malleoli præstaret munus: alterum
uerò incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. Num autem ossicula incu-
dis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referūt, & leuissimo afflatu
secundum ossiculum cum membrana cui innascitur inter diffecandū mouetur, primo ossiculo
interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quandoquidē auditus
rationem non satis ex sententia percipiā. Non quod mihi animo exciderit, commune illud me-
dicorum ad partium temperiem asyllum & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, &
quandam membranam ferire, uulgo nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim
organi huius cōstructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniore rerum Opifex callidissimo
artificio hic machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem cōmonstro, usum
autem & operandi rationem non magis quàm oculi ipsius assequor. Verum quia de auditus
organo postea prolixius pertractabitur, hic sat fuit ossicula recensuisse: quæ si hoc sermone
non assecutus fuero, uiruli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum
os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduersurus. Quan-
quam multò satius est hæc in crudo capite, quàm in cocto examinare, & in homine potius,
quàm alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam ossicu-
lorum constructionem adinuenies, quàm omnium ferè musicorum instrumentorum fabricæ
rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis
nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musico-
rum absolutissimus, uerum & nostræ ætatis philosophorum eximium decus. **MARCUS ANTONIVS GENVA**, primarius, uariæque disciplinarū eruditione excultissimus apud
Patauios philosophiæ professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum
frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac
sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar. **VVOLPHANGVS HERVVORT**, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumque cultores amo-
rem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unicè colendus, quod ad huius operis
absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Ossiculū mal-
leolo non admo-
dum dissimile.

Secundi ossi-
culi ad femoris
os cōparatio.

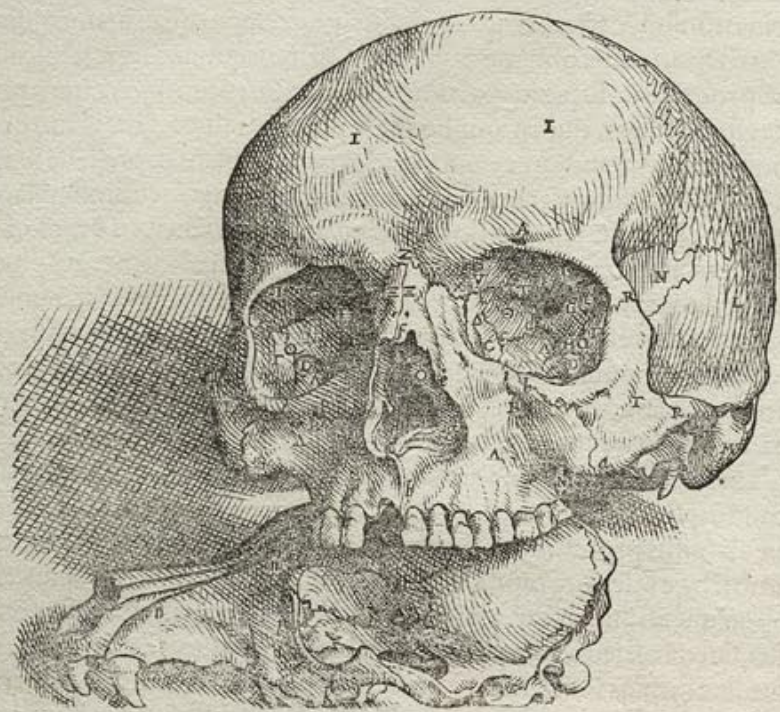
Auditus or-
gani ossicula,
tympani usque.

Marcus An-
ton. Genua
Vvolphangus
Heruort, hu-
ius operis et in-
choandi et ab-
soluendi auto-
res præcipui.

DE

DE DVODECIM SUPERIORIS MAXILLAE OSSIBUS, in quorum classen nasi ossa etiam referuntur. Caput IX.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

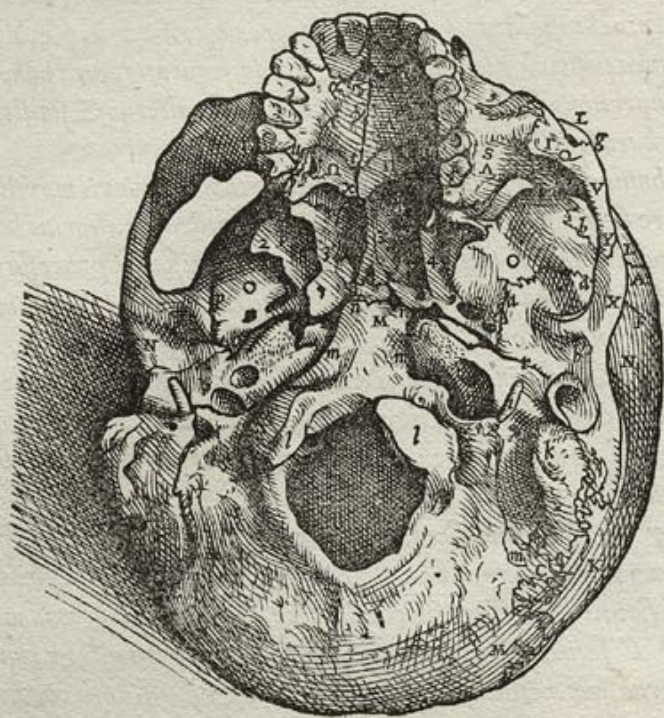
PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQUE characterum Index.

- H A E C** figura anteriorem calvariae sedem exprimit, maxillae superioris ossa, quam datum est accuratissime, ostensura. Humanae autem calvariae caninam subiecinimus, ut Galeni superioris maxillae ossium descriptio, leuiori negotio a quouis intelligatur. Praeterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturae ossaque, quoad fieri licet, spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, et anteriori sede super caninam erigi oportuit. Praesentis autem figurae characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Graecorum, maxillae superioris ossibus (quae sex utrinque erunt) primum adhibeantur: reliquis autem ossibus et suturis, ut fors fert, omnes accommodentur. Caterum priores aliquot characteres ostendendis foraminibus, capitis iuuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicendum opportune referuabuntur. Sunt autem illi A, B, usque ad I.
- I I** Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quae superiorum oculorum sedium regionem constituit.
- K** Verticis os sinistrum.
- L** Sinistri temporis os.
- M** Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.
- N** Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo et in dextri oculi sede N insignitur. In sinistri autem oculi sede G et H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad haec, N quoque reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, et dein suturam id os a superiori maxilla hac in sede diuidentem.
- Γ Γ** Hoc os, nobis primum maxillae superioris numerabitur, ac Γ in oculi sede positum, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuam. Circumscribitur uero id os praesentis figurae a, b, Q, R et P, quos characteres suis locis sensum explicabo.
- Δ** In sinistri oculi sede Δ tantum apparet, superioris maxillae secundum os indicans, quod terminatur sutura Δ et C literas proximae ac uelut orbiculatim ambiente, et quodammodo etiam X, Y, c.
- Θ** In sinistri quoque oculi sede Θ tantum occurrit, tertium maxillae superioris os indicans, quod V, T, c et d intercipitur.

AA

- Λ Λ** Quartum maxillae superioris os. Λ in oculi sede positum huius ossis partem notat, quae inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte constituit. Dein eodem etiam Λ indicatur principium foraminis, quod in genis B insignitur. Verum id os circumscribitur h, g, c, Y, X, c, d, b, D, a, N, in prima hac figura positum, et in super c, u, t, et y in sequenti figura ponendis.
- Ξ** Quintum maxillae superioris os. V num Ξ dextri lateris os, alterum Ξ sinistri lateris os insinuat, quod et in alijs characteribus obseruatum uides.
- Π** In altera secundae huius capitis figura Π se offert, sextum superioris maxillae os indicaturum, quo etiam character sexti ossis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.
- Ο** Narium septum, quod octauum capitis ossis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa praesentis figurae occurrentia insigniimus.
- Ρ** Sutura duos ossium processus committens, quibus ingale os efformatur.
- Q** Ad S suturam notatur, cuneiforme os a primo maxillae superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextri oculi sede ad characterem Q clarius ferre, quam in sinistri, apparet. In tertia uero figura, et quarta, quae sexto Capiti praeposuntur, haec sutura in cauis temporum d insignitur.
- R, S, T, V, X, Y, et Z** Sutura frontis os a maxilla superiori et cuneiformi diuidentis. Ab R enim ad S sutura pars notatur, frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quae in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi a b ad proximum ipsi b pertinet. Hic uero ab S ad T sutura huius interuallum notatur, frontis ossi et cuneiformi commune.
- A T** ad V interuallum metitur, tertio maxillae ossi et frontis ossi commune. Ab V ad X interuallum praesentis suturae insignitur, commune frontis ossi et secundae maxillae ossi. Inter X et Y huius suturae interuallum consistit, quarto maxillae ossi ac frontis ossi commune. Ab Y uero ad Z suturae illius significatur interuallum, commune frontis ossi et quinto maxillae ossi.
- a** Maxillae sedes aspera inaequalisque, quae primum maxillae os quarto committitur. Verum ab a ad b sutura indicatur, duobus illis ossibus communis, ubi haec in anteriori calvariae sede est conspicua. Pars autem ipsius quae in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti praeposita, sub characterem f in temporis cauo posito per opportune petes.
- b** A b ad Q suturae primus os a quarto diuidentis pars indicatur, quae in oculi sede est conspicua. Haec in praesentis figura sinistri oculi sede characterib. pauciorib. occupata, est manifestior.
- c** Ab V ad c sutura notatur, secundo ossi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta C et Δ ad X usque ducitur, secundum os a quarto dirimit.
- d** d seruit describendo tertio maxillae ossi. T enim ad V superiorem eius ossis sedem describit, V ad c anteriorem, T ad d posteriorem, quae cuneiformi committitur ossi. c uero ad d eius ossis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillae ossi contiguam.
- e** e ad Y suturam notat, quarto maxillae ossi et quinto communem.
- f f** ad Z suturam insinuat, quinto unius lateris ossi et quinto alterius lateris ossi communem.
- g** In narium amplitudine g ponitur, suturam indicans, quae septum narium a quartis maxillae superioris ossibus disiungitur.
- h** Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillae superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.
- i** Ad superiorem foraminis B notati sedem, i ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quae clarius quam id foramen consistit, ipsi quoque quarto ossi duntaxat peculiaris est.
- Homini calvariae, cuius modo indicem prosequor, figura, nullo praeterea insignitur characterem, neque aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaque notae canis calvariae hunc in modum propriae censentur.
- k** Sutura a malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usque ad l.
- l** m usque ad m suturam notat, ad supercilia usque iuxta internum oculi sedis angulum cōscendentem.
- n** Sutura ab illa quae externum nasi ossium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriū ipsi proximum delata. Licuisset hanc caluariā pluribus characterib. occupare, nisi existimasset hominis maxillam Lectori in praesentia satis negotij exhibituram.

D SECVN

SECUNDAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

P R A E S E N S figura, calvariae basin in hoc exprimit, ut palatum maxillaeque su-
perioris ossa in priori figura monstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, qui
capitis ossibus futurisque enarrandis superius adiuvant, ac proinde quid illis indicetur, ex se-
xto Capite petas licet. Quamvis interim hic eos annotare operae pretium sit, quibus ad propo-
sitam enarrationem indigemus.

- L** Hic modica ossis frontis portio in conspectum uenit.
O O P P Cuneiforme os.
Q I Hoc os prior quoque figura **I** notatum habet, estque primum maxillae superioris os.
S A Hoc os prior figura etiam **A** indicat, estque quartum maxillae os.
V X Calvariae sedes, quam os iugale Anatomes peritis uocari, iam antea dictum est.
Y Sutura, quae duos processus os iugale efformantes committit.
d Hic latitat sutura, primum maxillae superioris os a cuneiformi discernens: deinde et suturae pri-
mum a quarto dirimentis pars, in temporis cauo conspicua.
e Sutura quarto maxillae ossi et cuneiformi communis.
f Suturae primum maxillae os a quarto separantis pars, in anteriori maxillae regione apparet, ac
priori figura ab **a** ad **b** indicata.
g Sutura frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quam superiori figura **R** insigniuimus.
II Sextum maxillae superioris os.
q Ab eversus quoque suturae sexto maxillae ossi et cuneiformi communis indicatur.
z Septimum narium, et sedes qua id a cuneiformi osse dirimitur.
t. u **A** t ad u transuersa notatur sutura, sextum os maxillae a quarto dirimens.
x Ab **x** ad **t** sutura indicatur, duo sexta maxillae superioris ossa ab inuicem coniungens, et duo-
bus illis ossibus communis.
y Sutura notatur recta per palatum ducta, et quartis maxillae ossibus communis.
z Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posteriorisq; dentium incisiorum re-
gione apparens, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersum aliquosque in
a. quarto superioris maxillae osse prorepens, et **a** insignita.

SVPB.

SUPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossi-
bus, atque id potissimum, ut ad patiendum fiat pertinacior, ne scilicet statim
una eius particula laborante, uniuersa infestetur, sed quo malum una cum
osse (ut in capitis ossium structura dictum est) definat. Deinde quum non
omnes eius partes aequae solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illa quoque
ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque haec praecipue duris, sed
admodum leuibus componitur ossibus, nam narium foramina adeo am-
pla patentiaque sunt, ut tantae moli maxillae insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac
intus latitantes cauernae, quas aer opplet, adeo amplae cauaeque existunt, ut maxilla superior utrin-
que ad latera narium cavitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in uarias
formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est,
qui superiorem maxillam medullae expertem, durisque ossibus, nec leuitate indigentibus effor-
matam docet: quod haec nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sane sit
validior, & osse constet iniurijs ferendis longe pertinacior, multoque minus a Gallica scabie
erodi apto. Compinguntur uero maxillae superioris ossa inuicem futuris, ita tamen ut ea quae
per harmoniam committuntur, futuras quoque modo appellare liceat. Nam uel Galeni suffra-
gio eas omnes futuras nominare nemini uerendum est, quum exactissimae (si modo quae sint)
harmoniae intus quendam mutuum ingressum futurarum quasi ritu ostendat. Caeterum quae
nam futurarum superioris maxillae sit series, quisque illius ossium numerus, longe facilius demon-
stratu quam scriptu arbitror. Quod minus tamen hic rei difficultati cedam, primum hominis su-
periore maxilla aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs,
non autem hominibus conueniat, subiungam. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium
in caluaria praeter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur
tur ossa octo, suis futuris circumscripta, iam antea enumerauimus: praeter quatuor ossicula, au-
ditus instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillae autem superioris ossa (praeter
tenuia quaedam fungosa & ueluti membranea ossicula, quae in narium amplitudinis summo,
in excicatis, aut nuper coctis caluarijs impenso cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab
utroque scilicet latere sena. Atque horum sex, unum sedis oculi externum angulum consti-
tuere dicemus, secundum uero & tertium ad oculi sedis internum angulum referentur. quar-
tum omnes sui lateris dentes superioris maxillae suscipere docebimus, quintum ex duobus (quae
ita uocamus) nasi ossibus alterum erit, sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur,
qua narium foramina in oris amplitudine spectant. Accepta igitur in manus caluaria, illam cum
figuris huic Capiti praepositis confer, sexque horum ossium suis characteribus insignitorum cir-
cumscriptionem tuo Marte aliquantisper inquirito: & quemadmodum in scholis facere con-
fueui, rudiori penna omnes quae tibi occurrent futuras, in altero caluariae latere atramento obli-
tera, ut inde futuras quibus ossa distinguuntur, ex sententia promptius adinuenias. Ac primum
omnium oculi sedi animi accommoda, consideraturus quoniam illa efformetur ossibus: quorum
nonnulla maxillae superiori, alia capiti ascribuntur. Superior namque huius sedi pars, fron-
tis osse constat. Vertex autem huius sedi, quae instar coni pyramidisque in arcum cogitur,
osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedi portionem (sed
profundam) efformante, adeo ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in ocu-
li sede numerari nihil prohibeat. tertium autem, ossium maxillae primum numeratur, quod
totum externum oculi sedi angulum, & inferioris ambitus mediam portionem constituit, reli-
quam autem inferioris ambitus oculi sedi partem ad superciliorum usque medium, maximum
seu quartum maxillae os occupat, atque hoc etiam ipsius sedi inferiorem partem quodammo-
do totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum. Quintum uero oculi se-
dis os, in interno consistit angulo uersus anteriora, & iuxta sedi ambitum, estque id ossium ma-
xillae secundum. Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedi
reponitur latere, & posterius nuper dicto locatum, nobis maxillae ossium tertium censetur. Duo
itaque oculi sedi ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora, & quatuor ad superio-
rem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremo enumerata. Postquam haec in oculi sede
non osecitanter animaduertis, & futuras inspexeris quibus sex oculi sedi ossa terminantur,
licebit exactius unumquodque maxillae os priuatim suis futuris ad hunc modum circumscri-
bere. Primum maxillae superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, & nonnihil tem-
poris supercilijque ac sedi oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non
minimam maxillae etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillae os,
temporis ossi, interuentu futurae, quae duos processus os iugale efformantes iungit. Dein com-
mittitur

Cur maxilla
pluribus con-
stituitur, et
his causis ac le-
uibus.

Lib. II. de V.
su partium.

Obstructione
ossium maxil-
lae ratio.
Libro de Oss-
sibus.

Breuis maxil-
lae ossium enu-
meratio.

Quae ossi-
culi sedi
efformetur.

Primum ma-
xillae os.

mittitur ossi cuneiformi eius futurae beneficio, quae per caua temporū decliuus ducta etiam in oculi sede conspicitur, huicq; primo maxillae ossi & cuneiformi communis est. In superiori parte necitur frontis ossi, ea sede qua supercilij extremū habetur. Fit uero haec commissura illius futurae beneficio, quae a cauis temporū per oculorū sedes ad superciliorū medium fertur, frontisq; os a maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autē parte insigni amplitudine primum os quarto ea futura cōpingitur, quae tribus locis in cōspicuo est: in cauo scilicet temporū sub osse iugali, in anteriori maxillae regione iuxta malam, & in oculi sedis inferiori parte. Suturae pars in cauis temporū conspicua, ab inferiori parte interualli futurae os cuneiforme a primo maxillae osse diuidētis incipit. a fine enim illo haec futura oblique deorsum nonnihil in priora fertur, quousq; ad infimam malae sedem, ubi haec aspera inaequalisq; est, pertingat. Pars autem huius futurae in anteriori maxillae sede apparens, a mala oblique sursum ad oculi sedem tendit, ad mediae regionē inferioris ambitus oculi hīc sedem circumscribētis. Pars autem seu interuallum huius futurae, primum os quarto cōmittentis in oculi sede cōspicuum, a medio inferioris ambitus sedis oculi per humiliora eius sedis retrorsum oblique uersus exteriora tantisper conscendit, dum ad infimam futurae partem, cuneiforme os a primo maxillae dirimētis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circūscribitur, quatuor (uti diximus) ossibus commissum: temporis scilicet ossis processui alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillae ossi.

Secundū maxillae os. Secundum maxillae os ceteris omnibus longē minus, & squamae modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi foramen habetur, cui caruncula praestitit internum oculi angulum occupans: quae in hoc creata dicitur, ne quid pituitae ad oculorum sedes a cerebro expurgatum, in genas defluat, sed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Ossiculum hoc superiori parte modico interuallo futurae terminatur, frontis os a superiori maxilla distinguētis. Quare etiam futurae illius interuentu ossiculum id frontis ossi cōmittitur. Ab hac futura, alia secundum posterius ossiculi latus descendit, quae secundum ipsius ossiculi inferiora repens, per antierius ipsius latus sursum in eandem futura denuo ascendit, quam frontis os a maxilla superiori dirimere diximus. Ceterum futura, quae a iam dicta frontis os a maxilla discernente ad eum modum in orbem penē fertur, in posteriore ossiculi regione (quae oculi sedis conum respicit) secundo ossiculo cōmunis est, & illi quod tertium maxillae nobis enumeratur. Ad inferiorem uero ossiculi partem, & secundum antierius ipsius latus, futura haec communis est ipsi ossiculo, & quarto maxillae superioris ossi. Contingit itaque praesens ossiculum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillae os, inferiori uero antierius quartum maxillae os. Ossiculum istud quia laxē haeret, & anteriori parte quarto ossi harmonia uerius quam futura iungitur, ipsumq; admodum tenue est, in caluarijs e terra effossis raro occurrit: quod in humida hac sede positum, facile putrescat: & ob laxum nimis cōnexum, promptē decidat. In coctis uero caluarijs, & arte ad ossium disciplinam paratis, absque negotio seruatur.

Tertium maxillae os. Tertium maxillae superioris os similiter ac secundum tenue, & squamae modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus sinibus aëre oppletis amplisq; scatere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulo est, in interno latere sedis oculi repositum. Superius terminatur futura frontis ossi, & superiori maxillae communi. Anterius communem suturam cum secundo maxillae osse adipiscitur. Posterius cum cuneiformi osse suturam communem exigit. Inferiori parte, cum quarto maxillae osse, communi futura donatur. Vnde etiam quatuor ossibus tertium hoc os cōnectitur, superius scilicet frontis ossi, antierius secundo maxillae ossi, posterius cuneiformi, inferius quarto maxillae ossi. Interius uero quā narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit.

Quartū maxillae os. Quartum maxillae os reliquorum ipsius ossium longē maximum, omnes sui lateris dentes excipit, ac uarijs futuris circūscribitur: quemadmodum & ipsum quoque os uarium est, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primum itaque futura illa terminatur, quae primum os a quarto discernit, eam dico quae simul in cauis temporū, & in anteriori maxillae regione, & in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur futuris, secundum maxillae os & tertium ab ipso dirimentibus. quae secundum totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxillae ossis, ducuntur. Ad haec, iuxta superciliorum medium, quartum maxillae os futura finitur, superiorem maxillam ab osse frontis distinguente. Hoc futurae interuallum ducitur ab anteriori sede secundi ossis, ad exterius latus ossis nasi, eius lateris, cuius maxillae superioris ossa nunc intueris, quod quintum maxillae os cōstituatur. a quo quartum dirimitur, futura a nasi summo iuxta ipsius externum latus deorsum ad nasi ossis longitudinem porrecta. Secundum uero longitudinem ductus foraminum nasi, quartum maxillae os ab illorum foraminum septo futura interstinguitur, secundum

dum humilimam septi sedem prorepente. In posteriori uero sede quartum os a cuneiformi distinguitur, tum in oculorum sede, tum etiam iuxta intimum dentem, ubi futura cuneiforme os a superiori maxilla terminans cōstitit. In palati fine uersus interiora quartum os transuersa futura ab illo osse iungitur, quod sextum maxillae appellamus, quodq; hīc ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes futuras quartum os cum alijs sibi conterminis ossibus habet communes, quibus alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorepens: & non solum in palato, uerum & in narium amplitudine conspicua. Deinde & in anteriori maxillae sede eadem quoque futura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hīc enim futura appareat utrorumq; laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quam futura cēferi debeat. Ex hac futurarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum sedecim ossibus committi. primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillae superioris connectitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo, ac demum quartum maxillae os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Praesens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit, & ad haec latera impense cauum est, & neutiquam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis admodum eleganter simile. Huic ossi, praeter alia ipsius foramina unum accedit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillae partem porrigitur. Istud ubi primum in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superius ueluti ossea constat squama: ubi autem in anteriorem maxillae partem pertinet, iam penitus in osse exculptum uisitur, atq; etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimē non continuum est, sed futura donatur, quae huic quarti ossis particulae (ubi foramen consistit) propria peculiarisq; est. Quis uero huius foraminis ulus censeatur, in communi omnium caluariarum foraminū sermone exequar. in praesentia autem obiter in illius mentionem incidi, quod aptius futuram quarto ossi propriam hīc recenserem: ne quis forte, quum ipsam obseruaret, illam plura cōstituere ossa, ac altius quam ab oculi sedis ambitu ad foramen usq; ferri arbitraretur. Praeterea in anteriori palati sede ad posteriorem in inferiorū dentium regionem, aliud foramen se offert, quartis maxillae superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum futura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quae quasi ad caninorum dentium antierius latus pertingit. Verum nusquam adeo penetrat, ut huius futurae beneficio quartum maxillae os in plura diuisum cēferi queat: quod (ut paulo post dicam) canibus & simijs porcisq; accidit, in quibus futura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerum exterius in anteriori maxillae sede, etiam conspicue cernitur, neque ullam appendicem cum suis ossibus coalitus speciem refert.

Quintū maxillae os. Quintum maxillae superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quam triangulo simile. Superiori enim parte non in acutum definit angulum: uerum adeo obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic futura, frontis os a superiori maxilla dirimente. Externum ossis latus communem suturam nanciscitur cum quarto maxillae osse, quae secundū nasi latus tantum decliuus pertingit, quanta quinti huius maxillae ossis est longitudo, quae in homine longē breuior quam canibus & simijs uisitur. Internum uero ossis latus quo coniugi suo cōmittitur, futuram obtinet harmoniae non admodum dissimilem, ac utriusque nasi ossibus communem. Haec a medio superciliorum ex futura frontis ossi ac maxillae superiori communi incipiens, decliuus secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. Inferiori autem parte, quintum os futura haud intercipiatur, neque alteri ossi iungitur, uerum hoc unā cum suo coniuge asperum inaequalē est, & in cartilaginē finit deorsum procedentem, coq; molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. hanc cartilaginē cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationē prosequemur.

Sextū maxillae os. Sextum maxillae superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quā nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id posteriori sede partim cuneiformi cōmittitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cōmittitur, illa circūscriptum est futura, quae iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem a cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi cuneiforme os ipsius educit processum uespertilionū alis similes. Anteriori parte & externo latere sextum hoc os futura terminatur ipsi & quarto maxillae ossi communi, ac transuersim in palato ducta. Inferiori autem latere, quo se coniugi suo

Vniuersa superioris maxillae ossa esse duodecim.
Non omnia praesenti Capite haecenus tradita, Galeni placitis respondere, quorundam ad Capitis usque finem recensentur.

suo iungit, futura quadam dirimitur, quae utriusque lateris sexto ossi duntaxat communis est, portioque illius existit, quae per palati longitudinem prorepens, quarta maxillae ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillae, & suum coniugem, & postremo narium septum: quod etiam a sexto ossi, quemadmodum a quarto, ea dirimitur futura, quam ad septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est. Haecenus itaque sex alterius lateris maxillae descripsi ossa, quae si senis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia maxillae ossa confluent duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci. Ceterum si ad amissum singula quae hoc Capite persecutus sum excusseris, ac demum non perfectorie Galeni superioris maxillae descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quae etsi omnia in praesentia (tuae fidei industriae) non commemorauero, nonnulla tamen subiiciam, quibus mea siue diligentiae, seu oscitantiae (prout mea ueritati aut consona, aut dissona intueberis) specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus futuras maxillae peculiare describitur, earum seriem a mala infima & extrema sede aggreditur, quam ego asperam inaequalemque esse recensui, quod hinc masseter musculi sui principij ualidissimam nerueamque admodum portionem educat. Hic igitur Galenus futuram describit, primum maxillae os a quarto dirimentem, primam appellans, eius futurae partem in cauo temporis conspicuam. Secundam uero numerat huius futurae partem in anteriori maxillae sede occurrentem, quae ab illa mala asperitate fursum ad medium inferioris ambitus sedis oculi pertingit. Hanc postmodum tripartito ait discindi, ac primam huius secundae futurae partem prope magnum seu internum oculi sedis angulum exteriori in parte ad medium superciliorum, & communem frontis & maxillae futuram inquit procedere. Haec futurae parte homines destituuntur, uerum in canibus caudatisque simijs est manifestissima. quamuis interim non exacte ad superciliorum feratur medium, sed ad eam tantum sedem, in qua quartum maxillae os a secundo dirimi dictum est. Hanc itaque partem, ut Galenum assequaris, ex canis caluaria petes. Porro secundam partem secundae futurae, inquit per concauum sedis oculi sub magno angulo ad communem capiti & maxillae futuram pertinere, hancque eundem angulum comprehendere. Haec pars ea esset futura, quam secundum & tertium maxillae ossa in inferiori ipsorum sede, a quarto dirimere docuimus. Verum haec in homine nequaquam secundae Galeni futurae committitur, multoque minus primam partem secundae futurae contingit, quum haec in canibus tantum & simijs, non autem hominibus cernatur. Porro foramen, quod huic secundae parti Galenus subiici scribit, id esse opinor, quod in oculi sede oblongum admodumque patulum est, inter quartum maxillae os & cuneiforme conspicuum. Tertiam partem secundae futurae Galenus appellat portionem futurae primum os a quarto diuidentis, quae in oculi sede spectatur, una cum illa quae cuneiforme os a primo maxillae ossi disjungit, atque in oculi sede etiam spectatur. Galeni enim est sententia, sub dictis duabus futuris (quae duae primae partes sunt ipsius secundae futurae) tertiam eiusdem partem inferiorem in sede oculi ambitu inscendentes interius ad inum contendere, ibique communi futurae capiti & maxillae superiori iungi. His futuris Galenus tria maxillae superioris ossa circumscribi postea subiicit, quibus haec capiti committitur. Primum esset, quod ego primum maxillae statui. secundum, ea quae mihi secundum & tertium numerabatur: duo enim illa unius ossis loco ex Galeni placito recenserentur. Tertium, pars esset nostri quarti ossis, quicquid scilicet ipsius in oculi sede consistit, ea nimirum pars in qua foramen incipit, quod ab oculi sede in anteriorem maxillae regionem pertinet. Hic modo considerate exquirito, num Galenus maxillae ossa hucusque uerius quam ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in simijs & canibus omiserit. dein, num Galenus ego ex rei potius cognitione, an interpretis uersione intellexerim, & cuiusmodi natatore Delio Galeni de maxillae ossibus tractatio indigeat: potissimum quando communis utilitatis uel parum studiosi quidam, uel etiam inuidi, Graecum exemplar ita supprimunt, ut nullis id rationibus quo aliquandiu mihi usurpandum traderetur, ab ijs obtinere licuerit: qui tamen praeter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id se etiam habere fatebatur, sed ea conditione, mihi hinc communicaretur. Verum interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmodum neque alijs etiam quibusdam Galeni libris ad Anatomen egiisse uidear, quos aut totos citra omnem usum recondunt, aut saltem correctiores a teneis (quum ipsis usui esse nequeant) erodi malunt. Quod uero Galenus peculiaria constituit ossa, quibus incisorij dentes insignuntur, hinc accidit, quod suis nimium fauens simijs, eas homini plus satis similes effingebat. In canibus enim & simijs porcisque ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exertique obtigerunt, duae (uti prius dixi) uidentur futurae, aut harmoniae potius, admodum conspicuae, quibus homo destituitur. A futura enim quintum maxillae os, quod nasi alterum existit, a quarto

2 fig. 7, 8
 b 1, fig. 8

a 1 fig. 4 in homine, in cane h.

b 4 fig. 6 ea pit. f. in tempore cauo. c 1 fig. ab a ad b. in bo. mine. in cane a h ad l. d 1 fig. in cane ab l ad m. e 1 fig. ad x, non ad z. f 1 fig. in si. a b per e. g 1 fig. ad t. continuam duci futurae, uti in cane est conspicuum. g 1 fig. d. h 1 fig. ab f. eundem d per Q ad s.

i 1 fig. a. k 1 fig. a. o. l 1 fig. a. in oculi sede possum. atque id Galeni os quodammodo illic circumscriptum. b, c. d, e, f, d. m 1 fig. a. in oculi sede.

Canine caluariae.

distin

distingente, alia educitur futura, oblique deorsum inter caninum & incisorium canino proximum delata, quae cum illa communis efficitur, quae in palati extremo iuxta incisorios dentes transtuerim in illis animalibus fertur. Haec futura citra omnem cartilaginis interuentum adeo insignis est, ut quartum a me enumeratum maxillae os, canes in duo diuisum commonstrent. Verum non arbitrandum est futuram hanc, inter dentium praesepiola in canibus aut simijs ductam, a superciliorum medio deorsum continuo progressu (& si Galenus ita doceat) ferri, sed ut iam admonuimus, ex medio fere ductu illius futurae incipit, quae externum nasi ossium latius terminat. Quod ubi in cane simiaue inspexeris, accurate expendito, quam impossibile sit, hanc futuram porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillae ossa esse obiter scripsit: uti & Introductorij seu Medici auctor, duodecim tantum maxillae ossa, e Veterum indubie placito, enumerat: aut quum Galenus haec ossa prolixius commemorans, nouem tantum recenset, nullumque os priuatim incisorij dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

Libro undecimo.

DE MAXILLA INFERIORI, Caput X.

PRIOR
FIGURA.

POSTERIOR.

VTRARVMQUE DECIMI CAPITIS FIGURARVM, ET earundem characterum Index.

- PRIOR seu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam una cum dentibus anteriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie posteriori sede delineatam exhibet. Tabula autem tertio praesentis libri Capiti praeposita, ad characterem C, maxillam a latere delineatam ostendit.
- A 1, 2 Maxilla inferioris alterum caput, quo haec superiori maxillae dearticulatur.
 B 1, 2 Cervix, seu collum capitis A insigniti.
 C 1, 2 Alterius lateris acutus processus, in quem temporalis musculus insertionem molitur.
 D 2 D in umbra latitat, sinistrae figurae amplum indicans sinum, cui in ore dilatescens musculus inseritur, qui simul cum temporali & mansorio attollendae seruit maxillae.
 E 1, 2 Asperitas ad posteriorem inferioremque maxillae sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.
 F 2 In sinistrae figurae umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.
 G 1 Foramen, quo surculus nerui nuper dicti in humiliori labrum procidit.
 H 2 In haec tubercula maxillam detrahentes musculi implantantur, & quidam linguae ab ipsis oriuntur.

6 musculorum tabula per mediam sectionem proponitur.

ANIMALIUM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuissimam adipiscitur: alius autem & equus inter quadrupeda fere longissimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quae, quoniam manibus carent, cibum assumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & ceteris animalibus fieri decuit, quod sola mobilis sit, & uarios atque fortissimos motus in mordendo mandendoque sustineat. Ceterum ne sic dura solidaque nimio pondere ipsam mouentibus musculis incommoda foret, sinus & cauitates notatu dignas, medullaeque infarctas exigit, interim appendicis undique expers. Sinus hi non aded in posteriori maxillae parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, sed antrorsum magis uersus menti regionem, & ad maxillae latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, ubi maxilla

Homini breuissimam oblique inferiorem maxillam.

D 4 xilla

Maxilla homini ferè uni-
co osse extrui.

Maxilla illis in acutum definit, mutuo per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc discinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nō dum animaduerti. & quamquam cum alibi, tum præcipuè Parisijs in Innocenti cimiterio maximam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, boum & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq; ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtunque sit, hætenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa osse (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse constare: quin Celsus potius, aut illi Græco auctori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipitij os, uertebrae, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effingi ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuo per unionem commissis extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinque in duos definit processus, quorum alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissime excipit, totus ab illo tendine complexus. Alter, qui posterior est, in capitulum transuersum oblongum finit, quod sibi correspondenti sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditus organi sedem in temporis osse incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur. Verum præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamenti naturæ quod ad substantiam spectat, nōnihil compos.

Duo utriusque
maxillæ pro-
cessus.

Peculiaris in
maxillæ arti-
culo cartilagi-
nis effigies.

Maxillæ for-
amina.

Dentium al-
ueoli.

Maxillæ in
posteriori se-
de amplitudo,
tenuitas, sinus,
asperitates.

Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamenti articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affricu in ualidis assiduissq; maxillæ moribus ossa rumpantur, scitè præstat, unā cum cartilagine sinui & capitulo obnata. Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus, cernitur. Alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, latiusq; Interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unā cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui sobolem ex maxilla in humilioris labrum finit procidere, estq; longè minus interiori. Porro si setam exiccata maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicias. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælaturum obseruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperias, nisi fortè & alueolos præsepia illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox trademus. Quod uerò horum sinuum alueorumq; gratia, inferior maxilla crassior sit, hinc potissimum constat, quod in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla ubi dentes ipsi non infiguntur, eaq; sede qua commemoratos nuper eduxit processus, latissima, & si latera spectes, tenuissima, intusq; ac exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quod aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, insertionem molirentur, isq; qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeo, ut intus magis quàm foris, maxilla merito insinuetur. Quinetiā huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quod aspera inæqualisq; cernitur, idq; potissimum iuxta huius sedis inferiori posterioremq; regionem. quod etiam musculorum insertionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adherere, adnasciq; quàm planis & glabris. Cæterum hac etiā gratia interior maxillæ sedes ad mentum aliquot tuberculis asperitatibus ue extuberat, ut musculi (quorum ope ipsa deorsum trahitur) suam insertionem ualidius conficerent, ac deniq; nonnulli linguæ peculiare musculi hinc aptius enascerentur. Tale quid etiam usuuenit in externa inferioris maxillæ sede, ad summi menti regionem, ut hac ratione labri humilioris musculi commodius illinc, pronascerentur.

DE

PRÆSENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRÆ,
ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infiguntur. Quandoquidem ex caluaria, quam illa figura expressimus, studio superioris maxillæ dentes euulsimus.

AA Dexteri lateris octo superiores dentes.

BB Dexteri lateris dentes octo inferiores.

1, 2 Duo dexteri lateris incisori.

3 Dens caninus dexter.

4, 5, 6 Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium classi accommo- dare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum ossium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniunt: quod in eum locum nomina, quæcumque mihi hætenus occurrere, duxerim rejicienda.

C Basis notatur molaris dentis.

D Scies dentis incisori.

E Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensura.

si. 2. ca. li.
4. et XX.

XX OSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nō perfunctoriè attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleant: sensisseq; manifestò dentem nō modò dolere, uerum etiam pullare, carnibus inflammatione obfessis non dissimiliter. Applantatur enim dentium radicibus molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis feris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immensum rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatē largitum arbitramur. Nouerat enim hos crebrò occurrentes ipsos quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi uis polleret, à dolore homo neutiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod infestat amoturus, priusquàm molestati dentes uitarentur. Porro dentes non solum sensu, & quod nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriti, & quouis tempore uitæ incrementum accipere, ideo præcipuè arbitramur, quod dentes illis quos exemimus oppositi, subinde in eruti dentis locū extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augmentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. Quatuor priores aduersiue quia secant, incisori uocantur: sunt enim lati & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscondant, diuidantq;.

Dentes sentiendi.
Libro quinto
de Medica
mentis com-
positio secun-
dum locos.

Dentis & cæ-
teris ossibus dif-
ferentia.

Dentium nu-
merus.

Incisori.

Deinceps

Deinceps canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingivis proxima: ipsorum autem fine à gingivis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisoribus non praescinderetur, hoc illi confringerent. Porro ipsis id nomen inditum est, quod exertis canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. Post hos, maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri & magni, quod incisa ab incisoribus, effracta à caninis in laevorem exactum terere possint. Si enim prorsus laeves crearentur, idonei ad proprium munus minime existerent: quoniam ab inaequalibus asperis omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moliuntur, temporis processu diu minuendo laevigatas, rursum incidi atque exasperari videmus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex his esset, ut qui prius contererentur, quam cibos in laevorem comminuerent, sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent una & amplius, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quae laevissime atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisoribus enim & caninis nihil comminuitur, propter strictam & angustam ipsorum aciem. Quid si haec omnia molares adipiscerentur, at interim parvi essent, nonne & hoc solo illorum usus corrumpetur: quum plurimo atterendis comminuentis cibis tempore indigeamus. Dentes ad unum omnes in maxillarum sinibus clauorum ritu insiguntur, qui propter imaginem, quam cum praecipibus brutorum habent, Graecis *καλάρια*, Latinis praecipiola nuncupantur. Hi namque singulis circumdantur dentibus, hosque stringunt atque adeo exacte retinent, ut non prompte vel tantillum commoveantur. Neque paribus radicibus omnes suis inferuntur praecipibus, quandoquidem parvis una radix, duae vero maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisoribus enim singulis immituntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisoriorum radicibus multo altius insiguntur, tantoque maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quanquam & inter incisorios duo medij insignioribus harent radicibus, quam duo laterales, caninis proximi, nimirum quod medij latiores grandioresque sint. Molares radicibus inter se variant, nam qui maxilla inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde insiguntur. Differunt tamen & hi interdum, qui namque supra sunt, quaternis: qui infra, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, praesertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissime duos molares superiores canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximis una radice, tres reliquos duabus. Praeterea observabis quoque omnium intimos minoribus insigi radicibus, quam illis attiguos. Incisoriorum & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque vero à dextris: vel contra in sinistris quinque, ex dextris quatuor: vel infra quatuor, supra autem quinque, quam differentiam potissimum pariunt postremi dentes, quos plerique genuinos vocant, etiam si Cicerone ita molares vocaverit. Sunt autem illi, qui primum post pubertatem uenerisque usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum observantes, aut alios dentes euellunt, aut humorum uitio eos infestari sibi persuadentes, aegros catapotijs atque id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingivarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, praesentius remedium adferri possit, id quod ipse etiam modo exuperior, cui haec scribenti trigessimus secundus dens aetatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultae caluariae in cimiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiam adhuc reponuntur ac latitant, quibusdam suae basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanae fabricae quam studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAVLVS GVL DVCIVS VRBINAS, mihi amicissimus. Caeterum Aristoteles, alijque complures uiris copiosiores dentes quam mulieribus ascribunt: quod cuius non minus promptum est experiri, quam mihi falsum id esse dicere, quum nulli non dentes numerare liceat: ex quorum frequentia plerique etiam uitae longitudinem breuitatemque arguunt. Dentes non solum dictos nunc praestant usum, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaque conformentur substantia, exiguas, sed notatu dignas cavitates intus obtinente: quae ut dentes leuiiores sint, commodiusque accipiant nutrimentum, occasionem praebent. Atque huius cavitatis causa, si quando dentibus foramina ex humorum acrimia erodentiumque influxu oboriuntur, quae ad eam cavitatem usque pertingant, ocyssime dentes ad radices usque extrema eroduntur. Deinde puerorum dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis consistere radicibus, non praetereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extraginguas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis sociisque uacillantes dentes,

Qui dentes maxillis insiguntur.

Dentium radices.

Dentium numeri aliquando uariare.

Genuini dentes.

Dentium cavitates.

Dentium appendices.

Charact.

455, 67, 1.

Dens molaris Cuiusgignitur.

In ea initio eam quae prius occurrit radicem exprosumus.

Dens infignitur.

dentes, & praecipue incisorios, unguibus aut filo denti circumdato, eximere consueuimus. Quin & in mulis quoque, ac multis canibus dentium reueratis radicibus, ipsorum appendices proci dere indies obseruamus. Atque postremum illud profecto accuratissime expendendum est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modo radix seruetur) prompte succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse conducit, quibus mox ab ineunte aetate molares dentes erodi uitarique solent. In his namque operae precium est, molarium dentium appendices (quae non ita ut incisoriorum procidere in ipsis solent) auferre, quod nouae earum loco succedant, dentesque integri seruentur. Si enim appendicum unio aetatis progressu firmetur, appendix nunquam decideret, quinimo uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerumque ueniunt eruendi.

DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLAE SUPERIORIS FORAMINIBUS. Caput XII.

VANDO QUIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, dein quia in illis enarrandis (quum cognitu sint difficillima) Anatomicorum praecipui multum aberrauerunt, operae precium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quae accurata diligentique sectione manifeste deprehendi, modo recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamque membranarum cerebri enarratione, huc studiosus discendi cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuo in proci ntu habeat. Vt uero id fiat compendiosius, quatuor figuras praesenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodque foramen cum ipsi praefixo caractere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportune suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

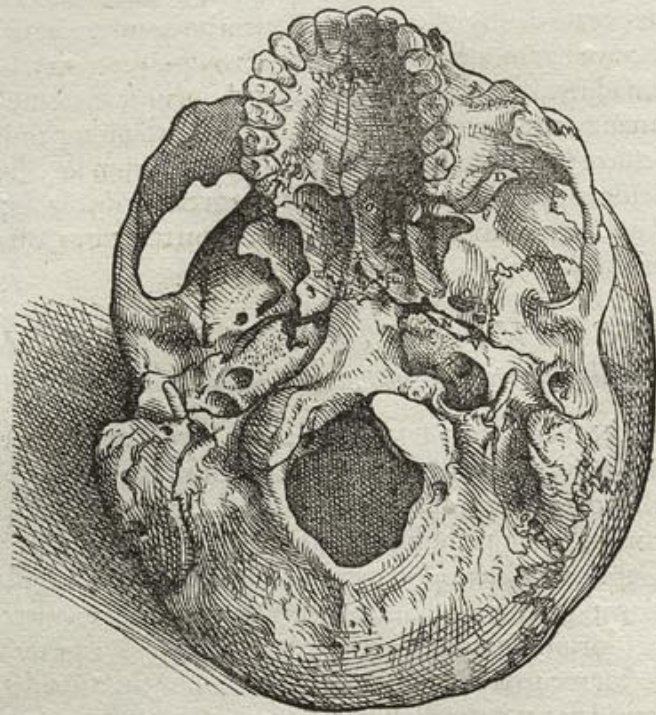
Cuius foraminis descriptio insit uatur.

PRIMA XII CAPITIS FIGURA.

PRAESENS figura anteriorem caluariam sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillaeque superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanae caluariam subiectum, tam prius maxillae superioris ossibus suturisque indicandis unice, perinde ac tota haec figura, iunxit.

SECVN-

HAC figura calvariae basis exteriorem faciem, quā palatum respicit, delineauimus. Nos enim hic caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quae prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerum octo illis ossibus maxillā superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modo dicemus, quod in cimiterijs passim reperitur, & calvariae loco pingitur. Quod autem supra capitis ossa a maxillae superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinae studio factum fuisse, haecenus abunde licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.
INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA

QVARTA internam calvariae sedem superioris ipsius partis ostendit, quam a tertiae figurae calvaria serrata rescuimus, ut caluariam cerebri harmoniam ostensuri diuidere solemus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & singulis characteribus eius figurae cui peculiare sunt, numerum subijciamus, prius adhuc admonentes, nō parum foraminibus quibusdam intelligendis eam figuram iuuare, quae octaua sexti Capitib. habebatur, interiorem ostendens ossis cuneum referentis, & octauum capitis ossis, quae cerebrum spectat superficiem. Eam enim figuram cum interna tertiae huius Capitib. figurae sede, secundum cuneiformis ossis & octauum capitis ossis descriptionem, conferre plurimum conduxerit.

A Foramen ad medium supercilij incisum, quo³ ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radices ex oculi sede ad frontis musculosam cutem dispergitur. Hoc in utroque latere non semper perfectū orbiculareq; existit foramen, sed subinde sinus duntaxat semicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem semicircularis tantū sinus, perinde atque hic in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis ossi proprium est, quod aliquot I prima huius Capitib. figura insignitum cernitur. Verum non est, quod aut hic in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id insculpitur, promptē doceat.

B Foramen, quo dictae minoris tertij paris neruorum cerebri radices³ soboles, ex oculorum sede in genas ad superioris labri & alarū nasi musculos procidit. Praesens foramen instar oblongi meatus in quarto superioris maxillae osse sculpitur, & in anteriori maxillae sede ubi in prima figura B ponit, foraminis huius ductus penitus in osse caelatur. Per oculi uerō sedem, tantū tenui ac squamæ similimo osse tegitur: quam regionem A in oculi sede conspicuo, insigniuimus.

C Foramen nunc commemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cauitatem rectā deorsum pertinet, secundo superioris maxillae ossi, & quarto pariter comune. Istud¹ portiunculae minoris tertij paris neruorum cerebri radices uiam praebet, & nonnihil pituitae ex cerebro ad oculi sedem confluentis, ad nares transmittere creditur. Caterum praeter id foramen, aliud quoque grandius pituitae ex oculi sede in narium amplitudinem, hincq; magis ad fauces quam nasum defluxui, praeparatur. Quod quū profundius latet, neq; ullo pacto praepositis iam figuris indicari possit, quartam adito figuram sexto Capiti praepositam, a qua iugale os (quod cauum temporis exactius oculis subijceretur) rescuimus, illi figurae o ascribentes, ut saltem foraminis huius in cuneiformi osse incisi sedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cōspectum fugit, eo minus quoq; mirandū est, hoc quacūq; etiam dignum sit animaduersione, dissectionis proceres latuisse.

E D 1,2

D 1, 2 Præfens foramen omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facile maximum occurrit, & di-
ctam iam sæpius minoris tertij paris nervorū cerebri radicis^a ramulo uiam dat, in temporalem
musculum & manforium ex oculorum sede porrecto. Neque huius duntaxat nervuli nomine
patens illud oblongumq; foramen exculptum est, at musculi temporalis exortui hinc quoq; ro-
bur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cavitatem pertinens foramen (quod
expressimus) defluenti, uiam præbet. Quinetiā præparatum uidetur^b nervulo cuidam, quem
iuxta quinti paris nervorum cerebri radicem educi, nos primum obseruauimus. Quippe ner-
uulus ille per proprium foramen paulo posterius H notandum porrigitur in temporalem mu-
sculum & manforium, illumq; qui in ore delitescens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæ-
terum rima hæc, seu oblongum foramen D insignitum, ad cuneiforme os, & quartum os ma-
xillæ superioris pertinet.

E 1, 3 E in tertia figura posito, & E in utriusq; oculorū sedibus primæ figuræ foramen indicatur, in
sedis oculi radice seu uertice elatissimū, & in cuneiformi osse incisum, quod foris quæ oculi sedē
spectat, prorsus orbiculare cernitur, nervo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine
respondens. Verum interius ubi cerebro propius accedit, iuxta externū ipsius latus, exiguum
eundemq; acutum obtinet angulū, qui uenulæ cum uisorio nervo hac excidente paratur. An-
gulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit.

F 3 Huius sinui cuneiformi osse incisio, uisiorum nervorum^a coitus innititur.
G 1, 3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ
latus ideo occupat, quod in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuiū sit, eo quod

*Lib. 9. de V.
sup. partium.*

*Quoniam præfens foramen obscurè in hu-
ius Capitis figuris cernitur, hic forami-
nis dextrum latere effigiem
delineauit, utq; humiliorē
ipsius partem A, superio-
rem uero seu eiusdem fora-
minis angulum insigniuit. Quæquam
utriusq; lateris foramen etiam pulchre
in octaua sexti Capitis figura in conspi-
cuis sit.*

huius figuræ caluaria in latus uel istius foraminis aliquo modo
uidendi nomine, infleximus. Insculpitur autē cuneiformi osi,
ac humiliori sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatiori
uero in acutum longumq; & angustum desinit angulum. For-
amen hoc, etiam Galeno secus uulū sit, nervi uisorii foramen am-
plitudine uincit. & si similiter atq; illud prorsus orbiculare esset,
facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus ta-
men humilior ipsius pars, quam paulo minus toto orbicula-
rem esse diximus) uisorii nervi foraminis amplitudinem adhuc
longè superat. Præfens foramen cælatur gratia^a secundi paris nervorum cerebri, in oculi se-
dem ad mouendos oculi musculos progredientis, dein gratia^b minoris tertij paris nervorum
cerebri radicis, quæ frontis cuti, superioris maxillæ in facie musculus, in nares & musculos in-
feriorem maxillam attollentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorē foraminis sedem proci-
dunt, unā cum^c insigni ramo soporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam
efformare comminiscuntur. Verum per elatiorē foraminis sedem, quæ in angustum lon-
gumq; angulum cogitur, uena ex oculorū sede, ab illis quæ temporalem adeunt musculum,
duræ membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus inibi exculptos
gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ sede conspicuos, cui in tertia figura
γ inscribitur. Neque profecto neruis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, am-
plum id foramen excavatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi sedem, & hinc in narium
amplitudinem promananti, quemadmodum sectio luculentissimè iuxta ac iucundissimè osten-
dit, adeo ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, neruis illis, & uenæ, & arteriæ
par conspiciatur.

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in osse longius quàm duo proximè commemorata procedens, & ar-
ctius quoq;. Hoc in cuneiformi osse cum reliquis^a nervuli gratia exculpitur, quem nō procul à
præcipua quinti paris radice pronasce audies. Præfens foramen in tertia figuræ dextro latere
sub G positū, paulo grandius uisitor foramine in sinistro latere conspicuo, quod interdū præ-
ter nervulū illum etiam tertij paris^b minorem radicem transmittat, quam per foramen G insi-
gnitum deduci, paulo superius commemoratum est.

I 3 Hæc sede in octauo capitis osse^a multa, sed exigua spectantur foramina, odorū & aeris in-
spirationibus ad cerebrum ingressus nomine, incisa. Hæc non ut hæcenus dicta, ipso ductu
recta sunt, & utrinque per uia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiarumq; foraminibus similia.
Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum & grande fatis, quod primum quodāmodo est,
& anticæ frontis ossis sedi proximum, uenam ad duram cerebri membranā ex narium am-
plitudine exporrectam transmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrin-
que pertusa uiderentur, si modò interiora narium ossicula in ipsorum summo nō pari semper
numero reposita, & insigniter fungosa, & nonnihil membranea cartilagineaq; eximerentur.

Num

Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformetur, septimo libro per-
tractabimus. In presentia tamen addendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam
excolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliāq; grauedinis sym-
ptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquè frequentia hic appa-
rere foramina, quemadmodum & sedes quibus^a olfactus reponuntur organa, non pariter
ample in singulis conspiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitosum, sed exactissimo
odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq; paten-
tia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

K 3, 4 Cautas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus orga-
num esse asserunt, propter aërem in illa conclusum, quem odoratu mirificè necessarium esse
non ambigimus. Quam uerò hæc cautitas capax sit, promptè obseruabis, si frontis os in super-
ciliorum regione fregeris, est enim amplissima, & molliculū corpus membranula obductum
complectitur, quod medullæ quodāmodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullū
simile in toto corpore reperias, præterquā in^a cauernis antris ue in cuneiformi osse cerebro con-
spicuis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere
perfringitur, tanto impetu in expiratione aërem ex cavitatē illa propelli cernimus, ut etiam is
candelæ lumen promptissimè exufflet. Præfens enim cautitas non solum ad superciliorum se-
dem & quibusdam recōditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam
frontis ossis porrigitur partem, quam superiorē sedis oculi regionem cōstituere dictum est.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ^a du-
ræ cerebri membranæ hic firmandæ extruitur. Necessum quippe erat, non hic solum ubi ea
membrana multis foraminibus est per uia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, &
duram membranā fibras uinculaq; per caluariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in
cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperrimè dictam frontis
ossis cavitatem nariumq; amplitudinem desinere expēderis, ac præterea in ossis cuncum imi-
tantis antra pertinere animaduertis.

M 3 Sinus in cuneiforme osse incisus, ac glandulam cōtinens, cui ex cerebro defluens pituita in-
stillat, quam deinde per os sinū hunc efformās in palatū manare Galenus prodidit: per ipsum
cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam
colari asserens. Hanc sententiam, nisi mea quædam in Gale-
num pietas remoueretur, non minus à uero alienam osten-
derem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc ossis
sedes, quæ ossis cuneiformis medium existit, neutiquā spon-
giæ, multoq; adhuc minus cribri instar perforatur, quum
inibi solida continuāq; constet squama, intus amplas illas
cavitates plerunq; continente, quas octaua sexti Capitis
figura expressimus, quæq; non nisi effracto prius osse in
conspicuum ueniunt. Per huiusmodi itaque ossis cuneifor-
mis foramina (quum nulla sint) pituita haudquaquā descēdit. Verum à sinu M notato utrin-
que duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti, quorum prior ad secundum foramen no-
bis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitū tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per
foramina, quæ prius C & expressimus, desert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq; fora-
men, seu rimam potius deorsum porrigitur, quā pituita ori palato ue potissimū influit, & aër
quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & occipiti communem,
N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non
adeo commodè (quum non admodū caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerunt.

O.P. quanquam interim priorem sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus,
ut his adiutus characteribus sinuū sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui
orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, dura cerebri membrana firmissimè adna-
scitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hic à caluariæ basi abscēdit, insignioresq; soporalitū arte-
riarum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Q 2, 3 Ad latus inæqualis asperæq; rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud oc-
currit foramen in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amullum orbiculare, sed
circulo respondet utrinque modice in longum compresso. Hæc enim effigie foramen insi-
nuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranā connexa, erat transmissurum.
^a Tertiū namque paris nervorum cerebri crassiori, & præcipuæ radici simul cum^b quarto pari
uiam præbet.

E 2 R 2,3

*Quoniam hæc septimo libro peculiaris fi-
gura quantunvis rudis præfenti loco accu-
ratius intelligenda non inuicis est,
hic illa adice, A
glandulam indi-
cans, cui pituita
influit. B peluim
ex tenui membra-
na cerebri extru-
da C, D, E, F quatuor uelut ductus à glan-
de pituitam deducenes.*

*Meatus pur-
ganda cerebri
pituitæ parati.
Lib. 9 de V. su-
partium.*

R 2,3 Rursus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus hoc, & exacte orbiculatum, in cuneiformi osse cernitur, quo internæ iugularis uenæ portio à soporalis abscedens arteria, caluariam subintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata neruorum paria transmittentis, obseruatur, eiusdem uenæ ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere raro uisitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen sinistro lateri (quod inter cæteras caluarias una hoc donata foramine obtigisset, quæ cæteris omnibus elegantior uisa est) hic quoque appinximus, ac S in secunda & tertia figuris insigniuimus. Ab hoc foramine sinus per interiora caluariæ ascendunt, conuexo dimidiata uenæ congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os sinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat constringatq. Hos caluariæ sinus in tertia figura & quarta aliquot T, T notauimus.

V 2 Foramen hoc in externa caluariæ basis sede obuium, cōmodè uideri nequit. hinc enim oblique uersus exteriora protensum, in auditorij organi cavitatem temporis ossi insculptam definit. Quare etiam id paulo post cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rursus subiiciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri ramulo, ab auditus organi cavitatē hanc ad musculos inferiorem maxillam attolentes excurrenti. Insuper hoc etiam foramine iugularis internæ soboles, auditus organum petir, ac aer etiam in temporis ossis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod faciliè percipis, si attracto in os aère, illum quasi per aures propellere conaberis, in auribus sonum percepturus uentorum, aut aquæ turbinum sonis parum ab similem.

X 2,3 Insigne foramen maiori soporalis arteriæ ramo caluariā ingrediendi excavatum, quod non rectè caluariā perforat, sed instar oblongi meatus, ex posterioribus oblique introrsum in priora temporis ossi insculpitur. Ossis pars hoc foramine peruiā, ubi deorsum ad fauces spectat, ac in secunda figura ce notatur, instar pumicis aspera inæqualisq. uisitur. Cæterum huius foraminis progressum commonstrat X in secunda & tertia figuris positum, & deinde hæc quam modò adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, situ inuicem minime respondent. Hunc uerò obliquum & in osse longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquiorisq. arteriæ soporalis progressus gratia, nimirum ut uitalis spiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquisitius præpararetur. Quare etiam Galenū in primis admiror, quem cum plerisque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorum cerebri Q indicatum, soporales arterias caluariam ingredi in suo de Simiæ uenarum arteriarumq. dissectione libro, scriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque simias hic intuitus, falsa posteris tradidit: ita non mirum est, ipsum mirabilem illum reticularem plexum sua imaginatione in hominibus quoq. confixisse, ac uasorum cerebri seriem non undiquaque ueram memoriæ prodidisse.

Y 3 B regione foraminis nunc dicti, ac X insigniti finis, qui caluariæ amplitudinem respicit, aliud foramen inchoatur, rectè antrorsum in narium usq. amplitudinem, meatus oblongi modo protensum, & arteriæ ramo uiam exhibens, qui à soporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediēte, ad nares usq. exporrigitur, inibi cum alijs cō porrectis arteriæ furculis pulsum edens sensibilem. Hoc foramen cuneiformi ossi peculiare censebis.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri paris meatus, auditorius uel porus, cuius principium interius in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura positum. Extremiorem autē ipsius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo respondet, aspera q. uisitur, a secunda figura indicat. Meatus iste etsi intus admodum amplius cauiusq. sit, adeo tamen tortuosus & anfractuofus ac impense uariis inuenit, ut nō nisi rarissime impulsam transmittat setam. licet quo minus seta transmittatur, non ipsius meatus gyri anfractus ue in causa tantum sint, uerum etiam quod is ad aurem, & de in qua cerebrum respicit, arctior euaserit, quam in medio, ubi admodum amplius latusq. uisitur. Verum interim haudquaquē audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cere-

Præfens figura foraminib. X & Y notatis, promptius ostendens uicem, complectitur enim utriusq. lateris foraminis ductus, eas ferre positos, quæ illi in caluariâ immixtis se- ris, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Vtriusq. igitur X sinistram foramen notat, maximo sinistram soporalis arteriæ ramo paratum. utrumq. uero Y foramen indicat, soporalis arteriæ ramulo in narium amplitudine nem excurrenti incisum.

Hanc rudem figuram in hoc apposui, ut foraminum ductus in conspectu esset, quæ V et a et b notamus. Significet igitur rudē Mierus, utrumq. a auditorium meatus, V foramen, superius V notatum, b autem, id quod mox sub littera b explicabitur.

Præfens figura ad sinistram latus est referenda.

brum

brum nullum afferit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam de cerebro eodem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & uenam quoque admittit: non quidem illam à cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingrediēti ad auditus organū affumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq. modicè in anteriora introrsumq. oblique protruseris, in foramen V notatū, illam multo facilius quam in caluariæ amplitudinem ferri conspicias.

b 2 Foramen ex auditus organi amplitudinis medio exortū, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuū & labyrinthum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immixtam non transmittit setam. Præparatur autem ramulo nerui quinti paris, quem quā Natura indurere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi siccissimiq. ossis anfractuofum foramen deduxit. Vocatur uerò omnibus dissectionum professoribus *τυφλόν*, cæcum & monoculum, non quod uerus peruiusq. meatus non sit, sed quod uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra māmilleris processus radices sedem habetur multo amplius grandiusq. cōtingit, quam hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac V insignitum, cæcum appellant. Vtuncq. uerò sit, hoc foramen V, aut illud b notatum ignorarunt, quamquam sanè hæctenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperi, quum inter foraminum speculatio sit iucundissima, illaq. maximam Naturæ arguant industriam.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac sexto pari neruorum cerebri, & maiori internæ iugularis uenæ ramo, minorisq. soporalis arteriæ soboli exculptū. Istud, quia hæc transeuntia organa grādiōra sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examullum circulare est, sed quodammodo geminum intortumq., & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluariâ antrorsum quodammodo elabenti paratur: altera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingrediētib. subseruit.

d 2,3 Foramen in occipitij osse gratia nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum obliquumq. Ex posterioribus enim, internæq. caluariæ se de decliue fertur, quod citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq. ambo simul hærentes, deorsum tūtò descenderent.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq. omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede capitis occipitij ossis, quod primæ ceruicis uertebra articulat, incipiens, in internā caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc uenæ & arteriæ gratia cælatur, per tranuersos uertebraū ceruicis processus sursum conscendentū. Cæterum in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquādo deesse reperies, interdū etiam in utroq. uerum tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amullum orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq. transmittendo idoneum.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus māmilleris, iuxta futuræ A referentis latus in temporis osse cælatur, & tranuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq. transmittendis parata subeunt. A sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq. caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus. in dextro autem tribus i. Sinus isti oblique instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam futuræ A exprimentis regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, media consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumq. esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorum sinuum congressu, alius rectè sursum fertur, sub eminentissima parte futuræ A similis, & sub tota sagittali futura,

E 3 &

Libro primo
Historiæ an-
imalium Cap-
itulum undecimo

Foramen cæ-
cum.

Hic scorsim quod
modo describitur fo-
ramen exprimentis
interiori quod est
us parti d, exteri-
ori autem i ascri-
bentes.

Caluariæ se-
nus dux mē-
brana uisus ce-
dentes.

h, h, h.

i, i, i.

k.

ad tuberis uero in hac sede conspicui latera, quae quodammodo in gibba sede sinuantur, in-
 flectionem tentant duo primi huius ossi peculiare musculi. Ex posterioris autem sedis cau-
 musculi duo priores linguam mouentes praecipue enascuntur. Praeterquam quod gibba ex-
 trorsum, caua uero introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius oportu-
 ne collocentur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulo consistens, tangentibus occurrit,
 ipsius interim lateribus penitus fere latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinque alia duo
 uniuntur. Atque horum alterum humilior est, alterum elatius. Humilior ossiculum nonnihil bre-
 uius, latiusque superiori est, nullique alteri ossi committitur, quam lateri medij ac latiusculi hyoi-
 dis ossis ossiculi, ad quod cartilaginis ligamenti cartilaginei interuentu ualide, & notatu di-
 gna amplitudine nequitur. Verum finis ipsius superiori processui cartilaginis laryngis, quae
 scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc ossiculum seu latus una cum suo coniuge, qui
 in altero consistit latere, humilior hyoidis ossis latus merito appellamus, aliquot musculis admit-
 tendis & producendis aptum. Atque haec humiliora latera simul cum medio grandiori os-
 siculo, uel imaginem pulchre conficiunt. Porro superiori ossiculo fere lateri quod magis teres
 uisitur, alia rursus oblonga teretiaque ossicula tantisper continua serie uniuntur, quousque ipso-
 rum fines propter radicem processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere
 iam saepius commemoratum est, temporis ossi inferantur, uti in quadrupedibus uidere est
 manifestissimum. Haec ossicula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper
 obseruantur numero, ut plurimum tamen terna quaternaeue utrinque cernuntur, quanquam
 etiam interdum, idque maxime in mulieribus, haec ossicula uiderimus simul cum superioribus la-
 teribus omnino deesse, & ipsorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum
 gerere, hyoidis ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animadu-
 tit mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud
 Patavinus professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli
 contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus conexa. Deinde & infe-
 riora quoque latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio commissa, idem atte-
 stantur. Cartilagine enim laryngis, ut & costarum cartilagine, ossium praebet usum, & quod
 ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verum quoniam hyoides os
 non adeo firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis diffe-
 rentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum,
 neque prorsum aut retrorsum prompte ex sua sede dimoueri queat. & quamuis id minimum
 homini obtigerit, maximos tamen plurimosque usus praestat: qui tunc enarrabuntur, quum ali-
 quor linguae musculos ab ipso nasci, linguaeque fundamenti utilissimaque basis modo subijci, &
 musculorum laryngis quaedam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoi-
 dis ossis.
 Humiliora.

Superiora la-
 tera & com-
 missa ipsi ossi-
 cula.

Qui hyoides
 os firmatur.
 Ipsius usus.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius ossibus. Caput XIII.

SUBSEQUENTIS FIGURAE AC IPSIVS
 characterum Index.

FIGURA proximam paginam occupante dorsum, quod Graecis *πολυν* & *ὄστρον* di-
 citur, a latere expressimus, ut primum totius dorso ossium contextus cerneretur, ac postmodum
 singula ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Ceterum quum tres figurae, & earum
 praecipue tertia, ad praesentis libri calcem posita dorsum pariter commonstrent, non abs re il-
 las etiam obiter intueberis, una cum tertij libri figuris, nervorum a dorsali medulla originem du-
 centium seriem exprimentibus, atque ad undecimi eius libri Capituli initium repositis.

- A, B Collum septem constans uertebis, quae numeris interna ipsarum sedi appositis sigillatim notatur.
 C, D Dorsum pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncuparunt. alij uero,
 quod ueluti postseptum transversum consistat, metaphrenum. alij, uti iam dicebamus, dorso par-
 tem, qua thorax constituitur. Haec ut plurimum duodecim formatur uertebis, quibus thoracis
 costae articulantur, unde etiam illae costarum, ut & thoracis uertebrae nominantur.
 E, F Dorsum pars quinque lumborum uertebis completens.
 G, H Os sacrum, quod tantisper sex ossibus seu uertebis in homine effingi dabis, quousque ossis sacri
 descriptionem priuatim persecutus fuero.
 I, K Os coccyx, quod etiam quatuor ossiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.

L, L & c.

L, L Aliquot uertebas L insignimus, nimirum in tota dorso compage secundam, nonam, decimam,
 & c. octauam & uigesima quartam: ita indicaturi uertebiarum partem, seu sedem, quam ipsarum
 corpus nuncupamus.

M, M M in istis uertebis uisitur, in quibus L occurrit, processus
 & c. notans in latera exporrectos, atque ideo transuersos, aut laterales
 nobis appellatos. Quod uero non solum uertebrae L insignitae cor-
 poribus, & M indicatae transuersis processibus donentur, ne-
 minem latere arbitror, etiam si singulas uertebas characteribus
 non obruamus. Atque id etiam de subsequentibus notis existiman-
 dum uenit: quippe si quid proprii cuiuspiam obtigerit uertebrae, hoc
 Capite id explicare haud institimus.

N, N N in octaua totius dorso fabricae obseruabis uertebrae, dein in
 & c. decima septima, & uigesima tertia. Notatur autem N quidam
 uertebiarum processus ad inferiora nutantes, quibus superiores seu
 incumbentes uertebrae subditis articulantur uertebis. Hos pro-
 cessus ob id quod deorsum ferantur, in orationis serie descenden-
 tes nominabimus.

O, O Ouisitur in uertebis, quae nuper commemoratis subiiciuntur, indi-
 & c. catque uertebiarum processus sursum spectantes, quibus superpo-
 sitae subiacentibus articulantur. Hos, recte descendentes pro-
 cessus nuncupabimus.

P, P P illis inscribitur uertebis, quas prius L, M & O insigniui-
 & c. mus, notantur autem uertebiarum processus in corporis posteriora
 exerti, & aculeo ac spinae non absimiles. Vnde etiam Graecis
ἀκναι Latinis uero spinae nuncupantur, atque hinc quoque totam
 uertebiarum compagem, *ἀκναι* & spinam uocamus. In oratio-
 nis autem contextu, hos processus fere posteriores uertebiarum
 processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine ra-
 rius appellaturi.

Q, Q Q prope easde reperis uertebas, quibus postremo enarratis
 & c. characteres inscripsimus. Ac Q nulla uertebrae notat partem,
 sed foramen in uertebiarum consistens lateribus, & nervos a dor-
 sali medulla pullulatos transmittens. Quam uero hoc foramen
 in dorso ossibus uarium sit, in peculiari ipsorum descriptione per-
 tractabitur.

R, R Cartilagineum notatur ligamentum, uertebiarum corpora in-
 & c. terueniens, quod Galenus cartilagineum purum esse, contra uete-
 rum placita contendit: uerum quam recte, secundi libri uigesimo
 septimo Capite docebimus, inibi figuram proposituri huic narra-
 tioni non inutilem, qua aliquot uertebiarum delineabuntur corpo-
 ra, cartilagineum hoc ligamentum, uertebiarumque corporum ap-
 pendices, & cartilagineum quae corpus uertebrae ac appendicem
 intercedit (ut in pueris haec se habent) exprimentia.

In tritu subse-
 quenti ca-
 pitulo id fo-
 ramini ob-
 uiam est.

ERVM parens Natura homini dorsum instar carinae cuiusdam, funda-
 menti que machinata est. Dorsum enim ope recti ambulare, & erecti consiste-
 re ualeamus. Quanquam neque illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit,
 sed perinde atque alias in unius membri constructione, eo ad uarios simul
 usus abuti consuevit, ita ne hic quoque minus industriam ipsius osten-
 dit. Primum enim omnibus uertebis ad suorum corporum posterior-
 rem regionem, foramen exculpit, idoneam dorsali medullae per ipsas
 decursuram uiam praeparans. Secundo, non ex incomposito simplici-
 que ossis uniuersum consti-
 tuit

Natura in
 dorso crea-
 toris indu-
 striam, ut
 id iustis
 nece-
 sitatibus
 uelut
 in dorso
 medulla uel
 ficatur, & in
 rerum mobile
 sit.

Coll.

Metaphrenum
 Dorso
 Thoracis

Lumborum

tuit dorsum, quamuis id ad stabilitatē & tutā dorsalis medullae sedem satius fuisset: quā neq; luxari, neq; excidere aut distorqueri posset, nisi ita uariē esset articulātū. Verum si rerum Opifex tantū patiendi pertinaciā animū adhibuisset, neq; in organorū fabrica ullum priorem digniorē uē spectasset scopū, non aliter sanē quā prorsus in compositū simplexq; dorsum creasset. Quippe si quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorsum quā unica contri-
nuāq; parte fabricat. Homini uerō dorsum inclinatur, aut erecturo, non erat melius id uni-
uersum unico osse fabricari. quinimo cum dorsi beneficio hominem multis ac uarijs motibus
agi oporteat, satius fuit hoc ex pluribus constitui ossibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs
magis reddatur obnoxium. Quamobrem uerō dorsum non ex duobus uel tribus ossibus, tam
longis quā in manu est humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiae os cum fi-
bula: sed ex quatuor & triginta efformetur ossibus, uariē mutuo articulatis, in praesenti subieci-
endum est, à praecipua totius dorsi particula sumpto orationis exordio. Est autem haec dorsalis
medulla, quā in instar cerebri partibus sub capite locatis esse tunc nitentur ostendere, quum
quarto libro neruorum seriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc similiter ut cerebrum,
duro & promptē iniurias repellente munimēto custodiri oportebat, dorsum instar carinae hu-
mano corpori subiectum, omnino inculpi, iterq; simul & tutissimum uallum ac (ut Graeci di-
cunt) στήριγμα, ipsi medullae confici debuit. Huius enim natura cerebro respondet, & noxae
quae hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quae cerebro laborante indies oboriri
cernimus. Motus siquidem & sensus omnium partium quae laesae subsunt uertebrae, uitantur.
Sed haec quidem neminem latere, Galenus attestatur. Quamobrem uerō diuinus Hippocra-
tes libro de Articulis prodiderit, si plures uertebrae uno ordine inuicem subsequentes transmo-
uentur, graue esse: si autē una ex ceterarū compage exiliat, perniciosum esse: haudquaquam
perinde notum est omnibus. Hippocrates itaq; causam symptomatis nos edocet. nam si simul
plures uertebrae dimouentur, ita ut quaeque paululum transmutetur, & sua sede declinet, tunc
circularis, ac proinde nō uehemens dorsalis medullae obtinget euersio. Si uerō, inquit, una uer-
tebrarum suo contextu dimoueatur, tunc dorsalis medulla paruo intervallo inflexa, afficietur,
& quae exiliat uertebra ipsam comprimet, nisi sanē & rumpat. Quum itaque dorsalis medulla
angularē, eamq; subitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorsum nō potuit magnis &
laxis articulis insignem transpositionem habentibus, innoxie moueri. Vnde etiam melius fuit,
ex multis & paruis ossibus quae singula ad motum conferunt, dorsum coaceruari. Ceterum
his ossibus non par adest magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorsalem transmi-
tens aequa amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occasione melius fuit, minores sem-
per fieri superiores: modō id quod portatur ab aliquo, minus esse conueniat portante. Hinc
igitur maximum dorsi ossium sacrum os à Natura creatum est, & ueluti basis quaedam uigin-
ti quatuor uertebrae subijcitur, duobus commissum maximis ossibus, quae una cum ipso cor-
pus maximē stabiliunt. Secundum uerō dorsi os magnitudine, si à sacro sursum ascendas, uer-
tebra est sacro ossi coarticulata, à prima quidem iacēs quarta & uigesima, ipsarūq; in lumbis
uertebrae ordine quinta. Porro aliarum singulae quantum posita ab infima discedunt, tan-
tum & mole. Atq; haec magnitudinis diminitio usque ad ipsum caput perficitur, praeterquam
si quando uertebra interueniat paulōm aior subiecta. quod sanē non absq; magno usu fieri, pri-
mae ceruicis uertebrae descriptio ostendit, quae illam reliquis ceruicis uertebrae latiore esse
docebit, gratia commodae quinti & sexti caput mouentium musculorū insertionis, & secun-
di scapulum attollentis musculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, secundam
ceruicis uertebrae ualidiorem grandioremq; tertia esse audies. Quia uerō Natura nullius oc-
casione uertebrae in posteriori suorum corporum sede exculpsit, quā ut iter dorsali me-
dullae pararet, oportuit sanē foramen magnitudine cum dorsali medulla congruere. Haec au-
tem quum in singulis uertebrae sit impar, & in primis uertebrae maxima (gignendis enim ner-
uis sensum constringitur, attenuaturq;) optimo iure superiorum uertebrae foramen inferio-
rum foramine amplius est. Dein quū superiores uertebrae amplo foramine exculpi debuerint,
& interim alijs innituntur uertebrae, promptē colligitur, illas quoque simul tenues necessariō
extructas esse. Neque dorsali medullae duntaxat uia in uertebrae exculpitur, uerū etiam tri-
ginta neruorum paribus in homine à dorsali principiū ducentibus tutissimae uiae foraminaq;
in uertebrae caelantur, quae in neruorum serie exequar. quamuis in priuatis uertebrae descri-
ptionibus quaedam illorum foraminum mentio subinde incidet: praecipue quod in omnibus
uertebrae non eadem specie, neque pari etiam numero insinuantur. Quum igitur dorsalis me-
dulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quae sub capite consistunt organis ha-
beatur, & dorsum ipsi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mi-
randaq;

*Dorsi ossium
multitudinis
causa.*

*Libro de
Vsu partium.*

*Dorsi ossium
nō par magni-
tudo, neq; dor-
salis uiae aequa
amplitudo.*

*Foramina ner-
uis emittendis
parata.*

*Vertebrae
spina.*

randaq; circa uertebrae molitū est, quippe ex medio posteriorum partium spinam produxit,
instar sepiis & ualli totius dorsi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, mo-
disq; omnibus passurā, priusquam noxa inferatur cuiuspiam uertebrae, & ipsa dorsalis medulla
laedatur. Posterioribus his processibus in plurimis uertebrae appendice donatis cartilago
obnascitur, idoneū subditorum propugnaculū, ut quae nec frangi nec rumpi, modo fragilium
friabiliumq; ac durorū, neq; incidi & quassari perinde ac mollia carnosaq; queat. Praeterea sin-
gulorum processuū quos spinae modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebrae
inaequalis quodāmodo cernitur, mirifice & hoc pariter providente Natura. Nequaquā enim
in ijs locis in quibus eandem sedem cum dorsali medulla pars quāpiā primaria sibi uendicat,
aequum erat negligere eius partis dignitatem: neq; in locis sola occupatis medulla, praelongas
educi spinas, erat iustum. Quemadmodum neque expediebat ē paruis uertebrae longam ena-
sci spinam, neq; e grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur,
& magna arteria dorso incumbit, in his dorsi partibus Natura longissimas produxit spinas, in
alijs uerō sedibus breuiore. Vertebrae quidem lumborum corpus grande est, illisq; intus
magna arteria & coeua uena suffulcitur, sed ossis sacri moles est maior & insignior, nullum ta-
men interim praecipuū ei praeiacet organum. Par igitur erat posticos processus secundum uer-
tebrae thoracis, maximos in lumbis educi, in sacro autem osse breuissimos. Ceruicis uerō uer-
tebrae quum tenuissimae omnium sint, non potuerunt nancisci processus longos simul, & inno-
xie iniurijs ferendis aptos: quum hi leui occasione propter tenuitatem rumperentur. Quemad-
modū itaq; dicti nunc processus spinā efficientes, propugnaculi uicem gerunt: ita & alijs pro-
cessibus, nimirum transuersis uertebrae donantur, quae partim ueluti sedes quaedam dorsum
mouentibus musculis submittuntur, quemadmodum & spinae ad musculorum productionem
insertionemq; eo usu potissimum iuuant, cuius gratia generatim omnes fere ossium processus
montium colliculorumq; ritu extuberare ac educi, prius nō semel relatu est. Omnibus enim his
uertebrae processibus musculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipsos & per ipsos
delatis. Verū alius quoque tertius usus transuersorum thoracis uertebrae processuum
praedictis accedit, quo aptam costis sedem porrigunt, cui illae articulantur. Quia autem dor-
sum instar unius corporis ex uertebrae efformari debuit, quod simul firmum, & forte, & ad mo-
tus promptum esset, magnopere laudanda uenit Natura, quae dorsum ambobus uisibus (et si
contrarijs) idoneum construxerit. Omnes enim uertebrae ad sacrum usque os (si duas prio-
res exceperis) in anterioribus quidem sedibus sibi mutuō amplis corporibus tuto colligan-
tur, posteriori autem fede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter anterio-
rem compagem nanciscuntur. Moueri itaque uertebrae non prohibentur, quod corporibus
mutuo non connascantur, & postica sede non obscuris articulis sint distinctae: atque hac etiam
ratione antrosum ualde inclinari possumus, retrorsum uerō nequaquam. Rumpes enim, si
coegeris membranae, quae uertebrae corpora colligant, ligamenta, cum alio cartilagineo liga-
mento inter uertebrae corpora reposito, itaq; corpora connectente, ut uertebrae non ad-
modum à connatis differant. At horum ligaminum naturam substantiamq;, ut & ceterorum
omnium, sequens liber accumulātē pertractabit. Quoniam uerō nō aequē tutum erat dorsum
antrosum retrorsumq; flecti (ita enim in firmum ac instabile & laxum penitus esset) Natura
flecti. dein haec quoq; flexio uasis dorso ibidem incumbentibus, magnae scilicet arteriae, & con-
cauae uenae, minus molestiae inferit, quum alias plurimum extenderentur. Quia igitur oportuit
dorsum anteriori sede ad amussim stringi, merito uertebrae in posteriore sede laxius articulan-
tur. Cuius autem formae ipsarum sint articuli, unā cum his quae de singulis uertebrae dicenda su-
per sunt, iam addemus. Sunt enim in uertebrae pleraeque differentiae, passim incredibilem Na-
turae industriam ostendentes, ob idq; quatuor modō sequentibus Capitulis non perfuncto-
rie aut obiter enarrandae, quorum primum colli ceruicis uel uertebrae, secun-
dum thoracis, tertium ijs quae in lumbis habentur,
quartum autem sacro ossi coccygiq;
ossi dedicabitur.

*Cartilago ossi-
nariū apicibus
obnata.*

*Transuersi
processus.*

*Vertebrae
coarctulatio.*

*Comodius fuit
se dorsum flecti
antrorsum.*

PRIMA XV CA-
PITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

SEXTA.

SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM

PRIMA presentis Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa caluariae basis sede hic conspicuam exprimit.
Secunda, primam cervicis uertebrae anteriori superiori facie expressam proponit.
Tertia, primae cervicis uertebrae superiorem posterioremque imaginem oculis subiicit.
Quarta, primam cervicis uertebrae inferiori posteriori facie delineatam exhibet.
Quinta, secundae cervicis uertebrae anteriorem commonstrat faciem.
Sexta, secundae cervicis uertebrae posteriorem faciem designat.
Septima, secundam cervicis uertebrae inferiori facie spectandam offert.
Octava, tertiae cervicis uertebrae anteriorem superioremque faciem ostendit.
Nona, tertiae cervicis uertebrae posteriori superiori facies delineatur. Quoniam uero huius cervicis uertebrae inferior sedes secundae uertebrae inferiori sedi respōdet, illam hic non apponimus, ne forte praesenti Capiti nimius tabularum acervus praepōnatur. Atque hac etiam ratione, ceteras cervicis uertebrae tertiae subiectas singulatim non depinximus, praecipue quum illarum descriptio ex triū superiorum uertebrae figuris, prompte desumi queat.
Decima, trium primarum cervicis uertebrae compago, anteriori parte depicta cernitur.
Vndecima, trium primarum cervicis uertebrae contextus posteriori facie exprimitur.
A in 1. Foramen in occipitis osse, dorsalis medulla gratia excisum.
B 1. Dexterum occipitis ossis capitulum, quod primae coarticulatur cervicis uertebrae. Sinistrum uero capitulum, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu duos, E, F. Alia, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein E insinuat internū latus capituli, quod magis deorsum, quam externum F insignitur, deprimatur, aut non aequē sursum prominere.
G 1. Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quae ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inaequalis est.
H 1. Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis ossis incisus, ac utam primo dorsalis medulla nervorum pari porrigens.
I 2, 3, 4. Foramen transmittendae dorsali medulla in prima cervicis uertebra exculptum.
K 2, 3. Hic prima uertebrae corpus exculptum, secunda uertebrae dens, qui non abitur, susceptrum.
L 3, 4. Sinus in posteriori sede corporis primae uertebrae incisus, ac cartilagine incrustatus.
M 2, 10. Processus & tuberculum, in anteriori corporis primae cervicis uertebrae sede prominens.
N 2, 3, 10, 11. Dexter primae uertebrae sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notavi: O quidem & P eius sinu longitudinem indicaturus: Q uero, internum latus, longe ipso exteriori R insignito declinatus.
S 2, 3, 4, 10 & 11. Transuersus primae cervicis uertebrae processus dexter. Sinistrum uero character non insigniuius, quod utriusque eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tantum latere secundae & undecimae figurae T notauimus.
V 3, 11. In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medulla nervorum par elabitur.
X 3, 4, 11. Hac sede prima cervicis uertebra posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat uisitur acutum exiguumque instar lineae prominens tuberculum, ad cuius latus haec sedes aspera est.
Y 4. Dexter primae cervicis uertebrae sinus, dextrū secundae uertebrae tuber c signandum excipiens.
a, b. Sinistrum sinum a & b notauimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.
c 3, 6. Dexterum secundae uertebrae tuber, seu insigniter depressum capitulū, commemoratum iam prius primae uertebrae sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f. Sinistrum ostendunt capitulum. V e d, e, f. rium d priuatim latus ipsius notat internum elatiusque, e uero externum, & depressius. f autem eam capituli partem, quae ad posteriora ueluti extra circuli circumferentiam educitur.
F 7, 10, 11. Secundae cervicis uertebrae processus, quē a dentis imagine dentem uocabimus, qui in quinta figura & decima & undecima etiam conspicitur. Verum hunc in septima, decima & undecima insigniuius. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim F aliquid

- g. b. aliquid significantibus. g. enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. h. in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisq. quam dentis radix in posteriora extuberat. i. sinum indicat, ad quem transuersum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri-
 k. l. ma uerterbra consfringit ac continet. k. & l. utrinq. sinus insignitur ad dentis principij radices ue-
 latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medulle paries propagines admo-
 dum exiguas transmittens. Cæterum foramen, hoc sinu & primæ uerterbræ sinu, efformatū in un-
 m. n. decima figura m. signatur. Postremo n. in quinta figura dentis notat mucronem.
 o 3, 11 Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uerterbræ superiorem sinū N indicatum, &
 inferiorem Y indicatum consistens. ubi foramen non peruium conspicitur.
 p 6 Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uerterbræ tuberis c. insignitur sedem excu-
 ptus: & commune foramen uiam ue constituens, qua secundum neruorum dorsalis medulle conti-
 gium in posteriora profilit. In quartæ figuræ sinistro latere q. positum cernis, sinum hunc primæ
 r. ceruicis uerterbræ notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ r. reposui, ipsam ner-
 uorum uiam in altero latere utcumque significans.
 s 5, 6, 7 Posterior processus, seu spina secundæ ceruicis uerterbræ, quæ etiam in decima & undecima fi-
 guris parte superiori, in septima uerò inferiori est obuia.
 t 9 Tertiæ ceruicis uerterbræ spina, quam & undecima figura ostendit. Spinæ autem huius apices
 in octaua & 9. notantur, ipsa uerò spina illic numero 11 indicatur.
 u 5, 6, 7 Dextri lateris transuersus secundæ ceruicis uerterbræ processus. Sinister etiam citra chara-
 cterum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris pro-
 cessus promptè cognoscitur.
 x 5, 6, 7 Foramen transuersi secundæ ceruicis uerterbræ processus.
 y, z, 9, 10 Transuersus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis uerterbræ. Verum y internam partem, z
 autem externam notant. Porro octaua figura transuersum dextri lateris processum his notis 7
 & 8 indicat, sinistri autem lateris processum istis notis 9, 10.
 æ 8, 9 Foramen transuersi tertiæ ceruicis uerterbræ processus.
 β 6, 7, 11 Dexter descendens secundæ uerterbræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.
 γ 9, 11 Dexter ascendens tertiæ ceruicis uerterbræ processus, uerum γ in nona & undecima posteri-
 orè ipsius indicat sedem. Inferior autè ipsius sedes seu sinus, sinui respōdet in septima β insignito.
 δ 9, 11 Dexter ascendens tertiæ ceruicis uerterbræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber osten-
 dit, quemadmodum & octaua utriusq. ascendens processus tubera indicat notis 3 & 4 insignita.
 ε 5, 6, 7, 10 Sedes, qua secundæ uerterbræ corpus deorsum porrigitur.
 ζ 9 Sedes, qua tertiæ corporis uerterbræ corpus declinatus fertur.
 η 9 Superior tertiæ uerterbræ ceruicis sedes sinuata. & η quidem sinum indicat, θ uerò & η utrinq.
 prominentè processum. atq. hi etiam processus numeris 1, 2 in octaua figura insigniti cernuntur.
 λ μ ν 10 Anterior secundæ uerterbræ corporis sedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ uerò &
 ν utrinque depressa tuberis latera.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiæ ceruicis uerterbræ nume-
 rum indicant. Quandoquidè 1, 2 notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis
 uerterbræ 3, 4 duo ascendentes processus. 5, 6 duo descendentes processus. 7, 8, 9, 10 transuersi pro-
 cessus. 11 spina, cuius apices notantur ζ & η. uti & huius uerterbræ inferior pars θ indicatur.
 s 8, 9 Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medulle par exilit.
 t 7 Sinus superiorem dicti iam foraminis partem efformans.

Homo pulmo
num occasione
collo donatus.

VL M O N V M. gratia homini collum dari, hinc potissimum constat, quod
 id perpetuò unà cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pi-
 fices (quibus & pulmones defunt) collo destituuntur. Animalibus uerò,
 quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est. Aspe-
 ram enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rur-
 sus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id in-
 ter os & pulmones spacium intercedere debebat, siquidem opportuna ef-
 fatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ benefi-
 cium uox minimè perficitur, unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.

Quum

Quum itaq. pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os definire omnino
 decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces intercedens,
 arteria illius gratia creatur. Quia uerò thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrun-
 que interualli mediata, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis me-
 dulla & stomachus) quàm eorū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues
 arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nascitur, asperam
 uerò arteriam uocis respirationisq. causa. Quare etiam colli longitudinem homo tantam for-
 titus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conuenie-
 bat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq. manum, præterea &
 septum transuersum, à dorsali medulla collum perreptante neruos adipisci: quocirca & pro-
 pter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uerterbras
 reponi, quibus collum terneretur. Sunt autè humanæ ceruicis uerterbræ septem, quarum nunc
 naturam usumq. explicare contendā, à capitis colliq. motibus sumpto sermonis exordio. Non
 enim hic auium quadrupedumq. quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propo-
 situm est, quum nemo nō intelligat Naturā his, quod manibus destituatur, colli maxillarumq.
 prolixitate ad cibum assumendū prospexisse, hæc ratione pluribus uerterbris collum illis con-
 finxisse. Galenus itaq. rarum Naturæ miraculum, ipsiusq. operum exquisitissimus interpres,
 in nullius partis constructione expendenda adeò eruditum solertemq. ac industrium requirit
 auditorem, atque in capitis motui, eiusdemq. cum duabus summis uerterbris articulorū descri-
 ptione. Quid multa: tam paucos quæ in duodecimo de Vīu partium, de capitis motibus tra-
 dit, assequuturos cōtendit, ac ueluti rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri
 debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutū, ea qua licuit diligentia
 & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sensa
 intelligere, res ipsas orationi eius sedulo adhibuisse. An uerò frustra negociū attentauerim, tum
 demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepisse, uerum
 Naturæ in articulis hisce artificium, capitisq. motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam
 intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribēs, unum in annuendo renuendoq., alterum
 in latera fieri docet. ac priore quidè intelligit, quo caput antrorsum flectimus, inclinamus, an-
 nuimusq., ac deinde quo caput retrorsum reflectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua
 Thraces & Cretensium plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in po-
 steriora caput rectā remouent, subleuant ue: non autem uenos renuentes, id circumagunt, seu
 circumducunt. Cæterum altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit,
 quo caput in latus inclinamus, ac ueluti humeris seu scapulis aduouemus. Quod autem hæc
 de laterali motu, atque adeò de renuendo annuendoq. ipsius sit sententia, ex quarto de Admi-
 nistrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipi-
 tis ossis capitula, quæ primæ uerterbræ dearticulantur, locari, assurgere, innitiq. asserit, quum
 in hoc illud uelut caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus ue. Huius-
 modi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo re-
 nuendoq. fit, secundæ ceruicis uerterbræ beneficio, aut super secundam perfici affirmat: poste-
 riorem uerò motum, quo caput in latera ducitur, super primam ceruicis uerterbram fieri ait,
 quemadmodum eum ex pluribus Galeni locis, tum præcipue ex quarto de Administrandis
 sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omnium postremos scripsit,
 ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quàm aliàs, explicuit. Num uerò
 hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atq. aliter quàm Galenus
 capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cōstituito. Primum itaq. caput aut prima-
 rio motu quiescente collo mouemus: aut secundo, quum scilicet caput colli motum sequitur,
 etiam si id in aliam partem, quàm collum mouetur, ducere coneris. Proprii capitis motus duo
 sunt. prior, id antrorsum flectimus, retrorsumq. inclinamus, extendimus ue: quem motum
 conficis aut rigido immotoq. collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite
 agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq. necessariò collum inse-
 quatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui ne-
 gocio obseruare, collum caputq. proprios & priuatos in flexu reflexuq. motus obtinere. Alter
 proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus
 quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescente collo obibis,
 si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput ue circumuerteris. Præsens mo-
 tus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocumq. modo
 collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq. cum

F 2 illo

Ceruicis uer-
tebræ septem.

Galeni de Ca-
pitis motib. sen-
tentia.

Lib. 12 de V-
su partium. 4.
de Administr.
lib. 12 de Ossi-
bus, capite 8.

Alia quàm
Galeni de Ca-
pitis motib. sen-
tentia.

Articuli ca-
pituli motibus
parati.

Descriptio
occipitij ossis,
qua prima ver-
tebra articulat.

Prima cervi-
cis vertebrae
descriptio.

illo inclinatio, id facile in gyrum ducis. sic etiam si collum fuerit extensum, aut in latus humero
admotum, caput prompte circumagis. Ceterum ut caput uno circumactus motu, quo collum
caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus ducitur,
sibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinatur, sed colli
tantum beneficio motuque secundo in latus fertur. Quippe nobis denegatum est, caput huic
illiue scapulae uel minimum ad mouere, nisi collo illuc ducto. Duobus itaque propriis motibus
caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis
uertebra articuli fit beneficio: super primam enim uertebra caput flectitur, & reflectitur. Po-
sterior motus, quo caput in gyrum ducitur, super secundam ceruicis uertebra celebratur.
Caput enim simul cum prima ceruicis uertebra, super secundam, ueluti ad axem, circumduci-
tur. Atque haec mea de capitis motibus & articulis est sententia: quae quantum à Galeni decli-
net placitis, promptissime quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex ossium con-
structione ligamentisque haec committentibus, & musculis illa mouentibus, discito. Ceterum li-
gamenta & musculos in secundo libro exequar, in praesenti ossa tantum aggressurus, in quo-
rum sermone forsitan quaequam quoque ligamentorum mentio incidet. Occipitij os ad latera
foraminis dorsali medullae uiam porrigentis, utrinque unum exigit capitulum, magis ad an-
teriore foraminis sedem, quam posteriorem uergens. Haec capitula, si priorem posteriori-
remque ipsorum sedem spectes, oblonga sunt & arcata, atque ita prorsus extructa, quasi rotundum
aliquod ossis caput, ut femoris scilicet, quod coxendicis ossi articulat, in duas partes disse-
ctum esset, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis ossis incisulpi, una illius capitis pars, re-
posita. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta singas, ex ambobus ro-
tundum (quanquam interim in homine satis depressum) caput constitui cernes. Quae quum
ita sint, facile constat, utrumque capitulum, uti diximus, oblongum esse, atque interno latere
magis quam externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in osse rotundi alicuius ca-
pituli media ac in tota superficie magis prominens pars, procerius, quam partes in orbiculo po-
sitae, extuberat. Haec erunt capitula, quae primae ceruicis uertebrae inarticulati, paulo posterius
scribam. Nunc autem adhuc in occipitij ossis asperitas crassitiesque expendenda uenit, inter duo
nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur insertio teretis ligamenti,
dentem secundae uertebrae occipitis ossi colligantis. Haec asperitas interdum adeo insignis ui-
situr, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & nonnihil etiam
insertionis musculorum collum flectentium nomine. Posterior autem sedes foraminis dor-
salem transmittit, aspera quoque, sed non adeo ut anterior crassa est, ac etiam ad posteriorem
utriusque capituli regionem, sinus leuiter impressus conspicitur, in hoc paratus, ut cum alio
primae uertebrae sinu utrinque foramen efformaret, quo primae dorsalis medullae neruorum par
procideret. Prima ceruicis uertebrae reliquis omnibus dorsis ossibus solidior, densior, sed se-
cundum longitudinem tenuior, & forma à ceteris omnibus plurimum differens est. Foramen nanque
ipsi dorsalis medullae gratia incisum, habet maximū, quod & hic dorsalis sit crassissima. Deinde
ipsius corpus interiori sede exculpitur, & sinum in posteriori sui corporis sede leuiter incisum
ostendit, qui cartilagine incrassatus secundae uertebrae dentem excipit. Corpus enim primae
uertebrae hac ratione cauatur, ut dens ille in primae uertebrae inibi reponi queat. Ceterum ne pri-
ma uertebra hoc modo in suo corpore exculptra, & corpore propemodum defutura, plus a quo
imbecillis inualidaque redderetur processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cu-
ius beneficio illa crassescit, robustiorque uadit: praeterquam quod ipsum etiam tuberculum ac-
commodum est suscipiendae insertioni, primi dorsum mouentium musculorum paris. Eiusmo-
di itaque huius tuberculi usus est, non autem in hoc producit, ut nimium capitis flexum pro-
hiberet, caputque in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput alacrius denuo sursum
& in posteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Administrandis dissec-
tionibus parum recte asseruit. Nam (ut nihil hic de capitis motu, super quam uertebrae scilicet
is fiat, dicam) caput nulla ratione eo usque inclinari potest, ut occipitis os id tuberculum con-
tingat, tantum abest ut illo capitis moles suffulciretur. Ceterum prima uertebra ad latera ca-
uitatis, qua secundae dentem admittit, est ualidissima, & crassissima, & utrobique unum osten-
dit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque singuli, ut illis
capitulis exquisitè responderent (si priora posterioraque spectes) oblongi sunt, & exteriori-
bus lateribus sursum educti, internis uero profundi: non secus profecto, quam si ambo sinus
ex uno rotundo profundoque sinu essent discissi. Si enim coxendicis ossis, aut alterius ossis ro-
tundo sinu donati, sinum diuideres, atque utrinque ad primam ceruicis uertebrae, ubi nunc
sinus habentur, unam partem collocares, huius primae uertebrae sinus tibi consueuerunt. Vel
si

si uertebrae sinus simul iunctos fingeres, unicum sinum rotundum profundumque ex ambobus
efformatum cerneris. Quod tanto manifestius adhuc in prima canum & simiarum ceruicis
uertebra contueberis, quanto illis animalibus sinus hi altiores profundioresque, ac capita occi-
pitij ossis extuberantiora acutioraque obtigerunt. His itaque primae uertebrae sinibus occipitis
capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extenduntur, seu antrorsum retrorsumque rectis-
simo ducuntur motu. Nulla autem ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur:
quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primum nanque im-
moto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere possumus. Et, si caput super primam
uertebrae in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebrae debere immotam
seruari: si modò in motu alterum articuli os oportere semper quiescere, Aristoteles in libro de
communi animalium gressu recte demonstrauerit. Ut interim taceam Galeni impietatem, qua
rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum se abundè Opificem celebrare ar-
bitratur, tam proluxa praefatione attentum lectorem, & in demonstrandi methodo exercitatum,
desiderat. Quid enim turpius (si modò uerum dicere licet) Naturae, nobis longè quam Gale-
nus est chariori, praeter meritum impingi potuit, quam in dignissimo totius corporis articu-
lo, extrema oscitantia? Nemo enim ignorat hunc articulum esse illum, qui ne minimo quidem
temporis momento parum inclinationem sustinet, multoque minus exarticulationem ac luxa-
tionem, qua homo mox respirationis expers, mutus & absque motu & sensu, tanquam affecta
neruorum radice, redditur. Quis obsecro articulus totius corporis est, in quo ossis caput in al-
terius ossis sinu ita mouetur, ut caput non amplius sinum contingat: nullus profecto, praeter-
quam, si Galeno credimus, capitis cum prima ceruicis uertebra articulus. Ipse enim caput huius
articuli beneficio in latus duci arbitrat, in quarto de Administrandis sectionibus asserere co-
actus est, quado caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij ossis caput in dextrum
uertebrae sinum stringi, sinistrum uero caput ex sinistro sinu assurgere: & contra, si quando ca-
put in sinistrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo
in latus motum, sed flexum reflexumque tribuamus. neque adeo in Galeni uerba iuremus, ut tan-
tam oscitantia immenso rerum Autori in praecipuo corporis articulo imputemus: neque etiam
in Galeni excusationem studeamus comminisci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego
in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum super primam uertebrae fieri
cum Iulio Polluce faciamus. Praeter id enim quod Galenus illum motum minime intellexit, quis
adeo stupidus esse poterit, ut duo oblonga occipitis ossis capita mutuo distantia, & duos pri-
mae uertebrae sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos subeuntia, circummagi posse au-
tumet? Quis enim unquam circum uniusque cruribus asseri infixum, circummagi animaduertit?
Neque est quod quis Galeno parocinaturus, occipitis capita sibi depressa singat, atque ita ca-
put super primam uertebrae circummagi posse contendat, quum Galenus inter reliqua ossium
capita *κορυφῆς* nomine nulla unquam dignatus sit, his tantum occipitij capitibus demptis, quae
palsim *κορυφῆς* (sed non recte admodum) uocat, eo nomine rarum, quae in canibus potius
quam hominibus occurrit, mucronem insinuans. Huiusmodi itaque capitis cum prima uerte-
brae articulatione, & aliqua etiam eius uertebrae descriptionis pars. Reliquam autem nunc prole-
quemur, sensum ad alium capitis motum accessuri. Ad exteriora igitur sinuum occipitis ossis
capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque unum exigit transversum pro-
cessum, procerius multo quam ceteri uertebrae ceruicis transversus processus, eductum &
latiusculum, non tamen aequè in hominibus ac in canibus caudatisque simijs instar alae cuiusdam
latum. Educitur autem transversus primae uertebrae processus insignis, ut opportunam prae-
ter reliquos ceruicis transversos processus, duorum musculorum insertionem singuli accipe-
rent. Illis enim processibus priuatim quinta & sexta musculorum caput mouentium paria
inseruntur. Hi processus magno perforantur foramine, per quod arteria & uena hac calua-
riam petentes feruntur. Ad posteriore sinuum quibus caput inarticulatur sedem, sinus utrin-
que in prima uertebra exculpitur, illi respondens, quem in occipitij ossis ad posteriorem capi-
tulum sedem caelatum dixi. Ambo enim sinus, occipitis ossis nimirum & primae uertebrae, simul
uiam praebent primo pari neruorum dorsalis medullae. Canibus uero in prima ceruicis uerte-
bra non sinus, sed proprium foramen hac elabenti neruo insecinditur, quod illis prima uertebra
admodum ampla altaque sit. Ceterum hic hominis uertebrae sinus, etiam ad posteriorem fora-
minis partem pertinet, quo transversus perforatur processus: ut ita sinus ille non neruo dunta-
xat, sed uenae arteriaeque etiam cedat. quas hac caluariam adire paulo prius relatum est, per for-
amen scilicet ad radicem capitulum occipitij ossis exculpitum. Prima ceruicis uertebra po-
steriori processu, seu spina hoc inter reliquas uertebrae sola destituitur, quod is aliquot mu-
sculorum

Caput flecti
& reflecti su-
per primam uer-
tebram.

Lib. 12 de V.
superiorem.

Articulus co-
tus corporis
dignissimus.

Non semel in
lib. de Ossibus,
& 4 de Admi-
nist. sect.

Reliqua pri-
mae uertebrae
descriptio.

14. msc.
tabul. 1. 11.
h. eadem ta-
bul. 1. 11.
12. fig. T.
multima fi.
lib. 3. f.
23. 10. fi. V.
01. fig. H.

2. fig. 12. ca-
pitul. f.

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neq[ue] illis & præcipue¹ tertio musculorum caput mo-
uentium pari aptum iter, aut sedem tribuisset. Ea tamen parte, qua aliæ uertebrae in spinam
definūt, hæc aspera est, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilis quartū caput mouentū mu-
sculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ ceruicis uertebrae regione, sub
duobus, quibus caput excipitur, sinibus, alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie ca-
ui, ob idq[ue] etiam *γλωσσόσις* appellati. Horum circumferentia orbicularis est in medio uix ali-
quid, quod dijudicari possit, caui obtinens, sed exteriora sinuū supercilia longè inferius, quàm
interiora descendunt, idq[ue] si hanc uertebra in erecto corpore secundæ inniti singas. His si-
nibus cartilagine oberustatis, duo secundæ ceruicis uertebrae excipiuntur tubercula, quæ ad
latus corporis eius uertebrae habentur minimū prominentia, uti & sinus primæ uertebrae le-
uiter excavantur. Tuberculorum circumferentia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis
interim non nihil² posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc,
internum latus tuberculi, elatius exteriori latere assurgit. Verum ea laterum altitudo deprel-
sioq[ue] non adeo insignis est, atque superciliorū primæ ceruicis uertebrae sinuum. Deinde tube-
ra in medio seu centro non æquè prominent, ac primæ uertebrae sinus inter supercilia caui
sunt: non secus sanè, quàm si tuberculi latera procerius quàm ipsorum medium exurgeret. Vn-
de etiam sit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amulsim tuberculis respondere, &
in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum apparere. atque id priuatim homi-
nibus accidit: canibus autem & equis alijsq[ue] animantibus plurimū caput circumducētib[us],
unum continuum utriusq[ue] lateris in secunda uertebra est tuberculum, & sinus quoque in pri-
ma ceruicis uertebra cōtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus
inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagine ossibus
crustæ modo obnatas, sinum & tuber intercedit, ac ligamentis in orbem articulum

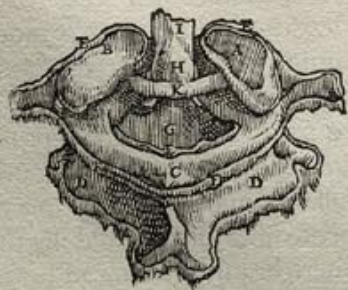
Secundæ uer-
tebræ dens.

Libro de Ar-
culis.

Dentis cū pri-
ma uertebra
contextus.

Quamuis præfens figura priuatim secundo libro sit propria,
illam tamen huc repositi, quod ijs quæ hic traduntur intelligen-

dis non mediocri-
ter inuenit. Signifi-
ficatur itaq[ue] o-
biter A, B,
C, prima ceruicis
uertebra. D &
D secunda. G
secundæ corpus.
H dens. I te-
res ligamentum
a dente occipitis
os inferum.
K transversum ligamentum, dentem in prima uertebra
stringens.

quod firmius ligamentum explantari inferi ue finit. Nullibi enim in ligamentorū enarratione
interesse

interesse puto, siue ea inferi, siue enasci dixerō, quum ligamentū pariter ad utroq[ue] os attineat.
Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucronē testudinis capitis modo exacuitur, ut³ aliū
extra primam uertebra prominens, ex se robustum teresq[ue] ligamentū educeret, quod occipitis
ossi ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullā tran-
sentis, asperam, leuiterq[ue] extuberantem cōspici scriptum est. Atq[ue] eiusmodi profectō primæ
uertebrae cum secunda cōtextus perficitur, duobus nimirū latis secundæ uertebrae tuberculis,
totidemq[ue] primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculū committitur. Hunc
contextum ex ipso potius rerum intuitu, quàm ex hac mea nō tam cōcinna quàm uera descri-
ptione, disci malim, quod pressius dijudicaretur, num Galenus nos caput supra secundā flectere
& extendere, seu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo reuere, uerè prodide-
rit: an ego perperam his contextibus caput unā cum prima uertebra uelut ad axem in gyrum
duci, nihilq[ue] minus quàm flecti ac extendi, contrā Galeni decretū tot locis grauiter repetitum,
asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisiueris, secunda ceruicis uertebra tibi tra-
bem referet, cui teras infosso axem infigimus. ipse autem dens, axis erit. prima uerò uertebra,
cui caput in hoc circūactus motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trahi assimilatur ad
axem reuoluto. Aut prima uertebra cardini confertur, ostio cōmissō: secunda
autē, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentū transuer-
sim denti obductum, abunde commonstrat, primam uertebra nequaquam
supra secundam flecti: si modò quiescente dente, prima uertebra antrosum
retrosumq[ue] in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentū id dentem
in primæ uertebrae sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut
primam uertebra adeo à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experia-
tur flexum? Porro iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alte-
rum primæ accommodat uertebrae, alterum secundæ, ac prima quidem *εμψοφύς*, secun-
da uerò *ἀσφύς* ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome
exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebra, axis modo quiescentem, ac su-
per quam alia circumuertitur: illo autem, uertebra, quæ tanquam ad axem circumuoluitur.
Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundā in gyrum duci, iam sæpius
asserui. Quod uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poetās Celsus mi-
hi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi ceruicis explicat uertebrae uiciatus sit, atq[ue] ipse à se neu-
tquam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam,
ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiā primū assump-
sisse uidetur, quæ me, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectō est quod
prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter eden-
dum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super se-
cundam celebrari uertebra: ac deinceps non amplius mirari, quam obrem Galenus auditorem
adeo solertem, in Mathematicisq[ue] peregre institutum, in duodecimo de Vsu partium expe-
tat: quum nemo ambigat, elegantem aliās atque difficilem alicuius negotij descriptionem eo
difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarratē intelligitur, isq[ue] magis à Naturæ artificio, quod
recensere proposuit, aberrat. Quod uerò Natura præter flexum in anteriora, & in postero-
ra reflexum, etiam alios duos motus, quorū alter in latera, alter in gyrum circūactus sit, super
primam uertebra non perferat, quemadmodum brachium femurq[ue] triplici motuum diffe-
rentia moueri uoluit, hinc potissimū factū ducito, quod primā uertebra magis ampliusq[ue]
quàm reliquas omnes dorsalis medullæ causa, perforari operæ precium fuerit, quodq[ue] ob id
unus duntaxat rotundus ampliusq[ue] sinus in illa efformari nequiuert, neque etiam occipitis os
foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit, quod in illo pri-
mæ uertebrae sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie agerecē. Quum
itaque duplici articulo, dextro nimirū & sinistro, caput iungendū fuerit, omnisq[ue] propemo-
dum duplex articulus simplici solum motui famuletur, meritō Natura caput supra primam
uertebra flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuert, nisi Natura hīc sui
oblita, unum occipitis ossis caput in uno uertebrae sinu stringi, aliud uerò caput attolli, atque à
prima uertebra prorsus disungi cupiuisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens,
ut articuli ossa mutuo essent cōtigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uaciam à
Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primā uertebra moueri
minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum contine-
tur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia
quam plurima nunc rectissimè formata, uitare proposuisset. Super secundā itaque uertebra

A unus car-
dos, B alter.

Libro de V.
su partium.

Cur Natu-
ra caput super
primam uerte-
bra simul quo-
que circumdu-
ci, in latera
inclinari no-
luerit.

Libro 4 de
Administ.
sectionibus.

F 4 caput

Non potius se caput super secundam flexit et reflectit, neque etiam in latum inclinari.

Quibus uertebrae motus lateralis committitur.

Foramen secundum par dorsalis medullae nervorum in posteriora transmittens. Spina sex huiusmodi uertebrae.

Secunda uertebra aliquot sibi subiacens maiorem esse.

Transversarii cervicis uertebrae proceffus nervi.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flecteretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antrorsum duceretur, posteriori sede sursum eleuata, tunc dorsalis medulla in primae uertebrae foramine prorsus coarctata compressa, abrumperetur. Deinde prima uertebra, supra secundam retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa in anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primaque tunc uertebra a dente non praepedita, retrorsum liberè duceretur. Adde, caput neuiquam in latum supra secundam moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisse fieri. Alias enim necessum esset, primam uertebra in altero latere a secunda semper leuari, quod periculum nunc in circumactu non impendit. Porro lateralem motum Natura insigni processu industria omnibus cervicis commisit uertebrae, quae singulae seorsum in latum moueri nequeunt, uerum simul omnes succedentibus motibus illuc adeo concinne inclinantur, ut caput commode secundario motu in latum citra omnem noxam feratur. At nunc rursus ad secundam cervicis uertebra, ac sic deinceps ad quinque reliquas sermonem reflectamus, ueram duntaxat earundem constructionem enarrantes, ne casu quapiam noua disceptatione praesens Caput in immensum excreseat, atque ego nimium anxie Galeni (cuius diligentiae alioquin cum omnibus medicinae studiosis plurimum debeo) sensa eruerem, omnesque ipsius Anatomicos lapsus studio commemorare, uidear. Secunda itaque cervicis uertebra in posteriori tubero, quibus illa primae uertebrae committitur, sede leuiter exculpiunt, ut commune cum prima uertebra foramen utrinque constituat, quo secundum dorsalis medullae nervorum par, in posteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundae articulat uertebrae, insinuata. Reliqua in secunda cervicis uertebra commemoranda, ceteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt communia. Haec enim similiter atque illae, posteriori donatur processu: qui hoc priuatim in cervicis uertebrae sibi uendicat, quod suo mucrone bipartitur, ac praecipue secundae uertebrae, triumque ipsi subiacentium. Sexta enim uertebra admodum obscure sui processus diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima, quae priuatim hoc cum sexta sortitur, quod ipsius processus plerumque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoque ad superiorum thoracis uertebrae processum imaginem suo mucrone accedat, nisi quod ille his obfusior ampliorque relinquatur. Ceterarum uero cervicis uertebrae processus appendicibus carent, & lati, inaequales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferiorisque sede caui, ac superius gibbi cernuntur, ac utrinque modice depressi. quod extuberans linea facit, quae secundum processum longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quae caua est) quidam linea in star ductus, secundum processum longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba sede, linea, ut ligamentum ab hac in cauae sedis medium producat: quod secundum processum seu spinam longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosque musculos a sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum haec posteriorum processuum linea, in thoracis & lumborum uertebrae conspectiores erunt, quod & illarum uertebrae processus insigniores sint, & ualidiori duriori ligamento (quum minus moueri debeant) inuicem deligentur. Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censetur, in posteriori cervicis sede repositi, ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebrae spinas in sectionem molirentur, haec spinae etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebrae peculiariter machinata est, quia non adeo longas spinas a paruis illis uertebrae, atque a thoracis lumborumque uertebrae producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia in cervicis posteriori sede, quam in alijs dorso partibus collocatur, quemadmodum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, auditurus es fusilime. Porro musculorum etiam gratia secundae uertebrae spina procerius, quam aliquot ipsi succedentes spinae, exeritur, ceterisque latior uisitur, quod scilicet haec priuatim tertio musculorum caput mouentium pari, & sexto quoque principium praebet. Ne tamen iniuste Natura ex gracili uertebra prolixiorē latiorēque educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subiacentibus grandiorē effecit: uerum non tam spinam producendae gratia, quam ut secunda articulationi abunde sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebra inferiori maiorem creauisse. Secunda enim crassior, & maior ualidiorque est tertia: dein primam transversorum processuum occasione, omnibus cervicis uertebrae latissimam esse, supra docuimus. Ceterum transversarii processus in reliquis colli uertebrae non admodum exporriguntur, & imprimis secundae uertebrae, cui breuis & simplex utrinque transversus obigit processus. Videtur autem is in secunda uertebra minus quam in alijs prominere, breuiorque esse, propter huius uertebrae tubum.

tubum, quae primae sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemque. Insuper haec tubum amplitudo in caula etiam est, foramen quo transversus secundae processus perforatur, non recta, sed oblique exculptum uideri, secus atque in prima cervicis uertebra, & quinque secundae subiectis, quarum transversus processus recto amploque foramine peruius est. Neque processus haec in homine ulla cervicis mihi occurrit uertebra, quae transversum processum non gesserit perforatum. Verum processus septimae canum simiarumque uertebrae transversum processum, absque foramine frequenter adinueni. Huiusmodi foraminibus solae cervicis uertebrae ornantur, in hoc perforatae, ut uena arteriamque sursum ducant, quae dorsali medullae, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumque deriuant. Praeterea quatuor uertebrae, quae statim secundam sequuntur, hoc etiam peculiariter sibi uendicant, quod illorum transversarii processus ampli & bifidi sunt: non tamen interim, ut earundem spinae, asperi & inaequales. Transuersarii enim processus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusque ipsa posteriori effertur. Spinae autem partium impar in omnibus quasi uertebrae est forma, & illae perpetuo uarijs modis protuberant atque exasperantur. Haec transversorum processuum amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinas bifidas esse prius relatum est, nimirum musculorum ortus insertionisque gratia. Vt enim alios huius sedis praeteream musculos, utrinque transversarii uertebrae processibus priuatim duos committi in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi musculi in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transversorum processuum sedi, alter uero posteriori ascribatur. Septima autem cervicis uertebra transversos processus latos quidem exigit, at admodum obscure bipartitos. Quum enim ampli processus sint, nulla incumbit necessitas, eosdem quoque bifidos fieri, praecipue quando musculi collum in latum ducentes, non adeo ualide septimae ac ceteris committantur, quod haec illis ueluti basis in dicto colli motu subiacet, ac obscure non secus quam thoracis uertebrae in latum moueatur. Ascendentes descendentesque processus, quibus uertebrae mutuo articulantur, in omnibus cervicis uertebrae secundae subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processibus non dissimiles. Qui itaque deorsum spectant, & subditae committuntur uertebrae, orbiculari sinu nihil minus quam alte in cifo, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora ducto, ornantur. Ascendentes uero processus, qui incumbenti articulantur uertebrae, tuberculum orbiculare habent, quod adeo leuiter superficiei tenusque extuberat, ut ignores sinuum ne id an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processuum sinui congruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum etiam oblique fertur. id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille ductus in cervicis uertebrae, quae thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis longitudinem rectior euadit, quod illae uertebrae non adeo laxae ac superiores moueri, atque ob id etiam non tam laxae articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum descendentium processuum subingrediuntur, atque ita secunda cervicis uertebra tertiae duplici articulo alligatur, ut tertia quarta, & sic reliquae omnes ad thoracem usque consequentes. Septima enim cervicis, primae thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non solum cervicis uertebrae laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusque quam reliquae dorsi partes, collum insigni & quo maxime indigemus usu, moueri possit, ipsa aliud quoque proprium colli uertebrae adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeque extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum quo duo laeuigati amplique asseres mutuo incumbere, Natura inferiori cervicis uertebrae corporis partem oblongam, capitique alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberrare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauauit, ut oblongum superioris uertebrae corpus in hunc subditae uertebrae sinum ingrederetur, uertebraeque compago ad mouendum promptior confurgat. Atque haec compactionis species in secunda uertebra cum tertia, & deinde in aliquot subiacentium uertebrae nexu magis est conspicua. Colli autem septima, primae thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeo atque superiorum uertebrae excuatur: quod praecipue accidit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Ceterum quam tuto uertebrae inuicem ligamentorum ope colligentur, quamque studiose Natura laxis his ossium connexibus prospexerit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro affatim ostendent. Nunc interim de officium summopere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam incredibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores cervicis noxae luxationesque, quam reliquarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obuerfetur animo,

Foramen transversarii processuum.

Ascendentes & descendentes processuum natura.

Metire obliquum ductum ab a ad b.

Corporis cervicis uertebrae contextus.

- A**^{1,2,3,4} In omnibus observatur figuris, superiorē corporis partem notans, quā superposita cōmittitur uertebra. Caterum quia superiori parti inferior prorsus respondet, abs re fuisset uertebra thoracis ab inferiori facie delineare. Quod in tertia figura possum, appendicem notat superiorē corporis uertebrae, quā adhuc post osiū cōtione ē emundationem ferē relinquitur.
- B**¹ Medium eius sinus, quem duabus uertebrae corporib. communem esse dicimus, cuius costae radix inarticulatur.
- C**¹ Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebrae corporis sede sculptitur, quā tanto minor est superiori parte B insignita, quanto communis sinus costae articulandae paratus, ad subiacentem uertebrae magis, quā ad superpositam pertinet.
- D**³ Sinus undecimae uertebrae, cui undecima dextri lateris costae inarticulatur.
- E**⁴ Sinus duodecimae uertebrae, cui duodecima dextri lateris costae coarctatur.
- F**⁴ Sinus asper & profundus, ex quo ligamentū prodiit, duodecimā costā suā cōnectens uertebrae.
- G**^{2,3,4} Foramen grandius posteriori uertebrae corporis sedi, quā dorsale medullam respicit, incisum.
- H**^{1,2,3,4} Transuersi processus uertebrae thoracis.
- K**¹ Sinus in apice transuersi processus, cui costae articulatur, conspicuus.
- L**¹ Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicimus.
- M**¹ Sedes transuersi processus caua. Quod autem in reliquis tribus figuris posteriorem uertebrae faciem exprimentibus, transuersi processus nonnihil declives ferri apparent, ob hoc euenit, quod in his delineationibus superioris uertebrae partis magna conspicitur portio. Oculi enim acies ad posterioris sedis medium, studio non fuit directae.
- N, O, P**^{1,2} Spina seu posterior processus, ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallū inter N ac O una est superficies superior, & aliud interuallū inter N & P altera est superficies superior. Verum prima figura tertiam ipsius processus superficiem notat, quae inferior est, ac inter O & P consistit. Quod autem iuxta N in prima figura inumbratum cernitur, alterius superioris superficierum est portio.
- Q**¹ Linea in tertia superficie extuberans, quae aspera & inaequalis est.
- R**³ Spina undecimae thoracis uertebrae.
- S**⁴ Spina duodecimae thoracis uertebrae.
- T, V**¹ Uertebrae thoracis, quae supra duodecimā consistunt ascendentiū processusū anterior sedes.
- X, Y**^{2,3} Ascendentium thoracis uertebrae processus posterior sedes, quae illi processus extuberant, & cartilagine in crustantur.
- a, b**^{2,3} Descendentium thoracis uertebrae processus exterior sedes.
- c**¹ Hic uidetur dextri descendentis processus anterior sedes, quae sinuatur, cartilagineq. obductur, & ascendenti subiectae uertebrae processus tuberculum excipit.
- e, f**⁴ Ascendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, undecimam subcuntes uertebrae.
- g, b**⁴ Descendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, qui ascendentiū primae lumborum uertebrae processus sinibus inarticulantur.

Plurimū duodecim thoracis esse uertebrae.

Quandam uertebrae supra infraque ab alijs suscipi.

THORACIS uertebrae numerantur¹ duodecim, praeterquam quod aliquando, tametsi rarō, aliquibus uel deest una, uel superest. Sed deesse rarius, quā superesse, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim singula thoracis donata uertebrae mihi occurrerunt, quum interim haecenus undecim tantum uertebrae nunquam uiderim. Neque etiam lumborum ceruicisq. uertebrae numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Praeterea, etsi thoracis uertebrae pari consistent numero, non tamen in omnibus eandem articulationis commonstrat speciem. Quum enim una thoracis uertebrae sit, quae uertebrae ipsi superpositam ascendentiū processibus & subiectam descendentiū pariter subeat, duabus uel excipiat uertebrae, haec tamen nō eadem (licet duodecim tantum thoracis sint uertebrae) se offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uero duodecima, aut alia quae interdu hoc articuli genere proximis committitur uertebrae. Quod igitur accuratius, quā nam haec sit, quā ratione alijs coarctetur, quiuis prompte intelligat, praesens negotium descriptum utcunque arduum, sed demonstratum mihi per facile, quā potero diligentissime modo

do aggrediar, omnes thoracis uertebrae partes ordine enarraturus, ut in quibus illae inuicem pugnent, ocyus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebrae nō mediocri occurrit differentia.¹ Primum itaque thoracis uertebrae corpora tantum magnitudine inter se discrepant, quantum una, alia collo uicinior consistit. Primae nanque thoracis uertebrae corpus magnitudine admodum duodecimae corpori cedit.² Deinde corpus primae, superiori sua sede, quae se primae ceruicis cōnectitur, non omnino planū est, sed modicē utrinque ad latus extuberat, ceruicisq. uertebrae corpora obscurē imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana consistat superficie, quemadmodū & inferior superiorq. omnium thoracis uertebrae corporum superficies. Nullum enim thoracis uertebrae corpus inferiori parte, uel leuissimē in longum decliue protenditur, & in subsequenti uertebrae corporis sinum³ (ceruicis uertebrae ritu) definit. Vt utique etiam aliter Galenus attestetur, parem quodammodo articulationem thoracis uertebrae tribuens, quam in praecedenti Capite ceruicis uertebrae corpora moliri docuimus. Ad haec, primae secundaeq. thoracis uertebrae corpus, nō adeo anteriori parte rotundū seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrae corpora, quae multo magis quā suprema corpora ad circuli seu literae **C** conuexi imaginem accedunt, proceriusq. in thoracis amplitudinē protuberant. Videntur enim duae superiores thoracis uertebrae, ceruicis uertebrae modo, in anteriori corporis sui sede depresso, multoq. (ut sic dicam) ampliores, quā profundiores, ac ad cōuexum semiparentthesis (potius quā **C** formatae. Quod ipsis priuatim cū articulationis laxo motui aptae gratia, tum musculorum collum flectentium occasione oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq. ceruicis uertebrae corporibus in sternuntur, ut liquidō constet, ea corpora ab illis comprimī. Reliquarum autem uertebrae corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt quoque. Praeterea omnibus thoracis uertebrae corporibus hoc commune accidit, quod utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verum ut costarum capitula in illo articulo uariant, ita etiam ipsi omnino sinibus non omnes uertebrae decorantur. Vbi enim prima thoracis secundae committitur, sinus quidam in ambobus lateribus iuxta⁴ foramina neruorum nomine parata inculpitur, qui utrarumq. inuicem colligatarum uertebrae corporibus communis existit, ac partim in superioris uertebrae corpus, partim in inferioris excinditur. quam interuallū huius sinus gradior portio ad inferiorem uertebrae potissimum pertineat. Sinus iste in crustatur cartilagine, & obtusi anguli penē forma caelatus est, quemadmodū & costarum⁵ capitulū sinum subiens anguli obtusioris modo extuberare, in costarū tractione monstrabimus. Caterum prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodecima adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebrae non communem, in ipsiusq. corpore duntaxat in cistum. Ad superiorem enim sedem corporis primae thoracis uertebrae, sinus utrobique exculpitur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine oblitus, cui primae thoracis costae radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorem huius sinus sedem alius insigniter profundus cōspicitur, asper & inaequalis, & foraminibus quibusdam oppletus, neque cartilagine inunctus, à quo ualidissimum prodiit ligamentum costam in suo sinu robustissime stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimae costae gratia inculptus, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq. asperum, sed minus quā postremo dictus primae uertebrae sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam firmius uertebrae adnecenti nomine caelatur. Postremo thoracis uertebrae corporibus etiam substantiae ratione quaedam accedit differentia. quanto enim cuiusq. uertebrae corpus grandius maiusq. est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inaequalibus uarijsq. foraminibus in certa serie interstinctum, in quae uenae arteriaeq. corpus uertebrae enutriturae subintran. Nisi enim uasorum surculi crassorum ossium substantiae insinuarentur, impossibile esset mediam intimamq. & a superficie remotissimam ossis substantiam, sibi nutrimentū (quandoquidem ita distat) alligere. Inter caetera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerunt, q. in posteriori corporis uertebrae sede dorsale medullā respiciēte. Vbi in plurimis uertebrae unū peculiare cernitur foramen, pro uertebrae mole magnum, & asperum, & in multa desinens foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborum uertebrae uideatur adscribere, si tamen quis singula studiose rimabitur, conspiciet primam lumborum & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq. uertebrae ipsis superpositas, haec foramina pro illarum magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq. uertebrae corpus fungosius, quā caeterarum omnium esse. Quod scilicet magnae sint uertebrae, & cauae uenae⁶ caudicem sibi innitentem non foruantur, ac duntaxat uenae pari carentis propaginibus implicentur. In trans-

Thoracis uertebrae in corporibus differentia.

Libro de Ossibus Cap. 9.

Ex sinibus quibus costae articulantur differentia.

Differentia ex corporum substantia.

Libro de Ossibus Cap. 10.

G ueris

ro decimam thoracis suscipi tradidit, uti in simijs & canibus cernebat, mihi autē nunquam decima utrinque suscipi in homine uisa est, sed plurimum duo decima. Aliquando enim cum sacrum os quinque tantum ossibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque suscepta occurrit. Verum Bononiae Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque suscipitur, & illa suos processus perinde sibi articulos gerit, ut duo decima thoracis uerterbra duo decimas costas. Quum itaque duo decima thoracis frequentissime utrinque suscipi appareat, ab hac orationem instituamus. Undecim thoracis uerterbrarum^a processus ascendentes protuberant, ac in^b exteriori posteriori ue sede, notatu digna orbiculari circumferentia cartilagine incrustantur, atque horum processuum tuber aded leuiter ac in plana superficie extuberat, ut num sinus, num tuber censendū sit, uix internoscas. Descendentes autem processus interna anteriori ue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullae^c gratia caelatum respiciunt, sinum quoque adipiscuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incrustatum, & nuper dicto tuberi ad amulsim respondentem. Hi sinus & tubera, a colli uerterbrarum sinibus tuberibusque in ductu duntaxat uariant. Colli enim uerterbrarum sinus, ac tubera oblique ab anterioribus sursum porriguntur, aut contra oblique deorsum tendunt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsum porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uerterbrarum sinuum tuberumque ductu conferas. qui quandantenus recto perficitur tramite, quò firmior minusque ad motum sequax thoracis uerterbrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uerterbrarum, ut & colli, ascendentes processus posteriori sua sede protuberent, descendentes uerò interna sede caelantur, merito ascendentes inferioris uerterbrae processus subintrant descendentes superioris uerterbrae processus, inferiorque uerterbra a superiori excipitur.

Ceterum lumborum uerterbrae, alia ratione coordinantur. Ascendentes enim illarum processus interno latere, quo se inuicem illi respiciunt, sinum habent oblongum, & ampliter satis cauum. Descendentes autem processus latere suo externo (modicè interim uersus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uerterbrae ascendentes processus sinu aptè excipitur. Aded, ut in lumborum uerterbris inferior uerterbra suis sinibus superioris admittat capitula: secus quam in ceruice & thorace, ubi superior suis sinibus inferioris uerterbrae tubercula excipit. Duo decima autē thoracis uerterbrae, ascendentes processus similes gerit cum ascendentes ceruicis ac thoracis uerterbrarum processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atque ideo duo decima ascendentes suis processibus undecimae thoracis uerterbrae descendentes subit, ipsaque ab undecima excipitur. Descendentes uerò duo decimae processus extuberant quoque, descendentes in lumbis uerterbrarum processuum ritu. deinde hi subeunt sinus ascendentes processus primae lumborum uerterbrae, quae quum duo decimā excipiat, quid promptius colligi possit, quam duo decimam supra infraque suscipi? Verum interim non ita multum refert, an duo decima, an undecima, an alia quaequam utrinque suscipiatur: modò nos indicibilis Naturae industria hinc non lateat, quae in dorsi medio uerterbram effinxit, stabilem, & utrinque ita susceptam, ut in cameratis & arcualibus aedificijs architectos inter utriusque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque suscipitur, ipso interim nullum suscipiente: quemadmodum ceteri omnes unum lapidem suscipiunt, & ab alio excipiuntur, sustinenturque.

Ut enim dorsum sibi dicatis ageretur motibus, hanc uerterbram utrinque susceptam quiescere, firmarique necessum est, reliquis interim omnibus ab hac & a se inuicem leuiter secedentibus: Illa enim quiescente quum dorsum flectimus, superiores deorsum ducimus, inferiores autem quodammodo sursum incuruamus. In tensione uerò rursus opposito motu uerterbras agimus: si quidem dorsi motus circulari, non autē prorsus angulari figura celebrantur. Quam parum uerò haec cum Galeni in decimo tertio de Partium usu, placitis conueniant, si mutuo loca contuleris, promptè animaduertes. Ceterum dorsi motus unā cum ipsius musculis parum rectè haecenus cognitis, in secundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uerterbras reuersis, inter utriusque lateris ascendentes & descendentes processum, insignes nobis^e obseruandae sunt asperitates, inaequaliterque protuberantes processuli, in hoc parati ut ualida hinc pronascerentur ligamenta, tanto robustius firmiusque thoracis uerterbras colligantia, quanto obscuriori motu thoracis uerterbras, quam ceruicis moueri, ex usu fuerit. Quae quum ita sint, omnes thoracis uerterbrae septem donantur processibus: a duobus nimirum transuersis, b duobus ascendentes & totidem descendentes, d unoque posteriori, seu spina. Si uerò undecima, aut aliqua hac superior, utrinque susciperetur, tunc duo decima, aut omnes utrinque susceptae humiliores, duobus abundarent processibus, quandoquidem ascendentes singuli duorum loco, propter sinum illis incisum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis, hic sinus tam insignis habebatur, ut singulos ascendentes lumborum uerterbrarum processus, geminos enumerasse uidean-

Thoracis uerterbrarum processus numerus.

Quamobrem uerterbra in dorsi medio utrinque suscipi oportuerit.

Quo modo lumborum uerterbrae mutuo de articulantur.

Ab a ad b colli uerterbrae processus ductus metitur. a c uerò ad thoracis.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. 77
uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uerterbris peculiare Caput consecrare, haecque inibi accumulatus persequi.

DE LUMBORVM VERTEBRIS.

Caput XVII.

PRIMA XVII CAPITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA, CUIVS VT ET DVARVM PRIMARVM, ac earundem characterum Indicem iam subiungemus.

QUONIAM Omnes lumborum uerterbrae eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expressimus: Prima quidem figura anteriorem uerterbrae faciem, Secunda lateralem, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A, 2, 3 Appendix superior corporis uerterbrae.

B, 1, 2 Appendix inferior corporis uerterbrae.

C, D, E, F, G His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.

C, 1, 2, 3 Indicatur spinae lumborum uerterbrae superior pars, seu lata aspera ipsius linea.

D, 2 D latitat in umbra sub spinae secundae figurae, notans lineam inferiorem spinae.

E, 2 E non procul a D distat, notans alterius lateris sinum, ad lateris lineae D insignitae consistentem.

F, G, 2, 3 Appendix spinae, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autē angulo F insignitus.

H, 1, 2, 3 Alterius lateris transuersus processus.

I, 1, 2, 3 Ascendens alterius lateris processus. Verum K, L & M in secunda figura et tertia expressi. K, L, suis alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerò anterior eiusdem sinus labrum seu supercilium. M autem posterius supercilium.

O, 2, 3 Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.

QUO leuiori opera processuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamque assequaris, praesenti figura caudatae simiae lumborum uerterbram dextra facie, expressimus. in qua A & A uerterbrae illius notant corpus. B transuersum processum hic manifestò sursum spectantem. C spinam, quae etiā

G 3 sursum

78 ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS
sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uero & G, duos descen-
des processus insinuant. Postremo H indicatur processus, quo humane lumborum uer-
(uti paulum infra audies) priuantur.

ERE omnia quæ ad lumborum uer-tebras spectant, antea recensuimus, ac proinde illarum descriptioni modò prolixius non immorantes, obiter prius commemorata resumemus: dein si hoc Caput priuatim aliquid sibi uendicat, subiecturi. Sunt itaque lumborū¹ uer-tebræ numero quinque, omnium quas hæcenus descripsimus maximæ & crassissimæ, ob quod etiam ipsarum corpora multis foraminibus opplentur, quæ non per uia sunt, ac duntaxat ualorum nutrimentum afferentium occasione parata.

Foramina. Foramen uerò dorsali medullæ in his exculptum, tanto minus est incumbentium uer-tebrarum foraminibus, quanto iam toto progressu dorsalis medulla gignendis neruis² tenuior graciliorq; euasit. Foramen emittendo neruo & admittenda uenæ arteriæq; in ambobus uer-tebrarum lateribus cælatur, ferè uniuersum ad superiorem refertur uer-tebram, quæ eius foraminis supe-

Transuersi processus. Transuersi harū processus utrinque singuli, longè tenuio-riorem foraminis sedem efformet. Transuersi harū processus utrinque singuli, longè tenuio-riorem foraminis sedem efformet. Transuersi harū processus utrinque singuli, longè tenuio-riorem foraminis sedem efformet. Transuersi harū processus utrinque singuli, longè tenuio-riorem foraminis sedem efformet.

Spina. Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodum procera, aut lon-ga. Si dextrum sinistrumq; in spina species, ipsa tenuis est: si autem superiora inferioraq; con-sideres, latissima. Superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam: inferius uerò cras-sior, & quasi duobus donata finibus, in quorum medio linea seu oblongum educitur tubercu-lum, à quo ligamentum superiorem in spinæ inferioris uer-tebræ lineam pronascitur, quod spi-narum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris ita dirimit, ac ligamentum inter ul-nam & radium sedem sibi uendicans, internos cubitum occupantes musculos quodammo-do ab externis interdiuidit. Spine³ mucro appendice, ut et thoracis uer-tebrarum spine, cõstat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur, si modò utrinque ad latera unam trian-

Ascendentes processus. Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem è regione spectant, sinum adipiscuntur profundum, & si animum anteriori & posteriori sinus partibus accommodaueris, oblongum. Descenden-

Descendentes processus. Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorū latere in oblongum tuberculum desinunt, quod magis uer-tebræ anteriora quàm posteriora respicit. Tubercula hæc in subie-cte uer-tebræ ascendentes subeunt processus, quemadmodum etiam antea fufius exequutus sum:

Processus quem Galenus ex abundanti lumborum uer-tebris ascribit. aded ut huic Capiti hæcenus, quod prius non recensui, nihil adiectum sit. Neq; etiam aliud sub-necterem, nisi Galenus lumborū uer-tebris, ex abundanti unum utrinque tribueret⁴ processum, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen situm scribit, quo neruus à dorsali medulla prin-cipium ducens prolabitur. Ego hunc processum in humanis uer-tebris nunquam obseruauī, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, qua ea indagare soleo, quæ à Galeno descripta in hominis cõpage mihi haudquaquā occurrerēt, quæ ue secus quàm ipse tradidit habere cernerem. Confueui enim hæc omnia mox in brutis animantibus, & potis-simum (quorū copia nunquā defuit) canibus examinare, qui per sæpe Galeni descriptionē mihi ostenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid sibi uoluerit, edocuerūt. Hic itaq; processus me tantisper latuit, donec omniū partium anatomen Bononiæ in simia illa aggrededer, cuius ossa præter humanum sceleron, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocraticæ medi-cinæ apud Bononien-ses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splendidissimus, suæq; Academiæ studiosis summè addictus, omni humanitate admodumq; liberaliter in ipsius ædibus me Bononiā hominis fabricæ docendæ gratia uocarū secundò, excepisset. In simiarum igitur lumborū uer-tebris ad radicem⁵ transuersi processus in inferiori ipsius sede, acutus con-spicitur processus rectè deorsum protensus, & sinis qui nerui nomine incusus est, externum latus constituens, ac ueluti interuallum quoddam cum descendente processu efformans, in quod ascendens inferioris uer-tebræ processus subintrat. Cæterum et si huius processus natu-ram in simia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uer-tebras

IO. ANDRE-
 AE ALBII
 bospitalis.

bras contemplator, etiā eiusmodi processu donatas: uti & in senioribus canibus perpetuò lum-borum uer-tebræ eiusmodi processum obtinere uidimus. In homine autem ne signum quidem eius processus ulla in uer-tebra reperitur. Lumborum igitur uer-tebræ in homine septem do-nantur processibus, uno scilicet posteriori, seu spina, duobus transuersis, totidemq; ascenden-tibus & descendentibus. Simiæ uerò adhuc duos habent, quos ad transuersorum radices confi-tere diximus, aded ut his nouem ad sint processus: quot etiam in homine quidam recensuere, quum singulos ascendentes processus, in duos processus subdiuidunt, idq; sinuum ipsorum gratia. Verum hac ratione simijs undecim processus in lumborum uer-tebris consergerent. Porro Galenus interim (ne id prætereamus) parum sibi consentiens, in decimo tertio de Par-tium usu, foramina neruorum occasione cælata exprimens, non uidetur peculiarem in lumbo-rum uer-tebris processum fingere, quum descendētib; harum uer-tebrarum processibus illum usum ascribat quem aliàs dicto nobis simiarum processui tribuit.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COC-
 cyge. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOC- SECUNDA-
 TAVI CAP. FIGVRA.

TERTIA.

TRIVM QVÆ HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET
 earundem characterum Index.

PRÆSENS tabula, uniuersum dor-si ossum, quæ lumborū uer-tebris subiectum tur, contextum exprimit. ac prima quidem ipsius figura, quæ dextrum latus occupat, anteriorem horum ossum faciem spectandam proponit. Secunda uerò in sinistro cõsistens latere, poste-riorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus communis trandi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autē figura in dictarum medio consistens, integrum coccyx os ea forma magnitudinēq; oculis subiicit, qua id in uegetæ ætatis hominibus plurimū obseruatur. A, B, C, D, E, F, G, H, I, K Hi characteres in prima figura nouem denotant ossa, quin-tam lumborum uer-tebram subsequētia, quorum sex superiora sacri ossis loco in homine habitu-rus sum: quatuor uerò inferiora (quæ etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur.

L, L, R. In prima figura notatur transuersi ossis sacrum os constituentii processus. uerū hic L & G 4 L, pri

Lumborū uer-tebrarum pro-
 cessuum nume-
 rus.

L priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. R autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transversus quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari M. audies. In secunda itaque figura L, M, L & R transversos processus ossis sacri ossium insinuant.

NN deinde OO, postremo PQ in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum ilium, aut (ut alijs forte placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdividitur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. Quero & Otuberculum indicant instar amplae cuiusdam lineae prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum a posteriori P, & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat. Q autem inferiorem. Quero tuberculum designat, superiorem sinum P notatum ab inferiori sinu Q insignito interdiuidens.

S In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.

T, V, X Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac T quidem notat sinum ascendens processus, S indicat, cui tuberculum descendens dextri processus quintae lumborum uertebrae inarticulatur. V uero & X sinus huius anterioris posteriorisq; notant supercilium. quoniam in terius etiam supercilium in secunda figura ascendente sinistri lateris processu, X insigniuimus.

Y In secunda figura connexus frequenter apparet significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascendentibus secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulari, iam multo antea didicisti.

Z In prima secundaq; figuris connexus notatur transversus processus primi ossis, cum transversus secundi ossis processu.

a In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quae primo coccygis ossis ossi coarticulatur.

bb In tribus figuris insinuat cartilaginosa ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedens.

c In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.

dd In secunda sacri ossis ossium spinarum, posteriores uel processus ostenduntur.

e, f, g, h, i, k Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medullae in offe sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina nervorum a dorsali medulla in sacro offe complexa originem ducentium, quae sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede exidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum uertebrae exilit, ipsiusq; sedes 1 insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens 2 indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.

QVARTA
FIGURA.

QVINTA.

QVONIAM in praesentis Capituli contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoque ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & deinde coccygis explicantes: quinta uero eorundem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, & c. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neq; est quod haec ossa prolixius characteribus pingam, quum illa ex humanis ossibus prompte intelligantur.

QVEM

QVEM AD MODUM permulta haecenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequentibus libris frequentissimè recensenda omnium qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inficitiam attestantur: ita profectò non minus & ossis sacri, & coccygis quae apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, non autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & saepe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti. Apud quem quaelo, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis sit mentio, quam a Galeno uarijs locis sibi non constanter proditur: quum interim nulla prorsus imaginis ossis humani accedat. At in praesenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obuiere potius, quam profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorum facile coryphaei placitum alius refutantes, quò minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel indit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge offe ascripto. Et praeterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abundè constat, hoc ipsi quum illos libros scriberet, fuisse incognitum. Quandoquidè quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commisi, perpetuo ferè degenerant. Praeterea in duodecimo de Partium usu, transversos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verum Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os tribus efformari ossibus percenset. illiusq; libri ossis descriptio utcunque breuis sit, simiarum tamen & canum ossis sacro eleganter & scite congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus alia tria enumerat ossicula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succinè ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Administrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundo exarauit, ut semper simiae magis quam hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modum meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi à libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores musculum recenset, quem à coccyge offe principium ducere inquit, promptissimè colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequencia innuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum à sacro offe (uti etià in homine fieri audies) enasci scripserit. Caeterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridiculè transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituire. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuo compacta exhiberent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euaniisset. quam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleti conspiciuntur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuè ab initio fuisse uidentur, quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi fortè in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec à lateribus ampla, continuèq; & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transversos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo illium ossibus ualidissimè coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuè lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebri. superior namque pars, superiori earum uertebrarum sedi: inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebrae pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebrarum inter se coarctantur. Praeterea

Medicorum
in Anatomia
oscitantia &
ignorantia.

Galeni de sacro
offe et coccyge
similia.
Lib. 12, 13, 15,
& alibi.

Libro decimo
quinto.

Similia et
nisi sacri ossis
descriptio.

f4 fig. cha-
racteres 1,
2, 3. Verum
dein illi fi-
gurae nullas
notas adhi-
buit, quod
humanis os
abundè no-
ta uisit, &
postea ex-
plicabitur.

g hunc 3 fi-
gurae u-
triusq;

processus, quibus sibi subdito osse coarticularetur. Verum duntaxat in orbiculare, sed paulo
 latius definit tuberculum: quod primo ossi, coccygis in homine ossis, eo modo committitur,
 quo uerterarum corpora inter se, aut potius quo caudarum ossa mutuo coarctantur. Quin-
 etiam transversis humani ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus po-
 steriora, sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium os ualidissime coarctatur. Est autem hic si-
 nus admodum asper & inaequalis, ac primum quidem secundum ipsius longitudinem in medio
 extuberantem habet lineam, aut amplioris lineae modo prominens tuberculum, quod sinum
 rursus, in anteriorem & posteriorem sinus, dirimit. Anterior utique simplex est, asper tamen,
 & inaequaliter admodum incisus. Posterior altius cauatur, uerum in medio processum osten-
 dit transversim extuberantem, qui sinum posteriorem denuo in superiorem & inferiorem interdi-
 uidit. His sinibus aptissime respondent ilium ossa, mutuis tuberculis, sinibusque donata. Sinus hi
 & tubera cartilagine aliorum sinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & sinus
 laui continuat & plana cartilagine incrustentur, isti sacri ossis sinus nihil praeter cartilaginea
 educunt ligamenta, sacrum os robustissime ilium ossi connectentia. Hi sinus praeterea ad tria po-
 tissimum superiora ossa sacri ossis referunt. Inferiora enim processus transversos habet tenues,
 at amplos interim, & inter se continuos, ex quibus musculus ille pronascitur, qui femoris mo-
 torum quartus habebitur. Verum transversus quinti ossis processus ea parte, qua transversus
 sexti ossis unitur processui, tuberculum exigit, utique prominens & crassum, in hoc formatum
 ut opportune duo ligamenta hinc sacro ossi implantarentur. quorum alterum ab acuto coxe-
 dicis ossis processu nasci docebitur, alterum ab elatiori sede appendicis, qua coxendicis os do-
 nari audies. Foramina nervis transmittendis in sex istis ossibus exculpta, imagine, quamuis
 non numero, illis omnino conveniunt, quae tribus canis ossibus inveniuntur. In anteriori enim
 sede homini quina utrinque iuxta corporum compagem foramina caelantur, & totidem in poste-
 riori sede: adeo ut haec ossa sex nervorum paribus viam praebeant. Primum namque inter primus os
 & quintam lumborum uerterarum perinde egreditur, ac reliqui nervi ex lumborum & thoracis
 uerterarum lateribus prosilientes. Secundum par inter primum ossis sacri os, & secundum: &
 alia hac serie deinceps ita elabuntur, ut excidens par ad subditum os perpetuo referatur. Praeter
 haec foramina nervis exculpta, in posteriori sacri ossis sede alia apparent, inter spinas ossium,
 in viam spectantia quae dorsali medullae est parata. Haec foramina ligamenti opplentur, per-
 inde ac interualla foraminum inter spinas reliquarum uerterarum conspicua. Caeterum haec
 inter sacri ossis spinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus per-
 inde ac in canibus ferè peruia. Verum interim ossis sacri ossibus spinae obtigerunt, tanto in sin-
 gulis ossibus proceriores, quanto os ipsum unde prodeunt grandius superius est. Nulla ta-
 men spina (si modo quid iudico) ne minimum quidem sursum conniuit, sed deorsum potius
 omnes spectant, & ut in alijs uerteris cum transversis processibus interuallum quoddam &
 sedem constituunt: in quam nonnulli dorsum mouentes muscoli aptè reponuntur, & à qua
 illi iustissime cum alijs hinc prodeuntibus musculis originem ducunt. Tota autem ossis sac-
 cri sedes posterior gibba est, & curua, quod ita tutius propugnaculi modo eas quibus praest
 partes tueretur, ac ab occurrentibus muniret. Anteriori autem sede, laeue est, neque asperum,
 sed sinum cauumque, quo aptiorem illis organis quae cum alijs ossibus instar peluis cuiusdam
 complectitur, sedem efformet. Ad hunc modum hominis sacrum os se habet, quod interdum
 quinque tantum constat ossibus, & tunc in anteriori sede duo defunt foramina, in posteriori
 tamen perpetuo sex nervorum coniugis iter paratum cernitur. Coccyx os quatuor extrui-
 tur ossiculis: quorum supremum, sinum exigit, quo sexti ossis sacri ossis tuberculum excipi-
 tur: quod ipsi corporum uerterarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu
 committitur, nulla interim alia accedente articulationis specie, nisi forte quinque tantum ossi-
 bus sacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiusdam in posteriori sede constitutio-
 nem, neruumque sexti in sacro osse coniugij deducendum ac defendendum. primum hoc os in
 posteriori sede duos acutos educit processulos, qui sursum spectantes, quinti ossis sacri
 processibus ualide coalescunt, ipsumque primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti inter-
 uentu quinto committitur, sed propemodum ossis sacri ossium ritu coalescit. Porro primum
 coccygis os, quando sex sunt ossis sacri ossa (quod frequentissime euenit) eiusmodi nullos edu-
 cit processus. Verum ad sinus eius, quo sexto ossi sacri ossis coarctatur, latera, superiori ipsius
 sede latius ad transversa extuberat: inferiori autem parte sensim angustatur, ac rursus secundo
 ossi ita omnino committitur, ut id sexto ossis sacri ossi diximus committi. Huic dein tertium
 & quartum succedunt, eodem penitus modo inuicem commissa, tantoque minora, quanto
 unumquodque in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quatuor his ossiculis nullum foramen
 unquam

Foramina
 nervos in sa-
 cro osse trans-
 mittentia.

Sacri ossis
 spine.

Anterior
 et posterior sa-
 cri ossis sedes
 cuiusmodi.

Coccygis os-
 sis historia.

unquam inciditur, quo dorsalis medulla prorepit, aut ex quo ulli exiliat nervi. In sexto enim
 ossis sacri osse dorsalis terminatur, neque ipsius extremum in coccyx os descendit. Haec ossicu-
 la fungosa sunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerso
 contextu ex ampliori basi in mucronem desinunt, cuculi rostri modo intorsum curuantur.
 Infimum ossiculum suo mucrone, quo recti intestini posticam infimamque sedem contingit,
 in cartilaginem degenerat, eiusdem usus occasione qua uerterarum spinis cartilagine obna-
 scirelatum est. Hinc sane liquet, quam in Galenum essemus impii, si hominis fabricam illum
 contenderemus enarrasse, ac non potius semel simiarum constructionem illum persecutum fa-
 teremur. & dein si non ipsi statim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum
 de Articulis crederemus, quum ait se de Ossibus librum conscripsisse, cum sigillatim quale
 unumquodque os esset, praecipue quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in
 simijs certe diligenter inspexisset: ita indicans se omni studio saltem simias descripsisse, hasque
 homini in ossium constructione esse similes. Deinde si quis ipsius enarrationem ad homi-
 num, non autem simiarum fabricam cogere uolet, is Galenum quatuor ossa latuisse annuct,
 quae nos coccygis loco recensimus: & deinde Galeno falso imponet, ipsi sex foramina fu-
 isse incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori sede sacri ossis sex sunt forami-
 na, quum in canibus tria tantum occurrant. nam foramina in coccyge canum conspicua, tan-
 tum in posteriori sede, seu potius lateribus consistunt, uti & Galenus uerissime recenser, ante-
 riorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad haec, cogere Galenum oscitantia tur-
 piter insimulare, quod non eundem contextum in tribus inferioribus ossis sacri hominis ossi-
 bus esse dixerit, qui est in tribus superioribus. Non enim plus cartilaginis in inferiorum os-
 sum unione, quam in superiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio
 hominis coccygis ossicula committit, quam cartilaginem, ut & in uerterarum corporibus, Gale-
 nus esse existimauit. Adeo ut si praesens singula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex
 ueris aliorum Anatomicorum descriptionibus falsas fecisse uelimus nolimus concederemus.
 Nulli enim dubium esse debet, à formae obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor
 illa hominis ossicula *lucerna* uerteribus fuisse appellata, quod illi haec omnia ad cuculi rostrum
 pueris suis referrent. quum interim nulla sit in canibus cum hominis ossibus similitudo. Ea
 enim quae Galeni conuenienti descriptioni, uerteris lumborum, uti diximus, omni similitudine
 accedunt. Porro sacrum os *ueneris*, seu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile
 reliquarum uerterarum, quibus instar basis tuissimae fundamenti subijcitur, amplitudi-
 nem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contulisse ossibus, quum
 illium ossa sacro osse ampliora esse cognoscantur. Vnde uero id *isopis* seu sacrum uocarint, non
 satis constat: nisi id ita dixerint à rara quadam effigie formaeque, aut quod adeo diuini propu-
 gnaculi imaginem referat: aut quod diuina ope, citra musculorum auxiliu, in partu huius cum
 ilium osse connexu referari, ac denuo naturali instinctu committi plerique (sed falso) arbitren-
 tur, aut forte quod grande magnusque sit: quemadmodum apud poetas Ilium, mare, famem,
 atque id genus, sacra uocari putamus. Verum tunc, uti de amplitudine dictum est, sacrum os
 uerteris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinque commissa, & femur ac tibiae os
 sacro osse grandiora sint, & interim unico tantu (ut sic dicam) haec constent osse, quum sacrum
 senis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, nescio quid de ueterum sacrifi-
 cijs in medium adferunt. Porro quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remis-
 tere pascim soleo, etiam huius nominis inuestigationi non grauati concessero.

DE THORACIS OSSIBVS.

Caput XIX.

CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CA-
 pitis figurarum Index.

QVONIAM subsequens characterum Index septem praepositis figuris habebitur
 communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoscas, singulis, uti
 consueuimus, numeri notam subiungemus.
 1, 2, 3, 4, 5, &c. In prima & secunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis costae: qua-
 rum septem superiores pectoris ossi articulantur, quinque autem humiliores non item. Thoracis
 uero uerterarum numerus, etiam citra notarum subsidium, modo è notatis costis obuius euadit:
 si singulis uerteris utrinque unam costam articulari spectes.

H AA

Impios in Ga-
 lenum esse, qui
 hominis histon-
 am docuisse eum
 contendunt.

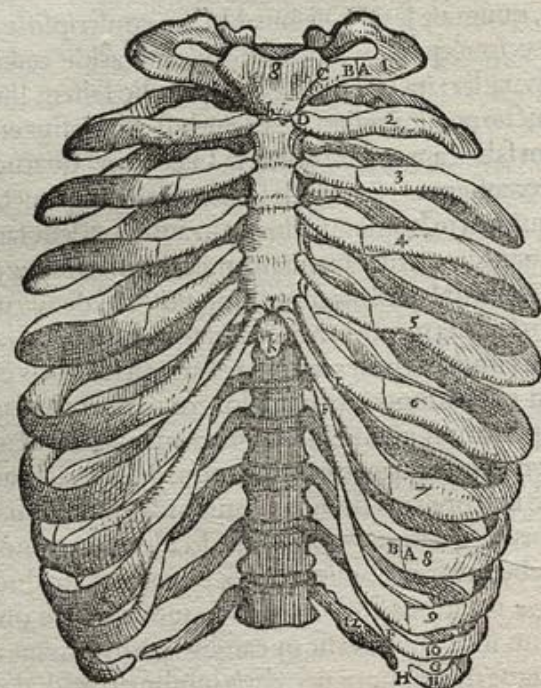
Coccygis os
 sacri ossis no-
 minum ratio.

Amplum comparatio
 ad uerterarum.

A, A₁, 3 Quicquid costarum hucusque à uertebribus fertur, osseum omnino est: hicq; primum costae in cartilagine degenerant. Reliquarum notarum index figuris subiungitur.

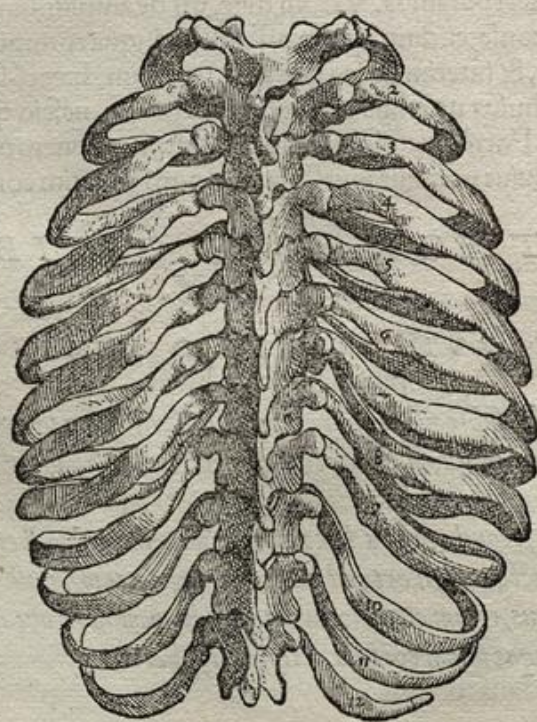
**PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGV-
RA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO**

anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebrae, & duodecim utrinque costae, una cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

**SECVNDA PRAESENTIS CAPITIS FIGV-
RA, POSTERIOREM INTEGRÆ THORACIS OS-**

sum compagis faciem proponens. Inuenit modò obiter tres figuras contueri, quibus in huius libri calce totus ossium contextus triplici facie delineatur.

TER

**TERTIA FIGVRA EX
MEDIIS VERTEBRÆ,**
rum thoracis, tres continet uertebrae, dextro latere expressas, una cum eiusdem lateris media costae. Atque huius figuræ beneficio, costarum ad uertebrae articulatio, dein costarum quoq; ductus ostenditur.

**QVARTA, EXPRIMITVR COSTÆ
POSTERIOR ET VERTEBRIS PRO-**
xima portio, ut tubera exactè in conspectum uenirent, quibus nouem superiores costae uertebribus articulantur. Præterea huius costae partem effregimus, ut ossa costarum ostenderetur substantia, & indicata.

**QVINTA FIGVRA PORTIONEM
EXHIBET DVODECIMÆ COSTÆ PO-**
steriori facie, & qua duodecima thoracis uertebrae coarctatur depictam. Hanc quoque, ubi & possum cernis effregimus, ossam costae substantiam ostensuri.

**SEXTA FIGV-
RA, PECTORIS**
ossis à cartilaginibus costarum liberi anteriorem partem proponens.

**SEPTIMA, PE-
CTORIS OSSIS**
cartilaginibus costarum liberi posteriorem commonstrans faciem.

- BB₁, 3* Nobis modò ad characterum indicem reuersis, B, B indicetur cartilaginea costarum substantiae principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiae cum ossa coalitum notat.
- C₁* Primae costae cartilaginis cum pectoris osse coalitus.
- D₁* Secundae costae cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequenti-um quinque costarum articuli species colligitur.
- E₃* Cartilaginis tuberculi, quo secunda costae ac quinque subsequentes, pectoris ossi articulantur.
- FF₁* Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.
- G₁* Sedes, qua undecimae costae cartilago à decimae cartilagine frequenter dehiscit.
- H₁* Sedes, qua duodecimae costae cartilago ab undecimae perpetuo dirimitur.
- II₁* His sedib. costarum cartilagineae inaequaliter protuberant, ipsarum intervalla plerumq; opplentes.
- KK_{1, 4}* Hac regione internae mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria, & nervus insident.
- L₄* Tuberculum, seu capitulum, quo costae uertebrae corporibus articulantur.
- M₄* Tuberculum, quo costae transversorum processuum apicibus articulantur. Atque haec quorundammodo nouem superioribus costis sunt communia.
- N₅* Species tuberculi, quo undecima & duodecima costae uertebribus articulantur.
- O_{4, 5}* Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transversus processus consistens, cui undecimus dorsum mouentium musculus insertur.

H 2 Q 4

- Q⁴ Interuallum inter L & M apparet, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.
- R⁴ Hæc quoque sedes musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.
- S, T, V³ Tres simul contextæ uerteræ, aut harum uerterarum corpora. Alias autem uerterarum partes, processus uel suis locis indicauimus.
- X³ Sinus duobus uerterarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.
- a³ Costæ ad uerteræ corpus articulus.
- b³ Sinus in transuerso uerteræ excelsus processu, cui costæ etiam articulatur.
- c³ Costæ ad transuersum processum articulus.
- d, e³ In suprema uerteræ insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uerteram X expressimus. ac e is notatur, cui in infima uerteræ b inscriptum cernis.
- f³ Costæ regio in posteriora maxime exprorecta, adeo ut in hunc modum opportune costarum ductum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f costæ uerteræ deorsum oblique in posteriora feruntur. ab A uero & B ad E, sursum in anteriora circulatim costæ reflectuntur.
- g, h, i, k¹ His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uero ad i usque secundum. i ad k usque tertium. k autem mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verum iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.
- l⁶ In anteriori primi ossis sede protuberans instar triaguli pars, quæ t, q² & r possit circumscribi.
- m, n⁶ Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.
- o⁷ Posterior primi ossis sedes, quæ utcumque caua cernitur.
- p, q⁶ Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.
- q, r⁶ Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.
- s⁶ Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excavata.
- t⁶ Hæc sede primum os secundo committitur.
- u, v⁶ Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.
- x, y, z, a⁶ Sinus secundi ossis, quibus cartilagine tertie, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.
- y, d, e⁶ His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.
- z, f⁶ Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac u⁶ notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, etsi notis non indicentur, sese facile demonstrant.

Quid thorax.
Libro 1. Hist.
floræ animalium
Cap. 7.
Pectus.
Pectoris os.

Opificis rerum
in thorace cre-
ando indu-
stria.

THORACEM uocabimus, quicquid costis interceptū circumscriptumque est: non autem cum Aristotele uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usque metimur. Anteriorem uero thoracis partem, pectus opportunè nominabimus. ob idque etiam latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os ritè uocabitur. quò minus tres Græcorum & præcipuè Galeni uoces, *thorax*, *sternum* & *pectus* oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorso uerteræ, quas thoraci hæcenus ascripti, thoracis sunt ossa. Est autè admirabilis summi rerum Opificis industria, quia totus thorax neque ossibus, neque carnosus efficitur, uerum os cum muscularibus uicissim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossa, abdomen uero musculorum magna ex parte extruitur. Carterum decet hæc non pertransennam aut obiter considerare, uerum accuratè præcipuè studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstitiis muscularibus primo principio circundatur, musculi uero tertio: at secundo ex ossibus muscularibusque medium quid circumtextitur. Cerebrum namque in nullo usus muscularibus eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etià merito caluaria ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porro si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uellicis, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uenterculus fulciperet: quorsum utero gestantium tumor emeretur: quæ excernerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur: nullo hinc opem ferente

Hæc com-
monstrant
prioris sibi
figure.

rente musculo: Thoracis autem motus, quem maxime ad aëris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uero is rursus ex solis muscularibus motuum opificibus conformaretur, si pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, incidere. Ut igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, musculi alternatim sunt interpositi. Mox autem & hoc ad securitatem non parum cordi pulmonibusque conducit. magis enim nunc muniuntur, quam si solis muscularibus thorax fabricatus esset. Quinetiā ossa thoracis moles firmandis sustinendisque scapulis, ac demum brachijs quoque, mirifice confert. Scapulas enim solis inniti costis, & clauiculis nullo ossis quam scapulis & pectoris ossis firmari, docebimus: ad quas rursus brachia, & postea cubiti & extremæ manus quadam serie coarctantur. Præterea si nullis ossibus thorax constaret, nullus esset locus unde scapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neque ullis fundamentis musculi haberent, aut consisterent. Atque hanc sanè ossis thoracis necessitatem, si quid aliud, profectò testudines non absque summa Creatoris nostri admiratione, pulcherrimè edocent, quæ etsi tam tuto sepiantur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum speciatum ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innituntur: utque musculi testudinis brachia mouentes, commodè originem sumant. Sed fortassis in medium aliquis adferet, Cur esset pectus, thoracis modo abdomen quoque ossium extrui: quum si talis ossa strues uicissim ex muscularibus formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior securitas ita abdomini conciliaretur: Qui sic querit, docendus est, ea quæ uentre continentur, non potuisse adeo, atque interdum ex usu est, dilatari comprimique, si extrinsecus ossibus sepiantur. Si autem hoc uerum est, neque mulieres concipere possent: deinde neque ad saturitatem semel comedere homini liceret, uerum assidua egeret comestione, quemadmodum & respiratione. Sed hac quidem perpetuò hominem indigere, nihil est absurdum: quippe qui in aëre uersatur, ac uiuit. Si uero esculentis poculentisque similiter egeremus, uitam duceremus admodum à philosophia & musis alienam: cibisque perpetuò dediti, operam optimis pulcherrimis rebus nunquam nauaremus. Rursus, si ossa moles tanta esset, quantā mulieres ultimis mensibus utero gerentes requirunt, quid hac mole esset ineptius: si excludo foetu, illa tam mole extuberaret: & interim nulla re alia quæ ex usu humanæ fabricæ esset impleta non consideret, ut intestina & uentriculum debite amplexaretur, & penicillimò uel calefaciendi causa, proximè illis applicaretur. Verum hæc in quinto libro exequemur fusius, & ostendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuisse solertiam, ut uentris organa neque dilatatione neque compressionem uicissim egentia, aut alijs subiecerit partibus, aut etiam non minus quam pulmonem muniuerit. Iecur namque & lien costis sepiantur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potissimum ad dorsum succumbunt, quòd horum nullum dilatari debeat, reliqua autem uentris organa insigni qua diximus prouidentia, ossis contextu suis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque respiratio, neque uox absque thorace fieri possit, ac dein thorace primum quidem cor, insuperque cum ipso pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali constat figura, tam amplius est, quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo interim thoracis lequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia, mediocri negotio ostendam, ipsum nulla peculiari eguisse forma, ut neque iecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum. Porro iam tempestiuū erit, thoracis ossa seriatim describere, & cum uerteribus eiusdem prius enarrauerimus, à costis sermonē auspicari. Costæ igitur uiris & mulieribus ab utroque latere duodeno constāt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur. quamuis interdum etiam tredecim obseruauimus: quemadmodum tredecim quoque thoracis uerteribus sæpius quam undecim tantum occurrere, supra retulimus. Singulis enim thoracis uerteribus, singulæ in ambobus lateribus costæ articulantur. Quòd autem uiros costæ quapiam in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgus opinatur, ridiculum planè est: etiam si Euam ex Adæ costâ Deo procreatâ, Moyses in secundo Geneseos Capite prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in skeleton compegisset, ex altero latere una caruissent costæ: non ob id tamen omnibus quoque uiris unam deferecere necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit, concessurus etiam quosdā genitis Turdulorum septenis costis creari, si modò id alicuius idonei auctoris testimonio ipsi constisset. Verum ut hinc Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quoque non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundem ascriptisse, hæc quoque

e & m. st. a.
S. T. V. X.
& u. t. a. T.
T. V.

Hæc uero
græ figur.
Q. R. S. T.
V. Z. r. a.

d. 12. 13. fig.
lib. 6.

e fig. ca. 14.
c. d. & f.
fig. ca. 17.
f. i. s. f. cha.
rati. 1. 1. u.
que ad 12.

Hæc ostendunt
7. & 8. musc. 14.

Cur abdomen
non etiam sit
ossum.

Quò perissi-
mū Naturæ
thoracem con-
ditiua atten-
derit.

Costarum nu-
merus.

Uiris ac mu-
lieribus idem
costarum nu-
merus.

Lib. 1. Hist.
animalium
Cap. 14.

H 3 ra

rationem non uisam parum recte nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid de reliqua animalium historia censendum putabimus? Quanquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patavij in scholis enarrarem, à summa (propter singularem literarum ac iuris civilis cognitionem) spei adolescentibus IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accipi, generosissimos Ligures in ueterum monumentis fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestriq; pugna strenuus, optima quoq; membrorum symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq; plurimum utrinq; duodecim costae: ac septem superiores pectoris ossi & uertebri, ut postea dicemus, articulatur: quinque autem humiliores solis alligantur uertebri, neq; ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilaginum finibus inuicem committuntur, duodecima duntaxat excepta, quae ab undecima penitus dehiscit, neq; aliqua ex parte ipsam contingit. id quod & undecima non raro usu uenit, de cima cartilagine tunc non attingenti. Quinq; istae humiliores, quod pectoris ossi non articulatur, quasi dicas spuriae & illegitimae, Graecis appellantur. Omnibus costis commune est, quod ossa cartilaginosaq; consistunt substantia, quodq; appendice ea sede qua uertebrarum corporibus coniectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donetur. Ossa costarum substantia non omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costae uertebri coarticulatur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multo durioresq; sunt, quam in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionem, ubi magis fungosa extruuntur substantia, quae tenui squama, seu lamina obducitur, atq; haec illic demum tenuissima est, ubi in cartilagine degenerat. Cartilago etiam non parem undique ostendit speciem. inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas *χονδρῶν*, quasi cartilagine dicas, uocari tradunt. Superiorum uero costarum cartilago durior est, solidiorq; ac in senibus intus ossa efficitur, quemadmodum in ouibus & bobus, alijsq; fere omnibus eius generis animantibus experimur, quorum cartilago intus friabili alboq; ac fragili constat ossa, exterius cartilagine ueluti membrana quapiam obuoluta. Atq; id etiam in simijs canibusq; adeo est manifestum, ut Galenus uerarum costarum cartilagine ossas, spuriarum uero exquisitas cartilagine esse dixerit. In hominibus autem nisi aetate admodum prouectis, cartilago in ossam naturam desisse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quae iam proximè recensuimus animantibus ossa admodum efficiatur. Huius cartilagineis moles in omnibus costis non eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima namq; & duodecima breuissimae sunt, mox secunda & undecima, quae omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uero, septima & octaua, longissimae sunt, ac longissimas etiam obtrinent cartilagine. Primae costae cartilago amplissima est, quemadmodum & prima costa ceteras quoq; amplitudine superat, mox hanc secunda, & deinde tertia subsequuntur. duodecima uero & undecima omnium sunt tenuissimae, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagine. Mediae autem medio se habent modo, quarum cartilagine subinde in progressu ab ossa costae substantia latiores efficiuntur. Quum enim cartilagine sex superiorum costarum interualla efformant, totiq; ductu ab inuicem aequè distent, sextae, septimae, octauae & nonae interdum costarum cartilagine uariè in progressu latefcunt, inuicemq; continuatae interualla ipsarum suamet substantia implent. Ad haec quinq; spuriarum costarum cartilagine in acutum mucronem desinunt. Verarum autem costarum cartilagine non item. Primae enim costae cartilago, suo fine quipectoris ossi ualide conascitur, amplior fit, quam quaprimum ab ossa costae substantia educitur. Secundae ac tertiae triumq; subsequentium costarum cartilagine modicè in progressu arcantur, & singulae in tuberculum finiunt, quo postea has pectoris ossi coarticulari docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest laeuitas. interna enim sede, qua membranâ ipsas succingentem spectant, omnes laeues minimeq; asperae apparent. tertia tamen, & quae illam ad decimam usq; subsequuntur, in interna ipsarum sede uersus humiliora sinum ostendunt, ipsi secundum earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costae longitudinem conspicuum, sed maxime ea sede qua primum à uertebri abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenae cauae ramo, quem uena coniuge carens costis exporrigit, deinde etiam hac uehitur arteriae magnae soboles, & neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia haec uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper feruntur serie, in tribus autem superioribus minima & errabunda ducuntur, non mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uero non item. Porro tres costae humiliores, etiam magna illis attendatur uasa, quum tamen tenues & interna sede depressae cernantur, etiam circa huiusmodi sinuum operam illis uasis tutum iter praebent. Hic sinus uasis deducendis caelatus, inferior costae partem acutiorem tenuioremq; efficit, quam sit superior, quae obtusior magisq; (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarum sedes, quae gibba est,

Corporum in
Ligurih sym-
metria.

Costarum sub-
stantia & p-
pendix.

Ossa sub-
stantia.

Cartilaginea
substantia.

Lib. 8 de Ad-
ministr. sect. 7
partim in lib.
de Ossib. Ca.
13.

Costis omni-
bus non par
est g-
tudo.

Non par am-
plitudo.

Costarum lae-
uitas & asperi-
tas.

Costarum si-
nus.

est, non omni ex parte laeuis occurrit. ea enim parte qua costae uertebri alligantur, praeterquam quod tubercula & capitula efformant, quibus uertebrae inarticulantur sinibus, etiam asperae inaequalesq; sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrae corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Praeterea in hac externa costarum sede, ubi primum à transuersis uertebrae abscedunt processibus, tuberculum quoddam asperum inaequaleq; uisitur, tendinibus undecimi dorsum mouentis musculi excipiedis paratum. Tendines enim huius partem in apices transuersorum processuum, & partim in hac costarum tubercula inseruntur. Deinde, quae costae adhuc magis à transuersis uertebrae abscedunt processibus, in hac posteriori externaq; ipsarum sede, asperae inaequalesq; sunt, ac etiam ueluti tubere quoddam modicè prominèti donantur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentium quartum, in simijs uero & canibus sextum numerabimus. Dein haec asperitas non duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam externi intercostales musculi hinc enasci docebuntur, qui hac iuxta uertebrae regione non solum ab inferiori sede superioris costae in humilioris costae elatior enascuntur partem, uerum etiam ab externa unius costae sede ad externam alterius hic exporriguntur. Reliqua autem regione costae laeues & aequalesq; sunt, nisi forte quispian eas modicè asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorum pendet origo, in quamq; eorundem etiam insertio perficitur. Prima costa superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inaequalisq; cernitur, ut musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunè sumat. Costis omnibus non par ad uertebrae obitig articulationem. nouem enim superiores duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissime duobus articulis suae committitur uertebrae: ut tamq; etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebri coarctari docuit. Ceterum costae duobus nodis articulae duo exigunt tubercula. unum quidem, quo sinui uertebrae corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo internae sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque haec tubercula sinibus illis respondent, quos uertebri, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costa rotundo tuberculo primae thoracis uertebrae corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdem uertebrae processum tantisper ascendit, quousq; ipsius apici alio capitulo tuberculo ue articuletur. Secunda uero costa & septem sublequentes communi semper duarum uertebrae corporum sinui non rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costa. quamquam & hic quaedam in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia coarscat. Superiorum enim uertebrae transuersi processus, suos sinus in humilioris parte internae illarum sedis incisio gerunt, inferiorum autem (uti supra etiam contra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte, mediarum uero uertebrae sinus medio se habent modo. Ceterum quod costarum articulationem, quae ad uertebrae corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costae ad transuersos processus mouentur, quanto apex transuersi processus demissior est, sinu uertebrae corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porro trium inferiorum costarum articulationem, quae ad uertebrae duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq; non admodum altè cauatis, neq; ualde protuberantibus capitulis perficitur. Atq; hac ratione costae uertebri committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris ossi moliantur, & quo ductu à uertebri antrorsum contendant, tunc primum opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructionem sermone addiderimus: quae profecto enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uulorum, eiusq; generis animantium ossi responderet. In his namque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem costat ossibus, non admodum inter se forma differentibus. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem conueniunt: in simijs uero, & sciuris, propter clauicularum articulationem, primum supremumq; os aliquantulo ceteris amplius uidetur. Septem haec ossa latiora, quam profundiora crassiora ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora non nihil, quam in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilagine interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrae compage modicè differat: est tamen is connexus ad symphysem seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus. nisi quod hunc connexus etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque futura, multoq; adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi coplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilagine in quam costae degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

H 4 secun-

Costarum a-
sperum tuber-
culum.

Costarum ad
uertebrae arti-
culationem.

Tum alios se-
pius, tum maxi-
me 8 de Adm-
nistr. sect.

Quadrupedi
pectoris ossis
descriptio.

secundae utriusque lateris costae cartilago articulat. Ad secundi ossis cum tertio commissuram
 tertiae utriusque lateris costae cartilago ipsius serie suorum ossium commissuris coarctatur. Ve-
 rum primi ossis lateribus primae costae cartilago adarticulat, aut potius adnascitur. Haec
 enim commissura ad coalitum potius, quam ad articulationem spectat. Septimum autem os,
 quod reliquis gracilius, magisque teres est, in cartilagine exacuitur, ipso osse latiore, ensisq;
 mucroni quam similitudo. ac huiusmodi sane pectoris ossis in canibus & simijs est ratio. quam
 Galenum spectasse annues, quum ipsius de pectoris osse historiam, his quae modo praebui-
 mus, contuleris. Verum si humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet
 si cum aliorum animalium ossibus conferatur longe breuissimum est) intuitus fueris, multo aliter
 id habere animaduertes. Nunquam enim quod certo affirmare possum, in humano pectoris
 osse mihi septena occurrerunt ossa, neque etiam haec in homine eodem semper numero cernun-
 tur. In adultis tria fere conspiciuntur, prorsus inter se uaria. ac primum quidem insigniter am-
 plum est, & nonnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimum
 uincatur. Os id est interna seu posteriori sede, qua thoracis respicit amplitudinem, modice cauum
 est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundum ipsius longitudinem longe crassius,
 quam in lateribus, uidetur enim in anteriori sedis lateribus depressum, atque ut apte primae
 costae cartilaginis crassities responderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia, trian-
 guli modo protuberans. Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorque est inferiore, &
 utrinque uno sinu longo ac uersus posteriora inciso, & cartilagine in crustato donatur, cui cla-
 uiculae caput inarticulat. In horum sinuum medio propter extuberantiam illorum interiora
 latera, primum hoc os in superiori hac sede lunatum cernitur, & ueluti foueam ostendit, quam
 oqueat. & iugulum proprie uocamus, uulgo autem furculam superiorem. Inferior ossis pars
 utrinque aspera est, & secundo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeo
 laxè committitur, ut nunquam horum ossium lateat connexus, imò & ipsius quoque motus in
 magnis respirationibus interdum animaduertitur. Secundum os multo amplius est, quam
 crassum, superiori sede qua primo connectitur ossi, strictius est quam prope inferiorem. At
 nullibi interim aequè amplum cernitur, atque primi ossis elatior sedes. Quae secundum hoc os
 primo committitur, in utroque connexus latere sinus instar obtusi anguli insculpitur, ambo-
 bus ossibus communis, & cartilagine in crustato, cui secundae costae cartilago instar obtusi-
 ris trianguli uerticis protuberans inarticulat. Praeter hunc sinum, praesens os utrinque alios
 multos exigit pari modo, instar obtusioris anguli insinuatos: uerum hi paribus interuallis ab
 inuicem nequaquam distant. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertiae
 costae cartilagini paratur, à sinu secundae costae gratia inciso longius distat, quam secundus
 huius ossis peculiaris sinus, quartae costae gratia caelatus. Rursus, plus interualli consistit inter
 secundum sinum & tertium, quam inter tertium & quartum, adeo ut sinus sextae & septimae co-
 starum nomine in hoc osse sculpi, se inuicem contingant, uixque mutuo remoueantur, & non
 tam altè, atque superiores, excauentur. Suscipit enim hoc secundum os priuatim tertiae, quar-
 tae, quintae, sextae & septimae costarum cartilagine, secundae costae cartilaginis modo protu-
 berantes. Secundum hoc os in pueris ex plurimis efformatū uidetur ossibus inuicem symphy-
 si seu unionem cartilaginis interuentu contextis. Verum is contextus neququam canis aut simiae
 ossium compagi uenit conferendus, quum longe magis lateat, inferiora ossa multo breuiora supe-
 rioribus cernantur. Et in cimiterijs secundum os integrum, & à primo disiectum fere semper
 effoditur, quemadmodum uertebrae mutuo diremptae eximuntur. et si fortuito in secundo osse
 aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum appa-
 rebat, ubi tertiae costae cartilago ossi articulat, & deinceps ubi quaratarum costarum cartilagi-
 nes pectoris ossi iniunguntur. Tertium uero os exiguum est, & inferioris secundi ossis sedi in-
 terna parte eadem ratione committitur, qua primum secundo iungi relatum est, illicque secundo
 ossi necitur, qua septimarum costarum cartilagine in sinu secundi ossis sedi articulat. Hoc
 os modice amplum est, ac tenue, humiliorque sede in mucronatam cartilagine degenerat. Ve-
 rum id non infrequenter deesse reperies, & mucronatam cartilagine in de enasci conspicias,
 ubi septimarum costarum cartilagine mutuo coeunt, secundoque pectoris ossis ossi articulan-
 tur. Iam si tria pectoris ossa simul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conspicias. pri-
 mi namque ossis superior pars, quae lata admodum est, illi manubrij parti respondebit, quae sub
 paruo digito in apprehensione consistit. Secundum autem os, illi parti congruet, quam manus
 tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati instar fouearum erunt,
 quibus digiti firmari possent. atque huiusmodi foueae eum praestarent usum, quem in gladijs
 ex manubrij asperitate quaerimus: quoties intortis nodosisque funiculis, aut scabra piscis cute,
 ma-

Humanum pec-
 toris ossis de-
 scriptio.

Pectoris os-
 sis ad ensium
 comparatio.

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquae gladij parti posset as-
 similari. adeo, ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem *fig. 1. d. 1.* ab ensis imagine uocarint.
 alij, qui canes potius ac simias quam homines spectarunt, mucronatam cartilagine dunta-
 xat illo nomine dignantur: quod haec scilicet gladij mucronis formae accedat, ipsiusque canum
 pectoris os ensis imagini non ita apte ac humanum os conferri queat. Haec imaginum collatio
 attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum dissectioni fuisse adhi-
 bita. cui sententiae Celsi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum esse scripsit,
 suffragatur. id enim de simijs & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appa-
 reat. quippe in homine primum pectoris os superius, & secundum inferius, multo latiora sunt,
 quam ubi haec inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mol-
 lisque est, & anteriori sede magis continua squama quam posteriori obducitur. Posterior enim
 sedis squama multis inaequalibusque donatur foraminibus, quae haud peruia sunt, sed uasis so-
 lum uiam praebent, quibus id os enutritur. Atque haec foramina in primo osse tanto magis
 sunt conspicua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem superat. Quod itaque pe-
 ctoris os, illis costis quae orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procrea-
 tum sit, neminem latere arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem
 secundario gerit, eosque usus homini praestet, quos generatim thoracis ossa praebere in huius
 Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, sub ditorum quoque est pro-
 pugnaculum, & malum granatum uulgo appellatur, quod (ut arbitror) unius balustij apicis
 imaginem illa accedat. A qua etiam forma, uulgo ipsam epiglottalem appellat cartilagine, ab
 imagine uidelicet laryngis operculi, pectoris ossis cartilagini specie non admodum absimili.
 Verum huiusmodi nominum copiam ad praesentis libri caecum unà cum ceterorum ossium
 nominibus subiiciemus. Modò autem nihil addendum superest, nisi forte costarum ductus
 in costarum ossibus longe quam in cartilaginibus diuersus. Costarum enim ossa quum pri-
 mum à uertebri abscedunt, in posteriora deorsum obliquantur, & hinc ad thoracis latera
 deorsum semper oblique uersus anteriora dedinant, quousque in cartilagine desinunt obli-
 que ac circulatim sursum in anteriora porrectam, adeo ut costae ubi cartilagine primū edu-
 cunt, arcuatim, & in angulum quodammodo sursum flectantur. Iste costarum ductus non in
 illis solum quae pectoris ossi committuntur, euident est: uerum & in reliquis omnibus, si forte
 duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscure sursum spectat. quanquā interim
 hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur, in su-
 perioribus uero ac inferioribus magis laet.

Pectoris os
 utrinque luna-
 tum.

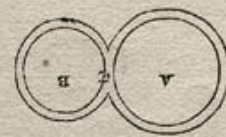
Pectoris os-
 sis substantia.

Pectoris ossis
 usus.

Mucronatæ
 cartilaginis
 usus.

Costarum du-
 ctus.

DE CARTILAGINE QUAE COR- dis basi ascribitur substantia, seu cordis osse. Caput XX.

HAEC figura magnae arteriae & arterialis uenae radi-
 ces perfunctorie exprimit, ab omnib. connatis corporibus partibus
 ue diuisas, & duobus circulis similitas. *Ac A* quidem arteriae
 magnae radicem notat, B uero arterialis uenae radicem. C autē con-
 nexum indicat, quo uasa inuicem in ipso exortu connascuntur. Iste
 connexus, qui potissimum cartilagineus est, non ex hac rudi figura pe-
 tendus est, uerum cum ex alijs sexti libri figuris, tum maxime ex octaua & decima, quas non ob-
 fuerit obiter cum suorum characterum indicibus modò perlustrare. Parum
 autem opportune facerem, si easdem tabulas uarijs in locis
 frequenter proponerem.

10. lib.
 6. sub B, C,
 D.
 8. fig. lib.
 6. sub E, F,
 G. quibus
 charact. me-
 brene no-
 tantur.

FORSETAN praesenti libro, os aliquod praeter misisse uideamur,
 hoc loco etiam osseae cordis substantie mentionem faciendam duximus.
 Galenus namque ab elephatis corde, à quopiam suorum familiarium os
 eximia magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animalium
 cordibus os, minorum uero cartilagine acribit. Ego autem haec tenus,
 uti in nullo corde, ita neque in humano exquisitum os repperi, eaque sede,
 qua Galenus cordis os constituit, substantia obseruo cartilagineam, quae
 mea quidem sententia nihil est aliud, quam magnae arteriae & uenae arterialis radices à corde
 principium ducentes. Quippe radices haec, in quibus membranarum bases consistunt, quae ma-
 terierum

Li. de Ad.
 mims. sect. 8.

Humanum cor-
 uero osse de-
 scribitur.

Cartilaginea
 cordis substan-
 tia.

terierum ē duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multo duriores sunt, quam reliqua illorum uasorum substantia, adeo ut radices cartilaginis natura participare nonnihil uideantur, quæ in bobus ita interdū indurefcit, ut quadrupedū costarum degenerare, prius scriptum est. Hæc os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæc itaque uasorum radices perinde ad se mutuū sunt conterminæ, ac si duos circulos in puncto inuicem committeres continuaresq; ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uero (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuū committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul conuascuntur uniunturq; ac ubi optima cartilaginis consistet portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirū sede qua illæ radices inuicem cōmittuntur, & reliquæ interim circulorū portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modo accuratè ipsarū naturā quis intueatur, neq; unā cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar *A* aut *V* efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi præposito, & ab *V* imagine uasalis nuncupato, assimilant. Neq; sat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermone adiecerent, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nō secus firmari quā linguæ radix illo ossē quod laryngi præponitur. Arbitrantur namq; cor eiusmodi ossē firmatū, moueri: non expendentes cor etiam si eiusmodi donaretur ossē, ipso nō minus suffulciri posse, quā ferreus palus lectum in aëre sustineret: quādo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto projiceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterum huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quā uisulo, aut cani, aut sui insit, cartilaginé nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod ē ceruorum cordibus exemplum pharmacopolarum officinæ mihi hætenus ementitæ sunt, aliud nihil esse cenfeo, quā grandius agni hyoidis ossis ossiculum, quod continuum est, & a simillimum: nisi quod dextrum crus etiam transuersim in hunc modum *X* sinistrum decussatim fecerit, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porro qua administrandi ratione cartilaginé uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertractabitur, describemus.

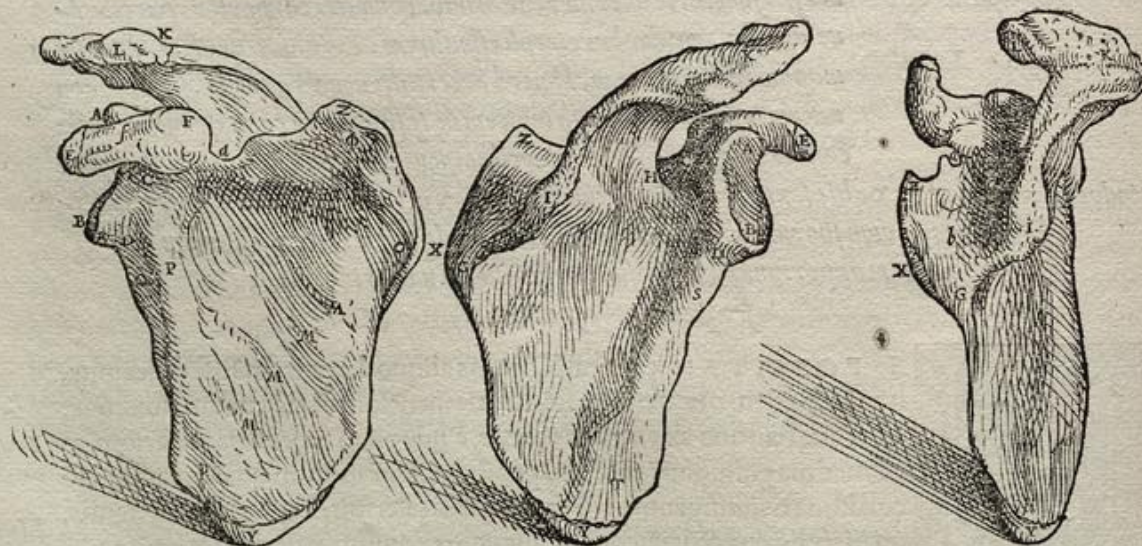
Anatomico
rum lapsus.

Medicorum
& pharmaco-
polarum im-
postura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VI. SECVND.
GESIMIPRIMI CAP.

TERTIA.

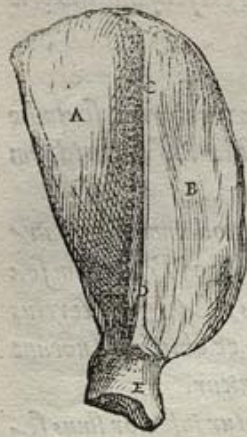
TRIUM QVAE HIC PRÖPÖNVNTVR FIGVRARVM ET
earundem characterum Indicem, proximè sequens pagina exhibet.

PRI

P R I M A uigesimi primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulæ dextræ sedem exprimit, quæ costis innititur.
Secunda, dextræ scapulæ externam posterioremue sedem ostendit.
Tertia, scapulam dextri lateris in latius depictam continet, ut sinum gibbæ exteriorisq; scapulæ sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulæ costam, et scapulæ spinam cōsistit. Verum id iam ex characterum indicibus reddetur explicatius.
In prima figura *Z*, *X* & *Y* scapulæ ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. *Z* uero, & *A*, & *B*, superiorem scapulæ notant costam. *Y* autem, & *B*, costam scapulæ inferiorem: adeo ut *Z* superior sit basis angulus, *Y* inferior angulus: *A* & *B* tertius scapulæ angulus, quem scapulæ superior et inferior costæ cōstituunt. Atq; hæc obiter isti notant characteres: singulis autem scorum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.
A, *B* 1, 2 Scapulæ sinus, cui humeri caput articulatur. In secunda figura *B* notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. *A*, superior sedes magis stricta, contractaq; in prima figura *A* indicat protuberantem sinus seu cernit scapulæ partem, à qua duo huius articuli peculiaria ligamenta, unā cum externo capite musculi cubitū sedentium anterioris pronascitur.
C, *D* 1, 2 Cervix seu collum scapulæ. Verum *C* etiam insignitur radix interioris scapulæ processus, qui *E*, *f* & *F* insignitur. Deinde *C* in prima figura sinum quendam indicat, sub interiori scapulæ processu conspicuum.
E, *f* & *F* in prima figura, & *E* & *F* in secunda, interiorem insinuant processum scapulæ, in quo *F* protuberantem notat partem, cui clavicula alligatur, & penè innititur. *E* uero, processus huius appendicem, *f* autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui *K* indicabitur) pertinet.
G, *H* 2 Radix spine scapulæ, seu ipsa scapulæ spina, quæ in homine summū producit humerū, quem *K*. *K* in prima & secunda & tertia notat, et *L* etiā in prima ac tertia. Est itaq; *G* & *H* spine exortus longitudo. Quod uero ab *H* ad *K* fertur, summus est humerus. Vbi enim *H* cernitur, illic spinā à scapulæ dorso abscedere dicemus. Verum *K* priuatim notatur summi humeri appendix.
L 1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ claviculæ paratus.
I 1, 3 Scapulæ spine pars crassior, interdum appendice decorata. Ad *G* enim, & *I*, & *H* spina scapulæ est crassior, quā alibi. *A* *G* uero per *I* ad *K* aspera pars notatur spine, & summi humeri. Quod autem in secunda inter *I* & *H* consistit, & in prima inter *L* & *a*, laue est, & minime asperum.
M, *M* & *c*. 1 Instar obliquarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi à costarum connexis scapulæ cauo essent impresti.
N, *O*, 1 Sedes in interna scapulæ regione magis caua, quæ secunda figuræ literis *G* & *H* respondet.
P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costæ pars, quæ in internam scapulæ sedem prominet.
p 1 Hac sede inferior scapulæ costæ latusue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.
Q 1 Scapulæ inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. *R* incuria elapsus est.
S 2 Ad scapulæ externam sedem protuberans inferioris costæ pars.
T 2 Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.
V, *V* 2 Hic externa scapulæ sedes propter crassitiam inferioris costæ insigniter caua cernitur. Quod enim inter *V* & *V*, & *G* & *H* consistit, tenuissimum maximeq; subtile & solidum est.
X 1, 2, 3 Appendix basis scapulæ, ad principium ipsius spine coalita.
Y 1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulæ.
Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulæ regionem modicè protuberans.
Z, 1, 2, 3 *Z* superiorem basis angulum antea notauit.
a 1, 3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costæ scapulæ conspicuus.
b, *c*, 3 Sedes in externa scapulæ regione inter spinam & elatiorem scapulæ costam consistens. *V* & *c* priuatim scapulæ sedē hic notat tenuissimā, maximeq; subtilem: et quodammodo pellucidā. *c* aut foraminulū indicat hic frequenter apparēs, et uenulæ inibi scapulā nutrituræ uia præbens.

QVA

QVARTA VIGESIMI PRIMI
CAPITIS FIGVRA.

P R A E S E N T I figura externam seu posterio-
rem canis scapula sedem in hoc delineauimus, ut promptè expende-
retur hominis scapulae ad canis, aut ouis differentia, quam in sum-
mo humero, aut superiori scapulae processu notabimus. Significet
igitur *A* & *B* scapulae gibbum, seu dorsum, ac *A* quidem ip-
sius inferiorem sedem, *B* autem superiorem, & animantis collo ca-
pitae propiore. *C* & *D* spinam scapulae notent, super
scapulae ceruicem non excedentem. *E* sca-
pulae ceruicem.

Scapularum
sinus et nexu.

Scapulae u-
sus.

S C A P U L A E utrinque singulae posteriori thoracis regioni uersus supe-
riora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisq; uertebri, costis, &
ossi u literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulantur. Oc-
cipitis quidem ossi beneficio^h secundi scapulam mouentium musculi,
qui etiam hanc multarum uertebrearum spinis committit: uti & tertius
scapulae motuum dux, qui ceruicis uertebri illam nequit. Quartus uero
scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & ceruicis uertebrearum spi-
nis firmat. Costis scapulam comittuntⁱ primus illam mouentium musculus, & thoracem mo-
uentium secundus. Ossi uero u referenti^h septimi eius ossis peculiari musc. ope sca-
pula copulatur. In hominibus, simijs, ac sciuris, & si quae alia clauiculis donantur, ex abundanti li-
gamentorum auxilio, scapula^h clauiculis coarticulatur, clauiculaq; contermina est. In om-
nibus uero animalibusⁱ brachij os seu humerus ipsi articulat. ac proinde si hominem scapu-
lis destitutum finxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius nanque ar-
ticuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut mouea-
tur, in aliquo ossis ueluti in basi quapiam firmari. Porro huiusmodi sinus occasione^k collum
quoddam seu ceruix scapulae protuberat, in cuius extremo^l sinus tam altè lateq; exculpitur,
quantum humeri articulo uarijs admodumq; differentibus moribus mouendo ex usu est. At-
que hic sanè primus praecipuusq; scapularum usus censetur, cui alius mox subsequitur, neque
ipse quidem poenitendus, thoracis uidelicet partium costis inestartum communitio atque cu-
stodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo antè providentes quae occurrunt laesu-
rae sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quod ingruit declinemus, aut obijcere pectori mu-
nimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimò plerumque
& solis manibus antè periclitamur, latius esse rati has uulnerari, rumpi, coteri, abscondi, quam
quod laesum sit, ad pectus pertingere cōcedamus. Thorax enim respirationis est organum,
quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autè insiti caloris fomes, irascibilisq; animae
sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porro quum posteriori thora-
cis sedi, & anteriori aequale ab occurrentibus periculum impendat, eorum uero quae obesse
possunt praecognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non praesentibus
nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sanè & hic quoque Naturam artificium quod-
dam machinari, posterioremq; thoracis sedem neuitquam negligere. Quocirca instar ualli &
mirabilis propugnaculi uertebrae thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos
& scuta, firmissimosq; muros obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurū minime igno-
rans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & à qua origi-
nem aptissime ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profectò summæ opus est iustitiae,
eodem osse ad tam uarios prorsusq; necessarios usus abuti, & unde quaque ita scapulas effor-
mare, ut priuatim ad singulos usus conficte censei queant. Scapula enim inaequalis est admo-
dum, omniq; ex parte sibi dissimilis. praeter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appen-
dices, eiusq; generis reliqua, e quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli diffe-
rentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. Primum nanque ipsius la-
tus, quod basim scapulae perpetuò uocabimus, ea scapulae sedes est, quae secundum dorsum lon-
gitudinem thoracis uertebrearum spinis proximè exporrigitur. basis haec obliqua constat linea,
quae superius & inferius, uersus corporis latus oblique ueluti in circuli conuexum inclinata, in
medio autem crebrò paululum lunata cauaq; uisitur. Interdum enim continuo ductu tota sca-
pulae

Scapulae for-
ma triangula-
ris.

Basis sca-
pulae.

pulae basis, hunc in modum (gibba est. deinde basis haec tenuis admodum uisitur, quamuis
inferiori tamen parte & superiori modicè quàm alibi crassior appareat, & inferioris partis
crassities partis superioris crassitiem adhuc uincat. Huic basi plerumque^h duae adnascuntur ap-
pendices: una quidem, quae grandior crassiorq; & longior est, ac perpetuò apparet, ad basisq;
inferiorem consistit angulum insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appen-
dix aliquantulū sub superiori habetur angulo, illiq; basis sedi coalescit, à qua scapulaeⁱ spinam
principium ducere audies. Praeter has appendices etiam basi mollis quaedam cartilago adna-
scitur, eius cartilaginis generis quo ossium extrema nulli commissa ossi, augeri solent. Verum in
hominibus haec cartilago longe breuior minorq; est, quàm in ouibus & bobus, alijsq; anima-
libus, quorum scapulae thoracis potius incumbūt lateribus, quàm, ut in homine, posteriori tho-
racis sedi uertebri proxima. Atq; ita primum scapulae latus basis ue se habet, duo autè reliqua
inter se uariant. Inferius enim, ab humiliori basis sede admodum oblique sursum in anterio-
ra ducitur: superius uero (quod tanto breuius est inferiori, quanto inferior est ipsa basi bre-
uius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo haec
latera in^h angulum coeunt, & latiusculam scapulae partem suis extremis finibus continent, in
qua ceruix scapulae sinusq; conspicitur, humeri caput excipiens: adeo ut haec sedes (si modò an-
guli loco censei possit) tertius scapulae angulus futura sit, quandoquidemⁱ primum angulum
superiorem basis angulum numeramus, secundum uero humiliorē. Ceterum duo haec la-
tera suis finibus tertium angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discre-
pant, uerum etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altius à basi sursum conscendit, eo cras-
sius & insignitè^h spissum efficitur. non aliter quàm si Natura huius lateris beneficio, scapulae
alioquin tenui & infirmæ magnū robur additum uoluisset, ac deinde secundariò quibusdam
musculis commodi exortus locum praeparauisset. Praeter id enim quod musculorū quorun-
dam gratia (ut mox subiiciam) huius lateris crassities internam scapulae sedemⁱ cauiorem red-
dit, & in externa sede seu gibbo, ueluti^h sinum efformat, ipsum quoq; in sua externa sede pro-
pe inferiorem basis scapulae angulumⁱ compressionem obtinet, ac deorsum quadantenus edu-
citur, ut^h musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore reflexum,
retro sursum ducitur. Quinetiā interna huius lateris sede, iuxta ipsius elatiorem partem, qua id
scapulae ceruicem terminat, etiam^h oblongus sinus aliquantulum asper inaequalisq; conspici-
tur, musculo principium porrigens, quem à scapula enatum cubiti extensionis autorem in se-
cundo libro asseremus: inibi perpetuò inferius hoc scapulae latus, inferiorem costam ueterum
more appellatur, qui superius inferiusq; scapulae lateraⁱ madugus uocauerūt. Porro superius sca-
pulae latus tenue, minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem qua scapulae ceruicisⁱ superior regio
consistit, interiorq; scapulae processus exoritur. hac nanq; sede superius scapulae latus impen-
se crassefcit. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris scapulae processus radicem, sinus qui-
dam seu medium foramen instar semicirculi inculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris ner-
uorum dorsalis medullaeⁱ surculo, hac una cum uenula arteriaq; posteriorem scapulae sedem
adeunt. Ceterum scapulaeⁱ ceruix, quae inter superioris & inferioris scapulae costarum fines
habetur, crassa est, ipsaq; scapula ex ampla tenuiq; sede inibi coarctata, & secundum latitudinē
incrassata cernitur. Ceruicis tamen^h longitudo seu interuallum, quod à superiori corporis
parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quae ab anteriori parte in
posteriore pertinet. Ceruix insignis adhuc extrorsum ducta, dilatatur, & ut ipsa oblonga est,
ita etiam oblongum efformat^h sinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, supe-
riori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propterⁱ impressionem accidit, hic
internae ceruicis sedi factam, tendinis eius^h musculi ducendi gratia, qui intro antrorsumq; bra-
chium circumuertit. Praeterea sinus ceruicisq; scapulaeⁱ superior pars, in hoc procerius extube-
rat, quo aptius hinc^h duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & externum
quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium an-
terior censebitur. Hic scapulae sinus cartilagine reliquorū articuli sinuum modo incrustatus,
non admodum altè caelatur. neque etiam huius longitudo & amplitudo respondent, humeri
capitis quod ipsi inarticulatur, longitudini & amplitudini. Quod sanè in hoc articulo Natura
peculiariter machinatur. aliorum enim articularum capita sinibus exquisitè congruunt, nisi
forte^h femoris cumⁱ tibia articulum excipere uelis, in quo tibiae sinus femoris capitibus non
responderet, ac priuatim in illo quoq; articulo Naturā aliquid moliri intelliges. Quae igitur parte
genu ab aliorū articularū ratione differt, suo dicemus loco: nunc uero humeri articulus uenit
explicandus. Quum ergo Natura hunc scapulae sinum satis leuiter, laxorum motuum gratia,
exculpisset, illumq; non ualde amplum longumq; creauisset (praeter peculiaria huius articuli
I liga-

Basis appen-
dices.

Basis cartila-
go.

Superioris in-
feriorisq; late-
rum differen-
tia.

Tres scapulae
anguli, ac late-
rum plenior
descriptio.

Ceruix scapu-
lae.

Sinus humero
excipiendo par-
tatur.

*Cerviculus seu
pula sinum fre-
quenter augens.*

ligamenta, quæ in secundo libro unâ cum musculis prosequemur, & quosdâ scapulae processus, quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in sermonis contextu pertractabimus) cartilaginem quandam ligamenti substantiae compotem in hoc sinu crebro effingit, quæ sinum auget, profundiorēq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem multum corrigit, parum interim laxissimos differentesq; brachij motus, quibus maxime indigemus, præpediens. In ambitu enim huius sinus ea cartilago ponitur, scapulae interim, neque etiam humero connata, sed tantum ligamenti articulum in orbem amplexantibus adnexa. Huius cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum definit: quasi quis sinum in ambitu anulo auget, cuius orbis instar trianguli esset confusus: & istius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uero latus sinui incumbere: superius autem humeri caput specaret. adeo ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim sinus centrum spectaret. Cæterum hanc Naturæ industriam spectatu iucundissimâ, etiam si hominis corpus ad manû non sit, in quadrupedum & auium genibus promptè intueberis, quum pari quoque artificio hîc tribus ossis sinus perpetuò augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotiescunque reperitur, beneficio, sinus scapulae profundior euadit, & interim cartilago impetui compressionisq; ossium facile cedit, laxum huius articuli motum minime cohibens. Processus uero quibus præsentî articulo Natura prospexit, duo censentur: quorum alter¹ superior est, summusq; humerus nobis uocabitur, atque mox à scapulae² spina pronascei docebitur. alter uero est interior ac minor, qui amplâ radice ex superiori sede cervicis scapulae principium ducit, & hinc utrunque latus antrorsum fertur, anteriori articuli parti uersus superiora magis oppositus. Inferior huius processus pars exacte laevis est, ac instar antiquæ Græcorum literæ C cauus, ob idq; etiam *οὐρανός* appellatus. Alij uero à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchoræ parte, quæ terræ insigitur, *ἀγκυροειδῆ* hunc processum uocant. Nonnulli rursus, quod corniculæ rostri modo inclinatur, *κωνοειδῆ* appellauere. Atque hæc nomina Galeni interpretes subinde luserunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, sibi in nominibus hîc parum constanti. quum is enim alibi penè semper hunc processum *ἀγκυροειδῆ* uocat, in decimo tertio tamen de Partium usu, eo nomine illum scapulae processum donauit, quem summum humerum uocamus. Verum huius processus nominum mentio, postmodum necessariò incidit, nunc autem quod de interiori processu adhuc enarrandum superest, percurreremus. Inferna itaque sede is laevis est, in superiori autē parte asper & inæqualis, in latissima enim sui principij sede crassior uisitur, & inæquali tubere prominet, cui clauicula ferè incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. In apice uero, ubi appendicem exigit, etiam asper est, ut aptius³ internum anterioris cubiti flexionem musculi caput ab ipso exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principij obtineret. Inter apicem uero & tuberculum, quo clauicula penè suffulcitur, hæc superior processus sedes etiam aspera existit, quod scilicet⁴ ligamentum educeretur, hinc ad superiorem scapulae processum pertinens. Quemadmodum uero hæc superior processus sedes in hoc aspera est, ut opportunè ligamēta illa & hoc musculi caput produceret: ita quoq; scapulae ceruix orbiculatim foraminula quædam non peruia commonstrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pendet origo.

*Anterior seu
costis proxi-
ma scapulae se-
des.*

Nunc tempestiuum quoque erit, alterum scapulae processum sermone persequi: cuius naturam optimè inueniemus, anteriorem posterioremq; scapulae sedes non oscitanter spectantes. Scapula itaque⁵ anteriori sede sima caua est, ut commodè costarū conuexis responderet, ac super ipsas stabilita debite moueatur. deinde etiam, ut opportuna hîc sedes aptaretur⁶ muscululo, qui totam anteriorem scapulae sedem implens, intrò antrorsumq; brachium circumuertit. Caua hæc scapulae sedes laevis quidem est, sed non omni ex parte æqualis, nam iuxta inferiorem ipsius sedem⁷ tubercula quædâ exigit, modicè instar obliquioris lineæ extuberantia, quæ quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costæ, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapula comprimerentur, ipsaq; scapula illarū effigiem cedendo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quam aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omni nunc conspicuè protuberant, exrescuntq;. Ad hæc, scapulae anterior sedes⁸ ad radicem elatioris anguli basis scapulae non nihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui⁹ alter scapulâ attollentium musculorum ualide insertatur. Præterea scapulae anterior sedes quâ summi humeri radicis scapulae uel spinæ respōdet, insignius quàm alibi excauatur, non secus quàm si Natura quum scapulae spinam fingeret, cauam scapulae partē in posteriora extraxisset, ac ita ipsius cavitatem auxisset: quemadmodū in scissilibus uasis, & ijs quoq; quæ ex massa uel cera parantur, in dies fieri cernimus. Quando enim ollæ anam externa ipsius sede locatam conspiciamus, plerumque caua ollæ pars anse respondēs, sinuata magis, ac ueluti ab anse extrorsum tracta cernitur, idq; in illis sedibus

sedibus potissimum obseruatur, ubi crassiores anse partes cōsistunt. Vnde etiam illæ scapulae cavitatis sedes insignius impressæ cauataq; conspiciuntur, quæ extremis spinæ respondent, mox enim spinam in tota ipsius exortus sede ad extrema impensius crassam, quàm in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim scapulae cavitatis sedes, ea maxime caua se exhibet, quæ iuxta scapulae ceruicem existit, præter id enim quod in posteriora à scapulae spina, extra etâ colligitur, hîc etiam scapulae¹⁰ collum impense crassum & interorsum protuberans, hanc cavitatem insigniter auget: quemadmodum & inferior scapulae costæ, quæ quum crassa sit, huius quoque sedis cavitatem profundiorē reddit. Posterior scapulae sedes insigni¹¹ processu, ueluti spina, adornata, si obiter uideatur, gibba est, quod hanc figuram iniurijs citra noxam fendis accommodatiorem esse Natura haud ignorauerit. Verum si pressius hoc scapulae gibbum contempleremur, duæ in ipso sedes cavitatesq; nobis occurrent, musculis suscipiendis aptissimæ. Vna enim sub scapulae spina inter spinæ inferiorē sedem, & extuberantiore crassioremq; inferioris scapulae costæ partem consistit. Altera uero inter superiorem scapulae spinæ sedem, & superiorem scapulae costam habetur. Atq; hanc quidem¹² musculus occupat, quem brachium circumducentiū tertium statuimus. Inferior cavitatis¹³ musculo oppletur, qui brachij circumuertentiū secundus numerabitur. Porro et si hæc externa posterior uel scapulae sedes, cum scapulae spinæ, tum ipsius costarum gratia, duas has cavitates ostendat, nihilominus uniuersa (quoniam extuberare cernitur) scapulae dorsum à ueteribus nuncupata est, similitudinem à uero hominis dorso sumentibus. Processum autem qui ab hoc scapulae dorso enascitur, spinam uocant, ad uertebrarum posteriorum processum siue spinarum imaginem, quæ quum ueteribus rectissime sint instituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam scapulae sedem Dorsum nuncupabo: summi uero humeri radicē, Spinam scapulae. Dicitur autem mihi summus humerus, quod ueteribus *ἀκρωτιον* nuncupabatur: quamquam non adeo promptum sit diuinare, quid quisq; hac uoce intellexerit, neque etiam uel diui Hippocratis causa nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipso obiter statuendū est, si modo à Syropis & Lulepis interdū animum auocantes, diuina Hippocratis de ossium fracturis & luxationibus, idq; genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, scapulae spinam summumq; humerum, uti nobis uisum erit describere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni sententiam sermoni adijcere. Ex tota igitur propemodū amplitudine dorsi scapulae¹⁴ ualidiusq; enascitur processus, non quidem è dorsi longitudinis medio, uerū non procul à superiori ipsius sede. Processus iste (qui scapulae spina est) sensim magis magisque augetur, ac tandem à scapulae dorso iuxta scapulae ceruicem abscedēs, teresq; quodammodo apparēs, modicè antrorsum fertur, insigniter supra scapulae cū humero articuli¹⁵ laetescēs, & ampla donatus appendice, quæ in pueris pluribus ossiculis cōformatur, cartilaginis interuentu coalescētibus. Huius processus pars omnis anterior, & posterior, & humilior, leuis minimeq; aspera cernitur: superior autē ipsius sedes neutiquā laevis est, sed rudis, & foraminulis quibusdā non peruijs decorata. idq; potissimū in superiori sui appendicis sede, & ubi non procul à scapulae basi, processus iste crassior apparet, ac subinde appendicē quoq; nanciscitur. Neg; hæc sanè frustra machinatur Natura, musculorum enim gratia has molitur asperitates, quibus¹⁶ maximus scapulae sursum ducens musculus implantatur. Dein processus iste ijs quibus dixi locis asperior ideo euasit, quod musculus ille latiore ualidioreq; insertionem inibi tentat. Quinetiam hæc asperitas, principium præbet¹⁷ dignissimo brachium mouenti musculo: quem, quod brachij cum scapula articulum eleganter integit, *επιωπιδία* dissectionum periti uocant. In anteriori processus sede¹⁸ sinus adeo leuiter & superficietenus insculpitur, ut num capitulum, num sinus sit, ægrè diiudices. Huic sinui modicè prominēs clauiculæ¹⁹ tuberculū articulat, ualidisimisque ligamētis cōstringitur. Interueniēte hîc plerumq; peculiari cartilagine, illi prorsus simili quam in maxillæ inferioris cum superiori articulis obseruari retulimus, quæ scilicet utrinq; quâ ossa spectat, laevis & lubrica sit, & tantū ligamenti articulum continentibus affirmata & continua. Dicti modò processus pars, quæ à scapulae dorso enascitur, ac (ut sic dicam) dorso proxima est, Spina opportunè nominatur, quæ etiā in canibus, ouibus & equis cernitur. Pars autē quæ à scapula antrorsum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inq; solis hominibus, simijs, sciuris, et si quod aliud animal clauicula donatur, obseruari potest, summum humerum appellabimus: id nomen à Græcis mutuantes, qui procul dubio brachij ossis cum scapulis articulum *ἀκρωτιον* nuncuparunt. ac proinde *ἀκρωτιον* hanc processus partem uocarunt, quod articuli superiorem cōstituatur sedem, ac ueluti illius tutissimū habeatur propugnaculum. Atque ita sanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cum aliàs sæpius, tum præcipuè quando humerum (quem ipse *βραχιον* uocat) nequaquam ad superiora (impediēte nimirum

*Posterior sca-
pulae sedes seu
dorsum.*

*Summus hu-
merus seu ἀκρω-
τιον, cuius iam
diligens insti-
tuenda est de-
scriptio.*

*Peculiaris
cartilago cla-
uiculæ cū su-
periori sca-
pulae processu
articuli.*

Tertium os a
Galenus in sum-
mi humeri cum
clauicula ne-
xu recenset.

summo humero) luxari docet, & quum de effracto summo humero pertractat. Quanquam & hic Galenus etiā in libro de Ossibus audiendus est, qui cōpaginem præsens processum cum f. integra. rā Q. d. 1. clauicula ἀκρωμίου nonnullis dissectionis professoribus uocari asserit. Vbi etiam subiungit, hic quosdam tertium os præter processum hunc, & clauiculam in solis hominibus ponere, idēq; acromion & λατάνδρια uocare. Tertium hoc os Galenus decimo tertio de Partium usu in hominibus recenset, & simias illo priuat: quemadmodum & in libris de Administrandis sectionibus, & in suis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc scapulæ superiorem processum, & clauiculam, tertium quoddam os esse cartilagineum, quod clauiculæ ad illum scapulæ processum cōtextui infertur, & a quo membranæ ligamētāq; pronascuntur, quorum beneficio contextus iste ualidiū cōmittitur. Galenus in quinto de Administrandis cōfectionibus libro huiusmodi os Hippocrati ἀκρωμίου uocari ait, ipseq; eo nomine ibidem id appellat, quemadmodū in libro de Ossibus testabatur, quosdā hīc tertium quoddam os collocare, idēq; ab illis ἀκρωμίου nuncupari. quum interim Galenus subinde in libris de Partium usu, & in libris de Administrandis sectionibus, ac ferē in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc scapulæ processum ἀκρωμίου uocauerit, aut saltem huius scapulæ processum cum clauicula compagem, adeo ut non parum Galeni inconstantiam hīc admiremur, multoq; magis tantisper admiraturus sim, dum in homine tertium id cartilagineum os mihi occurrit. Neutiquam enim arbitror Galenū, peculiarem superius cōmemoratam huius articuli cartilagineum ossis loco habere, quū eius generis cartilagine ad ligamētū naturam a uera cartilagine plurimū recedat, neq; ossis ullo pacto sint: quin etiam quum hæc in simia perinde ac in homine reperitur. Et si forte ossis loco habenda esset, præter quā quod Galenus aliter huius meminisset, & articulū interuenire, non autē ipsi infertur scripsisset, etiā reprehensione nō careret, quod peculiare os in clauiculæ cum pectoris ossis articulo, & rursus in inferioris maxillæ ad superiorem articulo, & in genu nō statuisset, quū interim illic huius generis cartilagine manifestius quā hīc in summo humero appareant, etiā illæ Galeno incognitæ & prætermittæ uideantur. Adeo ut adhuc multo satius sit, peculiare hanc cartilagineum (et li ossis esset) ossis nomine nō haberi, quā simul tot ossa Galenū latuisse, clam innuere. Hactenus itaq; mihi hīc nunquā, quantum uis diligēter Hippocratis nomine secanti, tertium os animaduertere licuit. Satisq; perspectū habeo, Galenū id nunquam etiam uidisse: & si ausim edūq; in ipsum impietatis progredi, affirmare illum huiusmodi os cōfinxisse a quadā cum ossiū, quæ solum semē referūt, similitudine, quæ aliorū ossium articulis contextibusq; ita apponi audies, quemadmodū cartilagineū os Galenus hīc consistere prodidit. Lubens igitur cōcessero, tertium id os me in homine non magis quā in simia reperisse, ut neq; qui mihi secanti adfuerit ullus, utcūq; etiā ut a singulis id obseruaretur, sedulū semper monuerim. Ac proinde si quis id os, aut simile quodpiam præter processum scapulæ & clauiculæ mihi ostēderit, fidem do in humeri cum scapula articulo, me aliud eiusmodi quid longē dignū atq; in artis operibus egregiē perpendendū, ocyus cōmonstraturum, quod uel sola hac occasione sciens nunc prætereo. Quamuis interim neminē ignorare uelim, nullum unquam animal, præter hominē, simiā, & sciurum, & si rectē memini, glirem mihi occurrisse, hoc superiori scapulæ donatū processū: adeo ut uix ambigē, eum qui primus hominē duntaxat ἀκρωμίου donari scripsit, intellexisse solū hominē hunc processum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiā interiorē scapulæ processum separatim nanciscuntur) & alijs quæ mensæ apponi solēt quadrupedibus, nullū superiorē scapulæ processum (at duntaxat spinā) spectaret, parū de simijs cum Galeno sollicitus. Liceat igitur superiorē hunc scapulæ processum nobis tantisper Summū Humerū, aut Superiorē processum, dum uerior occurrit sentētia, appellare. Porro cuius usus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas obtinētibus detur, tum demū melius explicabimus, ubi clauicularū historiā aggrediemur. Præter hoc enim quod ad superiora humeri luxationē is processus prohibeat, & tutissimū humeri articulo propugnaculū sit, & quod musculorū insertioni & exortui elegāter famuletur, in hoc potissimum iuuat, ut accedēte clauicula humeri articulo a thoracis lateribus & costis quā longissimē remoueat, illumq; in eo situ referuet, quo maximē ad suos motus, quos uarios differentesq; admodum molitur, indiget. At hæc in clauicularū descriptionibus resumētur diffusius, iam enim aliquid quando opportunū erit, scapularū sermoni modum imponere: præcipue quum aliud enarrandum nihil super sit, nisi forte per quā exiguū, cuiusmodi esse posset, basim scapulæ quā appendicibus decoratur, utcūq; fungosam fistulosamq; uideri, & nonnulla foramina in scapulæ spinā porrigi, quæ ipsi (quum crassa sit) uenas deducāt, nutrimentum illi suppeditaturas. Cernitur autem unum subinde in illa amplitudine, quā superior scapulæ costa cum ipsius spina efformat: ac etiam in interna scapulæ sede, qua hæc impensius cauatur.

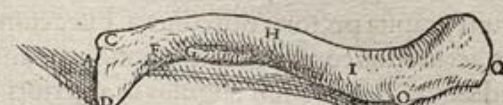
Quibus tantū
animalibus su-
perior scapu-
le processus
obtingit.

Summi humeri
usus.

DE

PRIMA VIGESIMI SECVNDI
Capitis figura.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM QVÆ HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET
ipsarum characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura dextri lateris clauiculam anteriori exteriori & superiori sede expressam habet.

Secunda, posteriorem interiorem uel dextri lateris clauiculæ faciem, unā cum superiori quoq; ipsius sede ostendit.

Tertia inferiorem eiusdem lateris clauiculæ sedem commonstrat.

A1,2,3 Clauiculæ capitulum, quo ipsa pectoris ossi articulatur.

B1 Capituli huius primus angulus.

C1,2,3 Secundus capituli angulus.

D1,2,3 Capituli nuper commemorati tertius angulus. In primā tamen figurā, uniuersa triangularis capituli circumscriptio est conspicua literis B, C & D. perinde ac in figurā manifestioris doctrinæ gratia, indici characteris D hic superposita.

E1,3 In anteriori clauiculæ sede protuberans linea ē directio primi anguli B insigniti, notatur.

F2,3 F & G in tertia figurā, protuberans linea inferioris sedis clauiculæ indicatur, quā F & G in secunda figurā utcūque etiam ostendunt.

G2,3 G priuatim indicatur asperitas, ad lineā F insignitā posteriora apparens.

H1,2 Clauiculæ longitudinis medium, quod teres esset, nisi lineā F inferiori ex parte protuberaret.

I1,2 Hæc sede clauiculæ ad superiorem scapulæ tendens processum dilatescit, superiorisq; sede (quæ etiam I ad K usq; notatur) gibba est.

K1 Asperitas in ea clauiculæ sede conspicua, ubi hæc anteriori sui parte maximē caua cernitur.

L, M3 Latiusculæ sedis clauiculæ inferior pars leuiter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.

N3 Hæc sede clauiculæ etiam aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentum ad internum scapulæ processum fertur.

O2,3 Clauiculæ sedes maximē retrorsum introrsum uel protuberans, & huius sedis peculiare tuber.

P3 Locus insigniter asper, in inferiori clauiculæ sede conspicuus, quā superiori scapulæ processui coarticulatur.

Q1,2,3 In tertia figurā Q tuberculum insignitur, quo clauicula superiori scapulæ processui committitur. In prima uero figurā & secunda Q sedes indicatur, quā id tuberculum consistit.

HANC figuram integrum erit præsentis Capitis quartam constituere, in qua dextri lateris pars R insignita cartilagineum exprimit, clauiculæ cū summo humero articuli peculiarem. Altera autē pars S indicata, cartilago est peculiaris clauiculæ cū pectoris ossis articuli.

I 3 IN

Clauicularum
numerus.Eandem ad
pectoris os ar-
ticulatio.Peculiaris
cartilago ar-
ticulationis
clauiculae cum
pectoris osse.Mira clau-
iculae curuatio.Curuatio
us.Humeri arti-
culus cum
costis remou-
etur, et clau-
icula ac summi
humeri usus.

IN VTRISQUE lateribus clauiculae (quae Graecis *κλειδικα*, Latinis uero etiam furculae & iugula nominantur) singulae consistunt, pectoris ossi & summo humero seu superiori scapulae processui coarctatae. Pectoris ossi illis articulantur sinibus, quos in primi ossis summitate lateribus exculptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusque partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quam postica latiores, internoque latere altiores quam externo cernuntur, ita quoque se habent clauicularum capita pectoris ossi conexa. Haec enim sinuum modo oblonga sunt, ac depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduertat, illam quodammodo triangulam iudicaret. Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcumque obtusus. Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus. Tercius acutior longiorque est, in posteriori sede repositus, deorsumque declinans. Porro ut praesentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineae inaequales, extrorsumque obliquatae occurrunt. Illa enim quae a primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: a secundo autem angulo ad tertium procedens, multo longior uisitur. quae uero a primo ad tertium fertur, omnium longissima curuataque est. Atque ita se habet clauiculae capitis circumferentia, quod multa cartilagine in crustatur, laeueque est: cartilagine tamen una cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inaequale cernitur. Verum et si caput cartilagine non minus quam & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hic cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillae ad superiorem articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculaeque caput, cartilago quaedam adeo ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Haec tenuis undecumque est, ac aequa omni ex parte constat crassitie, & quae sinum respicit, admodum laeuis est, & unctuosum humore perfusa, sinuique seu pectoris ossi nusquam connata. Item quae cartilago clauiculae contingit caput, pariter quoque laeuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus. adeo, ut & haec cartilago non minus triangula sit, quam clauiculae caput pectoris ossi articulum. Clauicula ab hoc cum pectoris ossi articulo, non recto tramite ad alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulae superiori processui connectitur. A pectoris enim ossi procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uero concaua efficitur. Verum illico post medium ipsius longitudinis contrario ductu procedit. introrsum namque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulae processui proxima est: adeo ut bis gibba, bisque caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & ad thoracis interiora magis pertinet. quae autem superiori scapulae articulat processui nuncupatur, antrosum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum uertitur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris ossi articulo, cauaque est parte sua interna. non procul uero a summo humero anteriori parte insigniter breuique flexu caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulo propter crebras clauicularum luxationes fracturasque expendenda breuiter dicatur, clauiculae ductus huic nostro respondet, praecipue si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modum obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra de rerum Opifice factum est. ubi enim clauicula iugulum spectat, merito posteriori seu interiori parte caua est, quum hac asperam arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes neruorum series a dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco praefigitur. Quia uero a iugulo, aut potius a suae longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia haec in anteriori sede gibba esse debuit, necessario rursum iuxta superiorem scapulae processum antrosum uergit, quousque processus illius partem contingat, cui apte coarticulati possent. Tantum autem hic antrosum porrigitur, quantum retrorsum abcesserat ipsius gibba parte in illius posteriori sede, quae non procul a summo humero distat. Si enim clauicula a suae longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera prorepens, neque elatori scapulae processui apici articuletur, nihil profecto obstatet, totam scapulam clauiculae beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisque lateri proximè applicari, articulumque humeri costis uicinisimum fieri, hacque occasione quamplurimos brachij motus praepediri. Brachium namque ob id potissimum in homine & simia atque alijs quae clauiculis donantur animalibus, tam uarijs differentibusque motibus duci potest, quod ipsius cum scapula arti-

articulus a thoracis latere plurimum distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsis proximè (quemadmodum in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & illa nequaquam moliremur: quemadmodum accidere nouimus, qui luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alae ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeo necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulum a thorace plurimum distare uoluit. quod sane praestitit superiori scapulae processui, qui ita producit, ut clauiculae beneficio a pectore detrusus, sustentetur ac stabilietur, ipseque articulus hac occasione procul a thorace disiungatur. Articulat uero clauicula huic processui minimum extuberanti tuberculo latiori, quam longiori, & nonnihil obliquato: talis hic confurgit articulatio, ut quodnam os suscipiat suscipiatur ue, diiudicare uix queas. fit enim hic ea articuli species, quam Graecorum ueteribus *ἀρθροειδής* uocari diximus. Clauiculae pars quae superiori scapulae processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum & processus quoque latus ampliusque cernitur. praeterea haec clauiculae pars, ut & illa, quae pectoris ossi committitur, intus fistulosa magisque rara est, quam reliqua clauiculae portio, quod uidelicet haec partes etiam crassiores spissioresque sint: & ossa intus tanto semper fungosiora, quanto crassiora & ampliora cernuntur. Ipsa enim clauicula in suae longitudinis medio solidissima est, quod etiam hic fit tenuissima, quodammodoque teres. non enim prorsus teres est. In humiliori namque ipsius parte ueluti in lineam protuberat, quae incipit non procul a clauiculae capite, quod pectori articulat, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem haec linea paululum ultra clauiculae longitudinis medium, in hoc parata, ut musculus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret. iuxta huius lineae principium propter caput clauiculae asperitas sinuosa conspicitur, unde ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans, quae ipsi primae thoracis costae cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineae extremum, altera occurrit asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula tuberculo radiceque interioris scapulae processus penè incumbit, ac a quo ligamentum promittitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porro inferior haec clauiculae sedes, ubi linea illa desinit, clauiculae amplius uisitur, sinuosa fit, & aspera, idque potissimum iuxta conuexum clauiculae ad superiorem scapulae processum, ubi ligamenta articuli hunc continentia ualidiora quam superiori sede enascuntur. Superior uero totius clauiculae regio laeuis omnino est, praeterquam iuxta ipsius articulos, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia nonnihil aspera est. A clauiculae enim parte superiori iuxta pectoris os musculus ille enascitur, qui etiam a pectoris ossi pronatus, in mamillare capitis processum implantatur, capitisque motorum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiorem uero clauiculae partem scapulae superiori commissae processui musculus ille inseritur, qui scapulam sursum ducentium primus recensetur. In anteriori clauiculae parte ad radicem primi ipsius capitis anguli, linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculae definens, a qua non minima pars musculi brachium pectori adductis principium ducit. Ad haec, in anteriori clauiculae sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulae processu articulatione caua uisitur, etiam asperitas notatu digna consistit musculo brachium attolenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculae sede nihil, quod non dictum sit, inaequale occurrit, praeter quoddam tuberculum hic protuberans ubi clauicula inibi maxime gibba est, idque tuberculum ueluti illius gibbae sedis angulum constituit, ligamentumque ad interiorem scapulae processum educit. Praeter haec in clauicula uix quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermoni foraminula quaedam non prorsus peruia adhiere uelis, quae interdum duo, interdum tria in maxime solida clauiculae parte, & potissimum in posteriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculae nutriendas.

DE HUMERO SEU BRACHII

osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRAESENTIS CAPITIS
figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H Horum characterum alij in prima figura, alij uero in secunda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modo subiiciam, ualde uariam.

A, B, C In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulae inarticulatur.

D, E Vtrique characteres in prima uisuntur figura, externum caput appendicis humeri notantes,

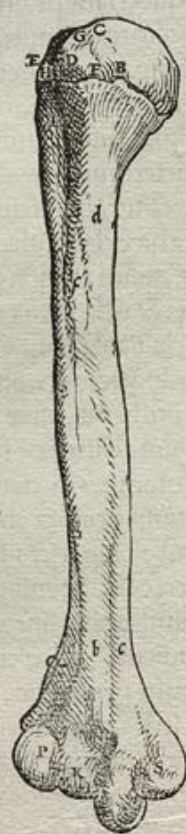
I 4 cui

Clauiculae ad
summum hum-
erum nexus.Clauiculae sub
sinu, rubera,
asperitates, le-
uitates, et fo-
ramina.

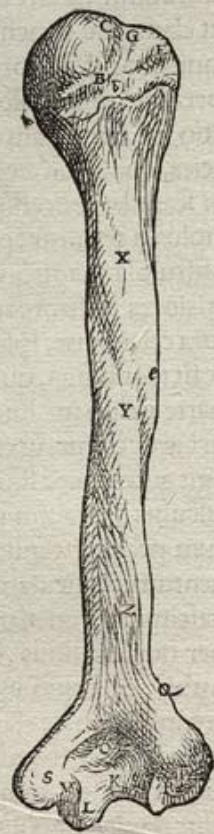
cui ligamenta articuli inseruntur. Verum D externi huius capitis anterior caput indicat. B uero posterius, quod in secunda figura magis quam in prima est conspicuum.

F, G Duo isti characteres in prima, & G in secunda, sinum indicant patulum, qui interius caput ab exteriori dirimit. Reliquum characterum Indicem ponendis modo figuris subiiciemus.

PRIMA VI
GESIMI TER
tij Capitis figura, dex
tri humeri anteriorem
faciem referens.

SECUNDA
HUIUS CAPI
tis figura, dextri hume
ri posteriorem faciem
proponens.

- H, I 1 Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubiti flectentium paratus. Ac H quidem ipsius sedē in appendice notat, I uero eā quae in humeri ceruice consistit.
- K, L, M 1, 2 Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulae notat, L uero & M sinus latera. & L rursus internum latius, M autem externum.
- N 1 Sinus ad rotulae superiorem partem in humeri anteriori sede incisus.
- O 2 Sinus ad superiorem rotulae partem in humeri posteriori sede admodum altē excavatus.
- P 1, 2 Humeri caput seu tuberculum, cui radius articulat. In prima figura huius Capitis pars apparet, quae cartilagine incrustatur. In secunda uero ea pars, cui radius non committitur, uerum musculorum exortui eleganter subseruit.
- Q 1, 2 Hac sede humerus ad magnum ipsius longitudinis interuallum instar acutae lineae protuberat.
- R 2 Sinus in hoc externo humeri capite quartus manum petentium nerui gratia excelsus.
- S 1, 2 Internum humeri tuberculum.
- T 1 Sinus anterioris tuberculi, tertio neruo manum aduentum paratus.
- V 2 Sinus interioris tuberculi, in quo quintus brachium petens neruus uehitur.
- X, Y, Z 2 Posterior humeri sedes. ac X quidem notat partem superiorem, quae sinuata est: Z uero inferiorem, quae gibba cernitur. Y impressionem indicat, ad quam quartus neruus brachium accedens reuoluitur.
- a, b, c, d 1 Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem extuberantem eius partem: a uero & c locum, qui utriusque ad hanc protuberantem partem deprimuntur. Deinde tres isti characteres si mul notant anterioris humeri sedis inferiorem partem sinuatam: d uero superiorem, quae gibba uisitur.
- e 1, 2 Asperitas iuxta externum latius anterioris sedis humeri consistens.
- f 1 Asperitas in anteriori humeri sede conspicua, ad radicem sinus externum caput musculi deducentis, qui cubitum flectentium anterior recensetur.

H VME.

VMERVS Celfo, atque alijs compluribus id os uocatur, quod scapula & cubito articulat, Graecis (uti & Latinorum quamplurimis) *humerus* nuncupatur. Ut uero totam ossis & musculorum molem cum neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs si quae brachij constructionem ingrediuntur, ab ipso osse in sermonis contextu distinguamus, quum solius ossis mentio incidit, id Humerum, aut interdum Brachij os appellabimus: quum autem reliquas membri partes unā cum osse indicabimus, Brachij uoce non inopportune clarioris doctrinae studio, utemur. Humerus itaque, Galeni sententia, omnium totius corporis ossium, femore tantum excepto, maximum est: licet tamen fibula & tibiae os, humerum longitudine insigniter uincant. dein tibiae os crassitudine & grauitate perinde atque ossa sacri ossis lateribus coartulata, pondere humerum longē superant, adeo ut pleraque nobis praeter femur occurrant ossa, quibus humerus magnitudine cedit. Verum id cum alijs permixtis Galeni concedemus auctoritati, quum aliorum uenia nobis non liceat ipsius placitis contraire. Summa igitur humeri pars, qua is scapulae articulat, admodum magna appendice constat, quae in duo dirimitur capita. quippe haec interna ipsius sede amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quam medij globi modo protuberans efformat caput, quod laeue aequaleque est, & cartilagine incrustatum scapulae sinui articulat. Hoc caput, appendicis internum latius constituit, superioris etiam appendicis sedis aliquantulo plus quam medium occupans. Ceterum appendicis externum latius, quodammodo in aliud asperum & inaequale protuberat caput, non quidem articulationi cuiuspiam erectum, sed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaque ligamenta humerum scapulae neccientia implantantur. Ad externum enim interioris capitis latius, quod in eminentiori & summa appendicis sede habetur, & deinde in anteriori posteriorisque eiusdem capitis sede, amplius quidam patulusque sinus orbiculatim ducitur, internum caput (quod articulationi subseruit) ab exteriori (quod ligamentis excipiendis adaptatur) dirimens, & idoneam ligamentorum insertioni sedem parans. In hunc enim sinum orbiculatim ductum, & in anteriori humeri sede magis quam in posteriori patulum, seu amplum profundumque, tanquam in uallem ligamenta inseruntur. In caput uero externum, quod hoc sinu ab interno distinguitur, ligamenta ueluti in collem & promontorium aliquod insertionem moliuntur. & quemadmodum omnium ossium sedes, in quibus aliquid inseritur, aut a quibus aliquid principium ducit, asperae inaequalesque sunt, sic quoque & praefens sinus unā cum externo capite asper inaequalisque cernitur. Porro praeterquam quod hoc externum caput inaequaliter prominet, uariumque est, alio quodam sinu ueluti in duo rursus capita diuiditur, in anterior nimirum, & posterior quod anteriori multo grandius est. Sinus enim iste paululum uersus exteriora in anteriori appendicis sede caelatus, insigniter profundus, longus, & secundum cavitatem ad amissim teres perinde uisitur, ac corpus, cuius gratia insculpitur, quod externum caput est musculi cubiti flectentium anterioris. Quod autem sinum illum secundum concauum, caput autem musculi secundum conuexum, teres esse intelligo, neminem latere arbitror, dummodo sinus quidem omnes cauos, ea autem quae illis uehuntur insidentiae, gibba esse, non ignoret. Ceterum oblongus hic sinus non tantum ad appendicem pertinet, uerum etiam ad eam humeri ossis sedem cui appendix coalescit, & quae humeri ceruicem perquam breuem & impense crassam constituit. atque ita superior humeri pars scapulae contermina se habet. Inferior autem, quae duobus in cubito existentibus ossibus, ulnae nimirum & radio articulat, longē magis adhuc uaria est, tum sinuum, tum capitum actuberum copia & imagine. Primum igitur, in medio inferioris humeri sedis, sinus cum suis tuberibus talis prorsus conspicitur, qualem in trochleae rotula est cernere, ad quam funes uoluuntur. Quemadmodum enim rotula trochleae, rotunda orbicularis in ambitu est, in lateribus autem plana & lata: sic etiam in hac humeri sede orbicularis rotundaque conspicitur pars, quam nullae imagini propius quam rotulae affini laueris. Deinde, ut rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, sinu quodam (ut sic dicam) tereti, & laui, ac lubrico exculpitur, & sinus huius latera utrobique protuberant, sinemque in se quo minus aberret amplexantur: ita etiam hac humeri pars in medio sinuata est, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquisita rotulae tuberibus differt, quod perpetuo ferē sinus rotulae latera aequaliter exporriguntur. Haec autem humeri pars interno latere admodum insigniter prominet, & ad amissim rotulae respondet, externo interim latere multo minus educto. Non sanē, quod hic Natura magis quam rotularum artifices dormitauerit, aut minus fuerit solers, sed quod neuiquam necellum erat, humeri sinus, seu orbitae latera, utrinque pariter exporrigi. Vt enim rotula murum altero latere spectans, ideo minus in latere mu-

Humerus.
Brachium.

Humeri post
ferior non esse
omnium ossium
grandiorem,
ut Gal. in li.
de Ossibus cen
set.

Superioris
humeri partis
descriptio.

Inferioris hu
meri partis de
scriptio.

ro

ro proxima, quam in alio, protuberare citranoxam potest (quod scilicet nullus metus sit, si neminem a latere quod murum proxime tangit, e rotula elapsurum) ita quoque externum humeri orbitae latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud ⁹ caput constitui mox subiungemus, cui radius articuletur, quodque muri uice censeri potest, prohibentis ulnam extrorsum a sua orbita luxari. Verum est & aliud humeri rotulae cum ueris rotulis discrimen, quod non ad omnem ipsius partem ulna similiter ac funis ad rotulam circummoueri potest. Quamuis enim in ¹ superiori mediae orbitae sede, humeri os insigniter sinuat, longeq; tenuissimum, & squamae modo pellucidum, tamen nequaquam est peruium, & hoc magni cuiusdam usus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc humeri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita sanè rotulam parauit, & ipsi etiam ulnae ⁵ sinus, tuberaq; & processus elargitus est, ut cubitum flectere & extendere possimus, & tamen in his motibus robore non destituamur: quod sanè periret, si in superiori rotulae sede humerus esset peruius, nihilq; esset in quo ulna in extrema extensione firmaretur, sed fucipuli modo, citra renixum basimq; & obstaculum obuolueretur. Exculpit itaque Natura in superiori rotulae huius sede duos insignes sinus, ¹ unum quidem anteriori in parte, ² alterum uero in posteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo insignior est anteriori. Sinus hi quasi squama duntaxat dirempti, ulnae processus (quos ¹ *Leopoldus* priuati uocant) excipit. Atque horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior sinus admittit: quum uero cubitus extenditur, posterior sinus posteriorem ulnae processum excipit. Sunt enim hi sinus extremae flexionis ac extensionis termini, tanta providentia facti, ut cubitum in acutissimū angulum flecti sinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant, quod scilicet nulla prius in angulum extensione, sicuti sanè flexione, indigeamus. Quia uero praesentes sinus in cubiti motibus ueluti bases & obstacula sunt, quae ulnam non ulro ferri sinunt, Hippocrates eos ¹ *Basides* nuncupauit, cui etiam humeri orbita a quadā cardinum imagine ¹ *γινώσκου* appellatur. Ceterum istorum sinuum usum tunc demum accurate intelligimus, quum & ulnae descriptionem sequenti Capite absoluerimus. in praesentia autem inferior humeri pars adhuc est describenda. Ad externum itaq; humeri orbitae latus, ³ rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod similiter atq; orbita, cartilagine incrustatum & laeue, radij cum humero articulationi subseruit, & in radij superiorem ⁴ sinum subintrat, radiusq; (ut alias fufius exequar) ad id caput in prouum supinumq; mouetur. Deinde capitis longitudine, quam a superiori ipsius parte ad inferiorem secundum humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quod in cubiti flexione ac extensione, caput id a radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est) haud elabatur aberret ue. atque hac etiam occasione tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem humeri sedem spectat, nihil prorsus in posteriora erectum, quod in nulla cubiti extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis latus, humerus insigniter protuberat, montis rupis uel imaginem ostendens, in hoc paratam, ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. Ab hac enim humeri sede, & acuta linea quae ab hoc tubere sursum aliquoufque secundum externum humeri latus conscendit, sex enascuntur musculi, quorum ¹ primus is censeri posset, qui caeteris est latior, quiq; inter radium mouentes facile est longissimus, radiumq; in supinum ducit. ² Secundus sub illo exoritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. ³ Tertius is est, cuius ope index, medius & anularis extenduntur. ⁴ Quartus, quem praecipuum parui digiti extensionis autorem ponemus. ⁵ Quintus, qui ulnae exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. ⁶ Sextus, alter radium in supinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuicula ab illo humeri tuberculo feriatim ac infima ex parte educitur. Porro tuber istud quoties musculorum, neruorum, uenarum, arteriarumq; hanc sedem perreptantium mentio incidet, perpetuo externum humeri tuber seu tuberculum uocabimus. est enim, uti diximus, musculorum producendorum gratia paratum, ac in posteriori ipsius sede iuxta ⁷ externum latus orbitae humeri ⁸ sinum exigit, quo ⁹ quartus brachium aduentum neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus protuberat, ita quoque & internum latus musculorum quoq; & neruorum ratione ¹⁰ insignem acutumq; processum seu tuberculum adipiscitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum externum, cui radius articuletur, prominens. Ad ¹¹ internum itaq; latus orbitae humeri processus educitur, ex cuius apice, qui utcunque amplius est, ¹² musculus enascitur, qui lato tendine eutem internam summæ manus adit. deinde ¹³ duo brachialis flexus autores, insuper ex infima processus huius (quem semper internum humeri tuberculum nuncupabimus) sede portio eius ¹⁴ musculi oritur, qui inter radium in prouum mouentes, superior habetur. postremo & quorundam digitos flectentium ¹⁵ musculorum obscura hinc pendet principij portio. Neque etiam

etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum aduentibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisq; propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam, ¹ sinum leuiter exculptum ostendit, quo ² tertius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autem ipsius sede, ³ alio sinu, ⁴ quintum brachij neruum deducit. Porro utcunque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehendatur, obserueturq; non tamen ob id Galeno credendum est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiore sit. nam quod tamen non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerum radius, cui id articuletur, quicquid minus tactu id diiudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt, quanquam externum humeri caput radio articulatam, tanto minus ab externo humeri orbitae latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quam hominibus quibus admodum manifestò radius in prouum supinumq; agitur, & cum ulna late articuletur. Ceterum non ambigo, hic Aristotelis sectatores, eosq; qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum alias sapius, tum maxime in libro de Communi animalium gressu repetito, freti prodiderunt, e quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum pleriq; alij nosster Erasimus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeo exiguum inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interuim, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrosum, illa autem retrorsum hanc flexionem moliri docent, quod nō solum falsum est, uerumetiam Aristoteles uno ossis quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur, quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moluntur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, forte quod in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porro hæc alijs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quae secundum longitudinem teretes quodammodo sunt, uerum posteriori sede magis quam anteriori ampliores & depreffae. Anterioris enim sedis ¹ medium, quodammodo secundum longitudinem protuberat, & ² utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quam deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione, qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium, ³ quaedam apparet compressio, ad quam ⁴ neruus manum aduentum quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus oblique deorsum reipit. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbae, posteriores uero atque interiores sinuæ Galeno in libro de Ossibus uisae fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exterius gibbum esse, interius autem sinum prodiderit, nō satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur ⁵ anteriori superiori q; parte, sinus uero ⁶ posteriori ac superiori: rursus ⁷ anteriori inferiori q; sinus, ⁸ posteriori & inferiori gibbus. Deinde, nisi fallor, interius, & potissimum ad inferiora, gibbus, exterius uero sinus. Atque hanc formam musculi potissimum inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quam quae in diffensionem uocari debeat. Asperitas autem quae in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hic succederet insertio, & ⁹ posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, imprimis ad ¹⁰ musculi brachium attollentis insertionem paratus. Praeter hanc asperitatem, ¹¹ alia occurrat iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est; cuius interioris capitis ¹² carnosa pars, huic asperitati adnasci docebitur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, praeter pauca iuxta sinuum & capitum supercilia, in hoc forata, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hic implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quā maxima ualorum fertur series) caelata, atque in amplum ¹³ sinum medullae asseruandae gratia, & ossis leuitatis occasione paratum, pertinentia.

Tum alibi, in
etiam libro de
Ossib. Ca. 16.

Aristoteles
et quamplurim
um aliorum
latus.

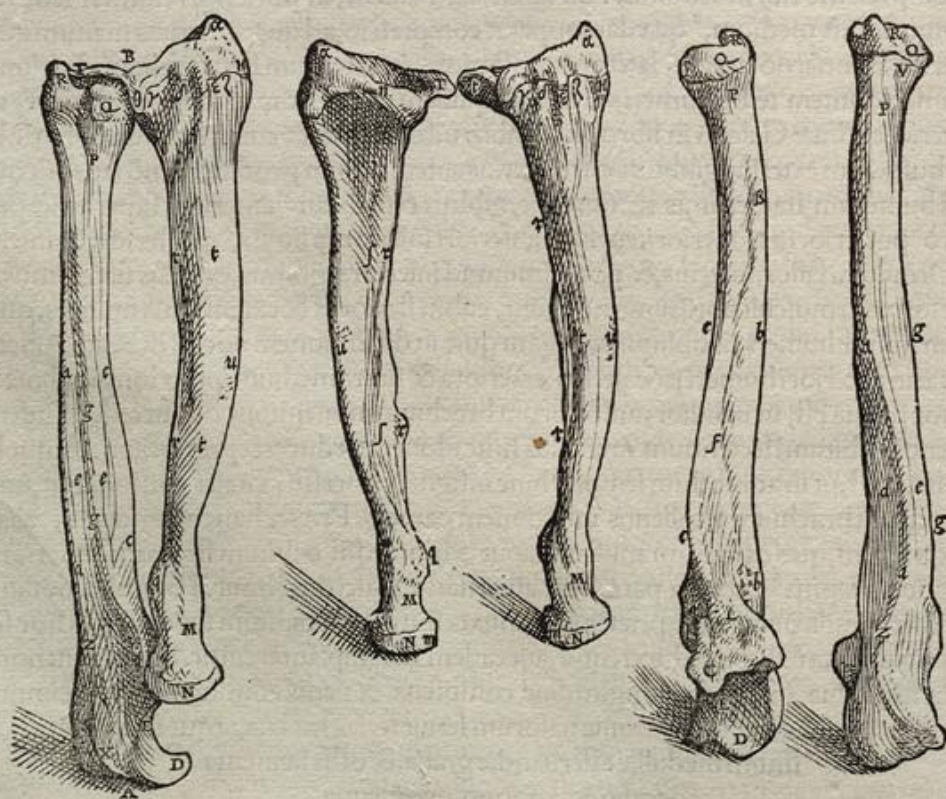
Medicorum
humeri partio
um descriptio.

PRIMA VI-
GESIMIQUARTI
CAPITIS FIGURA.

PRÆSENS figura
sinistri cubiti duo exprimit ossa, an-
teriori facie delineata. Quod uero in
hac, uti & in subsequentibus fere hu-
ius Capituli omnibus figuris, sinistri
lateris ossa sint obuia, quum tamen ali-
oquin quodammodo semper dextra po-
tius, quam sinistra explanentur, fortui-
to & casu accidit, quod in lignis seu
formis hic pro sinistris dextra depin-
xerimus. Quamuis interim in ossibus,
dextrumne an sinistrum propona-
tur, nihil inter sit.

SECUN- TER QVAR QVIN SEX
DA. TIA. TA. TA. TA.

SEPTI

QVID DECEM FIGURAE QVAS SERIATIM PRIMAE
huius Capituli figurae subieciimus, denotent, ac omnium characterum
quae undecim figuris inscribuntur, Index.

SECUNDA uiginti quarti Capituli figura, utrumque cubiti os, radius nimi-
rum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede. quarta autem radi-
us externa sede delineatur. Quinta internam ulnae sedem, sexta uero externam exprimit. Sep-
tima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc par-
tem ucluti ex inferiori, seu aliâ ulnae spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspectu sit,
quo ulnae tuberculum caput uel hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam sub-
sequentes, & sex priores, ad sinistram cubiti pertinet, inferiorem radij portionem exte-
riori facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona supe-
riorem radij portiunculam indicat, in qua sinus observatur, quem externum humeri caput sub-
intrat. Decima inferiorem ulnae portiunculam exhibet, partem quae brachiale spectat osten-
dens. Undecima superiorem ulnae partem expressam offert, in qua sinus tuberaque et processus oc-
currunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1, 2 Internallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur, ac A superiorem ipsius notat
partem, quae humero coarctatur: B uero inferiorem, quae brachiale spectat. Si quae interim hu-
ius sedis horumque ossium nomina desideras, ea ex praesentis libri calce non inopportune petes.

C 1, 5, 11 Anterior processus ulnae, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulae sedis anteriori
parte calatam. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine in-
crustatam, in quinta uero & undecima externam sedem indicat, asperam & inaequalem.

D 1, 2, 5, 11 Posterior ulnae processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatorem ipsius ro-
tulae regionem excelsam. Ad D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus
sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.

E 1, 2, 5 Ulna sinum humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura ex aliâ ita notat. F & F
F, F, tuber quod secundum sinum huius longitudinem fertur. G et G latus tuberculi internum. H, H latus
G, G, tuberculi, seu, si mauis, sinus ulnae, externum. I & K sinus huius sedes, quae in suis lateribus infi-
H, H, ma ipsius parte a laui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumque producendorum
I, K, gratia aliquantulum asper & modice foratus cernitur.

L 1, 5, 11 Processuli magna, asperitas in radice anterioris ulnae processus C insigniti conspicua, &
quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1, 2, 3, 4, 9 Ceruix seu collum radij.

N 1, 2, 3, 4, 9 Radij capitulum, cui sinus insculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum
O, hunc O in nona figura indicat.

P 1, 2, 5, 6, 10 Ulna ceruix. Q in iisdem figuris, ulnae appendix notatur.

R 1, 2, 5, 6, 10 Ulnae appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnae, cui cartilago quaedam adnectitur, seu potius innascitur, T notanda, atque
a radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 Cartilago cuius iam meminimus, quae ulnae appendicis maximam portionem a brachiali
dirimit, ac T quidem in prima & octaua cartilagini sedem indicat, quae primum a radij appen-
K dicis

dicis sinu x, y & z indicandum pronascitur. In secunda uero partem notat, qua cartilago radij appendici adhaesit. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta cartilaginis sedes ulnae incumbens.

V 2, 6, 10 Sinus in ulnae appendice & ossis ulnae cui appendix adhaesit, sede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X, Y, Z Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda triangulum circumscribunt, qui in ulna excarnis gibbus est. Verum Z priuatim trianguli uerticem notat.

a, a 1, 2, 6 Prima protuberans ulnae linea.

b, b 1, 2, 5 Secunda protuberans ulnae linea. Verum β priuatim in prima & quinta figuris huius lineae sedem insinuat, oblique secundum ceruicem ulnae ductam.

c, c 1, 2, 5 Tertia protuberans ulnae linea.

d 1, 6 Vlnae latus prima linea & secunda circumscriptum.

e 2, 6 Vlnae latus prima & tertia linea circumscriptum.

f 1, 5 Latus ulnae inter secundam lineam & tertiam consistens.

g, g 2, 6 Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaque continetur.

h, i 1 Duo hi characteres sedem utranque notant, qua radius ulnae coarctatur. ac h quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uero inferior, & brachiali contermina.

k, k 1 Totā hac sede (eo quod radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem dehiscent.

l 5, 11 Sinus ulnae incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3, 4, 9 Radij capituli sedes, quae ulnae sinui, insignito insidet.

n 1, 3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua exterior sedes ostenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij exculpus appendice, in quo ulnae appendix excipitur.

p 5, 10 Protuberans ulnae appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.

q 1, 2, 3, 4 9 Amplius abruptusque radij processus, cui tēdo musculi cubiti flexitū anterioris inseritur.

r, r 1, 2, 3, 4 Acuta radij linea ipsius inferna sede, qua secundū cubiti longitudinē ulna respicit, extuberans.

s, s 1, 3 Internum lineae r prius insignitae latus. t, t 2, 4 Externum lineae r indicat latus.

u 2, 4 Hac sede radius asper est, ut duo, ex quatuor ipsi peculiaribus musculis, hic ualidius infereretur.

x, x 2, 1, 8 Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat tuberculum sinus nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminū constituit, cuius partes x & y indicari possunt.

α 1, 3, 4 6, 7, 8 Radij appendicis maxime prominens portio, quae sinum cui brachiale articulatur superiori aut interiori sede adauget, & procerius quam appendicis ulnae processus stylum referens, ac R insignitus, protuberans.

γ A, c, 3, u His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaque inferioris radij appendicis regio cum ipsa ossis sede cui appendix coalescit, notatur. & singuli characteres, huius sedis priuatim sinum indicant. γ quidem primum sinum, δ secundum, ε et ζ tertium, η quartum. In secunda autem figura θ sinum indicat radio ulnaeque communem.

Cubitus.

Vlna.

Radius.

Vlna ad humerum articulat, & ipsius hic processu & sinu describitur.

UNIVERSA pars inter brachium & brachiale consistens, Graecis *ωξυς*, Latinis uero Cubitus appellatur. haec duobus constat ossibus inuicem incumbentibus & coarticulatis, quorum inferius, quod & longius est, *ωξυς* quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis conciliet, quoties integræ duobus illis ossibus extructae partis cum ligamentis, uenis, arterijs, nervis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, superius uero Radium (uti hactenus fecimus) toto sermonis contextu nuncupaturi. Duo haec ossa longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Primum itaque inferiori humeri sedi diuersa prorsus articuli specie coarctatur. Vlna enim ad humeri orbitam rotulam uel aptis in hoc exculpta sinibus, & idoneis donata, processibus articulatur. In superiori nanque ipsius sede, qua admodum crassa solidaque, & appendice non minus quam humeri inferior sedes, destituta est, duos insignes adipiscitur processus, quorum alter altero prior anteriorue habetur. ac anterior quidem is est, qui sinum in anteriori humeri sede ad elatiorē rotulae regionem exculptum spectat, suisque tuberculis illi sinui ad amussim congruit. est enim processus hic amplius

plus, & obtuso angulo similis, & perquam durus, ac solidus. Posterior autem processus anterioris formae quodammodo respondet, sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad elatiorē rotulae regionem caelatus cernitur, cum tamen sinus iste anteriori sinui profundior ampliorque merito ualeat, adhuc magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem *ωξυς*, Dores autem *ωξυς*, Hippocrates uero *ωξυς*, Galenus porro iam *ωξυς*, iam *ωξυς* uocauerunt. Quae uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus confunduntur, non haec solum unica cubiti uoce crebro uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulū, & internam eiusdem articuli sedem, ipsiusque flexum: quum interim plurimum intersit, quid singulis uocibus ab illo quem uertunt autore, intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, obscuriorem reddam, id lubens à lectore cōsiderem, ut perpetuò eadem uoce toto contextu me uti patienter ferat, neque haud scio cuius copiae gratia, aut obsecuti nominis proprii occasione, omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnae processus, ille quidem anterior, hic uero posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellant: non expendentes inde ipsos humeri tubercula quae ad rotulae ipsius latera habentur, & deinde inferiora femoris capita, aliosque nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse. In horum ulnae processus medio, quā se inuicem ē regione spectant, grandis exculpitur sinus humeri rotulanti excipiens, illique omnino respondens. Primum enim instar semicirculi, aut paulo etiam profundius quam semicirculus, caelatur: nostrique C, ac Graecorum C imagini accedit, unde etiam ab eius characteris forma Graecorum ueteres hunc sinum *ωξυς* appellauerunt. Sinus iste non obiter tantū C modo exculpit, uerū ut ad amussim humeri rotulae responderet, in ipsius medio tubere obtuso amploque protuberat, quod secundū sinum illius longitudinem fertur, & utrinque ad latera ita comprimitur sinuaturque, ut funi chordae uel quae ad trochleam rotulam uoluitur, possit cōferri. Quemadmodū enim teres chorda, rotulae sinui (ut sic dicam) pariter secundum concauum tereti inuoluitur, ita quoque hoc ulnae sinus tuber sinui rotulae conuenit. & depressa sinuaturque rursus tuberis latera, rotulae sinus extuberantibus aequatur lateribus. Quod ut fiat exactius, ulnae sinus internum latus, aliū ipso externo cauatur: quod uidelicet internū rotulae latus, multo procerius externo promineat, extuberetque. Vniuersus hic ulnae sinus laevis est, & cartilagine incrustatus, & unā cum suis processibus rotulae ita coaptatus, ut si uel minimū quid, aut magis extuberare, aut profundius insculpi, aut ampliari, aut stringi illum sinxeris, ilico uniuersam laeferis articulationem, in hoc duntaxat affabre constructam, ut eius beneficio cubitus flectatur, & extendatur, citra luxationis periculum. ad quod nō solum spectatu iucundissimus ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opitulatur, uerum etiam ligamentorum articulum stringentiū robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum sedes sinum non respiciens, aspera inaequalisque est. Quamquam denuō non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes admodum inaequaliter protuberat, quodammodoque sinuata conspicitur, ut cubitum extendentium musculorum insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera est, ut ualidior musculi cubiti flexitū posterioris insertio efficere- tur, & musculi secundos ac tertios digitorū articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque solum haec anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius processus radicem eorum musculorum nomine asperis quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad haec, ut ualidioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnae sinus C literam referentis sede, utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi definit, asperque redditur. non alia sanē occasione, quam ut ex hac ulnae parte foraminulis non peruijs obstita, ligamentorum fortium penderet exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur, radius autem quā humero iungitur, utcunque tenuis est, & ex oblonga tenuisque ceruice in amplum orbiculatumque porrigitur capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat, sinum exigit rotundum, & non amplius cauum, quem humeri caput subintrat. Ad hoc caput radius in pronum supinumque agitur, & interim quo minus cubitus flectatur, extēdaturque radij cum humero articulus, nequaquam obstat, quinimō radij sinus ad id humeri caput quoque inflectitur & extenditur, ad quod praecipue uiuat humeri capitis longitudo, amplaque ipsius sedes cartilagine incrustata, quae nunquam à radij sinu in cubiti motibus abscedit, adeo ut non oscitanter Naturae praetereundum sit artificium, quae ita humeri cum radio articulum adaptauit, ut & radius unā cum ulna flecti reflectique possit, & is interim eleganter in pronum supinumque quiescente ad humerum ulna ducatur.

K 2 Certe

Radij ad humerum articulat, & ipsius hic processu & sinu describitur.

*Ulna ad bra-
chiale ductus
& inferioris
ipsius sedis hi-
storia.*

Cæterum ulna à suo cum humero articulo deorsum^a recta quodammodo uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorq; tantisper facta dum ad brachiale usq; pertingat, illic enim ex^b tenui longaq; ceruice rursus nonnihil aucta, appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipsius parte^c processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci dissectores à scriptorij styli imagine *παραστυλίου* appellat: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utq; ab ipso^d ligamen articulum cōtinens pronascatur. Verum huius processus usum paulo post, uel Galeni huic processui nimum tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internū latum acuti illius processus inaequalem quen- dam nanciscitur^e sinum, in quem^f cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex par- te ita inter brachiale & ulnam audies repositam, ut neq; brachiali neq; ulnæ adnascatur, eiusq; generis cartilago sit, quam priuatim in maxillæ inferioris ad superiorem articulis, & in cla- uicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porro si sinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota sedes brachiale spectans, ad eum modum cartilagine incrusta- tur, quo sinus capitag; articulorum obduci læuigariq; solent. Præter hunc sinum appendix ul- næ, in externa ipsius sede^g sinum sibi insculptum gerit, qui oblongus, & (ut sic dicam) teres est, tendini paratus, eius musculi qui postbrachiali ante paruum digitum inferius, brachialis exten- sionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ secundum ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc expendenda ueniunt: Primum itaque humilior ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processus radicem, quæ cubito innititur, aliquoulsq; gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui excarnis^h muscu- lorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguliⁱ uertex deorsum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maxime protuberat, quod huius li- næ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa uel ulna musculis illis cedat, quorum^j alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens. Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impenitus cedit, brachiali an- te paruum digitum inferitur, idq; flectit. Hæc ita protuberans lineæ, secundum inferiorem ulnæ sedem ultra medium ipsius longitudinis fertur: & præter hanc alia adhuc duæ cernuntur, quæ cum nuper dicta sic ulnam efformat, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens non teres, sed triangularis uideatur. Secunda igitur protuberans lineæ ab interiori latere radicis antero- ris processus ulnæ recta deducitur, quæ commune^k latum cum prima lineâ constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus. Aliud autem latum cum ulnæ processus anterioris longissimè procedit, atq; in hoc producitur prominet uel, ut ab ipsa ualidum pronasceretur^l ligamentū, quod radium ulnæ secundum cubiti longitudinem robu- stioris membranæ ritu connectit. Porro^m latum inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupat, quibusq; hic ab ulna & radio apta sedes paratur. Horum præcipuus est, quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi musculi in ipsorum quoq; per ulnam progressu etiam sui ortus portionem assumunt, hoc tertium latum inter secundam & tertiam consistens lineas magis aspe- rum occurrit, quam latum inter secundam lineam & primam conspicuum, à quo nullus pronas- citur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubiⁿ is principium ducit, qui radium in prouum ducentium superior est. Latum tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duo- bus minus est cōpressum, & priuatim^o lineam obtusam, sed longam & modicè prominentem, ac uiciniū tertiæ lineæ quàm primæ deductam adipiscitur. Hanc Naturæ trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius mu- sculi est, qui inter radium in supinum ducentium breuior habebitur, secundū autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negotio in- telliges, quo consideratius ea quæ modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uisū ac cognitu iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio. ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicā, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos reposuisse certissimò cognoscimus. Ad hunc itaq; mo- dum ulna multum etiam ultra mediū ipsius longitudinis se habet. Vbi uerò brachiali propin- quius accedit, teres omnino esset, nisi secūda lineæ insigniū inibi^p protuberaret, ac oblique de- orsum protensa sedem adaptaret^q quadrangularem musculo, qui radij in prouum motus opifex hinc principium sumere docebitur. Porro si quid de ulna adhuc dicendū super sit, id iam unā

in

*f. fig. b.
g. fig. i.
h. fig. i.
i. fig. i.
j. fig. i.
k. fig. i.
l. fig. i.
m. fig. i.
n. fig. i.
o. fig. i.
p. fig. i.
q. fig. i.
r. fig. i.
s. fig. i.
t. fig. i.
u. fig. i.
v. fig. i.
w. fig. i.
x. fig. i.
y. fig. i.
z. fig. i.*

in radij enarratione persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nanque^a supra^b infraq; ulnæ committitur, in^c medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obli- quatur, ut admodum ab ulna dehiscat, quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo scilicet ductu radius ulna suffultus, in prouum supinumq; promptè ageretur: partim, quò apta se- des & fundamentū musculis cōstitueretur, quos necessariò internam externamq; cubiti sedem occupare oportuit. Quamquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gra- tia radium obliquari, plurimumq; in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neque radij beneficio manus extrema, in prouum supi- numq; ducitur. Equus nanque, ouis, eiusq; generis animalia solidis, aut bifidulis donata ungui- bus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum astabilitumq; obtinent, ut ne tantil- lum quidē citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilior, quanto nos manuū motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoq; animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quàm in homine. neq; etiam adeò laxam articulationis speciem in illis, atq; in homine, est cernere. Articulatur autem radius ulnæ supra^d infraq;, differenti omnino articu- lo, supra enim ulna radium excipit, infra uerò à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latum anterioris ulnæ iuxta humerum processus, sinus quidam instar quartæ circuli partis transuer- sim exculpitur, læuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui^e internū latum capitis radij, cui sinus insculptus humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac læue & orbiculatum hic fa- ctum, in illo sinu uoluitur. Infra autē iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturq;, & insigni appendice donatur, huius appendicis humiliora sedi^f sinus insculptus, illi non abfimilis, quem paulo ante in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum superior appendicis ulnæ^g sedes capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ra- tionem radij utriusq; articuli beneficio tantummodo in prouum supinumq; agitur. Non pro- cul à superiori articulo, ubi radij^h ceruix consistit, radiusⁱ asperum abruptumq; educit proces- sum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubiti flectentium musculi aptam sedē parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis est. Verum secundum ipsius longitudinem humiliori sua sede^j acutam & insigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens, ligamentū admittit men- branæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quæ inuicem dehiscunt, colligans. Externum huius lineæ latum perinde ac^k internum quoque, compressum sinuatūq; est, ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uerò ijs qui in externa consistunt, cedat. Porro internam la- tem externo asperius est, quod priuatim^l musculus tertium pollicis os flectens, nō infimam sui exortus portionem ab illo latere sibi asciscat. Deinde superior radij sedes ē directo dicta: nu- per lineæ consistens, penē teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquoulsq; aspera occur- rit, ut in hanc duo musculi ualidiorem molirentur insertionem: quorum^m alter radium in supi- num agentium breuior est, alter uerò radium in prouum ducentium superior, cuius potissi- mum occasione asperitas illa cæatur, quòd ipse nerueam potius quàm carneam insertionē effi- ciat, longiusq; in osse producat. In radij sede brachiali contermina, quam crassescere dila- tariq; dictum est, pleraq; examussum inquirenda ueniunt. Primum enim hanc partem ita auge- ri oportuit, ut tandē apta constitueretur sedes, cuiⁿ brachiale articulari queat. necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulu, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: si mo- dō quiescente ad humerum ulna, summa manus radij beneficio, & secundariò in prouum supi- numq; agi debuit. Si nanque in radio & ulna sinus, cui brachiale articuletur, æqualis portio exculperetur, & ipse interim sinus superiorē brachialis sedem imitatus necessariò transuersim oblongus esse deberet, impossibile profectò fuisset & radium & summam manum in prouum supinum uel ferri, ulna in terim ad humerū quiescente, ac ueluti huius motus basi ac fulcimento. Pars enim brachialis quæ ulnæ sinui infereretur, inarticularetur uel, clauū modo obfaret, quo minus uel tantillum radius immota ulna moueri posset. Operæ precium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò crassescere, ut efficiendo sinui, cui brachiale articuletur, apta esset. Verum quia tenuis os nimum crassescere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portio- nem ab ulna sustineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret, contingit autem acuto ipsius processu, quem stylo dissectionum periti assimilant. Ne enim ulna, reliqua sui ap- pendicis sede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori sede^o sinus in radij appendice brachialis gratia exculpti^p cartilagine deduxit: quæ ulnæ ap- pendicem ascendens, illam à brachiali dirimit, itaq; articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem sustineat, uerum proximè non contingat, totusq; sinus (uti sanè oportuit) ad radium

*R. adij obli-
quitas.*

*R. adij ad ul-
nam articula-
tio.*

*R. adij secun-
dum ipsius lon-
gitudinem le-
uitas & aspe-
ritas.*

*Inferioris ra-
dijs partis histo-
ria.*

*Cartilago
brachiale ab
ulna dimens.*

K 3 spectet.

Libro de Os-
sibus.
Primo de Ad-
minis. diffec.
Secundo de
V. su part.

speciet. Atq; hæc sanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pu-
gnant. non enim lubet in hoc negocio alioqui satis prolixo, pascim Galeni loca, a quibus pru-
dens dissentio, subnectere, rationemq; cur aliter sentiam subijcere, quum diligens lector etiam
non admonitus, hæc abundè animaduerturus sit. Verum ne nimium Galeni Anatomiconum
coryphæi placita, eaq; potissimum quæ à studiosis in publicis sectionibus, ut expendantur re-
quirere soleo, iam præterisse uidear, in radij ulnæq; Galeni historia portionem & particulam
modò assumam, quæ prolixius sæpiusq; ab ipso inculcatur. est autem hæc, acutus ulnæ pro-
cessus, quem stylo comparamus. Vt itaq; præteream, quòd magnam, & (quantum ex ipsius scri-
ptis assequor) dimidiam sinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ ascribit, acuto huic
processui priuatum ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijq; historià in libro de
Ossibus pertractat. Vbi autem paulo post brachialis ossa recenset, cõnexus speciem exprimit,
quando tertium superioris brachialis ossium ordinis os quod paruum digitum spectat, sinua-
tum esse, atque in illud acutum ulnæ processum ingredi recenset, ac ueluti duos brachialis cum
ulnæ & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam simul refert, alte-
rum uerò ad acutum ulnæ processum. atq; ad hunc quidem nexum pertinere asserit, brachiale
in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera summam manum extendimus infle-
ctimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in
utrumque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita
enim obliquum lateralem uel motum aliàs fere semper Galenus intelligit. Quod si est, quid dici
posset absurdius, quàm hunc motum acuti illius processus munere celebrari: quum tantum
absit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum nò secus impediret, quàm si palum
bacillum uel aliquem brachiali & cubito simul ad latus sic obligares, ut sedulas matres puellorū
sinistræ manus pollicis & cubito pariter baculum alligare uideamus, quando pueros nimium si-
nistra manu uti cernunt, metuuntq; ne progressu temporis sinistra pro dextra utantur. Porro
si Galeni locum in secundo de Partium usu exequere uolueris, inibi illum quoque duplicem ar-
ticularionis speciem recensere, atque eam quæ acuto fit processu in hoc factam dicere, animad-
uersurus es, ut manus eius articuli ope in prouum supinumq;, & deinde etiam in latus ducere-
tur. Hanc sententiam re ad amissim perpenſa, non minus quàm priorem ueritatē repugnare
fateberis. idq; tunc potissimum, quando omnem fere brachialis articulationem, ad radium ob
hoc præcipue referri discas, ut radij motum, qui in supinum & prouum fit, extrema manus se-
cundariò sequeretur: & insuper colliges, illos motus debere impediri, si acutus ille processus
ex Galeni sententia brachiali articuletur. Quod (ne longius in re clarissima immorer, oues, bo-
uesq; liquidò ostendunt. nam ipsorum brachialis ad cubitum articulatio Galeni descrip-
tionibus quodammodo respõdens, neque in latera, neque in prouum, neque supinum apte moueri
potest. Illis nanque animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum pri-
uatum in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale in-
teruenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur. cuiusmodi tamen cartilago in homi-
ne spectatur, in quo etiam processus ille non tantum cartilaginis illius altitudinē excedit, quantum
superior illius qui in radij appendice sculpsit sinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminent au-
tem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali
aptum, hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic
radij sinui non unicuique tantum brachialis articuletur os, uerum inter tria brachialis ossa, quæ
radio ulnæq; coarctari docebimus, duo ad solum radij sinum referuntur, & tertium, cartila-
ginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis processum, respicit, ra-
dijs sinus geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè inibi protuberat, ubi secundum bra-
chialis os primo committitur, illo quòd subsequitur Capite dicturi sumus. Ad hunc igitur mo-
dum brachiale radio committitur. in quo præterea considerandum uenit, radij partem, cui ap-
pendix ipsius coalescit, ipsamq; appendicem in interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri,
cum ut musculo cederent radium in prouum ducentium inferiori, tum ut exactum iter ten-
dinum serici aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autē huius
radij sedis pars gibba est, quòd ita (quum extra ponatur) iniurijs ferendis pertinacior redda-
tur. ne tamen musculorum cubito exporrectorum tendines summam manum hæc perentes, &
gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturq;, sinus multi huic sedi insculpun-
tur, quibus tendines transuersis obducti ligamenti, tanquam per anulos trajecti, in secundo
libro describemus. Sunt autē huiusmodi sinus numero quatuor. ac primus quidem amplus
est, tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. Secundus tendinem
transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. Tercius quodammodo gemi-
nus

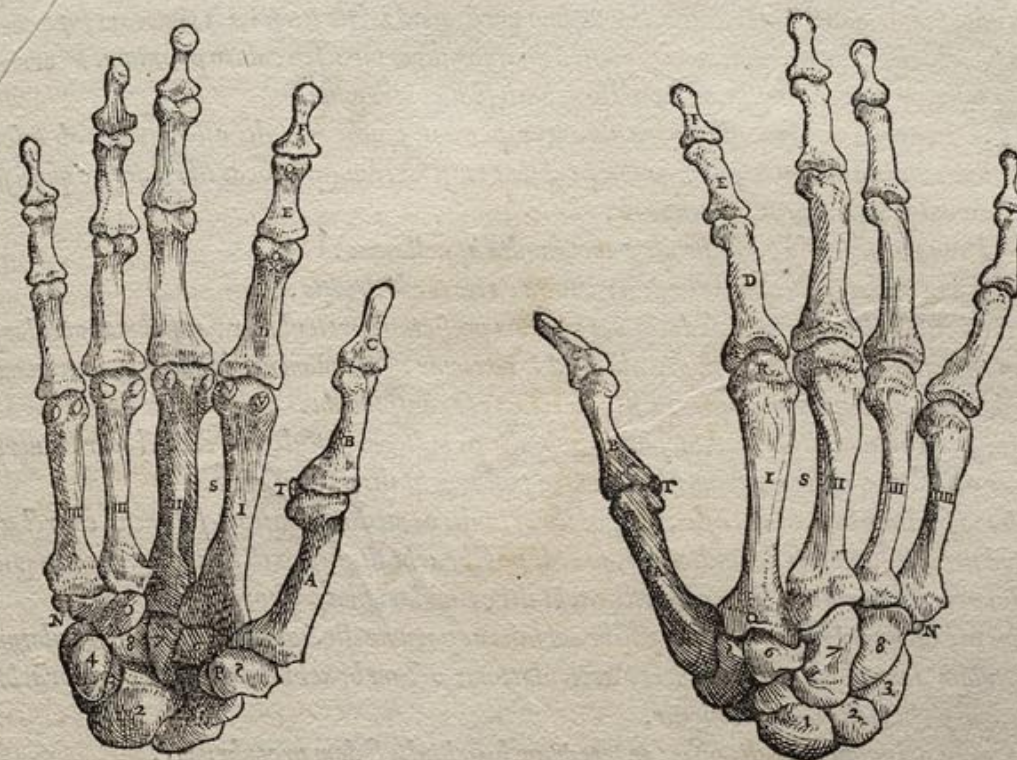
Sinus radij,
deducendis lo-
catisq; muscu-
lis ex ipsorum
sedibus apti.

nus est, bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unà cum
tendine musculi pollicem uersus indicem euerrentis, extendentis uel. Quartus sinus leuiter
admodum exculptus est, uixq; sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum
transuersum tribus tendinibus obuolutum educit, quorum unus brachialis ossi pollicem susti-
nenti inseritur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti si-
nus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatq;, uerum etiam ut tendo
illi ualidius implantetur musculi longissimi radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus,
etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendicis ulnæ articuletur sede,
sinus etiam consistit, quo musculi tendo uehitur. cuius potissimum beneficio paruus digitus
extenditur, atque is sinus & ulnæ & radio communis censetur. Iam de ulnæ & radio nihil dicen-
dum superest, præterquam quòd solida undiq; consistens substantia, illic tantum fungosa, ubi
appendices ipsi adnascuntur. intus sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulnara
diusq; humerum, femur & tibiæ ossa imitantur.

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

PRIMA FIGVRA EARVM
QVÆ VIGESIMOQVINTO
CAPITI PRÆPONVNTVR

SECVNDV.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

SEXTA FIGVRA. CVIVS
(VT ET QVINQVE PRÆCEDENTIVM
figurarum) Indicem sequenti pagina subijciemus, unà
earundem characteres explicaturi.

D V AE

D V A E priores figurae non praesenti tantum subseruiunt Capiti, uerum etiam tribus ordine subsequenter, quibus summae manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremam uel manum, quae Hippocrati ἀκρότης dicitur: ea nimirum pars quae a cubito ad extremam usque digitorum aciem habetur, quamque in brachiale et postbrachiale ac digitos partitur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid a scapulis ad extremum usque digitorum pertinet; quodque in brachium cubitum et extremam manum subdividitur. Prima igitur huius capitis figura, internam ossium summae manus sedem proponit. Secunda uero, eorundem ossium externam faciem appositissime delineatam continet. Quatuor autem figurae has seriatim subsequentes, huius Capiti sunt propriae, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie exprimunt. Illa namque quae tertia inscribitur, octo brachialis ossium simul in sua sede commissorum internam faciem commensurat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis ossium partem notat, quae cubito articulantur. Sexta brachialis ossium infernam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorque postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uero index erit huiusmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex praesentibus figuris insignantur, si modo in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodque os suo semper characterem indicatur suumque nomen ita exhibet. Idem primum uocabimus, quod 1 inscribitur. Secundum uero, quod 2. Sic itaque 1, 2, 3, 4 notant superiorem octo brachialis ossium ordinem, ipsa nimirum quatuor superiora, seu cubito proxima. Verum 5, 6, 7, 8 inferiora indicant ossa, quae postbrachialis sunt contermina.

I, II, III, IIII In prima et secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi forte magis libeat illa a digito quem sustinent, aut cui praeposuntur, nuncupare.

A, B, C 1, 2 Tria pollicis ossa, quae ferè et internodia appellamus.

D, E, F 1, 2 Tria indicis ossa, atque eadem ratio in ceteris est digitorum.

G 3, 6 Quinti brachialis ossis sinus, sedesque, cui primum pollicis os articulat. atque sinus huius longitudinem transuersum in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uero sedem c, externam auctem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.

H 3, 4, 6 Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uero in b. quinto osse sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.

K 3, 4, 6 Sedes in septimo brachialis osse, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur. h uero in eisdem figuris sedes indicatur, quae idem postbrachialis os, sextum brachialis os contingit.

L 3, 4, 6 Sedes octauae brachialis ossis, cui postbrachialis os anulari praepositum coarctatur.

M 3, 4, 6 Sedes octauae brachialis ossis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarticulat.

N 1, 2 Ossiculum accumbens externo lateri articulationis octauae brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruum digitum sustinetur.

O 2, 3, 6 Processus octauae brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.

P 2, 3, 6 Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octauae ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summam manus sedem adueniens.

Q 2 Appendix postbrachialis ossis indicem sustentis superior, quae brachiali coarctatur.

R 2 Appendix postbrachialis ossis indici praepositi inferior, quae capitulum constituit primi indicis ossis sinum subiens.

S 1, 2 Interuallum occurrens inter postbrachialis os indici praepositum, et id quod medium sustinet. In ceteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumque est ratio.

T 1, 2 In prima figura ex duobus sesaminis ossibus internae secundi pollicis articuli sedi praepositis, internum os notatur: in secunda uero figura, externum.

V, V 1 Duo sesamina ossicula, indicis articulo praeposita.

X 1 Vnicum ossiculum sesaminum, aut potius sinapis semini simile, secundo indicis articulo appositum.

Y 1 Vnicum sesaminum ossiculum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi et tertij articuli sesaminum ossiculum non appinximus.

EXTRE

EXTREMAE manus, partem cubito articulatam Graeci ἀκρότης, nos Celsum imitati Brachiale appellamus. ea octo ossibus duplici ordine distinctis constructa. Quae in natu gradioribus dura sunt & paruula, intusque parum fungosa, modicaque medulla appendicum modo oppleta, non autem prorsus medullae expertia, & potissimum quae horum maiora cernuntur. Haud parum enim omnia fortuantur magnitudinem, ut nec formam etiam, neque situm: quum ex omnibus nullum sit, quod alteri omnino respondeat: & singula priuatim aliquid adipiscuntur, quo promptè ab inuicè discerni queant. Porro utcumque sint uaria, nihilo minus mutuo tam concinnè adaptantur, ad tantamque compositionis harmoniam accedunt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit. Nisi enim ualidissima cartilaginea ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis resecueris, & accurate abraueris, unum esse tibi omnia uidebuntur, aut cum Celso ipsa incerto constare numero opinaberis. Ceterum cuncta nerueis his cartilaginosisque nexibus simul constricta (non autem ut nonnulli existimant connata) duas integras superficies unà efformant, exteriori quidem regione quantum manui ex usu est, gibbam, interiori autem sinuatam, quantumque & hoc manui expediat, concauam. Atque haec tantum superficies ligamentis obuincuntur. superius enim, quae cubito committuntur, laeua sunt, & cartilagine incrustata, quemadmodum & inferius, quae postbrachialis ossibus, & primo pollicis ossi coarctantur. Quin etiam ubi ossa se inuicem contingunt, non undique aspera & inaequalia, ac ligamentis oppleta uisuntur, uerum omnibus apertae laeuesque sinus incisi sunt, qui cartilagine laui & lubrica illiti, aliorum ossium tubercula capita uel similiter laeua, cartilagine obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis ossium ligamenta membranae uel interueniunt, nisi in inferioris ordinis ossium connexu, ubi non nihil, sed uix animaduersione dignum, ligamenti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi ossa inferiora non adeo conterminè inuicem atque superiora sunt compacta. Quod etiam merito Natura molitur, in hoc potissimum duos brachialis ossium ordines constringens, quod superior cubito, inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali & primo pollicis ossi debuerit committi. His namque ut distinctis diremptisque coarticulatur ossibus, cubito autem unius ossis modo: sic ut iure superioris ordinis ossa, uiciniùs propinquiusque ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quam inferioris ordinis ossa. Atque hanc brachialis ossium copiae ratione dissectionum periti potissimum esse referunt: huic secundario patendi difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus occurrentium uim articularum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo hactenus sagitamus uel difficilius laxa quam tensa penetrare conspiciamus. Quamquam rursus & ad innumeras manus motuum differentias, hanc ossium uim & copiam à Natura non postremo loco extructa esse animaduertimus. Ceterum quibus nam sinibus tuberibusque brachialis ossa donentur, iam enitar persequi. In superiori brachialis sede, aut ordine qui cubitum spectat, quatuor reponuntur ossa, quibus ex ipsorum qua ordinantur serie, nomina non ab re imponemus: primum perpetuo uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus: secundum uero, quod huic subsequitur, atque magis ab interno abscedit latere: tertium, quod secundo ad externum latus proximum est: quartum uero, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis ossa, quintum, sextum, septimum & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum singulorum historiam aggrediemur. Primum, secundum & tertium inuicè ualidissime proximè committuntur, & uno ordine iuncta, ac si unum essent os, superiorem brachialis sedem ita efformant, ut instar unius alicuius ossis lati oblongique capitis, in radij ulnaeque sinum, ea concinnè articulentur. Ac primum quidem, & secundum, in sinu radij appendici in sculpro reponuntur: tertium uero cartilagini innititur, quam à radio pronatam, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere scripsimus. Quamquam externum tertij ossis latus etiam acutum appendicis ulnae processum tunc contingit, quum in externum latus summam manum inclinamus. Verum interim tertium id os sinum cartilagine oblitum, qui uisus dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi proprium haberet, quum etiam processus ipse nisi secundum sinum, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum sinuum supercilia, ipseque radij appendicis in hac regione apex. Atque id uel tactu leuiter diiudicatur, si manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnam, alterius manus pollicis apicè inferere quis fuerit adnatus. Tria igitur prima brachialis ossa, superiori sede ita simul iunguntur, protuberantque, ut ueluti unum brachialis caput laeue & cartilagine incrustatum constituat, quo id cubito articulat, multisque & uehemētibus motibus, ac si uno grandi efformatum esset osse, agitur. Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articuli ligamenti portio-

Brachiale octo ossibus constructum, inter se forma differētib.

Brachialis ossa quibus sedibus, ligamentis, & quibus cartilagine obducuntur.

Cum duo brachialis ossium ordines.

Brachialis ossium nomina.

Brachialis ad cubitum atri culus.

Quae quartum os sibi peculiaris uemlicet.

Postbrachialis
lis uoce uten-
dum.

Quibusdam
postbrachialis
ossa quatuor,
quibusque quin-
que enumerat-
ur.

ARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usque digitorum deducam, Græci quidem *μετακαρπιου* nominarunt: Celsus autem, & Græcorum interpretes permulti, palmam, alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocant. uerum quia palmæ uocabulum latius patet, & brachiale quoque in palma plerisque complexitur, ac reliquis rursus palma idem quod uolæ denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu *σώος* nomen etiam pariter accommodetur, ego hactenus *μετακαρπιου* postbrachiale appellaui. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atque (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uero digitorum ossibus adnumerant. Porro nonnulli id postbrachiale ascribunt, quod in eodem fere cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatum sit: & non, ut prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoque pollicis tantum duo ossa tribuuntur, quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis non æquæ atque illa, inter se conterminum. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quod secundum pollicis os, primo eodem fere modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simplici sinu illorum ossium rotunda simpliciæ excipiunt capita. Postremo huc fortassis ductu fuisse, quod nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inferi putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inferitur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionum professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uero (quem etiam ut minimum tres quatuorue eius internodij musculos præterisse, in secundo libro auditurus es) primum pollicis internodij digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quod id supra infraque per *δυσκαρπιου*, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: supra quidem brachialis, infra uero secundum pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infra tantum quæ digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Supra enim, uel Galeni suffragio, postbrachiali per *συνκαρπιου* coarticulantur: hoc est differtia articuli, qui perquam obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo nono usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum ad eod perfunctorie postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut futura, aut clauu ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coartari uoluerit, quamuis illa ipsius esset sententia, si illum sui dogmatis non oblitum hic dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uero sit, quod rectius nos Galeni sententia accommodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaque postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum in dici præponitur, atque ita sensim fiunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumque paruo præponatur digito. Omnia supra & infraque appendice donantur, & superior quidem (cuius conexus etiam in pueris aliquando later) brachialis ossibus, uti antea diximus, coartatur, ipsaque ossa hic externa sede nonnihil latiora quam interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exterius gibbam, intus uero cauum aptius hic efformaret. Quin etiam appendices hæ lateribus se inuicem contingunt, & cartilaginei ligamenti internetu inuicem alligantur. Inferiores uero appendices grandes quoque sunt, & in rotundum ac ab externa manus sede in internum oblongum caput desinunt: quod cartilagine obductum, primi digitorum ossis sinum subintrat. Hæ appendices lateribus se etiam contingunt, sed non adeo pertinaciter atque superiores, quæ brachiali coartantur, nihilominus tamen quæ inuicem respiciunt, sinuatae sunt, ligamentaque cartilaginea educunt, quorum opera ualide connectuntur. In medio autem ductu, & secundum postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatu interuallo inuicem dehiscunt. atque id magni cuiusdam usus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt, duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primū quatuor digitorum osses flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uero latus postbrachialis ossis indicem sustentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito prepositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interuallaque hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorum moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa merito intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur, ut

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longioribus.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

Postbrachialis ossium interualla.

Qui postbrachialis ossa musculis cedant.

ut & hic quoque musculorum portio tutam aptamque sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiumque attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundum longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchre extuberantia cernimus, pro musculorum uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportunam trium brachiale flectentium musculorum insertionem excipiant. Neque id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaque exigunt comune, uerum etiam intus oblongum sinum medullæ reponenda aptum sibi uendicant. Porro postbrachiale iustissime quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digitum liquidò commonstrat. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At fatius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigessim quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes tabulæ, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuræ (ut singule duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subiicit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniuit, estque postbrachialis os indicem sustentens, alterum B indicatur, estque primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatū. Præsentit itaque figura primi digitorum articuli osses quatuor proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachialis ossis. D uero sinum primi indicis ossis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FL. SECUNDA. TERTIA.
GVRA.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat, E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subijceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis ossis. I uero & K sinus secundi ossis, quos duo capita primi ossis subintrant. L autem sinum significat, in medio caput primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusque digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characterebus non obliuiscimur. Verum istas articularum imagines etiam ex duabus primis uigessim quinti Capitis figuris petere integrum est.

Fig. 1. ca.
1. pollicis
2. A, B.
C. indicis
D, E.
F. indicis
G, H.
I. indicis
K. indicis
L. indicis
M. indicis
N. indicis
O. indicis
P. indicis
Q. indicis
R. indicis
S. indicis
T. indicis
U. indicis
V. indicis
W. indicis
X. indicis
Y. indicis
Z. indicis

MNES manus digitos ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam *φάλαγγες* & *συνκαρπιες* & *κινδύνοι* uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atque hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contra Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quod supra infraque appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus cōtingit grandior, medullæ afferuanda gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quod uero digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus fiunt motus, ac eorum quæ illis apprehenduntur differentiam indigamus, neminem latere arbitror. Deinde quod neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuisse, uel hinc promptissime colligitur, quoniam si illum excederent numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus merito formari.

L quod

quod nulli auxiliarentur functioni (abundē enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamque digitorum extensionem uitarent, hanc minus firmam, quam nunc sit, efficientia. Ex pluribus nanque constructa partibus leuiori negotio fatigantur, lassantur, & a suo robore exoluuntur, quam quæ paucioribus efformantur: tunc præcipue, quum omnes particulae simul coniunctæ committantur (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarū munij, referuari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantē figurā digitos agere nequiremus, ut igitur uariē mouerentur, patiendiq; promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem prælocatum os postposito, aut uelut uento, maius esse operæ præcipue est, merito Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacq; ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorū formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens. Quanquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cuteq; obiectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quod eiusmodi figurā reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quæ nulla extuberet eminentia, a foris occurrantibus frangenda collidenda ue. Quod enim digiti extrinsecus quidem accuratē gibbi sint, intus uerō ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna nanque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendunt: quæ omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existētib; ut interim præteream duriusculam neruisq; oppletam adipem, internæ digitorum sedi, eorum quæ iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorū occasione, subtenfam, atq; in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porro quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patiendi pertinaciam examulsum gibbos constructi. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxii, quumq; inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuum relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquam ex usu erat. Atque his quæ modò diximus pollex paruusq; digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrunq; latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uerō contrā internum: quod his sedibus ab aliquo non tutantur, adeo, ut non minimam Naturæ solertiam in totius digiti figura uideamus: à qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorū os se offert, quod non supra infraq; crassius & spissius sit, quam secundum ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus fere longis ossibus commune cernitur, quæ ad articulationem perpetuò crassescunt, augenturq;. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleq; admodum incommodarent, ipsiq; articuli, nisi amplioribus basibus concinnē adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium à totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesius uidere est, inter digitorum latera uacua constitueret sedes, quæ liquorem digitis complecti non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uerō hæc ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodq; digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neq; etiam in articulo regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent. Si modò primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumq; & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad hæc, tertio digitorū ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt, tanto enim minus prominent, quantum sedem ungues occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quam in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusq; ossis sedes nihil minus quam gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multò aliter quam externa digitorū sedes: dum modo & hinc quoq; primum pollicis os seduferis, quod brachialis ossibus interna ipsius sede responderet. Nam et si supra infraq; ad articulo rum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumq; & planum est. at potius gibbum, magisq; intus quam foris acutum. Quod fanè Natura haudquaquam fortuito casuq; machinatur. secundi enim & tertij pollicis ossis interna sedi, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profectò nisi ossium interna sedes ampla depressaq; & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quam teretia corpora inuicem nunquā inniti cernimus.

Iusta ossium
magnitudo.

Decem ossium
& integrorū
digitorum for-
ma.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsis duntaxat applicari debuerent, imò operæ præcipue fuit, & ex hac ossium sede ligamentum nasci, secundum longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosq; ne ab osse exurgant declinentue complectens. Cuiusmodi uerò tendines ossibus exporrigantur, quæq; ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro assatim recensebimus. in præsentem autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaq; pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum nasci, eo libro audies, tendinem musculi deducēs, qui tertio pollicis ossi ualidissime inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentū Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquò aberraturū (ut qui undique musculis primo pollicis ossi proprijs continetur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumq;, interna sede extrui, præcipue quum & id musculis ipsi attentis insertisq; in idoneum extitisset. Primis uerò quatuor digitorum ossibus duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uerò, qui succumbit, tertio implantatur: adeo ut tribus horum digitorū ossibus eiusmodi uehātur tendines, eiusq; generis ligamentis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: præcipue autem prima & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertijs enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur depressa & plana. Aequum igitur fuit, hæc ossa non secus formari, quam si una pars teretis corporis diuisi essent, tendines uerò ipsis exporrecti altera eius corporis pars, ut scilicet ossa simul cum tendinibus teretem digiti imaginem constituent. Externæ enim digitorum sedi eiusmodi nulli deducuntur tendines, at membranæ modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adnascuntur. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataq; sunt, neque ulla pollicis paruusq; digiti ac indicis ossium, hæc ex parte cum reliquorum digitorum ossibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidiæ partis lateri. quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis digitorum ossibus interna sede compressum amplumq; cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longè profectò alia quam Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorū imaginem describens. Verum iam tempestiuum erit, Naturæ prouidentia in digitorum articulis contemplari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequenti sinu subire, ac exteriora sinuum supercilia insignius quam interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronūciat, eandemq; articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Ut modò nihil dicam de tendinibus musculorum, qui digitos in latera ducunt, & à Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quam primis, communes censentur, quum interim nunc facile sinus ostendatur, neq; tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quinto brachialis ossi rara peculiariq; committitur articulationis specie, quæ & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumq; modum parata est, ut priuatim magis motui qui in latera perficitur, quam flexioni extensioniq; subseruiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exterioriq; sede insignius, quam in lateribus, cæatur. Primum autem pollicis os superius transuersim, seu secundum internum ac externum latus inculpitur, & interius exteriusq; protuberans quinti brachialis ossis sinui eleganter cōgruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulatur. non tamen adeo insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulo rum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verum quum interna primi pollicis ossis sedes magis quam externa promineat, & quinti brachialis ossis sinus altius inibi inculptum, profundius subeat, id primū pollicis os magis flecti quam extendi potest. Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulatur, quam *gryphosorum* Græci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, rotundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongū est, in lateribusq; uix magis quam in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amulsum aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quam in latera inclinatur. quum interim æque in latus duceretur, si capitulum primi ossis ad amulsum rotundum esset, & in lateribus æque ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulū in interna sede ualde deprimitur) secundū os maxime ac in acutissimum angulum flecti deberet. uerum quo minus id facit, duo hinc obstant ossicula sesami seminis imagini à Græcis assimilata. Quod uerò secundū pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi ossis in cau-

Primo de V.
su part.
Ossium digi-
torum articu-
lationis ratio.

Primo de Ad
ministi. differt.

Primi polli-
cis ossis ad bra-
chiale nexus.

Secundi polli-
cis ossis cum
primo articu-
li species, ip-
susq; motus.

L 2 fa est,

sa est, inibi adeo leuiter depressum, hicq; (ut & in lateribus) aequaliter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quam uero affabre, quibusq; rationibus Natura haec molitur, nihil sane promptius nos edocet, quam pollicis officia, quae post cognitam ossium constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quam prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, persequi possit. Secundum pollicis os tertio ossi, secus quam primum ipsius os brachialis, & aliter quam secundum primo, committitur. Inferior namque secundum ossis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quam ipsa capitula cartilagine in crustatur. Superior uero tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo disinctos. Sinus hi, duo secundum ossis excipiunt capitula, ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundum ossis capitulum medio cauatam, atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimq; tertium os excipit, ac mutuo ingressu ambo ossa tam scitè coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectiq; queat, nequaquam uero, uel minimum etiam, in latus ducatur. Quod autem tertium os in angulum flectitur, & interim non ultra rectam lineam extenditur, sed potius à flexione duntaxat erigitur, capitula sinusq; articuli in causa sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amulsum respondent, in interiora magis quam exteriora feruntur, deprimunturq; ac in externam sedem adeo oblique porriguntur atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaq; tertium os in posteriora inclinari prohibeant. quemadmodum etiam ipsi articulo cōducere tunc discimus, quum ipsius in flexu ulum perpendimus: & unā colligimus, quibus modis articulus ipse infirmaretur, si aequè extendi, duciq; in latera posset, atque iam magna Naturae prouidentia flectitur.

Primi, secundi, tertij articulationis quatuor digitorum forma.

*IOAN. CEN-
TVRIO-
NIS
mobiles ac ele-
gantes digiti.*

*Tertij ossis
digitorum pro-
cessu.*

*Quinq; digi-
tos iure sa-
ctos.*

*Digitum
dignitas.*

Huiusmodi sanè articulationis specie reliquorum digitorum secundum tertij coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, secundum pollicis articulo conuenit. Verum longe magis illo in latus ducitur, non tamen adeo insigniter atque flectitur. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porriguntur, deprimunturq; in lateribus autem non admodum latefcunt, sed modicè tamen etiam inibi deprimuntur: adeo ut promptior sit flexio, quam aut extensio, aut in latus ductio. Quamquam rursus index & paruus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur, id quod potissimum ex capitis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Quod autem quatuor digitorum primi articuli, uix in aequè acutum angulum ac secundum & tertij articuli flectantur, non ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimere-
tur: sed "exigua quaedam ossicula, quae sesami seminis imagini comparatur, hoc praestant, quia & articulum firman, ac ne plus aequo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorum articuli reflectuntur extenduntur ue magis, quam ceteri, quod brachialis capita etiam externa sede compressiora cernantur, quam digitorum ossium capita: quae in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimuntur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimum tertia. Cuius rei specimen pulchrè reddit, summae spei accuratissimiq; iudicij adolescens, generis praeterea nobilitate ac ingenuis moribus singulariq; bonarum literarum ac uariarum disciplinarum eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRI-
GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregiè teretes, longos, & ad omne artificium quam maxime idoneos, ac peregrinos) in posteriora adeo mirifice intorquet, ut illis aequam, perinde atque nos uola, continere queat. Quamquam is non digitorum modo articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potissimum costarum ad thoracis uertebras, miram laxitatem non mediocri robore functam, ostendat. Atque huiusmodi fere digitorum articulationis: quae etiam haud difficulter attestatur, digitorum ossa iuxta articulos merito crassiora euasisse, quam in reliqua ossium longitudine. Quod autem tertium os inferiori sua sede, qua nulli alteri coarctatur ossi, etiam protuberet, asperumq; capitulum duobus quasi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accidit, ut toti internae huius ossis sedi "tendo qui ipsum flectit adnascatur, ac demum suo sine in ossis apicem ualidissime inferatur. est enim is tendo omnium digitorum reliqua ossa mouentium facile maximus, robustissimamq; inflectionem tentans. Porro quinq; digitos oportuisse fingi, inuentu nequaquam arduum est, si expendamus, ad quae officia digiti nobis ex ulu sint. Si enim pauciores essent, permulta actiones imperfectius obirentur, pluribus uero in nullum ulum indigemus. Quod autem si pauciores formarentur, pleraeq; actiones interciderent, promptè assequemur, si singulos priuatim sermone pertractemus. Pollice namque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quicq; ob id Graecis ἀντίχης, quasi promanū dicas, nuncupatur) deperdito, omnes ceteri potestate interciderent, quum absque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipsi doceant, qui furibus pollicem quo potissimum crumenae aut loculi praescindunt, non

non minus quam aurem amputare solent. Ac eadem fere ratione etiam Athenienses Aginctis qui classe ualebant, pollicem praecindi decreuerunt. Reliquorum uero digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq; artium opera ipsis praecipue confici cernimus: & si quid uiolentius operamur, illos potissimum in opus adscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs ulum praebent, at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amulsum constrictos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accommodus, operculi modo alijs adiectus. porro si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impense dirempti disunctiq; id completi debeant, praeterquam quod id pluribus digitis aptè comprehendendi, pluribusq; suis partibus digitos accedere committiq; cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicè adduci abducq; plurimum potuisse. Pollex enim intrinsecus in modum orbiculatim comprehendit. Quod si sit, quis ignorat plures quinque corpore in eum modum superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit. Quamobrem digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit. Quamobrem uero digiti inaequales extruantur, mediisq; longitudine ceteros uincat, hinc colligitur, quod digitorum extrema ad aequalitatem pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiore in ambitu comprehendimus: quumq; in ipsis liquorem, aut exiguum aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendendis, retinendisq; uel fortiter emit tendis abijciendisq; aequalis undiq; apprehensio plurimum confert. Cōspiciuntur enim in unam circuli circumferentiam quinq; digiti cōcurrere, si quando illis corpus exquisitè sphaericū amplectimur. Praeterea ad manus accurate ocludendas, quādo uel exiguum corpus uel humidum ad amulsum cōtinere animus est, digitorum inaequalitas ulum praestat manifestū: atq; huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicè namq; quū ceteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq; situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediam brachialis regionem sibi uendicans, à pluribus sanè functionibus manum impediret: ac imprimis eas interceperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisque uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disungi adiungiq;. Quum uero transuersa manus regio ad indicem aequè, atque ad paruus digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordini laxè articulari. Oportebat enim manus indicibus ad inuicem conuerti, averti autem paruus digitus, quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullā sedem finit uacuum, index uero non paruam, quae pollicis beneficio ocludi obturariq; modo operculi potest.

*Digitus
maiores.*

*Pollicem pul-
cherrime scimus.*

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMI semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti praecipue famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti praeposita, & internam summam manus sedem unā cum ossiculis hoc Capite describendis cōmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & Y. quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item hic impense facit secunda figura trigesimo tertio Capiti praelocanda, ad characteres u (quod etiam inibi in prima uisitur figura) & ω & *. Quin etiam figurae integram ossium compagem referentes, haec ossicula k notata proponunt.

A B C D
Ceteri priuatim hac tabella duo delineantur ossicula, primo pollicis in pedem internodii subiecta, ac in nuper dicta figura ω & * insignita. ac A qui dem hic notat interioris ossis inferiorem sedem, terra innitentem: B eiusdem ossis superiorem sedem, quae caput spectat pedij ossis pollicem sustinentis. C exterioris minorisq; ossis humiliorē sedem indicat: D uero superiorem.

DISSECTIONVM professores quorundam ossiculorum meminerunt, quae quidem articulos implere, stringere, ac quod minus luxationi redderentur obnoxii, firmare docent. at interim in quibus nam reponantur articulis, quibusq; sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportune faciam, si modò quibus nam in locis eius generis ossicula repererim, hic subiecero: unumquemq; interim admouens, ut etiam in pluribus articulis, quam ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Sentim namque & temporis successu illa in pluribus obseruari articulis, quam prima

*Quibus sedi-
bus sesamina
ossicula reponantur.*

L 3 fronte

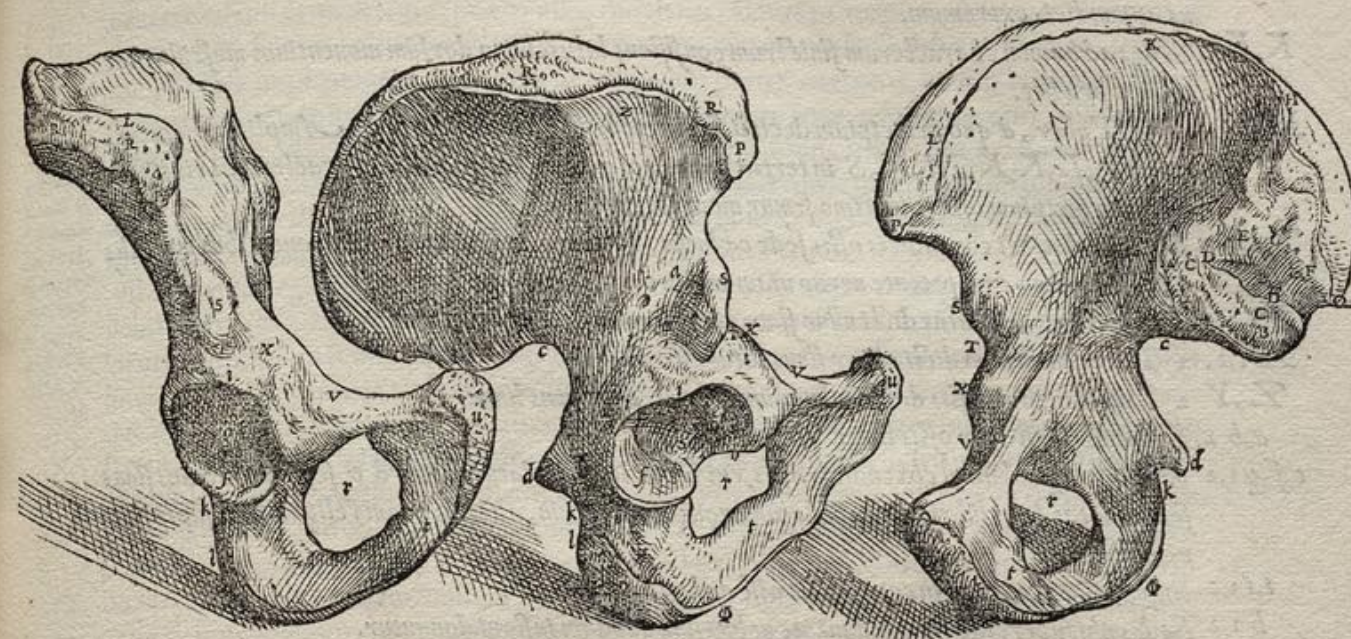
In manu.

fronte mihi occurrere. Primum itaque in interna sede secundi pollicis articuli, quo primum ipsius os secundo articulatur, duo reponuntur ossicula utrunque rotunda, & solida, & non multum ab orizae seminis forma discedentia. sunt enim paulo quam semen ipsum breuiora. utrum, ut orizae semen una parte depressum uisitur, sic & horum ossiculorum pars depressa, mo dieq; cauata, & cartilagine ea parte in crustata est, qua primo pollicis ossi ambo committuntur. Incumbunt enim primi ossis capituli internae sedis ad ipsius capituli radicem, & ubi id primum cartilagine obduci laeuigariq; incipit, ac unum ossiculum latus externum interioris sedis capituli, alterum uero internum latus eiusdem sedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum tendinem ferri sinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uero haec ossicula illi pollicis ossi ualide colligentur, externa parte gibba sunt, & ossium sedem referunt quae ligamenta educit, tendinumq; insertionem excipit. Ad hunc sane modum, in primis reliquorum digitorum internodijs duo quoque ossicula reperiuntur, eodem situ posita, tantum pollicis ossiculis minora, quanto ad paruum digitum propius accesseris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti postbrachialis ossis paruum sustentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur ossicula. Reliqui autem digiti medio se habent modo. Praeterea in senibus & ossis (ut sic dicam) hominibus unicum ossiculum aliquando in interna sede tertij pollicis articuli positum animaduerti, quod sinui capituli secundi ossis dirimenti, in interna sede praeponebatur. Huiusmodi etiam ossiculum nonnunquam in singulis digitorum secundis & tertijs internodijs mihi occurrit, sed adeo exiguum ut uix mihi seminis magnitudinem aequet, adeo ut nisi in repurgandis ossibus accuratissime caueris, id (quemadmodum etiam a primis articulis) una cum ligamentis abijciatur, neque unquam se spectandum offerat. Huius etiam generis ossiculum notatu dignae magnitudinis illic plerumque obseruatur, ubi postbrachialis os paruum digitum sufficiens, octauo brachialis ossi articulatur, atque ita manus extremae ossicula se habent. In pede autem unum similiter inuenimus, ubi pedis os paruum digitum sustinens tesseram imitanti ossi coarctatur, illi prorsus respondens, quod postremo loco in manu recensui. In primis uero pedis digitorum articulis huiusmodi ossicula difficulter, praeterquam in pollice obseruantur, in senibus tamen, quod maiuscula sint, promptius se offerunt. In secundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, praeterquam in secundo pollicis internodio, cui grande satis ossiculum subijciuntur. Quamquam quae primo pollicis internodio subijciuntur, multo insigniora ossicula sint, & horum rursus internum externum longe grandius. Hec quae capiti pedis ossis (quod pollicis primi ossis sinum subire dicemus) committuntur, leuiter sinuata sunt, & cartilagine in crustata, illius capituli gibbo pulchre conueniunt. Inferiori autem sede, quae terram spectant, orbiculata sunt, & dimidia parti emundatae pilae non absimilia. Haec profecto longe sunt solidissima, & praeterquam quod primo pollicis praeficiuntur articulo, tendinem muniunt, quo secundum pollicis os flectitur. Ipsa enim utrinque ad tendinis latus protuberantia, quo minus a pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter praecauent. Atque alterum horum ossiculorum illud est, cuius magis & occultae philosophiae sectatores adeo prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam esse tradunt ciceris imagini respondens, nulliq; corruptioni obnoxium, quod in terra post mortem reconditum instar seminis hominem in extremi iudicii die producturum affirmant. Est sane utrumque os, sed potissimum exterius, mundato ciceri perquam simile, si modò id ad mediam ciceris partem referas: aut si utrumque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum scilicet ad imaginem spectat. Dein in grandioribus hominibus internum id ossiculum etiam tantum est, ut tesseram ex ipso promptè pareatur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis ossicula haec differunt, quod aliorum ossium modo frangantur, exuranturq;: quamquam sane corruptioni admodum reluctancia, ac ut prius dictum est, solida sint. Dogma autem, quo ex eiusmodi ossiculo hominem, cuius nunc inmensam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis disceptandum edimquemus, qui sibi solis liberam de resurrectione animarumq; immortalitate alterationem & sententiam uendicant. Atque illorum etiam causa nunc de mirabilibus occultisq; dextri pollicis interni ossiculi uiribus nihil subijciemus, quantum uis etiam suspensi furis, ac interdum simul amatoris, uel ex publicis sectionibus eius ossis melior nobis suppetat copia, quam illis tribus apud Venetos truculentissimis scortis, quae nuper huius ossiculi, cordisq; pueruli uirginis ma sculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuocq; cor exemerunt, ac (ut ierant dignissima) flagitij sui grauissimas poenas dederunt. Porro ossiculum id Arabibus ac uere occultis tenebricosisq; illis philosophis, Albadaran nuncupatum esse, superstitiosis quibusdam uiris notius, quam Anatomes studiosis, est: qui & quartum brachialis os ciceri alsimilare possent.

*In pede quae ossicula habent.**Ossicula magis ac occultae philosophiae sectatoribus familiare.**Albadaran.*

PRIMA VIGESIMI
NONI CAP. FIGURA.

TERTIA

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHARACTERVM (qui pro Capitis contextus serie mutuo se consequuntur) Index.

H I S tribus figuris os delineatur, dextro sacri ossis lateri commissum, ac prima quidem huius ossis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in sceletro ab anteriori regione inspecto se offerret, quemadmodum in prima figura trium illarum est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius ossis sedem undecumq; exprimit, quae externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram ossium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito situ internam huius ossis sedem appositissime ostendit. Ceterum et si omnes harum figurarum notae priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsae tamen obiter integrum quod hic delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; subdividere licebit. Vt scilicet in secunda figura a c, per b, ad S: ac rursus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os a coxendicis offe quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda & tertia inter V, per s, & h, ad P: & in tertia inter V, per O, & s, ad P intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uero totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quae scilicet in secunda figura ad sinistram latus characterum V, s, b, & P consistit. In tertia autem ad dextrum V, O, s, & P.

A, B, C, D, E, F, G in 3 Sedes ilium ossis notatur, quae sacri ossis transuersis necditur processibus, ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum ossis sacri ossium transuersorum processuum protuberans pars subit. Et B rursus ossis ilium partem indicat, instar cultri acutam tenuemq; C & C oblongum tuber ilium ossis, sacri ossis processu oblongo sinui congruens. D & D longus ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorsi spinae modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amussim sacri ossis sinibus tuberibusq; respondens, quam E & F duo ueluti tubera indicuntur, sinus sacri ossis obscurè ingreditia. G autem sinus notatur, qui ossis sacri tuber admitteret, transuersim duos illos sacri ossis sinus

L 4 inter.

DE

intercedens. At huiusmodi non admodum accuratè exprimuntur, quum hæc ossis sedes aspera, inæqualis & effractæ rupis modo uariam se spectandam offert.

H, I, 2, 3 Quicquid ad dextrum **H** & **I** in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistram, portionem illius ossis indicat, posterius quàm transversorum sacri ossis processuum amplitudo educta. **L, R** **R, P** in prima: Quæ **H, R, R, P** in secunda: & **P, L, H, Q** in tertia, Appendix illius ossis indicatur. Cæterum **L** internum appendicis latus priuatim notatur. Rursum **R** exter num appendicis latus, interno minus compressum. **P** anteriori appendicis extremum, **Q** posteri us appendicis extremum.

K, K, 3 Sedes ad horum characterum sinistram consistens latus, nono dorsum mouentium musculo prin cipium præbet.

M, N, 3 **O, 3** Tuber, à quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam **P, L, K, K, M, N, S** in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circumscri bitur, principium offert septimo femur mouentis musculo.

T, 1, 2, 3 Sinus in elatori coxendicis ossis sede calatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis unâ cum primo cruripetente neruo uiam præbens.

S, 1, 2, 3 Tuber exterum latus dicti nunc sinus constituens.

X, 1, 2, 3 Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.

Z, Y, 2 Prima in ilium ossis dorso admodum obscurè apparens linea.

a, b, 2 Secunda dorsum ilium ossis linea.

e, f, g, 1, 2 Sinus & acetabulum coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porro **g** separatim huius sinus sedem notat leui lubrica & cartilagine non in crustatam, altius quàm reliqua sinus superfici es, insculptam.

i, i, 1, 2 Supercilia acetabuli in coxendicis osse calati.

b, 1, 2 Sedes ubi supercilia intercedunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.

c, 2, 3 Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.

d, 2, 3 Processus coxendicis ossis, à quo ligamentum ad sacrum os enascitur.

k, 1, 2, 3 Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.

l, m, n, o, p, q In secunda figura, laute duntaxat in prima coxendicis ossis appendix notatur. ac I quidem posteriori appendicis terminus insignitur: quæ uero anterior, **m** autem prima appendicis impressio, o secunda, **n** tertia, **p** ad quæ quarta.

u, u, 1, 2 Sedes notatur, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed **u** in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, à qua cartilago abscissit. in secunda uero, externa ei us ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.

r, 1, 2, 3 Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminibus patentissimum.

v, 1, 2, 3 Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima cruripetens uena & arteria, ac in uiris se minaria uasa deducuntur.

s, 1, 2, 3 Sinus in elatori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uena & arteria, tertioq; cruripeten ti neruo, uiam porrigen.

t, 1, 2, 3 Hæc sede pubis os nonnihil crassecit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis muscu lum, & alterum ipsius corpus, educit.

L. lib. de Offi bus cap. 20.

Ilum os.

Pubis.

Coxendicis.

In lib. de Ar ticulis.

TRANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium processibus, utrin que unum connectitur os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, illium os uocatur: anterior uero eiusdem ossis pars, qua in pubis re gione cum alterius lateris osse committitur, ampliter perforatum est. Pu bis os: media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os ap pellatur. adeo ut unius lateris os non secus denominetur, quàm si tribus propria circumscriptio terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæterum Cello unum os, coxæ os: auctori uero Introductorij seu Medici, quemadmodum & Hippocrati nonnunquā *ixioy* (quod est coxædix) dicitur. quamuis interim & latiorē posterioremq; huius ossis partem ilium, anteriorem uero pubis

pubis os uterq; aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. Arbitror autem sola nomi na sectantium uenia etiam quum alterius tantum ossis latæ partis mentio mihi incideret, illium os posse dicere, quum ilis aut ile usurpatu minus frequens sit. His itaque ossibus maxima in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapula potissimum articulandis humeris formantur, ita sa ne hæc ossa in hoc præcipue sunt accommoda, ut femora ipsis articulentur, horumq; ope ho mo erigatur, & sedeat. Dein, ut scapula cernitur ampla, uarijsq; processibus donata (quo mu sculis pluribus admittendis, educendisq; aptior esset) sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum semur mo uentes musculi pronascantur, præter alios qui ab his ossibus principium ducentes tibiæ, & thoracis, & dorsi motibus famulantur. Cæterum qui nam musculi ab his ossibus enascantur, quicq; in ipsa implantentur, orationis series ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minime prætereundus est horum ossium usus nequaquam infimus, quo communi os sium modo, reliquis corporis partibus instar fulcrorum subiiciuntur, reliquisq; partes conti nent & amplexantur. Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam effor mant, quæ intestina concinnè sustinet, & uesciam, & in sceminis uterum elegantissimè conti net, ac demum eas, quas amplectitur partes, tunc munit. Primum itaq; illium ossis, sedes sacro ossi commissa, egregiè uaria est: quemadmodum sacri ossis transuersus processus ea sede, qua ilium ossibus connectuntur, admodum uarios multiplicesq; esset ulimus. Singulis nanque il lorum processuum sinibus, illium ossis tubera, & eorundem processuum tuberibus, illium ossis sinus ita correspondent, ut uarijs partibus mutuo ingressu ilium os sacro committatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut sinibus tuberibusq; leuibus & carti lagine lubrica incrustatis, uerum cōnexu ualidissimo, & in symphysis seu unionis classē quasi referendo, quæ cartilaginosa ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæ terum ossis ilium sinui, & tuberum quibus id sacro ossi committitur forma, ex sacri ossis descri ptione leui negotio petitur. Vt enim transuersus sacri ossis processus primum oblongo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os, oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia pro cessuum sinus anterior pars, sinus ue supercilia, satis insigniter protuberat, porrigiturq; illium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem sinus insculpuntur, quos protuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humilima eorum sinuum sedes conspicitur, illium os quasi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis transuerso processu superficiem constituat. Rursus oblongo sacri ossis tuberi, quod instar spinæ in processuum si nibus eminere relatum est, oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amussim su sciens. Porro duobus processuum sinibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consisten tibus, & tuberi transuersum in illorum sinuum medio prominenti, illium os nō æquè concinnè respondet, quum scilicet non adeo procerè extuberet, atq; illi processuum sinus altè calantur. Neque etiam ilium os, illorum sinuum tuberi, sedem, qua id susceperetur, parat. atque (ut semel dicam) sacrum os ilium ossi non admodum hac sede, ubi duo illi ossis sacri processuum sinus conspiciuntur, conterminum est, sed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc ossa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem ossa dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reli qua ossa illis sedibus quibus inuicem compinguntur, ampla crassa q; ideo esse nouimus, ut ua lidiorem amplioremq; connexum efficerent. Atque hæc crassa ilium ossis pars in posteriora longe magis quàm transuersorum sacri ossis processuum amplitudo, porrigitur prominēq; tum quod ilium os amplissimum latissimumq; scapulae modo esse oportuit, ut semur mouen tes & alios plerisque musculos paulo post enarrandos, à se pronasci sinat: tum, ut ad postero rem sacri ossis sedem aptum constitueret locum, à quo quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: unâ cum dorsum mouentium undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo ab interno latere ossis ilium (quâ id in posteriora ferri diximus) & ab ossis sa cri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac musculus dorsum mouentium decimus tertius, ab hac etiam ossis sacri, & ilium ossis sede, initium sumēs. Porro reliqua ilium ossis am plitudo planæ semicirculari figuræ non absimilis, superiori sua sede secundum totā semicirculi circumferentiam, appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium ossis dicebatur. Ipsi nanq; dorsum ilium ossis uocant, externam suæ amplitudinis sedem, quia hæc ampla est, & si cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendix autem sedes extrorsum prominet, ac ue luti illius dorsi spina iure censetur. Verum & si ueteres hæc nomina rectè instituerint, & Gale nus quoque eorum nomenclaturam, ut & ossis sedium differentiā, apud illos fuisse animaduertit, nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibiā & femur mouentium musculorum descri ptione

Ossium sacri ossis lateribus commissuram us.

Ilum ossis se des sacro ossi commissa qua lis.

Ilum ossis pars reuorsum ma gis quàm sacri ossis transuer si processus ex portecta.

Ilum ossis ap pendix.

Spina. Dorsum.

L. lib. 2. de Ar ticulis. differt.

Quibus mus-
culis appen-
dix occupetur.

Quibus inter-
na ilium ossis
amplius.

Sinus coxen-
dici ossis supe-
riori sedi in-
sculptus.

Sinus tubera.

Quomodo co-
xendici ossis
robore sit pro-
spectum.
Illi ossis dor-
si linea, et ip-
sum occupan-
tes musculi.

Accetabulum
femori articu-
lando paratiss.

ptione confudit: quod nos, quoad licebit euitates, Dorsum ossis ilium suae amplitudinis exter-
nam regionem appellabimus: Spinam uero, femicircularem ipsius appendicem, quae aspera
inaequalisq; & interno externoq; latere compressa uisitur. Comprimitur quidem interna
sede, ut hac inibi amplior euadat, & carnosam transuersi abdominis musculi partem, illinc
aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorq; fit, ut potissima oblique
ascendens abdominis musculi carnea pars hinc principiumumat, & oblique descendens
abdominis musculus ipsi inferatur. His enim tribus musculis uniuersa superior appendicis se-
des occupatur, atque ut illi ampliores carnosioresq; in ilium lateribus quam iuxta dorsum, aut in
abdominis anteriori sede sunt, ita quoque appendicis pars, quae abdominis latera respicit, an-
teriorq; est, una cum ilium ossis sede, cui appendix committitur, crassior est, quam pars uerte-
bris & dorso proxima. Anterior uero appendicis extremum, anterior uel spinae ilium ossis pars
ideo est crassissima, quod praeter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis princi-
pium porrigat, quorum alter tibiae motorum primus, alter autem sextus censebitur. Ab interna
ilium ossis amplitudinis sede, primum musculus enascitur, qui dorsi motorum nonus erit, qui
ex laui, sed utunque ampla ilium ossis impressione (quae ad regionem transuersi quintae
lumborum uerterbrae processus conspicua est) ortus sui portionem adipiscitur. Verum praeter
hanc ilium ossis compressionem, alia magna ipsius est amplitudo caua, & minimum aspera,
quam musculus occupat femur mouentium septimus, quem carneo amploq; principio instar
femicirculi ex interna hac ilium ossis amplitudine pronasci, ac deinde sensim arctari, simulq; cum
sexti femur mouentium musculi tendine, primoq; crus petiti nervo, per sinu ferri docebitur,
sibi priuatim in coxendici ossis exculptum. In elatiori enim coxendici ossis sede, iuxta superio-
rem acetabuli, cui femoris caput inarticulari audies, regionem, sinus inciditur amplius, & mu-
sculis hac descendentes respondens, qui in mundato ossis foraminulis quibusdam in hoc op-
pletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi laeue lubricumq; ac ueluti
lineam in unum cernitur, ut recte ad hunc sinus septimus ille femoris musculus, una cum
sexti musculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius sinus latera, unum
insigne satis prominens tuberculum hunc sinus augens, ac quo minus hac descendentes muscu-
li ex sinu declinent, autor. Verum praeter hunc usum, tuberculum ad externum sinus latius con-
sistens, nonum tibiae mouentium producit musculus, cuius etiam usus gratia utunque am-
plum inaequalisq; uisitur, paruum sinulum instar scissurae sibi uendicans, a quo fortis ille mu-
sculus enascitur. Alter uero tuber, internu sinus nuper dicti latius constituit, tum articula-
tionis roborisq; nomine, tum etiam quod id totius corporis altissimo sinu, cui femur articu-
latur, caelandum fuerat. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad ela-
torem sui cum sacro osse connexus regionem, crassum ualidumq; redditur, & ueluti ad secun-
di tuberculi internam sedem continuo tubere porrigitur, quod non solum coxendici ossis ro-
bur adauget, uerum etiam principium offert musculo femur mouentium decimo, qui internam
pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumuertit. Porro ab ilium ossis dorso, seu
externa ipsius amplitudine, quae interiori ipsius ossis sede asperior est, tres potissimum ena-
scuntur musculi, suis principijs totum ilium ossis dorsum occupantes. Ac primus quidem muscu-
lus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte posteriori ilium ossis dorso sedem
suo principio opplens. Quantam uero huius sedis portionem occupet, duae admodum obscu-
re in ilium ossis dorso prominentes lineae indicant, quae femicirculi instar ductae, ilium ossis dor-
sum ueluti in tres sedes determinant. prima harum extra primam consistens lineam, a primo
femur mouentium musculo occupatur. Secunda uero inter primam lineam & secundam con-
spicua, musculus educit, qui femur mouentium secundus censebitur. Tertia sedes, quae a secun-
da breuiorq; linea ad coxendici usq; articulum pertinet, tertio femur mouentium musculo prin-
cipium porrigit. Atque in hunc sane modum ossis sacro ossi commissi ampla, & quae ilium os
dicatur, pars sese habet: media uero pars, quae coxendici os nuncupatur, etiam magna ex par-
te explicata est. Diximus enim ea parte os crassius ualidiusq; fieri, ut uniuersum corpus uni in-
nitens eruri, fortius sustineret, aptaq; sedes fieret, cui sinus articulando femori idoneus incide-
retur. Huic enim coxendici ossis sedi amplius rotundusq; & omnium corporis sinuum cui
ossa articulantur profundissimus sinus insculpitur, non omni ex parte laeuis, lubricaq; cartilagi-
ne incrustatus. In anteriori enim ipsius sede, non modica portio altius quam reliqua illius cir-
cumferentia inciditur, ac aspera caecisq; foraminulis quibusdam oppleta cernitur, ligamenti
producendi gratia, quod teres in medium, seu uerticem femoris capitis inferitur. Deinde pra-
sentis sinus supercilia in anteriori ipsius sede leuius, quam in posteriori protuberant, quod sci-
licet

4. 2. fig. ca.
4. 3. fig. a. p.
4. 4. fig. b. i.
4. 5. fig. b. h.
4. 6. fig. cap.
4. 7. lib. 3. pra.
4. 8. fig. u.

4. 9. fig. ca.
4. 10. fig. a. p.
4. 11. fig. b. i.
4. 12. fig. b. h.
4. 13. fig. cap.
4. 14. lib. 3. pra.
4. 15. fig. u.

4. 16. fig. ca.
4. 17. fig. a. p.
4. 18. fig. b. i.
4. 19. fig. b. h.
4. 20. fig. cap.
4. 21. lib. 3. pra.
4. 22. fig. u.

4. 23. fig. ca.
4. 24. fig. a. p.
4. 25. fig. b. i.
4. 26. fig. b. h.
4. 27. fig. cap.
4. 28. lib. 3. pra.
4. 29. fig. u.

4. 30. fig. ca.
4. 31. fig. a. p.
4. 32. fig. b. i.
4. 33. fig. b. h.
4. 34. fig. cap.
4. 35. lib. 3. pra.
4. 36. fig. u.

4. 37. fig. ca.
4. 38. fig. a. p.
4. 39. fig. b. i.
4. 40. fig. b. h.
4. 41. fig. cap.
4. 42. lib. 3. pra.
4. 43. fig. u.

4. 44. fig. ca.
4. 45. fig. a. p.
4. 46. fig. b. i.
4. 47. fig. b. h.
4. 48. fig. cap.
4. 49. lib. 3. pra.
4. 50. fig. u.

4. 51. fig. ca.
4. 52. fig. a. p.
4. 53. fig. b. i.
4. 54. fig. b. h.
4. 55. fig. cap.
4. 56. lib. 3. pra.
4. 57. fig. u.

licet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quam stantibus aut aliud quid agen-
tibus extendi, aut in posteriora duci. Praeterea in humiliori coxendici acetabuli sinus ueluti
perciliorum sede, id quoq; animaduertendum est, supercilia non continuo ductu orbiculatim ferri,
sed incidi ac intermitti, ac ueluti iter parare uenulae hac in asperam & cartilagine non obductam
acetabuli sedem exporrectae, articuloq; alimentum suppeditanti, a quo uiscidus humor (quem
in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adaptetur, cuius demum auxilio articulus prom-
pte mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus luxationi obno-
xius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim supercilijs adnexuit,
quod nullibi intermissum apparet, sinumq; adhuc magis quam supercilia adauget, & uenulae
illi uiam praebet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem prorepentis, ut uena simul tu-
to feratur, & sinus ille luxandi promptitudine non adiuuet, utcumque etiam hac femur crebrius
luxari cernamus. At de ligamenti uenisq; suis agemus locis. Nunc autem perpendenda ue-
niunt caeca foraminula, passim in coxendici ossis acetabuli supercilijs externa sede in hoc
parata, ut ualidissimum educant ligamentum, orbiculatim femur coxendici ossi colligans.
Quinetiam in hoc osse sedes animaduertenda est, quae inter ilium ossis anteriorem partem,
quae sacro committitur ossi, & posteriorem coxendici regionem conspicitur, & ut nervo uiam
praebet exculpta, qui crus aduentum quartus, omniumq; corporis neruorum ex pluribus
compositus maximusq; existit. Est quoq; hic obseruandus coxendici ossis acutus processus,
qui ligamentum educit, in transuersum procellum quinti sacri ossis pertinet, & qui mu-
sculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouentium musculo ascribemus, aut priuatim
undecimum femur mouentium numerabimus. Neq; etiam praetereundus uenit sinus coxen-
dici ossis posteriori internaeq; regioni sub dicto nuper processu exculptus, ad quem mira Na-
tura solertia ueluti ad trochleae rotulam decimus femur mouentium musculus reflectitur. In su-
per non perfectiori coxendici ossis appendix indagabitur, totius infimae ipsius sedi, cui seden-
tes innituntur, adnata. Appendix hac ossis, cui coalescit, amplitudinem seruat: quod cum ro-
boris gratia, tum musculorum exortus causa insigniter crassum, & utcumque amplum uisitur.
Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur musculi, quorum singula
capita priuatim in appendice impressionem sedemq; sibi uendicant, in emundato osse satis con-
spicua. Ac primus quidem musculus tibiae mouentium tertius erit, qui ab elatiori eius ap-
pendicis sede principium ducit. Secundus tibiae mouentium quartus habebitur, atq; huius
principium minus quam primi musculi latum est, ac magis uersus anteriora, iuxta extimum
primi musculi latius pronascitur. Tertius autem musculus, mihi tibiae motorum quintus ha-
bebitur. Quartus uero, maxima portio est eius musculi, quem Galenus quintum tibiae mo-
uentium recenset, mihi autem femur mouentium quintus constituetur: qui maximam praesen-
tis appendicis sedem suo principio occupans, totius corporis musculorum facile maximus est.
Sic itaque media eius, quod describimus, ossis pars se habet, quam coxendici os nuncupa-
mus. Anterior uero, quae Pubis os dicitur, tenuis utcumque cernitur, & dextrum os sinistro
cartilaginis interuentu quasi unionis modo committitur. quo enim homo aetate sit prouectior,
eo semper connexus iste minus cartilagine oppletur, minus uel cartilaginis ostendit. Atque id
uiris pariter ac mulieribus commune est. Neutiquam enim ob uulgi sententiam arbitrandum
est, pubis ossa uiris esse continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut
partus tempore remitti atque inuicem disungi queant. Parturientibus namq; mulieribus (uti
neque quadrupedibus) haec ossa inuicem haud disunguntur: uerum id mulieres in hoc ossium
coalitu peculiari sibi uendicant, quod ipsi non tam longa linea, atque in uiris, committuntur.
Deinde coxendici ossium infimae partes, dextram dico & sinistram, in mulieribus mutuo lon-
ge magis distant, quam uiris. Praeterea infimae pubis ossium partes inuicem sub ipsorum con-
nexu diremptae, multo etiam magis mulieribus quam uiris sciunguntur ac distant. Adeo ut in
mulierum ossibus uacua sedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxen-
dici ossium, multo amplior quam in uiris occurrat. haecq; differentia tam est insignis, ut uel
ipsa abunde doceat, pubis ossa in partu non recludi, etiam si tactus inter pariendum, idem
non leui opera attestaretur. Quantum uero ad hanc amplam sedem magis adhuc partus tem-
pore dilatandam coccyx os inuenit, licet animalia, quae cauda habent, id liquidò parientia osten-
dant: tamen id quoque in mulieribus obseruare integrum est, quibus id os extrorsum caudae
modo adeo porrigitur, ut etiam huius ossis gratia ipsi sedes in circulum incise apud omnes
quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleraq; mulieres genibus innixae,
& aliquantisper antrosum inflexae facilius pariunt: quemadmodum contra erectae, aut re-
trorsum inclinatae, difficilius. Atque ita excludendo fetui Natura sceminis prospexit. Quod au-
tem

Sinus quo
crassissimus
corporis ner-
uus fertur.
Coxendici os-
sis acutus pro-
cessus.

Sinus ad quem
decimus femur
mouentium mu-
sculus uolui-
tur.
Appendix co-
xendici ossis.

Lib. 2. de Ad-
muni. affect.

Pubis ossis
historia.

Ossium sacro
ossi nexorum
in uiris et mu-
lieribus differe-
rentia.

tem minori negotio leuiusq; uterum gererent, ilium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipforumq; spina in latera longè magis quàm in uiris, educitur, & etiam illa ossa extrorsum insignius cauantur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando fœtui sedem efficiunt. Quod autem nuper natis puellis partus facilius gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut comprimantur, aut disjungantur, neminem dissectionis studiosum latere arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgi nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uero pubis os maximo totius corporis ossium foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostij imagine nuncupatur) peruium sit, illi demum cognoscunt, qui ad amussim inter secundum dicere, qui nam musculi à coxendicis & pubis ossibus pronascentur. Illi enim arguunt pubis os amplam & aptam educendis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne uero interim frustra animal grauariet, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hæc aliquis uasa feminaria, aut maximas crurum uenas & arterias, aut etiam nervos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam ossium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscuntur uiam, quippe maxima crus petens uena, arteriaq; simul cum secundo crus aduente neruo, proprium sinum exigunt, in superiori pubis ossis sedem sinuatū, è regione elatioris sedis nuper dicti foraminis. Porro seminarijs uasis etiam elatius quàm pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida membrana oppletur, quæ musculum internæ foraminis sedi proximum ab illo dirimit, qui externam foraminis sedem occupat. Neque profecto aliquid, foramen hoc transit, præter uenam, & arteriam, neruumq; non ad genu usque ramorum serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori foraminis sede sinus cælatur, illis uasis deducendis paratus. Quod uero superior pubis ossium pars, qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quod rectos abdominis musculos hinc enasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq; ossium sedes inibi aspera est, ut neruorum caput secundi tibiae mouentium musculi hinc rite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis sede à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber & quadam ueluti prominentia conspicitur, à qua octauus femur mouentium musculus principium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque posterior acutam ostendit lineam, à qua musculus femur mouentium decimus sui exortus portio nem assumit. His omnibus accedit pubis ossis crassities, iuxta infimam pubis ossium connexionem sedem, & magni illius foraminis internum latens, ubi pubis os quodammodo teres crassumq; ob hoc uisitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis musculos alterum corpus eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa, quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, singula (uti relatam est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uero pueris utrumque ossis tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæc lineæ à coxendicis acetabuli centro simul commissæ porriguntur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem ducta, secunda ad externum acetabuli latens: tertia autem ad latens internum delata, etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus. Verum quum hæc non minus in agnis hæcisdem quàm hominibus sint conspicua, cuius uel inter edendum ea obseruare est integrum.

Ossa sacri ossis lateribus, commissum pueris tribus ossibus, mari ossibus.

DE FEMORE. CAPUT XXX.

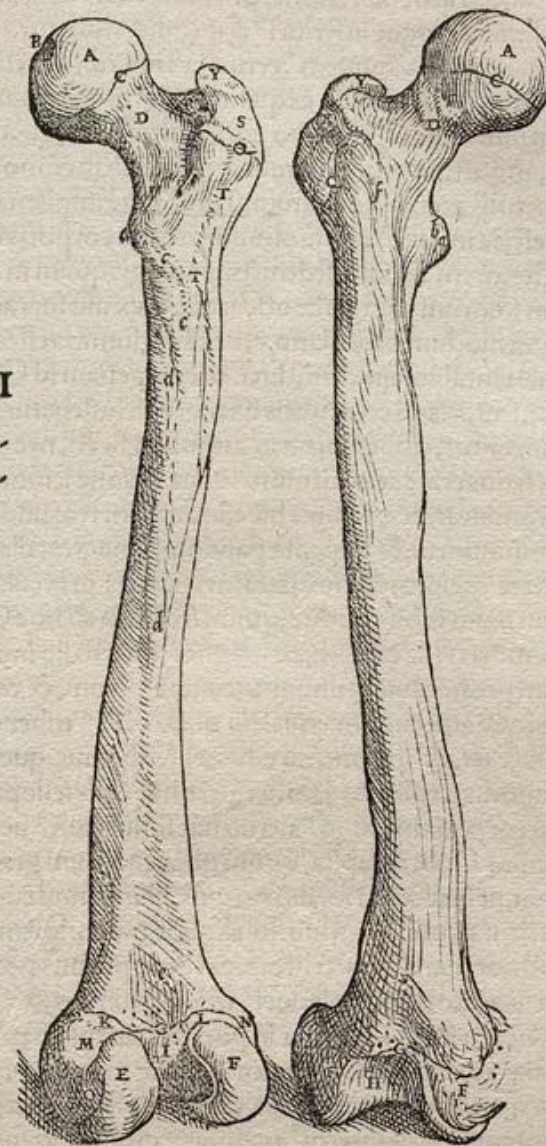
CHARACTERVM QVI DVABVS PRÆSENTIS

Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

- A^{1,2} Caput femoris acetabulum ossis coxendicis subiens.
 B¹ Sinus femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.
 C^{1,2} Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitum.
 D^{1,2} Ceruix femoris.
 E, F^{1,2} Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uero externum notat.
 G^{1,2} Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constitutentis.
 H² Sinus, qui utrisque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.
 I¹ Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.
 K¹ Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.

L¹

L¹ Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exortuntur.
 M¹ Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subiiciemus.

PRIMA TRI

GESIMI CAPL
tis figura, dextri femo-
ris os posteriori facie
delineatum re-
ferens.

SECUNDA

FIGVRA, FEMO-
ris dextri anteriorem
faciem osten-
dens.

- N^{1,2} Sinus in externo inferiorum femoris caput exculptus latere, ac quartum tibiae mouentium musculum uehens.
 O¹ Hac sede internum latens interioris femoris capitis compressum est, ut hæc tendines primi, secundi, tertij & quinti tibiae mouentium musculorum porrigerentur.
 P¹ Hac regione idem interioris capitis latens insigniter protuberat.
 Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerum singuli characteres nō in utraq; figura simul obuij aliquid priuatim, ut modo subiiciā, indicant. Q quidem in prima et secunda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinu internæ præsentis processus sedi cælatus.
 T, T. Sin prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterū T, T in prima, insignitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secunda, exterioris processus secunda impressio: X uero, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.
 a, b, 1, 2 Interior femoris processus. V erum b priuatim in secunda, hic appendicis coalitum indicat.
 c, c¹ Linea aspera, à radice interioris processus deorsum oblique gratia octauus femur mouentium musculi procedens.
 d, d¹ Linea secundum femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertionem admittens.
 e² Hac sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.
 f, f² Aspera sedes, à qua octauus tibiae mouentium musculus sui exortus initium ducit.

M FEMO.

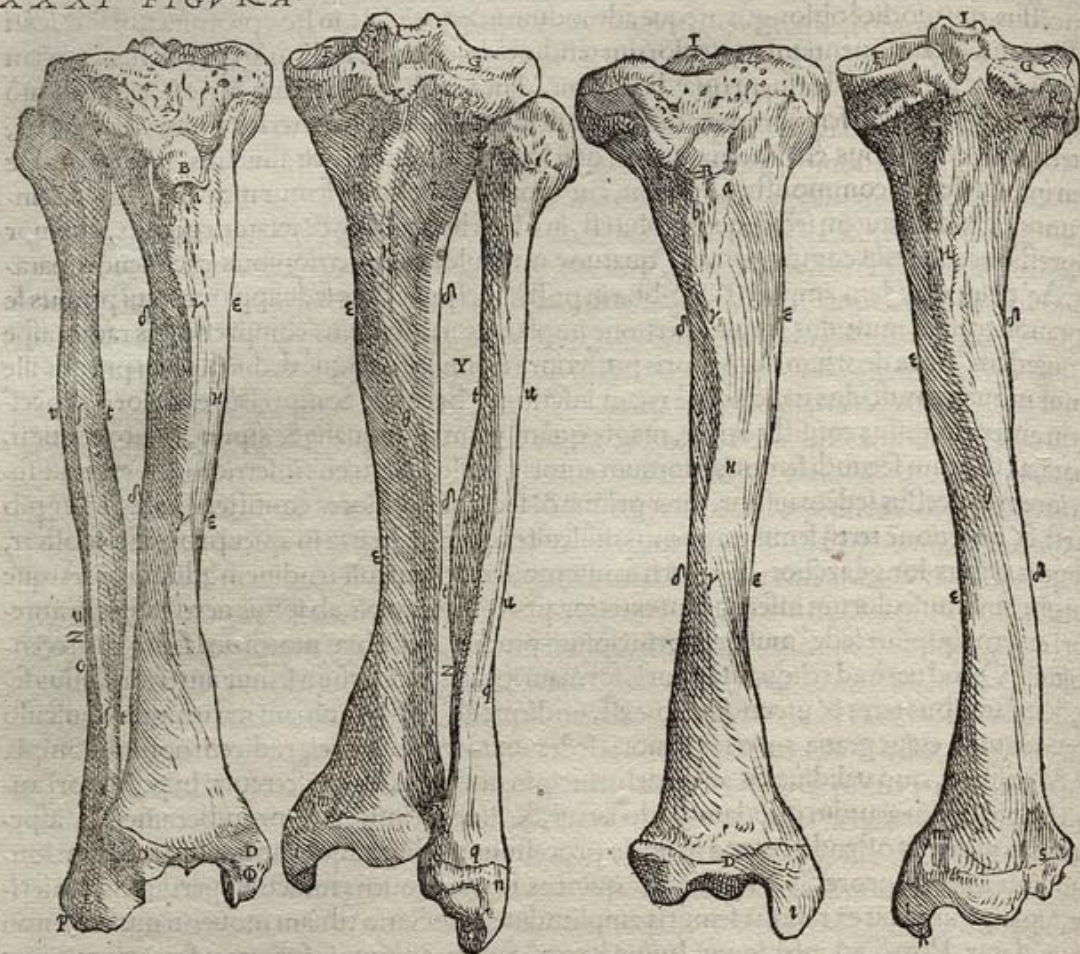
Femoris su-
perius caput.Duo inferio-
ra femoris ca-
pita, et eorum
dem sinus.Lib. 3 de Vsu
part. 7 de
Administ. de
secl.

FEMORIS os magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus præstat, in
aibus autem & omnibus serè quadrupedibus tibiæ ossi & fibulæ (quum
hæc adest) longitudine cedit. Hoc supra quidem coxendicis ossi, infra au-
tem diuersa articuli ratione, ossi tibiæ coarctatur. Superiorem enim parte,
qua similiter atque inferiori appendice donatur, robustissimum caput
obtinet, prolixæ quidem ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxen-
dicis ossis acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput laue
& cartilagine in crustatum uisitur: at in sui medio nonnihil inferius, quàm ipsius uerticis (ut sic
dicam) centrum consistit, angustum profundumq; & inæqualem cõmonstrat sinum, cui teres
ligamentum à coxendicis ossis acetabulo enatum, ualidissimè implantatur. Inferiori autem sede
femur insigniter crassum est, & in duo capita omnium totius corporis ossium capitum maxi-
ma dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porrigin-
tur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ ossis articulo ex usu fuerat. Hæc namque ossi ti-
biæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq; possit, ne-
quaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcumq; etiam id Galeno uisum fuerit, qui
in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Ceterum femoris ca-
pita retrorsum ideo producuntur, quod tibiæ in angulum flecti, nec extra rectam lineam ex-
tendi, aut antrosum erigi satius erat: adeo ut motus illius ratione femoris capita in anteriori fe-
moris sede nequaquam promineant. & quamuis hæc, in anteriori eorumdem sede, sinum offen-
dant utrique capitibus communem, & impenso patulum, læuq; cartilagine in crustatum, ista
men aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratus est. at os orbiculare & breui scuto non
ab simile apto tubere sinum illum subire au dies, quum secundo ab hoc Capite eius ossis sermo
instituitur. In posteriori femoris sede capita hæc magno interuallo inuicem dirimuntur, atq;
in ipsorum medio amplum profundumq; sinum utcumq; asperum, & cartilagine nequaquam
obductum exigunt. Is namque asperum inæqualeq; tibiæ ossis tuber excipit, quod in tibiæ
ossis sinuum medio protuberare, ac ligamentū educere scribemus, quod ualidissimè illi sinui
inferitur, unā cum alio admodum robusto à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam si-
nus iste, deducendo totius corporis maximo neruo hac simul cum uena & arteria in tibiā
contententi. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeo in posteriora
ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tucissimò deor-
sum reperere sinant. atque etiam processum modo aliquot musculorum pedem mouentium
principia porrigant. Ab elatiori namque interni capitis sede primus pedem mouentium mu-
sculus enascitur. Ab externi autem capitis elatiori sede secundus, & tertius quoque, pedis
motibus præfæcti exoriuntur. Dein si musculus in poplite latitans ab ossis aliquam sui exortus
ipsius origo ex ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimum
colligans. Deinde in elatiorem capitis interni regionem modicè uersus eius capitis internum
latus tendo inferitur, quinti femur mouentis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc
femoris caput inibi compressam ostendit sedem, tendini excipiendo aptam. Canes in hac ossicu-
lum paruum, & illis quæ selemo comparamus simile ostendunt. Atque ita anterior & inferior
posteriorq; horum capitum sedes se habent. latera uerò eorumdem multis cecis foraminibus op-
plentur, ut ualidissima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronascantur. Porro
externum exterioris capitis latus, priuatim sinum exigit oblique ipsi iuxta posteriorem eius la-
teris regionem insculptum, ac quartum tibiā mouentium musculi tendini paratum. quo mi-
nus enim tendo ille hac oblique reflexus, à suo ductu aberraret. Natura ipsi hunc sinum præpa-
rauit. At internum latus interioris capitis, etiam si ad id plures reflectatur tendines, tamen nul-
lum eiusmodi sinum adipiscitur. Verum emundato iam ossis iuxta posteriorem lateris sedem
compressio apparet, qua tunc tendines deferri queant, à sua sede tuberis beneficio non recl-
nantes, quod in medio dicti nunc lateris latè protuberat, atque secundum ipsius posteriorem
sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autem hæc deducti, trium primorum & quinti
tibiā mouentium musculorum censentur. Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femo-
ris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus, quorum alter externum femoris latus oc-
cupat, ac omnium corporis processuum nulli alteri ossi commissorum facile maximus est, in
gni etiam donatus appendice. Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat priori neu-
tquam comparandus, multoq; inferius in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora
conspiciuus, & appendice similiter adauctus. Græci ambos προχωρητες, quasi rotatores dicas,
nuncupant: hunc anteriorem, illum uerò posteriorem appellantes. quum tamen simpliciter

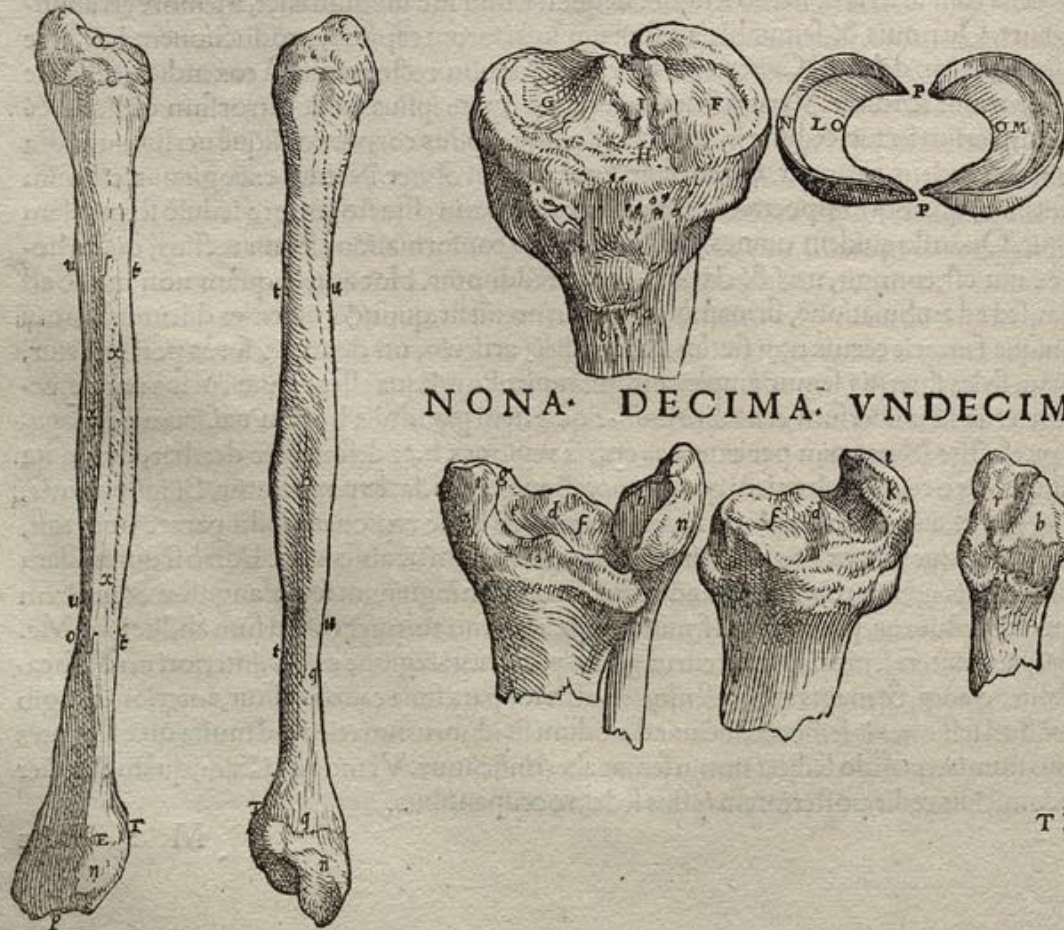
Duo femoris
processus, seu
rotatores.

dicunt, perpetuò externum subaudiunt, quem etiam propter amplitudinē & quan-
dam cum nate imaginem προχωρητες uocant. Horum processuum idem usus cum reliquis fe-
re ossium processibus est, in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probè
admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris
processus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi sexti
& septimi femur mouentium musculorum tendines inserantur. Ad huius processus radicem
in posteriori femoris sede aspera quædam ducitur linea, oblique deorsum in posteriora aliquò
usque ducta, & octauum femur mouentis musculi insertioni aptata. Exterior femoris processus,
externa sui sede gibbus est: interna autem, qua femoris caput respicit, sinuatus. Hic enim aspe-
rum inæqualemq; cõmonstrat sinum, cui nonus & decimus femur mouentes musculi in-
seruntur. Externa autem sedes, quæ gibba est, in ossis hominibus & ætate prouectis, quatuor
impressiones sedesq; cõmonstrat, quatuor musculorum insertionibus excipiendis para-
tas. Ac prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparens, cui primus fe-
mur mouentium musculus ampla insertionem implantatur. Ab huius compressionis radice aspe-
ra quædam linea deorsum per femoris posteriora nonnihil oblique deducitur, cui primus ille
femur mouens musculus ualidissimè etiam inferitur. Secunda compressio exterioris proces-
sus in anteriori ipsius consistit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcumque si-
nuata, ac demum secundi femoris motuum autoris musculi seruiens insertioni. Tertia ad su-
periore processum sedem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gib-
ba est, & in insertionem tertij femur mouentis musculi excipit. Quarta in apice processus se offert,
reliquis tribus longè arctior, & quartum femur mouentis musculi tendinem admittens. Atque
horum sanè musculorum insertionem exterior processus excipit, ab ipsius uero radice in ante-
riori externaq; ipsius sede musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recen-
sebatur. Quod uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius se-
de, & in lateribus teres & utcumque laue est, undique ab octauo tibiā mouentium musculo
circundatum. cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla
est, & aspera, quo ualidius & ampliori principio musculi ille enascetur. In posteriori au-
tem sede femur in acutum quodammodo fertur, & lineam insigniter protuberantem & aspe-
ram inæqualemq; ostendit. quæ à femoris processuum radice aliquò usque ultra medium lon-
gitudinis femoris prorepat. Huic lineæ quintus femur mouens musculus pertinaciter inseri-
tur, ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiā mouenti musculo, non
circundatur. Porro ad inferiorem huius lineæ sedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum
radicem, femur amplum depressumq; non autem teres cernitur, quo tutius hæc maxima tibiā
petens uena cum arteria & neruo feratur. neque si femur hic gibbum esset, à femore errabun-
da declinet. Quamuis & femur hic ad suorum inferiorum capitum productionem latefcere
crassescereq; etiam debeat. Ceterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis ossis ace-
tabulo deorsum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum oblique, &
quasi transuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore oblique uersus interiora
ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit, est enim
laudatissima, quam Hippocrates in libro de Fracturis in effractio femore sedulo seruandam
præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm ho-
mini ex usu est, contigit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad
cursum, sed ad ambulationē, firmanq; stationem noxiū sit, quotidie uidentes discimus. Atqui
si utriusque femoris ceruix non statim à coxendicis articulo, uti diximus, foras porrigeretur,
quæ nam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, ue-
nis, ac arterijs in uniuersum crus distributis? quæ item glandulis horum uasorum propaga-
tioni præfæctis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita
omnibus foris occurrentibus leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis,
arterijs, glandulis, musculis pluris isdemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit,
necessum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorsum ue abscedere. Porro si quibusdam
capitis femoris ceruix minus foras educitur, his statim inguinum sedes angustæ & inuicem
compressæ redduntur, præterea his femur simul cum genu turpiter extrorsum abducitur. Me-
ritò itaque uniuersa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione existit, interiori uerò sub ca-
ua. Pariter quoq; & magis adhuc femoris posterior pars sima cauaq; uisitur, anterior autem gib-
ba, quòd ad sessiones is femoris ductus admodum sit idoneus: uti etiam ad multa quæ sedentes
obimus munia, quando scilicet unum femur alteri iniungimus. Ut modò taceam, quàm eleganter
femur musculis cedit, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

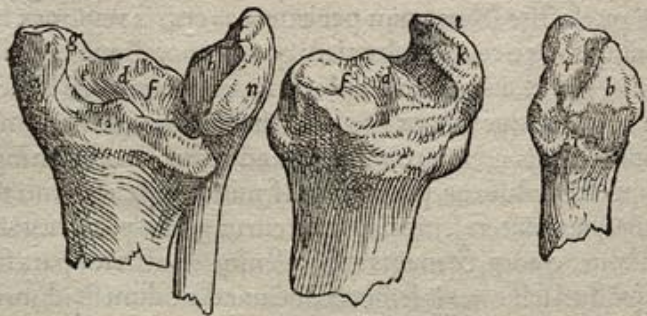
Femoris secun-
dum ipsius lon-
gitudinem for-
ma.

PRIMA. CAP. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

T R L

- VNDECIM præpositæ modo figuræ ad dextram spectant tibiæ, ac prima utrumque in tibiâ locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusq; quod tibiæ os uocabimus: & gracilius, quod extertus positum fibula nobis potius quam sura nuncupabitur. Secunda figura tibiæ os simul cum fibula posteriori facie appositissimè delineatur. Tertia solius tibiæ ossis anteriorem sedem commonstrat. Quarta tibiæ ossis posterior facies oculis subiicitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiæ ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octava duas continet cartilagine, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona inam tibiæ ossis & fibulæ sedem anteriori parte proponit, ut cavitatis in conspectum ueniret, talicū tibiæ articulationi parata. Decima solam tibiæ ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, quæ talus excipitur. Undecima internum latus inferioris fibulæ appendicis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.
- A, B His duobus characteribus in prima figura, superior tibiæ ossis appendix notatur. In tertia uero & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.
- C Appendix superior fibulæ in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.
- D In prima appendix tibiæ inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.
- E In prima appendix fibulæ inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eius modi appendices coalitusq; non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.
- F, G, 4, 7 Sinus tibiæ ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.
- H, I, K 7 Tibiæ ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens, ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uero media & impensius prominens. K autem posterior. Atq; hi characteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.
- L 8 Cartilago dextrum tibiæ ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.
- M 8 Cartilago sinistrum, seu dextræ tibiæ ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.
- N 8 Hac sede cartilagine, tibiæ ossis sinus augentes, uidentur crassissimæ.
- O 8 Hac sede nuper dictæ cartilagine sunt tenuissimæ, ac ante sinuum centrum deficiunt.
- P, P 8 His sedibus illæ cartilagine in apices terminantur.
- Q 5 Fibulæ sinus leuiter ac in superficie cælatus, cui tibiæ ossis tuberculum iam R indicandum, coarticulatur.
- R 4 Tuberculum, seu caput tibiæ ossis, quod fibulæ coarticulatur.
- S 4, 10 Sinus tibiæ ossis, quo inferiorem fibulæ sedem excipit.
- T 5, 6, 11 Internum fibulæ latus, quod tibiæ ossi committitur. Cæterum V in secunda figura superio V, X, rem connexum fibulæ ad tibiæ ossi indicat: X uero inferiorem. Y autem interuallum notat, quo Y, hæc ossa inuicem debiscunt.
- Z 1, 2 Hac sede fibula non rectâ ducitur, sed introrsum nonnihil obliquatur, exterioriq; latere sinâ sit.
- a, b 1, 3 7 Anterior tibiæ ossis sedes, in quam musculi tibiæ extendentes inseruntur.
- c, 5, 6 Superioris fibulæ appendicis processus, cui tendo quarti tibiæ mouentis musculi inseritur.
- d, e, f, g, h 9 Sedes, cui superior tali pars, lateraq; articulantur, ac d quidem e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris commonstrant. Deinde rursum d notat eius regionis tuber, e uero & f partem huius regionis utrinq; ad tuberis d notati latus altius quam ipsum tuber insinuatam. Porro g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiæ ossis, quem Q in prima figura indicat. Cæterum h in nona & undecima externum huius sedis, quæ talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulæ in prima figura E notata.
- Phi Phi in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiæ ossis, qui exterior est malleolus.

M 3 lus.

- lus. Ceterum i in secunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis processum notat.
- 4, 10 Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inferitur.
- 1, 3, 9 Sinus asper & inaequalis in anteriori sede inferioris appendicis tibiae ossis conspicuus, a quo ligamentum cartilagineum ad tali cervicem pronascitur.
- 2, 4, 10 Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.
- 2, 5, 6, 9 E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namque aliud nihil est, quam inferior fibulae appendix. Verum in plerisque figuris hunc malleolum exprimit.
- 0, p 1, 5 Umbrata haec fibulae sedes ab o ad p usque pertinet, ea fibulae pars est, quae nuda nullisque musculis tecta ante sectionem se offert.
- q, 2, 6 Hac septimi & octavi musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occasione fibula hic sinuata est.
- 2, 6, 11 Sinus inferioris fibulae appendicis, a quo ligamentum in talum fertur.
- f, 1, 5 Prima fibulae linea, seu primus eiusdem angulus.
- t, 1, 2, 5, 6 Secunda fibulae linea.
- x, x 1, 5 Primum fibulae latus. Verum x & x priuatum huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modice prominentem.
- a, a 1, 5 Secundum fibulae latus.
- γ, γ 1, 3 Prima tibiae ossis linea.
- e, e 1, 2, 3, 4 Tertia tibiae ossis linea.
- u 1, 3 Secundum tibiae ossis latus.
- u 2, 4 Aspera tertia tibiae ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inferitur.
- u, u 1, 2, 5, 6 Tertia fibulae linea.
- β, β 2, 6 Tertium fibulae latus.
- Δ, Δ 1, 2, 3, 4 Secunda tibiae ossis linea.
- ζ, ζ 1, 3 Primum tibiae ossis latus.
- θ, θ 2, 4 Tertium tibiae ossis latus.

Tibia.
Fibula.
Tibiae os.

Tibiae ossis
& fibulae ap-
pendices.

Sedes cui se-
mur ad tibiae
articulatur.

Cartilagineae
quibus tibiae os
sinus augere
tur.
Lib. 3 de V. su-
per. et in co-
mentariis in
Hippo. libri
de Fracturis.

TIBIA, similiter atque in cubito, bina reponuntur ossa, quae Hippocrates perpetuo tibiae ossa appellat. achorū alterū interius est & crassius, quod totius membri nomine *lavinus*, & tibia nuncupatur: alterum uero exterius locatur, & interiori crassitie admodum cedit, Graecis quidem *perogon*, Latinis autem *fura* & *fibula* uocatum. Ego euidentioris doctrinae studio crassius os, tibiae os appellabo, id a tibia, hoc est toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, nervis, & cute haec omnia ambiuntur formatur. Gracilius autem os fibula opportunè dicitur, ut id a fura, quam Graeci, quia ueluti tibiae uenter est, *παραπνεύμα* nuncupant, distinguatur. Tibia itaque ossi & fibulae supra infraque appendix coalescit, ac superior quidem tibiae ossis appendix admodum crassa lataque est, anterior tamen sede crassior, ac in anteriori tibiae regione magis quam in posteriori deorsum duci cernitur. Huic duo oblongi insculpuntur sinus, inuicem aspero inaequalique tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati. His sinibus inferiora femoris capita excipiuntur, tuber autem sinus distinguens, grandem sinum subit, femoris capita posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori mediaque ipsius sede, quae aspera & sinuata, neque ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo sinui ue inferitur. Adeo sane, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataque sit, quod scilicet eius ligamenta in femur porrigat, haec maxime protuberante sua sede, ac deinde ex posteriori ipsius regione educens. Ab anteriori namque tuberis regione, quae minimum prominens, etiam si illa similiter aspera sit, ac late sinuata, nullum tamen ligamentum femori inferitur, sed ligamenta inibi producuntur, quae cartilagine anteriori huius tuberis sedi colligant, quas tibiae ossis sinus iam augere dicam. Quum enim duo tibiae ossis sinus femoris capita admittentes, quodammodo superficiei tenus duntaxat insculpuntur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiam si Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit, quippe praeter lubricas cartilagine tibiae ossis sinibus & femoris capitibus crustae modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilagine, neque femori, neque tibiae ossi aliter quam ligamentorum beneficio connexam. Haec namque orbiculatim ligamenti genu articulum amplexantibus solum connascitur, & praeterea ligamenti interuentu anteriori posteriorique sedi tuberis connectitur, quod tibiae ossis sinus femoris capita excipientes dirimere dictum est. Ista cartilagine exacte simplici cartilagine molliores sunt, & quali ligamenti naturae participes. Dein quae ossibus applicatur, impenae aequales, lubricae, laeues, ac denique unctuosos humores oblitae spectantur. Ad haec, in articuli ambitu crassae sunt, multo ante sinuum

sinuum centrum extenuatae, desinentesque. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Praeterea nullibi crassiores quam ad lateris sui medium cernuntur. quae enim anteriori posteriorique tuberis tibiae ossis sinus distinguens sedibus appropinquant, tenuissimae sunt, & in acutos apices finiunt. quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraque cartilago sinistrae ibidem alligatur. Apices uero posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuo distant, neque inuicem, ut anteriores cartilagineum apices, committuntur. Ligamentum enim crassissimum ex tubere in femur inferitur, posteriores cartilagineum apices distinguit. Quae quum ita sint, leui negotio colligitur, quam concinne harum cartilagineum auxilio ossis tibiae sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerum in omnibus quae haec nus uidi quadrupedibus & auiibus. His namque in genu articulo eiusmodi cartilagine reponuntur, unde etiam in mensa cuius harum naturam contueri promptissimum est, si modo exacte genu articulum quis inspexerit: neque passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiae inferior pars talo coarctatur. Atque hoc sane modo tibiae os femori articulatur, fibula autem non adeo alte descendit, ut se mur contingat, uerum superior ipsius appendix in interno illius latere sinum gerit leuiter admodum insinuat & amplum, cui minime protuberans tibiae ossis appendicis tuber coartatu latur, quod ad externum tibiae ossis latus uersus posteriora consistens cartilagine, similiter atque sinus fibulae, incrustatur. Porro ima sede fibula tibiae ossi diuersa articuli ratione quam supra coarctatur. Externum enim tibiae ossis latus, oblongum exiguum sinum, cui protuberans internum fibulae latus immittitur, quod asperum non nihil est, quemadmodum & tibiae ossis sinus asper quoque, & cartilagine nequiquam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam leui contactu non excipit, uerum quae haec ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, at etiam ubi mutuo se contingunt. Ceterum per reliquam tibiae longitudinem fibula a tibiae ossis plurimum dehiscit, non quidem quod haec radij modo oblique ducatur, ac ueluti a tibiae ossis foras obliquetur, sed quod tibiae os supra infraque adeo crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiae ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facile a tota tibiae graciliori sede multum distet. Quamuis tanto adhuc minus fibula a tibia dehiscat, quanto minus recta conspicitur. Fibula enim paulo sub medio longitudinis tibiae, introrsum ac uersus tibiae os non nihil curuatur, exteriusque ipsius latere sima, seu concava redditur. Ceterum tibiae ossis fibulae ductus, & secundum ipsarum longitudinem extuberantes lineas impressionesque, tum demum opportunitus describam, ubi supernas infernasque eorumdem ossium partes, quibus alijs coarctantur explessero. Superior itaque tibiae ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori ac fibulae coarctatur. Anterior autem eiusdem appendicis sedes utcumque depressa asperaque cernitur, una cum tibiae ossis anteriori sede appendicis proxima, & a plerisque Graecorum *αντιπροηγμένη* uocata, quae in hoc aspera est, ut ualidissimos musculorum tibiae mouentium tendines exciperet, quorum etiam tendinum gratia, superior fibulae appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte protuberat, robustissimum quartum tibiae mouentis musculi tendinem excepturus. Dein haec fibulae sedes caput educit septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiae ossis & fibulae appendices, simul sinum sedemque efformant, cui talus mutuo quasi ingressu articulatur. Si enim tibiae ossis ac fibulae sinus tuberaque sedulo perpenderis, tali cum tibia connexum ad ginglymon opportunè referes. Verum tali historiam suo loco explicabimus. nunc enim sinus tibiae ossis examinandus uenit, qui in infima tibiae ossis appendicis sede amplius admodum est, & quodammodo geminus. In medio enim amplo, sed modice prominente tubere interstinguitur, liquidoque altius ad tuberis latera excauatur. Ad internū huius sinus latus inferior tibiae ossis appendix, ualido magnoque processu deorsum fertur, qui externo ipsius latere, quo sinum respicit, cauis, & similiter ac sinus ipse laeuis & cartilagine incrustatus est: interno autem latere alterum crus respiciente gibbus est, ac quum excarnis sit, nullisque musculorum partibus obtectus, in nobis tactu facile percipitur, estque interior malleolus. Processus hic in infima ipsius sede uersus posteriora sinum obtinet, ex quo ligamentum prodit, cartilagineum tibiae os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiae ossis sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum exiguit transuersim oblongum, & asperum, & inaequale: a quo ligamentum prodit, tibiae ossis cervicem tali neccens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primum internū educit malleolum, depressa est, sinusque ostendit, qui transuersis obducti ligamenti musculorum tendines hac pedem aduertes, tuto, ne suis sinibus aberrant, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres, quintus scilicet pe-

Lib. de Com-
muni animalium
gressu.
Fibula ad ti-
biae os nexus.

Lib. de fibula &
tibiae ossis dehi-
scit.

Tibiae ossis si-
nus et tubera,
quibus talo ar-
ticulatur.

Interior mal-
leolus.

*Fibulae cum
lo articulatione.*

*Talium ante
sectionem ta-
lium non oc-
currere.*

*Exterior mal-
leolus.
Lib. de Offi-
bus Cap. 22.*

*Excaris fi-
bulae pars.*

*Fibulae secun-
dum ipsius lon-
gitudinem tri-
angula.*

*Tibiae ossis se-
cundum ipsius
longitudinem
figura.*

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Ceterum externum inferioris appen-
dix tibiae ossis lateris, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verum ap-
pendix fibulae externo tibiae ossis lateri adnexa, impenso hinc crassescit, deorsumque magis quam
interior malleolus fertur, ac in causa est, ut rarius in externum pedis latus, quam in internum,
talus luxetur. Tanto enim fibula hinc declinans ipso tibiae osse descendit, quanto altius tibiae os
ad femur supra porrigitur: adeo ut fibula ne minimum quidem longitudine a tibiae osse uin-
catur. Inferior haec fibulae appendix, externum latus sinus constituit talum excipiens. Verum
appendix interno ipsius latere adeo protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam a talo ue-
rius suscipi, quam eundem excipere, merito quis dixerit. etiam si externum tali latus appositum
teget, atque in eum modum una cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in
integris hominibus talus contingi queat. Tibiae enim ossis appendix superiorem ipsius inte-
git sedem, & internum quoque ipsius latus, fibula autem inferiori sua appendice externum ta-
li latus occupat: anterior tali sedes, quae in nuda ossium compage oculis subijcitur tendinibus
occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis, ita etiam posterior ipsius sedes non minus
in nudis sceleis conspicua, tendinibus obtegatur in calcem insertis, & quibusdam hac pedis
inferiora subeuntibus. Ima haec fibulae pars talo commissa, externoque suo latere gibba, & nulla
prorsus musculorum parte obtegeta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori
malleolo a quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui is error ad nos usque
manauit. Nam, ut ceteros taceam, Erasimus noster Roterdamus in suo de talorum lusu Dia-
logo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni
interpretibus adeo arrisit, ut hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum
itaque exterioris malleoli latus gibbum excarueque est, similiter atque interioris malleoli internum
latus. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit sinum, qui transuerso obdu-
ctus ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quo-
minus a sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uer-
sus posteriora, profundum asperumque ostendit sinum, ex quo ligamentum prodiit cartilagine
um, hinc fibulam talo ualidissime connectens. Ceterum ex uniuersa fibulae amplitudine, nulla
ipsius pars nuda excarnis uest, praeter infimam ipsius partis externum latus, quod etiam aliquo-
usque supra appendicem fibulae inferiorem excarne cernitur, quum interim reliqua ipsius ampli-
tudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut haec passim ipsis cedere, ab illisque com-
primi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in longitudine ductum tri-
angulam esse conspicias, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris
enim fibulae sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet linea, primum fibulae angu-
lum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est, & plana, ac utrinque ad postero-
ris sui sedis latera unam commonstrat lineam, quae insigniter satis protuberans, alium fibulae
angulum efformat. Adeo ut ea quae internum latus posterioris fibulae sedis occupat, secun-
dus fibulae angulus appellari possit: quae uero externum eius sedis latus habet, tertius. Atque
his tribus lineis angulis ue, tria fibulae continentur latera, ac unum quidem inter primum &
secundum angulos consistit, quod una cum tibiae ossis externo latere aptam sedem praebet il-
lis musculis, qui a tibiae anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mo-
uentium sextus, deinde quatuor pedis digitos extendens, simul cum nono pedem mouen-
tium, & illo qui pollicem extendit, ac priuatim in primo hoc fibulae latere lineam quandam
exigit modice protuberantem, a qua illi musculo principium offertur. Secundum latus, prima
linea & tertia terminatur, & amplum est, egregieque sinuatum septimo ac octauo pedem mo-
uentibus musculis locum praebet. Quinetiam octauo musculi gratia, latus hoc utcumque aspe-
rum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchre educat. Ab illis itaque musculis qui
primum fibulae latus occupat, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulae linea pri-
musue angulus educitur. Tertium latus secunda & tertia lineis circumscriptum, a musculis com-
primitur posteriorem tibiae sedem occupantibus, & potissimum ab eo qui pollicis secundum
os flectit, ac ab hoc fibulae latere carneus enascitur. Quae quum ita sint, tertia linea a musculis
secundum & tertium latus occupantibus foras protruditur. Secunda autem linea ab illis pro-
ducitur musculis, qui tertium & primum fibulae latus comprimunt. Verum secunda haec li-
nea priuatim ligamentum educit, fibulam tibiae ossi tota illa sede qua haec ossa inuicem dehi-
scunt, colligat, & in secundam tibiae ossis lineam insertum. Tibiae enim os similiter ac fibula,
in sua longitudinis medio quadantenus triangulare est. ac prima ipsius linea in anteriori os-
sis sede consistit, insigniterque prominet, unde etiam Spina Anatomes professoribus appellatur,
atque haec adeo acutè porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem pe-
tere

tere uideamus, quam ad anteriorem tibiae sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri mo-
do scindit, quoties ipsa impetu ad tibiae os colliditur. Secunda & tertia tibiae ossis lineae, po-
sterioris sui sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, pa-
rum acutèeducta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autem linea paulo est acutior, ac
externum posterioris tibiae ossis sedis latus efformat: estque illa, cui ligamentum fibulam tibiae
ossi connectens inseri non ita multo ante relatum est. His tribus lineis, tria tibiae ossis conficiun-
tur latera, ac primum quidem prima secundaque linea terminatur, sinuatumque est ac planum,
eorundemque musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulae latus cedere dictum est.
Secundum uero tibiae ossis latus prima tertiaque linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloque
prorsus obtegetum musculo, Graecis λεγεται, & frequentius adhuc αὐτὸν ἰνὸν nuncupatur. Ter-
tium tibiae ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac mu-
sculis occupatur posteriorem tibiae sedem sibi uendicantibus: praecipue uero illo qui quatuor
digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, & illo quem pedis motorum quintum statuimus.
Ad haec, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit lineam, oblique exporre-
ctam, cui musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fi-
bulae tibiaeque ossis lineae & latera laui negotio arguunt, quam suffulcendis educendisque muscu-
lis haec ossa conueniant. Articuli uero ostendunt, quam assabre motibus quos cruribus moli-
mur obeundis Natura haec extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulorum
sedem adagens: adeo ut citra summam Creatoris nostri admirationem, haec nemo contem-
plari queat, & non promptè colligat, quam uniuersam is uitaret constructionem, si quicquam
eorum quae modo scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLAE CAPUT XXXII.

PRIMA TRI-
GESIMISECVN-
di Capitis figura, anteri-
orem patellae faciem
ostendens.

SECUNDA,
POSTERIOREM
patellae sedem specian-
dam proponens.

CHARACTERVM SECUNDAE FIGURAE, INDEX.

- A, B Dextri cruris patellae tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.
C Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.
D Sinus patellae gibbo externi femoris capitum congruens.
E Hac parte patella inferiori sua sede tibiae os spectat, & ueluti in processum excedit, qui simi-
liter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiae extendentibus innascitur, quemadmo-
dum pulchre ostendit octaua musculorum tabula, caractere k. qui innascitur caracteribus
g, h, i. Foraminula uero hac parte, ut in patellae anteriori sede conspicua, etiam citra cha-
racterum operam promptè obseruantur.

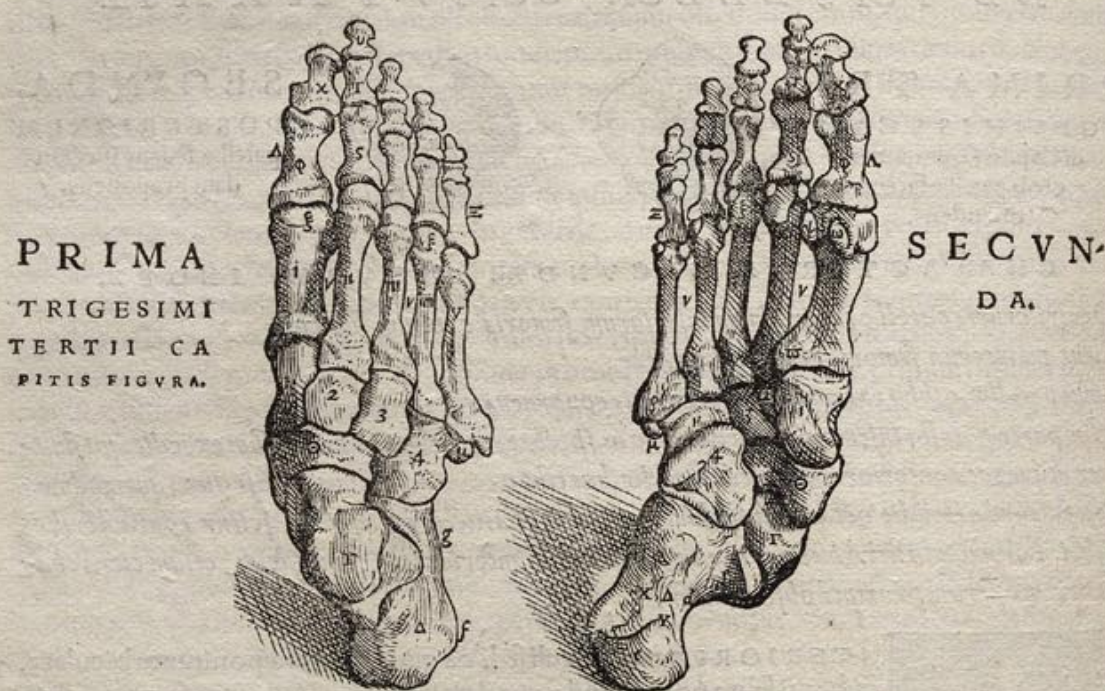

INTERIORI genu articuli sedi os quoddam praepositum orbiculare, Patellae sinus
& breui scuto non ab simile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat, & forma.
laui, lubricaque cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tube-
re sinibusque anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter con-
gruens. Secundum ipsius enim longitudinem tubere amplo & medio-
criter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in
anteriori illorum sede exculptum subit. Vtrinque ad tuberis huius latera
unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens.
Verum ut exterius femoris caput antrosum magis, quam interius caput porrigitur, & ampli-
ori sede laui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellae sinus ad tuberis sui externum latus
consistens, longè amplior latiorque interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris
os contingit, laui & lubrica cernitur. Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, &
caecis quibusdam foraminulis obsita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede,
ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiaeque ossis elatiorem
sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quod aptius firmiusque tendinibus tibi-
am extendentibus innascatur. Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeque, ubi lu-
brica cartilagine non obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neque tibiae aliter quam ten-
dinum

*Qui patella
femoris ossi
connectatur.*

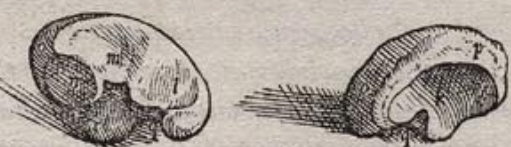
dinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quod alteri ossi ligamen-
torum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendentes innata, ad femo-
ris os ualidissime cōstringatur. Patellæ substantia in natu grandioribus impenet dura & solida
est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosa esse asserat: ac Marinus quoque
cum alijs Anatomicorū præcipuis, eam separatim cartilaginosam os uocauerit, & suum quod
patellæ dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atq; isti fortassis animum adhi-
buere tendinū cui patella innascitur substantiæ, quæ elixa molliuscule cartilaginis speciem obti-
net, earum partium modo, ex quibus nervosa musculorum capita, aut ligamenta principium
ducunt, aut in quæ eadem inferuntur. Verum quando patella debite à tendinibus emundatur,
nequaquam cartilaginea, sed perquam solida fortisq; cernitur, nō quidem in solis hominibus,
uerum etiam in bobus, ouibus, & cæteris quadrupedibus. quorum etiam genu articulo rerum
Opifex patellam præposuit, multo quàm in hominibus longiorem & angustiore, quemad-
modum in plerisque auiibus latiore & breuiorem. Datur autē patella hominibus, & illis quæ
modò dixi animantibus, ut genu articulus, antrorsum in angulum minus fallax extēdatur, &
duntaxat ad rectam lineā ab angulari flexu erigatur. Deinde patella præcipue præstat, quo mi-
nus in tibiæ flexu femur ex tibiæ ossis sinibus in anteriora luxetur. Atque hunc sanè uisum illi
demū nos edocēt, quibus patella fede sua dimouetur: aut quibus ex casu in duas partes fracta,
sursum multo elatius ascendit, quàm inferiora femoris capita cōsistunt. Hi namq; infirmissime
tibiā flectunt, & periculosissime per decliua loca gradusq; descendunt, femore semper pror-
sum citra omne articuli genu robur elabente.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

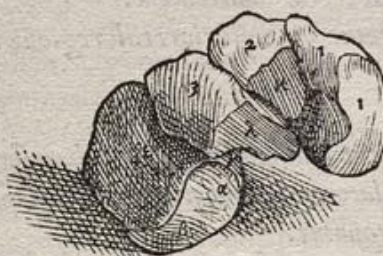
TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAVA, ET NONA.

DECI

DECIMA.

VNDECIMA.

DVO
DECI
MA.DECI
MATER
TIA.TREDECIM PRÆSENTIS CAPITIS FIGVRARVM
earundemq; characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit.
Secunda dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes inniti-
mur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subiicitur, ut ipsius superior pars in
conspicuum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta,
talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatū.
Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis
quàm internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis ossis ex
ternum latus commonstrat, & perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam
exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsi ossibus committitur, deli-
neatum cernitur. Undecima, eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tar-
sorum simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia,
quatuor tarsorum posterior facies spectatur, quæ calci & ossi nauiformi est contermina.
I, 2 Talus. Δ, 2 Calc. Θ, 2 Cymbam referens os.
I, 2, 3, 4 His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia quatuor tar-
sorum indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus. hoc primum, illud secundum,
atq; ita deinceps appellantes.
I, II, III, IV Quinq; pedij ossa in prima figura notantur, quæ in secunda etiam citra characte-
rum appositionem sunt conspicua. Δ, Ξ, 1, 2 Digitorum pedis ossa.
A, B, C, D 3, 5, 6 His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibiæ ossis inferiori appendici
articulatum. ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uero ad D
secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.
E, E 3 Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.
F, F 3 Duæ tali tuberis partes, elatius quàm sinus E indicatus prominentes.
G 5 Internum tali tuberis latus, quod compressum & cartilagine incrustatum, interno malleolo
committitur.
H 6 Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, exter-
num malleolum excipit.
I 5 Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.
K 6 Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inseritur.
L, M 5, 6 Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internū latus spectandos exhibet, qui deductis
reflectendisq; musculorum tendinibus parantur, hac pedis inferiora subeuntibus.
N 3, 4, 5, 6 Tali ceruix.
O 3, 4, 5, 6 Tali caput, ossis cymbam referentis sinum subiens, qui undecima figura k indicabitur.
P 7, 8, 9 Calcis ossis tuber, caput ue cartilagine obuolutū, & in tali sinum Q notandum ingrediens.
Q 4 Tali amplius sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.
R 7, 8, 9 Calcis ossis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.
S 4 Inferior tali capitis, quod ossi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.

T, T 4

- T, T 4 Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inferuntur.
- V, V 7, 8, 9 Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu immittuntur.
- X, Y, Z 2 Calcis ossis sedes, quæ pede in terram firmato, deorsum spectat. Verum Y, & Z in se cūda, & Y in octaua, & Z in nona priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis sede terræ innitentem.
- a, b 7, 8, 9 Ab a ad b superioris calcis sedis interuallum notatur, a posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.
- c 2, 8, 9 Postica calcis sedes.
- d, e 2, 8 Internum calcis latus. Verum e priuatim sedem notat, quæ tendines hanc pedis inferiora petunt.
- f, g 1, 7, 9 Externum calcis latus. Verum g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octauæ pedem mouentium musculorum tendines exporriguntur.
- b, i 7 In septima figura anterior calcis sedes est conspicua. & b quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur. tuerò eam notat, quæ ossi tesseram, seu cubum imitanti articulatur. Est itaq; de pressum calcis caput, sinum ossis cubum imitantis subiens. Atq; id caput in nona etiā est conspicuum.
- k 11 Admodum profunde exculptus ossis cymbæ imaginem ostendens sinus, tali caput O signatum suscipiens.
- l, m, n 10 Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres perquam leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.
- o, p, n, & o in 10 Superior ossis cymbam referentis sedes, quæ pedis superiora spectat.
- q, r 10 et q in 11 Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verum q priuatim huius sedis sinum indicat, quod sextus pedem mouentium musculus deducitur.
- s, t, u 13 Tres planæ quodammodo superficies trium interiorum tarsi ossium, quibus hæc ossi cymbæ simili coarticulantur.
- x 13 Ossis cubum referentis sinus in superficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur. estq; hic sinus huius ossis unum latus.
- α, β 12 Ossis cubi referentis sedes, cui pedij os anulare suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficibus coartatur. estq; hæc sedes secundum latus ossis cubo similis.
- γ 12, 13 Tertium ossis cubo assimilati latus, quod & os cymbam exprimens respicit, tertioq; tarsi ossium coartatur.
- δ 12, 13 Quartum ossis cubo a dissectionis professoribus comparati latus, externæ pedis sedem spectans.
- ε 12, 13 Quintum eius ossis latus, in pedis superiori consistens superficie.
- ζ, η 2, & ζ in 13 Sextum illius ossis latus, terræ innitens. Verum η peculiariter ipsius indicat sinum, ad quem septimi pedem mouentis musculi tendo reflectitur.
- θ 13 Processus tertij tarsi ossium, quod ossi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipsi quintus pedem mouentium musculus inferatur.
- 12 Sedes intimi tarsi ossium, cui pedij os pollicis præpositum articulatur.
- κ 12 Huius secundi tarsi ossis sedi, pedij os indicem sustinens coartatur.
- λ 12 Huius tertij ossium tarsi sedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.
- μ 1, 2 Osiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os paruo præpositum digito, ossi cubum exprimenti committitur.
- ν, ν 1, 2 Interualla, sedesq; quibus pedij ossa inuicem dehiscunt.
- ξ, ξ 1, 2 Capitula pedij ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.
- ω 2 Processus pedij ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implatur.
- ρ 2 Processus appendicis superioris pedij ossis minimo præpositi, in hoc potissimum prominens, ut octauæ pedem mouentis musculi insertionem excipiat.
- ς, τ, υ 1, 2 Tria indicis ossa, atq; eadem ratio medij, anularis, minimiq; est.
- φ, χ 1, 2 Duo pollicis ossa.
- ψ, ω 2 Duo osacula pedij ossi pollicem sustinenti supposita.
- * 2 Osiculum secundo pollicis internodio præpositum. Reliqua autem scamina osacula in primis digitorum articulis nullis notis insigniuntur.

Q V E M.

Q V E M A D M O D V M canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, & magis adhuc simiæ, & ursi, omniaq; quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxæ dicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtrinet: ita sanè par quoq; in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum pauciores ue digitos obtingere, nostrumq; pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouendi ratione in canibus & id genus animalibus non reperias. Caterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspiciamus, quoties canē aut ursum anterioribus cruribus à terra subleuatis, nulliq; baculo aut alio quopiam fulero innixis erectum cernimus. non uerò illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insunt pedibus, terram contingit, ea nanq; duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus prorepere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cōtingimus, brachiale & calcem à terra urforum canumq; ritu subleuant. Adeo mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes incipiat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq; (quod sciam) philosophorū, & inter Anatomicos facile principis Galeni de comuni animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaq; ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quò minus aliquis hinc mox initio à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemq; esse describit. adeoq; diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam sollicitè cur homo erigatur sedeatq; ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem etsi uris & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini adfuit, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nonnulla autem ut animali ratione prædita, in pedum constructione elargiri. Arbitror itaq; posthac Aristotelis Galeniq; studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoq; ossa inuicem collaturos, ac quo nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quæ ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniant aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uirorum adeo diffuse lateq; pertractata, naturalium rerum studiosi rectius euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quamq; Aristotelis & Galeni, multoq; minus Platonis in Anatome dogmata, non ex tripode sint dicta. Prolixum nanque foret, hinc omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atq; quid de singulis sentiam adijcere. potissimum quum hæcenus pedis ossa nondum descripserim, quæ opportunè à talo (quem Græci ἀσφαλῆς & ἀσφαλῆς uocant) aggrediar.

Hominis itaque talus (qui forma canum, urforum, similibusq; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo responderet) sub tibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Eloquentior nanque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innitur spectat, insigni admodumq; leui prominet tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartæ rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est nanq; hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatū. ac prima quidem & secunda ad tuberis latera secundum ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur: tertia secundum anteriorem tuberis terminum, quarta autem secundum posteriorem terminum feruntur. Adeo ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, atque ob id Græcis τετραγων, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uerò lateribus duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera utrinque magis protuberat, illi sedi exactissime conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscure in latera ducimus. quanquam nōs tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quò minus mutuo ingressu tibiæ ossi articulat.

Quadrupedum cum hominibus, cruribus pedibus similitudo.

Li. de Comuni animalium gressu. Lib. 3 de V. su part.

TALI sinus, ac ipsius cum tibiæ osse & fibula articulationis ratio.

ticulatur. quemadmodum in canibus fit, quibus tali quatio insignis secundum ipsius longitu-
dinem cauatur, magisq; ad rotulam, cui funis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori
mutuo ingressu canis talus tibiae iungitur. Ad hæc, præfens tali quatio non in his solum quæ
modo diximus quartæ rotulæ parti respōdet, uerum uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in fur-
cula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & læuina uicibus uisuntur: ita quoque tali
tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, læuiq; cartilagine in crustatum cer-
nitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere, parua amplitudine & su-
perficietenus tantum comprimitur, quod scilicet inferioris tibiae ossis appendicis processus inte-
riorem malleolum constituens, & hoc tali latere compræhendens, non admodum amplo spa-
cio læui cartilagine in crustatur. Externum uerò tuberis tali latere amplius sinuatum, & maio-
ri intervallo cartilagine in crustatur apparet, ut aptam sedem constituat, cui internum exte-
ris malleoli latere concinnè congruat, qui magis deorsum, quam interior malleolus, expor-

*Sinus tali qui-
bus a tibiae os-
se et fibula li-
gamenta assu-
mit.*

*Sinus quibus
tendines de-
ducit.*

*Tali cum of-
se cymbam re-
ferente articu-
lus.*

*Tali ad cal-
cem cōnectus.*

*Sinus inter
tali cum calce
commisuras
apparet.*

*Calcis os-
sis sedes ter-
ram spectans.*

*Superior cal-
cis sedes extra
tibiae rectitu-
dinem retror-
sum ducta.*

rigitur. Quemadmodum uerò internum interioris malleoli latere asperum, sinum exigere
scripsimus, ex quo ligamentum cartilagineum talum tibiae ossi colligans pronascitur: ita quo-
que eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latere aspero sinu inculpitur, perinde ac
externum ipsius tali latere similiter celatur, ut ipsi ligamentum inferatur ab interno exte-
ris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad
tuberis ipsius, seu quatrienis radicem cōstitens aspera est, ut inibi ligamenta admittat tibia
principium ducētia, & rursus alia in calcem porrigat. At præter eiusmodi asperitatem poste-
rior quoque tali sedes, sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hanc pedis inferiora subeunt,
uehendis parati. Descendunt autem hanc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi
secundum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorum ossa inflectit. Atque ad
hunc modum talus tibiae articulat, & tali quoque superior ac posterior sedes, latera quoque ita se ha-
bent. Ab anteriori uerò ipsius sede, idque magis ab huius sedis interno latere oblonga produci-
tur, ceruix, quæ aliquouosque progressa, in caput rotundum, lubrica cartilagine in crusta-
tum definit, quod nauicularis ossis alto sinui inarticulatur, contextu efformans, cuius beneficio
modicè obscuroque motu pedem in latera agi circumducere arbitramur. Inferior tali pars, duplici
articulo calcis ossi articulat, illi quoque totus insertitur, ac unus quidē articulus in posteriori con-
sistit regione, ubi calcis os amplo latoque prominet tubere, amplum profundumque tali sinum
ingrediente. Alter uerò articulus anterior est, ac uersus internum pedis latere uergens, secus at-
que posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo sinu exculpitur, qui cartilagine in-
crustatus, humiliorem tali capitis sedem excipit. Talinamque caput nauiculari ossi articula-
tum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examussim ad-
aptatur. In horum articulorum medio talus, & calx pariter exasperantur, profundosque ob-
tinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissime connecten-
tia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeo altè celantur, ut in mundatis ossibus, & post-
modum inuicem commissis, magnum inter talum calcemque inibi pateat interuallum, in uiuen-
tibus cartilaginis huiusmodi ligamenti opus, quæ adeo pertinaciter talum calci col-
ligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut su-
periori, qua tibiae articulat, uersatilis uolubilisq; obseruatur.

Calcis os, quod omnium pedis ossium facile maximum est, pari quoque cum talo constat substan-
tia ea parte qua ingredimur leuiter teres, sed tute formationis gratia quoque latiusculum exi-
stit, uerum interim asperum & inæquale inibi cernitur, idque quorundam musculorum occa-
sione. Primū enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac
asperum educit processum, a cuius anteriori sede musculus principium ducit, qui quatuor
pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic musculosa substantia enascitur, quatuor par-
ticulas deducens, quibus quatuor digitos pollicis adducimus. Horum enim musculorum pro-
ducendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc promi-
net, terræque propinquius quam reliquum calcis corpus accedit, quo minus illorum musculo-
rum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis sedes, quæ a posteriori tali parte
ad posticam usque ipsius calcis sedem ducitur, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil
præter exiguam asperitatem commonstrans, in quam tibiae ossis & tali ligamenta inferuntur,
quæque a musculorum exortu & insertione, & articulatione libera est. Posterior hæc calcis se-
des, tibiae ossis rectitudinem admodum excedens, in hoc in posteriora educitur, ut tibia oppor-
tunè instar perpendicularis lineæ in pedem tanquam in aliam lineam transuersim ductam ful-
ciri possit, utque totius corporis robustissimus tendo posteriori calcis parti inferatur, huius
etenim depresso & utcumque asperæ calcis parti tendo implantatur ex primo, secundo & quar-
to pe-

to pedem mouentibus musculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, otibus, &
equis, posterior hæc calcis ossis sedes ex abundanti sinum quandam oblongum sibi uendicat,
quo tendo is tuto uehitur, qui in illis animalibus secus ac in homine latum tendinem plantæ
cui subnatum procreat. Cæterum calcis laterū quæ amplius sunt depresso lataque, internum
latus læue & insigniter sinuatum conspicitur, ut aptam constituat sedem musculorum tendi-
nibus hanc pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latus tutissimè reflexis.
Deducuntur autem hæc, præter præcipuam pedis inferiora petentem uenam, & arteriam,
& neruum tendo quinti pedem mouentis musculi: & tendines duorum musculorum, qui
ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potissimum ad posteriorem proces-
sus calcis sedem conuoluuntur, cui Natura sinum inculpsit tali caput excipientem, & antero-
rem tali cum calce constituentem articulum. Adde ut is processus in internum pedis latus pro-
tuberans, internum calcis latus impense sinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans po-
sterioris calcis sedis internū latus hunc quoque sinum amplius auget. Id enim in hoc insignis
prominet, ut musculus ab illo enascatur, cuius beneficio pollex inrorsum a cæteris digitis
abducitur. Externum autem calcis latus non sinuatur, sed asperum & inæquale ac ex carne est,
si modo humiliorem ipsius sedem exceperis, quæ musculus educit paruum digitum a cæ-
teris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior huius lateris sedes aliqua ex parte
læuis, modicè admodum in superficie sinuata cernitur, & tendinibus cedit septimi & octau-
i musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem externi malleoli sedem reflexi, secun-
do hanc calcis regionem porriguntur. Cæterum calcis anteriorum partium, ea quæ è regio-
ne magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latus excedit, talo quemadmo-
dum antea diximus articulat, nulli interim alteri ossi contigua. At calcis anterior pars mi-
nimo digito situ respondens, in anteriori sua facie læuis est, & lubrica cartilagine in crustatur,
depresso amploque prominens capite, quod ossis tesseram imitantis sinui coarticulatur, qui
similiter lubrica obductus cartilagine, duntaxat superficietenus inculpitur, eaque commissuræ
specie hic articulus perficitur, quam ægypci Græcis uocari diximus.

Nauiculare seu nauiforme os, posteriori quidem sede admodum profundo donatur si-
nu: unde etiam a cymbæ imagine οὐραπόδης Græcis nuncupatur. Sinus iste (uti prius dictum
est) tali caput excipit. Anterior ossis cymbæ comparati sedes lubrica cartilagine in crustatur,
& tres admodum leuiter prominentes commonstrat superficies, tribus tarsi ossibus, quæ
ipsi articulantur, paratas, adeoque modicè protuberantes, ut num sinus, num capita sint, penè
dijudicare nequeas. Harum superficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis dua-
bus amplior est, & insignis quam illæ ideo prominet, quod tarsi os ipsi coarticulatum maius
& amplius sit, & profundiùs quoque sinuetur alijs duobus tarsi ossibus, quæ reliquis duabus
ossis cymbæ exprimentis superficieribus committuntur. Læues has, adeoque obsecrè protube-
rantes superficies, dissectionum periti cubos uocāt, quoniam tria tarsi ossa cubis eius ossis quod
cymbam refert coartari docent. Superior huius ossis sedes gibba, & quodammodo rotulæ
modo orbicularis est, eam obtinens figuram, quæ pedi hac in sede fuit optima, iniurijsque feren-
dis pertinacior. Atque hæc sedes uniuersa utcumque aspera est, quod felicius ligamenta educat,
id os talo & tarsi ossibus connectentia. Inferior ossis cymbæ similis sedes utcumque sima uis-
it, ut hac parte cavitatem pedi magnopere necessariam adaugeat. Verum hæc ossis pars, su-
periori parte asperior ac inæqualior cernitur: quod hinc ualidiora ligamenta, quam ex supe-
riori enasci debuerint. Præterea inferior hæc sedes iuxta internum ipsius latus sinum exigit,
ad quem sexti pedem mouentis musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaque ossi,
ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os cōstitit, quæ autem adhuc
in pede recensenda supersunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuius-
modi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Vocatur autem Græcis οὐραπόδης quatuor pedis ossium series, quorum tria nauiculari coar-
ctantur: quartum uerò, quod tessera assimilatur, calci. Quamuis interim Græci subinde tarsi
nomen non his solum ossibus accommodent, uerum uniuersam pedis superiorem partem eo
nomine plerumque intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuo
facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosque secundum tarsum ferri scribens, quæ per pedis su-
periora exporriguntur, digitosque accedunt. Latiorum quamplurimi hanc ossium struem plan-
tam quoque nuncupant, uerum quando plantæ nomen latius patet, non ineptè tarsi nomine,
dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad brachiale constructionis propor-
tio non est obscura. ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale cōstituitur.
Ex pluribus namque & minoribus particulis apprehendendi organū componi debuit, ex gran-

*Internum cal-
cis latus qua-
le.*

*Externum la-
tus.*

*Anterior
calcis pars.*

*Ossis cym-
bæ referentis
sinus.*
*Anterior
ossis sedes, &
tres ipsius pla-
ne superfici-
es.*

*Superior se-
des.*

Inferior.

*Quibus pedis
ossibus in ma-
nu nullum re-
sponderet.*

TARSUS.

*Tarsus ossium
sa interiora.*
dioribus uero paucioribusque, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora planta quodammodo superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnulli simul omnia *καλνοσολα* appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu tesseræ forma (quum quasi octo habeat latera) *καλνοσολα* uocatum est. Atque unum ipsius lateris posterioris est, quo calci committitur: secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij ossibus coarctari docebitur: tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur: quartum pedis exterius respicit latus, uixque lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. Quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans: sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, ceterisque lateribus longe inæqualius, & priuatim oblongo quodam sinu donatum, ad quæ maxima Naturæ solertia septimi pedem mouentis musculi tendo reuoluitur. Quia uero aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inæqualia sunt, & non ad amulsi tesserae imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellauerunt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis ossi indiderunt, id *καλνοσολα* uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terræque innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumque constituent. Tarsi ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quæ in medio habentur multo maiora sunt, atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referentinetur, quemadmodum & cubum referens intimo ossi grandius quoque uisitur. Quintum etiam os cubum referens posterius, ad calcem scilicet, uergit: intimum uero os antrorsum uersus pollicem multo magis, quam cetera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur non adeo antrorsum, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbicularemque efformant, inferiorem uero cauum simamque, quemadmodum & pedis ex usu esse nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imagini, quæ enim pedis superiora spectant, lata orbiculataque nonnihil sunt: quæ uero plantam constituunt, non secus acuta uisuntur, quam si cuneorum ritu inter intimum & extremum tarsi ossa hæc inijcerentur. Deinde tarsi os ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quam secundum tarsi os intimo commissum, quod ipsius huc deducto processui tendo quinti pedem mouentis musculi ualidisimè inferatur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem committuntur, tota connexus amplitudine leui lubricaque cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima, quippe in reliqua parte nonnihil mutuo distant, cartilaginosis foris ligamentorum interuentu inuicem copulata.

*Pedij ossium
formæ et quantitate uariæ esse.*
Tarsum subsequitur pedis pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie *σπῆς*, alij uero Græci *καλνοσολα*, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumque appellant. Cæterum quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumque descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profectò, & hic quoque à Græcis nomen mutare, est enim & planum (quo nomine alij *καλνοσολα* uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditum. Pedion igitur manus postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quam quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollicis perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quingus uero pedij ossa pari articuli connexu tarsi ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maxime conuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa tarsi ossibus læuibus & in superficie tantum protuberantibus capitibus coarctatur, tam obscure prominentibus, ut merito planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulati dixeris. & pedij quidem os pollicis præpositum intimo tarsi committitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur, duo autem reliqua ossa cubum referenti coarctantur: quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodum articuli, quo postbrachialis os minimum digitum sustinens brachiali necitur, externo lateri ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede ossiculum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porro quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur. Pe-

Pedij ossa illic ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaque sunt, & aliqua ex parte planis læuibusque superficiebus per arthrodian inuicem coarctantur. Quæ autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora sunt, atque in illorum medio interualla efformant, quibus musculi reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedij ossa illi substantiæ aptiorem sedem porrigant, non adeo acuta tenuiaque superiori parte, atque ea quæ terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulatur, omni ex parte postbrachialis ossibus respondent, & appendice donata in rotundum caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollicis præpositum, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terræ contermina, processum exigit, cui septimus pedem mouentium musculus inseritur. Atque simili quidem occasione pedij os minimum suffulciens digitum, quæ tarso articulatur insignem commonstrat processum in externum pedis latus excedentem, in quem octauum pedem mouentis musculi tendo insertionem molitur.

Pedij ossa digitis subsequuntur, qui ex ternis ossibus omnes ad eorum quæ in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum ossi extruitur, ut anterior pedis concauitatis sedes firmius terræ innitatur, ad quod etiam plurimum iuuant magna ossicula, quæ quum ossa selami semen referentia persequerentur, ad primum pollicis internodium reponidictum est, eo enim Capite non minus de manus quam pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quod uero pes à summa manu uno ossi uincatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclulis quæ selamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, tarso, nauiculari ossi, quatuor tarsi ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atque id Galeni nomine hic addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, pedem hominis multis ac paruissimis ossibus non secus ac summam manum efformari) scribit, pedi non aliter quam extremæ manui uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut præter id os, alia quatuor tarsi recensere, quemadmodum sanè facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbæ assimilatur articuli tradit. Sed hæc de omnibus humanæ fabricæ ossibus sint satis: & nunc unguis ac cartilagines, quæ adhuc reliquæ sunt, recenseamus. si modò omnia, quæ corpus firmant, & suffulciunt, sustinentque, hoc libro, uti institutum fuit, absoluenda ueniunt.

DE VNGUIBUS. CAPVT XXXIII.

HIS duabus figuris unguem ita expressimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad seleti præparationem coacta, aut pede, diuelli consueuit. Ac dextra quidem figura characteribus insignita, internam unguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim unguis gibbum ostendente. Quin & A hic unguis sedes indicatur, ante conspectum onem apparet. B uero sedes insignitur, quæ molli est, nulliusque detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

*M*ANVVM pedumque digiti unguibus id eo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digni enim suis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc eam naturam pellentia, uolenterque à se cogentia, digiti sine unguum adminiculo nequeunt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea deriuicula quandam adipem cuti substratam esse docebimus, tunc reflectitur subuertiturque, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pleraque deinde commoda ex unguibus, si neque summis digitum superiores, neque ipsi inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellere, aut excoriare, aut euellere oporteat. Cæterum summus rerum Opifex iustissime unguum (qui & munimenta uulnerantium conuassantiumque censetur) duritiem effinxit. Si enim duriores quam nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimū reflecti reclinarique possent, atrumperentur promptissime, non secus quam alia quæ dura fragilique constant temperie. Itaque securitati simul & robori rerum Opifex prouidens, illos medio ceteros duos extruxit, ut neque ului cuius gratia creati sunt, quicquam in commodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus inciderent.

N 3 tium

*Pedij ossium
interualla.*

*Ad digitos
articulatio.*

*PEDIS
DIGITI.*

*Pedem à manu
summa uno
osse cõtra Galeni
placitum
superari.*

Cur digiti unguibus donentur.

Unguim natura esse iustam.

*Vnguit. ne-
zus.* tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc
causam gibba constant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cōparentur. Quod
minus uerò suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radiei, eorum supe-
riori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operae precium fuit, hæc
extrinsecus uniuersæ radiei circū datur, illa interius usque quaq; subnascitur. In radicem ipsam,
*L. i. de Admi-
nist. dissect.* non modo arteriam uenamq; sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque ungues ex
his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non so-
lum duos^a neruos ad unguium usque radicem ferri, sed eosdem cum^b uenis sub unguibus
quoq; ad digiti extremum reperire. ungues autem interim sensus omnis expertes esse arbitror.
Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt)
concretionem gigni censent, sententiæ accedo. Quod uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmo-
dum in hortis aluoli, in unguibus non dispenlentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab
radice procedentes augeantur. Satiū enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque
quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quam
latum & profundum assumunt.

DE PALPEBRARVM CARTILAGI-
NIBVS. Caput XXXV.

*HAC figura superioris inferiorisq; palpebræ cartilaginem à reliquis
partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis chara-
cteribus insigniui.*

*TRI*QUE palpebræ, tam inferiori quàm superiori, una contigit cartila-
go, utrunq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quæ illæ inuicem
conniunt, locata & inter cutem & membranulā palpebras intus succin-
gentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant)
infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddā solum inserti eriguntur.
Ideo enim cartilagine hæ (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in lon-
gis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine *reporis* uocamus) potis-
simum creantur, ut pilos illos erectos, neq; ceterorum pilorū modo flaccidos dependentesq;
contineant, dein etiam creantur, ut musculorum palpebras mouentium implantationi subser-
uiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explican-
tes docebimus.

DE AVRIS CARTILAGINE.
Caput XXXVI.

*Q*UONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius for-
mam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esse hic aurem nulli non obuiam delineare.

*Q*UIS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus
censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donetur, in auditus organi con-
structionis sermone libro septimo exequendum est. hic autem obiter auris
recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut
cute uestita auris corpus instar uanni cōstituat, idemq; commodè sustineat,
& erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenis, tanto semper à
capitis ossē uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo pro-
pius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius car-
tilaginis nulla exporrigitur portio, quod scilicet hanc propendentem, neque erigi neque sustinē-
dum oporteat. Porro ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hgeat,
crassior. Enascitur enim ex orbiculo^a foraminis auditus meatui in temporis ossē cælati, cuius
circumferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginem educat. Quamobrem uerò Na-
tura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriorē aliquam ossēamq; cartila-
ginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Na-
turam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat
quidem commodè: & interim adeo mollis sit, ut occurfantium impetu non rumpatur, sed ce-
dendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quàm si
ossēæ essent, reddat.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
DE NASI CARTILAGINIBVS.
Caput XXXVII.

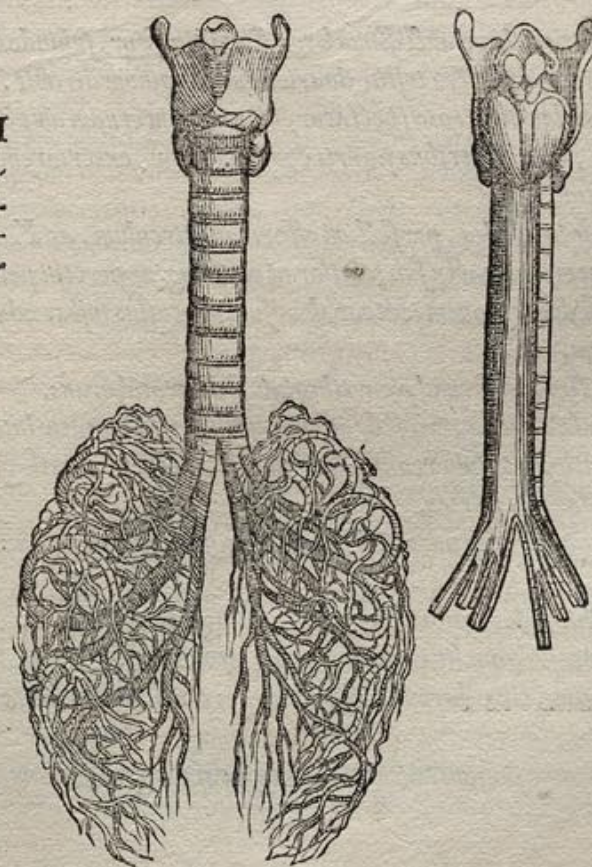
*Q*UANTQVAM nasi cartilagine tactu ante sectionem debite dignoscantur,
nihilominus tamen, quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L utrunq; proponit.

*R*ERVM opificem terminum extremumq; nasi cartilaginibus eadem ra-
tione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatā diximus,
quadrupedum nasi extremum ferè comprobatur, quod minori amplitudi-
ne, quàm hominis nasi terminus cartilagineū exilit: qui etiam extra reli-
quam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominet.
Ab inferiori itaq; nasi ossium^a sede, qua hæc aspera & latiora, quàm supe-
riori^b sede sunt, duæ enascuntur cartilagine, quæ deorsum in anteriora
exporrectæ, inuicemq; cōiunctæ sensim molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartila-
gineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi
ossium inferiori sede ad nasi terminū apicemq; pertinet. Ab ossēo autem^c septo narium forami-
na dirimente, quod octauū Capitis^d ossis partem esse supra cōmemorauimus, alia enascitur car-
tilago, mollis quoq; ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antror-
sum procedens, internæ duarum primarū cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudi-
nem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi
foramina interdiuidit, quemadmodū ossium illud septum ipsa^e foramina inibi disiungit, quæ
super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus alia duæ,
utrinq; nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorū naturæ
participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilagine hæ internis
suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu
donantur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq; & introrsum extrorsumq; uellunt, proprijs
in hoc donatæ musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq; partes in nasi lateribus con-
sistunt, ac nasi alæ nuncupantur, quod quasi alarū modo nares ocludant, referentq; ita homini
inter respirandū insignem usum præbentes. At quū hæ nasi cartilagine uel solo tactu cognosci
possint, nō est quod prolixius earū naturā exequar: utrunq; etiā uel solius Gallici morbi nomi-
ne (qui has crebrò infestat) ipsarū structuram medicis nō oscitanter expendendā duxerim.

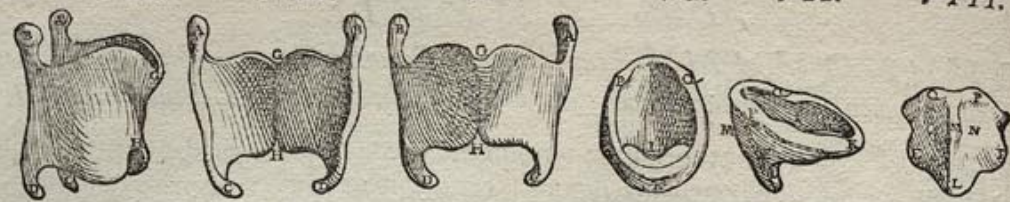
DE ASPERÆ ARTERIÆ CARTI-
LAGINIBVS, ac quid Græcis in hac γλωττῆς & ἀσπρωτῆς nuncupetur.
Caput XXXVIII.

*PRIMA TRI-
GESIMI OC-
taui Capitis figura toti-
us asperæ arteriæ ab o-
mnibus partibus libe-
ræ anteriorem faci-
em expri-
mens,*

*SECUNDA
FIGURA. A.
asperæ arteriæ caudicis
posterior facies delinea-
tur, ab teenim fuisse,
& huic figuræ, quemad-
modum primæ, ramo-
rum in pulmonem sub-
stantiam pertinentium
seriem appingere, quæ
illam primā figurā
abundè oculis
subijciat.*

N 4 TER.

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPONVNTVR
figurarum, & earundem characterum Index.

HARYM figurarum prima, quæ tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem, quâ quia scutum refert, scutiforme quoque uocabimus, ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem quæ Quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundæ laryngis cartilaginis anteriorem commonstrat faciem. Septima secundam laryngis cartilaginē ex dextro latere expressam continet. Octaua secundam laryngis cartilaginem posteriorem ex facie depictam offert. Nona laryngis tertiæ cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiæ cartilaginis anterior sedes occurrit. Undecima, eandem cartilaginem posteriori facie oculis subijcit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem sedem ostendit, quæ id laryngis amplitudinem spectat. Decimatertia superiorem laryngis operculi sedem continet, quæ palatum respicit. Decimaquarta, unam asperæ arteriæ trunci cartilaginem C modo extractam anteriori externæ uisum eiuidem obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem posteriori facie proponit, quæ internam asperæ arteriæ amplitudinem spectat.

A, B, 3, 4, 5 Duo elatiores scutiformis cartilaginis processus.

C₂D_{3, 4, 5} Duo humiliores eiusdem cartilaginis processus.

E, F in 8, in 7 vero duntaxat *E*. Secundæ cartilaginis sedes, quibus inferioris scutiiformis cartilaginis processus coalescūt.

G, H, 3, 4, 5 Hac sede scutiformis cartilago arctissima brevissimaq; uisitur, subinde lineam ostendens quæ dextram cartilaginis partem à sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.

16,7 His sedibus secundæ cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quæ his tribus figuris conspiciuntur, exterior em laryngis regionem seu amplitudinem constituit.

K, L 6,7 Inferior secundæ cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quæ tactu sub scutiiformi cartilagine percipi potest. L uero posteriore inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L inscriptam.

M 7,8 *Linea spinæ modo in posteriori secundæ cartilaginis sede protuberans.*

N, Os Sinus in posteriori secundæ cartilaginis sede, ad lineæ illius M notatæ latera incisi.

P, Q 6, 7, 8 Duo secundæ cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiæ cartilaginis subeuntia.

R, S 9, 10, 11 Duæ tertiæ cartilaginis partes.

*T*_{9,10, 11} *Hæc tertiæ cartilaginis regio uacua est, ac dumtaxat membraneis ligamentis tunicisq; laryngis occupatur.*

V, X^{9, 10, 11} Tertiæ cartilaginis sedes, quibus secundæ cartilagini articulat.

$Y, Y_{9,10}$ Tertiæ cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.

Z 9,10,11 *Tertia cartilaginis regio, illi ollarum vasorumue parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.*

a 12,13 Laryngis operculi basis, quæ scutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.

b12,13 Apex, seu in posteriora introrsumq; uersus dorsum maxime procedēs laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modò explicatas, huc comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponendæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter cæteras autē, illas opportune non minus quàm sibi locarentur inspiciēs, quæ illarū figurarum tres postremæ habentur, quibus laryngis lingule seu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratissimè, delineatur.

L I C E T textus liber cordi respirationis organis dedicandus, asperæ arteriæ naturâ diffulse pertractabit, in præsentia tamen ipsius cartilagines explicandæ ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absoluiamus, ac ne quicquam ossum cartilagineumq; hinc non expressum, à musculorum enarratione in sequenti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deducti, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursum educat. Neq; solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerum etiam principalissimum uocis esse organum attestabimus, exactè ipsius substantiæ naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membranis uinculis, simplicibusq; membranæ seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriæ (quod laryngem potius quam guttur mihi appellandum putauerim) primum tribus constituitur cartilaginibus. quarum 1^a prima maxima amplissimaq; & anterior est, foris quidem gibba, intus autè lima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in præliis usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atq; hanc ob causam dissectionū periti eam *hyocostalis*, uulgus autem *scutalem* & *petaleum* appellarunt, ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut carulæ ginem scuto similem in sermonis contextu perpetuò uocabimus : nisi etiam hanc primam cartilaginem appellare uisum fuerit. Ista in homine superiori sede amplior quam inferiori conspicitur, secus multo quam in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusq; in acutum quam hominis larynx, antrorsum exporrigitur. Quòd tamen ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi responderet. Suprà enim 1ª infraq; ex suis lateribus binos educit processus, utriusq; singulos, ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educiti, membraneis uinculis ossis u^o referentis humilioribus 2^a lateribus alligantur. Inferiores autè scutiformis cartilaginis processus, 3^a lateribus secundæ cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntq;. Scutiformis hæc cartilago uiris quam mulieribus antrorsum magis prominet, tactuiq; magis exponitur: & subinde gemina, idq; potissimum in uiris obseruat. In ipsius enim medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeq; antrorsum extuberat, secundum suam longitudinē crebrò linea ducitur, quæ ad amissum à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuò commixtas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sanè hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirū nanque est, quàm boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamq; affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatis ipsi in cefos sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparatum, haud secus profectò, quàm si machina quapiam esset portauilis, quæ duobus processibus suis humilioribus tanquàm duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit. Secunda cartilago minor primæ, maiorq; tertia est, ac maxima ipsi portione in posterioribus laryngis sedibus reponit, quæ eibi 1ª uia (quam stomachum cum Græcis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfectæ circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posterioriq; eius parte supplet. Ima enim ipsius 1^a sede perfectum conficitur circulum, cuius anteriorem partem huius scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis 2^a amplitudo exactè leuis est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat 3^a linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Hæc duo huius cartilaginis 1^a sinus dirimit, in quibus duo figuntur 4^a musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiâ inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo definit 5ª tubercula oblonga, & utrinque singula, quæ tertiæ cartilaginis 6ª sinibus inarticulari mox audies. Secunda autem hæc cartilago primæ ad eum modum committitur, quem suprà exposui, quando humiliores primæ cartilaginis sedes ipsi conuasci dicebam. Vt uerò firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modicè 7ª extuberat, crassiorq; est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

*Vbi aspera
arteria natu-
ra pertracta-
bitur.*

PRIMA LA,
ryngis carti,
lago.

SECUNDA
laryngis car-
tilago.

TERTIA laryngis cartilago.

qui primæ cartilaginis processum ualidissimè excipit. Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis uisitur, deorsum magis, quam reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta. idq; ut musculi ex remotiori sede initium ducerent, qui rectè per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inferuntur. Huic cartilagini nullum nomen inditum est, ac iccirco peculiari nomine nobis innominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulo eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemq; hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittantes dextro pollicis imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustius trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni utcumque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere. * Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀγύταιον & ἀγύταιον uocant, quod quum integra adhuc est, & membrana tunica uel asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi collarum parti similissima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi namq; collarum oris sedi aptius congruit, quam ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac oliores irrigare hortos conspiciamus. siquidem & eiusmodi stulis seu uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vt cunque sit, tertiam laryngis cartilaginem unicam simplicemq; omnes dissectionum professores describere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membranæ, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis lateri, altera uero sinistro inniuitur, sinum laeuem & alteri satis cælatur obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaq; articulat, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcq; cæteris laryngis cartilaginibus maxime mobilis existat. Vtiusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum processum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uero harum cartilaginum partes sensim à basi inuicem dehiscetes, ac dein tenuiores mollioresq; & adiposæ reditæ, mutuo uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistra cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis sedem extruit, quæ illi uasorum parti congruit, qua aquam manibus affundi supra commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeo mollis flexilisq; est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorsum reclinetur, asperamq; arteriam adeo exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertia hæc cartilago gemina sit, duabusq; cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiæq; nuncupabitur, quod minus illorum placita qui cartilagine numerarunt potius, quam describerunt, plus a quo turbare uidear. His tribus igitur laryngis cartilaginibus, alia quædam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorsum curuata basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem, hinc introrsum procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine cōnexu efformat. Trianguli uero uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producit. Corpus hoc quæ palatum respicit, gibbum est ac mollius: quæ aut laryngi inniuitur, cauum sinumq; ac multo quam superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguiq; obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert, quæ uero scutiformi cōmittitur cartilagini, etiam multa abundat adipe, neq; inibi adeo durum atq; in sui medio cernitur. Pleriq; corpus hoc præcipuum uocis organum esse putarunt, id temerè γλωττιδα & πρυλωττιδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuersasq; prorsus partes, ueteribus illis Anatomicis professoribus significauerint. γλωττις enim laryngis rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi namque eiusmodi rimam γλωττιδα seu lingulam uocant, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinum laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus. Cæterum πρυλωττις nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulæ impositum, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quod uero id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Celsus etiam hæc perperam (uti sane quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

Laryngis lingula, seu rimæ præcipuum uocis organum.

lauit, non expendens id Græcis πρυλωττιδα fuisse appellatum, quod illi laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem uel esse, quam lingulæ conferri possumus. nam operculum hoc etiam humanæ lingulæ imaginis satis accedit. Quinetiā Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele πρυλωττιδα lingulæ uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculum: non autem eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocant, & quæ principalis imū uocis instrumentum merito censetur. Vt modo præterea, quoties apud Galenum, tum Interpretum, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uicio, γλωττις pro πρυλωττις ac rursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hic nanque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ cartilagine, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unā cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuū erit, rationem ac modum subijcere, quo ossa & cartilagine ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, qua semper post partium descriptionem, illarum secundum artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subijciam.

Lib. 3. de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipue in 8. Lib. de V. su part.

Reliquæ cartilagine asperæ arteriæ C similes.

QVO ARTIFICIO HUMANI CORPORIS

ris ossa & cartilagine inspectioni præparentur.

Caput XXXIX.

CONSVENERUNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad solos syropos scribendos, hominibusq; imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asseruantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel aliàs mortuū cadauer, magna ex parte primum carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, excicare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcæ calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum ostiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuio, ut calx unā cum marcescentibus iam carniū reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaq; ossa colligantia (quorum interuentu hærent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hæc aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis aestu resiccata, ossium articulos in eo positi continerent. Verum hæc præparandi ratio præterquam quod molestæ, sordida, ac difficilis est, nullus ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quod scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeo sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accommodet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hætenus medicinae candidatis nostræ artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studiorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorum demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi namq; asseriebant, illa solum è corporibus in aquarū gurgitibus (si dijs placet) emaciat, non autem è nuper mortuis discenda esse, quasi uero quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusq; hac ratione corruptis disci possit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quam ipsi iecoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoq; satis ineptè proponebāt, interim à cæteris corporis partibus abstinentes. Cæterum quo nam pacto aliæ corporis particulæ sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modo subijciā, leui negotio adaptabis, si discendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studio Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, qualecunq; id sit (quamuis tamen morbo emaciatum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manū esse curabis, unā cum magno grandiq; lebe, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuum mulieres igni adhibent, is nanque coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa iniiciuntur. Præterea & ampla pa-pyrus in asserē distenditur, ut huic asseri cartilagine nō elixandæ applicari, seriatisq; imponi possint.

Ossium in calce macerando rursus ac dein in fluuio emundandorum ratio.

Ossium per coctionem præparandi modus. Tum alibi sepius, cum maxime lib. 3. de Administrat. dissect.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, ferra caluariam diuides, parum sollicitus, etiam si cerebrum uities, aut paulo humiliter elatus uel caluariam diuidas, quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilagine intueri seruareque propositum est. Dissecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euellum, uasi iniiciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute, lam utranque aurem proximè à temporum osse abscictam, seorsum in asserem, cui cartilagine adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinissimè ab illis quibus committuntur ossibus simul cum cute sunt refecandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilagine, quas priuati in ipsius cum capite articulis haberi diximus, cultellulo à ligamenti articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorum applantationibus) liberabis, ac tandem in cacabum reijcis, cauendū est, ne os u referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua, & stomachi asperæ arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem usque sectionem molieris, ad omentum usque penetrantē. cui deinceps aliam sectionem, quæ transuersim à dextro ilio ad sinistram pertingat, adiunges, & absque defectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorū more euelles, ea uasi iniiciens. Abdominis cutem unā cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongijs excipiens, cum in uas exprimes, modò à iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculos thoraci infratos, à costarum ossibus, earundemque cartilaginibus, adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusque liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris osse ueniunt liberandæ, & cartilagine his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagine aggressus) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unā cum costarum cartilaginibus studiosè à costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & non admodum crasso cultro per cartilagine inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilagine à pectoris ossis medio magis in latus quàm secundæ costæ cartilagine ferri. Neque tantum cartilagine pectoris ossi coarctatæ à costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilagine, quæ uel intercostalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranjs quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepiunt. Postremò cartilagine à septo transuerso refecabis, & ipsas simul cum pectoris osse non aliter mundatas, in chartam repones, dein scapulas unā cum clauiculis à thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu à summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisque portio ossibus adhuc appensa relinquantur. Adeò ut etiam suffecerit, relictæ summæ manus cute, illam aliquot sectionibus hinc atque illic scindere, quo postea leuiori negotio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præstiteris, ac peculiarem eius articuli cartilagine chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum cōijcies, scapulamque ab humero, & deinde humerum à cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu cōnexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportune feceris, si cartilagine scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à scapula diremeris, chartaque cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primū pulmones cum corde & septo transuerso excabis: & priusquam cor in uas conijcias, cordis basim per transuersum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus à uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illa fæ habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginum numero illa seruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in prorum uertes, & utcumque licebit, ceruicem reliquumque dorsum, unā cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiosè cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimium uicinè carnem dissecas, processum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas seorsum à uertebis thoracis liberaturus es. Etenim

reli-

resupinato cadauere, cultello acutiore costæ capitulū, à uertebæ corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamenti sensim diuisis, à transuersis quoque uertebæ processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, atrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quū tamen genu nudas, ex tendinibus anteriore genu sedem occupantibus, patellam excabis, & in cacabum non secus ac femur cōijcies ilico, atque id à coxæ dicis osse tibiæque liberaueris, & cartilagine refeceris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportune chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unā cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebæ corpora intercedentia adammulsum ueniunt excandæ, & chartæ seriatim accommodandæ. Ligamenti igitur, quæ uertebæ corporibus in superficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborū uertebam interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilagineum, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborū uertebæ corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilagine regionem, eandem duces sectionem, hacque ratione integram auferes cartilagineum. quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruicis uertebam deuentum erit. Quū itaque uiginti tres cartilagine ligamenta uel cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuor uel partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebæ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebam à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebas cacabo imponere, ut & thoracis uertebas cum lumborum uertebis, modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unā cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxæ dicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separeretur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam alias integrè afferuabis, si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus adhuc modum cacabo immisissis, aqua si uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subfidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens sumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulo auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus fordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatu ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquantur præcipue, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultorum beneficio, uti inter edendum sit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pe detentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes, eaque solus purgabis: nisi fortasse studiosus ad sit fœdalis, qui unā manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilagine fœuet, & crustæ modo ossibus obductæ imprudens auferat. hæc namque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipue seruanda uenit. Neque uero officium id hæc duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studio minus committi uelim, uerum ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxie expendito, quodnam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulo obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberet. idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim cauere uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiā ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamenti emundentur, ut ligamentorum beneficio brachialis ossa inuicem hæreant. Brachiali enim ita igni

O

adhi-

adhibito ligamenta sensim rescata, ipsius ossa firmiter continent, leuioresq; negotio in ossium connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus committitur: nisi forte in iungendis ossibus peritior, brachialis ossa mutuo dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; aeneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non pratermissis sesaminis ossibus, exacte emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illiusue manus, aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os nō mundatum super sit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unā aliquot ossa ofeātē simul auferenda porrigas. et si forte unguem asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq; digitorū ossa expurgas, auelles. Nō minus enim humanos ungues, quā auium & quadrupedum ungues, a pedibus calenti aquæ impositis, elixatione recedere conspiciamus. Porro quum ulnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quæ a radio profecta, magna ex parte ulnam & brachiale dirimit. Hæc nanq; ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrant. quippe illa stylo quopiam in foramen missa, sunt studiose euellenda, & pariter excutienda. Hæc ossicula ad reliquā ossium colligationem, aliquo recondes, & uertebras omnium postremo ē iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccyx os a sacro liberare lubeat, quod scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē seiungi soleant. Si tamen coccygis ossis præcindendi gratia, os sacrum eximeris, id denuo cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam coniiciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si forte ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio ofeātē effracta fuerit. Verum ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa a sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus seiungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, ac dein inuicem commissa maneat, leui negotio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuo numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recensabis caluariæ partem, quam ferra a reliquo capite ademit: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quæ instar squamæ uerticis ossibus applicantur, atque ferra a cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne forte illas cum ossium spolijs autiure reijcienda cures. Solent enim facile a uerticis ossibus decidere, si casu ferræ sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferiori ue maxilla exciderit, perpendes, & uiginti quatuor uertebras totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, a quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibiæ ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxerit, ossa denuo munda & bullienti aquæ indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq; linteo abstergere, & si quæ ligamentorū, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus ue sint reliquæ, eas defricare abstergereq; cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbem igni apposita leuiter desiccantur, aurium cartilagine cute deteguntur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoq; in palpebrarum & narium cartilaginibus molendum est, ac deinceps acutis cultellis os u referens, a musculis ipsi commissis, quam licebit exactissimè crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagine similiter crudas accurate carnibus membranisque liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ truci cartilagine, Cimagini cōparatæ. Iam pectoris os, ipsiq; cōnexas cartilagine sedulo emundabis, quod eo minus prompte perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum ne utiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendū. Quum uerò cartilagine carne spolijs, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentem auferas, quæ quod os ambit, *μεμβράνη* Græcis uocatur. Quippe hac membrana a cartilaginibus discepta, illæ infirmius pectoris ossi committuntur, & cōtractæ breues intortæq; euadunt. Et quo minus cartilagine hæc contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed alibi cubi tantisper, dum ossa necere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagine plus æquo flaccescat, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti struem uitiat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modo illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quā antea, exicari permittatur. Reliquas autē cartilagine chartæ adhibitas, licebit igni non nihil admouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum latius sit, & has quoq; post compactionem sicari. Iam integrū tibi est ossa & cartilagine ad eum quem mox dicam modum con texere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam præstiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis cendum esset. Ossa nanq; disuncta, & in oblongam arcam seriatiim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectant, edocere possunt. quæ autem erecta cōmissa sunt, sinus, capitaq; ossium non admodum accurate cōmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quā ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad disciplinam illa ossa accommodatissima sunt, quæ subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hic ferè omnia) extructis, & sub impluuiū aliquo, aut alioquin aëri ita expositis, ut hæc pluuialem aquā quandoq; excipiant. Præter id nanq; quod monumenta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascuntur promptissimè marcescunt, adeo ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilq; modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatiim citra connexum reponantur, ad coniungendum enim prorsus sunt inutilia, cum propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilagine. quæ si forte reperiuntur, ob putredinem sunt friabiles, & undiq; ab ossibus liberae. Rursus ad hunc usum sunt inutilia, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmiterijs asseruantur. Præter hoc enim, quod illa carie ob terræ siccitatem afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Innocenti cœmiterio. Vbi, si modò alibi, quamplurimos ossium quæ è terra fodiuntur, habes aceros: qui mihi quando primum ossa cum MATHEO TERMINO, in omnibus medicinæ partibus insigni medico, & dum uiuā mihi colendo studiū sodali doctissimo dicerem, adeo nobis uberem suppeditarūt copiam, ut longo indefessiq; spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuerimus, unius mediæ horę spacio nullum os ex tot acerbis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicaremus, atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupididi, magis præceptorū opera, in hac medicinæ parte destituebamur. Porro quod ad cōstructionem ossium connexum erectionemq; attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indure scant) committenda sunt, nam statim a cōctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra negotiū perforantur, aeneisq; filis mutuo alligantur: quod quisque prout manum nactus est induit, & ea quæ hactenus toto libro descripsimus, minus obaudiuerit, suo Marte perficiet. Ac primū quidē aliquot paratis subulis, aeneo filo partim crassiore, partim tenuiore, filum igni indetur, quo postmodū magis sequax, & quantumuis uariè intortum, minus rumpatur. His addentur duæ tenacula, seu forcipes: unus quidem quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam absceabitur. Auspicaberis autē ossium colligationem a pedibus, ac primum calcei talum iunges, & deinde cubiforme os calcei, & cymbā referēs talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his cōmittes pedij ossa, hisq; seriatiim digitorū ossa, cum ossiculis sesamo cōparatis. quæ ideo cautius & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraq; sunt, & ex subulæ impetu præptius diuisa dissiliunt. Vbi utrunq; pedem iunxeris, tibiæ ossis tuber, quod sinus femoris capita excipientes dirimit, cultro aliquo oblongo, sed arcto perforandū est, quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus clauū ritu ita tibiæ femori committat, uti asseres absq; glutine neci cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen molendum, illi ē directo consistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibiæ indatur, huiusq; ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ ossi utrinque crassiori filo committendum est, non pratermissis cartilaginibus tibiæ ossis sinus augentibus. quæ quum hæc ossa iungentur simul cum illis cōstricta, in articulo genu seruiabuntur. Mox fibula tibiæ ossi supra infraq; alligabitur, & patella simul femori ac tibiæ firmabitur. Hoc ubi in utroque crure præstitum erit, sacri ossis lateribus ilium ossa crassiori filo sunt necienda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur. conuenit autem huius asseris orbem tantum esse, ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramen in hoc paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quæ foramini illi indita, orbem conuolui sinat. Præter hoc foramen, aliud iuxta orbis circunferentiam aptabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar reli, aut hastæ, aut falcis (utrunque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciat. Extructo

Que ossa ad
disciplinam
utilissima.

Emundata ossa
quomodo tum
genda.

Huiusmodi
instrumen
ta ferè se
natum pro
ponit tabu
læ cap. 7 lib.
2 ad chara
ct. 17, 18,
19.

O 2 in

in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut recte filo aut uirgula interuallū metiaris, quod ab orbe ad humiliorē sedem foraminis pertinet, in sacro osse dorsalis medullae gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, quā mensura ferrū fabricandum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumq; uertebrarū foramini dorsalem medullam transmittenti inditum, uniuersa ossa pulchrē sustinebit. Ferrū namq; ita aptandum est, ut ualide orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usq; nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit, ab illa autem sede sursum latius quā crassius esse conuenit, ut postmodum ad dorsi inflexum obliquari queat, uertebræq; ipsi ita adaptentur, ut immotæ ad id neutiquam circunvertantur. Atq; ideo ferrum inibi primum tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum subsideat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturq; unā cum ipso reliquæ uertebræ sensim descendunt, temporisq; successu sceleti crura turpiter obliquabuntur. Accuratē igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimā sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua autem ferri longitudine non adeo curandum est, quum hæc si forte longior sit, post ossium cōpactionem facile præscindatur. Et etiā si ossa arcē imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis longius quā uniuersum sit sceleton, fieri, ut ipsius portio extra uerticem eminens, superioris arcē fundi foramini possit indiri, in ipsosq; conuolui. Ferro itaq; orbi perpendicularim affixo, ac utiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullae nomine incisum, sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commodē intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura arctius sit, & insigniter obliquū, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodū iam diximus, sic augeatur, ut a ferri mucrone os sacrum ad eam usq; ferri sedem protrudere ualeas, quā nō amplius teretem, quadratam uel faciendam inuimus. & si casu hæc sedes os sacrum minus apte suffulcitur uidebitur, operæ precium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac dein nodum illi ex aeneo filo obuoluere, qui os sacrum cōmodē sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum hæc aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne forte crura turpiter intorta committas, aut patellæ, interiora potius crurum, quā anteriora respiciat, quod sanē futurū est, nisi ad amissum capita suis sinibus iunxeris. Vt cūq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendū non est, priusquam pedes orbi & tibijs eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc a baculi, quo manus stabilientur formā, potissimum petes: alium quippe situm messoria falx, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentū expectit. Modō uertebræ omnes seriātim accommodandæ sunt, quo cuiusq; situm ordinemq; inuentu non arduum obserues. hunc namq; uertebrarū formā, & articulationis ratio promptē ostendunt. Quum primum itaq; ordinatim omnes in mēsam reposueris, quinq; lumborū uertebras inuicem duobus nexibus cōmittes, qui in corporum lateribus facti, unā cartilagineū ligamentum contineant, quod uertebrarum corpora interuenire dictum est. atq; huiusmodi ligamenta seriātim à charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uertebras, quas inuicē non alligas. quemadmodum in præsentia est ligamentū seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uertebrā, idq; quod supremam lumborum & infimam thoracis uertebras interuenit. lunctis enim lumborū uertebris, sex inferiores thoracis inuicē, & postmodum sex superiores unā cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquæ enim ceruicis mutuo nō sunt colligandæ, sed eas interueniēs cartilago corpori inferioris uertebræ duntaxat est glutināda. quando quidem ceruicis uertebræ etiam non nexæ, sed ferro tantū inditæ, suā seruauit sedem: neq; thoracis uertebrarū modo immotæ, postmodum costas sustinere debēt. Illico igitur atq; uertebras ad eam, quā præcepi rationem, priusq; ferrum illis traiciatur cōmiseris, lumborum uertebras ita cōnexas ferro impones, idq; sedulo ad eorum situm inflexum uel obliquabis, ac infimā uertebrā unā cum sacro osse ita cōmittes, ut iam prius lumborū uertebræ mutuo iunxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuō quā licebit accuratissimē ferrū, uti necesse erit, complicans, & infimam thoracis uertebram supremæ lumborū adnectens. His pari modo superiores thoracis uertebræ addentur, & harum infima supremæ earum quæ iam ferro appositæ fuerāt, alligata, latiusculum & longum nigroq; colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quā licebit demissē inter ferrum & uertebras intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebræ ad ferrū firmitus contineantur, neq; ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud uelatus turpiter conuolui queat. Vt autē caluaria ferro applicetur, necesse est uerticē foramine quodam perforari, ad amissum ferri amplitudini & crassici correspondente, ne quando ipsi ferrum traieceris, caluaria quauis occasione quoquo uersum circunvertatur. prout enim faciem anteriora exacte aut latera spe-

ciare

ciare uolueris, foramen id aut transuerfum, aut obliquē inculpere cultro quopiam oportet. quemadmodū & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quā ferrum in caluaria molitus es, cōmittatur, & quū uisum fuerit, caluaria à ferro adempta, rursus dissolui queat. summopere namq; cōducit, internā caluariæ amplitudinē quā cerebrū cōtinetur intueri, quod ut fiat, utraq; caluariæ pars tribus foraminibus sibi mutuō correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidē foramen opportunē in occipitio perficitur, & utrinq; in temporibus unum. At inferiorem maxillā aeneo filo cum superiori cōmittes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillæ facto. Verum quū hic cōnexus nō adeo firmus sit, ut accuratē dentes mutuō applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegās q; sit, hanc superiori modō iungi, modō disiungi, præter dictū nexum, maxillæ inferioris acuti processus etiā perforandi sunt, & funiculus ipsi illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesq; ita collidi queant. Vt cūq; uerō sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptē nunc in posteriora nunc in priora obliquatum, corpus indecorē erigat. quō minus autē id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porro nunc tempestiuū erit costas uertebris & suis cartilaginibus alligare, quod sanē ut ad amissum & sedulo facias, primum omnes dexteris costas à sinistris discernes, coniectura uel à sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costas exporrigitur. dein à superiori costarum sede, quæ latior ipsiorq; inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferē modū ((())) costas mensæ seriātim impones, ut dextræ sinistris respondeant curans. Promptū enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modō memorit non exciderint, quæ ad internoscendas costas suprā cōmemorauimus. Ex hac costarū serie primā utriusq; lateris costam suæ cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde fodalī pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendū porriges, ac deinceps primas costas primæ thoracis uertebræ traiectionis processibus alligabis. Insuper secundas costas suæ cōmittes uertebræ, & postmodū ipsarū cartilaginibus, atq; ita seriātim omnes obseruas interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere finas, quæ ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptæ fuerāt. Nunc humeros spissiori filo scapulis neces, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendū est, quoniam situ manus collocandas duxeris. Hic enim multū refert, quomodo scapulæ sinui caput humeri cōmittatur. in quo etiā connexu cartilago neutiquam prætereunda est, cuius auxilio scapulæ sinus interdū adaugetur, atq; ita etiā cartilagine maxillarū & clauicularū articulis peculiare nō neglectæ suis articulis necentur. Cæterū cubitū ossa humero uinciendā nō sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaq; suprā infraq; ulnæ est colligandus. deinde si brachialis ossa diuisa, suisq; ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt cōmittenda, aliās autē suorum ligamentorū interuentu abundē continētur. Inferiori ipsorū sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac dein de his digitorū ossa, unā cum sesamini ossiculis adnectes. Postremo autē brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atq; ubi id in utraq; manu præstitū erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualide orbi infixū instar falcis, aut aliter extruendū dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse u referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperæ arteriæ, auriumq; & palpebrarū cartilaginibus, & ungue cordisq; cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulæ, aut excicato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quā leui negotio humani corporis ossa, oppido quā medico exoptāda, parari queant: quo in opere nihil ipso cōnexu, non aggredienti, difficiliter uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchrē successit, exemplo ab illis sumpto, quos effractas scutellas & lapideos cacabos cōpingere interdū uideram. Coctionis autem rationē, emolliēdi in medicina uis docuerat. Lutetia namq; ob bellum tumultus Louaniū reuersus, atq; unā cum GEMMA PHRYCIO, æquē celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorū nomine ad eum locū quo magna studiosorum cōmoditate omnes ultimo affectū supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulās, in eiusmodi incidia afficcatū cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vt enim hoc aues carne liberarāt, ita sanē illud quoq; ipsas emundasse conijcio, quia homo ille ante annū stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloq; alligatus, ita sua uel eam aubus exhibuerat, ut nuda undiq; essent ossa, eaq; solis ligamentis hærerēt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat affructis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum præter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilaniēt, ac proinde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusq; ad disciplinam sunt inutilia. Afflicta itaq; & nulla ex parte humidum sordidum uel corpus intuens, haud quāq; insperatam ac subinde expetitā mihi occasione prætermisi. quinimō Gemmæ beneficio palum cōscendens,

O 3 femur

Lib. de Ad.
nisi diff. cl.

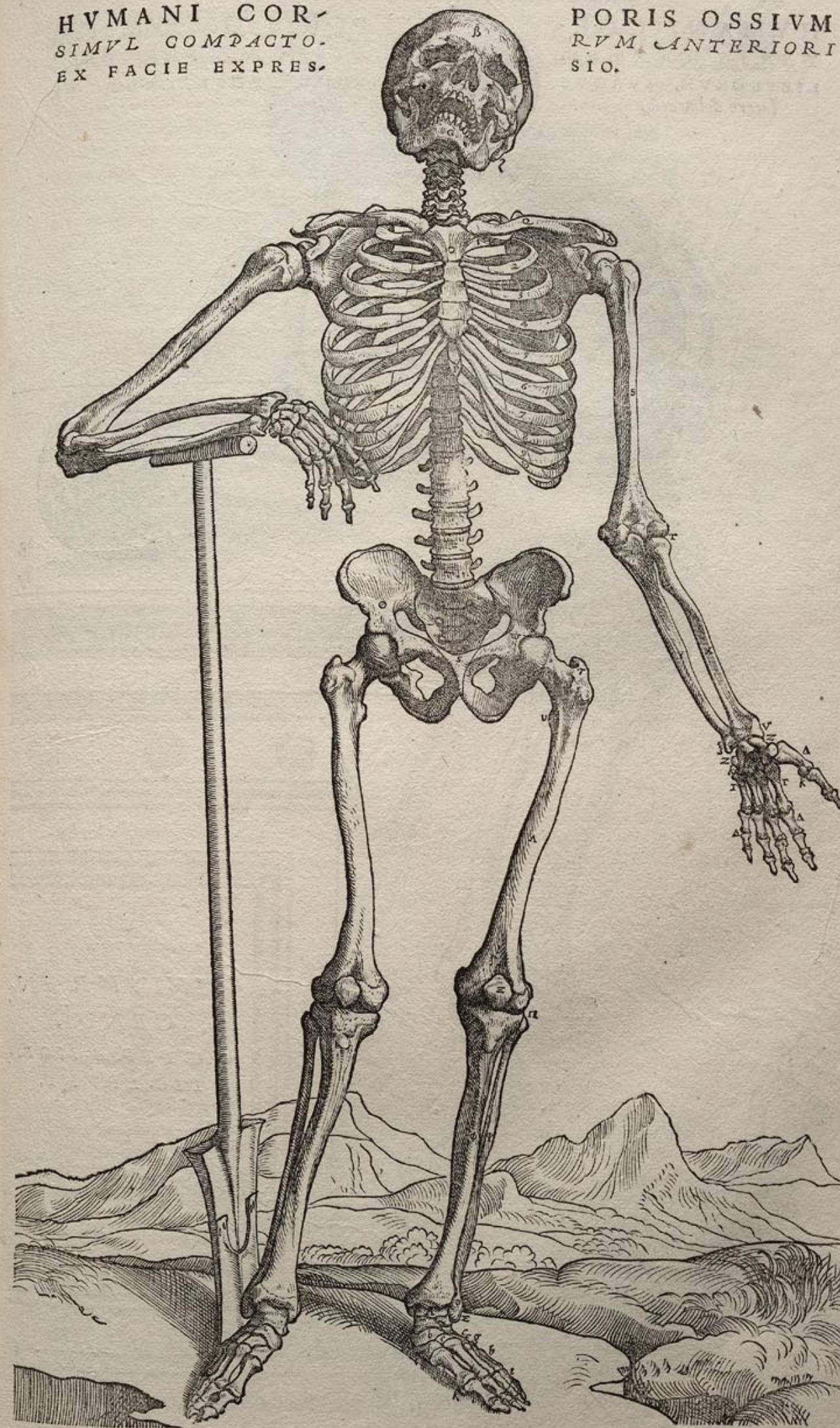
femur à coxendicis osse diuulsi. trahentiq; mihi, unā cum brachijs ac manibus, scapulae quoq; subsecutę sunt, deerāt tamen alterius manus digiti, & patella utraq; unā cum pede altero. Qui itaq; crura & brachia (relicto cū totius corporis trunco, capite) clam repetitis vicibus domum detulissē, ut thoracē qui catena alte firmabatur nanciscerē, extra ciuitatē me uesperī excludi passus sum: tantoq; obtinēdorum ossium desiderio & studio ardebam, ut media nocte in illa corporum multitudine quod expetebā diuellere nō horruerim, haud mediocri labore ac industria, sine arbitris, palum cōscendens. Verū detracta ossa procul illinc deferēs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliā ciuitatis portā domū detuli. Porro quū ligamenta rescindere coepissem, nihil ob egregiā eorum duriciē promoui, ac illa seruēte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderē, omnia ossa tandē tacite ita coxi, illisq; emūdatīs illud sceleton extruxi, quod Louanij apud longe amicissimū mihi GISEBERTVM CARBONEM, insignē ac uario disciplinarū genere instructū medicū, meūq; à puero studiōrū commilitonē asseruatur. Atq; id sceleton adēd prępropere parauī, & manū ac pedem, duasq; patellas nō minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persuaderim id me Luteria aduexisse, quo omnē subreptorū ossium suspiciōē delerem, quamuis eius urbis Prætor postmodū adēd medicinæ candidatorū studiū fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac iple nō uulgariter Anatomes cognitione afficeretur, mihiq; illic Anatomem administranti sedulo astaret. Quū igitur primum tentantibus nobis adēd promptē negociū successerit, quid nunc futurū existimandum, postquam cōponendi quoq; rationem alijs descripsimus: & præter subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academicis, uel nostra opera, sceleta uisuntur? Verū non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simiæ & canum, ac Aristotelis etiā gratia auium pisciumq; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiuncta apud medicinæ & naturalis philosophiæ studiosum esse oporteret. Nisi fortē hanc philosophiæ partē ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuadēamus, si nostris syrupis, citra Anatomem imponere mortilibus, & loculos opplere possimus.

DE OSSIVM NUMERO. CAP. LX.

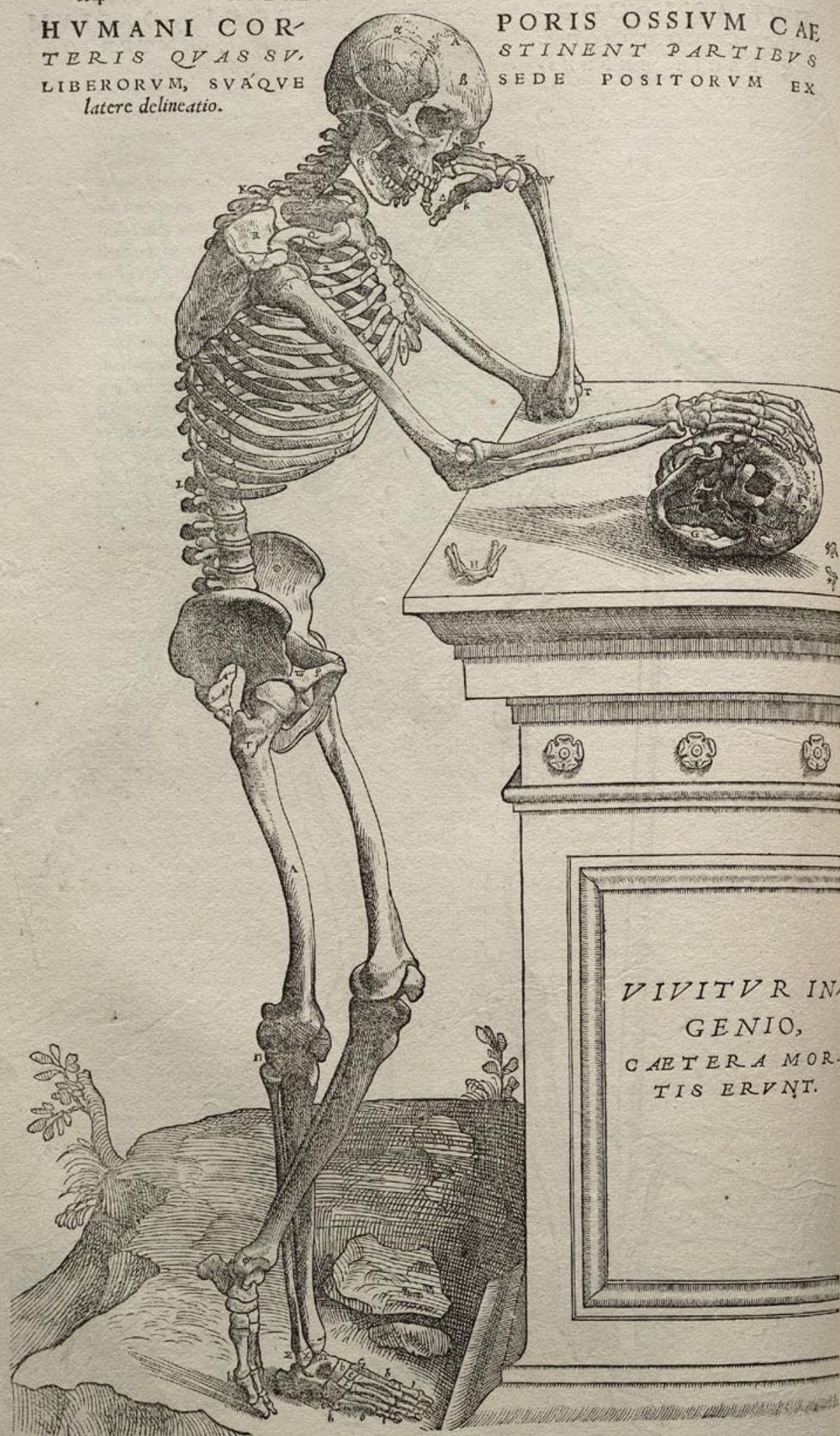
PARVM dubito plerōq; alicubi à me ossium quoq; numerū desideraturos: quibus nullum aliud consiliū dari uelim, quā, ut ex singulis huius libri Capitulis illū petant, prolixius enim esset, hic omnia recēdere. Quāuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris ætatis hominibus se habent, cōstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impediēt. Caluariæ ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillæ superioris duo decim: ita tamen, ut iugalia priuatim nō enumerentur, quū quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantū sint, propriaq; circūscriptiōe destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures, dentes sunt triginta duo, maxillæ inferioris os unicum, ossis uel referentis ossicula sunt ferē undecim. Vertebrae uiginti quatuor, sacri ossis ossa sex, coccygis autem quatuor, costæ uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autē septena recensentur, sed age hac enumeratione tria tantum sint: & alijs ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit. scapulae duæ: totidem clauiculæ, & humeri duo, ulnæ duæ, radij duo, brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo, octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor, digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirū quindecim, sesamina ossicula in singulis manibus ut minimū sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recensēamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, femora duo, duo tibiariū ossa, fibulae duæ, duæ patellæ, duæ calces, tali duo, nauiularia ossa duo, tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor, decem pedij ossa, in utroq; pede quinque, uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirum pedis quatuordecim, pedis sesamina ossicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quāuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si hæc ossa in unum numerū reijcies, uniuersa erunt (si rectē addo) trecenta & quatuor, quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillæ inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quū ossa sint propria circūscriptiōe in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerū semel, ac rursus dimidio duplicares, quod uel hinc colliges, si uertebras, femora, tibiæ ossa, atque alia quæ multis appendicibus donantur, in memoriā reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dñi boni quantū ossium acervum cumulabis: quū omnes uertebræ, aut tribus aut duobus consent ossibus: & ossa quæ sacro coarctantur, tribus, idq; generis reliqua: adēd ut cuiusq; suo arbitratu ossium numerum confingere sit integrum.

HVMA

HVMANI COR-
SIMVL COMPACTO-
EX FACIE EXPRES-PORIS OSSIVM
RVM ANTERIORI
SIO.

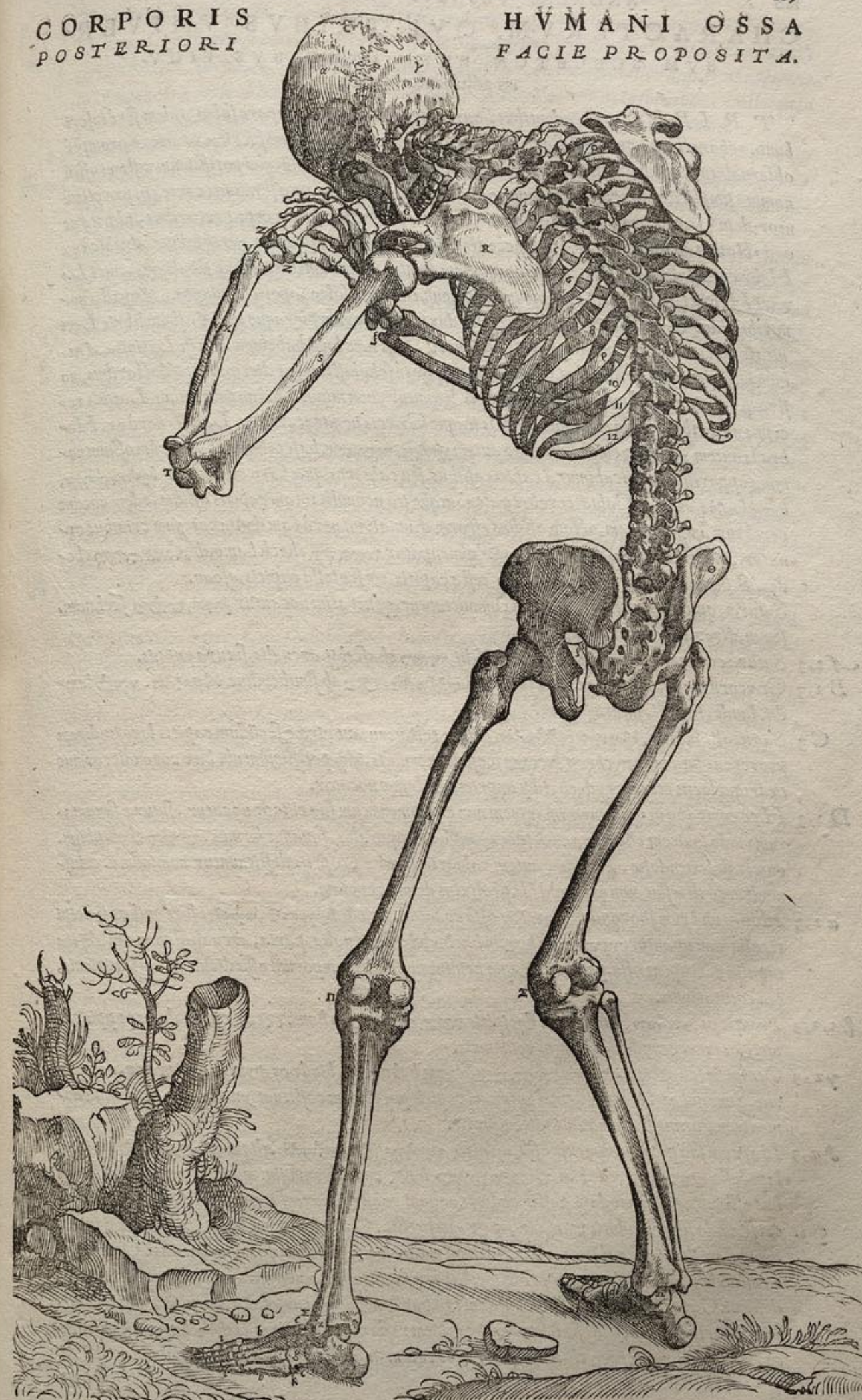
HVMANI COR-
TERIS QVASSV.
LIBERORVM, SVAQVE
latere delineatio.

PORIS OSSIVM CAE
STINENT PARTIBVS
SEDE POSITORVM EX

CORPORIS
POSTERIORI

HVMANI OSSA
FACIE PROPOSITA.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVER-
SVM SKELETON EXPERIMENTIBVS FIGV-
ris adhibentur, Index.

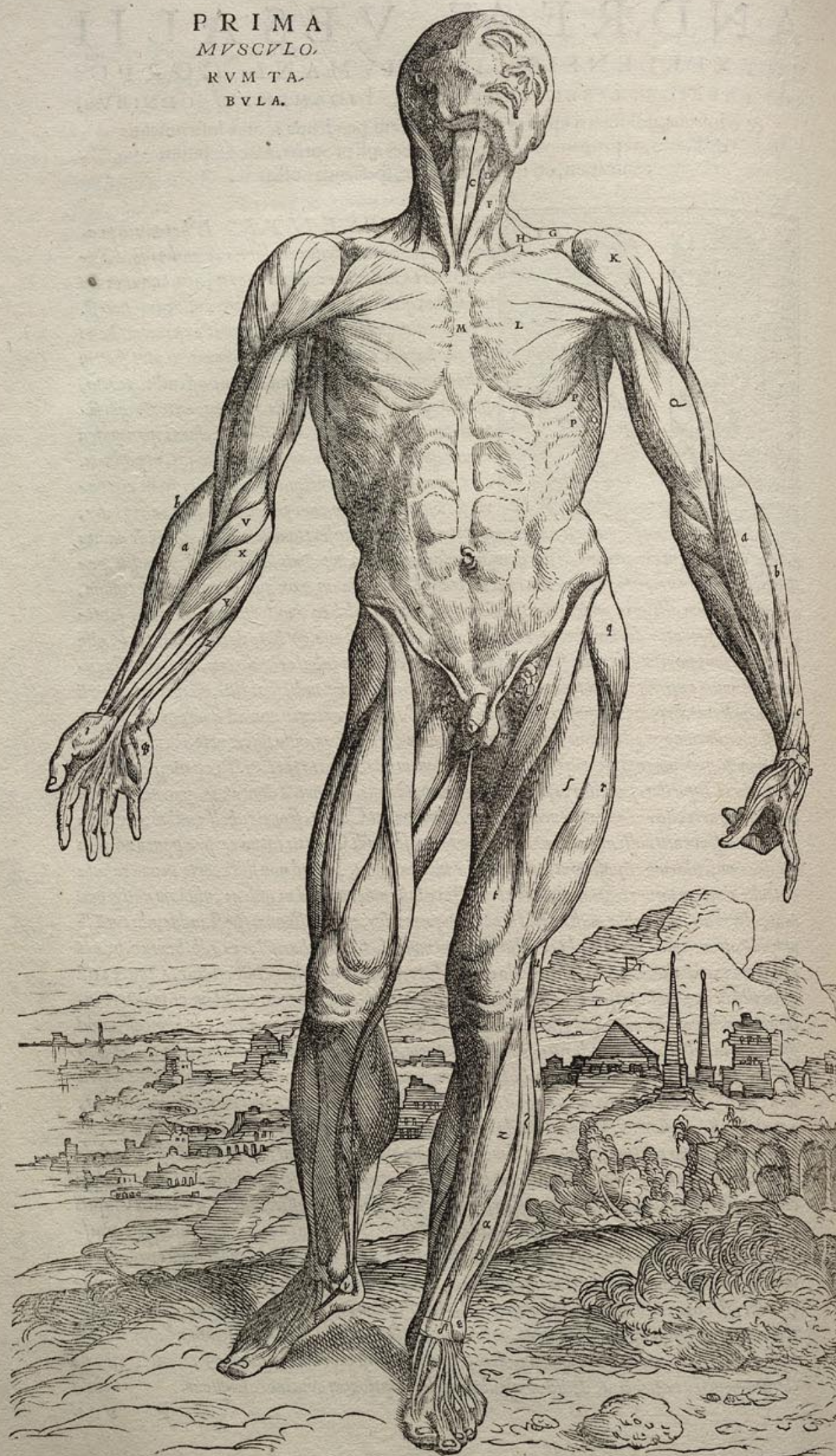
TRIBVS precedentibus figuris (quas integras nuncupare soleo) iidem fere inferi-
buntur characteres, quanquā si quis illarum alicui peculiaris tantum fuerit, ex numero prompte
obseruabitur, quem singulis characteribus modō in Indice subiiciā, quo potissimum institui ossiū
nomina simpliciter ascribere: primum ea collocaturus, quibus toto sermone contextu præcipue
utor: dein Græca, mox (si quæ alia sint) Latina probatioribus recepta autoribus, idque ita ut
ordo hic uim quandā habeat. His succedēt Hebræa, sed & aliqua ex parte adhuc Arabica ex
Hebræo Auicennæ interprete propemodum omnia, insignis medici mihiq; familiaris amici La-
zari Hebraei de Frigeis (cum quo in Auicenna uersari soleo) opera desumpta. Atq; illis no-
minibus ideo Latinas literas subiungendas duxi, quod horum pleraque in Arabum libris Latini-
tate donatis occurrant: ac proinde etiā merito post hæc locū habebunt alia in Latinis Ara-
bum interpretibus passim obuia, simul cum ijs quæ in scholasticis (ut dici gaudet) doctores, no-
stræq; ætatis manualium medicorum libris leguntur, non minus sanè quam nomina Latinis re-
cepta autoribus sedulo expendenda. Os itaque Græcis nominatur ὀστέον, Latinis uero os. He-
bræis autem עֵצֶם bezem. Cartilago autem χονδρὸς, חֲסִידִים chasidim. Cæterum ossium no-
mina opportune auspicabimur à capitis ossibus seu caluaria, quæ Græcis dicitur λεγνῆρα, λεγνῆ-
ρα, λεγνῆρα, λεγνῆρα. Calua, cerebri galea, atque ita nonnulli totam capitis ossium sedem uocant
cerebrum amplexantem, ὀστέον ossibus efformatam, aliqui uero eam duntaxat, quæ crinibus or-
natur, cuius circulus ἐκφύλλος & ἀφύλλος nuncupatur. חֲסִידִים חֲסִידִים chasidim חֲסִידִים chasidim
derath hamoach, theca & olla capitis, testa capitis, & scutella capitis, asoan.
Sutura, quibus capitis ossa inuicem committuntur, generatim uocantur ἴσαρ, ἴσαρ scelauim.
senan, direzan, adoren, complosa.

- A 2,3 Sutura coronalis, ἐκφύλλος, חֲסִידִים chasidim, arcualis, sutura puppis.
B 2,3 Græcorū masculinum A referēs sutura, λεγνῆρα, & u ab similitudine ὀστέον, ὀστέον lam-
di, laude, hypsili, sutura proæ.
C 3 Sagittalis sutura, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον. Instar teli, ueru, aut uirgæ secundum capitis longitudinem
prorepens sutura, חֲסִידִים chasidim, חֲסִידִים chasidim, חֲסִידִים chasidim, ὀστέον ossibus ubi hæc coronali commi-
titur: qui locus etiam zeudech, idq; imprimis Mesue uocatur.
D 2,3 Hæc compago ueræ suturæ imaginem non exprimens cum sua cōiuge uocatur, suturæ squama-
rum modo inuicem cōmissæ, λεγνῆρα, λεγνῆρα, λεγνῆρα, temporales, squamæ formes, חֲסִידִים chelaphim.
corticales, mendozæ. Reliquæ autem caluariæ suturæ proprijs destituuntur nominibus. cuius-
modi uero ille sint, non est quod hic prolixius denuo repetam.
α 2,3 Hoc os unā cum suo coniuge, uerticis ossa uocatur, itemq; ὀστέον, ὀστέον. sunt quibus synapi-
tis ossa nuncupantur, חֲסִידִים bezem bachodchod, nerualia, paria, arcualia: quanquā alij ita
iugalia nuncupent ossa, parietalia, quo nomine nonnullis temporum ossa dicuntur. ossa rationis,
seu cogitationis.
β 1,2,3 Frontis os, ὀστέον, quibusdam sincipitis, חֲסִידִים bezem hamezech, coronale, os puppis ca-
pitis, os inuerecundum, os sensus communis.
γ 2,3 Occipitis seu occipitij os, ὀστέον, חֲסִידִים bezem haboreph, laude os, pyxis os, os proæ, os memo-
riæ. Sunt qui & basilare (quod magnam capitis portionem cōstituat) nuncupent, etiamsi id no-
men cunei formi ossi priuatim inditum fuerit.
δ 2,3 Id os cum suo pari, temporum ossa, λεγνῆρα, λεγνῆρα, λεγνῆρα, aliqui etiam λεγνῆρα, lapidea,
lapidosa, חֲסִידִים haredabim, חֲסִידִים haredabim, חֲסִידִים haredabim, aurium: etiamsi id nomē duo-
bus ossiculis accommodari possit auditis organi constructionem ingredientibus, & in scanno
q. cui secunda figura cubitis innititur, q. & expressis. Quandoquidem q. ossiculum notat incudi
aut molaris denti assimilatum, uero id quod malleolo aut femoris ossi comparamus. Quum itaq;
ea ossicula priscis Anatomes professoribus fuerint incognita, non mirum est illa etiā nominibus
destitui. Cæterū temporū ossa quibusdam tympanū, mendozæ, parietalia, dura, armalia dicitur.
ε 2 In temporis osse processus styli acus ne imaginem referens, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον,
calcar capitis, חֲסִידִים chemo marhezech, os calamini, sagittale, clauale, acuale.

167

- Temporis ossis processus, uberi papillā referēs, ὀστέον, mamillaris, חֲסִידִים bezem potmij.
Os cuneo comparatum, ὀστέον, Galeno ὀστέον, ὀστέον (etiam si palatum uix contingat)
circūscribitur, ὀστέον. Cunei forme palati os, basilare, quamuis sic etiam appellant occipitis
os, חֲסִידִים moscau hamoach. Basillare, paxillum, os colatorij, os cribratum, cauilla: quan-
quam & ita talum quoque uocent. 2 Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.
Θ 2 Cunei forme ossis processus, uespertilionū alis assimilati, ὀστέον, חֲסִידִים bezem chenaphij.
F 1,2,3 Hæc sedes simul cum sua coniuge in altero latere, uocatur ossa iugalia. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον.
חֲסִידִים hazamoth hazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporū asscribūt ossi-
bus, anse ossium temporum, arcualia ossa.
Superioris maxillæ duodecim ossibus nullum inscripsimus characterem, quod priuatim destituan-
tur nominibus, quanquam interim septem narium, nonnullis cristæ os nuncupetur. Cæterum supe-
rior maxilla dicitur ὀστέον, mandibula, חֲסִידִים habelioi. quæ nomina & inferiori ma-
xillæ G in trib. figuris notatæ accommodantur, quæ Halyabatis interpres priuatim Faucē uocat.
G. Dentes, ὀστέον, ὀστέον, plurimum in utraque maxilla sedecim figuntur, quorum quatuor
medij, anterioresq; incisorij uocantur. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, quaterij, חֲסִידִים ha-
mechatechim quadripli. V crū duo medij, priuatim duales illis appellatur. Qui utrinq; incisorij
proximus est, caninus uocatur, sūtq; ita utriusq; maxillæ duo canini. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον,
chelauim aut metaleboth, mordentes, hos quidā quoq; risorios uocauerunt. Quinq; autem utrin-
que insequētes, molares appellantur. ὀστέον, ὀστέον, molares, maxillares, paxillares, Cicero Ge-
nuinos, quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem fere crescunt, ac Græcis ὀστέον,
ὀστέον, uocantur: nostris dentes sensus ac sapientiæ, dein cayfeles, חֲסִידִים nagbuid, ne-
guegidi, nanged, albam. Molares uero, Hebræis dicuntur חֲסִידִים tochanoh.
H 2 Os referens, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, os u aut A imaginem exprimens,
חֲסִידִים bezem lhami aut lamdi. Linguae os, gutturis os, os laude, os morsus Adam.
Auicennæ Interpres Capite de Gutturē habet: Alia os habēs quatuor latera, duo inferiūs,
duo superiūs, quod non obiter Anatomes studio obseruandum uenit.
I, K, L, M, N His characteribus, in tribus figuris fere conspicuis dorsum notatur, quod ὀστέον,
ὀστέον, ὀστέον, spina, tergū, hominis carina, חֲסִידִים scidra nuncupatū, multis extruitur uertebis, ὀστέον
ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον,
Siminea, adscensum sensum uocatur. Cæterū ab I ad K indicatur ceruix. ὀστέον,
ὀστέον, collum. חֲסִידִים zaur uel gharron. Tenon athlas, quod nomen alij septimæ cernicis
uertebre duntaxat tribuunt. Porro à K ad L uertebre insigniuntur thoracis, ὀστέον, ali-
quando & ὀστέον, ὀστέον, pectoris, interdum dorso simpliciter, חֲסִידִים chaze, inter scapilij. Ab L
ad M uertebre lumborum. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, renum. חֲסִידִים mothnaim, alchatin. Ab M ad
N os sacri proponitur. ὀστέον, ὀστέον, latum, חֲסִידִים bezem pi batababath, lumbare, ossa clu-
niū, clauū, alagas, agit, abbas, abbaū, uetula, os amū, os amū, quæ nomina coccygi ossi ab alijs
asseribuntur. N inscribitur coccyx os. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον,
dein reliqua, quæ ossi sacro ex quorundam interpretum sententia tribuimus nomina.
O 1,2,3 Pectoris os, ὀστέον, quo nomine nonnulli superiorem ossis partem appellant, inferiorem tunc
ὀστέον nuncupantes. חֲסִידִים bezem hebace, thorax, asser, cosfos, scutum cordis.
P 1,2,3 Mucronata pectoris cartilago, ensi cōparata, ὀστέον, ensiformis, חֲסִידִים bezem bedelij
rachach. חֲסִידִים gheroni, חֲסִידִים alchangri, quibus nominibus uniuersum pectoris os donatur.
Malū granatū ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutū, clypeus oris stomachi, medium
furculæ inferioris. 1,2,3, & cat. usque ad 12. In tribus figuris duodecim thoracis costæ tam
ueræ ac legitime, quam nothæ spurie uel indicantur. חֲסִידִים zelaboth.
Q 1,2,3 Clauicula, ὀστέον, clauis, iugula, sunt qui & has humeros appellant. חֲסִידִים seecbē. Furculæ,
aut priuatim furculæ inferiores, quas ab humiliori pectoris ossis sede, ita distinguunt.
R 1,2,3 Scapula, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, Scapula, Latinis plerumque etiam humerus nuncupa-
tur, scoptulum opertum, scoptula, חֲסִידִים chatheph. Spatula, clypeus & scutum pectoris. Cæte-
rum & in tribus figuris, superior scapulæ insignitur processus, quem summum humerum fere uoca-
mus, ὀστέον, aliquando aut Hippocrati ὀστέον, Galeno etiā ὀστέον, dictus. חֲסִידִים rostrum
agrisso charom, חֲסִידִים pi haboreuh. Rostrum porcinum, caput ascapulæ,alacharam, man-
u char, algarab, destructū. Processus autem scapulæ interior inferior uel, in prima figura u indica-
tus

PRIMA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq; membrana, & omnibus in superficie extantibus nervis, uenis & arterijs, si quæ sunt, rescui. Hanc tabulam unâ cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia ferē prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq; (uti nec consequens) aliquid oculis subiicit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq; indies etiam præcipue exprimere obseruamus. Quæ enim membranea in tertiæ tabulæ facie & ceruice uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potius pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq; opitulari uisum est) perturbant. Quamquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amissum tenere, imò præter osium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq; musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorē, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq; (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorē, multoq; prominentiorē fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem ē conuerso musculus os dimittit, ipsumq; os aliò agitur, quam ab eo musculo ducere tur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimūq; protuberare. Ceterū quandoquidē hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expresse sum, sed unicum duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, ascribam. In facie itaque nullus hic in conspicuo est musculus, quod illi tenues ex ætē & membranei sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quam in præsentia modo occurrant.

A Glandule quàm plurimæ notātur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cavitatem hic opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæc quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumis (quas *χόρδοι* Græci appellant) subinde infestantur. Hæc sedes, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præcisse hic auris foramen obseruatum est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os *υ* imaginem referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os *υ* literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os *υ* referens insertus, ac in quarta musculo rum figura, *V* & *V*, in quinta autem, *R* & *S* notatus. Sedes quæ utrinq; ad literæ *D* latera uisitur, cauaq; est, neruos continet sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij ossis processum, carnea insertionem implantatus.

G Portio est musculi, scapulam mouentium secundi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quam quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerū in nona figura totus apparet musculus, *Γ* & *Δ* insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. *V* ena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem *D* insigniui, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processum ceruicis uerterbrarum sedem insertus, *C* in octaua musculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina nascitur, atq; hic ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus brachium pectori adducens.

M Pectoris os excarne apparens, nam musculus pectori brachium adducens ad ossis latus, primum

P 2 carneus

carneus esse incipit, & quamvis dexter sinistrum nervoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula T indicandi.

O O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octaua musculorum tabula F & F insignitur.

P P Præfens uero digitorum effigies, exortus est musculi abdominis oblique descendens, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum nervosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcumq; etiam tubera quæ secundum abdominis longitudinem porrecta conspiciuntur, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inhihentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.

Q Anterior cubiti flexentium musculus.

R R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiari musculi ritum extuberantem.

S S Musculus posterior cubiti flexentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.

T Musculus ab inferiori scapulæ costa enatus, cubitiq; extensioni subserviens.

V Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Caterum quum præfens figuræ cubiti & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportune dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.

X Musculus ante indicem postbrachiali insertus, idq; flexens.

Y Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utriusq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; characterē insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli auctor est, quem quintæ figuræ O indicat.

Z In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.

a In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri ossis natus, inferiori radij appendici implantatur.

b In utroq; cubito musculus insinuat, bicorni tendine brachiale extendens.

c In utroq; cubito indicantur duo muscoli, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offeri pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.

d In sinistra manu hic occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.

e In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.

3, 4, 5, 6 In sinistra manu notatur transuersum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerum numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprii, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspiciunt. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.

h In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum citra incommodum tamen iusu uenit.

i In dextera manu musculus pollicem ab indice plurimum abducens: atq; ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.

j Musculus paruum digitum a cæteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primū parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.

k Tunica testem ac ipsius uasæ seminaria inuolucens, quæ hæc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasæ cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.

l Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cavitatem hic in inguinibus replentes, quæ insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim repletis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.

m Muscu-

m Musculus a pubis ossis in femur procedens, in octaua figura Σ notatus.

n Hæc prorepunt duo muscoli, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uero septimus, in eadem tabula Λ indicandus.

o Ab ilium ossis pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.

p A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiæ mouentium secundus.

q Sextus inter tibiæ mouentes musculus, cuius carnosæ substantiæ hic conspicitur: tendo autem ipsius adeo tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circumscriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hic se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura, in tertia tamen & quarta, quadatenus oculis subijcitur, in hac quidē characterē 3, in illa uero Θ notatus.

r Præfens musculus et si cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiæ mouentium musculi obducatur, attamen se ostendit, quemadmodum neq; in musculo sis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiæ mouentium musculus.

s Musculus supra coxendicis ossis articulum principium ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verum & hic membraneo obtegatur tendine musculi tibiæ mouentium sexti.

t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.

u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur, genu, estq; quarti tibiæ mouentis musculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegatur musculo.

z Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & A indicandum, descendens, pedijq; ossi pollicem sustinenti insertus.

a Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.

β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.

δ Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.

e Exterior malleolus, seu fibulæ excarnis pars.

ζ Musculus fibulæ exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedij os pollicem sustinens insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.

η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.

θ Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quod illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verum θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.

i Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.

k Maximus suræ musculus, a commissura fibulæ ad tibiæ enatus, pedisq; motorum facillè robustissimus, & quartus.

λ Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.

μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti. uerum hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimum crure commemorati, dilucidius multo in dextra sequentis tabulæ tibiæ conspiciuntur.

ν Transuersum ligamentum a tibiæ in calcem pertinens.

ξ Musculus pollicem in internum latus agens.

ω In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externum mouens. Apparet ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes.

P 3 SECUNDA

SECUNDA
MUSCULO.
RUM TA.
BULA.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.
SECUNDAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

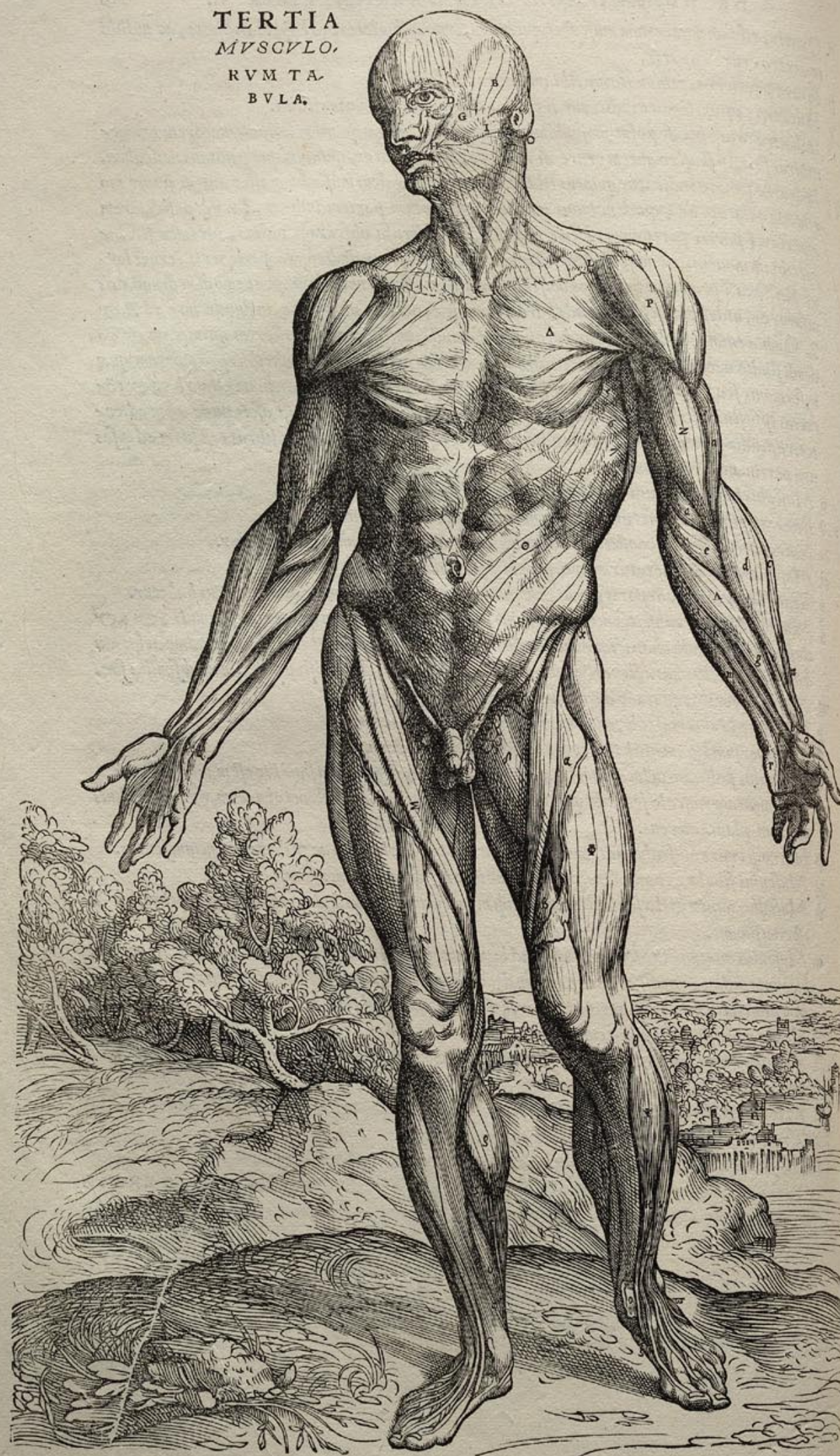
- SECUNDA tabula prima, quod ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa monstrat musculos, una cum ossium sedibus in superficie prominentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quam itaq; haec spectatu sit dignissima, pari cum praecedente modo singulos musculos uno charactere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, caput quoq; quum paulo minus toto osseum sit, literis nisi paucissimis in huc modum insignientur.
- A Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exortus circumscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortassis accurate nimium singula animaduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerum tenui musculosa compage obduci, additum uelut, quam simul cum frontis cute totaq; adeo carnosa membrana rescuimus.
- B Ossiale. Foramen illud ad ossis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.
- C Musculus a mandendo uocatus, et maiorius nuncupatus.
- D Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.
- E Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u imaginem referens productus.
- F Musculus a pectoris osse in os u referens insertus.
- G Musculus sinister, a superiori pectoris ossis sede principium ducens, et in humiliorem cartilagini scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito lateret, non prorsus in latere conspectum fugit.
- H, H Musculus a superiori scapulae costa ad os u imagini simile properans, qui ablato adipe et iugulari externa hinc diligenter excelsa, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repositas.
- I A pectoris osse et clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis ossis processum insertus.
- K, L Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quae scapulam sursum trahit. L uero inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerum in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis I et Δ est spectatissimus.
- M Musculus brachium attollens. praesens musculus longe accuratius in quarta figura E, et in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integra delineatione sibi persuadeat. Quamuis interim haec impressiones (si quis alius modo musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant, quos non hic solum, sed et in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quod male musculum quem iam notamus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.
- N Quamquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec et dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altius supra brachium attollentis musculi inferionem nasci uisitur, quam re uera principium ducit. licet hic non nimis inferius incipiat, sed quod pictoribus animaduertendum est, fortassis etiam elatius quam deceat.
- O Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.
- P Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulae costa pendet.
- Q Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coeunt, non amplius duplicis musculi imaginem representantes. Quod autem hic insignius quam reliquo progressu extuberant, praeter ipsorum partem summe carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij osse pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decima tertia autem d indicabitur.
- R Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnae processum, et articuli ligamenta implantantur, nerueam suae insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quae ex carnis ulnae est portio.
- S Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appendicem insertus, radium in supinum ducit.
- T Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

P 4 V Musculus

- V Musculus indicem medium, & anularem præcipue extendens.
 X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
 Y Musculus postbrachiale extendentiū inferior. a Musculus flectentiū brachiale inferior.
 b, c Duo hic indicantur muscoli, quorum superior b insignitus brachiali inseritur: inferior autē cut c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserēs, alterū duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
 1, 2, 3, 4, 5 & 6. His numeris notatur transversum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentū radio ulnæq; commune. 2 ligamentum ulnæ propriū. 3, 4, 5 & 6 uero insinuant quatuor ligamēta radio peculiaria.
 d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proximē adducens.
 e Tendo musculi pollicem ad indicem euerterentis. Verū modō tempestiuū est & dextro brachio animum accommodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uero nouas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic muscoli a insigniti linea conspiciuntur. dein b, c & 4, 5, 6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuata dextræ manus notæ sunt huiusmodi.
 Z Anterior cubiti flectentiū musculus. f Musculus superior radii in pronum mouentiū.
 g Musculus superior brachiale flectentiū. b Latum producens tendinem musculus.
 i Musculus gibbam scapule sedem occupans, qui extorsum brachium circumuertit.
 k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatius quā iam signando musculo ducitur.
 l Præsentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima O ostendunt. At quā externum secundum uē ipsius latus nullibi atq; in hac tabula opportuniū ostendetur, hic aliquot characteres adijcere erit operæ precium. Est itaq; musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsentī musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uero latus, quod a sacro osse sursum oblique in priora ad insertionem properat ab m ad n usq; pertinet. n enim insinuat huius musculi partem suā insertioni proximā, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uero V, & rursus longe accuratius dextrum septimæ tabule brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tercium latus ab l ad n porrigitur, quod transversum ductum humiliori basi scapule angulo inseritur. Atq; l etiā indicat huius musculi partē musculo cui L inscriptus subiectā.
 Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi possum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
 o, o, o Huiusmodi triangularum quasritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas manus modo insertatur.
 p, p, p Exortus abdominis musculi oblique descendētis, qui mutuo cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
 q Principium notatur primi tibiæ mouentiū musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.
 r Musculus latum producēs tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circundantur, quiq; tibiæ mouentiū sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigat spissitudinem, aliorū musculorum inspectionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
 s Portio musculi tibiæ mouentiū noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
 t Musculus tibiæ mouentiū septimus, membraneo tendine sexti tibiæ mouētis musculi obteclū.
 u Musculus sinistrum femur mouentiū primus. Qui uero dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.
 x Regio maioris exterioris uē processus femoris.
 y Conspicua secundi femur mouētis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superius indicato, & illo quē latū producere diximus tendinē, quemq; hic r notauī occultatur.
 α Quartus

- α Quartus tibiæ mouentiū musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.
 β In utroq; femore tertius notatur tibiæ mouens musculus.
 γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiæ mouentiū musculus.
 δ In dextro crure bis A posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enume-
 raturus sum. In sinistro autem crure A iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; notans musculum.
 ε In dextro femore indicatur quintus tibiæ mouentiū Galeni musculus, noster autem femur mo-
 uentiū quintus. ac e quidem huius musculi posteriorem partem indicat, & uero posteriorem
 anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraq; uideri, attamen si Ca-
 put tibiæ mouentibus musculis, & Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt lon-
 ge facillima: præcipue quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos
 uisurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ &
 Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imo uereor morosiorē quēpiam & ro-
 dendi studio natum, mihi detractaturū, quod dea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ
 in sermonis seu Capitum contextu diffusæ ac explicatæ persequar. Quanquam etiam hæc & cō-
 textus ipse studioso homini uix sufficiat: ut eos modō mittam, qui omnia oscitante aggredien-
 tes, cōpendia summo ipsorum dispendio quærunt, et Galeni anatomicos libros tanquam ad ipsos
 non pertinentes relinquunt.
 η Musculus hic extuberans, tibiæ mouentiū octauus censetur.
 θ Excarnis tibiæ pars, uerū interior malleolus priuatim η notatur.
 ι In utroq; crure suram constituens musculus, qui mouentiū primus numerabitur.
 κ Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentiū secundus.
 λ Gracillimus totius corporis tendo, a musculo enatus qui pedem mouentiū tertius habetur.
 μ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentiū quartus. Quamuis o & 1, &
 eiusmodi aliquando characteres nō inuenis, ob hoc quicquam nō notatum fuisse minime arbitran-
 dum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non ab similia sint.
 ν Musculus tertius quatuor digitorum flectens articulos.
 ξ Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentiū quintus erit.
 ζ Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.
 τ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sanè hic est manifestissimus.
 υ Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinē
 uicem in planta gerens.
 φ In utroq; crure musculus notatur in anteriori tibiæ sede locatus ac pedem mouentiū sextus.
 χ Musculus fibule exporreclū, qui pedis motorum septimus numeratur.
 ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentiū octauus huius tendo, ut & septimi, sub Σ
 est conspicuus.
 ω Musculus quatuor digitos extendēs, ad latus autem sinistrum Ω occurrit huius musculi portio,
 bicorni tendine in pedis os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentiū musculorum no-
 num appellabimus, quiq; aptius in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.
 Θ Tendo musculi pedis pollicem extendētis.
 Λ Transuersum ligamentum tibiæ ossi & fibulæ commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro
 autem Δ.
 Ξ Exterior malleolus, seu fibule ossis excarnis sedes.
 Σ Transuersum ligamentum a fibula in calcem pertinens.
 Π Musculus abductionis parui digiti a reliquis autor.

TERTIA
MUSCULO-
RUM TA-
BULA.

TERTIAE MUSCULORUM TA-
BULAE CHARACTERVM INDEX.

- P R A E S E N S** tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quod musculos ex carnosâ membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq; magis ad musculorum disciplinam, quam priores duae, sit comparata.
- A** Recta secundum frontem ducta linea, frontis & narium cutis musculum notant.
- B** Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquam raro, carnea membrana fibris etiam carnis enutritur.
- C** Musculus palpebram attollens.
- D** Musculus palpebram deorsum trahens.
- E** Mutuus palpebrae musculorum secundum palpebrae longitudinem connexus.
- F** Musculus media sui parte nasi alam, altero uero superius labrum petens. Quemadmodum sanè uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterum copia faciem aliquin satis obscuram non sum occupaturus.
- G** Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quae prorsus excarnia sunt.
- H** Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.
- I** Masseteris musculi principium, lato quem iam describam, musculo non obiectum.
- L** Musculus carnosâ constans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hic corpori in utroq; latere hæret, reliqua carnosâ membranae parte, quae carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarum progressum attinet, **K** ad **L** usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediæ clauiculæ sedis ossi pectoris proximè incipiens, cuius fibræ recto tramite sursum ad **M** exporriguntur. Ab **N**. L uero ad **N**, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis, clauiculæ & summi humeri sede incipiens, cuius fibræ oblique sursum in anteriora porriguntur. Deinde et si ea musculi pars non sese spectandum offerat, quæ in posteriori ceruicis sede consistit, nihilominus **O** ad auris radicem possum, transuersas fibras illinc prorepentes utcunq; ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primū latus tibi fingendum est ab **N** ad **O**, secundum ab **O** ad **H**. **K** uero per **L** ad **N**, tertium indicabit latus. **A** **K** autem ad **M** quartum habes latus. Intensiùs enim nigricans linea, à **K** ad **M** ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.
- P** Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie **L**, **N** et **Q** propemodum **Q** circumscribunt, is enim inferius, quam **Q** consistat, sua insertione prorepat.
- Δ** Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hic uenit inspicendus, ibidem namq; ab initijs liberatus, Δ perinde notatur, ijsdemq; fere characteribus inibi atq; hic ita circumscribitur. **K** ad **L** usq; principij ipsius pars, à clauicula principium ducens. **K** uero ad **R** principij pars est, ex mediâ latitudine ossis pectoris pronata. Quinetiam **R** notat musculi membranam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, oblique descendens musculi abdominis neruose tenuitati exporrigitur. **S** autem significat carneam musculi partem, à sextâ & septimæ costarum cartilaginibus, propter oblique descendentem abdominis musculum peculiariter pronatam. **Q** præsentis musculi insertionis index est, qua inter brachium attollentem (qui **P** notatur) & priorem cubitum flectentium **Z** indicandum, in humerum inseritur. Porro si latera ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, quæ præsentis musculi insertionem, **Q** & **T** notatam exhibet, quo ad hunc modum butus illiusq; tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à **K** ad **L**. Secundum à **K** ad **R**. Tertium ab **L** ad **Q**. Quartum ab **R** ad **T**, quod subsequens ostendit tabula, in præsentem interim lata musculi insertionem occultata. Atq; hinc etiam quintū quoq; latus, à **Q** ad **T** pertinet, in quarta tabula duntaxat est conspicuum.
- V** Musculus brachium deorsum trahens.
- 1, 6, 7, 8** His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quæ costis inferuntur, quarum regio quum his numeris exprimitur, elatissimam insertionem in quintam fieri costam promptè colligis.
- Θ** Abdominis musculus oblique descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem cooperit

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus praesentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Caterum R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem opera precium, ut membrana pars a carne promptissime distingueretur, uerum sumptus quibusdam esset non admodum mediocris.

X Penis sua cute, quae praeputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentium corporum coitum indicans, quae subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerum horum natura omnium lucidissime tabula docet quadragesimo nono Capiti praesentis Libri praelocanda.

Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonaeum educit, intacta.

Z Musculus anterior cubiti flectentium. a & a Posterior cubiti flectentium.

b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubiti extendentem, qui ab humiliori scapulae costa principium sumit. c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus radius in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.

e Superior radius in prouum mouentium musculus.

f Musculus brachiale flectentium alter, postbrachiali ante indicem insertus. Ac si ipsius notat principium, g tendinis ex musculi uentre exortum, b sedē, quae tēdo negligētis secātī desinere putaretur.

h Musculus latum summae manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem i, h, l ipsius principium h. At l locum insinuat, ubi tendo primum dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium.

n Hic obscure uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollicis tendines offerre dicā, ac inter digitos mouentes, uiginti secundi et uiginti tertij loco habiturus sum.

o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicis remotissime abducens.

q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus minimum digitorum maxime a reliquis amouens, ac in sequenti tabula u insignitus.

s In dextero crure primus notatur tibiae motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u eiusdem insertio. Caterum character 2, insertionem secundi notat tibiae mouentis musculi, 3 uero, insertionem tertij.

φ Sextus tibiae mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uero sedem, ubi carnosus esse desinit, membranaque modo totius femoris amplitudine obducitur. Flaud licuit aliter ipsius tendinem membranam ue exprimere, quam hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissectuimus, ut sectio aliquantisper membranae naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inaequalis illius lineae sectionis ue latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.

α Musculus tibiae mouentium nonus.

β Octauus tibiae mouentium, magis in sinistro crure, quam in dextro, a sexto tibiae motuum autore detectus musculo. Septimo uero tibiae mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sex eo adhuc obtegatur. Quamquam φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.

γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensimus. Caterum γ glandulas quoque insinuat inguinum unā cū sinu, ex quo uasa crus potentia rescui.

δ Musculus femoris motorum octauus.

ε Musculus tibiae motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.

ζ Excarnis tibiae ossis pars, uerum u priuatim internum notat malleolum.

ψ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, u autē principium sui tendinis, cuius ductus citra characterū appositionē manifestus est, quam φ 3 insertionis quasi ipsius sedē ostēdat.

λ Musculus septimus pedem mouentium.

μ Musculi pollicem extendentis tendo.

ν Musculus quatuor digitos extendens.

ξ Musculus pollicem a ceteris digitis in internum latus abducens.

ο Transuersum ligamen in anteriori tibiae sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.

π Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.

ρ Primus pedem mouentium.

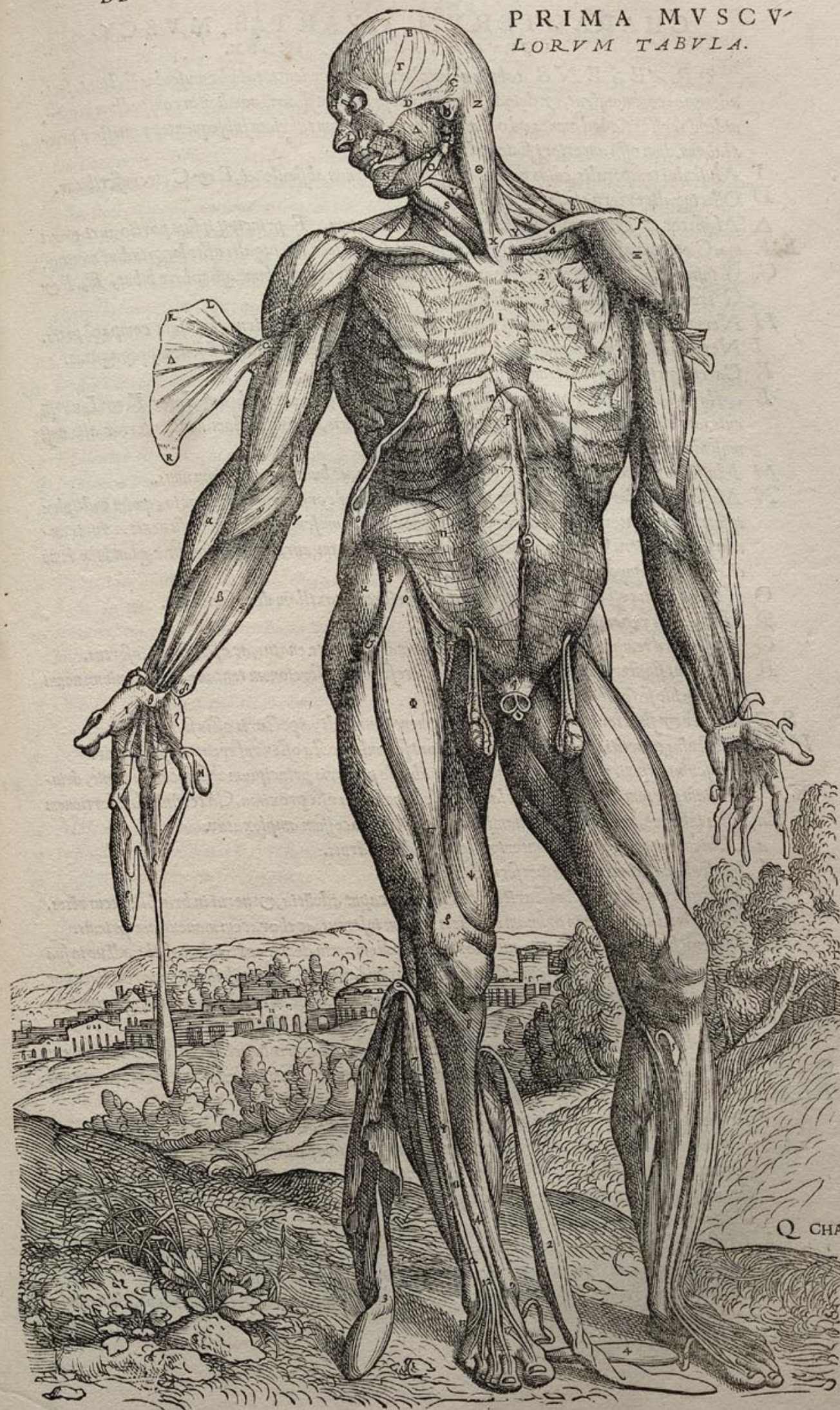
σ Pedis motorum quartus.

τ Longissimus gracillimusque tendo, a tertio pedis motus autore productus musculo.

υ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.

φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCV-
LORVM TABVLA.

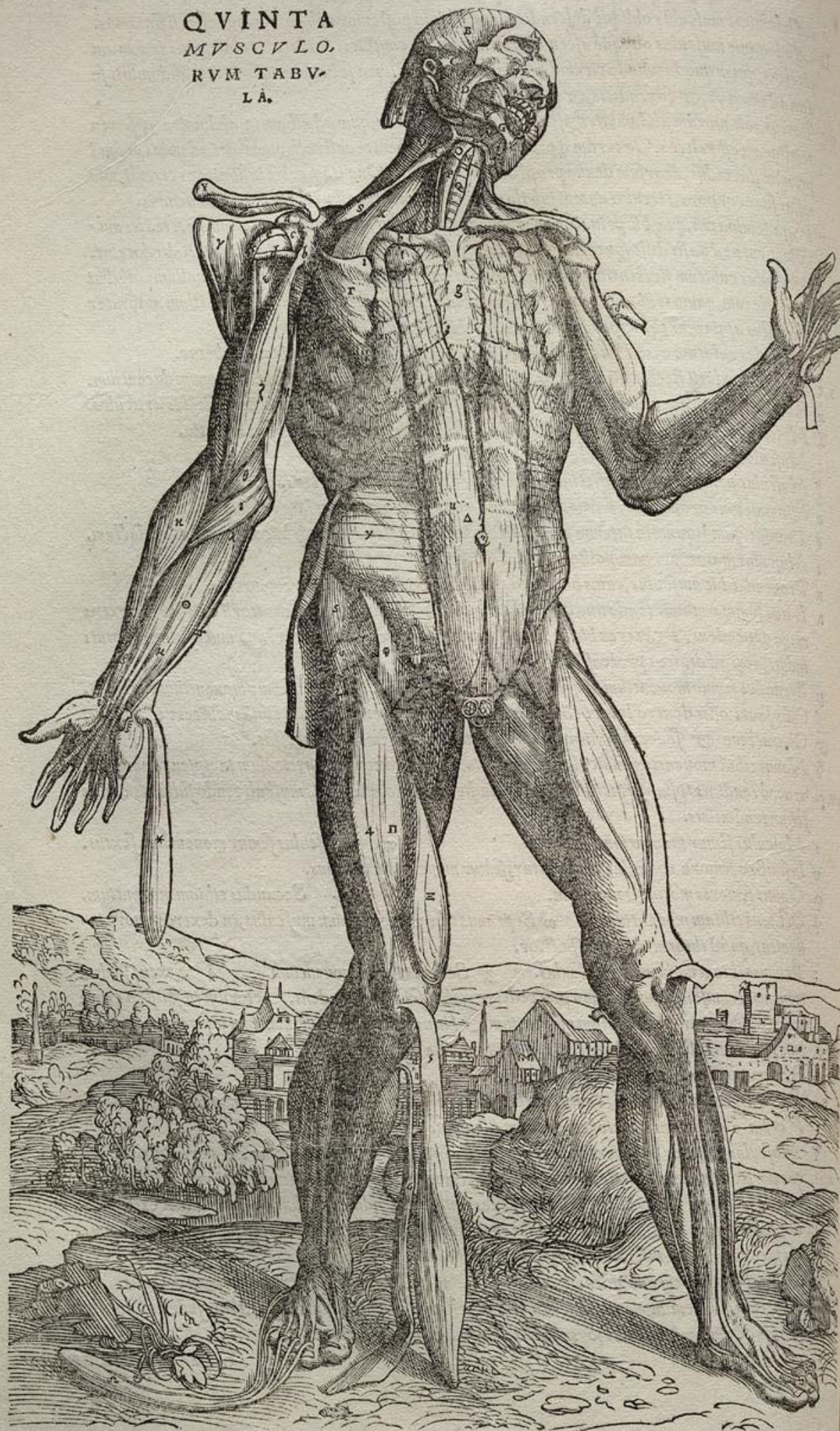
CHARACTERVM QVARTAE MVSCV.
LORVM TABVLAE INDEX.

PRÆSENS tabula quamplurimos præcedentis tabulæ musculos sectionis serie ademptos commonstrat, & deinde plerosq; qui prioribus figuris nondum in conspectum uenire, uidendos offert, quod omnes ad octauam usq; musculorum tabulam subsequentes tantisper præstabit, dum ossa anteriori facie nuda conspiciantur.

- I Musculus temporalis, cuius principium semicirculo non absimile A, B & C circumscribitur.
D Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.
Δ Masseter. E huius musculi principium a malo exortum. F principij ipsius portio auri proxi-
E, F. ma. Cæterum ab E ad F totus ipsius principij ductus secundum iugalis ossis longitudinem metitur.
G Infima musculi insertionis sedes notatur. Porro si triangulo hunc assimulare lubet, E, F & G tres angulos tibi proponere finges.
H Nervulus minoris radices tertij paris nervorum cerebri, hæc frontis musculosa compage petis.
I Nervulus dictæ modo radices ad superius labrum, & externam alæ nasi sedem propagatus.
K Cartilago in quam sinistrum nasi os desinit.
L Alæ nasi sinistra dictæ modo cartilaginis extremitas alligata incumbensq; Inter K & L narium cute tam ablata cum quibusdam membranis ligamentis, in conspectum uenit interior alæ nasi musculus nimisquam tenuis.
M Musculus a superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium unus.
N Musculus sinister inferiori labro peculiaris, cuius sanè corpus minori negotio, quam multiplex ipsius fibrarum intersectio delineari potest, quod etiã in musculo M notato usu uenit. Auris autem foramen citra O oppositionem sese ostendit, uti etiam auris radice subditæ glandulæ hunc characterem quodammodo exprimentes.
O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.
P Hac sede os reponitur, & imaginem referens.
Q Musculus a temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi, simili insertus.
R Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic se spectandum præbet.
S, T Dexter & sinister ossis u imaginem exprimentis musculi, a pectoris ossis summo pronati.
V, V Musculus gracilis & longus, qui a superiori scapulæ costæ ossi u referenti implantatur.
Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium X notatum sumit, dein-
X, Y. de aliam partem Y indicatã, a clauiculæ sede pectoris ossi proxima. Cæterum Z insertionem
Z. ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.
a Clauicula magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.
b Musculi scapulæ mouentium secundi insertio.
c Musculorum hic magnâ obscuritate paritè uasa caput adeütta, & nerui in brachij excurrētes.
d Musculus a clauicula in primam thoracis costam insertus, ac thoracem mouentium primus.
E Musculi brachij attollentis anterior pars, posteriorem decima ostendit tabula adhuc in sua sede repositam, ac Δ præcipue insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam reflexamq; ac γ notatam commonstrat. Porro in præsentī figurā e, f, et g. g conspicuam hic musculi brachij attollentis partem, trianguli ritu describunt.
h Musculi brachij pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio Q & T notant, & Q, T, Δ ipsi musculo Δ quoque impositi, quo hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad K, L, R. quam quoq; K, L & R spectant.
i Pectoris os liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.
2, 3, 4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur, atq; in harum interuallis exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autem in costis ductæ, atq; ad characterum sinistræ consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant, sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.
k Musculus scapulæ mouentium primus. l Musculus thoracem mouentium secundus.
m In dextra axilla m latitat, musculus notans, quo brachium deorsum trahitur.
n Dexter lateris rectus abdominis musculus, hic altius quam oblique ascendens musculi nervosa tenuitas conscendens.

- o Abdominis musculus oblique descendens, quem hic in posteriora ab abdomine reflexū finimus.
π Abdominis musculus oblique ascendens, ac totam, uti conspicias, sui lateris abdominis sedem amplectens, quem quodammodo circumscribunt o, n, p, q. & linea secundum inferiorem abdominis sedem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.
p, q Portio obliquorum abdominis musculorum descendantium, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. Cæterum q priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quæ primum flaccidus, deorsum denuo propèdet, dissectus est. Duo itaq; uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora, circulus autem sub illis consistens, meatus est urinae seminiq; communis.
r Vasa seminaria, quæ hic priuatim enarrare non proposui, quemadmodum etiam neq; testis musculum, cui ut a uasis distingueretur, s. ascripti. Verum huc 22 figura Libri quinti & edocebit.
t Musculus cubitum flectentium anterior, cuius interioris principij carnosæ parti nullum adhibui characterem, quum is hic, uti neq; in sequenti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autem inter duo ipsius apprensus principia, humeri seu brachij os existit.
u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costæ principium præbetur.
x, x Posterior cubitum flectentium musculus. y Musculus superior radium in pronum ducentium.
z Radiū in supinū agentium longior. β Musculus quatuor digitorum secundos flectēs articulos.
Σ Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens. γ ipsius caput. δ ipsius insertio.
c Musculus alter brachiale flectens, hicq; deorsum dependens.
j Musculus primum parui digiti internodum uersus exteriora flectens.
n Hic musculus propendet, paruum digitum a reliquis in externum latus abducens.
θ Transuersum ligamē in interna brachialis sede obuium, tendinibusq; hæc repentibus obductum.
i Musculus maior, primum pollicis os flectentium.
k Propendet hic musculus, cuius beneficio pollicem ab indice maxime remouemus.
l Latus summæ manus tendo una cum ipsius tendine, a summis quatuor digitorum actibus in dextra manu dependens. Præterea hic in utriusq; manus uola tendines occurrunt mucosis membranis induti, atq; ad digitos protensi.
μ Secundus femur mouentium musculus. ν Primus femur mouentium musculus.
ξ Ossis sacri ossis dextero lateri commissi sedes, a qua primum & sextum tibiā mouētes rescutimus.
o Characterē & sedes insignitur maioris exteriorisq; femoris processus.
φ Nonus tibiā mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens o notatur, & uero tendinis ipsius principium, p sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.
s Musculus femur mouentium septimus. τ Musculus femur mouentium sextus.
u In sinistro femore musculus u insignitur, femur mouentium octauus.
φ Quinti femoris motui seruientium. χ Secundus tibiā mouentium.
ψ Octauus tibiā mouentium. ω Septimus tibiā mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quod ibidem is sit conspectior.
2 Primus tibiā mouentium musculus. 3 Sextus tibiā mouentium. 4 Sextus pedem mouentium musculus, una ut duo præcedentes, ab insertionem pendens. Cæterum in sinistro crure etiam obseruatur primi tibiā mouentium, & huius sexti pedem mouentium insertionis portio, 5, 6. huius quidem insertioni characterē 6, illius uero 5 insignito.
7 Septimus pedem mouentium musculus.
8, 9 Excarnis tibiæ ossis pars, a cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verum 9 priuatim interiorem notat malleolum.
Y Musculus quatuor pedis extendens digitos. 10 ipsius exortus insignitur. 11 uero ipsius sedes, 10, 11. qua portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hic Ω notauimus. 12 Musculi Y insigniti sedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extenduntur, pullulans. Ω uti & iam paulo antè scripsi, musculus notatur inter pedis motores nonus, 13. qui bicorni tendine insertionem 13 notatam tentat.
14 Musculus pollicem extendens. 15 Musculus pedem mouentium octauus.
16 Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quod eadem hic cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.

QVINTA
MVSCVLO.
RVM TABV.
L A.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

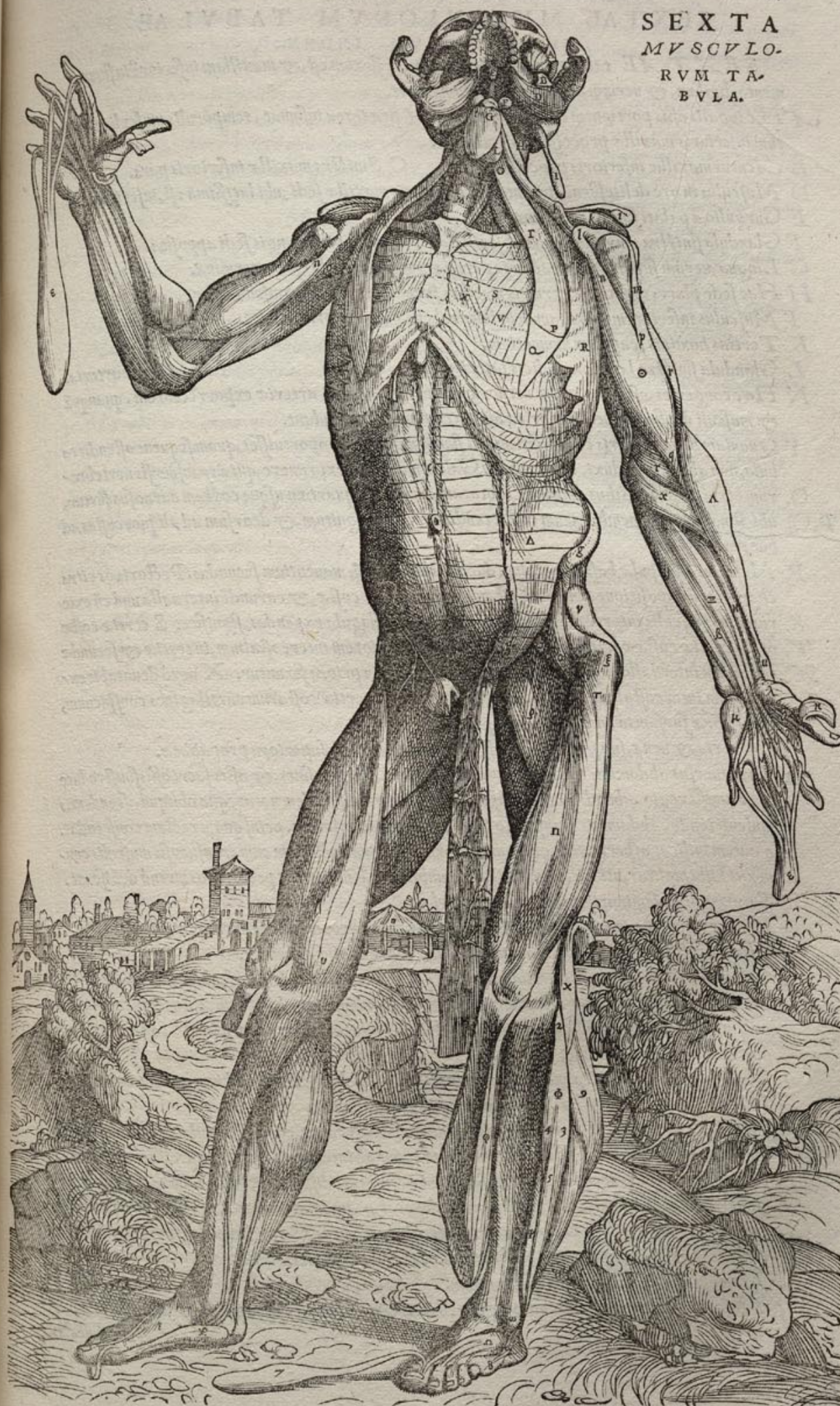
- A** FORAMEN quo nervulus tertij paris nervorum cerebri, frontis muscolum petit.
B Temporalis musculus. **C** Hic magna ossis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D. maseere, quem **D** insigniimus, coitus in conspectum veniret.
E Foramen quo surculus tertij paris nervorum cerebri, ad superius labrum, & alas nasi deducitur.
F Amplus musculus a superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus serviens.
G Nervi utriusque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Ceterum su-
 perior characteris sedes, fungo sam laborum substantia insinuat ad utrumque labrum conspicua.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi ven-
 tres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac a pectoris osse & clavicula, mamillari processui insertus.
L Os, imaginem referens. **M** Primus & secundus linguae musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obtecla.
O Dexter duorum musculorum ab osse v referente, in cartilagine scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui a pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad hu-
 ius musculi exterius laeus, coegeries visitur soporariae arteriae, interioris uene iugularis, & sex-
 ti cerebri nervorum paris.
Q Aspera arteriae anterior sedes.
R, S Musculus ossi v imaginem exprimenti proprius, & a scapula superiori costa enatus. Singuli
 characteres singulos ipsius indicant ventres. Pars autem in horum medio consistens, eius muscu-
 li pars est, tendinis substantiae non absimilis.
T Portio musculorum secundi partis caput mouentium. **V** Tertius scapula mouentium musculus.
X Quonia hic locus nihil aliud peculiariter, quam septima tabula in homine ostendisset, & quia Ga-
 leni sententiae, qui haec pingere mus, plus a quo fauimus, musculum hic ex cane delineatum cernis,
 quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti ta-
 bula integer & notandus.
Y Dexter lateris claviculae hic a pectoris osse auulsum, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z. adhuc musculum seruauit, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; **Z** insignitur.
a Summus humerus, seu scapulae elatior processus. **b** Interior demissior, seu scapulae processus.
c Ligamentum huius articuli peculiari quartum ab interiori scapulae processu summum humeri petens.
d Ligamentum teres ab apice interioris scapulae processus, in anteriore sede externi capitis hume-
 ri insertum, ac huius articuli primum. **e** Aliud teres ligamentum, ex eminentissimo scapulae ace-
 tabuli sede, ad externum quoque humeri caput procedens, atq; huius articuli ligamentorum secundum.
f Hac sede duo ligamenta d & e insignita, suis lateribus ununtur, & uelut transversum efformant
 ligamentum, transmittens caput externum musculi cubitum flectentium anterioris, ac mox notandi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagine utriusque connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquae dein etiam una cum interuallis citra characterum opem sunt conspicuae.
i Musculus scapulam mouentium primus. **k** huius musculi principium notant, quandam manus spe-
 iem pertine, ac musculus ipsi succumbens, & **m** insignitus representans. **l** tendine praesentis mu-
 sculi indicat. Porro **i, k** & **l** simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui a scapulae basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
n Dexter rectorum abdominis musculorum. **o** carnei recti abdominis musculi principium triangulo no-
 n. **o.** ab simile. **o** principium eiusdem musculi nervum, penes uniuersum efformans musculum. Toto in-
 p. q. teruallo a p ad q pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicem contingunt. Tota autem
 sede supra q, aut supra umbilicum consistente, tanto magis musculi mutuo se iungunt, quanto altius
 ascendunt. Ceterum q notabit etiam obliquorum abdominis musculorum nervosae tenuitatis, ad
 r. transversum abdominis musculum hac in parte conexum. **r** Haec linea carneam recti musculi partem
 finit, quae ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in 4 tab. ad characterem n est cernere.
s. Intercapedine igitur ab r ad s hic notatur recti sinistri abdominis musculi tendo seu membrana.
t. excarnis, seu musculi pars. **t** autem indicat carneam musculi sede primae costae & secundae thoracis
 u. u. u. insertam. **u, u, u** Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transversim recto musculo impressa,
 quibus oblique ascendens musculi neruosa exilitas pertinacissime connascitur.

Q 3 x Linea

- x Linea haec portunculam notat oblique ascendens musculi, quae is transuerso abdominis musculo inibi adeo ualide committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, a transuerso liberari nequeat.
- y Transuersus abdominis musculus.
- α Oblique ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.
- β Vforum seminalium portio. Ceterum tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n. & o ac p conspicui idem notat, quod in mox praecedente tabula, abscissum mirum penis constructionem ac naturam.
- γ Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars.
- δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.
- ε Excaris humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.
- ζ Cubitum flectentium musculus anterior.
- η Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulae costa pronascitur.
- θ Posterior musculus cubitum flectentium.
- i Superior musculus eorum, qui radium in prouum agunt.
- κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.
- ο Quatuor digitorum secundum os flectens musculus. λ ipsius principium sub musculo radio peculiariter, & notato, reconditum. μ musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quae postmodum in singulos tendines degenerant.
- ν Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinque in latus reflexum. Vtrum praeterea ν musculum priorem primum pollicis os flectentium monstrat, ζ autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extorsum flectitur. Porro quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt conspicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia a inscripserim.
- ω Nonnihil hic sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.
- φ Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.
- χ Musculus ulnae exporrectus, quo brachiale flectitur.
- ς Secundus femur mouentium musculus.
- τ Apparet hic obscure femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductum, sed in hoc praecipue adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hic indicaretur.
- υ Femoris magnus exterior ue processus.
- φ Femur mouentium septimus.
- χ Femur mouentium sextus.
- ψ Femur mouentium octauus.
- ω Quintus femur mouentium musculus.
- Λ Septimus tibiae mouentium musculus. 2 ipsius amplum principium a radice magni femoris processu enatum. 3 hic in tendinem latum desinit cum octauo & noni musculorum tibiae mouentium.
- 4 tendinibus commixtum unitumq. 4 haec linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primum subijci incipit.
- Ξ Octauus tibiae mouentium musculus.
- Π Nonauum quoque tibiae mouentium musculum indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus tibiae mouentium musculus infidebat, qui hic propendens insignitur. Maxima itaq. sinus sedem octauus musculus constituit, uerum septimus eius tantam portionem efformat, quanta a linea 4 insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sane, ut ab utrisque musculis sinus iste consurgat.
- 6 Hic propendet musculus tibiae mouentium secundus.
- Σ In hac tibia, tibiae os anteriori sede prorsus excarne cernitur. Superest enim hic duntaxat ex omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extendens, & modo φ insignitus, cuius tendini 7 inscriptum conspicis.
- ς Septimus pedem mouentium musculus.
- 9 Octauus pedem mouentium.
- Υ Carnea moles in superiori pedis sede reposita, quae in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.
- Ω Hic prosternitur musculus quatuor extendens digitos, una cum ipsius portione, quam noni pedem mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriori tibiae sedem occupantibus nullos adhuc characteres, quod ipsorum eadem cum praecedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione excarnes tibiae ossis & fibulae sedes, innotatas conspicis, quod scilicet ex prioribus tabulis iam pridem has didiceris.

SEXTA

SEXTA
MUSCULO-
RVM TA-
BULA.

SEXTAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulae caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinque in latera deductam refert.

A Hic iugalis ossis portionem exsecui. Verum A praeterea insinuat, temporalis musculus in acutum inferioris maxillae processum insertionem.

B Acutus maxillae inferioris processus.

C Sinistra maxillae inferioris pars.

D Musculus in ore delitescens, qui internae inferioris maxillae sedi, ubi latissima est, inseritur.

E Gurgulio à palati sine propendens.

F Glandula sinistra amygdalae non ab similis, ac eminentissime laryngis sedi appositae.

G Lingua, uerum superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.

H Hac sede plures capitis & ceruicis motibus famulantes musculi confunduntur.

I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.

K Tertius hominis scapulam mouentium.

L Glandula sinistro laryngis radicis lateri adnata.

M Aspera arteria.

N Haec congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperae arteriae exporrectorum, quoniam musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.

O Quoniam hanc pectoris colligens sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui à transuersis uertebra-

rum ceruicis processibus originem O notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur, ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas ad huc pertinentem.

R Musculus à scapulae basi principium ducens, thoracemque mouentium secundus. Pectoris os citra characterum impositionem conspicuum est, quemadmodum & costae, & earundem interualla una cum exte-

rioribus musculis intercostalibus. Quo tamē melius singula expendas, significet S tertiae costae os. T tertiae costae cartilaginem. V musculum exteriorem intercostalium, in tertiae & secundae

costarum interuallo repositum, cuius fibrae deorsum in priora feruntur. X uero denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundae & tertiae costarum cartilagine conspicuum, cuius fibrae sursum in anteriora prorepunt.

a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagata.

Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi regio, abunde hic circumscribunt. Caeterum b sedem notat, qua oblique ascendens musculi tendo, abdominis transuerso pertinacissime adnascitur, priusquam rectum conscendat.

c c autem indicat asperitatem, quam musculorum oblique ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò debiscunt.

d Foramen uasis seminarijs uirorum uiam praebens.

e Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasque sedes excurrentes.

f Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet.

g Spina ossis ilium, carnosus partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.

h Scapulis & sinistro brachio mentem accommodata, ibidem namque b superiorem notat scapulae angulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoque scapulae costam h eadem operati tibi indicare poterit.

k Summus humerus, seu scapulae elatior processus. k Musculus brachium mouentium quintus.

l Interior scapulae processus, anchorae imaginem referens.

m, n Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulae acetabuli supercilio nascitur, m notat, n uero indicat internum caput ab interiori scapulae processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem à carne exquisitis discernas, huius tabulae dextrum brachium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carnem. At non haec duntaxat

p tabula eas commonstrat partes, imò priores ad unum omnes. Caeterum p duorum capitum coitum indicat, q uero tendinis, quem musculus hic educit, principium.

r, r Musculus posterior cubitum flectentium.

s Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulae costa enascitur.

Δ Musculus

Λ Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimam partem, quae hic oculis subijci potest, t, u. t indicat. u autem praesentis musculi insertionem notat, quā in inferiorē radij appendicē molitur.

x Musculus superior duorum, qui radium in pronum ducunt.

Ξ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & quidem huius musculi caput insinuat. β autem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum porrigunt tendines. Porro quā ratione ad tertium usque digitorum internodii tendines huius musculi porrigantur, & incumbētis musculi tendines transeant, hic in utraque manu est conspicuum.

γ, δ. Sit tamen doctrinae gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui secundum os flectit. e Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.

ζ Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollicis, atque hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.

η, θ Musculus tertium pollicis os flectens, n notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculi primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.

κ Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertionē dependet.

λ Musculus minor primum pollicis os flectens, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uero & κ, primum pollicis os nudum ex carneque apparet.

μ Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uero ante huius musculi initium apparet, ulnae esse sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.

ν Magnus femoris ossis processus.

υ Tertius femur mouentium musculus.

ω Musculus femur mouentium sextus.

φ Musculus femur mouentium septimus.

ς Quintus femur mouentium musculus.

χ Musculus femur mouentium octauus.

π Octauus tibiae mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. & insinuat tur amplum huius musculi principium, à radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum.

Deinde π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiae mouens musculus continetur, atque hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodum & carnosae musculi partis terminus, qui instar semiglobi extuberans hic υ insignitur.

φ Dependet hic musculus tibiae mouentium septimus, cuius cavitās argumento est, quod octauum tibiae mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines una coeant. Quod ut commodius expenderes, in dextro genu septimus musculus adeo ab octauo musculi tendine dissectus est, ut & mole pars ibidem in conspectum ueniat * notata.

χ, ψ Haec sedes ad undecimam musculorum tabulam potissimum refertur, quae ostendit portionem quarti tibiae mouentis musculi ex femoris osse pronatam, atque hic χ notat quarti musculi sedem ipsius insertioni proximam. ψ autem eam partem abscedam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium praebet.

Σ In sinistra tibia totum externum tibiae ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subiicit. Caeterum Σ priuatim notat ligamentum tibiae, os & fibulam, quae haec inuicem debiscunt, in tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulae excarnem.

Φ Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod anteriori & posteriori parte, ac dein interius, quā fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaque partem

notat anteriorem carnem, 3 uero posteriorem.

ψ Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius musculi tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.

Ω Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.

7 Hic procumbit musculus pollicem extendens.

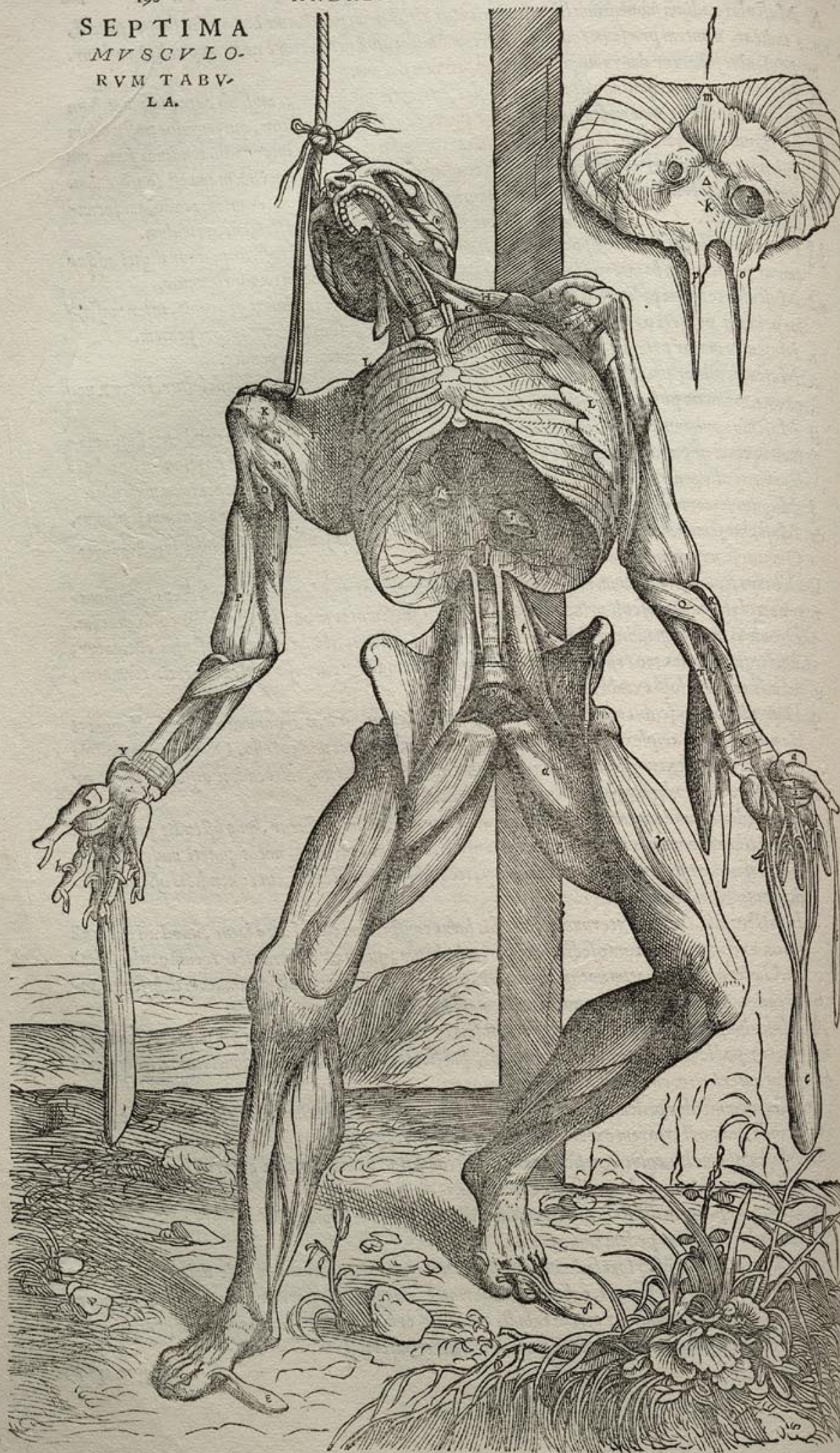
8 Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.

9 Secundus musculus pedem mouentium

In dextrae tibiae posteriori sede nullas adhibui notas, quod musculos hac sede delineatos, omnes quae haecenus praecesserunt, tabulae ostenderint. Vnde si & hic pariter notas requires, opportune has à prima, secunda & tertia tabulis petes. Verum quia in sequenti tabula dependet, cuius

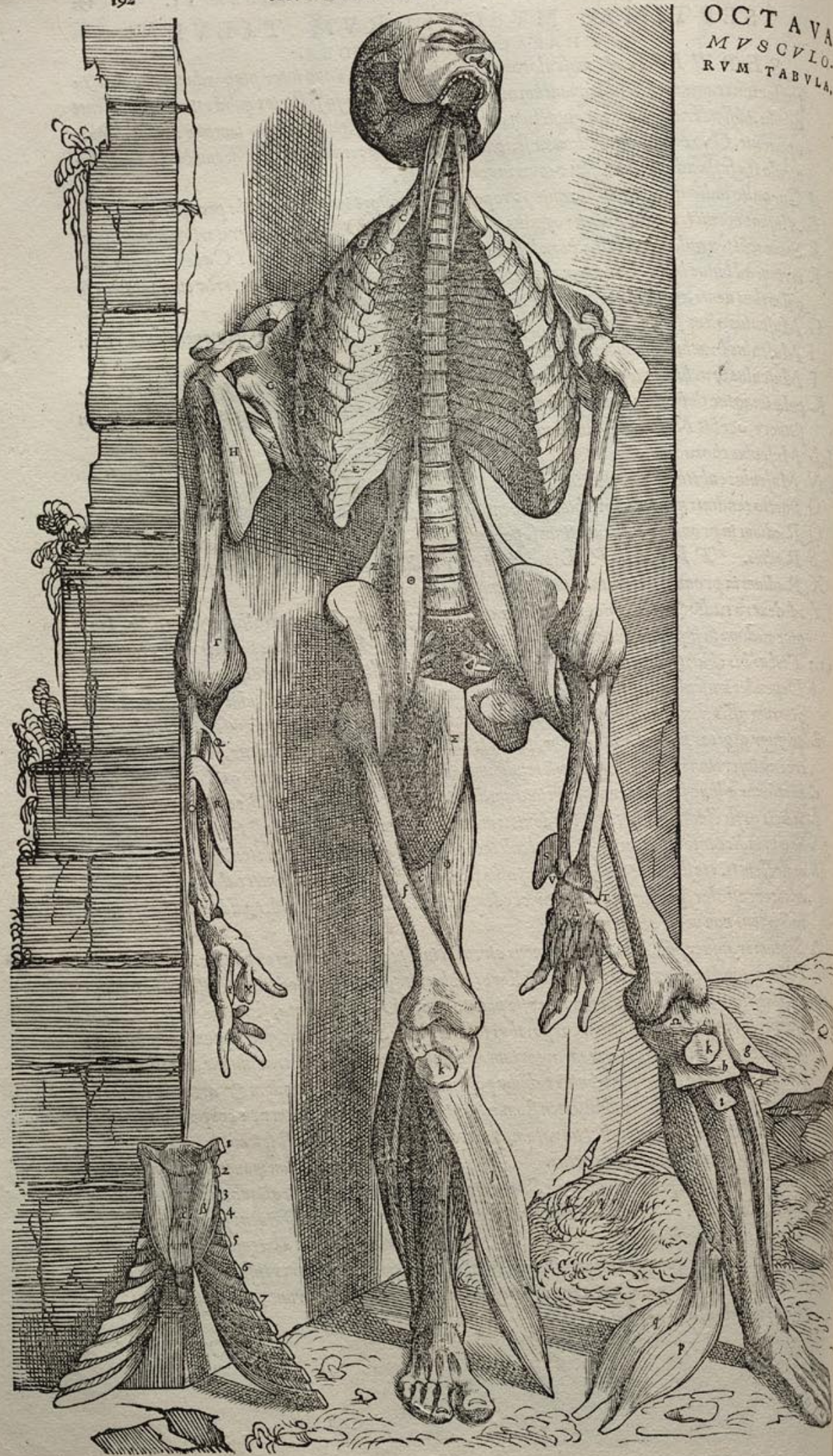
pollex interorsum mouetur, huic in praesenti tabula & inscripti.

SEPTI.

SEPTIMA musculorum tabula laxato fune, a quo inter pingendum pendeat, in posteriora tantum procidit, quantum uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in praesenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietisq; suo lentore haerens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effracta ale ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A Gurgulio indicatur a palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.
B Aliquot ceruicis uerterarum corpora.
C, D Primum par dorsum mouentium.
E Stomachi seu gula pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Ceterum uasa, quae
F. utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam saporales efficiunt arteriae cum internis in
gularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.
G Musculus alter secundi paris dorsum mouentium.
H Scapulam mouentium tertius.
I Musculus brachium mouentium quintus.
L Musculus brachium mouentium sextus, cuius insertio K insignitur, reliqua ipsius forma ex sca-
K. pulae imagine deprehenditur, quanquam si praesentis musculi triangularem figuram uolueris con-
stituere, licebit K, L & L simul conferre.
L, L Musculus thoracem mouentium secundus.
M Brachium agentium tertius.
N, N Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitur a scapula educitur.
O Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti.
P Cubitum flectentium posterior.
Q Radius in proum constituentium superior.
R, R Anterior cubitum flectentium.
S Radius. T Vlna. V Ligamentum inter radii & ulnae, quae inuicem debiscunt intercedes.
X Radius in proum mouentium inferior musculus.
Y, Y A dextro radio (qui cum uniuersa extrema manu magis quam sinistra attollitur) dependet, lon-
gior radius in supinum ducentium.
a Minor primum pollicis os flectentium.
1, 2, 3 Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.
b Dependet musculus tertium pollicis internodium flectens.
c Musculus tertij quatuor di-
gitorum ossis flexus autor, quem sedulo intuebere, quod illius tendinibus musculi attendantur,
d. quatuor digitos pollicis adducetes, quorum is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui
tres ab insertione haerent. Quin etiam tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi
e. portiones adhuc seruantur, ac portioni quidem indicis propriae e inscripsi, tendini autem tertium
f. indicis os flectenti f. Ceterum in dextra manu dextorum musculorum conspiciuntur insertiones.
g, h. ac g in indice insertionem indicat musculi indicis pollicis adductis, h insertionem musculi secundum
i. os flectentis, i insertionem etiam, qui tertij ossis flexioni praeficitur. Praesentis tabulae thorax, quod
ad intercostales spectat musculos, praecedentis tabulae thoraci respondet, unde etiam alijs cha-
racteribus non uenit obliterandus.
Δ Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circumscribitur
h, m, n. h, l, m, n quod uero exterius hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-
o, p. terstingitur, carneam septi partem esse putato. o, p Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-
q. brarum in lumbis consistentium corporibus inserti. q Septi scissura, qua septum uerterarum
incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis experte transmittit, aut illis cedit,
quarum orificia q in corpore huius tabulae positum indicat, quemadmodum & arteriae ramos in
r. septum excurrentes. r Foramen stomacho uiam praebens, qui etiam r in corpore insignitur.
s, s Foramen uenae cauae caudici paratum, qui in corpore s notatus conspiciuntur.
t Musculus femur mouentium sextus.
u * Musculus dorsum mouentium nonus.
x Femur mouentium septimus.
y Sacrum os hic insignitur, neruq; aliquot ab ipsius medulla
educti, obuij sunt.
α Femur mouentium octauus.
β Quintus femur mouentium.
γ Tibiam mouentium octauus.
ε Musculus pollicem a ceteris digitis amouens.
Δ Dependet & hic quoq; ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in
externum latus ducentis. Quae uero in praesentis tabulae tibijs occurrunt, illis respondent, quae
prioribus tabulis fuerit obuia.

CHARACTERVM OCTAVAE MUSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

*H*AEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, exsectionisq; serie reliquos proponens. *V*t uero interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud una cum costarum cartilaginibus exsectum; ad dextri cruris latus euersum, atq; sub dexterae manus indice propositum cernis.

- A, B* Musculi collum, superioresque dorsi partem flectentes, dorsumq; mouentium primū coniugium.
C Musculus a prima enatus costā, ac secundi dorsum mouentium paris alter.
D, D Exteriores musculi intercostales, in ossium interuallis conspicui.
E, E Interiores musculi intercostales, in ossium interuallis obuij.
F, F Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq; motorum secundus.
G *V*erūq; scapulae modo sectionis serie, nuda excarnisq; est, ac sua sede dimota.
H Musculus dependet, brachium antrosum circumuertens, scapulae q; cauum occupans.
I Musculus superiori scapulae basis angulo insertus, ipsamq; agentium tertius.
L Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorq; pars *L* insignitur, demissior uero interiorq; pars *M*. Insertio autem praesentis musculi *N* indicatur.
M Radius. *P* *V*lna. *Q* Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.
R Musculus ab insertione dependet, radium in prouum mouentium superior.
S Musculus ab ulna dependet, radium in prouum ducentium inferior.
T, V Sede *T* insignita ligamētū, brachiale ad cubitū necesse, crassius apparet, ut etiā sede *V* notata.
X Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.
Δ In postbrachiali dilucidius exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Ceterum dextra manus in latus picta est, ut musculum *Y* insignitum offerret, qui primum indicis os introsum flectit.
Θ Sextus femur mouentium musculus, cuius initium ē uerterbrarum procedens corporibus *a* insignitur, *b* uero ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.
Λ Septimus femur mouentium musculus. *Ξ* Musculus dorsum mouentium nonus.
Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nervi profilire hic uidentur.
Φ Quintus femur mouentium musculus. *V*erūm *Φ* priuatim huius musculi partem notat posteriorē, *c* rem, *e* autem anteriorem.
Υ Pubis ossis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.
Ω Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.
g, h, i In sinistro genu tendines, septimi tibiae mouentium musculi *g* insigniti, & octauū *h* indicati, & noni *i* notati, a genu reflexi sunt, ac patellam ipsis innatam, ac *k* insignitam oculis subiiciunt.
k, l In dextro autem crure octauus tibiae mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, *l* notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui *k* inscripsimus.
m Tibiae ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.
n Fibulae etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.
o Ligamentum notatur inter tibiae os & fibulam inibi repositum, ubi haec ossa inuicem debiscunt.
** Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis Φ & Υ. septimus nimirū & octauus pedē mouentium. In superiori pedis sede modo nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaq; duntaxat ligamētis obducta, in conspectū ueniunt. Ceterum musculi, qui haec denus in tibiae posteriori sede fuere obuij, sectionis serie auferri incipiunt, ac *p, q* notant primū sit. ac secundum pedem mouentium, a quarto eiusdem motus autore musculo, *t* insignito, ad characterem s propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.
u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.
x Hic obscure se offert pedem mouentium quintus.
α Pectoris ossis posterior seu cor spectans sedes.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 His characteribus septem uerū costarū indicantur cartilagine. Reliquae autem quatuor cartilagine, octauae, nonae, decimae & undecimae costarum cartilagine sunt.
β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.*

R NONA

NONA
MUSCULORUM
TABULA

NONAE MUSCULORUM TABULAE
CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula omnium posteriorem corporis faciem exprimentium, prima habebitur, hic ordine nona. Si tamen anterioribus seriatim ac uicissim posteriores subsequi uelles, posset hæc omnium esse aut tertia, aut quarta, nullum enim abscidum habet musciculum, præter eos, quos carnea membrana constituit, tertiamque tabula obuij sunt. Præterea transuersa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposita ligamenta hic diffecimus, quod prima & secunda tabulis abunde conspicua fuerint, hancque tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A Temporalis musculus.

B Os iugale.

C Masseter. Auris uero foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.

D Musculus caput mouentium, à pectoris osse, & clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inferitur.

E, F Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atque huius principium ab occipitijs ossibus pronatum, E ac F insignitur. E uero usque ad G musculi principium ab occipite, ad octauam usque thoracis uertebrae spinam, à mediarum uertebrae apicibus quodammodo enatum.

H, I H, I insertio, quam musculus in scapulae spinam, & summum humerum, latiusculamque clauiculae sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu carnosae ipsius fibrae, in semicirculi cessant circumferentiam. K hac parte cernit collum uel thoracis elatissimae parti committitur. Linea autem latera uel musculum circumscribentia in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput transuersim ducta. Quod autem huius extremum F notatum, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum F remouetur ab E pictura, in causa est oculum fugiens, quod & sinistrum brachium in anteriora porrectum liquido demonstrat, quod forte ignarus, plus a quo breuius esse arbitrabitur. Porro secunda linea præsentis musculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H.

Quarta ab H ad G. Atque his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab I ad K pertinet, nulla prorsus separationis nota existit.

L Musculus brachium attollens, eiusque motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulae sedem occupans, brachiumque mouentium quintus.

N Musculus ab humiliori scapulae costa pronatus, & brachij motus opificum tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula O insigniendus.

P In præsentis tabulae dextro latere P, indicat portionem abdominis musculi, quem oblique descendentem uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.

R Posterior cubitum flectentium musculus.

S Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet cernice.

T Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulae costa pronascitur.

V Hæc sedes triangula, nullis obiecta musculis, excarnis uel, ac præcipue insertionem excipiens neruose cubitum extendentium musculorum insertionis.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inferitur.

Y Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

Z Musculus Z insignitur, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initium a indicatur. Sedes uero, qua carneus esse desinit, b insignitur.

Muscus qui nobis extensionis autor parui digiti recensebitur. Commixtionem tendinum musculi Z insigniti, ac musculi O indicati, quæ ad digitorum sit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebrius nobis occurrit.

A Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero c insignitur. Insertionem uero d indicat, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.

E In utroque cubito E insignitur musculus, brachiale flectens, octauoque brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabula æque atque hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus

R 2 tendinem

- g. tendinem producentis initium, hic ad characterem q̄ est obuium, unā cum exortu musculi brachiale flectentis, qui postbrachiali insertus, Δ in tertia musculorum tabula ornatur.
- e. Musculi hāc oblique prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcanti inserit, alter uero unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo & tertio pollicis ossi inferens.
- f. Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, & pollicem uersus indicem euertens.
- g. Musculus pollicem indici proximē adducens.
- h. Musculus parui digiti a reliquis abductionis autor.
- Π. Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m & n circumscribitur. Quandoquidem i usq; ad k, i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quae ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab ossē coccyge, infimaq; sacri ossis sede pendentem, ubi etiā sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimā notat partem, quae quia inter musculos tibiae mouentes hic penitus se insinuat, reconditq; omni ex parte non est conspicua.
- o. Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obteclū.
- p. Sextus tibiae mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit.
- q. Musculi, quem p notauī, carnosae partis terminus.
- r. Septimus tibiae mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiae mouentium musculi obteclū.
- s. Quartus tibiae mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedē.
- t. Tertius tibiae mouentium musculus, in utroq; crure (quemadmodum & subsequentes aliquot) notatus.
- u. Musculus, quem quinti tibiae mouentium loco habemus.
- x. Apparet & hic quoq; portio musculi, femur mouentium quinti.
- y. Musculus secundus tibiae mouentium.
- z. Musculus tibiae mouentium primus.
- β. Octauus tibiae mouentium musculus.
- γ. Nonus tibiae mouentium musculus.
- δ. In hoc sinu tibiae accedens arteria, unā cum maxima cruris uena, & neruo quoq; totius corporis crassissimo uehuntur.
- e. Musculus primus pedem mouentium.
- ζ. Secundus pedem mouentium musculus.
- η. Septimus pedem mouentium musculus.
- θ. Octauus pedem mouentium musculus.
- ι. Excarnis fibulae pars, ipseque ad eā exterior malleolus.
- κ. Aliqua ex parte portuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.
- λ. Musculus paruum digitum a ceteris abducens.
- μ. In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.
- ν. Interior malleolus.

DECL

DECIMA
MUSCV.
LORVM TA-
BVLA.

DECIMAE MUSCULORVM TABV-

LAE CHARACTERVM INDEX.

H AEC omnium tabularum decima, posteriorem uero faciem exprimentium secunda, sectionis serie quartam tabulam subsequi posset. In hac itaq; iam praecedentis tabulae musculi aliquot adempti dependent, multiq; in illa non obuij, hic sese demonstrant. Atq; inter reliquos prorsus ablati sunt, quem nona tabula Γ & Δ insignimus, quod uidelicet nusquam apte formam ipsius, dependens ostendere potuisset.

- A** Dexter primi paris caput mouentium musculus.
B, B Secundi paris caput mouentium dexter.
C Scapulam mouentium tertius musculus.
D Clauicula.
E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula **F** notandus.
\Gamma Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circumscribuntur **G, H, I, K, G, I, H, K.**
L Musculus brachium mouentium quintus.
M Scapulae spina, ac summus humerus.
\Delta Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circumscribit.
P pferis, si **P** musculi insertionem esse cognoueris. **P** namq; ac **N** & **O**, trianguli modo, dictam
N, O musculi partem terminant, anteriori interim parte **Z**, in quarta tabula musculorum insignita.
Q Brachium mouentium sextus musculus.
R Musculus brachium mouentium tertius.
\Theta Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, una cum humanum thoracem mouentium quarto.
\odot Hunc musculus, secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachii
S, T deorsum, uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. **S** & **T**, musculi huius principij indicant
V canis longitudinem, **V** partem ipsius insertioni proximam, quae hic ostendi nequit, uerum in sequenti
X tabula **O** insignita, utcumq; fuit obuia. **X** autem musculi latus ea sede indicat, ubi ab illius
Y offe non amplius enascitur. Circumscribes uero praesentis musculi latera ab **S** ad **T**, dein a **T**
Y per **X** ad **V**, insuper ab **S** ad **V**. Caterum **Y** notabit inferiorem scapulae basis angulum
 hic extuberantem, & tertio musculi latere interiectum.
Z Oblique descendens abdominis musculi portio.
a Musculus ab humiliori scapulae costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.
b Musculus a ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.
c Portio anterioris cubiti flexentium musculi.
d Portio posterioris cubiti flexentium musculi.
e Musculus radium in supinum agentium longissimus.
f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.
h, h Hac sede ulna, carne omni, musculis uel libera cernitur.
i Musculus brachiale flexentium, qui octauo brachialis ossi inseritur.
\Delta, \Xi, \Pi Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum Δ insignitum, illud est, quod radio ante medium illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium in supinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, **k** & **l** notatas dirimitur. **k** enim eam significat portionem, quae tendinem brachialis ossi pollicem proximam
m sustinenti offert. I uero inferiorem insinuat portionem, quae dein bipartita, unam, quae in
n scribitur, primo pollicis ossi inserit, alteram **n** indicatam, in secundum & tertium pollicis inter
 nodium implantat. Porro tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoq;
o, p partes, **o** & **p** indicatas discinditur, quarum superior, **o** notata, tribus pollicis ossibus inseritur. Inferior uero **p** indicata, indicem, ac medium a pollice abducere creditur.
q Propendit ab insertionem musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein praecipuus
r sionis parui digiti autor, **r** insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anulare
 potissimum

- s** potissimum extendens, ac s indicatus.
t Musculus pollicem indici proximè adducens.
\Sigma Secundus femur mouentium musculus, cuius exortu, semicirculi formae quodammodo respondens
 tem, u et **x** notant, quanquã u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si praesens tabula in
y latus magis uerteretur. Caterum **y** huius musculi indicat insertionem, ut etiam **u**, & **x**, & **y**
 uniuersum musculus circumscribunt.
\alpha Magnus exteriorq; femoris processus.
\beta Quartus femur mouentium musculus.
\gamma Ligamentum a transuerso quinti ossis sacri ossis processu, in acutum coxendicis ossis processum
 pertinens.
\delta Ligamentum a dicta nuper sacri ossis sede, in posteriorem elatioremq; appendicis ossis coxendicis
 sedem insertum.
\epsilon Musculus femur mouentium decimus, qui hac a posteriori pubis ossis sede reflexus, alium ueluti
 musculus supra infraq; ipsi attentum commonstrat.
\zeta Quoniam haec sedes sequenti tabula perinde, atq; hic erit conspicua, neruum ceteris omnibus
 corporis neruis summe animaduertendum, ab hac tabula non rescuimus. est autem is, quem quartum
 femur petentium numerabimus, eum secunda tertiaq; figuris, Capiti undecimo Libri quarti praepo-
 nendis, characterem η indicaturi. Praesens etenim neruus, cuius ductum seriemq; tanto pe-
 re expendenda putauerim, is profecto est, secundum quem ex caluariae amplitudine, in dorsu
 tebrarum foramen, quod dorsali medulla transmittenda paratur, humor in pedes confluit, quem
 nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar frigidae aquae demanare, ac in crura profluere
 sentiunt. Arbitror autem huius nerui distributione eo animaduertenda accuratius, quo saepius
 hac meae aetate affectus innumeri, sese mihi ex humoru ad heru hunc defluxu obtulerint. Quine-
\eta tiam eundem in poplite η notatu cernis, quanquã u priuatim huius nerui grandior indicet portionem,
 quae & si in alijs quam plurimas soboles diffeminetur, praecipua tamen ipsius parte pedis, inferio-
 ra inter calcem, & interiorem malleolum petit. θ uero praesentis nerui in poplite bipartiti, mi-
 norem insinuat rami, maxima sui parte in musculos digestum, tibiae latus, & anteriorem eius-
 dem sedem occupantes, qui me Hercule non minus quoq; accurate, quam quibus corporis neruus est
 obseruandus, si non ob aliud, saltem propter uerentia medicamina, quae subinde hic aegris adhiben-
 tur. Praeter hoc enim, quod appositionis sedem adamussum Medici hinc cognoscent, etiã expen-
 dere erit iucundissimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inustum, humorem secundum hunc
 neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huius nerui ramo, θ indicato uicinum
 est, & quum paulo inferius sit, quam superior fibula consistat appendix, neruus contingi nequit.
 Atq; eiusmodi sane pleraq; crebro sermone adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medi-
 cinas partes huic Anatomicae misceri, aut ego etiã eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tem-
 pore, uti iam coepi, exaraturus. Quod autem hic quaedam interiecerim, nerui illius occasione factum
 est, idq; potissimum, quum locus uacius ante undecimam tabulam seruandus esset.
\kappa, \kappa In utroque femore κ occurrit, musculus notans femur mouentium primum, qui in sinistro crure
 integer a sua sede reflexus est, in insertionem duntaxat corpori commissus, quae in dextro crure so-
 lum inibi reliqua est, ubi ualidissima spectatur, ubi autem leniter, membranae tantum ritu inse-
 rebatur, λ ascriptum cernis.
\mu Septimus tibiae mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obiectus.
\phi Tertius tibiae mouentium musculus, cuius caput ν insignitur, sedes uero tendinem primum edu-
\nu, \nu cens ζ . Insertionem autem tertia musculorum tabula proponebat, characterem ζ insignitam.
\psi Quartus tibiae mouentium musculus.
\omega, \omega Quintus tibiae mouentium.
\rho Quinti femur mouentis musculi portio.
\sigma Secundus tibiae mouentium.
\tau Portio octauae tibiae mouentis musculi, resecto iam interim primo tibiae mouenti, qui alias hic
 in orbe occurreret. Quod uero ad musculos in tibia pedesq; repositos attinet, omnia praecedenti
 conueniunt tabulae, ut & duodecima, quam inibi characteribus primum occupabimus.

R 4 VNDE-

VNDECIMA
MUSCULO.RVMTA.
BVLA.VNDECIMAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SINISTER primi caput mouentium paris musculus.

- A, A Secundum par musculorū caput mouentium, in sinistro tantum latere characterilis insignitum.
 B, B Musculus hic obscure occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.
 C Musculus scapulam mouentium tertius.
 D Clavicula.
 E Pendet hic musculus, a scapula osi u referenti insertus.
 F Humanum thoracem mouentium tertius.
 G Brachium mouentium quintus.
 H Musculus scapulae gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initium ab H ad I metitur, insertionis uero sedes K indicatur, atq; ita totus trianguli modo H, I, K circumscribitur.
 L Musculus ab humiliori scapulae costa initium ducens, brachiumq; mouentium tertius.
 M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circumscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulae fuit proxima, O autem illa, cuius initium a summi humeri cum clavicula articulo pedit. Dein si D eam musculi partem esse finxeris, cui clavicula initium largitur, promptè assequeris musculi suo exortu liberi principium insigniter obtusum angulum referre, uti figura modò inserta comprobat, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maxime contermina. Atq; hic A, B, C musculi indicant principium, ab A quidem & B principij portionem a summo humero, & scapulae spina pronatam, a B uero ad C reliquā principij partem, quæ claviculae debetur. Postremo D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilius poni, quam A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.
 P Dicitur nuper musculus ab omnibus, unde principium ducit, sedibus liberatus, ac ab insertionem duntaxat in dextero brachio pendens, pulchre ostendit hanc transuersim in humerum fieri.
 Q Humanum thoracem mouentium quartus.
 R Musculus dorsum mouentium undecimus.
 S Dorsum mouentium decimusquintus, seu octauum dorsum mouentium paris alter.
 T, T Characteribus T, T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuntur, V uero earundem costarū interuallū, ut intercostalium hic musculorū exterior obseruaretur.
 X Musculus thoracem mouentium secundus.
 Δ Humanum thoracem mouentium quintus.
 a, b Obscurum impenseq; membraneum musculi oblique ascendentis abdominis initium, a spinarum apicibus inter a ac b pronatum.
 c Musculus ab insertionem hic dependet, brachium mouentium quartus.
 d, e Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitū, a ceruice capitis humeri educitur, quod d, e scapulae articulatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab altero cubitum extendentium, mox findicando, non amplius distingui nequit.
 f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulae costa pronatus, ac cum musculo d insignito coiens.
 g Musculus cubitum flectentium posterior.
 h, h Longior musculus radium in supinum ducentium.
 l Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uero, qua tendinem educit, k, tendinum autem ipsius insertio, l.
 m Musculus radium in supinum ducentium breuior.

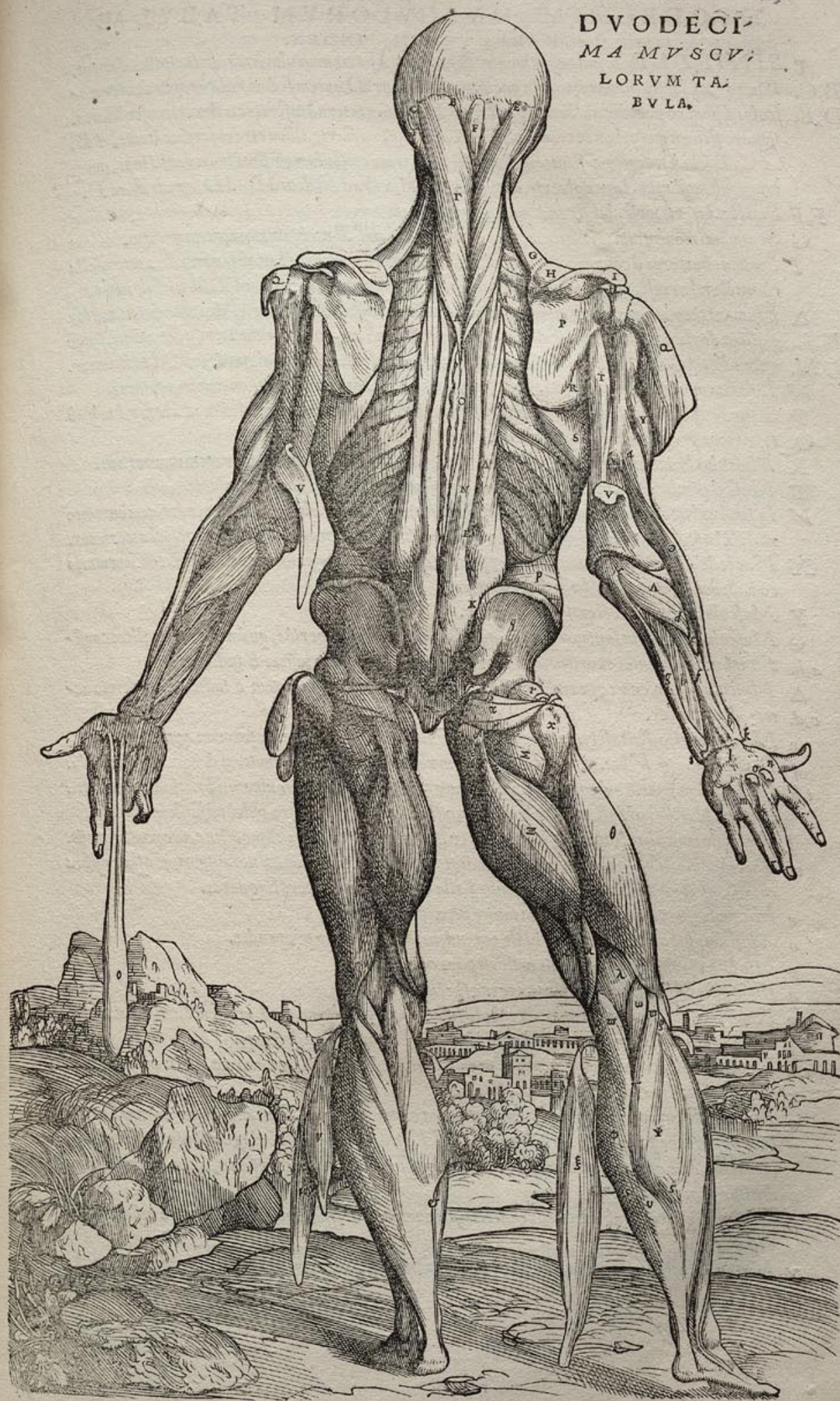
n Radius.

o Vlna.

- o Vlna. Atq; in horum ossium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens committensq; qua inuicem debiscunt.
- Σ Secundum principium trium principiorum, quæ ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p qui dem eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis ossi in fertus. r uero is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.
- f Musculus pollicem indici proximè admouens.
- Π Tertium principium eorū, quæ ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t qui dem notat eius portionem, quæ indici ac medio tribuitur, u uero eam, quæ pollicis est peculiaris.
- Σ Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circumscribitur. Quod uero ad horū charactērum latera, superiusq; spectatur, ilium ossis dorsum est, primo secundoq; femur mouen tibus musculus liberum. Cæterum a tertij illius musculi insertionem proponit.
- ϕ Quartus femur mouentium musculus, a tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium ducens, & illic primum tendinem educens, ubi β conspicitur.
- γ Magnus femoris processus.
- δ Secundus femur mouens musculus.
- ε Septimus tibiā mouentium musculus. Quid uero ? indicetur, ad charactērem Ω paulo post commemoraturus sum.
- η Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.
- θ Musculus decimus femur mouentium, hac ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter duos musculos, & κ insignitos prorepens.
- λ Caput tertij tibiā mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ a coxendicis ossis ap pendice pronascuntur.
- μ Caput quarti tibiā mouentium, quod quatuor ut minimum capitum a coxendicis ossis appendi ce pronatorum secundum numeramus.
- ν Musculus, quem quinti tibiā mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc a coxendicis osse eductorum. ζ uero præsens musculi ostendit si num, cui tertius tibiā mouentium alioquin insidet. o hic quintus musculus, in tendinem desinit, anteriori tibiæ ossis sedi implantandum.
- Ω Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, caracte ribus Σ, Σ & Π inibi indicandum. In præsenti autem idem musculus, caractēribus & ac & tum ? ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim & po steriorem notat musculi partem, ζ uero & Ω anteriorem. Cæterum ζ priuatim indicat e ius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem ante rioris partis.
- ω Quartus tibiā mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac p insigni tur, pendet.
- ς Musculus tibiā mouentium tertius, ab insertione pendens.
- τ Musculi tibiā mouentium octauī portio. Tibiæ autem nullum adhibui charactērem, quod se quenti tabula iidem, qui hic modo proponantur musculi, illic caractēribus ex sectionis serie oc cupandi.

DVO.

DVODECI
MA MUSCV
LORVM TA
BVLTA.

DVODECIMAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

- Γ SINISTER** primi caput mouentium musculorum partis musculi, cuius principium A notat, AB, C. Buerō C insertionem, quam in occipitis os molitur. D autem sedem indicat, qua dexter quā D, E. sculus a sinistro primum abscedit. Postremo E insinuat internū insertionis dextri musculi latus. Quare stillum musculum in trianguli formā agere visum fuerit, illum circumscribes lineis, AB, AC, BC. Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum & sinistram consistens, quoque trianguli modo spectare uolueris, circumscribes id, a B ad E, dein a B ad D, & ab E ad D.
- F, F** Sinistri lateris musculus secundi partis caput mouentium.
- G** Scapulam mouentium tertius. **H, H** Brachium mouentium quintus.
- I** Summus humerus a connatis ipsi musculis liber. Ceterum neque costas, neque earundem interualla characteribus insigniuimus, quod hic eadem, ut in praecedenti tabula, ad T, T, V sit ratio.
- Δ** Humani thoracis motorum quartus, cuius initium K insignitur, L uero sedes, qua primum a lon K, L. gissimo dorsum mouentium musculorum N mox notādo, nō amplius pertinaciter (quemadmodū in se M, M. ruius a K ad L usque) adnascitur. Tendines autem praesentis musculi aliquot, M, M indicantur.
- N** Dorsum mouentium undecimus. **O** Dorsum mouentium decimus quintus.
- P** Scapula gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicque ab Q. insertione propendens Q insignitur.
- R** Musculus brachium mouentium tertius. **S** Secundus thoracem mouentium.
- T** Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit.
- V** In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendit, qua cum interiori T notato impense commiscetur. In dextro autem brachio propendēs ea pars reflecta cernitur.
- X** Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequenti tabula d notabimus.
- Y** Musculus cubitum flectentium posterior.
- Θ** Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superius, quam externum illius confit a, b. sit tuberculum, inibi exoritur, ubi a asseripsimus, ipsius insertionem b indicantes.
- Δ** Musculus alter, cuius ope radium in supinum agitur, atque huius initium c indicatur, insertio autem c, d. tem d insignitur.
- e** Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.
- f** Radius. **g** Vlna. **b** Ligamentum radium ulnae, quā inuicem debiscunt committēs.
- i, k** Hanc sedem sinuum uchendis musculis paratorum, & cartilaginis ulnae a brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassent characteribus, nisi illa superiori Libro pulchre fuissent obuia.
- l** Hac sede musculi tendinibusque libera, aliter ligamēta, quibus ossa cōpingūt, proponi nequeūt.
- m** Postbrachialis os anularem suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisque illa occupantibus interstingueres.
- n** Hic musculus reponitur, pollicem indici proximē adducens.
- o** Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertione propendit.
- p** Hic bona transversa abdominis musculi pars occurrit.
- q** Illius ossis dorsum nunc prorsus ex carne spectatur.
- r** Femoris caput, coxendicis ossis acetabulum subiens ipsum ue ligamentū, praesentē ambiēs articulum.
- f** Ligamentum a sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.
- t, u** Dependet hic tertius femur mouentium musculus, t notatus, unā cum quarto, qui u insignitur.
- x** Magnus exterior ue femoris processus.
- α** Decimus femur mouentium musculus, cuius praecipuam partem F notandam, ex decimasexta tabula opportune petes, ad characteres F, G, H. Praesens autem tabula eam musculi partem cōmonstrat, quae ad peculiarem ipsi coxendicis ossis caelatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.
- β** Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processus, elatiorque musculi α insigniti, sedē exporrectus.
- γ** Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem α notauimus.
- Ξ Musculus

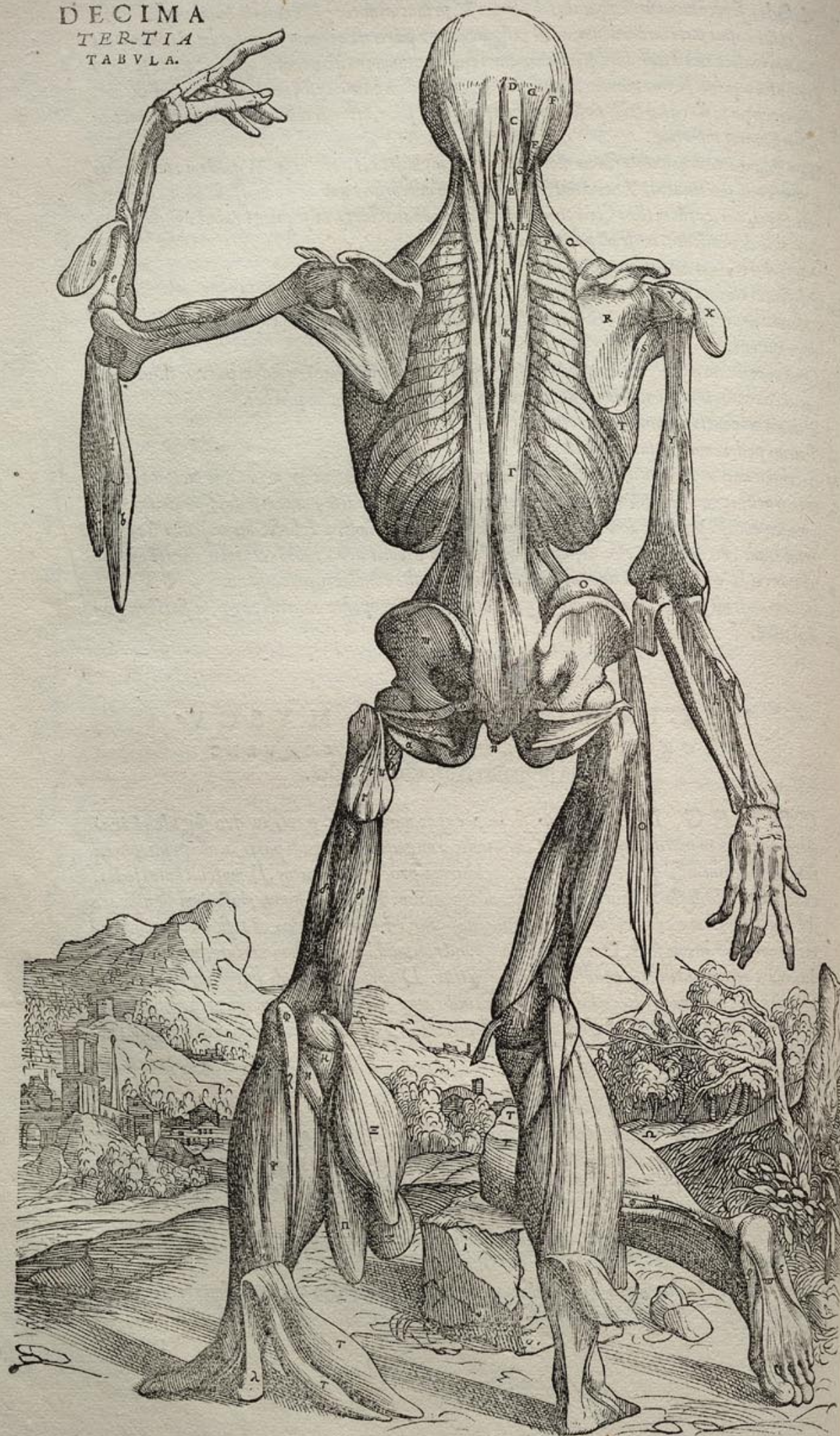
- Ξ** Musculus femur mouentium quintus. Verum Ξ priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac A insignitur, & partim carneum, & notatum, a coxendicis ossis appendice enascitur, hincque prodeuntium capitum, numero quartum censetur. Hac sede posterior haec quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem praeseferens. Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori caput femoris insertum.
- Σ, Π** Π & Σ, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac Π quidem eius partis posteriorem portionem, Suerō anteriorem. Quo autem haec non admodum sanē obuia promptius percipias, eosdem illos Graecorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.
- Μ** Musculus tibiae mouentium septimus.
- κ, κ** Musculus tibiae mouentium octauus.
- λ** Ampla depressoque femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in se de consistens.
- μ, ν** Quartus tibiae mouentium musculus, hic ab insertione pendens, ac μ quidem partem illius indicat, a coxendicis osse enatam, ν uero partem, cui femur principium praebet.
- ζ** Tibiam mouentium quintus musculus.
- φ** Primus pedem mouentium musculus.
- ψ** Secundus pedem mouentium musculus. Ceterum huius musculi (ut & primi) principium partim carneū, ac τ insigniti uisitur, partim nerueum, ac q indicatū. τ autem sedes significatur, ubi primum duo isti primi pedem mouentium musculi contigui sunt. s Haec huius musculi illi in sura extuberant, hicque carnei esse desinunt, uerum haec tubera nona tabula etiam accuratē exprimuntur. v Tendinis, qui e duobus praesentibus musculis educitur, principium.
- ω** Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character & in sinistra positis tibia.

DECIMAE TERTIAE MUSCULORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS

pagina proponet, characterum Index.

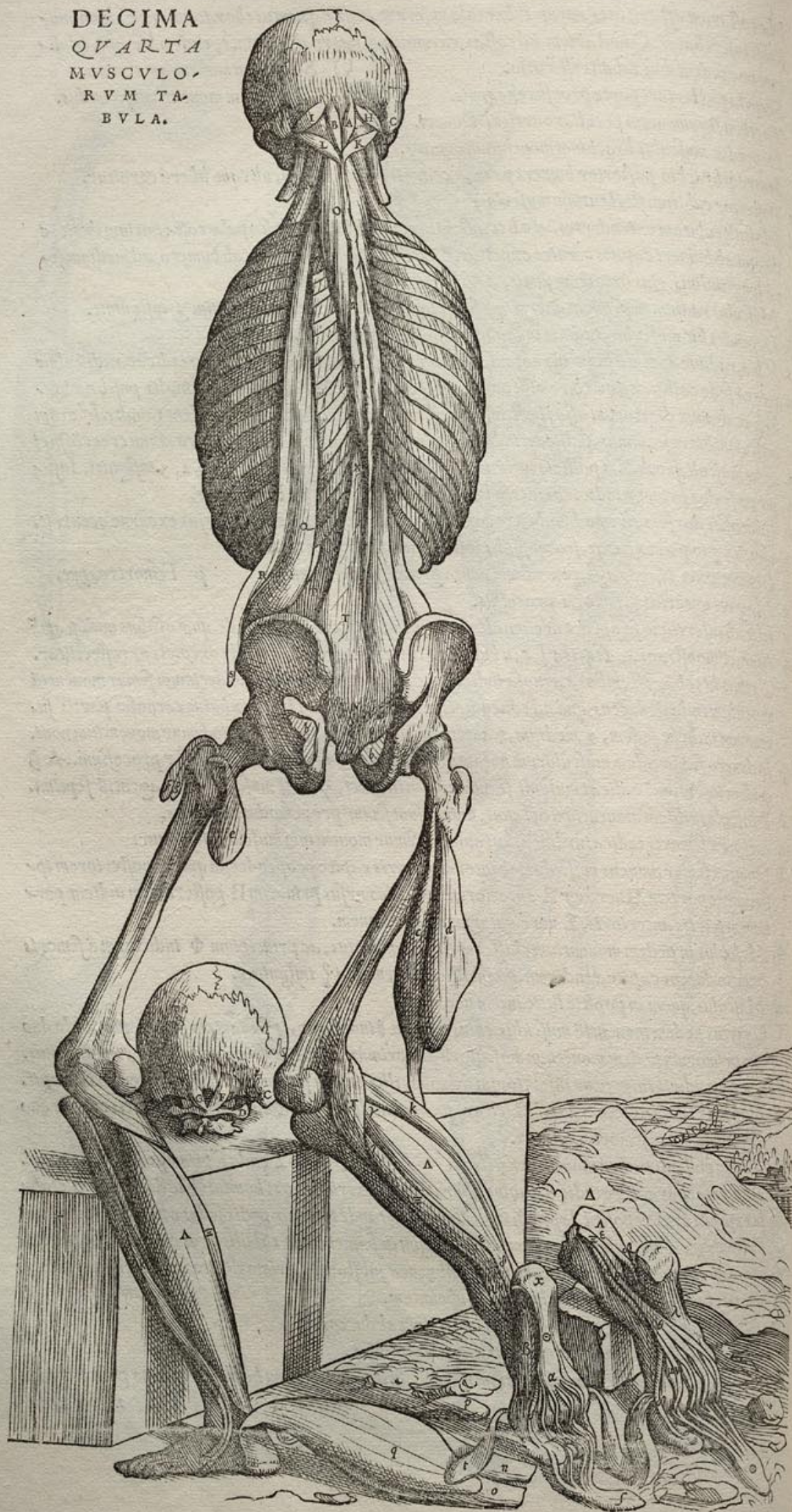
- A, B, C, D, E, F, G** Dextra portio secundi caput mouentium partis, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. A enim indicatur musculus secundi partis, acuto principio extranversis quinta & quarta thoracis uerterbarum processibus enatus. B musculi huius sedes, qua carnea esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porro B quoque musculum significare debet, qui a septimae ceruicis uerterbrae spina enascitur, & cum musculo A insignito commiscetur, congressus autem sedē, C inscriptum est, quod non modo congressum utriusque musculi notabit uerum etiam ubi uterque exacte carnea efficitur. D utriusque musculi insertionem notat. E secundi partis tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertionem interim ipsius ad F conspicua. Postremo G ac G, secundi partis carnea moles insignitur.
- H** Musculus dorsum mouentium quintus.
- I** Portio musculi dorsum mouentium sexti.
- K** Decimus quintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octauus partis alter.
- Γ** Undecimus dorsum agentium musculus, cuius principium a sacro osse pendens L insignitur, L, M, ipsius uero anulae tendines ue M, M. Atque ita elatissimum M, praesentis musculi superioris rem significat terminum.
- z** Character & loco N posuit, musculum dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti partis alterum.
- O, O** Musculus hic ab exortu propendit, thoracem hominis mouentium quartus, simiarum uero carnumque septimus.

S DECIMA

DECIMA
TERTIA
TABULA.

- P, P Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inferebatur. Quod autem ad costas, earundemq; interualla attinet, eadem hic atq; in alijs quot præcedentibus tabulis est ratio.
- Q Scapulam mouentium tertius.
- R Scapula posteriori parte prorsus excarnis.
- S Thoracem mouentium secundus.
- V Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.
- X Dependet musculus brachium mouentium quintus.
- Y In utroq; brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculis que libera cernitur.
- a Posterior cubitum flectentium musculus.
- b, c, d Musculi cubitum extendentes. Ac b is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit, c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur. d autem carnosæ pars, quæ ab humero, ad medium ferè longitudinis eius originem sumit.
- e Radius.
- f, g Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insigniuit.
- h Dependet hic musculus, radium in supinum mouentium breuior.
- i Vlna, radium autem e superius notauit. k autem, ligamentum in utroq; cubito indicat, radii ulnæ tota ea sede colligans, qua hæc ossa inuicem debiscunt. Quod uero ad brachialis postbrachialisq; ac demum digitorum ossa spectat, omnia hic præcedentibus correspondent tabulis. Verum musculus hic rescuimus, pollicem indici proxime adducentem. Ac in sinistra manu tres cõspiciuntur musculi, secundum pollicis internodum flectentes, caracteribusq; 1, 2, 3 insigniti. Insuper per musculus primum indicis os introrsum flectens, hic priuatim l indicatur.
- m Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.
- n Coccyx quoq; os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.
- o Ligamentum a sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.
- p Femoris caput.
- q Magnus exteriorq; femoris processus.
- r Hic ab insertione propèdet decimus femur mouentium, internâ ipsius sedē, quæ ossibus undiq; attēditur, cõmonstrans. Atq; ita s, t, u huius musculi tēdines notat, qui ad coxendicis os reflectuntur.
- s, t, u Tribus his caracteribus, carnosæ indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentium musculum inibi deducens, quæ ad coxendicis os reflectitur. Atq; ita x huius carnosæ partis superemam indicat sedem, y mediam, z autem infimam.
- a Portio femur mouentium noni.
- b, y In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in paruū femoris flectæ processum. Ac b quidem insertionē indicat musculi femur mouentium sexti, y autē musculi femur agentium septimi.
- d, d Musculus tibiæ mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.
- e, e Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.
- z, l, z Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendit, in quo z posteriorem ipsius notat partem. Uero o, z anteriorem. atq; hic rursus priuatim n posteriorem indicat portionem partis anterioris, z uero anteriorem portionem.
- φ Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium φ indicatum a femoris externo ducens capite, tendinem autem illic educens, ubi ? insignitur.
- u, u Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.
- y Quartus pedem mouentium musculus, cuius initium u indicatur, ipsius autem sedem, qua tendo duorum primorum pedem mouentium musculorum, illi primum per tinacissimè adnascitur, u notauimus.
- λ, λ uero tendinis insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouentibus o tertio cõsurgit.
- μ Hac sede tibiæ os excarne conspicitur, quemadmodum o magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris caput.
- v Tendo musculi pedem mouentium octauus.
- z Tendo septimi pedem mouentium.
- Ω Præsenti caractere indicat a uolui figuram, ad dextrū integri hominis hac decimatertia tabula expressi crur repositā, lapidēq; innitētē, quo tandē inferior pedis sedes oculis subijciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensum in sequentibus tabulis proponantur. Significetur itaq; primum ω ligamentum, seu membranæ substantia, primo digitos mouentium musculo obnatam, latiq; tendinis uicem in planta subeuntem.
- ρ Musculus pollicem a cæteris digitis introrsum abducens.
- σ Musculus abductionis parui digiti a cæteris opifex.
- τ, τ Primus secundusq; pedem mouentium musculi, in integro quidem homine a quarto pedem mouentium

DECIMA
QUARTA
MUSCULORVM
TABULA.

tum propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.
 ν Tendo tertij pedem mouentium musculi.
 ϕ Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine Ψ insignitum cernis.
 χ Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculis conflatus, calcisq; insertus, quā
 ϕ hic priuatim cavitatem proponat, inter anteriorem praesentis tendinis partem, & poste-
 riorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiae sedem occupant.
 ω Excarnis nullisq; musculis, uel ante sectionem obiecta tibiae ossis pars.
 \ast Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiae sedem sibi uendicant, praeter tres
 primos pedem mouentium musculos.

DECIMAEQUARTAE MUSCULORVM TA-
BULAE CHARACTERVM INDEX.

HAE C tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est, scapulis &
 brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua
 uero ne alia quaequam integra delineanda esset tabula, caput unā cum duabus primis ceruicis uer-
 tebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.
 A, B Tertium musculorum caput mouentium coniugium, a secundae ceruicis uertebrae spina occipiti
 insertum.
 C Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quam illa quae ad genua spectatur,
 conspicuus.
 D Hic character cum aliquot subsequentibus, figurae ad genua locatae proprius est, transversum
 primae uertebrae ceruicis indicans processum.
 E Spina secundae ceruicis uertebrae, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebam.
 F, G Quartum caput mouentium musculorum par, a prima ceruicis uertebra, occipiti insertum.
 H, I In ceruice integrioris figura insinuatur, quintum par musculorum caput mouentium, quod ab oc-
 cipitio in transversos primae ceruicis uertebrae processus implantatur.
 K, L Sextum musculorum caput mouentium par, a spina secundae uertebrae, transversis primae pro-
 cessibus insertum.
 M Musculi scapulam mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi a transversis aliquot ceruicis uerte-
 brarum processibus prodit.
 N Dorsum mouentium musculorum tertius. O Dorsum mouentium septimus musculus.
 P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.
 Q Undecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R in-
 R, S signitum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium
 S indicatur.
 T Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uero X , quod
 V, X etiam principium decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat.
 Y Decimusquintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum
 a agentium reconditur.
 Hanc decimamquartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum se-
 dulò intueri operae pretium erit, quum costarum ductum, ut & reliquae musculorum tabulae, ap-
 positissime ostendat. In ossium autem compage haecenus nunquā costas adeo concinne inuicem ad
 nexu, ut illae naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nanciscerentur. Nimis
 enim ingens interuallum, inter elatissimam ossis illius sedem, & duodecimae thoracis costae micro-
 nem, in ossium cōpactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductū
 inter pingendum obseruare fuit promptissimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie sem-
 per consistant, quinetiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, e-
 tiam me tacente, neminem latere arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis &
 femoris ossa adeo sunt conspicua, ut si hic notas desideres, illae a tribus integris Primi libri figu-
 ris petendae ueniant. Quamquam in pubis osse b occurrit, membranam indicans in pubis ossis
 foramine obuiam.

S 3 c Muscu-

- c Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.
 d Musculus septimus femur mouentium.
 e Hic musculus propendet femur mouentium nonus.
 f, g Carnea pars, seu siuoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducens, atq;
 hic ab insertione pendentes.
 I Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus fere totū poplitis flectendi munus per
 h, i. per am concedidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibiae os
 insignitur.
 k, l Septimus pedem mouentium musculus.
 l Tendo octauus pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedis os paruum sustinens facta, min.
 m. signitur.
 n, o, p, q A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendunt musculi, pedis motorum opifices. n enim et
 r. o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uero quartum. Ceterum r ad
 dextri calcis internum latum repositum, tendinis illius insertionem indicat.
 Δ Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se
 rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti mu
 sculorum tabula Ω indicabamus.
 f Ligamentum pedis, a digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum ar
 ticulos flectenti, Θ hic notato obnatum fuerat, latiq; in extremæ manus uola tendinis uicem
 gerebat.
 t Dependet musculus, pollicem a cæteris digitis abducens.
 u Musculus hic a sua insertione dependet, qui minimum digitum a reliquis in externum latum ab
 ducit.
 Θ Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium a calce enatum, & illius
 x, α. in quatuor tendines partito. Ceterum qua ratione huius musculi tendines diuidantur, subditosq;
 transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc of
 ferant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figura Δ
 notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insi
 gnitur.
 β Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem
 β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.
 Λ, Λ, Λ Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.
 γ, δ. A hac sede præfens musculus, ab interno ipsius latere tendinē educit, qui in carnea ipsius substan
 tia aliquousq; incæperat, iuxta characterem ε. Deinde utraq; figuræ plantam referens, tendi
 nem hunc quoq; δ notatū habet, quā pollicis iam est proximus.
 Ξ, Ξ, Ξ Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altius ad
 ζ. n. huc, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. u tendo illius, ab interno etiam latere car
 n. n. osæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit,
 diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.
 κ, κ. Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.
 λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium qua
 tuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad
 pollicem ducuntur. Vt uero & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratius
 v. cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, γ notatum conspici, musculum autem indicem
 μ. pollicis adducentem, μ.

DECL

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.
 DECIMAQVINTA MUSCULO
 RVM TABULA.

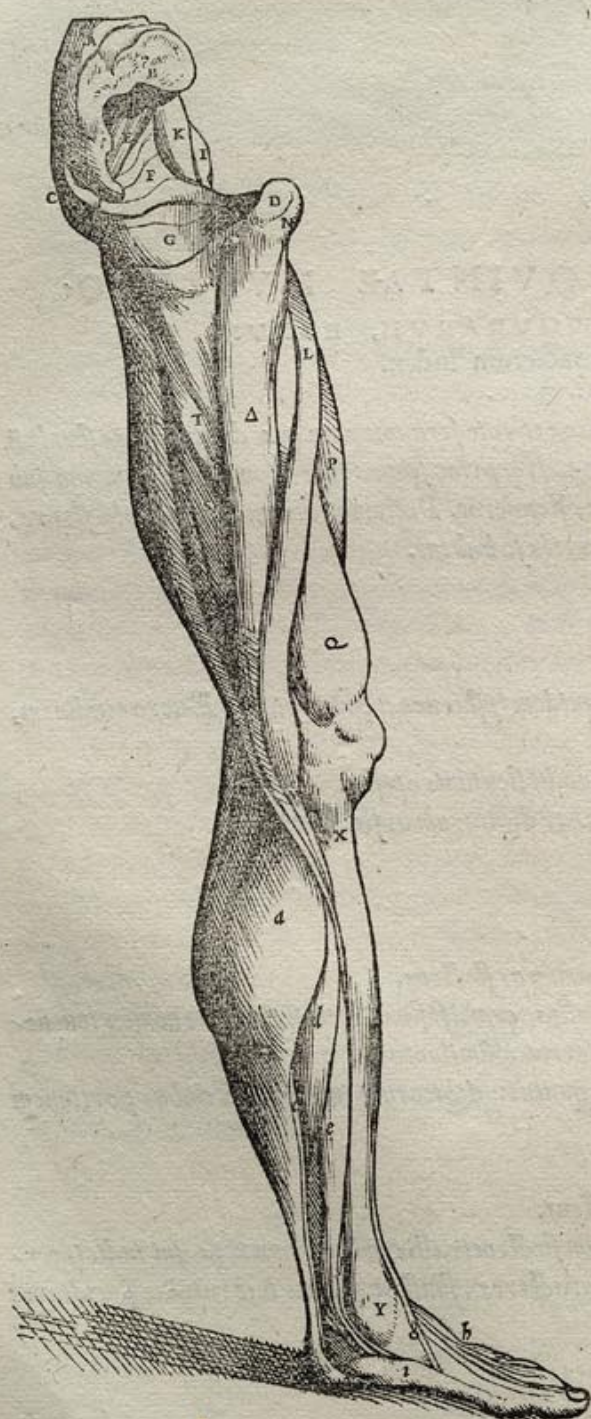

DVARVM DECIMAEQVINTAE MUSCULO
 RVM TABULAE FIGVRARVM, EARVN
 demque characterum Index.

- DV AE præsentis tabulae figuræ in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simul cū
 pede decimæ quartæ tabulae sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram sub
 sequitur, quam præcedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulae figuræ,
 succedit priori. Notæ autem harum figurarum ita se habent.
 A¹ Tibiæ os.
 B¹ Fibula.
 C¹ Musculus dependet, qui in poplite latitat.
 D, E¹ Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem,
 ab interno musculi latere pronatum.
 F¹ Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.
 G¹ Sinus quo tendo uehitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.
 H¹ Musculus pedem mouentium septimus.
 I¹ Musculus pedem mouentium octauus.
 K¹ Insertio sexti pedem mouentis musculi.
 L¹ Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.
 M¹ Osicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ a sesami seminis imagine nomen inuene
 runt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ assimilantur.
 N¹ Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem
 exporrigit, digitos pollicis adducentem.
 O¹ Musculus pollicis secundum os flectens.
 P¹ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.
 Q¹ Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis ter
 tium internodium flectit. Sequentes modo characteres, sinistræ figuræ hac ratione peculiare
 sunt.
 R² Tibiæ os.
 S² Fibula.

S 4 T² Lig.

- T* 2 Ligamentum membraneum, fibulam tibiae ossi illic committens, ubi haec ossa inuicem dehiscunt.
V 2 Musculus pedem mouentium septimus. *X* hac septimi musculi tendo, sub osse cubi tefferantue
X, Y. imitante reflectitur, & latefcit quog. *Y* tendinis huius in os pedij pollicem sustinens insertio.
a 2 Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem *b* notat, quae
b. in pedij os paruum suffulciens digitum perficitur.
1, 2, 3 Tribus his characteribus in posteriori sinistram figura, tres sinus indicantur, musculis a poste-
 riori tibiae sede inferiora pedis subeuntibus exsculpti. Atq; *1* sinu notat, quo quinti pedem mouen-
 tis musculi tendo uehitur, *2* sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuat. *3* ue-
 ro, sinum indicat nomine tendinis caelatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.
c 2 Musculus dependet humi quintus pedem mouentiu, in priori figura *D* & *E* notatus, ac in secun-
 d. da figura ad insertionem *d* insignitus.
c 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet a pedij ossibus, quae iam nu-
 da ex carneq; spectantur.

DECIMASEXTA
MUSCULORVM
TABVLA.

PRÆSENTEM tabulam li-
 cuiſſet ſtatim tertiæ musculorum tabulæ ſub
 ijcere, ſed quoniam corporis duntaxat pars
 exiſtit, huc eam reponere magis uſum eſt,
 qua ſiniſtri femoris, tibiae, pedisq; interna fa-
 cies nullo liberata musculo exprimitur, una
 cum osſe ſacro, & osſe ſiniſtro ipſius late-
 ri commiſſo, ut decimus femur mouentium
 musculus alicubi in conſpectum ueniret, qui
 in integris tabulis ea parte conſpici nequi-
 uit, quæ internam pubis oſis & coxendi-
 cis quog; ſedem occupat. Huius autem
 tabulæ characteres, ut ſe-
 quens pagina proponit,
 ſe habent.

A Os

- A* Os ſacrum.
B Oſis ſacri latus, cui ſiniſtrum ilium os committebatur.
C Ligamentum a ſacro osſe, in coxendicis oſis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis oſis pars, quæ dextro pubis oſi committebatur.
E Notatur quartus femur ſubiens neruus.
E, F Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, *E*, *F*, *G* inſignitæ, inſcriptioni-
G, H bus quodammodo diſtinguuntur, quibus ab interna pubis oſis ſede, & interna quoque coxendi-
 cis oſis regione, musculus iſte carneus pronasctitur. Ad ſedem uero *H* indicatam, musculus
 arctior redditur, & ad ſinum ſibi in coxendicis osſe inſculptu reflexus, ad magnum femoris per-
 fertur proceſſum.
I Conſpicua eſt portio, ſexti femur mouentis musculi.
K Portio ſeptimi femur mouentis musculi.
L Primus tibiae mouentium musculus, cuius ſedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem
M. ceſſat, *M* indicatur.
Δ Secundus tibiae mouentium musculus. *N* & *O* musculi huius principium ab oſis pubis com-
N, O. miſſura pronatum. *M* quog; & ſin primo ponatur musculo, huius ſecundi musculi etiam ſedem
 notat, qua in tendinem deſinit.
P Nonus musculus tibiae mouentium, parua ipſius portione hic conſpicuus.
Q Octauus tibiae mouentium musculus.
R Tercius tibiae mouentiu musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & ſecundi, tibiae mo-
 uentium musculorum quog; *M* indicari poteſt, & promptiſſimum etiam eſt intueri, ubinam mu-
 ſculorum tendines, in anteriorem tibiae oſis ſedem inferantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerum *S* poſterioſiorem eius musculi partem notat. *T* au-
 tem quinti femoris musculi anterioris partis poſterioſiorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiae mouentium musculus.
X, Y Excarne tibiae oſis pars, uerum *Y* interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuiſſimus, idemq; ſummæ gracilis, qui a tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus ſuram conſtituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo ſexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem a cæteris digitis introrſum abducens.
 Abſolutis itaq; ſedecim musculorum tabularum (quas in præſentis Libri initio collocandas du-
 xi) indicibus, proximum modo erit Capitem contextum aggredi, ac a ligamentorum natura inti-
 tum ſermoni ſtatuer.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS
ligamenti uſus & differentia. Caput I.

FIGVRA ſequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti diſſe-
 rentiam ſemel commonſtrans, uniuerſum femoris os exprimit, una cum tibiae osſe & fibula, qui-
 bus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capitis contextu intelligendo ſubſeruiunt.
A, B, *C, D* Femoris os.
B Femoris oſis caput ſinum coxendicis oſis ſubiens.
C, D Femoris oſis humiliora capita, quæ tibiae articulantur.
E, F, *G, H* Tibiæ os.
F Eminens ſuperioris appendicis tibiae oſis proceſſus, qui ſinum ſubingreditur, quem duo humi-
 liora femoris oſis capita efficiunt, & qui ligamentum mox *X* inſinuandum educit.

G Sinus

G Sinus inferioris appendicis tibiæ ossis, quo complures ue-
huntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiæ
sedem occupant.

H Interior malleolus.

I, K Fibula, uerum K exterior malleolus priuatim insignitur.

L, M, Musculus notatur in sura maximus, pedemq; mouentium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensissime liuens. Verum *M* huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. *N* autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium muscutorum ostendit, quæ quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.

○ *Teres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.*

P, P Ligamentum orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.

Q Ligamentorū portionēs, ex magno externoq; femoris pro
cessu in musculorum substantiam absumptæ, ac potissimum
in tibiā mouentium septimi.

R Portiunculae ligamentorum quoq; à radice interioris mi-
norisq; processus femoris pronatæ, & in octavum tibiam
mouentem musculum præcipue degenerantes.

S, S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantum parte excepta, cui mola præponitur.*

T Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.

V Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare cenſetur, atq; externo ipſius lateri attenſum uiſitur.

X Ligamentum ex tibiae ossis processu F notato, in femoris os insertum.

Y Ligamentum superiorem fibulae partem, tibiae ossi connec-
tens.

Z Ligamentum inferiorem fibulae partem, tibiae alligans.

a Membrancum ligamentum, fibulam tibiae ossi toto ductu, quo inuicem hæc ossa debiscunt, committens.

b, c Hic ligamentū notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibiæ anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Vt uerò ipsius natura exactius oculis subijceretur, id sectione secundum longitudinem ducta, diuisum, atq; una parte in latus reflexum finximus.

d Ligamentum à tibiæ offe ad calcem insertum, & tendines hæc ad pedis inferiora descendentes continens.

c Ligamentum à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.

f Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.

g Ligamentum quoq; cartilagineum, fibulam talo colligans.

*Huc sane & tabulam retulissim præsentis Libri trigésimo Capiti proponendam, quæ primæ
cervicis vertebrae ad secundam, & primæ secundæq; ad caput connexum exprimit, nisi quam mo-
dò proposui, ut cumq; omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.*

CAPITULIS
PRIMI
figura.

PRIMVS

P R I M V S Liber omnia, quæ ad humani corporis ossium cartilaginumq[ue] enarrationem spectare duximus, enarrauit, præsens uero ossium cartilaginumq[ue] ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primum fuit perfidenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumq[ue] concisionem properandum, quando quidem hæc corporis partes, cæteris omnibus uelut fundamenta cæba ses subiiciuntur.^a Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine comprehendimus, Græcisq[ue] *συνδεσμος* nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est simile ex osse aut cartilagine, aut quauis duriore membrana principium ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosisq[ue] in colligando, continendo, obregendo, & muscularis constitutionis homini usus præstans.^b Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamentis tenerentur, nihil sanè prohiberet ossa, aut cartilagine in quolibet motu luxari, & à sua naturali sede alia aliò permutata egredi.

tur, penitus respondent, est enim ut plurimum, ut et ipse tendo, secundum cauum orbicularis, laevis, & uelut uiscido humore ceus megmate quopiam persusa. Quippe haec ligamenta non solum tendinibus extrinsecus obducuntur, uerum etiam uelut stratum ipsi sunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undique in orbem tendines, citra omnem prorsus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorum ordini ascribende sunt membranae, transuersim alicui integras musculorum congerie obductae, ne illi inter se implicentur, sua uelut sede aberrant. huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris, & tibiae longitudine musculis praesse recensimus. Insuper & transuersum primae ceruicis uertebrae ligamentum, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam comprimatur, in horum quoque numero recenseri potest. Rursus nonnulli ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli processum, qui uermibus comparantur, motus, inter haec ligamenta quoque connumerarem, tenuis cerebri membranae partes, quae anterior cerebelli sedem cerebri nauius, & posterior dorsali medullae conestunt. Quandoquidem illas membranae partes Tendinum nomine Galenus dignatus est, arbitratus illas in hoc formatas esse, ne processus uermium modo confecti a sua sede reclinantur. Verum quia his processibus nullum peculiarem motum tribuo, neuiquam tenuis membranae partes illorum motibus praesse concedam, sed huc quoque referam membranas, seu ligamenta potius ex ossibus pronata, & quosdam ossium sinus ideo succingentia, ut, & si musculi tendinem uel sinui incubentem, anuli modo orbiculatim non amplexentur, nihilominus tamen sinu ita subungant, & uiscido quoque humore sic oblinentur, & laeua sint, ut pinguis rotulae modo, musculi & tendine sibi superuehi sinant, & quomodo nus is atteratur, praestent. Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagitur, deinde etiam in superiori coxendicis ossis regione, quae duo musculi descendunt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoque spectant ligamenta, cartilaginea ligamentorum naturam seruantia, quae acetabulorum & ossis sinui cavitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus supercilium obnatum. Et fortassis huc reponendae essent ligamentosa cartilagineae, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primobro retulimus. Videtur namque et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorum nomen indidisse, licet ad colligationem nimis quam parum conducant. Porro tertius ligamentorum usus celebratur, quo illa in star indumeti & propugnaculi, corporibus, quibuscum obducuntur, in quorum albo in primis omnia secum usus ligamenta comprehendimus, & priuatim mucosae quasdam membranas, tendinibus tunicae ritu circumdatas, cuiusmodi in manu praecipue obseruatur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranis proprijs obteguntur, & potissimum ea tendinum portio, quae in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usque radices habetur. Caeterum haec membranae a tendinibus, ipsisque musculorum peculiaribus membranis potius, quam ab ossibus principium ducunt, unde etiam membranae ordini non inepte ascribuntur. Quandoquidem si huius generis membranas inter Ligamenta cum Galeno enumerauerimus, reliquae propemodum corporis membranae huc quoque referentur, quoniam quibusdam obducuntur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonaeum praecipue, membrana costarum succingens, intersepiens thoracis cavitatem membrana, dura cerebri membrana, una cum omnibus, quos educunt processibus. Non enim minus haec membranae ab ossibus, quam caetera ligamenta, nasci conspiciuntur, & interim in se aliquid colligant, continent, et amplexantur, proximisque ossibus astantiunt. Quartus etiam ligamentorum usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculi intercedunt, & musculis duris ossis modo renixu praebent, cuius nota ligamentum illud profecto est, quod inter ulnae radii secundum cubiti longitudinem porrectum musculi internam cubiti sedem occupantes ab exterioribus interdiuidit. Deinde quum musculi huic ligamento attentis, ut os ipsis concedit moueat, in se contrahuntur, tunc ligamentum id ipsis firmamentum offert, absque quo non aequale ualida eorum de fieret functio. Huius etiam generis illud est, quod tibiae fibulae membranae cuiusdam ualidioris ritu, ubi in uice ossa haec dehiscunt, connectit, postmodum praeter ligamentum spinarum interuallum occupans, & dextros musculi a sinistris dirimens. his quoque adnumerari possent membranae, quae pubis ossium foramina occupant, musculosque anteriori foraminum sedi attentos ab illis, qui posteriori committuntur, quasi ossis modo discernunt. At quintus ligamentorum usus neuiquam infimus est, in huius enim ordine ea ligamentorum portio reponenda uenit, quae musculi constitutione ingreditur, musculosque non infima substantia suppetit. Quae autem ratione serieque id fiat, sequenti Capite, quod musculorum constructione enarrabit, opportunitus prosequemur. Hic uero suffecerit addidisse, musculi etiam ad ossium cartilaginumque colligatio nem plurimum auxiliari, quia capite suo ex uno osse, aut cartilagine principium ducit, & ipsius sine

Lib. 8 de V. su
par.

Ligamenta
aut membranae
sinibus obdu-
ctae, ad quos
musculi refle-
ctuntur.

Ligamenta,
ossium acetab-
ula augen-
tia.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.
V. sus ligam-
entorum, quae in
star propu-
gnaculi sunt.

Lib. 1 de Ad-
mi. diff. 1.

Ligamento-
rum usus, quae
instar murestij
sunt.

Ligamento-
rum usus, quo
musculi con-
structionem
subeunt.
Quae ligamen-
ta uicem tan-
tum praestant
usum, quae plu-
res.

in aliud os, uel cartilagineum implantatur. Atque hac ratione ligamentorum usus commiscere promptum erit. Sunt enim primi duntaxat usus omnia, quae femoris os coxendicis ossi, & tibiae femori colligant. nullum enim aliud homini quam colligandi officium praestant, nisi etiam for- sitan aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obducia assereret. Secundi duntaxat usus nullum reperies, quum omnia tertio usu instar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindictis instar, tendinibus sint. Verum ex his reperies nonnulla, quae aliud nullum beneficium, quam se- cundi & tertij usus conferunt, neque ossa aut cartilagine inuicem necunt, qualia omnia sunt, quae uni solummodo ossi propria continua uel censentur. ut quatuor illa, quae in externa cu- biti sede, radij appendici ascribuntur, & unum ulnae proprium, deinde praeter caetera huius generis quaedam ad calcis os spectant, quemadmodum suo loco diffuse explicabitur. Alia ex se- cundi usus ligamentis, etiam primi ligamentorum usus uicem suppleant, tendine namque, quem trans- mittunt, uentur, & etiam ossa inuicem ligant, suntque illa, quae duobus ossibus communia con- spiciuntur, ex uno osse in aliud pronata, ut illud sex transuersorum cubiti ligamentorum, quod radio & ulnae commune dicemus. deinde transuersum quoque ligamentum, anterior tibiae se- dem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiaeque relatum, quod duo illa ossa colligas, pluri- mos etiam tendines una transmittit. Praetera & transuersum internae brachialis sedis ligamen- tum, pluribus quoque ossibus commune existit. Tertij duntaxat usus illa sunt, quae tendinibus secundum ipsorum longitudinem obuoluntur, nisi etiam primi usus sint, quod tendines uici- nis sedibus commissos seruent, aut ligent. Quamquam rursus ex his quaedam & quinti usus uice gerant, quandoquidem mucosae membranae tendinibus tertium quatuor digitorum os flecten- tibus, in brachiali & uola obductae, etiam musculis gracilibus quatuor digitos pollicis adducen- tibus principium prebent. In quinti solummodo usus numero propemodum habenda sunt membra- nae in pubis ossium foraminibus obuiae. Id autem quod in cubito & tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexum egregie auxilietur. Quamuis etiam haec omnia & ad quinti usus ligamentorum classem reijci possent, quod non obscure etiam mu- sculis principium porrigant. Qui enim internam & externam pubis ossis foraminis sedem obte- gunt musculi, ab illius quoque foraminis membrana partim nasci dicuntur, ut etiam ab eisimo di ligamento in tibia nonnulli musculi originis portionem assumunt. Porro ut neque ligamento- rum usus idem est, & plures inter ligamenta eius gratia consurgunt differentiae, ita quoque in or- tu illa uariant, quum alia e solis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia a solis ossibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua fere corporis ligamenta. Alia autem & cartilagi- ni & ossi communia sunt, ut quae pectoris os illi insinuat cartilaginibus adnectunt. Parira- tione quaedam ligamenta solas necunt cartilagineae, ut laryngis, natiqque cartilaginum ligamen- ta, quaedam ossa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorum fere articulorum ligamen- ta. Quaedam cartilagineae ossi committuntur, in quorum numero sunt ligamenta, costarum car- tilagineae pectoris ossi necentia. Alia aliam partem quampiam ossi aut cartilagini committunt, ut corporis membranae ad unam fere omnes, atque haec semper duabus partibus sunt commu- nia. Alia uero uni duntaxat ossi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quae transuersim ducuntur quinq. nam primum quod ulnae radioque commune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quae pubis ossium foramina opplent membranae, huc quoque spectant, si modo illae (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Substantia de- mum alia constant molliori, magisque membranae, ut omnia fere quae in orbem articulos ambiunt, quamquam in illis rursus quaedam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit li- gamentum, quam humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxendicis articuli ligamentum longe superat. Alia autem dura sunt, mediamque inter ligamenta, quae articulos ambire dixi, & cartilagineae, naturam sortiuntur, unde etiam Graeci haec *σύνδεσμοι* *συνδεσμοί*, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellat. Huius generis omnia propemodum sunt, quae extrinsecus articu- lis non obtinentur, sed inter ossa ipsa latitant, quale illud est quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, & ea quae uertebrae corpora intercedunt, & id quod ex media tibiae sede, quae haec femur respicit, inter femoris capita ducitur, & quaedam malleolos talo necentia, & quod sacrum os iliumque ossa inuenerit, & generatim omnia, quae inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus ob- ducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, continguntque, si- tuentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A forma quoque ligamenta diffe- rentiam mutuantur, sunt enim quaedam prorsus lata, membranae & tenuia, uti illud, quod se- cundum cubiti longitudinem inter ulnam radii que conspiciuntur, & illud quod pari modo inter fibulam & tibiae, ubi haec mutuo dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraque in orbem articu- T los

Ligamento-
rum differen-
tia.
Ab usu.
Ab ortu.
A partibus
quas conne-
ctunt.

A partibus,
quib. commi-
tuntur.

A substantia.

A situ.

A forma.

los circumdantia, eaq; tandem omnia, quae tendinibus musculis que obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quaedam teretia, ut ligamentum ex dente secundae ceruicis uertebrae, in occipitis os procedens, & id quoque quod transuersim denti obducitur, ac primae uertebrae est peculiare, deinde & ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut tertium peculiariū humeri articuli ligamentum, praeter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiae & fibulae colligantia. Rursus quaedam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, quaedam uero aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam praebens, ut & membraneum ligamentum inter tibiae os & fibulam consistens. Quam iuste uero haec singula rerum Conditor distribuierit, seorsum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuo, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusq; generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quod obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participant, ne propter crebrum frequentemq; motum, & continuū affricum dolore uexentur. Quae etiam fere ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocysus exsiccantur, ligamenta quae articulis sunt peculiaria, mucosum quodam lentoq; humore, ut & articularum cartilagineas, oblinuntur. Cuius sane naturam accuratissime, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum alias non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinuaui, quum macilentos non natura, neq; debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicios, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Preter hoc, quod rerū Opifex unctuosum hunc humorem instar olei ossium, quā inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinat, ut huius beneficio, promptē mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamenti communia.

Vsfidus ligamentorum humor.

QVID MUSCULVS. CAPVT II.

PRAESENTI figura musculi structurae ratio, qua omnes fere dissectionis proceres musculum formari tradunt, ut cunque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio supra infraq; abtruncata; uerum haec characterum indice opportunitus explicabuntur.

- A** Nerui in plures surculos distribuendi portio.
- B** Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.
- C** Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronasatur.
- D** Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq; caput.
- E** Sedes qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.
- F** Diuisionis fibrarum concursus commixtioq; & tendinis musculi initium.
- G** Tendinis pars, quae mouendo ossi inseritur.

PRIMA SECVNDI CAPITIS FIGVRA.

SEQVENTEM paginā occupans figura musculorū humeri os, & cubiti ossa, & extremā summā manus sedē ambientū fibras à carne liberas cōmonstrat, unā cū quarto brachii aduentū neruo, ut hic quā fieri posset, cōmodissime musculi fabricae natura oculis subijceretur.

- H** Humeri ossis caput, quod scapulae articulat.
- I** Quartus brachium petens neruus.
- K** Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.
- L** Principium alterius cubiti extendentis musculi, qui ab humiliori scapulae costa pronasatur.
- M** Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propages offert.
- N** Cubitum extendentū musculorum finis, seu eorundem in posteriore ulnae processum insertio.

O Poster

- O** Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.
- P** Quartus brachium petens neruus inibi cōspicius, quā posteriore sedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac musculis hinc ab humero principium ducētibz ramos offert.
- Q** Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.
- R** Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in pronum ducit.
- S** Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
- T** Musculus brachiale extendentiū alter, qui e regione minimi digiti postbrachiali implantatur.
- V** Musculus ulnae exporrectus, & brachiale flectens.
- X** Musculus indicem, medium & anularem extendens.
- Y** Musculus quo minimum digitum praecipue extendi docebo.
- Z** Carnea pars eius musculi, qui in tres deductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.
- a** Musculus cuius beneficio pollex indici adducitur.

SECVNDA FIGVRA.

MUSCVLVM motus uoluntarij, ex nostroq; arbitrati pēdētis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionis proceribus, atq; ab omnibus idem musculi cōstructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris nostri artificium comonstrat, attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illud obseruem, secus propemodum atq; illi, de musculorum cōstructione sentire cogor. Quae autem omnium fere sit sententia, nunc quā potero breuissimē, & simul explicatissimē subiiciam, eorum placita in continuam orationis seriem, quae ueritati proximē sit consona, & quae eorum sententiam clarius edoceat, congesturus. Disfiniunt itaque musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusq; uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc fere modum Naturae opus recensent. Musculum sanē huiusmodi instrumentum efformari operae pretium erat, si demum ipsius ope membra, & grauiora ossa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora sint similia, quibus in praesenti sermone (qui de musculi constitutione est) indigemus, ligamentum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus, ligamentum uero sit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario praefectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando transponēs, neq; in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neque durum ad sensum (utpote quod non facile afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neque per neruos solos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim sensitiuus quidem est, quatenus mollis: inualidior autem, quā ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentū uero tutō quidem colligare, & interim membrorum motibus nō ob-

T 2 stare

Quid musculi
lusi, p'susq; cō
positionis ra
tio secundū ali
orum anatō
mes Procerū
sententiam.
Ligamenti ex
nerui in mu
sculo necessi
tas.

stare poterat, ipsum tamen motus uoluntarij organum per se nequiuit produci, quum originē ex ossē aut cartilagine, nō autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri, quandoquidem neq; ex molli perfectē durum, neq; ex duro molle quicquam enasci possibile est. Propter has igitur necessitates Natura neq; solis ligamenti uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque sensu, neq; motu prędita sunt, ut quę animę principatus sedi non continentur, neq; neruis etiā solis utendum fuerat, cum hi propter molliem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minime ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creati motus organū, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare sensu, minus quidē quā neruus, magis autem quā ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quę ligamenti & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs cōmunicat, non tamen exactē alteram, neq; solam, neq; eam impermixtā obtinet, sed ex ambabus cōmiscetur. Verū quum nihil alicui per totum confundi potest, non confectum prius in minimas particulas, necessarium fuit utruq; neruum uidelicet & ligamentū, in fibras tenues discindi, deinde sibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras distributio in hūc modum. Neruus accedit ligamentum, ac simul cōmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illę rursus singulę in alias, & hæc iterum in plures tantisper diuiduntur, donec in tenuissimas membranasq; fibras procedant. postquam hæc ad extremum diffusionis peruenire, rursus ut diuise fuerint, mutuo concursu coalescentes, & cōmixtę in unum colliguntur. Et quemadmodum prima diuisio musculi caput constituebat, ita hæc postrema collectio finem musculi efformat, quem Gręci *ἄκρον* dixerunt, quasi enervationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē musculorum, appellant. Medium uerō, in quo diuisionis series cōstitit, musculi uentrem nuncupamus, similitudinem a mure, & lacerta, & piscis musculi, aut alioquin communi pisciū forma mutuant. Musculi namq; seu lacerti caput, muris lacertęq; capiti conferimus, tendinem autem caudę, & uentrē uentri. Ceterum si Natura solummodo ita neruum & ligamentū diuississet, nec medias regiones, fibrarumq; interstitia molli infarsisset substantia, quę fibris, thori ac texture alicuius, & firmę sedis loco esset, haudquaquā musculi uel tantillo temporis spacio fibras illas infractas incorruptasq; seruarent. Est autem sedes ea ac thorax, simplex caro fibris obducta, quę nō aliter fibris cōmittitur, quā in calathis alijsq; fscellis, in quibus lacinarum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffusas, iuncis respondere, lacti uerō ipsi sanguinem, et caleo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita hæc ex sanguine paratur. Quamquam tanto ueriores tibi confinges imaginem, quo per caleum plures crebrioresq; iuncos funiculos ue porrectos, & nō solum ad calei latera attentos imaginatus fueris. Ne autem caro hæc, reliquaq; musculi substantia, sanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & suus innatus calor non resocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quosdam musculis immisceri fuit necessarium. Deinde quoq; membranam uniuersum musculi corpus integram a ligamenti, quę musculi caput & finem ossibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam musculi constructio, ad amissum nulli prorsus conuenit musculo, quū nullum in uniuerso corpore adinuenias, qui parem ligamenti, seu ex ossē aut cartilagine exortus sui, & nerui portionem sibi assumat. Quod sanē innuebat Galenus, quū Musculum inter ligamentū & neruum natura medium esse assereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portioni in quibusdam musculis misceri. Nam ut ceteros taceam, tendo posteriorem in calcis sedem insertus, solus crassior est quatuor femur petentium neruorū radicibus, utcumq; eas simul collegeris. Deinde si nunc omnes tibi insertos tendines ac reliquos pedis ossa accedentes perpendis, quę nunc cum tendine illo, in calcem inserto erit proportio, ut illa scilicet mediam tendinū portionē neruū, & mediam ligamento formatio stendat. Profecto si tendines neruis hic comparabuntur, neutiquā nonagesimam tendinū portionem neruis constare fatebimur. Deinde si fortassis aliquis musculus parē ligamenti & nerui portionē sibi uendicare reperiretur, esset profectio temporalis, & septum transuersum, quippe in hoc duo satis insignes nerui implantantur, illum uerō etiā quinque neruorū propagines adire docebo, quamuis interim in neutro ne trigecupla nerui cum ligamēto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta tanquam oracula subuerentes, & ipsius libros de Musculorū motu exosculantes, de illis dicemus musculis, qui latissimo oriuntur principio, ac sensim in angustū uersus ipsorū insertionē desinunt: cuiusmodi inter reliquos brachiū attollens est, deinde is qui brachiū pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus neruū, qui ut Galenus censet, cum ligamento diffundi possit, confingere nequimus.

Musculi natura inter ligamentum & neruum esse medium.

Ligamenti & nerui permixtio.

Musculi caput. Finit seu cauda ex tendo. Venter.

Carnis in musculo usus.

Vene ac arterie in musculo necessitas. Musculi membrana.

Musculum non acque nerui, ac ligamenti natura partem capere. Lix de Mōtu musculorū.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorū origine multo maior fibrarū est copia, quā in musculi reliqua parte, siquidem in illis musculis, & præcipue qui femoris motibus præsumt, fibrę ab ipso ortu nō amplius in plures diuiduntur, imò sensim ad insertionē properantes inuicē colliguntur, musculos triangularis figurę efformantes. Vnde etiā conspicuū euadit, si modo illa, quā Anatomici proponunt, nerui ac ligamēti diuisio cōmixtioq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulū debere misceri, quod neutiq; accidere ipsa neruorū series cōmonstrat. Quandoquidē in plerisq; musculis duntaxat neruulū admodum gracile, neq; magis quā uenā diuisum, ad superficiem musculi nunc interiorē nunc exteriorē, uenę ac arterię modo exporrigi, membranęq; musculi adhærere conspicies, neutiq; autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerosq; corporis musculos in illis liquido condilces, qui ab illo osse femoris os accedunt, ex quibus etiā quosdam reperias, quorū ne superficiei quidem neruus, ut neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attendatur. Neq; id hic solum obseruabis, imò etiā in quadrato musculō radiū in prouum mouente, cui nuncq; neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quę cum tendinibus digitos flectentib. ad extremā manum prorepunt, quę etiā a musculo illo nō multum distent, ipsum tamen nō contingunt. Adde neq; neruulū obseruari insertum in graciles musculos, qui quatuor digitos oblique pollicis adducunt, ut neq; in illos, qui primi quatuor digitorū ossis flexionibus præsumt. Adiunge præter hos, abdominis etiā musculos (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionē ostendere, quum nequaquā in singulis musculorū, qui oblique & transuersim fibras porrigunt, principiorū sedib. neruus implantetur, et quoniam ipsorū enervatio seu tendo multo latior sit, q; musculorū origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruū natura medius, neq; etiā illa, quā imaginandū, ligamēti & nerui sit cōmixtio. Nam etsi forte neruū in musculi alicuius caput inseri animaduertur, si nuncq; sanē nerui soboles ligamēti fibrarū modo, ad tendinis usq; principij diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq; permisceri reperies. Neque id profectio in ullo musculo perpendes facilius, q; in illis qui ab interno humeri tuberculo principij capiunt. illo rum etenim capita sunt acuta, & neruorū insertiones in ipsorum substantia, nō solum autem in superficiei adipiscuntur. Atq; id etiā in illo animaduertes, qui a fibulę superiori appendice principij sumens, ad pedem prorepat, sic & in illis, qui ab inferioribus femoris capitū radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationē (etiā si quando in ipsorū substantiā neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt. sed subinde multo inferius, q; caput habetur, & in medio sui quodāmodo ductus & longitudinis, quod anterior flectentiū cubitum musculorū ostendit, nerui primū propaginē assumens, ubi duo ipsius capita in unū cōeunt. Idem in nōnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferē qui costis inserti sunt. Verū utcumque nerui, uel in musculi substantia sese insinuent, siue ipsius tantū superficiei attēdantur, ferē semper sua serie & propaginibus, secundū musculi ductū porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantia a ligamento uariat, nisi fortassis illum molliorē, nō quidem omnibus ligamenti, sed tantū quibusdam esse quis contenderet. ut ut tamen sit, tendo musculi capitis molliorē, quāq; cedit, quāuis id statim in ortu purū esse ligamentū, nemo inficias ire possit. Neque etiā mirandū esset, tendinē ligamento ossa colligati ut plurimum molliorem, minusq; cartilagineū esse, cum ligamentorū, quę ossa mutuo colligant, in duritie eadē nō sit ratio. Adde etiā, tendinē elixū cum neruo nō proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit nō aliter, q; si chordam aliquā crassiorē diuissiles, tendo autē solidior, & ut ligamentū similis magis, cōtinuusq; uisetur, præcipue si crassum aliquē tendinē ex illis, qui pedē aut tibiā, aut extremā manum adeunt, examini adhibueris. In lais enim & quodāmodo membranais tendinibus series fibrarū est manifestior, quo etiā nomine a ueris membranis inter dissecandū distinguuntur, quemadmodū in peritonæi cum obli quorū & transuersorū abdominis musculorū neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animāte inter edendū intueri integrū sit, in bubula tamē carne id feceris aptissimē, cum pars aliqua mense apponetur, quā insignis perrepat neruus, qui plerunq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inueto neruo nuncq; tendo deesse poterit, qui modō propostus nō edoceat. Deinde id, quo alij tendinē neruo misceri, atq; ex ligamēto & neruo equaliter, aut plus minus confusus fieri, maximē probare contendūt, prius num ita, ut illi proponūt, res se haberet, perpendendū erat, priusq; aliquid inferret. Dicūt namq; tendinē capite musculi ob id crassiorē esse, quod is non capitis solū musculi substantia, sed & neruo quoq; cōstet. Quasi uerō quis rectē dicere possit, exortus musculorū surg simul collectos, quod ad nerueam

Neruum sit gulis musculis, ut alijs distictionum profforibus uisum fuit non misceri.

Omnium musculorum capitib. neruos nō inferi, aut alioquin attendi, etiam si alios ipsorū substantiæ neruos inserti.

Tendinem ligamento, non autē neruo respondere.

Ex carne musculi caput, tendine nō semper esse ueniens.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorum tendine, qui calci inferuntur, aut quasi brachium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quam ipsarum collectio ad inferiorem nem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quam falsa conclusio inducenda. Quemadmodum & haec quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, nervo igitur & ligamento constat. Quasi uero musculorum capita, & praecipue ligamentosa, & prorsus excarnea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & laesa conuulsionis periculum minus, quam tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu nervus non inferatur, sed tantum attensus occurrat, isque etiam subinde notabili intervallo à capite remotus. Hac occasione & huiusmodi pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nervi in musculos, quam uenae & arteriae distributionem esse, & pari etiam ratione nervum, quae uenam arteriamque musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaque cum nervo differentiam statuo, quam quod ad finem seu insertionem musculi nervus nunquam, ut aliquando illa uala, implantetur, quamquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possumus. Sunt autem inter alios recti abdominis, qui & à uenis & arteriis sub pectoris osse deorsum deductis, ramulos assumunt, & temporalis etiam ab inferioribus suis sedibus uasa admittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Praeterea ut uena nutriendi musculo subleuit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoque nervum animalem spiritum continuè ipsi deferre, nervumque illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere arbitror, ut neque uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debita peculiaris musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxarique sentio, neque aliter suo munere fungi, quam oculum, reliquaque sensuum organa, quae singula propriam singularemque fabricam obtinent, & animali spiritu (quae per nervos cerebrum ipsi porrigit) innubita, suis funguntur munijis. Nō enim alius animalis spiritus oculo, aut linguae aut auditus organo, quam musculis diffunditur. Verum suae constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gustat, auditus organum sonos percipit, & sanè musculus ipse uoluntariis motibus praestit. Atque hac etiam ratione omnia, quibus nervus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorum substantia id prohibeat. Ceterum ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam autem superficiei tantum attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uero etiam in musculorum substantia penitus ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum scilicet quos non proximè contingit, quorum superficiei adnascitur, ac penitus in ipsorum substantiam diffunditur, ita profecto & nervus usu uenit, qui suam facultatem tam illis musculis exporrigunt, quibus uix attenditur, quorum superficiei adnascitur, & in quorum substantia aliqua ramorum serie digeruntur. Quamquam nervos propinquius uenis quae arteriis assimilare queas, pauciores enim musculi uenis, quae arteriarum tactu insertionemque destituuntur, licet etiam quosdam prius recensuerim, quos neque nervo, neque uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neque alimento & uitali facultate, ita quoque spiritu animali non priuatur. Est itaque musculus, uoluntarij motus instrumentum, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamenti natura in fibras coplures diuisa, & carne has continente firmanteque fabricatur, uenarum, arteriarum & nervorum furculos in se interdum affluentes, ac nervorum beneficio animali spiritu nunquam, dum sanum est animal, destitutum. Atque hanc carnem, praecipuum motus organum esse existimo, & nequaquam duntaxat fibrarum thoracis & fulcimentum, perinde sanè, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum & uentriculi propria substantia, primum suarum functionum auctor esse suo loco dicemus. Quod uero musculorum carni, aut carni simpliciter, nullum adipem intexi, omnes hactenus falsò prodiderint, obesi boues, quos Brabantia sale cōdiunt, attestatur, in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam obesarum mulierum musculos, qui semur extendunt pinguitudine, adeo opultos uideri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni cōmiscetur. Neque hic de musculorum superficiei solum loquor, uerum de intima ipsorum substantia, et maxime carnea, quam praecipuam musculi partem esse asserui. Tendines autem & enervationes illae, quas caro destituit, in illis tantum musculis habentur, qui longo ductu feruntur. Breues enim tendine carent, & undique carnosius sunt, ut laryngis omnes, si duos rectos exceperis, quatuor tertiam cartilaginem primam iungentium, illi enim in insertionem uenam naturam obsecrare exprimitur. Deinde inter eos, qui ossa mouent (etiam si Galenus saepius aliter inculcet, qui primū pollicis flectit articulum, & qui pollicem indici maxime admouet. Inter magis autem huius generis est quadratus musculus, scapula dorso ad mouens, & musculus, qui à scapulae basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verum de musculis tendine carentibus tendinumque generibus, iam agemus, musculorum differentias aggredientes, quibus ne praefens Caput nimium exerceat, iam peculiare tribuemus, post differentias de musculorum functionibus, ac numero aliquid subnexuri, priusque priuatam singulorum musculorum enarrationem auspicabimur.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.
DE MUSCULORVM DIFFERENTIIS.

Caput III.

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere promptissimum est, ab illorum uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particula, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uentre, tendine, ac denique ex mutuo musculorum cōkursu, aut unius musculi uelut in plures separatione. Quae à substantia petuntur differentiae, ex uenis, arteriis, nervisque imprimis pendent. Nullum enim corporis musculum reperias, qui non aliquo ligamenti portione in fibras desecta, & carne illas continente firmanteque constituatur. Verum praeter haec alij nervum, arteriam & uenam in suum corpus quoque diffundi sinunt, ut septum transversum, & maximus totius corporis musculus, qui semur mouentium quintus erit, praeterea abdominis omnes ac praecipue recti. In alios nervus nullus, neque uena, neque arteria inferitur, ex quorum classe musculus est, qui latum in manu ducit tendinem. deinde praeter alios quamplurimos, quadratus musculus radium in pronum uertens, & graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. Solum nervus quibusdam propaginibus in illorum musculorum capita distribuitur, qui à radicibus caputem femoris principium sumunt, atque ad calcem ducuntur. horum namque substantiae neque uena, neque arteria penitus inferitur. Latum in collo musculus, qui genas mouet, uenis abundat & nervis, tamen arteria interim destituitur. Qui uero solam nanciscitur arteriam, nullus occurrit. Ceterum adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem digestis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obesius autem illi musculi adipe potissimum abundant, qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluina constitunt. In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmeret, ab ossibus suum principium nequaquam mutantur, uerum alij ab osse ipsorum ligamenti originem sumunt, ut qui à femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima musculorum multitudo. Alij à cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis musculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, qui inter costarum cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt oculi li omnes musculi, à dura membrana uisum uisum inuolucrum nati, deinde duo musculi stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his namque ab externa stomachi tunica principium pendet. Idem & de circulari ani, & uesicae ceruicis musculis censendum uenit. Alij à membrana tendines obuolente enascuntur, ut quatuor graciles musculi, quatuor manus digitos ad pollicem in latera ducentes. Alij ab alio quouis ligamento originem exigunt, cuiusmodi sunt duo pollicis primum internodium flectentes, qui à transuerso ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, qui in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latera mouent, qui à ligamentis tibiam talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemque cubiformi ossi colligantibus enascuntur. Alij uelut ex altero musculo prodeunt, ut qui à circulari ani musculo, uelut digiti duo, meatum urinarium, quae sub penis corporibus ferri incipit, amplexantur. Alij rursus ex nullo principium ducunt, uerum membranae partes aliqua sui sede carnea, ac musculosa seu musculi fiunt. Huius ordinis sunt omnes musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in hominibus habentur, deinde & testis musculus in rubicundo testium uasorum seminalium inuolucro, instar carnosioris lineae innatus. Quinetiam septi transuersi ortum, ex peritonaei, & tunicae costas succingentis partibus, ipsius centro adnatis pendere fateamur, necesse est, nisi illius ortum contra aliorum musculorum rationem, ubi costis inferitur, esse dicamus. Ceterum non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossibus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures ferè uerbrae principium praebent. Sic & abdominis musculus oblique descendens, à pluribus costis exorditur. Qui brachium pectori admouet, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum clauicula enascitur, quemadmodum & is cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque & clauicula procedit. Pariter etiam recti abdominis musculi, à cartilagine pubis ossa interueniente, & ab ipsis ossibus enascuntur, adeo, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse cartilagineque non inepte principium habere dicuntur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processibus enascuntur, ut prior flectentiū cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulae & processu ipsius interno, quem anchora assimilauimus, educitur. Ab insertionem uero integrum est dicere, alios in os, ut qui semur, & tibiam caputque mouent, inferi, alios uero in cartilaginem, ut

Vnde musculorum differentiae petuntur.

Substantia.

Ab ortu.

Ab insertionem.

T 4 laryn

ryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores sunt, & qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut laborum musculos, alios in aliud quidvis, ut oculorum musculos in duram oculi tunicam, & penis quatuor musculos, in penis corpora, & urinae meatus, dein testis musculi, in uas semen à testibus sursum deferens. Ad hæc musculos recto intestino proprios, in eius intestini exteriori tunicam, & circularem uesicæ colli musculum, ad meatum urinae corpus appantari inferi cernimus. Cæterum & ab insertione musculi isto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unam inferuntur, ut musculus brachium pectori admovent, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humeri os inferuntur. Ita etiam qui brachium deorsum trahit, ex plurium uerbrarum spinis oritur, attamen in unum humeros tantummodo definit. Pari etiam ratione & scapulae motum autores musculi ad unum omnes, ex pluribus ossibus initium sumunt, & uni tantum scapulae implantantur. Quidam uero ex uno osse exorti in plura inferuntur. Musculus enim qui à scapulae basi prodit, respirationisq; subministrat, in octo superiores thoracis costas inferitur. Eius quoque generis sunt, qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde qui nati alas simul superius labrum mouent, in cutem cartilagineam implantantur, quemadmodum & septum transuersum, quod alicubi ossi, alicubi cartilagini innascitur. Quidam etiam à pluribus enati ossibus in plura quoque inferuntur, ut musculus à ceruicis uerbrarum spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implantatur, thoracem quoque mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes musculi ad unum omnes, in hunc ordinem ferè referuntur. Item his differentiis illæ cōsentiant, quæ ab ea quam musculus mouet, particula desumi possent, quum omnes musculi eius, cui inferuntur, partis uoluntario motui præstint. Porro ab insertione & ortu simul alia sumitur differentia, quæ alij musculi ab illo osse oriuntur, quod mouendo ab illis ossi, cui etiam inferuntur, alligati sunt, proximumque uisitur, ut tres musculi ex ilium osse in femoris os inferunt, septimus & octauus tibiae motum inferunt, proximo originem ducunt, ut musculi tibiae motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro ossi connexis principium obtinent, ex quorum numero sunt uniuersi tibiae mouentes, septimo & octauo tantum exceptis. Istis respondent, qui secundum cubiti aut tibiae longitudinem extensi digitos adeunt. Forma etiam omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsis pedes tantum abscisos finxeris) ac pisces musculi, & alij multis piscibus appositè cōferas, ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut pisces, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uero caudæ assimilare queas. Est autem huius ordinis musculus, qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radice postbrachialis ossis, quo index sustinetur, inferitur, brachialis flexioni subseruit. Talis etiam est, qui primus in tibiae anteriori sede occurrit, & in pedis os, cui magnus digitus articulatur, inferitur ad pedis elevationem famulatur. Sunt & alij eius generis non pauci, uerum nullus æquè ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui autor est maxime pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruū digitum à cæteris maxime in latus amouet, tam in pede, quam in manu, ad nuper dicta quoque figura eleganter accedunt. Unde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos, qui ad pollicis primum articulum habentur, Bruxellenfibus, & alijs quibusdam nationibus mures nuncupari, alijs uero ita appellari cubiti flectentium anteriorem. Italorum autem uulgus in quibusdam corporis partibus, nescio quem, pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos piscis imagini non absimiles. Vt cunq; sit, ab eiusmodi murum, aut musculi piscis, aut lacertarum similitudine, omnes musculi à Græcis & Latinis suum nomen sortiti sunt, etiam si quamplurimi musculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referant. Quandoquidem alij figura triangulari constent, ut brachium attollens musculus, & is qui scapulam pectori adducit, & qui brachium declinæ ad dorsum uellit. Alij quatuor constant angulis, ut scapulam dorso admovent musculus, & qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est, qui ambo etiam quodammodo quadrati sunt, ut & latus sub colli & genarum cute occurrentes musculus, qui ex carnea membrana constituitur. Alij etiam quinque angulos exprimunt, ut is qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem esse asseruerint. Qui ex scapulae basi natus, octo superioribus costis inferitur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit, at si ipsius in costas insertiones quis perpenderit, tot angulos illius insertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atque huius etiam figuræ est, abdominis musculus, oblique descendens exortus, & quorundam thoracem mouentium insertio. Sed plures angulos etiam tribuitur musculo, latum tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verum angulis his postpositis, mirabilis formæ est musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem aloes radici, aut palmiti non ineptè assimilaueris,

Ab ea que mouetur particula.

A forma

Musculi motu unde desumuntur.

ueris, ut radices quidem truncus, musculi carnosa esset pars, tendines autem surculi, quos geniculi ab humiliori tantum parteradix pullular. In palmitis uero lignosa pars, musculo conferebatur, folia autem ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium musculus, qui in apices transuersorum processuum thoracis uertebularum potissimum inferitur. Septi quoque transuersi figura admodum rara est, accedit autem radiæ (quem Boetius Græci appellat) piscis effigiem, si modo illi prius caudam secundum longitudinem diuisam finxeris. Anulus uero respondent, qui fecium excretionibus præficiuntur, tam is scilicet qui ad anum spectat, quam qui orbiculatim uesicæ ceruicem ambit. Pyramidem uero & turbinem musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculique radici inferitur. Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiae etiam posteriori sede iuxta calcem, musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum absimiles, ut musculus secundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscure respondet. Iam si utriusque lateris musculus, qui secundus inter scapulae motores habebitur, cōsideraueris, non à fatanæ qui lesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipue Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutuasce contendes, quantum scilicet eius dorsum scapulasque integrit. Verum ne in musculorum figuris recensendis, & potissimum eorum, qui ad femur tibiaeque pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemque impingam, duntaxat cōmemoratis à figura differentiis adiciam, quosdam musculos ampliorum multo habere insertionem, quam ortum. Qualis ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costis inferitur, dein transuersus abdominis musculus, quemadmodum & oblique descendens. Alij latum obtinent principium, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut musculus brachium sursum agens, & alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inferunt. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur, ut qui scapulae basi inferunt eam dorso attrahit, dein & intercostales omnes, præterea quadratus musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radijque in prouum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentiis liquido constat, alios esse longos & graciles, ut eum qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiae fertur, totiusque corporis longissimus est, & etiam gracilis. Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportionem similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium musculi. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis oblique descendentes musculi, & septum transuersum. Alij breues & ampli, ut intercostales, quorum amplitudo secundum duarum costarum interualli à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autem longiores uisuntur, distantiā à superiori costa ad inferiorē spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoque referri possent insertionis principijque formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum sit, ut musculi latum tendinem in manu producentis principium, & principia eorum musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiae ossa inferuntur. Quidam uero instar simplicis lineæ principium obtinent, ut is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & is quoque qui scapulae basi inferitur, eam dorso attrahit. deinde cum alijs cōpluribus, qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorque recensentur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerum late superficiei ritu enascuntur, ut tres qui ab ilium osse femur adeunt, & musculi cauum gibbati scapulae sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæc lineæ superficiei, in rectas circulares & angulares rursus subdiuidi possent. At ne hæc curiosius, quam deceat, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius ad didero, insertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundum ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admoventis insertio. alia per transuersum & lata apprehensione, ut musculi brachium attollentis insertio. Velut punctum autem inferitur, tendo prioris musculi flectentium cubitum. Cæterum & ad formam quoque foramina fortassis spectat, quæ quibusdam musculis insunt, ut septo transuerso bina obtigerunt foramina, quibus uenam cauam stomachumque transmittit, quæ autem magnæ cedit arteriæ, & uerterbris uia præbet, uix foramine peruium est, sed sectione quadam inibi diuisum dici debet. Verum hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus malè animaduertit, qui etiam alibi orbicularem recti intestini musculum, & illum qui uesicæ ceruicem ambit (quia anulum refert) perforatos esse recensuit. Est & unus quoque perforator is musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transuersorum ceruicis uerbrarum processum sedi inferitur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

A foraminibus.

Li. 5. de Admi-
nistrandis se-
ctionibus.

esse dixerit, quod uenas, nervos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Quamquam etiam perforati dici possint musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quoniam illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsi tendinem ad tertium digitorum os per ipsos colendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quod alij maxima consent mole, ut maximus corporis musculus, qui toti prope modum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouentium primus, insuper & tibiae motorum nonnulli, praecipue autem septimus et octauus, sic & pedis motorum quartus, a fibula principium obtinens. Minimi uero sunt, qui in tertia cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundae copulant, dein proprii laryngis fere omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis fere communis obigit color, ubi enim carne uacant, neruorum corporum modo alibent, quod in principijs & enervationibus praecipue accidit, ubi autem carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibrae nerueae permiscuntur. Porro ea parte qua rubent, interdum candorem una obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, qui a fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedis pollicis praepositum inseritur, pedis quoque motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertionem ostendunt. Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem fede, qua os respicit, candicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut sursum musculorum facili maximus, qui pedem mouentium quartus recensetur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & praecipue qui ex illis articulum proximè integrit, femur quoque mouentium tertius erit, praeterea & ex tibiae motoribus aliquot, praecipue autem septimus & octauus, ubi nonnulli illis incumbit. Liuidior iste musculis accidit, peculiari ipsorum membranae gratia, quae interdum adeo crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassius uergetur, & caro subtus rubeat, aut nigricet porius, facili color ex nigro & albo permixtus consurgit. Quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sane neque sanguinis, quo caro nutritur, natura eadem est. Porro albam hanc musculi substantiam, quae adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamentum, appellabimus, hac uoce illam a carne distinguentes, uerum quae in harum partium media est, non inopportune iudicanda nobis uocabitur. Par etiam situs omnibus musculis non contigit, quoniam alij ad corporis habentur superficiem, cutique accubunt, ut omnes ex carne membrana constituti, et alij innumeris, quos fere semper inter articularum motores primos recensbo. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans musculus, pubis ossium foraminibus proximè attenti, sub stomacho latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquum quae situm sibi peculiariter uendicat, ut & illi qui radij medij propemodum longitudini inseruntur, proprijsque radij motibus subserviunt. Transuersim autem fertur, qui iuxta brachiale locatus, radium in primum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, ab dominis musculi eleganter ostendunt, quoniam alij oblique deorsum in priora ferantur, alij sursum oblique in priora, alij recta sursum, alij prorsus orbiculatim transuersimque. Fibrarum genus omnibus fere musculis unum duntaxat simplex est. Nisi enim musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum laborumque musculi multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formae magna ex parte respondens ascribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachium pectori admouens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uero ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium secundus est, quasdam a superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoque obtinet, alias autem ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrosum. Unde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quae in illo cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua sui sede, idque potissimum iuxta insertionem, instar x se interfecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secundus censetur, nulla obigit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, insperimus, uariam profecto fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas

exi

exigere conspicimus, & prout etiam diuersae fibrae his musculis obtingunt, ita quoque diuersis famulantur motibus, pro harum illarumque fibrarum tensionis remissionisque ratione. Ad haec, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta, aliud sane nihil, quam & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subservire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficari possumus, & praecipue in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibrae decussatim feruntur. Nollem enim adeo aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuant, & multis femur mouentibus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem, ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verum licebit per me ipsis infimum musculi angulum, quo humero implantatur, oblique retrorsum tendit, et aliud quod a scapulae spina, deorsum etiam oblique antrosum fertur, & aliud rursus quod a coniunctio ne summi humeri ad clauiculam recto tramite descendit. Atque idem fere de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verum licebit per me ipsis unum fibrarum genus assignare, si modo interim has differentias, a fibrarum ductu petitas, uti nunc fere proposui, subintellegeris, ac etiam fibras non aequè in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibrae tenuissimae, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quam in capitis & tendinis initio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures & magis distitae, laxioresque obtingunt fibrae, quam in fine, ut omnibus fere, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculis in ortu fibrae magis constringuntur, quam in ipsa insertionem, quod illi accidit musculo, qui a scapulae basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in septo transuerso usu uenit, cuius fibrae plures, magisque inuicem remotae sunt in ipsa insertionem, quam in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs propemodum aequalis undecunque fibrarum est ratio, ut illi qui ad brachiale locatus, radium in primum ducit, intercostales & laryngis primam cartilaginem secundae necantes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uelicae ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore recta ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorsum mouentium sextum par, cuius musculi tendines in apices transuersorum processuum praecipue inseruntur. Verum illis etiam musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt, qui inferiorem maxillam deorsum trahunt, atque illi qui a scapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac si duo, unus post alium scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & tere tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusque quamplures conflunt differentiae, quarum prima a forma crassitieque musculorum desumi posset, quam superius commemorauimus. Secunda uero a substantia ad hunc modum accipi poterit, quod alij penitus carnei exortu appareant, fibris duntaxat raris & incompactis intertextis, ut qui ab ilium osse femur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, et rursus quidam ex his illico in ipsius ossis contactu carnei euadunt, ut maximi in fura musculi origo, & in externa internaque cubiti sede plurimum musculorum principia. Quidam uero longo ductu neruei permanent, priusquam carnem adipiscantur, ut inter reliquos tibia mouentes, qui tertium caput a coxendicis ossis appendice assumunt, & tibiae motorum quintus censetur, deinde musculus brachium deorsum ad dorsum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atque id haud secus, quam si duo obtinerent. Alia namque principij pars aliquouelque neruea apparet, alia prorsus carnea, quod rectis abdominis euenit musculis, quae ex pubis ossibus enascuntur, deinde duobus ex radice capitem femoris principium ducentibus, & calci insertis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum prorsus est, longoque ductu tale permanet, alterum uero, ut rectorum abdominis musculorum principia, carneum nerueumque simul uisitur. Atque id in arteriori cubitum flectentium musculi cernere est, cuius caput a scapulae ceruice enatum, prorsus nerueum cernitur, quod uero ab antichoram imitante processu enascitur, nerueum carneumque existit. Atque hic musculus illico com monstrat, quosdam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neque continua, neque contigua, hoc namque ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut uniuer sis qui tibiae cubitumque amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capitata sunt, septo tamen transuerso caput in medio consistit, non autem in altero extremorum. In uentribus musculorum differentiae, praecedentibus differentijs fere omnes explicatae sunt, quoniam musculorum formas, & fibras recensuerim. Neque hic aliud addendum est, quam uentrem musculi illic proprie reponendū esse, ubi fibrae musculi inuicem minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur

Galenus cum
alibi scripsit,
rum maxime
ne cor, non esse
musculum pra
bare nititur.

A fibrarum
compactiue.

A musculo
rum capitibus

A uentri
bus.

continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habentur, ut qui ab illo osse in femoris os inferuntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quam ad caput, ut septum quod carnosius in extremis, atque ipsi adeo in insertionibus, quam alibi conspiciuntur. Alij musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram constituentibus. Alij musculis uenter longius ab ortu conspiciuntur, ex quorum numero is est, qui brachium deorsum ad dorsum trahit, & unus inter tibiae motores, qui a coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu nervosum nanciscitur, tibiaeque mouentium quintus mihi habebitur. Alij uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in prouum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremo commemorati. Aliorum uentres longe admodum ab insertionem distant, ut musculi illius, qui a femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoque tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiae uel procedentes, digitorum motibus famulantur, & is qui membraneum tendinem, musculis secundum femoris longitudinem protensis obductum educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos a scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde recto abdominis musculo ex abundanti quaedam transuersim ductae impressiones insunt, quae illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uero impressiones seu lineamenta, & circumscriptiones, quas Graeci περιγραφαί uocauerunt, sunt ueluti albae quaedam lineae, in musculi alicuius substantia impressae, quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, si has in rectis musculis atque in istis etiam, qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis. Quae a tendinibus lumbi possent differentiae, iam ferè ex commemoratis etiam pendet. Quidam enim in tendinem eneruationem uel prorsus non desinunt, ut laborum musculi, & rectum intestinum, & uelut ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis, qui recto donantur situ, ac secundae cartilagini tertiam committunt, hi siquidem in insertionem nerueum quidem demonstrant. At non solum illi qui aliud praeter os mouent, tendinibus destituuntur, uerum etiam si secus in Primo de Musculorum motu Galenus sentiat, eorum quibus ossa mouentur, quam plurimi tendinibus carent, neque in insertionem magis nerueum quidem, quam omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu, qui pollicem indici proximè ad ducit, dein duo qui primum pollicis os inflectunt, ac qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut & ille grandis musculus, qui a scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde is qui a clauicula in primam fertur costam. Atque ita etiam insignis musculus inter mouentes dorsum non infimus, qui ab illo osse in ueribras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisque dorsi autor est, nulli nerueum quidem ostendit. His accedit septum transuersum, in insertionem nulli nerueam substantiam exprimens, praeterquam ubi lumborum ueribras exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi, ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendunt. At in illis quae pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac si inter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neque etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertionem, quam in ipsorum uentre ostendunt. Porro alij musculi tendines habent, ut eorum qui aliud, quam os mouent, sex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autem quidam, lati membraneique sunt, ut sex oculi musculorum tendines, & obliquorum, & transversorum abdominis. Alij omnino teretes, ut qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores non nihil, quam profundiores, ut tendo in calcem insertus, & tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium, qui circumdiam radij longitudinem insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subseruiunt, & praeter nonnullos tibiae insertos, is etiam, qui ex illo osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiae ossi, fibulaeque inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittit, Galeno in Libris de Viu partium dicitur. Quid autem hac de sententia, Capite de Musculorum

Musculorum
impressiones

A tendi-
bus.

sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibiae extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic & tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedij os, quod pollicem sustinet, inferatur, protensus, quia sub illo osse reflectitur, instar ossis, durioris uel cartilaginis indure scit, modice ibidem dilatatus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosus propaginibus educens, ut qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertij quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit, deinde qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atque ad brachialis extensionem iuuat. Qui autem in dicem medij, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem, tres enim surae maximi, tendinem unum in calcem inferunt. Insuper & cubitum extendentes musculi, in unum coeunt, unamque si mul insertionem efformant. Praeterea & tres tibiae extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subiiciendum uenit, & si quid ex musculorum differentijs omissum sit, quum seorsum singulos percurram, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & haec esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios exigunt, qui idem rursus in posteriore releuant. At quidam motus sui nullum habent contrarium, testium nanque musculi nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum uellentes, qui eundem priuatim deorsum trahant, oppositos adipiscuntur. Vt neque etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uelut ceruicem amplexantur, & postmodum musculi a nobis inuenti, laryngis operculum, quod in Graecis dicitur, sursum atque in anteriora mouent, nullos quoque oppositi motus socios obtinent. Sic etiam a musculorum munere differentia pendet, quum alij rectis praesint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendunt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum praestant, si enim a pectoris ossi, & clauicula enatus musculus, ac in mamillarum occipitij ossis processum inferitur, qui in dextro est latere, una cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimam experitur, si uero is solus, qui elatere sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circueuertitur.

DE MUSCULORVM NUMERO, Caput IIII.

RDVVM difficileque esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, praecedens de Musculorum differentijs Caput liquidè satis commonstrasse reor, non sanè quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quod uaria eademque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis namque unum dicit esse musculum, qui brachium pectori adducit eo, quod nulla sui parte sibi non continuus contiguusque sit. Alij uero duorum musculorum loco illum fortassis censendum contendit, quod omnes fibrae ipsius non parem ductum obseruent, ipseque musculus utcumque contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculae proxima, principium praebent, deorsum oblique, uersus musculi in brachium insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamque trahit. Inferior autem pars, quae a reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum oblique ad brachium fibras dirigit, brachiumque humiliori pectoris sedi adducit. Vtriusque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admoetur. Praeterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumque eiusdem munus non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest, uerum & illum, quem inter scapulam mouentium secundum recensuimus, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uero deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, recta retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibrae supra scapulae spinam conspicuae, deorsum in exteriora feruntur. quae

V autem

A mutua mu-
sculorum offi-
cio oppositio-
ne.

A munere.

Alijs aliter mu-
neri propter
fibras statui.

autem sub scapulae spina videntur, sursum in exteriora contendunt, uerum nullae interrim decussatim se mutuo interfecant. Item qui humerum atollit, unus quidem continuitate est, uerum apud Anatomicorum praecipuos non defuisse uidentur, qui duos hunc esse dicerent, unum à clauicula, alterum à scapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animi adhibentes. Quinetiam praeter alios plerisque his adnumerari possint, femoris motibus famulantes omnes, qui triangulae figurae proximi sunt, & interim nullam disunctionis aut incontinuitatis notam referunt, uerum fibras ueluti ex basi ad conum tendentes, & ideo non pari prorsus ductu delatas sibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuersitas, alijs quatuor intercostales musculos in uerarum costarum interuallis constituit, propter diuersam illarum inter costarum ossa & cartilagine seriem, nihilominus tamen continuitas seruatur, unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recensentur. Sed & musculorum dorsum mouentium quamplurimi, uarium musculus asseribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque stomacho subiectum esse dicet, alius fibris & explantationibus implantationibusque attendens, tot musculos recenset, ex quot ossibus is enascitur, & in quot inseritur. Alius non ossibus, sed quibusdam leuibus impressionibus, inscriptionibusque attendens tot musculos enumerabit, quot inscriptiones uiderit. Idem maxime in secundo capite mouentium pari usu uenit, quod ex pluribus enascitur ossibus, & multas ostendit fibras, & praeterea in hominibus uarias priuatorum musculorum descriptiones adeo, ut id par quibusdam neququam duorum musculorum loco haberi possit, sed plurium, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Ceterum & musculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, musculum à pectoris osse & clauicula enatum, ac postmodum in manillarem capitis processum insertum, duorum musculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus comprehensum fuisse, quod eam principij partem, quam à pectoris osse educit, ab illa quae à clauiculis prodit, non nihil diuersum putarint, quodque una aliquantulum neruosa altera sit, etiam si reliquo ductu musculus non separaretur, neque diuersam fibrarum naturam haberet. Parietiam ratione certissimum est non defuisse, qui primum & secundum pedem mouentes musculos, à radicibus femoris caput originem ducentes, seorsum singulos posuerint esse duplices, quod unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & recti abdominis, exigant. Alij tam eam originis diuersitatem non tamen, ut eius gratia musculorum numerus ipsis excreceret, fecerunt, et singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc uenit, in anteriori flectentium cubitum musculo, qui nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, etiam si duo distincta capita habuerit, & magis quam nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicum tantum educit tendinem, adeo ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unum dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quod iam dictis sit musculis, atque plurium musculorum uice eos haberent, qui etiam in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactissime in iure musculis obseruatum est, quum musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quot uentres, qui tres uidentur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus est, & pedem mouentium quartus. Idem quoque maximis tibiam extendentibus musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etiam unum tendinem tibiae insertum una producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur.

Ceterum tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiam si ille postmodum in plures diuidatur, quemadmodum musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existunt, unius musculi loco comprehendebatur, quemadmodum musculus quatuor manus digitorum, secundos flectens articulos, & is etiam qui tertios inflectit, à quo nos illum suo distinguemus loco, qui pollicis tertium internodium flectit, quod ab illo prorsus sit distinctus, & si alibi forte illi continuus cernatur, id obscure admodum in primo tantum est exortu. In dictorum modo classe etiam ferè, praeter aliquot alios musculos habetur, qui indicem & medium atque anularem manifestè extendit. Verum si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionum periti musculi, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. Què admodum nonnulli musculi, qui pollicis duos tendines, et unum brachialis ossi pollicis sustinenti exporrigit, duorum loco enumerarunt, etiam si omnes isti tendines ad euerisionem faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autè, ad brachialis.

Verum tale quid in anteriori

riori tibiae sede magis adhuc est conspicuum, ad medium enim longitudinis tibiae, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedis os minimo digito praepositum inseritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interrim tendines, digitos extendant. Adeo ut alicui uidebitur, duos hic enumerandos esse musculos, alteri uerò unicum, prout hic exortus continuitati, ille uerò diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus differentibusque functionibus animi adhibuerit. Neque minorem in numero obscuritatem parit, mutui musculorum connexus. Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os referens inseruntur, internis suis lateribus adeo inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicum non inepte dixerit. Quod etiam illi commonstrant, qui à circulari ani musculo enati, uelut meatum, ubi primum sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorum dem concursus, ex quorum albo si quis alius, ille profecto est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fertur, & ad mediā femoris longitudinem nerueus factus, alteri carnosae parti connascitur, cui femoris os initium praebet. Atque ambae partes, ea scilicet quae à coxendice ducitur, & ea quam femori ascribimus, unum tendinem simul efformant, elastissimae fibulae partibus subtilissimè adnectuntur, ut & unum & duos musculos ab aliquo hunc recenseri nihil prohibeat, dummodo à uera descriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouentium quartus, in hominibus & simijs conformatione plurimum differens. Simiae enim musculo à femore nihil adnascitur, sed is unicus, ualidus & latus est musculus, qui ob hoc etiam Galeno semper Latus nuncupatur. Atque hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorum numero constitutum sit, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixius in generali musculorum explicatione haesisse uidear. Ceterum ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & praecipue quum cutis motores pertractaturus sim, aut quoties crebra Carnosae membranae mentio incidet, nunc cutis & membranae eius naturam prosequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA

per uniuersum corpus cuti subiecta, praeterea & adipe inter cutem membranamque carnosam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describenda aliter delineari nequeunt, quam uigesima Quinti libri figura utcumque exprimitur, iuxta r. s. r. s. deinde in uigesima quinta figura eiusdem Libri, iuxta dextram manillam. Verum istae partes tales omnino sunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, si modo aut ipse sectionem aliquando aggressus fuerit, aut secanti astiterit.

CVTIS, omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersae substantiae, quam generationi & corruptioni subiectam scimus, duritiae mollitiaeque media. Est enim cutis, uelut sanguine praeditus neruus, ac inter neruum carnemque quiddam planè mediū perinde, ac si ex mixtis utrisque constitueretur. Ceterum neruus omnis, exanguis est & frigidus, caro, multo sanguine praedita calidior. Media inter utrumque est cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. Cutis haec in homine, Herophilo dicta, bouum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, respondet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhaeret, connectiturque. Secus enim in manus uola & pedis plāta subditis partibus adnascitur, aliter rursus in frōte sibi subditae musculosae substantiae, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano ac pudēdo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secandum, diuersa ratione à subditis auferatur. Deinde in omnes cutis regiones non aequalis est neruorum distributio, nec cutis etiā undecumque eadem crassities. Internae enim manuum cuti, plurimae neruorum fibrae porriguntur, uerticis uerò cuti paucissimae. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plantae pedum durior uisitur. Quae internam summā manus sedem inuestit (nisi labore callosior euaserit) exquisitissimè in duritiae mollitiaeque inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quam proximè aequali ad pondus temperamento accedens. Vt cumque uerò sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quam animantibus quadrupedibus obtrigit, quam etiam homini profecto in uertice, dorso, cruribus & pedis planta crassa sit admodum, sed non omnibus aequaliter. Quinetiam aliae cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumactum pertinales, ut uolae & plantae cutis, aliae uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uoluntario.

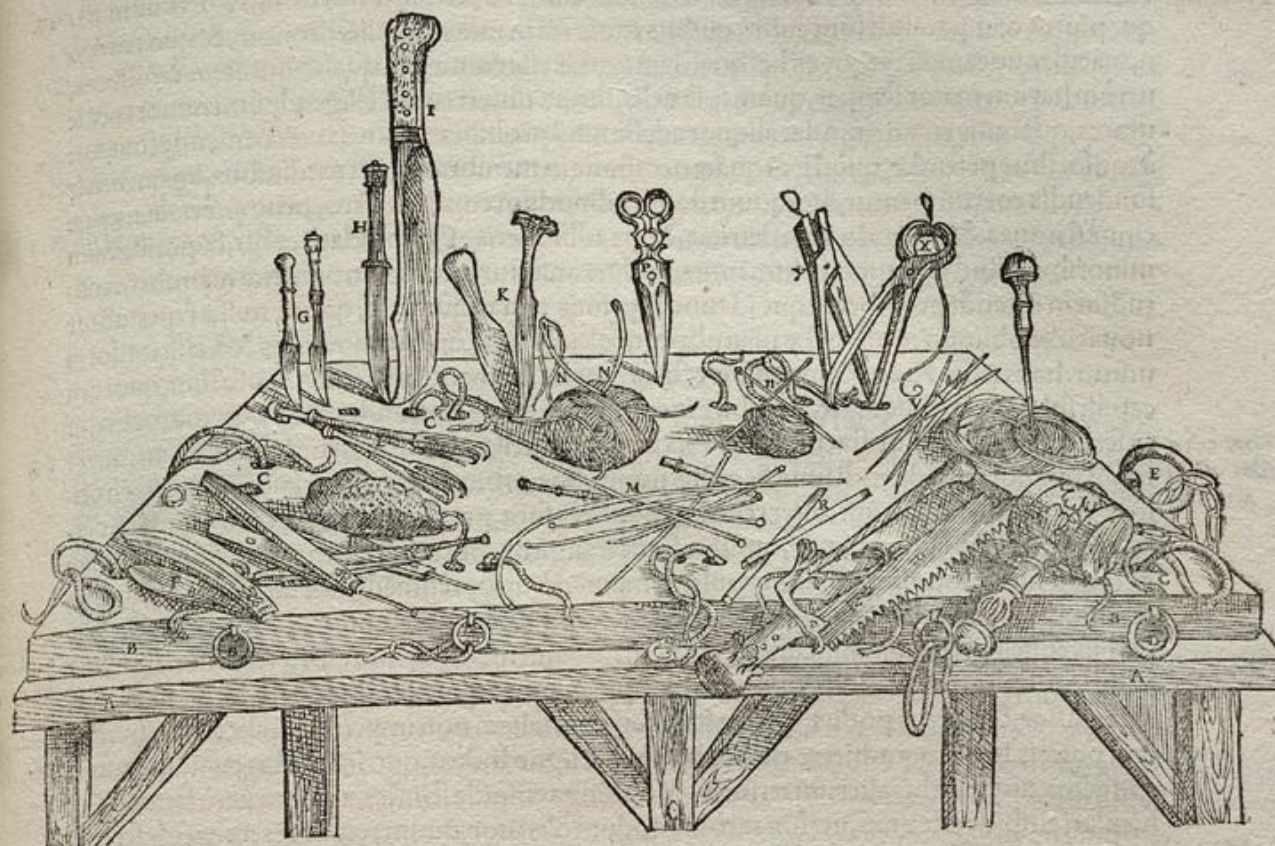
V 2 tario,

VI præcedente Libro, postquam ossium cartilaginumque historiam absol-
 ui, rationem modumque tradidi, quo quis hæc ad disciplinam opportune
 sibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quæ seriatim traden-
 tur, secandi artificium post cuiusque enarrationem subiungam, ut quis in
 uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum Anatomem recte ag-
 gressurus, & ordine absoluturus sit. Partium uero quæ in sequentibus Li-
 bris describentur Anatomem, prout illic commodius fore putauero, suis
 locis subiungam. Nunc autem cuticulæ, cutis, adipis, & membranae naturam hunc in modum aggre-
 di possis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, cutem
 ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos mo-
 liaris) incidis, tam leuiter ac moderate cuti nouaculam admouens, ut sola ipsam, illa inter-
 rim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & præcipue pinguiori,
 quum subinde, & potissimum in mulieribus adipis crassities, duorum digitorum latitudinem
 in thorace & abdomine superet, in coxis autem ac clunibus etiam palmæ latitudinem, in mu-
 lieribus non nimium obesis uincere, in publicis sectionibus uidimus. Ac proinde sectiones
 ducende sunt eo accuratius, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiam conandum est, ut
 hanc sectionem citra negotium obire assuecas, cum propter musculos ex carnea membrana
 conformatos, tum ad discendam neruorum seriem, quam inter cutem membranamque hanc fer-
 ri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quæ in hoc diligentius erunt discendæ, quod
 nullas in morbis incidamus, nisi carnea membrana suffulsa. Postquam igitur cutem ad adi-
 pem usque (non tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo
 ex sectionibus angulo cutem attolles, & diligenter transuerfis acutiori nouacula, ad cutem du-
 ctis sectionibus, cutem ab adipe, quo usque liberit, separabis. Cuti deinde reflexæ ardentem
 candelam admouebas, ut cuticula ignis uel uesiculæ instar abscedat, seorsimque cutem, & cuticu-
 lam intuearis. Dum uero cutem ab adipe liberas (quod nisi laborum patiens, discendi cupi-
 dus fueris, non diu indefesse facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quæ super me-
 branam in adipe prorepentes cutem adeunt, deinde ipsa quoque membrana fibrillis frequen-
 tibus cuti commissa, sedulo inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à me-
 brana liberare contendito, quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe sciungebas, præ-
 standum est. Cauendum que, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur, in quo nostræ
 ætatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficientes, atque ita hæc
 potissimum occasione necessari, ut reliquos corporis musculos, & uenas & neruos, ita etiam
 ignorantes musculos, ex carnea membrana constitutos, & per illam expositas uenas & neruos.
 Ablato adipe, leuiter sectionem per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usque induces,
 & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxo cultello, aut, si uo-
 les, nouacula, illam à subditis partibus separabis, atque aliam membranam à cute separationem
 esse discas, quam membranae ab illis, quibus incumbit corporibus, auulsionem, quam Hero-
 philus *Stagorij* nuncupauit. Hæc enim factu facilis est, ocyusque perficitur, illi operationi penitus
 respondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negotium auferri uidemus,
 imò auulsio hæc adeo prompta est, ut solo flatu hœdis, agnis, & etià iunioribus uitulis, mem-
 branam hanc cum cute, à subditis corporibus separari indies cernamus. Verum cutis ab adi-
 pe aut à membrana separatio, nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisque nouaculis com-
 pletur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carno-
 sam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque
 ista tantum uel apud lanios discuntur, uerum etiam cuticulæ natura, quum lanij
 obustos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidæ aquæ ipsos im-
 mergentes, pilos unâ cum cuticula descalpunt.

DE

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRÆ INDEX.

- PRÆSENTI figura mense cuidam incumbentem sinximus asserem, quo in ut-
 uorum sectionibus opportune utimur, dein huic asseri omnia propemodum accommodauimus, qui-
 bus in dissectionum administrationibus, adeoque tota Anatome quis posset uti. Quo autem singu-
 la leuiori opera assequaris, huic etiam figuræ characteres, ac demum eorum indicem adhibere
 non grauatus sum. Indicetur itaque
- A Mensa, cui reliqua omnia modo seriatim indicanda super sternuntur.
 - B, B Asser uitis sectionibus administrandis idoneus.
 - C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quæ femora et brachia uincimus.
 - D, D Eiusmodi anuli, summis manibus pedibusque ligandis adaptantur.
 - E Huic anulo maxilla superior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum seruetur,
 ac interim neq; uox, neq; respiratio uinculorum occasione præpediantur.
 - F, F Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.
 - G Cultelli ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.
 - H Vulgaris qui mensæ adhibetur culter.
 - I. Grandis ac ualidus culter.
 - K Cultri è buxo parati.
 - L Hamuli.
 - M Varij styli unâ cum siphone.
 - N, N Obliquatae acus cum filo crassiore, quibus literarum fasciculos colligamus.
 - n Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.
 - O Serra.
 - P Forficula.
 - Q Malleus ligneus.
 - R Arundines inflandis pulmonibus, & alijs quibusdam partibus idoneæ.
 - S Filum ancum, ossibus necandis aptum.
 - T Subula forandis ossibus parata.
 - V Varia subularum ferra.
 - X Forpex intorquendis filorum extremis comparatus.
 - Y Forpex, quo intorti, & ossa tam committentis fili reliquias præscindimus.

V 4 QUAN

Nonacule.

VANDO QUIDEM in nouacula hamulique mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similibus, quae ad sectionem pertinent, instrumentorum non infrequens sermo occurret, non abs re erit, obiter hic instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uero haec paucissima, paratissima, quamquam tamen adhuc operosiora, pluraque, quam ipse nunc publicae etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sim. Primum itaque plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgo nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerum harum maior semper, quam ipse uelis, futura tibi est copia. Eligende sunt minores & leuiiores, quamuis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autem coemende sunt, aut a tonsoribus petende, quod leui quaque occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisque fundendis corrumpantur, atque quum fragili admodum consent ferro, prompte exiliant, praecipue si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc imprimis tentandum est, quum nullae reperiuntur nouaculae obliquo constructae manubrio, quales illi sunt, quibus nostros & Galli tonsores utuntur. Italis enim rudes, & magnis crectisq; capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommodo esse solent, unde etiam quo minus manu ex sententia inflectas, obstaculo sunt. His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores simul retusioresq; addendi sunt, & ex his nonnullos orbiculato cuspe, nonnullos uero oblongo acutoq; esse conuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alij enim quum trasuerfa ligamenta scindere conamur, capulus facile frangitur, ipsumq; ferrum imbecillius, emollita ex calidae aquae lotionis resina in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transuersis ligamentis subiicitur. Praeterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensae apponimus, quorum alter altero longe sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quam chalybeus, aut saltem non impenitus fragilis. Si uisum fuerit, poteris his quoque adiacere duos esse buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curandis utimur, confectos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspe scindes, alterum uero latum, & orbiculari cuspe esse sines, uerum raro admodum illis utor, quum retusiores nouaculae semper ad manum sint. Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus, consueui autem illos parare ex furculis, quae mensae in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculae crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices oblique nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acutius est integrum, atque ita unum hamulum retusorem, alterum uero acutius adaptare nihil impedit. Quanquam tamen hamulis relictis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistrae manus umbra tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeq; sequaci plubo ab Aurifabro quopiam educi trahi in istar filorum sines, hi enim ad uarios usus, & praesertim ad obliquo rum ductuum naturam inueniendam mire conferunt. Condukerit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uelica indere liberet, ut in eo manuali artificio redderis expertior. Et quemadmodum nucleum siphoni affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profecto mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediae canalibus extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cavitatem sectio molitur, ex qua e uelica calculus euellitur, aut ad eam stylo rum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membrana amplexorum laedatur. Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quam rectas, quod illico praestabitur, si communes acus prius ignita, instar C litterae aut obliquentur. Condukerit autem & magnas & paruas adesse, quae scilicet filum funiculosq; graciles transmittant, & praeter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul fuere ualeas, quum metuis te absente, aliquid a spectatoribus discendi cupidus uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera coeuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quae piam consuta dissolui turbatque ab alijs, quum abes, uereris. Caeterum ad uasa religanda

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod praestantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius sit, & minus con tortum & laeue. Serra uero, quam interdum operi accommodamus, ea conducet, qua gangraena, aut eius generis affectibus uitata membra praescindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput serra instar falcis messoriae incuruata serrandum esse. Et si fortassis serra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pestes coeunt. Forficula, nisi abscondendis post ligationem funiculis accommodata est, quod etiam quouis cultro obitur. Malleus, si ipsius usus aliquando ad grandiore cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringis caluarias, erit, qui uis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundinibus oblongi calami aptabuntur, quibus minister aliquis, hoc illudue corpus inflare possit. Asseres, quibus uias sectiones coeuntur, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomem, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui instrumenta, quibus in compingendis ossibus recte quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MUSCULO FRONTIS CUTEM mouente. Caput VIII.

ARNEAM membranam, quae uniuersae cuti subiicitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemorauimus. Nunc autem pertractabitur, quoniam pacto id sub frontis cute accidit, quam *νεκρωτιδω* Graeci uocant, quae admodum & ipsi insinuat lineas, *σολιές* & *αυαγυγές* appellant. Homini quidem ut plurimum nullae cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, praeterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Vt enim supercilia attollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque cor rugata muniant, frontis cutis uniuersa, quae depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur, quod carnosae membranae totius frontis & nasi cuti subtenae sit beneficio, haec namque carneis fibris augetur quamplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum paginae mutuantur. Deinde frontis nasique cuti membrana haec tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quam per reliquum corpus cuti adnecti consuevit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hic, quam alibi carnosae substantia doretur, sed duntaxat praesens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quam in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quam si membrana, unum corpus cum cute esset efformata, quadoquidem sic recte idem motus am borum, membranae scilicet, & cutis perficitur. Porro huius musculosae compaginis fibrae, multo ad latera accumbentes, a nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quae inter primas carpillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurrentes, si modo interim perquam raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque haec sane recta fibrarum series, non perfunctorie a Medicis uenit perpendenda, ne in fronte trasuersas potius, quam rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum trasuersim quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

MUSCULI FRONTIS CUTEM MOVENTIS administratio. Caput IX.

ICTAE modò musculosae substantiae administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosae membrana, a membrana caluariam cingente, obidque a Graecis *μεγαλιν* nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem a musculosa substantia (quantumuis id difficulter fiat) separabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Vt uero utranque in uno caduere ex sententia perficias, de tonsis crinibus a uertice, rectè per frontem & superciliorum medium ad nasi usque extremum

Prior. extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in principio, secundum coronam, nalis future ductum, ad tempora, & aurium radices usque molire. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elastissima frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usque auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari superius relatum est. At in alio latere, uarias easdemque transuersas sectiones experieris, donec relictæ ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adimas, iam in palpebrarum musculos incidens. Neque id tam factum arduum est, atque alij uidentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cuti connascatur, ut unum ex ambobus simul confusus corpus confurgat.

DE MUSCULIS PALPEBRARVM. Caput X.

*Q*UAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos utcumque exprimit, hic tamen istam peculiarem locum figuram, in qua A primum indicat palpebræ musculum, b uero C musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutuus autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

*Palpebrarum
constitutio.*

*Duo palpe-
brae muscoli.*

*Superiorem
palpebræ cur-
moueri oportet.*

*Unus muscu-
lus.*

Alter.

PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quam superiorem efformat membrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albæ oculi tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi cartilago cilia erigens consistit, firmissimè ununtur adeo sanè, ut quatuor hæc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parū respondens constituent. Cæterum per reliquā palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in ceteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus dūtaxat quidam humor, inter cutem membranamque iacet. In superiori quoque palpebra secundum uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carnea membrana musculosis adaugetur fibræ, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ oculi tunicæ continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largitur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quod percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sanè in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori. Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latum incipit, suo principio etiam superciliarum partem naso proximam contingens. Huius finis amplius, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmanitur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans. Alter uero musculus totū minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circulem obtinens. A medio namque inferioris palpebræ ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, priorique musculo, non ad cartilaginem tantum, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem committitur adeo sanè, ut nisi fibræ ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem connuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uero musculi fibræ minus obliquæ conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perreptat angulum, ipsam deorsum agit. Simul namque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quam reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranofus, uel carnosus, uel quomodocumque libet mollis, præterquam quod cilia non referuaret erecta, motam partem, reliqua

reliqua haudquaquam sequeretur. Id quod preuidens Creator, durum cartilagineumque tarsum ipsi palpebræ innexit, in quem utriusque musculi fines insererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrumque musculus alternatim uniuersus sequitur. Quod uero iam dicti palpebræ motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uero à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatoque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quam clauderetur, eaque uideretur palpebra, quam in Præfagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facile attestatur, qui in Libris de Affectuum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeravi, inquit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte natum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neque adeo adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in aubus, & testudinibus, alijsque plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conuiet, toti oculo obducitur conspiciamus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ caruncule in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaque ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porro musculorum palpebrarum mouentium administratio eiusmodi ferè est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen culellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negotium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea membrana ad tarsum usque, in utraq; palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfunctorie cutis cum carnea membrana connexum intueri, adipsæ hic absentiam, ut pars leuior, musculoque sequacior redderetur, perpendere, id namque utiliter affectuum gratia, quos *pharyngæ* Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequenter procumbunt, fluxus perdisces.

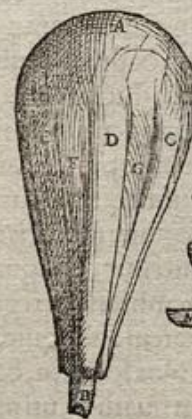
*Difficile esse
palpebras mou-
entium muscu-
lorum cogni-
tionem.*

*Administra-
tio palpebrarum
mouentium mus-
culorum.*

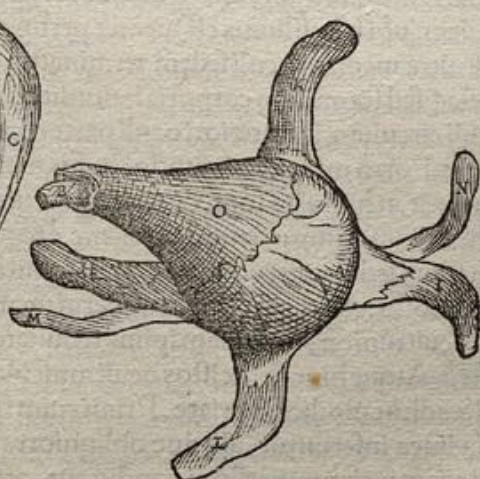
DE OCULORVM MUSCULIS.

Caput XI.

PRIMA
OCULI MV-
sculorum figura.

SECUNDA
OCULI MV-
sculorum figura.

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVM
dem characterum Index.

*Q*UONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseque oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationem repositimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositus, una facie delineatur. Secunda uero, sex primos oculi musculos ab insertionem humi prostratos commonstrat, septimo adhuc ad uisum neruum asseruato, Cæterum notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2

- A* 1, 2. Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.
B 1, 2. Visorius nervus inibi resectus, quā primum ex caluaria in oculorum sedem delabitur.
C, D, E 1. Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.
F, G 1. Intervallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.
H, I, K, *L, M, N* Primi sex oculi musculi, uerū *H* musculus notat, quo oculus sursum agitur, *I* quo deorsum, *M* & *N* quibus circumagitur, *K* quo ad maiorem oculi angulum ducitur, *L* quo ad minorem angulum fertur.
O Septimus oculi musculus, nulla ex parte a visorio nervo liberatus, ac ab adipe ipsum alioquin integre omnino detectus.

Oculus motu uoluntario mouendus.

Oculi motus

Musculi sex primi.

QVONIAM neque ex lateribus, neque ex posterioribus, neque superioribus, uel inferioribus sedibus, neque omnino aliter, quam secundum pupillae rectitudinem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi immobiles penitus essent. Quia de causa ipsos ita corporis nostri Conditor creauit, ut plurimum circumduci possint, & praeter hoc, collum ad motum promptum reddidit, ideoque potissimum duo facti sunt oculi, etiam notabili spacio distiti. Ceterum si eos moueri motu uoluntario oportebat, ipsis quoque musculis largiri necessum fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi in trō, uersus nasum adducuntur, & quo extrorsum ad paruū angulū aguntur, secundus, quando sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas. tertius, quo obsecuro admodum motu circumuertuntur, merito totidem numero duces motuum, musculos fabrefieri oportuit, atque singulis motibus, qui in geminos diuidi possent, binos musculos aptari necessum fuit. At ex his duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrumque angulum, alios autem duos, unum quidem infra, alterum uero supra, quintum uero ac sextum, ut cum uersionis motui praesent, uariē locari oportuit. Ceterum ex his sex numero musculis primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus praesunt, ita quoque rectum situm obtinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex dura cerebri membrana neruum uisorium obtegente, & ex neruo secūdi paris neruorum cerebri, statim in nerui uisoria caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quam profundior, attamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoque uisorio, secundum ipsius a caluaria in oculi usque radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membranamque enervationem finit. Quae ultra mediam oculi sedem terminatur, & durae oculi tunicae, tanquam in mouendo osse, recta (sed secundum corporis latitudinem ducta) linea inseritur, iuxta iridem, maiorem uel oculi circumum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) dirimentem. Porro musculi, circunductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu insertionis ab illis uariant. Prior namque a dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, e regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inferitur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uero a uisoria nerui membrana, e regione maioris anguli nascitur, & durae oculi tunicae, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superiorem oculi sedem inserit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tunicam insertionem, idque adhuc modicē, uariare. Primi enim quatuor, uti modō dicebam, prius recti sunt, rectaque linea inferuntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea inferiori nem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, attamen & sursum deorsumque oculum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & adherentem medius consistit. Efformant itaque simul omnes musculi, dum proprium adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uero, cōrundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisoria, quum in illorum, quam unā conformant capacitate, multus cōtineatur adeps duriusculus, & albus admodū, atque is rursus alteri cuiusdam obuoluitur musculo. Est enim praeter commemoratos sex oculi musculos, alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circundatus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste principium quoque a dura membrana, neruum uisoria inuoluentem assumit, at paulo antecius, quam sex priores, illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quam eius, quem

Adeps musculi oculorum interpositus.

Septimus oculi musculus.

quem nunc enarramus, musculi, cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum totius musculi corpus, quod orbiculatim uisorium neruum ambiens, ac a principio in priora porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum posteriorem oculi sedem contingat, illique circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo uisoriae proximā, sed ferē ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uero inter hunc musculus, & sex priores adipem repositum dixi, ita etiam inter neruum ipsum, & praesentem musculus eo intervallo, quo is a neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundum ipsius longitudinem protensam. Vnde etiam miror, hunc non unius musculi loco a ceteris Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculus hunc uix obiter omnes descriperint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum apte musculi huius usum expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum praeterea illi usum ascribentes. Quum tamen aptius sex priores musculi id munus sibi uendicare possint, ut quorum externa superficies, membranae oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis ossi, ubi neruus ex caluaria elabatur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura membrana principium mutantur, omni ex parte septimum occultantes. Quamquam fortassis non desituri sint, qui originem horum musculorum non a dura cerebri membrana, uerū ab illa quae os succingit, pendere cōtendent, quum interim septimus musculus, multis intervalis undique ab os succingente membrana distet, quod profecto factum nō fuisset, si modō huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si fortassis ipsius naturam accuratē rimatus fueris, illum instar tegumenti uisoriae neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirū has illas uel sui corporis fibras contraxerit, laxauerit uel.

Septimi officium.

OCULI MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XII.

Resectio caluariae.

Resectio caluariae.

Resectio caluariae.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariae sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptē uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, a suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primum ex caluaria procedit, absecueris. Si uero caluaria forte ad cerebri inspectionē prius fuerit dissecta, ipsumque cerebrum auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam ferra diuidere, una quidem linea a regione maioris anguli, uersus uisoriae nerui foramen facta, altera autem a minori angulo ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ferram in oculorum usque sedem penetrare cōegeris, totam superiorem partem sedis oculorum, instar cuiusdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo a pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum erit, oculum ab osse undecunq; liberatum solius uisoriae nerui interuentu, caluariae appendere lines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextrae manus digitis nerui uisoriae finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, & quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum a neruo uisoria acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquenque supra laeuam ministri manum, quasi stellam effigiaturus extendens. hac nanque ratione cuiusque implantationem, formam, & usum leui negotio cōdisces. Porro nihil atque diligēter praecauendū uenit, ac ne adherentem albam uel oculi tunicam a cornea prorsus abrasas, nimiumque oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionem intuitus fueris, aliās enim (nisi forte exercitationis) eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unā cum adherente membrana incuriose absecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum amplitudine coaceruatum, unguibus, aut cultello a septimo oculi musculo adempseris, illum quoque aggredi integrum est. Primum itaque qui neruum ambiat, circulatimque in oculi radicem implantetur, examina, ipsum a neruo prorsus ad duram usque oculi tunicam radendo. Ceterum si caluariae adhuc haerentem oculum administrare animus sit, musculorum capita primum liberans, ad eum quem iam

Administratio oculi a caluaria resecta, & oculum eximendi modus.

Administratio oculi musculorum, quum adhuc caluaria haeret.

X dixi

modum, musculos atrectabis, capita scilicet à nervo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nō procul ab iride consistit) deducens. Commodius tamen, minoris molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem^{ca} caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnam spectat angulum perpetuò communstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimum cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cunctello carneam membranam, priusquam oculum à caluaria resecabis, punctum in aliqua parte radere, hincq; oculi regiones semper augurari.

DE BUCCARVM, LABRORVM, ET
nasalarum musculis. Caput XIII.

Alterius lateris primus musculus, uel simul omnium primus ac secundus.

Li. 4. de Adm. ministrandis se. Clonibus.

Nōnullis hominibus aures moueri.

IN BRO superiori, duo narium ossa in^b duas definire cartilagineas, atq; horum extremo secundum latera alias^c duas molles, & latas cartilagineas (quas alas uocant) accumbere alligariq; scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum uel labrorumq; motibus exequemur. Cæterum quum buccarum & labrorum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq; motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, tebrarum ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ merito carnosâ nobis dicitur) carnosâ fibrâ adaucta, hæc enim in tota paulò antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquò usq; uerè carnosâ facit. Cæterum carnosæ hæc fibræ à nullo prorsus osse originem (ut fortassis quipiam ab alijs Anatomicis lusus arbitretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo osse principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quàm carnosâ fibrâ nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum furculis concommitata, qui quòd à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmius substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primum eiusmodi neruorum loboles in membranam, secundum totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitum usque ex ea sede, qua spinarum ceruicis uertebrarum consistit regio. Item secundum scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum furculi omnes, secundum carnearum fibrarum ductum (qui perquam uariis est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim à pectoris ossis sede, mediâq; clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundum colli longitudinem recto tramite protenduntur. Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usq; spinam incipiunt, oblique sursum contendunt, tantoq; obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiore. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrarum spinarum sedibus prorepentes, unâ cum eius partis neruorum⁸ furculis transuersim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porro eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaq; fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert. Verum ubi iam labra cōtingunt, fibræ inter se adeò confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transuersas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibilisq; sit, atque id præcipuè secundum totâ inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promitur, deinde secundum occipitij ossis basim fertur, mox sub aurem, ut ipsius radicem perperando contingat. Imò interdum hic adeò ascendit, ut & auris huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hic Patavij uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregie erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symionio Foroiulensi, dein in nō minus audaci, quàm fortis & strenuo, Petro Rauascherio Genuensi. Cæterum præfens musculus ab aure in faciem ductus,

Cutis, illum quem à mandendo maffetera uocabimus, musculum contingit, & paulò ualidiùs ossi in malis, quàm alibi in reliquo ipsius ductu connascitur, hinc ad nasi usque radicem pertingens. Atque hunc ductum musculus adeò seruat exquisitè, ut duo hæc latera musculi diffiniantur, unum quidem, secundum spinæ longitudinem protensum, aliud autem, ab occipitij medio ad superius labrum prorepens. Reliqua uerò duo ipsius latera (fortitur enim quatuor) haud æquè sunt distincta. Quod enim à spina ad summum usque pectoris ossis, secundum scapulam & clauiculâ exporrigitur, inæquale est ac uarium. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumq; inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spina & clauiculâ incipiens, nunc paulò superius, & nunc e regione. Quartum autè latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distinctum est, quòd hominibus utriusq; lateris musculi hic adeò cōeant, ut duo musculi unus esse uideantur, quodq; hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Cæterum hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumagitur, ad hoc opitulante⁹ lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membranæ, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem cōplectens, quam inflare possumus. Neq; sanè aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediatè succumbit¹⁰ primus iam commemoratus musculus, deinde prout obesiores homines sunt, adipis maior minorue copia, & postmodum quidam superioris labri¹¹ musculus, & alius labri quoq; eiusdem, & alæ nasi communis, quos postea describemus. præterea orbicularis & amplius quoque musculus, cuius naturam explicare iam contendimus. Huius itaque musculi internam superficiem, oris amplitudinem succingens tunica oblinet, ipsiq; adeò connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membranæ. Cognoscas autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimum primi functionem promissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaq; plurimum ad quamcunque partem sedemue, labra & buccas duxeris, atque etiam obseruaueris, qui etiam anteriorem colli cutem primi musculi beneficio, unâ cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si in mota colli cute, totam buccarum sedem, quam inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem & motus, quos illius, & aëris in ore ut obimus, plurimum admiraberis. Et si demum in corpore illum inspexeris, non nisi cum summis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem ne utiquam explicare posses, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurentes neruorum loboles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter secundum hunc musculum, & labrorum & nasi proprios, quos statim enarrabimus, musculos, membranam carnosam in musculi naturam degenerantem rerum Opifex subiecit. Si modò malarum cutem duntaxat dempseris, illi enim membrana, quam carnosam uocamus, subnascitur quidem, uerum hic nullis carneis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continetur, superior uerò subiectæ frontis musculosæ compagini uniatur, simul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quam uerò ad hoc laterum musculorum, qui carnea membrana constant, munus homini necessarium sit, condiscimus, quoties labrorum substantiam desistere, ac à suo situ auertere cogimur, aut os distendere & contrahere, stringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium, uel aliam quandam functionem obeuntium usus uocauerit. Atque harum omnium functionum auctores, Galenus in Quarto de Sectionibus administrandis libro, hos tantum musculos esse, insinuare uidetur. Sed priuatim¹² neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habita musculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiusmodi utriusque hini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi suo loco docebimus, alterum ex oculorum sede per peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. his duobus, in alio latere totidem, ab eisdem sedibus sui lateris procedentes respondent. Verum quum eiusmodi nerui musculis indigeant, & omnes labrorum motus, illis latis & tenuibus tantum peragi nequeant, ipsiq; alios exigant auxiliares, meritò Natura alios¹³ quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidencia

Secundus alterius lateris, seu omnium 3. & 4.

Malarum cutem musculo deservit.

*Labrorum
constitutio,
dein quatuor
musculi labris
proprijs, seu in
altero latere
tertijs, et po-
stea quatuor,
uel omnium 5,
6, 7, 8.*

quidem & manifesta sunt, antequam laborum extremis permiscerentur, concreta uero illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua laborum substantia. Vniuersa enim laborum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosa natura commixtis, ac musculis, ut quispiam dixerit, ibidem corruptis, una cum fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque sunt musculi, quoniam labris quatuor principia motuum esse oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, or ganis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui superiori labro communes sunt, utrinque unus habetur, qui à maxillae superioris osse, ubi mala consistit, car no so principio enatus, deorsum oblique in priora fertur, quousque in sui labri latus sese inserat. inferiorum quoque utrinque unus obseruatur, superiori musculo lator, sed breuior. Exoritur nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillae humiliori parte ad menti quasi latera, hinc sursum oblique in priora protensus, latusque permanens, in mediam sui labri sedem im plantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, dupli ci donati initio, ipsorumque fibrae circa insertionem, x litera modo sese interfecant pertinaci ter, uti admonuimus, laborum cuti immixtae. Quatuor his musculis duodecim motus ut mi nimùm obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti sunt, quando labra plurimùm à se inuicem distant, hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nares tenso, altero au tem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad se se labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humi liore sursum protenso. Caterum ab internis horum musculorum fibris, labra introrsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uero foras euelluntur, ut ita & duo alij in singulis labris recti cōsurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uero obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, ce lebantur. Si enim dexter superioris labri musculus remisso sinistro contrahitur, dextra la bri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur, atque hac ratione reliqui tres obliqui motus laborum peraguntur. Vt uero ualidius adhuc superius labrum moueretur, atque secun dàm totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio musculi elargitur, qui narium alas extrorsum sursumque agit. A malis enim iuxta proprium superioris labri muscu lum, carneus quidam, sed tenuis membraneusque enascitur musculus, qui in ipso modice uer sus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alae radici, alteram superioris labri parti, quam Latini Mustacem, Graeci uero *καλὴν* uocant, inferens. Portio nasi alae expor recta eam extrorsum sursumque mouet, quae labro propria est, id quoque sursum uellit, & tantus huius portionis cum alae portione est connexus, ut superius labrum, immota ala, sursum uehe menter mouere nequeas. Verum praeter hunc alae musculus, alius in interna narium ampli tudine habetur, ad suae cavitatis externum latus, sub tunica narium amplitudine obducta, reconditus. Est autem hic tenuis & membraneus, interiori alae regioni insertus, illumque in trō trahens. Musculus hic neruulum habet ab illo, quem per foramen in magno oculian gulo incisum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi com memorabimus. Atque huiusmodi alarum musculos efformari decebat, qui in repentinis aeris inspirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè praeficerentur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus, duo quidem lati ex carnea constantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam pronati, & quatuor labris proprijs, & totidem alarum nasi. Nisi fortassis illum, qui labrum superius & alam simul adit, subdividere constitueris, atque ex utriusque lateris musculo duos, propter dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, fingere, atque ita quatuordecim musculos statuere uisum sit. Sicut etiam nihil obstat, & duos qui carnea mem brana efformantur, unum dicere, quum hi adeò in anteriori colli parte continuentur, ut di uisionem nullam notatu dignam ostendant. Rursus si fibris motibusque, cum in hoc, tum in proprijs laborum musculis animum accommodare uelis, ob idque in plures musculos hos di uidas, maior sanè tibi, quam nobis haecenus, horum mu sculorum numerus excrecet.

M V.

ORVM musculorum administrationem à latiss ac ex carnea constan tibus membrana musculis opportunissime auspicaberis, & primum acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem definit) ad pectus usque, secun dum colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculus, carneam uel membranam diuidatur. Dein de alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundum rubo ris finem hic, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem ad detur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebrae musculos aggressus fu eris, nulla praeter has (nisi sub aure ad medium usque occipiti) in facie sectio est ducenda. Alias enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Caterum à sine sectionis ad pectoris usque os ductae, transuersa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. li cebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adicere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à sub iecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestius, quam ubi laqueus ceruicem compresserit, hic enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissime connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeò inibi mox indurefcit, ut uix nouaculam admitrat. Quancum musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenae prius sectae, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint, quandoqui dem tunc non toties uenae sanguine inanite, dum musculos diuidis, uenient colligandae, atque adeò frequenter spongijs abstergendae. Ex altero autem cadaueris latere, una cum cute (quod factu facillimum est) musculus latus tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intue bere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliori infe rioris maxillae sede praeteribis, quin prius eas strumaris, uel ut uulgò dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expetet, scilicet ac ma gis indutrie tumentes glandulas exfeces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obscenè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi haec igitur sedulo obseruaueris, eius lateris musculus, quem subditis corporibus ademp ta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios la brorum musculos coertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his praei pue in buccarum regione incumbit, permisceturque una cum lato, qui ex carnea constituitur mem brana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primum duorum, qui infe riori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. Atque hinc labra fungosa cuiusdam substantiae interuentu, maxillae ossi connata reperies, quae labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassan tur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uero attollitur. Praeter hanc substantiam occurrent & nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radicis ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Caterum posteaquam inferiores liberati fuerint, à ma lis & duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, qua tuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremo musculo alae na si, & superiori labro communi à malis derafo, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplantur. Hic uolens praetermitto neruum minoris gracilioris ue terij paris neruorum cerebri radicis propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper di ctis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quam dabitur, accu ratissime in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque ar teriarum mentionem facio, etiam si lato musculo externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa li gamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilagi num connexum. Nam de narium tunica in Neruorum distributione similiter pertractabi tur. In praesentia autem suffecerit adhuc sermoni adiecisse, tunicam illam, quae narium ampli tudinem

*Primi ac se-
cundi duodecim
praecedentis
Capitis muscu-
lorum admini-
stratio.*

*Corpus mu-
sculorum secto
oni opportu-
num.*

*Administra-
tio 5, 6, 7, 8.*

*Labrorum fun-
gosa substan-
tia.*

*Administra-
tio 9 & 10.*

tudinem ambit, aliquotusque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè. nuem membraneumq; musculū, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus relectis, secun- dus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi¹ musculus, externa ipsius superficie lon- ge spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examissim obserues, undecunque un- guibus, hamulisq; est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis deralsus, à tunica oris cavitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisq; admi- randa est cōstructio, fibrarumq; mirabilis implexus, eo studiosius illum in multas particulas non medio cri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferio- ris, illum auxiliari specularis.

DE MUSCULIS INFERIOREM MA-
xillam mouentibus. Caput XV.

Inferior ma-
xilla superio-
ri quiescente
moueri.

Maxillæ in-
ferioris motus

Maxillæ mu-
sculorum no-
mina.

Libro II.

Masseter seu
alterius late-
ris primus.

INFERIOR² maxilla homini, quiescente interim immotaq; superiori, motu agitur uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum om- nibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mo- bilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tan- tillum quidem moueri queat, ipsaq; duos sinus nanciscatur, quibus su- perior singulis utrinque tuberculis latis, nec³ nostris admodum disti- milibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq; inferiori maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Cæterum inferior homi- nis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera, & prorsum & retrorsum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius ue- rò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus⁴ qui uarijs motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorsum retrorsumq; mouent, à mandendo⁵ Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum⁶ muscu- los nominarunt, quod illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordenti- bus, molientibusq; quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quod in- uicem temporalis & masseter adeò connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Usu partium, ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem arbitratu, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum ra- tionem, educere protulit, & post modum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis nume- ro aberrasse uideretur) masseterem etiam quendam enumerauerit secus multo, atque in Quar- to de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica, falsaq; & ficta productione comminiscitur. In eo itaq; Libro Galenum secuti, atque cum ipso uocis fugientes æquiocum, musculos qui potissimum claudunt temporales toto sermone⁷ progressu, illos autem, qui maxillam præcipuè antrorsum retrorsumq; agunt, masseteres seu mandibularios uel manforios appellemus.⁸ Qui autem in ore occultari dicuntur, & si eisdem⁹ ferè præsent munijs, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum & qui ductus maxil- læ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus, rerum scilicet parabitur memoria.¹⁰ Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem maxillæ inferioris sedem, sub¹¹ ossè iugali possumus manu amplecti. Dum enim pollicem in- ter auris radicem, & inferiorem maxillam inseris, medium uerò digitum genæ admoues, illumq; in oris amplitudine protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam rursus tactu dignoscies, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnissus fue- ris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contra- hens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum¹² illo, quem in ore latitare docebimus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus, obseruaturi, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligentiùs, quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Usu partium lo- cis deceptus, masseterem, quem modò describam, aliquando temporalis¹³ musculi mediam partem esse arbitratus sum, ac latum in genis¹⁴ musculum, quem ab una maxilla in aliam duci prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinavi, quin tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiose commonstrarem, unum su- periozem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter enim nerueo, & amplo ualidissimoq; principio ab ea malarum sede exoritur, qua infima pars

futura illius consistit, quæ maxillæ superioris¹⁵ os, totum minorem oculi sedis angulum occu- pans, mediamq; ossis iugalis sedem efformans, maximo eiusdem maxillæ¹⁶ ossi cōiungit, quod dentium præsepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte constituere, superior Liber declarauit.¹⁷ Deinde à malis hoc masseteris principium in posteriora ducitur, è tota inferiori interioriq; ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Ex tota enim longitudine os- sis iugalis, quæ à malis ad aurem usque pertinet, masseteris musculi principium enascitur, quod impenitè nerueum in malis esse dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu- galis ossis superficie inferiori parte prodit, nerueum liuidumq; conspicitur. ubi autem ab in- teriori iugalis ossis sede originem ducit, carneum est, quemadmodum etiam totus musculus, non multo post initium, carneum crassumq; se spectandum offert. Masseter hoc enatus princi- pio deorsum tendit, totamq; inferioris maxillæ¹⁸ amplitudinem, in externa posterioriq; ipsius sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima inser- tione implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine nulla insignior, nullaq; ualidior est ea, quam in maxillæ inferioris asperitatem molitur, in infima ipsius sede ueluti processulis ali- quot extuberantem, in hac etiam¹⁹ sede masseter est angustissimus, & ueluti trianguli alicuius obtusioris angulum exprimit. Totus enim masseter quodammodo triangularis est, una enim ipsius linea, secundum totam principij amplitudinem, seu iugale os porrigitur, secunda à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur, illam quam nuper diximus, asperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, seu postero- ri principij sede, in anteriora deorsum fertur, ad demissiorem secundæ lineæ sedem, angulum cum illa linea adeò obtusum constituens, ut ferè hîc aliud latus masseteri possit ascribi, atque illum quadranguli formam referre, quis non ineptè alrueret. Vtunque uerò sit, obtulus hic angulus, seu si ita uelis, quartum masseteris latus, multò strictius est amplo illius princi- pio, unde etiam ilico fibrarum ipsius ductum uariare necesse est. Fibrae nanque ab anteriori principij parte originem ducentes, deorsum in posteriora feruntur,²⁰ quæ autem à postero- ri principij sede prodeunt, oblique deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio ad obtusum, quem recensui, angulum protensa, maxillæq; inferioris amplitudini, citra ten- dinis productionem insertæ. Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus attestatur, nonnullos dissectionum Professores amplo huic principio (quod ipse Geminum appellat) & diuerso fibrarum ductui attendentes, binos ab utroq; latere masseteres collocaſſe, ut unum anterior principij pars constitueret, alterum uerò posterior. Rursus non desuere, qui trian- gulare præsentis musculi circumscriptionem expendentes, tres in uno latere masseteres enu- merarunt, unumquemq; angulum singulos masseteres esse arbitrati, tale enim quid Galenus nobis innuere uidetur. Quanquam arbitrer illos, qui tres masseteres utrinque collocarunt, non tribus illis angulis animum adhibuisse, uerum²¹ hunc, quem describo, masseterem unum appellarunt, & secundum temporalem,²² tertium uerò, quem in ore delitescere dico, posue- runt. Deinde qui duos recensuerunt, non mihi, ut Galenus asserit, principijs mentem adhi- buisse uidentur, sed masseterem hunc nostrum unum posuere, alterum uerò temporalem cum illo, qui in ore delitescit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos musculos Masseteres nominat, colligere promptissimum est. Præterea nisi in ore delitescens musculi munus mas- seteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late- ramotus nobis explicabatur. Quare etiam satius erit, masseteris musculi functionem tunc pri- mum persequi, quum temporalem, & in ore delitescentem plenè descripsero.²³ Tempora- lis musculus principium²⁴ à uerticis, & temporis, & frontis ossibus, & ossè cuneum imitante, & eo ossè, quod minorem sedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ superioris ossium mihi primum habetur.²⁵ Instar semicirculi enim primum, & præcipuè à uerticis ac frontis ossè mul- to elatius enascitur, quam commissuræ squamæformis consistit, temporis os, uerticis ossi com- mittens. hinc sensim crassescens, & carnosior redditus arcuatusq; in cavitatem ibi in capitis ossibus exculptam descendit, à temporis ossè, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi- norem oculi sedis angulum constituit, enatus. Quum uerò ad iugale os usq; pertingit, admo- dumq; crassus, sed angustus interim euasit, superiori quoq; iugalis ossis sedi adnascitur, masse- teri adeò continuus, ut uix immeritò temporale & masseterem, unum esse musculū quis cōten- deret. Cæterum uniuersum temporalis musculi corpus, ad iugale usq; os carneū est, exteriori sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquam liuidū, idq; potissimum ad exortus sui initium, & ipsius ad os iugale connexum. Interna autem sede, qua ex ossibus ampla illa lataq; explantatione enascitur, carneus est, & acutum maxillæ inferioris²⁶ processum cōtingens in bre-

X 4 ucm,

uem, sed insigniter ualidum, nerueumque finit tendinem, sua amplitudine acutum illum maxillae processum amplectentem, illique processui ualidissime insertum. Ad tendinem hunc omnes temporales musculi fibrae, ex semicirculo uelut ad circuli centrum procurrunt, tendinemque hunc efformant illorum musculorum ritu, quos gibbum, & cauum scapulae implere docebimus, & qui ex illo osse pronati, femoris motibus famulantur, & is cuius beneficio brachium attollitur, adeo profecto, ut satis mirari nequeam, quidnam Peculiare illud sit, tantopere in temporali musculo à Galeno decantatum. Neque satis assequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quod ab aliorum musculorum forma hic declinauerit, tendinem educens non ex musculi extremo, ut alias semper, sed ex musculi medio. Ego ex tot Galeni in Naturam laudibus aliud nihil colligo, quam illum arbitratum fuisse, musculum temporalem à nobis descriptum, unà cum massetere unum esse, atque tendinem, quem temporalis acuto maxillae processui inserit, à temporali & massetere produci. Quod si fieret, ex media musculi sede tendo is enascetur, temporalis scilicet musculi fibris deorsum ad tendinis generationem deductis, masseteris uero musculi fibris sursum proreptantibus, & tendinem illum constituentibus. At quid attinet illis Galeni laudibus prolixius immorari, quas ad Naturae dedecus potius, quam honorem, (si quis examussim sua perpendat) contexit: praecipue quum Natura non solum ab aliorum musculorum tendinis productione hic non aberrauerit, & si aberrasset, necessario colligeretur, eundem musculum maxillam, & sursum & deorsum ducere, pars enim musculi sub tendine posita, necessario deorsum traheret, quemadmodum superior sursum alliceret. Recum igitur Opifici hymnos canamus, qui musculum ex tantillo spacio, tanto muneri praefectum produxit, ex quo insignem illum procreauit tendinem, acutum inferioris maxillae processum amplectentem. Quo autem temporalis musculus robore polleat, & quo nam pacto propius mole ualidissimum omnium musculorum munus illi concredendum sit, condiscimus, quoties aliquid ui mordemus, & aliquid impetu dentibus confringere adnitimur, aut ingens aliquod onus histriones quosdam leuare conspiciamus. Vt enim uarios hominum in mordendo conatus taceam, nuper Pataviu[m] histrionem uidimus, qui ferreum uiginti quinque librarum palum dentibus à terra subleuauit, & aliquandiu in ore erectum, retrorsum à tergo punctum parieti iniecit, quem triginta nouem pedum intervallo ab histrione destitisse metiris ipse sum. Quamquam Turcum nuper Venetijs longè maius robur in mordendo ostendisse audio, qui trabem à quinque uiris illi allatam perinde, ac baculum aliquem, uarijs modis omnium admiratione contrectauit. Vtunque tamen temporalis musculus sit ualidus, multisque neruorum

Musculus in ore delitescens, seu alterius lateris tertius.

Masseteris, temporalis, et in ore delitescens tertius.

propaginis donatus, ac suae nobilitatis gratia ossuosis uallis interceptus, aptisque sinibus imbutus, nihilo minus tamen illi alterum quoque musculum, similiter robustum & neruosum, ac in ore delitescentem Natura associauit, eiusdem cum musculo temporali functionis autorem. Atque huius principium perquam neruosum, ex tota cauitate sinu ue exoritur, qui in ossis cuneum referentis processibus, quos uespertilionum alarum imagini comparamus, insculpitur. hunc siquidem sinum unà cum ossis processibus, musculi huius principium ambulantibus (ut rutò principium id custodiretur) Natura fabrefecit, simul etiam processum hos longius educens, ut commode ab ipsis principium illud enascetur. Ceterum ilico atque cauitatem illam ossis cuneum imitantis excedit, carneum, amplum & crassum, ac forma masseteri perquam simile efficitur, interior enim iste musculus posteriori ac interiori parti maxillae, ubi haec latissima est, implantatur, ualidam amplamque insertionem molitus. Vt uero commo-diù praefens musculus à maxilla susciperetur, neque is nimium oris amplitudinem occuparet, leuem, sed amplam cauitatem maxillae insculptam esse diximus, quando ipsius constructio in Primo libro enarrabatur. Porro musculus hic, quum eodem cum temporali fungatur munere, ac simul is temporali commissus unitusque aliqua ex parte sit, nonnullis Anatomicorum in ore delitescens, temporalis pars habita est. alij uero, etiam si inuicem committantur, quum tamen diuersis prodeant principijs, & in uarias eiusdem ossis sedes implantentur, duos ipsos statuunt. Nos autem ita illos distinguimus, ut utrinque unum temporalem, & unum masseterem, & unum in ore delitescentem enumeremus. Atque his tribus primario usu hoc munus committitur, ut sursum maxillam inferiorem trahant, illamque superiori iungant. Verum masseteri id priuatim committitur, ut masseterum anterioribus principij partibus contractis, inferior maxilla prorsum ducatur, mentumque in anteriora promineat. Posterioribus uero principij sedibus tensis, retrorsum ac uelut ad aures maxilla retrahatur adeo, ut duo hac ratione motus masseterum beneficio peragantur, quibus manducantes indigemus. Atque huic etiam motui suppetias fert temporalis musculus, prout has illas ue sui principij fibras ten-

dit, aut remittit. deinde masseterum, & in ore delitescentium musculorum opera, in latus maxilla ducitur. Dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescente musculo contractis, maxilla in dextrum latus agitur. At sinistri lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescente musculo, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus fertur. Atque his functionibus in ipsa sectione nihil aequè promptum cognitum, iam admonitus reperies. Enarrationi adhuc supersunt alij duo, utrinque singuli, & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominētibus ossium temporum processibus, qui scriptorij styli imaginem referunt. Atque hinc membraneo latiusculo capite exorti, statim carnosiores teretesque fiunt, ac uersus priora maxillae, ubi summum mentum habetur, procurrentes, interiori eius parti adnascuntur, & dexter musculus sinistro hic ad insertionem unitur, in ea sanè inferioris maxillae sede, ubi uel horum musculorum gratia, maxilla exasperatur, & processulos inaequaliter extuberantes gerit. Praesentes musculi, dum in se colliguntur, os aperiant, quemadmodum haecenus commemorati illud claudunt. Ceterum utrique os aperienti musculo peculiare aliquid, & nulli uniuersi corporis musculo, praeterquam uni, quem contra Galeni placitum ossi u referenti ascribam, commune obtinet. His enim in medio itinere, quod ab exortu usque ad insertionem emeuntur, pars carnosior aboletur, & exanguis & neruosa efficitur, ceu tendo, uel ligamentum quoddam carniformibus fibris nequitquam enutritum, ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uentribus, in quorum medio tendinis species cerneretur, utrinque musculum conflare diceret, uerum hic non perperam, neque ociose à consuetis musculorum artificij Natura declinauit, atque ideo encomio tibi celebranda uenit. Propria namque exortus eorum musculorum regio, non erat post aures ad capitis basim, unde nunc à stylos imitantibus processibus explantantur, sed ad anteriores colli partes. si enim maxime secundum reuerentem proprii principij, uterque maxillam deorsum traheret. At si ibidem ab ipsis ceruicis uertebreis producerentur, angustiam non paruam tum ipsi etiam primi maxime tulissent, tum omnibus alijs partibus inibi repositis praebuissent. in nulla enim propemodum totius corporis regione adeo exigua, tantum organorum acervum (quorum interim nullum transponi expedit) reperias, atque hic in faucibus. Neque enim stomachum, neque laryngem, multo autem minus circumadiacentes eis musculos, neque uenas, neque arterias, neque neruos, neque glandes cum uasorum diuisionibus praefectas, tum ad humectandam laryngem homini opitulantes, neque aliud quiduis hic in inferioris maxillae amplitudine, citra noxam, uel sola imaginatione, sua sede mutare posses. Iure itaque musculi inferiorem maxillam deorsum tracturi, nequaquam à ceruicis uertebreis explantantur, sed à longis illis processibus stylos & gallorum calcaria experimentibus. Et ubi regio potissimum frequentibus organis erat oppleta, hi musculi merito excarnes facti, ibidem in ipsorum medio, non ab similem tendini partem commonstrant. si enim iuxta has in faucibus angustias crassiores essent, praeter loci angustiam iter ipsis praeccluderetur. Si uero omni ex parte adeo, ut hic, fuissent graciles, ad nimiam peruenissent imbecillitatem, quum nullus musculus absque fibris carne amplexis constare possit, quam si haberent, & illius tendinis crassitiem superarent, quid his tanto intervallo, & per tot praecipitia ductis cogitari possit infirmius? Quocirca quoniam eos in his angustijs oportuit fieri, ad patiendum pertinaces & graciles, Natura iure totam eorum, quae inibi esset carnem, ademit, solos & nudos producens tendines. quando uero primum extra angustiam constituantur, tunc iam sensim carnem rursus assumunt, musculorumque uentrem, ut antea circa exortum sibi uendicant.

MUSCULORVM INFERIOREM MAXILLAM MOVENTIUM ADMINISTRATIO. Caput XVI.

Caput XVI.

ORVM qui maxillam inferiorem mouent, musculorum administratio nem debite absolutorum, illam à temporali opportunè aggredieris. Capite itaque in latus reclinato, grandiori, quem administrandis sectionibus parasti, cultro, & admoto etiam malleo, iugale os ad aures & malas excindes, & id acutiori cultello undequaue à musculo temporali, cui ualli ritu hoc proponitur, & massetere, cui principium exporrigit, liberabis, exacte tum temporalis musculi ad illud os connexum, & masseteris exortum considerans. Ablato iugali osse temporalis musculi principium, quod secundum capitis longitudinem semicirculi instar exoriri dicebatur, undecunque nouacula, aut cultello proximè ab osse abrades, quousque totum musculum à caluariæ, & maxillae superioris ossibus

Musculus maxillam mouens, ossum trahens, ac alterius lateris 4. aut 7. & 8.

Temporalis administratio.

bus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intuebere nervosissimi ipsius tendinem, acutum maxillae inferioris processum, quasi in se occultatum, amplectantem. deinceps qui is musculo in ore delitescens, & masseteri committatur, spectabis. postremo, si aperto ore, muscoli temporales initia sursum trahere non delectaueris, ipsius musculus promptè etiam condiscas. Nunc integrum est, masseterem à iugali osse & malis liberatum, ab humiliori maxilla similiter cultello deradere, atque illius insertionem non oscitanter perpendere, animum adhibens, à massetere nullam portionem conferri ad musculi temporales tendinem, maxillae processui insertum. Integrum quoque erit, masseteris officium indagare, posteaquam sectionis serie, maxillam inferiorem carne denudaueris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare instituimus, commune est, ut universam carnem ab illis ossibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat musculi, quorum beneficio ipsa mouentur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quae illi inferius adnascuntur, corporibus liberata, si masseteris musculi principia huc acque illuc traxeris, facillimè his maxillam in latera, ac prorsum retrorsumque agi, & demum ad superiorem etiam allici spectabis. Musculum in ore delitescentem ad amulum, nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam à summo mento auspicatus, per medios dentes incisivos diuides. diuisam utrinque manibus apprehendes, ut utranque ipsius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex superioris maxillae sinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillae extremam, cuius instar separabis, quousque musculus in ore reconditus sese ex omni parte offerat. quem si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius quoque functionem non oscitanter expendens. Verum sectioni non obfueris, si musculi eius administrationi tantisper superfederis, donec linguae & ossis imitantis musculos una cum illo aggredieris, ne modò hunc uidere studens, illos imprudenter laceres. Musculum qui os aperit, ad maxillae inferioris longitudinem protensum reperies, atque, ut diximus, maxillae in interna summi menti sede insertum. Hic nullam peculiarem administrationem exigit, si prius masseterem, & glandulas cum uenis & arterijs, quae auribus subiiciuntur, rescueris. Huius initium, si uersus stylum imitantem processum protraheretur, maxillam deorsum uel lere uidebitur, atque id nonnihil oblique in unum latus, si unius tantum musculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectius, neque in alteram partem inclinans, perficietur maxillae ad inferiora ductus. At horum musculorum perinde, ac in ore delitescentium sectio, tunc demum opportuniùs perficitur, quum linguae, & ossis hyoidis, & laryngis musculi uenà aggrediuntur. Ligamenta maxillam inferiorem superiori alligantia, ligamenti alios articulos membranæ instar ambientibus respondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen si ligamento orbiculari dissecto, articulum dissolueris, in huius articuli peculiarem incidens cartilaginem, quæ neutro ossi connata, sed solum in illorum medio posita, ligamento articulum ambiente adnascitur, & uim ossium in magno, uehementiùs maxillae inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uerò musculorum, quæ in Quarto de Sectionibus administrandis libro Galenus post aures obseruari docuit, neutiquam haecenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium musculorum naturam, formam, ortum, functionemque optime affectus fuerim. dein hos musculos nonnihil, sed minus quam obscure, simiam ostendere obseruauit. Interdum etiam quibusdam raris fibris carneis, membrana, quam carnosam uocamus, supra aures augetur, & modicè auri proximam cutem, & ipsam quoque aurem motu agit arbitrario.

DE MUSCULIS OSSIS IMAGINEM
referentis. Caput XVII.

Musculi
huic ossi com-
missi, aut com-
munes aut pro-
prij.

SHYOIDES in faucibus superiori laryngis sedi prælocari, & radici linguae fundamenti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurimum musculorum uelut anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uerò qui ossi committuntur, alij quidem ipsi sunt proprii, & solius huius ossis gratia constructi, qui omnes ex alijs ossibus principium sumentes huic ossi simili inferuntur. alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur ossi ipsi peculiare proprijs sunt, hoc potissimum præstant, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel sursum aut

aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum conuellatur. Sunt porro hi ad minimum numerum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituent paria. Primus ceteris ualidior & crassior, bifidusque aut geminus est, scilicet, tiformi laryngis cartilagini, & asperæ arteriæ in collo exporrectus. Lato nanque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur, recta que sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in anteriorem hyoidis ossis partem inseritur, carnosus in nexu totam amplitudinem medij ossiculi, cui hyoidis ossis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundum ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus musculis ille constare non ineptè dicitur, ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorsum, si quando uolentiùs à superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt, & scutiformi cartilagini, & asperæ arteriæ, propugnaculi loco haberi possunt. Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponuntur, & amplius breues, ac omni ex parte carni, à maxilla inferiori, sub summo mento interius enascuntur. Hinc procedentes, ac admodum modicè arciores redditi, & deorsum protensi, hyoidi ossi duobus primis contermini inferuntur, eandem prorsus insertionis latitudinem, in anteriori ossis sede cum illis exigentes. Ac proinde hi os sursum opposito duobus inferioribus, seu primis motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquam obscure promouent. Quintus uerò ac sextus, ab utroque latere singuli admodum graciles, teretesque sunt musculi, qui ab ossis temporis processuum radicibus, quos stylum & galli calcaria referre diximus, explantati hyoidis ossi inferuntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor musculi occuparunt. est autem hæc regio, ubi ossis latera cum medio ossiculo coeunt. Musculi hi toto ductu illis musculis exterius attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli, qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humilioribus, quam hi hyoidis ossis musculi exoriuntur. Porro his duobus ossis referentis musculis, ne id aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, munus cōcredendum est, & præterea illud quoque sursum nonnihil introrsumque contrahunt. At septimus & octauus, præsentis ossis musculi, utrinque etiam singuli graciles longique uisuntur, nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam sibi cum musculis, maxillam deorsum trahentibus priuatim uendicat, in medio namque ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousque naturā ostendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos musculi uentres nascitur. Principium etenim carneum, ex clauicula scapulae costæ, iuxta ipsius ceruicem, & processus anchoram imitantis radicem obtinet, & sub musculo scapulam ad occipitum trahenti occultatus, sursum oblique protenditur, sub musculo à pectoris osse & clauicula, in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc hyoidis ossis musculum adeò comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisque speciem ostendat perinde, ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in contractione impetum mouentis musculi faciliùs exoluere. Nam simul atque illum superauit, rursus carneus apparet, quousque in eam hyoidis ossis regionem implantetur, in quam sextum & septimum, insertionem moliri dictum est. Galenus Quarto de Administrandis sectionibus libro ipsos scapularum proprios esse arbitrat, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens, quam uerò id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim, mihi enim hyoidis ossis, non scapularum proprii uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusque firmi (quum ipsi hyoidi committantur) basi stabiliuntur, quam qui scapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia formaque, ceteris hyoidis ossis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum sententia Galenus in Libro undecimo de Partium usu, hos musculos hyoidi ossi asserit, licet rursus sui oblitus, in Decimotercio de Partium usu eosdem inter scapulae motores commemoret, scilicet in illis, ut in alijs plerisque scapulae musculis aberrans. Quin etiam hyoides os his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & sextus musculi perficiunt. Videntur sanè mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera hyoides os detrahare. & nisi his illa cōcederetur actio, hyoidis ossis situs prorsus fallax esset. Adde musculis his, ubi scapulae committuntur, neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inferuntur. Frunt itaque mea quidem sententia octo musculi, solius hyoidis ossis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbaretur, fundamentumque plus satis infirmum linguae, & ipsi quoque laryngi efficiatur. At musculi quos hyoidi ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutantur, atque horum quatuor laryngi, & alij

Proprium
primum per
seu alterius
terius

Secundum
pari

Tertium
pari

Quartum
pari

Quintum
pari
scapulari
motu
non
sub
seruit

Musculi
hyoi-
dis ossi non
proprij.

& alij linguae porriguntur. Primi duo laryngem adentes, lati & carnosius sunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea anticae scutiformis cartilaginis parti, secundum ipsius longitudinem attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundum latitudinem inferuntur. Alij duo paulo minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosius, ex media ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis operculi, quod *μυωγίς* Graecis dicitur. quod uero horum sit munus, & quos ex his Galenus praetermisit, in musculorum laryngis enaratione docebitur. Linguae autem musculorum sermo, mox post subsequens Caput insuetur.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS
musculorum administratio. Caput XVIII.

Secundi par-
tis administratio.

Primi par-
tis.

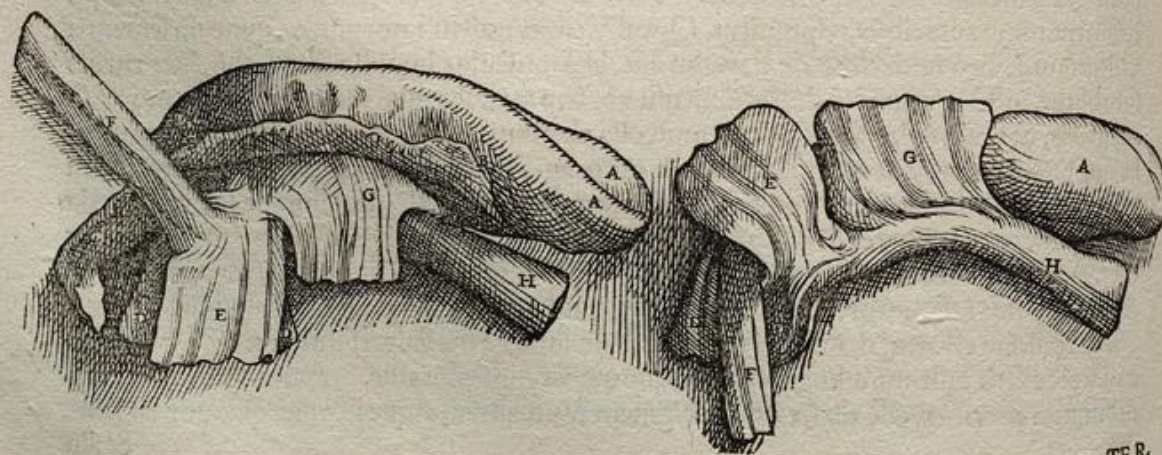
Tertij par-
tis.

Quarta par-
tis.

OMMODOE horum musculorum sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncum aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisque in harum distributionibus locatis utcumque resectis, minoribus cultellis sectionem auspicaberis praecauens, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupantes musculos comprimendo uiciet. Ac primum quidem ab inferiori maxilla, quae adhuc integra est (nisi illam musculi maxillam attollentis, & in ore delitescens occasione tegeris) obliquos & latos musculos, qui tertij & quarti loco habebantur, deinde eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde primi & secundi capite a pectoris ossis liberato, utrumque uersus os hyoides deducito, illos a musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, a pectoris ossis in scutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorum originem aggredieris, studendum est, ne initia musculorum a pectoris ossis & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendente uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperque dictos scutiformis cartilaginis musculos una auferas. Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello a conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumque initia illinc liberabis. Septimum & octauum uix, nisi secundo scapulam mouentium musculo, & illo qui a pectoris ossis & clauicula mamillarem processum petit, abscitis, aggredi promptum est. nihil tamen prohibet ipsos a uicinis partibus exiguo longoque cultello buxo, aut solis digitis liberare, ipsorumque capite apprehenso, id a scapula cultello diuidere. Quanquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos ducis, ut quemadmodum non semel tentauimus, quoque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne libera sursum agere possint, contemplerisque, quam belle primo quodque tensionis impetu rumpuntur. Caeterum proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorum principijs pendentes, integrum erit cuiusque musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter actis. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectionem, in eum locum referuabitur, qui earundem partium, quibus illi inferuntur, Anatomen pertractabit.

DE LINGVAE MUSCULIS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI SECUNDA.
CAPITIS FIGURA.

TER.

TERTIA FIGURA CVIUS

SICUT ET DVARVM PRAECE-

dentium ac omnium characterum In-
dex modò subiicitur.

PRIMA. A figura linguam una cum ipsius musculis, a reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commo-
strat, musculorum dextri lateris naturam ac situm, quam fieri licet, proxime exprimens.

Secunda figura eadem, quae prima, oculis subiicit, uerum ut primi linguae musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quam in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguae musculos sursum refleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguae musculos abscisos habet, ac lingua secundum longitudinem diuisa cernitur, linguae ligamento hic ab utrisque linguae corporibus dirempto, & corporum superficie, quae ligamento continuatur, hic apparente. Atque cum in modum hominis (ut semel dicam) linguae constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, 1, 2, 3. Linguae portio ante sectionem in biante ore conspicua, & tunica adhuc obiecta ipsi, ac toti oris, & stomacho, item & asperae arteriae communi.

B, B, 1. Haec linea dicta nuper tunica partem notat, secundum inferioris maxillae latera ab ore dissectam. Linguae enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obregitur tunica, quae autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.

C, 1. Iam dicta prius tunica portio, quam hic a palati intimo una cum lingua praescidimus.

D, D, 1, 2. Primus linguae musculus.

E, 1, 2. Tertius linguae musculus.

F, 1, 2. Quintus linguae musculus.

G, 1, 2. Septimus linguae musculus.

H, 1, 2. Nonus linguae musculus.

I, 3. Linguae ligamentum, cui linguae corporum fibrae continuantur.

K, K, 3. Dextri linguae corporis fibrarum species. L, L, 3. Sinistri linguae corporis fibrarum species.

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnem enim eius sedem commode pertingit, quod sane, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus praeris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem praeter naturam excreuerit. Quoniam uero promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam deorahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circunduci, postremo prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc indere flexam, & in se collectam moueri, operae pretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uari orum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uero, ad terminum mucronem uel, ut celeriter moueretur, merito factam esse neminem latet. Verum qui, qualesque, & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quam difficillimum. Adeo enim inuicem connectuntur, ipsorumque fibrae mutuo tam uarie coeunt, ut iustum numerum, formamque musculorum, & motuum linguae differentias cognoscere, non iniuria arduum censetur. Imò linguae constructionem hactenus a nemine ad amissimam perspectam fuisse, neque etiam oculus fore meruo adeo, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in estinguendo ex terra Adamo artem indutriamque processisse, ut tota haec non inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idque a Viris illustribus fuerit indagata. Quousque tamen in linguae constructione Galenus eximium Naturae miraculum artificiumque perspexerit, minime constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguae musculos proculdubio recensuit, nobis una cum Libris de Musculorum resectione interijt, aut potius apud communis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum praebens supprimitur, a tineaque ac blattis corrorenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per transfennam, leuiterque duntaxat de linguae motu, absque peculiari alicuius musculi usu enar-

Linguae magnitudinem iustam esse, illamque musculis regere.

Difficile esse musculorum linguae cognitionem.

Y enar-

enarratione meminit. Ego quantum hactenus affectus sum, linguarum quippiam, ac proprium præter ceteros musculos fortiri obseruo, ad radicem enim proprios quosdam, ac suis fibris utique distinctos exigit musculos. Atque ex his quorundam fines illic terminare uidentur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituens. est autem is locus, ubi corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij musculi hic ne utique cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membranum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerumque adipiscuntur. Sicla tenet, ne, ut uniuersum linguæ corpus ante sectionem nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & nervis, atque hæc omnia integre duplici membrana, conformetur, una quidem musculus omnibus communi, quæ est interior. Altera autem eius tunice pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem continua cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimque tertij paris nervorum cerebri præcipuas portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustatorium organum efficitur. Rarum uero id atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum ceteri corporis musculi unicum se re fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transversum duntaxat obtineant, hæc interim corpora obliquas, rectasque fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeo coeunt, commiscunturque, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi prope modum sit impossibile, imò musculosa hæc corpora quippiam non absimile cordis substantiæ, in ea fibrarum contrariarum comixtione adipiscuntur, quanquam non adeo atque cor, solida constent substantia. Sed carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multo quoque rariùs in lingua consertuntur, quam in compactissima cordis substantia. Atque hæc uel inter edendum cuius euadunt perspicua, quam scilicet à musculorum carnis natura, formaque & gustu, linguæ pars, quæ in delictijs haberi solet, uariet. Verum ex quibusnam musculis hæc linguæ pars formetur, ac unde musculi linguæ, quos inter dissecandum obseruauimus, originem ducant, nunc opportune subiicietur.

Inter manus Duo quidem sunt recti, & impense crassi, obscureque ab inuicem, ac si plures duobus essent, alij
quosdam linguæ quot locis discreti, qui ex media, superiori & ossis uel imaginem referentis sede, carni, sed utcumque
musculos duo fungosi principium ducunt, ac secundum linguæ longitudinem protensi, ipsius medio recta inserruntur, quam contracti recta intro, & uelut ad posteriora uellunt. Tertius & quartus, ex
primi duobus superioribus ossis hyoidis officulis oriuntur, quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum
tertius & quartus fine ad stylos usque imitantes capitis proceffus definere diximus. Quanquam etiam interdum hi musculi ab humilioribus ossis hyoidis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis proceffibus colligantur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera non planè ossæ, cum ligamentorum natura aliquid comune adipiscuntur, quod non infrequenter, & potissimum in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & oblique quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxatoque tendatur, lingua, & potissimum sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque agatur, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur. Quintus ac sextus, similiter carnosus & utcumque crassus, duobus nuper dictis opponuntur, ac à temporum ossium proceffibus, qui styli acusque imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper dictorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conuellantur, uersus interiora linguam sursum agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterum latus inclinatur. Sunt
Septimus & octauus & alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & utcumque mucoso principio enati, linguæ secundum ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, sese inferunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed duorum, quos primos enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantum suas fibras colligente, conspicua ante sectionem linguæ pars, in contracti musculi latus conuier, at utroque laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur. Post hos carnea quædam moles ab interna quoque inferioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipue proceffibus, ipsorumque lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summum mentum sede extuberant. Præfens moles sursum retrorsumque ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam insertionem molitur, quemadmodum etiam lato principio originem sumit. Hæc moles linguam ad mentum contrahere uidetur, nunc exquisitè ad labrorum medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illasue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipsius rectæ, secundum totam illius amplitudinem, ab

ab anteriori sede retrorsum ductæ conspiciuntur. deinde præter fibras, uelut quasdam inscriptiones quoque rectæ progredientes exigit, quasi harum occasione, plurimum musculorum numero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attentum habent adipem, inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fines inuicem confundi, ac duo, quæ prius inuimus, musculosa corpora constituere. hæc triplex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quæ inuicem adeo permiscuntur, ut eas inter noscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transversasque, in corporum medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ ligamentum longè tenuissimum, & membranæ non absimile, tanquam in ipsorum firmamentum definire uidentur, rectæ uero pauciores sese offerunt, omnes prope modum in externa eorum corporum superficie excurrentes. Transuersarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante sectionem apparens, in se contrahi in crassarique, & rursus egeri tenuarique arbitror. id enim in ligamentum fibrarum insertio, tibi dissecanti utcumque monstrabit. Rectis uero fibris, lingua in semicirculum, ad palatum faucesque conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tensæ fuerint. Porro obliquis fibris, in latera linguam agi omnino conector sic sanè, ut alij interim musculi linguæ moueant radicem, alij uero linguæ corpus, ante confectionem in hiantem ore conspicuum. Ligamentum uero, cui fibræ firmantur linguæ, ossis uice datum est. Haud enim decessisset, linguæ secundum ipsius longitudinem os, aut cartilagineum quantumuis etiam in minutissimas diuisas uertebras, innasce, quum tam uarijs diuersisque motibus, inter mandendum loquendumque moueri linguam oportuerit, ipsa interim nullum corpus suffulciat, ac quouis etiam serpente agiliore fluctuosiorque esse debeat.

LINGUÆ MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XX.

MUSCULORVM linguæ sectio communis cum reliquis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraq; maxilla, & oris tunica, cutis modo à subditis organis, quam licet, exquisitissime cultello undecumque detracta, omnium primi secabuntur obliqui, quorum principium à proceffibus styli imitantibus pendet, quod iam ab oblongis illis officulis uenit liberandum. Iam hos ad linguæ radicem studiose secutus, eam carneam molem, quam non loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quam poteris, accuratissime ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiā exortus, & implantationis latitudinem spectabis. atque hæc perferes promptissime, si modò ad dentium interiorum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, qui ab internæ maxillæ sedis lateribus enascuntur, & linguam ad latera mouent. post hos autem, aliorum duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia liberabis. Postremò autem illi ab hyoide osse auferentur, quos primos recensimus, quique maximam linguæ radices partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultellum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uero separationem buxum cultellum, quod mucosi admodum sint musculi, adhibere nihil prohibet. Cæterum linguæ reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior membrana, toti communis ori deradetur, firmiter enim connascitur, quam ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quæ musculus omnibus est communis, quamque frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium super id, quod diximus, ligamentum, & secundum linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantum, sed quæ ad medium usque linguæ penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam sedulo inquires, ac qui fibræ ligamento committantur, easque inuicem uariant, & commisceantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili sese habeant. Ego nanque, ut mihi linguæ constructio apparuit, hæc trado, lubens, si quid notius ueritusque occurreret, impertiturus. Porro nervos à septimo præcipue pari neruorum cerebri, & à sexto, linguæ musculis motus principium præbentes de industria, ut & ceteros nervos, in Quartum librū reijcio, atque iccirco etiā hic, nisi de ligamento linguæ faucibus colligante, paucissima recensenda supersunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoque ore sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua nimirum aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facile exerta intro retraheretur, præterea neque sedem obtineret stabile & tutā, ut quæ undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentum fun

Musculosa substantia linguæ partis ante sectionem esse.

Administratio quinti & sexti.

Noni.

Septimi & octauus.

Tertij & 4.

Primi & 2.

Reliqui linguæ corporis administratio.

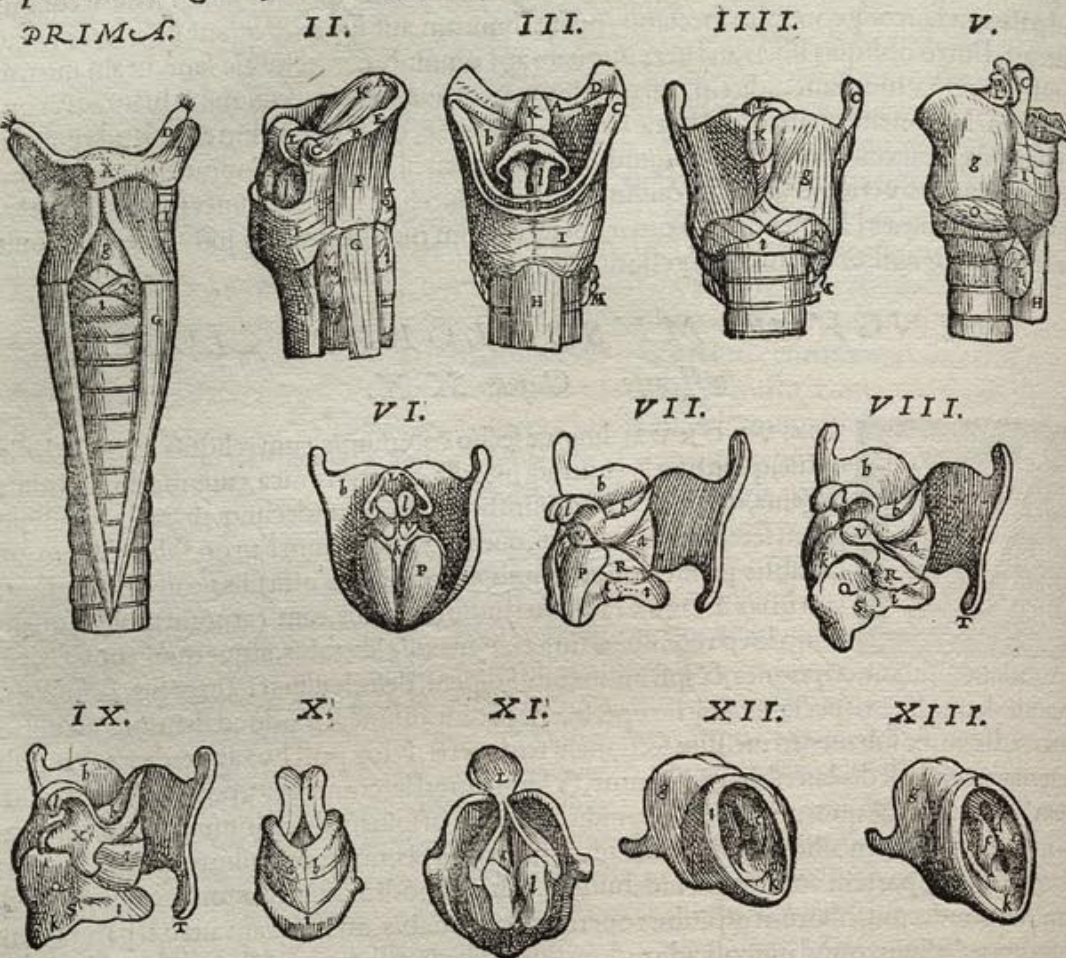
Ligamentum linguam faucibus colligans.

Y 2 gitur,

gitur, nimirum ut & basis linguae sit firma, & linguae finis promptè quoquoerum pertingat. At uerò si ligamentum in modicā linguae partem procederet, minus quidem, quam si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodū similiter linguae in cōmodū daretur. si rursus idem ad plurimum linguae spaciū pertingeret, neutiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes linguae extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguae functio, quod indies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum praescindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resciccamus.

DE LARYNGIS MUSCULIS. CAP. XXI.

QUONIAM in integris musculorum tabulis in praesentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, nō abs re fore putavi, in huius Capituli fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis u imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, una cum anteriori laryngis, & asperæ arteriæ caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sunt conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura eadem, quæ prima ex dextro latere commonstrat, quanquā hic non tantam asperæ arteriæ caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis u referentis latera resciccamus.

Tertia secundæ penitus respondet, nisi quod hæc ex posteriori facie eadē, quæ illa ex latere commonstrat, uerum & hic quoque ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperæ arteriæ proponit, resecto iam hyoide ossē, cum musculis ab illo, & à pectoris ossē, laryngi oblatis. Seruantur itaque adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprii.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quæ quarta, ex sinistro latere elegantè spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperæ arteriæ caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionē adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilagineum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, una cum musculis primæ cartilaginis secundam neclentibus. Dein primæ cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaque prima antrosum, atque à secunda sic reflexa occurrit, ut media primæ cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quod hic reclusos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundæ neclunt, rescidimus, ipsaque secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quod præter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundæ iungentium obliquos, & dein duos in tertie cartilaginis basi positos abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primæ alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectandā præbet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primæ committentibus.

Undecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerum hanc, ut & duas sequentes, ostendendæ laryngis linguae gratia delineauimus. Exprimitur itaque hic larynx, à reliquo asperæ arteriæ trunco, & suis communibus musculis libera, quæ asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suæ sedi incumbit, superiorēque faciem commonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quod hæc inferiorē laryngis sedem delineatā contineat. Decimatercia hoc à duodecima habet peculiare, quod laryngis rimam seu lingulam, magis coarctatam oclusamue repræsentet. Cæterum characterum index erit eiusmodi.

A In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, 2 & 3, humilior ossis hyoidis lateris superioris scutiformis cartilaginis alligatum processus, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.

D In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis lateris, à secunda figura inibi resectum, ubi E.

E ascriptum cernis.

F Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primæ cartilaginis sedi insertus.

In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex posteriori ossis summo, ad humiliorē primæ cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoque exprimit, at secunda dextrum tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & laeuum ferè uniuersum ostendit, & potissimum utriusque initium, Secunda dextrum & minimam sinistri portionem. Quinta uerò, sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusque insertionem proponit.

K Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab ossē u referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.

L Epiglottis, seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & u conspicuum.

M Glandula laryngis radici, ad asperæ arteriæ latera adnexæ, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior ue primam cartilaginem secundæ iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterque autem integer in quarta apparet.

O Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius ue lateris interior, secundæ cartilaginem primæ connectentium, in quinta solus sinister exprimitur.

P Musculus ab infima secundæ cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertie cartilaginis insertus. Sexta dextrum & sinistrum ostendit, septima dextrum, & quodammodo sinistrum.

Q Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.

R Musculus à latere secundæ cartilaginis, in tertia cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.

Y 3 S Sinus

- S Sinus secundae cartilaginis, in octava & nona notatur, cui inferior primae cartilaginis processus, T. us, T' in octava & nona insignitus conuoluitur.
- V Musculus in basitertiae cartilaginis situm obtinens. Sexta utriusque lateris musculum repraesentat, Septima dextrum, & sinistri portunculam, Octava etiam dextrum.
- X In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertiae cartilaginis basim in altero latere occupans, ac V caractere iam expressus.
- a Musculus ex tota primae cartilaginis longitudine enatus, ac tertiae insertus, aut musculus primae cartilaginis tertiae copulans. Decima dextrum a insignitus, & sinistri b insignitus indicat, oblata interim prima cartilagine. Septima uero octava & nona, integrum dextri lateris musculum a notatum expriment, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notauit.
- c Lingula seu rima, in medio laryngis obuia superior sedes, in decima figura conspicitur.
- d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quam duodecima apertam expressimus.
- e, e Duo sinus, utrinque unus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadit conspicui, in duodecima & decimatertia.
- f Callus in medio rimae apparens, ubi ipsa potissimum coniuget in decimatertia.
- g Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagine literis non insignitis adferat, illas quoque adnotabimus, g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in 1 figura, deinde in 2, 4, 5, 12, 13.
- h Prima cartilago, in tertia figura & 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.
- i Secunda cartilago anteriori facie conspicua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.
- k Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.
- l Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

RES laryngis cartilagine Libro superiori descripsi, tertiam cartilaginem, etiam si duplex sit, ne aliorum dissectionis Professorum placita prorsus inturbarentur, unius loco enumerans. Praeterea his cartilaginibus corpus similiter cartilaginofum, sed adiposae membranaeque substantiae etiam compos, incumbere retuli, quod *ωχλωπις* nuncupatur. *ωχλωπις* uero, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimulae seu fissurae lingularum, quibus tibiae instantur, perquam similem. Nunc autem harum cartilaginum musculos persequar, in Quarto libro ipsorum neruos priuatim enarraturus. Quando itaque ex pluribus cartilaginibus larynx, ut apte clauderetur, aperireturque, constructa est, & quia spiritus, retentionis uocisque occasione, motu uoluntario, & ex nostro pendente impetu moueri eam oportet, merito musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprii sunt, quidam alijs quoque partibus communes. Proprios humana larynx duodecim nascitur, atque horum quatuor primam cartilaginem, quam scutiformem uocamus, secundae, quae innominata est, iungunt, quatuor secundam tertiae coniectunt, duo tertiam primae copulant, & duo in basi tertiae cartilaginis, quae secundae coarticulatur, sedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen sex tantum explicauit, qui soli scutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego praeter eos sex, alios duos obseruavi, non quidem scutiformi cartilagini nexos, sed ipsi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi nequaquam ueniunt. Cuiusmodi uero ipsi sint, una cum reliquis iam ordine persequar, sumpto sermonis initio a proprijs, qui omnes, ut lingula laryngis aperiatur, claudantur, & rerum Opifice sunt procreati. Quatuor itaque primam secundae iunguntur, ad inferiora laryngis utrinque duo habentur, in priori parte ipsius uersus latera locati. atque hi breues sunt, sed lati, tenues ac carnosissimi, unus alteri incumbit, ac utriusque se inuicem fibris ad x literae similitudinem interfecit. Exterior namque, ab inferiori primae cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quae deorsum oblique in priora procedentes, secundae cartilaginis parti, priora laryngis spectanti inferuntur. Interior huic subiectus, ac in ortu fibrarum ductu exteriori omni ex parte similis, a secundae cartilaginis sede, quae primae subijciatur, originem ducit, primae cartilaginis humiliori sedi implantatur. huius fibrae ex postica parte, oblique in anticam ascendunt. Quatuor isti musculi, utrinque nimirum duo, intercostalibus musculis apprimere respondentes, primam secundamque cartilaginem inuicem adducunt, laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sane modum quatuor illos musculos interdum, neque id infrequenter locatos in scholis ostendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum anterioris nobis enarrati musculi seruantem, sed interim paulo crassiores.

Rursus

Rursus autem, quum alterum duntaxat adesse obseruauim, non semel ac praecipue in uiris, duos graciles, sed carnosos animaduerti musculos, qui ex media longitudine spinae secundae cartilaginis enati, ac tandem deorsum oblique ducti, in processu inferiores primae cartilaginis

Præfens figura, sexta huius Capituli fœti præposita, et omni ex parte respondet, nisi quod haec primam musculi speciem exhibet, quos a secundae cartilaginis spinâ, ad inferiores primae cartilaginis processum aliquid deducit. Atque C primam laryngis notatur cartilago, B uero spinâ secundae cartilaginis. C autem D duo musculi a secundae cartilaginis spinâ principium sumentes, ac in primam cartilaginem inserti.

interionem moliebatur. atque hi manifestè primam quoque cartilaginem secundae propinquius accommodabant, rimulâ illam, seu lingulâ hac functione arcantes. Ex quatuor uero musculis secundae tertiae committentibus, duo quoque utrinque habentur, ac unus quidem exactè in tota posteriore secundae cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinem, quae stomachum spectat, locat, qui carneo principio ab infima secundae cartilaginis radice, quae secundae coarticulatur, nervosa utrinque implantatione inferatur. Huic musculo per secundae cartilaginis longitudinem, quae fertur, sinus excutitur tantus quidem, ut musculo utriusque lateris ablato, secunda cartilago in acutam lineam, & ueluti dorsi uertebrarum spinam, inibi desinere uideatur. Alter musculus nunc dicto contiguus, & omnino carnosus, a secundae cartilaginis sede enascitur, quae primae cartilaginis internam regionem respicit, primaeque cartilaginis inferiore processum admittit. Ex hac itaque sede praefens musculus, carnosum latumque principium ducens, ac sursum oblique protensus, tertiae cartilaginis inferitur, totâ sui lateris tertiae cartilaginis radice sedem occupans, a priori musculo non amplexâ. Hi quatuor tertiae cartilaginem utrinque ad exteriora laryngis retrorsum evertunt, lingulâ, aut ipsam, si uoles, laryngem aperientes. Atque duo quidem primi posteriore cartilaginis secundae sedem occupantes, recto motu id praestant, reliqui autem, ut obliquo situ praediti sunt, ita quoque tertia cartilaginem in posteriora oblique reuollunt. Nonus & decimus, qui tertia primae copulat, etiam utrinque sunt lingulâ, & ut ceteri laryngis, carnei, enascuntur autem inuicem continui ex media primae cartilaginis sede, secundum totâ ipsius internae sedis longitudinem. Dexter (id est de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quâdam ipsius inscriptiones, adeo illi impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur. hic a principio oblique sursum ascendit, & dextrae tertiae cartilaginis partis anteriori sedi implantatur. Duobus his tertia cartilago primae adducitur, illorumque beneficio duae tertiae cartilaginis partes, contractis nimirum musculis coniuuent, ipsa quoque lingula horum potissimum auxilio comprimitur. Hi sane musculi omnium totius corporis cum temporalibus, pro ipsorum mole, ualidissimo funguntur munere, quum tot musculis expirationem molientibus, in spiritus retentione opponantur, quâque & huc quoque reliqui laryngem arcantes musculi faciant. Undecimus ac duodecimus, in basi tertiae cartilaginis consistunt, ea nimirum regione, quae stomacho larynx committitur, tertiaque cartilago secundae cartilaginis coarticulatur. Sunt autem ab utroque latere singuli, qui ex radice tertiae cartilaginis, quae haec primae proxima est, principium sumunt, & secundum basim tertiae cartilaginis modice sursum protensi, ad tertiae cartilaginis medium (ubi duae ipsius partes inuicem colliguntur) finiunt, se mutuo inibi contingentes. Sunt itaque praesentes musculi breues, & exteriùs quodammodo pyramido rotundi, intus uero omni ex parte cartilaginis tertiae conati, & ubi se inuicem contingunt, latiores crassioresque sunt, quam statim in ipsorum exortu. Ambo musculi tertiae cartilaginis basim costringentes, atque duas eius cartilaginis partes inuicem comprimentes lingulâ claudunt, arcantque. Et hi sane argumento sunt, tertiae cartilaginis necessario esse geminam, quum si simplex esset, ab illis musculis costringi haud posset, uti neque a duobus tertiae primae iungentibus ocludi, neque a quatuor secundae tertiae necentibus aperiri potuisset. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngis gemi arcant, quatuor scilicet primam secundae necentes, & duo tertiae primae committentes, ac demum duo in basi tertiae cartilaginis repositi, quatuor uero ipsam referant illi nimirum, qui tertiae secundae committunt. Alij autem musculi, quos communes uocamus, utriusque etiam motus duces sunt, per quem spiritalis meatus lingula uel amplificatur, & comprimitur. Horum primi duo utrinque singuli, ex tota propemodum inferiori hyoidis ossis sede principium ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguique uisuntur. Hinc deorsum protensi, & mutuo internis lateribus abscedentes, singuli in sui lateris inferiore primae cartilaginis sedem implantantur, tanta latitudine atque ipsorum originum est latitudo. Toto autem descensu, quae anteriori primae cartilaginis sedi exporrigunt, ipsi fibrosis tantum nexibus in eum modum haerent, quo incubentes inuicem musculi mutuo committuntur. Porro ad praesentium musculorum insertiones, quae non minus, quam eorum origines carnea existunt, alij duo musculi, quae propemodum ampli primae cartilaginis implantantur, ab interiori regione ossis pectoris in iugulo carnea, sed non latis principijs

Y 4

cipijs

cipijs ortum ducentes, qui sursum secundum anteriorem asperam arteriam sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primae cartilaginis sedem inferuntur. Quintus ac sextus communium laryngis musculorum, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli. Stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uertebrae ceruicis respiciente, secundum stomachi longitudinem principium sumunt, adeo inuicem continui, ut utrorumque musculorum idem unitumque principium esse propemodum dixeris. Hinc amplius & carnosius, uersus priora transuersim protensi, lateribus primae cartilaginis, secundum ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impenso ipsi connati continuique. Hi quos postremo recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primae cartilaginis latera, secundae cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uero ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem a posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verum his contrariam functionem adipiscuntur musculi, a pectoris osse, primae cartilagini inserti, illi namque humiliores, primae cartilaginis sedes contrahunt, easdemque deorsum uellunt, nonnihil una contrahentes stringentesque asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neque plurimum dilatetur.

Præter hos sex, alios duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radici eius corporis, quod laryngis censeretur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationem) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reiciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantum descriperit, omnes tamen octo, primae cartilagini committi postmodum sermoni subnexuit. Porro his duobus id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibus potusque depressum denuo eleuent, ipsorum namque principijs uersus hyoides os tractis, operculum illud erigi conspiciunt. Veruntamen musculi, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruauimus, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo potere euersum eleuatumque laryngis operculum facile comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngis beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicuntur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs in digent musculis. Larynx rarè aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membrana articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipue cartilaginis tertiæ partibus, quæ primam cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem succingente tunica, cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione ne, uti modò subiiciam, discas, optarim.

LARYNGIS MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

Administratio primi & communium.

ABRICAM laryngis hunc in modum in boue primum, aut in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagine operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuo adesse oportet) uicem gerant, deinde dissectis hyoidi ossi proprijs musculis, statim tibi occurrent duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculi a cartilagine radendo, ad ipsorum usque insertionem sequeris. Cæterum pari ratione a pectoris osse ad primam cartilaginem ductos, primam ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usque cartilaginem, cui inferuntur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligenter intuitus fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumque intima duces, ac laryngem cum stomacho effaucibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lanij bouum laryngas execare consueuerunt. Liberatam postmodum laryngem cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abiectam lingua, uersam laryngem Sodali, ac tecum Anatomes studio tenendam porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulo fuit, præstatis ingenij luuenis, ANTONIVS SVCCA, nostræ communis Bruxellæ, adeoque totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematicæ cognitionem, magna & rara spes. Hac itaque ratione accommodata larynge, mox musculi ex stomachi

stomachi posteriori parte ad primae cartilaginis latera productos inspicito, quod ut fiat promptius, ipsos longa sectione, ubi capita sese contingunt, diuidito, & hamulo, aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum à stomacho ad primam usque cartilaginis latera accurate separato. Licebit modò sex horum musculorum, laryngi communium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris, quo facto, omnes ilico à prima cartilagine liberabis, atque ad duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem conferes. Linguae tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & stomachi interiori ipsiusque demum operculi radicem orbiculari linea incidis, ac hamo exceptam modo excoriabis. Mox enim illorum musculorum fines in promptu erunt, quos postea quam ad hyoides os, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente separando deduxeris, ab osse ipsos dissecabis. Vt autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito depressis, ipsorumque capitibus uersus hyoides os attractis, operculum euerit, atque antrosum terendi eleuarique conspicias. Modò & hos quoque musculi & stomachum, ipsumque si libuerit, operculum à larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagine, cum duodecim ipsi proprijs musculis solae relinquantur. Quum tamen reliquam asperam arteriam partem à secunda cartilagine abiecas, inspicito glandulas hominis laryngi appositae, & ut in Sexto libro exequar, utcumque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorsus reperies substantiam, ad secundae cartilaginis latera repositam, & musculo cuiusdam similem, qui septimus & octauus communium laryngis musculorum in boue censeretur possit, quum interim homo eius substantiae, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesque obtineat glandulas. Cæterum nunc tempus est, ut ad amussim lingula seu rimam formam intuearis. cernes enim laryngem superioris parte & inferiori amplam esse, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, substantia conformata. Vt uero hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasque, priusquam musculorum sectionem auspiceris, dextre manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendens, indice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inserto, sinistrae autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistrae manus digitis, secundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextrae manus indice, tertiæ cartilaginem extorsum euerteris. Liquidissimè enim hac ratione inspicies, quæ singula aperiantur. Si uero sinistra manu secundam primam adduxeris, & dextrae manus pollicem ac indicem, tertiæ cartilaginem uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes coniuere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum organum, qui hodie sese Galenicis profitentur, contentandam, & idem corpus, *γλωττίδα* uel lingulam, & *ὑπογλωττίδα*, seu laryngis nobis uocatum operculum esse opinentur, ignorantes profectò lingulam in medio esse laryngis, ac tibi arum linguis, quibus illæ inflantur, quam simillimam existere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utcumque uisum fuerit, & claueris, & aperueris, proprios laryngis musculi dissecabis, à quatuor primae cartilaginis secundam nec tentibus auspicatus. Leui itaque ac transuersa sectione, exteriorem musculum à scutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorem simul conuulneres, hoc ablato, interiorem similiter à secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum intersectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duorum sint, rimaberis, sed etiam, dum stomachum à larynge liberabis, diligenter expendes, num eos, quos interdum obseruari dicebam, musculi reperturus sis, qui à secundae cartilaginis spina, in primae cartilaginis humiliores processus inferuntur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primam iungentibus à larynge relectis, in altero laryngis latere processum inferiorem primae cartilaginis, à secunda liberabis, ac primam hac ratione à secunda antrosum relectes, duos inspecturus musculi, tertiam primam colligantes. Vbi hos utcumque examinaueris, integrum erit exiguo, sed acutiori cultello primam cartilaginem, à reliquis duabus adimere, aut si uoles, ad duos musculi illi tertiam nec tentes appensam seruare, ac postmodum te ad quatuor tertiam secundam nec tentes conferre. quos licebit à suis principijs, quæ ex secunda cartilagine sumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inferuntur, deducere. Postremo qui in tertiæ cartilaginis sunt basi, auferes similiter quoque eorum principia primum liberans, ac ad finem usque, quo se mutuo contingunt, deradens, huiusmodi enim administratione perpetuo integrum erit, musculorum functionem discere, dum scilicet ipsorum principia ad locum, unde originem sumunt, attrahuntur. Ablatis musculis cartilagine inuicem separabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingula substantia perspectissimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

DE

Alius uicini-
quam sectio-
nis ordo.

Brachij mo-
uentis quot.

Primus bra-
chium mouen-
tium.

VICINITATIS quidem ordo, antemusculos brachium mouentes, capi-
tis & dorsi, & scapulae motuum duces oportuisse describi indicabit, si de-
mum partes iam dissectis uiciniore prosequi instituti esset. Verum quum
integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes admi-
nistrari nequeant, multoq; minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dor-
si administrare datū sit, operæpretium me facturum duxi, si brachij & dein
scapulae motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggre-
diar. Quamquam si secus cuius uisum fuerit, Capita facile ita transponantur, ceu ego, in horum
Librorum epitome sectionem non moratus, sed uicinitatem potius secutus, præstiti adeo, ut
cuius integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout sibi musculorum tradendo
rum seriem proponer. Brachium itaq; antrosum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sur-
sum ad ceruicē caputq; & deorsum ad thoracis latera mouetur: & præter hos motus quodam-
modo in gyrum quoque agitur, aut ita circumuertitur, ac si baculum aliquem, in utraque ma-
nus non flexas, sed secundum longitudinem tantum mutuo appositas acciperes, ac deinde al-
ternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodum enim baci-
lum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrosum prominent, illo modo mouere pos-
sis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propen-
dens seruaueris, semper circumuerti poterit adeo, ut brachium triplici motu genere agatur.
Brachium itaque pectori unicus adducit musculus, originem sumens¹ ex media pectoris
ossis latitudine, & ipsi inferis cartilaginibus, deinde quoque priuatim² ex septimæ & octauæ
costæ cartilaginibus, & ex media clauiculæ sede, qua hæc pectoris os spectat. Principij pars a
clauicula procedens, omnino carnosæ apparet, quæ uerò ex pectoris ossis secundum dextrum
sinistrumq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, nervosior membra-
nosa, & minus crassâ uisitur. Attamen, quæ ex ossis pectoris latere, ipsiq; in articulis cartilagi-
nibus pronascitur, penitus iam carnosâ existit. quæ uerò priuatim ex septimæ octauæq; costa-
rum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranea, & tenuis aliquo-
ulque conspicitur. Musculus ex his principiis prodicens, & paulatim crassior carnosiorq; red-
ditus, sensim arctatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & neruo, admo-
dumq; robusto, sed breui³ tendine, humero secundum ipsius longitudinem implantetur. Fit
uero tendinis huius insertio, subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, non
nihil interim in priora uergens. Huius musculi fibræ inuicem uariant, & paulò ante tendi-
nis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundum totam tendinis ampli-
tudinem, ad x. literæ similitudinem sese decussatim interfecant. Quæ enim ex clauicula, & me-
dia pectoris ossis longitudine clauiculæ proxima enascuntur, ex superioribus deorsum obli-
quæ in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundum totam ipsius amplitudi-
nem efficiunt, carnosæq; toto ductu, præterquam in musculi in humerum insertionem, perma-
nent. Sed quæ ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimæ & octauæ costarū cartilaginibus pri-
uatim originem mutantur, oblique sursum protensas, inferiorem tendinis partem, secundum
ipsius latitudinem constituunt, & citius carnem ipsarū, qua implentur, suffulcunturq; quam
superiores amittunt. Superius enim ad insertionem usque, musculus carneam naturam refer-
uat, inferius autem multò ante insertionem, liuidus nerueusq; conspicitur, quod superiores fi-
bræ procul dubio, propter breuiorem ductum adeptæ sunt. Id namq; omnibus commune esse
diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motus ipso-
rum ratione feruntur. Cæterum superiora inferioraq; in tendine uoto, non quæ humeri caput
propinquius accedunt, aut remotius ab illo reclinant, sed ad tendinis, quæ secundum latitudinem
perficitur, insertionem, has positionis differentias in præsentī refero non secus, ac si hanc char-
tam, subdita altiore superiore uel dicerem. Est itaq; musculus hic quodammodo quinquila-
tris, sed inæqualibus costis constitutus. Vna namque, secundum mediam clauiculæ longitudi-
nem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinem procedit, tertia secundum insertionis lon-
gitudinem fertur, quarta à media clauiculæ sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquo
rem proficiscitur. quinta uerò à remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis
mucronatam cartilaginem protenditur. Atq; hæc costa, illa demum est, quæ anteriorē cavitatis
axillæ sedem efformat, posteriorem uerò ille constituit musculus, quem brachij deorsum dor-
so ad mouere audies. Cæterum ut brachij pectori adducens musculus, differentes fibras, ac la-
tum

tum & amplum, uariumq; principium sortitur, sic quoque alijs atque alijs pectoris regiō-
bus brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibræ, à clauicula, & superiori pectoris
ossis sede educæ contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium addu-
citur, sin inferiores fibræ tendantur, præsens musculus humilioris brachij ad pectus addu-
ctionis opifex fit, si quidem ad⁴ mucronatam cartilaginem, & spurias costas, quæ ueris uicini-
ores sunt, brachium allicietur. At si utraq; laborauerint fibræ, in neutram partem brachium
inclinans pectori adigent. Quia igitur hic musculus amplum, atque ex uarijs natum ossibus
principium obtinet, & fibras sese interfecantes, contrariæq; serie ductas, & ad hæc motus etiam
differentes ad ipiscitur, nihil obstitit fortassis, ipsum geminum pronuntiare, ac duorum mu-
sculorum loco cum aliquot etiam dissectionis Proceribus enumerare, quamquam unius dunta-
xat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verum quum inferior musculi pars, quæ hu-
miliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor,
& secundum profundum tenuior superiori euasit, quæ sursum magis membrum agit, & cui
uehementior ualidiorq; functio concredita est. Præter hunc musculus (pace interim Ga-
leni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij musculos pri-
mum enumerat, quemq; iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spu-
rias costas brachium adigere scribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere
posset, quum hunc oblique sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulum hu-
meri prorepere Galenus recenset, & illum in membranam desinentem exilitatem, articulo
inferi affirmet, propter humeri ossis⁵ sinum, exterioris caput musculi flexentium cubitum an-
terioris amplexantem. Nec quispiam me illum oscitante cum cute auferre arbitrabitur, qui
aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et
quomodo, quæ uel fibræ cuiusdam ex mammarum regione incipiens, & aliorum superficie
incombens, etiam si uel fibræ cuiusdam crassitiem duntaxat æquaret, à quopiam in homine
ignorari posset: si demum⁶ inter illum, quem modò recensui, musculum, & illum, quem bra-
chium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi pars, cuti subiecta
adimeretur, illa pars necessariò (utcumq; quis uel ultro illum rescare proposuisset) semper sese
offerret, quæ inter duos illos musculos sese insinuans, articulo proxima esset. At quorsum atti-
net, mihi hic oscitantæ exclamationem prætexere, quum uerbulo Galeni simiarum, me au-
tem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus, cum cæteris
innumeris attestetur homines enim hoc priuantur, uerum in simijs & potissimum caudatis
(quorum mihi maior copia, quam non caudatarū accidit) ad hunc modum obseruatur. Cute
detracta, is quem nos in homine primum occurrere diximus, pari modo in simijs cōspicitur,
nullo prorsus alio tectus musculo. Verum sub huius humillima⁷ costa seu latere, super obliqui
abdominis musculi (quem descendente uulgo dicimus) principium, gracile membraneumq;
musculi initium reperitur, longè sub papillæ regione consistens. Initium hoc carnosum euadens,
sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum
oblique ad articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans.
Neque huius musculi insertio, ut neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato,
in conspectum ueniunt, atque id non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, etiam si hominum
duntaxat medicinam nonnulli sese proficere iactitent, uenit obseruandum. Nisi enim hunc Ga-
leni musculus, suo progressu ita occultatum, & tantum membraneo principio modicè admo-
dum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Admini-
strandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum Galenus passim illum in alio-
rum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub
cute exporrectum minus rectè tradiderit. Quamuis interim sedulo studiosos hortor, ut meæ
sententiæ non ita promptè, propter Galeni obseruantiam, ascribentes intueantur, num &
homo quoque cum simijs illum musculum communem sibi uendicet, & rursus num caudatis
simijs in aliorum superficie (ut Galenus testatur) extet. Præter hunc, Galenus alium descri-
bit⁸ musculum, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem esse existimat. Iste profe-
ctò in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori
uersus elatiora admouet, imò scapulae gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est, quod
& ipsius origo, & ductus, illiusq; tendinis insertio, luce clariùs, & præcipue in homine demon-
strant. Principium enim sumit sub⁹ musculo, quem ego brachium pectori accommodare re-
tuli, & ille huic omnino substernitur. Enascitur autem carnosus principio à secunda, tertia,
quarta & quinta, nonnunquam (sed perquam raro) & sexta, superioribus thoracis costis, non
quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pe-
toris

Musculus
brachium pe-
ctori addu-
cens, quo simia
abundat.
Li. 5. de Adm.
nistrandis se-
ctionibus, &
13. de Partium
usu.

Musculi qui
scapulam an-
trosum ag-
it, Galeno ma-
le pro brachij
motore haberi.

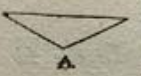
Li. 5. de Ad-
m. sect.

pectoris ossis, sed antea quam costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam desinere incipiunt, nec prorsus recto tramite, recta uel linea nascitur, sed quasi digitis quibusdam, ex costarum ossibus longius exortis procedit. Hinc ad exteriora porrectus angustior, sed crassior efficitur, quousque ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumque tendit, carne mixtum finiat, quo processus anchorae imaginem referentis interno lateri implantatur, illic neruosiore euadens, ubi is processus ex suo appendice neruosiorem interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recensimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sane, sed admodum adhuc obscure, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modice extuberat, deinde nullam scapulae regionem uacare, praeter hunc processum reperias, cui tendo ille commode implantari possit. Ad haec, si musculi huius naturam ad amissum perpendas, procul dubio cum alterius alicuius usus gratia, tum etiam praecipue huius musculi insertionis occasione, illum scapulae processum a Natura productum astrues, quandoquidem processus is, musculolo illi non mediocriter aptam insertionis sedem exporrigat. Huius musculi fibrae sese non decussatim intersecant, quemadmodum musculi, qui nobis brachium adducere dictus est. Quum itaque hoc fitu ac figura musculus iste a Natura creatus sit, qui obsecro, ad altiora, quam primi musculi superior pars, brachium pectori admovebit? Eius enim principium, longe a prioris musculi superiori principio superatur, quum hoc a clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum oblique feratur, illud uero ex secunda costa & tertia, primum, ut uel elatissime procedat, longeq; inferius habeatur, ac minus obliquum ductum, quicquam ad superiora ferre pertinet) molitur. Quamobrem si haec omnia haud segniter perpendas, & Galeno concesseris musculi insertionem, quae e regione humeri capitis perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere necessario fateberis eam, quam musculus iste molitur brachij adductionem, neque humiliorem, neque altiore fieri ea, quam a primo musculo effici dudum dixi. Quum itaque solius scapulae gratia, non autem brachij, musculum hunc procreatum in hominibus certissime noui, ipsius denuo in scapulam mouentium musculorum enarratione sermo instituetur, ac proinde etiam in praesentia reliquos brachij motores aggrediar. Vnum igitur musculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem esse censeo, & qui brachium ad superiora attollit, pariter quoque unum statuo. Est porro hic musculus carnosus, uaria quoque, sed continua principia sortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. ex media enim clauiculae parte, secundum ipsius longitudinem, quae scapulam spectat, principium ducit, musculolo brachium pectori adducens contiguus. Deinde ex summo humero, ubi is clauiculae committitur, & tota quoque scapulae spina musculis hic exoritur. Ex tota hac clauiculae, summi humeri, & scapulae spinae regione, principium nerueum continua linea nascitur, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq; admodum & extuberans efficitur. Mox a principio musculus carnosus permanens, in angustum sensim, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne neruosaq; substantia mixto, robustoq; ad humeri ossis latitudinem, non modice sub ipsius ceruice inseratur. Ipsius insertio, quae intus, quam extra neruosiore est, non ad amissum secundum transversum perducitur, sed modice obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihil minus quam decliuus recta uel (etsi Galenus secus attestetur) est, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum musculo brachium pectori adducens, quam secundum rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem praefert, ac proinde a similitudine, illum Graeci *δελτοειδής* appellant. Quemadmodum etiam ob id, quod humeri ad scapulam articulo, quem *δωρεν* Graeci uocant, insertitur, illumq; quodammodo coregit, eundem musculum nominari, ego autem toto sermonis contextu, musculum appellabo brachium attollentem. Ceterum costae, musculum hunc describentes ita se habent. Prima a media clauiculae longitudinis sede, ad summum humerum extendit, & hinc per scapulae spinam, ad eiusdem usque basim. Secunda, a clauicula oblique, deorsum ad insertionis internū latus ducitur, aut ea est, quae hunc musculū, & brachium pectori reducens musculum intercedit ea regione, qua inuicem ambo committuntur. Tertia uero costa, a scapulae basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externū latus insertionis oblique, deorsum in priora contendit. Ceterum ueteres Graeci, qui suos pueros corporis fabrica sedulo docebant, omniaq; ut uerisimile est, ad quasdam species puerorum gratia referebant, hac triangulari figura non contenti, uidentur & exortum praesentis musculi cuius a trianguli uertici assimilasse, quem musculus non antea ostendit, quam suo principio undiq; liberatus, in planum ponatur.

Secundus brachium mouentium.

Li. 8. de Administ. sect.

Notat tri-
anguli, de quo
hic agitur uer-
ticem.

ponitur. Quum enim ita extenditur, principij pars, quae brachium pectori adducens musculolo proxima est, & deinde quae ad basim scapulae habetur, ambo magis prominent, & attolluntur ea parte principij, quae a summo humero pendet, quasi ualde obtusum trianguli uerticem haec pars exprimeret. Hunc autem triangulum efformabis, dum alicui longe costae duas alias breuissimas adijcias, duae enim haec obtusum angulū efformabunt, cui praesentis musculi exortus effigies a Veteribus comparabatur. Huius fibrae inuicem non aliter uariant, quam quod anteriores, quae clauiculae debentur, deorsum oblique in posteriora ferantur, posteriores uero, quae a scapulae spina pendent, oblique in priora descendant. Quae autem a summo humero, & ipsius cum clauiculae articulo pronascuntur, recta deorsum procurrunt, nullo tamen interrim pacto musculi brachium ad pectus ducentis fibrarū ritu, se inuicem decussatim intersecant, nihilominus tamen ob inscriptiones nonnullas oblique ductas, fibrae implicari parumper conspiciuntur. Si itaque musculi pars, quae a clauicula principium ducit, tensa fuerit, brachium sursum ad anteriora colli, & faciem attolleret. Si uero fibrae a summo humero, & clauiculae sede ipsi commissa, originem mutuantur contrahantur, brachium recta, & in neutram partem uertens allurgeret. At si posterior musculi pars, ex scapulae spina prodiens in se colligatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq; occiput, brachium agetur. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quae diximus, ossium non exoriantur, sed duntaxat instar crassioris lineae, undecurueque a prominentiori illarum sede adeo, ut parua omnino initia crassities occurrat. Neque id prorsus negligendum est, quum praeter hunc musculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium hoc donatum musculo, alio egeat, qui eodem cum illo furtagur munere. Quamquam non ignorem, Galenum hic alios quosdam describere, at id tam uere, ut sibi in Decimotertio de Partium usu, & Quinto de Administrandis sectionibus minime constet, cuius loca si omnia prosequer, in nimiam prolixitatem praesens Caput excreseceret. Quapropter unumquemque dissectionis, & Galenicæ doctrinae (quam omnes amplecti debemus) studiosum sedulo hortor, ut haec nostra cum Galeni lectione, diligenti interim inspectione, & sectione, quam suo loco statim prosequar, adhibita, conferre haudquaquam indignetur, hocq; adhuc addi sinat, cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachij attollentis, cum hominum musculo. nam & in illis animalibus hunc musculum, uel Galeni gratia, non ignauiter aggressus sum. Canes autem, equi, boues in hoc articulo, non solum in ossibus, sed maxime in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. Musculus brachium recta ad deorsum agens, contrario munere illius musculi fungitur, qui omnibus suis contractis fibris, brachium pectori admoet, seu in anteriora agit, hic quoque carnosus similiter & crassus est, & inter ceteros huius articuli musculos utcunque teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulae basi angulo, a basi quidem modicam principij partem assumens, sed insignem ab inferiori scapulae costa, ex media enim costae illius longitudine, basi scapulae propinqua, & ab externa gibbae humilioris basis eius anguli sede, continua carnosaq; origine nascitur. Ad medium igitur longitudinis, inferioris costae musculus hic, a scapulae osse abscedit, & modice sursum in priora tensus, humerum seu brachij os accedens, in ualidum breuemq; sed latum cessat tendinem, illi ferè forma respondet, quem musculus brachium pectori adducens, humero inserit. Neq; solum forma (quam ad latitudinem & crassitiem ac insertionem, secundum humeri longitudinem refero) praesentis musculi tendo, illius tendini respondet, quia ad pectus mouet, uerum in eandem ferè regionem, illi duo musculi implantantur, in eorum medio interuallū demittentes, cui tendo musculi inseratur, quem deorsum uersus dorsum, ad illa brachium mouere paulo post subiiciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulae costa pronati, paulo uicinius humeri capiti implantetur, quam illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Neque hic rursus me fugit, praesentem musculum inter brachium circumuertentes, a Galeno perperam recenseri, atq; ab illo musculum triangularem, & scapulae gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium classis ponendum, ab ipso autem ductus brachij ad dorsum poni. Verum studio, quum mihi res secus habere uideatur, ab ipsius dogmate recedo, uti profecto & tu quoq; es facturus, ubi affectu exuro, & iam admonitis sectionem aggredieris, aut debite administrantibus astantibus. Nollem enim mihi hanc fidem ex Libro dari, quum certa semper lege orem, ne qua fides Libris in ijs partibus habeatur, quae nondum per sectionem uisae sint. Brachium deorsum trahitur, a magno quodam, latoque admodum musculo, qui a spinarum apicibus, quae a sexta thoracis uertebrae spina, ad ossis sacri usque medium habentur, principium sumit, non quidem id pluriū brachij motuum opificum modo crassum, sed omnino instar amplae membranae tenue continuumq; ac recta linea a dictarum modo spinarum apicibus pronatum.

Tertius brachium mouentium.

Li. 8. de Partium usu, Li. 5. de Administ. strandis dissectionibus.

Quartus brachium mouentium.

Z Verum

Verum ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptaui, eamque costarum regionem contingit, quae maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumque efficitur, & uniuerfus musculus ad eum modum auctus, in angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundum ipsius longitudinem, in medio tendinis brachium pectori admoventis, & tendinis qui brachium recta ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inaequalibus conformatur costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quae secundum dorsi longitudinem porrigitur, alteram, quae ab osse sacro, perilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillae cavitatis uallum constituit. Tertiam uerò praesentis musculi costam, à sexta thoracis uetebrae spina, super angulum scapulae, quae basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque haec transuersim quodammodo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inaequalitate, etiam huius musculi fibrae differunt, quae enim per ilia, et spuriarum costarum extrema sursum porriguntur, prolixissimae, ac minus obliquae sunt, quae uerò ad inferiorem uetebrae thoracis spinas enascuntur, breuiiores sunt, & transuersim magis prorepunt. Musculus istemotus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarum uarietate, praestans. quandoquidem prout superiores fibrae, aut inferiores in se colliguntur, contrahunturue, ita quoque deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur.

*Lib. de Partibus
vitiis, & de
de Admini-
strandi dis-
tinctionibus.*

Porrò musculus hic, dum scapulae humilioris transcendit angulum, fibris quibusdam scapulae committitur, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Galenus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum detractionis scapulae ad inferiora autorem esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite, saltem unicuique musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamè, ut res sese habet, hic subterire queo. Praesens enim musculus, dum humilioris scapulae basis angulum integrit, scapulae ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, coniuguis uisitur, neutiquam autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculus, regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturque. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic, nullam in scapulam molitur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo scapulae superuehitur, scapulae innasci darè, id tantum me Hercules transuersis perficitur fibris, illis inquam, quae in elatissima suae originis sede habentur, atque à sexta, septima, octaua, nona & decima thoracis uetebrae spinis dependent, quae sanè non deorsum scapulam mouerent, sed recta ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, aliàs à spinis, quàm Galenus arbitrat, principium ducit, nam aliquotusque illi musculo substernitur, quem scapulam mouentium secundum numeramus, quemque Galenus inter posteriores scapulam mouentes, Demissiores uocat, amplum hunc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere astruens, ubi ille demissior scapulae musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulae motoribus sermonem instituemus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumque esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primum ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tantisper efficit, donec membrana ampli & tenuis musculi naturae, quem buccas mouere diximus, respondeat, humerumque implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum praecesserunt confectionum Proceres, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes lauisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & canibus, plurimisque quadrupedibus ipsum obseruauì, non tamen in omnibus aequè latum carnosumue. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carnosissima, secundum spinarum totius longitudinem firmius subditis organis, quàm alibi connascitur haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verum in ea sede, qua membrana è regione quinq; lumborum uetebrae confistit, illudque os contingit, carneis, sed tenuibus rarisque fibris adaugetur, quae sursum oblique uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arcum collectae, musculum amplum ac tenuè exprimunt, qui in mucronem desinens obscure, uixque admodum in humerum implantatur, tendini

*Musculus alius
in quo simiae et
canes abun-
dant.*
*Lib. de Partibus
vitiis, & de
de Admini-
strandi dis-
tinctionibus.*

tendini eius musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriae eius musculi membranae adnasci. In equis quoque, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus, unde etiam consulo illum in boue potissimum perpendi, quod fiet promptissime, si excoriati bouis axillam inspexeris. Apparebit nanque is amplus, & conterminis musculis rubicundior, & ceteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatam relinquunt eo, quod carnosam membranam unà cum cute auferre, inter excoriandum confluere, atque ideo etiam tantam praesentis musculi partem, quanta nondum protrahitur, & insigniter carnosam apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios trahere, qui longe acutiori cuspello, maioris mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoque crit, excoriati cutem iubere tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam cõtèpleris, obseruesque huic musculosa carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm amplo illi musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atque haec in simia, & quae proximè nominata sunt, animantibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantum uis rectè cutem ab adipe, & quum obeliscus accidit corpus, adipem à membrana carnosam, laceraui uel semper disseci. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem postmodum à membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbibat musculis, ac deinde manibus membranam tetendi, sed haec tenus illam nullis carnosissimis fibris, secundum thoracis latera nutritam auctamque obseruauì, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi secanti unquam affuerit, membranam hanc musculosam fieri, asserere ualuit. Praeterea si membrana, quam musculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articulo saltem ligamento neceretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranæ carnosae in humerum fieri, audacissime pronuncio. Nam praeterquam quod membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas comonstrat, integrum est eam per totam axillae regionem, ab huius loci musculis, & articulo non minus liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij infereret. Porro quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num haec, quae de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissectionibus iam admoniti altare possint, his prolixius immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quod non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores eius musculi fibrae, quem nos brachium deprimerè asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitrat, huius membranæ carnosae musculi beneficio, brachium recta deorsum, & in neutrum latus inclinandum duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fibras nancisceretur. Ceterum in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et inferior musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibrae deprimentis musculi simul agunt, accedente unà quoque brachij pondere. Atque duae iam dictae musculorum partes, istae sunt, quae axillae cavitatem efformant, quasque in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos occipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Graecis *ἰναι* quoque appellatos. Qui brachium circumagunt, tres mihi constituuntur muscoli, omnes ex scapula ducentes originem, & latis tendinibus, articulum continentibus membranis implantati. Primus itaque, qui ordinem brachium mouentium quintus haberi potest, scapulae sinum occupat, qui inter superiores scapulae costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit enim à scapulae basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulae cavitatem implet, ossi semper ualide, ac si ab ipso toto progressu enascetur, cõnatus. Quum uerò ad superiorem ceruicis scapulae sedem pertingit, sub ligamento ualidissimo, seu nimum humerum interiori scapulae processui (quem anchorae assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumque cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissimè, obliqua quodammodo insertionem implantatus. Est itaque musculus hic oblongus, & exterius gibbus, intus autè illi respondet cavitati, quam implet, deinde fibras secundum suam longitudinem exporrectas habet, quae si brachium attollentis musculi fibris cõferantur, transuersae prorsus existit. Huius musculi Galenū nō meminisse opinor, nisi fortè inter brachii attol-

*Axillam
ualli.*

*Quintus
brachium mouen-
tium.*

lētēs (quos uarios, neq̄ semper eodē recenſet) illū reponat, quāuis ipſi ad ſuperiora cōtractio, quam obſcurē uerſus anteriora molitur, præcipuē demādata nō ſit. Deinde Galeni deſcriptio num nulla illi cōgruit, etiā ſi ſcapulæ eminentiori coſtæ quendam exporrectum obiter narret, quem ſi quis hunc noſtrū eſſe dixerit, nō tamen ipſi inſignem cum brachium attollente muſculo connexum (imō uix contactum) tribuere poterit. Sextus brachii mouentium muſculus admodū eſt carnoſus, ac concauā internamq̄ ſcapulæ ſedem opplet, ex baſi toriſ ſcapulæ car- neā originē deducens, & in trianguli uerticē, ad ſcapulæ formā tantisper arcuatus, dum in inte- riorē articuli regionē pertingat, cui amplo tendine, quaſi in ſemicirculū implātatur. Huius mu- ſculi ſuperius latus illi admodū continuum exiſtit, quem poſtremō recenſui, ad eodē ſanē, ut niſi diligenter animū adhibueris, uterq̄ unus eſſe tibi appareat. illumq̄ muſculum ad elatiorē ſca- pulæ coſtā, in flexionē in anteriora ſecille, atq̄ ita etiam portionē gibbæ ſedis ſcapulæ occupare aſſeres. Septimus uerō brachii mouentiū muſculus ille eſt, quē Galenus in Decimotertio de Partium uſu (nam in Quinto de Adminiſtrandis ſectionibus omnes à ſcapula in humerū por- recti muſculi mirē cōfunduntur) brachium retrorſum, ad dorſum agi credidit, illū enim, qui uerē id munus præſtat, quemq̄ inter huius Capitis muſculos tertio loco recenſui, Galenus cir- cumuertiens ad exteriora uice deſcripſit. Ceterū hic ſeptimus muſculus, cuius ope brachii ad exteriora circumagi ſcio, uniuerſum ſcapulæ gibbum, quod ſub ipſius ſpina habetur, im- plet. Exoritur enim carnoſus ex ſcapulæ baſi, deinde arcūtor ad ſcapulæ formā redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo at breui, tanquam in ſemicirculū extrinſecus inſe- ritur ita, ut trium muſculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quaſi uniuer- ſum articuli ligamentum amplexentur, & qua ratione ſinguli ſuis fungantur munijs, facile de- monſtrent. Ligamenta uerō ſcapularum ceruici, caput humeri colligantia, ubi brachium mo- uentium muſculorum ſectionem abſoluero, peculiari Capite pertractabo.

MUSCULORVM BRACHII MOVEN-
tium adminiſtratio. Caput XXIII.

Quæ corpus in
horum muſcu-
lorum admini-
ſtratione ere-
ctum ſeruare
poſſit.

ſi haecenus ad brachium mouentes uſque muſculos, cæteros, & præcipuē latum illum, qui buccarū motibus præeſt, diſſecueris, cutis quoq̄ ex par- te ſuperiori ſcapulæ, & pectore ablata erit, ac proinde cutis ab abdomine & uniuerſo thorace, uſq̄ ad femora, & oſſis ſacri mucronē nunc dūtaxat adimetur. & hanc quidem aulani more integram excoriabis, unica tantum linea à pectore ad pubis uſque oſ ducta, aut per uaria fruſta, pro- ut commodior apparebit ratio, eam diſſecabis. Ego autem interdū, quan- do hominis ſectionem mihi adminiſtrare ſoleo, ſub inferiori maxilla per utrūq̄ os iugale, robuſtum funem traieci ad capitis uerticem, laquei modo uinctum, idq̄ aut ad frōtem, aut ad occipitium magis, prout aut erecto, aut depreſſo capite cadauer ſuſpendere animus fuit. Lon- gior enim laquei finem, trochleæ cuidam cameræ trahi affixæ tranſpoſui, illoq̄ corpus tan- quam ſuſpenſum, modò altius, modò demiſſius detrahi, atq̄ in omnem partem, prout nego- tio competebar, circumuolui curabam, & quum rursus lubebat, in meſam inclinari ſinebam, facile enim ſub trochleæ regione meſa accommodatur. Atq̄ hoc modo in omnibus muſcu- lorum tabulis delineandis, cadauer ſuſpenſum fuit, quemadmodum Septima tabula utcuq̄ oſtendit, quamuis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter muſculos, qui in collo illic ſunt conſpicui. Et ſi fortassis maxilla inferior, ex diſſectionis ſerie ablataſt, aut etiam iugalia oſſa fuerint effracta, nihilominus ſinus temporalibus muſculis exculpti, laquei ſatis ualidē amplectentur. Cauendū enim eſt, ne ceruici laqueus circūponatur, niſi iam aliquot occipiti oſſi cōnexi muſculi fuerint reſecti. Atq̄ eiſmodi corporis ſuſpenſio ideo maxime cō- ducit, quò d moleſtè admodū corpus humanū in meſam procūbens, modò in pectus, modò in dorſum conuolui poſſit. Et licet fortassis opportunē cadauer uertatur, tamen muſculi tunc adeò producantur, aut ex innixu lateſcunt, cōprimunturq̄, ut diſſecti propriam formā & ſpe- ciem uix retineant. Quocunq̄ modo igitur uſum fuerit, aut ea, qua dixi, ratione ſuſpenſo, aut in meſa reſecto cadauere, cutem unā cum adipe abſq̄ ulla membranæ carnoſioris laſione, ab uniuerſo thorace abdomineq̄ auferes. Quod proſectō, niſi laboris ſis ſtudioſus, diſcendiq̄ cupidus, moleſtè ac difficulter perfeceriſ, cum tot ſectionibus cutis proriſ aliter liberāda ue- niat, quā ſi carnoſam membranā unā cum cute adimeres. Ablata cute unā rursus lineā, à me- dia pectoris regione, ad pubis uſq̄ oſ, in membrana carnoſa duces, & deinde aliam à pubis oſ ſe tranſuerſim, ſecundum coxendicis articulum, ad ſacri oſſis uſq̄ ſpinam, & tertiam à ſummo humero, ad uſq̄ mediam brachij regionem, ſecundum ipſius longitudinē. His ductis ſectioni- bus,

Muſculi quē
carnoſa mem-
brana in ſimia
rum ex can-
tibus conſti-
tuit, examen.

bus, membranā carnoſam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerſo thorace & abdomine, ad ſpinam progrediens, eam auferes, ipſam interim glandulis, quæ in axillis habē- tur, adhuc connexam ſinens. Auulſa itaq̄ ad axillæ uſq̄ cauitatem membrana, hæc ad lucem extendenda eſt, ac diligenter aduertendum, num ea ſub axillis in carnoſum degeneret muſcu- lum, à lumbis, & ſpurſis coſtis incipientem. Si fortè (quòd non futurum ſcio) hanc carnoſis ſi- bris auctā inſpexeris, ea qua poteris diligentia, illā ab axillis ſepara animū adhibens, num hu- mero tendine aliquo inferatur, aut his partibus (ut in reliquo thorace ſolet) fibroſis tantum ne- xibus adhaereat. Atque ſedulo cauebis, ne eò ruditatis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateri- bus, totoq̄ dorſo occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam, tam rudes, ac in ſi- milaribus partibus dignoſcendis adeò negligenter uerſatos, ut primo intuitu, adipem dorſi, carnem eſſe arbitrantur, quòd multò magis illum hic, quā alibi propter incubicum rube- re cernerent. Quando enim cadauer una atq̄ altera die dorſo incubuit, tota incubitus ſedes, quaſi in inflammatione obſeſa rubet, atq̄ ideo & eius ſedis adeps. Hac itaque adminiſtratione, num membrana hæc muſculus efficiatur, & an cutis mouēda, an brachij gratia talis facta ſit, promptè examinaſis. Mihi autem hæc membrana in hominibus neque muſculoſa effici, neq̄ humero tendine inſeri, imò ne ipſum quidem contingere uis eſt. Cæterū ubi uniuerſam membranam, à corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori ad- ducentem muſculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille graci- lis muſculus, quo caudatæ ſimæ donantur, quiq̄ à mamillarum regionibus, ſurſum obli- quē fertur. Verū quum iſte in hominibus non ſit, iam muſculi brachium pectori adducen- tis caput, à clauicula, & tota oſſis pectoris regione, ipſiq̄ inſeris cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut ſummis digitis apprehenſum, ad humerum uſque à ſubiectis corporibus, aut digitis aut buxco cultello ſeparabis. Dum uerō muſculi huius caput nouacu- la liberaſ, accurate ſtudentum eſt, ne quid aliud unā cum illo auferas. In canibus enim ac ſi- mijs, uerarum coſtarum cartilaginibus muſculus obtenditur, quem ſerè recti abdominis muſculi partem eſſe dicemus, & qui à Galeno reſpirationis gratia creatus dicitur, ac uice pro- prij thoracis muſculi, à recto diſtincti habetur, quemadmodum in muſculorum thoracē mo- uentium enarratione dicturi ſumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam ſi ego in ho- mine minùs hūc reperiā, ſtudioſi tamen illum obſeruare conentur, atque commilitones in- ter diſſecandum ſeſe admoneant, eiſmodi muſculum ex Galeni ſententia hic latere, ac proinde non oſcitanter muſculum brachium pectori adducentem oportere ſuo principio liberari, aut obiter liberatum abſci. Neque huic ſolum animus accommodandus eſt, uerū et illi, qui in ſimijs ſub muſculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum ex- porrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum eſt, me quum homi- nis fabricam oſtendo, etiam perpetuò aut ſimiam, aut canem publicæ ſectioni adhibere. Cæ- terū magnum hunc pectori brachium adigentem, in præſentia humero adhuc appenſum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodè adminiſtrare nequis, niſi priùs ab- lato muſculo, qui ab occipiti oſſe procedens, per totam ceruicem extenditur, & totū ſcapu- læ ſpinge, ſummoq̄ humero, unā & huic proxime clauiculæ ſedi inſeritur, tum hinc per ſcapu- læ gibbā, & baſim deorſum protenſus, donec mucrone ſuo octauæ thoracis uertebra ſpinæ committatur. Eſt enim muſculus iſte ab occipitio, ad octauam uſque thoracis uertebra, ſpi- narū apicibus quodammodo cōnexus, ab ipſisq̄ principium ſumit. At de hoc muſculo unā & cæteris ſcapulam mouentibus, poſtea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quòd poſteriores brachium mouentes conſpici aptè nequeant, niſi ille à ſpina & occipitio, ad ipſius uſq̄ inſerionē, ſectione liberatus fuerit. Adminiſtratur uerō nouacula aut cultello, ſe- cundum ſpinæ dorſi longitudinem facta ſectione, quæ muſculum illum duntaxat ad ſubiecta uſque uulneret, deinde altera ſecundum occipitium eſt ducenda, quæ ibidem etiam muſculi principium, ab occipiti oſſe liberet. At ſi fortassis ſubiectum aliquem muſculum illis ſectioni- bus uitare metuis, buxum cultellum exterioribus muſculi lateribus ſubdes, illi ſcilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à ſummo humero ſeu clauicula, ad octauæ thoracis uertebra ſpinā deſcēdit. Cultello enim lateribus indito, & ſurſum deorſumq̄ acto, à ſubditis muſculis illum ſcapulæ muſculum abſcedere coges, atq̄ ipſius neruei principij craſſitiem facile tunc cōiecturabis, muſculumq̄ à ſubſtratis corporibus iam liberatum, paruo negotio ad ipſius inſerionem perduces. Verū rursus ſub hoc, ut in peculiari huius muſcu- li enarratione ſumus dicturi, obſeruandum eſt, ne unā cum illo muſculus ab occipitio in ſca- pulam procedēs auferatur, quem Galenus unā cum illo, quem nunc diſſecaſti, ſcapulam quo- que ſurſum trahere prodidit. Neq̄ hoc eo dico, quaſi homines illum cum ſimijs communem

Primi brachi-
um mouentium
muſculi admini-
ſtratio.

Li. 6 de Ad-
miniſtrandis
conſectioni-
bus.

Admiſtratio
ſcapulæ mo-
uentium, ut re-
liquos brachij
ſcitè aggredia-
ris.

Ligamentorum
adminis-
tratio.

contingens. Atque huic eidem muneri subseruit, nerueum illud caput anterioris cubiti flexionem musculi, quod ab eminentissima scapulae acetabuli sede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput transcendere, atque suo inui incumbens deorsum ferri audies. Horum ligamentorum administratio, non nisi scapulam quoque mouentibus musculis, et cubiti flexionibus dissectis, aggredienda est, quae tunc cultellis paruulis, sed acutioribus celebrabitur, atque omnium primum id secundum ueniet, quod ex interiori scapulae processu exoritur. deinde alia duo peculiaris, ab ipsorum radice a scapula liberans, usque ad humerum singula deduces. Neque hic interim oscitanter animus adhibendus erit, ne quum secundum ligamentum aggredieris, una quoque caput exterius cubiti flexionem musculorum anterioris praescindatur, nisi fortassis antea ademptum una cum toto musculo esset. Porro ligamentum ab interiori processu scapulae, in summum humerum pertinens, musculo brachii attollente ablato, euadit citra sectionem conspicuum. Illud uero, quod scapulae acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiso prorsus articulo, in conspectum uenit.

DE MUSCULIS SCAPULAE MO- uentibus. Caput XXVI.

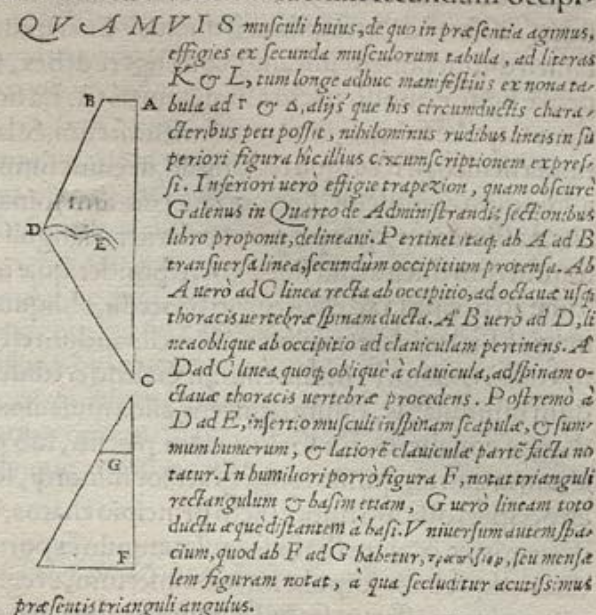

Primus sca-
pulae mouen-
tium.

SCAPULA ipsa cum brachio agitur motibus, si illam duntaxat exceperis, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori ad mouet triangularis musculus, illi substratus musculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Est namque hic primus scapulae musculus, quem in uigesimo tertio Capite ex secunda, tertia, quarta, quinta, & interdum sexta, superioribus thoracis costis, paulo antequam in cartilagine illas cessent, principium assumere docui. Adde ut hic neque ipsius subtilia, quae tota, nisi iuxta tendinem, carnea est, neque inferio, quam in interiori latere anteriorum imitantis processus molitur, neque fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtusum uerticem, nusquam intersecta feruntur, diffusius recensenda ueniant, quum abunde sit, ipsius functionem hic addidisse. Si itaque huius musculi altiores fibrae contrahantur, elatius scapulam pectori admovent, inferioribus uero in se contractis, uersus pectus demissius scapula adigitur. At totius musculi fibris una laborantibus, scapula in neutra partem declinans, pectori adducitur. Quamquam interim scapula pectoris ossis summo, aut mucronata cartilagini non eque, atque brachii adducitur, quod insignibus in motu differentiis, nunc pectoris elatio, nunc demissio admouetur, quemadmodum ipsius quoque musculus, elatius & demissius ipso scapulae musculo initium ducit. Caeterum etsi Galenus scapulae nullum tribuit musculum, qui proprio motu ad pectus, antorsum uero scapulam ageret, & nos tamen hunc, quem iam narrauimus, illi priuatim ascribimus, non praeter eas, quae, quum sedulo mentem quoque accommodes musculo, quem caeterorum Anatomicorum more, a scapulae basi enatum, octo superioribus costis inferi dicemus, quum thoracem mouentium musculorum sermo instituitur. Si enim huius naturam diligenter spectaueris, & potissimum in quadrupedibus, fortassis illum quoque scapulae motorem recensere, quemadmodum audies, quum sexto post hoc Capite, illum thoracem mouentium secundum enumerabo. Porro sursum ad caput ualidi musculi scapulam attollunt, si quidem & ipsa grandi mole constet, plurimamque ipsi carnem adnatam sustineat. Primus est, quem ante musculi brachii mouentes dissecandum esse, tunc dicebam, quum illorum musculorum administrationem secundo ante hoc Capite exequer. Musculus iste raram, praeter caeteros corporis musculi, figuram sortitur, ut etiam fibras & mouendi rationem, ab alijs musculis quodammodo differentes adeptus est. oritur enim ab occipitij osse transversa linea, quae ab eius ossis medio, uersus auris radicem porrigitur. Huius lineae externum latus, ab auris pinula tantum remouetur, quanta ipsius ab occipitio exortus est longitudo. Si enim occipitij sedem, quae ab ipsius medio ad aurem ducitur, in duas aequales regiones diuiseris, earum unam, quae occipitij medio uiciniore est, praesentis musculi principium occupare intueberis. In occipitij medio dexter musculus sinister contingit, acambo inuicem iuncti, unaque ueluti ex spinarum uerbrarum apicibus principium ducentes, per cervicis thoracis quae spinam, uelque ad octauam thoracis uerbram protenduntur. Dexter (idem de sinistro intelliges) quae ex spinarum apicibus enascitur, membranosus tanta fere amplitudine apparet, quanta uerbrarum in suo latere est latitudo, reliqua uero regione carneus (si unicum duntaxat locum exceperis) conspicitur. Quis autem membraneus ille locus sit, sermonis progressus enarrabit.

Secundus sca-
pulae mouen-
tium.

enarrabit. Sunt itaque haec duae praesentis musculi lineae. Vna transversim secundum occipitium porrecta, quae etsi tenuis sit, carnea tamen uisitur. altera recta per spinam deorsum ab occipitij medio, ad octauam usque thoracis uerbram descendit. Praeter has autem, aliae duae obliquae sunt, una ex termino transversae lineae, quo aurem spectat, oblique deorsum uersus anteriora, seu in dextero musculo dextrorsum protenditur, quo usque latiore clauiculae partem contingat, summo humero coarticulatam. Alia linea quae similiter obliqua est, a lineae postremo commemoratae fine, quo ipsa clauiculam tangit, deorsum uersus posteriora oblique tanisper descendit, dum una cum termino rectae lineae, secundum spinam exporrecte, acutum angulum constituat, e regione octauae thoracis uerbrae consistentem. Quatuor his lineis musculus circumscribitur, uerum praeter has, musculus aliam transversam, in ipsius medio quodammodo nancisci tur, eam nimirum, quae toti scapulae spine, & summo humero, & clauiculae latiori parti inserta tatur. Hac parte quae suam molitur insertionem (quae uelut ipsius tendo est) neruosus simul et carnosus uisitur, ea uero sede, quae scapulae cervicem spectat, & quarta ipsius linea a clauicula, deorsum ad octauam thoracis uerbram prorepit, semicirculum quodammodo membraneum commonstrat, quasi hic (ne forte scapulae gibbum occupantes musculi arctius premat) crassior carneusque esse nequiret. Reliqua autem sede, uti iam admonuimus (nisi quae dorsi spinam committitur) omnino carnosus existit, sed tamen undique tenuis est, ea sui sede excepta, quae toti superiori summi humeri sedi, & latiori clauiculae parti ualidissime implantatur. Porro fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quae ab occipitio, cervicisque uerbrarum spinis deorsum protenduntur, oblique ut & exterior eius musculi partis linea, ad anteriora deorsum tanisper prorepunt, donec scapulae spinam, & summo humero, & latiori clauiculae sedi inserantur. Praesentis fibrae co semper obliquiores magisque transversae redduntur, quo a cervicis uerbrarum spinis, thoraci propinquioribus principium ducunt adde, ut illae, quas cervicis radix exporrigit, iam paulo minus toto transversae sint. Quae uero a thoracis uerbrarum spinis uere enascuntur, sursum uersus anteriora tensae, tanto quoque rectiores, minusque transversae uisuntur, quo octauae thoracis uerbrae sunt uiciniore. Eiusmodi fibrarum series commonstrat, huius musculi beneficio non modo uniuersam scapulam sursum attrahi, sed etiam deorsum uelli, rectaque ad dorsum agi. Si namque superior musculi pars, inter secundum uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli conspicis. At si humilior musculi pars, quae inter scapulae spinam, & octauam thoracis uerbram consistit, ad suum exortum tensa fuerit, scapula deorsum uellitur. Deinde uniuerso musculo inter dissecandum attrahito, & praecipue quae ex inferioribus cervicis, & superioribus thoracis uerbrarum spinis enascitur, scapulae molem recta retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, ut praesens musculus motibus omnino pugnantibus praeficiatur, ac, ut prius relatum est, fibras contraria serie ductas quoque exigit, quauis interim nulla prorsus sui sede hunc distinctum in conuictum uel esse, quis uere dixerit. Proinde unitatis ratione, praesens musculus unius loco mihi habebitur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice a quopiam recenseri queat, per me non obstiterit. At Galenum miror, qui hunc musculum disjungens, ad medium fere Libri quarti de Administrandis sectionibus, superioris musculi partis prolixius, quam de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profecto inuidiose disceptans meminuit. Ad calcem uero eius Libri, inferiorem musculi partem uix obiter nominauit, tunc scilicet, quum scapulam duobus proprijs musculis, ad dorsum agi insinuaret, quorum inferior est huius nostri musculi humilior pars, a thoracis uerbrarum spinis praecipue originem assumens, quam etiam alibi Demissiore scapulae musculum appellauit. Vtunque sit, parua hic nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos a se enarratos musculi, ut num continuum corpus esse annuerit. Nam etsi fortassis musculi huius inferio, quae in latere ac oblique admodum procedentis lineae perficitur (quantumuis etiam & in insertionem musculi

praesentis trianguli angulus.

musculus continuus sit) illum in duos distinguere apparet, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarum ductus) inter spinam dorsii, & scapulae basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamque confingere debes, si modo superiorem Galeni musculum trapeziae figurae quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem linea, quae a ceruicis radice, secundum scapulae spinam, & summum humerum, & latiorē clauiculae sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea aequae distans a basi ducta sit. Quae admodum ea musculi linea, quae secundum spinam ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineae assimilatur, quae perpendiculariter trianguli illius basi incidit. Quae autem ad occipitum transuersim ducitur, illi lineae correspondet, quae in trianguli uertice aequae cum basi distat. At quae ab occipite ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Ceterum nunc magis a Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idque praecipue propter simiarum ad homines differentiam. Primum enim, si Galeno credideris, te ipsum inficitiae oscitantiaque inter secundum in similibus, quum deinceps alios musculos scapulam attolentes in homine sedulo indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longe gracilior minorque, sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitii osse sub nuper dicto principio enatus, deorsum modice uersus anteriora, oblique descenderet, & altiori basi scapulae angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulae interius insertum, e regione radices spinam scapulae. Huic id munus concreditum esset, ut scapulae basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerum hunc frustra mecum in homine (quod ipse illo destituitur) indagabis, quum interim promptissime in in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamque ego iam descripti, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigare nolle, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuas, me illum praeterisse arbitris, aut si sectione aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperiturus, quamque praeter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculum, a Galeno quoque enumeratum, qui carnosio principio, ex primae ceruicis uertebrae transuerso processu, dein & ex tertiae & quartae uertebrae transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primum ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebrae adnascuntur, emerit, teres, sed tamen latior, quam profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulae basis superiorem angulum perfertur, ipsius internae sedi carnosius latiorque redditus insertatur. Rursus simiae alio quoque musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attolentes, si Quartum de Administrandis sectionibus ad amissum discusseris, quarto loco enumerari reperiēs. Atque hic mihi ab interna transuersi primae ceruicis uertebrae processu sede, deinceps & tertiae quoque & quartae ceruicis uertebrae transuersis processibus, carneo principio nasci uisus est, quod praedicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataque in sectione, in scapulae spinam inseratur, in ea spinam sede, qua haec summum humerum producit, quae quodammodo e regione ceruicis scapulae consistit. Ceterum ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verum tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quam simiae ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus a transuerso primae ceruicis uertebrae processu, deinde & transuerso processu tertiae uertebrae, quartae & quintae, quasi disiunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primae ceruicis uertebrae debetur, altero autem, quod tribus secundae uertebrae proximae subiectis ascribitur. Quanquam etiam interdum a transuerso secundae quoque uertebrae processu musculus hic, sed parua origine nasci uisus sit. Porro principia haec, simulataque ex reliquis ceruicis uertebrae amplexantibus musculis emergunt, una coeunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiore, quam profundiore, qui lata, sed carnea in sectione, in internam superioris anguli scapulae basis sedem inseritur, scapulamque sursum uersus anteriora, ceruicisque latera trahit. Non inopportuna itaque hic musculus nobis scapulam attollenti aliter dicitur, aut saltem omnium scapulae motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attolentibus musculis, addidit oblongum gracilemque musculum, quem ex ossis hyoidis lateribus procedentem scapulae, propter ipsius ceruicem, interiore ex parte inferi scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolenti opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulae, hunc musculum efformatum asserui, ac proinde cuiusnam motus auctor is censei debeat, diligenti sectione uenit indagandum. In hoc enim simijs nulla cum hominibus est differentia, nisi quod

Musculus
scapulae attol-
lens, quo simia
abundat.

Tertius mu-
sculus simiae
scapulam at-
tollentium.

Quartus, qui
simiae sibi pri-
uatum focus
quam homines
uendicant.

Tertius homi-
nis scapulam
mouentium.

Musculus
inter scapu-
lam attollen-
tes a Galeno
perperam de-
scriptus.

simijs toto progressu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracilescit, tendi-
nis speciem comonstrans, & duobus quasi musculorum uentibus donatus. Quod sane Ga-
lenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quam musculos inferio-
rem maxillam deorsum ducentes duobus donari uentibus. Vnus adhuc musculorum sca-
pulae mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsum spinam, uersus superiora nonni-
hil agit. Hic autem amplius & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur, qui a quinta, sexta, &
septimae ceruicis uertebrae, deinde trium primarum thoracis uertebrae spinis princi-
pium duens, toti propemodum scapulae basi carneus, ac aequae ut in exortu latus inferitur,
fibras obtinens non prorsus transuersas, at nonnihil oblique a dorso, deorsum ad scapulae ba-
sim ductas. Quibus uero musculis hic quadrilateris musculus, & alij omnes regantur, quibus
ue illi obducantur, sectionis semper series, et musculorum tabulae leui negotio comonstrat.
Quod profecto non oscitanter in illo musculo obseruandum praecipimus, qui brachij ad
dorsum uersus inferiora motus auctor est, quem Galenus in Libro decimotercio de Vsu par-
tium scapulam quoque deorsum ducere parum recte prodidit, ego autem huius quoque mo-
do memini, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium,
quam haecenus narraui, requirar.

Quartus ho-
minis scapulae
mouentium.

Musculum
quo brachium
deorsum
scapulam non
mouet.

MUSCULORVM SCAPVLAM MOVENTIUM administratio. Caput XXVII.

PRAESENTIVM musculorum administratione pari, quareliques omnes,
methodo aggredieris. Primi enim, quo scapula pectori adducitur, princi-
piū, nouacula a costis, unde prodit, liberandū est, & deinde toto muscu-
lo a thorace ad internum usque scapulae processum separato, ipsiusque attra-
ctis principijs, cuius potissimum motus opifex habendus sit, inquires,
num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quam scapulam uti
ego dicebam, moueat. Secundum musculum, quem & scapulam attolle-
re & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea
es aggressus, unde etiam hic ipsius sectionem prolixius repetere penitus abs re foret. Verum
tertium, qui a ceruicis uertebrae ad scapulae basis superiorem angulum ducitur, suo principio
prorsus liberandus non est, nisi aliquot ceruicis musculis antea praefectis. Ac proinde operae-
pretium erit illum transuersim, ubi primum ex ceruicis musculis emergit, abscondere, atque ipsius
principio ad uertebrae relicto, illum a scapula liberare, ipsius tamen functione prius perpen-
sa. Quartum musculum leui longaque sectione a spinarum apicibus secabis, atque ubi ipsius in-
sertionem adamussim obseruaueris, eundem a scapula amoue bis sedulo cauens, ne tertium ho-
minis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo principio
liberes. Deinde si adhuc longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, hyoidi ossi
propriū esset retuli, asseruatus sit, non oscitanter specta, num scapulae, an illius ossis gratia crea-
tus sit. Nunc cultello, quam licebit proximē, ligamenta a summo humero et clauiculis, quā in-
uicem committuntur, resecabis, summum humerum a clauiculis liberans, & peculiarem hu-
ius articuli cartilagine obseruans, quae illi similis est, quae in maxillae inferioris ad superio-
rem articulo, & clauiculae rursus cum pectoris osse nexu adinuenitur. Deinde accuratē per-
pendes, num tertium aliquod os hic, praeter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius ap-
pendice, dictaque nunc cartilagine existat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij
luxationibus differentem meminisse Galenus docet. Sed quid de illo osse sentia, Primolibro
sum executus, ubi itaque clauiculam a scapula diremeris, haec in sua sede diligenter seruan-
da uenit. Verum uasis ex thorace in brachium prorepantibus funiculis binis interceptis, &
deinde in funiculorum medio resecis, scapulam a thorace euerteris, ut iam circumuertiens bra-
chium musculi naturam inspicias, qui cauam scapulae sedem occupat. Hoc itaque ab osse un-
dique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpena, illum quoque
abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, a thorace maximi musculi interuētu haerere
uideatur, qui thoracem mouentium secundus, & a scapulae basi enatus, octo superioribus tho-
racis costis manus ritu inseritur, cuiusque naturam cum reliquis respirationi seruientibus muscu-
lis, tertio ab hoc Capite exequar. In praesentia enim ad capitis musculos est accedendum.

Primi admi-
nistratio.

Secundi.

Tertij.

Quarti.

Clauiculae a
scapula libera-
tio.

DE

Capitis motus

UPERIORI Libro, primæ secundæque cervicis vertebrae constructio-
nem diffusè admodum persequentes, caput proprijs motibus, & secundar-
ijs moveri retulimus. Ut enim eleuato brachio cubitus unà attollitur,
ac eques cum equo promouetur, ita quoque motam ceruicem caput neces-
sario subsequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, tot
idem etiam secundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, seu
in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde u-

trinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur, ut cunctæ aut flexa aut extensa, erecta ue-
sit. Caput autem uno proprio motu, uel quiescente etiam ceruice flectitur, & extenditur, seu in
posteriora anterioraque fertur, ad latera autem non, nisi ceruicis beneficio agi potest, quandoquidem
immota rigidaque ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vt cumque id parum
rectè in Quarto de Administrandis sectionibus. Libro Galeno uisum fuerit. Ceterum præter
flexionem et extensionem, quas caput mea quidem sententia, repugnantemque Galeni placito, super
primam ceruicis obit uertebra, alium etiam capitis motum superiori Librolargitum esse pro-
didimus, qui alter proprius capitis motus est, cuius opem instar rotæ quodammodo, ad axem
circunducitur, siue flexum siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atque hunc ad

Qui musculus
hoc Capite e-
narrandi.

Possumus
a de Admini-
strandis sectio-
nibus.

secundam uertebra confici, contra Galeni dogmata dictum est. Quamobrem etiam nunc ope-
ræpretium fuerit musculos omnes recensere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein
de eos, qui ceruicis ductibus præfunt. Quamquam rursus de ceruicis musculis, in dorsum mo-
uentium musculorum enarratione pertractandum erit, quos quam examissim Galenus de-
scripsit, ex ipsius Libris discas, uelim. Ego enim suis uelut signis, si modo clare uereque eos descri-
bere debeam, nequaquam perpetuo hæsurus sum, quauis interim pro uiribus, ut & hinc Ana-
tomieorum corypheus intelligatur, ad ipsius seriem me accingam. Primum itaque sex musculo-
rum coniugationes, seu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in posteriori ceruicis sede locata,
partim capitis, partim autem primæ ceruicis uertebrae motibus famulantur. Verum antea quæ
ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex dissectionis serie præ-
posuit, scapulae motibus seruientia, quorum unum homines cum simijs commune nanciscun-
tur id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulae spinam, summum humerum, & latius-
culam clauiculæ partem inferi dictus est. Altero autem pari homines destituuntur, cuius in
altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiore basis scapulae angulum in simijs pro-
tendi commemoratus est. Atque hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus sum, Galeno ter-
tia serie enumeretur.

Primum par
musculorum aut
caput, aut pri-
mam uertebra
mouentium.

Primum itaque capitis musculorum par duobus, utrinque scilicet singulis co-
stat musculis, originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebrae spinæ, dein etiam ex
quartæ, tertiæ, & primæ uertebrae thoracis spinarum apicibus. Principium hoc, quæ primum
ex quinta thoracis prodeit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita late-
scit, ut musculus ad tertiam secundæque thoracis uertebra iam porrectus, adeo amplifiscitur,
ut externum ipsius latus è regione transuersorum processuum earundem uertebrae consti-
tat. Musculi hanc seruantes latitudinem, sursum feruntur à quinque inferiorum ceruicis uertebra-
rum spinis (sed nimis quam leuiter) exortum assumptes, quando autem ad tertiæ ceruicis uer-
tebrae spinam conscenderunt, quæ hactenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, u-
trinque ab inuicem sensim magis magisque tantisper abscedunt, quousque transuersa linea occipitij,
ossi carnea lataque insertione implantentur. Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quan-
tum internum alterius musculi latus, à media occipitij sede, & externum latus ab auris radice
remouentur adeo, ut insertionis amplitudo utriusque musculi tanta sit, quantum ab una aure ad
alteram occipitij est interuallum, quod musculorum insertionem non occupatur. Ceterum illius mu-
sculorum ab inuicem recessus forma, triangularis exactè uisitur, si modo unam lineam trans-
uersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internum latus alterius duxeris, & de-
inde alias duas ab eius lineæ terminis, secundum utriusque musculi internum latus, ad tertiæ cer-
uicis uertebrae spinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rursus singuli musculi trian-
gulari forma constant, si lineam secundum spinæ longitudinem ad occipitium usque ductam,
unius lateris loco habueris, & secundum lateris uicem, lineam secundum externum musculi latus
exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitium
describit. Fibrae horum musculorum, à spinis uertebrae sursum oblique, quasi ad transuer-
sos superiorum uertebrae processus, tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium
finiant.

finiant. Præfentes enim muscoli, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebrae
processus insertionem moliantur. Secundum musculorum par admodum sanè uarium, &
secus multo in homine, quam canibus & simijs obseruamus. His namque ex transuersis tertiæ
quartæ uel thoracis uertebrae processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, &
quinque humiliorum ceruicis uertebrae transuersis processibus, musculi istius paris ena-
scuntur, & ad earundem uertebrae spinas procedentes, ipsi nonnullis insertionibus applan-
tantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulque
ambo in occipitij medium ampla insertione innascuntur, quæ sua latitudine longè superant
uniuersum spatium, quod inter externum musculorum latus, aurisque radicem metiri possis.
Præterea præfentes muscoli prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu di-
gnum sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis
inferiorum uertebrae processus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes, at illæ
leuioribus censendæ sunt, neque adeo penetrant, ut his aliqua ex parte musculus diuidi quis dice-
re queat. Quamquam indubiè Galenus nonnullos dissectionum Professores, non duos huius pa-
ris musculos tantum enumerasse, uerum quosdam quatuor, quosdam uero sex ibidem recensuisse
uideatur testari. At hi fortassis ex illorum fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant.
In simijs enim & canibus (de quibus hactenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat
uerinque musculum recensentem, quandoquidem si illis attendendum foret impressioni-
bus, totidem ferè musculorum loco uterque habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebra-
rum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterum in homine multo aliter
hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potius, obseruauit. Apparent
enim quam plurimi utrinque musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati,
non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moliantur. Illico enim atque
primum musculorum par sub ductum est, musculus occurrit, qui acutum principium ex me-
dio transuersorum processuum quintæ & quartæ thoracis uertebrae educit, & illico ab exortu car-
neus apparet, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uero sursum ad ceruicis initium
perreptat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat, musculus imita-
tus, qui maxillam humiliorum deorsum trahit, duobusque uentribus donatur. Quandoquidem
inibi, qua musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus
denuo esse incipit, quousque in occipitij ossis medium inferatur. Verum priusquam inferatur,
cum ipso alius coit musculus, ex septimæ ceruicis uertebrae spinæ, nerueo tereti principio ena-
tus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoque musculo ante ipsius in occipitium
insertionem commiscetur, unà cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertionem
dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cõtigni sunt, neque ab inuicem (ut primum par) remo-
uentur. Alius dein ceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuer-
si secundæ thoracis uertebrae, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus ena-
scitur, & sursum uersus exteriora oblique exporrectus carnosus uel, ac latior redditus, occipi-
tio ad radicem mamillarum in capite processus, ualide inferitur. Sub his, magna moles carnea
constitit, secundo in canibus pari quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebrae
processibus, oblique sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi inferitur, fibras obtinens ab ex-
terioribus sursum intro oblique repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugi-
um, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi. nunc autem cuius integrum erit, utrin-
que in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres
illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis de
novo illam carnem in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exor-
tus insertionesque uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, &
unum duntaxat utrinque musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantum
conformetur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia pro-
creati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscure admodum, ceruicis quoque per-
ficit extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem indi-
nantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud
etiam, quam caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifi-
ces reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam
uertebrae perfici docuimus) famulabuntur. Ceterum hæc accuratius intelliges, ubi uniuersum
de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione
perpenderis. Tertium par duobus gracilibus constat musculis, nequitiam cum prædictis
mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uertebrae spinæ extremo, duo enascun-
tur

Secundum par
impense uari-
um.

Primi ac se-
cundi parium
munus.

Tertium par

tur musculi non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipitij medium teretes inseruntur, in ipsa insertione minus, quam in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil oblique sursum ducuntur, sensim mutuo abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantum in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo

Quartum par. priora paria) opifex erit. Quartum par capitis etiam extensioni praefectum, sub tertio occipitij, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primae uertebræ sede, ubi aliae in spinâ desinunt, ipsa quoque lineæ modo prominens tuberculum processum uel exigit, utrinque ad processum eius latera unus nascitur musculus gracilis, & omnino carnis. Ambo quartiparis musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceque ab inuicem re-

Quintum par. moti, occipitio inferuntur. Porro quintum par, musculorum forma & substantia, duobus praedictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obtinet, atque illinc deorsum oblique descendens, in apicem transuersi primae ceruicis uertebræ processum inferitur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uero in sinistram.

Sextum par. Sextum par a spinâ secundae ceruicis uertebræ nascitur, & oblique sursum procedens, in transuersum quoque primae ceruicis uertebræ processum implantatur, pari priorum cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulo minus toto teretes. In cane uero & simijs multo, quam in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundae ceruicis uertebræ spinâ perquam ampla lataque uideatur. at in illis aequè ac in hominibus tertium par cum quinto & sexto, pares & aequales triangulos utrinque formare conspiciuntur. Si enim trium illorum parium dextros musculos unâ contuleris, in dextro latere triangulum statues, si uero sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus consistit in occipitij medio, secundus ad secundae uertebræ spinâ, tertius in sinistri lateris transuerso primae uertebræ processu. Cæterum quinti & sexti parium munus est, primam uertebram unâ cum capite supra secundam circumuerrere. Vtriusque enim paris dextris musculis ad suum principium contrariis, prima uertebræ in posteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuisis) habent, anteriores uero hac ratione.

Musculi a pectoris osse et clauiculis in capite inferri, atque in huius capitis numero 13, & 14. Vtrique a media superiori ossis pectoris regione, secundum ipsius amplitudinem, & clauiculæ parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruolum, membraneumque musculi prodit caput, neruosius ex pectoris osse, quam a clauicula protrahitur. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attingit, uisitur, ac oblique uersus superiora procedens, carnosum densumque, & paulo latius quam profundius efficit musculum, qui carnosus crassusque admodum sine, mamillari in temporis osse processui innascitur, illum sua amplitudine uniuersum amplexus, sic sanè, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quod ualidus, ac proximè membrano latusque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Cæterum in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruauimus, cuius una pars mamillari processui, altera ad auris radicem caluariæ inferebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperimus animante, multo minus principium a pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres uel partes manifestè dissectum. Quamuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse non ignorem, uerum hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariatur, licet plerique hos a capite natos, pectoris ossi & clauiculis inferri, thoracis quoque motibus praefici cõtenderunt. at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest, ut uerè ipsorum functionem naturamque nobis exprefferit. Vtriusque enim musculi lateris musculi contrariis prorsus munus praeficitur, quatuor primorum parium, quæ in ceruicis posteriori sede locata recensuimus, ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uero dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Neque quicquam aequè ex amussim posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissime capis. Quandoquidem si funiculum transuersim occipitio circumduxeris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodum utrinque finem unâ traxeris, caput in anteriora flectetur, si autem alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subservientium musculorum, decimus tertius & decimus quartus. Verum praeter hos, alij conpiciuntur musculi, quos ferè sub stomacho latitantes Veteres appellasse uidentur. hi namque quatuor

quatuor primarum thoracis uertebrarum & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac partim ab ipsidem principium ducunt, partimque ipsis inferuntur, non nimis liquidò postmodum in occipitis os inferri, iuxta anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactius inter dorsum mouentes musculos recensebimus, flectunt enim superiorem dorsum partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duæ) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rursum alia coniugatio ceruicis extendens hic praetereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda, quum illæ nisi secundario caput moueant, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum & extremam manum mouent.

CAPUT MOVENTIUM MUSCULORVM administratio. Caput XXIX.

Primi paris administratio. ORVM qui capitis motibus praesunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspensio, a primo pari aspiciaberis, primum perpendens membraneum cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrarum spinâ enatum, primo capitis musculorum pari, reliquisque hic dorsum mouentibus musculis inferuntur, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis inferuntur, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui hominis thoracem mouentium tertius erit) principium, a uertebrarum spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usque a subditis diuiso, illum ibidem a costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculis aggressurus sis. In praesentia enim cultellum retulior, aut buxei, sub externo primi paris musculi latere subicies, & illum a subditis liberare conaberis, deinde secundum spinâ longitudinem ducta sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroque latere praestiteris, huius paris musculos ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquod reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios secundiparis musculos considerabis, ea illis serie, qua enumerauimus, a uertebris absecans, atque ad occipitium deducens, ut modo illorum tractus principijs, quarum functionum potissimum autores sint, rectè perspicias, quod tunc demum optimè uisitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum est, ipsaque inferior maxilla absecta. Tertium par a spinâ secundae ceruicis uertebræ postmodum liberabis, sensim illud ad occipitium usque, a quarto pari subleuans, praecauensque, ne & id unâ imprudens auferas. hoc enim nunc a prima uertebræ separandum uenit, atque ut cætera, ad suam, quam molitur, insertionem ducendum. Quintum in super par, ab occipitio liberatū ad transuersos primae uertebræ processum, quemadmodum sextum a spinâ secundae uertebræ ad eodem processum ducetur. Mox reflexo cadauere a pectoris osse & clauiculis, anteriorum musculorum principia sunt acuto cultello recedenda, mente interim adhibita, num plura musculorum principia simul concurrant, aut utrinque plures musculi obseruari queant. Vbi uero & hos ad millarem processum perduxeris, illorumque insertionem rimatus fueris, eosdem a capite absecato atque ceruicis proprijs musculis in praesentia relictis, ad ligamenta capiti & duarum primarum ceruicis uertebrarum peculiaria, sectione confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

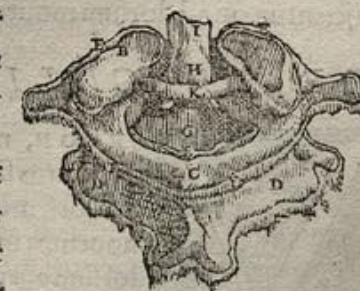
DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAE CERUICIS UERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput XXX.

PRÆSENS figura, primam secundamque ceruicis exprimit uertebras, posteriori sede delineatas, unâ cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figurae inscripti ita habent.

A, B, C Prima ceruicis uertebræ secundae conexa. Verum *A* priuatim dexter primae uertebræ sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. *B* autem sinister sinus, cui sinistram occipitis ossis caput insidet. C uero primae uertebræ sedes, ubi in spinam alia terminantur. *D, D, G, H* Secunda ceruicis uertebræ.

E, E Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram secundae uertebræ necens.

a 2 G Cor.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atque id adeo ualide secundum abdominis longitudinem perficitur, ut hic in abdominis medio, quatuor obliquorum musculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, nisi duos utrinque haberi, accuratissima sectio, fibrarumque ductus demonstrarent. Vbi dextri sinistris conascuntur, uniunturque, nullam prorsus separationis neque coitus lineam exprimunt, sed paulo crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos ubi illi inuicem distant, imprimentes, robustissime transuersorum musculorum nervosis tenuitatibus, ipsique adeo peritonæo conascuntur. Quod etiam obliquorum ascendentium nervosis tenuitatibus usu uenit, secundum externarum musculorum latera, priusquam illos cōscendant, per abdominis enim longitudinem, instar linearum insertionem ualidam moliuntur, in nervosas transuersorum tenuitates, & etiam ad quasdam rectorum musculorum impressiones, quas paulo posterius exequar. Sub obliquorum itaque nervosis

Recti. tenuitatibus, recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, duplici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem superiori interioreque, altero inferiori ac exteriori, non quod hæc principia, singulis musculis distincta in cōtinua uel sint, sed ipsa musculi origo, diuersam substantiam ad hunc modum exprimit. Superior principij pars interosum non nihil uergens, exacte carnea est, ac ex lato in angustum desinens, priusquam ad mediæ lumbis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uero, quod & extrorsum paulo magis prominet, nervosum est, carnis omnino expertum, uerum sursum porrectum sensim dilatescit, totumque rectum musculum producere conspiciunt. Recti itaque musculi, duobus cuiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati, inuicem contigui sunt, recta sursum porrecti, donec ad umbilicum peruenerint, ibidem enim non nihil mutuo distantes, modiceque ampliores facti, ad pedes usque feruntur, cui supra mucronatam cartilagineam, ad ossis pectoris latera, illique cōnexas cartilagineas, lati carnosique implantantur. Musculi hi non uno fibrarum ductu, secundum totam longitudinem ferri uidentur, sed singuli in abdominis regione diuersa delineamēta, seu inscriptiones (quas Græcis *σημα* appellari diximus) transuersim, & incurua albaque linea, ipsis indictas exprimunt, non aliter sanè, quam si rectorum singuli plurium musculorum numero essent habendi. Non enim recta ab osse pubis, ad pectus fibræ nusquam inclinantes feruntur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones uel non nihil implicate obliquantur, atque ex alijs aliæ produci quodammodo apparēt. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inferuntur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Istam impressionem duæ plurimum supra umbilicum consistunt, & interdum una sub umbilico in summe, aliquando etiam tres supra umbilicum. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerum ut commodius recta sursum in priora non nihil declinantes porrigerentur, & non instar duorum palorum erecti, sed secundum orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonæum appositè premeret, eoque, quod narraturi sumus, munere opportuniùs fungeretur. Porro quum thoracem

Recti musculi pars, quæ si mus abundant. mouentes exequemur musculos, unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est. Hunc uerum costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latus exportectum, docebimus totum membranè, præterquam ad primæ secundæque costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profecto musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantumuis accuratè secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculum ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisque simijs maxime euadit conspicuum, nec quicquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis osse, ad primam usque costam exporrigi. In hominibus (ut uerum fatear) eundem musculum nunquam obseruauit, atque illo homines quum breuissimo donentur pectore, facile carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricæ descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi cōiunctum esse affirmo. Omnibus modò commemoratis musculis sub sunt transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebrae processibus, tenui membranoque principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergens musculis, & carnosus adactus fibris, superiori illum ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exacte carnis conascitur, carnosus ipsius parte uniuersa inuestiens ilia. Vbi uero uersus abdominis medium, ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorepit, in nervosam exilitatem finit, quæ pubis ossi, & mucronatæ cartilagini implantatur. Per reliquam inter hæc extrema longitudinem, iste membranofus tendo, nervosæ exilitati alterius transuersi musculi continuatur, ac simul ambo tunice instar uniuersum abdomen circūcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verum horum musculorum nervosa tenuitas non æque, atque obliquorum lata est, transuersi enim non nihil sub rectis musculis, & potissimum iuxta pectoris regionem, carni conspiciuntur. Præsentibus musculis peritonæum subnascitur, membrana nutritioni

Transuersi.

famulantibus organis circumposita, huic membranæ transuersi adeo connascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorum partes, uix aliter peritonæo committuntur, quam mutuo incumbentes musculi, inuicem hære solent. Transuersi enim musculi propria musculorum membrana illic, quæ peritonæo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quam nunc enarrauimus, situs uisitur. Vt forsitan aliquis librorum duntaxat ope nautam agēs, promptè colligeret, pugnatibus nimirum Galeni locis delusus. Quandoquidē hos aliter recenset in Libris de Affectu locorum cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiue methodi ipsorum situm rectè describit. Octo abdominis musculi, præter communem

Abdominis musculorum usus.

omniū musculorum usum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoque auxiliatur, & propugnacula quædam censentur, primario usu thoracis motibus præstunt, ut in proprio de thoracis mouentium musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorum recrementorum expulsionem aptissime subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborant, septo transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul comprimunt, ut ex angusto loco in ampliore (qui inferior est) feces protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculū superiora uel las deferri, præcaueant nihil secus, quam si duabus ad brachiale tantum iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extremam usque digitorum aciem distantibus, madentem spongiā imponeres, & manibus paulatim cōiunctis, aquam exprimere nitereris. Verum hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situm, aperte percipi nequit. Pari etiā ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut cōmodius fetus propellatur) conferat, non aptè cognoscit. Atque hæc adhuc minus ab illis assequitur, qui septum transuersum, dum cōtrahitur, thoracemque aperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertentes, quum aërem intro ducimus, ac thoracem cōtinuam, citra spiritus retentionem, thoracisque repleti compressionem distendimus, septum transuersum nullum impetum in excretionem moliri, quod scilicet perpetuo sursum tractum non deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ut interim compresso thorace, permanet. Cæterum nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recensere uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandum est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transuersis autem expelli, & obliquis retineri cōtendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumque fibris ascribendum fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quam quæ in mediū adduci debeant, quum aliæ fibræ uoluntario motui, aliæ uerò naturali, quæ a nostro non pendet impetu, famulentur. Neutiquam sanè hæc ab ipsis confingenda uenerunt, at laudandus erat rerum Opifex, qui quum abdomen osse destitutum necessariò creari uoluit, tam affabris tunicas, in uolucraque ipsi parauit, quæ præter quod tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

ABDOMINIS MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XXXII.

410 tab. 6.

411 tab. 6.

412 tab. 6.

413 tab. 6.

414 tab. 6.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorum capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verum facilius est, musculorumque naturam accuratius commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualitercunque igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unam cum carnosam membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatè esse oportet, unam cum musculo, quem brachium deorsum trahere ostendimus, quanquam is iam pridè ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentium musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquam tenui fibrosa membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuilla, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Caeterum ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebrae, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris musculi abdominis oblique descendentes principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundum reliquas costas uersus dorsum, & secundum superiorem illum ossis regionem, ad pubis ossis usque medium. Hanc sectionem adeo duces leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab oblique ascendente, descendente eoque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unam tanquam oblique descendens musculi partem auferas, tenuem musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis committitur. Si enim

Duplicè esse horum musculorum administrationem.

Administratio à musculo, rum exortibus. Oblique descendens.

a 4 hunc

hunc scopolum uitaueris, & in uiris quoque abstineris à tunica uasa seminaria inuolvente, musculum uersus medium abdominis promptissime duces. Ceterum ubi ad mediam usque recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinacius cum ascendente musculi tendine, obliqui descendentes tendo coire uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum ue ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus merito, quod illi nulla subit caro, candidior apparet) disseces, impossibile arbitror, ut cunctæ acuta nonacula usus fueris, nam retusiori nihil prorsus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo, ascendente, qui secundus est, similiter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor inferiorum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit, & ab illo etiam respirationis musculo abstineat, qui decima & undecima costæ potissimum inferitur. Post sectionem, musculi huius principia hamulo aut ungibus attolles, & à transuerso, cui insidet, in priora procedens liberabis. Quod usq; ad exteriorem costam, latus uerò musculi eius lateris, cuius sectionem administras, medio negotio perfeceris, si modò in uiris uasorum seminalium tunicis (quæ ad testium musculorum sectionem seruandæ sunt) animum adhibeas, ne una etiam illæ præscindantur. Vbi uerò recti musculi latus externum membranosum oblique ascendente musculi tendo spectat, acutiori nouacula separandus est, neque id quidem oscitante, ne totum obliqui musculi tendine pertundas, ipsiq; hic finire arbitreris. Tanti enim huius tendinis cum transuersi musculi nervosa exilitate iuxta externum recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui ascendente tendine diuidi putauerim, & unam ipsius partem transuerso musculo conatam, sub rectis musculis procedere, altera uerò super rectos expadi arbitratus fuerim, atque id potissimum supra umbilici regionem est cōspectus. Verum si ad amissum oblique ascendente tendinem à transuerso liberaueris, recto musculo illum super sterni cōperies, à quo ad albam usq; abdominis lineam accuratè separandus uenit, quod in carnosus recti musculi partibus factum est promptissimum, at in nervosis illis recti musculi inscriptionibus arduum esse obseruabis. Obliquorum enim tendo pertinacius in his recto musculo, quam in reliquis sedibus, ubi carnosus est, conascitur, neq; adeò promptè ab illis examissim discindit, aut potius eradit. Hic modò doceberis, qui ascendente descendenteq; tendines, circa abdominis mediū inuicem connascantur, ubi recti musculi medietate amplitudini (quæ interior est) incumbunt, & arduè, nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usq; abdominis lineam separari queunt. Ceterum posteaquam unius lateris, cuius iam sectionem aggredieris, obliquos abdominis musculos ad albam usq; lineam perduxeris, expende, qualiter obliquorum tendines, rursus transuersorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, quæ recti musculi ab inuicem magis sciunguntur. Vtrob; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mens in cubit pendente, sola manu rectum musculum à transuerso neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriore musculi latere iniectis, & secundum abdominis longitudinem hinc inde sub musculo ductis. Quā primū rectus musculus à transuerso abscellit, integrū est, recti musculi fibras una cum transuersis illis inscriptionibus contueri, ac tandem musculum à thorace nouacula liberatū, ab abdomine detrahere, ita tamen, ut adhuc pubis ossi hæreat, ipsiq; hic initū accuratè examines. At quā hunc à pectore in cane, aut simia adimes, studendū est, ne continuū illi membrum tendine simul auferas, aut uulneres, qui secundum pectoris longitudinem, à recto musculo, ad primā thoracis costam porrigitur, ac re uera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspiciatur. Est autē hic tendo musculus ue, à quo in musculi brachiū pectori adducētis administratio præcepti quoq; abstinentum, & num homines hunc cum simijs cōmunem habeant indagandū. Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportune administrabis, ducta similiter leui sectione à pubis osse, per ilium os, & transuersos uertebrarū lumborū processus, aut potius musculorū dorsum hinc mouentiū exterius latus, atq; demū ad fines spuriarum costarum, quæ intacto peritonæo solū musculū penetret. Mox transuersi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quā poteris, attēssimè à peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deuenis exilitatē, quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita separanda est, ut neq; peritonæum, neq; tendo, neruosa ue ea tenuitas laceretur. quod quidem nō adeò arduū est, atq; operosum, & præcipue iuxta abdominis elatiora nō procul à pectore, nam in sumine tendo ipse (ut etiā peritonæū) nimis quā tenuis occurrit. Nunc uerò ubi & hunc musculū ad mediū abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optime liberaueris, rursus in suum locū quatuor huius lateris musculos repones. Mox cadauere in dorsum reflexo, secundā administrandi rationem aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auspicatur. Duces itaq; à pectoris osse ad pubem usq; per totam abdominis longitudinem, super mediū recti musculi eius lateris, cuius

Candidior in
abdomine li-
nea.
Obliqui ascen-
dentes.

Nexus ner-
uosa tenuita-
tis oblique a-
scen. musc. cum
transuerso.

Recti admi-
nistratio.

Transuersi.

Altera abdo-
minis musculo-
rum admini-
stratio, uersus
spuriarū in-
tia.
Obliqui descen-
dentes.

cuius administrationem moliris, adeò leuem sectionem, ut nihil præter oblique descendente musculi tendinem penetret. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem tantam scribo, quod nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendente tendinem non uulneratum, & illa quoq; ascendente tendine, seorsum liberare, quamquam & ab alba linea interdum sectionem inchoari nō improbauerim, ut cunctæ etiam laceratos tendines inuicem separares. Quapropter hac illa uer sectione ducta, adniteris hamulo descendente tendinem attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousq; uniuersum musculum, uersus dorsū spinam undique liberatum deduxeris. post hunc, ascendente tendinem à recto separabis, principium separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, quā tendo ille transuersi recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, oblique ascendente auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumborum usque uertebrarum spinas abscans. Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à transuerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absceto, illum super thoracem reflectes. Modò recta sectione secundum albæ lineæ longitudinem ducta, quæ duntaxat neruosam transuersi musculi tenuitatem illa peritonæo diuidat, conaberis eam à peritonæo diligenter separare, quod quidem in homine, & potissimum iuxta pubem, uasorumq; seminalium transitum, facilius difficiillimè, in porcis autem minimo negotio. Ceterum transuersi musculi, tendine usque ad carneam ipsius regionem à peritonæo, liberato, cum quoq; tantisper auferes quousq; uniuersus musculus à peritonæo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amissam eorum formam, situm, & fibrarum ductus examinare, ac demum reflectis illis, ad testium musculos te accingere.

Obliqui ascen-
dentes.

Recti.

Transuersi.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MULIE- bris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uteriq; musculorū natura utriusq; peti posset, uerū ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hic tantum adijciemus, in quibusnam figuris præsentis musculi conspici queant. Testis itaque musculus, nōnihil spectatur tertia tabula ad 1, & uigesima secunda figura Libri quinti. Vt utriusque musculi substantia eiusdem Libri uigesima quarta figura ad characterem O, uti fieri potuit, exprimitur.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

Virilis testis, musculus.

A qui nullum fortuitur musculum, contrarij morus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferio-
ra reuclat, extructus est, quandoquidem testes, quos nisi recta deorsum, nec in ullam partem
inclinantes prolabi decebat, abunde à naturali ipsi indita grauitate dimittuntur, idq; subinde
addeò, ut ne minimum quidem sursum ægris, senibusq; allici queant. Quid uerò Arabibus in-
mentem uenerit, ignoro, quibinos in uiris cuiusq; testis musculos, in mulieribus autē unicū
haberi scriptum reliquerunt. Vnicū enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in ma-
sculis obseruauī. Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut
Musculi mu-
licbris uteri.
& reliqua ipsarum generationis organa, recodidit. Ea nanque peritonæi pars, seu processus,
qui utrinque à lateribus, ad uterum instar⁶ mesenterij pertingit, uenasq; & arterias utero dedu-
cit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri⁷ tunicam procreat, car-
nosus quoq; adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorsum oblique, ad uteri latera perreptan-
tibus, adeò sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint muscoli, illis specie similes, quibus uiri
testes donantur. Et quamuis plerumque graciles sint, neque admodum carnei, crassi ue, ego ta-
men eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri de-
In Libro de
Vteri sectio-
ne.
scriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, ad uaccinum & caprinum describit⁸ uterum,
cornua arietū cornibus longè simillima obtinentem secus multò, quàm muliebris uterus. Por-
rò his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facile
percipiunt, quum illa trahere colligereq; conatur, atque adeò (ut sic dicam) uteri ceruicis os, to-
tumq; uterum, penitus in peritonæi amplitudinem allicere student.

MUSCULORVM TESTIVM ADMINI-
STRATIO. Caput XXXIII.

Qui ea que
peritonæo co-
tineantur, modò
rescanda ue-
niant.
Vteri muscu-
li administratio.

QUE AD MODVM in Quinto libro musculorum, quos testibus ascri-
psi, mentionem incidere necessum erit, ita quoq; eorum administrationem
cum reliquarū partiū illo Libro enarrandarū sectione pertractabo. Quod
tamen ad administrationē hōc Libro persequendam spectat, à mucronata
pectoris ossis cartilagine, ad pubis usq; os, nouacula peritonæum diuides,
alia rursus sectione per transversum utrinq; ab umbilici regionibus ducta.
Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter re-
ctū intestini⁹ finem, & uescicam, auferes. His itaq; ut in Quinto libro docebimus, ademptis, &
etiam scorto à testibus unā cum carnea membrana ipsi subdita liberato, stylum exiguum ab
interiori peritonæi parte meatui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad
inguina uiam præbet. Posteaquā uerò stylum ad testem usque protruleris, atq; ad illius latus,
seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canalem, cutellum indideris, longa
sectione à peritonæo ad testem usq; secundū styli longitudinē facta, membranā tunicam ue,
uasa cum testibus inuestientē diuides. Atque ita uasa in conspectū cum testibus sese offerent, &
extenso quoq; uasorū inuolucro, gracilem testis¹⁰ musculū, quo inuoluerum id uelut enutritur,
conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferētis inflexione liberato, eius
naturā promptissimè cōdisces, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò testi-
bus cum suis uasis musculisq; abscētis, penis & uescicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante
hos integrū sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio.
Cæteri mulierū musculi apertō iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; reductis & mu-
lieris testibus quoq; subleuatis, in conspectū citra aliam sectionē ueniūt, dummodo uteri late-
ribus membranisq; illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc
uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratius prosequemur.

DE MUSCULIS THORACEM MO-
uentibus. Caput XXXV.

Thoracis mo-
uentium arbi-
trarium esse.

THORACEM eius morus, quo respirantes indigemus, gratia, non uni-
co cōformatum esse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum
est. Iam uerò proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse
pendere, nō autem naturalem esse, sermone persequi, dein si uoluntarium
esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiunge-
re. Summus itaq; rerum Opifex respirationē hominī animalis spiritus resi-
ciendi, & cordis occasione largitus est, quod & ipsum quidem substantia
aëris indigeat, & plurimum seruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor resfri-
gerat,

gerat, supeditata ei frigida qualitate. exspiratio autem feruentis in eo, & quasi combusti, & fu-
liginosi recrementi effusione expulsiōneq; cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius po-
tissimum causa duobus contrarijs motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione &
dilatatione, euacuat uerò in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpe-
tuò fungitur. Quanquam respirationis cordisq; motus, genere plurimum uariant. Siquidem
cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeò ex nostra pendet uolun-
tate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus, atque id magnopere non ad bene
uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus
consonantiaq; respirationis cum cordis pulsū necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro
impetu uoluntateq; penderet, multum diuq; loqui nequiremus, quod non exiguum commo-
dæ uitæ noxam præstaret. Porro si non possemus interdum citra respirationem per sumum,
uel puluerem, uel quāpiam prauam & uenenosam aëris qualitatem, uel loca putrescentibus
cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionebus inquinata incedere, ea uitam ipsam quā celerrimè
læderent, hominemq; prorsus corrumpere. Constat itaque, ex nostro impetu, aëris per aspe-
ram arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis
expirationem oportuisse celebrari. Cum uerò pulmo thoracis motum, quoties ille cōprimi-
tur, dilatatur ue, uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui
certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentq;. Erunt autem hi in uniuersum unā cum
octo abdominis musculis in homine, octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & qua-
draginta, ac postmodū unus utriusque lateri cōmunis. Verum canes & simiæ duobus abundat
utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua
enumerare haud grauior, enumerationem ab altero tantū latere uniuerfam absoluturus, ut
deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, ambonum laterum musculos unā numeri
gratia coniungam. Primus itaque ex inferiori interioriq; clauiculæ regione, secundū ipsius
longitudinem, quā primam respicit costam, exoritur, principiū carnolum undique obtinens,
& carnosus quoque termino primæ costæ, quā pectoris ossi committitur, antica ex parte infer-
tus. Musculus hic breuis, sed amplius est & tenuis, ac omnino carneus, fibras sortitur impense
obliquas, propemodumq; transversas, quæ à clauicula antrorsum procedentes, supremæ tho-
racis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quā eius costæ cartilaginem excipit, implantatur. huius
beneficio prima costæ, sursum uersus exteriora retrahitur, hæc ratione ibidem thorax dilata-
tur. Secundus musculus grandis est, carnosus principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte
enatus, hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latefcit, tenuior
tantisper redditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, ali-
quando & nonæ, thoracis costis sese inserat, atque id media potissimum costarum sede, si modò
costæ longitudinem à uertebriis, ad os pectoris usq; metiaris, qui locus est, multò antequam co-
stæ in cartilaginem cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis dunta-
xat incumbit, exiguisq; tantum fibris (ut mutuo instrati solent muscoli) illis committitur. Cæte-
rum non recta simpliciq; linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hinc tanquam in di-
gitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quàm musculi pars, quæ intervallis con-
nascitur, in priora procedunt, contrario nimirū modo, quo oblique descendens abdominis
musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex intervallis costarum
prolixius suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo serratam compagem
efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex
scapulæ basi pendere credimus, tendantur, uniuerfas costas (præter inferiores, quibus muscu-
lus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita
ferè habet, in canibus uerò & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inferi-
tur, sed etiam ualidissimè transversis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uerte-
brarum processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij por-
tionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis
& uertebriis illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uerò à costis, illisq; uertebriis intium du-
cens scapulæ implantetur, ipsiusq; secundū thoracis latera, antrorsum motus occasio ha-
beri queat. Duorum qui iam subsequuntur in numero musculorum, unus tantum homi-
nibus adest, is scilicet quæ ordine quartū statuemus, nam¹¹ tertio simiæ ac canes tantū donantur,
numero autem ipsum quoque, sicut paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium
citra sectionem confusus, aliquos me præterisse musculos præter meritum nugetur. Tertius
itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter
in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præstet) thoracem dilatantes. Tertius
qui

Musculi tho-
racem mo-
uentium nume-
rus.

Primus tho-
racem mo-
uentium.

Secundus

Tertius co-
quartus in nu-
mero, uerum
tertio simiæ
abundant.

qui secundum anteriora secundi musculi exporrigitur, carnosus ex interiori parte transuersi secundae ceruicis uertebrae processus nascitur, ac deorsum protensus, ex sequentibus quoque principium ducit, donec uarijs auctis exortibus, primae thoracis costae committatur. hic enim lator, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus thoracis costis, perpetuo carnosus inhiat. Vbi uero quartam, interdum, idque praecipue in canibus, quintam praetergreditur costam, in membraneo neruosoque ligamento definit, quod subsequenter costis ad septimam aliquando, & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus in cumbit, costis firmiter adnatum. Procedit uero huius musculi carnosae pars, quae costis committitur, una cum ipsius membraneo tendine, iuxta musculi secundae regionem, quae in digitos diffusa, costis implantatur. Hunc in caudatis simijs, & canibus liquidissime ita in publicis sectionibus sese habere ostendi, non tamen instar manus suas insertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperiisse, aut ostendisse minus affirmare possum, quam audacter asserere, illo homines carere, quod non ita dictum esse uelim, ut postposita Galeni autoritate, studiosi illum in hominibus indagare cessent. Quartum in huius Capitis musculorum serie, homines iuxta ac simiae canesque adipiscuntur, sed nonnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrae, ac primae thoracis uertebrae spinis, membraneo latumque exoritur principium, quod primo caput mouentium musculorum pari & hac sede repositis, dorsum thoracemque mouentibus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculum, dextrorsum decliuus exporrigitur, carneum euadens, latumque musculi naturam ostendens, simulatque primi illius paris exterrum latus superauit. Deinde ubi primam thoracis costam contingit, in latera sensim oblique ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallis exporrigens, illisque sese costis inserens. Canibus porro ex eodem principio musculus iste prodit, nisi etiam altius nonnihil exoritur, uerum ubi membraneo eius principium magis oblique, quam transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, carnosus latusque inibi conspicitur, qui tertiae costae, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatur, in priora, seu in latus semper oblique tantisper descendens, donec aliquoulsque sub secundi thoracem mouentis musculi principio reconditus, atque in digitos discretus finiat. Caeterum duos hos musculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere distendereque in simijs est manifestissimum, quemadmodum etiam in hominibus quantum musculum eidem muneri praesse, tres itaque in hominibus, quatuor uero in canibus & simijs haecenus descripsi.

Quintus igitur ordine, quo & homines distinguuntur, anteriori costarum parti, quae pectoris ossi proximae sunt, exporrigitur, paulo enim supra latus mucronatae cartilaginis, membraneo ualidique ligamenti instar, super costarum cartilaginum fines, sursum nonnihil in posteriora inclinans procedit, quousque secundae costae supersternatur. Ibidem enim tendo illae membraneo ligamento respondens, carnosus adaugetur fibris, & haec carnosae musculi pars, primae costae cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorem eius costae regionem terminatur. Verum non hic magnam teretemque carnem obtinet, sed tenuem utrunque, & tendinis sui modo latam, superiori ipsius sede orbicularem, & in externo latere, quam in interno, quo pectoris os respicit, longiorem. Tendo iste, seu ligamentum (utcumque appellare uisum fuerit) costarum cartilaginibus, quas ascendit, firmissime adnascitur, caro autem, carnea uel ipsius portio, superiori secundae costae parti, & toti primae secundaeque costae interuallo adnata uisitur. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarem esse arbitror, nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accurate dissecanti apparet. Videtur enim carnosae recti musculi pars, quae paulo supra mucronatae cartilaginis latus consistit, in hunc membraneo ualidumque tendinem definire, atque ita sursum cōscendens denuo carnosae primae costae inferi, eiusque musculi naturam referre, qui maxillam inferiorem deorsum trahit, qui in medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si haec costis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius termino hanc firmissime connatam, aut potius ex ipsa enata ibi inficias. Vt cum uero res habeat, siue peculiari sit musculi, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit, nimirum uerarum costarum terminos pectoris ossi coartulatos comprimendi cōstringendi, ob idque & thoracem arcendi. Caeterum quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs, qui Galenum praecesserunt, Anatomicis sese in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos haecenus recensui, in simijs uero & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum musculum à recto abdominis distinctum recenseamus. Sextus igitur simiarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorum latera, costarum radicibus, & transuersorum uertebrae processuum apicibus exporrigitur. Originem enim ducit cum longissimo

Quartus musculus, humani autem thoracis cisternis.

Quintus carnis, quo humani manus thoracis desinitur.

Homini quintus, simi quartus, et canum 6.

longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorsum mouente musculo, transuersis uertebrae lumborum processibus innixus, sursum deducitur, tam pertinaciter toto per lumbos ductu illi musculo cōmixtus cōnatusque, ut merito ipsius pars cēseri queat, neque facile ab ipso sectione dirimi possit. Quum primum uero uterque duodecimae thoracis respicit uertebrae, sextus hic musculus à dorsum mouente undecimo, notatu digno interuallo abscedit adeo, ut inibi incuriose secantibus ex illo principium sumere uideretur. Hinc modice obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis, ex carnosae sua substantia tendines paulo minus toto teretes pullulat, non perpetuo carnis cōstans partibus, quantumuis etiam Galenus hunc undique carnosae partibus constare in Quarto de Administrandis sectionibus libro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines costarum tuberculis, quae ex ipsis paulo postea, quam à transuersis uertebrae processibus abcesserunt, extruberare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebrae, interdum tamen adeo conscendit, ut & transuerso septimae ceruicis uertebrae processui tendinem quoque non minus, quam costis offerat. Undecimae & duodecimae costae carnosus duntaxat inhiat, quoniam enim altius musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipsique musculi quasi à tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, eas infimas thoracis costas, & omnes reliquas deorsum trahens, easque comprimens, ac denique thoracem arcens.

Septimus musculus, homini pariter & cani cōmunis in posteriori thoracis sede, secundum inferiora collocatur, originem ducens membraneo latumque, ex undecimae & duodecimae ac aliquando decimae thoracis uertebrae spinis, tum aliquot etiam primarum lumborum uertebrae spinis. Principium hoc musculi dorsum agētibz, & quarto humani thoracis supersternitur, transuersim recta in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transeunt, costarumque ossibus committitur, statim carnis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuissus digitos, nonae, decimae, undecimae & duodecimae costarum interuallis, ipsisque costis sese inserit, implantatur uero ipsis multo ante, quam in cartilaginē cessant. Atque hic musculus hominibus longe lator est, quam simijs & canibus, quantumuis etiam in canibus insignior, quam in simijs uisitur, & in omnibus serratam quoque compagem, cum abdominis musculo oblique descendente efformat. Musculus iste retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est, unde etiam thoracem distendentium numero opportunè ascribitur. Octauus hominibus ac simijs & canibus cōmunis, in thoracis cauitate situm sibi peculiariter uendicat, extenditur autem per uniuersum pectoris ossis latus, sub tota uerarum costarum cartilaginum regione, prope modum costarum os, exteriori ipsius latere contingens. Est autem musculus iste triangularis, ex duobus longissimis lateribus, & uno breui constructus, & tenuis, omni ex parte carnosus. Fibras fortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus, sursum in posteriora protētas, nisi fortassis mauius allere, ipsas à costis ad pectus, à posterioribus deorsum in priora ferri, huncque musculum huius sedis intercostalibus annumerare. Adnascitur autem omnibus uerarum costarum cartilaginibus, illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illae inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arcens, & costarum cartilagines inuicem colligans. Super sunt praeter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In singulis enim costarum interuallis, quae undecim in alterutro latere sunt, bini producuntur musculi, unde & intercostalium musculorum nomen mutuatur. Siquidem ad illorum generationem, per totam costarum longitudinem, ab inferiori regione superioris costae, in superiorem humilioris, & in descensu proxime sedem, neruosa quaedam fibra deorsum producantur. Et rursus à superiori parte inferioris costae, aliae fibrae in inferiorē elatioris costae sedē oblique sursum procedunt sic sanē, ut in singulis costarum interuallis duo intercostales musculi habeantur, qui mutuo incumbunt, ac fibras decussatim prorepentes fortiuntur, & per uniuersum interuallum semper carnosus permanent, nec ob loci angustiam in tendinē cessant. Ac proinde intercostalium musculorum alios exteriores, alios uero interiores non inepte dicimus. Externi in singulis costarum interuallis, simulatque costam à transuerso uertebrae processu, in anteriora oblique prorepit, principium habent, ac fibris constant ex superiori costae, in inferiorem oblique in priora deorsum prorepantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuersa spuriarum costarum interualla, tam quae inter ossa, quam quae inter cartilagines consistunt, exteriores musculi seruant, & uerarum costarum musculi, usque ad costarum partem, qua in cartilaginē finiunt, eam quoque retinent. Vbi autem uerarum costarum ossa in cartilaginē degenerant, mox fibrarum ductus uariatur, ab inferioris namque costae cartilagine, sursum in priora oblique, uersus superioris costae cartilaginē fibrae inibi procedunt, donec & in hac parte exterior musculus

Homini & Simiarum 7.

Homini 6. Simiarum 8.

Intercostales musculi uerum, quae triginta quatuor.

Externi intercostales.

b pectoris

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quod longè magis neruosi excarnesque uisuntur in ea costarum sede, quae à uertebis primùm abscedit, quam per reliquam interualli longitudinem. deinde non solum ab inferiori sede superioris costae, in superiorem humilioris costae sedem ducuntur, uerum etiam ab externa superioris costae incipiunt sede, & in externam inferioris inferuntur. Internorum intercostalium musculorum

Interni intercostales.

Interiores enim musculi, quae uertebularum corporibus proximi sunt, ex inferioris costae superioris sede, in elatioris costae inferiori sedem, fibras oblique sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilagine degenerant, ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarum ductum emutant, nam à superioris costae cartilagine, in inferioris, fibrae in priora deorsum oblique protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quae inter cartilagine existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressus Arabes animaduertent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueteri quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quamquam de sex tantum uerarum costarum (quae septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. Nam in spuris costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstitit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quem admodum & ego paulò ante, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobique etiam

Intercostalium musculorum numerus.

In Fragmento de Respirationis causis.

Ad finem de Motu musculorum.

duodecim, præter^p musculum utrique lateri communem, enarrationi deesse dicerem. Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisque locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemque comprimere, interioribus autem inspirandi munus ascripsit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremque thoracis cavitatem efficere. Interdum uero non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem expirationi præesse uoluit, num uerò, uel altera, quae cunque magis tibi arridet, harum sententiarum ueritatē sit consona, diligenter (at seposito interrim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multò minus obiter illis assentiri, quandoquidem haecenus, quatione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduertim, & primùm solus mihi has, & deinde publicè in scholis Patuui ac Bononiæ eadē aggressus fuerim, quae profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quam quod illis subscribant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibrae, aliisque omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidius hos musculos inuicem costas adducere, quam laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagine collocatos, superiorem cartilagine inferiori, & interiores inferiorem cartilagine superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quam simul omnes thoracē arctare, angustiorēque efficere? Nec me Hercule à ratione absonum est, ad expirationem thoracis ue arctationē, Naturam omnes musculos in tercostales produxisse, quum fortiori motu impetuque ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, fecium excretionem, ad partum facilius excludendum, breuiter ad thoracis compressi onem, quam ad inspirationem indigeamus. Quauis interim musculi inspirationis auctores, inuolūti pauci que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares fortun-

Septem transversos, seu musculi ueritatis, latere communi.

tur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad^q musculum utrique parti commune desistere. Est autē is, quem Graeci *φενας*, & *διωλαγγα*, & *διωλαγγα*, Latini uerò Septimū transversum, nonnunquam & Præcordia uocant, hic neque sit, neque forma ulli totius corporis musculo respondet, siquidē amplius est, & orbicularis, & in ipsius medio^q caput suum principium ue gerit. Hic enim ad amplam latitudinem exactè membranaceus existit, ex quo fibrae instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, ijs, quibus septum inferitur, partibus exporrectae. Hæ carne simplici adactae, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quae paulatim in progressu densior carnosiorque, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Proceunt itaque fibrae ex membranaceo circulo, ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilagine radicem, deinceps aliae sese succedentes ordine, ad spuriarum costarum extrema inferuntur, non quidē exteriori cartilagine sede, at in interiori, ut costarum cartilagine simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transversi propugnaculum effici-

lum efficiantur. Duodecimæ autem costae cartilagini non solum inferitur, sed toti ipsius longitudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, oblique ascendente abdominis musculo, & longè magis^q transuerso admodum unitur. Caterum septi fibrae ad uertebras drosi prorepentes, non in undecimā thoracis uertebra, quam spectant, insertionē moluntur, quod magna^q arteria sub septo transuerso repens, & sextus semur mouens musculus, adeò undecimæ uertebrae obducitur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibrae, quas hic undecimæ thoracis uertebrae connecti oportebat, in^q duo membranae, sed perquam ualida desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnæ arteriae latera protensi, lumborum musculis inibi coherent, & sensim arctiores redditi, ac arteriae nonnihil sese subijcientes, tantisper porriguntur, donec lumborum uertebras excarnes reperiāt, ipsisque robustissimè & longo ductu inferantur. Vniuersum itaque septum paulò minus toto orbiculare est, situm uerò obliquum exigit, nam à pectoris ossis per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebis regionem protenditur, situmque ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem obtinet. Quinetiam^q duos sortitur circulos, unum membranaceum, qui caput ipsius putatur, alterum hunc succingentem, qui carneus est, uerum quemadmodum hic semper, quo costis propinquius accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosiore euadit, non tam ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualē quis latè esse diceret, & una parte in acutū angulū cessare. Membraneus enim sursum, atque in anteriora acutū porrigit angulū, carneus autē deorsum, atque ad inferiora illis reticulis quam simillimus, quibus in parue plicæ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modicèque patefcens fuerit, & ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attulsum. Caterum uniuersum septi transversum corpus, duabus obducitur membranis, totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonaeum succingit. Superior uerò uniuersa latitudo, cor pulmonemque respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorum naturam, paucis demptis, septum transversum quibusdam foraminibus peruium est, quae Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, unum, quod uertebrae, arteriae magnae, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet, alterum, quo uena cava in thoracem transscendit. Nobis uerò tria esse obseruantur, primum, ubi ab inuicem deducuntur^q ligamentorum aut tendinum illorum principia, quae solam transmittunt arteriam, & finem^q uenae pari carentis, quae costas enutrit, & ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac post modum iecori, lien, renibus, intestinis & omento numerosa serie inferuntur. Si quis modò uertebras his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quamquam improprie admodum uertebris septum uiam præbere uideatur, imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hæc potius semicirculum in septi transversum circumferentia exculptum, quam foramen referat, septumque uertebrarum, corporum superiori seu anteriori partem, non autem lateribus committatur. Secundum foramen, ad septi transversum medium, uersus dextrum tantum consistit, & uenae cauae in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori septum firmissimè, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum & hæc membranae reliquis quoque, quibus septum iter præbet, pertinaciter committuntur. Tertium foramen paulò inferius, quam media septi sedes est, ad sinistram latem modicè uergens habetur, quo^q stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur longè profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, ceterique Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Meque^q sententiae non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoque astipulatur, arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebra in primo foramine in-

Septi foramina.

nixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum foramen paulò inferius, quam^q media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quam posteriora stomachus cum ipso continuum corpus efficitur. Caterum quum hæc de septi forma natura que dixisse sufficiat, merito nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animae & animosae septum esse transversum, Aristoteles uerò, quum has animas, unius tantum in cor repositae partes esse arbitraretur, in hoc septum à Natura procreatum affirmavit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animae originem inoffensam à ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerum id non modò præstat, sed inter musculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellenda uentris recrementa in primis conducit, huius officium quo thoracem mouet, obcurum est, neque sat scio, an quisquam uerè id scriptū posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno

Septi munus.

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese sumripiat, atq; quod maxime explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, ratiè prætereat. Profecto nisi quis exactissime septi situm formamq; cognoscat, & in uiuorū sectionibus ipsius munus examinauerit, id neququam se scitanti offeret. Porro quantum hactenus assequor, septum transversum proprio motu ossis pectoris inferiori terminū, & spuriarum costarū extrema, ad suum caput tanquam ad centrū intrō trahit, nonnihil quoq; sursum uellens. Septi enim transversi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque septum in se conuellit, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrū colligit, solam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagine constituit, arctat. posteriorem uero, quæ ab harum cartilagine ad uertebra usque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, unā cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorē thoracis partem septum transversum dilatat, ac distendit. Vt uero quod dico, assequaris manifestius, primum utranque manū thoracis costarū cartilaginibus accommodato, & ui attracto spiritu, qui intrō sursumq; cartilaginū extrema uellantur, sentito, deinde hic una manu relicta, alteram posteriori costarū regioni extēsam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costæ dirimantur, & cartilagine inuicem conuiuant, examinato, nisi fortassis canis, aliud ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrō spiritū ducit, id expirare arbitreris, quod sanè faceres promptissimè, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisq; sedibus animā adhiberes, quibus septum implatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostræ ætatis præcipuos uiros, qui mihi interdum administranti assistere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere, quos præter^o neruorum insertionem, quæ ex ceruicis dorsali medulla in superiorē septi sedem perficitur, & uiuam sectionem longè euidentissimā docere oportuit, quod alium exoneratē spiritum, ualidè compresso interim thorace, retineamus, non autem continuò inspiramus, & thoracem dilatemus, quod sanè tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septū deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atq; id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarū cartilagine, sursum introrsumq; moueri non statueris, quandoquidē quum ui illas retines, una atq; altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verū opinor & te quoque uarijs modis hæc experiri, quemadmodum & ego nunc adeo uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus ē manibus ueniat reponēdus, addā tamen, & suffocatos liquido meæ sententiæ subscribere. His nanque quoniam distento dilatatoq; thorace, septum transversum ad superiora attractum distentumq; adeo inter secundū apparet, ut septum in thoracis amplitudinē allatum, iecur & uentriculū in thoracē trahat, diffisilemq; illorū sectionē nobis exhibeat, quæ tamen illico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, in star madidi panni deorsum concidit, ac plus, quam uoles, iecur, & uentriculū propendere sinit, quod, quonā pacto fiat, illi demū non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est. Hactenus omnes musculos solis costarū motibus subseruientes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinque, hominibus autē octuaginta unus. Quū uero & his octo abdominis musculos, in thoracē cōprimētium classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta nouē, in simijs autē tres & nonaginta. Obliqui enim descendentes si tendantur, admodū humiliorem thoracis sedē committunt, thoracē arctant. Recti uero, cū oblique ascendētibus costas deorsum trahunt, thoracemq; non parū cōstringunt. Transuersi autē intrō costas adducētēs, ad arctandum thoracem faciunt. Porro eos qui brachiū & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracē fortius cōstringerent. uerū ita longè ad huc magis respirationis musculorū numerus excreceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operantur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autē primum respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio, & hæc rursus singula duplices partes habent. Expirationū enim alia est naturalis, & nō uiolēta, quæ nulla nisi naturalis iurgēte necessitate fit, alia uehemēs & uiolēta, quam efflationē nuncupamus. Sic quoque inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationē, aut ad aliud quippiā uiolēta existit, atq; hæc rursus differētiæ plurimum maioris minoris uerū ratione inter se uariāt. Naturalis inspirationis & expirationis septum duntaxat autor censetur, abundē enim ipso contracto tenso ue, medici thoracem dilatari, inspirationēq; perfici arbitrantur, deinde rursus laxato septo, thoracem sua grauitate

Musculorū thoracem mouentium enumeratio, & quando illi suo fungantur officio.

grauitate promptē concidere, expirationem moliriq; affirmant. Atq; id est, quod Galenus naturalē expirationem citra musculorū opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis calor, & hominis^o tertius & quintus, ac simiarū canumq; tertius, utrinq; unā cum septo operabunt, & ex Galeni suffragio^o interiores intercostales musculi quoq; agent. Quamquam nec iam, num exterioribus, an uero interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris expirationis efflationis ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unā cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemq; arctare autumo. His statim in opere succedet, qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, præterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latūs utrinq; porrigitur, & qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Li. de Motu musculorum.

MUSCULORVM THORACEM MOVENTIUM administratio. Caput XXXVI.

QUINIBVS musculis, quos hucusque dissecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem à primo auspiciare, haud quaquam omittēs, quin simiā, aut si eius nō detur copia, canem unā operi adhibeas. Acuto igitur cultello membranē, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossis necitur, primū discindes, mollem neruamq; cartilaginē expendens, quæ præter cartilaginē ossibus obnatam, pectoris os & clauiculā interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ fede enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primæ costæ cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculā à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarū ductu cōsiderabis, & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adherere fines. Secundus musculus, quoniam scapula modò à thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi dissecandus est, & usque ad insertiones, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulo animaduertes, num secundus musculus à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uero à costis initium ducens, in scapulam inseratur, ipsumq; moueat, atque ad hanc speculationem non mediocriter cōfert, quod in canibus, tot transuersis uertebraarum ceruicis processibus illum aut inseri, aut ab eis enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Cæterum iam tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebra liberato, ac ad insertionem diuulso, ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amissim examinabis. Quum itaque huius naturam in canē didiceris, in homine tibi is quoque querendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad quartam canis, hominis uero tertiam sectionē conferes, huiusq; membraneo principio à uertebraarum, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à primo illorum musculorum pari auulseris. Septimum canis, hominis autem quintum similiter à suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum à dorsum hinc mouentibus musculis, & canis sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendere fines. Postquam hos prædicta modò ratione administraueris, integrū est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumq; motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum à thorace illos rescire. Vt uero quintum canis ad amissim examines, dummodo abdominis musculos aggredienti is sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum dissecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam partem, quæ pectus cōscendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspicies enim unā cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, à costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, à carnosa recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdominis musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

Primi admi-
nistratio.

Secundi.

Tertij canis
musculi admi-
nistratio.

Tertij homi-
nis. 4. canis.

Quinti homi-
nis. 7. canis.

b 3 inue-

Quartus hominis 6 canis.

Septimus ueris.

Sextus hominis canis or clauis.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cōtigit) neutiquam, quamuis interim accuratè, num & is quoque musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc intuitus, quartus hominis, canis uero sexti musculi caput, ab undecimo dorsum mouente diuides, ac illum à costis omnibus dissecans, qui ipsi inseratur, inuestigabis. huius itaque functione obseruata, & ipso musculo à thorace abscisso, intercostales musculi exteriores uniuersi manifestissime oculis sese obijciunt. Quò autem & interiores cōtuearis, leui admodum sectione, in uno costarum interuallo, secundum inferiorem costæ sedem, conaberis exteriores musculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natura, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcumque eos indagaueris, ut diligentissime inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uero expirationi (aut contrà) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muneri præstentur, omnesque thoracem arcent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, exempta sunt, iecur inquam, lien, uentriculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior septi transuersi pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membraneum unum, & carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamentâ ue lumborum uertebis adnata. Ut uero fibras ad amissum, & tendines illos, reliquamque sedem septi inferioris exactius intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum, quod in porcis citra omne fletu negotium, in homine autem & cane non item. Cæterum ut superior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagine hominum, quam canum & simiarum molliores sint) à primæ costæ cartilagine, quâ ossi ipsius costæ committitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagine utrinque molieris. deinde mucronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci cartilaginibus septum transuersum abrades. Deinceps erectis cum pectoris ossis cartilaginibus, membranas interiori ossis sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas simul & arterias, è iugulo pectori exporrectas absecabis, donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris ossis, à septo membrana thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolucrum, rescindentur, quod longè secus, quam Galenus undique arbitrat, magna sui parte septo in hominibus adnascitur, multò sanè aliter, quam in canibus, & Galeni simis. Insuper à septo neruos ipsi insertos, uenam cauam, & stomachum absecabis, id à lumbis sensim cum suis ligamentis abradens, liberatum uero, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinabis. Iam pectoris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundum illius longitudinem singulos utrinque musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicias. licebit hos à pectoris ossis ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi & hos absecueris, interiores intercostalium contemplaberis, ac corde, pulmone, uenis, arterijs, stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis musculorum administrationi summam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS.

Caput XXXVII.

DIGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis ferebras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ueniunt. Costis autem ad uertebas nullum peculiare ligamentum obducitur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hic durissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potissimum inter transuersi processus radicem, seu primæ costæ ad uertebam articulum, & transuersi processus apicem, uel secundum articulum accidit. Cartilagine ipsi costis non alligantur, uerum uti dictum est, ipsa costarum ossa in illas degenerant. Pectoris ossi, quæ cartilagine ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque propria adsunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Nihil enim pectoris os, in ligamentis sibi peculiare uendicat. Verum ut & cæteris ossibus, membrana quædam, quam quoddam os ambit, Græci uocant, pectoris ossi obducitur, atque hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagine, unâ cum costarum

starum ossibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis constructione illa est membrana, quæ Veteribus Altera costas succingens tunica nuncupabatur, ut scilicet una sit continua, totam ambiens thoracis cavitatem, peritonæi naturam seruans, altera autem singulis costis propria, ipsi & pectoris ossi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiusmodi membranas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris ossis & cartilaginibus obseruare, quæ autem costas uertebis committunt ligamenta, non nisi ablatis dorsum mouentibus musculis, opportune aggrediuntur.

DE MUSCULIS DORSUM MOVENTIBUS.

Caput XXXVIII.

Figura cap. 38. hanc fere proponit.

MUSCULORVM sanè uicinitas, ilico musculis caput mouentibus illos, qui dorsi motibus præfunt, subiungi oportuisse nobis insinuat. Verum quum ante thoracis & abdominis musculos, dorsum agentes musculi aptè administrari nequeant, nunc primum eorum quoque sermonem aggredi tempestiuū fuerit. In quo me Hercule (si modò in aliqua musculorum enarratione ossium cognitio necessaria sit) memoriam in promptu habere oportet, eorum quæ superiori Libro de dorsi fabrica narrauimus.

Non altius itaque uniuersum dorsum in ceruicem, thoracem, lumbos, sacrum os, & coccyx os partientes, neque diuersam uertebrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam duodecimæ thoracis uertebre, aut quæcumque ea sit, quæ supra infraque suscipitur, & ossis fere quietem enarrantes, quot motibus dorsum agatur, modò recensamus. Vniuersum dorsum à capite ad sacrum usque os, instar semicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, postea in latus quoque, nec antrorsum, nec retrorsum exporrectum, instar semicirculi quoque inuoluitur, ut iam quatuor simplices sint dorsi totius motus, flexio scilicet, & extensio, & ad dextrum, ac sinistram latus inclinatio. atque himotus (si qui alij corporis) in obliquum quoque seu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorsum non solum rectâ, sed etiam dextrorsum aut sinistrorsum magis inclinatum. sic etiam, quum ueluti in semicirculum ad latus id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad posteriora, non autem solum rectâ in latus, illud ducere ualemus. Rursus hos motus, uti iam diximus, totum simul peragit dorsum, aut dorsi parte, quæ sub ceruice est, quiescente, sola ceruix eisdem prorsus, quos iam toti dorso tribuimus, motibus pollet, quos non solum quiescente reliqua dorsi parte ceruix obit, sed etiam reliquò dorso, aut flexo, aut extenso, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priuatim ceruicem mouere homini utilissimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppositos uel motus reliquis dorsi partibus ceruix agi queat. Vt cumque enim lumborum uertebas unâ cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione referuaueris, nihil obstitit, quo minus ceruix in posteriora ualidè reclinari extendique possit. Lumborum autem uertebrarum motus, à thoracis uertebrarum motu non admodum distinctus est, unâ enim ferè mouentur, præterquam quod lumborum uertebis, laxior motus in omni differentia cōcreditur sit, quod tum costarum uertebis thoracis adnexarum occasione perficitur, tum etiam musculorum, qui ipsis motibus præficiuntur. Totus enim thorax unâ quodammodo in latus inclinatur, quum tamen singule lumborum uertebre priuatim id magis possint. Verum ut hæc omnia ossium articulatione monstrat, ita multò maxime hos motus ipsi spinales dorsales uel musculi docent, nimis quàm frigide, & nequaquam omnes à Galeno descripti. Erunt autem omnes utriusque lateris musculi simul in minimum numerum redacti, sexdecim, octo nimirum paribus complexi, quorum ceruicis primum recensemus, ab illis qui sub stomacho latitare dicuntur, exoriri.

a. Scilicet singulos ad notandum.

b. 7. idem.

c. 14. idem.

d. 14. idem.

e. 14. idem.

f. 14. idem.

g. 14. idem.

h. 14. idem.

i. 14. idem.

k. 14. idem.

l. 14. idem.

m. 14. idem.

n. 14. idem.

o. 14. idem.

p. 14. idem.

q. 14. idem.

r. 14. idem.

s. 14. idem.

t. 14. idem.

u. 14. idem.

v. 14. idem.

w. 14. idem.

x. 14. idem.

y. 14. idem.

z. 14. idem.

Quot motibus dorsum agatur.

Sedecim dorsum mouentes musculi.

Primum ac secundum, seu prius par.

b 4 scenderint

scenderint, cuius ibidem exuberanti^a processui, nervosa insertione simulambo coeuntes, tanquam trianguli uertice inferuntur, non admodum manifeste occipitis ossi, ad anteriorem dorsalis medullae foraminis^c sedem implantati. Ego hos musculos duorum duntaxat loco, ut scilicet unus utrinque habeatur numero, quamvis ex Galeni sententia singulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumerasse uideantur, quod quibusdam (uti opinor) inscriptionibus, secundum ipsorum fibrarum ductum exporrectis, instarq; albae lineae apparentibus animum attenderint. quamvis interim haec neque semper eadem, neq; tam paucae appareant, ut eorum beneficium utrinque solum duo tresue recense fieri possent muscoli, deinde etiam longeminus penetrant, quam ut in plures musculos alterius lateris musculum distinguere possent. At si muscoli principis insertionibusq; dissectionum Proceres attenti fuere, multo pluribus, quam tribus musculis hic noster conformaretur. nam tres muscoli ad tres superiores thoracis uerthebras ducebantur, & septem ad septem ceruicis, quare longe satius est, utrinq; unum enumerare musculum, aut, ut iam dixi, decem. Duobus his musculis ceruix proprio motu, & obscure caput ipsum flectitur, si enim utriusq; musculi partes simul omnes egerint, recta efficitur ceruicis flexio, uerthebris scilicet mutuo sese succedentibus, at si alteruter tantum in se colligatur, in contrarium latus ceruix inclinabitur, uti etiam musculi exortus, insertio, & fibrarum ductus, ipsiusq; continuas, luce clarius commonstrant. Caterum hi muscoli non solum ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulo post audies, thoracis uerthebras superiores. Quod uero Galenus parum recte in Decimotertio de Partium usu hos musculos caput releuare, & sursum ducere docuerit, etiam si non prolixius id modo exequar, neminem latere sat scio. Tertius & quartus, quorum al-

Tertius & quartus,

Præsentis figura musculi, quem hic describimus, fibrarum naturam ostendit, ac latera uulter delineauimus. Significatur A ad B, ipsius latus uerthebris exporrectum, C ad B, latus secundum costam ducendum. G autem ad A latus, quod ab anteriore costae sede, oblique sursum ad musculi apicem tendit.

Quintus & sextus,

Musculi 3, 4, 5, 6, unus.

Septimus & octauus,

stae cartilagine, ad transuersum primae ceruicis uerthebrae processum. Huius musculi & sui coniugis functionem orationi adiciam, ubi quintum & sextum expressero. Quintus itaque, qui sextum in sinistro latere sibi parem sortitur, principium in dorso assumit, ex transuersi sextae thoracis uerthebrae processu radice, ad primum eius uerthebrae posterioris processum, seu spinam exortum. Hinc ascendens ex reliquarum quinque superiorum thoracis uerthebrarum transuersis processibus nascitur, sensim crassior ualidiorq; redditus, quousq; admodum pertinaciter in externam sedem transuersi processus septimae ceruicis uerthebrae, insertionem tentet. Huic enim primum musculus inseritur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uerthebrarum transuersis processibus, ad^e exteriorem eorundem sedem, quamquam inuicem, & non admodum patentem, in transuersum primae uerthebrae processum implantationem (ut neque etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio musculo, qui dextris uerthebrarum processibus inferuntur, ceruix duntaxat in dextrum latus inclinatur, recto quidem ductu, utriusque musculi una laborantibus, obliquo autem, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in latus quidem, sed magis antrorsum ceruicem inclinatur, quintus autem in posteriora magis, spinam radice, deinceps & a reliquarum succedentium uerthebrarum spinarum quoq; radicibus, ubi inuicem uerthebrae articulantur, principium sumit, non autem a spinarum lateribus, quae^e musculo occupantur, quem decimum quintum enumerabo. Quando septimus hic musculus sensim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis uerthebram contingit, uehementius ampliorq; sede ab illa nascitur, & obscuram admodum insertionem illarum fibrarum, quae a thoracis uer-

uerebris originem duxere, in illius uerthebrae spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uerthebrarum spinis ualide innascitur, atque ab earundem transuersorum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuo fibras spinarum superioris uerthebrae tantisper inferens, donec ualidissime in totam^a inferiorem sping secundae ceruicis uerthebrae sedem implantetur. dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti et toto per ceruicem progressu mutuo accumbunt, haerentq; duntaxat uerthebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibrae, non prorsus recta sursum conscendunt, uerum ab exterioribus sursum modice intro feruntur, quare etiam & hi quoq; musculi obliquis praesunt motibus. Si enim septimus una cum octauo contrahatur, recta ceruicis perageretur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistrorsum extensio fiet. Quemadmodum solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potissimum famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundario duntaxat moueant.

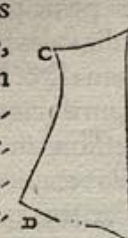
Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum habetur numero, qui^a Graecis & uulgis quatuor, & ad^a πέντε Graecis dicuntur, quamquam Clerachus exteriores quoque, quos^a undecimum, & duodecimum, & decimum tertium, & decimum quartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quam uero dilucidè uereq; Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) descripserit, & num etiam similes, aut cani (qui hic musculis admodum ab homine uariat) ipsius enarratio conueniat, penes te esto iudicium. Ipsa enim similes non admodum quadrat, & longè minus homini, quod tum demum (si modò Galeni, uti sanè debemus omnes, studiosus fueris) abundè intelliges, quando haec nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixius sermonem uera narrare, & aliàs satis diffusum quibusdam disceptationibus hic inturbare, id satis esse ratus, si mea haec cum Galeno pugnare moneam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritoneo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum^a duo apparet musculi, quorum alter femoris famulari motibus, alter uero huius Capituli nonus, erit dorso motui opifex. Qui femoris motui praestit, in Capite musculorum femur mouentium sextus habebitur, quauis nunc obiter Galeni gratia, illum & hic describere nihil prohibeat, ut praesens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè conferri possit. Ab undecima itaque & duodecima thoracis uerthebrae corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus^a oritur musculus, qui etiam a duarum, aliquando & trium, superiorum in lumbis uerthebrarum corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus dorsum uersus exteriora oblique descendente, & semper quousque coxendicis^a os contingat, carneu^a. Inibi enim artatus & excarnis redditus, in teretè finit tendinem, qui tandem in^a minorem interiorem^a ue femoris processum^a insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorum est, non quod lumbi uerthebrarum motibus praesit, sed quod hic situm exigat. Musculum autem, qui ex ilium ossis cavitare enatus, eandem cum praedicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quod sciam, & haecenus, non repono. At^a secundus lumborum musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Nascitur enim ex^a posteriori superiori ossis ilii cavitare sede, quae è regione superioris^a sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur, & modice angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamq; thoracis costam protenditur, cui carnea insertionem inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste^a transuersis omnium quinque lumborum uerthebrarum processibus, secundum ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uerthebrarum, unde nerui primum emergunt, applantatus adeo, ut quadrangulum musculus hic constituat. Cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur, secundum duodecimae thoracis costae longitudinis pars, tertium ipse lumborum uerthebrae, quartum uero a duodecima costa, ubi iam a duodecima uerthebra aliquousque abcessit, ad externam exortus partem producit, quae prope-

Nonus & decimus,

In Quinto, et secundo de Adm. scilio.

Qui musculus in anteriori lumborum se de occurrant.

Præsentis figura musculi, quem hic perscrui, huius descriptionem aliquo pacto proponit, & ad B latus, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, secundum, A ad B, tertium, C ad D, quartum.

inferioris dorsi partis, lumborum scilicet uerterarum, flectendi munus concreditum est, ipsi quoque ambo duntaxat, illius motus autores sunt. Sed quum horum utrinque unus constet, & is obliquus donetur fibris, praesentes musculi obliquam quoque flexionem molientur, prout hic ille uel solus in se colligitur. Sola itaque inferior dorsi pars, proprios musculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsae uidelicet thoracis uerterae, quorum corpora sunt ex carnea, non nihil inclinatur superioribus scilicet, una cum ceruice, inferioribus uero, simul cum uerteris lumborum inflexis. Quamquam non ineptè fortassis quispiam dixerit thoracis flexioni (quae non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam rectos abdominis musculos, thoracem deorsum trahentes, suppetias ferre. Super sunt ad huc enarrationi sex musculi, in utroque latere terni, in exteriori dorsi sede repositi. Undecimus itaque & duodecimus dorsum mouentium utrobique sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis Galeno cogniti, quamuis etiam neque undecimi seu duodecimi (quum par utriusque sit ratio) descriptio nem rectè nobis tradiderit. Undecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis est, musculis, ab infima nanque ossis sacri sede, ad primam usque thoracis uerteram exporrigitur, illi thoracis musculi natura similis, quem ipsi in exortu, & in lumbis progressu connatum, atque in omnium eorum radicebus, ubi primum a transuersis uerterarum processibus abscedunt, insertionem moliri diximus. Hic enim dorsi musculus, de quo in praesenti sermonem instituiamus, ex totius ossis sacri spinæ summo, secundum ipsius longitudinem, & deinde ex spinis quinque uerterarum lumborum, neruo ualidoque admodum principio enascitur, quod illi, quem in tota serie decimum tertium appellauimus, insternitur. At principium id tota quoque ossis ilium interna sede, quae extra transuersam ossis sacri regionem prominet, carnosum omnino educitur, & ut sedes, à qua musculus exoritur, acuta est, ita quoque acuti instar anguli musculus uisitur. Hinc sursum ascendens, atque ueluti dicebam, admodum neruosus crassiusque, ab ossis sacri & uerterarum lumborum spinis principium ducens, carnosior paulatim ad externum ipsius latus efficitur, transuersis lumborum uerterarum processibus insertus, ac ueluti teretis musculi imaginem carnosam suam sedem exprimens. Si enim & neruo ipsius, quod ex spina pendet principio attenderes, latior multo quam profundior dicendus esset, attamen externa ipsius sede laevis aequalis uel est, interna autem parte, propter suae carnosae partis crassitiam, & neruosae tenuitatem, secundum ipsius longitudinem sinus quodammodo illi incisus uidetur, quo decimo tertio nobis enarrando musculo cedit, & locum porrigit. Vbi uero ad undecimam usque thoracis uerteram descendit, arctior longe redditus, neque reliquis superiorum uerterarum spinis adeo connatus, sensim ad primam usque thoracis uerteram angustior redditur, transuersis omnibus thoracis uerterarum processibus innixus, quibus singulis ex interna sua sede, tendit instar ansulae cuiusdam exporrigit, ipsorum processuum apicibus, & ueluti costae cum ipsis articuli termino insertum pari omnino modo, quo quartus hominis thoracem mouens musculus, qui costis singulis tendinem quoque offerebat, uerum is thoracis musculus ab externo ipsius latere eiusmodi tendines remotius à se dispargit. Dorsi autem musculus, non ex altero latere, sed potius ab interna anteriori uel sede tendines emittit, non recto tramite, uerum oblique uersus exteriora sursum expansos. Quemadmodum etiam musculi fibrae, omnes obliquae sunt. Vnde quoque euenit thoracem lumbosque horum musculorum, undecimi scilicet & duodecimi ope, recta, & etiam in latera extendi. Ambobus enim aequè contractis, tota illa dorsi pars, cui praesentes musculi inseruntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenso, in ipsius latus spina inuoluitur extensionem experta, quod sane nihil minori negotio, quam ipsa sectio docet. Decimus tertius, cui in sinistro latere decimus quartus respondet, atque sub undecimo occultatur, ab illa ossis sacri sede principium obtinet, quae ab ipsius spina ad connexum eius, cum ilium osse pertinet. Atque ut illa sedes sursum ascendens modicè lateat, ita musculi huius quoque initium, infima sede acutum est, & latius modicè redditum, tandem ad transuersum quintae lumborum uerterae processum ducitur, & illic reliqua ipsius sede latior redditus, a transuersis reliquarum uerterarum processibus initium ducens, ad undecimam usque thoracis uerterae spinam descendit, & gracilior tenuiorque factus, inibi ad undecimae thoracis uerterae spinam in acutum angulum finitur. Exortus, quem decimus tertius musculus ab osse sacro ducit, sui coniugis exortui contiguus est, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progressum praesentes musculi inuicem committuntur. Vtrique enim sese inter spinarum interualla in sinuantes inuicem internis lateribus committuntur, tantum mutuo dehiscens, quanta ligamenti est crassities, quod inter spinarum interualla reponi secundo ab hoc Capite auditus es. Horum musculorum fibrae, ab inferioribus sursum uersus interiora oblique assurgunt, & ex inferiorum uerterarum transuersis processibus,

processibus, & spinarum radicibus enatae, in totam superiorum uerterarum in posteriori sede amplitudinem perpetuo sese inferunt. Quotiescunque igitur utriusque lateris musculus in se colligitur, suasque fibras contrahit, lumborum uerterarum, & si quae thoracis sub uerterbra utrinque suscepta reperiantur, spinæ ad se inuicem conueniunt, earundemque interualla constriunguntur adeo, ut simul contracti musculi totam illam spinæ partem, cui committuntur, appositissime extendant. at altero in se tantum collecto, in obliquum hanc dorsi pars extenditur, latera lemque illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. Decimus quintus & decimus sextus, utrinque etiam unus, ab undecima thoracis uerterbra ad primam usque ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quae ab ipsarum radice ad apicem usque consistit, amplexantes, & uti postremo loco dicti, omnino carnei, sed ualidissimis neruosisque fibris admodum intertexti. Hi musculi ad duodecimam thoracis uerterbram, aut ad eam, quae utrinque suscipitur, tenues sunt, quemadmodum decim tertij quoque ad eandem uerterbram inferio tenuis prorsus uisitur, ac sursum exporrecti paulatim crassescunt, quousque ad quintae thoracis uerterbrae spinam ascendunt. hic enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tensi, denuo extenduntur, ut proper primae thoracis uerterbrae spinam, parè crassitiem, cum illa, quae ad undecimam est, fortiantur. His quoque musculis interualla spinarum opplenuntur, & inuicem inibi contigui sunt, quum inter illos, ut & in lumborum uerterarum spinis, nihil mediet, praeter membraneum ligamentum à superiori spina, in inferiorè porrectum, & illo ligamento respondens, quod inter radium aculnam, & tibiae os ac fibulam, quae haec ossa inuicem dehiscent, haberi dicam. Functio uero horum musculorum potissima est, spinas, quibus inseruntur, mutuo colligere, atque ita eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut praesentes musculi inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoque ipsi admodum modicè obliquis motibus praesunt.

MUSCULORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium musculorum administrandi ratio iam in promptu est, si huc usque sectionis nostrae serie obseruaueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos primum, & secundum nominauimus. si uero horum ortum, & insertionem lubet exactius condiscere, illos à suis uerterbris paruo & acutiori cultello abrades. Deinde tertio à prima thoracis costa liberato, qui transuersis ceruicis uerterarum inseratur processibus, examinabis. In lumbis quoniam peritonaeum, & septum quoque transuersum auulla iam sunt, si hominem diuidis, licebit muscolum, quem nos primum in lumbis recensuimus, ac femoris motibus famulare diximus, suo principio à uerterarum corporibus liberare, & ad coxendicis usque os, à subdito illi musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentium nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse erasum, a transuersis lumborum uerterarum processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturam minusque non oscitanter intuitus. At si canis, aut caudata simia ad manum sit, primo illum discabaris, quem in illis animalibus membraneo neruoque principio, à coxendicis ossis elatiori sede nasci conspicias, qui oblique uersus interiora sursum ascendens, ac carnosam auctus substantiam, in superiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uerterarum corporibus inseritur, dorsi quoque flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis, quam homines moluntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborum carnibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines de ritu uero adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis communes in cane quoque discabaris, ut nonnullam in illis quoque musculis differentiam Galeni intelligendi gratia intuearis, & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quod subinde aliorum Anatomicorum uera euerat dogmata, quod secus corporis humani partes docuissent, quam ipse suarum simiarum partes obseruauerat. Atque ita demum ipse expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipsius locis à ueritate absonis mihi temperem, eorumque uolens nullam mentionem faciam, simulque breuitati parcem. Resupinato igitur iam cadauere, quintum muscolum à thoracis uerterbris, paruo cultello continuo derades, donec illum in omnibus insertionibus conspexeris. Huic septimus succedet, similiter à uerterbris deradendus. At in hac functione cauendum est, ne decimi quinti musculi portionem septimi loco abscindas, inuicem enim pertinaciter herent, & decimus

Administratio
tio primi & 2.

Tertij & 4.
Noni & 10.

Ad finem & de
Admin. diff. 1.
omibus.

Quinti & 6.
administratio.

Septimi & 8.

Vndecimi &
duodecimi

decimus quintus septimi musculi principium aliquotusque^h subit. Nunc nouacula, aut ualido acutioris cultello, secundum spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ^h undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uero simul^h decimum tertium (ut Galenus proculdubio in simiis alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimi partem esse arbitreris, sectio illa non altius injicienda est, quam ut undecimi duntaxat exortu diuidat, atque huius crassitiem facile cōiecturabis, si paruo cultello musculū à transuersis lumborum uerterarū processibus eleues, atque à decimo tertio subleuatū, ad spinas quoque uerterarum illū inuertas. Hoc itaque musculo à lumborū, & ossis sacri spinis liberato, cauendū est, ne illū thoracis uerterarū spinis adeo connatū arbitreris, ut^h decimus quintum musculum unā cum undecimo auferas, atque cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latus, utcumque à subditis connatisque sibi partibus diremptum conspexeris, ab illo quoque osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inferitur, partibus liberans, ut tandem intuearis^h tendines illos, quos à se alois radicis in stat, in transuersorum thoracis uerterarum processuum apices elegantissima serie di-
gerit. Hoc adempto, citra aliam sectionem^h decimus tertius, & decimus quintus, sunt in con-
spicuo, ut tamen illorum naturā ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque à uerteris
sedulo deradere, quod sanè in spinæ musculis eo operosius præstiteris, quo idem pluribus ossi-
bus & innascantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opi-
fex, qui ita musculos hos fabricauit, ut seorsum unamquamque dorsi partem succedentibus moti-
bus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impedituri, mouere cogamur. Cæ-
terum ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infima lumborum
uerterram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullā penetret, ut deinde inflexo unā cum
costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uerterarum ligamēta iam indagaturus.

Decimus tertius
et 14, 15, 16.

DE VERTEBRARUM LIGAMENTIS. Caput. XL.

Ligamenta
uerterarum
corpora com-
muniuntia.
L. de Offi-
bus.

LIGAMENTA primam uerterā capiti, & secundam primæ, & secun-
dam rursus capiti colligantia superius enarraui, quæ autē reliquas uer-
tebras inuicem cōiungunt, nunc pertractabo, ab illis, quæ uerterarum
corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundæ itaque & ter-
tiæ uerteræ cervicis, ac deinceps inter reliquarum omnium uerterarum
corpora, substantia quædam reponitur, quam Galenus Cartilaginem
uocat, & qua uerterbras inuicem haud colligari, aliter, ac qui illum præce-
serunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nō huius cartilaginis beneficio ipsas cōmitti uult, ue-
rum tertiæ dorsalis medullæ tunica inter uerterarū corpora se insinuatis interuentu. Cuius
modi uero sit tertia hæc tunica, in dorsalis medullæ fermone persequar, tunc nimirū, quando
præter duas cerebri membranas, dorsali medullæ proximè adnatas, uerterarū amplitudinem
(quæ dorsali uiam præbet) membrana quadā ossibus undique cōnata succingi audies. Eiusmo-
di in uerterarum amplitudine occurrēs membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa
differt, quæ quoniā ossi circūducitur, *σπίλαι* Græcis nuncupatur. Num uero Galeni sententiā,
an Veterū illorū, qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta liquidō ostendūt, admodū fuisse
seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam & si humanū cadauer ad manū non sit, nō ta-
mē fieri poterit, quin tibi iam à lectione surgēt, ali-
cuius animalis dorsum mensē adhibeatur, uel etiam
pisce uelendū erit, ac proinde uel ludi causa (dum
modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Ar-
ticulis oracula non fastidiueris) unā uerterram ab
alia se iungito, & quacumque etiam corporis adhibita
cartilagine, tecum perpendito, num illa uerterarū
cartilago, exquisitè cartilaginis naturam obtineat,
num uero ligamētū cartilaginosi. Hac enim ratione
manibus pedibusque in Veterum sententiam, relicto
procul Galeni placito, iturus es, neque tibi persuade-
ri sines, membranā quandā, cuius beneficio uerteræ inuicem cōnecterētur, duci inter uer-
tebras, & cartilaginē hanc ligamentosā, fibrosā, mollem, mucosā, neque cartilaginis mo-
do solidā cōtinuam ue, ne forte duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc ex-
pendes

Vt leuiori negotio, quæ
hic pertracto, assequaris,
duas ē thonce uerterbras,
anteriori facie ex puerili
corpore depictas habes. In
quibus 1 notat superioris
uerteræ cartilaginē, sui
corporis inferiorē appen-
dicem, 2 ipsum corpus in-
teruenientem, 3 eiusdē uer-
tebræ humiliorē appendicem, 4
superioris inferiorisq; uerteræ
appendices inuicē, 4 su-
periorē inferioris uerteræ
appendicem, 5 cartilaginē, di-
ctam modo appendicem suæ
uerteræ copulātem.

pendes, sedulo cauendū est, ne in agni aut hœdi, aut recens nati uittuli spinā incidens cartilago,
inter appendicē corporis uerteræ, & ipsum corpus reposita, tibi imponat, illamque cartilaginē
eam esse arbitreris, de qua hic sermonē instituimus. Quin potius in illis uerteris perpendito
tres cartilaginū, ut sic dicā, ordines duobus ossibus inter duas uerterbras dirēptos, ac postmo-
dū illis ordinibus animaduēsis, cartilaginis naturas obserua, firmitusque adhuc Veterū dogma-
ti subscribito. Conspicies enim duas cartilagines inter utrarumque uerterarū corpora, et ipsarū
appendices positas, ad amussim esse cartilagines, nihilque ab illis differre, quæ reliquos appendi-
ces & ossa interueniunt. At cartilaginē inter appendices mediā, profectō (nisi Galeni nomine
oculis parū fidas tuis) nihil, prorsus aliud quā ligamentū esse dices, quod Asclepiadū familiæ,
quæ pueros suos in cadauerū sectionibus tanta cura exercebat, *σύνδεσμος* uel *σύνδεσμος* appella-
runt, atque huius interuentu, non autem tertiæ dorsalis medullæ tunicæ, uerterarum corpo-
ra colligari astrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter si Veteribus accedis,
inter ligamenta cartilaginis natura pollentia, has uerterarū cartilagines cōnumera. Ceterū
alijs adhuc ligamētis uerterarum corpora colligantur, per totā enim dorsi longitudinē, uali-
dissima ligamēta toti uerterarum corporū ambitui obuoluuntur, quæ etsi undique crassā, spissā
& robustā, sed mucoso interim humore obliata sint, attamē in anteriori corporis sede ad utrūque
latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaque hæc ligamenta, aut si unius nomine
omnia complecti uelis, ligamentum hoc durum forteque euaserit, et omnibus uerteris ex equo
obducatur, obstaculo sanè est, ne in extensione dorsum nimium porrigatur, incuruetur ue. Dor-
sum enim si plurimum reflecteretur, stomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cavae fuisset summē
noxium, plerumque enim hæc extensa frangerentur, & si plus satis laxa, et ad extendendū prompta
hæc Natura creasset, in dorsi flexu in se cōplicarentur. Est itaque ligamentum id ita in duritie tē-
peratum, et suo mucore, ut Hippocrates dicebat, imbutum, ut tantum extendi dorsum permit-
tat, quantum homini sit ex usu, & ut tutō simul uerterbras colliget, & dorsum ex tot conforma-
tum ossibus, unius corporis modo efformet. Rursus ex singulis transuersis processibus in
singulos, membraneum ligamētum tota interualli amplitudine porrigitur. Sic etiam in spina
rum interuallis, ab una spina ad alteram, membrana ligamenta continentur, spinas inuicem
colligantia, & ueluti musculorum interstitia. At in uerterarum apicibus hæc membrana adeo
crassescunt, ut ad apicem simul cōeuntes quasi toti dorsi spinæ ligamentum constituant, carti-
laginis etiam naturæ compos. Deinde ubi ascendentes uerterarum processus descendenti-
bus coarticulantur, membrana quoque ligamenta (sed perquam ualida) articulum undique
ambiant. At priuatum quoddam idque subflauum ligamentum, omnibus corporis ligamentis
si non robustius, profectō saltem non inualidius, inter singulas uerterbras habetur. Ex interna
enim sede foraminis uerteræ, quod dorsali medullæ exsculptum est, ad radicem spinæ poste-
rioris uerteræ processus inter duos ascendentes, aut descendentes processus ligamentū ex-
oritur, quod semper in subsequenti uerteræ eandē sedem inferitur. Quod uero nihil interfit,
nū à superiori uerterā ad inferiorē, aut contrā, ab inferiori in superiori ligamentū inferi dicā,
cuius manifestum esse arbitror, nam etsi hinc ligamētum enasci, et illic inferi dixerō, neminem
ambigere putarim, utrumque os, seu utrumque, qui enarratur, locum, parem operam ad ligamē-
ti generationem conferre. In canibus, & illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accōmo-
dant, & longē laxiores cervicis uerterarum articulos, & etiam longiores cervicis uerterbras,
quā homo obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hic
non grauior subiungere. In canibus igitur simulatque secundum par musculorum capitis
motibus famulantur aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuersa
so corpore respondens, nisi fortassis illis uerterarum ligamentis, quæ postremo loco recensui-
mus, id enim cæteris durius est, & colore flauum, & in fibras multas dissolui potest. Enascitur
autem id ex apicis septimæ cervicis uerteræ spinæ lateribus, & sursum ascendens, nulli connā-
scitur uerteræ, quousque ad secundam ceruicis pertigerit, cuius spinæ lateribus in summo a-
pice inferitur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus, occipiti ossi inferitur. Ligamentum
hoc peculiari inuolutū est membrana, geminūque apparet ob impressionē illius longitudini ex-
porrectam. Porro huius ligamenti naturā discere licebit, quoties uittuli, aut porcelli, aut hœdi,
aut uetustioris etiam bouis ceruix mensæ apponitur. Est enim ligamentum hoc, flauum illud
corpus, quod ex carnibus liberatum canibus offerre solemus, nam inter reliqua corporis liga-
menta solum tanquā esui ineptum rejicitur. Vnde etiam à robore Bruxellensibus Vuas nū-
cupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorē cōciliandā commendant, hinc copi-
nor ipsas ridentes, quod uelut in comam inter reliquas corporis partes dissoluatur, et præterea
flauipallidique coloris uisatur. hoc præcipuo usu accommodum est, ne uerteræ cervicis suo
e loco

Ligamēta
hij sedibus,
quā ad cor-
pora uerter-
arū posita.

Propriū ea
num ligamē-
ta:

loco promptè exiliant, quum illæ laxæ admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebis admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundum totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorfum mouentes occultatum, secundum spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partu usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinæ dorsales uel musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundum omnem corporis uertebularum circumferentiam, membrana illa duraq; & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cunctis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebularum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hinc simplexq; ligamentum apparere, ac ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebis dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicies, quemadmodum & membrana illa transuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Vt uero ad amussim cartilagineum inter uertebularum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebrae inuicem sunt cultro aliquo dirimentæ. Dum uero uertebrae, quarum corpora iam se iunxerunt, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranæ uertebularum cavitatem sublinentem intueris, atq; uertebis ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebis, & aliquod quod ad huc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

DE MUSCULO NERVOSA SVÆ EXL

litate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

Lib. 1. de Adm. 1. et 2. de V. su. par.

QVANDO QUIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institutum est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratum sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Vt itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixius descripsit, me accomodem, à musculo exordiar, qui propemodum toti depili, nudæq; manus regionis, dilatante neruosa ipsius exilitate subtenitur, ac neruoso teretiq; principio, ex interioris humeri tuberculi apice enascitur, medio duorum brachiale flexentium musculorum (qui ex eodè tuberculo prodeunt) incubens adnatusq;, nō tamen in illorum capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc illico carnosum crassiusq; redditū, musculi uentrem non impensè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè non nihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorperferit, rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorē, & ne utiquam prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede latefcere incipit, ac summæ manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeo ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verum interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subtenitur, inuestienti musculofam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus muscularis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt, quinimo per quam obscure præsens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nulloque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatascit. non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Vt enim cutis circumacta pertinax depilisq; fieret, ac proinde ad accuratius sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem subterni (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat namque, ut manus apprehendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modo aggre-

Quinimodum internam summam manus cutem parari de-
cui.

do aggre mobilem, cum ob alia quædam, tum maxime ob exactiorem tutioremq; corporum comprehensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sedi merito obduci decuit. Non enim aliud apprehendens, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uero post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq;, quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturā unā cognoscere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerum plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos quatuor furculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum superant. Confer quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse internam manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipue obtinere Galenus affirmat. si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quod pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uero non semel Patuif et Bononif hunc, quem narramus, musculum certò defuisse, ac portionem tendinum brachiale flexentium, priusquam illi brachiale ascendant, in latum tendinem desisse. Interdum uero non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, portigimus, uerum à ligamento transuerso tendinibus in interna brachialis sede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus secus, atq; in simijs, sub pede nullus tendo dilatascit, nam à calcis osse in membranam enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimentem. Cæterum interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines nerueam uel naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine femori. Inter tendinem namq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus continetur, cuius naturam iam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq; hanc solam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinēt. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipue figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, ut cunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, simiæ ac canes prorsus destituantur.

Musculi suo tendine latefcere, non se mel deesse.

Inter cutem & tendinem, adipem reponimus. Lib. 2, 3 de V. su. par. et 1. lib. de Adm. s. c. l. omibus.

DE CARNEA SUBSTANTIA, IN-

teriori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ uolæ superstrata. Caput XLII.

SUBSTANTIAM præsentis Capite describendam nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesima quinta Quinti libri figura.

medic. n. 1. tabula in figura.

5. p. 1. de Adm. figura 1. et 2. libri.

RER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tendini subijcitur. Cæterum hæc substantia non quidem, quemadmodum in musculorum uentribus exacta simplex caro existit, sed substantia quædam subalba, & (quo id aptius explicem) duriori neruosoq; adipi, seu pinguedini respondens. Opinor enim ab ossæ, & neruea, quæ undecunque pinguedini huic accedit substantia, ipsam duriorē effici, illius ritu, quæ in ossium articulis subinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus neruorum fibris, uenarumq; terminis adacta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiscitur, ac etiam in summæ extenuatis, & marasmode mortuis ipsius portio semper inter secundum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verum Arabes hallucinantur, hanc substantiam extra musculi corpus, carnem simplicem immixtamq; esse affirmantes illorum modo,

e 2 qui

qui nescio quam, simplicem carnem in gingiuis ac pene collocant. Haudquaquam enim ex penderunt innumeras nervorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc substantiam intercurrentes, illamque nec colore, uel substantia, nec a qualitate continuitate uel etiam musculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiusmodi substantiæ, quam nisi duriusculæ conglobatæque pinguedini ad amissimam assimilaueris, tanquam stratum aliquod, aut terram præparauit, cui apte infiniti nervulorum surculi implantentur, quos ob exquisitum tactus sensum, à maioribus nervorum propaginibus, internam manus sedem aduentibus diffundi undique oportuit. Cæterum, etsi hæc pinguedo durior admodumque neruea sit, nihilominus in rerum substantia mollis est, ac proinde occurstantibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur, & aptissime tendines, ne aut premantur, aut contendantur, munit, unde etiam merito huius substantiæ quàm plurimum infernæ pedis cuti subijcitur, præterea ossium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam est comprehensura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo absolutissimo indigeat tactus sensu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties subulas scalpellæ, & id genus artium instrumenta propellat. Quinctiam in interna manus sede, ipsis quidem articulis minimum, in partibus uero inter articulos medijs, plurimum huiusmodi substantiæ industrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim ossium sedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiusmodi substantia indiguit, quæ flecti debeat, & substantia ea, præterquam quod nihil commodi præstaret, obstaculo motui fieret, tum grauius ut superflua, tum etiam articuli spacium excludens occupansque, & etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti possent. Lateribus autem digitorum tantum eius substantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacuat manifestent, replere potuit, quo et inde manus, non solum ut diuisum in multas partes organum, sed etiam uelut uariè diuisum suo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac substantia oppletur, ut si quid etiam liquidi manu supina continere libuerit, id non elabatur. Postremò huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uero huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxiliij præstet, nemini non perspectissimum est, quem minimè latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facile debuisset rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus felicissimè. Atque eiusmodi sunt huius substantiæ proprii usus, communis uero, quem cum carne adipeque parem exigit, is censetur, quo æstus tempore refrigerare, frigoris uero calefacere apta putatur.

DE MUSCULIS MANVS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum motus.

SSIVM quinq; digitorum constructionem superiori Libro prosequentes, longè aliam articuli speciem in primis quinque digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsimus, quàm in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuo ea articuli specie ingrediuntur, quam γῆγλυμοι Græci uocant. Superius enim os in sui sinum inferius excipit, ipsumque inferius in suis sinibus superioris ossis tubercula admittit. Vnde etiam simplicem tantum motum hæc internodia, seu articuli exigunt, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia in articulatione cum illis, quibus sustinentur ossibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris ossis sinus, unum caput superioris ossis excipit. quapropter etiam non simplici tantum motu, sed duplici aguntur, flexione nimirum extensioneque, & postea ad latera obliquo deductu inclinantur, seu ut semper loqui instituiamus, ad hos illæue digitos adducuntur, uel abducuntur. Porro cuius perpicuum esse arbitror, nihil referre num flexionem & extensionem simul pro simplici motu, aut pro duplici, ut unus scilicet flexione, alter uero extensione perficiatur, enumerem, aut rursus motum, qui in latere sit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenseam, ut scilicet unus in hoc, alter uero in oppositum latus perfici dicatur. Cæterum hos omnes digito-

digitorum ossium motus uiginti & octo musculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus sermone inchoaturi, in quo musculi cuiusdam brachiali inserti necessario incidet mentio, quem quia cum digitorum musculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti describentur. Primi musculi principium teres, & statim ab exortu grande, ac ex carne nerueaque substantia mixtum, ex interiori humeri tuberculo enascitur. non quidem ex superiori magisque prominente tuberculi sede, sed ab interiori sub musculi ad summæ manus internam cutem latum tendinem porrigentis, & duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea & sub illius fere musculi origine, qui inter radium in prouum agentes, superior enumerabitur. quanquam potius ex anteriori sede & inferius illa origine, primus hic digitorum musculus initium ducat. Musculus iste à crasso alioquin suo exortu latior efficitur, atque uersus ulnæ radiique medium perreptans, perquam obscure ab ipsis principij sui portionem assumit. Hinc exactè carnosus et teres, in amplitudinem tamè modicè depressus, ad brachiale proreptit. Antequam uero brachialis radicem contingat, notabili satis à brachiali intervallo, ipsius uenter in angustum magis coactus, in quatuor carnosas partes diuiditur, quæ singule neruosiores angustioresque factæ, illico in exactos tendines cessant. Hi examissim teretes simul communi membrana utrunque tenui & mucosa inuoluti, brachialis cum cubito articulum ipsumque brachiale transcendunt, communi omnes ligamento in brachialis sinu obducti. Est autem ligamentum id ualidum, & transuersum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anuliq; formam (quod ad eius cavitatem spectat) præcipuè referens, & totam brachialis sinus amplitudinem, quæ ex ipsa origine ducit, succingens. Simulatque uero tendines ligamentum id præterire, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares constituunt angulos, & singuli unumquemque quatuor digitorum sibi præpositum adeunt, ac secundi digitorum ossis radici latiores membranæque facti inseruntur, toti ossis longitudini implantati. Dum uero primum digitorum os perreptant, transuerso quoque & robusto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno ossis latere natum, alteri inseritur: aut potius id ex tota internæ ossis sedis amplitudine enatum, canalem oblongum seu anulum effingit, quo primi musculi tendo unà cum alio quem huic subijci dicemus, per digiti longitudinem securissimè deducitur, ac ne sua sede à digito declinet, eleuetur uel, pulchre amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quæ primis digitorum ossibus porriguntur, neque transuersis ligamentis, neque ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent, sed ligamenta uelut per anulos sibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterum his primi musculi tendinibus ubi primo digitorum ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum fuit) peculiarerarumque ex abundantia id accidit, quod longa sectione diuisi, alium ipsi substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermone addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quàm potest proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur, ut & illa musculi carnosæ pars parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate superat. Secundus musculus primo subiectus ab interiori humeri tuberculo sub primi capite, sui initij uix aliquam portionem assumit. Ex ulnæ enim anteriori processu, quo illa humero coarticulatur, secundus hic musculus potissimum enascitur, idque præcipuè ab eius processus radice, quandoquidem ipsius superior pars seu apex, illius musculi excipitur insertione, qui inter cubitum flectentes est posterior. Secundus itaque musculus hinc prodiens, exactè carnosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depressus) euadit, & mediam cubiti sedem comprehendens ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea sede asciscit, qua ulnæ membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti fere longitudine consistenti. Quando uero musculus parum ultra mediam cubiti longitudinem descendit, aliquanto angustior redditus, in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur, quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spissiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem superat. Hi tendines communi membrana perquam mucosa, ac cæteris omnibus membranis rubicundiori inuoluuntur, simulque coherentes, sub primi musculi tendinibus per transuersum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & brachiale

Digitos mouentes musculi.

Primus.

Lib. 1. de V. su par.

Secundus.

c 3 chiale

chialis secundus musculus primo subternitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendi-
nes subijciuntur, & eodem simul ambo secundum primi ossis digitorum longitudinem,
transuerso ligamento obducuntur, æque atque in uola & brachialis sinu teretes. Minime
enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asse-

*Lib. de Par.
usu.
Secundi mu-
sculi tendinum
per primi ten-
dines transi-
tus.*

*Lib. de Ad.
mi. sectio.*

*Tertius mu-
sculus.*

*Tertius quali-
ter in caualis
simijs habeat.*

*Pleraq. hic
Galenus pluri-
tis contraria
proponit.*

rit, dilatari. Porro ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent,
primi iam musculi tendinibus in secundum os necessarii insertionem molientibus, operæ
precium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut
quum ipsi rectè subijciuntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hacq. ratione substra-
tum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundum
sculi ad latus declinent, minime admittit: & si forte ad latus ducerentur, obliquum sanè si-
tum, ac proinde obliquum etiam motum exigent: reliquum profectò fuit, longa sectio-
ne superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabi-
li industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertin-
geret. Verum et si tendines primi musculi perforantur, ob id tamen cum Galeno nequaquam
credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maxime internæ illorum
sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus
colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem
moliantur. Cæterum ut in brachiali & tota primi ossis longitudine, tendines transuerso li-
gamento cinguntur: sic quoque in secundi ossis tota longitudine aliud ligamentum tendi-
nem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digi-
torum sedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo uel alio uinculo, aut fibra etiam, tendi-
nibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquam membranæ inter-
duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum
ligamenta subeunt, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam
fibrosis nexibus adnascuntur.

Tertius musculus à secundo mihi prorsus distinguitur, non anxie interim sollicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinque
carnosas partes totidemque tendines distinctum rectè proferas, dummodo uera tertij muscu-
li descriptio subijciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi expor-
tigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde
ac cæteri musculi mutuo accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat coherens. Ena-
scitur quidem carneo teretiq. principio ex ulnæ sede, qua hæc radij capitulum in proprium
sinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primum dehiscit. Hinc enatus radio attenditur,
uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continet du-
cens, ex ea potissimum sede, ubi membraneum ligamen secundum cubiti longitudinem
porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem of-
fert. Quum uero musculus radio ad hunc modum expansus ad brachiale properat, in te-
retem cessat tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuat, obiectum, non autem
communi membrana, quæ in brachialis sinu secundi musculi tendines inuolit. Quine-
tiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subijciatur, quamuis e-
tiam per transuersum brachialis ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attentus, quod
ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem sustinens, sinum huic ten-
dini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque me-
dius inter musculos primum pollicis os & secundum flexentes occultatus, ad secundum
pollicis repetit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine ex-
ceptus, tertium os accedit, cui latefcens ualide inseritur. In caualis simijs, hunc muscu-
lum non reperiens, uerum à tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio
uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi im-
plantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri
quatuor secundi musculi tendines, nequaquam adipiscitur, aut etiam illi, medij digiti ten-
dini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uecta. Porro si hunc
sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu reni-
tentia adduxisse animaduertis, & potissimum illi figmento, quo is pollicem non ad uo-
lam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ
medium, flecti comminiscitur, non me in scitæ, aut in Galenum impietatis prius insimu-
lato, quam proprijs manibus sectionem obieris, aut alteri accuratè secanti, admonitus,
astiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam com-
memorauimus, sententiæ Galeni merito reluctari, sed & id quoque maxime, quod de secundi
tertijq.

tertijq. musculi functione subnexurus sum: ut nunc taceam Galenum suis lusum simijs, non
uere tendinem tertij musculi graciliorem illis dicere, qui à secundo musculo producuntur.
Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis refectionis professorum chorus, secundum mu-
sculum quatuor digitorum primum tertiumque os flectere, & quem nos tertium recensui-
mus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quin-
que digitorum ossis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim mu-
sculum os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæterisque Anatomicis firmissimi axiomatis
loco habetur. at secundi musculi tendines neque primo quatuor digitorum ossi, neque ter-
tij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissime quidem inseritur applantatur: uerò nec eo-
rum quidpiam hi musculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium
usu astruet, secundi musculi tendinem primo internodio dilatentem implantari: quum
Galenus in dissectione temporis successu exercitator, tribus interiectis de transuerso liga-
mento uocibus, integram paginam ibidem restituere conatus fuerit: parum tamen sui me-
mor, quum insertiones tendinum in digitos, simul in numerum colligit. Ac proinde si benefi-
cio transuersi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum ossibus, & secundo pollicis
existit, hæc ossa à secundi & tertij musculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illi-
us quæ posteriora uerioraque sensa capiens contenderit, respondeat is quæso, cur minus &
primi musculi tendines, prima quatuor digitorum ossa flectant: quum & hi eodem li-
gamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potius secundi
musculi, quam primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quine-
tiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit secundi quatuor digi-
torum ossis flexionis, tendines secundi musculi autores esse: quum tamen & in secundi os-
sis radice totaque ipsius longitudine hi tendines transuerso obuoluntur ligamento. Ad hæc
illum me docere optarim, quamobrem & primus, & secundus, & tertius digitos mouen-
tium musculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis sede transuerso
ualidèque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem
comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes muscoli, qui pedem ade-
untes, ac transuersis ligamentis inter tibiæ ossis extremum & calcem, ac rursus inter fibulæ
apicem anteriorem uel malleolum ac calcem obuoluntur, non illorum ligamentorum etiam
auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus
cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quam unde principium duxere, in-
duuntur. Ac proinde plerisque in cubiti exteriori sede, & in tibiæ anteriori regione ten-
dines ibidem ligamenti circumdatos in medium, ad robur huic meo paradoxo concilian-
dum, non adfero. Vtrique tres hæcenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non
flectere certo certius constat, ita quoque nisi suorum quibus inseruntur ossium flexionis opi-
fices censendi sunt. Deinde si primi musculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum
ossa, & secunda tendinibus secundi musculi non inflectuntur, haudquaquam secundi ten-
dinum uel, prima quatuor digitorum ossa, & tertij musculi beneficio secundum pollicis
os flecti credendum est. Proprios enim his quoque ossibus sagax rerum parens Natu-
ra musculos largitur, quos ubi sermonem trium primorum absoluero, seriatim persequar:
id adhuc admonens, ut si quis forte secundi musculi ac primi auxilio, primum quatuor
digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non os-
citanter cuiusque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod
ex ipsius sententia, primi ac secundi musculorum tendinibus, præter alios totidem pau-
lo post explicandos musculos inflecteretur, uix tamen firmitus flexionis robur, quam ter-
tium internodium commonstrat, utcunque etiam unicus tantum tendo huius motus dux
censeatur. Tres itaque nunc dictos musculos ex diffitis regionibus, per totam nimirum
cubiti longitudinem Natura produxit, ne si forte in extrema manu principium assume-
rent, eam carne obruentes, magnam ponderosamque redderent: quod quantum ad ua-
ria quæ manu obeunt munia incommodi intulisset, quiuis promptissime colligit. De-
inde robur in flexione maius requirebatur, quam quod breuib. musculis præstari ua-
lebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc
pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muscu-
li beneficio tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem
quos rectè duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodem-
que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem ex-
periri debebant, pluribus tendinibus musculisque, & illis non admodum ualidis (ut

*Natura in
musculis digi-
tos flectenti-
bus industria*

etiam illorum flexio infirma est) egerunt. Porro tendinibus transversa ligamenta secundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensque funiculi, & uirgulae secundum ossium flexionem non incuruatae, a flexo iam osse ad cubitum tensae exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim etsi tendines musculorum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inseruntur, adiacere coeunt. In uola uero & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easque membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranae alius quoque usus existit, siquidem musculi oblongi & parui, quorum opem digitos quatuor pollicis adducimus, ab illa enasci audies. Quum itaque secundum quatuor digitorum internodium a primo musculo flectatur, tertium autem a secundo, & tertium pollicis a tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundum que pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni. Qui quatuor famulantur digitis, omnes recta secundum postbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis ossibus connati. Inferuntur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruum digitorum flectentium unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruum praelocatur, carnoso principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc recta digitum accedens, ad primum usque digitum os carnosus permanet. ubi uero os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inseritur. Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosus quoque permanet, donec membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utriusque musculi colliguntur, primum digiti os, in neutrum latus uergens flectitur. Si uero exterior egerit, interiori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interiori laborante, ad interiora conuiens digitus flexionem experietur. Ad hunc sane modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeo ut bini in singulis postbrachialis ossium internodiis (quae tria sunt) reponantur, & is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbrachialis ossis indicem sustinentis lateri adnascitur, in uolam magis quam in externam manus regionem, ut & ceteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. Musculi autem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, una cum musculo, qui pollicem a ceteris digitis maxime abducere dicitur, carneam molem constituunt, quae ad pollicis radicem reposita montem, quem chiromantici modo Veneri, modo Marti ascribunt, effingit. Galenus in Libris de Usu partium hanc molem falso unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, molem illam carneam quam chiromantici lunae monti tribuunt, unum quoque musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. Primus itaque pollicis musculus ex superiori transversa brachialis ligamenti sede carneus enascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attentus, perpetuo carneus illi inseritur, perquam obscure secundum pollicis contingens internodium. Secundus, qui nuper dicto prorsus oculatur, longeque minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & ossis brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecimus & decimus tertius, si modo octo musculos quatuor digitorum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porro qui secundum pollicis os flectunt, tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quam duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, recta secundum manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil oblique ducuntur, sed praesentes musculi secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operae precium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uero illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Merito igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tanquam quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineae circumscriptionem, quae uitalis & cordis Chiromanticis appellari consuevit. quamuis nonnihil ulcerius, quam ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collocant

Transuersorum ligamentorum usus.

Musculorum membranae usus.

Tredecim post tertium ordine in numero succedentes.

Illorum ossa qui quatuor digitis seruiunt.

Illorum duo, qui pollicis primo ossi seruiunt.

Tres qui secundo pollicis ossi famulantur.

cant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumque principium ducit, ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modice subter ipsius capitulum, quod finem primi ossis digiti subingreditur. Hinc carnosus prorepens nonnihil angustior redditur, & membraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se inserit. Secundus superiori suo latere iam dicto musculo contiguus, ex media sede postbrachialis ossis, quod medio praepositur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataque est, & statim carnea ad insertionem usque conspicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic inferiori ex parte contiguus, ex postbrachialis ossis, quo anularis sustinetur radice, quae brachiali coarctatur, originem pariter latiusculam sumit, et oblique pollicem accedens, lateri interiori secundi pollicis internodij, uersus priora implantatur. Isti tres musculi dum una tenduntur, fortissime secundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad superiora uersus indicem pollex dirigitur, dum uero secundus solus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur, quemadmodum infimo ad suum principium contracto, pollicis ad inferiora, & magis uersus paruum digitorum flexio perficitur. Hos tres, & si in caudatis simijs obseruetur, Galenus non modo ignorauit, uerumetiam falsas rationes in Primo de Partium usu astruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam uerisimile est, quum secundum administrationes anatomicas emitteret, hos musculos ipsi cognitos fuisse, quum illos nullibi descripsit, quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum auctor cognoscens, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni praesunt, negligentes. Undecim namque musculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referentes. Quamquam rursus ambigem, nunc casu ipsi Undecim, loco Decem ex Galeno scripserint, quum citra aliam descriptionem, musculos tantum Orbali more enumerent. Quinetiam in Primo de Administrandis sectionibus Galeni libro omnes, quos hactenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo namque Duorum loco illic leguntur, ubi extremam manus musculi, pollicis obliquis motibus seruientes enarrantur, & rursus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur, Tres scribuntur ubi Duo, in super Duo ubi Tres scribendi fuerant, non secus sane, quam male etiam Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum usus commemorat. Verum haec cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno sunt reposita, quem IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnasio Patauino medicinae Professor eximius, non sine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in absolutissimum ordinem redegit, maximae ac penae diuini ingenij uir, ob singularem illam tum Medicinae, tum ceterarum scientiarum cognitionem, nulli aetatis nostrae medicorum secundus, & praestantissimis laboribus suis, quos in publicum dedit, ac pertinaci indefessaque in docendo diligentia, de studiosis omnibus quam optime meritis. Cui uero utinam Deus aliquis aurem statim uelicer, et in animum inducat, ut & alias cogitationes suas longe pulcherrimas, & iam dudum praematuras in lucem prodire patiatur, easque posteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices ceterorum esse solum cupiunt, ipsique nihil unquam praestare queunt, non ita reformidet. Hactenus itaque sexdecim musculos, quibus digiti mouentur, commemorauimus, ac proinde nunc decimus septimus, qui digitos extendentium primus erit, describetur, in cuius enarratione hoc mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat asserere, & deinceps adijcere musculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos a pollice abducere creduntur, bipartito in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, insertionem in digitorum ossa moliri. Atque id mihi tantisper concedi optauerim, quousque omnes tres musculos sermone absoluerem, tunc enim primum uariam ipsorum tendinum commixtionem coitumque, ac munus denique subiungere licebit. Quamquam interim in reliqua praesentium musculorum descriptione, in ortu nimirum, ductu, substantia, forma, & id genus reliquis nusquam aberraturus sum, quemadmodum etiam in falsam tendinum seriem nequaquam impingerem, si mihi eadem perpetuo haec occurrisset, & Galeni obseruanda auctoritas negligenti a me haberetur. Sed age negotium, uti se enarrandum offeret, aggrediamur. Decimus septimus principio ex carne nerueaque substantia mixto, & utrunque lato, ab elatiori sede exterioris humeri tuberculi enascitur, & per mediam cubiti sedem, magnus & carnosus, & paulo minus toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque aliunde, quam ab humero principium ducens. Quum uero propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur, pertrahitur, arctior redditus, in quatuor breues carnosas portiones, in musculi substantia non procul diremptas finditur, quae simul communi membrana indute, fibrisque

Tres secundum pollicis os flectentes musculi Galeno ignorati.

Decimus septimus digitorum mouentium.

fibrisq; tenuibus inuicem coherentes, atque in tendinem illico ab ipsarum à musculi uentre deductu degenerantes, per¹ sinum in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendunt. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excuatis, radij cum ulnae articulo proximus. Huic itaque sinui utcumque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amissimam respondentem, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso¹ ligamento ipsis peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Ceterum ut Galenus radij sinus non aperte expressit, ita quoque falsò hos tendines communi radio & ulnae² ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & sinu is³ musculus utitur, quem ego decimooctauum in tota serie paulò post recensebo. Quum itaque proprii ipsorum ligamentum tendines isti transcederent, brachiali⁴ iam incumbunt, latecentes & ab inuicem deducti, tres æquales constituunt angulos, & singuli ad unumquemque quatuor digitorum properunt. Illico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multo ampliores tenuioresq; redditi, primi ossis radice inseruntur, ac sic per totam digiti longitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adnascuntur, non autem, ut Galenus male arbitratur, ijs duntaxat ossium sedibus, ubi articulo consistunt compages. Ceterum qua ratione aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, à pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluerò, audietur es. Nunc enim & si decimus septimus musculus⁵ tres tantum tendines ut plurimum nobis exhibeat, quatuor illi Galenino minelargiti sumus.⁶ Decimooctauus musculus gracilis longusq; est, inferiori lateri decimiseptimi primi secundum cubiti longitudinem exprorectus. Ab exteriori enim humeri⁷ tuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius⁸ musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, insertus, brachialis extensionis dux censetur. A principio musculus hic secundum latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attingit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnae⁹ sinu, & ligamento utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anularem contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantantur, membranae instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inferentes. Hic musculus duobus, quibus inseritur, digitis à pollice abduendis creatus à Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè¹⁰ decimus nonus, duobus ultimo enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori namque ulnae processu, posteriori humeri fedi coarticulato, usque ad ulnae sedem, quæ non multò ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea¹¹ musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ præditi. Atque hi tres exigunt radices principia ue, ac primum quidem, quod elastissimum & humero uticini¹² us est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit.¹³ Tertium autem, quo in præsentia potissimum egemus, quodq; secundo principio ordine succedit, ab ulnae ossis ultramedium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, ne utique uerò (ut Galenus parum bene asserit) à tota ulna, aut ulnae superiori parte brachio proxima. Hoc principium exacte carneum, & instar oblongæ lineæ originem ducens, paulò angustius ab exortu redditur, & oblique deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in¹⁴ duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimunonum efformat muscululū, à superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinæ gratia uigessimum primum, & pollicem uersus alios digitos euertentem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quauis interim principij ratione nō obstem, quo min⁹ ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, oblique radij appendicem petit, ac priusquam hūc contingit, in duos inuicem coherentes tendines finitur, qui proprio¹⁵ sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari¹⁶ ligamento transuersim obuincti, super brachiale expanduntur, atq; hic dirēpti, illorū superior indici, inferior autē medio exprorrigitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implantati. Sinus autem horum tendinū nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter¹⁷ sinū decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extēditur. Atq; hic etiā sinus¹⁸ alteram portionē tertij illius ex ulna prodeūtis principij transmittit, quā pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandū est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamento uti, et huic decimooctauo musculo ligamentū peculiare nō obducī. Quod uerò præfens musculus à pollice abduc-

Lib. de Ad.
mi. sectio.

Lib. de Ad.
mi. sectio.

Decimus
octauus.

Decimus
nonus.

Tres muscu-
lorum radices
ab ulna longi-
tudine proce-
dentes, quarū
tertia est 19
musculus.
Lib. de Ad.
mi. sectio.

19, 18 & 17
musculorum
tendines & mu-
sculus.

tionis eorum, quibus inseritur, digitorum autor sit, sitis ipsius insertioq; liquidissimè commōstrant. Ceterum hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruaturus es, sed dūtaxat in indicem. Sic etiam¹ decimooctauum musculum in minimum & anularem simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper cōspicias, sed frequentissimè unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extē-
sionis ducē. Pariter² decimus septimus in tres tantum tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantabuntur, in minimum autem digitum statim à brachiali tendinem, ut ad ceteros digitos, ferri rarissimè reperi, quū decimus nonus par-
ui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi post brachiali membranulis et fi-
brosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latecentes uelut in plures diui-
dantur, ut iam latiores multò, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque sem-
per eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiam cōspicua, ad alterius
digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspiciari poteris, animus, quando di-
gitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radice adhibens. Quamuis in manu cute li-
berata, id intueri magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum seriei min⁹ illico ac-
cesserim, arbitrerq; decimus septimum, decimooctauum, & decimunonum quatuor di-
gitorum, unā et extensionis & abductionis à pollice opifices esse, ob uariam illam, quæ per ob-
liqua prorsus sit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam di-
gitū longitudinem moluntur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquā per-
fici obseruauī, cuius beneficio uel obscurissimè paruum digitum à pollice abducia uisum asse-
re, imò rectus ille musculi decimooctauī ductus insertioq; arguunt, nulla prorsus ratione par-
uum digitum eius opera, extrorsum à pollice abducī. Atque eiusmodi etiam quid in pede ob-
seruari, suo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententiā decimooctauum pro præci-
puo parui digiti extensionis autore. Decimus autem nonus insigniter ad indicem & aliquan-
do mediū à pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit. Verum quia
paruum adeo atque ex abundanti à ceteris abducī oportuit, quoties rotundas figuras manu
complectimur, & quum huiusmodi motus³ decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat,
rerum Opifex⁴ musculum breuem, sed ualidum in extrema manu reposuit, illi motui præfe-
ctum. A⁵ quarto enim brachialis osse, quod rectum appellauimus, musculi huius princi-
pium prodit, quod per lunæ monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum
uoluitur, muris seu lacertæ formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utcum-
que tenuis, in medio teres crassusq; est, in insertione autem, quam in externo primi ossis parui
digitū latus molitur, gracilis tenuisq; & nerveus euadit. Sit itaq; hic ordine uigessimus.⁶ Cæ-
terum⁷ uigessimus primus, pollicis peculiari⁸ cefetur, estq; ille altera⁹ tertij ex ulna pendētis prin-
cipij portio, quam à¹⁰ decimooctauo, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distingi-
mus. Ab ulna itaque exteriori sede, iuxta¹¹ ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua in
uicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uer-
sus radiū oblique properans. Priusquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in
paulò minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum¹² tendine bicorni, quo brachiale
extenditur, sinu, et ligamento plerumq; deductus, ad brachiale contendit, & illico latecens to-
tius pollicis longitudini inseritur, non quidē in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius
latere, quod indicem spectat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, illico subiiciam, at-
que duos sequētes nunc musculos descripsero, in quorum enarratione ambigo, num illos pri-
mū unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. Sed age, ac si unus
esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex¹³ tribus mu-
sculorum radicibus seu principijs, quæ ab ulna secundum ipsius longitudinem exoriri re-
lata sunt, ¹⁴ medium principium utcumque uisum amplum, longæque latis linea enatum, &
oblique super radiū conscendens, illi insternitur¹⁵ musculo, quem bicorni tendine in bra-
chiale inferi, id que extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum musculo inte-
git, in¹⁶ duas impares portiones diuiditur, à seculo nullo intervallo distantes, sed mutuo incum-
bentium musculorum ritu inuicem hærentes, superior portio aliquandiu carnea perma-
nens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis¹⁷ ossis fedi,
quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora
proreptit, in¹⁸ duas rursus carneas partes distinguitur, quæ singule in tendinē finiunt, ac cum
superioris portionis tendine, proprio¹⁹ sinu in radij appendice leuiter inciso insident, pe-
culiariq;²⁰ ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uerò inferioris portionis
tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in
exten-

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

19. 18. 17.

Vigessimus.

Vigessimus
primus.

Vigessimus
cunctus, qui
musculus est
censetur.

externam ipsius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo membranofo tantum ne-
xu primi pollicis ossis longitudini adherens, in secundi ossis radicem exteriori sede, uersus internū
latus inferitur, neque is inibi totus definit, uerū ad summū usque pollicis apicē, secundo et tertio
ossibus pertinaciter quoque adnascitur. Duorū inferioris portionis tendinū alter tantum, quē
nunc enarrauimus, Anatomes professoribus perspectus fuit, unde etiam aliqui attendentes
principij continuitati, musculum hunc unum esse tradiderunt, alij uerō quoniam in progres-
su dirimitur, & unus tendo brachiali, alter uerō, qui ipsis cognitus erat, pollicis inferitur, duos
hic musculos constituerunt. Nobis autem integrum esset, trium musculorum loco hunc enu-
merare, singulos musculos singulis tendinibus ascribentes, quanquam nos opportunius fa-
cturos existimo, si duos tantum enumerauerimus, inferiorem portionem, quae pollicis ossi
bus tendines duos offert, uigessimūsecundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerō
portionem, quae brachialis etiam extensioni, & obscuro cuidam radij circumductui secunda-
riō opem fert, uigessimūtertij nomine habaturi sumus, nisi quia digitorum motibus nō famula-
tur, in horum musculorum serie illi locum abnegaueris, quod non inculamus, modō tuum
interim placitum, in subsequentiū musculorum numero recensendo, memoria non excide-
rit. Nos enim acsi praesenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum musculis sermonē
percurreremus, silentio non praetereuntes, in caudatis huius unicū duntaxat appareretendi-
nem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inferitur, secus longē, quā hominibus ut
plurimum accidere nouimus. Vigesimo itaque secundo, & quem prius enumerauimus, uig-
gesimo primo pollex recta eueritur, extenditur uē, quoties utriusque musculi unā contrahuntur,
quippe uigesimo secundo duntaxat contracto, pollex oblique a ceteris digitis abductus exten-
sionem patitur, a uigesimo autem primo ad indicem magis eueri solet, quare etiam integrum
est, hos musculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium classē, ut uisum
fuerit, reponere. In hunc usque locū seruasse decimū octauum, & decimū nonum, ut uisum
utiam musculos obliquis motibus praefectos simul enarrerem, nisi uaria illa tendinum iuxta
digitorum radices commixtio obstitisset, & nisi decimū octauus extendētibz potius, quā
abducentibus fuisset adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimū octauū musculi
ductus gratia, necessariō et illū prius recensui, cuius beneficio paruus digitus a reliquis uali-
dissime abducitur, qui ordine uigessimus erat. Ac proinde adhuc reliqui sunt, duo obliquis
pollicis motibus famulantes, & alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur.
Pollex enim quum instar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, merito musculos sibi
uendicat, quorum beneficio a ceteris maxime abducitur, & rursus uariarum actionum gra-
tia cōmodissime indici admoetur. Qui igitur pollicē maxime abducit, atq; in tota serie uig-
simus quartus censei potest, ab anteriori sede ossis brachialis, cui pollex innititur, nūe o prin-
cipio, quod statim carneum euadit, enascitur, ac deorsum protensus, secundo pollicis ossi, mē-
braneo tendine inferitur. Hic musculus unā cum duobz, primū pollicis internodij flexio-
nibus, quibus iste inferitur, carnosam uole partem efformat, quae ad pollicis radicē consistit.
Galenus in Libris de Partium usu praesentem musculum, nō admodum uerē in primum pol-
licis os inferi scriptum reliquit, quū notabili & uera infertione ipsi nō adnascatur, sed duntaxat
fibrosis nexibus inualidē hereat. Verū non mirum est, Galenum eiusmodi infertionem nos
docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flexentes ignorauerit, ac illos
uigessimūquarti musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste interioris pollicem euerit-
tium, qui ordine uigessimus secundus erat, actionem excipit, atque ita quā maxime pollicem
ab indice remouet, id priuatim adeptus, quod inter extremā manus & cubiti musculos, solus
quodammodo lineat, propriae ipsius, quae crassior est, membranae gratia. Alter musculus ob-
liquis pollicis motibus seruiens, ex interiori latere, uersus posteriora tamē, ossis postbrachialis,
quod indici praepositur, initium ducit carneum, & secundū totam eius ossis longitudinem
enatum. Musculus iste inferitur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis,
membraneum tendinem radici quoque secundi ossis porrigens, huius fibrae transuersae quodā-
modo sunt, a brachiali ad pollicem ductae. Vnde etiā huius musculi auxilio pollex indici pro-
ximē accommodatur, illoque musculo pollicem ad exteriora euerientis (qui in nostra serie uig-
simus primus est) actio excipitur. Porro musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quia in
firmius digitos uersus pollicem oblique adduci, quā ab illo reduci oportebat, nequaquam
ex cubito principium sumunt, sed graciles & teretes sunt musculi, singulis quatuor secūdi mu-
sculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flexunt) exporrecti, oriuntur enim ex mē-
braneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis sinum, & transuersum ipsius ligamentum
perpetant, induente. Hinc simul singuli cum singulis tendinibus ad digitos procedentes,
ac inte-

Vigessimūter-
tium hoc Capite
enumeratum,
digitorum nō
seruire moti-
bus.

Vigessimūse-
cundū ex ossi-
ficiū.

Sex musculi
digitorum mouen-
tes adhuc reli-
qui.

ac interiori tendinis lateri attenti, in digitorum radicem inferuntur, ad internum eorundem la-
tus, uersus interiora infertionem membranam moliti, ista nanque sede illos inferi decuit, qui
in latus ad pollicem, quatuor digitos erant redinaturi. Praesentibus musculis hoc sanè rarum,
perinde ac oculi musculis obuēnit, quod non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo ten-
dinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum discipli-
nae gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite descripti exurgent, quorum ui-
gintiocto digitorum duces sunt, uigesimo tertio interim ad brachiale relato. Porro mira-
bitur forsitan aliquis, cur minus musculos quatuor digitos pollicis adducentes, & eum qui
paruum a ceteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inferi, nulla interim mentio-
ne succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus,
secundū totam illorum longitudinem tendines, membranae modo inferi cōnasci in Primo
de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quā in Libro de Partium usu, ac il-
lo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, uti neque aliquis, qui mihi refecit asti-
tit unquam, digitorum ossa secundū longitudinem, e regione infertionis illorum musculo-
rum membranis obduci, uerū non talibus, quales commemorati modō musculi porrigere
deberent, quandoquidem illae nullum fibrarum genus, secundū longitudinem excurrere
ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorē digitorum
sedem inferentium tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, &
primi secundū in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum
ossa persequer, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaque quispiam eiusmodi
membranas, musculorū in obliqua agentū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos,
& ligamenti tantum uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet.
Quod autem illorum tendines, qui ex cubito procedentes, a Galeno abductionis autores sim-
pliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquido inferuntur, uehementius colligere co-
gor, eos musculos extensioni etiā praefesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uerfa-
tus, illumque contraria de infertione tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes
musculorum digitos mouentium infertiones in unum numerum redegero, Galenum in Pri-
mo de Partium usu imitaturus, qui eas parum recte persequitur, quoniam tredecim musculos,
qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, falso secūdi musculi ten-
dines, primo quatuor digitorum ossi implantatos tradit. Ceterum si obiter decimū septimum
in quatuor tendines, digitos extendentes, & decimū octauum & decimū nonum in binos
tendines, qui quatuor digitos a pollice abducant, diuidi conuenerimus, & deinde tum in om-
nes digitorum acies, ut extendentes inferi annuerimus, ut interim illi, qui in extrema manu
reponuntur, lateralibusque motibus priuatim praesunt, ita habeant, uti nos descripsimus, sexa-
ginta omnes uerā infertiones (non accubitus leues uel annexus dico) erunt. In primum scilicet
pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum inter-
nodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in
quatuor uerō digitorum secundum & tertium internodium tres. Quae porro eiusmodi sint in-
fertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum cōtrahas, repetito,
atque deinde rursus perpendito, quot uniuersae essent, si etiam musculi obliquis motibus praefec-
ti, qui in summa manu reponuntur, infertiones in succedentia ossa, quae in obliquum (nisi
secundariō) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam uigessimūsecundi
musculi utrunque tendinem, primo pollicis ossi inferi uera infertione admiseris, ut nunc pri-
mum pollicis internodium sex admittat infertiones (qui enim pollicem maxime abducit, in
primum ipsius os non inferitur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiāque interno-
dia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium interno-
dium, quinque infertiones obtineant, confurgent omnes, septuagintatres. Si etiam ligamen-
torum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno infertiones dicere) adnume-
raueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor
digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pol-
licis internodio tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & la-
ti tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis inter-
nodia, adhuc una augeantur commissione, numerusque nonaginta octo constituat. Quem si ad
utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octodecim Galeni uiginti-
mus & octoginta modō superasti.

Ex uigintino-
uem descriptis
musculis, 28 di-
gitorum moti-
bus famulari.

De tendinibus
infertionibus
nonnulla.

Musculorum
infertionū col-
lectio.

Lib. de V. su
partium.

Brachialis
motus.
Primus mu-
sculus.

VM brachiali reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut uocamus) motu in utrumque latus agitur, idque quatuor musculorum beneficio. Quorum primus ex^o interiori humeri tuberculo^o principium ex carnea nerueque substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atque hoc præcipue in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum, qui ex cubito enati digitorum flexionibus præfunt. unde etiam inter nam ulnæ sedem magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoque sedis ipsius inferioris, toto ferè ulnæ ductu occupat, quo scribentes innititur. Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est, aliis musculis sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibris nexibus ualide hærentes, uelut stratum quoddam & puluinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterum primus hic musculus, quum ad ulnæ usque finem prorepserit, paulò ante cubiti cum brachiali articulum, in^o ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usque auctum, qui dum articulum transcedit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione, inferiori^o quarti brachialis ossis sedi implanta- tus, quod non immerito rectum cartilaginosumque appellatur, ac^o unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præfens tendo, quæ ulnæ appedice articuloque brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum exigit, sed comuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamque inter manus ligamenta etiam recens- bimus, circumdatur, & perquam ualide brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur.

Secundus. Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, il- lius, quem nuper commemorauimus, capiti proximus, & unâ cum illius quoque capite intra- tum obtinens^o caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubere^o enatus, obliquo ingressu ad elatius^o primi digiti flectentis musculi latus tendit, ipsi magna ex parte instratus, & ra- dio exporrectus. Ante brachialis autem radicem in exactè teretem degenerat tendinem, qui simulatque brachiale ad pollicis radicem^o cõtigerit, incuriose illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseriputatur. Verum ubi^o musculus ab indice pollicem abducens, unâ cum duobus primis pollicis internodum flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicitur internam brachialis sedem præterire, atque latens in postbrachialis^o ossis, quod indici præponitur, radicem inferi, internæque transuersi hinc^o ligamenti sedi ualide adnasci. Duo bus internis alijs duo externi respondent, unus ab^o exterioris tuberculi humeri radice princi- pium capit, ad latus eius^o musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pol- lice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurimum ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ul- næ proximam sedem obtinet, unde etiam ex^o posteriori ulnæ processu, qui humero adarti- culatur, hic musculus principij ducit, illi instratus^o musculo, qui hinc quoque originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaque tertius brachialis musculus^o prodians, hu- miliorem exterioremque ulnæ regionem amplexatur, inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uerò brachiali ap- propinquat, in teretem finit^o tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processum stilum imi- tantis internum latus exculpto, innititur^o transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nanciscitur, obductus. Quum primum ligamento superato, brachiali superuehitur, latior factus postbrachialis^o ossi minimum sustinenti, non procul à brachiali inseritur. Alter exte- riorum, qui ordine quartus est, latiusculo^o principio longè supra exterius humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam^o acutiem prominet. Hinc carnosus, & longa utcum- que linea prodians, radio insertitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum de- generat^o tendinem, qui bicornis bipartitus uel statim ab ortu uisitur, utramque partem paulo mi- nus toto teretem gerens, est enim nonnihil latior, quam profundior. Hæ partes aut tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo diffiti, recto tramite radio expor- riguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cõtendentes. quò quum peruenerint, inuicem iam magis magisque, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculpto^o sinui incumbunt, & com-

Quartus.

& communi ipsi & illi^o musculo, qui pollicem uersus indicem euertit, ligamento circunda- tur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quam prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplius insertionibus^o implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter ue- rò in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unâ cum ter- tio, brachiale, si ambo tendantur, extrorsum reflectunt, extendunt uel. Atque his auxiliatur^o mu- sculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inferi tunc docuimus, quum digitorum du- ces recensentes, hunc musculum in tota serie uigessimum tertium nominaremus: & ut his duo- bus brachiale extēditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extēditur, conceditur, brachiale ad latera quoque ducimus. Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, reliquis duobus la- xatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interioris latus agetur. At si his laxatis, alijs duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Con- stat itaque Naturam admodum industriè, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præ- fecisse. Quando quidem si uni flexionem commisisset, neque is certæ articuli totius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circumuersis laxæque, ut uerò nunc habet, firma prorsus ac- tata perficeretur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit moti- bus, ac proinde alios creati tendines operæ precium esset, qui ad latera motuum opifices habe- rentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, illico quidem & obliquos bra- chialis motus adepti sumus. Cæterum præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in pronum ac supinum uersione adscripsit, peculiarem ab ea, quam secundario manus extrema, radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in pro- num supinum uel motum perfici, hætenus perciperelicuit. Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quæ sinui imponitur, oblongum quo- que, neque ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeò ut eiusmodi ossium ar- ticulus confurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi ob- seruauimus, neque perfunctoriè perpendendam^o cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, instar interstitij cuiusdam mediat, ostenditque totam brachialis ad cubitum articulatio- nem propemodum soli radio ferendam esse acceptam. quod ne in puncto quidem citra dictæ modò cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Li- bro de Ossibus, in quo^o processui styli imaginem exprimentis nimium fauens (ne dicam Naturæ opera destruens) præter omnem rationem, illius processus beneficio, manum extremâ in latera obliquaque agi protulit, parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cõstructionem obtinisset, non solum motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quamquam rursus alibi illum ad proprios manus in pronum & supinum mo- tus cõducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundario in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculos, quibus illi motus celebrentur, euentiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum ille uel contra- hatur, aut quiescat. cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, ima- ginatumque citius, quam in relectione perspexisse (ut alia in Libris de Vsu partium pleraque) animaduertes.

DE MUSCULIS RADII PRONVM ET
supinum constituentibus. Caput XLV.

VMODO in præfenti memineris eorum, quæ de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, & brachialis rursus cum radio, radijque & ul- næ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri ne- gocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescen- te interim ad humerum ulna, in pronum supinumque circunducatur, & quo nam pacto radij auxilio, extrema manus eisdem motus necessariò se- quatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extre- mo articulatur, ac secundum reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæ pre- cium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subseruientes, reliqui au- tem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alijs duo externam occuparunt. inte- riores radij in pronum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellant.

d 2 radij

Musculus
motus.

Brachiale
proprio motu
in supinum &
pronum non
agi.
Lib. de Part.
tum uis.

Libris de V.
su part.

Quatuor ra-
dium peculi-
ter agens
musculi.
Primus.

radij partem brachiali proximam mouet, secundum ulnae longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est. hinc carneus, ad anteriorem radij regionem transuersim procedit, ipsi carneus adhuc insertus. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundum cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transuersas, ex ulna nimirum in radium recta confcendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnae intercedit, sed secundum cubiti amplitudinem, totam interiorum radij ulnae sedem complectitur, & ad amissum quadratus est. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit, deinde tam latus uisitur, quam longus, ad haec omni ex parte carneus, & in ipsius medio spissus extuberansq; observatur, instar puluinaris ipsum transcendentibus ad digitos tendinibus substratus. Huius musculi fibrae, radij partem quae brachiale spectat introrsum trahentes, radium in prouum adigunt. Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisse, cubiti pars brachiali praeposita, minime leuis, carnisq; expers mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum exteriorem interiori parem effingere nequiuisset, ualidiorq; motu hunc, quam interiorem, radium ducere oportuit, breuissimo per cubitum expansorum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perperant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Alias nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protensi, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solum tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatius, quam musculi bifido tendine brachiale extendentis caput consistit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundum humeri longitudinem latum nascitur, carneumq; est, longe supra exterius humeri tuberculum incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusq; apparet, radio infernitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uero ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit tendinem, qui membranæ modo latefcens, radij appendicis superiori regionis inferitur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste interiorem radij partem, quae brachiali committitur, in exteriora trahens, radium supinū efficit. Ceterum musculi, superiorem radij finem humero proximum in prouum supinumq; ducentes, in hunc modum habent. Interior ex interioris humeri tuberculi radice, & ex interiori ulnae latere, quae humero articulatur, carnoso ualidoq; principio enascitur. hinc admodum oblique internam radij sedem cōscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usq; radij longitudinis exporrigitur, radijq; superiori regioni hic ualidissime inferitur, peculiarem inibi in radio asperitatem, cui inferatur sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum constituit prouum. Exterior, qui peculiarem radij musculorum quartus est, ductu figuratq; nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articulo circumdante ligamento, ualide etiam ex ulna in posterioris sui processum, quem *ἀντὶλογον* Graeci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora cōscendit, & radio propter interioris musculi insertionē applantatur. huius tamen insertio non aequè atq; interioris neruosa est, neq; adeò in radij longitudinē producit. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaq; quem postremò recensui, superiorem radij partem extrorsum oblique conuellens, radium ad supinum adigit. Cōstat igitur totū radij os, interiorū musculorū beneficio prouum, exteriorū autem supinum effici: ac deinceps radij ope, summā manum eisdem motus ostendere.

DE MUSCULIS CUBITVM FLECTENTIBUS & EXTENDENTIBUS. Caput XLVI.

Cubiti mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

VE M A D M O D V M radium sui cum humero articuli beneficio prouum supinumq; constituitur, ita quoque ulnae cum humero articulus appositissime cubiti totius flexioni extensioniq; famulatur, & interim radium in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flexi extendiq; queat. Musculi uero horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcumque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessarîo tres semper

per extendentes recensentur: quorum etiam descriptionem ilico, atque hominis musculos enarrauero, subnectam, quo accuratius Primi de Administrandis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubiti mouentium musculorum figmenta Secundi de Usu partium libri, non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abundè (si modò ueritatis cum Galeno studiosus fueris) ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris prodiderit, ac postea etiam sectione peritior factus, non recognouerit. Primus flectentium, duobus ualidissimis & mutuò distantibus enascitur principijs: unum quidem exactè nerueum, & ad amissum teres exoritur, ab eminentiori parte ceruicis scapulae, seu ex superiori ipsius acetabuli supercilij sede. Hoc sub ligamentis humeri articulum continentibus, & huic principio transuersi instar ligamenti obductis, super humeri caput in anteriora procedit, sinuq; uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim celato. Alterum prioris musculi principium, à radice interioris processus scapulae, quem anchorae comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem distinctum, sed duplicem substantiae speciem exprimens, & dicto nuper principio (si Galeno secus uisum fuerit) multo latius. Principij enim pars, ab apice processus initium ducens, exactè, ut exterius musculi principij, neruea est & crassa, & propemodum teres: pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodians, carnea lataq; uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verum aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo inuicem coitura unum efformare musculum incipiunt, carnosa pars interioris principij, ab interno scapulae processu enata, humeri ossi lata & utcumque carnea insertione adnascitur, priuatam ossis asperitatem, cui aptè committatur, nascens. Consistit autem haec asperitas ad radicem eius sinus, quem exterius musculi praesens capiti incisum diximus. Eiusmodi insertio adeò ualida interdum mihi apparuit, & carnosa illa interioris principij pars adeò procera uisa est, ut proprium musculum à scapulae interiori processu in humerum nasci arbitratus fuero, qui brachium etiam attolleret. Postquam uero hic anterior cubiti flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc insertionem in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amissum teretis carnosiq; musculi effigiem, ante resectionem in macilentioribus & musculosis conspicuam praesefrens, alium conscendit musculum, ipsi toto progressu subtenum, non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic musculus, humerum seu brachij os contingit. Ceterum paulò supra cubiti articulum, neruosior ex carnisq; redditus, in robustum & crassum, & ad amissum teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo suffultus, in interiorem radij partem, modicè latefcens inferitur, non nihil & articuli ligamento adnatus. Ut uero commodior tendinis in radium efficeretur insertio, iam antea latum, & modicè prominentem, inaequalemq; admodum in radij superiori sine processum extrui diximus. Atque haec primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicans, quod liuidus comperiatur. Secundus musculus huic succumbit omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam, praeterea longè primo musculo breuior, multoq; iuxta humilior ipsius sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium sit insertio, quam attollens brachium musculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A latere nanque exteriori insertionis brachium attollentis musculi, secundus hic musculus carneum principium ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum oblique in priora humeri tendens, secundum attollentis musculi insertionis formam (quae transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id, ad intimum insertionis brachium attollentis musculi latus prorepsit, sursum denuò ad internum insertionis latus modicè repit, non adeò altè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri secundus cubiti mouentium musculus enascitur carneo latoq; principio, quod bicornè est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum oblique fertur, & hinc ab anteriori parte sursum oblique, uersus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uero in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porro si praesens obliqua huius lineae ductus, illaq; duo principij cornua tantè aestimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nonnullis Anatomicis enasci dicas, nunc me uerissimè, & multo aliter quam ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atque mihi u-

Primus flectentium.

Li. 3. de Admin. sec. 1.

Secundus, seu flectentium posterior.

nus principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latis musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar ascribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principia ageminanda, aut si cum hoc secundum musculi principio cõferantur, pleraque principia etiã decuplanda præter omnem rationẽ forent. Præfens itaque musculus hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorque efficitur, deorsum rectã protensus, & humero ualidissime adnatus, ex ipsoque exortus sui robur toto descensu tantisper assumens, quousque cubiti articulum cõtingat, quem sua amplitudine carneaque substantia in tota anteriori sede integens, ualidissime articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissime repræsentans. Cæterum ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar x. literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantumuis accuratè horum musculorum functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrumque rectissimæ cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unã, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professori principis gratia, quas nunquam conspiciamus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? Vt scilicet cubitum rectã, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primum utriusque musculi similes rectam flexionem, ac insuper singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utri nam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longè in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis sectionibus, de horum musculorum dignitate usus sentit. In his namque posteriore musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uero extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verum non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendique cupidus sis) te cubiti flexionem sedulo moliri, atque quum digitos summo humero adductis, arbitrari rectam flexionem efficit: quum uero ad clauiculam pectoris ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unã mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimè has flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modò libris haudquaquam consentiat. Cæterum iam paulo post secus autumabis, quando humeri quoque in scapula acetabulo motum unã expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circumductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiam si tale quid nihil sit) comminisci. Porro quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicias, summi rerum Opificis solertia encomio celebrabis, quod huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerè mutuo ingressu, quem *γῆγλυμνον* appellamus, committuntur, obseruabis. Quomodo cunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impenfe obliquos motus assignauerit. At de tibiæ motu suo agemus loco, nunc enim ad ulnæ cum humero cõmissuram reuertendũ est, quæ mutuo ingressu (si modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil asseram, qui omnino ne introrsum cubitus flecti posset, uel solus prohiberet, nisi forte quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulũ instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nõ amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactè protensum, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, primus ualido latoque & neruo prorsus principio, ex humiliori scapulæ costa non procul ab eiusdem ceruice exortitur, peculiarem illic unde prodeat sinum obtinens. Cæterum principium id paulo post exortum carne adaugetur, musculumque constituit, qui rectã deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius intervallo firmiter adnatus. Iuxta infimam

Primi & 2
musculorum
manus.

Lib. 3. de Vsu
part. 2. de
Admi. sectio.

Extendentium
primus.

nanque sedem insertionis musculus brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primum humero connascitur, aut potius alia ex humero inibi enata carnosus musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi manifestò arguunt. In his namque musculis, qui ab inferiori scapulæ costa nascitur, ab illo qui hinc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus ad ductus deorsum rectã fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissime in internũ latus posterioris ulnæ processus inseratur, in descensu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaque est, in hominẽ hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut unus quidem à scapula nascatur, alter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censetur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus nascitur, & sensim rectã deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissime humero adnatus ab ipso principij sui uigorem mutuatur. Priusquam uero medium longitudinis brachij hinc musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeo coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilque aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissime in externum latus posterioris ulnæ processus partim carneus, partim nerueus inferatur. Atque ita tribus his musculis mutuo cõiunctis, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innititur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superius exigens. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propius accedit. Vt cunque uero inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim interfecantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liqueat igitur tres hos musculos unius loco recenseri posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit, nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus innituntur, atque in ingressu ualida extensio, ne cubiti indigent, tres obtrigunt musculi egregiè conspicui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermisum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor addit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posterius ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione cõspicitur. Cæterum simijs exteriorum primus ex scapulæ humiliori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem cõiuncta obtinet, & deorsum tensus, carnosusque admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatur, nerueusque factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur. Secundus huic subiaceret, & ubi hominẽ secundus nasci dictus est, exortitur, toti humeri longitudine tantisper adnatus, quousque ualida insertionem mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorẽ sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium li bro Galenus diligenter secuit: quamuis obscure interim, ne ipsius errorem animaduertemus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boetho dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen suo exemplari, quod postea ad posterum demanauit, illum nonnullas lineas inseruisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infeliciter ceptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendatioribus aliquando cudendis.

Carnosa pars
qua primus ex
tenditum au
getur, quem se
cundum cõstit
tuere licet.

Lib. de Admi
ni. sectio.
Tertius ex
tenditum.

Quomodo in
canibus cubiti
egres musculi
li habent.

In Galeni
Anatomica
Annotatione
nes.

Cuiusmodi in
manu sunt liga-
menta.

Ligamenta
manuum mo-
do tendines
continentia.

Lib. 1. de Ad-
mi. sectio.

Membrana
musculis obna-
ta.

Ligamenta
ossa inuicem
committentia.

ANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existunt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hæc, tendines in suis sinibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porro tendinum¹ inuolucra, abunde prius explicauimus, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quæ uero subditis corporibus munimenta, & ne ex ipsorum cavitatibus declinent uincula censentur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis sinibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quam plurima. Siquidem uniuersæ interiori² sedi quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio interno³ dio unum eius generis expanditur. atque hæc omnia eundem præstant usum, quo⁴ tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo continent. In interna brachialis regione⁵ unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hæc prorepunt constringens. atque hoc latum est, & cæteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Cæterum in externis cubiti partibus quæ brachiali articulat, sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium sinibus referuntur. At hæc, si in superficie tantum spectentur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transeuntibus tendinibus obductos. Unde etiam id in sex ligamenta, perinde ac cæteri Anatomici, distinguimus, non sanè quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hictor ligamenta re- censuerint, quot reperire anulos. Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnæ radij⁶ sinum refertur, quod non⁷ tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non rectè arbitrat⁸ur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat is⁹ musculus, quem ipse paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uero paruum digitum præcipue ab illo extendi asseruimus. Secundum ad externum primi ligamenti latus repositum, soli ulnæ illiq¹⁰ musculo peculiare est, qui ante paruum digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, soli radio proprium est, eos amplectens¹¹ tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. Quartum ad internum latus tertij positum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est, ille enim à¹² musculo procedit, qui in dicem & medium à pollice debet abducere. Quintum bicorni¹³ tendini, quo brachiale extenditur, & illi qui pollicem uersus indicem euerit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, adeo ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim¹⁴ sextum¹⁵ tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inferitur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamenta ad amissum perpendimus, singulos sua ligamenta fortiri, non semel obseruauimus. Præter hæc ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnascitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoueantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu continens, cuiusmodi etiam in tribus haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaq¹⁶ & huius membranae ligamenti ue naturā inter dissecandum ad amissum didiceris, id quoq¹⁷ in transeuntium ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriæ musculorum membranae modo. Ligamenta quæ ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis sortita. Membraneis enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum necesse est internodia. Postbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quæ mutuo in ipsarum radicem iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantum ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quæ, ut diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita hærent, atque hæc ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idq¹⁸ potissimum in illorum ossium interval-
lis

quæ in secundo ordine reponuntur, quibusq¹⁹ postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnæq²⁰ brachiali colligant, membraneis reliquorum articularum ligamentis respondent. sed ab apice processus styli inuitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & cæteris magis cartilaginofum, unq²¹ tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quam ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatum magis, quam uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissimè cum usum, quem Galenus alteri asseribit, uanum esse commonstrat. Radius uero & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea²² cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualidè etiā ulnæ ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nacta inferitur. Per totam longitudinē, qua inuicem radius & ulna dehiscent, ualidum & membraneum²³ ligamentum habetur, ab acutiori ulnæ²⁴ linea in radij²⁵ lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerum (ut plerq²⁶ ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam oblique proreptantibus. Huius beneficio, præterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso²⁷ musculi etiam nonnulli suorū principiorū robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membraneis ligamentis perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnæ Natura commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexetur. Præter hæc ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo²⁸ ligamenta, quæ in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quæ interdum in tantam pertingunt crassitudinem, ut quum musculi caro ipsis subit, liuorem quandam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur²⁹ musculi, pollicem à cæteris digitis maxime abducens. Præter hunc, musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranae crassitiem adipiscitur, quemadmodum etiam illi idq³⁰ admodum clarè, qui cubitum extendunt³¹ multò ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum moluntur.

ADMINISTRATIO MUSCULORVM ET

ligamentorum manus, ac dein quot quaq³² sede reponantur

musculi. Caput XLVIII.

IN præsentia brachium id cum scapula depròndendum est, quod ad manus musculorum administrationē, quum thoracis aggredieris musculos, aliquò relocandum præcepi. Priusquam uero sectionem auspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoriā reuoca. quod ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcumque illos numeres, uiginti enarrauimus. decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos. tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium, unus pollicem maxime à reliquis digitis abducens, alius eundem proximè cæteris digitis admo- uens, tertius qui minimum à cæteris ualidissimè in latus remouet: postremo³³ quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicē obliquo ductu aguntur. Internā cubiti sedem octo musculi occupant, quorum³⁴ primus latum educit tendinem. secundus & tertius, quibus brachiale flectitur, quartus secundū quatuor digitorum flectens os, quintus qui tertium quatuor digitorum os flectit, sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor. septimus & octauus, radium in proutum ducunt. Si uero musculum, tertium quatuor digitorum os flectentē, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantum musculi habitura est. In externa autē cubiti regione nos decem numerauimus: tres scilicet, qui quatuor digitos extendunt, & à pollice abducit, unum qui pollicē ad indicē magis euerit, alium qui pollicem euerit, eundem ab indice magis remouet, alium illi proximū, ac ad brachialis extensionem aliquid accommodantem, duos insignes brachiale extendentes, & duos quorum ope radius in supinū ducitur. Si uero illud principū, quod ex ulna enasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum altera indicem præcipue, & medium digitū, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratū esse uelis, hic reponetur nouem: dein si secundum principium

Ligamenta
musculorum
constitutionem
substantia.

Quot muscu-
li in extrema
manu.

In interna cu-
biti sede.

In externa.

*In brachio.**Sectione per
clauis negligia.**Manus exco-
riatio.**Musculi la-
tescentem ten-
dinem educent
vis administra-
tio.**Lib. de Ad-
mi. sectio.*

capitum iunxeris, uniusque musculi loco habueris, octo erunt, nam bis unum, ubi nos duos con-
stituimus, recenferes. In anteriori brachij sede duo flectentes cubitum sunt, in posteriori au-
tem sede extendentes, aut tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pau-
ciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modo accu-
rate illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia
secundo didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectio-
nibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut non minus quam proprii ungues
cognosci possint, per pauci studiosorum aliud recensere ualeant, quam hac prælectione qua-
draginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreat, nego-
cijque difficultatem, & me unica ostensione nimium multa aggredientem incusent. In hoc ta-
men, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulo student, ut in quibus à Galeno dissen-
tiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsis in doctiores transfi-
bant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quam à ple-
risque accipienda erunt, describere nequitiam grauior: unumquemque amicè monens, ne quis
huic libro, neque alteri cuiquam, utcunque uetustate autoritateque probato fidem præbeat, nisi
accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idque non semel inspexerit. Porro hanc brachio
eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es.
Primum cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id per-
feceris commodissime, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exte-
ra sectionem duxeris, quæ cutem membranamque carnosam diuidat. Dein ad cuiusque digitila-
tus alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa
cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc
relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quam quo lanij boues exoriant.
Quum tamen ad radicem brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione
cutem nunc liberatâ ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, rescabis. hæc namque latefcentis ten-
dinis nomine asseruanda uenit. Priusquam uero tendinē illum aggrediaris, accuratè perpendito,
totam cubiti sedem paulò minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè
adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum
enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solum lineas, quæ ipsos di-
rimant, intuearis: quum tamen mutuo prorsus distincti apparebunt, si leues duntaxat sectiones
secundum dictas modo lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentius,
quo magis perfunctoriè, inò nihil prorsus Anatomici illius meminerint. Cæterum ut latecen-
tem uideas tendinem, animum accommoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius mu-
sculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaque à brachialis radice sectio-
nem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, uersus internum humeri tuberculum mo-
lieris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à sublati organis liberabis, & cultello transuer-
sim ipsi subiecto, & sinistra manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius ul-
que caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digi-
tis abscicare conator, à brachiali sectiones semper transuerfas molitus, eadem omnino ratione,
qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa
sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam
harere sinis. Quum uero id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum inter-
cedens, qui tanto diligentius quoque animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute diri-
mit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ
carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissimè commissum ostendit. Examinata cute, mu-
sculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendere sines latefcentem tendinem, à subditis
quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uero aliquando uisum
fuerit, tendinem unâ cum cute adimere, id seceris facillimè, si tendinem priusquam cutem se-
paras, unâ cum cute abstuleris, at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quam-
uis non adeo, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse
uidetur. Porro si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque duorum musculo-
rum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum in-
cumbere uideris, præsentem musculum deesse cōiicito: quod sanè non infrequenter tibi occur-
surum scio. Nō quod negligentia illum præteriturus sis, uerū quod prorsus deerit, eius uicem
tunc supplente inferiori, interdum etiâ superiori brachiale flectentū musculo, aut transuersi
in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinē indagabis. Iam itaque omnia
cutel libera sunt, unde etiam & quosdā extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi
possis,

possis, cum uidelicet qui pollicem à reliquis digitis remotissimè abducit, & deinde duos pri-
mum ipsius internodij flectentes, sic & musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis
maximè abducitur, & exteriorem primum eius digiti os flectentium dissecare liceret. At op-
portunius feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atque
ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt duo bra-
chiale flectentes, quos rectissimè primum ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem ag-
gredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuer-
sis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum à subditis liberaueris, uniuersam
ipsorum ferè naturam mediocri negotio spectabis. Inferioris namque capite absccto, & muscu-
lo ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes,
aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo, à brachiali non est abscandus, uerum aut
musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut tendo nonnihil ante brachiale ue-
nit rescandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox primus di-
gitus mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum
etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamen-
timunere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commissio, quatuor ipsius an-
te brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum ligamentum re-
cta est iniiciendus, ut huius acie antrosum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ra-
tione secundum indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides,
mentem accommodans, ne hæc prorpentes tendines lædas, quod optime cauere, dummo-
do cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseque cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tri-
bus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorum
naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quo-
uis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo appre-
henso, & ad te sursum tracto, id est brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius
tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertio-
nem obseruaueris, qui indici exporrigit. Hæc enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem
reposito, eius caput trahendū uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisque, qua ratione primo
indicis articulo in flexu secūdi, tendo ille adniti nolit, uti sanè reliqui transuersis adhuc ligamen-
tis inuoluti innituntur, proximè ue attenduntur. Nunc ligamenti trium reliquorum digitorum,
ac cuiusque tendinis insertione & perforatione, qua subditum transmittunt tendinem, notatis,
musculum à manu in anteriora reflexum mentis exporriges, aut si in sinu manum habueris,
propendere à digitis sines, ac cum qui tertium quatuor digitorum internodij flectit, suo
capite liberabis, quod nonnihil occulitur sub musculo, superiorem radij partem in pronum du-
cente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cōducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines
attollere, & animum adhibere, qui citra omnem operam musculus hos tendines produ-
cens ab illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habe-
tur adeo, ut utrumque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secūdi
musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnæ ligamento assumit (quod inter ra-
dium & ulnam, ubi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuium est) uniuersum musculū ex brachialis
sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum
tamen est, ne quum eos attollere studes, gracilem musculum singulis tendinibus expor-
rectum uiolens, hic enim quum tendini committitur, atque etiam primo digiti ossi inseritur, ad ter-
tium usque articulum secūdi musculi tendines oscitater eleuare prohibet. Quum itaque hos ten-
dines primi musculi tendinibus traiciatque in tertium os inferi uideris, utrumque musculum in
suum locum reponito, examinaturus num secūdi musculi tendines primū digitorum os flectant
soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum muscu-
lorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo à digitis reseccto, secundum in
brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola referuntur, gracilium
musculorum causa, quatuor digitos pollicis adducentium. Modò tertium musculum pollicis
subseruientem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodij duces, ipsius tamen trans-
uerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris, musculi brachiale
flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis ossis in-
dicis sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc duo tantum muscu-
li supersunt, radium in pronum mouentes, qui quum citra aliam operam conspicui sint, do-
nec & horum oppositos uideas, opportuniùs seruabuntur. In præsentia itaque ad externam
cubiti sedem accedas, in ea potissimum obseruaturus transuersa ligamenta, quæ ac si unum
essent,

*Primi cy-
cundi brachia-
le mouentium.**Primi digito-
mouentium.**Secundi**Tertij digi-
tos mouentium
administratio.**Transuerso-
rum ligamen-
torum in exte-
na cubiti sede,*

essent, sese offerent, uerum dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommo-
dabis, ac seorsum unumquodque, ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut
minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separe, diuidere possis, nisi prius
in cubito cuiusque musculi tendinem separare statueris. At commodius erit aut simul omnia an-
te musculos, aut priuatim unumquodque saltem ante suum musculum aggredi. Primus autem esse
potest, qui postbrachiali ante paruum digitum insertus id extendit, cuius tendo ex suo sinu
eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accurate
interim ab illo, qui superiori ipsius lateri committitur, quique parui digiti extensioni potissimum
famulatur, diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tuberculo dissecueris, illi postmo-
dum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandem brachiale exten-
dentium & flectentium musculorum munus conspicari ualeas. Post hunc is ex sinu attolletur,
qui minimos digitos à cæteris debet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos
ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum subleuati iam in enarratione mu-
sculo (qui digitos mouentium decimus septimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem di-
ligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri
exporriguntur, diuisum, ab humero quoque resecabis, nunc sedulo animaduertens, num in
tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inserantur, quæque ipsorum ad digi-
torum radices sit commixtio. Idem in illo, qui paruum digitum præcipue extendit, molieris, neutrum
ab ipsis digitis abscians, nisi & modò subleuantem ad insertionem usque deduxeris. Occur-
rent enim nunc tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propin-
quius obseruandum uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abdu-
cit. Huius itaque principij portionem, quæ illum musculum constituit, ab ulna diuides, atque ex
suo peculiari sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret,
liberatum, ad digitos usque deduces, ad amissim nunc trium illorum musculorum tendines,
& insertionem perpendens, quam multò accuratius intueberis, quam ego illam (quum uaria
sit) describere possim. Cæterum illis à digitorum internodijs ad unguium usque radicem resec-
tis, qui pollicem euertit, aggredieris, ab ulna itaque, reliqua tertijs principij parte resecta, musculus
pollicem uersus indicem euerteris, ad ipsius insertionem ducetur, similiter secundi principij mu-
sculi, qui bicornem transcendent tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque
una cum reliquis à digitis reijciuntur. Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prorsus
est conspicuus, nisi quod nonnihil sub musculo longiori radium mouentium occultatur. hic
itaque suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum
cæteris abijci poterit. Super sunt adhuc in externa cubiti sede, duo radium in supinum ager-
es, qui citra sectionem etiam, ut & interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantum
capite excepto, quod penitus nonnihil inter posteriorem cubitum flectentium musculum, & ex-
tendentium exteriorem latitat, non tamen adeò impense, ut non liceat ipsius capite ab hume-
ro resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere.
Si itaque nunc ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduertis, extremitas
manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus quatuor statim graciles ena-
dunt conspicui, quos Natura tendinibus tertium digitorum os flectentibus exporrexerit. Dein
ceps ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox duo primum pollicis inter-
nodium flectentes. Deinde tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentius obserua-
re oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subleuantem,
qui pollicem indici proximè accommodat, dein qui paruum ualidissime abducit, ut tantum
octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi-
torum articulos diuides, ligamenti & articuli speciem obseruas, & attentissime perpendens, os-
siculorum usum, quæ à semini similitudine nomen mutuatur. Reperies enim in interiori
secundi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidem fabricata, ut qui
in articulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, istamen firmitus esset, & ad flexionem in
acutissimum angulum pertinax, & obliquorum etiam motuum obscurissime particeps. Deinde
tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum ma-
gis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quam secundum polli-
cis internodium, donare uisum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi os-
sibus destitutum, & laxum admodum. Idem quoque in postbrachialis & brachialis ossibus expe-
rieris, at longè diligentissime brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis, quod hic
cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro, sty-
lum imitantem processum non procerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quam
radij

Tertij brachi-
ale mouentium.

Decimo octa-
ui & 17 digi-
tos mouentium
administratio.

Decimoni-
administratio.

21, 22 digi-
tos mouentium, et
dein eius qui in
illorum descri-
ptione 23 nu-
meratur.

Quartij bra-
chiale mouen-
tium.
Radium mo-
uentium admi-
nistratio.

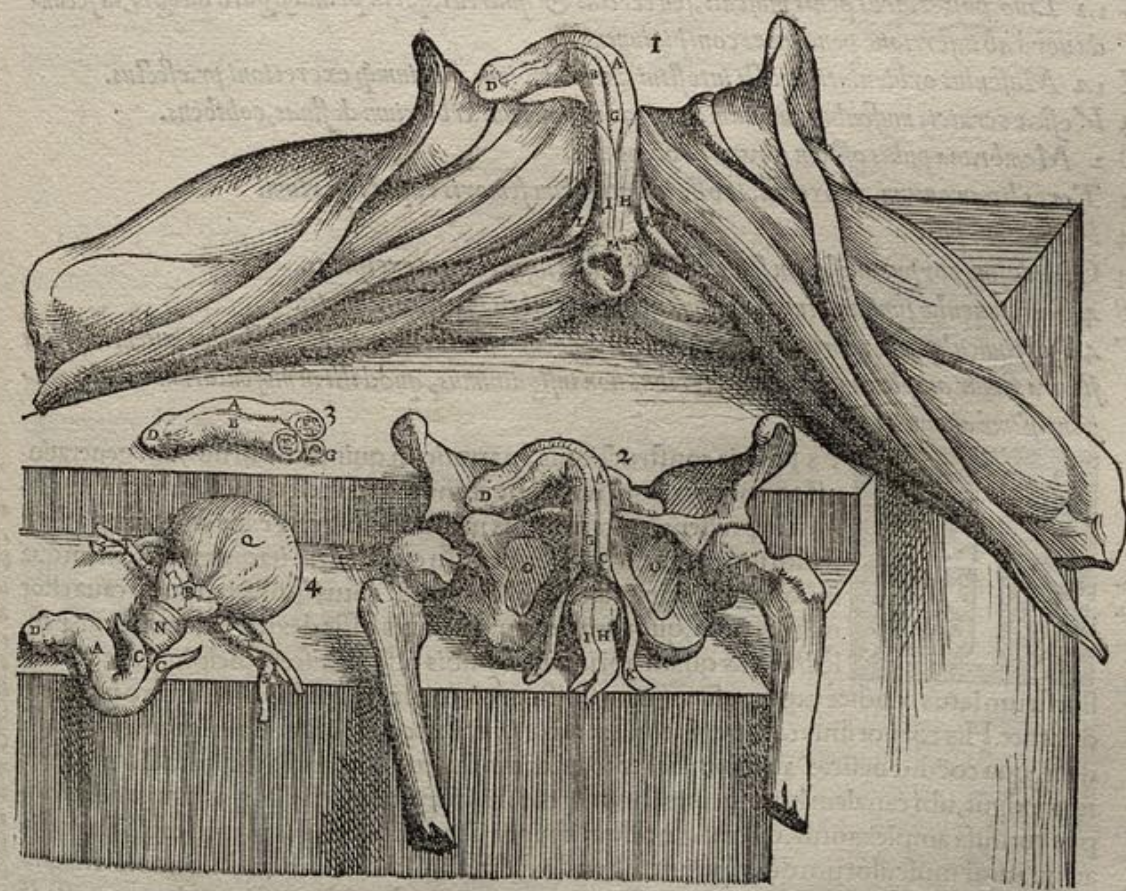
Quatuor mu-
sculorum qua-
tuor digitos
pollicis adduce-
ntium, & alio-
rum extremam
manu occupan-
tium.

Ligamento-
rum reliquorum
administratio.

radij appendicis mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque
latere formam esse, ut una mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Natu-
ram celebrare instituis, illi inartificioissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reie-
cta nunc summa manu, priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato,
quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & ligamento articuli humeri ipsum continente
recta sectione dissecto, id à scapula collo adimetur. interius ualido quoque cultello ab inte-
riori scapulae processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carno-
sa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdi-
to musculo iste prior auelletur. Vbi uero huius insertionem intuitus fueris, is appensus
seruabitur, & posterior ab humero deorsum ad ipsius quoque insertionem ducetur. Po-
steriores eadem ratione aggredieris, primum illum qui ab humeri ceruice pronascitur li-
berans, ac dein illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto, secun-
dum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex-
sententia feceris opportunissime, ubi hos in cane aut simia prius spectaueris. Quando ita-
que hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduertis, cu-
biti articulum subinde flectito & resecto, examinaturus num uel tantillum quidem extra re-
ctum tramitem dimoueri queat, quod quum in articulo solis ligamenti hærenti, & iam pro-
pmodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uesti-
to: Vt tamen hæc omnia exactius rimeris, ossa inuicem se iungenda sunt, non solum humeri
cum ulna articuli gratia, uerum & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc e-
nim quod nihil utilius sese inspicendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita pro-
fecto eiusmodi articularum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior specu-
latio occurrit.

DE MUSCULIS PENI PECULIARI-
bus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPI-
TIS TABULA.

QVADRA-

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABV

la, eiusdemq; figurarum & characterum Index.

P R A E C E D E N T E M paginam occupans tabula, quatuor complectens

figuras numero insignitas, nō hūc tantum Capiti, uerū etiam alijs plerisq; utilis erit. Ne uero dein pluribus praefigenda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

- 1 Prima itaq; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinaeum, seu interfemineum directo, ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq; abscctis.
- 2 Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quae sacri ossis lateribus committuntur, ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appendent, una cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere sinximus, ut penis corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, quae sursum sub pubis ossibus flectitur.
- 3 Tertia, penem transuersum dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coactis, & cum urinæ meatu connexus oculis subicerentur.
- 4 Quarta figura integrum commonstrat penem, una cum uescica hic exporrectum, ut proprius uescicae ceruicis musculus intueri possit.

A, B 1, 2, 3, 4 Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.

C, C 2, 4 Duorum penis corporum exortus.

D 1, 2, 3, 4 Penis glans, quam alij praeputium nuncupant: eo nomine cutem, quae penis obtegatur, non dignantes.

E, E 3 Fungosa rubraq; penis corporum substantia.

F 3 Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorum substantia, quae orbiculatim fungosam substantiam complectitur.

G 1, 2, 3, 4 Uescicae meatus, urinæ seminiq; genituli communis.

H, I 1, 2 Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab eorum principio dependentes.

K, L 1, 2 Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secunda uero ab infertione pendentes conspiciuntur.

M 1, 2 Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, & eorum excretioni praefectus.

N, 4 Uescicae ceruicis musculus, urinam, ne praeter nostrum arbitrium defluat, cohibens.

O, O 2 Membrana pubis ossium foramina occupans.

P, 2 Teres ligamentum, a coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.

Q, 4 Uescicae corpus.

R, 4 Glandosum corpus, uasorum semen deferentium infertionem excipiens.

S, S 4 Portiunculae sunt meatuum, quibus urina & renibus in uescicam ducitur.

T, T 4 Portiunculae sunt meatuum, semen in uescicae ceruicem eiaculantium. Musculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non insigniuitimus, quod illi in musculorum tabulis diligentiissime annotati fuerint.

Penis constructio.

T S I penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa persequitur, opportunè referenda ueniet, nihilominus tamē in praesenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad musculorum penis descriptionē exusu est. Penem itaq; praeter cutem quae inuoluitur, duo grandia, & neruea, & intus spongiae modo caua efformata corpora, quorum dextrum à pubis ossis dextri sede enascitur, paulo inferius quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uerū sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principio ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; haec corpora ad inferiorem ipsorum sedem, quae coeunt uescicae meatum sibi toto ipsorum ductu ad glandis usque radicem subnatum exigunt, ubi canalem hunc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum prorsus corpus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixius. Nunc enim ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; sedē anularis musculi, quem recto intestino ut excrementorū praefertioni obnatum esse docebimus,

cebimus, duo carnei enascuntur musculi, illis prorsus similes qui à pectoris osse ad os u referens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò committuntur, rectaq; sursum in priora ad urinarij meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum ascendentes, eius meatus lateribus inferuntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modò amplexantur. Alij duo utrinq; habentur singuli, ab appendice ossis coxendi cis paulo inferius quàm penis corpora, principium ducentes, quod carnicum est, & gracile, et oblique sursum procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanens, sui lateris corpori non procul ab exortu inferitur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu trahitur, hinc & erectionis quandam uim, praeter naturalem facultatem ipsi instam, obtinens. Quamquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ seminis meatum ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu restrictus, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum seminis, cuius eiaculatione (et si urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluit. Nisi enim hi musculi inferiorem meatus sedem in hoc flexu deorsum uellerent, in penis turgentia totus meatus occluderetur, quod ipsius superior pars à distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc alliceretur. Porro, ut musculos hos commode aggrediari, reliqua cadaueris pars, quae adhuc reliqua est, resumatur, ac distentis quàm maxime possis femoribus, orbicularem sectionem inani ambitu duces, quae cutem ad adipem usque (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humidum) diuidas. Deinde longam sectionem per suturam in penis inferiori sede ac scorto conspiciam in cute per perinaeum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quae ad anteriore usq; orbicularis lineae sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc inde à subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui se absccti cute offerunt, paruo cultello à suis exortibus liberatos, ad infertionem usque per duces, non per transfennam singulos seorsum expendens, cum calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; nomine hac sedē non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exactius, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quàdoquidem locus in quo illos in opere de Administrandis sectionibus profectus est, una cum quinque & dimidio eius operis libris incuria temporum intercidit, una cum ipsius de Musculis peculiari libro, in quibus proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrat: unde etiam prorsus sperandum est, in Bochara Persiae ciuitate ciuitatem Auicennam fuisse sat nouimus, hos libros omnes aliquando non inuidentibus superis, inueniendos. Nisi fortassis Auicenna etiam illis libris destitutus, Orobasij duntaxat operibus usus fuerit, è quibus uerbotenius hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uideretur.

DE CERVICIS VESICAE MUSCVLO,

urinam, ne praeter arbitrium ex uescica profluat, inbibente.

Caput L.

H V I S musculi effigiem in uiris quarta figura tabulae praecedenti Capiti praeposita commonstrat, N litera notatam, quemadmodum & uigesima secunda & uigesima tertia figurae ad characterem p. Muliebris uero uescicae musculum proponit uigesima quinta libri quinti figurae y. Quod autem illas figuras hic non proponam, hinc potissimum fit, quod eisdem figuris paginas occupandas minime duxi.

D uirilis uescicae finem, ubi in collum ceruicem ue terminatur, glandosum quoddam corpus ipsi obnasci, quintus liber declarabit, qui etiam uni uersum meatus ductum explicaturus est. Musculus autē iam nobis propositus inter glandosum id corpus & reflexum consistit, quē uescicae ceruix sub pubis osse primum molitur. Musculus totā ferē hāc meatus sedē orbiculatim ambit. Est namq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris transuersim circularibus intertextus, & superius iuxta glandosum corpus crassior quàm inferius. Atq; ita in uiris habet. In mulieribus uero, quarum uescicae ceruici eiusmodi corpus glandosum non adnascitur, musculus totum meatum ambit, qui à uescica corpore in superiorem sedem colli uteri nō procul à pudendo subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris praestans. Primario enim in hoc ipsum Natura condidit, ut meatui uescicae praeficeretur, obstaculo futurus ne transuerfa uescicae fibrae motu suo naturali urinam praeter nostram uoluntatem excernant. Opera precium

Virilis uescicae musculus.

Muliebris.

Musculi u.

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus praesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanaret: atque id praeterquam quod fecidissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicae circulares fibrae, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominem grauat, etiam citra hominis impetum propelleret. Natura meatui uesicae hunc musculum praefecit, quo laxato urina transuersarum uesicae fibrarum uel pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus abdominis musculis, & septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uero urina effluxit, denuo musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhaeret protundens. Relinquantur autem tres quatuor uel guttulae, quae emissam iam urinam promanare solent. Atque hic alter praesentis musculi usus censendus est. Quod uero ad excretionis promptitudinem uelocitatemque quicquam (ut Galenus asserit) auxiliatur, quodque is praecipuus ipsius sit usus, nequeo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamque comprimendi uim laxat, eo liberior redditur meatum, qui apertus & amplius maiorem urinam a circularibus uesicae fibris pressa copiam transmittit, quam si laxatus musculus non nihil suas fibras ad expulsionem dum urinam profluit quoque intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustior meatum reddens, foelicioremque urinam excretionem uitians. Nec profecto aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne praeter arbitrium urinam emanaret, arctaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatum angustiam & longitudinem uarijs circumactibus iunctam, refellit muliercularum urinam meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad insertionem usque, quam in uteri ceruicem molitur, arctus sit, breuis tamen est, & recta deorsum breui intervallo uteri collo exporrigitur. Ceterum ceruicis uesicae musculi administrationem in secundum post hoc Caput reijciam, ibidem illum unà cum sedis musculis aggressurus.

DE RECTI INTESTINI MUSCULIS.

Caput LI.

- RECTI intestini portio cum suis musculis à corpore reflecta, quae reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.
 A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, praesertim autem octaua figura & uigesima secunda.
 B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.
 D Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porro ad infimam pudendi partem commissa.
 Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascuntur.
 E Circularis musculus, ne praeter arbitrium excrementa deiciantur praecauens.

Musculi sedem accollentes.

AVDATA nunquam satis Natura recti intestini extremo musculos largitur, qui in fecum excretionem protusum recti intestini sinem, alacriter sursum reuellunt: dein alium dat musculum, qui intempestiuam inuoluntariamque excrementorum egestionem prohibet. Musculi itaque sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neque admodum carnosus aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamentis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quae huius regionis musculis obducuntur, ipsaeque demum peritonaei infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, eximae ipsius tunicae inserti. Praesentes musculi quum lati admodum sint, & suis sinibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum portio radici quoque penis, mulieribus uero uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vt cumque uero sit, omnes horum musculorum partes pari praeficiuntur muneri, quo sedem ilico ab excretionem sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur uel abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus spiritumque continentibus musculis. Ceterum illis qui animum sursum ducunt musculis nullus est regione opponitur contrariae functionis opifex, quemadmodum in omnibus ferè alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit. sciebat enim interdum à musculis octo abdominis unà cum septo transuerso,

uerso, sedem adeo propellendam, ut ne à relatis quidem musculis prompte queat reuelli. Ab horum sine alius praeterea musculus extremum recti intestini ad cutem usque amplectitur, qui praedictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuerfas ue adipiscitur. Elatiori parte qua dictis musculis connascitur crassior, quam inferiori est: quae autem cui (ut laborum musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Cohæret autem fibrosis nexibus meatui uesicae in uiris, in mulieribus uero ceruicis uteri principio. Quanquam etiam duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigit interuentu, peni committatur. Ceterum posteriori sua regione, quatuor ad ossis sacri sinem locatis ossiculis (quae Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus ligamentis à sacro osse in coxendicis os pronatis. Praesens musculus non adeo, atque medentium uulgus arbitrat, breuis est, sed longus, & secundum magnum recti intestini longitudinis intervallum exporrectus uisitur. Quod non perfunctorie ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrementas, quas Graeci appellant, & ὀνιδυαίαν Graeci appellant, subinde praescindere ueretur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuisa lacetur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus non ita prompte in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circulatim intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne praeter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuo egerant, sed ut restitue dum aut mole, aut uitiata quapiam qualitate hominem excrementa molestant, musculus hic laxatus instar sidiatoris ea transmittat. Quemadmodum itaque huius musculi cum uesicae meatum amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par usus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli σπυκνωτάς, quasi dicas constrictores, appellarunt.

COLLI VESICAE ET ANI MUSCULORUM administratio. Caput LII.

COLLI uesicae & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim à peritonaeo quae internae pubis ossis regioni obteditur, cultello aut nouacula liberare adeo conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonaeo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem haec committuntur, mediocri negotio perficiet, quum neruis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem haereat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisque corpora initium ducunt, ac utiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum cartilaginem ducta, quam sanè leuiori opera quam plerique autumant perfeceris, si modò ossium medium ad admittim tegeris. Haec sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscendant, occasio erit. Quo uero remotius ossa disiungas, uehementius quoque femora abducenda sunt. quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbente, in mensae latius acutum ue, os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeo iacet, ut etiam musculum uesicae collo obductum promptè animaduersurus sis. Vt autem sedis musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruice à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spōgia sedulo elues. Vix enim (nisi fortassis ad modum operose omnia uasa uinculis ita interciperere possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctum ictum, aut transuersim necessario incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculum uesicae perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summe conspicui, si modo diligenter ab ipsis sanguinem, qui hic solet esse molestissimus, absterferis. Opereprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os ilium osse connectens in sinistro latere diuidere, ut utrumque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroque cruri sacrum adhuc haereat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit. Ad hanc effigiem crus illud conspicitur, quod decimam sextam musculorum tabulam constituit.

Galenus in li-
bris de Vsu par-
tis de tibia mo-
uentibus mu-
sculis senten-
tia.

PROXIMUM quidem nunciat femur mouentes musculos describere, si demum explicatis antea musculus situ uiciniores aggredi institui fuisset: uerum quando sectionis potius, quam uicinie seriem sequi proposui est, ante musculos femoris motuum opifices, tibiae motores in praesentia ueniunt pertractandi. nam quousque hos asseruas integros, commodè illos administrare nequis. Ceterum quo tibia mouentes musculi insigniores, & proceriores, magisque conspicui sint, eo etiam minus Galeni sententia, & potissimum in illorum functionibus explicandis assentire queo, quauis interim etiam non omni ex parte sibi cōsentiat. Quandoquidem non procul a calce tertijs de Partium usu libri tibiae motores recensens, atque sua potius imaginatione aliorumque dissectionis professorum libris, quam uera sectione ductus, nouem musculos enumerat, quos femoris os amplexantes, tibiae motores esse hac breui sententia scribit. Tres qui anteriorem femoris sedem occupant, atque omnium huius loci musculorum maximi sunt, recta ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur patellae carnosa apprehensione, duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, qui latefens implantatur toti patellae, stringens eam exquisitè, & continens cum subiectis. Deinde autem praeteruectus articulum, anterioribus tibiae partibus inferitur, eum si iubeatur extendens, una cum toto ipsius genu articulo. Alij uero duo musculi utraque praedictorum parte, hic quidè externus, ille autè internus, in tibiae lateribus inferuntur, ambo obliqui motus opifices. Qui namque internus est, crus intro adducit, alter autem extorsum abducit. Enascitur autem ille quidem ex commissura ossium pubis, hic uero ab extremis partibus ossis coxendicis: optimè enim sic utriusque crus ad motus obliquos abducitur erant. In medio autem inter hos spacio, aliae tres sunt musculorum explantationes, paruis motibus ipsum genu mouentes. Fleuit enim genu, et ad interiora adducit tibiae is qui est continuus interioribus: abducit autem extorsum simul flecendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris caput internum insertus, fleuit quidem totum quoque femur, cum eo autem simul & totam tibia euellit, immitens se eis quae articulum ambiunt ligamentis usque ad alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponuntur, ut simul quoque tibia ipsam tota trahat. Reliquus uero nouè musculorum articulum genu mouentium gracilis & longus, ex ilium osse enatus, tibia sursum extēdit: in ea potissimū figura crus totū statuens, in qua molientes, ac subigentes, pedē ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post haec uerba Galenus Naturā in horum musculorum constructione laudaturus, proculdubio in primis exemplaribus subiunxerat, mirifice & hic Naturā omnia prouidisse, et quae reliquo cōtextu subsequuntur. At eum musculū, quem in poplite latere innuit tēporis successu, et in re sectione simiarū peritior, cognoscēs, haec quoque suo quod ad nos demanauit, exemplari interiecit. Praeter autē hos omnes est paruus musculus in poplite, genu quoque fleuens. Ut simul omnes ab ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Haec sanè ipsius oratio clarissima est, ex qua quicquid etiam citra inspectionē quos enarrat musculos imaginatione sibi pulchrè cōfigit, at quam sit ueritati cōsona, partim ab ipso in secundo de Administrandis sectionibus, partim uero ex sectione discito. Verum quando ipsius orationis series in secundo de administrandis sectionibus longior est, quam ut tota hic describi debeat, ego femoris musculos eo ordine, quo ibidē recensentur, enarraturus sum, Galeni sententiam post musculi descriptionē cōtinuò subiiciens, ac pariter addens, in quo ordine in praescripta ex libris de Partium usu oratione hunc illum uel enumerauerit. Nihilominus priusquam musculos aggrediar, id summo studio abs te cōtendo, ut quot motib. tibia agis, accuratè examines. Galenus in libris de Vsu partium, ut praecedēs attestatur oratio, tibia extendi simpliciter dixit, nō adiungēs eā magis aut introsum aut extorsum, aut prorsus in mediū rectā extēdi. At flexionē uidet triplicē enumerare: unā quā tibia retrorsum, seu in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit, alterā, quā introsum illā sursum tractā agi dicit, tertiā, quā tibia in neutrum latus inclinantē, rectā fleuit. Quāquā tertiū hunc ductū duntaxat flexionis nomine, & praecipuè in secundo de Administrandis sectionibus donare uideat. Deinde in praescripto ipsius sermone, secus atque in libris de Administrandis sectionibus tibia in latera moueri affirmat, quū unū musculū hanc extorsum abducere, alterū introsum adducere scribit. Postea, ubique motū tibiae assignat, quo hac sursum oblique uelut ad alterius cruris femur ducit. hoc motu tibia agi ab illis cōspicimus, qui pedibus coria in ligneis stratis emolliuit, aut quū pistores massam apud plerasque nationes calcāt. Atque hos motus ita Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibiae illos esse arbitret, ipsique peculiare musculos assignet,

Galenus in 2 de
Admin. sectio.
sententia cum
uera musculor-
um descripti-
one enarra-
tur.
Tibiae motus.

gnet, quū interim rectissima flexione et extēfione tibia, quiescente femore, solū agatur. Si enim tibia cu pede in latus digna animaduersione ducit, id sanè femoris sit beneficio. Neque est quod huic paradoxo corroborandō plixius insistā, quū ipse iam admonitus luce clarius animaduertas, tuā tibia immoto prorsus femore, duntaxat rectissimo tramite fleuit extēdiq. Quāquā quū motus hos examinas, nō perfuntorie animus femoris motibus adhibendus sit, nisi enim gnauiter attēderis, te in scio femoris caput in coxendicis osse sitū mutabit, unde etiā mox alia tibiae flexio extēfioq, quā prius, apparebit. Sed quum in re maximopere notāda, nō adeo secordē nūclore quāpiam arbitrer, quin adhibitis ossibus haec sedulo rimetur, atque in ipsa sectione expēdat, musculos ipsos aggrediar ea lege, ut secūdo de Administrandis sectionibus Galeni libro adaptato hec legas, nisi enim illius libri obstaret enarratio, diuersa lōgeq, faciliore, quā Gale-
nus serie, praesentes musculos recenseret. Primus itaque acuto exortu principiu, ē neruea substantia & modica carne cōmixtum ducit, ab anteriori ossis ilii spinae sede, aut ab ilii ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilatefens, gracilis permanet: eius tamē latitudo ipsius crassitiem spissitudinem uel duplo (ut sic dicam) superat, & hanc formam musculus ad tendinis usque productionē retinet, qui ab ilii ossis spina, deorsum oblique uersus interiora sensim adeo prorepat, ut internū femoris latus tandem iuxta mediam femoris lōgitudinem exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, ē regione internū femoris capitis iuxta genu cōstitit, ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, antrosum descendit, tendinem in anteriorem tibiae sedē inferens. Porro musculus tendinē hunc cum primum producit, quando ad anteriora secundū femoris caput reflexus, gracilior teresq, efficitur. Tendo enim ipsius non latus, sed adamussim (quicquid Galenus suis fidens simijs asserat) teres est, tibiae ossi ad internū latus acutā illius lineae secundum ipsius longitudinē exporrectae insertus. Hunc musculū Galenus in secundo de Administrandis sectionibus primū enumerat, in praescripta autē oratione non u. & utrobique huius musculi beneficio tibia sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitrat, quū motus nō huius solū musculi opera, uerum femur mouentium & tibiae musculorum auxilio unā perficitur. Tibia namque suis musculis flexa, & femore deinde suorum musculorum ope sursum in interiora ducto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia femoris motū sequeret, eiusmodi motu tibia nequaquā alterius cruris femori, aut tibiae, obduceretur. Secundus musculus amplo, et prorsus nerueo principio expubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa in uicē cartilaginis cōmittuntur, secundum commissurā longitudinē duo sibi contigua oriuntur musculorum principia, quorum alterum ad dextrū crus, alterū uero ad sinistrū deferitur, secundū hunc musculū constituens. Tanta itaque huius musculi principij est amplitudo, quāta pubis ossis commissurā est lōgitud. Principiū hoc nō procul ab origine strictius crassiusq, et carnosum prorsus efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat, qui deorsum per femoris interiora descendēs, sensim gracilior tantisper efficitur, ut iam internū femoris caput non procul a genu articulo cōtingens, in exactū teretēq, tendit, si niat, eadē sede qua primi musculi tendo tibiae innatū, sed tanto interiorius, seu posteriorius, quanta primi musculi tendinis est crassities. Hic musculus in parū obesis mulieribus, rigidum quoddā & durū ligamentum, seu neruus, seu tale quid esse apparet, eò quod excarnis in illis musculus nerueū substantiā duntaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Praesentis musculi beneficio Galenus in praescripta oratione, tibia ad internū latus duci attestatur, illū in serie quintum enumerans. In secundo autē de Administrandis sectionibus libro, tibia clatius & interiorius musculi huius auxilio attolli prodidit. hoc est (si modò rectè ipsius sententiā assequor) praesentē musculū tibia uersus interiora maximè inclinantē fletere. quod enim attollere ipse dixit, mihi flexū insinuat. Perficeret autē eiusmodi motū, si tibiae extremū unā cum pede alteri tibiae imponeres, qui motus & flecentiū tibiae musculorum ope, & femur quoque introsum ducentium flecentiūq, auxilio celebratur. Quippe si crus utriusq, rectū, neque prorsus inflexū habueris, nō integrū tibi erit immoto femore alterius cruris tibia, uel minimum, alteri cruri implicare, aut uel obscurissimè rigidi etiā cruris tibia in alterū latus, immoto femore, deducere. Tertius cū alijs ut minimū tribus musculis, ex infima coxendicis ossis sede enascitur. Ab eius namque ossis appendice (que nobis statibus in eius ossis infima sede, in simijs uero & canibus quū anterioribus innitunt pedibus, in extrema habet) ordinata serie multorum musculorum capita principiu ducit, quorum tertius hic musculus omnium postremū exigit. Ab elatiori em & maximè posteriori eius appendicis sede, nerueū gracileq, principiu educitur: quod deorsum descendēs, aliquantulū sub origine carneu sit, teretē quodāmodo constituens musculū, suo principio iam lōge crassiorē. Hic deorsum per femoris posteriora prorepat, aliquantulū oblique tantisper ductus, donec ad posteriorē se-

Primus tibiae
mouentium.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Secundus.

Tertius.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat. Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoque (non uero ut Galenus docet, latum) degenerans tendinem, in tibia anteriora reflectitur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo hoc sibi priuatim uendicat, quod anteriori tibiae sedi ad internum acutae illius lineae latus haerens, ad medium usque longitudinis tibiae properet, alijs tendinibus tibiae insertis, haud aequè descendantibus. Galenus nulli musculo tibiae mouenti, adeo obliquum assignat ductum, atque huic tertio: non animaduertens, primum musculum longè obliquius duci, quum is scilicet ab illo osse antrosum in interiora femoris ad posteriora usque propemodum descendat, & hinc rursus obliquo ductu in priora tibiae feratur. Deinde musculus qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur, illum namque similiter atque hunc à coxendicis osse pronatum, in anteriora tibiae secundum femoris externum caput, prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorem ipso tertio quartus iste situm exigit quanto coxendicis ossis sedes, unde uterque principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in praescripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiae in internum latus inclinantem flectere. In libris uero de Administrandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus illum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiae hac tractam ansa, retrosum sursumque ferri, & hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore, necessum enim est hoc motu tibiae flecti, & femur extrorsum circumuerti.

Quartus.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Quartus musculus non aequè latum principium, atque tertius, ex coxendicis ossis appendice ducit. Huius enim principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi principij exteri, num latus nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod à Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asserit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quartum huius musculi extimū esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Ceterum principium quartum musculi paulo sub exortu primum efficitur carneū, exacti musculi formam multo quam tertij crassiorē referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uero musculus femoris mediā longitudinē superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede, alia pars carnosā hic ex se more pronata ipsi ubi tendinē uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hic oriretur musculus, qui quartum augeret: atque simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuo crassescens carni cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protēsus exterioris parte admodum neruofus, insigni tendine fibulae implantatur, ualidam insertionē in processum superioris appendicis fibulae pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione fibula acutum huiusmodi processum, quā tibiae coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput in externo ipsius latere oblongum sinum gerit, tendinis huius occasione, ut apte ac tuto uehatur, priuatim exculprum. Ceterum siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorum enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportunitus statues. Is enim quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat istum recenset, atque ut in caudatis simijs illū ego reperi describit. In simijs enim à femoris osse enascens portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Vnde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculum praescriptae ex tertio de Partium usu orationis septimū collocabimus, quo ibidem Galenus asserit tibiae extrorsum, simul cum flexione abduci & quodammodo inuolui. In secundo autē de Administrandis sectionibus, totam tibiae huius ope simplici motu in externā partē agi attestatur, eorū quae in libris de Vsu partium tradiderat oblitus, et proculdubio huius musculi naturā exactissimē propter curforem illū, cui hunc in certamine auulsum uiderat, cognoscēs. Verisimile enim est, Galenū illo cursoris symptomate allecū, sedulo huius musculi naturā in simijs perpendisse, atque tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod ad genu articulū attinet, motui à natura fuisse praefectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcumque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiae prorepere.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Quem Galenus
quintū re-
censet, dein
quis uerē quin-
tus sit.

Porro quintum musculū Galenus recenset, quem à coxendicis osse tertium caput sub tertij tibiae mouentis musculi & quartij principij assumere testatur, quēque non in tibiae anteriora tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerū ad femoris caput & musculi tibiae principij, parte interna inferi, & simul ligamentum articulum circūdans apprehendere. Praesens musculus, in praescripta Galeni ex libris de Vsu partium oratione est numero octauus, cuius auxilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiae euelli, ibidem docet. In secundo autem de Administrandis sectionibus primum hūc tibiae sensim in exteriora circumuerrere, ac motu

tertij nobis commemorati musculi fungi dixerat, quamuis non aequè ualido. Secundò autē de huius musculi functione differens, inquit: Si hūc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrosum introsumque ferri uidetur. Deinde rursus non ita multo post subiungit: Poplitis, aut tibiae flexum inter infirmas tibiae actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commississe, uerum (inquit) propemodum dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris furae musculi insinuat, ut dixi, tibiae flexus autorem existere: quamquam non magis ipsam flectere, quam ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscure quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuiusdam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibiae tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attrahit tibiae, uel certe parum, quia & finis ipsius in os tibiae, ne minima quidem parte ingreditur. Verū coacti sunt hunc poplitis flexurā autorem dicere, quod nimirum ignorarent alterum musculum articulo latenter quidem insinuat, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia praeditus est, porro hunc prius cernere non est, quam à tibia musculis ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxae articuli musculos aggrediens, quendam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huiusmodi sanè Galeni sententijs colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimum excelluit, quāque passim gloriatur, fidendum sit, & quā bellè ab ipso humani corporis fabrica nobis discere datum sit, quāque dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendū foret. Sed age ceptum negotiū absoluamus, summa Galeni auctoritate ob oculos perpetuò uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, quartum caput à coxendicis ossis appendice sumit, non autem (ut ipse innuit) tertium. Alius enim est musculus, quem hic Galenus praeterijt, qui tertium caput ab illo appendice nascitur, et, ut paulo post dicam, in anteriora tibiae sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille musculus quem is quintum recenset, exortitur ualido & admodum crasso principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principiū hoc carneū autē, maximum mole constituit musculū, qui priusquam mediam femoris superat longitudinē, gracilior fieri incipit, adeo ut paulo supra inferiora femoris capita in teretē finiat tendinem, pro musculi portione nimis quā gracilem. Hic tendo radici interioris femoris capitis ad capitis illius interius latus inferitur, contiguus exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et uterque in lateribus nulli connatus est musculo, praeterquam communi connexu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquo therere scimus. Verū anteriori ipsius sedi, qua femoris os spectat, illi continua connataque est tota ea musculosa substantia, quae antè rursus quā huius musculi initium, à coxendicis ossis appendice ad pubis usque ossium commissuram enascitur. Quam uero haec musculosa substantia in femur insertionem molitur, quibusque fibris donetur, dum femoris motores pertractantur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculum cum illa unius loco recensebo, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In praesenti autem id duntaxat addendum est, infimum eius musculosae substantiae insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atque illos perperam eiusmodi musculū tibiae flexionis autorem posuisse affirmaret. Habeto itaque in praesenti eam quā nobis modò musculosam substantiā nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primū enumerat: quinti autē tibiae motorū Galeni musculi uice, illū quem tendinē in interioris femoris capitis radicē inferere retuli. Nisi forte non nimis in Galeni uerba iuratus, semel & longè rectius dicere maui, illū, eundem musculū et primū femoris motorē, & quintū tibiae perperā constituere. Vt cumque uero statueris, inter dissecandū Galeni loca & haec nostra reuoluens, sedulo inspicias, nū quintus hic Galeni musculus inter tibiae mouentes recēseri debeat. Mihi quidē pro quinto femoris motu dūce habebitur, modò uix annuēti illū uel obscurissimē proprio motu tibiae mouere, & nullā mentione dignam insertionē ab huius musculi tendine in articuli genu ligamēta moliri. De musculo autē in poplite latitate, ad reliquorū tibiae mouentū enarrationis calcē, nonnulla priuato Capite subiiciā, in praesentia ad Galeni seriē & numerū sermonē, ut cepti, accommodans. Quū itaque quintū Galeni musculū non inter tibiae motuū duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, quintū sermoni ego illū addā, quē paulo antè à Galeno praetermissum dixi. A coxendicis ossis appendice sub tertij et quartij musculi capitibus, et ante caput quinti à Galeno enumerati musculi, aliud neruofum principij nascitur, quod merito inter capita ab illo appendice originē ducētia, tertium

In 2 de Admi.
mi. sectio.

tertium enumerabitur. Hoc similiter neruolum est, & nisi aliquousque sub exortu carneum efficitur, sensim crassescens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem musculus iste descendit, exacte carnosus uisitur, quanquam interim posteriori ipsius sede (uti paulo post dicam) liuidus appareat. Ad hunc igitur modum praefens musculus deorsum per femoris posteriora delatus, & carnosus permanens, secundum posteriorem interioris femoris capitis sedem refertur, & simulatque elatissimam tibiae partem contigit, in teretem cessat tendinem, interiori lateri anterioris tibiae partis insertum, in ea nimirum regione, in quam primum, secundum & tertium tibiae mouentes musculos ipsorum tendines porrigere relatum est. Verum quinti huius musculi tendo non aequè deorsum atque tertij musculi tendo in tibiae proreperit. Vix enim tibiae appendicem praetergreditur, sed minime interim (ne quis hoc in Galeni gratia expectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inseritur. Huic musculo ex abundanti sinus quidam oblongus accidit, in posteriori ipsius sede statim ab exortu ad mediam usque femoris propemodum longitudinem ipsi insculptus. Totus hic sinus liuidus admodum est, & musculi tertij gratia incisus uisitur, is namque sinui incumbit, ipseque sinus illius molitur curatè congruit. Ceterum quum huius quinto musculo idem ortus et par omnino ductus cum tertio sit, etiam una cum illo tibiae flexioni non segniter opem fert. Si hic musculus in internum femoris caput insertionem uel obsecrissimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur flecteret, & minus obliquo ductu quam tertius donaretur, forte nihil obfaret hunc quintum Galeni musculum fuisse, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni esse dixi, illum esse de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes & nos ueritatè protulisse: qui etiam suis simijs nimium confusus, alios dissectionis professores non semel immeritò insinulauit.

Sextus. Sextus musculus eo accuratius uenit inspicendus, quo rariorem inter reliquos musculos Naturam adipiscitur. A latere enim externo primi musculi ab ilium ossis spina enascitur, intus acutum carneumque caput obtinens, quod muris lacertae uel modo latefcens, deorsum ad regionem coxëdici articuli fertur, ubi rursum caput idem musculi angustior redditur, & priusquam magni exterioris femoris processum perreperit, non amplius carneus conspicitur, adeo ut sextus musculus aliud nihil tandem erit, quam longissima & latissima membrana tendinis naturam referens, cui nunc descripta & carni exactè musculi formam repraesentans pars innascitur. Statim enim ab initio in exteriori parte instar latae membranae in conspectum uenit, aliquousque coxëdici articulum amplexantibus musculis obducta. Quum uerò membrana magnum femoris processum superauit, totam anteriorem femur amplexantium musculorum sedem, deinde & posteriorem & exteriorè cutis quasi modo tantisper integit, quousque ad genu articulum descendat: quem ubi similiter quoque membrana obuoluit, ipsa in anteriorem tibiae sedem et externum illius latus inseritur. Ceterum ipsius membranae, seu tendinis, utcumque appellare lubeat, non eadem undique est crassities. Totam namque pars, quae anteriori femoris sedi, et posteriori obducitur, tenuissima est: atque haec tanto tenuior conspicitur, quanto interiori femoris regionem uiciniùs accedit. Ea uerò membranae pars, quae externo femoris lateri exporrigitur, ualida crassaque est, & accuratè lati tendinis speciem exprimit. Huius fibrae recto tramite, quousque anteriori tibiae parti ad latus magis externum & ad fibulam inferantur, decliues descendunt. Tendo autem hic ad insertionis sedem illis tendinibus commiscetur, qui cum ipso quoque tibiae extendere dicuntur. Praefens namque musculus extendentium numero uenit ascribendus, quanquam insignem usum femur ambiens musculis etiam praestet, transuersi cuiusdam ligamenti ritum omnes, quos amplexatur musculos, in sua sede (ne aliquo scilicet permittentur) continens. Atque eiusmodi membranae uices gerit, cuiusmodi cubitum occupantibus musculis circulatim obnasci, prius in sinuauimus. Quam uerò perfunctoriè Galenus hunc musculum describat, tria quibus illum dignatur uerba, in secundo de Administrandis sectionibus ostendunt. Arbitror enim hunc in libris de Usu partium Galenum latuisse, quum in trium quos ibidem recenset tibiae extendentium classem illum non reposuerit, & quia quarti praescriptae orationis musculi ortum sermone addiderit. Si enim simpliciter, ut de ceteris musculis loquitur, quarti insertionem et motum expressisset, arbitrarus fuisset hunc sextum ab ipso eius musculi loco haberi, quem in externum latus tibiae abducere tradidit. Quod sanè hic musculus, si sit ipsius ductusque spectes, praestaret, modo tibia uel minimum in latus ageretur. Verum quum explicatius de quarto musculo locutus, eius originem sermone addidit, liquido Galenus eodem sermone sextum hunc non proponere, quadoquidè hic non ab appendice coxëdici ossis cum tertio, quarto et quinto nobis enarratis principium ducit: ut ipse tamè innuebat, ab extrema sede ossis coxëdici abducentem musculum exoriri asseruimus. Adeo sanè, ut fateri cogamur, hunc musculum Galeno in praescripta oratione incognitum fuisse, & quem

& quemadmodum falsos tibiae motus sibi effinxit, ita quoque musculum aliquem sua imaginatione excogitatum, nobis tradidisse. Tres qui adhuc enarrandi super sunt, dilucidius fortassis recensentur, si quem Galenus postremum numerat, nunc septimi loco describeremus. uerum quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiam qui adhuc reliqui sunt, sua serie agrediamur: postea in horum omnium administratione, uti nobis consilius uidebitur, omnes dissecturi. Septimus itaque neruea lataque & ampla origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris processum in orbem amplexus. Origo haec statim ab initio crassa carnosaque efficitur, & ilico a femoris osse abscedens, illi insertitur musculo, quem octauum nominabimus. Is namque aliqua sui portione huic septimo subtenus in causa est, quo minus septimus tota femoris longitudine ipsius ossi, quemadmodum octauus, adnascatur. Septimus itaque musculus sua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, praeterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & posterioris sedis femoris partem occupans. Hic toto descensu carnosus uisitur, paulo supra molam aut patellam in amplum tendinem desinens, quem octauus musculi & noni tendinibus commixtum, simul cum illis patellam apprehendere, atque tandem in anteriorem tibiae sedem inferi audies. Quamquam etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualide sexti musculi permiscetur tendini, qui praeter ceteris femur amplexantibus musculis huius septimi externam sedem intertendit. Posteriori autem septimi sedi quartus huius Capitis musculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui nonus omnium futurus est. Quotus uerò ordine iam septimus musculus in praescripta Galeni oratione habendus sit, ubi & duos alios adhuc absoluerò, ipse augurabere. Octauus musculus totam propemodum femoris ossis amplitudinem succingit. In posteriori enim duntaxat sede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit lineam, cui maximus totius corporis musculus, seu femur mouentium quintus, inseri docebitur. Deinde ad radicem quoque inferiorum femoris caput, posteriorem quoque femoris amplitudinem octauus hic musculus non integit, cuius principium a femoris ossis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adactum, a femoris quoque magni processum radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non ineptè diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uerò magno illius processui ferendum esset acceptum. Vt utique sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus deorsum descendit, uti diximus, femoris os adeo ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint contigua. Quo uerò magis descendit, crassior semper carnosiorque efficitur, quousque ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in crassum & admodum carneum semicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusque enatus tendo patellam, si cui paulo post dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine è directo semper illius carni semicirculi & ceruicis femoris carnosior crassiorque apparet, quam quā septimo musculo substernitur. sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaque secundum femoris longitudinem in anteriori ipsius sedis interno latere octauus musculus procerius extuberat, & septimi quoque anterior pars è directo lateris exterioris eius sedis femoris quae anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus una cum octauo sinum efformant impensè liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem ordine nonum esse dicam, simulatque octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus ex femoris osse enascitur, uerum ex illius ossis tuberculo, in anteriori ipsius regione super coxëdici ossis acetabulum prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus principium nerueum acutumque assumit, quod deorsum recta in femoris anteriora descendens, lacertae muris, quae formam adipiscitur carnea substantia auctus, et illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquam uerò nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit, arcior graciliorque sensim efficitur, ut multo supra genu articulum in tendinem finiat, utcumque amplum, sed tenuem: qui recta patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuo dilatatur, tendinibus septimi & octauus musculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeo ualide, atque septimi & octauus musculi tendines inuicem, conascitur. quandoquidem transuersis, quae nouacula ducuntur, sectionibus, non admodum laceratus, à subditis tendinibus ad anteriorem usque tibiae sedem auelli potest. Vt utique sit, hic ex tribus postremo enarratis musculis, unus tendo conflat, cui patellae corpus uniuersum innascitur. Nihil enim ipsius patellae tendine non obducitur, praeter anteriorem ipsius superficiem, quae uel cartilagine incrustata, sinu inferiorum femoris caput respicit, mutuoque ingressu

ingressu cum illo respondet. Quum uero tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & interna ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo adipe & mucoso uiscidoque humore imbutus, genu articulum transcendit, arcior & crassior efficitur, ualidissime in anteriorem tibiae sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudatis uero simijs non aequè arcia, neque etiam pariter crassescit, sed membraneus quodammodo tibi inferius multo, quam hominibus, inseritur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibia implantati, membranosiores latioresque quam hominibus obtrigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissime, qui omnes propemodum teretes tibia mouentium musculorum tendines, ac si lati amplius essent, ut in simijs uiderat, describit. Si igitur septimum & nonum secundum & tertij loco in praescripta ex tertio de Vsu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, si modo neque numero duntaxat nimium attentus, neque libris fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulo administranti asces. Quod non solum in nouem enarratis tibiae motoribus obseruabis, uerum etiam in musculis sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando, sum explicaturus.

NOVEM TIBIAM MOVENTIUM MUSCULORUM ADMINISTRATIO. Caput LIIII.

Sexti musculi administratio.

SECTIONEM tibiae mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis ossa in ani musculorum administratione se iungeres, sacrum os adnexum fuisse. Ab illo igitur ossis summo ad medium usque tibiae longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carneam membranam diuidens, ab omni enim arte cutis cum carne membrana laniorum artificio ad mediam usque tibiae longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinem in interna ipsius parte obseruabitur sexti musculi membrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. eius igitur parte quae anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoque quae posteriorem sedem integit, similiter uersus externum latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & septimum musculum interiecta, & sursum deorsumque mota, tendinis insertionem & musculi quoque originem intuearis. Vbi originis locum inueneris, nouacula, aut cultello, hanc ab illo ossis spina absecabis, & illam digitis attollens, ad tibiae usque totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendente relinques, quo postea ipsius functione rectius innotescat. Post hunc, primi musculi caput ab anteriori summoque ossis ilium par-

te cultello liberabis, & ipsius capite digitis apprehenso, absque negotio ad insertionem usque à subditis diuells. Mox nouacula à pubis osse, quae id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committebatur, secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perduces. Iam nonum aggredi licet, uerum commodius feceris, si uerso crure illos qui à coxendicis osse oriuntur, prius administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre, qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ enatus, magno femoris processu potissimum inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principium ab illis unde prodit ossium sedibus est abradendum, ut à sub-

Eorum qui à coxendicis ossis appendice enascuntur.

Tertij & quartij musculi administratio.

ditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Alias enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quae sua exortus ferie iam ueniunt dirimenda. Caterum ut exactius uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoque si uoles retusiori nouacula, musculos inuicem se iunges, ut capitum mutuo incumbenium crassitiam leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hic adhibebis, num tertij musculi caput ut ego dixi, quartum infernatur, num uero tertij caput, quartum musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo nam pacto è regione illa inuicem magna ex parte situentur connascanturque. Quod ubi praestiteris, utrunque à coxendicis osse absecabis, & tertij capite in manum sumpto, ad ipsius usque inferiorem à subditis detrahes. hoc solum perpendens, qualiter quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uero quartum etiam musculi caput similiter diuells, sedulo attendendum est illi carnosae parti, quae à femore pronata, quartum augeat. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionem perducatur. Iam quintus Galeni musculus erat dissectus, uerum noster ipsi incumbens sese adeo manifestè offert, ut ad-

ut admodum Naturæ artificium admiraturus sis, quæ illum sinum tam affabrè exculpit, ut tertius musculus, in illo repositus, unà cum hoc, ac si unus ambo essent, à Galeno auulsus fuerit. quapropter huius quoque capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoque insertionem detrahetur. In praesentia quintus Galeni musculus se ad amissum in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verum quia femoris motibus subministrat, opportuniùs in femur agentium musculorum sectione administrabitur. Quamquam nihil etiam prohibeat ipsius capite nerueo à coxendicis appendice liberato, illud deorsum trahere, transuersis quoque sectionibus ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo diuidere. Vt simul & huius, & carnosae illius partis insertionem ortumque intuearis, num ego hæc uera tibi enarrauerim, obserues. Verso nunc crure, noni musculi principium altius nonnihil inter quodam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad patellam usque intra sectionem adimetur, & liuida ipsius substantia, quæ sinui octauo & septimi musculi infidet, unà cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Hoc ad patellam relicto, septimi musculi exortum ab osse sedulo derades, & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usque liberabis. Octauum uero operosius à femore deradere conuenit, quum undique ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usque abrasus, atque unà cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæ precium feceris, si singulorum musculorum motum expendere, quod pari ratione atque in alijs musculis praestitum es, illorum scilicet capitibus ad sedes unde pronascuntur attractis. Verum hæc tibiae motis propter frequentiam in genu & femore uulnera tibi tantum esse debet, ut pede à tibia absecto, & tibiae carnibus quam possis examissim citra horum musculorum læsionem adeptis, ipsos aggredi debeas, ut num ego de tibiae motibus immerito secus atque alij omnes senserim discas. Neque sanè pedem cum tibiae carnibus adeptum esse, lat est: imò nihil aequè conducet, atque omnem carnem coxendicis articulo incumbente unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, semper unà intubere, num femoris caput, uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemque tibiae immoto femore, aliam nullā moliri cōspicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia praestet, quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porro extendentium tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit: ac demum qui nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu patella femori innitatur.

DE MUSCULO IN POPLITE OCCULTO, qui non rectè Galeno præcipuus tibiae flexionis autor habetur. Caput LV.

INTER tibiae motuum duces Galenum, quendam musculum in poplite latitantem recensuisse, antè diximus: modo autem qua sede is contineatur, cuiusque formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamentis itaque femur tibiae cōnectentibus (quorum naturam peculiari capite unà cum coxendicis articuli & pedis ossium ligamenti persequar) unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidū & crassum. Ab huius itaque posteriori parte nerueum musculi principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriore genu articuli sedem contingit, atque ex tota hac ligamentorum regione prodit. Hinc uero principium id carnosum adactum fibris, admodum oblique deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulo longiorem, quam ampliorem. Finis enim huius, seu insertio iuxta radicem appendicis tibiae ossis consistit, in ipsius posteriori parte adeo ampla, atque totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoque molitur insertionem, à posterioris enim tibiae sedis interno latere, deorsum uersus internum latus oblique ita descendit, ut minima huius musculi pars genu ligamenti, maxima uero tibiae committatur. Neque solum huius insignior portio in tibia consistit, at tibiae quoque ossi, quemadmodum retulimus, proluxa & ampla insertionem implantatur. femoris autem ossi nullibi connatus est, multo minus ab hoc originem ducit. Praesenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertionem subijcitur, sed articuli ligamenti & ossibus proximè attensus, sub illis musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, sursum cum tertio quodam musculo efformant. adeo ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit, num uero huic tibiae flexendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eo usque enim Galenus

Nomi.

Septimi.
Octau.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

Galenus huic musculo (quod forte illum primus inuenisset, aut quod alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia praeclitum esse scripserit. Mihi uero non modo haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui praefici nequit: deinde adeo est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad haec, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisque ossi, & multo minus illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non conascatur. At haec inter secundum exactius multo obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico nanque ac surae musculi à femoris capitibus enati, a femore liberantur, ac deorsum reflexi pendunt, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uero ex dissectionis ordine is detegatur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum superiori radium in pronum mouente musculo.

DE MUSCULIS FEMUR MOVENTIBUS. Caput LVI.

Femoris motus.

Primus femur mouentium.

Secundus femur mouentium.

FEMUR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, introtrahunt alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrorsumque ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducuntibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maxime quum uni pedi innitentes, alterum cruris in posteriora, quam licet remotissime protendimus. Unde etiam merito Natura magnis & fortibus multisque musculis extensionem concedidit, quos iam enitar persequi, eum Galeni ordinem seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is namque longe mihi potior, & ex aliorum dissectionis procerum suffragio magis descriptus apparet, quam is quo coxae articuli musculi in secundo de Administrandis sectionibus aggredditur. Primus itaque ipsorum sub summa cute consistit, alterius lateris natem praecipue efformans. Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partem à coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori fede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro osse, & coccygis osse musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil oblique deorsum prorepat, totum coxendicis articulo superuectus. Vbi uero articulo insertitur, gracilior angustiorque tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo exteriori magni femoris processus parti secundum ipsius longitudinem oblique inseritur. Principium enim insertionis paulo sub superiori eius processu apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modice descendens, & magnam eandemque ualidam sui tendinis portionem, in processum eius radicem, longa linea secundum femoris posteriora inferens. Secundus magna ex parte primo femoris musculo substratus, ab anteriori superiori ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur, totam fere ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium non mutuauit. Verum hac tantum sede secundus musculus non contentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primum abscedit, sub illo quoque enascitur, adeo ut huius quoque initium tanquam ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiam in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum oblique nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculum totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: e cuius regione in membraneum, sed ualidum tendinem cessat, qui elatori magni femoris processus parti implantatur: anteriorem quoque processum regionem aliquantulum comprehensum, latamque & transuersam insertionem (si cum primo conferatur) molitur. Quum itaque primi musculi fibrae, quasi transuersim in latus minimum scilicet deorsum inclinatae prorepat, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modice admodum in latus protensa propagentur, utriusque musculi fibrae sibi mutuo x literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quam ubi

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primum abscedit, ac tertio interni musculo incipit. Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subiicitur autem penitus secundo musculo, initium ducens ab externis & demissioribus ossis ilium dorso sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primum obtinet, atque id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumque. Præterea hoc in priora modice deorsum procedens, coxendicis articuli ligamento fibrosis nexibus hæret: & arctius quoque redditum, in latum robustumque cessat tendinem, qui maiori admodum liuidus, & præcipue in musculosis, & non admodum obelis apparet, in quibus & secundus quæ tertio incumbit pariter liuet, ut etiam tota ipsius pars primo musculo non oblecta, quæ præterquam quod liuet, etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinet ea sede conatus, qua illum subit musculus. In obelis autem & præpinguibus nimis quam parum liuent, imò plerumque neruæ fibrae per hos musculos exporrectæ in mulieribus per totam musculi carnosam partem, adipem nutritæ conspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asseres, quam pingues fibras in carneâ molem: quod tanta pinguedine hi musculi, & potissimum primus, scatere soleant, ita comodiù strati sedentibus futuri. Quartus musculus magna etiam ex parte liuidus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modo amplius existit, neque cæterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at à lateribus trium inferiorum ossis sacri uerterarum, quibus ilium ossa non coarctantur, carneum crassumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi seinijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro scilicet ad femoris magnum processum transuersim excurrentes, carneus aliquousque permanet, & tandem arctior redditus, priusquam femur contingat, in teretem cessat tendinem, posteriori maioris femoris processu sedem implantatum, iuxta ipsius summum & apicem. Porro & si Galenus in decimo quinto de Partium usu libro, præsentem musculum à sacro osse enasci dixerit, & rursus in secundo de Administrandis sectionibus unum quoque à coccyge enasci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de Usu partium nullquam præter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coccygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit. In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in libro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantum uerteribus Galenus id conformatum arbitretur, & tria ossa his tribus uerteribus proximè subiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum officulorum, quæ nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, sed à quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium mutuetur. Qui modo subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uisum erit, referri poterit. Est namque musculus iste, cuius dum tibiæ motores enarrarem, superius memini, ipsum quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub tribus enim posterioribus capitibus, quæ à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum musculos tibiam mouentes constituiebant, quartum caput consistit, quod etiam obiter dum illos recensere, descriptum est. A tota igitur appendicis sede, tribus dictis iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium commissura finis habetur, principium ducit musculus amplius insignis, & ut semel dicam, totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundum eius appendicis amplitudinem prodicens, exacte carneum uisitur, ea tantum parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ musculorum capitibus proximè succedit. Hæc enim neruæ admodumque ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reliquus musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio, statim parui femoris processus radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamque femoris ossis lineam continuo inferitur, quam in posteriori femoris sede secundum ipsius longitudinem deorsum à parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur insertio, si modo posteriorem musculi partem excipias, quam tendinem in interni femoris capitis radicem inferere modo dicam. Hæc enim pars à coxendicis appendice neruæ exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorsum recta per femoris posteriora fertur, donec denuo gracilescens, teretem tendinem in internum femoris caput inferat. Et nisi huius maximi corporis

Tertius.

Quartus.

Quintus.

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars adnascetur illi, uti dicitur in speciali & peculiaris musculi uice ab omnibus merito haberetur. Nunc autem quum posterior hanc pars adnatam continuamque eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstat diuersis doctrinae modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuersum hunc musculum appellare, aut primum in duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno tendinem porrigat, alter uero qui acutae femoris lineae implantatur. Atque haec una est inscriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verum & anterior rursus pars inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeo manifestam, ac modo narratam, uerum talem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdiuidere, integrum sit. Huius namque anterioris quinti musculi partis portio, quae enascitur ab anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quae a pubis ossium commissura ad infimam uel quae coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione quadam dirimitur, quae a reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius anteriorem regionem pronascitur. Praeterea duae hae anterioris partis portiones, non inscriptione impressione uel solum distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item insertione: quemadmodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum insertionis occasione differt. Portio namque anterioris partis, quae pubis ossium commissurae proxima est, admodum obliquas & fere transversas exigit fibras, quae ab exortu retrorsum ad radicem parui femoris processum contendunt, & superiori parti acutae femoris lineae inseruntur. Reliqua autem anterioris partis portio, quae ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium ducit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperae prominentis lineae sedi continuo implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituito in uno femore musculum, aut si uisum fuerit utraque partes duorum musculorum uice enumerato: aut si maiori adhuc numero, iam in sectione peritor, caperis, anteriorem partem in duos musculos subdiuidito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figurae, crassitiei, neruosi & carnosae partem magis quam numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non autem simiarum musculis secus quam Galenum loqui, nisi forte aliquando illum legens me posteriorem huius quinti musculi partem, quae radici interioris capitis femoris implantatur, oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum interrim carneam insertionem in caudatis simijs tentet. Hactenus commemoratis quinque musculis, tensio femoris primario conceditur, & idem quoque femori in motu, qui in latum & in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur. Primus enim ualide & in neutram uergentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens. Si uero elatiorem duntaxat sui principii partem tetenderit, aut humiliorem, non quidem in neutrum latum inclinantem efficiet tensionem, uerum in hoc illud uel latum uergentem. Secundus autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intro in coxendicis ossis acetabulum adigit. Tertius & quartus femur quoque modice sursum trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagat: tertius autem femur circumuertit paulo magis in posteriora tendens, quam sursum trahens. At utriusque multo infirmius motui qui in gyrum fit subministrant, quam musculi, quibus hoc proprium munus delegari paulo post audies. Ceterum quinti musculi fibrae posteriores, seu musculi illius posterior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terrae affigit, femur extendens. Anterioris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris praestat, cum modica tamen femoris ad interiora adductione. Altiores uero fibrae, quae ossis pubis cartilagini uicinae sunt, aut potius anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibrae huius portionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisque quodammodo autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flexiones opponuntur, qui illis pauciores sunt, nempe tres tantum proprii, quos sextum, septimum & octauum memoriae commendae gratia numerabimus. Sextus itaque est musculus, quem dum dorsum mouentes musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi, quod is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs deletatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimae & duodecimae thoracis, & primae & secundae, & tertiae lumborum uerbrarum lateribus, carneo enascitur principio, quod si mulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum oblique uersus exteriora descendentem. Procurrit enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, quousque ad eam ossis pubis regionem deuenit, quae coxendicis ossis nomen assumit. Hic namque in ualidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum produ-

Quinque primorum femoris musculorum munus.

Sextus.

Libra de Ad. musculi.

productus, tandem interiori seu minori femoris processui implantatur, elatiorem processum partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis insculpitur ligamento ex osse nato obductus, ut simul tuto nec errabundus hac sexti musculi tendendo descenderet, nec intensus laxatus uel ossis duritie uitiaretur. Septimus ex tota interiori regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit, & lato hoc obductus principio, paulatim arctior crassiorque redditur, deorsum in priora corporis procedens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiore ossis coxendicis regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descendit. Vbi uero processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat tendinem, qui humiliori eius processu parti, praedicto nunc tendini proximus inseritur. Porro quia hic musculus super coxendicis ossis elatiore deorsum tendit, cavitatem quoque quodammodo & sinum, ne uagabundus feratur, in osse obtinet. Octauus musculus oscitanter secantibus femur mouentium quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis ossis carneo amplexu initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis linea, ab anteriori coxendicis ossis acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium ducit, quod ad posteriora admodum oblique descendens, aequae amplum tantisper asseruatur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi inferatur. Fit uero ipsius insertio in regione parui femoris processus in interiori femoris lato, oblique deorsum uersus posteriora tendens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert, at non aequae, atque in caudatis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur. Tribus his musculis Natura ut simul femur flecterent, & introrsum uersus alterum crus ad mouerent, commisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensimus, sursum ualide femur attrahit flectitque, ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo flectit, & paulo insignius sexto, uersus interiora, admovent. Octauus modice sursum femur contrahit, infirmasque flexionis autor censetur, uerum adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita profecto ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exterioraque motibus, Natura praefecerit. Porro tribus flectentibus, musculus quem inter tibiae motores nonnum enumeravi, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeo absolum est, & hunc secundario quum tibiae extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum coxendicis ossis tuberculo quopiam enatus, recta deorsum in priorem tibiae partem excurrit. Verum quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitraremur, omnes etiam reliquos tibiae mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiae procurunt secundario femoris motuum opifices esse, merito (quamuis non ita recte) assereremus. Ceterum duo adhuc super sunt musculi femur contorquentes, quos in praesenti sermone nonnum ac decimum numerabimus. Nonus itaque liuidus, & ut ceteri huius articuli, carnosus uisitur, & transversum in exteriora protensus, totum pubis ossis foramen exterius contegit. Deinde per exteriorem cervicis femoris sedem productus, ualido satis & utcumque amplo tendine, insertionem molitur, in magni femoris processu sinum, qui femoris cervicem & caput ossis coxendicis acetabulum subintrans, e directo respicit. Decimus internam dicti nuper foraminis sedem occupat, nono longe ualidior, & ob Naturae artificium accurate perpendendus. Huius namque principium exoritur a tota linea, quae ab interna ilium ossis sede, qua primi ossis sacri ossis transversus processus committitur, per internam coxendicis ossis & pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuram elatiorem partem protenditur. Latum hoc decimi musculi principium, quod ueluti tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, similiter ut reliquorum fere praesentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam internam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumque apparens, sensim adeo arctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus reflectitur extrorsum, magnum femoris accedens processum. Atque hunc sane reflexum magna Conditoris industria musculi molitur, quae enim musculus ad sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est, ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & ueluti tres teretes com- monstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia incipiunt paulo antequam musculus sinum contingat, sed quae sinui obuoluuntur strictiores euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplius enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quae transversim ductae magnum sinum

Septimus.

Octauus.

Sexti, 7, & 8 mus.

Nonus.

Decimus.

f 3 ucluti

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus caelatos. Tendines ubi sinum superarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem, sinui magni femoris processum unum cum nono musculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facile colliges hinc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaque membrana obnascitur, ne ossis contactus musculum in reflexu uitaret. Ad haec, ligamentum id laeue admodum, & uiscido unctuofo humore oblitum est, quo facilius musculi ad sinum efficeretur circumactus: quod Naturae artificium in rotulis & cardinibus sedulo imitatur, non solum motum accelerantes, uerum ut serius, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Praeterea ut solo rotulae sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinu non contenta, a superiori sinu parte unum, & ab inferiori alterum eduxit musculum, qui ambo una cum decimo porrecti, illum quo minus sua sede declinaret, asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis processu, carneus enascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris processum insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat. Ceterum subinde non solum eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexum sedem pronasci conspicias, imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus non amplius obliquatus ad femur ducitur, carnosam substantiam a coxendicis ossis enasci obseruaturus es, quasi tres illi tendines in carnem a coxendicis ossis pronatam substantiam, post flexum immitterentur, itaque inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carnem molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrumque distingues, & duodecim recensebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus una cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagat, nonus uero in anteriora, nihil secus quam si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuerteres. Nonus enim & decimus manibus respondent, baculo autem femur non ineptè assimilaueris.

MUSCULORVM FEMVR MOVENTIVM

administratio. Caput LVII.

Primi musculi administratio.

P RIMI musculi principium ab ossis ilii dorsi, transuersis sectionibus niteris abradere, quousque in secundum musculum incidas. Quando autem uniuersi musculi principium ab ossis dorsi erit, licebit hoc reflectere, & totis manibus (nisi non uacua quoque uis uoles) a subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi praestiteris, ipsius longam intueberis, insertionem, procul etiam sub magni femoris processu radice descendente. Haec enim non uulgariter uenit perpendenda, uineque huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscissum duntaxat nomine, Secundo. quos crebro in ipso & praecipue iuxta magni processum in illis tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium ossis nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque principium una adimatur. exortus enim cōtinuitas, quae linea duntaxat intersingitur, utrumque musculum una facile auferri sinit. Vbi itaque sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundum ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deuenis, secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usque a tertio diuolendus. Tertius quoque eadem ratione ab ossis ilii dorsi, post secundum abradetur atque hoc Quartus. ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus culicello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usque femoris processum a ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administraueris, est aggressio, qua

qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. Quintum post hos musculum a coxendicis ossis infima sede, & pubis ossis acutiori nouacula simul totum callidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumque ductus differentia. Animum etiam dum hunc praescindis accommoda, ne simul quoque octauum musculum, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque a femore rescisso, acutiori cultello a lateribus corporum undecimae & duodecimae thoracis uertebrarum, & trium primarum lumborum, sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, a subditis est dirimendus. quod si uoles, solius manus ope, perfereris. Nisi forte & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iam dudum inspexeris. Postquam uero ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur sinum indagaueris, septimus opportune aggredietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis usque os quā descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non praeterita interim sinu sui, quo deducitur, inspectione. Mox octauum transuersa linea a pubis ossis abscutum usque ad insertionem, quae similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniam pubis ossis ad uicem & sedis speciales musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facile secabuntur. Nonum itaque & decimum a pubis ossis & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processum sinum, ac implantationem examinabis, nequaquam perfunctorie praeteriens decimi reflexum, & quae ad huius latera unum ducit nascitur, musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Haec enim citra corporis nostri Opificis solertia laudem hymnumque nunquam praetergredieris. Quum hos femur circumuerteres resecueris, membrana se spectandam offert, totum pubis ossis foramen comprehendens, & hoc loco tibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis lateris durum ligamentum produci contueberis, cui quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodque haec ossa firmius committit. Deinde aliud iam dudum sese obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque in posteriorem, illicque elatiorem coxendicis ossis appendicis sedem insertum, quod recti intestini, ut & mox in enarratione praecedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uero coxendicis ligamenta, una cum genu articuli, & pedis ligamenti in unum Caput reijciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI

plante subnato. Caput LVIII.

M N ES quos haecenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur pedis, ipsiusque digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptius pertractentur, primum pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, una colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verum quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior imperfectiorque est, & non undique suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profecto cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quod scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quam homines adpiscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior sim, explicuero, prout orationis tamen ordo requireret, quae mihi animo obuersionabitur, lubens enarraturus sum: sedulo studiosos hinc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam ac in Anatome arduus est) scilicet intelligant, ne quum hunc (uti profecto debemus omnes) prosteri instituerint, suos praecipuos imitati, elegantissimam, maximamque ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solum illis quae quibus mediocriter in liberalibus studiis eruditus citra omnem praepetoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quam turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie ap

*Simia ab ho-
mine in remi-
ne pedi subna-
to differentia.*

pellant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus in-
cidit. incidit autem creberrime, tum quod dissectionibus mirifice oblectabatur, tum quod me-
dico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At
age tendinem plantae cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter
differt. Haec nanque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculus, ab externi se-
moris capitis radice in posteriori sede carnosio principio enatus, & sub^h duobus musculis oc-
cultatus, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in fura partem efformare,
atque in calcis os inferi dicuntur. His itaque musculis is simiae musculus cooperitus deorsum
carnosus fertur, illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam
uero ad mediam usque longitudinis tibiae descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus
illis musculis non amplius obiectus, ad horum tendinis, quem ipsi producant, internum latus
porrigitur, declivius ad posteriorē calcis sedem descendens, quae priuatim in caudatis simijs, ut
& canibus, sinum sibi exculptū gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, tutò uelitur: calcis
ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus;
atque in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quod
in duas non dissindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uero in latum tendine expli-
catus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit, musculo quem secundum
quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestius in inferiorem quinque
pedis digitorum sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus
tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quando
quidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, id quae potissimum in hominibus, quibus
nullus omnino musculus latus tendinem educit. Verum ab infima calcis parte, qua terrae in-
nitimur, ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si u-
num utrinque musculus exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is
musculus est, qui pollicem à ceteris abducere dicitur. in externo autem, qui minimum di-
gitum à ceteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, &
robustius, toti inferiori sedi eius^h musculi, quem secundos quatuor digitorum articulos flec-
tere docebimus, atque id eo sit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc liga-
mentum diceret, nisi iuxta digitorum radices, quae eius musculi tendines transuersum digito-
rum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum,
ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnascetur. Ceterum uti
paulo ante monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcumque appella-
re tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequen-
tibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uicem exi-
gunt: quod si forte ab aliquo ducendum fuisset tendine, profecto illum ualidum crassumque ad-
modum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamento contu-
leris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassit'es, in tibia neutiquam fuissecerit. Nihil
minus tamen in hominis tibiae posteriori sede^h musculus reponi audies, qui carnosio prin-
cipio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene popliteum superauit esse
desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latus tendinem educit, graciliorem. Ve-
rum hic tendo pedis plantam haecenus mihi neutiquam subire uisus est, at in interno calcis lateri
ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille cau-
daturum simiarum musculi tendo, attingens, multoque adhuc minus sinum in hac calcis ossis
sede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quod uero mihi commemoratum in ho-
minis pede ligamentum, & simiae latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine
praestent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmitus persuadet, lati
in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, & trans-
uersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quae ten-
dinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quàm in simijs comperi. Vti etiam à tendi-
nibus brachiale flectentibus, cum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo
qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum
brachialis internae sedis ligamentum ductus, postbrachialis ossi indicem
suffulcanti multo ante inferi dicebatur.

DE

NIVERSVM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & exten-
dimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissimè) ducimus, idque
plurimum & diligentissimè ob crebra quae ipsis contingunt uulnera distor-
tionesque obseruandorum musculorum beneficio. Qui uero articuli his
motibus subministrent, in pedis ossium enarratione, superiori libro non
obiter percurramus. hic autem pedem mouentium musculorum nume-
rus à posteriorē tibiae sedem occupatibus, opportunè inchoabitur. Primus
mus itaque à radice interni femoris^h capitis unico enascitur principio, si modò ipse continui-
tatem spectes. si autem substantiae animū attenderis, id principium duplex apparebit. unum
quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: alterum uero inferius, & nonni-
hil exterius, pario minino modo, quo rectum abdominis musculus^h enasci retulimus. Superi-
rior nanque principij huius musculi pars carnea lataque est, & deorsum protensa, paulo sub ge-
nu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quae exactè neruea liuidaque in exortu erat, &
deorsum recta per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumque efformat mu-
sculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert. Priusquam uero musculus iste ad me-
dium tibiae longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex sua infe-
rioris partis amplitudine tendinem latus educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosam
musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiae sedis ducitur:
in externo autem latere^h secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femo-
ris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uero utrique à
femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese^h contingunt, inuicem fibrosis
nexibus herentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidius connascuntur, ut iam tendo,
quem singuli producant, unus omnino sit, ab utroque enatus musculis. Interior tamen, seu pri-
mus musculus nonnihil diutius carneus, quàm secundus, deorsum ducitur, quod in musculo-
sis citra confectionem est euidentissimum. Duo enim in fura prominentes musculorum uentres,
carneae partes sunt praesentium musculorum, furae magnam molem efformantium. Tendo au-
tem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in postero-
rum calcis sedem ualidissimè insertus. In hominibus uero non multo sub carnosam musculo-
rum sede, subiecto cuidam^h musculo^h adnascitur, quem quartum inter pedis motores recen-
seamus. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem
usque à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tendine & quarti muscu-
li tendine, unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno
succensebis, dum alios sectionis professores falso increpat, quod duorum primorum musculo-
rum tendines tertio cuidam tendini commiseri, neque alteri non connexos in calcem inferi
scriperint. Hoc nanque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum solliciti, num tendines se-
cus in simijs calci implantarentur. Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendi-
nem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articu-
lum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu ta-
men non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcumque crassiusculum referens: uerum
mox sub poplite uenter iste^h gracilescens, summè gracilem tenuemque educit tendinem, qui
quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus,
& super quartum expansus, sensim oblique deorsum prorepat, quousque ad internum duo-
rum primorum musculorum tendinis latus^h elabatur, ubi is quarto musculo ualidissimè con-
necti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iux-
ta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius mu-
sculi modo, quem in simia latus plantae tendinem educere prius recensui. Quartus non
solum suram constituentium musculorum, uerum etiam omnium tibiae amplexantium ma-
ximus, posteriorem tibiae regionem sua amplitudine occupat. Enascitur enim ex posteriori se-
de^h coarticulationis fibulae ad tibiae, nerueo & ualido initio, quod deorsum modice ductum
adeò dilatescit, ut latitudinem tibiae ossis & fibulae uincat, non tamen aequè crassus est, ac latus
amplius ue. Ex hac uero amplitudine priusquam medium tibiae longitudinis superauit, sen-
sim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem,
non solum ab ipso^h formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu.
Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersae posteriori calcis^h sedi implantatur,
quam

Pedis motus.

Primus pedis
mouentium

Secundus.

Tertius de Ad-
mi. secti.

Tertius.

Quartus.

quam Natura, quo facilius promptiorque tendinis perficeretur insertio, depressam asperamque effinxit. Caterum quia calcis os extra tibiae ossis rectitudinem¹ prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiae ossis & fibulae incumbit, paulo ante insertionem² tendo a tibiae ossis procul abscedit triangulam efformans cavitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiae ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cavitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uero posteriori regione illorum³ musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiae regionem occupare dicuntur. Atque haec ea demum est cavitatis, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traicisse, illumque ad currum religatum, circum moenia Troiae traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oves iugulatas attollunt, imitari conspiciamus, baculum transuersum sub hoc tendine transmittentes. Porro quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum & primus quoque & secundus, ea potissimum parte qua quartum respiciunt musculum. Interna uero sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede longius carniformi substantia enutritur, quam in posteriori. Non enim a fine carniformis musculi huius substantiae, ad calcem usque in insigni interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uero etiam quartus hic musculus quodammodo carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insimulat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulo secuisse, uel ex ijs constat quae praeter meritum illis a Galeno imponuntur, digno sane qui interdum (nisi ipsius obstat autoritas, & quam illi tribuimus fides) a nobis notaretur, cuiusque etiam errata enumerarentur: idque tunc potissimum, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Quintus. Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiae sede locatus, sub⁴ duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, quatuor commemoratos iam pedis musculi, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus namque⁵ ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiae longitudine porrectum, tibiae ossi fibulam colligat.⁶ Principium siquidem quinti musculi a tibiae ossis & fibula, qua haec ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumque uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiae ossis appendicem progrediens. Haec latitudine praefens musculus posteriorem illius membranae ligamenti sedem & magnam quoque tibiae ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim, & interno fibulae lateri adnatus, ab ipsisque toto progressu, exortus sui robur acciscens.⁷ Caterum illico atque inferiorem tibiae ossis contigit appendicem, & propemodum aequè latus adhuc atque in media tibiae sede conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquosque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, sinu incumbens in posteriori sede appendicis tibiae processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpro. In hoc sinu transuersum ligamentum⁸ tendini obducitur, hinc oblique pedis inferiora subeunt. Sub omnibus enim⁹ musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, praefens tendo tantisper prorepat, dum in inferiorem¹⁰ tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseram uel imitanti ossi proximum est, quodque cum alio sibi commissio cuncti formam appositissimè exprimere, praefentisque musculi gratia priuato¹¹ processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex¹² illorum albo, qui sua carniformi substantia non arctati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximè laniorum securis imaginem praefereunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoque transuerso utuntur. Inter calcem enim interioremque malleolum tria peculiaria huius generis ligamenta, & sinu tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum extrinsecus malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo antediximus, proprium censetur. Reliqua autem duo illis creata sunt¹³ musculis, qui quinto superstrati extrema digitorum internodia flectere commemorabuntur.

Sextus. Sextus pedem mouentium musculus in anteriori tibiae sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formam representans.¹⁴ Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulae cum tibiae ossis, ab utrisque ossibus, & communi illorum¹⁵ ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui illico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiore quam profundiore. Priusquam uero medium longitudinis tibiae superat, sensim arctatur, & multo supra pedem, in teretem finit¹⁶ tendinem, qui deorsum per tibiae ossis anteriora prorepens, in transuersum¹⁷ ligamentum a tibiae ossis in fibulam pronatum subit, & simulatque transuersum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patenti sinu in tarsi

tarsi ossium¹⁸ cum offe cymbam referente ligamenti impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedis ossis pertingat, quod pollicis praepositur. Illius enim ossis peculiari¹⁹ processui²⁰ inseritur, ualida sanè appplantatione ossis pedis cum tarsi commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit²¹ musculis, qui sub eodem transuerso tibiae²² ligamento contineri dicuntur, & qui praecipue digitorum extensionibus famulantur. Verum sextus musculus suo interiori latere committitur lateri externo acutè tibiae ossis²³ lineae, quae excarnis tibiae sedis externum latus constituit, quae etiam secundum sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi commemorabuntur. Externum uero sexti musculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu committitur musculo, quem iam descripsimus pedem mouentium²⁴ septimum appellabo, qui quemadmodum & octauus sermoni addendus a fibula principium ducit, totiusque fibulae externo ferè lateri adnectitur, adeo ut neque inter tibiae musculi, neque posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiae latere reponi, aptè diceretur. Quamquam non ita multum intersit, ad quam sedem is referatur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quae in musculis spectare consuecimus, non offcianter praetercatur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque²⁵ principium ab²⁶ externo appendicis fibulae latere, & ligamenti ossa hinc cōnectentibus assumit, inibi quae quartum tibiae mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulae connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens²⁷ caput musculi, pedem mouentium octauum. Quum igitur septimus musculus a fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè carneus uisitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulo ultra medium longitudinis fibulae rectè declinatur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quod in externa ipsius sede etiam supra medium longitudinis tibiae²⁸ utrinque ad latera carneus sit, uerum inter duo illa latera ualidissimum tendinem cōmonstrat interna sede, & a lateribus carne enutritum. Vbi uero musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulae superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim oblique retrorsum uersus fibulae posteriora cōtendit. Non enim amplius totum externum fibulae latus integit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus, externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibulae appendicis²⁹ sedem adiit, hinc sinum proprium & transuersum quoque³⁰ ligamentum obtinens. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod a fibula in calcem talumque procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam ducitur, adeo sanè inflexus, ut in radicem pedis ossis inseratur, quod pollicis praepositur, quodque in externo ipsius latere³¹ processum obtinet, cui septimi huius musculi tendo aptè implanteretur. Aliquando tamen non in hoc pedis os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicem pedis³² ossis medium digiti suffulcientis. Caterum Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium deduxit, ne si forte inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, musculi in planta locatos cōprimeret, & quo minus suo possent fungimunere, obstaculo esset. Caterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum³³ os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quae plantam & externum pedis latus spectat,³⁴ sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpsit, quem uiscido humore obliniuit, & perquam leuè ligamento circundedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed quae tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmius ad modicè patentem sinum reuolueretur: & ne si teres permanisset, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem ossis conspicitur, quo is promptius ad acutum angulum flexurae uim exoluat.

Octauus. Musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulae superiori appendice ab externo fibulae latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amissum carneus fibulae³⁵ que semper adtenfus, sub septimo deorsum prorepat. Quum autem medium longitudinis fibulae aliquosque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo deorsum

deorsum uersus fibulae posteriora reflectitur. Verum hic tendo septimi tendine omnino non integitur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in posteriori fibulae appendicis sede exculpto incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur. Hinc rursus in priora descendens, processui pedis ossis ualidissime inseritur, quod testem referenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verum hic tendo aliorum hactenus dictorum ritu, non simplicem insertionem perficit, uerum non nihil ante insertionem ipsius tendo bicornis redditur, duplici insertionem dicto ossi implantatus. Neque est, quod quisquam Galieno confusus, sextum nobis commemoratum musculus, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sane quam in caudatis simijs obseruatur. non enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerum etiam duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedis os pollicis praepositum implantati. Caeterum quando his (& si ad Galenum intelligendum uent) non admodum concinne sermonem uera enarrantem interpellimus, nonum musculum iam praedictis addamus. quem quis proprium per se musculus recensere poterit, alius uero alterius cuiusdam partem non inepte dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic uero connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiae sede locatus, quatuor pedis digitos extendit, carnosa quaedam portio iuxta mediam tibiae longitudinem ab externo ipsius latere enascitur. Quae deorsum ducta in tendinem degenerat, qui transuersum anterioris tibiae sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus, fibrosusque nexibus subditis musculis commissus, in duas portiones bipartitur, quas pedis ossi paruum digitum sufficiens inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti testem ossi al ligatur. Nihil itaque prohibet, hunc musculus aut partem digitos extendentis recensere, aut illum numero ab extensionis opifice distinguere, illumque nonum musculus enumerare, ut hactenus enumerati nouem censeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, & quartus, qui suram seu tibiae uentrem praecipue efformant, atque in posteriori tibiae sede locati ualidissimum ferè corporis tendinem simul constituant, robustissimi pedis motus autores sunt. Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemque terrae firmant, seu in posteriora deorsum reflectunt, atque his quintus suppetias fert, pedem quoque terrae admouens, & interdum ut summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neque est quod magnopere illius tendinis in calcem inserti officium praedicem, quum secundum mortem homini nihil pestilentius inferre pleraque nationes studeant, tendinis illius praecisione. Quod uero munus tertio pedem mouentium musculo concedatur, non ita affirmare possum. nam latum tendinem in pedem non producit, & sane inualidior uisitur, quam qui cum insignibus illis quatuor musculis, in pedis extensione conferti queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit, id addendum prorsus erit, eum obliquo & in internu latum, pedis motui suppetias ferre, quem admodum & praedicti quoque faciunt: prout hi illi uel soli, aut tendantur, aut laxentur, quemadmodum de brachialis motoribus dictum est. Caeterum sextus una cum septimo, octauo & nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiae anteriora flectit, motu sane non aequè atque posteriores digno & ualido. Si uero alternatim cum posteriori tibiae sedem occupantibus musculis contrahuntur, in hoc illud uelatus pedem agent, atque ita, qui flexionis extensionisque autores sunt, etiam motus in latera appositissime obeunt.

Nonus.

Nouem musculorum pedem mouentium manus.

DE MUSCULIS PEDIS DIGITOS MOVENTIBUS. Caput LX.

Pedis digitorum musculus.

DIGITI pedis ipsi prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodij pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articulorum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) praedita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede non minus quam in manu nanciscantur. Caeterum ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similibus

milis musculorum in utrisque est series. Vnde etiam in illorum descriptione non inopportune eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. Primus itaque is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc à manus musculo uarians, quod breuior sit, & pro sua mole amplior & tenuior, quodque non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Totus namque interna duntaxat pedis sedem occupat, ueruae ipsius carnosae substantiae pertinaciter subnatum habens ligamentum, quod latè in manu tendinis uices gerere, iam antea proditum est. Ab interna itaque calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terrae innititur, primus hic musculus principium ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod illico ab exortu prorsus carnosum euadens, sensim dilatatur, multo latius, quam crassius redditum. Quum uero mediam pedis longitudinem ad digitos repens superauit, in quatuor carnosas portiunculas dirimitur, quae inuicem ductae, & aequales constituentes angulos, singulae unum producant tendinem, ad sibi praepositum digitum excurrentem. Tendo iste similiter ac in manu, ad primi internodij radicem transuerso ligamento excipitur, quousque longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini uiam praebens, in secundi internodij radicem implantetur, & toti ossis sui longitudini latefcens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quam possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. Secundus uero & tertius digitorum musculi, tertij quatuor digitorum & secundi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atque hi non in pedis planta reponuntur, sed in tibiae posteriori sede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porro hi, quos quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè subterni, & quinto pedis musculo incumbere diximus. Ut uero eandem cum quinto pedis musculo sedem occupant, ita quoque illi forma admodum similes sunt, latiores enim quam spissiores uisuntur, deinde de toti carni in tibiae regione existunt: & quum ad calcem usque descendere, ab interno tantum latere non admodum prius arctati, teretem promunt tendinem, peculiari sinu & transuerso ligamento, inter tibiae & calcem, inferiora pedis subeuntem. Eorum itaque prior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede connexus fibulae ad tibiae, enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utcunque, uersus tibiae extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo suram efformante musculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiae posteriorem sedem respicit, fibulae posteriori parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine tertius futurus est, externo suo latere ipsi secundo hinc quoque subijcitur. Illico uero atque secundus ad infimam tibiae sedem descendit, ab interno ipsius latere tendinem edit teretem, qui prius aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, sinus insculpitur, qui transuerso ligamento obductus, praesentis musculi tendinem tuissimè deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora oblique subit, & inter illos qui quatuor digitos pollicis adducere dicuntur, & eos qui primum digitorum internodium flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A praesenti enim tendine ad plantae ferè mediū portiuncula diffunditur, quae aliquot tendinibus eius quem tertium numerabo commiscetur, atque una cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quae profectò ualidissima est) ad pollicem uti diximus oblique perfertur, atque secundum pollicis longitudinem transuerso ligamento exceptus, in secundi pollicis internodij longitudinem lata insertione implantatur, eius internodij flexionis autor. Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium insertitur, pari prorsus ratione cum secundo digitorum musculo in posteriori tibiae sede exporrigitur ad internum magis latus, quam secundus, respiciens. longe enim magis tibiae ossi, quam fibulae innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atque adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius latere teretem promit tendinem, cui peculiarem sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi tendini uersus plantae cutem magis subiectus, & cum illo x literae imaginem efformans. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum oblique in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit, ob idque in plantae medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo pedis plantam hoc modo subintrans, modicè dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis quae manus tendinibus respondentes, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, g digitorum

Primus pedis mouentium.

Secundus & tertius.

digitorum radices subeunt, unā cum primis musculi tendinibus transuerso ligamento, ut in manu quoque obducti. Vt uero ad tertium usque internodium proreperent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Ceterum tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantae medio portuunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur, quae cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uero quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicias. Atque ita sanè tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flexiternodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt.

Lib. 3. de V. su.
par.
Lib. 2. de Ad.
mi. seclio.

Verum hinc non ambigo studiosissimum quemque, qui accuratissimè Galeni loca iam pridem euoluit, atque si rectè ipsius sensa tenet, illi sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hic quoque uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quam obrem à Galeno dissentiam. Cui in praesentia aliud nihil additū esse uelim, quam uerissimam me hactenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauisse, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc praeteream functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum secundus musculus secundi internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hinc atque in manu horum musculorum functionem esse. Imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, non solum tertios primosque articulos in flexionem duci, uerum primum, secundum & tertium internodiū ipsorum ope flecti. quod sanè necessarium esset, si modo transuersi ligamenti uel tendines illa quibus tantū incubunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis tendinibus, quos nos tertium internodiū flectere diximus, à Galeno insigne illud flectendi munus ascribi, quin etiam primum musculum, qui secundis quatuor digitorum internodijs inseritur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum osseliga mento obuolentur. Ceterum functione postposita, qualiter in caudatis simijs praesentes musculi habeant enarrare non grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit, ne forte quis me ipsius dogmata nimis perfunctorie arbitretur expendere. Simiae igitur primū musculū, quo secunda digitorum flexiternodia, cum hominibus communem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quāto interuallo simiae pes hominū pedē unā cum digitis in longitudine pro proportionem superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodem modo simijs atque hominibus collocantur. quū tamē tendinē educit, non ex altero latere illū promittit, sed ceterorum musculorum modo coarctati illū emittunt, quod etiā in simiarū quinto pedē mouentiū musculo usu uenit. Deinde tendines quoque pedis plantā ut in hominib. subeunt, & ubi x litera instat in sectione moliantur, secundū musculi tendini tertij musculi prorsus permiscet, atque ex ambobus unus quodāmodo confurgit tendō, à quo transuersim portuuncula ad pollicē fertur, illi prorsus similis quā in caudatarū simiarū manu à tendine indicē accedente, in uolae medio ad pollicē ferri retulimus. Reliqua uero huius permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quae pollicē exporrigit mole uincētes. hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tandē latiores redditi tertio internodio inseruntur.

Primus 3.
C. 3. musculi
quo modo in
simijs se habeat.

Musculi primi
articulos
flectentes, tertium
musculi
in numero sue
cedentes, ac de
cem nobis enu-
merat.

Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè respondent, qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur: uerum in pede ita exactè ac in manu distingui nequeunt. Rudis enim indigesta moles in planta conspicitur, quae ad amussim carnea est, & fibris rectis interstincta. deinde secundum pedij longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinque digitorum radices implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora insertionem tentans. Hanc sanè carneam molem ex sententia in musculos proprios, quemadmodum in manu subdividere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtunque sit, haec non minus quā in manu ualida est, & primorum articulorum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parè cum primis quatuor reliquorum digitorum flexione adipiscitur. Vnde etiā carneae illius molis pars ad pollicem porrecta illis respondet paribus, quae ceteros digitos aduincit. Integrū itaque propter obscuras impressiones, & quandā cum manus musculis imaginem, &

& parem quoque functionem, hic decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad singulos digitos referantur, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendit, & tibiae enim ossi, quae fibulae sub genu articulo connectitur, hic musculus nerueum assumit principium, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemodū ductu carnosam sui portionē ab externo latere diffundens: quae deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uero decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum ligamentū à tibia in fibulā pronatū, anterioremque tibiae sedem occupans, contingat. Ibidem enim in tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum proreperit, ac priusquam ligamentum praetergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora & quales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inseruntur, & simul tres illorum articulos extendunt. Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiae sede collocaus, partim nuper commemorato musculo subiicitur, partim uero illius in tertio lateri exporrigitur. Tibiæ enim ossis externo latere, ubi membraneum ligamentū tota tibiae longitudine fibulam tibiae ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principium sumit, quod carnosum in ea sede incipit, quae tibiae os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiae ossis sedem adit, ac in tendinem finiens, per transuersum ligamentū in anteriori tibiae regione consistens ducitur. dein per pedis superiora ad pollicē prorepēs, toti ipsius longitudini inferitur. Huius musculi beneficio pollex in neutrum latus insigniter uergens extendit. Neque alius ex tibia homini in superiorē pollicis sedem inferitur. Verum alius toti pedis superiori regioni secundū longitudinē obductus, externo superioris pollicis sedis lateri tendinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim tali, ubi calcis ossi os tessera referens coarticalat, ab huius sedis ligamentis ampla moles carnea enascitur, quae antrosum oblique uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimit, quae singule teretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intus pollicis externo lateri uersus superiora inseritur. Secundus ab hoc, in diti externo lateri implantatur, tertius uero medij digiti, quartus autē anularis, adeo ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur, quanquā semel & admodū obscure illi quoque exiguū tendinē exporrigi animaduertim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt. Num uero huiusmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorum uice numerandū sit, non uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur esse musculus, et postmodū uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdividat. Verum ex Galeni sententia, duo hic essent musculi, quorum unus indicē & mediū à pollice abduceret, alter uero anularē & paruū extrorsum in latus amoueret, deinde ex tibia in pollicē alius infereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sedelocato, in pollicē inferi commemorauimus. Verum non mirum est Galeni descriptionē hic plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiae ab hominum constructione differant. Illis namque in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodū in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sederepositi uidentur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinae gratia, in homine nobis enarratū iam musculi totum corpus unius loco habeatur, sitque is pedis digitos mouentiū decimus sextus. Decimus sextus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utique musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id tuberculū quoddam gerit, nerueo principio enatus. Atque hoc quidem illud est, quod ferè in medio longitudinis ossis calcis extuberat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exquifitū musculi formam exprimens. Priusquam uero ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimosexto nullum tendinem exigit, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse affirmamus. Decimosextus uero pedis lateri secundum totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamenti enim calcem talo connectibus nerueum assumit principium, quod crassius carnosiusque efficitur, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introsum à ceteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedij ossē indici praeposito in pollicem pronatus, ac illum in diti quā potest proximè admouēs, quo homi-

Decimusquar-
tus.

Decimusquin-
tus.

Musculus in
superiori pe-
dis sede loca-
tus, & polli-
cē trēsque ipsi
proximos digi-
tos extrorsum
abducens, &
numero 16.

Decimussepi-
mus.

Decimosextus.

Quatuor mu-
sculi, digitos
quatuor polli-
ci adducentes,
sem 19, 20, 21,
22.

nes destituuntur. Quare etiam post decimum octauum in homine quatuor tantum adhuc fu-
per sunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis
tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamuis in hoc pe-
dis musculi à manus uariant, quod illi non à tendinum inuolucris horum modo, sed à calcis osse
exoriantur. A ligamenti nanque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus
musculorum corpus nascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno
quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carneam hanc molem quatuor musculorum
loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uero unius
loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id corpus, quod
pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissecueris, nu-
merum quoque augebis.

DE LIGAMENTIS ILIUM OSSA SACRO

colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, de quibus reliquis omnibus quae in
tibia & pede habentur ligamentis. Caput LXI.

Ligamenta
sacri ossis cum
tibiae adnexis.

Membrana
pubis ossis fo-
ramen occu-
rans.
Femoris ad
coxendicis os.

LIGAMENTVM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustum est, & mem-
braneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in me-
dio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque effi-
citur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus representet, cuius bene-
ficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissime
nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento or-
biculatum commissuram ambiente, pubis ossa inuicem connectuntur, ita
quoque ilium os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta aliud ex latere connexus quin-
ti ossis sacri cum sexto quodammodo teres nascitur, atque in acutum processum coxendicis os-
sis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud li-
gamentum nascitur, quod una cum praedicto ossa haec firmiter connectit, & praeterea rectum
testini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremo in pubis ossis foramine membrana ui-
situr, illi omnino similis, quae secundum cubiti longitudinem radii ulnae colligat. Substan-
tia enim huic ad amissimam respondet, & fibris constat deorsum in latus oblique procedenti-
bus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis praecipua censentur, unum
orbiculatum articulum amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est commune. Caeterum ne
aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem
sustentans mouetur, ligamentum hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli li-
gamento ex his quae articulos circundant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id li-
gamentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud *ixiōv* appellare non dubita-
uerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiente, non solum priuata crassities duritiesque
accessit, uerum hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis co-
xendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquam
quam ad magni femoris processus radicem orbiculatum circumnatum, reliquae autem parti tantum
citra omnem connexum incubit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra su-
percilij radicem ossi coxendicis. Atque hic prouidet Natura ab aliorum articulos ambientium liga-
mentorum fabrica reclinauit, nam si aliorum ligamentorum ritu supercilij connatum fuisset, neutiquam
oblongum femoris caput apte moueri permisisset. Quod sane ad amissimam spectabis, quum in-
ter secundum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictum est,
quam femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendi-
culi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cer-
nimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocque signo, // indicant, erectum sin-
gimus. Ad haec, praeter quam quod coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc
ligamentum orbiculatum sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamen-
torum naturae participat, quae cartilagineae sunt. Verum id cavitatem non solum auget, sed etiam
in causa est, cur minus ossis supercilium in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit,
abruptatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exol-
uit. Porro aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeo durum, ut cartila-
gineus neruus merito ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in
acetabuli ceptum inseritur, at in humilissimam ipsius sedem, ubi adeps, non autem cartilago, si-
nui oblituitur. Haud secus quam si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras me-
tuisset,

tuisset, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum praecipue innititur,
quum baiulos tot saepe centenis libris onustos incedere, atque ita uicissim uno pedi insistere ani-
mauerimus. In genu uero articulo, praeter commune ligamentum omnibus obductum
articulis, alia quaedam ualida robustaque rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt
genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quip-
piam Natura praeposuit. Anteriori quidem, quae membraneo ligamento prorsus destituitur,
& tamen regio admodum fallax, & summopere laboratura est, mola patellae uel simul cum il-
lam continentibus tendinibus praetenditur: quae quum abunde articulum stringat, nullo hic
opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Posteriori si-
militer laboraturae, robustum neruosumque ligamentum praepositum, quod ex media postero-
ri tibiae regione originem capiens, recta sursum fertur, & bifidum utrorumque femoris capitum
posteriori sedi, quae maxime illa dehiscunt, implantatur. Caeterum mediae regioni duabus nu-
per dictis digniori maiori que egenti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur
ligamentum, quod ex tota prominētiore inter duos tibiae sinus parte enatum, femoris posteriori
parti, quae ipsius capita maxime inuicem distant, cum paulo ante dicto inseritur. Verum praeter
hoc ligamentum interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articu-
lo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exte-
riori regioni iniurijs magis quam interiori patenti, teres quoque obductum est ligamen-
& fibulae tibiaeque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilium extremum, capiti musculi
substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulae appendicis perreptatem, ad pedij
os pollicis praepositum protendi relatum est. Porro interior genu regio, quae caeteris omnibus
& minus erat motibus famulatura, & ipsae quae cruri laedendo occurrant minus obuiatura, liga-
mentum nascitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etsi ex interiori femoris latere ena-
scatur, in tibiae tamen latus non inferatur, sed uelut ad aliud exterius in tibiae priora maiori sua
portione contendit. Caeterum praeter haec omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum supe-
riori libro scripsi, cartilago iniicitur, quae duritia exquirit cartilaginem non nihil cedit, atque cum
ligamento quippiam commune exigit. Quantum uero ad articuli genu securitatem ea cartilago
ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferentia, quae quodammodo ex
articulo eminet membraneis ligamentis ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiae colligari, ad ditum
esse uoluimus. Ligamentum fibulam tibiae iuxta genu articulum colligans, forte quidem est, sed
ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantum parte ossium connexum circūdat. Quae
uero tibia fibulaque inuicem dehiscunt, per totam ossium longitudinem ligamentum membra-
neum habetur, illi par quod in cubito repositum esse commemorauimus. atque id à tibiae osse in
fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiae osse deorsum oblique in fibulam excurrentibus.
Quemadmodum uero conformatione hoc tibiae ligamentum cubiti ligamento respondet, ita
etiam parem cum illo usum praestat. fibulam enim tibiae alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam
occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porri-
git. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt, transuersa nimirum, quae tendinibus
obducuntur: quorum quaedam ad ossium commissuram simul faciunt, alia uero duntaxat munimen-
ta quaedam tendinum, & ne illi suis sinibus exurgant, uincula existunt. Sunt uero transuersa pedis
ligamenta, si obiter consideretur, tria. Primum in anteriori tibiae sede ad ipsius cum pede articu-
lum consistit, atque ad tibiae os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendi-
nes transmittit. Istud utcumque perpendas, unum simpliciter est. Secundum ab interno malleolo
in calcis os inferitur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur. si uero exacte diuidatur, tres an-
los, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quae priuati ad suos quosque spectant sinus,
trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exsculptos, quorum calci proximus musculi ten-
dinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accubens, secundusque
tendini uiam praebet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uero sinus una
cum ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini praepara-
tus est, quem musculi efformat, inter pedis motores quintus. Tertium porro transuersum
pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationem iuuat: quae autem
duobus sinibus obducitur (quum illi sinus duobus ossibus simul non sint communes) tantum
tendinibus famulatur, septimi & octauum musculorum pedem mouentium. Ad haec, in infer-
na pedis digitorum regione transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verum praeter
transuersa ligamenta, quae etiam prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Pri-
mum ex tibiae osse in fibulam procedens, inferius tibiae ossi fibulam colligat, membraneum si-
militer ac aliorum articulorum ligamenta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum
g 3 ligamentis

Ligamenta ge-
nu articuli.

Liga. fibulae
tibiae ossi com-
missura.

Pedis ligamē-
ta transuersa.

Alia pedis li-
gamenta ossa
tendunt comi-
tentia.

ligamenti respondet, quod uniuersum articulum tibiae cum talo amplectitur. Post haec quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quae simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiae ossis partem, quae talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interioris respondet, fibulam talo necens. Tertium ceteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quae calcis committitur, principium ducit, & calcis inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inferitur, uniuersumque ambit articulum. Verum praeter cartilaginea haec, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud a tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesserae simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uero in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisq; ligamentis colligantur, ita quoque tarsi ossa inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitus singulis inferitur, ossum quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quae superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur, illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuli genui repositi ligamenti naturam referunt.

MUSCULORVM IN TIBIA ET PEDE SE-

dem obtinentium, & ligamentorum omnium quae hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumq; qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibia sede consistant.

Quot in anteriori tibia sede.

Quot in pede.

Administrandi ratio.

I modò omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memoriae confirmandae causa in suis sedibus ordine recensitis, in posteriori tibiae sede, primum duo occurrunt, a radice inferiorum femoris capiti ducentes originem, & surae non medio crem portionem efformantes, post hos sese exhibet qui totius corporis longissimum promit tendine. Sub hoc surae maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissimè cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit qui pollicis secundum internodium flecit, deinde qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis praecipuus autor est, omnium autem intimus habetur, qui pedem in posteriora ducens, uni ex tarsi ossibus implantatur: adeo ut iam omnes posterioris tibiae sedis musculi septenarium constituant numerum, praeter musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiam amplexantibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiae sede constitues. In anteriori tibiae sede una cum illis, qui proprie externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. Primus quidem, qui pedij ossi pollicis sustentanti inferitur. Secundus, qui quatuor digitos extendit, atq; huius portio, quae in pedij os minimo praelocatum digito inferitur, tertius erit. Aut si hanc portionem a secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiae sede habentur. At age, tres esse dona, ac quartum enumera, cuius ope pollex extenditur. Quintus uero, qui fibulae exporrectus, pedisq; inferiora subiens, in os pedij pollicis sustentans inferitur. Sextus autem, qui iam dicto succubens, pedij ossi ante minimi colloco implantatur. In inferiori pedis sede ligamentum primum sese offert, lati tendinis uicem gerens: postmodum musculus secundum quatuor digitorum os flectens, deinde utriusq; ad huius latera unus, hic quidem pollicis introrsum ducens in latus, ille uero minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt tendines, tertia quatuor digitorum internodia flectentes: quibus exporriguntur quatuor illi musculi, quatuor digitos pollicis admoventes: omni autem intimi illi consistunt, qui primos digitorum articulos flectunt. In superiori autem pedis sede illud duntaxat musculorum corpus reponitur, quod pollicis & tres illi proximos digitos in latus externum abducit. Ceterum haec musculorum series, etiam sectionis ratione demonstrat, quam in eo crure conspicias, in quo iam ante tibi mouentes musculos resecuisti. Per surae itaq; longitudo in cute & adipe & carnosa membrana ad calcem usq; ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcem usq; & hinc per pedis exteriora ad paruū usq; digiti uentabitur, adeo ut uniuersum

uniuersam tibiae & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quae plantam induit. Quum primum igitur laniorum more hoc praestiteris, acutiori nouacula a calce cutem adimes, per adipem transuerfis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximè adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi haec (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) haec in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo a musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum derafo. Atq; hic omnium primum spectabis, qui ex tota excarni tibiae ossis sede membraneū ualidumq; ligamentū prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorum summās superficies unā connectit, & ueluti uinculi usum praestat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula, aut cultello a femoris inferioribus capitibus, duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiae sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quam ne cum externo musculo, tertij musculi caput ab externo femoris capite una imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissime seruat, donec primos duos a quarto eo usque diuulseris, ut iam amplius communem illorum tendinem a quarto dissecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, a quarto musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori a subditis ad calcem usque est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratius est animaduertenda, quanto haec in hominibus a simijs magis uariat. Hoc itaq; a calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius surae maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quā subditis in cumbit corporibus, longam sectionem ducito, quae membraneum id ligamentum inuolucrum ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Siquidem ilico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illum a subditis ad calcem usque detrahare. Ut uero accuratius insertionem spectes, profuerit illum proximè ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiose expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam & id quoque femel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum itaque erit, a musculo quatuor digitorum secundum internodium flecente, ligamentum illud abraderè, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulo a calcis osse, musculus ille liberabitur, qui paruū digitorum in externum latus abducit, & statim ille qui pollicem in internum latus a ceteris digitis amouet, ut musculus quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isq; a calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uero ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri praecipimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum unum secundum ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inferantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiam posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans musculus adeo pulchrè occurrit, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiae flexioni opitulari queat. Haec intuitus, illum a genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorum inspectionem seruare propositum sit, nihil prohibet a tibia femur liberare, quo commodius tibiam & pedem postmodum pertractes. Absecto igitur, aut relicto ut lubet femore, musculū secundum pollicis flectens internodiū, suo principio liberatum a subditis ad calcem usq; detrahes. Deinde & illum quoque similiter auelles, qui tertium quatuor digitorum os flectit. Vt iam utroq; ad suos sinus deducto, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum litterae instar in cubitum examinare liceat. Ille enim uestigio obuius est, quū ex suis sinibus detractos tendines a pedis planta deorsum reflexis: neq; ita duntaxat incubitus ille conspicitur, imò etiam portiuicula se offert a musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiū flexurus est. Quinetiā hac administratione occurrunt musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quos a calcis osse liberatos atq; ad insertionem perductos, unā cum tendinibus quibus illi porriguntur, adimere conuenit, ut carnea moles primos digitorum articulos flectens inspicatur, quam ex tuo arbitratu, aut prorsus a pedij ossibus abrades, aut illis connexa fines, iam musculus, qui adhuc in posteriori tibiae sede reliquus est, quiq; pedis motibus famulatur, a fibula & tibiae osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usq; interni malleoli sedem liberabi-

g 4 tur,

Ligamenti lae rescentis tendi nis uicem sustinentis.

Primi & secundi mouentium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2 de Admi. sedio. Primi digitos mouentium. Decimi septimi. Decimoctaua.

Musculi in poplite latitantes.

Secundi & tertij digitorum mouentium.

Musculorum tres digitos pollicis adducunt, & prima quinq; digitorum osse flecentium. Quinti pedem mouentium.

tur, ac peculiari ipsius transuerso ligamento longa sectione diuiso, ad insertionem usque musculus ille ducetur. Cæterum iam opportunum est, & anteriores tibiæ musculos aggredi, atque hic omnium primum transuersum ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primum tendinem attolles, pedem mouentium sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est. quod mediocri sit nec gocio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuiseris. Post hunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens musculus, unâ cum portione illa, quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Superfunt in tibia duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulæ exporriguntur. Horum lectio à ligamenti transuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum musculos, qui superiorem pedis sedem occupant, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersæ musculorum fabricæ unâ nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum quæ adhuc reliqua sunt naturam species. Atque horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigat. Si enim iam ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, unâ cum membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abruptum, & commissuram ambiens ligamentum simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens ligamentum acutiori cultello transuersim diuidito, atque eius crassitiem, sed præcipue ortum & insertionem, inspicito. Simodò femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabatur, & teres ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc transuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu ligamenta administrantur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi præter patellam, cum extendentibus tibiæ tendinibus nullum ligamentum præponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiæ dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perducas. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latius tibiæ postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amissum expendito, & cartilagineis tibiæ ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. Ligamenti, quod tibiæ fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negocium conspicitur. Membrana quoque isthæc ossa, quæ inuicem distant, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt, atque iccirco superest duntaxat fibulam à tibia dirumpere, & ligamentum ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiæ osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraueris: quod difficulter, idque nisi acuto cultello perfereris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsi secundum ossium commissuras circumsectis. Quam uerò concinnè hæc omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuius notum esse arbitror. Quapropter neque hic, neque alias sæpius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem hæc excrescerent. Præcipue quum nihil facilius sit, quam prolixè in usus enarrationem excurrere, si modò actio à me semper descripta non lateat.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ANDREAE VESALII²⁵⁷ BRUXELLENSIS, DE HVMANI CORP- RIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIA- rumque per uniuersum corpus series describitur, & peculiare ipsi figuræ, quibus cōueniunt Capitibus præponuntur.

QVID VENA, ET QVÆ IPSIVS SVB- stantia & usus. Caput. I.

SSIVM musculorumque historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumque per uniuersum corpus distributionem aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè præceperit. Nam alius fortasse earum partium, quæ peritonæo & costas succingente membrana & caluaria continentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerum & neruorum quoque descriptionem oportere necessariò præcedere, haud inepte arbitrabitur, quòd abscq; earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim hunc librum, & quartum qui neruis dedicabitur, quin to libro, sexto ac septimo subiici, eosque præsentem anteire, atque id maxime, cum quis sectionum prorsus rudis in istos libros primum incidit, & nō in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longius in præsentia à Galeni & cæterorum qui ipsum præcessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsque consecrabo, à uenis, quòd plures sint, atque arterijs magna ex parte internantur, sumpto sermonis exordio, liberaque sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulæque instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes enutriturum unâ cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Hæc unica peculiari propria ue cōstat tunica, quæ colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimum diferepat. Membrana nanque simplex ac simile corpus censetur, & omni ex parte quomodo, cunque dissepatur, perpetuò membranæ nomen retinet. Venæ autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similibus partibus, fibris uidelicet, cōformatum. Quemadmodum enim membranei musculorum tendines, serè unico fibrarum genere intextuntur, atque hac occasione non in simularium, sed instrumentarium partium classem reponuntur, ita uenæ tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibræ Græcis *idæ* nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Hæ enim carnea musculorum substantia obliqua, arbitrario: illæ uerò nulla carne impletæ, naturali motui præficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quæ organis toti corpori famulantibus intertextæ sunt. Quanquam naturales motus non omnes, sed materiæ duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibrarum adimpleatur. Voco autem in præsentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quæ singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenita, sed qua quædam corporis partes commune uniuerso corpori munus præstant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachum in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aeris ex arteria uenali in sinistru cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quàm attractio, cuius beneficio partes illæ nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se cōfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenæ pars in subsequenter cōtinuè deriuat, & qua uterus fetum & uesica urinam excernunt: quàm ea sit, qua nunc dictæ partes proprii nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad hæc, prorsus alia putatur cibi potusque in uentriculo, & fetus in utero, & urinæ in uesica, & sanguinis in uenis, & spiritus in corde

Quid uena. li
bro docendū.

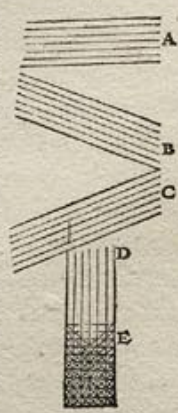
Quid uena.

Vene corpus
in quo à mem-
brana diffe-
rat.Fibrarum que
naturalis mo-
tus præstant,
ab his que ar-
bitrario simu-
lantur differ-
rentia.

de retentio, quam ea sit cuius beneficio cor, uentriculus, uesica, uterusque familiare nutrimentum sibi seruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprius, atque alijs non subministrantes insita partibus duntaxat ui, citra fibrarum opem omnino sunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulsionem partibus alijs, uel toti etiam corpori administrantem & commodam subire necessum est, ad eam functionem fibras quasdam sibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres specie sunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura constructum est, rectum uidelicet, obliquum & transversum. Ac rectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, transversæ expulsion.

Fibrarum species et summa.

Rudis fibra quæ delineatio, in qua A rectæ uersas indicat, B autem et C uersusque obliquæ quæ generis differentias, D uero rectas. At E triplex fibrarum generis implexum quodammodo exprimit, quoniam moris subiecta uena effigies accuratius proponitur.

partem ex usu erat, intertextas esse, expendere haud grauibitur. Idem spectabit, dum bouis uelliam, aut anserum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in distenta uesica manifestò sese spectandum offeret. Contra si membranam aliquam, ut quæ costas succingit, aut peritonæum, in manus quis assumpsit, leui negotio discet hanc simplex similareque corpus esse omni ex parte sibi par, nullisque eiusmodi fibris conformatum. Quum itaque uena (ut oratio unde discesserat reflectatur) organum sit, uniuerso corpori in sanguinis administratione utiliter subseruiens, Natura corpus ipsius membranæ ac fistulæ instar cauum constituit, ac certis quibusdam fibris, non autem ut forserebat intertextuit, ijs nempe quas sanguinis administrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum sciret uenâ necessariò sanguinem

Vena caue portio à dextro cordis sinu ad iugulum usque descendens, qua fibrarum in uenarum corpore natura de eline gratia, studiose fiximus. Si forte interim ramorum hic passim abtruncatorum ratione expetis, hanc uenæ portionem in regione caue uenæ delineationi quineti Capitis sui subiicienda confer, in illa quid D, E, G, H, I, K, N, S, T, et a indicem perpendens.

Afficitur et non peculiaris uenæ tunica.

Venarum usus.

coris substantia, quæ succum in uenis contentum in sanguinem mutatura, suisque recrementis liberatura erat. Omnes uenas ratione primaria ut sanguinem singulis corporis partibus decurrant, rerum Opifex procreauit: quamquam quibusdam earum ramis, ut portæ uenæ propa-

figura

nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionem, ceu alijs ad excrementorum (ut quæ in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo loco commemorabimus. Num uero ipse (ne sanguis frustra nullam à uenæ corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, etiamsi id omnibus confessum sit dissectionis proceribus, & si fortassis hæc uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis modo album. siquidem in omni naturali corporis nostri partium cōcoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem alfcit. Verum iam tempestiuum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, persequi.

QVĪD SIT ARTERIA, QVÆQUE ipsius substantia et usus. Caput II.

figura 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

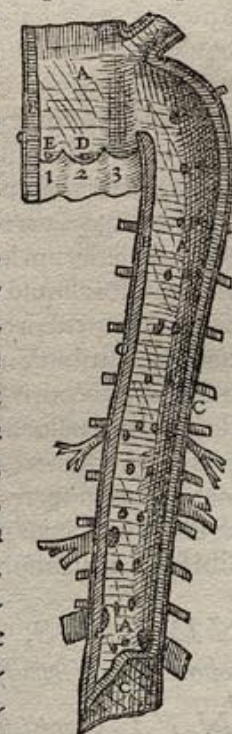
ARTERIA uas est similiter ut uena membranæ, teres ac fistulæ modo cauum, quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusque sanguis per uniuersum corpus diffunditur, quorum beneficio, ac dein arteriæ ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor uitalisque spiritus refocillantur. Porro Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur, quæ inspirantes è naribus aut ore aërem in pulmones attrahimus, quæ rursus expirantes è pulmonibus eundem educimus. Nobis uero uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea ætate distinguebant, quum has quidem non pullantes, illas autem pullantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenæ nomine donatur, cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto feruidoque calore præditam in corde irascibilem uim esse testatur. Cæterum alijs arteriæ nominabantur, uenæ flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisque substantie sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit, quando in Timeo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia membra uehementè circumfunditur. Nam quum uasa pullantia (inquit Galenus) nondum, ut nunc, arteriæ dicerentur, sed tantum illam sic ueteres appellarent, quæ ex ore in pulmones diuicatur, iure Plato ut distingueret, quarum uenarum cor esse sanguinem uellet, sanguinis qui per omnia membra impetu deferatur, meminit. Aristoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua præteream loca, is magnam arteriam caue uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus illam minorem uenam crebriò appellat. Sed successu temporis eam quæ ex ore in pulmones per-

Quid arteria

Li. 2. Morbo rum uulga.

In libris de Placitis.

Arteria corpus quale, et due ipsius peculiare tunica.

Arteria magna quæ ex corde promiscitur portio, quam dissecta aperiamus fiximus, ut arteria hic cōspiceretur tunica: ac A quidem locum indicat, in quo potissimè ea occurrit tunica, quam aranea tele æstimemus. B autem et C B inferiorem notant arteriæ tunica. Nuncius autem ille 1, 2, 3 insinuat tres membranas magnæ arteriæ orificio præfensas, ac in decima sexti libri figura B, C, D notandas. Et te uero E et D duarum coronarum arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriæ trunco ad uertebrae dorsum desce- xco conspicua, earum propaginum sunt ora, quæ costis, dein septo, et alijs ad renes usque organa digeruntur. Verum hæc suo loco erunt dilucidiora. in præfati enim figura arteriæ tunicae obiter adnotare uisum fuit.

fecto

Assidue ar-
teriarum tuni-
ca.
Arteria con-
structionis ra-
tio.

nifesto per similem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunice loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtenditur contegens, aut stabiliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunicaretulimus. Atque hæc omnia iustissime à summo rerum Opifice sunt extructa, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia fortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenseret, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc nanque munus magnopere transuersæ conducunt, quas expulsiōi à Natura præfectas esse dudum asseruimus. Obsunt autem expulsiōi insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac referuent. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs largitur. Quæ quum tenuior rem rarioremque & uelociori impetu ruentem substantiā, quam uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuunt animal perpetuo dilatandæ cōstringendæque, merito etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARUM ET ARTERIARUM numerus. Caput III.

Quatuor ne-
nae.

NOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ loboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduum prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionem, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in prociñtu est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris sede prodians in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum confiteri corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad fœtus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hic in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutantur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab umbilico secundum uesicæ latera descendentes, ac fœtui quodammodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniuertur, quare etiam propriarum arteriarum loco neuti quam recensendæ ueniunt. Cæterum si fœtus uenæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi fœtus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæ precium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuagationisque rationem subungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originem sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quod quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, oportet remitteris.

SCVT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circundedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque prorepat: sic quoque quum minimè ignoret unumquodque uas inibi noxijs opportunè expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceque cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuagationes, sic passim repleuit, hancque ramorum scissionibus substravit ac circundedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inuolida fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorum uasorum diuagationes iniurijs potissimum patent, & super molliac mediocriter cedente substantia opportunè uasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiā interiecit. Quandoquidem hæc paucissima, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neque suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel incuruunt, communicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectum esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eaque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit, uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranæ duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari in super ratione in membranæ amplitudine thoracis intersepientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensæ ferantur uenæ) hanc substantiā procreatā ex cōfectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis *δωλὺ* & *δύκος* dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omniū corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstātes, cæteris ualidiores esse, ino deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respōdet, quædā enim mollior, rubicundior, & quercinæ glandi forma proflus dissimilis est, qualis ea censetur quæ principio gracilium intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quæ in elatiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cōstitit. Hæc quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, à carne Græcis *μαζυγνός* & *λαδινγνός* nuncupatur. Quæ uero in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dictæ propemodum specie respōdet, & à Græcis *δύκος*, à Latinis autem cōmuni uoce glandiū appellatur. Cæterum quæ in reliquo corpore passim occurrunt, & nuper dicta durior est, glandis quercinæ imaginem quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro glans pineæ nucis imaginem referēs, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributæ glandes censerī possunt. Verum hominis fabrica etiā alijs donat glandulis ad alios usus, quàm ad uasorum firmam distributionem procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebri pituita ad palatum defluentē excipiens, tonsillæ glandes laryngis radici adnatæ, glando sum uirilis uesicæ ceruicis corpus, cui semen deferētia uasa inseri docebimus, quodque uasorum diuagationi uix quicquid auxiliatur. Cuius uero potissimū usus gratia nuper cōmemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abunde persequar. hic enim suffecerit glandes cōmemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsent, uerum etiā aliqua meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporriguntur, ut intestina lento humore imbuant, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursus replendis sinibus & cavitatibus etiā sunt accommodatæ, ut quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice cōsistunt, & quæ axillarum & inguinum cavitates infarciunt. Quæ autem in mamillis habentur, præterquam quod lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcunque firmant ac roborant. At de his omnibus, uti paulo antè innuebam, suis locis affatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

Cur, & quæ
do uasorum di-
tributionibus
glandulæ in-
mixtæ sunt.

Glandulæ sub
stantiæ nomē,
ac imbecillitas.

Glandularum
differētia à
nomine, colore
et imagine.

Ab usu.

Ad finem se-
cundū de Semi-
ne Galenus.

h VENAE

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVL
 BVIS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA
 delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundum praesentem fi-
 guram aliquis iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, omen-
 tum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudi-
 ne, ac insuper in suo situ depingeret.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS
 characterum Index.

A, A etc. **QVINQVE** his characteribus portae uenae propagines indicantur, per iecoris
 corpus diffuse, & hic ueluti iecoris formam secundum causam ipsius sedem exprimentes.
 1, 2, 3, 4, 5 Numerus iste quinq; portae uenae ramos (nisi subinde etiā pauciores sint) notat, ex quibus ipsius
 caudex quodāmodo proximē cōstituitur, aut in quos is primū in iecoris substantiam digeritur.
 Venae

- B Vena portae, quā primū a iecoris substantia libera & amplissima cernitur.
 C, C Duo ramusculi bilis uesiculam in caua iecoris sede positam aduētes.
 D Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrentes.
 E Hac sede uena portae in duos maximos bipartitur truncos.
 F Truncus sinister & elatior. G Truncus dexter & humilior.
 H Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris mem-
 branae omenti dextrae parti ramulos praebens.
 I Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.
 K Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quā id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.
 L Vena in dextrā sedem inferioris omenti membranae & colum intestini quā hac fertur excurrēs.
 M Soboles quaedā a sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranae omenti innatū sparsae.
 N Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is inmittitur, uersus elatius ipsius orificiū oblique conscen-
 dit, quo priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentri-
 culi lumbae sede qua dorso incumbit, digestam. P uero praesentis uenae reflexum per dextrum orifi-
 cij uentriculi latus in anteriore uentriculi sedem: Q autem reliquā praesentis uenae serie notat,
 quae instar coronae id orificiū amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornaui-
 mus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumq; delineationibus uenae partem in po-
 steriorem & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quae in priori seu anteriori sede
 oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.
 R Ramus uenae superius uentriculi orificiū ambientis, qui secundum elatiora uentriculi proce-
 dens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad antero-
 ra posterioraq; uentriculi dispergens.
 S Grandis utcumque uena in inferiorem omenti membranā & colum intestinum quā uentriculo
 exporrigitur, numerosa sobole procurrens.
 T, T Sinistri trunciduaricatio, ubi is iam lienem est accessurus.
 V Venuola in sinistram sedem inferioris membranae omenti distributa, cuius radicem in integra fi-
 gura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius serie hac peculiari figura quam margini
 adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quae lienī exporrigitur, cōmonstrat utrinq; abtrunca-
 tam, praesens uero uenula V insignitur.
 X, X Vena ab illis quae elatiora lienis petunt, in sinistram uentriculi latus dispensata.
 Y Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrunque X indicabat, insignitur.
 Z Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq; soboles uentriculo superiorisq;
 omenti membranae offerens.
 a, a, a, a His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeo frequens, ut lienis
 imaginem facile ostendat.
 b, b, b Prima dextri portae uenae truncus in mesenterium series. Haec in mesenterium digestae uenae qui-
 busdam meseraicae ac mediae & lacteae nuncupantur.
 c Vena colo intestino quā recto continuatur, exporrecta.
 d, d Vena sub recto prorepens intestino indicatur, unā cum ramulis intestino in uenae progres-
 su digestis.
 e, e Venuarum soboles, recti intestini finem amplexantes. Praeter hanc figurā cuius modō cha-
 racterum indicem absolui, aliae complures quinto libro dedicatae, huc reponi possent, quibus illa
 exprimuntur organa, in quae portae soboles diffunduntur. Praecipue autem huc spectarent secun-
 da, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatercia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam
 huc maxime facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad praesentis libri calcem
 in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obuersare-
 tur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur,
 illum ad nudam quam huic Capiti praeposui figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad
 quas illos spectare adiiciemus, ac proinde manifestioris doctrinae gratia ultimam praesentis li-
 bri figuram totius libri contextu notabimus, ulti. fi.

Porta ratio
rum in iecoris
substantia se-
ries.

Porta caudi-
cis extra ie-
cur distribu-
tio.

Ad bilis uer-
tulum.

Ad uentricu-
li humilis ori-
ficium.

Porta caudi-
cis in duos
principios
truncos se-
ditio.

Ad dextram
uentriculi fun-
di sede, et ipsi
proxima o-
menti partem.

Ad duoden-
ti intestinum.

Li. 4. de V. su-
per.
Sinistri trun-
ci series.

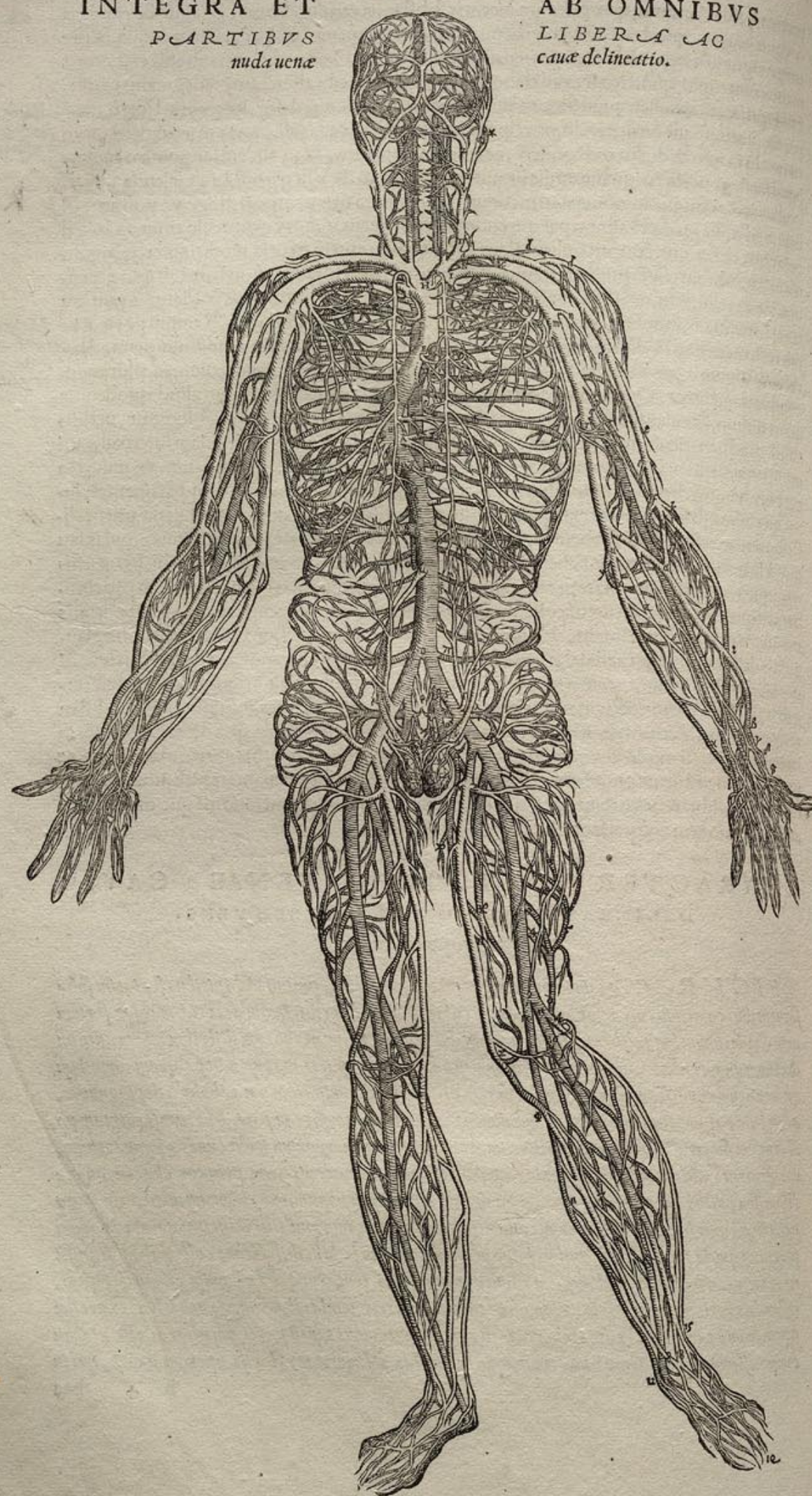
IN IECORIS substantia ab omnibus demissioribus & quæ orbicula-
tim consistunt extremis ipsius partibus exiguae admodum numerosae
uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medietatem porrectæ, sen-
sim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, do-
nec omnes (quæ profecto sunt quàm frequentissimæ) in quinque, interdum
etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus
eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti,
unam grandem & impense amplam constituunt uenâ, quæ nobis portæ uena nuncupabitur.
Hæc ad eum modum ex iecoris caua enata, aut (si non minus uerè quàm clare loqui uoles) omnes
nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiâ dispargens, oblique deorsum
uersus sinistram procedit in multos uenarum furculos, ad bilis uesiculâ, uentriculû, intestina, lie-
nem, omentum, mesenterium, hac serie digesta. Primum duos ualde exiguos ramulos ex supe-
riori, seu anteriori sui corporis parte (non autè latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, qui eam
ceruicem amplexantes, ac in furculos capillorum modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ
corpus eo pacto excurrunt, quo in alba adherente uel oculi tunica, uenulas porrigi cernimus.
Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoque & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum
tamen latus magis alius ponitur ramus, nuper commemoratis insignior, qui humilior uen-
triculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit,
nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptâs. At portæ uenæ caudex deorsum
magis protensus, postquam hos diffudit ramos, in duos maximos bipartitur truncos, quo-
rum elatior (quem & sinistram doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum u-
niuersus in uentriculum, & omentum, & quandam coli intestini regionem, quæ secundum
humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absimitur. Alter, qui & humilior &
grandior est, ac dexter merito appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.
Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem,
utrunque insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, &
sub dextra uentriculi fundi sede transuersim producta, exiguas frequentesque uenulas certo or-
dine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuicari, qui & anteriorem & posteriorem fun-
di uentriculi regionem multa sobole aliquousque intertexunt. Hæc uena ubi ad medietatem fundi
uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur illi uenæ cõtiguos, quam non
multo post reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porro quemadmodum hæc
uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sedeferiatim uentriculo offert, ita quoque innumeras
uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis
ferè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verum
præsens uena interdum, neque id sanè infrequenter, à portæ uena supra quam illa in duos gran-
des truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoque à sinistro portæ trunco non semel
hanc ipsam pronasce obseruauimus. Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariat, ita
etiam uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro
dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquàm in duos eiusmo-
di truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ primum intestinum quod duode-
num uulgo uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediū ferè ipsius lon-
gitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni
principium exporrigitur, & superiori membrana omenti & glandoso corpore huic intestino
adnato suffulta, geniculatim intestinum sedi, quam perreptat, ramulos dispergit, non negli-
gens interim glandosum quo sustinetur corpus. nam & illi, & omenti regioni quæ proreptit,
furculos quosdam impartitur, Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente execu-
tus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falso id inferius uentri-
culi os cõprimere ac occludere opinatur, agendum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ
uena molitur, distributioni dedicandus est. Sinister itaque portæ trunco transuersim ad in-
feriorem omenti membranâ, quæ hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, properat, hacque
omenti sede dein & glandoso corpore huic membranæ innato sustinetur, apteque suffultus
in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, quæ à portæ caudice
truncus iste disscinditur, inferioris omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione
uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quæ
dextram dorsum id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede, alia diducitur ue-
na, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti
membranæ regionem furculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum, quæ

qua hac omenti membrana id continetur, præsens uena pertinet. Porro ulterius in sinistri trun-
ci uersus lienem progressu, præter exiguas soboles quas priuatim glanduloso ipsum suffulci-
enti corpori largitur, ab elatiori sua sede uenam promit omnium uentriculum aduentium fa-
cile capacissimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & oblique sursum uer-
sus sinistram sub uentriculo quæ dorso id innititur prorepens, mox in ascensu huic uentriculi
sedi duos communicat ramos, utrinque singulos, in hanc uentriculi sedem multis etiam furcu-
lis dispersos. Reliqui uenæ sursum ad elatius uentriculi orificium, per uentriculi postero-
ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipsius orificij emergit, & totam antero-
rem sedem ambiens, secundum sinistram eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac ut se-
mel dicâ coronæ prorsus modo uentriculi superius orificium concinne perreptat, in progres-
su rectâ deorsum in uentriculi corpus ramos geniculatim offrens, qui magnam uentriculi se-
dem occupant. A superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos pror-
sus, & in stomachi terminum, quæ is uentriculo continuatur, excurrentes. Porro inter ceteras
propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium succingente exortas utrun-
que insignis uena ab ipsa pronasceitur, quæ à posteriori uentriculi regione secundum dextrum
orificij latus antrosum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, secun-
dum superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utrunque
uenis amplexans, & in progressu geniculatim ramos in priorem posterioremque uentriculi se-
dem spargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, alia re-
sponderet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodians, ac inferiori omenti membranæ
implicata, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicè descendentes biparti-
tur, ex quibus denuò quamplures furculi deorsum prorepunt, & in coli intestini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à mesenterio ad dorsum committitur) excur-
rentes, & nonnullis propaginibus inserti in partem inferioris membranæ omenti, quæ intestinis
incumbit, ac ueluti à colo intestino pronasceitur. Atque hæc quidem de hominibus me hæc
dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad co-
lum intestinum digeritur, uti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur,
adeò ut neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simi-
arum uenas, uti ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens, hominum uenas non
persequitur. Ceterum postquam sinister portæ trunco commemoratas eduxit propagines,
ad lienem transuersim accedens, in duos ramos secatur, qui rursus in alios partuntur, atque
hi denuò in alios tantisper dirimuntur, quousque numerosa ramorum serie in cauam simam ue-
lenis sedem rectâ lineâ secundum totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti per-
petuò suffulti implentur, atque infinita sobole uenulas oppidò quàm graciles inuicem im-
plexas, per uniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, prius-
quam sinister portæ trunco in frequentissimas soboles illas dispargatur, interdum tenuis ue-
na prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero furculo di-
spensatur: idque tunc potissimum, quando primus maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus angustior est, quàm ut commodè uniuersæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad superiorem lienis regionem re-
punt, quum is iuxta lienem consistit, uena exoritur, quæ dextrorsum lata, atque omenti mem-
brana superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propin-
quior uisitur. Hæc quandoque, sed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum
procul à sinistra sede superioris orificij uentriculi distet. quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præsens uena ab elatissimo lienem aduentiu ramo promitur, sed
ab illo qui ferè huic proximus est. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorē lienis partem
principium ducit, sic à maiusculo ramo imam lienis sedem accedente, alia exurgit uena utrun-
que insigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper dicta dextrorsum retorquetur, &
sinistram uentriculi fundi regionem perreptans, illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
medium usque dextram eius sedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
desinunt ramulos, mutuòque implicantur. Dein sinistra perinde ac dextra in sinistram fundi uen-
triculi sedem furculos geniculatim antrosum retrorsumque dispergit, ac superiori membranæ
omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesque soboles communicat. Ceterum ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram sedem adire commemorauimus, destituuntur: & illius uicem
ea supplet, quæ sinistram fundi sedem ramis conserit. Atque ad hunc modum frequentissimè si-
nistram portæ uenæ truncum absumi spectabis. nō raro autem ad huc in hominibus ex singu-
lis uenis concuæ lienis regioni iam inserendis, singulas uenas in uentriculum ad eum modum
digeri,

In lib. de Ve-
narum et ar-
teriarum se-
ditione.

INTEGRA ET
PARTIBVS
nuda uenae

AB OMNIBVS
LIBER A C
cauae delineatio.

hac proportionem non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulae uenae perreptent. Quinetiam ex quinti, sexti & septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illae debeant esse effigies, quae cum uenis etiam partes quae illis implicantur oculis subiiciunt.

A, A, A Tres isti characteres propaginem notant a uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim per quam numerosa ramorum serie sinistrorsum distribuitur. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenae cauae soboles, quae pariter utrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus. Unde etiam dextrum latus potius quam sinistrum characteribus liberum conspicitur.

Huiusmodi etiam gracilior soboles a caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.

B Vena cauae sedes inter iecoris gibbum & septum transversum consistens.

C Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, & a quibus etiam surculi in cordis inuolucrum pertingunt.

D Cauae uenae orificium in dextrum cordis sinum pertinens. Optarim hic sedulo expenderes, uerumtamen cauae delineationem accurate contemplareris, consideraturus an ne uerius hoc orificium cauae uenae principium ueniat statuendum, an ea cauae pars ubi A & a in ipso caudice scriptum cernis, & ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepat, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauae caudex committitur, ad dextrum latus a uertebrae medio declinat.

E Vena coronae modo cordis basim amplectens, ac deorsum per cordis substantiae exteriora ad ipsius usque mucronem surculos a se deriuas, & separatas seu coronalis nuncupata. Haec & si ab anteriori sede orificij uenae cauae hic oriri uideatur, perpetuo tamen quum simplex sit, a posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.

F, F Vena coniugis exers, quae a cauae dextro latere prodians, declinans secundum dextrum uertebrae latus ad secundam fere lumborum uertebrae descendit.

G, G Characteres isti hic atque illic ad uenae parti carentis latera repositi, uenae illius propagines insinuant: eas nimirum quae costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebrae ipsiusque costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepiunt, surculos promunt.

H Cauae sub pectoris ossis elatiori sede iuxta ingulum bipartitio, quam lanij bones & porcos ingulaturi petunt.

I Vena prima thoracis costae innixa, atque ad alam transversam perducta, brachijque axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.

K Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentem membranam soboles deriuas.

L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosque uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepiunt sui lateris membranae, ac etiam musculus pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Praecipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius

M. uenae ab imo sursum ascendens, ac T notanda terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M. asseripimus.

N, N Vena per foramina transversis processibus uertebrae cervicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medullae geniculatim ramos offerens, ut & in musculos quoque inibi cernici uertebrae adnatos, soboles dispensat. Qua uero ratione haec uena in duram cerebri membranam exhauriatur, etiam si hanc hic quoque delineare conatus sim, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti praeposenda non minus discas, quam reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.

O Vena musculus humiliorum cervicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebrae occupantibus, multiplici utcumque sobole exporrecta.

P Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & ipsam demum namillam excurrentem.

Q Vena

- Q** Vena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulae sedem uicinosq; musculos deriuata. Huic proxima sunt uenulae in glandum axillae excurrentes, quarum hic una inter **P** & **R** expressa est.
- R** Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillae cavitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.
- S** Interior iugularis, quae graciles surculos asperae arteriae lateri & hac deductis neruis spargit, quod uero ipsius praeter aliquot propagines reliquum est, in caluariam proropat, & uarie ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, disscinditur.
- T** Exterior seu superficialis iugularis. Verum iugularias uenas (quae Graecis *εγγυρια* uocantur) nonnulli appellant, quae statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producantur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demum quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextu cernitur. In Arabum interpretibus iugularias ita fere appellatas legimus: Guidex, Guades, & corrupta Graecorum uoce grandes, sphaeritidas, iuueniles, peniles, organicas, subeticas, uertiginosas, apoplecticas, uenas somni. Has quidem interiores quam exteriores appellant. & has quidem patentes, illas uero imbras & occultas nuncupat. Porro exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hic delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus proropat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.
- V** Exterioris uenae iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.
- X** Exterioris iugularis ramus oris interiora subiit, ac uarie in laryngē & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.
- Y** Exterior ramus diuisionis externae iugularis iuxta fauces factae, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.
- Z.** Ac **Z** quidem portione huius rami **Y** notati insinuat, quae in faciem exporrigitur. 9 uero, 9. a. x. frontis uenam indicat. a. portionem secundum tempora sursum repentem. & * eam notat, quae post aures & ad occipitis cutem fertur. Ceterum reliqua uenarum hic in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quod hac peculiari figura decimoquarto Capiti praeposenda explicabitur. Quamquam interim si quis hanc cauae uenae effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quae huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum durae cerebri membranae sinum hic quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uero character sinistro, seu secundo eius membranae sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio durae membranae sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congregiuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quae frontem adit lucida. Quartus autem durae membranae sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasce, atque recta antrosum duci suo loco audies, hic non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, y insignitur. Praeterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi durae membranae sinu radice positus, ingressum indicaret uenae. **N** notat: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinuat, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto caractere internae iugularis ramus per proprium foramen in latera durae cerebri membranae excurrentis insignitur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremque sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad haec praeter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quae sub frontis uena 9 insignita hic umbrata feruntur, ut scilicet uenae etiam indicarentur, quae per caluariam sedē cui olfactus organa incubunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia calatū, in caluariam repunt. Atq; haec omnia sane adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimi quarti Capitis fuisse proposuissim, quamquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minime liceret aggredi, quandoquidem

- dem in illos durae membranae sinus non uenae modo, sed & arteriae exhauriantur, ipsiq; sinus non minus arteriae quam uenae fungantur munere. Verum interim non improbaui, & hanc uenae cauae delineationē, ut iam monui, characteribus quibusdam a studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditus: aut, ut antea dixi, exemplum sumentibus, ab ea figura quae ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis t, t. u, u. x, x. s. e. n. u. exprimit.
- a** Vtrumque a uenam humerariam indicat, uerum superiori a ipsius exortu ab externa iugulari **T** notata, radix significatur. inferius autem a humerariae sedem notat, quae iam humeraria ex alto in brachij superficiei cutemq; emergit. Huius uenae nomina paulo post absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subijciam.
- b** Humerariae propago ab ipsius elatiori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.
- c** Humerariae etiam propago, in gibbā scapulae sedem frequenti utcumq; sobole excurrentes.
- d** Vena ab humeraria, priusquam ipsa penitus sub summo humero contorquetur, pronata, ac in summi humeri sedis cutem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digesta.
- e, e** Temes uenulae ab humeraria in externa brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubiti flectentium prioris propagata.
- f** Humerariae iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine aequales, nunc inaequales uisuntur.
- g** Primus humerariae tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquouq; excurrentes.
- h** Secundus dictae nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum oblique ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenae ramo **t** notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui **a** ascriptum est.
- i** Tertius humerariae tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem oblique contendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens, inter quas fere praecipua **k** insignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando praesens ramus in eum modum oblique repens, ad brachialis usque radicem e regione appendicis ulnae pertingit (nimirum ubi hic **l** spectatur) axillaris uenae propaginis **x** notanda soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariae ramo uena confurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsamq; adeo paruum digitum & quodammodo anularem, uariae ramulorum serie accedens.
- m** Axillaris uena, cuius nomina paulo post recensentur.
- n** Axillaris uenae ramus, in capita deriuatus musculorum cubiti extendentium.
- o** Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.
- p** Insignis propago oblique deorsum sub humero uersus exterius humeri tuberculum ducta, quae musculis hinc principium ducentibus ramos exhibet, aliquouq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.
- q, r** Axillaris uenae in duos truncos distributio, quorum alter binis **q** insignitus in alto semper totoq; ipsius ductu occultitur, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnae arteriae figura duodecimo Capiti praeposenda licebit intueri. Alter uero axillaris truncus (cui **r** inscribitur, & quae tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Ceterum hac axillaris uenae distributionē interdum etiam altius fieri quam hic delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptio nibus eam conuenire animaduertes.
- s** Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.
- t** Anterior axillaris uenae ramus, eius diuisionis quae hic iuxta anterioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Praesens ramus **t** insignitus, oblique ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humerariae ramo **h** notato coiens, communem efformat uenam **a** indicatam.

u Axillaris

- u Axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.
- x, x Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digiti tum conscendit.
- y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrent.
- z, z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrent. Verum superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.
- q Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo d notando coitus. est namque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.
- a Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum oblique radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in exteriorem cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.
- β Communis uenæ iuxta radij humiliorē partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut Δ non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollicis ac indici subiectam, ipsiūq; pollicem & indicem accedit, & ramulum Δ indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus ε insignitum, uersus medium & anularem potissimum absumitur. Ramis externam summæ manus sedem aduentibus uariæ a nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hūc characterum indicem lubentius barbaris nominibus occupaturus, quam orationis qua has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniore medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam namque per brachij interiora alantq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorē, quod scilicet per cubiti interiora potissimum exporrigatur. Verum priuatim dextræ manus axillarem iecorariam uocauerunt, quod in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsis dicitur, quod in lienis morbis hanc plerumque aperiant. Sic rursus quæ seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quod per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exterioris latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uero capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uero h & t notatos & uenam communem, quam α notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quod scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quod inter cubiti exteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocauerunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis confurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui passim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studioforum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potius ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primum subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quæ autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuius, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uero α notata, Nigra: ubi autem hæc oblique ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Al-

terius

- terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y assimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Syclen Auicennæ appellatur. Verum alias subinde apud Arabes & barbas illam Syclen uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur, cui eadem quæ axillari medicorum uulgo nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quoniam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potissimum Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earū partium inflammationibus medeatur. Nisi forte horum nominum impositores adeo stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me rectè antea pictas turpiter in lucem suo nomine emisserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primum esse. Cæterum communis uena Media, Mediana & Corporalis uulgo dicitur.
- z VENA E caue portio, qua inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.
- u Vena in pinguem membranamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrent.
- q Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.
- i Grandis uena sinistram renem petens. hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes deferret, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgo nuncupatur.
- x Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrent.
- Δ, Δ Seminalis uena sinistra. μ, μ Seminalis uena dextra. Hæc uena in progressu peritonæo cui ad dorsum firmantur, hærentq; surculos communicant, & ramulos membranis testem uasq; seminaria ambientibus diffundunt.
- y Seminalium uenarum sedes, qua hæc primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.
- z Venæ geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebriis continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebrias, ipsiq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.
- o Venæ caue supra ossis sacri initium in duos trūcos distributio, Δ aut inuerso γ aut V nō absimilis.
- u Ramus ut cunq; amplius, transversim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distribuit.
- q Ramuli aliquot in superiora ossis sacri foramina missi.
- z Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior q notatur, exterior g.
- r, r Interioris rami, quem g notauimus, exterior propago, in musculos exteriorē ilium ossis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorū serie transversim digestæ.
- u Interioris rami q insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri ossis foraminibus distributi. x uero & y reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesciæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorē fundi uteri sedem, ipsiūq; adeo uteri collum.
- o Vena ab exteriori ramo, quem g indicatum conspicias, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami g notati coiens, quæ id pubis ossis foramen perreptat.
- z Hæc sede uena pubis ossis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.
- u Vnus ex ramis uenæ pubis ossis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.
- x Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ perficitur, quem z notauimus.
- Γ Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quæ is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutiq; ramos offert. inter ceteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uide licet sede cui M ascriptum cernis.
- Δ Propago uenæ in crus tendentis, quæ transversim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exhauritur.

i © Prima

- ⊙ Prima magnae crus petentis uenae propago per anteriorem femoris tibiae sedem sub cute deorsum ad summum usque pedem perreptans.
- △ Propaginis ⊙ insignita ramus femoris interiora ad inguina accedens.
- ≡ Dietae propaginis ramus ad anterioris femoris regionis cutem uersus exteriora digestus.
- Π Dietae propaginis ramus, primo tibiam mouentium musculo oblati.
- Σ Dietae propaginis soboles, quas in anteriorem genu sedem et posteriorem quoque dispensat.
- Φ Hac sede propago ⊙ indicata per sedem tibiae interiori, sub cute in uarios multiplicesque ramos diffunditur, hicque opportune dum sanguinem mittimus aperitur.
- Υ Hac ad anteriorem interioris malleoli sedem nuper dicta propago ducitur, atque uti cernere est in pedis superiora exhauritur.
- Ω Ramus a grandi uena crus petenti in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrecus, eiusque sedis musculus et cuti soboles utcumque frequentes deriuans.
- 1 Ramus septimo nonoque tibiam mouentibus musculis, et cuti femoris iuxta externam ipsius sedem ramos deducens.
 - 2 Grandis uena in quintum femur mouentium musculum digesta.
 - 3, 4 His duabus propaginibus inuicem coeuntibus uena constituitur, quae inter musculos posteriorem femoris sedem occupantes excidens, sursum in femoris cutem ramos porrigit, quos 5 insigniui. Verum maiori ipsius parte 6 notata, sub cute per popliteum genu uel flexu fertur, et in surae cutem numero 7 saepe inibi digeritur, ubi 7 ascriptum spectas. Porro in delineatione, obscurus ille ramulus, 8 qui respicit, deorsum magis deberet ferri: neque sat scio qua uel mea uel sculptoris negligentia, is illic desinit. Verum mediocris est negotij illum uersus 8 notam, calamo deorsum protrahere, quum in dextro crure illum non neglexerim.
 - 9 Magnae crus petentis uenae in duos ramos distributio, quae haec inter duo inferiora femoris ossis capita continetur.
 - 10 Interior dictae diuisionis ramus, ad posteriores suram tibiae uel uentrem constituentes musculos et
 - 11 ad cutem internae sedis tibiae suraeque digestus, inibi 11 insignitus.
 - 12 Dietam ramum quem 10 notauimus portio, secundum interioris malleoli posteriorem sedem ad internum pedis latus exporrecta.
 - 13 Exterior ampliorque ramus diuisionis 9 insignita, qui mox in alias duas impares propagines digeritur.
 - 14 Dietae modo diuisionis exterior propago.
 - 15 Exterioris dictae modo propaginis portio externum perreptans malleolum.
 - 16 Interior illius diuisionis propago, quae inter tibiae et fibulae medium quae haec ossa inuicem dehiscent deorsum fertur, inter musculos uidelicet posteriori tibiae ossis et fibulae sedis adnatos, et ligamentum quod haec ossa secundum tibiae longitudinem mutuo colligat.
 - 17 Diuio interioris propaginis 16 insigniti, quae ad medium longitudinis tibiae perficitur. Atque haec alterum ramum inter calcem et tibiae os ad pedis inferiora mittit, alterum uero inter fibulam et calcem.
 - 18 Soboles iam ultimo commemorati rami, quae inter tibiae os et fibulam per membranum eorum ossium ligamentum in pedis superiora digeritur, aliisque uenis haec praeceptantibus commiscetur. Atque ita quatuor fere uenarum radices ad pedis superiora surculos porrigunt, nimirum 12, 8, 13, 15 insignitae.
 - 19 Venarum ad digitos series indicatur. Praeter hanc cauae uenae delineationem, et plerumque quinti sexti et septimi librorum figuras, hic imprimis spectat quae ad horum librorum Epitome parauimus, et huius libri calce uarias ob causas uti commodissime fieri potuit insuendam duximus. Quotiescunque igitur in quatuor subsequentium capitum interiori margine simplex character occurrerit, illum ad nudam cauae delineationem refer, quam siue sexti Capituli libri tertij figuram, siue figuram sexti tertij libri Capituli praepositam alibi in margine uocemus, nihil interesse arbitror.

QVONAM

QVONAM PACTO VENAE CAVAE SOBO-

les in iecoris substantia, portae uenae propaginibus committantur, quaque ratione uenae cauae a iecore prodeat, aut in ipsam ramos diffundat. Caput VI.

Quoties alicubi in interioribus marginibus figuram sexti Capituli libri tertij scribimus, nudam uenae cauae delineationem indicamus, ne semper addendum sit, figura sexti Capituli praeposita.

a nota figura
ra iecoris
in praeposita

b i d.
c 7 f. lib. 6
C. C.
d d amplius
us quoniam
lib. 6

e f. lib. 6
C. C.
d d amplius
us quoniam
lib. 6

f. lib. 6
C. C.
d d amplius
us quoniam
lib. 6

g f. lib. 6
C. C.
d d amplius
us quoniam
lib. 6

ROLIXE admodum de uenae cauae exortu agendum esse, si quis autem cōtrouersiam in medium adferendam arbitrareretur, cum plerumque Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maxime textus de Hippocratis et Platonis dogmatibus liber attestantur, quae uniuersum huic questionem, ex quo nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neuiquam Galeni argumenta oscitanter praeterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quae uera, & quae falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeo Galeni uerbis acquiescendum est, ut omnia quae illic Aristotelem congerit, uera in dubitatis esse ducamus. Vi iam in sermonis progressu, qui ueram uenae cauae seriem enarraturus est, cuius reddetur obuium. Quippe relicta de uenae cauae exortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem aggrediar, quam quidem a corde auspicarer, si modo a maxima amplissimaque uenae cauae sede hanc auspicandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicae sententiae robur, uelimus nolumus, nobis quantum uis etiam ringentibus, statendum erit, uenae cauae orificium quod ad dextrum cordis sinum pertinet, amplius esse, quam uenae cauae corporis amplitudinem, quacumque etiam ex parte hanc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quae iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit, quodque illam statim ab exortu in duos trunco arteriae magnae modo hinc, ac unum superiorem petere, alterum uero deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundum lumborum uertebras fertur, grandior esse tradit. Vnde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quae ex fontium fluuiorumque ductibus & arborum radicibus tanta industria et callide texuit, repellenda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma propterea est respuendum, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur, quod illic non similiter, ut magna arteria, enascatur, hoc est, quod mox ab ortu in duos trunco non diuidatur, sed recta secundum cordis latus ducatur. Primum enim, ut falsum & dissectionis professori in dignissimum est, Galeni axiomata, quo uenam e iecoris gibbo pronatam in duos trunco, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam a corde non oriri, quod recta secundum cordis latus porrigatur. Nam si quis arteriae ortum attentè examinauerit, animaduertet profecto (quod & Galenus non ignorabat) illam e cordis basis medio tanquam ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriae pars aliqua deorsum ducenda fuerit, ab ortu statim arteriam necessario diuidi oportuisse. Venam autem quae ex cordis basis latere (ut pote uas mollius quam arteria) secundum Aristotelis sententiam enascetur, non oportuit in duos trunco statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionem peropportune sursum deorsumque repere possit, illaque diuisio incassum fieret, praeterquam quod prorsus esset inartificiofa. Nam si hinc prodians uena, arteriae modo bifurcetur, primum ipsius origo & caudex aliquousque in dextram thoracis sedem omnino proreperet, ac inde primum diuideretur, cuius diuisionis trunci denuo sinistram deorsum deberet duci, si modo uersus corporis mediū (ut nūc) cauae caudex porrigi debuisset. Accedit huc Galeni argumentum, nuncque non grauissimè ab ipso resumptum: Si cor uenarum esset principium, omnes uenas necessario oportuisse ad cor perire, ut sane ad iecur pertingunt, quasi uero

HAC figura finit cauae seriem, quam necessario mouetur, si in duos trunco ad cordis dextrum latus discinderetur. Quod autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, et optima demonstratio nio loco habuit, accuratius obserues, cōfer praesentem figuram cum aliquot sexti libri et potissimum cum quinta, et etiam cum totius cauae figura, ut animaduertas quid illa citra diuisionem obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium pertingeret.

Prolixam autem
toribus de uenae
cauae exortu in
Aristotelem
scripta, non
omnia ex tri-
pode dicta.

Galeni argu-
menta de uenae
cauae exortu in
Aristotelem
scripta, non
omnia ex tri-
pode dicta.

uare, ac postea in duos truncos diuidi, perinde sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa
arterialis è cordis basis medio, pñalci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus
inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destituti con-
tuit, minime efficitur: et quandoquidè illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in mo-
ditum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor
arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro
eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem eam uenam eiuſmodi animalibus ex dextro uentricu-
lo, quem non habent, exoriri uoluisset cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud
orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, in-
stituturum fuisse: Ad hæc, quis perfunctionè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum
quod à membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ membran-
dili possit? Neque satis quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminica-
tur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris
feu lobis ipsis priuatim constituatur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ ma-
gnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde
non oriri asserit, eo quòd arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac
uenalis itidem arteriæ natura. Pariet quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam
non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et
iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, totæ uenæ portæ sangui-
ficationis facultatem iecoris uirtuti simillimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem A-
natomici à iecore inceperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus conse-
ctum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hîc Galeni dissectionis, atque adeo to-
tius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quæ adhuc reliqua sunt ar-
gumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis uicam alijs medicis, qui
maxime sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem asserendo defendere, à ie-
core seriem uenæ cauæ iam auspiciabor, quòd ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem

Vene canedi
stributionis de
scriptionem a
iecore incipien
dam.

ex portæ propaginibus in causæ foboles assumi non negem. Ortum uerò causæ hinc esse non
ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine assertum uolo, quicquid etiam calu mihi
inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniâ in anam ipse fuggeram,
qui non nisi huius generis nugas morantur, & interim ossium ac mulculorum cognitionem
& uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reiiciunt: & si forte hic qui-
quam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad in-
numera loca conuientes, in quibus Galeni lapsus Anatomicus hæctenus ostendi: & forè in
posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut cuiusmodi fycophantis & utiliti-
gatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter incitiam auersantur exercendi argumentum præ-
beam. Verùm ideo de causæ principio ex icore nihil absolutius subijciam, quòd iecur mihi po-
tius euenis quæ ipsi intexuntur, quam uenas ab ipso, uel etiam in prima secus conformatio-
ne, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur fecisse audies, quàm ue-
nularum infinitam fobolem, cui concretus sanguis (qui propria icoris est substantia) obnasci-
tur, quum interim uenæ causæ os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uena-
lis arteriæ arterialisq; uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si
modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare au-
demus. Cæterum quemadmodum (ne forè rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam,
rationes nullas ex sententiâ addo) ab extremis icoris partibus orbitalitè ex ipsius concava
sede exiguas uenularum propagines paulatim ad icoris medium uersus posteriora continen-
dentes inuicem coire, maioresq; uenas constituere diximus, et dein de eæ maioribus illis rursus
grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ foboles in uenæ portæ caudicem finiunt: præ-
ter etiam ratione ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbitali-
bus quæ icoris finibus, in gibba ipsius sede, innumeræ uenularum propagines exoriuntur,
quæ sensim uersus medium posterioris sedis icoris prorepentes, in insigniores uenas coe-
unt: atque hæc rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in latiori icoris par-
te, quæ dextram uerteberrum sedem respicit, in unam congregiantur uenam, quæ ab insigni
amplitudine Græcis *οὐλὴν, μεγίστην* interdum, & *σπληνικήν* (quemadmodum & portæ uena) dein-
de & *ἀπτετική*; in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uenrem habens: La-
tinis uerò caua, magna & iccoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò
nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existi-
mem hos illa delusos uena, quam eo nomine in cubito peritiores medicos uocant. Vti etiam

*Cause in re-
cor series.*

Causæ uenæ
nomina.

dextri cubiti¹ axillarem, Hippocrates iccorariam, non minus quam ipsam cavam quā cordi
proxima est, appellavit. Porro uenę cavi rami per tectoris corpus ex porrecti, portę ramis² in
cumbunt, & utriusque uenę ramulorum extrema osculis inter se confluunt, ut cavię propa-
gines optime citissimeque sanguinem iccoris beneficio in portę ramis elaboratum, ac bile flaua
feculentęque sanguine repurgatum, transfluant, & postmodum uniuerso corpori ad partium
nutritionem deducant. Venarum itaque cavam constituentium, atque ē iccore educarum
coitus, nō in medio gibbi iccoris perficitur, ut Anatomicorum uulgis ridiculę arbitrat: sed,
ut iam prius admonui, in ea parte iccoris quę dextro scus spinę lateri proxima est. adeo
ut nihil prorsus substantię iccoris toti posteriori uenę cavię parti, quā dorsum spectat, ob-

duci cernatur. Neque rur-
 sus, quemadmodum Galeno
 & omnibus dissectionum pro-
 fessoribus hacenus usum est,
 venæ caue ramis ex iccore pro-
 cedentes, cauiam in eum mo-
 dum constituunt, quo portæ
 venam efformari colligiq; di-
 stitit: aut ut radices ad arbo-
 ris caudicem pertinere conspi-
 cis. Nam cauerami, ac siue
 uenæ portunculæ in sinu as, cæteri characteres alio quam ad præsens Caput referuntur.

PRÆSENS fi-
 gura iccoris gibbi posterioris
 ipsius selem monstrat. ac A
 quidem C A indicant elatio-
 rem gibbi regionem septo trans-
 uerso uersus anteriora contemi-
 nam. B uero C B regionem hu-
 miliorem. C caue uenæ pars no-
 tatur, quæ hac seipsum permeat,
 ipsiq; uenas exporrigit. D ad E
 usq; solè indicat, quæ caue iccoris
 substantiæ adnascitur. F portæ

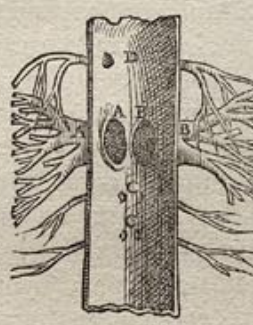
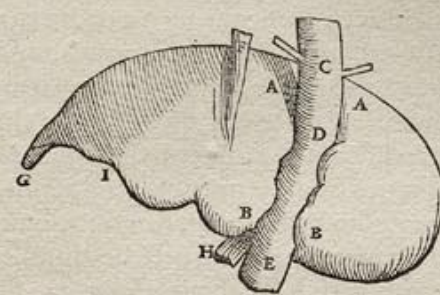
nam per posteriorem iecoris se
derecta quodāmodo deorsum
porrectam, et duntaxat iecoris
cuidam sinui innatam ingrede
rentur, eam constituunt. Sunt
autem hi * duo insigniores ra
mi, propter iecoris elatiora, in
anteriorem cauae sedem, non
autem latera, aut posteriorem
sedem, subingredientes, qui
neutrūquā cum uenae cauae
amplitudine sunt comparandi.

*et alter A in
figura.*

*H A E C figura uenae cauae
portionem oculis subiicit, poste
riori iecoris sedi exporrectam.
Hanc longa sectione secundum
posteriorem uenae sedem ducta
dissecat, ac deinde disendi, ut pro
paginū foramina, quae caua in
uicem diffundit, aut quae caua
constituunt, in conspectum ueni
rent. Ac utramque A pro
paginis quae à caua in sinistra
iecoris sedem diffeminatur, ori
ficium, et ipsam denique propa
ginem notat. B uero et C propaginem indicant, quae per dextram iecoris sedem
diffeminatur. D uero et E uenae cauae in dextram, quae per sinistram à caua per
propaginem diffeminatur, ori*

imò si non nimis anxie in Galeni uerba mecum iuraueris, neque tuis oculis fidem derogaueris, proculdubio asseres

uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori se-
74 de duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas
uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, iecor
offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est) par-
uulos etiam spectabis ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrentes,
et in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia sedulo hominem
secanti, adeò sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis probauerit
hanc, quod ad seriem, nō autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primum describi,
ac deum ipsius ad superiora inferioraq; ductum esse enarrandum. Sed quum concedam,
sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distributionem
à iecore quodammodo auspiciatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primum describam,
quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: longè omnibus de
cauæ ortu postpositis alterationibus. Quanquam interim sedulo studiosos adhortor, ut nullis
autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerum & simiarum & canum,
quibus alia iecoris forma accedit, aliæq; ramorum à caua in iecur series, accuratè secant,
ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili quoque
Anatomes parte descedentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce
quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

Cavae partem
 septum trans-
 uerit, illa quae
 sub iecore costi-
 git, non ardi-
 orem esse.

HAVD QVAQVAM Galeno & reliquae Anatomicorum turbæ illius pla-
 cita sectanti satis fuit, falsum uenae cauae ortum à iecore comminisci, ac ut
 ab Aristotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam
 mox à suo iecoris gibbo progressu in duos truncos arteriae magnae mo-
 do bipartiri, unumque ad superiora corporis, alterum uero ad inferiora du-
 ci: quinimo ut etiam probaret sanguinem in corde non generari, adijcere
 non ueritus est, truncum qui superiora petit multo strictiorē esse, minusque
 amplum illo qui deorsum porrigitur. Sed iam asseruimus, cauam in eiusmodi truncos non di-
 uidi: & etiā ueritati nequaquā consonum est, cauae uenae partem quae inter iecur⁴ dextramque cor-
 dis aurem conspicitur, angustiorē illa uideri, quae sub iecore lumborum uertebreis explicatur.⁵
 quod non perfunctoriē inter dissecandum obseruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi lecan-
 ti non astitit, aut ipse sectionem studiosē non fuerit aggressus, hanc me confingere arbitretur.
 Nam si quis obiter sectioni studium impendat, & iecur aut cor, aut aliud membrum inter secan-
 dum mouens, plus sanguinis in uenae partem uertebreis lumborum exporrectam, quam in illā
 quae supra iecur habetur propulerit, is sanē Galeni sententiā subscribet, at si uicissim ex hac ue-
 nae parte in illā sanguinē compressum sursum duxerit, leui opera Galeno non amplius assente-
 tur. Praeterea, ubi hanc sectione indagauerit, necessum est Galeni rationem pressius expendere,
 qua conficit ascendente uenae partē multo oportere minorē esse descendente, quod hanc plures
 quam illa partes enutriat. Nam si hanc Galeni ratio uera est, etiā citra sectionē ipsius commentū
 nulli non innotescet, quandoquidē ascendens pars plus sanguinis contra Galeni dogma, quam
 inferior quae lumborum uertebreis exporrigitur, requirit. Primum enim neq; bilis uesicula, neq;
 uentriculus, neq; intestina, neq; omentum, neq; mesenterium, neq; lien ramulum aliquem à ca-
 uae assumunt, haeque sub iecore collocantur. Verū soli renes, altera uesica, testes et crura, & in-
 feriores abdominis pars ab ea quae descendit cauae parte sanguinem adipiscuntur. Ab ascenden-
 te uero septum transversum et uniuersus thorax alitur, nam & thoracis pars iecori proxima, ad
 secundam usque lumborum uertebream pertinens, à uena coniugis experti nutrimentum obti-
 nere audies. deinde manus, collum & caput uniuersum, ut taceam nūc sanguinis copiam in ce-
 rebrum tot uenis scaturientem, et eam quae in cor deferitur, non solum cordis & pulmonis om-
 nium maximā uisceris nomine, uerū & omnium arteriarum quas sanguine ad cor delato im-
 pleri credimus, & arteriae demum, si cum descendente cauē portione comparentur, quanto mi-
 nus quā illa sanguinis continent. Sed quorsum spectat eiusmodi rationes, ut Galeni placitū
 subuertatur, colligere, quum sectio iam admonitis studiosis abundē non hoc solum infirmit,
 sed & alia quae in Galenilibris de Hippocratis & Platonis decretis passim leguntur, quampluri-
 ma, à medicis propter secandi imperitiam, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquā
 Apollinis oracula, libenter concessa. Ceterū ego in praesentia relictis Galeni placitis, partē
 cauae ascendente lubens persequer, quod oratio uera duntaxat enarrans minus excresceret,
 & Galeni nomine non interrupta, longē redderetur facilior. Verū ea ipsius est autoritas, &
 nostra in illum obseruantia, ut nisi ipse interdum quando illius sententiā non acquiesco, admo-
 nerem, nullus non me falsissima proponere sibi persuaderet: quum interim collatis inuicem ad
 hominis sectionem locis, in promptu sit, an perperam ab illo declinem. quod si alibi accidit, pro-
 secto nunc in uenae cauae serie mihi quantumuis inuito contingeret: quam prius aliquo usque uerē
 persequar, ac postmodū ubi à Galeni dogmatibus sermo dissenferit adijciam. Vena itaque cauā
 neruolam septi transversi partem in dextro ipsius latere peculiari foramine permeat, unā etiam
 cordis inuolucrum perforans, quod insigni amplitudine tum alibi septo continuatur, & con-
 nascitur, tum potissimum ubi cauā septum transit, ac septo⁶ duas non uulgares offert propagi-
 nes, per uniuersam septi sedem multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoque cordis inuolu-
 cro, quā id septo committitur, diffundentes. Quum primum uerō cauā septum⁷ superauit, mo-
 dicē uersus sinistram cordis⁸ basis dextrum latius procedens, sinistram ipsius latere⁹ adaperi-
 tur, atque in dextrum cordis sinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum fax scribit, aliqua
 propagine aut ramo quopiam, uerū duntaxat foramine quodam seu scissione adeo ampla, ut
 cordis uenae amplitudo ipsi nequaquam conferenda sit. Anteriori cauae uenae parti hic¹⁰ dextra
 cordis auricula connascitur. A posteriori uerō cauae ad cor connexus sede,¹¹ insignis uena
 promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum sectione docet, exigua) quae secundum
 cordis

Cauae per sep-
 tum transiens,
 ac ipsius in sep-
 tum transi-
 tis, non ardi-
 orem esse.

Cordis basim
 cingens uena.

cordis posteriora & sinistram latius ita porrigitur, ut cordis basim coronae modo succingat, ac
 ab inferiori ipsius sede¹² ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat. quorum praeci-
 pui sunt, qui cordis substantiam illic petunt, ubi haec est¹³ crassissima. Vnde etiam frequentiores ue-
 nas sinistram cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, nobis occurrunt. Hae uena in
 terdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauae initium ducente, mi-
 nori uero ab anteriori sede. Verū longē saepius unica tantum obseruatur, etiam si Galenus a-
 libi hanc perpetuō geminam esse scripserit. Vena cauā à cordis basi sursum ascensura gracilior
 fit, & cordis inuolucrum perforat, & uersus corporis medium sensim ducta magnae arteriae
 innititur, non autem retrorsum ducta uertebrearum corporibus insidet, quae à stomacho occu-
 pantur, cuius aspera incumbit arteria, & huic non infima magnae arteriae propago cui ul-
 timo cauā infertur: adeo sanē ut quum cauā tantum à uertebreis distet, mirabili artificio illis
 uena fuerit offerenda, quae ipsis costis quae sanguinem subministraret. Quum enim septum
 transversum impedimento sit, quo minus cauā¹⁴ ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus sobo-
 les dispensat, uertebreis costisque propagines tribuere queat, & deinde quum cordis basis adeo à
 uertebreis eleuetur, & uasa in pulmones diffusa cauā à uertebreis ita subleuent, ut etiā hinc
 ad ipsas cauā nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à cauā¹⁵ magnam eduxit propagi-
 nem, postquam hae cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextrae partis cum sinis-
 tra¹⁶ connexum (qui uasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaque dorso propin-
 quius quā antea accedit. Hae propago seu uena à dextro cauae latere pronata, deorsum ad
 quartam propemodum thoracis uertebrae corpus contorquetur, & decliuus secundum de-
 xtrum uertebrearum latius porrecta suo¹⁷ fine unā cum magna arteria, sub septo transversum de-
 aliquot lumborum uertebreis pertingit. Hae uena, cauā uicem toto progressu gerit, quo
 ipsius caudex uertebreis ita¹⁸ atque in lumborum regione nequiuat contingere, ac geniculatim
 ramos ad uertebreas ipsas quae adeo dorsi partes offerre. Porro cauā hanc sine coniuge & pa-
 ri uenam à setam grandem deprompsit, ut arteriae magnae ritu utrinque ad costarum inter-
 ualla, ut nunc dicam, ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed
 ex media regione posterioris ipsius sedis, quae uertebreis innititur. Quia uerō coniuge priua-
 tur, neque in altero latere praeter afficit à cauā propaginem, & Graeci, nos uenam absque
 coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauae latere, quā à
 sinistro, quod secundum dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & me-
 dia quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam ca-
 uae sede non nascitur, ne frustra tunc longiori ductu quā nunc uersus dextrum reflecti, ita
 quae spinam accedere deberet. A posteriori quoque principium sumere nequiuat, quod hae se-
 des alijs incumbat organis, quodque hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis de-
 duci, quā nunc, oportuisset. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, sin-
 gulae ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, quae in uerarum qui-
 dem costarum interuallis ad eam usque¹⁹ sedem contendunt, ubi haec in cartilaginem de gene-
 rant: in spuriarum uerō costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quā in-
 terualla pertinent, propagines hae pertingunt, abdominis musculis etiam²⁰ implicatae. In ipso
 autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis se-
 di quā ipsae perreptant incumbentes, disperguntur. Praeterea ab hac sine pari uena ad sin-
 gulas secundum quas deducitur uertebreas soboles quaedam pertinent, quae in uertebrearum
 corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Prae-
 terea²¹ membranis thoracem interficientibus, quae illae dorso continuantur, ab hac uena sur-
 culi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab huius uenae lateribus, quam pri-
 mum ab ortu uertebreas contingit, subinderam quoque educi, eumque in tenues propa-
 gines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranā costas suc-
 cingentem numerosis, sed gracilibus furculis distribui. atque hinc non seriatim ac rectā secun-
 dum costas ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, uerū erra-
 bundo ductu excurrunt. Atque id adeo frequenter in hominibus (quod his scilicet multò bre-
 uior thorax, quā quadrupedibus, à natura datus sit) usu uenit, ut eo de anno in publica sectio-
 ne in uiro & item muliere omnes thoracis costas enutriti, interdū Patuuij uiderimus. Et Bono-
 niae etiam (ut priuatas sileam sectiones) quū primum illic dissectioni praesset, atque de uenae se-
 ctione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademque demonstratione tria no-
 bis obtigerūt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenae propaginibus enu-
 triti, nemo ex tanto eruditorū uirorū cœtu insidiari potuit. Atque ut id subinde obseruatur, ita sa-
 ne interdum hanc sine pari uenam, quum ad nonam ferē thoracis pertingit uertebream, in duos

Li. 7 de Ad.
 mi. d. sectio.

Qui uenam cō-
 iugis expertē
 a cauā educi
 oportuerit.

Varia uenae
 paricarentis
 series.

i 4. truncos

*D*u
bus his
figu
ris gemitus
uene pari
carentis se
ries expre
ssus, que
ab illa uari
ant, quatin
tegra uene
caue doline
atio indicat
ur. Notat
autem hic A
uena sine pa
ri truncum.
B ipsius ra
mum, qui in
sinistra du
ctus, in plu
res digerit
tur propa
gines. C ue
ro in infe
riori figu
ra, insinuat
caue uene
caudicis por
tionem.

truncos diuidi cernes, quorum unus quidem dextri lateris costarum radicibus, alter autem sinistri exporrigitur, suiq; lateris costis, quæ prorepit, ramos offert. Interdum uero à sinistro uenæ pari carentis latere in eadem propemodum regione, grandem uenam pronasci obseruabis, illi prorsus similem quæ à portæ uena inferiorem omenti membranam adeuntium facile maxima est. Hæc enim ubi primum transuersim uertebræ illius cui exporrigitur corpus transcendit, in duos ramos diffunditur, quorum alter sursum, alter deorsum secundum costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis ramos deriuat. Non secus sanè quàm si Natura aliquando maluisset, unum gradem ramum à dextro latere hic ad sinistram porrigi, quàm super singulas uertebras unum tenuè gracilemq; ramulum ferri. Ad eò ut mihi etià persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro caue caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quæ secundum sinistram uertebrarum latus decliuus ducta, sinistris costis ramos offerat, illa quam sine pari uenâ nuncupamus dexteras costas duxat alente. Atq; huiusmodi uenæ ortum nò tantum à iugulo primum posse fieri, sed paulò inferius, etià agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruauit. Verum eiusmodi non nisi rarissime occurrentes uenarum series, Anatomes studiose non aliter expendendas putauerim, quàm si interdum sextum in manu digitum, aliud uemonstruosum se spectandum offerret. Ad eò ut si quado in publicis sectionibus hæc obseruari arbitrentur. Idq; tanto, nò in sectionibus solum, sed modò in absoluti hominis historia persequenda, faciendum duxi studiosius, quanto pertinacius ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quò interim ipsis dolendum magis esset, tale ad integrâ sectionem corpus obtigisse, quod ab hominū canone plurimū uariat, nisi forte etià crebro absolutorū & non monstruorum hominū sectionibus astutissent, Galeni præcepta ad finem libri primi de Administrandis sectionibus nobis datū nunquā negligētes. Porro iam sermoni adiiciendū est, mihi hæc uenâ primum à me quintam pulmonis fibræ seu lobū requirere, quo caua in interuallo inter septum & cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immeritò oscitantia alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorasset: uti sanè & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quàm simiarū secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullū sit interuallum ductus uenæ caue à septo in cordis inuolucrum, sed uti superius docui, hæc duo simul connata unâ semelq; perforantur, nullus sanè pulmonis lobus hic cōsistere potest, qui in illo interuallo uenâ sustineret, nisi forte hunc (quod summe est absolum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitrareretur. In caudatis uero simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallū, inter septum transuersum & inuolucrum cordis mucronē, achic inter membranas thoracis intersipientes inane uacuum ue est spaciū, per quod caua prorepit, sibi substratum habēs pulmonis lobū, quo mirabili Naturæ opificio is caua caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse fatebere. Verum Galeni sententia nusquam non à caua priusquam cor pertingat, uenas in membranas thoracem interceptantes, deduci ac distribui docens, ueritati parcat, quum hæc membrana uenas assumant, partim ab illis ramis quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena sine pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersipientes thoracis cavitatem membranas nec contingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues ut in illas digerere debeant, offerat. Præterea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè affecutus mirabitur, qui priusquam caua supra cor progressum attingerem, à caua statim atque in cor pertingit uenam arterialem in pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quàm ueritati consentiat, ipsa uasorum continuas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium ducere nequit quæ quis asseret. præterquam enim quod arterialis uena sextuplo crassiori constat corpore quàm caua, illa hanc non contingit, sed non mediocri cordis substantiæ portio inter caua orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis uenæ orificium

orificium non minus in cordis dextrum sinum quàm orificium caue orbiculatim liberumq; pertingit, nihilq; minus apparet quàm soboles aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde etiam hæc, quia propriam obtinet circumscriptionem, non minus priuatim quàm caua uenit pertractanda. Huc accedit Galeni de uenæ pari carentis principio, sibi non constans sententia. Primum enim in commentario decimo secundi libri in Hippocratem de Viciis ratione morborum acutorum, sibi ipsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenæ caua per thoracem distributione uniuersum inquit, uenam octo inferiores costas enutrientem à caua pronasci antea quàm ad cor pertingat, mox subiicit, in quibusdam animalibus supra cor hanc à caua depromi: in homine autem ex ea caua sede eandem emergere docet, quæ hæc dextram cordis aurem contingit. Rursus sui oblitus aliquanto inferius subnectit, hominis infernas costas à uena enutriti, quæ sub corde à caua exorditur. Huic sententiæ propemodum conformis est, quæ in sexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum simul cum omnibus membranis, quæ tum thoracis cavitatem intersciant, tum quæ pulmonem ambiunt, alimentum ex caua priusquam ad cor deferatur sumere. Quando enim inquit, *ὅτι ἡ πνεύμωνος τοῦ πνεύματος*, aliud nihil ipsum intelligere arbitror, quàm membranam costas succingentem, quæ maxima ex parte uena sine pari enutritur. Non enim intelligit opinor membranam pulmonum substantiæ proximè obnatam, quum hæc ne fureculum quiddam à caua mutuetur. In libro autem de Venarum sectione, uenâ sine pari à dextra auris sede ad sinistras thoracis partes proficisci, atq; ad quintam thoracis uertebram perferri in quibusdam animalibus attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet, plurâque hic quàm in libro de Viciis ratione, costarum interualla præsentia uena enutriti factur. Eandem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hic ipsam à uena quæ iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, malè adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco hæc sine pari uenam ex dextro cordis sinu non secus ac coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud euenit. At non est quod prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fectus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modò propositis, Galeni de uenæ pari carentis ortu progressu que sententia utrunque constet. quæ quàm ueritati consentiat, ex nostra enarratione ueram eius uenæ seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quàm in simijs, & canibus, & fuis, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus à caua procedit, postquam hæc cordis inuolucrum superauit, ac eò usque pertingit, ubi nullus amplius pulmonum apparet connexus, qui uasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem derogans, rationem huius uenæ exortus petierit, illam sanè adinueniet ex nostro sermone, qui Naturæ artificium in illius uenæ propagatione superius enarrauit. Haudquaquam enim hæc pari carentis uena à caua caudice sub corde enasci potuit, tum quod nimium periculose suspensâ fuisset, propter ingens interuallum ab ea uenæ caua sede ad uertebras usque conspicuum: tum etiam, quod si illinc uena pari carentis exoriretur, tota dorsi pars sub corde & ea sede quæ eius uenæ principium nunc exporrigitur consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enascitur, producere debuisset, illis uertebris alimentum subministraturam. B. regione autem dextræ auriculæ pronasci nullo prorsus modo quæ uenit, quod uasa pulmonem adeuntia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quæque arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquouſque prius aut deorsum aut sursum prorepens, aptam descensus sui sedem callidè inuenisset. Præterea si è regione dextræ cordis auriculæ uena parâ expertis diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine secus atque nunc permearet. unde etiam uel hinc cassatim docet, quàm procul à corde principium ducat. Neque est quod ad huius sententiæ robur, hominis dorsi quæ id cor spectat obliquitate adferam: quæ quum multo maior in homine, quàm quadrupedibus aut auibus sit, facile liceret conficere, sine pari uenâ homini etiam altius, quàm illis animalibus à caua oportere enasci, quod his & succinctor ductus è regione dextræ auris ad dorsum quàm illi uisitur: uti profectò inter secandū non solum iucundū est expendere, sed etiam promptum. Quamobrem uero Galenus ita uariè de hominis uena pari carente, ipsiq; nunquā uisa, magis perperâ adhuc quàm de simiarū uena senserit, in ea Epistola utiq; perstrinxit, quæ dextri cubiti axillare in laterali morbo (si modò quid intersit cuius lateris uenâ diuidas) secādā docui, Galenus enim aliquam rationē alicunde cōminisci studuit, quæ Hippocratis sententiā probabiliorē redderet, quæ is sanguinē non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi uero Hippocrates arbitratus fuisset, à uena sine cōiuge per phlebotomiā nihil educi posse, aut eā remotius ab axillari distare, quàm ut hæc aut alia quæuis, illius gratia aperiri posset. quum interim

Galeni de uenæ sine pari ortu sententia.

Unde uenam pari carentem enasci oportere.

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito nō Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus fecit. Ceterum quoniam Epistola nuper commemorata, hæc prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauæ uenæ distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi præter ueræ hominis historię narrationem in hoc negotium augeam, ut ubi à Galeno dissentendum est ascribam, ipsiusq; sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixè mihi uenia petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitatos noui tragædias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum solliciti, quod tot innumeris locis ipsius placita à ueritate distona cetero (quantumuis interim inuitus) ostendam. Hactenus enim non semel expertus sum, quàm eius modi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam excogitassent, quæ Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum offensa à me parte concordari possit. Quàm turpiter uerò se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probenturunt. Vena igitur cauæ, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum recta sub pectoris ossis¹ descendit, membranis thoracem intersepientibus ele-
 ganter sustulsa, ² mollesq; & glandosum corpus hinc in iugulo passim adstratum obtinens, quod Græci *θυμὴ*, Latini uerò communi glandularum nomine glandium uocant. Est autem glandium id in elatissima thoracis sede extructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum distributiones hinc supensas, immunes seruaret. Vena enim cauæ³ inibi primū in duos inf-
 gnes trunco discinditur, à quibus omnes uenæ cauæ partis ad elatiora corporis porrectæ so-
 boles pendent. A sinistro namq; trunco, quemadmodum & à dextro, ⁴ grandis uena promi-
 tur, quæ primæ thoracis costæ innixa postquam aliquot à se dispartitamos, sub clauiculam
 axillam⁵ prope rat. Ab huius etenim radice⁶ exilis uena nascitur, deorsum per costarum radi-
 ces ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum inter-
 uallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Præfens uena non semper ab eius quæ axillam
 petit radice pronascitur, uerū nōnunquam à cauæ priusquam in duos illos grandes trunco
 bipartitur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut
 araneæ filorum modo prætenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incu-
 bente uena quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq; possi-
 sumum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius⁷ magnæ in iugulo
 bipartitionis, ⁸ duæ prodeunt uenæ, quæ introrsum ductæ, ad elatiorem pectoris ossis sedem
 contendunt, & sub pectoris ossis deorsum perrepantes numerosas à se diffundunt soboles.
 Sinistra (quod & de dextra subauditum uelim) secundum læuum pectoris ossis latus, ubi co-
 starum cartilagine ipsi coarctantur, decliuus ad abdominis superiora tendit, in progressu ad
 sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quæ ad termi-
 num ossis costarum ubi uenæ coniuge carentis⁹ ramos cellare diximus, finiunt. Quemadmo-
 dum uerò à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos
 costis instratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla dissemina-
 tis, ramuli notatu digni in musculos pectori incumbentes, ipsasq; adeo mamillas propagantur,
 si modo ad has à uenis pectoris ossi exporrectis, furculi deriuentur. Porro quod ex uenis sub
 pectoris ossis deductis¹⁰ reliquum adhuc est, ad latus mucronatæ cartilaginis deorsum in car-
 nosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venæ enim è thoracis ampli-
 tudine prolapsæ, sub rectis musculis ad mediam usq; abdominis sedē feruntur, ramulos quoq;
 dam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum præcipuus ad abdominis cutem
 subit, atque oblique secundum costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et
 capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Ceterum insigniores uenarum rami, sub rectis
 musculis exporrecti, in plures furculos¹¹ supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdomi-
 nis musculorum substantiæ implexi, illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in ser-
 monis progressu, ab imo propter genitalia sursum sub rectis musculis cōscendere audies, quū
 earum usus quem in menstrui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamilla-
 rum sedibus ad uterum foetus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas præbere credimus, expli-
 cabitur. Harum uenarum sub pectoris ossis reptantium originem ex anteriori mediâ in iugu-
 lo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes. interdum uerò eas ab¹² axillarium uena
 rû radicibus, postquam illæ nōnihil à iuguli medio in latera recesserāt, enatas obseruauit: quæ
 admodum aliquando alteram ipsarum, & præsertim sinistram ab axillari, alteram uerò ab ipsa
 bifurcatione pronatâ uidit: quemadmodum etiam nō infrequenter occurrit ab anteriori uenæ
 cauæ sede, ubi in duos insignes trunco partitur, unicam pronasci, quæ sursum ad pectoris os
 ducta,

Quam ob rem
non semper ser-
moni addendis
ubi is à Galeno
in placitis de-
clinet.
Cauæ ad iugu-
lum inaccessas.

Cauæ caudæ
cis in iugulo
bipartitur.

Venæ axillæ
rem constituit
entis ortus.
Venæ superio-
ra costarum
interualla pe-
tens.

Venæ sub pec-
toris ossis de-
orsum repen-
tes.

ducta, in duas discinditur uenas, ac unam dextro pectoris ossis lateri, alteram sinistro
 exporrigit. Ab his quoque uenis secundum pectoris os deducendis, membranæ thora-
 cis cavitatem interdiuidentes primos mutantur furculos, ac subinde etiam à cauæ ubi
 nunc dictas promit uenas, ¹³ graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundum to-
 tam membranarum longitudinem cum¹⁴ neruis septi transversi exporrectas. Quinetiam, ut et
 antea monui, à¹⁵ uena pari carente in membranas thoracis cavitatem intersepientes furculi ac-
 cedunt, uenis quæ¹⁶ adherentem oculi tunicam implicant, quàm similimi. Ab his uenis etiam
 soboles in cordis inuolucrum, ubi membranæ thoracem intersepientes¹⁷ hoc continent, pertin-
 gunt. Ceterum¹⁸ uena axillam accedens priusquam è thorace procidit, non ita procul ab
 ipsius initio ex elatiori sede¹⁹ uenam utcunque amplam promit, quæ sursum oblique in
 posteriora tendens, ad transversos uertebrarum ceruicis processus deducitur, & per²⁰ so-
 ramina illis priuatim exculpta sursum conscendens in musculos uertebris proximè adnatos,
 soboles spargit. At præter illas, certo ordine & ueluti genicularim singulas soboles unicui-
 que foramini neruorum exortibus in ceruicis uertebris inciso deriuat, dorsali quæ medullæ
 ipsi quæ adeo uertebris alimentum suppeditat. Quod uerò eius uenæ reliquum est, in calua-
 riam contendit, peculiare sibi cum²¹ sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad poste-
 riorem occipitis ossis capiti sedem excavatum antea dixi. Vbi uerò uena in caluariæ am-
 plitudinem pertingit, in²² secundum seu sinistram duræ cerebri membranæ sinum, uti po-
 stea audieris es diffusus, exhauritur. Præter hanc uenam, ²³ alia adhuc ab illa quæ in axil-
 lam contendit, priusquam è thoracis cavitatem labitur, ex ipsius posteriori regione principium
 ducit, quæ in musculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac ca-
 pitis dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; uerò axillam petens uena
 inter primam thoracis costam & clauiculam ex thoracis cavitatem progreditur, ²⁴ musculumq;
 perforat qui secundi paris dorsum mouentium alter est, non semel²⁵ cam²⁶ promit uenam quæ
 humeralem postea uocabimus, & ilico atq; decliuus ducta glandulas in axilla ad firmam uaso-
 rum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à se emittit propagines.
 Primum utrinque singulas promit uenas, ad thoracis quidem anteriora ²⁷ unam, ad po-
 steriora autem²⁸ alteram. Quæ antorsum exporrigitur, in²⁹ musculos à pectoris ossis & costis
 ad brachij os & scapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas fre-
 quenti admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrorsum proficiscens in mu-
 sculos cauum scapulae sedem occupantes, uicinasq; sedes multiplici etiam sobole digeritur. Ce-
 terum nonnunquam à³⁰ priori & quæ pectus accedit uena, interdum uerò ab ipso qui in axilla
 consistit³¹ trunco³² alia grandis utcunque uena exoritur, quæ deorsum secundum thoracis latus
 exporrecta, potissimum absumitur in³³ musculum, cuius beneficio brachij decliue dorso ad-
 mouemus. Præter hos ramos maior uena quæ in axilla habetur, ³⁴ exiguos ablegat furculos glā-
 dulis & mēbranis, quæ inibi uasorum distributionibus eorundemq; colligationibus præfunt.
 Qua autem serie axillaris uenæ reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox at-
 que ceteras ascendentes uenæ cauæ propaginis soboles absoluo, expediam. Proinde ad iu-
 gulum rursus sermone conuerso, ceteros truncorum³⁵ magnæ illius in iugulo diuisionis ra-
 mos aggrediamur. Vena itaq; cauæ ad eum quem dixi modum priusquam pectoris ossis sum-
 mum transcendat, in duos trunco diducitur, ac statim à diuisione nuper³⁶ commemorata ue-
 na, quæ axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc
 superest, à media primæ thoracis uertebræ corpore sede, cui prius innitebatur, modicè rece-
 dens, sursum extra thoracem protenditur, & simulatq; clauiculam pectorisq; ossis summum
 superauit, in³⁷ duos impares ramos scinditur. Interior namque exteriori magis quàm pleriq; ar-
 birantur gracilior est, & secundum asperæ arteriæ latus³⁸ ascendens, nonnullas uenulas in
 speciem capillorum exiles asperæ arteriæ conterminisq; membranis communicat. Hæc inter-
 rior censetur iugularis, quæ cum sui lateris³⁹ soporalis arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascen-
 su graciles ramulos membranulis sexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam se-
 ptimi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporalis arteriæ ad caluariæ usque
 basim commissa. quod cum⁴⁰ peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos discinditur, ac
 amplior oblique retrorsum, secundum caluariæ basim ductus, caluariam simul cum quo-
 dam soporalis arteriæ ramo ingreditur, ⁴¹ foramine utens sexti neruorum cerebri paris gra-
 tia exculpto. Qua uerò serie in caluariæ cavitatem præfens ramus digeratur, in cerebri uaso-
 rum descriptione assatim persequar: modò autem saterit, ad caluariæ usque amplitudinem ue-
 nas, quæ eo pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internæ ramo, quum
 uti diximus in posteriora secundum caluariæ basim is contendit, ⁴² propago diducitur,
 i. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42.

Aliquot nemi
à uena axillæ
petente spuris
priusquam bra-
chium subeat.

Cauæ per col-
lum caputq; se-
ries.

Interior iugu-
laris.

in elatiorem sedem musculorum pertinet, qui anteriorem cervicis vertebrae regionem occupant, stomachoq; subiacent. Gracilior uero interna iugularis ramus soporalis arteria pe-
nitus relicta, priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio & quarto pari
neruorum cerebri commune caelum retulimus. Priusquam uero ramus ille in duram cerebri
membranam digeratur, totus que in caluariam mergatur, sobolem non admodum insignem
ad auditum organum depromit, eam per foramen quoddam transuersum mittens, quod huc
soboli & neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porro exterior
idemq; grandior supra clauiculam factae diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquam
musculorum dorsum mouentium secundi paris alterum perforauit, insignem a se diducit
uenam, quae deorsum uersus clauiculam reuoluta ad summum humerum ipsumq; adeo bra-
chium contendit. Antequam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu ramum edit,
qui in cutem posteriori cervicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosaue
nularum serie digeritur. Praeter hunc uenae sub clauicula brachium petens, alium quoq; gran-
diorem depromit ramum, in gibbam scapulae sedem frequenter etiam sobole dispersum. Dein
de quando ad summum pertendit humerum, atq; sub illo in brachium proripit, priusquam
penitus demergitur, in summi humeri cutem propagines deriuat, quarum praecipuae in cutem
digeruntur, quae musculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiusmodi propagines
interdum, idq; potissimum in mulieribus, ad mamillarum usq; cutem excurrunt, deorsum in
priora secundum clauiculam errabundo progressu deductae, & ante sectionem in plerisq; mu-
lieribus uirescente quodammodo aut caeruleo colore apparentes. Quia autem serie eius uenae
brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam constituit) in manum digeratur, po-
sterius dicam, quando peculiari Capite ipsius axillarisq; uenae distributionem persequar. Certe
rum maior ramus, quae supra clauiculam haberi, atq; ab externo suo latere humeraria germinare
diximus, sub cute ac lato buccas mouente musculo secundum colli latus ad fauces porrigitur, ex-
terioris efformans iugularem, quae non pari semper modo (ut in uociferantibus, aut alias ui-
spiritum retinentibus, & uetulis indies obseruamus) per colli cutem fertur, sed sepe quadru-
plicem distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentius est cernere) ea est, qua
unus tantum ramus hic sub cute ad fauces usque procedit, in ipso progressu nullibi insigne
ter diffusus, sed duntaxat graciles ramos in musculos conterminat, quae cutem partim recta,
partim oblique, & interdum transuersim conscendentes, uarie spargens. Secunda autem

Exterior iu-
gularis hume-
rariae series,
et priusquam
brachium su-
bit series.

Exterioris iu-
gularis series.

PRIMA
manu distri-
buitur ex-
terna iu-
gularis ue-
nae series,
nuda caue
delineatio
docet, re-
liquas ue-
nae prius
uatis cy-
nunc serie
tim hic re-
positis for-
mulis ex-
pressi, ac
earum pri-
mae cosilem
characte-
res, quos in
regre deli-
neatione
commoda-
ui, rarus
ex illa hac
ita faci-
lius posse
perpendi.

ea uisitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medi-
um iugularis in duos insignes ramos dirimitur, & unus qui-
dem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum pro-
perat. Terciam rarius accidere conspiciamus, nimirum qua pro-
pter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior
iugularis in duas propagines diffunditur, quae sursum sub cu-
te inuicem distantes feruntur. Quarta ex tertia paratur, aliquo-
ties enim illae propagines inuicem perpetuo distantes, ac nusquam
se mutuo contingunt, interdum uero ad humiliorem faucium se-
dem mutuo rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur ue-
na, quae mox bipartita, uti modo subiungam, in ramos cessat.
Verum subinde & ex tertia serie alia adhuc confurgit differen-
tia. Nam aliquando altera, neque illa sane minor propago, cu-
ti non subtenditur, musculo recondita qui a pectoris ossis sum-
mo & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui in-
feritur, atque ea propago in eum modum submersa, frequenter
adeo insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professores
hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam uero ue-
nam interim negligentes, quam prius internam iugularem no-
minauimus. Vicinque igitur exterior iugularis aut unica u-
trinque, aut in medio per collum ductu, aut statim a clauiculis
gemina ascendat, semper cuti qua proripit insignes notatque
dignos offert furculos, ac quum ad fauces usque iuxta inferio-
ris maxillae humiliorem sedem sub aurium regione contendit,
sui portionem ad oris interiora & duram cerebri membranam trans-
mittit, reliquum uero ipsius in faciei cutem & illius musculos, &
ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem
trans-

transfunditur. Portio interiora oris subiens, in primis suis scissionibus glandulas exigit, quae
in faucibus sunt inferiores, quasq; tertium glandularum genus in sexto libro recensuimus. His
glandulis quae uasorum hic praesunt distributionibus, ab interiori externae iugularis portione ra-
muli dispensant, mox notatu digni in larynge & glandulas ipsi proximae adnatas, et musculos
ossis u referentis, & linguae, & uniuersim ad omnes faucium sedes, furculi deriuantur, quorum insi-
gnis sub lingua secundum ipsius longitudinem proripit, in multiplices & errabunda serie proropen-
tes ramulos scissus. Quinctia ab hac iugularis portione praeter grandem ramum qui in caluariam
per foramen subit, ad posteriorem mamillaris processus sedem caelatur, rami etiam in palatum & tunicam
narium amplitudini obducta digeruntur, a quibus postmodum non negligende soboles caluariam
petunt. Una enim per foramen, quod secundo cerebri neruorum pari insculpit, caluariam accedens,
in dura membrana aliquot furculis excurrit, quemadmodum & altera soboles durae membranae
offertur, caluariam ingrediens per grandius foramen illorum quae in octauo capitis osse odorum
gratia exsculpunt. Hae soboles qui caluariam ingrediuntur, furculos quosdam oculo elargiuntur,
in frontis cutem interdum disseminatos. Exterior externa iugularis portio per capitis exte-
riorem passim repens, perinde atq; interior, cuius serie iam absoluius, mox glandulas suis distribu-
tionibus praefectas obtinet, quae inibi reponunt, ubi inferior maxilla superiori articulat. Prae-
sens portio inter has glandulas bipartitur, et uno ramo in buccas, narium alas, & ad frontem uarie
exporrigit: altero autem tempora & aurium sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos precipuos
furculos diuisus, unus in sui lateris tempus admodum errabundo & inuoluto ductu digerendum
offert: alterum uero post aures & ad occipitis cutem diffundit. Verum exterioris iugularis soboles
in facie ac capitis cutem digestas, hoc sibi priuatum uendicant, quod dextri lateris uenae, sinistri la-
teris uenis permisceant, ac inuicem coeant, idq; potissimum in facie & uertice, & imprimis adhuc
in fronte: adeo ut frontis uena plerumq; ab utrarumq; iugularium propaginibus per internos ocu-
lorum angulos sursum deductis conflatur. Ad hec, per exigua uerticis ossium foramina et futuras
gracillimae uenulae in caluariam procidunt, non aliter atq; rursus ex caluariam in cutem alias emergere
tum dicam, quando cerebri uasorum serie priuatum persequemur. Quippe haec opportunè tanti-
per diu in caluariam arterias quoq; sermone perduximus, asseruabitur, quod uaria cerebri uena-
rum arteriarumq; sit comixtio: qua in cognita adhuc arteriarum ad caluariam diuicatione, arduum
foret percipere. Quamquam interim cuius integrum sit, Caput a praesenti septimum, cerebri
uasis dedicandum, aut hic, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HUMERARIAE nariae per manum series. Caput VIII.

VENAS duas a caua in manum propagari, prius relatum est: unam quidem,
antequam caua thoracis amplitudine superet: alteram uero ab externa iu-
gulari, ubi ea clauiculam pectorisq; summum aliquantisper superauit. Hec
quod sub summo humero ipsaq; adeo clauicula in externam brachij sedem
procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autem quod per axillam in-
ternamq; brachij sedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupa-
tur. Et quauis utraq; uena in plurimos pullulet ramos, cum in superficie
sub cute, tum altius inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria
grandior ampliorq; uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq; soboles dispergitur.
Humeraria namq; ab externo latere exterioris iugularis longe minori, quam uulgo arbitrat,
intervallo, & interdum a communi cum axillari trunco, qua is primam thoracis costam supe-
rat, principium ducens, atq; illos quos praecedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad
posteriorem clauiculae sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens, inter internum
latus musculi brachium attollentis, et ualidum tendinem musculi brachium ad pectus ducentis
in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq; porrecta etiam
ante sectionem in omnibus euadit conspicua, nisi forte graciliores omnino uenas homo obtineat,
obscuro ue sit. Porrigitur itaq; recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamē ma-
gis) brachij regionem, secundum exterius latus musculi cubiti flectentium anterioris. In de-
scensu uero ad cubiti usq; articulum graciles duntaxat ramos utrinq; in cutem sibi proximam,
anteriorumq; musculi cubiti flectentium prioris sedem dispensat, qui partim recta, partim
oblique & transuersim in cutem ita proripunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad a-
xillaris uenae soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq; coire uideantur. Quando hu-
meraria cubiti attingit articulum, iuxta exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas
ampli-

Humerariae series
iuxta cubiti ar-
ticulum.

amplitude interdum æquales, nonnunquam uerò una cæteris ampliori. ° Prima (quam frequenterissimè, ac potissimum in hominibus deesse reperies) penitus obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli deferitur, atque sub ° musculorum secundos tertiosque digitorum articulos flectentium, hincq; ab humero & ulna originem fumentium capitibus in aliquot ramis digesta cessat, non autem uti Galenus scribit, alicui axillaris uenæ ramo (quemadmodum ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portionem sub musculis reconditam minus rectè descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ propaginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vti sanè admodum continè uereq; eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimum & frequenter illi occurrunt. ° Secundus itaq; humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo supra cubiti articulum deriuat, cæteris plerumque crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ ° ramo, quem postmodum commemorabo, coit, ° unaq; ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. ° Tercius humerariæ ramus, ° musculū qui radio iuxta brachiale inferius, radij in supinū motus autor est, confendit: & paulatim deorsum prorepēs, obliquus per radiū iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perferitur, quam ubi attingit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductū, ° furculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non ° infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quæ humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffunditur. Cæterum tertius hic ramus sensim oblique uersus ulnæ appendicem, brachialisque radicem prorepens, tandem ° alteri cuiuspiam inibi ° commiscetur uenæ, hæcque aduēctus externam brachialis sedem confendit, & in aliquot furculos errabundo ductu sparfos dissectus, regionē intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdam sibi uendicant. Cuius uerò uenæ propago illa demū sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primum aliquot axillaris uenæ propagines absoluerit, quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrectio, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, ° quum primum axillam superat, brachiumque subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipue uerò inter anteriorem sedem ° primi seu interioris cubiti extendentis, & posteriorem sedem tendinis ° musculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta cubitum flectentium musculorum ° posteriorem. Hæc primum capitibus ° musculorum, quorum ope cubitus extenditur ° propaginem offert, illis ° uenulis ē regione ductam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas digeruntur. Posthanc, sed demulius, ex posteriori ipsius sede ° uenam ipsdem musculis dispensat, a qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo latere axillaris uenæ, ° alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, oblique deorsum sub humero ad ° externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub ° musculis cubitum extendentibus occultata, ° musculorumq; capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquotusq; in externam cubiti sedem prorepens, simul cum ° neruo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in ° duos truncos diffunditur, quos sanè ac curatissimè examinatos uelim, non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuiso latuit, sed eorum quoq; qui se operæ precium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitanter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unā cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum ° alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis uena non procul ab ipsius thoracis cavitare in axillam egressa, in duos quodammodo pares diffunditur truncos, quorum alter interior atq; in profundo toto ductu submergitur, ac ° arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attentus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiā ° neruo brachium aduentum tertio concomitatus. Inter ° duos enim cubitum flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nerui induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq; inter musculos digitorum flexus autores in alto reconditis ferri incipit, in ° duos dirimitur ramos, qui modò dicebam inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant furculis implicantes, unā cum tendinibus internā summæ manus sedē petunt, qui per ° ligamentū in interna brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub ° tendine feruntur, qui latescens uole cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

Li de Venarum sectione. & li 3 de Arter. & li 3 de Arter. & li 3 de Arter.

Axillaris in brachio constituta series.

Præcipua axillaris in duos truncos diffunditur.

rum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollicis, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui secundum radiū per cubitū porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ soboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoq; ramo furculus ° musculos adit, qui externam uolæ sedem occupant, atq; ita ab altero ramo furculus in ° musculos penitus peruenit, qui primo pollicis ossi connascuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus sub cute nusquam prodit, totusq; in altis & delitescentibus sedibus absorbetur. ° Alter truncus sensim ex alto ad interne brachij sedis cutem emergit, uersus humeri ° interioris tuberculum properans, ac ante sectionem sub media cubiti longitudinis sede non minus quàm humeralis supra cubitum conspicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculi sedem paulo elatius quàm cubiti cum humero articulus consistit, in ° duas magnitudine propemodum æquales partitur uenas, quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præfentis trunci soboles) oblique deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum ° secundo humerariæ ramo ad humiliorem mediamq; flexus illius sedem coit, ° unaq; inibi ex ambabus confurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria constituitur, merito appellamus. uulgus tamen medianam uocat, etiam si Græci & Latinorum præcipui ° ramos qui hanc communem efformant, medias & obliquas nuncupauerint. ° Posterior autem uena huius axillaris iuxta interioris humeri tuberculum bipartitionis, frequentes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti & interioris itidem exteriorisq; sedis humiliorum, ac secundum ulnā sitarū regionū cuti inter præcipuos ramos huc excurrentes, ° unus secundum ulnæ inferiorē sedem, ad exteriora tamē magis declinans, uersus brachiale porrigitur. Huius rami soboles cū humerariæ ° ramo huc contententi ° coies, simul cū illo, uti prius diximus, digeritur. Interdū autē illo humerariæ ramo deficiente, ea axillaris uenæ propago abunde eius rami uices in extrema manū gerit. Præter hunc ramum posterioris illius axillaris trunci uenæ primariū, ° alius ex illa cutē adit, quæ posterior cubiti articuli sedes induitur, atq; is ramus in externā cubiti sedem nō admittit, dū procul perrepat. Verū alij etiā ° rami ab hac posteriori uena in internā cubiti sedis cutē digeruntur, qui uario & admodū incerto implexu permiscuntur et coeunt, furculos ab insigniori illo ° ramo quæ ulnæ exporrigi dicebam assumentes, aliosq; rursus ipsi furculos impartientes. His furculis & propaginibus in eum modū per cubiti interiora reptantibus, ° alia frequentissimè accedit non contemnenda, quæ axillaris uenæ ° ramus communē uenā cum humerariæ ramo efformans, ab humiliori sede & ex medio ductu emittit. Hæc interdū rectā ad brachiale contēdit, interdū uerò errabundo ductu perferitur, alijsq; huius sedis propaginibus cōmiscetur, quæ adeo graciles sunt uarietq; inuicē implicantur, ut interna cubiti regio nō minus frequenter quàm tibi uenter seu sura uarietibus molesteretur. Propagines hæc neutiquam ad brachiale terminantur, sed partim oblique, partim rectā, partim uerò transuersim, & modò inuicem commixtæ, modò rursus diremptæ, totam summæ manus internam cutem perreptant, ipsi cuti passim connatæ, ac inter cutem carneamque membranam consistentes. Porro harum propaginum quæ pollicis radicem, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuatim id sibi uendicant, quod ipsi ° ramus ab illis uenis ° permiscetur, quas à communi uena in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus sum. ° Communis enim uena ilico atque ° duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, oblique deorsum ducta, ad elatiorem cubiti sedem paulatim contendens, quousque radiū paulo ultra ipsius longitudinis medium hinc inde transcendat: neque id eodem semper modo, ramos diffundens, & interdum aliunde ab interna cubiti sede alios assumens, ac tandem in externam cubiti sedem peruenit, perpetuò cuti substrata. Vbi itaque hanc sedem euicit, priusquam mediam radij appendicis sedem accedit, ° supra radiū aliquanto ante illius cum brachiali articulum, in ° duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc sectionem alij Græcorum ° (non autem °) alij uerò ° Y & ° A etiam referre scripserunt. ° Alter istius sectionis ramus, qui elatior est, ° porriunculam ad internam brachialis sedem uersus pollicis radicem dispensat, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus furculis ° commiscetur. Quod uerò elatioris rami reliquum est, exterius inter pollicem & indicem sursum ascendit: atq; hinc in uarias soboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rursus seiunctas dispergitur. ° Alter ramus qui inferius ° aut ° Y caput constituit, indicis, & medij, & aliquotusque anularis sedem petens, in uarias quoque soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in summæ manus cutem series adeo uaria est, pugnantque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correspondentique uenarum in ramos propagine inuenias, adde eiusdem hominis dextram sinistræ rarò admodum congruere. Operæ precium itaq; fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, sed ex sectione

Axillaris uenæ portionis cutem subueniens series.

Communis uenæ constitutio.

Communis uenæ series.

Uariæ extremitatis manus cutem implicantes uenarum esse series.

k 2 ne

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atq; ad amissum expendere, quam in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Aesculapij hallucinatur, qui grauius num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridicule contententes, humerariam sese aperire existimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperit: & axillarem, si uenam inter anulare & minimum, aut ut alijs arridet, inter medium & anularem incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunq; uenam arbitrentur referendam, propemodum nullam præter axillaris uenæ ramum ad communem uenam exporrectum incidere: Cæterum ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine uenarum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuersas uidere est. Interdum enim duarum mediarum ad communis uenæ generationem concursus non in cubiti sit flexu, sed multo humilius, non procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humeraria ramus communem accedens occulitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam non semel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerarie ramo longè aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut illum geminum uideri. Quandoq; (& id non infrequenter) tertius humerariae ramus extert, nam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc suppletibus ramulis, quia com muni uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini per

Venarum sectionem crebro uariare.

VENÆ CAUÆ PORTIONIS AD PARTES infra septum transversum locatas distributæ series. Cap. IX.

Ad sinistram renis musculi uena.

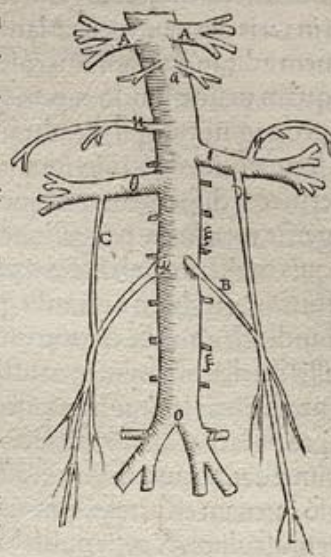
Ad dextram renis musculi uena.

Ad renes uenæ.

Sinistram seminales uenæ series.

REQUENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ portione sub iecore lumborum uertebris exporrectæ pullulant, quæ in hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posteriorem iecoris sedem deorsum propens, non amplius iecori conascitur, non nihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediū uidelicet dorsi fertur, illico ramum non admodum grandē ex sinistro latere promēs, qui potissimum numerosa uenularū serie in pingue mēbranamq; sinistri renis tunicā digeritur, quæ à peritoneo pronata, renē inuestit, eundemq; dorso alligatū continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenā coniugē adipiscitur. Quandoquidem uena dextri renis pingue tunicā conterminasq; peritonæi sedes accedēs, non à cauæ caudice principiū ducit, sed ab elatiori regione eius uenæ qua dextro reni serofus sanguis deportatur. Aliquando interim uena frequenti sobole in sinistri renis tunicam disseminata, ab ea quæ in sinistram renem proficiscitur, originē sumit, ea quæ dextri renis tunicæ offertur, à cauæ dextro latere pronata. Cæterum caua ab utroq; latere amplissimā propaginem, ubi iam mediæ uertebrarum sedi innititur, in renes distribuit, dextrā quidem propaginē dextro reni, sinistram autem sinistro deriuans. Atq; ut situs renū uariis est, ita quoq; harum propaginū exortus ē directo sibi neutiquā correspondet, quum enim dexter ren (ut plerumq; accidit) sinistro elatius locetur, dextri lateris propago altius quàm sinistri renis principiū ducit. Si uero sinister ren dextro superior sit (quod etiam crebrius quàm disseccionum professores tradunt, euenit) propago quoq; in ipsum à caua transversim quodammodo repens, elatius quàm dextra propago principium ducit. Quamobrē uero harum propaginum ortus nunq; ē directo inuicē opponatur, in quinto libro, qui renū functiones pertractabit, commemorabitur. Præfens enim sermo cauæ ramorū distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaq; ad utroq; renē protensa, gran-

nistram renem exporrectæ principio enatum asciscit: quæ non procul ab exortu sinistorum declinis propens, cum illa coit, unaq; seminalis uena ex ambabus confurgit. Vena autem dextrum accedēs testem, non à uena in dextrum renem protensa originem sumit, at à uenæ caudice aliquanto inferius, quàm uenæ renibus exporrectæ principium ducunt. Huius seminalis uenæ exortus, non ut reliquarū ferè propaginum in cauæ consistit latere, uerum ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus dextrum latus nonnihil hæc seminalis uena extuberanti ac ueluti rotunda origine enascitur. Præfens uenæ ramulum quoque ex ea quæ in dextrum renem procurrit accessisse, ac simul cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruauit testatur. Ego quoque totam dextri testis uenā à uena quæ reni offertur pronatam semel uidi. Quod uero hæc uena dextrum testem ea serie adeat, qua sinistram sinistro testis porrigi dicebam, uel me tacente, cuius obuium esse fat scio.

Quoniam in nuda intè grauius cauæ uenæ figura seminali uenarum originem ita atq; frequentius secantibus occurrat, expressimus: præfens figura quādā differentiā, quæ hic de sinistri lateris seminali uenā porrectis, ac cum ipsa coeuntem, C ramulis significet à uena pronatam, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextre seminali uenæ commiscetur.

Lib. de Venarum sectione.

Mulieris seminalium uenarum series.

Cauæ rami lumborum uertebris carnis busq; oblati.

Quæ caua arteriæ magnæ supra sacri ossis initium subiacetur, ipsiusq; hic series.

In mulieribus alia harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uirorum uenis sit exortus, ipsæ tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis ossa pertingunt. Verum ad mulierum testes pinguibus membranis suffultæ porriguntur, non uniuersæ in semina uasa degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam priusquam ad testes deueniant, utriusque lateris uena bipartitur, ac una portio uenæ utrorumq; testis implicitæ modo, seminarium uas efficitur. Altera uero in membranas quoque pingues intertexta, in uteri latera digeritur, elatior ipsius fundi sedem potissimum implicans. Præter seminales uenas caua ubi lumborum uertebris ipsi quæ magnæ arteriæ colligatur, ab ipsius inferiori sede quæ uertebras spectat, uenas geniculatim diffundit, per foramina neruis in uertebrarum lateribus excelsa ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargentes in musculos uertebris adnatos, à quibus rursus alię soboles in abdominis musculos orbiculatim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perreptant sedibus alimentū suppeditantes. Quum primum uero caua ad sacri ossis usque summum descendit, atque iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistram subijciatur) tanquam digniori organo cedit, ac quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se subster nit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas modo dicam depromplere soboles) offeruntur. Sinister enim truncus (quod & de dextro etiā si non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere uenam promit maiorem ipsius quas ad lumborum uertebras & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos disseminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionē principium ducens, transversim lumborum carnibus infertur, ipsis & peritonæo abdominisq; musculis ramulos dispergens, & in canibus multo quàm in hominibus manifestior. Posteaquam sinister truncus hanc deriuauit uenam, oblique deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris truncus A literæ aut Y in hunc modum X inuersi non absimilem constituens, & aliquot surculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progressu in duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exteriori: ac mox duas edit propagines, quarum alteram interiorē, alteram exteriorē manifestioris doctrinæ gratia, dum Anatomen ostendo, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammodo inter sacrum & coxendicis os, quæ maximus neruorum crus petentium ducitur, in exteriora transversim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt, atq; ita articuli coxendicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuantur. Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoque foraminibus dispēsat, & alias his maiores in recti intestini musculos, cutemq; orbiculari sedis muscululo obnatam digerit, quæ sacculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per uen-

k 3 nam

nam caua huc decumbat, eodemq; colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu digna diffundit ramum, qui in uiris dextrum uescicæ latus amplectitur, & in plures scilicet furculos, uel sicæ ceruicem seu penem adit, in eumq; numerosè digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores amplioresq; furculi, quam uescicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uero præfens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam furculis uescicam quidem adit, uerum frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq; spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, que primis mensibus utero gerunt, menstruæ purgationes colari dissectionum professoribus uisum est: quamquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris conniungere committiq; ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copia (ut in Arabum interpretu libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uero interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquum est, ad pubis os contendit, & ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congreffa, unam cum ipso uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein decimum femur mouentium perforat muscolum, & ossis pubis foramen permeans in crus emergitur, proprium finem in elatori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge arteria ac item neruo fertur, ac foraminis eius membranam, & nonum femoris motus autorem muscolum transiens, illis quos perreptat musculus ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in musculos à pubis ossis principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet secundi tibiae mouentis musculi sedem, qui à pubis ossis commissura enascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uenæ ramos sibi aescit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeunte uenæ, rami in quinti femur mouentis musculi partem à pubis ossis pronatam, ac postmodum in octauum femur mouentem muscolum & penis etiam musculos digeruntur, à quibus furculi nimis quam exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utique multifariam hæc crus petens uena digeritur, rarius medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini commiscetur, quæ huc pertinet à maiori uenæ in crus deducta. Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum oblique crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatori ipsius sede uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis muscolum confcendit, peritonæum perforans in internam posteriorem uel recti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos reliquasq; proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. Vbi uero ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures furculos disseminatur, qui ramulos spectant, quos à uenæ sub pectoris ossis ab elatori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficio ex mamillarum uenis in uterum quum fetus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrentem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id adeo obiter concessum esse uelimus. Vena uero ab imo sursum conscendens, non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur prociens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad pubis ossis medium quæ inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis inuolueru & scrotum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in coriaccas carunculas (quas vulu uocat) uicinasq; sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porro uenæ sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (ut medicorum uulgo arbitrat) descendat: sed ut prius monebam, illa ab ipsi quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atq; in uteri ceruicem ipsiusq; fundi humiliorem sedem diffusis.

VENÆ

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER III. 291
VENÆ CAUÆ SOBOLES IN CRUS DIGESTÆ. Caput X.

RAETER cauæ propaginem, secundum posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquoulsque propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ, una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiore femoris sedem amplexantes musculos perrepentem, supra femoris medium cessare, superiori Capite narrauimus. Altera uero maior, cæterarumq; uenarum in crus sinistrum (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab externo ramo sinistri trunci uenæ cauæ supra os sacrum parutionis pendet. Præfens uena simulatq; peritonæo elabitur, elatiorem coxendicis ossis sedem ad internu latus sedis, qua sextus & septimus femur mouentium musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo sinui insidet, qui in inguine efficitur à longo graciliq; musculo tibiae mouentium primo, unâ cum octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui seu cavitati in cumbens, in plures ramos discinditur, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura frequentes glandulas (uti in axillis fit) hic circumposuit, quæ firmam stabilemq; uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uenâ simul, & arteria neruoq; hac descendentes opplerent, propugnaculumq; quoddam his uasis efficerentur. Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium duicens, ad anteriorem femoris cutem prorepat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursum per internam tibiae regionem uersus malleolum interiore sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum furculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea sustulata membrana deorsum prorepere obseruauimus, uerum quâ interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiae sede secundum anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora excurrit, aliquando uero (sed rarius) sub malleolo contorquetur, illac pedis superiora conscendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat. Aliquando enim alijs quibusdam ramis hic commixta, ad minimum digitum ipsiq; proximum præcipue deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breviter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissime inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, si quidem inordinate ad cutem permeant. ut plurimum autem in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac interior quidem femoris interiora & inguina, ipsumq; quasi perinæum seu interfemineum accedit, quod sedes est inter anum & testes, aut muliebri pudendum consistens. Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perrepans, similiter ac interior in furculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hic etiam in cutem dispergit, & inter cæteros unum gracili longoque musculo porrigit, quem tibiae mouentium primum recensuimus. Cæterum quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur, duas quoque emittit soboles mutuè quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellâ dispergitur: altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impense gracilis reperitur: tunc scilicet cum propria genu flexus cutē accedens uenâ, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiae cutem à magna hac propagine, & antrosum & retrosum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparti, rursum cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemq; rursum dirimuntur. Super elatiorem uero pedis regionem, uenâ hæc quemadmodum commemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deducta est distributio. Præter hanc maxima in crus subiens uenâ e regione nuper dictæ propaginis, uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriore articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoque distribuit. Postquâ uero maxima uenâ has edidit propagines, penitus inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & insignem ramum septimo & nono tibiae mouentibus musculis communicat, à quo etiâ tenues furculi in cutem deriuantur. Deinceps aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper commemorata ampliorem, quæ per quintum femur mouentem muscolum digeritur, ramosq; in octauum tibiae motuum autorem muscolum dispensat. Ab

Quot uenæ
rur radices se
mut petant.

Maiores se
moris uenæ se
ries.

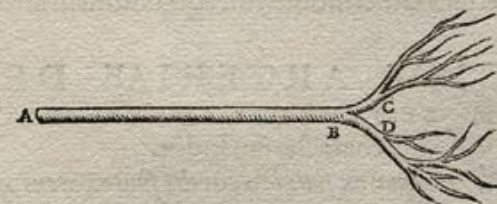
k 4 hæc

hac etiam plures uenarum soboles in uniuersos propemodum femoris os ambientes musculos propagantur: inter ceteras autē præcipua finem eius uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se assumit, eoq; adacta, deorsum magis ad genu usque quodammodo inter musculos occultata descendit. Ceterum maxima uena sensim ad femoris os uersus posteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrens, furculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter à ramo quem in maximum corporis musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ unà cum ipsa commiscetur, & uena ex duabus confluent, sicuti relatum est, cutem adit. Crebrius tamen duæ à grandi uena enascuntur propagines, una humilior altera. Hæ in progressu inuicem unitæ eam constituunt uenam, quæ hîc in cutem promittitur, ac ubi ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem seu poplitem ad suræ cutem descendit, ipsi numerosam ramulorum seriem porrigens, quæ sibi in omnibus minime correspondet. Verum ramulorum alij rectâ, alij obliquè, alij transversim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicè coeuntes permiscuntur ac uniuntur, & denique cum uenæ ramulis subinde coeunt, quam per cruris interiora decliuem sub cute ferri diximus. Atque, ut semel dicam, huiusmodi hîc uenarum implexus digestioq; conspicitur, ut cutem suræ uaricum affectu crebrius (perinde ac temporum & internæ cubiti sedis cutem) implicari non mirum sit. Præfens uena per genu flexus cutem in suram descendens, aliquando ad calcem usque prorepens inibi cessat, aliquando alijs ramulis per tibiam exteriora huc pertinentibus commiscetur, & secundum exteriorè malleolū porrecta, pedis superiora adit, nonnunquā uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demersa. Ceterum grandis uena femoris ossi quemadmodum scripsimus accumbens, ad eò ipsi aduoluitur, ut iuxta genu articulum mediam inter duo humiliora femoris capita sedem occupet. Hîc in duos impares ramos deducta interior (qui exteriori multo gracilior est) ad suræ musculos, præcipuè uerò ad pedem mouentiū primum & secundum, deorsum mittit, furculis quibusdam horum superficiem implicans, & subinde etiā furculos in progressu ad internæ tibie sedis cutem dispergens. Quum uerò interior hîc ramus ad tibiam humiliorem usque appendicem perreptat, atque in dictam nuper cutem furculos diffudit, sub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicem usque accedit, inibi in cutem ut plurimum absumpit. Rarius nanque inter calcem & tibie os unā cum tendinibus hæc pedis inferiora subeuntibus, ramus ille ad pedis digitos proficiscitur. Exterior ramus magnæ illius in poplite latantis partitionis non procul ab exortu in binas rursus diducitur propagines, quarum maior eademq; interior penitus inter musculos posteriorem tibie sedem occupantes immergitur. Primum nanque inter capita primi secundiq; pedem mouentium musculorum rectâ descendit, ac dein inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter musculos digitorum flexus opifices hîc à tibia pronatos fertur, interdum etiam ligamentum cōtingens, quod fibulam tibie ossi secundum tibie longitudinem colligat. In hoc descensu interior hæc propago illis quos perreptat musculus ramulos offert, à quibus nulli, aut profectò longè paucissimi in cutem subeunt, iuxta medium ferè longitudinis tibie præfens interiorq; propago in duos partitur ramos, quorum interior tali cum tibia articulo ramulum offert, ac totus quodammodo unā cum tendinibus à posteriori tibie sede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibie os pedis inferiora subit, & sub musculo secundos quatuor digitorum articulos flecente propagatus, duos furculos pollicis & item indicis, medio autē digito unicum præbet, itaq; absumpitur. Quamquam frequentissimè hîc interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis inferiora subiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem accedente. Verum alter ramus qui eius diuisionis exterior est, quam paulo antè ad medium longitudinis tibie fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibie sedem pertingit, atque ligamento membraneo, quod tota tibie longitudine fibulam tibie ossi committit, proximusest, sobolem à se dispergit, quæ ligamentum perforans, unā cum tendinibus per tibie anteriora pedis superiora ad euntibus in pedem fertur, ac musculus pedis digitos in exteriora abducentibus furculos offert, quibusdam etiam ramulis in cutem sparsos. Quod autem alterius rami illius reliquum est, cum septimi & octauī pedem mouentium musculorum tendinibus in pedis humiliora proficiscitur, atque in minimos digitos dispēatur: nisi forte interior ramus inter tibie os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis furculos exhibeat. Varia enim hîc (si alicubi profectò) uenarum series occurrit, nam crebrò (quod etiam diligenter in sanguinis è uulneribus fluxu obseruandū est) conspicies interiorē illam propaginem, quam in po

in posteriori tibie sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atq; posteriorem tibie sedem contingit, sobolem inter tibie os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundum tibie longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attensa, ad pedis superiora fertur. Verum tunc propago illa quæ in posteriori tibie sede deorsum properat, ad medium tibie non amplius insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesq; digitos adeunte. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibie sedem occupantes alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens. Reliqua enim adhuc est exterior propago, exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à propagine quam tibie posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibie musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos proreptat, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibie ossis sedem occupantes. Alias uerò hæc exterior propago in exterioris tibie sedis cutem potissimum frequentibus furculis dispergitur: & præcipuo ipsius furculo nunc antrorsum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perreptat, alijsq; huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaq; differens uariæq; adeò uenarum tibie & pedis cutem implicantium sit series, suaserim eam non secus quàm in manu facientem præcepī, in uariarum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immerfis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secundarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficialiæ pedis uenas morari soleo, quum iuxta genu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodq; omnes pedis uenæ ab eodem trunco, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant, & arbitror Græcos uix alias secuisse, quàm quæ internum genu regionem perreptat, & in obesis mulierculis uel ob continuā cruris ligationem later, & dein quæ malleolos ambiunt. Adeò ut etiam nostræ ætatis medicos mirer, qui cum alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego uel sub cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione distinguunt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quàm eam quæ sub genu, atque ad malleolos cōsistit, ut modò elegantem promptumq; sanguinis fluxum silentio præteream. Venarum autem quas illi statuunt, primā Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atq; illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollicis exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hæcq; tertiam numerant. Quartam renalem constituunt, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quod uerò ad totius uenæ causæ administrationem spectat, sedulo in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interpretant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorū accuratissime. Nam & in septimo communem uenarum, artiarum & neruorum in manus ac crura pertinentiū sectionis rationem instituemus.

DE VMBILICI VENA.

Caput XI.

NVD A umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est. atq; hîc A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uerò sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uerò ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figura huc maxime spectantes ueniunt examinandæ, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis foetus in uolucra cum ipso foetu proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & artiarum, & urinarij meatus, quæ foetus urinæ peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subiiciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

IN

Quia umbilici
vena & arte-
ria conseru-
gunt.

Umbilici ue-
nae ductus.

Arteriarum
ductus.

Umbilici ue-
nae arteria-
rumque usus.

IN QUINTO libro organa foetui peculiaria persequutus, illum tri-
bus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineri & audies, quorum ex-
timum Graeci *chorion*, Latini uero secundam & secundas, interdum &
loculos, uti & ipsum uterum, appellat. In hoc quum infans utero geritur,
uenerum arteriarumque in uteri fundum pertinentium fines terminantur,
ac uelut in nouas uenas arteriasque cessant, quae numerosissima ramorum
serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venae haec ac arteriae ex in-
finita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuo coeunt, uenae
quidem uenis, arteriae autem arterijs semper unitae. Ex his ramis rursus inuicem coeuntibus gran-
diores paucioresque tantisper constituntur, donec tandem omnes uenae in duas finiatur uenas, &
arteriae item in totidem arterias. Venae ac arteriae ad hunc modum ex secunda collectae, reli-
quas duas foetum inuoluentes tunicas penetrant, quae etiam a uenis ramulos per illarum mem-
braneum corpus excurrentes mutantur. Quum uero uenae ad umbilicum usque proripere,
mox in unam coeunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque a secun-
dina abscedit. Haec umbilicum ingressa peritonaeo adnectitur, & sursum conscendens paruae
iecoris scissurae in feritur, quae dextrum mucronatae cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede
hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam,
eamque per iecoris substantiam uersus cauum iecoris sedem deducit, non procul a portae uenae
caudicis exortu. Atque id sedulo inter secundum uenit expendendum, ne si obiter primum ue-
nae in iecur ingressum species, illam inter gibbum cauumque iecoris medium inseri existimes, &
non accurate id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtrigit) expendas. Nonnullis ani-
malibus, ut catulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterij centrum, ab hac uena prius
quam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quaedam Galeni loca in libro de Foetus for-
matione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenae ductu formari astringit, non segniter animaduerti
uelim. Arteriae autem umbilico insertae deorsum ad uesicae fundi latera porrectae, ramis ma-
gnae arteriae post praecipuam supra os sacrum arteriae diuisionem continuantur. Arteriae enim
umbilicum ingredientes, illis magnae arteriae propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium
foramina in crus descendere docebimus. Umbilici uenae beneficio foetus nutritur, & arte-
riarum munere ipsius insitus calor reficitur. Caeterum quando infans nascitur, haec uasa simul-
cum meatu quo ex uesica inter intimum & secundum foetus inuolucrum, illius urina effertur,
ab obstetricibus iuxta uentrem praescinduntur, bruta autem animalia dentibus abruptunt
inuolucra foetus plerumque deglutientia. Quod horum uasorum in corpore adhuc reliquum est,
temporis successu exarefcit, membraneumque prorsus redditum, instar funis suam cavitatem
deperdit. Qua autem sectionis ratione haec non modo in foetuum, sed & senum anatome ob-
serues, in quinto libro ubi nutritionis generationisque organorum sectionem persequar, proli-
xe audies. Ne uero uenae in absolutis hominibus a nobis praetermissam quis arbitraretur, hic
umbilici uenae quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur
uena exporrigitur, quae iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque haec omnia in ali-
quandiu natis arida ac ueluti neruea, multoque adipe obducta uisuntur, in foetibus uero ab alijs
uenis nihil uariant. Nunc itaque tempestiuum erit magnae arteriae distributionem aggredi. Venae
enim arterialis sermonem tantisper intermittam, donec simul arteria uenalem pertractare, inte-
grum erit. quippe operae precium est, sermonem utriusque communem instituere.

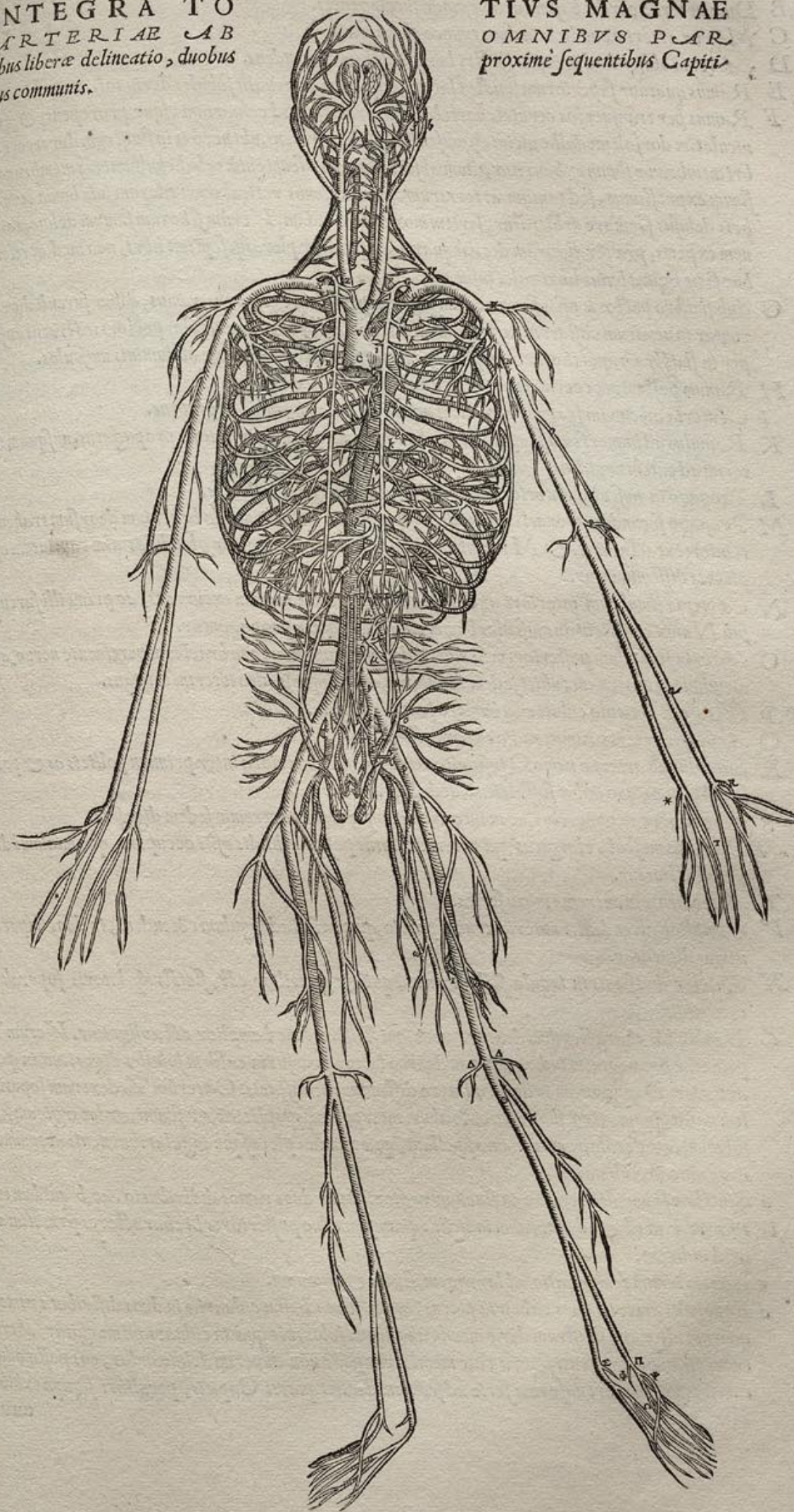
**TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIO-
NIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT,
characterum Index.**

ARTERIAE magnae ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles *ἀγρὴ*
uocauit, eo quod neruosam ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginae
fortassis quam Macedones *ἀγρὴ* uocant. Verum Aristoteles hanc cum caua comparans,
ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Graecorum uocant eam *αἰσῆ*, alij simpliciter *αἰσῆ*,
alij *αἰσῆ*, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocant, quos san-
guis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij
neruum pulsatilem uocant. Verum eorum uoces temporum iniuria omnes corruptae leguntur,
quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet, eam Aristoteli *αἰσῆ* uocari. Quam-
uis interim in haebraicis Arabum interpretibus, omnia fere partium nomina ex Graecis ita cor-
rupta legantur, ut nostrae aetatis medici ea sonant.

B, B Dux

**INTEGRA TO
ARTERIAE AB
tibus libera delineatio, duobus
bus communis.**

**TIVS MAGNAE
OMNIBVS PAR
proxime sequentibus Capiti-**

- B, B Duæ arteriæ cordis basin coronæ modo succingentes.
 C Magnæ arteriæ caudicis in duos trunos bipartitio.
 D Arteria obliquè ad primam sinistri lateris costam contendens.
 E Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.
 F Ramus per transuersos ceruicis uertebrae processus ad caluariam usque prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uerò is in sinistram duræ cerebri membranæ sinum exhauritur, illum abscedimus. Præsentem enim tabulam nullum eius membranæ sinum expressimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boum cerebris delusus formare arbitrat, seriem mox explicandam. Verum si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capitis & plerasq; septimi libri, non mediocriter huc facit figura huius libri calci insuta.
 G Sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usque sedem excurrentis ramus, a quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos, insuper in sinistram, qua thoracis amplitudo intercipitur membranâ, & abdominis musculos.
 H Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.
 I Arteria ad cauam scapulae regionem ac in eius sedis musculos prorepens.
 K Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam in terim ad cutem excidens.
 L Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.
 M Propago secundum thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cavitatem opulentes disseminantur.
 N Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrentis, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.
 O Arteria secundum posteriorem humeri sedem unâ cum quarto in brachium pertinente nervo, aliis quousque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.
 P, P Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiare.
 Q Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.
 R Surculus ab arteriæ ramo Q insignito uersus manus exteriora inter primum pollicis os & post brachialis os, quo index suffulcitur, deductus.
 S Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.
 * Ramulus musculis elargitus, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus sustinetur.
 T Arteriarum in extrema manu series.
 V Amplior ascendens arteriæ trunci portio, quæ rectâ ad iugulum cõtendens, in duos impares ramos dirimitur.
 X Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.
 Y, Z Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longè amplior est, insignitur. Verum Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in eadem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicias. Cæterum Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apoplecticâ, & somni, & letargicam, & suberenti, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerosque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.
 a Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio, ac b quidem externum, c uerò & d internum indicat: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim ali quid indicent.
 c Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.
 d Soporalis arteriæ pars caluariâ petens, atque iuxta basin caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistram duræ membranæ sinum subit, hic quâ in caluariam mergitur, abscissus est, quod præsentis figuræ eius membranæ sinum non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capitis, peculiari figurâ exhibiturus.

- turus, ex qua etiam alterius rami soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes, & si uisum fuerit huic delineationi ex illa characteres adicies, qui ferè essent L, q, r, s, u, x, & d, y, & quos hic explicarem, nisi satius omnino foret studiosum à cerebri uasorum serie tantisper abstinere, donec ego illum decimo quarto Capite persequar.
 b Soporalis arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.
 c Disti modo & b insigniti rami propago, penitus inter faciei musculos excurrentis.
 f Rami b insigniti sub auris radice distributio, cuius anterior ramus g notatus, secundum temporam fertur: posterior uerò, cui h inscripsi, secundum auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.
 i T R V N C V S magnæ arteriæ, deorsum ad dorsi uertebras explicatus.
 h, k Propagines utrinque ad octo inferiorum costarum interualla protense, & dorsali quoq; medullæ ac musculis dorso & thoraci adnatis ramulos offerentes.
 l Septem transuersi arteriæ.
 Veritas ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem alioquin hic satis obscuram penitus corrumpet, priuatim hac effigie modo utendum duxi, quæ superius ubi sepro transuerso arteriæ l indicatæ offeruntur, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta est: inferius uerò ad seminalium arteriarum, quas i & n indicabimus, exortum. In præsentis itaque figuræ iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In m. dicet igitur in utriusque, aut unius duntaxat radice exortum, n dextrum ramum, o surculum in humiliorum omenti membranâ hic exporrectum, p propaginem in dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat, q atque inferius orificium educit, excurrentem, q ramum duodeno intestino & ieiuni initio exporrectum, r propaginem ad dextram fundi uentriculi sedem deductam, uentriculoq; & superiori s. membranæ omenti ramulos exhibentem. f bilis uesiculæ arteriolas, t arteriam iecori distributam. Cæterum u insignitur sinister ramus, qui potissimum lienem adit, x propago secundum posteriorem uentriculi sedem, ad ipsius usque elatius orificium progrediens, y eius propaginis ramuli in uentriculum quâ dorso innititur deriuati, z ramus orificium uentriculi superius, coronæ modo cingens, æ ramus secundum elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens, b. & grandis in demissiore omenti membranâ excurrentis propago, quæ etiam colo intestino multitis surculis implicatur, γ surculus in humiliorum omenti membranâ hic ad sinistram latus excurrentis, a & a arteriæ lienis cauum subeuntes, & arteria sinistram fundi uentriculi sedem petens, ac uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti soboles deriuans, & ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in laeuum uentriculi latus deprompti.
 q In integra delineatione, & ea quâ hic indici adhibuimus, aliud ? occurrit, quo insignitur arteria in superiore ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum & ilium & coli partem à iecore ad dextrum renem conspicuam sparsa.
 n Dextrum renem accedens arteria. d Arteria quæ in sinistram renem exporrigitur.
 u Dexteri lateris seminalis arteria. x Sinistri testis seminalis arteria.
 l Arteria humiliorum mesenterij sedem subiens, ac potissimum in colon intestinum, quâ id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum intestinum discinditur.
 p Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebras accedunt, & in peritonæum & musculos uertebris adnatos distribuuntur. Propago autem ad humiliorum consistens cæteris grandior est, atque ad abdominis usque latera frequenti sobole excurrit.
 m Magnæ arteriæ ad os sacrum in duos trunos distributio. Verum isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.
 z Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.
 o Interioris rami exterior propago in musculos excurrentis, qui externam ilium ossis sedem & cõxendicis articulum integunt.

- Interioris rami & notati interior propago in ossis sacri humiliorē sedem, uescam & uescia ceruicem, ipsūq; penem: in mulieribus uero, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in illius ceruicem surculos diffundens.
- Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter & s ad interiorē prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si uerus umbilicum ab ipso deriuaretur.
- Interioris rami & insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quae supra os sacrum sit, portionem asciscens, per pubis ossis foramen in crus delabitur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, quae in quintum femur mouentem musculum praecipue digeritur, ac mox signabitur, coit, ea sede qua ascriptum cernis.
- Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque praecipua ipsius sobole umbilici regione petens, reliquos autem surculos transuersum in humiliorē abdominis sedem dispensans.
- Surculus transuersus secundum pubis os ad pudenda prorepens.
- Sedes exterioris rami, quā is modō in crus delabitur, ac in uniuersum crus disseminari incipit.
- Ramus maioris cruris petentis arteriae in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem sibi uendicant.
- Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoq; ipsius surculo cum illius arteriae coiens sine, quam per pubis ossis foramen prociderediximus, ac insigniuimus.
- Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.
- Ramuli genu articuli peculiare. Hicq; grandis arteria in poplite reconditur.
- Grandis cruris arteria posteriorem tibiae sedem petens.
- Ramus fibulae amplexatibus musculis, praecipue autem septimo et octauo pedē mouētū oblati.
- Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora subiens.
- Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquā reflexa.
- Ramuli tibiae cum calcis articulo proprii.
- Propago pedis elatiora accedens.
- Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modō duobus Capitibus non solum haec cuius indicem absoluius, figura comenit, sed etiam hic attinet praeter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam, cuius characteribus perinde atque haecenus fecimus, in interiori margine utemur.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPUM DUCAT, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur.
Caput XII.

QUANDO in interiori margine alicubi, praeterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriae magnae imaginem, ante praesens Caput proposuimus.

Non prolixā
de arteriae ma-
gnae ortu esse
disceptatio-
nem.

Arterias neq;
a cerebro neq;
extremis cor-
poris partibus
nasci.

LONGE minor inter medicorum ac philosophorū proceres de grandis arteriae, quam de uenarum neruorumq; principis est dissensio. Hippocrates namq; Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sanē est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni praceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis e cerebro nasci: non minus sanē quam a ueritate simul abhorret eius auctoris placitum, qui spurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut cetera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac imperu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quam ubi e corde pronascitur, amplior occurrit. Dein haec quoque illorū dogmata improbant, qui arterias ab extremis summisq; corporis partibus nō secus passim oriri arbitrantur, quam si quis ab extremis arborū uirgulis illarum initū recenseret. Verū etiam si non philosophiae modō, sed & medicinae principes cor arteriarū fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, a quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiunt, quum hi quidem

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Ceterū hac dissensio de cordis uentriculis sinibus ue potius, quam de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum uos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnā arteriā originem ducere attestabimur, ubi tertium uentriculū (post dextrā uidelicet membranā arteriae uenalis orificio praefectā) Aristoteles enumerauit, et si alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi forte perperā Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu orbicularis est, ac hic ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosa consistit. Ipsa autem arteria simulatque enascitur, duos graciles promit surculos, qui coronae prorsus modo cordis basim unā cum coronali uena amplectentes, cordi secundum ipsius longitudinem ramulos transfundunt, quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autē id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistram ipsius sinum continet, & quā septum utriusque sinibus cōmune porrigitur. Coronalia arteriarum ortus post membranas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinisq; ex ipsa arteria in sinistram cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verū & si coronalia arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorq; cernitur, quā ex dextro magnae arteriae orificij latere originem ducit. una namq; hinc a tergo dextrae membranae pronascitur, altera autē a posteriori eius orificij sede principij sibi uendicat, a tergo posterioris membranae a sinistrae interrim membranae tergo nulla pronascēte. Postq; uero magna arteria coronales deprōpsit, a cordis basis centro sursum quodāmodo sub uenae arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrum perforas bipartitū scinditur, ac unam ipsius partē, quae grandior est, deorsum ad quintā thoracis uertebra, & deinde per reliquā dorsi sedem detorquet, in omnes quae cordi subsunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat, ac statim in progressu asperā arteriā innitens, ac uenae cauae inter membranas thoracem intersepientes subtrata, ex sinistro ipsius latere ramum distribuit oblique sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum, qui quidem quā pulmōni accumbit atque sinistrae thoracem intersepienti membranae alligatur, nullas deriuat propagines: uerū simulatq; primam thoracis attigit costam, ab humiliori ipsius sede propaginem deorsum diffundit, quae costarum radicibus atensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: a quibus rursus surculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebrae hinc instratos excurrunt. Ceterū ab elatiori sede eius oblique ad primam costam conseruatis rami, alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quae ad septimae ceruicis uertebrae latus oblique repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrae processus foramina conscendens, perinde atque hac excurrrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullae surculos deriuat ea subingredientes foramina, quae neruis emittendis rerum Opifex exculpit. Deinde & musculis ceruicem hic occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uero eius reliquum est, simul cum comite uena per foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in sinistram durā cerebri membranā sinum exhauritur. Praeter hanc propaginem uertebrae exporrectam, arteria quam oblique ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anteriora que petens. Haec etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistrae thoracem intersepientis membranae adhaerens, decliuis perfertur secundum pectoris ossis sinistram latus, quā ipsi costarū coarctantur cartilagine. Haec propago in eisdem omnino ramos digeritur, in quos uenam hac repentem dispensari retulimus, praeterquam quod nullae soboles a praesenti propagine cutē accedant, nisi forsitan obscurissimae in mamillae corpore pertingant. Quā enim haec arteriae propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginū interuallis ramos offert, a quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranā quae thoracis amplitudinem intersepit, & in glandium in iugulo repositum, surculi mittuntur. Quod autem ipsius reliquum est, secundum sinistram mucronatae cartilaginis latus thoracis cauitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodāmodo regionem proccedit, in progressu utriusq; ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles alterius arteriae terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi arteria oblique ad primam protensa costam, haecenus commemoratas edidit propagines, sinistram aditura axillam, & musculum perforaturā dorsi motorum secundi paritis sinistru, ab ipsius elatiori parte priusquam e thorace penitus labitur, notatu etiā digna ma-

Arteria or-
tus sedes.

Coronales ar-
teriae.

Caudicis arte-
riae bipartitio.

Ascendens
partis series,
ac primum ar-
teriae ad sinis-
tri lateris pri-
mam costā ob-
lique tendens
tis.

*Sinistra axil-
lam petens
porcionis se-
ries.*

gnitudinis^h ramum deriuat, qui in posteriores cervicem occupantes musculos ad occipitiū b. u.
usque discinditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primum illa arteria thoracis cauita-
tem, & primam costam euicit, iamq; uicinor axillae redditur, ex posteriori ipsius sedeⁱ ramum
utrunque insignem spargit in cauiam scapulae regionem, & eius sedis musculos absumendum.
Post hunc ex superiori ipsius regione^h aliam, sed non adeo crassam, de promit sobolem, quae ad
humeri cum scapula articulum iuxta summum humerum & scapulae gibbum in ramulos dige-
ritur, quorū unus cum^h humerali uena ubi adhuc in alto reconditur aliquouſq; proreperit. Huic
soboli^m alius succedit ramus, nonnihil demissius ab axillam petente arteria enatus, ac in mu-
sculos anteriori thoracis sedi instratos numerosa propaginum sobole digestus. Dehinc^h ramu-
li in glandes axillae cauitatem opplentes ab hac arteria admodum rari sparguntur. Quinctiam
priusquam tota arteria in manu absumenda feratur, propago quaedam thoracis lateri expor-
tatur, potissimum in^h musculum excurrēs, cuius beneficio brachium quodammodo deducit
dorso adigitur. Quod praesentis arteriae iam superest, axillari uena concommitatum, ac in bra-
chium procedens penitus occultatur, & primum^h graciles ramos internae musculorum hume-
rum amplexantium sedi, & membranis nervos continentibus distribuit. Insuper deorsum sen-
sim adhuc prorepens, & continuo^h interiori axillaris trunco attensa, aliam emittit propagine,
quae secundum^h posteriorem humeri sedem, quā ipsi cubitum extendentes musculi adnascun-
tur, oblique proreperit ad externum humeri tuberculum contendens. Hac enim propago una
cum^h uena quam hac duci retulimus, & dein cum^h quarto brachium petente neruo ad exter-
nam cubiti sedem pertingit, & sub musculorum capitibus aliquouſq; deductus cessat, qui hic
ab humeri externo tuberculo principiū ducunt, & partim radij, partim autem brachialis, par-
tim uero digitorum motibus famulatur. Vbi autem sinistrae manus^h arteria has soboles diges-
sit, inter^h duos cubitum flectentes musculos recondita, ipsiq; ramulos praebens, ad medium
cubiti articuli flexus proreperit, hic utrinque^h ramulum ipsi articulo exhibens, & musculi cubi-
tum flectentis posterioris^h insertioni innitens, hicq; subinde pulsum euidentem edens. Hinc
arteria inter^h musculum secundos quatuor digitorū articulos flectentem, & illum qui tertio
eorundem digitorum articulos flectit, mergitur, ac ubi nonnihil per cubiti internā sedem prore-
perit, bipartito scissus^h unum ramum radio, alterum ulnae exporrigit. Qui secundum radium
fertur, cuiusq; pulsum in dies in aegris exploramus, non procul a brachialis radice^h sobolem de-
riuat, quae sub^h tendinibus pollicem extendentibus ad summā manus externam sedem procur-
rit in^h musculos digesta, qui inter primum pollicis os & postbrachialis os indicem sustinens
collocantur. Quando ramus radio exporrectus illam emisit sobolem, una cum tendinibus di-
gitos flectentibus^h transuersum brachialis ligamentum transgreditur, & sub^h dilatante in
summa manu tendine, similiter ac^h uena huc pertinens, & neruus quoque illi attensus in tres
ramos discinditur, quorum unus in duas diremptus propagines internam pollicis regionem
accedit. Secundus uero duplici ramo internā indicis sedem implicat. Tertius autem in diuisus
internum latus interioris medij digiti sedis conscendit. Ramus arteriae qui ulnae exporrigitur,
similiter per transuersum brachialis ligamentum manus uolam subit, & duos ramulos mini-
mo digito & totidem anulari, unum autem medio offert, sed interim nullam sobolem in exter-
nam summā manus sedem dispelat. quamuis interim^h unam^h illis musculis porrigit, qui exter-
num latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnae expor-
recti motum haud manifestū percipimus, nisi homo admodū gracilis ac macilentus, aut magno
pulsu praeditus fuerit. Quippe Natura ut omnes propemodum arterias, hunc quoq; ramum
retinet, tendinibus magis quam is qui radio exporrigitur, occultatum, atque ita nusquam ca-
rum portionem Natura in cutem conspicue emittit, quemadmodum soboles a uenis passim &
frequenter perferri prius commemoratum est. Merito igitur nullam in extremis manibus a so-
ris aliam a nuper dicta, quam pollicis ac indicis ascriptimus reperies arteriam, quia ne musculus
quidem unus inibi cōsistit. At interna regio quoniam pluribus est septa musculis, ideo multas
quoque arterias sibi uendicat. Ad hunc sanē modum^h primus arteriae magnae partis superio-
ra petentis ramus diuaticatur, qui ad primā sinistrae lateris costam contendit. Maior autē am-
pliorq; ascendens arteriae partis portio asperae arteriae^h innitens, rectā sursum ad^h glandium
in iugulo repositū properat. id enim arteriae huic similiter ac uenae lectuli modo subternitur,
ac ipsius beneficio ramorum scissio iniurijs innoxie ferendis promptior efficitur. Quum uero
in hunc modum arteria sursum tendit, priusquā elatiore pectoris ossis sedem superat, adhuc in
thoracis amplitudine in^h duos impares ramos finditur. Sinister, qui gracilior est (amplius ta-
men & ipse) nonnihil oblique in laeuū deflexus, sursum cum^h interiori iugulari secundum aspe-
rae arterie sinistrae latus per^h cervicem exporrigitur, ipsaq; soporalis eius lateris arteria censetur.

*Arteria ra-
mus, cuius pul-
sum ante bra-
chiale explo-
ramus.*

*Naturam ar-
terias reconde-
re.*

*Series maio-
ris portio-
nis magnae arte-
riae partis,
quae superiora
corporis pe-
rit.*
*Sinistra sopo-
ralis.*

Ad dexteram ramus sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatq; primam thoracis costam
congit, ex dextro ipsius latere^h arteria promit in eadem prorsus soboles discissam, quas a^h ra-
mo, qui sinistrae manus offertur, pullulare scripsimus: ad superiorū uidelicet costarū interualla,
ad transuersos cervicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos
musculos: & ut rem in pauca contraham, in eisdem omnino ramos digeritur, in quos sinistrae
manus arteriam definire commemorauimus. Quod uero maioris dextriq; rami adhuc super-
est, crassitie illi congruit^h ramo, quem secundum asperae arterie sinistram latus prorepere pau-
lo ante diximus, atque is hac porrigitur, ita ut ille dexter, secundum asperae arteriae dextrum la-
tus sursum conscendat, ac huius lateris soporalem cōstituit arteriam, quae uti & sinistra
nuncupatur. Quum autem sinistrae lateris soporalis arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces
usque^h pertingit, in duos discinditur ramos, quorū grandior idemq; interior fauces subit, ac
mox laryngi & linguae^h propagines deriuans, ad caluariam basim^h properat: priusquam uero in
caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos. Maior per^h peculiare foramen nulla
concomitatus uena, caluariam inibi ingreditur, ubi^h glandula cerebri pituita excipiens in quo-
dam ossis cuneum referentis^h sinu ponitur. Hic ramus mox in ipso ingressu utrinque singulas
emittit propagines, ac^h unam per^h proprium foramen ad narium amplitudinē dispensat, quae
suo extremo inter nasi cartilagine, adeoq; ad nasi usque extremū ita cum aliquot faciei arterio-
lis deperditur, ut tactu etiam ipsius motum inibi percipiamus. Altera propago in latus sini-
strum durae cerebri membranae^h multipliciter discinditur, ipsum autem arteriae corpus duas
illas diffundens propagines bipartitur, & caluariam basi suffultum, itaq; diuisum in anteriora
nonnihil tantisper reptit, donec denuo ipsum colligatur. Subinde uero huc usque nō diuisa, ne-
que collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vt cūq; autē sit, siue simplex huc pertingat, siue
prius in duas partes diuisa hic se rursus colligat, inibi^h insignem utrunq; ramum per^h secundi
neruorum cerebri paris^h foramen ad oculum & anteriorem temporalem musculi sedem distri-
buit. Quod uero ipsius^h reliquū est, durae cerebri membranā^h perforat, ac^h partim in tenuem
cerebri membranā, partim ad sinistrae cerebri uentriculū conscendit, plexū inibi faciens quem
secundinis seu extimo foetus inuolucro tum comparabimus, quando cerebri ualorum seriem
secundo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam paulo diffusius quae iam postremo loco cōme-
morauimus repetam. Alter ramus arteriae partis, uti dicebam, ad caluariam ductae, cum^h coniuge
uena in posteriora secundum caluariam basim fertur, & ramulum^h musculis cervicis uerte-
brarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primae secundaeq; uertebrarum interuallum
offert, ac dein caluariam ingreditur: & commune foramen cum^h sexto cerebri neruorum pari
nactus, simul cum uena in^h sinistram seu secundum durae cerebri membranā sinum exhaurit.
Porro sinistrae soporalis ad fauces^h diuisionis^h exterior graciliorq; ramus, genis seu buccis
ramulum offert, penitus latentem. Insuper in duas propagines sectus, unam sinistro tem-
pori, alteram secundum sinistrae auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensi-
bilem. Atq; in hunc sanē modum ascendens arteriae pars in ramos finitur.

AMPLIORIS DESCENDENTISQUE MA- gnae arteriae trunci in suos ramos series. Caput XIII.

RVN CVS magnae arteriae deorsum ad thoracis uertebras^h explicatus,
ab infima ipsius sede qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrin-
que^h propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat, quae simili-
ter ac^h uenae cōiuge carentis rami secundum inter-
ualli ductum ad costarum usque cartilagine in ue-
ris costis prorepunt, spuriarum uero costarum in-
terualla excedūt, in abdominis latera magis quam
ipae costae pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalem me-
dullam per^h foramina neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad
musculos uertebris thoraciq; adnatos sparguntur, pari omnino serie
qua uenam cōiugis expertem disseminari superius proditum est. Ipse
autem arteriae truncus uertebrarum corporū sinistrae sedi quodammo-
do innitens, deorsum^h sub septo transuerso quā id undecimae thora-
cis uertebrae corpus respicit, extra thoracis amplitudinē labitur, ac mox
utrobique septo transuerso^h unam offert propaginem, quae in plures secta furculos, in humilio-
rem septi iuxta uertebras sedem praecipue deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoq;
et^h f 7 mus. 14. qm. a. gl.

HAC si-
gura portio-
nem arteriae a ter-
go fiximus,
ut aliquo pa-
cto series pro-
pineretur, qua
hac ramos co-
stas interual-
lis ex postero
ri ipsius sede di-
gerit.

*Ad inferiora
costarū inter-
ualla arteriae.*

*Ad septum
transuersum
arteriae.*

1 3 ipsum

Arterie ma-
gnae rami or-
muntur, iecur,
bilis uescula,
uentriculum,
lienem, duode-
nū et colū par-
tem acceden-
tes.

ipsum cordis^h inuolucrum quā id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagi-
nes magna arteria, ex elatiori sui corporis sede^o, unum promit truncum, ramos in uentriculum,
iecur, bilis uesculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uen-
triculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Praefens truncus simulatq^o prodijt, elat-
tiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æ-
quales ramos diremptus, hūcⁱ qui gracilior paulo est dextrorsum, illum uerò qui modice am-
plior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in^h glandoso corpore, quod sub
uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad
iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede^o furculum inferiori omen-
ti membranæ, ipsiq^o adeo colo intestino hūc deriuans. Post hunc ab elatiori parte^o sobolem
uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem qua is dorsum spectat, pauculis ramu-
lis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas de
nuò profert soboles. Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffusum, quod duodenum ap-
pellamus, secundum cuius mediam longitudinem & aliquouosque ad icium intestini initium ea
soboles porrigitur. Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi
sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora & po-
steriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias
in omenti superiorem membranam ducit. Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hæc ex
porrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextræ arteriæ rami adhuc superest,
postquam ab eminentioriⁱ duos insigniter exiles furculos bilis uesculæ transmittit, in^h ramu-
los aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam dif-
feminatum. Sinister ramus ab arteriæ caudice prodiens, quem^o dextro modice crassiores
esse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq^o glandoso corpori committitur,
coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præfens arte-
riæ ramus ab eminentiori sede^o propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ pri-
mū^o sobolem unam utrinque in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regio-
nis exporrigit, deinde sursum ascendens, uenæ portæ^o modo superius uentriculi orificium co-
ronæ instar appositissimè^o cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles furculos stomachi
termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos^o unus secun-
dum uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humiliori aditorificium, furcu-
los quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens. Sinister arte-
riæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede^o propaginem in inferiorem
omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde didu-
ctos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membra-
nam & colon intestinum propagans. Hæc edita propagine, sinister ille arteriæ ramus fini-
strorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attentè ritu in duas diffunditur arterias: & hæc rursus in
alias tantisper dirimuntur, donec^o frequentiam ramorum serie lienis cauo secundum rectam line-
am implântentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliori parte eius quæ
demissiore lienis sedem adit, plerunque^o ramulus inferiori membranæ omenti offertur.
Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem de-
perditur, propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uen-
trici fundum contorquetur, sinistramq^o uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramu-
los anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item
ab alijs lienem adeuntibus arterijs^o ramuli enascuntur, qui sinistram uentriculi latus illo pror-
sus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eodem pertinere, superius com-
memoratum est. Cæterum à magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quàm^o truncus cuius
iam seriem absoluius, principium ducit, ab elatiori quoq^o corporis parte^o alia promitur ar-
teria, quæ in superiori mesenterij sedē in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit
in ieium, & ilium & colū intestini partē, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq^o pertinet.
Post hanc inferius paululum ab utroque magnæ arteriæ latere, ampla educitur arteria in sui
lateris renem, quæ admodum & uena, transuersim prorepens. Hæc arteriæ in renes integræ ab-
sumuntur, uixq^o uenarum modo ramulos notatu dignos in^o pinguem renem tunicam disse-
minant. Insuper ab arteria sinistru renem accedente, ac demissius plerunq^o, quàm ea quæ sini-
stro reni offertur, principium sumente, feminalis arteria nō enascitur, sed frequentissimè^o (ut &
dextri testis^o arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humilior
quàm dextræ feminalis uenæ^o initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede femina-
lium arteriarum^o exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem

Precipua me-
senterij ac-
cedens arte-
ria.

Renum arte-
ria.

Seminales ar-
teriae.

cauæ uenæ corpus^o transciens, dextræ feminali uenæ attenditur, quousq^o pubis os superas,
ac ex magna peritonæi cavitatē excidēs, ipsi uenæ permisceatur, atq^o cum illa anfractus gyrosq^o
efformet, quorum basis humilior uel sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substan-
tiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq^o modum sinistra femina-
lis arteria sinistra congruit uenæ, & in mulieribus quoq^o arteriarum series^o earundem ue-
narum distributioni penitus congruit. Ut scilicet^o media arteriarum pars in testes adeat, femina-
liaq^o uasa constituat, altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hæcenus propaginibus,
alia succedit, inferius quàm seminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ sede principiu
ducens, & in humiliori mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in colum intesti-
num, quæ à liene ad rectum usq^o intestinum prorepit, ac dein in ipsum quoq^o rectum imprimis
digeritur. A posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, quæ hæc uertebis committitur,
geniculatim ramuli utrinq^o ad singulas lumborum uertebas promuntur, qui in dorsalem me-
dullam & musculos uertebis hūc adnatos excurrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem ferè
amplitudinis ductusq^o specie conueniunt, si modò^o unicam utrobq^o propaginē exceperis, quæ
quum cæteris insignior multoq^o crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum præcipuè prodeat, nō
solum musculos uertebis attensos accedit, uerum transuersim per peritonæum abdominisq^o
musculos ad latera usq^o ab dominis exporrigitur. Hæcenus magna arteria in lumborum regio-
ne uenæ cauæ sinistro lateri succubuit, quum uerò sacri ossis principium attingit, uenamq^o con-
scendens, in^o duos grandes truncos instar Y ad hunc modum X inuersi bipartitur. Fit uerò si
tus huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorq^o censea-
tur, non immerito ipsam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac de-
mum iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerū Opifex uoluit. Ne uerò hūc ab excarni ossis
sacri initio in dorsū motibus arteria promptè lædatur, superposita prius arteriam inibi uena su-
periorē esse, illamq^o hanc conscendere uoluit, ut uena instar sub sterniculi cuiusdam arteriæ sub-
deretur. Cæterum priusquam uenæ cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa
superarit, uenæ arterijs superiores uehuntur: arteriæq^o quoniā digniores sunt, sub uenis recon-
duntur. Rami uerò qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initū diuisione prodeunt, uenarum ra-
mis exactissimè correspondent. Si exiguos fortè furculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ se-
de, quæ hæc primū bipartitō scinditur deorsum ducti, ac offe sacro suffulti, ipsius^o foramina
subeunt, hæc dorsalem medullā posterioremq^o sacri ossis sedem petentes. Atq^o hæc interdū adeo
insignes occurrerūt, ut sectionū rudes has uenas esse arbitrent, quæ in recti intestini finē, seu
anum desinentes, feculentū sanguinem nonnunquā expurgarent. Sinister itaq^o quemadmo-
dum & dexter huius supra sacri factæ diuisionis truncus, nō procul à diuisione in duos gran-
des partitur ramos, quorū^o interior^o exteriori gracilior est: ac illico duas à se diffundit propagi-
nes, quarū^o unam rursus interiorē, alterā uerò exteriorem doctrinæ studio nō ineptè appella-
bis. Exterior simul cum^o uena inter sacri os & ilium os, quæ hæc inuicem dehiscunt, in exteriora
transuersim exporrigitur, & frequentē utrinq^o sobole musculos ilium os amplexantes, ipsūq^o
adeo coxendicis articulu implicat. Anterior autē in uiris uescig fundo, & ceruici ipsius seu peni,
& paucas admodū etiam podici soboles dispensat. In mulieribus uerò, quibus hæc^o propago
grandior uisitur, in humiliori fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neq^o is uteri
duntaxat insitū calorē refocillat, sed & scetus quoq^o, quando is utero geritur. Dein hæc propa-
go præter uterū, etiā muliebri uescig, & uteri ceruicē ramulis quibuldā intertextit. Quod inte-
rioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines^o reliquū est, deorsum repit, sui lateris
arteriam, quæ in umbilicū fertur, admittēs. Arteriæ etenim ab umbilico secundum fundi uesi-
cæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesq^o reddite, in sui lateris rami
inferuntur, ipsiue continuatur, quem modò ab interiori illo ramo reliquū esse deorsumq^o ferri
dicebā. Is nanq^o nō minus quàm uena ipsi attensa pubis ossis^o foramen petit. Priusquā uerò id
transit, propaginē assumit ab externo trunci ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Praefens
itaq^o ramus ea propagine aductus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id
occupantes, & illos qui à pubis offe principiu sumunt dispergitur, perinde ac^o uena pubis ossis
foramen transiens. Ac quemadmodū hæc iuxta mediū longitudinis femoris extremo quodam
ipsius furculo alteri uenæ in^o quintū femur mouentiū musculum dispensat: cōmiscetur, ita sa-
nè & præfens arteriæ ramus suo fine cum alia^o coit^o arteria, quam illi musculo à maxima crus pe-
tente arteria distribui non ita multo post subiiciam. Exterior nanq^o ramus sinistri trunci eius^o di-
uisionis, quam supra os sacrum fieri dicebā, per inguina in laeum crus^o descendit: anteaquā
uerò peritonæum permeat, propaginem sursum peritonæo exporrigit, quæ ad rectum abdo-
minis sui lateris musculum accedens, furculos in conterminas sedes transuersim utrinq^o digerit.

Ad humiliorē
mesenterij se-
dem arteria.

Ad lumborū
uertebas &
carnes.

Arterie ma-
gnae supra sa-
crum os diui-
sio, arteriæq^o
super cauum
ascensus.

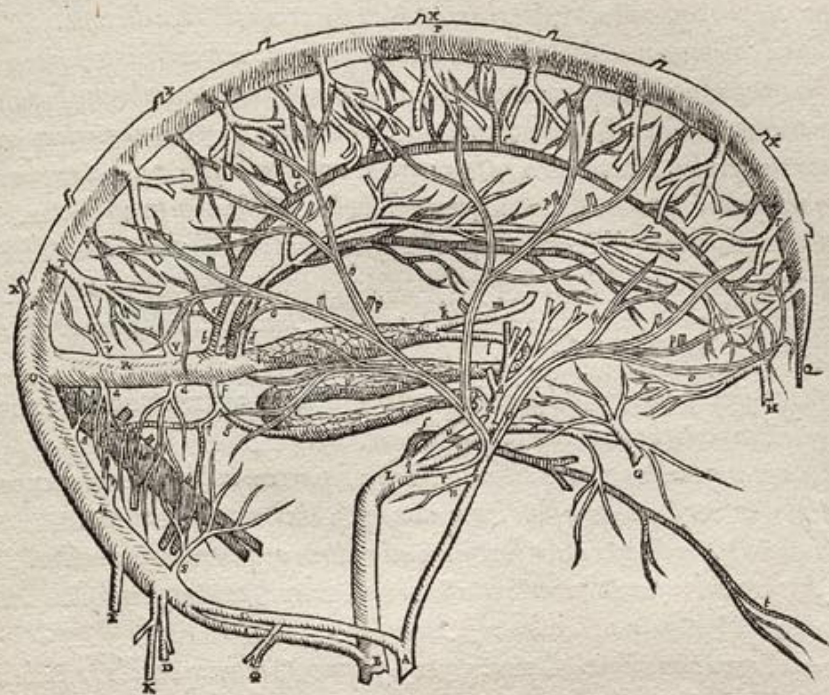
Truncorum
diuisionis su-
pra os sacrum
factæ series.

Arteria pu-
bis ossis for-
amen transiens.

ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos diffunditur, qui arteria eodem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero cōmunionem (si modo arteriarum beneficio aliqua sit) præbent. Quum uero grandis arteria in crus descendens peritonæum superauit, ramulum ad pubis ossiū commissuram mittit, qui exiguus est, neq; ut eodē tendēs uena in multas soboles dispergitur, quarū ne una quidē cutē subit, nisi forte exilis quæpiam in penis inuolucrū diffundatur. In crure autē, arteria modō uenæ subiecta, ipsa uena ueluti propugnaculo munita, ramū in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiam si in frequētes scinditur soboles, nullam tamen cutē exporrigit. Deinde à grandis arteria alius educitur ramus, in quintum femur mouentē musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsum, & quodam ipsius sobole illius arteriæ extremo commixtam unitamq; quam per pubis ossis foramen in crus pertingere scripsimus. Cæterum ipsa grandis arteria sensim deorsum proropens, secundum femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum sedē inter duo inferiora femoris capitā in poplite consistat, nusquā non uena grandiori quæ crus accedit concomitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria propaginem educit, quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquosq; cum illis uenarum propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexū seu posteriorem ipsius sedem in surē cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutē emergēte. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recōdita, utriusq; propaginē emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articulari latus penitus digestam. Vbi uero arteria tibiā subire incipit, ab externo ipsius laterē ramum diffundit, qui fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, soboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit. Ipe autem arteriæ truncus inter capita duorum primorum pedem mouentium musculorū repens, inter quartū pedis motū opificem musculum, et duos quorum beneficio ultimi digitorū flectuntur articuli, ac quintū pedē mouentium occultatur, neq; multum à ligamento membraneo fibulam tibiæ ossi secundum totam fibulæ longitudinē colliganti distat, & sub medio longitudinis tibiæ in duos ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, unā cum musculorum tendinibus humilia pedis hanc petentibus. In descensu interior ille ramus furculum tali cum tibiā articulo offert. In pedis uero planta inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & tendines qui tertios articulos flectunt repositus, in duas primū partitur soboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem: altera uero in progressu in duos furculos digesta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uero furculum interno lateri inferioris medij digiti sedis, indiuisum offert. Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ fit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unā cum tendinibus septimi & octauo pedem mouentium musculorum, atque hic in duos minimos digitos & externum latus medij digiti disseminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cum tibiā articulo propaginem præbet, & aliam hac longē grandiore digerit, sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum qui pollicem & tres digitos ipsi proximis in externum latus abducunt. Hæc propago in superiori pedis sede motum etiam edit tactu sensibilem. Verum ut uenarum pedem subeuntium seriem uariari suo loco relatum est, ita sanē & arteriæ distributio inibi discrepat: quippe interdum, neq; id infrequenter obseruabis omnibus digitis furculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiā petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. At tunc ab arteria in posteriori tibiæ sede recondita, grandis ramus per membraneum ligamentum tibiæ ossi fibulam, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt colligans, in anteriorem tibiæ sedem pertinet: atque inter eius sedis musculos occultatus, unā cum eorundem tendinibus per transuersum ligamentum in anteriore tibiæ sede conspicuum, in superiorem pedis regionem deriuatur, musculis illis qui digitos in externum latus abducunt, quodammodo reconditus. Atq; hic ramus interdum ligamentū id membraneum transit, mox sub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primū dehiscere incipit, interdum uero iuxta inferiorem tibiæ sedem, prout nimirum ramus quem arteria tibiā subiens, uersus octauum & septimum pedem mouentes musculos digerit, aut demissiū fertur, aut elatiū in ramos dissectus cessat, aut etiam prorsus deest, utrumq; enim accidere reperit, quum summo studio non arteriarum solum, sed & uenarum neruorumq; seriem primū discere, ac subinde tum priuatim, tum publice ostendere, ac demum hic uerius quàm elegantius describere sum conatus.

VENARVM

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRA

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRAE

eiusdemq; characterum Index.

- PRÆSENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq; incepta, prius quā illæ penitus in caluariā merguntur. Cæterum si forte hæc tabula singula cerebri uasā ad amussim ostendat, eā nihilominus quod res alioquin difficilima minori negotio oculis subiiciatur, ac à studiosis in dissectionibus præptius obseruetur, nō mediocriter accommodatū rā mibi persuado. Ne autem ramorū frequentia plerūq; obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicias, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoq; spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorē ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci insuendam.
A Interior iugularis, quæ iam caluariæ proxima est.	B Soporalis arteria.
D Prima caluariam petens uena.	C Secunda uena.
E Quarta uena.	F Tertia uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria.	G Quinta uena.
I Secunda arteria.	H Sexta uena.
L Tertia arteria.	
M Dexter seu primus duræ cerebri membranæ sinus.	
N Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.	
O Primi & secundi sinuum congressus.	
P Tertius duræ membranæ sinus.	
Q Tertij sinus finis ossæ commissus septo, quo ossæclus organorum sedes inter diuiduntur.	
R Quartus duræ membranæ sinus.	
S, S Ductus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq; membranarum sedes, quæ illis proxima sunt, excurrentes.	
T, T Ductus ex tertij sinus latere in tenuē diffusi membranā, quos solum abtruncatos depingere licuit.	
V, V Ramuli ab infimo tertij sinus angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra sciungit.	
X, X Tertij sinus furculi cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.	
Y, Y Exiguæ	

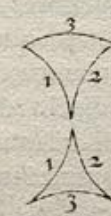
- Y, Y** Exigua propagines ab elatissimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquosq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum interdiuidit.
- a, a** Ductus à dextro quarti sinus angulo de prompti, qui in duram cerebri membranā, quæ cerebello hic incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranā diffunduntur.
- b** Ductus à quarto pendens sinu, ac secundum totam longitudinem, humilioremq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
- c, c, c** Surculi sursum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.
- d, c** A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membrana suffulti, secundum cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uero e notatus, sinistra parti exporrigitur.
- f** Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranā propagatus.
- g** Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentri- culi sedem pertingens, ac cum hac ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.
- h** Ductus f notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranā dissectus.
- i** Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore forniciis cameræ uero modo extructo, ad in- teriorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.
- k** Propaginis i notatæ in duas partes dissectio, in qua l partem indicat dextro exporrectam ce- rebri uentriculo, m uero eam quæ sinistram adit, hicq; aberrata cernitur.
- n** Tertiæ caluariæ ingredientis uenæ surculus, ad auditum organum exporrectus.
- o, o, o** Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuo sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus absumitur.
- p, p** Propagines eorū quos iam ultimo commemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranā sparsæ.
- q** Diuisio tertiæ & maximæ caluariæ ingredientis arteriæ, simulatque in caluariæ amplitudi- nem mergitur.
- r** Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absumitur, atq; secundum cerebri latera excurrit, o, o, o notata.
- s** Ramulus per proprium foramen innarium amplitudinem digestus, & quod amfurculo e insigni- tur, nāsi extremum accedens.
- u, u** Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.
- x** Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu per secundi paris neruo rum cerebri foramen ad oculos potissimum excidens.
- a** Propago crassior dicti modo congressus, quæ duram cerebri membranā perforat, ac mox in duos ramos bipartitur b & c, y insignitos.
- b** Ramus propaginis a notatæ, in tenuem cerebri membranā frequenti sobole hic dispersus.
- y** Ramus propaginis a insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans.
- d** qui extimo foetus inuolucro confertur, quiq; hic d notatus conspicitur.

Sex uenæ cal-
uariæ ex alte-
ro latere in-
gredientes.

DVM superius uenæ ramos caluariæ basim ingredientibus recensere, utrin- que sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uero seriem persequens, utrobique etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumera- ui. Ac prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum processus conscendens, calua- riam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ rami erant, u- nus qui cæteris caluariæ immixtis uenarum propaginibus crassior am- pliorq; uisitur, ac per grande foramen, quod etiam sexto cerebri neruorū pariparatum est, caluariam ingreditur, prius propaginem in anteriorem uertebrarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uertebrā diffundens. Alter peculiari foramine iuxta tertij quartiq; pa- rium cerebri neruorum inciso utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. Quartam ue- rō uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ priuato foramine caluariam petit, ubi imitans futura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. Quinta demum illa est, quam per foramen secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis ossis exculptum, quod eo- rum

rum foraminum quæ odoris gratia cæleri putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur. Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequeretur, illa occurrit, quæ una cum prima caluariam subeuntes uena, per transuersos ceruicis uertebrarum processus sursum attol- litur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterum se- cunda & tertia, rami soporalis arteriæ censebantur. Unus, quem uenæ coniunctum per so- ramen nerui sexti paris cerebri caluariam ingredi, atque propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est. Alter uero, qui commemorato nuperramo am- plior apparet, absque uena comite per proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huius- modi ferè arteriarum uenarum, quæ in altero tantum latere caluariam subeuntium est numerus, qua autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursus que dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hic enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus ue- nam aut arteriam in cerebri substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lien, ieco- ri, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasa implicari nouimus. Nam uasa cerebri membra- nis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uixque ullibi ipsius substantiæ adnascun- tur, quemadmodum in sermone progressu audietur diffusius. Dura igitur cerebri mem- brana ubi quadam ipsius portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac dein ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitusq; uelut septum quoddam subintrat, si- nus quosdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed interim uenarum modo neutiquam teretes existunt. Verum horum sinuum cavitates secundum ipsorum ductus longitudinè insinuata, trianguli speciem exprimit: non quidem cuiusuis, sed qui tribus costis longitudine paribus, & instar quar- tæ partis circuli incuruatis constat. Neque rur- sus trianguli costarum obliquitas seu incuruatio, in omnibus sinibus eadem existit. nam hæc (uti postea audietur) est latius alicubi trianguli ima- ginem refert, cuius una costæ extorsum obliqua- tur, reliquis duabus introrsum flexis; alicubi ue- rō trianguli formæ cavitates hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præsentibus sinibus non solum uenarum usum, sed & ar- teriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæteris que dissectionum professoribus haud animaduertum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur:

VTERQUE triangulus tam superior quam inferior tribus costis quæque circuli partis modo incuruatis con- stat 1, 2, 3 insignitis. Verum supe- rior duo latera 1, 2 introrsum obliqua- ta gerit, tertium autem 3 insignitum ex- trorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum incuruata exhibet.

Dura cere-
bri membra-
sinuum usus.
Lib. 9 de Ad-
mi. sectio.

neq; sinus eos arteriarum ritu pulsare è uiuorum sectione, aut uulnerorum inspectione obler- uauerint. Quinetiam ipsis non uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pari- ter exhauriri, suam quæquam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiorē, arterias uero uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffusio. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc alios quam plurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) frequentes ductus in tenuem cerebri membranā, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui om- nes exactè teretes uenis similiter, cavitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum dun- taxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes pe- culiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirum cavitatē ductum ue arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq; uenam, neq; arteriam propriè censerī posse, uerum proprias quasdam implicationes, actales omnino sistu- las sinus ue, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuiuspiam corio secundum ipsius crassitiem in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum si- nuum, aut fistularum, aut cavitatum, aut uenarum, aut arteriarum si mauis seriem enarratu- ro, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negotio accommodum uidebitur, uti, quid prohi- bebit? In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus ue- nas, & tres arterias. ac prima uena simul cum prima arteria, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum ducuntur processus, deinde secunda uena, & secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ sinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retuli- mus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum incipit: ad latus nimirum maximi in oc- cipitis ossis foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem forami- nis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis ossi semper attentus, secundum cerebelli descriptionem ex prioribus uersus exteriora oblique retrorsum sursumque conscendit, & ilico in progressu quartam assumit uenam, quam ab externa

Tres arteriæ
ex altero late-
re caluariam
subeuntes.

Cerebri sub-
stantiæ uenas
non innasci, sed
ipsius membra-
nis implicari,
ipsasq; uena-
rum modo ca-
uari.

Cuiusmodi ce-
rebri membra-
narum sint si-
nus.

Vena et arte-
ria in primum
duræ membra-
næ sinum ex-
hauriunt, ipsi
usq; sinus se-
ries.

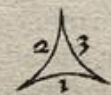
Primi & secundi sinus congressus.

Tertius sinus.

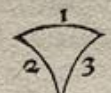
Quartus sinus.

Cuiusmodi quatuor sinuum sine cavitates.

TRIANGULI species, cavitati quatuor sinuum correspondens.

TRIANGULVS cavitati respondens primi, secundi, & tertij duræ membranæ sinuum.

Propagines a 1 & 2 sinib. enatae.

Propagines a tertio.

externa singulari proprio foramine caluariam ingredi recensimus. Praesens sinus hinc rursus retrorsum modice quæ fursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elatissimam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attingit. Ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atque ex ambobus una communis cavitates efficitur. Iste amborum sinuum congressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amissum sub elatissima parte eius futuræ quam assimilamus, uerum multo humilior, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur sedem, & dictæ modò futuræ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum congressu, alij duo exoriuntur sinus longitudine & cavitatis forma inuicem uariantes. quippe unus longior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundum capitis longitudinem antrosum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducens, sub elatissima futuræ imitantis parte, & sub ea quæ secundum capitis longitudinem fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad ossis septum ab octauo capitis ossis in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uero dexteri & sinistri sinus (nisi maui illum primum, hunc uero secundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum quæ hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuo congressu enatum recensui, in eadem duræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundum totius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper contermina. Alter uero quartus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quartus constituitur, dissectionum professores, quantum coniecit, latuit. Porrigitur autem ab anteriori sede communis primi secundi quæ sinuum congressus recto tramite uersus priora cerebri, nusquam deorsum neque fursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana, ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes intercedit, quæ testium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli longitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextræ & sinistræ cerebri partibus & cerebello æquæ attiguus: ac proinde id sibi priuatum uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cavitates correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introsum curuantur. Infimam enim costam imprimitur extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine promiens portio: duas uero superiores costas incuruantur dextra sinistra quæ cerebri partes, hic non in acutum, sed in obtusum angulum cessantes. Cæterum tres priores sinus duas costas introsum, tertiam extrorsum obliquatas gerunt. Horum enim sinuum costa ossi attenuata extrorsum curuatur, quandoquidem his duræ membranæ sinibus, & reliquis ipsius uasis seu ductibus, qui passim per alias membranæ sedes excurrunt, Natura caluariam insculpsit, sinus quosdam efformans secundum semicirculi cauum in cecos, qui duræ membranæ sinus ea parte qua caluariam spectant, conuexos gibbosque excipiunt, ac admittunt. atque demum in causa sunt, quo minus membranæ sinus à caluariâ comprimantur, ipsorum uero motus qui arteriarum modo sit impediatur. Verum reliquæ duæ trium primorum sinuum costæ introsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæc enim perinde ac cerebellum quæ ipsi sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extuberantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinuum enumerati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæ quæ arteriæ. Quas uero propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem, ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A primo & secundo duræ membranæ sinibus, in uniuersam eius membranæ partem, qua cerebellum operitur, uarij furculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde furculis, & ipsis dextro inquam sinistroque sinibus, extra duram cerebri membranam ductus plurimi uenarum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam quæ cerebrum quæ id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porro à tertio sinu permulti idemque ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cerebri membranam, uerum in tenuem, quæ hæc dextram sinistramque cerebri partes secundum elatioris cerebri sedem amplexatur & continet. Præsentis ductus, quemadmodum & alij paulo

ante commemorati, simulatque tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie uarij anfractibus per eam excurrunt dispergunturque. Quæ uero id hactenus, quisque ductuum sit numerus (quæ multiplex is uisitur, raroque eandem retinet seriem) hic non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractu instar tenuium intestinorum inuolutorum forma numeroque pendeat. Præter hos ductus à tertio sinu numerosa profectò serie, in tenuem membranam dispersos, graciles aliquot furculi ex demissiori cavitatis tertij sinus sede, in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede, tenues admodum portiunculae illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per exigua ipsius insculpta foramina procedunt. Verum quartus duræ membranæ sinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuo pullulantes. Quum primum enim hic sinus ad eas cerebri particulas, quas clunibus & testibus comparamus, pertingit, atque iam ramulos quosdam ex elatissima ipsius sede in eam quoque duræ membranæ partem, quæ dextram sedem cerebri à sinistra disternit, ac dein ex lateribus in eam duræ membranæ sedem quæ cerebellum integrit, in progressu obtulit, ex superiori ipsius regione propaginem educit cavitates uenis similimam, & quæ in humilissimâ dictæ iam duræ membranæ partis sedem secundum capitis longitudinem usque ad septum sinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere furculos ex elatiori sua sede fursum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus sinus ex eadem sede qua illam deprompsit, utrinque secundum dextram & sinistram cerebri partem, unum edit ductum uenarum corpori similimum, qui calloso cerebri nobis uocando corpori proximè secundum capitis longitudinem propagatus, tenuisque membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uero sinistræ exporrigitur. Quemadmodum uero quartus sinus ad utramque cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoque ab infima ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri testes terminum, propagines distribuit in tenuem membranam quæ cerebellum amplectitur. Atque earum propaginum nonnullæ retrorsum tenæ, superiorem cerebelli sedem perambulant. Nonnullæ uero per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus commiscendæ. Cæterum præter has quarti sinus propagines ductus ueni, is aliâ insignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo recto tramite antrosum uersus cerebri uentriculos excurrit, plexum efformaturam quem à secundarum seu extimi fetus inuolucris forma, Græci *χρυσόλιθον* nuncupant. Hæc namque propago simulatque quartum sinu prodiit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipsius corpus à tenui membrana processus quosdam seu membranulas exigit, quæ ipsi obuolutæ tutum illius ramos atque implexus colligant, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex namque & absque coniuge ex quarto sinu enascitur, testium medio super tena: quod ubi attingit, uelut in multos discinditur furculos, qui unius retis instar inuicem dirimuntur & coeunt. Hæc propago glandulam cerebri testibus innixam, quæ à nucis pineæ seu turbinis forma *λευκοστόλη* & *λευκογαστήρ* Græcis uocatur, transcendit, ac sub ea cerebri particula prorepat, quæ à cameræ aut testudinis specie *χρυσόλιθον* Græcis nuncupatur. Quum uero propago, sub illa cerebri prorepens particula, ad anteriorem usque communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cavitates, anteriorem uel tertij cerebri uentriculi sedem pertingit, bipartito scinditur, unam partem dextro offerens uentriculo, alteram sinistro. Cæterum quo nam modo partes hæc retis semper forma quasi contextæ, & membranulis ipsis adnatis contentæ, arterijs eodem pertinentibus commisceantur, opportunè subiungā, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. At arbitrabitur fortassis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermisissum, quod mentio nulla adhuc illius regionis inciderit, quam procul dubio à torculari *λινωτήρ* Græci uocauere. Hanc sanè non præterissem, si modo certò quæ nam pars ita appellata fuerit, mihi constitisset. quippe aliquam sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non ambigo: sed apud Gale num non constat, an communem primi secundi duræ membranæ sinuum congressum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primum Græci appellauerint: num uero quarti duræ membranæ sinus terminum cerebri testes respicientem, atque in uentriculos exporrectum, uidetur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti fauente utramque torcular dici nihil obstat. Concursum enim ille in quartum & tertium sinum, sanguinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quarti sinus in omnes quas emittit propagines sanguinem dispensat: ad eò per melicebit, quamuis sinuum sedem torcular appellare, ac in illis regionem constituere in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere

Propagines a quarto.

Processus a quarto sinu cerebri testes uentriculos.

Quid cerebri torcular.

m puta.

*Tertia calua-
ria petentis ue-
nae series.*

*Quinta ac
sexta uenarū
series.*

*Tertia arte-
riae series.*

*Plexus in pri-
oribus cerebri
uentriculis co-
stitutus.*

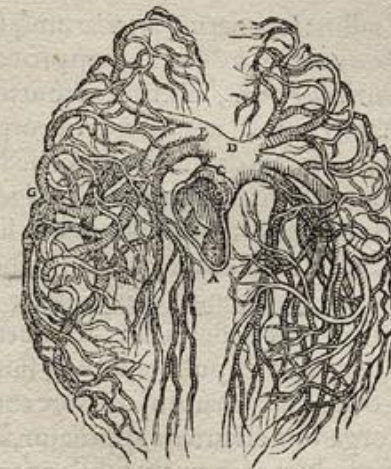
*Quis Galeni
reticularis sit
plexus.*

putarunt, modo sinuum ac cerebri uasorum seriem non perturbet: quorum quia iam prima, secunda & quarta uenarum, & item duarum primarum artieriarum distributionem exequutus sum, modo proximum est, tertiae uenae & arteriae diuicationem subnectere. Tertia igitur uena, quae minor est interne iugularis portio, simulatq; ramulum per foramen ipsi & neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organū transmissit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranā, in sinum uenae prorsus modo cauatū & prorepentem celat, qui nullam arteriae sobolem in suis ipsius cauitatem admittit, sed passim alium sinum sibi comitem alsciscit, in quem arteriae ramum exhauriri mox dicam. Praesens sinus in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in totā durae membranae sedem cerebri basi substratam diffundit, a quibus denuo ductus aliquot in tenuem cerebri membranā (ut a quatuor illis gradioribus durae membranae sinibus) deducuntur. Inter ceteras autem huius sinus propagines per duram membranā excurrentes, una secundum cerebri latus sursum ad uerticem usq; cōtendit, uenae modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoq; speciem quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein & sexta per maius octauī ossis capitis foramen, quā illi olfactus organa incumbunt, caluariā petens, in proximam sibi durae membranae sedem exhauriunt. Harum utrarumq; & tertiae uenarum sinibus (quia illi caluariā perpetuō attendunt) caluaria aptis cauitatibus cedit, quas ipsi elegantissime in sculptos primo libro recensimus. Tertia arteria peculiari transuersoq; foramine in caluariā ingressa, in duos graciles & totidem crassos dirimitur ramos. Vnus gracilium, qui exterior est, tertiae uenae mox attenditur, & in durae membranae sinum exhauritur, illi undiq; attensum & commissum, in quem tertiam uenā absumi diximus. Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per propriū & sibi duntaxat exsculptum foramen rectā ductus, in narium amplitudinem procurrat, atq; in plures dissectus ramulos, unū nasi extremo offert. Verū duo grandes rami in dextro latere (quod nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) non nihil inuicē deducti, & adhuc caluariā in strati antrosum prorepunt, & mox in unum denuo cōeunt, & statim a congressu in duos impares ramos diuiduntur. Minor commune cum secundo neruorum pari foramen sibi uendicans, tandem cum uisorio neruo ad oculos prorepit, atq; internae temporalium musculorum sedi furculos cōmunicat. Grandior autem ramus sursum conscendens, duram perforat membranā ad latus glandulae cerebri pituitae excipietis. Quum primum uero in durae cerebri membranā amplitudinē contendit, in duos denuo ramos partitur, ac horum unus multiplici sobole in tenuem membranā hīc cerebro obductā spargitur: alter uero tenuis membranae portiuncula concomitatus, in uarios furculos inuicē complicatos disscinditur, ac in cerebri anfractus tanisper ascendit, dum in humilimam dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posterio- ra primum sursum ad postremam usq; eius uentriculi sedem fertur, in ascensu portiuncula propa- ginis cuiusdam assumens, quae a quarto durae membranae sinu cerebri anfractibus inibi offer- tur. Quum uero hic arteriae ramus retis quasi modo implexus, posteriorem dextri uentriculi ce- rebri sedem superauit, secundum eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi al- tera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore fornix aut camerā modo extru- cto, a quarto durae membranae sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo constituitur, quem ab extimitate- tus in uolueri forma xepousā nuncupari scimus, id nomen etiam subinde tenui membranae cere- bri accommodantes. In sinistro cerebri uentriculo plexus ille constituitur, a sinistra soporariae ramo, & eodem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos a quarto si- nu pertinere, superius scriptum reliquimus. De reticulari uero Galeni plexu nihil hic mentien- dum duxi, quod iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem, atq; ideo mi- nus modo aliquid confingendum est, quod nouimus Galenum boum cerebri dissectione delu- sum, non hominis cerebrum, uti neq; ipsius uasa, sed boum recensuisse. Si enim tertiae caluariā petentis arteriae seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: inter- dum tamen unicū obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquouſq; protensos inuicem coire dixi. Ceterum si bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranā iuxta glandis pitui- tam cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies, neque amplius haec mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni descriptio aliqua ex parte boui, cōueniat. Verum haec ad septimum spectant librum, qui principis animae sedi consecran- dus, horum uasorum dissecandi rationem lucidissime persequetur.

7 K. eductum ab H. & lre-
penibus sub A. A. 7 K. h.
lib. 3. F. K. Q. 2. Exramu-
bis hic ut figuram lib. 7.

DE

PRIMA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGVRA.

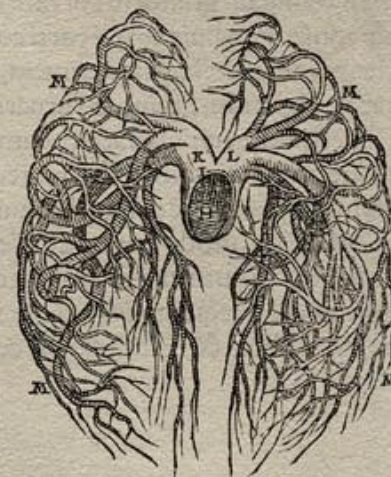

PRIMAE DECIMIQUINTI CAPITIS FIGVRAE
eiusdemq; characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nuda & ab omnibus partibus libera uenae arteriosae deli-
neatio: cuius orificium apertum sinxi, ut tres membranae sanguinem e pulmonibus dilatato corde
in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illae
notis 1, 2, 3.

- A Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.
- B Interior arterialis uenae tunica, quintuplo propria uenae tunica crassior.
- C Exterior uenae arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunica.
- D Arterialis uenae caudicis in duos truncos diuisio, ac E quidem dextrum truncum indicat, mul-
E, F. tiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uero dextrum indicat truncum. G &
G, G. G. autem insignitur arterialis uenae per pulmonum substantiam series.

SECUNDA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGVRA.

SECUNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGVRAE,
eiusdemq; characterum Index.

HAEC figura nuda omnibusq; partibus libera uenalis arteriae delineationem pro-
ponit, ipsiusq; characteres ita se habent.

m 2 H Venalis

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COM
PLECTENS, QVÆ FIGVRÆ AD COMMONSTRANDAM VE
narum arteriarumq; simul commissarum seriem paratæ, ac in pagina m 3, aut numero 313 insignita obuia,
veniunt agglutinandæ.

VT figuras hac
charta impressas com
de suis solidis glutines,
illæq; validiores reddan
tur, primam presenti
charta membranam sub
glutinabitis, singulasq; fi
guras a superfusa papy
ro rescabitis. PRI
MA, quæ uenæ pa
ri carentis distributio
nem proponit, magnæ fi
gure tergo illic uenit cõ
mittenda, ubi caue cau
derem uenam promit
ac o in uisusue figuris
scripsi spectatur. SE
CVNDA, ubi a
redundanti papyro cir
cumsisa erit, duas partes
constituit, quarum super
rior uenam arteriam que
dexteri lateris exprimit,
sub pectoris osse superio
rem abdominis sedem pe
tentes. Et uias itaq; par
tis q; ad magnæ figuræ
q; figuræ, et * ad va
riam qui ad dextrum la
tus & m in magna
figura occurrit. Ceter
am humilior pars uenæ
arteriarumq; exprimens,
quæ inferiorem abdomi
nis sedem implicant, illic
est iungenda, ubi earum
radices iuxta l in dex
tro latere spectantur.

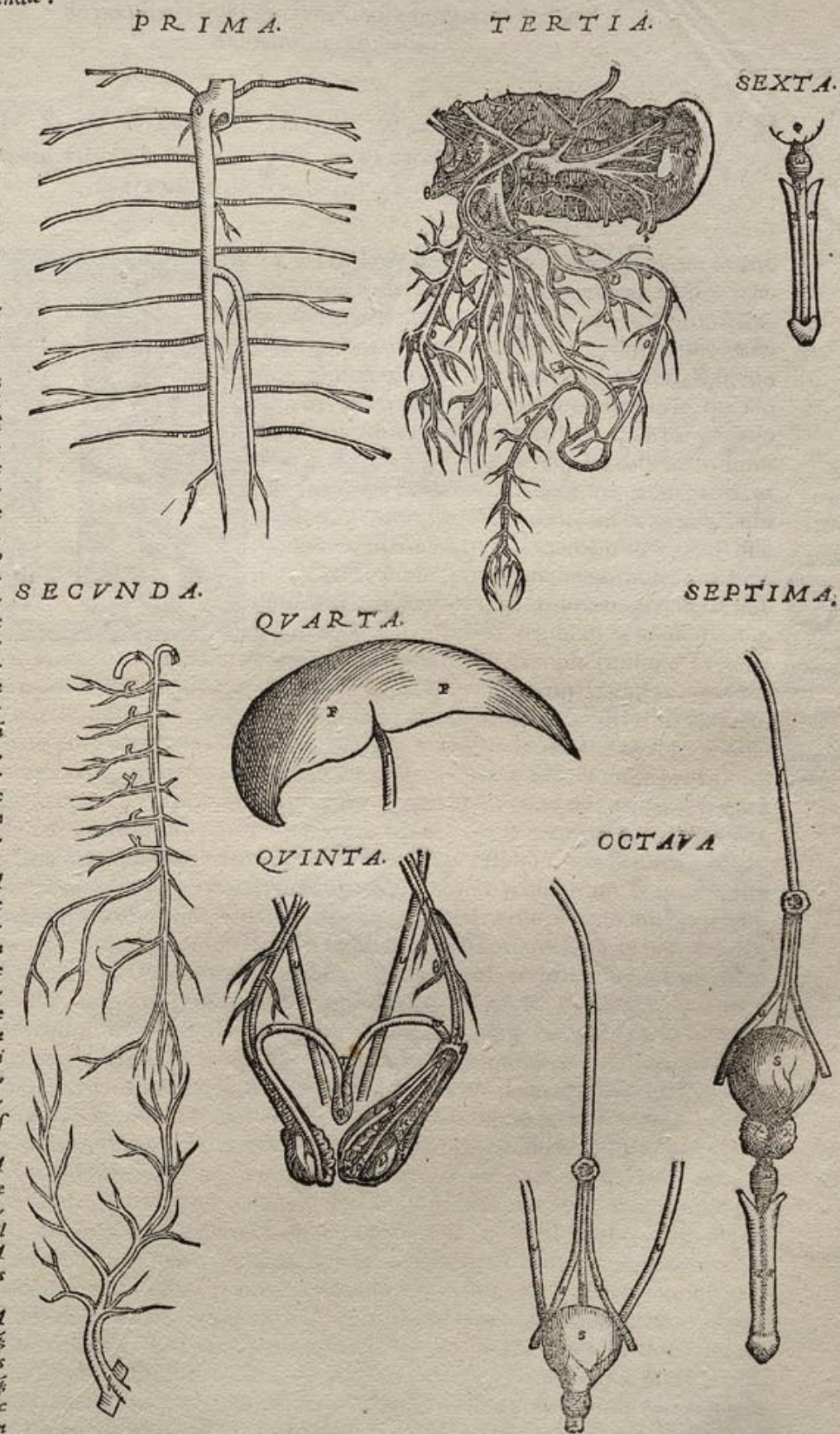
TERTIA
ceteris dignior, uenæ
porce distributionem si
mul cū arterijs illam con
comitantibus, magnæ que
inferioris membranæ o
menti portione et liene
pariter exprimens, ad ca
uam icoris sedem maiori
figuræ necessest, ubi u
p. s. et contermini ali
quot characteres in uisus
que figuris spectantur.

QVARTA
portionem gibbe scdis ie
coris proponens, nō inu
aliter uelut ex puncto il
lic glutinabitur, ubi A
inter s et F maioris
figuræ consistit.

QVINTA
præter testes ipsorumq;
involucra, et urinarior
meatus, uenas arteriasq;
feminales ostendens, illic
est committenda, ubi in
ambabus figuris obuium
est, aut ubi uena feminalis arterie primū iungitur, meatusq; urinarij illis subiiciuntur.

SEXTA primū sub SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uesicæ et penis anteriorem sedem proponit, una cum u
sis que umbilico ascribimus. Sexta autem humilior penis superficiem in hoc expressimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgens, characterē q
super quintæ figuræ q; necessest, ac postmodum penis insit. S implicari.

OCTAVA figura mulieris uesicam et umbilici uas, urinariorumq; meatus portionem continens, maiori non est committenda, sed illi fi
gure que in charta tergo ubi maior impressa est, uterum ipsius, uenas et arterias feminariasq; uasa commonstrat. Iungetur itaq; octaua ad parvam
illam figuram ubi n occurrit, uenæq; feminalis arterie committitur, nexus uero fiet urinarj tantum meatus, proportionē a uesicæ situ sumpta.

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS,

ac peculiare ipsi figuras in Caput quibus conue-
niunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NER-

ui nomen tribuatur, ac quis proprie nervus uocetur, & demum quid is sit,
una cum ipsius differentia & usu. Caput I.

fig. ca. 1.1.

fig. ca. 1.1.
lib. 2. f. 1.
p. 1. f. 1.
p. 1. f. 1.
p. 1. f. 1.
p. 1. f. 1.

sculorum enervationes, sub nervorum nomine, vulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium
autem nervorum genus enumerant, quod nos in praesenti aggrediendum duximus. organa
videlicet longa, teretia, nullamque intus cavitatem, quae sensu dignosci queat, in sui medio forti-
ta, & caluariam uel dorso uertebrae elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro anima-
lis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque haec organa dissectionum professores
nervi nomine citra appendicem praecipue dignantur. Quod à Graecis ad nos demanauit, qui à
functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparunt, *νεῦρον* id est *νεῦρον*,
& *σπινθηρ* appellantes, quod uidelicet musculi nervorum potissimum ope & nutare & ten-
dere ualeant, quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrarium, & qui nostra
pendet uoluntate, neque sensum sine nervo nascatur, ac quod nervo praefixo, aut laqueis in-
tercepto, aut alioquin corrupto compresso uel immobilis confectum insensibilis pars euadat,
omnibus concessum est Anatomis professoribus. Quod autem cerebrum nervorum, sicut
& dorsalis medullae, origo ac principium sit, quod quenerui partim ex cerebro, partim à
dorsali medulla oriantur, minime omnibus notum exploratumque fuit. Alij enim cor nervorum
posuerunt principium, nonnulli duram quae cerebrum inuestit membranam, nullus interim ie-
cur, aut aliud eius generis uiscus. Verum Hippocrates, & quum iam senio conficeretur Erasistra-
tus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile prima-
rius, ceterique Anatomicorum praecipui, ex his quae in corporum resectione conspiciuntur, ue-
rissime asserunt, cerebrum nervorum esse initium: & praeterea nervos ab illo spiritum anima-
lem assumere, atque ad eas partes quae illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrarium in-
digent, deriuare, est quoque fatendum. A corde enim nervos (ut Aristoteli potissimum, &
alijs non paucis uisum est) nequaquam principium ducere, uel hinc quid colligitur, quod in cor-
poris dissectione nullus nervus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino ner-
uulus cordi committitur, praeter unum impenne gracilem, ac uix tandem post multas sectiones
à me inuentum, quem sinister sexti paris nervorum cerebri nervus distribuere suo loco docebi-
tur. Quam enim nervus ille secundum sinistram cordis lateris decliuus fertur, atque sinistrae pul-
monis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos praetenuos offert, nervumque recurrentem
sinistram constituit, à se nervulum deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi sinistrae ar-
terialis uenae sedi adnascitur. Nervulus hic arteriali uenae adnatus, in cordis basin fertur, inibi
absumptus, ubi sinistra posteriorque arterialis uenae sedes consistit. Quum itaque huiusmodi ner-
m 4 uulus

Ligamenta,
tendines et pro-
cessus cerebri
dorsalisque me-
dullae, nervos
generatim uoca-
runt.
Organum ner-
ui nomine pri-
uatim nunciu-
patum.

Nervus or-
tus à cerebro.

Nō à corde.

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibetur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare, tantum abest, quod ceterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibre quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quam aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, * fibræ in cordis sinibus uentriculis uel conspicuæ excarnes que, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiam minime ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ cauæ orificio præfectarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processu sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiare uendicat. Præterea eiusmodi fibræ nō magis nerui existunt, quam omnium generatim membranarum partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituiamus, deducitur. Verum quum eiusmodi cordis fibræ nequaquam in eorum neruorum classē referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuiuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimum quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterum qui ex dura crassa uel cerebri membrana neruorum originem pendere affirmantur (in quorum choro ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorē nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuiscuique enim nerui natura triplici constat substantiā, nimirum media quadam & intima arborum medullæ quā similima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, consipatæ & coagulatae induratae que cerebri substantiæ omnino respondens. exterioribus duabus, una cadem que intima substantiæ propinquiori, quā à tenui membrana cerebri altera, quā à dura oriri compertum habemus. Dura enim crassa uel cerebri membrana operiendi potissimum occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tutò colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorrepunt. Adeo lanè uenemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, infuset. Quandoquidem nonnulli (ut inter ceteros Chrysippus) etiam si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusque arbitrij principium statuebant. Quos profectò uia sectio plus satis redarguit, in qua omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc nanque si debite administraretur, ut in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sanè quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quā cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendit cor neruis nō magis animale spiritum porrigere, quā uialem spiritū cordi à iecore deduci cognoscimus. Verum quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebrique historiam potius quā ad neruorum naturam spectat, hacmodò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronalcentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoque nerui ab his originem sumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritiæ ac mollietis plurimum uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia uisoriij nerui, perinde ac linguæ insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, ubi hæc in sacro ossē consistit, originem sortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel succinctiorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uilus nanque, gustus, & auditus nerui molles sunt, quod breuissimo prorepant intervallo. Gratia itineris uerò, uia que anfractuū occasione tertij neruorum cerebri paris ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius uel corporis contactus, illum molliorem uel duriorē efficit. Visorij etenim nerui breuissimo ductu per foramen in ossē caclatum fertur, quemadmodum & præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimum induratur. At quinti neruorum paris furculus, qui eodem cum illud tortuosum que foramen perreptat, & unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab oculis

Neruos non
ē dura cerebri
membrana ori-
ri.
Quibus parti-
bus neruus
constet.

Vnde neruis
spiritus anima-
lis præbetur.

Neruorum
differentia, a
mollietate & du-
ritie, quarum
gratia mollior
oriuntur ner-
uorum differen-
tia.

ab oculorum sede ad genas, ac alijs item ad humilior labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, ossis contactus beneficio magis quā ipsorum principia indurefcunt. Pari quoque causa ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes prope modum nerui musculis exporrecti duriores fieri conspiciuntur, quā ubi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria à rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namque organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia sensus est instrumentum, quod ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, ceteræ partes quas moueri necessum est durioribus neruis donantur. Vnde etiam sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrariorum, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus sibi uendicant, unum quidem sensui, alterum uerò motui præfectum. Merito itaque neruorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nanciscuntur, neque idem ductus meatusque mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi uerò ex posterioribus ipsarum dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem recta, hi autem tortuosa longo itinere prorrepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorij organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moueri operæ precium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuersis ad tristantium dignotionem, nisi forte cuiuspiam magis uisum sit, & tertium hunc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam internæ extremæ manus sedi, & elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaque tactus, sicut oculi uisus, & lingua gustus, organa non ineptè censentur. Per manus enim magis exacta, quā per aliam partem, quamuis plures sentiant, est tactus ipsius dignotio. In ore autem uentriculi sensus est penuriæ eorum quibus animal nutriendum est, quem famem nuncupamus. In omnibus enim his tanquam sensus instrumentis, maximi inseruntur nerui. Motus uerò causa nerui ad musculos arbitrarij motus instrumenta dispensantur. Qui propterea quod corporis partibus mouendis extructi sunt, grandes neruos admittunt, aut saltem circumtenso habent. At quoniam ex necessitate tactus sensus omniadeft neruo, propter hoc musculos & sensus organa uirtus amplior, quā egebant ad tactilium dignotionem, subsecuta est. Reliquis aut partibus tactus sensu tantum indigentibus ex proportionē nerui offeruntur. Visceribus enim, ut pulmōi, iecori, lienī, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum furculi offeruntur. in cutem uerò, quod prima extrinsecus occurrantibus, obuiam eat, complures soboles passim digeruntur. Porro neruorum originis species, non eadem undique uisitur, aliqui enim, & præcipue molliores, continuo neque quasi in plures furculos deducto corpore exoriuntur, proceduntque in quorum numero uisoriij nerui, & secundum quoque cerebri neruorum par, habentur. Alij tanquam plures funiculi inuicem connexi ex cerebro prodeunt, quales sunt tertij & quarti & quinti paris nerui. Alij etiam in ipso ortu furculos hos ueluti funiculos inuicem distantes, ac singulos propria tenuis membranæ portione circumdatos habent: qui quæ caluariam egrediuntur, omnes furculi inuicem commissi unica membrana induuntur, atque id potissimum in pluribus dorsalis medullæ neruis obseruatur, ut & in sexto pari, & septimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum distributionis in ramos enarratione, nihil interesse uidetur, siue prædictorum funiculorum frequentiam solui dicas, an totum neruum in ramos ad diuersas partes exporrectos discedi. At nescio qua fronte quidam Anatomicorum principes asserere ausi fuerint, ex huiusmodi furculis seu funiculis, alios quidem motui, alios autem sensui seruire: haud secus sanè, quā si quosdam neruorum furculos tactus sensu Natura destituisse. Atque huiusmodi furculorum sinumque imaginem formam uel difces, si inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine dissecta caro mensæ apponatur, atque in illa neruulicam portuunculam uena & arteria plærunque concomitam spectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus torta funiculis, transuersim obtusiori cultro diuisa sit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam a usum petere differentiam, quum ne uisoriij quidem neruum unquam cauum perforatumque uiderim. etiam si neruos non minus quā uenas & arterias, uasa uocari, haud dubitem, soli uisoriij nerui à dissectione professoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie hunc in modum differentiam sumere licet, quod alij integri in aliquam partem absumantur, ut uisoriij nerui in oculos: alij in plures dirempti furculos, quosdam musculis offerunt, quosdam cuti,

Cur alij rerū
ni alijs mollior
res, aut durior
res redduntur.

Natura in
neruis digerit
dis scopus.

Differentia
ab originis
forma.

Neruum om-
nem tactus sen-
su præditū.

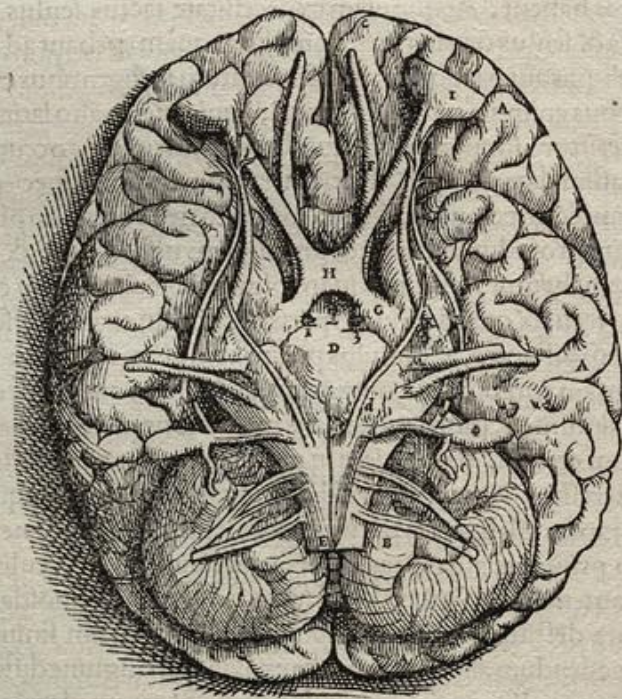
Differentia a
neruorum ca-
uitate.

A serie.

ti, quosdam ossibus, quosdam sensus organo. "Vt tertium neruorum par," quod quum lin-
guæ quodammodo sit proprium, etiam musculus quibusdam ut inter cæteros temporalis mo-
tus gratia, & cuti sensus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rursus
incommixti, neque cum alijs neruis coeſites uniti ue feruntur: ut secundum cerebri par nulli
neruo commiscetur, & uerè congregitur, licet ipsi minor tertij paris radix in progressu atten-
datur. Alij uerò inter se commiscuntur, ut primi paris neruus dexter sinistro permiscetur. Alij
alijs commiscuntur, ut qui brachium adeunt nerui, simulatq; uertebriis proſilierunt, non se-
cus uniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare solent. Verum quum hæc in priua-
tis neruorū descriptionibus abundè sim perſequutus, iam tempeſtiuū fuerit singulorum ner-
uorum ſeriem oratione complecti. ac primū paria quæ à cerebro exoriuntur, deinceps quæ dor-
ſalis medulla educit recenſere. ſiquidem nullus neruus neq; à cerebro, neque à dorſali medulla
inconiugatus prodit, ſed perpetuo alter ad dextram, alter ad ſiniſtram eadem prorsus distribu-
tionis ſerie, ſitum obtinet.

Neruos con-
iugatos enar-
ſci.

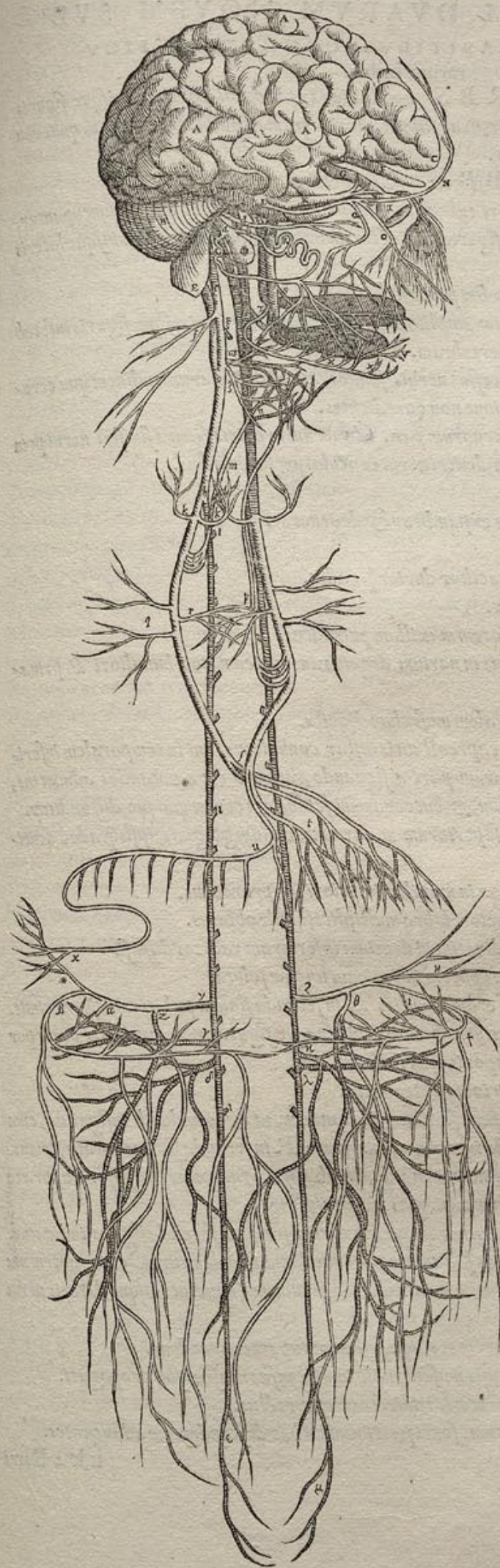
PRIOR DVARVM FIGVRA NOVE M SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-
tius cerebri & cerebelli à membranis ipſa inuoluentibus liberorum baſis exprimitur, ut neruo-
rum cerebri exortus opportune oculis ſubijceretur. Hic enim ſimul cum primis ner-
uorum exortibus tota ea dorſalis medullæ pars delineata eſt, quæ ab
eius medullæ principio ad eam uſque ſedem pertinet, quæ hæc
in primam ceruicis uertebraſſam labitur, ac ubi dor-
ſalis medulla primum uerè
nuncupatur.

DVARVM

DVARVM FIGV-
RARVM QVAE NOVE M
modò ſubſequentibus Capitibus
communes cenſentur, altera, quæ
dextrum latus proponit integri ce-
rebri ac cerebelli, et dicta in prio-
ri figura dorſalis medullæ partis,
dura interim tenuiq; hæc omnia
inueſtitiis membranarum, niſquam
apparentibus. Ad hæc præſens ſe-
gura nudam ſeptem cerebri ner-
uorum pariu ſeriem in dextro tan-
tum latere comonſtrat. quan-
quam & ubi neceſſum fuit, neruo-
rum quorundam ſeriem etiam in ſi-
niſtro latere hic delineauerimus.
Figura huius proportio in ea de-
picta eſt magnitudine, in qua cor-
pus circumſcriberes, cuius ueſica
in infima præſentis figura ſede
conſiſteret, & cuius thorax &
abdomen ex anteriori parte con-
ſpicerentur, facies uerò uerſus ſi-
niſtrum humerum conuerſa pror-
sus ex dextro latere ſpe-
claretur.

CHARA.

CHARACTERVM DVARVM NOVM SVB
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGV
rarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uero nunc huic, nunc illi peculiares. quemadmodum his notis 1, 2, quas characteribus subiiciemus, significabitur.

- A, A_{1,2} Cerebrum notatur. B, B_{1,2} Cerebellum.
C_{1,2} Processus ac ueluti substantiae cerebri tubera, quae mamillares processus uulgo nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figurae characterem adhibui, quod parum utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.
D₁ Dorsalis medullae principium ex cerebri pendens basi.
E_{1,2} Dorsalis medullae pars iam caluariae amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi haec elatissimam subit uertebam.
F_{1,2} Olfactus organo subservientes processus nervis similes, at caluariae amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
G_{1,2} Viforij nerui, seu primum cerebri neruorum par. Ceterum in prima figura sinistri nerui principium G insignitur, in altera autem dextri nerui in oculorum sede ductus.
H₁ Viforiorum neruorum coitus.
I_{1,2} Oculi tunica, in quam uiforij neruus expanditur & degenerat.
K_{1,2} Secundum neruorum cerebri par.
L_{1,2} Tertij neruorum paris minor & gracilior duriorque radix.
M_{1,2} Tertij paris maior crassiorue radix.
N₂ Minoris radices propago ad superiorem maxillam procidens.
P₂ Propago minoris tertij paris radices in narium degenerans tunicam, quae humiliori P priuatim indicatur.
Q₂ Minoris radices propago in temporalem musculum digesta.
R₂ Maioris tertij paris radices ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inferitur musculum, ac duos a quinto neruorum pari a signando, ramos b & c, notandos admittens, in masseterem seu mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.
S₂ Maioris tertij paris radices ramus superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisque adeo dentibus soboles seriatim distribuens.
T₂ Maioris radices tertij paris propago in maxillae inferioris os prorupens.
V₂ Propaginis T insignita ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.
X, X₂ Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.
Y, Y₂ Maxima maioris tertij paris radices portio in tunicam linguae soluta.
Z_{1,2} Quartum neruorum cerebri par. Verum humilior Z in secunda figura palati tunicam exprimit.
a_{1,2} Quintum neruorum par auditui dicatum. & autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concavitatem temporis ossis delatam.
b_{1,2} Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.
c_{1,2} Quinti paris ramulus per caecum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.
d_{1,2} Neruus non procul a quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus praeteritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.
e_{1,2} Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumque neruorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister neruus, qui umbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candidat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nerui eadem sit ratio) adhibitos cernis.
f₂ Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.
g₂ Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersim propagati.
h₂ Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.
i, i₂ Portiuncula intercostalium neruorum, sexti paris ramum hac descendente adaugentes.
k, k₂ Rami

- h₂ Rami neruorum sexti paris in musculorum deprompti capita, quae a superiori pectoris ossis sedes, & clauiculis principium ducentia sursum feruntur.
1₂ Dextri nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.
m₂ Dexter neruus recurrens, seu reuersiuus.
n₂ Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensatae musculis.
o₂ Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.
p₂ Sinister neruus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis neruus uulgo nuncupatur.
q₂ Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.
r₂ Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. Ab illis uero sinistri nerui surculis, qui ipsos quos r indicauimus correspondent, cordis neruulus principium ducit.
s₂ Sexti paris neruorum portio, quae stomacho committitur, & series quoque qua uterque neruus bipartito scinditur, ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uero eius orificij dextrae parti implicatur.
t₂ Series sexti paris neruorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes disseminata.
u₂ Ramus sexti paris neruorum dextram orificij uentriculi sedem aduentum: qui secundum elationem uentriculi regione ductus, tandem in iecoris cauum absimitur, ubi x ascriptum conspicias.
y₂ Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarum radicibus exporrigitur.
z₂ Ramulus primae illius propaginis y notatae, qui in dextram sedem inferioris omenti membranae, & colon intestinum hic digeritur.
aa₂ Soboles primae illius propaginis duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.
bb₂ Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo & superiori omenti membranae dispergens. Vbi uero a ponitur, praesentis propaginis in iecur & bilis uesculae series in conspectum uenit.
cc₂ Propago dextrum accedens renem.
dd₂ Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.
ee₂ Neruorum series dextram uescicae regionem implicans.
ff₂ Prima propago nerui sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.
gg₂ Due notantur soboles propaginis f insignita, quae inferiori membranae omenti, & colo intestino qua sub uentriculo repit, offeruntur.
hh₂ Series neruorum, qui licet inseruntur.
ii₂ Hac cruce ramum propaginis g notata insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo & superiori membranae omenti surculos deriuans.
jj₂ Propago in sinistram mesenterij & eius sedis intestina excurrentes.
kk₂ Sinistram renem accedens propago.
ll₂ Series ramulorum sinistram uescicae latus admodum obscure implicantium.
mm₂ Septimum cerebri neruorum par: atque in secunda figura utriusque lateris neruus quoque delineatus est, ac y insignitus.
nn₂ Septimi paris propago musculis dispensata, a stylum imitante temporum ossis processu principium ducentibus.
oo₂ Septimi paris cum sexto coitus.
pp₂ Septimi paris series, compluribus linguae ac ossis u imaginem referentis, & laryngis musculis intertexta.
qq₂ Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullae principium conspiciui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demum sunt, per quae arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistram cerebri accedunt uentriculos. Medium uero foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quae pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quae huic cerebri regioni subijcitur. Verum haec ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Capitulum margine remitteris: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti libro rum figuras.

QUOT NERVORVM PARIAM CERE bro & dorsalis medullae parte adhuc in caluaria consistente, origi- nem sumant. Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indi-
cauimus, quas praesenti capiti ad primi capitis finem praepositas cernis.

Qui cerebri
sedes & par-
tes in 7 lib. di-
stinguuntur.

Qui uentri-
culi seu sinus ce-
rebrum.

Vnde neruo-
rum cerebri in-
itium.

Dorsalis me-
dullae in-
itium.

Quos cerebri
neruorum pa-
ria.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id ef-
se docebitur, unum anterius superiusque quod cerebrum dicitur, unum
posteriorius inferiusque quod cerebellum dicitur, alterum posterius ac humilior, &
cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. De-
inde anterius tota superiori ipsius sede geminum esse, dextrum uideli-
cet & sinistrum asseremus, inferiori autem parte, quae caluariae innititur
basi, unum indiuisumque esse, & dorsalem medullam ab hac, non autem
(ut Anatomicorum praecipui scribunt) a cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medul-
lae inniti & tenuis membranae, parum uero ipsius substantiae interuentu, medullae uniri, quam
dorsalis principium esse ostendemus. Adhuc, addetur praeter alios quosdam cerebri sinus mea-
tusque, duos cerebri existere uentriculos, unum quidem dextrum, & alterum uero sinistrum, qui
ambo in unam communem coeunt cavitatem sinumque, qui tertius in cerebro uentriculus re-
centescitur, qui meatu quodam ad sinum inter cerebellum & dorsalem medullam ubi inuicem comit-
tuntur conspicuum, & tam cerebello quam dorsali medullae communem, pertingit. Ceterum
neruae propagines ex caluaria procurrentes, aut ab ipso anterioris cerebri enascuntur basi, aut
a dorsali medulla priusquam uertebrarum sinus ingrediantur, non autem a cerebello. Vt uero eam
dorsalis medullae partem, quae a cerebri basi sub cerebello ad foramen usque, quo est caluaria labi-
tur, prociat, dorsalis medullae principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid
illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusius id sim enarra-
urus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quod uis nomen indere: modo non i-
gnoret, qui illa a cerebello distinguenda ueniat. Porro nerui omnes a cerebro, illoque dorsalis me-
dullae initio pronati, quia geniculati in caluariae amplitudine, qua cerebrum continetur, originem
ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Graecis autem *νεῦρα* nuncupantur, quae Marini, ac
demum Galeni etiam suffragijs septem enumerantur, quauis si accurate singula expendimus,
plura etiam censeari possint. Neque enim hic olfactus organa nerui appellantur, quod dictum nu-
per caluariae amplitudinem non excedant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum
sententia tertium constituitur, uerius duplex quam unum enumeraretur. Dein iuxta quinti pa-
ris radicem aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio me do-
cuit. Verum a ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine se-
ptem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quaedam de olfactus organo
subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniu-
gium ascribant, illa uero ita nuncupent,

DE OLFACTVS ORGANO

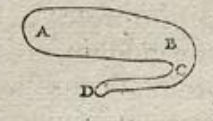
nonnulla. Cap. III.

Multiplex
de olfactus or-
gano senten-
tia.

VARIA profecto de odoratus organo nostrae tempestatis, medicis pariter ac
philosophis est sententia, magnaque inter ipsos, ex Anatomies imperitia, dis-
sensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa cau-
tate constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter du-
as eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus, qui si duos etiam
insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter
ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam
quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoque studio hic expendendam, ob-
seruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collo-
cassent. Alij uero quosdam cerebri anfractu reuolutionumque apices, ac ad frontis ossis se-
dem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt,
& tubercula illa quod promineant, carnisque quasi modo rubeat, mamillares cerebri processus
uocant, utrinque unum (uti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, praecipue
aut octauo de Partium usu, simpliciter anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse asse-
runt, perinde ac si anteriores uentriculi praesentis duntaxat sensus essent principia. Alij qui-
dem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerum deinde alios duos consingunt,
quos

quos olfactus organa esse asserunt. Ceterum quam probe hi sentiant, ex dissectione discas lice-
bit, dextri sinistrique cerebri uentriculorum constructionem formamque prius inspiciens, quam
mehercule multo aliam esse in septimo libro intelliges, quam haecenus dissectionum periti tra-
diderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede nequaquam lati conspiciuntur, & in
priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibi olfactus organa educunt, neque
etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoque minus ipsa olfactus organa
instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sententia) huc deducunt. Praesentes namque cere-
bri uentriculi secundum cerebri longitudinem superius ampli existunt, anteriori sede nequa-
quam angustiores redditi, imo potius magis quam in ipso medio latelescentes. In posteriori au-
tem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum de-
scendentes, atque antrosum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri per-
tingant sedem, quae glandulae pituitae ce-
rebri excipietis regioni incumbit, ac sub qua
grandiores soporalis arteriae rami duram ce-
rebri membranam perforant, in cerebrique ue-
triculos conscendere incipiunt. Illi namque ar-
teriarum rami in hos uentriculorum angustos
conscendunt terminos, quos modo ad cere-
bri basim desinere dicebam. Atque eiusmodi
dextri & sinistri uentriculorum cerebri du-

HUIUSMODI fere dextri
sinistrique uentriculorum ductus uisuntur, ac
A & B superiorem uentriculi indicant
sedem, C quidem anteriorem, B uero pos-
terioriorem. C regionem notat, quae decli-
uis antrosum ducitur ad D, quod uentricu-
li extremum terminumque indicat. At huc in cerebrum experimentibus
septimi libri tabulis sunt longe euidentiora, potissimum autem in quat-
ta, & quatuor illam seriatim subsequenter. Quod uero in hac figura
uentriculi ex latere & directo conspiciuntur, nunciam latere arbitrori.

Anteriori ce-
rebri uentri-
culi ductus.

Lib. 8. de V-
su part.

Processum
qui aut olfec-
tus organum
sunt, aut ipsi
praecipue sub-
ministrant, or-
tus.

Lib. 8. de V-
su part.

ctus uisuntur. A sede uero ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam, olfactus
organum, aut saltem cerebri processus animale spiritum praecipuo olfactus instrumento defe-
rentes, ac ipsi etiam uisori nerui enascuntur. Hinc enim utrinque a cerebro alba mollisque pro-
dit substantia, quae in progressu etiam cerebro tenuis membranae interuentu colligatur, quo-
usque ad sinus octauae capitis ossis pertingat, qui olfactus organo prius parantur. Ad po-
steriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, a cerebro abscedunt,
neque amplius tenui membranae connati, in suum singuli porriguntur sinum: & adhuc an-
trosum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sini-
bus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuum regio-
nem non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuo attenduntur, illique sunt contermi-
ni. Hi processus cerebri ductu, colore, formaque neruis correspondent, quamuis interim longe
neruis ipsis molliores sint, pauloque (quod ad teretem spectat formam) latiores, quam profundi-
ores. Verum quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariae, ut neque etiam extra magnam
duram membranae amplitudinem, non procidunt, nerui nomine eos Herophilus haud digna-
tus est: ut neque etiam Marinus, neque Galenus, licet Anatomicorum nonnulli hos in neruo-
rum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recedentes. Porro in horum processuum
natura non negligenter considerandum est, quoniam pacto illi durae membranae suis sinibus
adnascantur, & quae foramina hinc a dura membrana, & ossium sinibus quibus praesentes inni-
tur processus, ad nuper commemoratas frontis ossis & cuneiformis cavitates pertingat. Ac de-
mum expendendum quoque uenit, quod nam uerum sit olfactus organum, similitudine qua-
dam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum ac philosophiae professoribus nimis per-
functorie cognito. Verum de auditus instrumento, & olfactus quoque, & aliorum sensuum, in
septimo libro abunde pertractabimus. Modò autem sat fuisse uidetur, processus illos cerebri co-
memorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui sectionem
paulo diligentius aggressi, illa cerebri tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad ol-
factus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Ceterum quando huiusmodi proces-
sus naturam examinabis, atque illos longe grandiores in cane item & oue quam in homi-
ne adinuenies, etiam sedulo perquirendum est, quam anatomicè Galenus per illos cerebri pro-
cessus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud ani-
maduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in peluim desinere, quae
cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hinc in cerebri basi
repositam, quamuis de pituitae ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat
series opportunè pertractabitur.

ti DB

Primi paris
nervi.

Primi paris
nervorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, et in
tunicam quam
retini comparat
mus dilatatio.

Num uisoria
sunt perforata.

NIBI unde processus albos, et nervorum modo progredientes, à cere-
bri basi initium sumere scripsimus, utrinque unus exoritur nervus, om-
nium corporis nervorum facile mollissimus, & circumferentia cæteris
(dummodo illi ex uarijs non permisceantur nervis) crassior. In crure na-
que, & item in brachio nervos quidem hoc primo pari crassiores repe-
rias, sed qui ex pluribus consuntur nervis inuicem coeuntibus. Vterque
primi paris nervus sub cerebri basi quæ sinui inhiat, cui glandula in si-
strorsum, sinistro autem dextrorsum protenso. In progressu mox ab ipso ortu ambo inuice
coeunt, atque in eum permisceantur modum, ut dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas
discernere. adeo sanè, ut uana penitus sit quæstio, num dexter nervus in hoc congressu dextram
obteneat sedem, an uero sinisterum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille nervo-
rum coalitus non aliud est, quam commune corpus à quo utrique nervi dicerentur prona-
sci, modo istius corporis ex cerebri substantia origo non indagaretur, atque illic initia nervorum
distingua apparet. Nervi à congressu è calvaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & per
ramina ipsorum nomine insculpta, in oculorum sedes extra calvarie cavitatem procedunt. Quip-
pe & integri in oculos absunt, non quidem accuratè in posterioris oculi sedis centrum
implantati, sed nervus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis
implantatur: qui uero sinistro oculo proprius est, ad latus sinistrum centri posterioris sedis o-
culi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi nervus) quædo oculum subij, in latam de-
generat expanditur uel tunicam uisoriae humoris proximam, & mediam oculi sedem duntaxat
ambientem, & dilatata cerebri substantia admodum similem: ac proinde mollem, nihilque mi-
nus quam membranæ: unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quæ à retis qua-
dam imagine à uisoriae humoris dicitur, Tunicam appellare haudquaquam dignati sunt. Quod ue-
rò hæc tunica (aut quomodo cuncte ipsam appellare uisum sit) præcipuum uisus organum à
multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In præsentia enim nervos hos
aut oculos prolixius aggredi omnino præter institutum foret. quum sufficeret dixisse, uisoria
nervos illum quem recensuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare,
hoc enim (quemadmodum & dextri nervi cum sinistro mox ab exortu coitum) peculiarera-
rumque uisoriae nervi sibi utendicant. Quinetiam inter reliquos corporis nervos, hi duntaxat me-
atu qui sensu dijudicari possit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipue autem He-
rophilo & Eudemo, præcipue autem uisoriae nervi nuncupabantur. Cæterum ego eiusmodi meatum mihi aliquã
do occurrisse neuiquam queo asserere, quantum uis etiam canum adhuc uiuentium & alio-
rum grandium animalium uisoriae nervos, uel hac solùm occasione aggressus sum, et hominis
cuius caput adhuc à decollatione calebat, uix quartæ horæ parte quum nervos intuerer ab-
truncatum fuerat, ipsos non oscitanter spectauerim, ac calente aqua sedulo fouerim. At-
que ut eiusmodi meatus toto nervorum progressu me penitus latuit, ita sanè in mutuo ner-
uorum coitu is neuiquam se obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat esse insignem,
si modo nervi ob hoc ex Galeni sententia congregarentur, quo minus simplicia nobis ge-
mina perperam uiderentur. Porro ijs qui de congressu hoc meatu que acriter citra partium
inspectionem indies altercantur, non grauabor duo quæ in congressu animaduerti, hic adijce-
re, quod & hinc suarum nugarum argumenta petant. Patavij itaque adolescens suspensio ne-
catus publicæ sectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnificis erutus fuerat:
deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcue-
rat, sinistro interim integerrimo. Mulieri dexter uisoria nervus toto progressu longè te-
nuior sinistro uidebatur, non solum in ea sede qua iam oculo inferebatur, uerum in exortu
quoque & in dextra sede congressus nervorum. ac præterquam quod dexter tenuis erat, du-
rior quoque & rubicundior cernebatur, uti sanè & in adolescente: sed dexter non admo-
dum neque crassitie, neque mollitie adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius nervos
uisoriae in illo congressu inuicem non conuasci, neque sese contingere uidimus. sed dexter non-
nihil ea sede qua caluariam egressurus fuerat, sinistrosum reflectebatur: quasi non coalitus
occasione nervi congregarentur, uerum ut commodè per suum foramen è calvaria proce-
derent, potissimum quum etiam hoc ductu ingredienti in oculi posterioris sedis medium non in-
ferantur.

Rantur. Hunc ductum sinister nervus etiam referebat, non tamen ita
quin notatu digno intervallo dexter à sinistro dehisceret. Quam se-
dulo autem ac sollicitè eius uiri familiares interrogauerimus, num illi
omnia gemina perpetuo oculis obuersarentur, nemine Naturæ ope-
rum cognitione flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud resciscere
licuit, quam ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisumque præ-
stanti semper ualuisse, familiaresque de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quod
uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimatur, quamobrem dextra cerebri sede uulnera-
ta, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars nervorum resolutione infestetur, integra parte de-
xtra, nervos omnes in ortu decussatim ferri: seu nervos à dextra cerebri & dorsalis medulle se-
de pronatos, in sinistram corporis regionem distribuui, & contra asserant, apud me elegantis-
simum, & inter somnandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum signum
habetur. quum secundi paris nervorum ac dein tertij & quartij parum, dextri exortus à
sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs nervis nihil dicam:
idque pariter sileam qui uisoriae porcorum nervos subinde non continuos, sed perinde ac crurum
nervos, quasi è multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixiorem disce-
pationem sermo defleat, præcipue cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cere-
brum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

DE SECUNDO PARI NERVORVM
cerebri. Caput V.

CONIVGII secundi exortus, nequaquam ex infima mediaque quodam
modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, uel uisoriae pendet.
Dein præsentis coniugij nervi plurimum uisoriae crassitie cedunt, quam-
uis interim duritia eos superent, uisumque ab illis multum uariant. Paulo po-
sterius enim quam uisoriae, ex cerebri basis lateribus principium ducunt,
quod hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisoriae origo su-
mitur. Atque id merito accidit, siquidem secundi paris nervos musculis in-
ferèdus, duriores ipsis uisoriae esse oportuit. Proreperit enim nervus dexter (quod et de sinistro,
nisi peculiariter sermone quid addatur, in nervorum serie semper subaudiendum est) sub ce-
rebri basis latere ad foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune.
Quamprimum autem è calvaria excidit amplitudine, in ramos dissectus septem musculis o-
culo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

DE TERTIO PARI NERVORVM
cerebri. Caput VI.

TERTIVM par duplici radice utrinque principium sumit, una quidè cras-
siori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, altera autem lo-
ge tenuiori & duriori, et neque in ipso exortu, neque etiam in progressu, crassio-
ri radice commissa. Huius enim initium non modico in posteriora interval-
lo, ab illius exortu distat: adeo sanè, ut uerius graciliorem hanc radicem pe-
culiare par, quam tertij paris portionem, quis esse assereret. At quum omnes
Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanè obstitit
manitellioris doctrinæ studio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam posterioremque radicem
aggredi: prius tamen studiosos admonentem, in libro de Nervorum sectione (quem Galeni
libri uix fragmentum censuerim) parum rectè tertium par secundo mollius esse, tradi. Exoritur
itaque gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa initium du-
cere auspicatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrosum progrediens, duram cerebri me-
branam perforat, & secundo nervorum pari attensa cum ipso per commune foramen in ocu-
li sedem procidit, ilico in quatuor dissecta propages. quarum prima sursum in adipe oculo
rum musculis obducto excurrent, per peculiare foramen ad frontis cutem & musculosam
huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. Se-
cunda propago deorsum ducta, mox in foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousque in
anteriori superioris maxillæ sedem prolatur, ac multiplici serie dispensetur in musculos
superius labrum et nasi alam extorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum &
incisoriorum dentium gingivas. Tertia propago foramine etiam priuato utens, post caru-
culam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege-
nans

n 2 nerans

nerans tunicā, & ramulum exporrigens¹ tenui & membraneo musculo introsum nasi alam contrahenti.² Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per³ foramen seu scissuram potius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi conspicitur, ad internam sedem⁴ temporalis musculi contendit, tota in eum musculum absumenda.⁵ Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, antèr⁶ tamen, et penitus seu iuxta dextri & sinistri medium magis quam enarrata modo radix, principiū sumens, rectā deorsum tendit, foramen, quod ipsi & quarto neruorum pari huic radici proximo cælatur, perlābens, Hæc statim ab egressu⁷ propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuoluitur, duriorq; paulatim efficitur, ac⁸ binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorum seriem postea recensabo) in consortium admittens, ipsiq; unicus in temporalem musculum inferitur, ac in⁹ illum quoq; qui à iugali osse enatus priuatim *maior* seu manforius nobis dicitur, ramulos porrigit, deinde et¹⁰ musculis buccas mouentibus, ipsiq; demum faciei cuti in buccis etiam furculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc capreoli modo intortam exprompit, nonnihil deorsum magis descendens, furculum deriuat, qui antrosum ductus gingiuarum molarium dentium, ipsiq; adeo dentibus seriatim soboles distribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix decliuis ducta linguam contingat, ramum posteriori ex parte germinat utcunq; insignem, qui¹¹ musculo in ore delitescens & maxillam inferiorem attollenti infertur, inferioris maxillæ foramen adit, hic ubi is musculus ipsi inferitur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antrosum fertur, quousque sulci lateris dentium inferioris maxillæ radicibus¹² singulas soboles offerat, quorum beneficio dentes inter cætera hominis ossa, euidentius tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius¹³ portio per¹⁴ foramen in anteriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedis inferioris labri cōplures furculos deriuat. At¹⁵ maior portio crassioris tertij paris neruorum radicis, quando lingue basi committitur, cū alterius lateris neruo lingue tunicam efformat, aptum saporibus dignoscendis instrumentum. Deinde & exiguos quoq; furculos penitus in lingue substantiam dispensat. Horum enim & tunicæ lingue producendorum gratia, tertium par potissimum à rerum Opifice creatum arbitramur, atq; ut¹⁶ primum par uisus, quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriusq; neruus merito nuncupatur.

DE QUARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

proinde etiam palati tunica sensu hebetiori quàm lingue tunica donatur.

QUINTI NERVORVM CEREBRI PAR risseries. Caput VIII.

QUINTVM¹ par nonnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatū furculis inuicem mox ab ortu connexis principiū ducit, ex media propemodū dorsalis medullæ sede, eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionē pertinet, quæ hæc caluaria in ueribras labitur. Hoc quintum par uniuersum per² foramen fertur impense tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quousq; in cauitatem pertingat, auditus organo preparatam: ubi quintum par uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo dilatatas huius cauitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò propagines duos educit neruulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur. unus quidem per³ transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit⁴ uenulam in auditus organum excurrentem. Hic neruulus non procul ab egressu tertij paris⁵ ramo commiscetur, instar uitis capreoli inuoluto. Alter uerò neruulus per⁶ foramen repit impense arctum, & insigniter quoque tortuosum, & immixtum ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam

Anato.

Anatomicis cæcum appellatum. Neruulus iste transuersim supra¹ musculum ducitur, qui à iugali osse pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad anteriori usq; eius musculi latus antrosum prorepsit, dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buccæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo capreoliricu inflexo commisceri superius dicebam. Porro quemadmodum² iuxta tertij paris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iuxta quintum neruorum par interius paululum³ alia exoritur radix, quinti paris radici mul-⁴ to gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat, ac per⁵ proprium foramen sub secundi paris foramine exculptum, è caluaria procidens in⁶ temporalem musculum, illumq; digeritur qui in ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censetur. Hanc radicem cum sua coniuge licet peculiari coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui has radices prorsus ignorarunt) numerum perturbem, hos neruulos quinto pari ascribam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuioremq; tertij paris radicem tertio pari superius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum⁷ quinque neruorum pertinent propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educitur neruo. quinta autem is demum neruus est, quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut fors fert, tot neruorum soboles temporali musculo Natura exporrexerit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quam molles illi essent nerui quos à cerebro eduxit, summa mehercule providentia illos quantum licuit ex ossium contractu, itinerisq; longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non obuium est, quàm callide furculum instar capreoli inuolutum duriores effecit. quod is solus ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quod longo intervallo ossibus attendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput IX.

RELIQVORVM parium, quæ in caluariæ amplitudine principium ducunt, nullum æquè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam multas easdemq; uarias inferitur partes, atque¹ sextum cerebri neruorum coniugium, quod paulò inferius quinto parialiquot distinctis ac à se inuicē diremptis furculis initium sumit, qui mutuo mox ab initio cōmissi, unum efformant neruum, qui per² foramen caluariam egreditur, quod arteriæ soporalis³ minorem ramum, & grandiore internæ iugularis uenæ ramum, simul admittit. Neruus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes⁴ ramum diffundit, numerosa utcunq; serie in soboles digestum: quarum præcipuæ⁵ musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem sexti paris truncus, soporariæ arteriæ ac⁶ septimo pari coheret, & simul cum ipsis membræ næ interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pari⁷ assumens, illaq; se augens. Deinde sextum par quum hanc assciuit portionem, laryngis musculis⁸ ramulos transuersim exhibet. Sunt autem illi musculi⁹ duo securum imitanti laryngis cartilagini duntaxat proprii, qui ex stomacho gulæ uerò posteriori sede pronati, eius cartilaginis lateribus inferuntur. deinde¹⁰ duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & duo ex illis qui primam cartilaginem secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporali arteria & interna iugulari¹¹ cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox¹² insignem utcunq; propaginem ad primæ thoracis ueribræ latus, seu potius ad anteriorem primæ thoracis costæ radicis sedē deriuat, quæ sub membrana costas succingente, secundum costarum radices prorepens, à¹³ neruis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, furculos quosdam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adaucta furculis, septum transuersum prætergressa¹⁴ est, in cibi potusq; organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propaginem sexti paris neruus iuxta superiorem thoracis sedem¹⁵ ramulos¹⁶ musculo offert, à pectoris osse & clauicula ad mamillare capitis processum deducto, & capitis motibus subseruienti. Deinde &¹⁷ musculo qui os¹⁸ referens hinc à pectore accedit. Præterea & illi qui hinc ad infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perferuntur. Huiusmodi sanè uirorumq; sexti paris neruorum priusquam thoracis cauitatem subeant, series uisitur. quæ autem adhuc enarranda superest, mox atq; hic figuram contextui interiecerò, describetur.

n 3 QVAM

QVAMVIS nuda septem nervorum cerebri parium declinatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter nervos recurrentes (qui Græcis ἐναυδῶντες vocantur) exprimit, non abs re me factum arbitror, si peculiarem eorum tabulam unā cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quātum scilicet ad ipsorum seriem attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum nervorum adeo frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longè iucundissimus.

A Arteriæ magnæ ex sinistro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.

B Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.

C Arteriæ magnæ ramus oblique sursum ad primam sinistri lateris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrentis.

D Arteriæ magnæ portio iugulum petens.

E Arteria transversum in dextram manum procedens. Quas uero hæc & illa quam D insigniimus soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subiungenda, petas licebit.

F, F Soporalis dextri lateris arteria.

G, G Sinistra soporalis arteria. H Asperæ arteriæ caudex.

I, K Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primum ad pulmones funditur.

L Larynx, cuius musculorum, ut & linguae & ossis u referentis figuras, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.

M Glandula laryngis radici utriusque ad latus connata.

N Dexter sexti nervorum cerebri paris caudex.

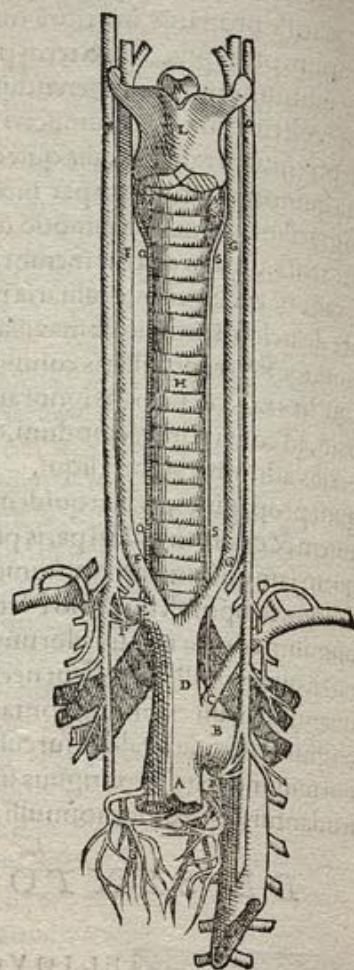
O Sinister sexti paris caudex.

P Dexter nervi ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axillæ, reuoluti, & in unum coeunt, res nervum, qui interdum unico constat ramulo.

Q, Q Dexter nervus recurrentis.

R Sinistri sexti paris caudicis furculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.

S, S Sinister nervus recurrentis, qui etiam nonnunquam unico incipit furculo. Reliquæ sexti paris nervorum propaggines in nuda cerebri nervorum tabula spectanda sunt.

Dexter nervus recurrentis.

Quum itaq; dexter sexti paris nervus thoracis cavitatem ingressus est, atq; inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere modo tres, modo duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos reuersiu dextri lateris nervum constituentes. Ramuli enim isti ad arteriam quæ in dextrā alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coeunt, nervumq; unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primum enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus coflatur nervus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipsi adnexus ad dextrum usque laryngis latus properat glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hic in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Illico autem atque nervus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uero illi sint, posteaquam sinistram recurrentem nervum sermone ad sinistram laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris nervus iam in thoracis cavitatem ingressus, arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quod ea oblique sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transversum, in alam contendat. Haudquaquam enim æque tuta ad obliquum atq; transversum, chordæ alio cuius reflexus perficitur, imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit,

Sinister nervus recurrentis.

dit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister nervus tantisper uersus cordis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat truncum, qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hic mox tres, aut etiam pauciores à nervo educuntur furculi, qui ad arteriæ truncum, quæ is ad spinam deflectitur reuoluti, inuicem ununtur, sinistramq; recurrentem nervum constituunt. qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri attenditur: ac cum primum laryngem contingit, non minus quam dexter nervus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capita habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris, quatuor, secundæ cartilagini tertiam necentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atque in latera ducitur, & laryngis lingula adaperitur. Præterea duo tertiæ cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes uis spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguae musculi, ab ossis u referentur capita, atq; deorsum necessariò mouendū corpus attracturi erant, necessum quoq; esse credimus, ut animalis spiritus ab inferioribus partibus sursum quodāmodo ipsis duceretur. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum nervorum conuolutione molitus fuerit, & si ex ipsa dissectione, & succincta hac nervorum distributionis narratione, & illa quæ antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galenum, qui hos nervorum inflexus omnium primum ab ipso inuentos merito gloriatur, adeundum hortor. Qui in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisq; attentam requirit mentem, quam si Eleusinia & Samothracia, uel aliam quancūq; celebrationē diuinā, æquis auribus astans, intentusq; ijs quæ sunt dicuntur quæ à sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationē inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neque minus ostendere incredibilem sapientiam & prouidentiam uirtutemque omnium conditoris Dei.

Porrò sexti paris nervi postquam reuersiuos exprompsere, ac iam cordis basim spectant, ramulos notatu dignæ crassitudinis in pulmonū tunicam & membræ cordis inuolucrum dispergunt. Item à ramulis sinistram cordis inuolucrum sedem implanctibus, atque à sinistro sexti paris nervo depromptis, furculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id sinistro lateri arterialis uenæ unitur. Atque hic furculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrantibus obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur, et ad sinistram ipsius latus uersus posteriora tamen magis exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorum modo gracillimas consumptus, ac cordis basis superficiei uix proprius. Quæ autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad sexti libri calcem sedulo exequar, ibidem cordis ipsiq; subministrantium organorum sectionem pertractaturus. Cæterum quod ex nervi sexti paris reliquum est, deorsum ad stomachum deferatur: ac dexter quidem dextro ipsius attenditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uerò atque hinerui stomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, singuli in binos partiuntur ramos, adeo oblique secundum stomachum conuolutos, ut dextri nervi rami sinistram ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atque ita quatuor præsentis rami septem transversum unā cum stomacho permeant, nullos prorsus in transgressu septo furculos offerentes. Verum sparsa admodum serie superius uentriculi os ambiunt, contexuntq; ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant, propago utcunque insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundum ipsius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progressu anteriori posterioriq; uentriculi sedibus soboles qualdam diffundens.

Quum uerò illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ in strata in iecoris cauum properat, ibidem in iecoris membranam tunicam ueabsumenta. Dexter nervi sexti paris ramus, quem ante recurrentium nervorum principia costarum radicibus sub tunica costas succingente exporrigi, aliorumq; nervorum per costarum interualla excurrentium cōgressu

Reuersiu nervi cursum.

Reliquæ sexti paris in thoracis amplitudine series.

Sexti paris series in uentriculi organa.

augeri docuimus, simulatque septum transversum unā cum grādi arteria prætergressus est, pro-
pagines diffundere incipit, ac primam quidem inferiori membranæ omenti offert transuer-
sim iecoris cauum aduentem. Propago hæc in ipso ductu inferiori membranæ omenti ra-
mum exhibet, qui deorsum tensus, atque in furculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in
dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranæ tanquam ad mēen-
terium committitur. Deinde alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni ini-
tio deducitur adeo gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc longē crassior superiori
membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi ventriculi perreptans, multas sobo-
les uentriculo & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc su-
perest, iecoris cauo & bilis uesiculæ furculos præbet. Secundam uerō propaginem sextipa-
ris ramus dextri lateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem & pinguem membra-
nam ipsi obductam digerit. Terciam porro dictis iam grandiore diffundit ad dextram me-
senterij sedem, & in intestina mesenterio hic connata spargendam. Quod autem eius rami re-
liquum est, subinde in uesicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte cessat. Vesicae
nim & uterus quoque suos nervos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutuuntur. Ad
eundem ferè modum sinistri sexti paris nerui ramus costarum exporrectus radicibus digeri-
tur. Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur transuersim in lienis cauum por-
recta, quæ in progressu anteaquam lienem contingit, duos diffundit furculos in humiliorē
omenti membranā, & colum intestinum quā uentriculo hic adtenetur, dispersos. Deinde
aliā sobolem emittit illis furculis crassiorē, quæ sinistram fundi ventriculi sedem perre-
ptans, uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti (quæ etiam soboles ipsa suffulcitur) per
multa germina deriuat. Mox quoque à propaginibus lienis cauo se inferentibus, exiles ra-
muli sinistram uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem pe-
tentibus uasis huc reflecti, antea diximus. Secundam propaginem ramus ille sinistris expor-
rectus costis, mesenterio & sui lateris intestinis offert, & post hanc tertiam sinistram reni exhi-
bet, ac demum ipsius reliquo sinistram uesicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur.
A' propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum seminalibus uenis & arterijs furcu-
los ad testes usq; deductos animaduerti, atq; hæc sexti paris neruorum cerebri est series.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM
cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri⁷ septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus
durius est, sic quoq; ex duriori enascitur principio. incipit enim aliquot
inuicem distantibus furculis, à dorsali medulla, ubi modò caluariam est
egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius furculis in unum
coëuntibus, per foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulat
que uerò septimum id par caluariam superauit, sexto coheret pari, &
propagines aliquot dispensat musculis qui à processibus stylium ini-
tantibus principium ducunt. ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi v re-
ferenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguæ proprius.
Septimum par hinc ad linguæ usque radicem descendens, in plures diducitur soboles, quæ
in linguæ musculos, & ossis v referentis, & in omnes laryngis musculos superius non con-
numeratos implicantur, eorumque musculorum motibus præfunt. Verum præter illas so-
boles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari neruorum cerebri ad linguæ
radicem inibi offert, sextum par illa portione adaugens.

PRIMA

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER IIII
PRIMA TRIUM FIGVRARVM QVAE
SVBSEOVENTIBVS CAPITIBVS
communes habentur.

PRÆSENS figura duabus modò consequenti-
bus tabulis, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nu-
dam seriem ostendunt, potissimum subseruit. Hæc namque so-
la dorsalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea sede
quæ est cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius us-
que finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem deli-
neatur.

A Dorsalis medullæ initium est cerebri basi pronatum.

B Hæc sede dorsalis medullæ non amplius simplex deorsum du-
citur, uerum imaginem refert multorum funiculorum, qui si-
mul commisti recta tenduntur.

C His characteribus neruorum radices notantur, à dor-
sali medulla priusquam è caluaria labatur prodeuntium. Sunt
autem radices hæc eorum cerebri parium, quæ singulis chara-
cteribus indicantur.

D, 7 A B ad D in sinistro latere, & ad 7 in dextro latere dor-
sali medullæ pars cervicis uertebri contenta, et septem quo-
que eius partis parium radices insigniuntur.

E, 19 A D ad E in sinistro latere, & a 7 ad 19 in dextro, dor-
sali medullæ pars ostenditur, thoracis uertebri complexa.
Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indi-
cantur.

F, 14 A B ad F in sinistro latere, & a 19 ad 23 in dextro us-
que dorsalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uerte-
bras, à qua quinq; parium radices principium ducunt.

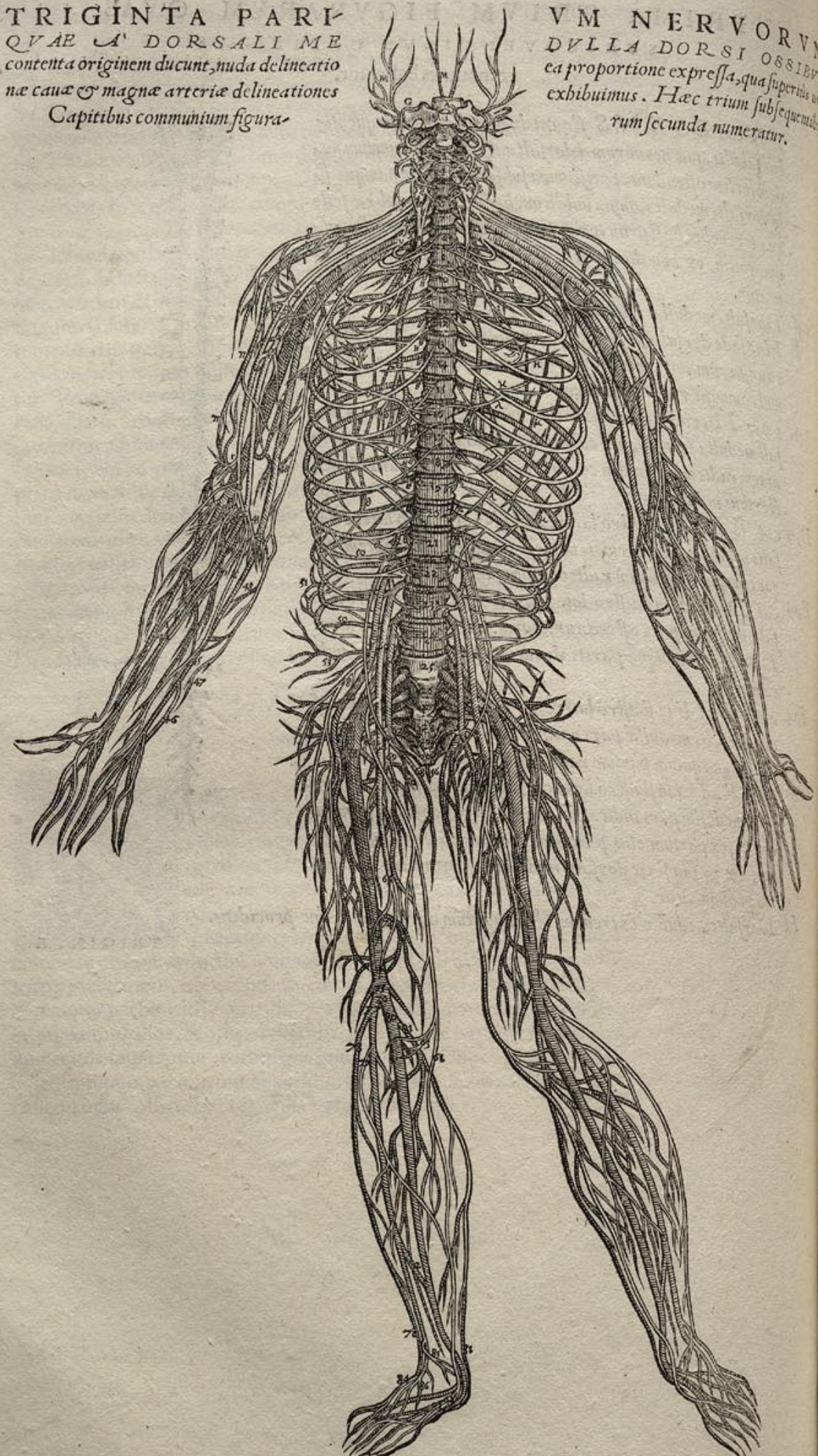
G, 30 A B ad G in sinistro latere, & a 24 ad 30, in dextro dor-
sali medullæ pars indicatur, senis sacri ossis ossibus conten-
ta, & sex parium eius partis radices, adeo ut 7, & 19, &
24, & 30 sua serie dorsalis medullæ neruorum triginta pa-
ria proponantur.

H Dorsalis medullæ extremum inconiugatum ab ossis sacri sine procidens.

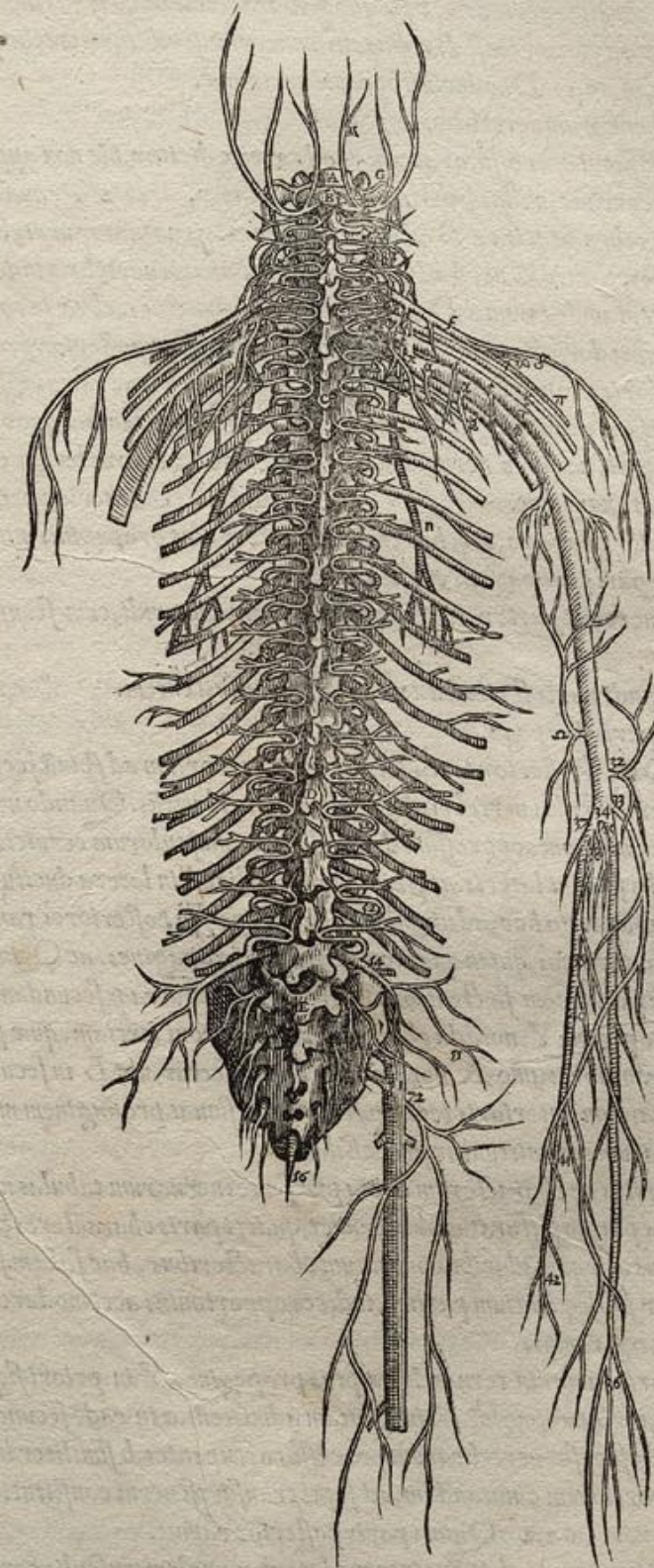
TRIGINTA

TRIGINTA PARI-
QVAE A DORSALI ME-
contenta originem ducunt, nuda delineatio
ne cauae & magnae arteriae delineationes
Capitibus communium figura

VM NERVORVM
DVLLA DORSI OSSIBVS
ea proportionem expressa, qua superius ex-
exhibuimus. Haec trium subsequen-
rum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SUBSEQUENTI-
BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI
cōtextum posteriori facie ita commonstrat, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis
subijcit. Dein inuierſa dorsalis medullae neruorum series hac figura depingitur, quae superiori
figura minus oculis subiaceret, et cui characteres nō satis cōmodè illic ascribi potueret. Ceterū
in utriusq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorſiſibus repositā sinximus, ut neruo-
rum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam dor-
salis medullae ossibus libera effigiem proposuimus.

CHARAC

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRLMITUR figurarum Index.

QVONIAM praesens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utriusque communes, alij peculiare sunt, non inopportune has notas 1, 2 pro characterum ratione illis subscribam. et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessurum arbitror.

- A 1, 2 Dorsalis medullae sedes, qua primum uertebras ingreditur.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1 Septem ceruicis uertebræ. His quoque characteribus dorsalis medullae nervorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.
 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1 Duodecim thoracis uertebræ.
 20, 21, 22, 23, 24, 1 Quinque lumborum uertebræ.
 25, 26, 27, 28, 29, 30, 1 Sex sacri ossis ossa. os autem quod coccyx dicitur, hic non appropinquamus, quia spinalem medullam non continet, nullusque nervus ab ipso elabitur. B 2 Prima ceruicis uertebræ.
 C 2 Prima thoracis uertebræ. atque ita a B ad C septem ceruicis notantur uertebræ.
 D 2 Prima lumborum uertebræ. a C uero ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.
 E 2 Principium ossis sacri, unde etiam a D ad F quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.
 F 2 Primi paris nervorum dorsalis medullae iam in uertebris posite posterior propago.
 G 1, 2 Posterioris primi paris propaginis series. notatur autem præcipue ramus ipsius transuersum primæ uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Capitulo contextus serie explicabimus, ne forte nervorum dorsalis medullae characterum explicatio aliquoquin proluxa, in immensum excreseat. H 1 Anterior primi paris propago.
 I 2 Secundi paris posterior propago, atque hoc etiâ characterem eius propaginis minor ramus insigni.
 K 2 Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.
 L 2 Commixtio coitus uel tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.
 M, M 1, 2 Crassioris secundi paris series ad uerticis & occipitij cutem.
 N 1 Anterior secundi paris propago.
 3, 1 Tertij par. O 1, 2 Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinam secundæ ceruicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uero spinâ contingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dextri lateris musculorum ceruicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris, atque hinc rursus oblique in latera ducitur. Hinc sanè duellum omnium parium a tertio hoc, ad uigesimum quartum usque, posteriores rami imitantur.
 P 1 Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in priori figura primam indicat musculus ceruicem flectentibus insertam. R in utraque secundam propaginem, quæ cum quarti paris propagine Y notanda cõgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi S. paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsimus. T in utriusque quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculus inserta, qui transuersis uertebrarum committuntur processibus.
 4, 1 Quartum par. Veritus ne characterum copia præsentis nervorum tabulas nequiquam profecto casu partas, nec alijs plagio suffuratas obliteraret, quarti paris characterem in sinistram latem reieci, ut dextrum latus alioquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsius quinti paris & subsequentium parium indices opportuni accõmodarentur.
 V 1, 2 Posterior quarti paris ramus.
 X 1, 2 Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, prima propago, tertij paris propaginem R insignitam admittens. a in eadẽ secunda propago in musculos dispersa, transuersos uertebrarum processus occupantes. b similiter in priori tertia propago, quinti paris portionem e notandam, ad septem transuersi nervi constitutionem accedens.
 5, 1 Quintum par. c 1, 2 Quinti paris posterior ramus.
 d 1, 2 Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculus ceruicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem e est conspicuus.
 e 1 Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens portionem septem transuersi nervi.
 f 1, 2 Anterioris

- Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occultata ad summum perreptat humerum. Characteres illi in secunda hoc modo r, s conspicui, huius propaginis soboles notant, musculus scapulam attollentibus oblatas.
 g 1, 2 Propaginis f notata ramus in cutem exporrectus, quæ summum integit humerum, & musculum quo brachium attollitur.
 h 1, 2 Propaginis f notata ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ a clauicula & summo humero, quæ is clauicula articulatur, principium ducit.
 i 1, 2 Propaginis quam f insigniuimus ramus, brachium attollentis musculi parti insertus, quæ a scapulae spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij nervorum notis π & π in utraque figura indicabitur.
 6, 1 Sextum par. k 2 Posterior sexti paris ramus.
 l, m Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim, num scilicet in apponendis characteribus eos præterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an uero appositos sculptor non expenderit. Vtunque sit, ad sinistram latem e, tuo marce adscribes l, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uero accommodabitur illi surculo, quem a sexto pari uersus n, hoc est septi nervum, deduci conspicias. Atque id figura hic inserta monitus, multo præstiteris facilius, quam ego, delineationem forte iutiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac prælo subiicienda tabula l & m cæteris characteribus adijcere possem.
 n, 1, 2 Septem transuersi nervi ex tribus surculis b, e & m conflatus. Quod uero utriusque lateris nervus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc sit, quod intersepientes thoracem membranae propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.
 o, 1 Septem transuersi nervi in septem series.
 p 2 Sexti paris ramus cauiam scapulae sedem petens, & uarijs oblatus musculus.
 q 1, 2 Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.
 7, 1 Septimum par.
 r 2 Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.
 s 1 Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui nervos in brachium deducit.
 t, 1, 2 Propagines sunt septimi paris, seu potius nervi brachium petentis tertij, ac r notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium mouentes accedunt.
 8, 1 Octauum par, seu parium dorsalis medullae in thoracis uertebris repositæ primum.
 u 2 Posterior octauum paris ramus.
 x 1, 2 Octauum paris congressus cum septimo pari, a quo in brachium aliqui exporriguntur nervi.
 y 1 Octauum paris propago secundum superiorem primæ thoracis costæ sedem ad pectoris usque summum properepens.
 z, 1, 2 Surculi octauum paris, seu potius quarti brachium adeuntis nervi, qui in huius sedis musculos diffunduntur. 9, 1 Nonum par. β 2 Posterior noni paris ramus.
 a 1 Ne y uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum A insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primæ costæ exporrectam.
 β 1 Propaginis A insignita surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verum huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.
 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1 Paria nervorum a nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potissimum ad costarum intervalla est series.
 11, 1 Surculi intercostalium nervorum sexti paris nervorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrigitur.
 12, 1 In dextro prioris figuræ latere rami notatur, ab intercostalibus nervis in musculos uaria serie excurrentes, qui thoraci insternuntur. Verum in sinistro latere paulo expressius eiusmodi ramos insigniui. Nam λ & λ ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium pectori adducentis, cuius fibræ deorsum oblique, ut & præsentis rami, porriguntur. & uero & λ rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrentes, ac oblique sursum reflexi. Porro λ & λ rami ostenduntur, oblique descendenti abdominis musculo exporrecti. μ & μ rami insinuantur in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora ducitur. At
 o eiusmodi

eiusmodi uarij spectatuzq; incundissimi ramulorum ductus & inflexus ex ipsa potius sectione, quam hinc ubi omnes delineari nequeunt, obseruandi ueniunt.

v.1 In dextero latere v. ponitur, indicaturum nerui sobolem papillæ clargitam.

o.1 Ramuli à decimo octauo parti & decimonono, principii accedentes musculi femur mouētū sexti.
 π.1 Primus neruus brachium accedens, qui in externæ brachij sedis cutē digeritur. Verū in utraq; figura p. secundus brachium subingrediens neruus erit, & tertius, & quartus, & quintus, & sextus.

g.1,2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus satis tribuens, grāciliorē quam oportuit expressi, secus quam in figura huius libri calci insuta.

s.1 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubiti flexentium musculi digeruntur.

t.1,2 Tertius brachium accedens neruus. Quod uero secundus & tertius neruus paulo magis quam natura se habent in brachij exteriora delineati sunt, in hoc factum putato, ut nerui inuicē in pictura magis quam natura distantes, omnia ad amussim oculis subijciant.

u.1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & cum qui brachium sursum ducit.

φ.1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, musculi cubiti flexentium posterioris.

χ.1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.

ψ.1 Hic congressus tertij nerui portionis cum secundo notatur, uerū iam sepius obseruauimus tertium neruum à secundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quæ huius libri calci adhibetur.

ω.1 Secundus neruus post congressum ipsius portionis cum tertio neruo deorsum prorepens.

Γ.1 Secundi nerui surculus capiti exporrectus oblongi, & radium in prouum ducentis musculi.

Δ.1 Nerui secundi ramus secundum radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humilior Δ reponitur.

Θ.1 Nerui secundi ramus, iam dicto ac Δ insignito crassior, qui mox in duas propagines, Λ nimirum & Ξ diuiditur.

Λ.1 Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundum internum latus repens musculi oblongi, & radium in prouum ducentis.

Ξ.1 Rami Θ insigniuit inferior propago.

Π.Σ.1 Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, secundum internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.

Φ.1,2 Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines etiam si accuratè in utraque delineatæ sint figura, posteriori tamen duntaxat characteres adhibebitur sum, ne prior figura plus satis hic obfussetur.

Υ.2 Quartus nerui propagines musculis interdum extendentibus diffuse.

Ω.2 Quartus nerui ramus in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.

ζ.2 Quartus nerui propago cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obductam.

η.2 Quartus nerui soboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.

θ.2 Diuisio quarti nerui, quæ iam externo humeri tuberculo insidet.

ι.2 Elatior dictæ modò diuisionis ramus.

κ.2 Elatioris rami ζ notati, in exteriorē pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.

λ.2 Demissior ramus diuisionis ζ indicatæ, qui ulnæ exporrigitur.

μ.2 Propagines commons trantur demissioris rami ζ insigniti, quæ musculis inseruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.

39, 40, 41. 2 His notis propagines notatur demissioris illius rami qui ulnæ exporrigitur, quas offert triū musculorum initijs, ab externa ulnæ regione secundum ipsius longitudinem pronatis.

42.2 Rami illius ulnæ exporrecti, ac 37 insigniti finis, ac surculi, quos articulo brachialis cum cubito præbet.

* 1,2 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.1 Tertij & quinti brachii accedentiu neruorum series, in musculis internæ cubiti sedē occupantes.

44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac postmodum in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.

45.1 Quinti nerui ramus ulnæ attensus, & propagines deriuans internæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.1 Rami

Rami illius qui ulnæ attenditur, ac 45 insignitur, propago externæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.

46.1 Sextus in brachium pertinens neruus.

47.1 Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.

48.1 Surculi passim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.

49, 50, 22, 23, 24.1 Quinq; paria neruorum è lumborum uertebri egredientium.

49, 50.1 A uigesimo pari principium ducens ramus, cum feminali arteria ad testem exporrectus.

50, 51.1 Series neruorum per abdominis musculos.

51.1 Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsum humiliora ducitur.

52, 53.2 Posteriores rami neruorum è lumborum uertebri procedentium. Porro ramuli qui in priori figura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsum partem flexentibus offeruntur.

55, 56, 27, 28, 29, 30.1 Sex sacri osis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesicæ & uteri quoq; ceruicibus implicantur, amq; musculos pariter accedunt.

57.1 Primi paris osis sacri, seu uigesimi quinti paris propago, internæ ilium osis sedi, ipsiq; adeo abdominis musculis hinc ab ilium osse procedentibus exporrecta.

58.2 Vigesimi quinti paris propago, gibbum osis ilium accedens, & musculis inibi cluniumq; cuti ramus offerens. Huc & à subsequentibus paribus ramuli pertinent.

59.2 Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis offertur.

60, 61.2 Dorsalis medullæ terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.

62.1 Primus femur subiens neruus.

63.1 Primi femoris cruris uel nerui ramus cutem accedens.

64.1 Primi cruris nerui portio musculis implicita.

65.1 Secundus in cruris prorepens neruus.

66.1 Secundi cruris nerui ramus, secundum internam femoris & tibiæ sedem ad summum usq; pedem sub cute prorepens.

67.1 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.

68.1 Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles cuti anteriorem genu sedem ambiēti digestæ.

69.1 Secundi cruris petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.

70.1 Portio illius quam 64 notauimus ramus facile primarius, ac quinto femur mouētū insertus musculo.

71.1 Tertius in femur pertinens neruus.

72.1 Tertij cruris petentis nerui soboles, in musculis digestæ, pubis osis foramen occupantes.

73.1 Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.

74.1 Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.

75.1 Præcipua modò dictæ portionis soboles musculo distributa tibiæ mouentium secundo.

76.1, 2 Quartus, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.

77.1, 2 Quartus nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.

78.1 Quartus nerui soboles in musculorum capita depromptæ, quorum origo à coxendicis osis appen dice pendet.

79.1 Quartus nerui ramus, primum quarti tibiæ mouentis musculi portio à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrent, quæ inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.

80.1 Rami quarti cruris petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorū, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.

81.1 Quartus nerui in duos crassitie impares ramos diuiso, quam inter humiliora femoris molitur capita.

82.1 Gracilior ac exterior dictæ modò diuisionis truncus.

82 Exterioris

- 78.78.1 Exterioris trunci propago, cutem subiens externa tibia sed obducta.
 79.1 Exterioris trunci propago cuti subtenfa, anteriorem tibia sedem ambiens.
 80.1 Interior crassiorq; truncus magnae quarti nerui diuisionis.
 81.81.1 Interioris trunci propago cuti tibiam posteriùs integenti subtrata.
 82.1 Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.
 83.1 Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.
 84.1 Portio rami 78 notati, pedis superiora accedens.
 85.1 Portio interioris trunci, quae cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obductae, quo talus tibiae articulatur.
 86.1 Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq; truncorum series subinde uariet, in ipso decimiseptimi Capitis contextu sum explicaturus. Praeter figuras, quarum modò indices expressi, subsequentibus Capitibus mire ea confert, quae praesenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & forte etiam uerorem ipsam delineauit, non ab re me facit duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.

DE DORSALI MEDULLA ET NERVO
 rum ab ipsa procedentium numero. Caput XI.

Dorsalis me-
 dulla ab ossi
 medulla diffe-
 rentia.

DORSALIS medulla neruorum modo substantiae cerebri à qua originē sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq; tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impenfe humida, propemodumq; fluxili, siquidem hanc, & praecipue ipsius substantiam molliorem pinguedini, uel adipi assimilēs licet in ossium sinibus nutriendi humectandiq; gratia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neq; durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam praesens medulla nec cerebri, aut dorsalis in uolucris obtegatur, nec praeterea ipsi adeo dignae notatu arteriae ac uenae obtinentur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullae similis est, neq; ulla illi cum sensus organis aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicat. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum alterum subsequeretur. aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à neruis sextiparis neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrario, tristantiumque sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verum si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideae luteae uel responderet statuae. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihil pendens. Nam non solum gracilem neruum, ut qui rumpi confringi que possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerum ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. Haec enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplaeq; enascentes instar caudicis in progressu uarie discinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, furculos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsis à principio oblatam communicent. Vnde etiam satis fuit dorsalem medullam uelut fluiuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrarj uectores germinare, uti modò rerum Opifex probè est molitus. Ceterum quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positae censetur, hanc quoq; oportebat similiter ac cerebrum duro & ferendis iniurijs pertinaci munimēto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uerò id sit, in primo libro, dum dorsi uertebrarum structurā prosequeretur, abundè dictum est. Praeterea durae etiam membranae dorsalem medullam amplexantur, ijs omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant. Crassam enim seu duram cerebri membranā à tenui in caluaria distare, gratia distentionis contractionisq; ualorum tenuis membranae, & ipsius adeo cerebri, in septimo libro declarabitur. In uertebrarū autem sinibus, ubi membranae dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranae pugnant: ac eo praeterea, quod tertium quoddam inuo-

Dorsalis qui
 munienda.

Ossibus.
 Membranis
 inuolucris.

inuo-
 lucrum egregie ualidum neruumque duabus illis quae dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circundatur. Neque profecto in casum haec molitur Natura: quippe quum dorsalis medulla quaedam cum cerebro obtineat communia, quaedam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porro communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uerò, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum inter immobilis ossis comprehendit, non moueri uerò dorsalem medullam uertebris quae mouentur inclusam. Merito itaque ipsi pari ratione, duae membranae, dura nimirum & tenuis, circumuoluuntur: una quidem praecipue, ut colligeret simul uasa quae in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcumque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circumdatis ossibus muniatur, ipsa quae etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambient, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quae aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Ceterum quoniam cerebrum tenuisq; membranae uasa pulsant crassam membranā, tanto intervallo à tenui membrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsi dum dilatantur, suscipiendis fat sit. Quoniam uerò dorsalis medulla non pulsatur, neque distenditur, utraque quae membranae simul coeunt coalescuntq; ne minimum quidem mutuo distat. Porro quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus adfit, in uertebris uerò motus sit uariis, dorsali medullae tertium id inuolucrum, cuius paulo antè meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id quae etiam dorsali medulla ne cessario flexa tensa que, haec promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (uti & cerebri sedes, à qua principium ducit, unica simplex que est) iuste à Natura factam esse, neminem latere arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod quae dorsalis medulla ualidior per uertebras simplex, quam gemina prorepat. Quam uerò sit Galeni ratio uana, quae cerebellum simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quamquam saepe & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferius nonnihil, simplex ac indiuisa mollis que adhuc dorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. Quum uerò thoracis medulla perrepsit, ut duris ac motui potissimum feruentibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profecto quam si firequentes multas que tenuissimas chordulas simul recta tensas membranae cuiusdam illigares, ac deinde per singula foramina per quae nerui prosiliunt, unam atq; alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantisper distribuere, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullae fini respondens. Ad eum nanque modum dorsalis medulla in neruos absumitur, qui per foramina in uertebris excelsa elabuntur. Quanto autem artificio haec concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uerò in sequentibus Capitibus recensere conabor. Ceterum nerui, quos dorsalis medulla per uertebras ducta, ac paulatim in progressu grauelescens distribuit, resectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enumerantur, modò triginta, modò uiginti noue complexi paribus. A dorsali enim medullae sede septem ceruicis contenta uertebris, septena exiliunt paria. A medullae autem sede per thoracis uerbas, duodena dependent paria: à quinis autem lumborum uertebris, quinae ab ossis sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo gemina dici possint, quum nerui utrinque antrosum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uerò medullae terminus ex ossis sacro procedens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat: quanquam aliquando illum iam ex sacro ossis decidit in tres impenfe breues furculos diffundi uiderim, tunc sacro ossis quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullae parium frequentia quod differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus formari arbitratu est, nullumque aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quam aliorum Anatomicorum placitis, dum illos libros nobis tradidit, anxie institerit, quam que inuicem consona nobis scriptare liquerit.

Quae dorsalis
 cum cerebro
 habeat commu-
 nias, quae se-
 bi peculiaris.

Dorsalis cur
 unica.

Li. 8. de V. sa
 partium.

Vbi dorsalis
 uelut è multis
 funiculis con-
 pigitur.

Quorū neruo-
 rum paria à
 dorsali disce-
 duntur.

MOD O haecenus memoria non exciderit primae ceruicis uertebrae cum occipitis osse, & secundae item uertebrae cum prima superius tradita articulationis species, merito in praesentia Naturae prouidentiam sedulo admiraberis, quae primo ceruicis pari, & secundo, non ceterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrae articulationibus impedita, uia insculpsit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata

lit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uero posteriori exporrigens. Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinne uia praepararetur, Natura in primo uertebrae eminētiore sede ad radicē posterioremq; regionē ipsius cum capite articulationis sinum caelauit, atq; hūc etiā occipitis ossi sinum insculpsit foramen effecit primae ceruicis uertebrae, ipsiq; occipitis ossi comune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebrae (uti in canibus, quibus grādiōr est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id arcū esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumq; in musculos duntaxat distribuit, qui a prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, & eos qui ab occipitis osse in transversos eius uertebrae processus implantantur: aut ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorum caput mouentiū parium musculos, praefens propago spargitur, ac dextra quidem serie semper, nisi aliud addidero, subaudi uelim. Ceterum ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine surculus etiā deducitur in principium musculi a transuerso primae ceruicis uertebrae, & aliquot subsequentiū uertebrae principium fumentis ac scapulam sursum attrahentis. Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quā gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullae regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebrae & occipitis os, iuxta latus teretis ligamenti secundae uertebrae processum (quem denti assimilamus, occipitio colligantis. Haec propago uti gracillima est, ita etiam primum par recēsentur. Secundum

Quam uiam
Natura pri-
mo parauerit
pari.

Secundi pa-
ris egressus
series.

neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequentiū parium modo pronasce nequit, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrae offendendum, aut quod si foramen inibi uertebrae esset insinuatum, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrae noxam fugiens, secundū par ut frequentius, binis exortibus seu propaginibus exoriri operae precium putauit, ac posteriorē propaginem, quae anteriori longē est crassior (quamquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundae uertebrae processus, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimū tutissimūq; iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Praefens propago quum utriusq; primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoq; diuiditur ramos. Simulatq; enim prodijt, in duos crassitie impares discinditur, ac crassior a prioribus quodāmodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinā nimirū secundae uertebrae lateribus, uersus spinā medium, ubi mutus est utriusq; lateris musculorū posteriorem ceruicis regionē occupantiū congressus. Ramus iste tertij paris sobole huc exporrecta eoauctus, ac ex dictorū iam musculorū medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quae circa aures, quā quae post aures ad uerticis usque summum habetur, furculos spargit. Huius rami progressus accuratē propter subsequentiū parium seriem uenit perpendendus. Ab illis enim paribus ramis a uertebrae lateribus ad ipsarum spinas pertingit, & hinc rectā extrorsum per mutuum musculorum utriusq; lateris cōgressum, & rursus hinc a spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsiq; medio antorsum seu uersus corporis latera ascendunt, & in musculos digeruntur a spinarum apicibus principiū ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Ceterum posterioris secundae paris propaginis minor ramus in proximorum musculorum principia diuicatur. sunt autem illi tertij & sexti paris musculi, eorum quos capitis motibus praeflexi diximus. Anterior secundae paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullae sede originem mutuatur, atque inter secundam & primam elabitur uertebrae ad latus radicis, eius secundae uertebrae processus, quem denti comparamus. Digeritur autem haec propago mox in musculos anteriori ceruicis uertebrae sedi adnatos, qui primum par musculorū dorsī motus autorum constituunt. Tertium

neruorum a dorsali medulla prodeuntium par ex communi foramine secundae ceruicis uertebrae & tertiae procidit, mox ab egressu in duos discis sumamos. Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicis extēdentes, qui dorsum mouentiū septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentiū secundum par occultatus, ad secundae uertebrae spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantiū concursu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera, musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur. Anterior autē tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac prima musculos dorsum mouentiū primum ac secundum implicat. Secunda propago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuiusdam ipsius surculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumptio. Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundae paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congreditur, unā cum illo (ut prius dictum est) dispergenda. Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in musculos digeritur, qui transuersis uertebrae processus processibus connati, ceruicem in latera mouent, & eum pariter qui a transuersis uertebrae ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit. Quartum ceruicis neruorum par ē communi tertiae & quartae uertebrae foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos. Posterior aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiae ceruicis uertebrae spinam contendit, in progressu illis quibus intertextitur musculis, furculos diffundens. Quādo autē spinam contingit, per mutuum elabitur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantiū, atq; hinc in latū membraneūq; digeritur musculum buccarū motus autē praecipit. Anterior autē quartij paris ramus, ternas educit propagines, ac unā promit, cui tertij paris propago commiscetur, quaeq; in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. Secundam uero propaginem in musculos distribuit uertebrae lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, acis qui a transuersis colli uertebrae processibus principium ducens, scapulam sursum allicit. Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuis fertur, cum quinti paris sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris propagine septi transuersi nerui constitutura. Quinto pari, quod praedictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam praebet: ipsum uero similiter atq; quartum in duos discinditur ramos, ac posteriorē ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quartij paris ramum digeri diximus. At prior anterior uel quinti paris ramus, primum sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus, dein grandiorē depromit, qui deorsum repens ramulos utriusq; uicini paris, quartij nimirū & sexti excipit, & illis adactus, neruum septi transuersi efformat, qui praecipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quartij paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uero & septimi paris surculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quartij paris soboles ipsi nulla offertur. Atq; haec sanē regio admodum industrie septo transuersi neruos elargitur. Variat enim id a ceteris musculis non figura solum, uerū & functione. Orbicularis enim formae (uti in secundo recensimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius a quo fibrae dependent, non ut quispiā arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarū cartilaginibus, aut uertebrae corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quae neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibras illis motum largiuituros, eo prorere ab alto operae precium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex aequo diffunderent. Si uero Natura neruos septi partibus, quae pectoris ossi, costis & uertebrae conascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quū neruos in musculorum initia potius quā fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos a ceruicis uertebrae mutatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac igitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perreptantes. Ne uero in progressu periditarentur, eos interserpentibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans. Neq; profecto minorem cōditoris industriam arguit, id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atq; in musculū praecipue inseritur, cuius auxilio brachii attollimus. Hic enim quia ingens graueq; membrū impensē sursum attollere debebat, fortis ualidoq; indigebat neruo, quem Natura ipsi securissimē a commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione ramulos quosdam porrigēs musculis scapulam attollentibus, primum ab externo huius portione laterē nerui deriuat, qui foras emergens, atq; in multas scissas soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulae ceruici appropinquat, in duos magnitudine

Tertij paris
series.

Quarti paris
series.

Quinti paris
series.

Septi trans-
uersi nerui
constitutio.

Reliquum autē
terioris rami
quinti paris.

gnitudine impares partitur ramos. Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum clauicula connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit sulculum, nisi interdum extreme gracilem, aliquotque humeraria uena concomitatum. Posterior uero eius quinti paris portio, quam in profundo reconditæ decliuem ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquam gracilem exprompsit ramulum musculo hinc à scapula sursum ad os referens proficiscenti, insidet foramini instar semicirculi in scapulæ elatiori costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoque & tenui anteria concomitatus, mox propaginem diffundit musculo sinum occupanti, quem inter scapulæ spinam & elatorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulæ spina & summo humero pronatam. Verum hic ramus in præsentem musculum non totus exhauritur, sed furculo quopiam cutem brachij externæ sedi obductam adit, quem secundum exterius latus insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria & à succedentibus nervorum paribus seu nervis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes, nervi transmittuntur, qui omnes intimis musculorum sedibus potissimum inferuntur. Cæterum nunc tempestiuum est, sexti & septimi parium serie sermoni subijcere. Sextus par sub quinta uertebra excidens, eadem ceteris paribus serie ad ceruicis musculos posteriori ramum dispensat, tunc eos qui ceruicis & capitis præsentibus motibus, tum illorum capita qui respirationis opifices ex ceruice thoracæ accedunt, quancumque & hi potissimum ipsorum nervos à septimo pari & octauo quoque seu primo thoracis pari mutuuntur. Anterior autem sexti paris portio, postquam nervum exprompsit, qui quinti paris portio ad nervum septi transuersi constituendum permittitur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo coit, & uariè rursus diffunditur, nervos unà cum proximis paribus efformatura, qui in manum contendunt. Priuatim uero præter cætera ceruicis paria, sextum par portionem notatu dignam deorsum ad scapulæ cauum transmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugis ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus musculis uarias quoque ac frequētes nervorum propagines inferi, quam maxime rationi est consonum. Septimi etiam paris ex communi sextæ et septimæ ceruicis uertebrae foramine prolabentis, magnus cum duobus proximis coniugationibus sexta uidelicet & septima congressus perficitur, atque huius potissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis uertebrae omnes manus nervi propagantur. Quia autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar, modo interim adhuc addens, septimum par interdum ramulum septi transuersi nervo offerre, & perpetuè ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi instratos digestas, aliquot etiam offert lato membraneo musculo, qui buccas mouet, atque ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris nervorum cerebri propagine per cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uertebrae ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, uniuersæ secundum musculi fibrarum ductum exporrectæ, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVO-
rum dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebri. Cap. XIII.

Primi paris
thoracis, seu
dorsalis me-
dullæ nervo-
rum octa-
ui series.

PRIMUM thoracis nervorum par, inter septimam ceruicis uertebrae et thoracis primam, quinque humiliorum ceruicis parium modo exiliens, superioribus dorsalis medullæ nervorum paribus comparatum, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaque simulatque excidit, in duos impares diductum ramos, posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uertebrae hic adnatos reconditū detorquet, à quo in progressu furculos accipit radix musculi à prima thoracis costa in transversos ceruicis uertebrae processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitis que in posteriora motibus præficiuntur musculi, ab hoc ramo octauui paris furculos adipiscuntur. Quod autem eius rami septimæ ceruicis uertebrae spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius musculi qui scapulam mouentium, secundus ac maior enumeratur. Insuper & musculo scapulæ basi inserto, scapulamque ad dorsum trahenti, ac demum illi

illi quem hominis thoracæ mouentium tertium recessimus. At anterior octauui paris ramus, posteriori longe insignior, septimi, sed magis adhuc interdum noni paris non minimam portionem cum ipso congregientem suscipit, totusque uariè uicinis paribus commixtus, si unicam ipsius dempseris propaginem, in manus fertur. Ex demissiori namque ipsius sede ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antrosum emittit, quæ secundum primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usque summum perlata, in progressu furculos dispensat thoracis musculo à clauicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculos, qui à pectoris ossis summo principium ducentes, sursum exporriguntur, tum ad mamillarem capitis processum, tum ad os uel imagini comparatū, & ad laryngis cartilaginem scuto non ablimilem. quanquam interim & his musculis à sexto pari nervorum cerebri soboles offerantur, ut & à primo intercostali nervo, quem mox noni paris propaginè esse dicam. Quæ autem octauui paris in manum sit series, cum reliqua manus nervorum explicatione persequar, id & hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto manum petente nervo, quum is aliam accedit ex posteriori ipsius regione etiam ramos pullulare, in cauum scapulæ regionem digestos. Nonum par inter primam & secundam thoracis uertebrae originem ducens, octauui quoque paris ritu rami in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque posterior octauui paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigenis, uti suo dicam loco, in manum fertur. reliquam uero ipsius portionem primo costarum interuallo offert, quæ secundum primæ costæ ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & reliqui costarum interualles exporrecti nervi, soboles disfundens in musculos thoraci incumbentes. Porro decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum usque lumborum, seu uigesimalium par, subsequenter, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atque è uertebrae lateribus exiliere, bipartito scinduntur, ac minor graciliorque ramus retrorsum ad uertebrae spinas detorquetur, inter musculos uertebrae adnatos latitans. Sunt uero illi, quos dorso & thoracis motibus hic præesse retulimus. Videlicet humani thoracis motorum quartus, in canibus uero & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris alter, mox et alter octauui paris, & circa superiores thoracis uertebrae alter primi, & secundi paris caput mouentium, & alter tertii paris, & alter quoque quarti paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis nervorum posteriores rami sparguntur: ueruntamen in illos tantum non absuntur, ac quum iam spinarum attingere apices, extrorsum properant, inter mutuum dextris sinistrisque lateris musculorum congressum pro cidentes, atque in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principium mutantur: è quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi paris musculorum caput mouentium) sunt, musculus scapulam ad dorsum trahens, totique scapulæ basi insertus: & humilior pars eius musculi, quem secundum scapulam mouentium enumeramus, ac monachorum cucullis cōserimus, qui hac parte scapulæ deorsum uellit, mox humani thoracis motus opificum quintus, & is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquam quod à posterioribus horum parium ramis furculi in musculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorso instratam contendunt, at minus frequentes quam nervi in manus, aut pectoris, aut colli cutem pertingentes. Cæterum anteriores præsentium parium rami furculos offerunt sexti paris nervorum cerebri ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecto, illisque furculis adaucto. Dein præfentes rami costarum exporriguntur interualles, uena item quæ arteria concomitati, & proprio sinu costarum interiori inferiorique sedi insculpto uecti, secundum costarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporrecti costis, ad pectoris usque os pertingunt: rami autem secundum spurias delati costas, haud unà cum illis cessant, uerum in abdomen usque anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, è quorum numero secundus est thoracem mouentium, & qui brachium pectori admovent, & qui scapulam pectori adducit, & qui brachium deorsum uellit, & oblique descendens abdomen musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus nervis offeruntur, singule tanta industria ad costas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amissum musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessus retineant. Atque ut his musculis thoraci instratis ab intercostalibus nervis propagines exhibentur, sic à nervis spurias costas superantibus, soboles quoque abdomen musculus communicantur, fibrarum etiam illorum quibus attenduntur musculorum obseruantes. Porro à propaginibus musculos implicantibus, nervuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa neque nunquam aberrante serie, sed sparsim, eoque prorsus modo quo errantes ualorum rami, Græcis nuncupati, digeruntur. Vt cumque uero uaria, neque sibi constans

Noni paris
series.

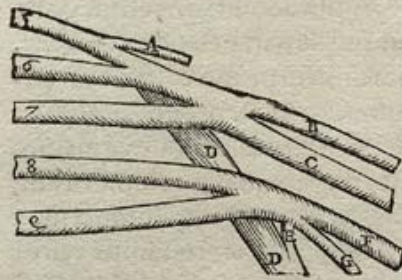
Reliquorum
parium è tho-
racis uerte-
bris proficien-
tium series.

fi

Nervi papil-
lam petentes.

lit eiusmodi nervorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, a matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exatū papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorū infantuli laborum mollisq; linguæ contaētus, papillam uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius fugendam contrectandamq; offerant. Ac proinde a nervis ferē qui quartum costarum perreptant interuallum, pro- pagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus furculi in papillam pertingūt, simili⁹ qua penis efformatur substantia constan- tem. Cæterum ut præsentēs furculi duodecimo nervorum pari quodammodo peculiare cen- sendi sunt, ita sanē decimo octauo & decimonono paribus id priuatim ascribendum uenit, quod⁹ furculos offerant principio⁹ sexti femur mouentium musculi, quod hinc ē uertebrarum lateribus pronasci iam multo antē commemorauimus.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIII.

PRÆSENTI figura plexum, de quo in Ca- pitis contextu mox in initio agitur, & qui supra primam thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum expri- mere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Ana- tome is mihi Patavij occurrit. Ut uero delineatio effec- conspectior, omnes ramos a quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliō quā in brachium deductos, resectos finxi, quemadmodum etiam a caduere ex quo hanc tabel- lam desumpsi, eos absecueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus plexum se observaturum arbitretur, quum is mihi admodum uariis inter secundum occurrerit. Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

- 5, 6, 7. Radices sunt parium nervos constituentium, qui brachium subeunt, illic resectæ, quā a uertebris
8, 9. iam procidere. Nervi uero brachij illic sunt aberuncati, ubi iam in brachium prolabantur.
A Portio est quinti paris, a qua tandē nervus deducitur, qui brachij subeuntū primus numeratur.
B Secundus nervus. C Tertius nervus.
D Quartus nervus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq; assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octavi paris noniq; congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expressimus assumit. A quibus uero commixtionibus congressibus uel reliqui nervi prodeant, etiam absque characterum opera notum est, modo illis quā brachium petunt, unum adhibeam characterem.
F Quintus brachium petens nervus.
G Sextus brachium petens nervus. Verū ut hunc plexum adhuc accuratius obserues, non pigeat figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.

A quibus
paribus ner-
ui in brachium
ducuntur.

Implexus ner-
uorum brachi-
um adiectum.

brachium a quinto, sexto, septimo ceruicis nervorum⁹ paribus, ac dein a primo secundoq; thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris conten- tæ octauo & nono⁹ paribus⁹ sex nervi digeruntur, quorum seriem profe- quar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accurate nervo- rum in brachium porrigendorum originem contemplantur: ita enim ner- ui brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscuntur coeuntq; & rursus inuicem dirimuntur, ac denuo congregiuntur: ac po- tremo leparantur, ut neutiquam dicere queas, quis nam brachij nervus ab hoc illo uel pendeat pari. At uerius quodammodo sex præcipuos nervos ab illa commixtione nervorumq; conge- rie ac cōtextu reticulari principium ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primū miscere committereq; didice- rint. Quod autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatūq; iucundissimo utatur, quo nervos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores red- dat, neminem ambigere existimo, potissimum si⁹ implexum nervorum crus petentium prius spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectorum locorum libro acquiruerit. Cæte- rā.

Cæterū⁹ primus brachium subiens nervus, eius quinti paris nervorum ceruicis⁹ rami so- boles est, qui in⁹ musculi brachium attollentis sedem a scapulæ spina pronatam digeritur. Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem⁹ alia exilis pro- pago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur nervo, qui nervorum brachij⁹ quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti furculos of- fert, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli amplexatur. Præsentēs nervi, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana sus- fulciuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque inter hanc & cutem prorepunt in homine multo adipe etiam immersi, membranāq; illam cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem per- petuo in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem nume- rum, neque situm, neque magnitudinem accuratē obseruari, iam antea relatum est. Porro cæ- teri quinque nervi per axillam brachium subeunt, atque in plures ramos quā primus spargun- tur, singuli maiores crassiores uel spectantur.⁹ Secundus itaque brachium petens nervus, ab im- plexu quem nervos brachium subituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium du- cit, atq; ita nemo nervum alicui pari uerē ascribet, quod non uno, sed pluribus nervorum paribus textus ille constituatur. Cæterū præsens nervus brachium sub⁹ musculo cubiti fle- cientium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicē sunt coitura, nervus ille primū in brachium fertur, quo etiam loco⁹ musculus brachium pectori adducens inser- tionem secundū humeri longitudinē molitur, ut etiam⁹ musculus brachium attollens trans- uersim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione⁹ mu- sculus tentat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus brachij in posteriora allicit, ac demum eius quoque⁹ musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur, inser- tionem secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens nervus, priori cubiti fle- cientium subditur musculo, & sub⁹ interiori eius capite quod a scapulæ processu anchoræ speciem referente originem ducit, occultatus, utrisque eius musculi capitibus⁹ furculum offert, ac decli- uis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uero propa- gines dein diffundat, ubi & tertium nervum huc sermone deduxero, subiiciam. Tertius ner- uus secundo humilior, ex illo quoque prodit complexu retine, quod iam prius a nervorum ra- dicibus brachium adeuntibus confici diximus. Nervus iste quum alam perreptat, ramum promit⁹ inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quā illi se mutuō contin- gunt. Simulatq; uero tertius nervus humero appropinquat, mox etiam cubiti flecientium anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo nervo deorsum properans⁹ ramu- lum capiti præbet⁹ musculi cubiti flecientium posterioris, quod etiam interdum & a se- cundo nervo propagine quadam donatur. Cæterū Galenus asserit, a tertio præpositi no- bis numeri nervo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubiti flecientium poste- rioris diduxit, tantam propaginem diffundi, illamq; secundo nervo cōmisceri, quanta secun- dinervi portio est, hæc sub anteriori cubiti flecientium musculo prorepens. Deinde sub- dit, se semel obseruasse, a tertio nervo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos sanē aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuo quasi in homine, a secundo nervo⁹ propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium nervum depromptam spectauimus, qua tertius nervus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtunque uero sit, siue ter- tius secundo propaginem impartiat, siue a secundo (quod uerius duco) ad tertium propa- go pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, secundus nervus perpe- tuo deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubiti flecientium an- teriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere⁹ ramulum spargens in caput⁹ musculi ab humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in prōnum mouentis. Quum primū uero secundus nervus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem cubiti flexum pertingit, secundum externum lat⁹ tendinis musculi cubiti flecientium anterioris ad carneam⁹ ducitur membranā, in cutem dissipandus, mox enim atque ab alto emerit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum⁹ unus qui gracilior ac superior est, aliquouſque cum humeralis uenæ⁹ ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitu- dinem exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio incumbentem prætenuib⁹ furculis intertexens, quorum⁹ præcipuus inferiorem radij appen- dicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hūc, uti & toto progressu, inter

Primus ner-
uus.

Nervus cui-
tem subeunt-
non eandē ser-
per proponen-
re seriem.

Secundi ner-
ui ingressus.

Tertij ingres-
sus.

Secundi cum
tertio ingres-
sus.

Li. 3. de Ad-
mi. dissect.

Reliqua secti-
di series.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesque tenuissimas diffundens. Huic furculo pollicis exporrecto interdum ramuli accedunt, permiscunturque ab his secundi nervi propagines, quas modò internæ summæ manus cutem adire scribam. ^h Humilior enim crassiorque ramus eius secundi nervi diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque dirimitur propagines, sub¹ media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutionem proficisciente. ^m Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, ad¹ uenæ communis usque originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenitur, & in descensu elatius ad radii sedem nonnihil oblique confcendens, secundum internum latus^o musculi oblongi & radio proprii ad brachialis usque radicem perfertur. ^p Altera propago, quam memoriæ doctrinæque gratia in scholis humiliorem nuncupo, magis oblique quam medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti potissimum oblatae attensa, ad brachiale usque^o prorepat, in multos exiles furculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum¹ unus quodammodo radii regioni exporrigitur, alter uero ulnæ, ac uterque crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum confcendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, neruulis¹ commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicantibus, atque in hunc modum secundus absumitur nervus. Tertius autem nervus simulatque secundi nervi¹ propagine adaugetur, frequenter¹ ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hinc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, & quasi propemodum intervallo in progressu à secundo distans, ac internam sedem sibi uendicans, Tertius enim nervus non adamulsum per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabatur: uerum anteriori sedi insidet¹ tuberculi interioris humeri, ac super internum latus quodammodo uehitur infertionis¹ musculi cubiti flexuentium posterioris. Quum uero hanc transcendit infertionem, in multas¹ dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi¹ quintum neruum ad cubitum usque sermone serie deduxero, qui una cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti internam occupantes. Quartus nervus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrae latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachiū porriguntur longe crassissimus est, & similiter atque tertius occultatus cum ipso in brachium properat, axillari uenæ & magnæ manus arteriæ attensus, moxque¹ insignes utunque soboles¹ musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uero præfens nervus ad medium usque longitudinis brachij pertingat, oblique retrorsum¹ ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaque penitus reflectatur, ab interno ipsius latere¹ propaginem emittit, quæ¹ inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, furculosque partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porro ipse quarti nervi truncus, ad eum modum secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externam brachij sedem properat, ac ab externo latere¹ propaginem edit, quæ¹ inter anteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primum autem quartus nervus in alto semper latitans, ^m exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nervi nomine¹ sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occultatus, atque hic in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque nervus ille in cubitum ducitur, ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepat, frequentes furculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obregens intextitur. Deinde quartus nervus in duos¹ discinditur truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum¹ alter altero elatior est, ac radio exporrigitur: alter autem qui humilior consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitus¹ inter superius latus musculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferius uel latus musculi longi radium in pronum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisque quibus attenditur occultaturque musculis comunicans. Vbi uero elatior hic ramus brachiale accedit, per¹ transuersum properat ligamentum, in externa radii sede bifido tendine brachiale extendenti obductum. Cæterum mox atque præfens quarti nervi ramus externam brachialis sedem¹ contingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici furculo externæ pollicis regioni offertur, altera uero in duas secta soboles, unam in radii porrigit in ipsius externam sedem duplici quoque furculo absumendam, alteram autem medio largitur digito, eam simpli

Tertij nervi
ad cubitum usque
flexum pro-
gressus.

Quartij nervi
in brachium
ingressus, ip-
siusque series.

simpli in diuisamque interno lateri exterioris sedis eius digiti applicans. ¹ Demissior ramus quarti nervi iam cubitum ingredientis in duos ramos¹ sectionis, qui ulnæ exporrigitur illico frequentes educit soboles, ac primam donat capiti¹ musculi indicem, medium & anularem extendentis, secundam capiti¹ musculi cuius auxilio minimus extenditur digitus, tertiam autem offert¹ musculo brachiale simplici tendine extendenti. In ipso autem secundum ulnam processu præfens ramus¹ tribus musculorum principijs ab ulna origine ducentibus¹ propagines exhibet, ac eorum quidem principiorum primus musculus est, qui radium in pronum ducentium breuior uisitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis ossi primum pollicis os sustinenti innectit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicem extendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorsum oblique aguntur. Horum nanque musculorum principijs seriatim ab ulna pronascentibus, à præfenti quarti nervi ramo soboles offeruntur, accurate librarum eorum musculorum ductum obseruantes, qui oblique ab ulna uersus radium pertinet. Quod uero huius rami¹ reliquum est, brachiale non confcendit, multoque minus in minores absumitur digitos, sed uniuersum hinc ad brachialis radicem cessat, aliquot furculis brachialis cum cubito articulū implicans. ad hunc sanè modum quartus nervus in ramos spargitur. Porro¹ quintus nervus à cōmemorato iam sepius nobis plexu in inferius quam quatuor hactenus descripti, principij nanciscitur, ac quarto attensus per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam brachij parti distribuens. Nam in diuisus¹ inter musculos cubitum extendentiū internam, & cubitum flectentiū posteriorem secundum internam brachij sedem occultatus tantisper porrigitur, dum¹ internum humeri contingat tuberculum, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hinc priuatim exigens tuberculi sedem occupare dictus est, ita sanè & quintus hic nervus in posteriori sede eius tuberculi consistit, parique quodammodo serie cum tertio digeritur. A duobus namque præsentibus neruis¹ propagines omnibus offeruntur musculis internam cubiti sedem occupantibus, qui & ab interiori tuberculo humeri, & ab ipsa ulna radioque principium mutuuntur. Ac à tertio quidem neruo potissimum soboles sparguntur in¹ musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox¹ illum qui tertij pollicis ossi flexus est autor, deinde propago quoque à tertio neruo¹ illi porrigitur musculo, qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac postbrachialis ossi indicem sustinenti insertus, brachialis flexus opifex habetur. Verum is musculus etiam à quinto neruo furculum subinde acciscit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati, ex quorum classe præter nuper commemoratum¹ is censetur, qui tendine lato summæ manus internæ cuti subnascitur, dein¹ qui quarto brachialis ossi insertus brachiale flectit, mox¹ qui radium in supinum ducentium superior describitur. Porro quintus & tertius nervi etiam si sparsam hanc propaginem deriuent seriem, penitus hic non absumuntur, uerum utrorumque singuli adhuc superlunt rami, insignes sanè, & in plures furculos diffundendi. Ac tertij quidem nervi¹ ramus inter musculum quatuor digitorum secundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigitur, una cum¹ uena ac arteria hac deductis ad brachiale properans, & transuersum per means ligamentum in brachialis interna sede tendinibus obductum. Iste tertij nervi ramus furculos, sed nimis quam obscuros, quibusdā musculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repositi, digitorum motibus quoque præfunt. cuiusmodi¹ is est quo pollex ab indice maximè abducitur, dein¹ quo pollex in radii proximè adigitur, & duo pollicis primū flectentes internodij, & tres secundi ipsius internodij flexus opifex, mox¹ qui in dicem ac medium pollicis adducunt, ac duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os flectentium. Verum his musculis, ut & illi qui radium in supinum ducentium inferior est, nerui potius attenduntur, quam inserantur, aut etiam superficialitatenus adnascantur. Ipse tamen tertij nervi ramus in uola tres notatu dignas & insignes quoque emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit sedem, in duos prius dissecta furculos: secunda etiam binis furculis internæ indicis sedi implicatur, tertia uero simplex interno tantum lateri interioris medij digiti sedi exporrigitur. Porro quinti nervi¹ ramus ulnæ attensus inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur, uena etiam & arteria cōcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atque ad uolam per transuersum brachialis ligamentū tendunt. Hic ramus simulatque ligamentum id superauit, unam propaginem in duos diuisam furculos minimi digiti internæ sedi comunicat, ac unam similiter in duos furculos diremptam internæ sedi anularis digiti offert, mox unam

P quoque

Quinti nervi
in brachium
gressus, ipsius
que series cum
tercio.

quoque medio digito communicat, quæ indiuisa externo applatur lateri, internæ medi digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio neruo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nerui propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduertit, in illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medi digiti os flectentium, & illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attenditur, quàm adnascuntur. Porro quinti nerui præfens ramus ad hunc modum non totus absuitur, uerum non perfunctorie expendendam promit propaginem paulo inferius quàm medi ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius lateris propaginem illam deducit inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundum ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam quartus neruus nullas soboles promittit. Diuiditur itaque quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici furculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque furculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem indiuisus externo implicatur lateri exterioris medi digiti regionis. Quoniam uero quintus neruus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum neruum tot atque dixi furculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruauimus, à tertio neruo etiam externum latus interioris sedis medi digiti, & internum latus anularis furculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè neruorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amissum neruos pollice alterius manus, aut cubiti innixi, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitu compressione cohibeas, ac pars cui nerui inferuntur stupefeat. Fit uero id iuxta cubiti articulum non multis interiectis stibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum còmodissime. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internum quoque latus exterioris sedis medi stupescere. Quod autem quartum neruum compressurus ui pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminè latet, qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Si uero pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum neruum compressurus, ui ad moueris, mox interna externaque sedes minimi digiti & anularis & inferior medi stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars medi stupore laborabunt. Quum uero hæc exploras, perpende periter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum neruum, quæ is secundum humeri posteriora reflectitur, aut etiam quæ à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu eiusque generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (uti factu est facillimum) ac integer sit, non ne minimi digiti & anularis extensio perdetur? illorum sensu integro? Nam quintus neruus sensum suppedians illæsus est, at propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, còtus, aut alioqui oblatu fuerit: non ne paruus digitus & anularis stupefcent, ipsorum interim motu haud corrupto? Atque ut hæc de quarto neruo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem neruorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereque promptissimum est, quæ sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò defecit, quod maior uis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomorum principis ratio, quæ is confingit quosdam neruorum furculos motui tantum, alios autem sensui præesse. quasi uero quis neruorum furculus sensu tactus destitueretur. Cæterum quum hæc alio spectent, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstrigemus. Isteus principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & in coniugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perrepat cutis partibus frequentem depromens sobolem. Ad interius uero humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem & car-

Quæ citra se
dionem neruo
rum in manus
series experiri
possit.

Sensum ser
uato motu pe
riri, & cõtra.

Lib. 1. de Affe
dionum locorū
cognitione.
Sexti nerui
in brachij in
gressus ac se
ries.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingat cessantes, perpetuoque secundum inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti. Præfens neruus crassitie secundum respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem neruus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassus uisitur. Atque hi sexto ferè quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumerauimus; quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensetur.

QUINQUE PARIVM NERVORVM

è lumborum uertebris proceduntium series.

Caput XV.

DORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quod à singulis rami retrorsum ducuntur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium undecimus, ac demum qui huic subster nitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò exeunt, cuti & musculo præcipue intexti, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora agimus. Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsum humiliora detrahit, ipsamque ad eundem disseminantur, ut & in musculum dorsum motus autorum nonum, & cum qui semur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris arteria perquam exiguus furculus ad testem ducitur, si modò sexti paris neruorum cerebri ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum furculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris prosilientium, furculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosque adaugent. A tribus uero humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

NERVORVM E SACRO OSSE PRO

silientium series. Caput XVI.

QUAM CONCINNÈ Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeò sanè ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua neruorum paria è lumborum uertebris egredientia procidunt, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atque posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uero à posteriori regione primi paris sacri ossis propago ut cunq; insignis in musculos spargitur, ab ilium offe principium ducentes, potissimum autem in primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non penitendæ in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uero præfentis paris portio, neruis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absuitur, quum illa ramus secundum internam ilium ossis sedem exporrigatur, furculos offerens ab dominis musculis & illi pariter musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui. Cæterum quinque humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso osse elabuntur, gemina ab utroque latere sunt, & unus neruus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobique retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uero & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis neruorum sunt paria, sic etiam duo solum inferiora antè posteriorius excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateribus

Neruum
crassities.

1. fig. ca.
2. fig. ca.
3. fig. ca.
4. fig. ca.
5. fig. ca.
6. fig. ca.
7. fig. ca.
8. fig. ca.
9. fig. ca.
10. fig. ca.
11. fig. ca.
12. fig. ca.
13. fig. ca.
14. fig. ca.
15. fig. ca.
16. fig. ca.
17. fig. ca.
18. fig. ca.
19. fig. ca.
20. fig. ca.
21. fig. ca.
22. fig. ca.
23. fig. ca.
24. fig. ca.
25. fig. ca.
26. fig. ca.
27. fig. ca.
28. fig. ca.
29. fig. ca.
30. fig. ca.
31. fig. ca.
32. fig. ca.
33. fig. ca.
34. fig. ca.
35. fig. ca.
36. fig. ca.
37. fig. ca.
38. fig. ca.
39. fig. ca.
40. fig. ca.
41. fig. ca.
42. fig. ca.
43. fig. ca.
44. fig. ca.
45. fig. ca.
46. fig. ca.
47. fig. ca.
48. fig. ca.
49. fig. ca.
50. fig. ca.
51. fig. ca.
52. fig. ca.
53. fig. ca.
54. fig. ca.
55. fig. ca.
56. fig. ca.
57. fig. ca.
58. fig. ca.
59. fig. ca.
60. fig. ca.
61. fig. ca.
62. fig. ca.
63. fig. ca.
64. fig. ca.
65. fig. ca.
66. fig. ca.
67. fig. ca.
68. fig. ca.
69. fig. ca.
70. fig. ca.
71. fig. ca.
72. fig. ca.
73. fig. ca.
74. fig. ca.
75. fig. ca.
76. fig. ca.
77. fig. ca.
78. fig. ca.
79. fig. ca.
80. fig. ca.
81. fig. ca.
82. fig. ca.
83. fig. ca.
84. fig. ca.
85. fig. ca.
86. fig. ca.
87. fig. ca.
88. fig. ca.
89. fig. ca.
90. fig. ca.
91. fig. ca.
92. fig. ca.
93. fig. ca.
94. fig. ca.
95. fig. ca.
96. fig. ca.
97. fig. ca.
98. fig. ca.
99. fig. ca.
100. fig. ca.

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebis nervi egrediuntur, quum interim ab hominis osse coxæ, ne unus quidem exiliat nervus. Ad eum sanè ut minimè mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum nervorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quàm hominum nervos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vlu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cõscripsisse nulli non constat, qui sedulo ipsius loca, ac demum simiæ sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria nervos in posteriora excident ad musculos potissimum digerunt, qui illum ossis & sacri ossis posteriorè occupant sedem, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium^h undecimus, ac deinⁱ decimus tertius, præter membraneum initium^k musculi brachium ad dorsum humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis nervis donatur. Anteriores uerò nervi uariè magis digeruntur. siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nervi, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri uicem frequentem sobole, uti etiam in uirorum uesciæ ceruicem penem ue, pertinent. Nam uesciæ ac uteri item fundus plerumque^m nervulos ab illis mutuatur ramis, qui à sexto pari nervorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nervi ritu mihi haudquaquæ digeri uisus est, etiam si à quibudam hunc nervum coniuge carentem uocari nō ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantū efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utriusq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET
pedem aduentium distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor nervi
nos crur pe-
tere.

Primi nervi
series.

Secundi nervi
series.

R V R I iuxta femoris initium à dorsum medullæ lumborum uertebis & osse sacro complexæ nervorum paribus, quatuor nervi offeruntur, à reticulari quodammodo plexu perinde procidentes, atq; præcipuos brachium petentes nervos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uariis in ceruice, quàm hic ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His nervis non eadem obligit crassities, multoq; minus par series & ductus, qui enim primus ac tertius recensentur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subindereperitur, licet interea tenuis quoque sit, quartus uerò illorum trium unà complexorum crassitiem uincit. Primus à suprema parte implexus nervorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertii lumborum paris (quod ordine uigesimū secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Nervus hic lumborum in cumbens^c car nibus, ac peritonæo substratus, in femur procidit secundum exterius latum tendinis^d sexti femur mouentium musculi, qui unà cum septimo femoris motuum autore musculo hæc supra coxendicis os ad^e minorè femoris processum contendit. Simulatq; uerò nervus ille femur contingit, ramum depromit cuti paulo minus quàm ad genu usque exporrectū, quæ anteriori femoris sedi uersus externū ipsius latus obducitur. Porro^f maior præsentis nervi portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat^g primo tibiā mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis illum ossis principiu ducit, dein & septimo tibiā mouenti musculo, qui à maioris femoris processus radice enascitur, mox quoq; in^h manū tibiæ motuū autore, atq; cum illis duobus musculis primi huius nervi grādiōr portio decliuus ducta, elatius quàm genu cōstitat articulus terminatur. Secundus nervus suum principiu inferius quàm primus adipiscitur, è regione uidelicet uigesimi secundi paris nervorum dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertiæ lumborum uertebrae cum quarta. Hic nervus peritonæi etiā posteriori regioni subtenus, simul cumⁱ uena & arteria per inguina femur petentibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere^j ramum deriuat, uenæ ad pedes usq; pollicem^k attensum, quam ab inguine per internā femoris sedem, ac per genu articulū internāq; tibiæ regionem sub cute ad summū usq; pedem protendi com memorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cōterminā diffundit, ita sanè & hic secundi crus petentis nervi ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cōiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas^l illa est præcipua, quam anteriori genu regioni offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatam. Neque sanè olicitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta anteriorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in postero

ra impingamus, ne is casu antrorsum actus nervum præsecet. Cæterum^m grādiōr secundi nervi portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur, præcipuè autem inⁿ quintum femur mouentium, & in^o octauū tibiā mouentium, cum quo etiam secundum internū latus^p noni tibiā mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulū, non minus quàm primus nervus cessans, & in progressu membranis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles. Tertius nervus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quinte articulatur, hic peritonæo quoq; succumbens, & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis^q foramen contendit, hæc in femur prorepens. Verum priusquam foramen id superat, nono & decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò & illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiare censentur. At ubi paulo demissius prorepit, duorum nervorum, quos iam descripsimus, ritu, ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguinā occupat. Dein eius nervi^r reliquum ramum offert^s secundo tibiā mouenti musculo, ac dein^t quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatæ ramum deriuat, supraq; medium longitudinis femoris terminatur. Quartus cruris nervus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atq; ex uigesimali quinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimum constituitur: non solum omnium nervorum crassissimus, uerum etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic nervus peritonæo quoq; subdius inter sacri ossis latus & illum os, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquā per^u sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox^v ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquotq; sub^w primo femoris motorum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles distributus cuti inferiori clunium sedi obtensæ, & illi pariter cuti quæ posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab^x alia quarti nervi propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquā uerò quartus nervus hunc ad cutem deprompsit ramum, alias utrunq; grandes distribuit soboles in musculorum^y capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiā mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumq; femur mouentem efformat musculum. Quartus nervus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem si uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris^z ramum educit in quarti tibiā mouentis musculi^a partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatus. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatq; quartus nervus inferiorum femoris capitum radicem spectat, urinque unam edit propaginem, in^b capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus nervus in^c sinu^d consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuo dirempta efficiunt, in^e duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nervi offeruntur. Nullus enim in tibiā nervus procidit à quarto nō diductus, præter^f ramū secundi crus petentis nervi interiori femoris & tibiæ & pedis quoq; sedi exporrectū. Neq; sanè quenquam mirari uelim, quod quartum nervum non secus quàm si unicus esset, nō autem (ut Galenus docet) geminus, secundum totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quū uniuersus in homine unicā obtineat circumscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta hunc uelut in duos nervos dirimere proposuerit (quod leui etiā sit negotio, si manū ab ea^g sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitū scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quamplurimos nervos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quàm plures nervi instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circumdati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum nervum geminum esse contendet, ego illum decem & octo nervis cōflari astruam, quum aliquando tot ipsius portuncule seu funiculi mihi illos studiose numerati occurrerint. Quotcunq; uerò quartus nervus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulū prorepit, inibi musculis offertur. Priusquā autem penitus inter musculos truncus ille reconditur, propaginem diffundit externe cuti tibiæ propriam, ac per exteriorē malleolum pedis externum latus adeuntem, atq; in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquā nuper commemoratam^h edidit propaginem, interⁱ septimum & octauum pedem mouentes musculos primū occultatur, etiam^j sexto pedem mouentium musculo attensus. Atq; inibi rursus mox in progressu^k ramum educit, qui errabūdo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

Tertij nervi
series.

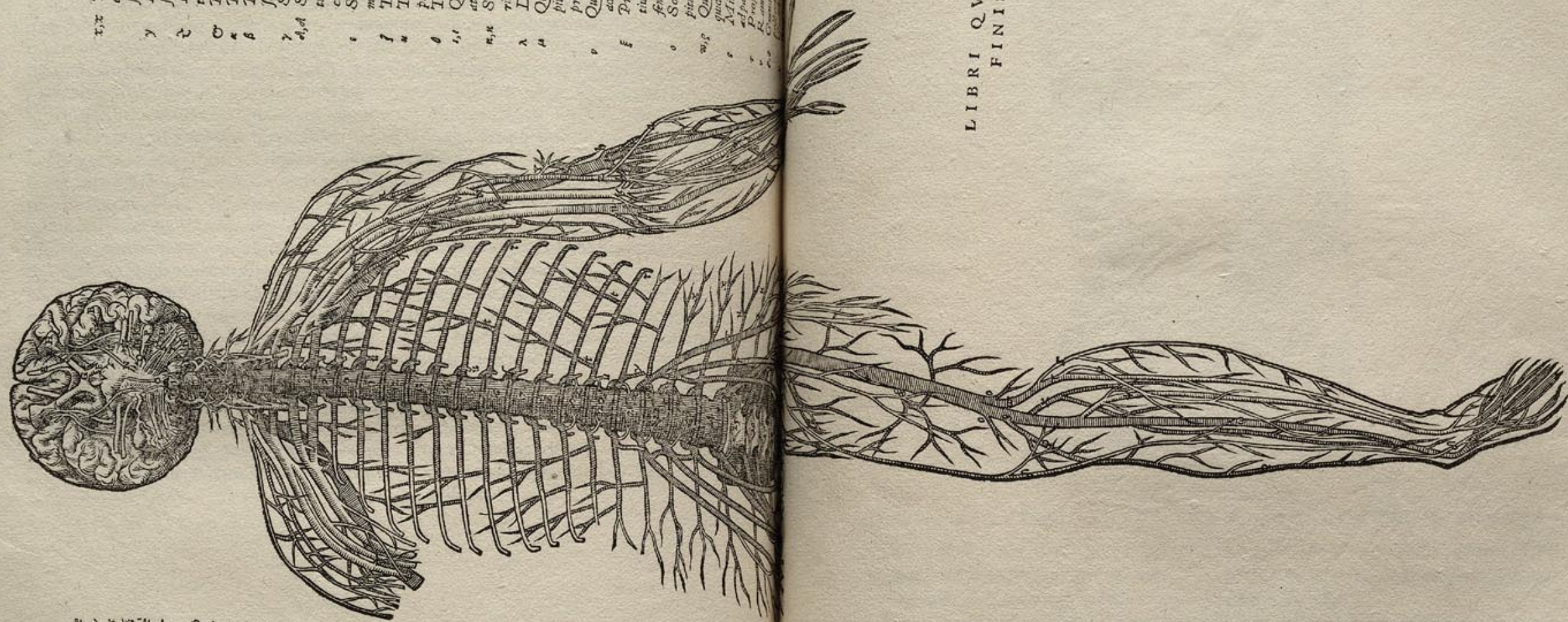
Quartij nervi
series.

Qui quartus
nervus uelut
pluribus funi-
culis constare
uideatur.
Lib. de Ad-
mi. dissectis.

gioni obtemperant. Quod uero exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiae sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, ligamento incumbit, fibulam tibiae ossi secundum totam tibiae longitudinem colliganti, ac tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub^o transuerso huius regionis ligamento in pedis superiora ducitur, & penitus sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos exporrigit. Antequam tamen transuersum id ligamentum subit, ramulum deriuat cuti intertex tum, qua ipsum ligamentum integitur. At praeter eum ramulum^o magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiae per membranam transmittit ligamentum, fibulam tibiae ossi colligans, atq; haec portio^o interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibiam subiens, mox^o ramum diffundit multipli ci sobole in cutem digestum, quae posteriori tibiae sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam in terim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerum ipsius etiam portio^o inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres il li musculi uniantur, nam & hic quoq; portio illa cutem adit. Ipse uero interior truncus in poste riorem tibiae sedem penitus prorepens, fertur inter quartum pedem mouentium musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui a tibia procedentes digitorum flexui praesunt. Haec itaq; deorsum tendens, exterioris trunci^o propaginem assumit, huc per membranicum ligamen tum transmissam. Quum uero hoc interioris trunci reliquum ad tibiae usq; humilia contem dit, una cum huius sedis tendinibus per^o transuersum ligamentum inter calcem & anteriorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendū, ac singulorum digitorū inferiori sedi duos furculos oblatum. Quot autem hic reponantur^o musculi, in secundo libro dilucidē commemorauimus. Quando hic collocari dicebatur, qui quatuor digitorū secundos flectit articulos, & qui quatuor digitos pollicis adducunt, & qui primos quinq; digitorum flectunt articulos, & qui pollicem maxime ab indice abducit, & musculus minimum digitum a ce teris remouens. Verum uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quam innascantur, aut inferantur. Porro praeter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde^o inue nies exteriorem truncum priusquam pedem contingat cessare, multoq; minus per membranicum ligamentum fibulam tibiae ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imò ab interiori trun co, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur, ramum educi animaduertes, qui ligamen tum id perforans deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibiae sede positos, ac hinc per trans uersum ligamentum in tibiae anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorū sedi ra mulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo; ubi non hanc modo persequar, uerum omnem uenarum, arteriarum, ac neruo rum sectionem, quae ad manus cruraq; potissimum spectant. nam eorum uasorum quae uisce ribus sunt propria, sectionem in trium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committuntur, administrandi rationem pertractabo: praesenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti deli neatione hic insuta, addens.

NER-

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI A CEREBRO ET DORSALIS MEDULLAE INITIO PRONASCENTIVR, ORTVS PROPONIT, ET DISTRIBUTIONEM SERIENS OMNIUM, QUA A DORSALI MEDULLA IN DORSO COMPLEXA ORIGINEM DUCUNT, PULCHERRIME REFERT, UT BUIUS FIGURAE CHARACTERVM INDEX DOCEBIT.

PRÆSENTI figura cerebri cum eadem cerebelli et
truncus exortibus eum in motum delineatus, quæst a cæteris
dum in ipsius basibus confisterent, ut apparet si quis erectus
caput in posterora quem maxime flectit, ipsam nervorum
oculos adhibens. Vt vero characterum hanc hanc charie, pulchre
adhiberi possit, figuram ac si altero carere brachio ac crure del-
tinamus, præcipue quæ eadem utriusq; sit ratio.
A. B. C. Cerebri ex altero lateri basibus notatis, ac A indicat partem ip-
sius ad nervorum summam promissam, notatq; medullam pro-
cessum nuncupantem. B vero cerebri partem inferiorem, amplam cal-
variae summam, quæ ad lateris sinus confertur, quo glans cere-
bri præsumitur exortibus reponitur. C autem maxime posticam cere-
bri partem notat.
D. D. Cerebellum.
E. Sinister cerebri processus, quo organo olfactus subministrans.
F. Nervus infimus, sive infimus.
G. Nervorum infimorum cotus.
H. T. Truncus, in quem infimus nervus exortitur, de generat ut.
I. Secundum nervorum cerebri partem.
K. K. Minor radix tertij paris.
L. Cæterior radix tertij paris.
M. Quartum partem.
N. Quarta pars brachiorum radix.
O. Quinta pars infimiorum radix.
P. Membrana, in quam quintum partem in auctus organo præcipue
exortitur.
Q. R. Maior quinti paris radix, præcipue, quorum hæc per ce-
ram ducitur, notans, illa vero per aliam sub propriam.
S. Sextum nervorum partem.
T. Septimum nervorum cerebri partem. atq; horum nervorum præcipue
hic non ducitur, postero uti elegantissime proponuntur, secunda
figura huius libri secundo Capiti præposita.
V. Dorsalis medulla ex cerebri basibus medionem.
O. Dorsalis medulle solum, quæ cæteris exortitur.
1. 1. 1. Nervus characteres septem cerebri, duodecim thoracis,
quæq; lumborum, sex sacri ossibus indicat, utriusq; atq; ad tri-
gonum nervorum a dorsali medulla præsumitur, quorum se-
rum non potest accuratissime, et simplicissime in hac tabella meo
nunc delineationem adhibere, non omnes nervorum solum lateris
Sed et transversus solum, quorum cetera aliam characterem
habent, et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
1. 1. 1. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
2. 2. 2. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
3. 3. 3. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
4. 4. 4. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
5. 5. 5. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
6. 6. 6. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
7. 7. 7. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
8. 8. 8. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
9. 9. 9. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
10. 10. 10. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
11. 11. 11. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
12. 12. 12. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
13. 13. 13. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
14. 14. 14. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
15. 15. 15. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
16. 16. 16. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
17. 17. 17. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
18. 18. 18. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
19. 19. 19. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
20. 20. 20. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
21. 21. 21. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
22. 22. 22. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
23. 23. 23. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
24. 24. 24. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
25. 25. 25. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
26. 26. 26. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
27. 27. 27. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
28. 28. 28. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
29. 29. 29. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
30. 30. 30. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
31. 31. 31. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
32. 32. 32. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
33. 33. 33. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
34. 34. 34. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
35. 35. 35. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
36. 36. 36. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
37. 37. 37. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
38. 38. 38. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
39. 39. 39. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
40. 40. 40. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
41. 41. 41. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
42. 42. 42. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
43. 43. 43. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
44. 44. 44. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
45. 45. 45. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
46. 46. 46. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
47. 47. 47. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
48. 48. 48. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
49. 49. 49. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
50. 50. 50. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
51. 51. 51. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
52. 52. 52. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
53. 53. 53. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
54. 54. 54. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
55. 55. 55. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
56. 56. 56. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
57. 57. 57. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
58. 58. 58. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
59. 59. 59. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
60. 60. 60. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
61. 61. 61. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
62. 62. 62. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
63. 63. 63. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
64. 64. 64. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
65. 65. 65. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
66. 66. 66. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
67. 67. 67. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
68. 68. 68. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
69. 69. 69. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
70. 70. 70. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
71. 71. 71. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
72. 72. 72. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
73. 73. 73. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
74. 74. 74. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
75. 75. 75. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
76. 76. 76. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
77. 77. 77. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
78. 78. 78. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
79. 79. 79. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
80. 80. 80. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
81. 81. 81. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
82. 82. 82. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
83. 83. 83. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
84. 84. 84. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
85. 85. 85. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
86. 86. 86. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
87. 87. 87. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
88. 88. 88. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
89. 89. 89. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
90. 90. 90. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
91. 91. 91. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
92. 92. 92. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
93. 93. 93. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
94. 94. 94. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
95. 95. 95. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
96. 96. 96. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
97. 97. 97. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
98. 98. 98. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
99. 99. 99. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.
100. 100. 100. Nervus præcipue, ad posteriorem musculum ducit præsumit
et nonnulli sunt, qui non præsumuntur, sed præsumuntur.

LIBRI QVARTI
FINIS.
P 4

ANDREAE VESALII³⁵⁵
BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-
RIS FABRICA LIBER QUINTVS, ORGANIS NVTRI-
tioni quæ cibo potuque fit, & dein propter partium connexum, ac viciniam instrumentis
generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in
initio ostendens, quo minus eadem figuræ plerisq; Capitibus
passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

- PRÆSENTI* figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad pe-
ritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectio-
nis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.
- A, A, B, C, D* His characteribus peritonæi insignitur, quodammodoq; hac figura terminatur.
- E, E* Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui
oblique descendendum & ascendendum, & transuersim procedentium abdominis musculorum
nervosæ tenuitates pertinacissime connascuntur.
- F* Umbilicus, quem inter dissecandum etiã ademptis abdominis musculis, gratia opportune umbi-
lici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.
- G* Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutuuntur, adhuc obuoluta.
- H* Seminaria dextri lateris uasa.
- I* Vena ac arteria, quæ potissimum inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporrigun-
tur, quorum & hic quoq; propendet portio.
- K* Vena & arteria, quæ sub ossis pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabun-
tur, præcipue rectis abdominis oblatæ musculis, ac superiore abdominis sedem uniuersam quoq;
implicantes: quemadmodum illæ quas *I* insigniuimus, humiliorē & pubis ossibus uiciniorē implicat.
- L* Venarum

L Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarū, quæ aut a coniuge carente uena, aut geniculatim à caua pronascuntur, quæ ipsius caudex lumborum uertebri colligatur.

M Transuersi abdominis musculi portio à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.

N Illius ossis sedes hic nuda conspiciuntur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur musculi. Verum quum præsentī figuræ, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figuræ est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorū initia cute duntaxat denudata.

SECUNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECUNDAB FIGVRÆ, EIVSDEM QVE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figuræ primam sectionis serie subsequitur. hic namque peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nulum uitauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cū ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsens figuræ iecoris portionē, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitū indicat, quem omentum obrinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter disseccandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerumq; accidit, ac sequenti figuræ occurret) retractū adimuenitur.

A, B, C, D Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeo ut interna anterioris

ris

ris peritonæi sedes regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Umbilicus à peritonæo liberatus.

F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Vena umbilici in iecoris rimā ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apprens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso cōnectentium, quod uersus dextrum latus mucronata cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum I latus conspiciunt, mucronata est pectoris ossis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secū dextrum uesicæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secū dextrum uesicæ sinistrā sedē, ad magnā exporrecta arteriā.

M Meatus, quo à uesicæ fundo foetus urina in secundam foetum inuoluentem tunicam expurgatur.

N Uesicæ fundus.

O Peritonæi ad uesicæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegatur. Hæc sedes ob hoc amplior apparet, quod uenter quem hic depinximus impensē inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaveris uesica paulo quoq; elatius solito, supra pubis ossa elatiori sua parte offerebatur.

Q, Q, Q Omentum.

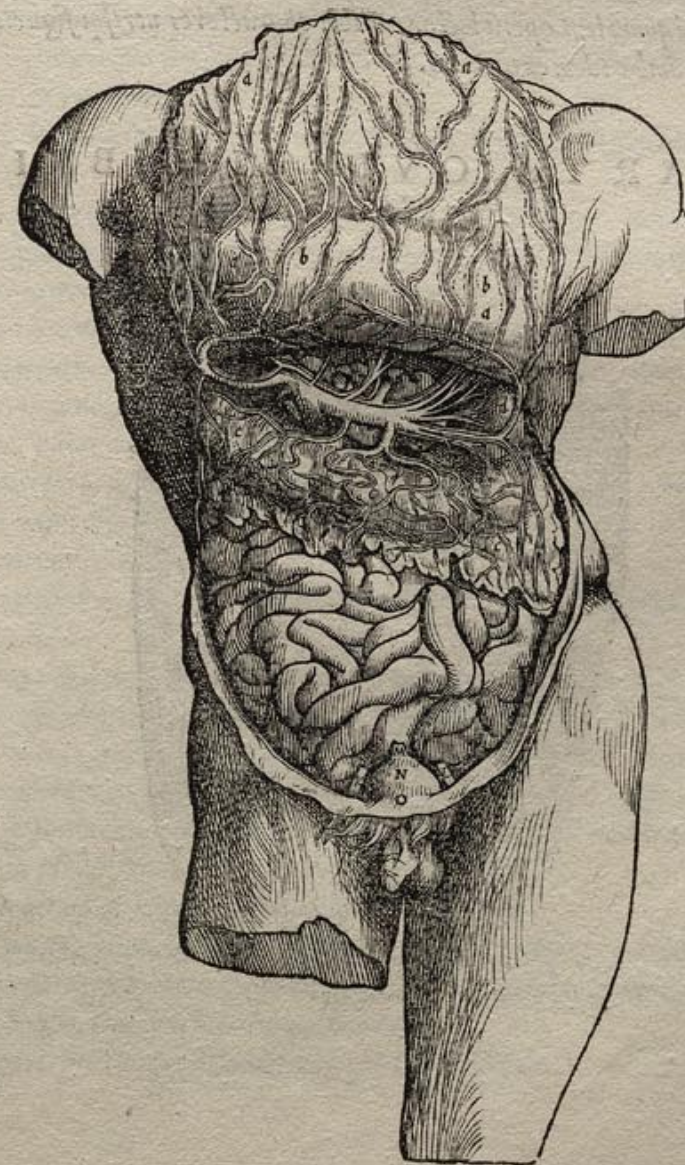
R Vena & arteria simul cum ueruo dextra sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hæc sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam **R, T, & S** futuram indicat, cuius **Aristoteles** tertio *Historiæ de animalibus* libro, ut & quarto de *Animalium* partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarū arteriarūq; propagines superiori omenti membrana exporrectæ, adipeq; cinctæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

q TER.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam à superiori diuulsam laceratamq; gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora & uentericulum quoque extensa est. Dein uenterculus etiam uisum ad pectus ex sua se de tractus uisitur, ut humilioris omenti membrana natura in conspectum peropportune ueniret: quam eousq; intestinis adhuc obducta cernis, quousq; omentum subinde sursum sinistrorsumq; collectum dissecantibus occurrit. Præterea in præfenti figura intestinorum situs inturbatus iacet, uti & lien quoq; cuius pars hic etiam oculis subiicitur.

K.L. **M.N.** & **O** eadem hic atq; in secunda figura notantur. nam **K** indicat umbilici arteriam dextram, **L** uero sinistram. **M** meatum, quo foetus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quiq; hic, ut & arteria, abtruncatus conspicitur. Cæterum **N** uescicam notat: **O** autem peritonæi cum anteriori uescicæ sede connexum. Atq; in hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura **A, B, C** & **D** insigniti erant, rescuimus.

a, a Superioris membranae omenti, quam & aliam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, quæ inferiore membranam integro adhuc omento spectat.

b, b Extuberans hæc sedes uenterculus est, superiori membrana omenti tectus.

c, c Omenti humilior membrana, quæ nonnullis humilior ala nuncupatur. Cæterum extuberans pars, cui duo superiora **c** & **c** inscribuntur, colum est intestinum, quæ uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien est, omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti inuat substantia.

Inferior omenti membrana hic modo quæ uentriculo subiicitur, quam pluribus notanda erat characteribus: uerum quò minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. præcipue quum leui opera lector eosdem characteres utrisq; figuris inibi adhibere fingere possit, ubi ambæ idem expriment.

QVARTA QVINTI LIBRI
FIGURA.

QVAR.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius à quibus initium ducit, membris liberum, & nulla interim parte diuulsam delineatur, integrasq; ipsius constructio & præcipue uenarum, arteriarum & neruorum per ipsum series, & glandulosa corpora ipsi innata comonstrantur. Quam concinne uero omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimilatur, hac quoq; figura discitur.

c, c Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f, f Omenti superioris membranae anterior facies.

g, g Inferioris omenti membranae anterior facies. at hæc nō integra ut superioris membranae anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranae sedes tantum in conspectu sit, quæ uentriculo subternitur, atq; ad colon usq; intestinum, quæ id uentriculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranae pars superiori membrana occultitur.

h, h Tribus his characteribus ad sinistram latus inferioris membranae omenti positis, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membranæ, uenis arterijsq; & adipe quoq; carentem. uero uasa indicat, h autem adeps uasis attentus adnatus ue exprimitur. Atq; ut hos characteres hac omni parte reposui, ita etiā quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.

i Venæ portæ caudex quæ ex iecore prodiens inferiori membrana omenti continetur ac suffulcitur.

m Arteria iecoris cauum & bilis uesciculæ petens, neruq; concomitata quæ à dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum bilisq; uesciculam adit.

n Principium uenæ inferioris uentriculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, & arteriam habentis coniugem.

o, o Arteria & uena & neruus secundum superioris omenti membranae principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.

p, p Illorum uasorum quæ dextræ fundi uentriculi sedi exporriguntur surculi, corpus uentriculi implicantes.

q, q Dilectorum iam uasorum quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.

r Venæ arteriaq; duodeno intestino & ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulumsq; socium frequenter admittentes.

s Portæ uenæ in duos truncos bipartitio. quod uero uenas **r** & **o** indicatas hic elatius quàm in mada portæ uenæ figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quod earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.

t Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium adeoq; intestina excurrrens.

u Venæ in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium excurrrens.

x Venæ cum arteria et neruo in dextram inferioris membranae omenti sedem sparsa, ac colon quodque intestinum hac parte accedens.

y Venæ simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrrens, & tandem coronæ ritu superius uentriculi orificium amplectens. uerum huius uenæ arteriaq; tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.

a Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiam si minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.

b Truncus est arteria, quæ inferiori omni membranae intertextus, uentriculo, iecori, bilis uesciculæ, colo quæ id uentriculo exporrigit, ac dein lieni ramos depromit, neruosq; has partes adites comitat.

y Venæ simul cū arteria et neruo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranae omni, & ramos quoq; offerens colo intestino quæ ad uentriculi prorepat fundum.

d Venæ coniugis arteriæ expertæ, quæ sinistra sedi inferioris omenti membranae pauculas soboles, ut & ipsa gracilis est, diffundit.

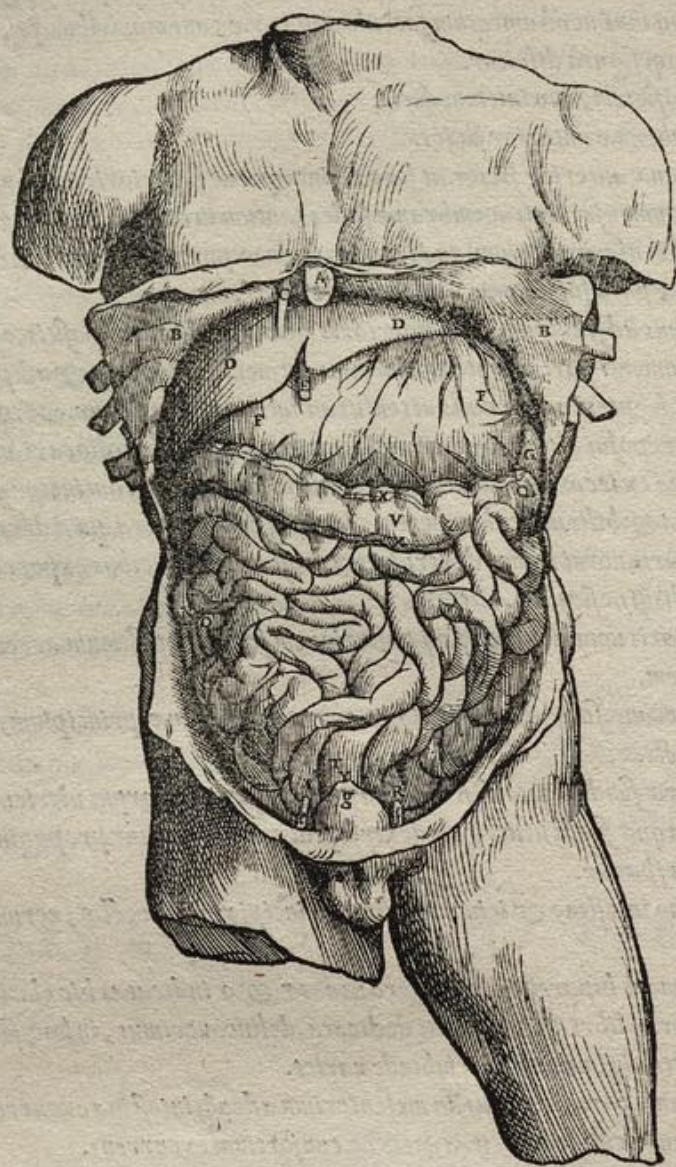
e Venarum, arteriarum & neruorum in lienem series.

f Venæ pariter cum arteria neruq; uentriculi fundi sinistra sedi exporrectæ.

g, g Glandulosum corpus inferiori membranae omenti innatum, quod uulgo uocant Brisaulo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.

h Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

Q 2 SEXTA

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN sexta quinti libri figura sectionis serie tertiam subsequente, iecur uentriculus & intestina proprias seruant sedes, omento interim quā a uentriculo enascebatur, coloꝝq; intestino continuum erat, prorsus resecto, ne forte id relictum alicuius organi sedem obliteraret. Præterea, ut singula opportunius oculis subijcerentur, costarum aliquot fines (uti inter pingendum factum est) effregimus, ipsas una cum peritoneo septoꝝq; transuerso illis connato in posteriora resedentes. Vesica autem hic respondet tertiæ ac secundæ figurarum uesicæ. Cæterum quia præsentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc succedentibus communes sunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his designetur, sermoni adijcere.

SEPTI

HAC figura tenuium intestinorum ductum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uentriculi et coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quod autem coli intestini initium paulo magis quam par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent, potissimum quum coli intestini circum tenuia sicum ingressumq; sexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura cæci intestini & coli & recti imago ductusq; demonstratur, una cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE
figurarum Index.

SVBSEQUENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est, si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungitur notula, tribus figuris communes censebis.

- A6 Mucronata pectoris ossis cartilago.
- B, B6 Peritonæum una cum disruptis costis, illisq; adnato septo retrorsum atq; in latera flexum.
- C6 Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.
- D, D6 Iecoris gibbi magna sedes.
- E6 Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.
- F, F6 Ventriculi anterior sedes.
- G6 Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.
- H7 Ventriculi portio, quæ inferius uentriculi constituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordula ligatum finximus.

q 3 Pars

I, K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, vulgato nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenum digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumque intestinum sedes, ubi primum in anfractus conuolui atque antrosum assurgere incipiunt.

M 7, 8 Ilei intestini terminus, et gracilium intestinum finis. uerum quamquam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem et octaua ad M usque pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunum ab ileo liceret distinguere.

N Extuberans crassorum intestinum initium.

O Hoc intestinum mihi caecum nuncupatur, non admodum contententi an quis eo nomine aliam crassorum intestinum partem donari uelit: modo is non adeo nominum sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinum fabrica spectare negligat, quae in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N, P, Q R, S, T, 6, 8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerum singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usque coli intestini ductum notat, a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinentem. A P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum a iecoris cauo ad lienis usque regionem protensus. A Q autem ad R ductus coli insinuat, a lienis regione ad pubis os, secundum sinistram ile procedens. Caeterum ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusque, quem sursum ad umbilici usque regionem molitur. At S ad T usque progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6, 8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6, 8 Coli intestini utrinque extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgo uocat.

Y 6, 8 Recti intestini initium. Quicquid uero sub Y consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, faciumque excretioni praefectus.

b, c 8 Duo musculi rectum intestinum post facium excretionem sursum alacriter contrahentes.

d 8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni et mulierum uteri ceruici interuentu musculose substantiae connascitur.

e, f 6 Duae arteriae foetui peculiares.

g 6 Hoc characteruefica fundus indicatur, uti et meatus quo foetus urina expellitur, quemque hic ut nuper commemoratas arterias abtruncatum finximus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CVIVS

VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM
hic lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini et coli quoque quae id recto continuatur, partem expressimus, intestinum tunicas commensuraturum.

b Prima intestinum tunica, quae et intima est, ac solis transversis circularibus ue confirmatur fibris.

i, i Secunda intestinum tunica, quae transversis quoque efformatur fibris, attamen rectis quoque eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.

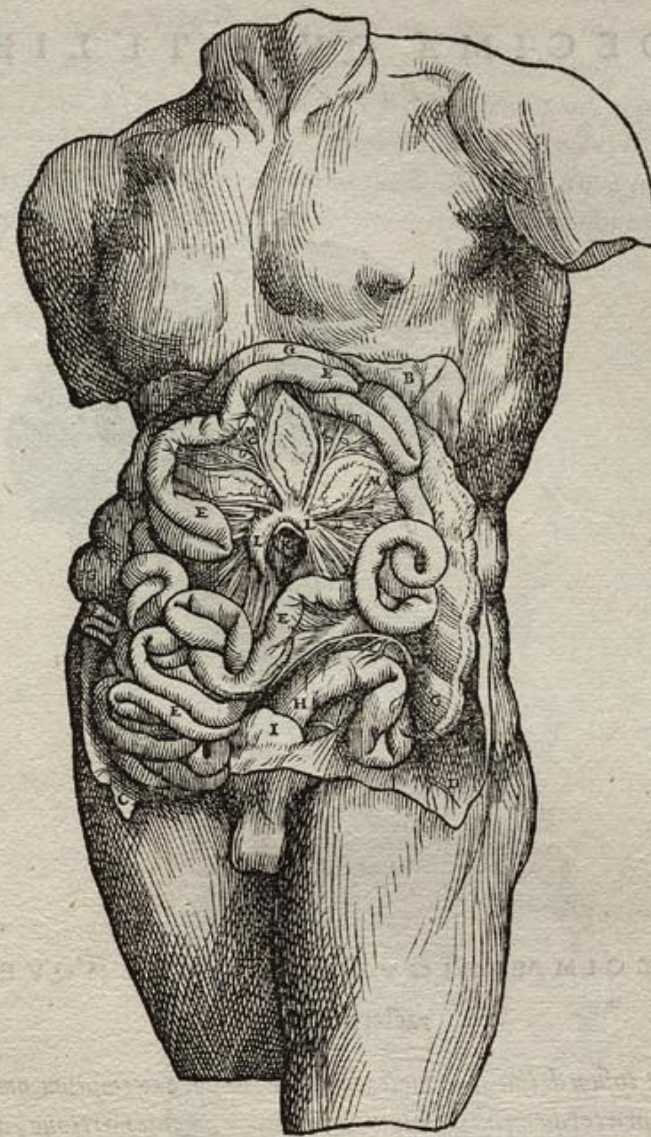
k, k Mesenterij est portio, quae rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L, L Tertia intestinum tunica, a mesenterij pronata membranis.

DECL

DECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERVM INDEX.

VT praesens figura mesenterij sicut quam appositissime oculis subijceret, gracilia intestina undecumque ad latera sursum deorsumque inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij eo monstrat centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaque dorso connectit. Ad haec, eius quoque mesenterij partem ostendit, quae coli finem et rectum quoque intestinum dorso alligat. Succedit uero haec figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D Portiones peritonaei, apertae iam abdomine in latera extrorsum flexae.

E, E, E Tenuia intestina.

F Caecum intestinum.

G, G, G Colon intestinum.

H Recti intestini initium.

I Vesica, cui peritonaeum ea potissimum sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.

K Mesenterij centrum, eaque dorsum pars quae id a peritonaei membranis initium ducit, quae magnam arteriam et cauum uenam hic uertebrae corporibus adnectunt.

L, L Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quae mesenterij centro inseruntur.

q 4 Glandulae

M, M Glandulae uasorum distributionibus interiectae, quae uasa in ipso per mesenterium ad intestina moluntur progressu.

VNDECIMA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

H I C duntaxat ipsum delineatur mesenterium e corpore exemptum, omnibusque partibus ipsi connatis liberum, praeterquam ab inferioris membranae omenti portione, qua colon dorso inibi colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.

K Character *K*, ut & in decima figura, mesenterij indicat centrum.

L, L Hi quoque characteres similiter atque in decima glandulosum corpus notant, totius mesenterij maximum.

M, M Glandulae notantur illis interpositae uasorum dissectionibus, quae iam intestinis appropinquant.

N, O His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.

P *P* ad *Q* usque mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id a dextri renis sede ad cauum usque iecoris protenditur.

Q *Q* ad *R* usque inferioris omenti membranae partem notat, quae colon tota illa sede dorso committit, quae id secundum uentriculi exporrigitur fundum.

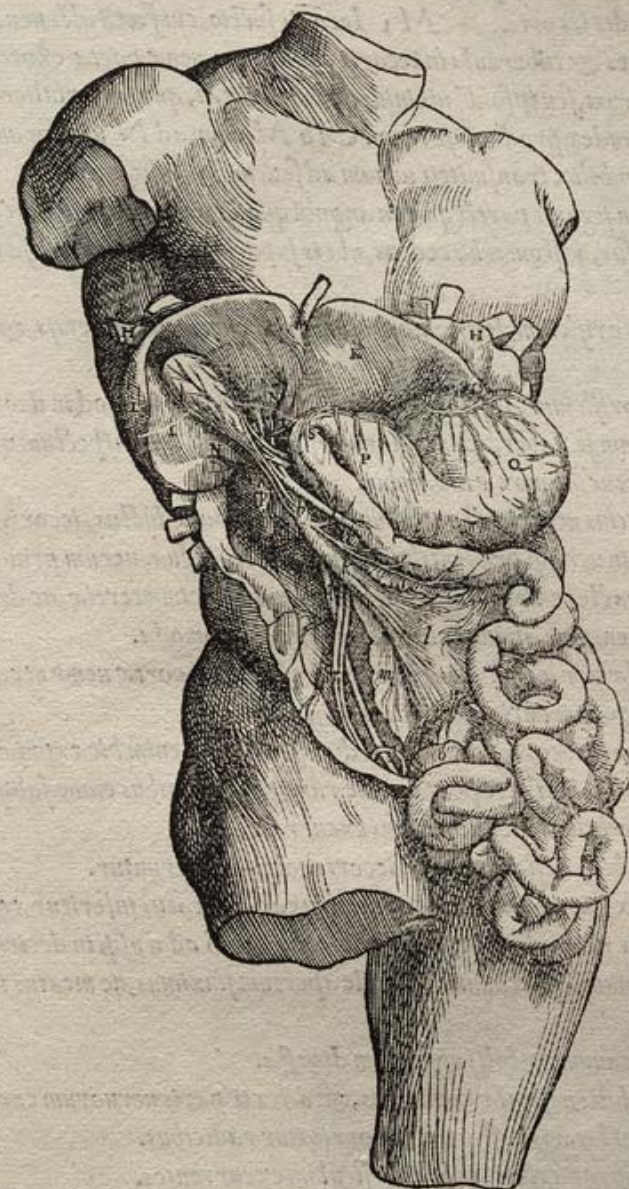
R *R* ad *S* usque mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id a lienis regione ad rectum usque intestinum pertinet.

S, T Quod *S* & *T* intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso necans.

V Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij membranam ab altera unguibus diuisam pinximus: ut *X* nimirum una sit, altera uero *Y* inscribitur. Atque in harum membranarum medio mesenterij uasa excurrunt, & ipsius adeps, ut & glandulae etiam continentur, quemadmodum quoque in uigesima quarta huius libri figura est cernere.

DVO.

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA. QVAE
IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO-
nis serie succedit. Habet enim dissectum peritonaeum, & omentum quoque in hac ablatum est, & hic
costas aliquot etiam effregimus, quo iecoris cauum opportunius delineari posset. Hic namque conspi-
citur uniuersum iecoris cauum, ipsiusque iecoris forma. Dein uentriculi quoque apparere orificia. Inte-
stina autem perinde ac uentriculum in sinistru latius depressimus, ut in conspectu esset mesenterij pars,
ac uenae portae in ipsum series: dein bilis meatus in intestinum insertio, et si quae sint reliqua quae cha-
racteribus seriatim adnotabimus, mox atque quid decima tertia ostendat figura, expresserimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.
NVDAM BILIS VESICVLAE EIVSDEMQUE
meatum delineationem exprimens.

CHA.

PRAESENS characterum Index duodecimae & decimae tertiae figuris ideo habetur communis, quod eandem iecoris sedem plerisque characteribus quibus decimatertia occupatur insigniri licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitiatum. Quum itaque character occurreret duodecimae figurae peculiaris, illi 1 subiungemus, illis qui decimatertia priuatim inscribuntur 2 adiecturi. Si uero quis utriusque figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

- H, H₁ Peritonaei una cum costis euersti portio. I, K₁ Caudum iecoris.
L₁ Portiuncula gibbi sedis iecoris. M₁ Iecoris sedlio, cui faetū alēs uena primum inseritur.
N₁ Rimae ac impressiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenae portae exortum conspicua. N uero superius seu sinistrum, seu ipso T uiciniū, sedem indicat, qua ab umbilico procedēs uena iecoris cauo ubi portae caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad N usque foramen notatur, quod libere quodammodo umbilici transmittit uenam ad sedem N insignitam. (colligās.
O₁ Ligamentū sinistram iecoris partē (quae in angulū quodammodo acutū desinit) septo transuerso hic
Φ₁ Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.
P, Q₁ Venterculus.
R₁ Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, una cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.
S_{1,2} Humilius uentriculi orificium, ipsiusque duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atque secundum naturam se habet, ad interiora refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculae meatus in ipsum insertus, ac mox e notandus.
T₁ Nerus a neruis elatus uentriculi orificium implicantibus eductus, iecorisque cauo insertus.
V₂ Bilis uesicula. Haec in utriusque praesentibus figuris est conspicua. uerū priuatim illam duntaxat in decimatertia characterē notauī, ac proinde primum decimatertia, ac dein duodecimae mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda.
X, X₂ Meatus bilis uesiculae per iecoris corpus exprorecti, inter portae uenae et cauae itē uenae ramos.
Y₂ Venae portae propago in iecoris substantiam diffusa.
Z₂ Venae cauae propago in iecoris substantiam digesta. V₂olui enim hic exprimere uasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portae uenae rami propaginibus cauae subijciuntur, et quoniam pacto in horum medio bilis uesiculae meatus excurrant.
a₂ Concurfus meatuum bilis uesiculae, qui in iecoris corpus digeruntur.
b₂ Uesiculae bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisque efficitur.
c_{1,2} Bilis uesiculae meatus in duodeni intestinum insertus, ac S ad d usque in decimatertia figura duodenum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum finimus, ne meatus illius e notati insertio lateret.
c₂ Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.
f₂ Nerus iecori & bilis uesiculae communis, & a sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quae dextri lateris costarum exproregitur radicibus.
g₂ Tenuis portae uenae propagine, in bilis uesiculam excurrentes.
h₁ Portae uenae caudex. (sinet.
i, i₁ Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasque ipsi exprorecta opportune sub
k, l, m, 1 Mesenterij. Verū singuli characteres priuatim quid indicant. h enim uenae portae dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uero glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus praefectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, qua a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinet. Hic namque colon intestinum a mesenterio diuulsum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.
n₁ Venae quae sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsique recto intestino uenas
o₁ Uesicae fundi superior pars etiam hic est conspicua. (porrigit.
p₁ Quod hic extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obiectus.
q₁ Meatus urinaris, a dextro rene urinam in uesicam deducens.
r₁ Venae ac arteriae seminales dextri lateris.
s₁ Vas semen a dextro teste uersus ceruicis uesicae initium perferens.

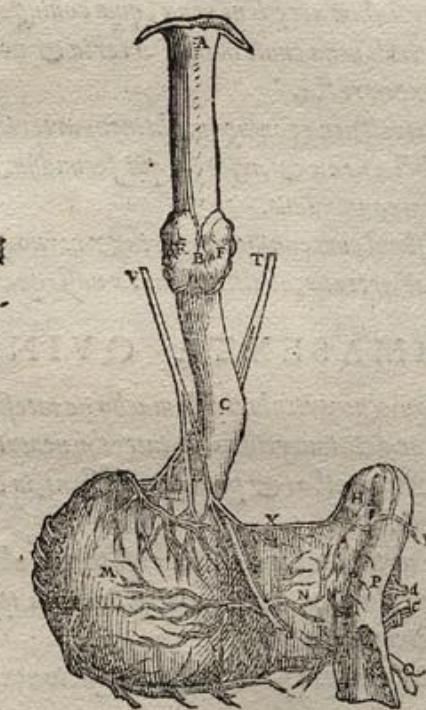
DECI

DECIMAQVARTA QVINTI
LIBRI FIGVRA, AN

terio rem integri uentriculi & stomachi faciem exprimens, una cum uenis, arterijs & neruis uentriculo insertis.

DECIMAQVINTA QVINTI
LIBRI FIGVRA, IN

tegru uentriculi & stomachi posterior rem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAE QVINTAE figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriusque figurae communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus. peculiariibus uero decimae quintae figurae characteribus, haec 1 subijcietur, decimae sextae autem haec 2.
A, B_{1,2} Stomachi pars in fauces orisque adeo amplitudinem pertinens, hic a faucibus praefecta cernitur.
A, B_{1,2} Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, recta per mediam uerterarum ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

AB

- B, C_{1,2} A' B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uerthebras modice declinans.
- C, D_{1,2} A' C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram, supra magnam coe descendens arteria, & per septum transuersum in uentriculi superius orificiū G notandū pertinet.
- E, E₁ Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in aris cavitatem pertingente distant.
- F, F_{1,2} Glandulosum corpus stomacho frequenter adnatū, quæ quintæ thoracis uerthebræ corpori insidet.
- G_{1,2} Superius uentriculi orificium. H_{1,2} Inferius uentriculi orificium.
- I_{1,2} Superior uentriculi pars. K, K_{1,2} Ventriculi demissior pars, seu fundus.
- L_{1,2} Anterior uentriculi sedes.
- M, N, O₂ Posterior sedes uentriculi. Verū singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impressionem notat quam uentriculus ea sede exigit, quæ uerthebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.
- P_{1,2} Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum finimus.
- Q₂ Bilis uesiculae meatus, in duodenum intestinum in sectionem tentans.
- R₂ Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, in sectionem meatus illius notans, quem modò Q insigniuit.
- S₂ Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasq; illi intestino exprorecta sufficiens.
- T_{1,2} Dextri nervi sexti paris nervorum cerebri propago, ad stomachū exprorecta, multiplici serie in ipsius orificium elatius distributa. V_{1,2} Sinister nervus.
- X₂ Sinistri nervi propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrens, bicq; quæ Y. iecori proxima est, Y insignita.
- a₂ Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.
- b₂ Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.
- c_{1,2} Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & nervo quoq; secundum dextram uentriculi fundi regionem exprorecta. (tu amplectens.)
- d_{1,2} Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronat.
- e₁ Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundum uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.
- f_{1,2} Quinta uena simul cum coniuge arteria & nervo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.
- g, g_{1,2} Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis quæ lien inseruntur.

DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

H A C figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac de inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.

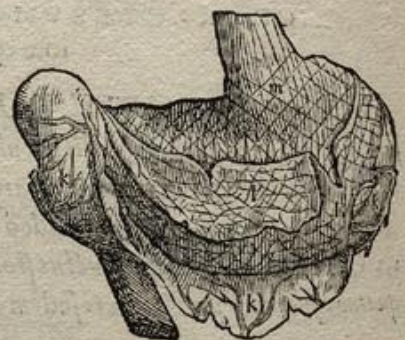
- b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.
- i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apprens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

P R A E S E N S figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.

- k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.
- l Secunda uentriculi tunica, minus quàm tertia à uentriculo diuulsa.
- m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMA

DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

P R A E S E N S figura iecoris gibbam posterioremq; sedem una cum caua uenæ caudicis portione exprimit.

A, A Iecoris gibbi superior pars.

B, B Iecoris gibbi posteriorisq; sedis infima regio.

C Caua uenæ sedes, quæ septum permeat, ipsiq; soboles exporrigit.

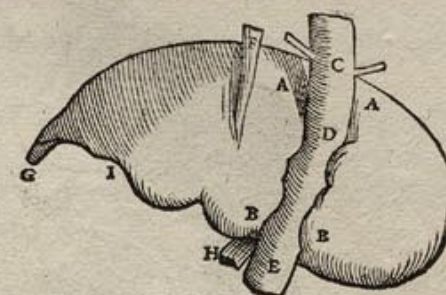
D, E Hoc interuallo sedes notatur, quæ caua caudex posteriori iecoris sedi innascitur.

F Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.

G Ligamentum iecoris partem in sinistra maxime exprorectam septo connectens.

H Venæ portæ portio.

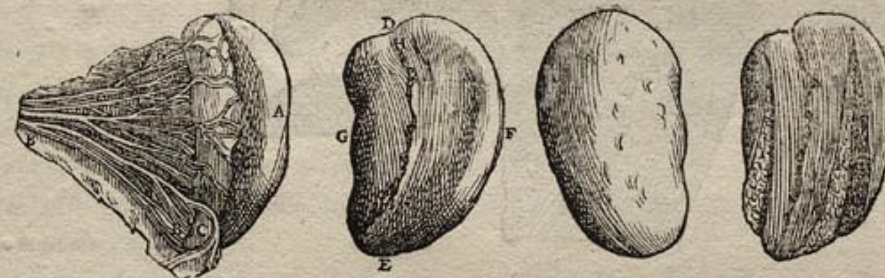
I Sinus quo iecur stomacho cedit, quæ sinistro uentriculi orificio continuatur.

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVÆ LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CV.

ius situm & ex proportionem magnitudinem, uigesima quæ mox subiicitur figura literis O, O, P explicabit: præsens uero quatuor quodammodo peculiaribus constans effigibus, seu tabulis, in hunc habet modum.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMANONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq; characterum Index.

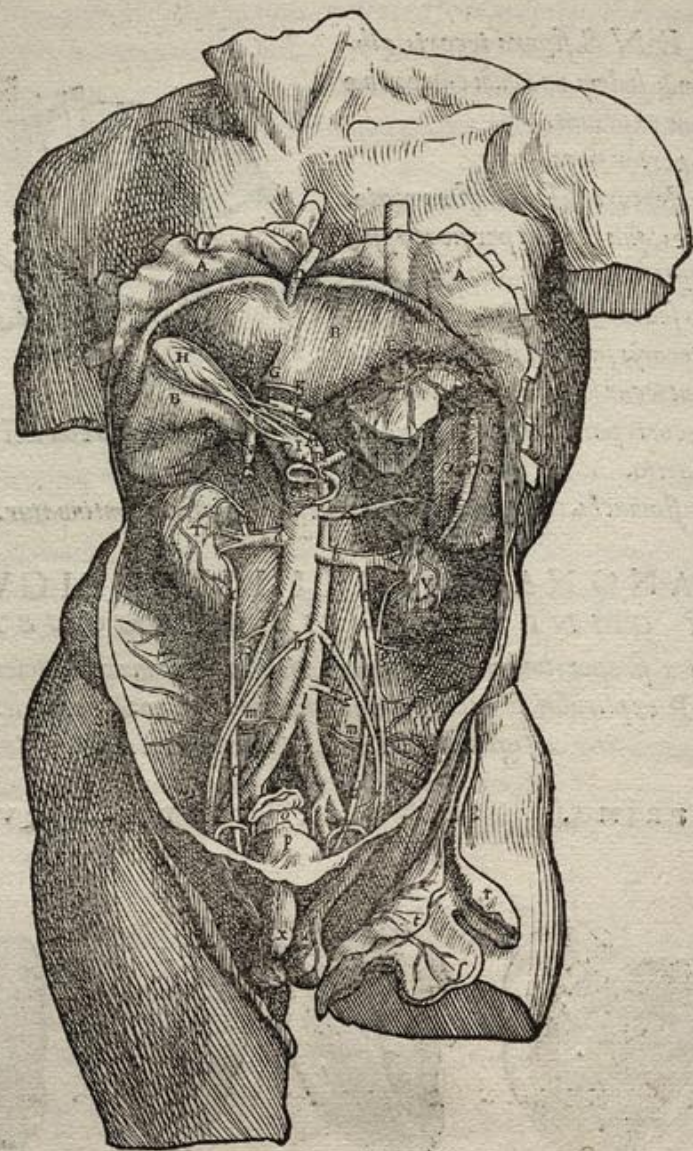
P R I M A lienem anteriori facie exprimit, una cum omenti portione, seu inferioris superiorisq; omenti membranarum partibus. A namq; lienis sinistram indicat latus, dextrum autem B, B. ac media ipsius sedes omento integuntur. B, B & B enim inferioris omenti membranæ portiones nem indicant, lienis uasa deducunt. C uero & C superioris omenti membranæ portiones significat, quæ ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronatæ quæ in lienem iamiam inserenda ueniunt.

Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uero & H lineam indicant in caua lienis regione conspicuam, cui lienis uasa inseruntur.

Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.

Quarta lienis quoque cauam sedem delineatā continet. At huic duas indidi sectiones, ut lienis substantia conformatio que oculis subijcerentur. Atque hic I & K sectiones modo dictas indicant.

r VIGESIMA

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura sectionis serie duodecimæ succedit. ab hac enim omnia intestina exequimur, relicta duntaxat ventriculi portione superioris orificij ventriculi sedem communi strante. atq; ita hæc figura pleraq; indicat, quæ nunc opportunius cum characterum indicibus seriatiim insinuabuntur.

- A, A Septi transversæ portio peritonæo succincta, atq; unâ cum costis aliquot sursum reflexa.
 B, B Cavæ iecoris sedes.
 C Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.
 D Vena per umbilicum iecori exporrectæ portio, ubi et sinus ille indicatur primum hanc admittens uenam, quæ per priuatum ipsi in icore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem perreptat, ubi hic G non procul a K adhibitum conspicis, ubiq; uena hæc in iecoris substantiam primum uere digeritur.
 E Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transversum ad elatius ventriculi orificium contendenti.
 F Superius ventriculi orificium, ventriculiq; portio.
 G, G Lineæ impressiones sive tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conspicua.
 H Bilis uesicula.

I Portæ

- I Portæ uenæ caudæ hic abscessus. Verum I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculæ exporrectas.
 K Iecoris nervus ab illis propagatus, qui elatiori ventriculi implicatur orificio.
 L Arteria iecori et bilis uesiculæ communis.
 M Nervus à sexti nervorum cerebri partis propagine initium ducens, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atq; hic nervus iecori pariter et bilis uesiculæ communis censetur.
 N Bilis uesiculæ meatus hic aberrans uisitur, qui ad intestina pertinet.
 O, O Lienis anterior cauaq; regio. P Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
 Q Vena caua. R Magna arteria.
 S Radices articularum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intestina excurrentium.
 T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
 V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
 X Vena in sinistri renis pinguem diffusam tunica.
 Y Vena dextri renis pinguem tunica accedens.
 a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducens.
 b Vena arteriaq; in sinistram protensa renem, emulgentesq; uulgo non secus appellatæ, quàm illæ quæ dextro reni sunt propriæ.
 c, c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.
 d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
 e Seminalis uena sinistram accedens testem. f Seminalis uena, dextri testis.
 g, g Surculi à seminalibus uenis qua peritonæo committuntur, in ipsos adeo uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.
 h Seminalis arteria dextrum testem petens.
 i Arteria seminalis quæ sinistro testis est propria.
 k Arteriæ in humiliorum mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
 l Arteriæ magnæ super caua uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ et cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos diuisio.
 m, m Præcipuæ uenæ ac arteriæ earum quæ geniculatim à magnis uasis lumborum carnibus ipsiq; peritonæo offeruntur.
 n Arteriæ magnæ soboles sacri ossis foramina accedentes.
 o Recti intestini pars à colo libera, atq; ut inter dissecandum sit, uinculo intercepta.
 p Vesica urinæ receptaculum.
 q Semen à teste ad penem deferentis uasis portio, quæ secundum pubis os deorsum ad uesicæ ceruicis initium retorquetur.
 r Cutis quæ penem inuestiebat. s Scrotum.
 t Carnosa membrana pars, quæ haud secus atq; scrotum, utrunq; ambebat testem.
 u Tunica à peritonæo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter præbet, estq; hæc exterior testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiareq; numeramus.
 x Denudati penis portio.

VIGESIMA PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA,
QUÆ TRES PROPRIAS CONTINET TABELLAS

sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renū sinus meatuumq; urinariorum principia ostendentes.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA.

f 2 TRIVM

PRIMA tabella sectionem secundum renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeo profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiae abla-
 2. ta portione. Significet igitur a dextri renis anteriorem partem, b uero posteriorem. y y ori-
 3. ficia sunt ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, qua inuicem illi rami coeunt. Hic
 4. enim rami necessario per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. d, d primi sinus corpus, seu mem-
 braneum corpus in quod uena & arteria renis terminantur.

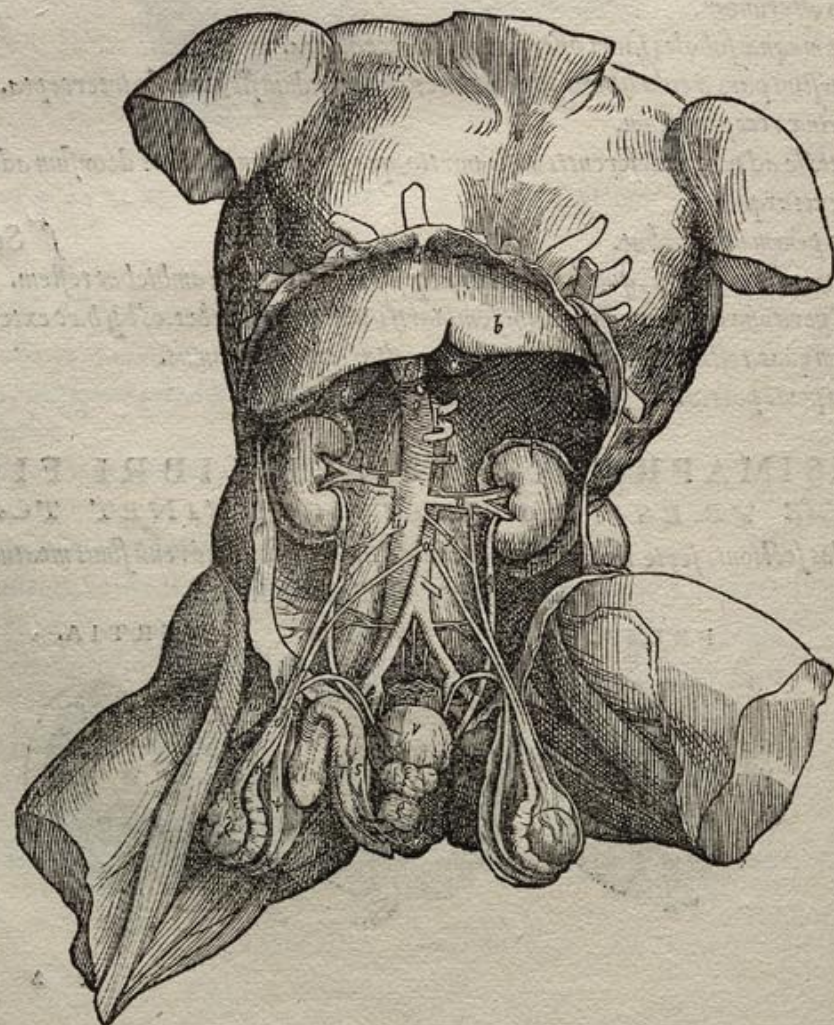
e Foraminulum hoc urinarum meatus est initium.

l Urinarum meatus pars. Super membraneum hoc corpus a & a insignitum, secundus renis consti-
 tit sinus, cuius interior & corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum appa-
 ret. Eius enim partes quae in exteriora ad utrumque septi ex renis substantia conformati latus pro-
 3. ducuntur, ipsius sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub h & a deducto
 intueri nequis. Septum namque illud praesenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & poste-
 riorem diuisum cernitur, ac a quidem partem ipsius notat anteriorem, & uero posteriorem.

Secundae effigiei omnia cum nuper commemorata sunt communia, nisi quod uniuersa propemodum
 renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sane sep-
 ti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaque secundus renis sinus uniuersus, ac
 non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius late-
 re dirimentem. a igitur & b & y & a eadem hic quae in prima tabella notant. Circulus autem
 4. inter a & b ductus, secundum renis indicat sinum. uero anteriorem partem primi sinus, seu mem-
 1. branci corporis, qua haec in ramos discinditur. i corporis membranei posteriorem partem indi-
 2. cat. adeo ut & i simul membraneum notent corpus, seu primum renis sinum: a autem urinarum mea-
 tus insignitur origo.

Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ra-
 mos omnes insinuat. renis enim substantia, quae summis eius sinus ramis adnascitur, penitus deersa
 est. Atque haec citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMASECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGES.

PRÆSENS figura sectionis serie uigesimae succedit. in hac namque costarum ali-
 quot fines effracti, & extrorsum sursumque reorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectare
 tur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspicuo erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica
 denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumque seminalium exortus ductusque etiam
 ostendite, priuatim a cauae uenae caudice ramulum pronasce effinximus, qui sinistrae seminali co-
 miscetur uenae. Praeterea peritonaeum quod uasis seminalis iter praebet, una cum tunica a perito-
 neo pronata, testemque & sui lateris uasa seminalia amplectente, dissectum est, & cum semina-
 rii uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicem ita dirempta atque adeo re-
 flexa uidentur, ut inuicem insigniter dehiscant, & uesica, & glandosum corpus uesicae ceruicis pro-
 prium, una cum ipsius musculo & penis corporib. eorundemque progressu oculis subiiciatur. Quod au-
 tem a dextro femore cute prorsus & a sinistro aliqua ex parte ademinus, neminem ambigere reor.

a, a Peritonaei pars cum septi transversa portione, & effractis costis sursum extrorsumque reflexa.

b, b Iecoris gibbum.

c, c Caua iecoris sedes.

d Praecipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatae cartilaginis consistens, & hic a
 iecoris anteriori sede magna ex parte diuisum.

e Ligamentum iecoris partem in sinistram protensam septo committens.

f Venae portae portio, una cum arteria & neruis iecur petentibus, et bilis uesiculae meatu intesti-
 na petente, hic uinculo est intercepta, & dein praesepta.

g Venae cauae caudex.

h Arteriae magne truncus deorsum spinæ exporrectus.

i Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam aduentis.

k Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uesiculae, lienis, et ip-
 si demum omento ramos offerentium.

l Initium uenae dextri renis pingue inuolucrum petentis.

m Vena ac arteria dextrum accedentes renem.

n Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.

o, o Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.

p, p Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuisum, et peritoneo unde
 principium ducit, adhuc connexum.

q, q Et dexter & sinister meatus, quo urina e renibus in uesicam fertur, q insignitus est.

t Seminalis uena dextrum accedens testem.

u Principium seminalis uenae dextrum testem aduentis, quod instar rotundi tuberis prominet.

x Seminalis uena sinistro testis exporrecta.

y Venula a uenae cauae caudice pronata, ac uenae seminali sinistrae commixta unitaue. Quamuis
 enim haec uenula rarius occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac declina-
 tur, illa hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.

a Seminalium arteriarum origo.

b Surculi, quos uenae seminae peritoneo inibi depromunt, quae ipsi connexae deorsum ad pubis
 ossa contendunt.

γ Dextrae seminalis uenae, & item arteriae, per peritonaeum supra pubis ossis coxendicisque regio-
 nem descensus, ac ascensus pariter semen a teste deferentis uasis, quod u, i & a mox notabitur.

d Venae seminalis & arteriae commixtio, & corporis quod uaricum imagini conferam, initium.

e Varicosi corporis in testem insertio. } Testis intimo ipsius inuolucro obiectus.

u Principium semen a teste deferentis uasis.

i Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, & a teste
 ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.

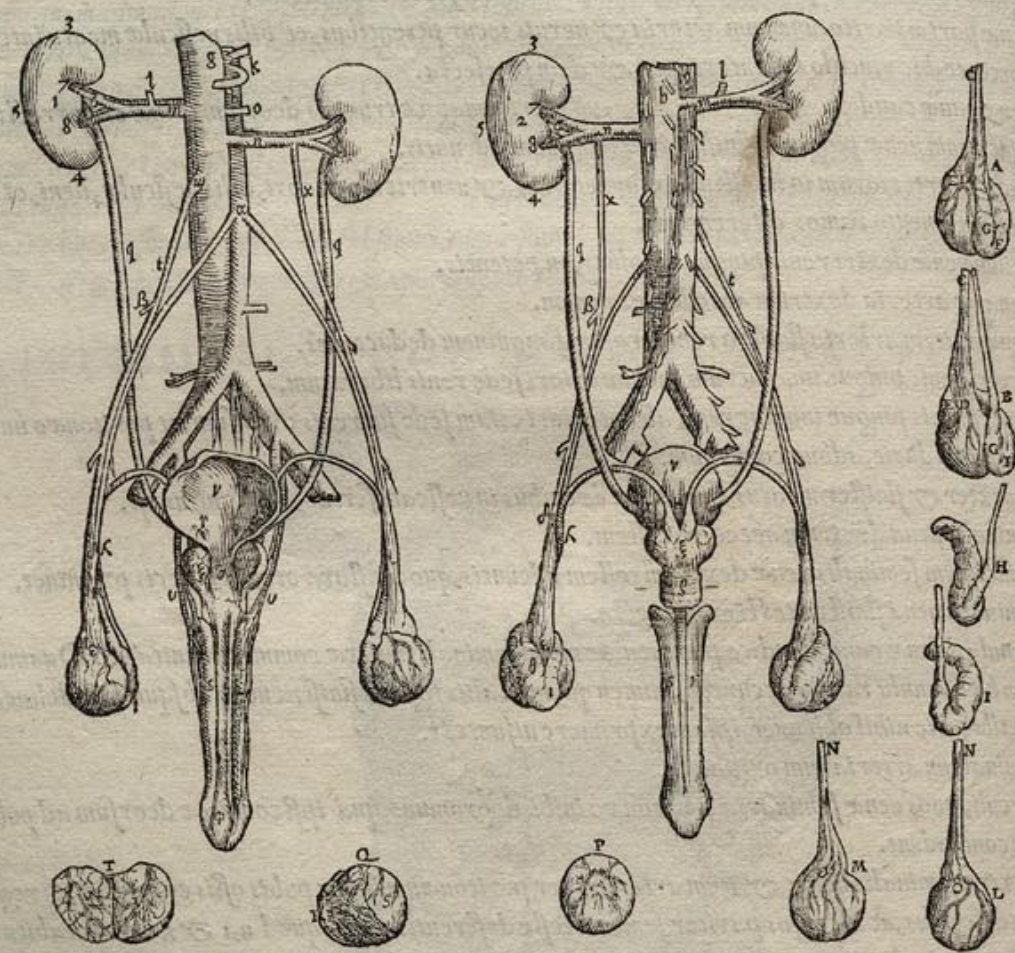
k Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui
 teres porrigitur.

v Vesicae urinae receptaculum.

z Glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertio-
 nem excipiens.

- 9 Circularis uesciae ceruicem ambiens musculus.
- 5, 7 Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis ossi ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro ossi firmatur. Præterea hic S nostri figura in cōspicuo est, quā penis flaccidus lāguidusq; cū uescia effingit.
- U Venarum & arteriarum neruorumq; penem aduentium series, tam apte ac in huiusmodi figuris id moliri datur expressa.
- Φ X Primum exterius uescis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatū, ubi φ ascriptum, ubi uero χ locatur, ea eius inuolucris sedes notatur, quæ hæc infimæ testis parti connascitur.
- ↓ Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.
- ω Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quā super coxendicis os deorsum ducitur.
- * Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consuevit. Super hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio circa ossis sacri regionem uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMATERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQUE PARTIVM
& characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiare obtinens effigies, tabellas uel simul cum illa quæ mox præcessit, ac ordine uigesima secunda fuit, potissimum ad uirilium organorum generationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq; eadem prorsus est characterum ratio. Verum quod iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col

locari, priuatim indicem huic uigesimaltertiæ figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uigesima secunda communes sunt, denum non grauare explicaturus. Porro in hac uigesimaltertiæ figuræ duæ sunt præcipuæ effigies, quarū unam non inopportune dextram, alterā uero sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uesciæ & seminaria organa cū uenæ cauæ et arteriæ portionibus exacta è corpore finimus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie, in sinistra autē posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesciæ, & ipsius ceruicem seu meatum semini urinaeque communem aperuimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quem admodum in characterū explicatione dicturus sum diffusius, simulatq; effigies expressero, quæ sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimaltertiæ figuræ sedem occupant, ac maiusculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

- A, B. Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostēdentes, idē exprimitur, uerū superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quod ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferentis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testis adnascitur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, deorsum uel, ut insertio applicatioq; uenæ & arteriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.
- C Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine excident inuicem implicantur, commiscunturq; ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efformare incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi assimilabitur conus.
- D Basis uaricosi corporis, seu sedes quæ uenæ & arteriæ seminalis testis inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.
- E Vasis semen à teste deferentis initium.
- F Reflexus uasis semen deferentis secundum testis humiliores sedem.
- G Sursum confcendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testis connasci desinit.
- H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem conspiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.
- I Hæc effigies eadē uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur, uerū hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.
- L Testis à quo semen deferens uas abscisum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et uaricoso corpore remansit.
- M Hæc eadem cum effigie L notata indicat, uerū ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utrisque sunt communes.
- N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.
- O Varicosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.
- P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparet namque hic foramina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testis implantantur.
- Q In hac effigie intimam testis tunicam inuolucrum uel nouacula diffecui, & ex altero latere à testis substantia eius inuolucris partem R notatam direxi, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cōspectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertextentibus in testis substantiam pertinent. Aliteram uero huius inuolucris partem S insignitam, testis adhuc connatam reliqui.
- T Hic testis per medium diffectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uero modo subsequuntur characteres, duabus grandioribus & magis præcipuis uigesimaltertiæ figuræ effigiebus proprii habentur.
- 1 Hæc numeri nota indicatur anterior renis regio.
- 2 Posterior renis regio.
- 3 Superior renis regio.
- 4 Inferior renis regio.
- 5 Externum renis latus.
- 6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant, uerū 6 priuatim notat eius sinum tuber. 7 autem & 8 sinum eius angulos impressionesq;.
- 8 Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, quæ deorsum tendens icteru superauit.

- b* Arteriae magnae truncus inibi resectus, ubi primum sub septo transverso in peritonaei amplitudinem fertur.
- k* Radices arteriarum quae mesenterio & inferiori membranae omenti digeruntur.
- l* Vena pinguem dextri renis tunicam petentis principium.
- m* Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.
- n* Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.
- o* Vena in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.
- q, q* Meatus urinam e renibus in uesicae amplitudinem deportantes.
- r* Meatum urinam uesicae deducentium in uesicam insertio, ac in dextera quidem effigie orificia indicantur, quae hi meatus in uesicam pertinent, & membranae processus quoque his orificijs praefecti in sinistra autem effigie sedes indicatur, quae illi meatus primum uesicae applantantur.
- t* Seminalis uena dextra.
- u* Tuberculum, seu protuberans seminalis uenae dextri lateris principium.
- x* Vena seminalis sinistram petens testem.
- a* Seminalium arteriarum ex magna arteriae caudice initia.
- β* Surculorum radices quos uenae seminales peritonaeo offerunt, quae illi secundum lumborum regionem committuntur.
- d* Vena arteriaque seminalium coitus commixtio ue, & uaricosi corporis initium.
- e* Vena & arteria seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.
- z* Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obiectus.
- n* Principium uasis semen a testis deferentis.
- θ* Descensus uasis semen deferentis secundum posteriorem testis regionem.
- i* Locus quo deferens semen uas rursum secundum testis humiliora sursum fertur, neque amplius testis conuascitur, uti faciebat ab *x* per *θ* ad *i*.
- κ* Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spirant ue sursum properat.
- γ* Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenae ac arteriae seminalium reflexum, in peritonaei amplitudinem contendit.
- μ* Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicae ceruicis initium.
- ν* Uesica, quae in dextera effigie priuatim ad aperta est, ipsius commonstrans cavitatem.
- ξ* Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextera effigie longa sectione ad meatus usque uariarum amplitudinem dissectum.
- ο* Amplitudo cavitatisque ceruicis uesicae, in quam uasa semen deferentia insertionem moliuntur.
- p* Musculus uesicae ceruicem ambiens, ac urinae excretioni praefectus.
- σ, τ* Duo penem potissimum constituentia organa.
- υ* Vena ac item arteria penem ceruicemque uesicae accedentes.
- φ* Sedes notatur meatus urinam seminiisque communis, quae reliquo ipsius ductu amplior in penis glan de uisitur.

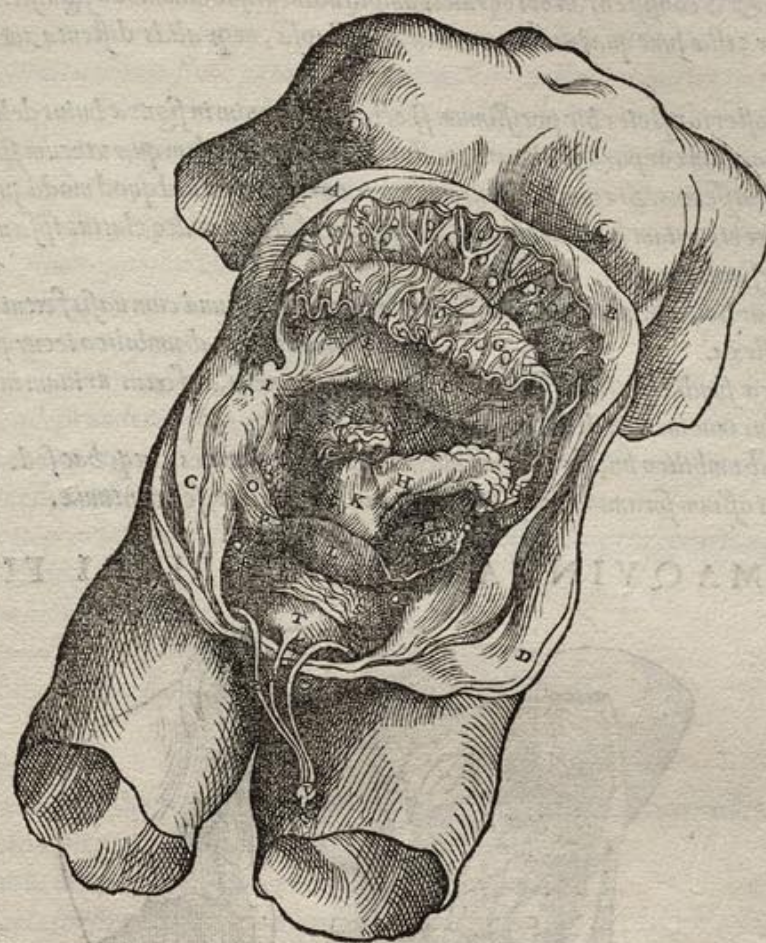
VIGESIMAE QUARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

FIGURAE sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritonaeum una cum abdominis musculis adaperum est, ac in latera (uti intersecandum fit) reflexum. Deinde intestina omnia a mesenterio praeseutimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem direximus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum praesens figura in hoc potissimum delineata est, ut uteri & uesicae positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuulsa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeo pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatæ & macilentissimæ, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuo diremptis) ostendant.

VIG

VIGESIMAQUARTA QVINTI LIBRI

FIGURAE.

- A, B, C, D* Peritonaei anterioris sedis interior superficies.
- E, E* Mesenterij pars tenuia intestina dorso connectens.
- F, F* Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam *G* & *G* insigniui diuulsa. Vtraque autem membrana uasorum per mesenterium seriem, et glandularum uasorum distributionibus interpositarum naturam indicat.
- H, H* Hac mesenterij parte colon intestinum, quae recto erat proximum, committebatur.
- I* Hac mesenterij parte, coli intestini initium, seu ipsius cum tenuibus intestinis continuas, deinceps caecum quoque intestinum consistebant.
- K* Rectum intestinum inibi praefectum ubi colon desinit, quae sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.
- L* Anterior uteri fundi sedes, a qua nihil prorsus auulsum cernitur.
- M* Dexter mulieris testis.
- N* Mulieris sinister testis, atque huius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idque ideo accidit, quod dextrum testem ita delineauerimus, quem admodum uterque testis membrana tegitur seminaria mulieris uasa deducente, atque a peritonaeo nata: sinistrum uero testem illa membrana deteximus, quod solius manus, nullo adhibito cultro, fit beneficio. Haec namque membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solum.
- O, O* Membrana a peritonaei dextra sede pronata, & testem dextrum una cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quae uteri elatiorem sedem implicant uasis, dorso committens, utrumque pariter continens, & denique cum alterius lateris membrana secundam uteri tunicam constituens.
- P* Hac in nuper dicta membrana carnea excurrunt fibrae, dextrum uteri constituentes musculi.

His

Q Q His characteribus sinistra lateris membrana notatur, quae illi correspondet, quam nuper O indicauit.

R, S Uteri cervicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonaei partes illi offerunt, quae ipsi uasa exporrigunt, deducuntq; ac illum peritonaeo adnectunt. Ceterum inter uallum inter R & S consistens, uteri cervicis amplitudinem quodammodo significat. Ruga uero hic conspicua, ille sunt quas uteri cervix in se collapsa, neq; alias distenta, inter secundum monstrat.

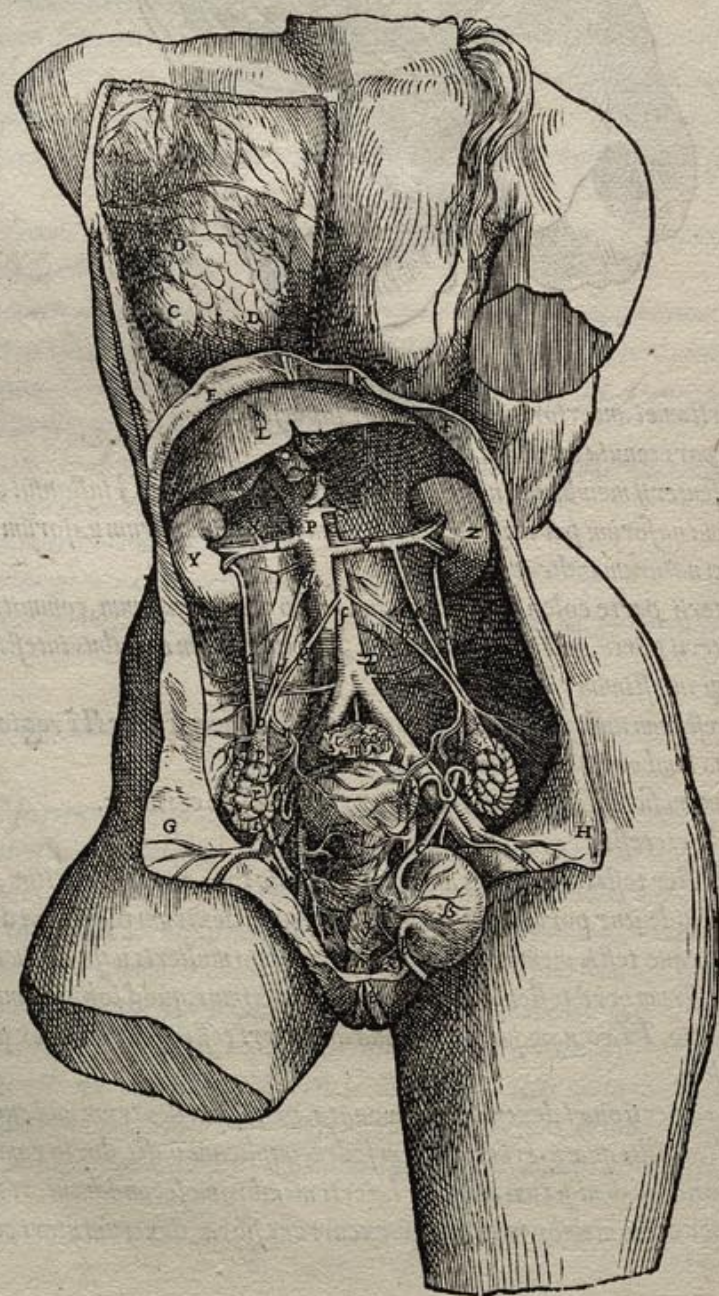
T Uesica, cuius posterior facies hic potissimum spectatur. ita enim in figura huius delineatione oculum direximus, ac si in corpore prostrato, posteriorem uesicae sedem quae uterum spectat, potissimum cernere uoluissimus. Si enim praesens muliebri corpus ita uti id quod modo subsequetur, rectum arbitrare, etiam secus atq; res se habet, uteri fundum multo elatius ipsa uesica delineatum esse tibi persuaderes.

V Umbilici est portio, a peritonaeo inter secundum liberata, & una cum uasis foetui peculiaribus hic deorsum reflexa. X Portio uenae ab umbilico iecur petentis.

Y Meatus a uesicae fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac foetus urinam inter secundum & intimum ipsius inuolucrum deducens.

Z, et Duae arteriae ab umbilico huc secundum uesicae latera prorepentes, atq; hac sede magnae arteriae ramis pubis ossium foramina potissimum aduentibus insertae, seu continuatae.

VIGESIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIG.

A praesentis figurae dextra mamilla eutem abstulimus, ut quam fieri posset proximè mamilla-
ri natura hic oculis subijceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium et lienem re-
secuimus, recto interim intestino non secus quam in mox praecedente figura relicto. Ad haec, ute-
rum suo extimo quod peritoneum ipsi porrigit inuolucro quodammodo spoliavimus, omnes mem-
branas quam licuit accuratissime passim, ideo amputantes, ut seminis materiam testibus deferen-
tia & rursus semen ab his utero deducuntia uasa in conspectum uenirent. Uesicam uero deor-
sum in sinistram latus refleximus, una meatum a dextro rene ipsi urinam deferentem abrumpen-
tes, ut urinam uesicae deferentium meatum insertio appareret, ipsaq; uesica uteri inspectionem
non occuparet. Postremo pubis ossium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri cervix ac
uesicae etiam collum apposte uiderentur.

A, A. Vena ad mamillas subinde excurrentes ab illis quae cuti summo humero obductae offeruntur.

B Vena ab illis pronatae quae per axillam in manum porriguntur.

C Praecipuum mamilla corpus.

D, D. Glandulae ac adeps undecumq; corpori illi glandoso ac C insignito adstratae.

E, F, G, H. Peritonaei anterioris sedis interior superficies, est enim hic anterior peritonaei regio,
ad latus, & sursum deorsumq; flexa.

I, K. Venarum ac item artiarum sub pectoris osse deorsum a iugulo prorepentium portiones.

L Iecoris gibba sedes.

M Iecoris cauum hic quoq; aliqua ex parte conspicuum.

N Vena ab umbilico iecur petentis portiuncula.

O Vena portae caudex hic simul cum uasis ipsi attensis praefectus.

P Vena caua.

Q Arteria magna.

R Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum ac intestina petentium radices.

S Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam implicantis.

T Vena ac arteria dextro reni serosum humorem deducentes.

V Vena ac arteria sinistro reni serosum humorem deferentes.

X Principium uenae pinguem dextri renis tunicam aduentis.

Y Dextri renis anterior sedes.

Z Sinistri renis anterior facies.

a, a. Meatus a dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad humilis a effraclus, portio autem bu-

b. ius meatus reliqua, ac uesicae adhuc continua, b insignitur.

c, c. Meatus urinam a sinistro rene in uesicam deferens.

d, d. Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.

e Seminalis uena sinistram petens testem.

f Seminalium artiarum ortus.

g Seminalis arteria dextra.

h Seminalis arteria sinistra.

i, h, l. Anterior uteri fundi pars, ac i dextrum fundi obtusum indicat angulum, k autem sinistram, lue-
ro regionem uteri ubi ipsius fundi consistit orificium, ipsiusq; cervix inchoatur.

m Rectum intestinum, quo minus utrumq; figurae latus inibi ubi par utrinque est ratio oncrem, uni-
duntaxat lateri iam characteres opportune adhibebo.

n Vena ac arteria seminalis portio, uteri fundi superiorem accedens sedem.

o Vena ac item arteria seminalis portiones testem aduentes, et inuicem coeuntes, corpusq; instar
pyramidis constituentes, ac p huius corporis basim notat, testi commissam.

q A nuper dicto corpore eiusmodi uascula in membranas excurrunt, testem peritonaeo committentes.

r Testis anterior facies.

s Vasis semen a teste in uterum deferentis initium.

t, t. Vasis semen deferentis reflexus, quos id circum testis latera conficit.

u Vasis

- u Vasis semen deferentis ad uterum progressus.
 x, x Vteri ceruix.
 y Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.
 a Vena uescicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt, atque hic etiam chara-
 cter urinariorum meatuum insertionem notat.
 α, β Vescicæ fundi posterior sedes.
 γ Vescicæ ceruicis musculus.
 δ Hac sede uescicæ ceruix uteri ceruici implantatur.
 ε Cuticulares ceruicis uteri orificij caruncule, atq; hic uteri colles & ceruicis ipsius orificium,
 citra characterum operam neminem latent.
 ζ Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.
 η Vasa ab illis quæ crus aduert uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascendunt.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMASEXTAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHA-
racterum Index.

- PRÆSENS figura uterum unâ cum illum peritonæo alligantibus membranis à cor-
 pore exsectum commonstrat. atque ipsius ceruix adeo hic sursum est conuoluta euer-
 saq; ut fun-
 di uteri orificium in conspectu sit. Vescicæ uerò fundum & ceruicem quoq; aperuimus, ut uescicæ
 cavitates meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.
 A Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.
 B, B Vteri ceruix.
 C Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.
 D Orificium fundi uteri.
 E, E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.
 F Sinister uteri testis.
 G Vena & arteria seminalis.
 H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.
 I Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.
 K Vasis semen à teste in uterum deducens.
 L Vescicæ cavitates.
 M Urinariorum meatuum insertio.
 N Urinariorum meatuum frustula hic propendunt.

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
VIGESIMASEPTIMA QVINTI
LIBRI FIGVRA.

PRÆSENS figura uterum
 à corpore exsectum ea magnitudine re-
 fert, qua postremo Patavij dissectæ
 mulieris uterus nobis occurrit. atq; ut
 uteri circumscriptionem hic expresse-
 mus, ita etiam ipsius fundum per mediū
 dissecuimus, ut illius sinus in conspe-
 ctum ueniret, unâ cum ambarum uteri
 tunicarū in non prægnantibus substan-
 tia crassitie.

- A, A, B, B Vteri fundi sinus.
 C, D Linea quodāmodo instar suturæ, qua
 scortum donatur, in uteri fundi sinum le-
 uiter protuberans.
 E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tuni-
 cæ crassities.
 F, F Interioris fundi uteri portio, ex elatio-
 ri uteri sede deorsum in fundi sinū pro-
 tuberans.
 G, G Fundi uteri orificium.
 H, H Secundum exteriusq; fundi uteri inuo-
 lucrum, à peritonæo pronatum.
 I, I et c. Membrarum à peritonæo pro-
 natarum, & uterum continentium por-
 tionem utriusq; hic asseruauimus.
 K Vteri ceruicis substantia hic quoque
 conspicitur, quod sectio qua uteri fun-
 dum diuisimus, inibi incipiebatur.
 L Vescicæ ceruicis pars, uteri ceruici in-
 ferta, ac urinam in illam proijciens.
 Vteri colles, & si quid hic spectadum
 sit reliqui, etiam nullis apposis characteribus, nulli non patent.

S VIGESIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HÆC figura canum non prægnantē exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

- A* Vena & arteria seminalis.
B, B Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uasa porrigētes.
C Testis, ac uas semen à teste deferens.
D, D Membranae uterum peritonæo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.
E Vena ac arteria uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.
F Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuerſim obducta.
G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberaui-
H mus inuolucro. Genim exterius, *H* uerò interius notant.
I Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.
L Uteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.
M Portio ceruicis uesicae.
N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineauit, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriore inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

- A* Testis sinister.
B Vas semen deferens à teste in uterum.
C Sedes orificij fundi uteri.
D Sedes ubi uterus geminus sit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriore uteri inuolucro obducta.
E Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.
F, F Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.
G Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.
H Membranae hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVATVOR PECVLIARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGE

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemq; characterum Index.

PRIMA tabula uterum masculino foetu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transversa sectione diuisimus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeò ab extimo foetu inuolucro diducētes.

- A, B, C, D* Interna superficies uteri, quæ ante sectionem foetus inuolucris obducebatur.
E, E Exterior uteri superficies, atque elatius *E* uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumq; magis quam sinister, quod hic masculus utero geratur, exporreclum.
F Primum extimum ue foetus inuolucrum.
G, G Secundum foetus inuolucrum hic quoq; magna ex parte uisitur.
H Uteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimum dispensatur.
I Dexter uteri testis hic quoq; ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.

SECUNDA tabula foetus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

- K* Extimum foetus inuolucrum.
L, L Secundum foetus inuolucrum: quod quum pellucidum membranae modo sit, in ipso complexu cum tertio inuolucro foetum nonnihil conspici sinit.

TERTIA tabula extimum foetus inuolucrum, & secundum longa sectione diuisimus, ac utraq; à tertio inuolucro seducta, hic una cum tertio inuolucro adhuc integro expressimus.

- M, M* Tertium intimum ue foetus inuolucrum: quod quia egregie pellucidum est, foetum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.

- N, N* Venarum arteriarumq; series ex primo foetus inuolucro umbilicum petens.

- O, P, O, P* Secundum foetus inuolucrum: atque *O* & *O* internam ipsius indicat superficiem, *P* uerò & *P* externam.

- Q, R* Primum foetus inuolucrum: atque *Q* externam notat superficiem, *R* autem internam. *V* asorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem promptè dignoscitur.

QVARTA tabula foetum omnibus suis tunicis liberum, itaq; iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ providentia secus quam Anatomicorum uulgus arbitrat, in omni media figura locatur. Falsissimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphericus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq; in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies merdum minus ue laboriosum, atq; is est quem modò singuli obtinēt articuli. Cæterum in hac figura *M, M, N, O, P, O, P, Q* ac *R* idē notat quod tertia tabula: nisi quod *M* & *M* internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucri, *S* autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quib; longo ducitur intervallo, nodis aliquot interdum, aut, ut uerius dicam, uaricosis tubibus donatus, e quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliū copiam præſagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspensio necandam. Eiusmodi namq; permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medum, & potissimum apud Italas bene peritas, efficiunt.

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicium finis.

S 2 HOMINEM

HOMINEM NECESSARIO CORRUPTIONI

obnoxium mortalem esse: quo autem diutius uiueret augeturque, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quae instrumenta nutritioni citra cibos potusque uersanti priuatim sint extructa. Caput I.

Generationis
nostre princi-
pia.

QUANDO QUIDEM corporis humani generatio nis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerunt, rerum autor Deus, ut ille quam diutissime uiuat, neque aliquando species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, sollicitè machinatus est. Sanguis enim mēstruus semenque genitale generationis nostrae sunt principia: ille ceu materia quaedam apta concinnata, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumque ex iisdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim tuò temperamenti mensura uariant. siquidem in semine plus est igneae substantiae atque aëreae, in sanguine atque aëreae, quamquam praepolleat in hoc quoque

& calidum frigidum, & humidum siccum. Eoque fit, ut non siccus instar pili, aut ossis, sed humidus merito dicatur. At semen sanguine quidem siccius est, ceterum ipsum etiam humidum fluxileque sentitur. Atque ita nobis utrinque ex humida substantia geniturae origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modò ex ea uenae, arteriae, nerui, membranae, ligamenta, cartilagineae, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uero id natura quidem maxime ignis, sed tamen & terra. Verum huius plus misceri principiis non oportebat, si modò haec humida erant futura. Ignis igitur in utroque principio tantum admixtum est, quantum non torrens abunde siccet. Ab hoc itaque primum cogitur, paulumque concreuit quod in utero conceptum est: mox siccus redditum, ueluti lineamenta quaedam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vterius uero etiam siccescens, non lineamenta rudimentaue solum, sed & cuiusque membri exactam speciem exprimit. Iam uero in lucem editum, magnitudine proficit, & siccus ualentiusque tanisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uero & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultra sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solum robusta euadunt, sed etiam uires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum sicciscentibus, non solum cuiusque officium minus probe administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusque quam erat antea, redditur: ac proinde ultra siccatur, non macilentius modò, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaque excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelae interitusque connata est necessitas. Cui altera accedit, quae etiam in animalibus precipue obseruatur, totius nimirum substantiae fluore, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumque nisi altera similis substantia in defluxae locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat ceterisque animalibus, uerum etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiēs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim fugere, uelci, bibere, aut respirare à quoquam discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quae haec omnia citra doctem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiae effluxit restituiamus, potione quicquid humidius, atque ita ad pristinam commensurationem ambo reducimus. Sic uero & aëreae igneaeque substantiae modum, respiratu arteriarumque pulsui tuemur. Ceterum quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quae bibuntur eduntur ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primum assumere, dein emutare & concoquere, ac quam maxime licet, corpori alendo restituendoque similia efficeret, ac demum recrementa quae necessario has emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quaedam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumque, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quae excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quae horum excretionibus mittendis, & ne intempestiue profluant cohibendis, suoque tempore

Corruptelae
homini connatae
necessitates.
Nutritionis
necessitas.

Instrumento
triplicium nu-
tritioni subser-
uientium ne-
cessitas.

pore expellendis subseruiant. Porro partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsiusque recrementis ex concoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusque respirationis organibus propter sedis uiciniam nexum quē consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibus & potus in uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quae amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguinisque efficiendo conueniens, unā cum humidiori huius concoctionis recremento uenae portae rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uero siccus ac suctio, in ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se orbiculati podicis musculo, ac abdominis musculis, simul accedente etiam septi transversi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremū adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessarium, duplici (quod in omni sit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro bilioso succo ceu luto, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculae meatu transmissum, in ipsam uesiculam refluit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus sacibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portae uenae ramos ad lienis nutritionem transmittitur: quicquid uero is conficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem praeparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiae insiti caloris beneficium concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex artissimis maximeque frequentibus uenae portae ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in cauae uenae propagines similiter innumeras angustissimasque conscendit, tenui adhuc aquosofque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concommittatus, atque eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio artissimas uias minori opera perreptans. Quum uero sanguis eos superauit angustiorum, renes recrementum hoc ad se sedulo alliciunt, illoque sanguinem purgant, id per urinarios meatus in uesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicae ceruicis musculo, excrementum illud seu urinae corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauam copiosissima ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illae sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexque quod in illa concoctione confurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusque instrumentis dicta sufficiant. Quanta uero sapientia haec rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritoneo autem opportune sermonis statuatur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

DE PERITONAEIO. Caput II.

PERITONAEIO ostendendo plerumque conducunt figuram, & potissimum primam, id interius anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriores uero illae figurae imprimis intus referunt, quae ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

LATINI peritonaei (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) Peritonaeio uocem à Graecis mutuauerunt. illis namque quod circumdatur περιτοναιο, περιτοναιο appellatur. Neque ita absolute tantum, uerum à nonnullis haec tota appellatio inditur, περιτοναιο-εμυ, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto, à nonnullis haec περιτοναιο-χίται, sunt etiam qui περιτοναιο-ορνιθιαζον ipsum pari ratione appellent, ab usu scilicet quo inuolucrum modo omnibus propemodum quae hoc quinto libro prosequemur, organibus obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verum in illorum interpretum libris, & apud nostrae aetatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydrope laborant educenda, & ramum curationibus pertractant, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, albertiteren, albertiteron. Deinde absque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundum loci exigentiam non mutato nominis significato praeposunt, Beriteron, Berberiten, eiusque generis permulta.

Quid praesentem
libro docen-
dum, ac pariter
nutritioni ex
cibo potusque
haec functione
breuis enumeratio.

Peritonaeio
mina.

Peritonaeum in simularum partium numero. per multa. Peritonaeum itaque ex simplicium & primorum corporum, quae similia etiam nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantia est, nullis omnino fibris: secus ac uenarum arteriarumque tunica, aut tenues ac membranaceae musculorum enervationes intertexta. estque inter ceteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa namque nobis uocatur membrana, & si amplior ipso peritonaeo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen accuratè simplex non est, quoniam quibusdam carneis donetur fibris, & musculosis in ipso collo & fronte efficiatur. Porro peritonaeum uniuersam cavitatem, quae sub septo transuerso, ad os usque coccygis, totius corporis facile capacissima habetur, succingit, ac omnibus quae illa continentur organis obtenditur, eaque conceptaculi ritu amplectitur: uentriculum scilicet, intestina, omentum, mesenterium, iecur, lienem, renes, utramque uesicam, uterum, & uasa demum quaecumque inter septum transuersum & crura sita habent. Atque haec quidem peritonaeum interna ipsius sede continet, externa uero undecumque musculis conascitur. Ex ligamentis enim, quae lumborum uertebras continent, & quae sacrum os illius ossibus committunt, peritonaeum utrinque principium ducit, membranae late modo ab illis enascens. Mox ab utroque latere ascendens, lumborum musculis, & ijs qui internis ossibus illius sedem occupantes, femoribus praesunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicem musculi committi uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinque complectuntur, peritonaeum superauit, internae transuersorum abdominis musculorum, & uniuersae inferiori septi transuersi sedem subterdit, peritinae ipsius, potissimum uero neruosis illorum tenuitatibus connata, & quodammodo propriae musculorum membranae uicem gerens. Refert itaque peritonaeum oblongum oui instar uterum, seu sphaeram aliquam, cuius longitudo pertinet ad septo transuerso ad humillimam amplitudinis sedem, quae sacrum os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. & quemadmodum utres ex tergoribus parati, exterius hirti asperique, in utroque latere admodum esse solent: ita quoque peritonaeum externa parte, ut aptius musculis undique adhæreat, asperum fibrosumque ad eum prorsus modum uisum, quo membranas mutuo conatas, inaequales esse dicimus. Interna autem peritonaei sedes, uiscera quae complectitur speciatim, impense leuis & teretis, ac ueluti aquae humore oblita, secantibus occurrit, adipis interdum copiam sibi (ut in suis quasi perpetuo) adnatam obtinens. Verum hunc non omni ex parte aequè copiosum reperies. Anterior namque superiorue internae huius peritonaei sedis regio qua uentriculum contingit, ac dein posterior quoque regio ad lumbos & sacrum os pertinet, copiosiori abundat adipe, quae sedis eius interne latera, parsque umbilico contermina. Praeterea interna haec peritonaei sedes portiones quasdam seu processus ipsius quae continentur organis porrigit, illisque processibus ea organa inuicem colligat, et sibi quoque adnectit, ac singulis praeter peculiare ipsorum tunicas (si modo quas habeant) aliud etiam inuolucrum obducit. Atque hinc etiam fit, ut ipsi organis quae duas peculiare fortuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina, ternae attribuantur: quae autem unica duntaxat peculiare tunicam exigunt, e quorum numero sunt uterus & utraque uesica, binas obtineant. Verum organa nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien, ea quae ipsi obducitur ad peritonaeo adipiscuntur. Quo nam pacto autem, quibus ex locis hosce processus in eiusmodi tunicis degenerantes, peritonaeum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differant, in cuiusque organi enarratione opportunius quam hic recensetur. Quemadmodum uero interna peritonaei sedes ab externa uariatur, sic neque omni ex parte peritonaeum sibi crassitie & robore correspondet. Quae enim ex uertebrarum ligamentis pronascitur, crassissimum est: deinde quae lumborum incumbit musculis, crassum quoque cernit. Anteriori uero parte, quae a mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubem usque pertinet, peritonaeum tenuius graciliusque & inuolucrum reperitur, quoniam in lateribus & lumborum regione. Ad haec uiris peritonaeum crassius ualidiusque est iuxta mucronatam cartilagineam, quam iuxta pubis sedem: in mulieribus uero ad pubem crassius ualidiusque: neque his, uti uiris, peritonaeum hic ad inguina utrobique seminarijs uasis uia praebent. Est enim peritonaeum peculiariter in uiris inibisraminibus, ut ita dicam, peruium, & tunicam utriusque testis priuatim offert, quo is & ipsius femina uasa tuto obuoluntur, ac dein in uiris pariter atque in mulieribus, peritonaeum quae septo subducitur, tria cum septo quoque communia exigit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi cohaerentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uenam coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concomitantem deducit. Praeterea umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri ceruicis, in uiro autem ceruicis uesicae, in utrisque uero podicis nomine, peritonaeum perforatur, ac demum multis uenis, arterijs & neruis cruris petentibus, deinde illis quae maxima portione in rectos abdominis musculos sursum tendunt, & alijs nonnullis quae dorsi & abdominis musculis, & cuti ad uasis lumborum uertebris incumbuntibus, peritonaeum iter praebet, ab ipsa uasis surculis sibi assumens. Quae enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem uicetur, in lateribus

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria porriguntur, plurimas soboles quoque peritonaeum mutuatur. In anteriori uero regione, elatius quidem qua mucronatam spectat cartilagineam, a uasis sub pectoris ossis ad rectos abdominis musculos excurrentibus peritonaeum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa consistente propaggines asciscit ab illis uasis, quae sursum sub rectis exporriguntur musculis. Ceterum quod peritonaeo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quam refellendum est, quum una cum illis quae transmittit organis, frequentibus quoque neruis uiam offerat, à quibus furculos etiam adipiscitur, idque ab ijs potissimum qui abdominis exporriguntur musculis. Porro peritonaei usus complures enumerari solent. primus quidem, ut ea omnia quae diximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remitti que debeant, peritonaeum quo aptius fieri id possit, neruorum & membraneum merito factum cernitur. ualidum quidem, ut opportune contineret: sed tenue, quo minus pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quae amplectuntur ab extrinsecus ambientibus musculis interfingunt, ne quando tenuium intestinorum aliqua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, ardeant aut ardeantur, dolore afficiantur aut afficiantur, intestina motum eorum impendant, ac recrementa intestinis complexa difficillime deorsum transmittantur: id quod nunc neuiquam accidit. Verum haec intestina inter media musculorum abdominis spacia, dum integri adhuc essent transuersi, minime intercederent, & si Galenus id praecipue innuit, quando quidem hi uelutaliterum peritonaeum ijs quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omni ex parte ab alijs abdominis musculis haec organa interfingunt, neque ex situ etiam inter lumborum musculos & transuersos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum musculi dorsum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonaei usum Galenus cum ceteris Anatomes professoribus recenset, quo id siccum alimentum superflua septi transuersi accedente opera propellit: quasi uero idem officium quod abdominis musculos una cum septo ad faciem excretionem subire suo loco commemorauimus, peritonaeum praestet, & arbitrario motu quo se contrahat distendatque praeditum sit, ac non transuersorum abdominis musculorum, & septi quibus conascitur motum necessario sequatur. Dein ac si peritonaeum magis quam cutis, aut abdominis adeps, ipsumque ad omentum illi usui subferuiat. Miror membranam costas succingentem, quae peritonaeo substantia usu & conformatione penitus correspondet, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa non minus thoraci comprimendo, quam hoc facibus efficiendis auxiliari deberet. His quartus peritonaei usus succedit, omnibus quae peritonaeum ambiunt, & potissimum abdominis musculis communis, quo is seu inuolucrum exacte circumdatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus infestentur. Ac postremus praecipuusque peritonaei usus est, quo omnia quibus circumdatur est, ab eo continentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta, tuto colligantur, suisque sedibus fixa haerent.

DE STOMACHO ET VENTRICULO. Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum praecipue ostendunt decima quarta & decima quinta figurae, quibus in uentriculo monstrando succedit decima sexta, quae hunc inuersum refert, & decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede repositum proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodecima. Postremo ipsius elatius orificium non ineleganter in uigesima figura spectatur, quod Graecorum nonnulli *lagolia*, ut & Latini scriptores plerique cor & praecordium, per multi etiam (ut Galenus) stomachum appellant. Arabum interpretes *Alfud*, *Alphaed*, *Fued*, *Alfud*, *Fubed*. Inferius uero *Polux*, *Hafober*.

VENTRICVLVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaque suscipere, eaque primo labore (sine quo haec inutilia & homini ad nihil comoda essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior. Thoracem namque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo praecalauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaque (ut in aedificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quae profucentia necessarii tecti essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite se-

dem exigunt, deducerentur. Thoracem uero aërem per os & narium foramina attracturum, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatius collocari de-
cui. Porro ne nimium uenterculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recremento-
rum expulsiōis locum ductus sit, Natura illum quam potuit proximè ori subiunxit. Sub tho-
race enim & septo transuerso inter iecur & lienem medius statim¹ ponitur, uiamq; ab ore ci-
bos ad se deferentē obtinet, quæ ab usu² *siroqz* nuncupatur, & etiam illis communi nomine
quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri præpositū uo-
cant, *siquæ* dicitur: qua uoce nos Celsus & Ciceronem imitati potius utemur, quam gula
alijs (uti & meri & uelcet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius
hærens excipit, ac utraque parte³ tonsillas attingens, à palati extremo principium fortitur, ac
agitatione motibusq; linguæ depulsum, & quasi detrusum cibum suscipiens, illum deorsum,
pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uero supra contractis.
Neruoia enim membranae uel, ut facile dilatetur, prompteq; rursus cōcidat, effecta est: & fibris
suo muneri famulantibus intertextitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres
& intus accuratè laeuis lubricaq; cernitur.⁴ Duabus etenim proprijs cōstat tunicis, substantia,
duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem nervosior, durior, &
paulo tenuior, ac totius oris palatq; tunica continua est, & rectis fibris manu in star ciborum
attractioni subseruientibus donatur. Exterior uero crassior, mollior, propemodumq; muscu-
lorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi ascri-
bunt: dein transuersis duntaxat circularibus uel abundat fibris, quæ ciborum interiores tunicæ
fibræ beneficio attractorū scilicet, magisq; subitam in uentriculum propulsionē efficiant:
& si quando uomentibus uenterculus quippiā protrudit, ad eius educationē summo pere auxiliatur.
Duabus his solum fibrarum differentijs stomachus indiget, ut rectæ quidem at-
traherent, transuersæ autem arcantes pellerent. Nam si obliquæ accessissent, cibi in stomacho
longiori mora hæreret: quod nō solum homini inuiti, sed & importunum ac molestum esset,
quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distēderetur, asperæq; arteriæ ac pulmonibus &
magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset. Natura enim stomachū tuū,
& illa quæ modò comprehendere organa minus molestatur, per ceruicem thoracemq; ad uen-
triculum porrigens, exactè supra mediā ceruicis uertebrarum & quatuor primarum thora-
cis sedem, in neutram partem inclinantem asperæq; arteriæ subtensum⁵ deducit. Ad principiu
uero quintæ thoracis uertebræ⁶ stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundum dor-
si uertebras inferiora corporis petentē cedat, nō nihil in dextrum latus à mediā uertebrarum re-
gione abscedit, arteriæ illi proximus ad nonā usque thoracis uertebram repens:⁷ quò simulatq;
pertingit, ab eius uertebræ eleuatus corpore arteriam elatius (ne illa sortè à deuorato cibo com-
primatur) ascendit, nervosam septi transuersi partem uersus sinistram latus⁸ penetrans. Non
equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolapsas
foramine utens, uerum peculiari, quod ipsi neruissq; cum illo descenditibus (dum septum de-
scriberetur) præparatum esse diximus. Neque uero administratio tantum, sed & ratio quoque
id commonstrabit, dummodo⁹ superius uentriculi orificium ad amussim perpendere non gra-
ueris. Hoc nanq; uentriculi mediæ sedi quoad¹⁰ priora posterioraq; spectat, neque inferius
quàm ipsius elatior¹¹ pars habetur, inferi debuit: quod certe accideret, si communi arteriæ fora-
mini stomachus in septo ueretur, atque (ut Galenus reliquosq; Anatomicorū chorus asserit)
ad duodecimam usque thoracis uertebram stomachus arteriæ iunctus uertebris neceretur, ac
iuxta primam demum lumborū uertebram, aut paulò infra, arteriam conscendere, & à dextris
in sinistram proripere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra un-
decimam thoracis uertebram, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in
medio ipsius elatioris partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio.
Deinde si ad duodecimā usque thoracis uertebram, secundum arteriæ latus stomachus descen-
deret ex thorace, & sub septo primū arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumq; denuò
ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresq; quàm nunc habeat, anfra-
ctus, eosq; acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonā itaq; thoracis uertebræ initium sto-
machus uertebrarum corporibus interuentu membranularū ex ligamentis uertebrarum origi-
nem ducentium cōmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris
interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uero iuxta quintam thora-
cis uertebram ad dextra potius arteriæ quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est
arteria, non adeò tyranni rîtu (quamuis multò sit dignior) dorsi mediā sedem occupans, sed
quàm à sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistram ca-
uam

V. ac cibum po-
tiusq; uentricu-
lo deferretis no-
mine.
Initium.

Substantia et
forma ac tui-
ca.

Incessus.

Lib. 3. de Ad-
mi. sectio.
Stomachum
non eodē cum
arteria ma-
gnæ uis for-
mæ septi.

Lib. 4. de V.
su part.

uæ uenæ¹ subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquan-
tulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebrarum admittit, adeò
ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quàm in sinistro latere repe-
rire posset, obtineat. Porro stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uentricu-
lum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed arteriæ superuectus² obtusosq; obliquatus angulo
sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferio-
ris regionis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor
iecoris pars ipsi faciliem aditum præbitura consistit.³ Talis sanè est tenuior totius iecoris por-
tio sinistra septi sedi hîc subtenla, cui in posteriori regione quā stomachus septum permeat,
sinus instar semicirculi inculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur)
proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui
septum, idq; potissimum quod diximus foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat ob-
staculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius pro-
hiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua angustiorē stomachum hîc quā
uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt, atra bile in uentriculi superius os
à liene eructata cum colligi constringiq; falsò existimantes. Cæterum obliquus ille ductus quo
stomachus arteriam conscendens in sinistram fertur,⁴ neruis etiam commodus est, quos pau-
lo post uentriculo inferi audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum
obliquo ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras. uerum ut ipsius
concauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit,⁵ alias quidem ad fauces,
stomacho & laryngi communes, quæ saluam humoremq; illis organis ne exiccantur, præpa-
rantes, Latinis tonsillæ appellantur.⁶ In medio itidem propemodum stomachi ductu, quā is
asperæ arteriæ in * duos truncos ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho
non apponit modo, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnæsit,⁷ illis planè respōden-
tes, quas uesicæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinæ se-
minisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glan-
dula stomacho adnatæ illius amplitudinē irrorant, ac ne ob siccitatem difficilius in uen-
triculum cibus prolabatur, saluam quodam humore imbuunt. Cæterum si quid de stomacho
adhuc dicendum supersit, in uentriculi descriptione id persequemur. Uentriculum qui in-
ter reliquos corporis uentres sinus uel non minimam cauitatem obtinet, unde etiam *γαστήρ* &
λαιμία Grecis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum dicitur, mox sub thorace colloca-
tum, iam obiter diximus. Nunc uero exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiā,
tunicas, uenas, arterias, neruos, ac demum ipsius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præ-
stant organa recensēbimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asse-
rit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuari non simpliciter enunciant, uerum
hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediā sedem instar communis
omnium partiū officinæ adeptum asserunt, persuntoriè admodum in hominis proportionē
metienda uersati. Sedes enim⁸ mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam
astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium
regio. At si crura simul cum ceruice illi negligenter, solo uidelicet corporis trunco (quem thora-
cem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronatæ cartilagini subiecta in corporis me-
dio cōsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum
& pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis
uentriculi portio dextrum & sinistram occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque
in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè elatius ipsius orificium id sibi non immeritò
uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosa ipsius partis sede pene-
trat, continuū cum uentriculo corpus⁹ efficitur, quod in sinistro latere amplā septi sedem con-
tingens, totam regionē inter iecur & lienem uacuum complectitur. In dextro autem latere uen-
triculus nusquam septum attingit, sed iecoris duntaxat concauo subtenfus, tota ipsius parte su-
periori, & dextro item latere à iecore occultatur, tantumq; à dextra septi sede passim abscedit,
quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (ut modò dicebam) sinistro
suo latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro late-
ri attenditur, adeoq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitratur, pertingit, sed po-
tius in posteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non
solum in sinistram ad septum usque scilicet, quàm in dextrum, utpote sub iecoris tantum cauo
uentriculus magis pertinet: uerum ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Gale-
no, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque
portio

Glandulae sto-
macho crebro
adnatæ.

Ventriculi si-
tu.

Lib. 4. de V.
su part.
Ventriculi si-
tus.

Ventriculi
forma.

portio in sinistro collocetur, haud secus quam si inibi maiorem quam apte contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquam uariis est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & a dextro in sinistram oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo teres primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposta: oblongus uero, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideatur. Ceterum si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogitur, & superior quidem sui parte descendere, inferiori autem ascendere conspicitur, adeo ut in dextro latere multo quam in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quae ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiori latior ampliorque. Anteriori parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodammodo gibbos communistrat, unum sinistram, eundemque magnum, proceriusque extuberantem: alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos sinus quidam impressio uel parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quam enim uentriculi dorsi uertebras, ipsiusque exporrectos uenae cauae & arteriae magnae descendentes truncos respicit, ac sedem quam sortitur sese utcumque adaptat, posterior ipsius regio introsum quasi ad eius amplitudinem non nihil imprimitur: quamuis uentriculus e corpore auulsus inflatusque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrit. Porro ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, quibus unum quo cibos & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistram uentriculi partis sede ob hoc consistit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primum uentriculo connasci, commune uel cum ipso corpus fieri potuit. Et quamquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipsius sedi quam sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emittatos ad intestina transmittens (unde etiam *πύλωρος* Graecis, nobis autem ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius sede consistit, non quidem, ut totus Anatomicorum chorus arbitratur, in dextrae sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim fat erat mutuo e directoque hac orificia inuicem (ne ocyus cibos adhuc immutatus e uentriculo laberetur) non opponi: uerum inferius a superiori remotius abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi sede explantari, quo minus sua grauitate cibos uentriculum praeterfugeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quam suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explantatque: quare etiam primum intestinorum, quod duo decim digitorum est longitudine, exortum plerique nominant. Neque profecto iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum haec medio cauae iccoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsosque adeo uentriculo quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur praestat facilius, quo partes confectum a uentriculo cremorem primum excipientes illi uicini allocantur. Praeterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori artius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo subinde deuoret, ad quam ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infrà e contrario, rarius magni, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quamque sanè non adeo angustum sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat, quandoquid non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus a quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemque promptè excretum narrat. Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Cilianae cuiusdam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hic nobiles matronae collo gestant, una cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua haec continebantur, suffuratus est. Illa nanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa a patricio Veneto patricio suo, ut compior oratorque, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suae monile (quod hic non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne forte subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculae uices reponeret, inhians, eamque quam potuit salacissimè, ut suauius tandem obdormiret, exercebat, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstarer) deuorauit. Constat igitur inferius

Orificiorum
non par am-
plius.

I. lib. de Na-
turalibus fa-
cultatibus.

rius quoque uentriculi orificium etiam si superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius affectus glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine examines uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quae duodeno intestino adnascitur, qua portae uenae ramus illi subinditur. Verum haec non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificium claudat arctet uel, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio iuguli & mesenterij, & humilioris membranae omenti usum praestet. Deinde si quae constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessario orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicae ceruicis modo, aut obliquo uesicae & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circundatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quamquam non desint, qui solis libris edocti, suoque arbitratu Naturae opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribunt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id *πύλωρος* ianitorumque appellant. Porro (quod nullus animaduertisse plurimum admiramur) non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorque est, ac orificia uelut in interiora extuberantiora instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiae penitus respondentem: quae quidem inter dissecandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem in ueris in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi uel finem & duodeni intestini originem commostrat. Videtur enim tunc stomachus, idque intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaque omnino quam uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque haec crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraque, quam reliquum eius corpus euadant, ne forte a transeuntium impetu diuellantur, rumpanturque, & dein fortassis, ut quum ora constringuntur huius extuberantioris particulae introsum conuenientis occasione citius arctentur occludanturque. Et sanè quemadmodum exterior uentriculi superficies laeuis & plana undique est, sic & magis adhuc interior ipsius concauitas: si modò duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorum & uesicae cauitati respondens, quamuis interim obfusum & quasi nubeculis intente rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicer. Ceterum ut in obeforum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoque inuenies. Quod uero plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitibus abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantium animalium omalis deluso, idque quum bouum pingua deuorat: ut exta effinxisse arbitrator. Quantitas itidem uentriculi uaria admodum est, nam si uesicae modo infletur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim uinique copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictioraque uiuitur, quamlibet exiguum multum uel sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuum sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuo edere cogatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranae, quae commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusque tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atque interna stomachi, neruosa membranaeque est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestinorum interiori tunicae continua, duritie tamen ab oris stomachique tunica modicè differt. quod duriores asperioresque cibos, priusquam in uentriculum decidant, ore conficiamus: a quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaque eiusmodi tunica euasisset. atque idcirco tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariatur. Interior enim tunica pars uentriculi cauitatem respiciens, rectis ipsidemque plurimis donatur fibris. Attrahat nanque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibrarum manu alliciens: quae quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant, adeo ut inter deglutendum larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quod mutuum stomachi

Glandosa ca-
ro non procul
ab inferiori or-
ificio distans.

Protuberans
uentriculi in
orificijs sub-
stantia.

Ventriculi su-
perficies.

Ventriculi
quantitas.

Ventriculi sub-
stantia quibus
formetur tuni-
cis.

stomachi & laryngis sit connexus, & interior utriusque tunica cōtinua cernatur. At secundum fibrarum huius interioris uentriculi tunicae genus obliquoarum est, in externa tunica sede, qua secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibi potusque attractio, eorundem necessitudo praecedat retentionem, ita rectas fibras interioris obliquoas Natura coordinauit. Deinde ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exterior uentriculi tunica transuersas fibras obliquoas exteriores merito nanciscitur, nonnullis interim obliquois fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quae interiore crassior & mollior minusque compacta est, transuersis fibris abundat, secundae stomachi tunicae respondens, nisi quod illa paulo minus quam haec carnosior sit, & aliquot etiam obliquois intertextitur fibris. Cur autem uentriculum, aut hanc exteriorē ipsius tunicā adeo impense carnosam secundum uentriculi fundū humiliorem uel ipsius sedem esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis somnijs confisi, fundum uentriculi insigniter carneū statuere, quum interim uentriculus illic neque carnosior, neque crassior sit, quam ad elatiorē ipsius sedē: imo si uerūm fateri licet, superior uentriculi pars carnosior est inferiori fundo uel: ut nunc taceā neuorū superioris sedis frequentia, tunicarū eius sedis crassitiem insigniter adaugentem. Ceterum duabus his uentriculi tunicis tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunicae exteriori circumdata, & a peritonaeo, quā id septi partem stomacho iter praebentem integrit, pronata. Huic enim peritonaei portio primū elatiori uentriculi orificio, deinde uniuerso ipsius corpori ad duodenū usque intestini originem obducitur. atque haec a peritonaeo procedens tunica, omnium quas id reliquis organo exporrigit, facile crassissima cernitur, ac ut postea dicturus sum, superior membranae omenti principium praebet. Haec tunica primum omnes uentriculum petentes uenas, arterias & neruos excipit firmatque. Ac istae quidē uenae omnes a sola portae uena origine petunt, nulla enim uel quantumuis exilis a caua uentriculo substrata (quāquam id Galeni sit dogma) uentriculum adit. Arteriae autem uniuersae ab illis ortum ducunt, quae a magna arteria in humiliore omenti membrana primū digeruntur, ac in id & iecur & bilis uesciculum, & lienem, & in uentriculum denique ipsū sedem deriuantur. Ac prima quidem uentriculi uena a portae uena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferiori uentriculi orificium conterminatque ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrunt. Arteria autem huic uenae coniunx, propago eius arteriae censetur, quae secundum portae ductum iecoris cauum adit. Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidia inferiori uentriculi parti subditur, superiori membrana omenti suffulta, a qua & anterior & posterior fundi uentriculi dextra sedes furculos mutuatur. praefens uena frequenter ortum ducit ex dextra uenae portae regione, quā in duos grandiores ipsius truncos finditur. Arteria uero ab illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus. Tertia uentriculi uena impense gracilis est, comite arteria carens, & a uenae portae graciliore sinistro uel trunco enata, in posteriorem uentriculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominere) pauca ramulorum serie dispergitur. Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodians, toto progressu arteriam sibi coniugem asciscit, omniumque uentriculum ascendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facile praecipua, atque in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris sedis uentriculi, ac primū utrinque ramum spargit in plures furculos per posteriorem uentriculi sedem diuicatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim conscendit, illudque coronae modo amplectens, ramulos complures deorsum in uentriculi corpus digerit, paucos, eosdemque graciles in stomachi finem, quo is uentriculo committitur, sursum offerens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente propago editur, secundum elatiorē uentriculi sedem ad ipsius usque humilioris orificium pertingens, ac in progressu deorsum quoque soboles diffundens. Porro arteria praefens uenae coniunx ab ea depromitur, quae per inferiorem omenti membranam in lienem contendit. Quinta uena comite arteria non priuata, sinistram uentriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omenti suffulta ramos elatiori sua sede in uentriculi anteriora posterioraque emittit. Huius principium dependet ab ampliori uenae portae ramo, lienis infimae sedi inferendo: & arteria, uenam eam concomitans, ab arteriae ramo pululat, lienem hinc accedente. Sexta uentriculi uena, ea demū esset, quae sola Anatomicis in ore uersatur, quāquam a liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astrunt. Ego uero ut uerum fatear, non unicam, sed plures, easque non semper pari numero ab illis quae lienis exporriguntur uenas pronasci, praeter quintam antē enumeratā obseruo, sinistri uentriculi lateris sedem lienis proximam accedentes: inter quas ea solet esse praecipua, quae a maiori uenae portae ramo altiori lienis parti inserto, principium ducere consuevit, a qua minus quam raro furculi pilorum modo graciles, quasi ad superius uentriculi orificium pertingunt. His uen

Exterio-
rem
uentriculi
tunicam
in fun-
do impen-
se carno-
sam.

Ventriculum
petentes uenae
ac arteriae.
Lib. 6. de Ad-
mi. sectio.

nis sinistrum uentriculi latus adeuntibus comites perpetuo iunguntur arteriae. Commune omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentum ipsi adlerant, & succulentioris ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac intestinorum uenae, deducant. Proprium uero earum quas sexto loco enumeravi uenarum, & potissimum quintae munus cum alijs dissectionum professoribus esse (at timide interim) annuam, ut si quid in uentriculum lien eructet, illae eius sint uehiculum, idque in uentriculum fundant. Ceterum frequentes uentriculi arteriae innatum ipsius calorem recreant, & succulenti etiam aliquid ex uentriculo sugere uidentur. Praeter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & si forte meatuum bilem deducendum aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sane sit quā rarissime: & mihi semel haec tenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex longis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Porro nerui uentriculi in hunc habent modum, praecipue sexti neruorum cerebri paris portiones: postquam recurrentes diffuderunt neruos, ramulosque cordis in uolucro & pulmonibus communicauere, deorsum ad stomachum properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad laeuum. Similiter uero aliquantisper nerui cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat iter uentu illi commissi, uterque neruus bipartitus scinditur, & dexter quidem suis ramis oblique in sinistrum fertur, sinister autem in dextrum, atque ita ambo nerui stomachum concomitati septum transuersum permeant, nullam interim (ut dissectionis rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem quatuor duorum neruorum rami elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propagatione serie id amplexantur, furculos notatu digno interuallo recta deorsum promentes. A sinistro sexti paris nerui dextram uentriculi oris regionem implicante, insignis utunque ramus secundum elatiorē uentriculi sedem ad ipsius usque inferius orificium deducitur, qui & si in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculi inferius orificium furculis quibusdam implicet, non tamen inibi absimitur, sed in iecoris cauum proripit. Ceterum humiliorem uentriculi partem alij duo accedunt nerui, a sexti neruorum cerebri paris propaginibus, secundum costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, ac illarum arteriarum coniuges, quae superiori membrana omenti suffulta, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam intercum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit furculos, nulli profecto tantam Naturae ostendit prouidentiam, atque superiori ipsius orificio inserti, non enim duntaxat id ut noxam a bilioso eius uel generis humore aliquo inducunt sentiant, adeo frequentibus scaturit neruis, sed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipsi imprimis dispensaretur, ac cibi potusque indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaque cibaria excitaretur. Cum enim totius corporis particulae, plantarum modo quatuor donentur facultatibus nutritioni seruientibus, neque illis eorum quae desunt sensus sit inditus, atque omnes propemodum a cauae ramis nutrimentum alligant: aliae autem ex cauae per iecur distributis propaginibus, haec iterum ex ijs quae per iecoris portas feruntur uenis, & haec rursus ex intestinis & uentriculo: quumque adhuc nulla iam super sit pars, ex quo uentriculus aliquid assumere possit, necessum erat, ut foris ingesto cibo repletur. atque in hoc a plantis differimus. Haec namque & si uim propriae qualitatis attractricem, & attractorum retentricem, ac rursus superfluum excretricem, atque antehas omnes alteratricem perinde ac homo habeant, sensu tamen eorum quae desunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutrirī oportebat, promptuarium copiosi nutrimenti submissum habentes terram, cui complantatae coniunctaeque copia eorum quibus enturiri debent nunquam destituuntur. Verum humana substantia, praeterquam quod longe a terra se iungitur, a qualitate quoque terrea plurimum discrepat, motusque arbitrio ex loco in locum subinde permutari debuit, adeo ut impossibile fuerit homini plantae ritu ex terra humorem sugere. Oportuit itaque secundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, seminibus, aliorumque animalium carnibus hominem ali, eaque illo adferri tempore, quo uentriculus sentit indigentiam, at quum nulla pars ex se ipsa innatum sensum possideat, in uentriculum, uti prius dicebamus, eiusmodi uim a sensitiuo principio influere oportuit. Et huius sane gratia sexti neruorum cerebri paris praecipue soboles uentriculi os, conterminasque ipsi partes potissimum implicant & intexunt. atque si demum illi nerui sunt, quibus obliquum stomachi ductum conferre prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, & uentriculum cibis recipiendis destinatum a se suspensum haberent, ab eius mole perpetuo tensi, leui occasione rumpentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis sedulo prospexisset. Porro uentriculus, ut iam ipsius uires aggrediar, octo habet facultates, ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor

Ventriculi
arteriae.

Arteriarum.

Ventriculi
liens
meatus in
uentriculum.

Ventriculi
nerui.

Nerui
uentriculi
usque.

Ventriculi
eius
muntus.

autem

autem sibi peculiare, quibus uniuerso corpori uentriculus famulatur. Verum haec nimium obiter perpendunt, integros libros hac quaestione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, a se abigit. At munijs, quibus toti corpori uentriculus famulatur, quarumque gratia plerisque Rex corporis uocatur, is esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumque tantisper amplectitur, donec id ingenua sibi altrice facultate, in succum cremoremque colore substantiae suae similem reddat. ac de mum quod conficit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisque fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Caeterum uim ipsius alteratricem, unde quaque eum circumstantia organa, ac uelut leberem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuant, totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uero pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posteriorique parte occupat. In posteriori autem sede uentriculus inferiorem omenti membranam, & quae in illam excurrunt uasa proximè subtenfa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magna arteria truncus praeter dorsum, ipsiusque musculos consistunt. Porro uniuersae inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimque connascitur. praeterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatius, tenuia uero intestina demissius, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integri somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundum anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uentriculus hic obtinet sublidu, in calefaciendo huic non absimile. Praeter peritonaeum enim & octo abdominis musculos uena ab umbilico iecori deducitur, qua foetus nutrimentum accipit, quaeque post partum exanguis inutilisque efficitur. Huic uenae quae peritonaeo nexa uentriculo infernitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus aequè copiosus adnascitur, qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius labore, aliquid auxilij praebet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quae posteriori uentriculi sedi subtenuntur uenae ac arteriae, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uentriculum minime negligit. Quin etiam cordis septo incumbens calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

OMENTI delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostrae aetatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appendice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa. & ut Graecis, Epsilon, Epiplex.

Omenti sermo
nem nunc insti
tuendum.

Omenti situs.

PROXIMUM nunc erat intestinorum, ut quae confectum à uentriculo suc cum excipiant, enarratione subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Graecis *ἐννιπλόν* & *ἐννιπλόν* dicitur) & dissecantibus prius quam intestina occurrat, ac demum non minus quam intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportune id hoc loco aggrediemur. Omentum itaque in peritonaei amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super intestina extensum, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusque fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo post audies. quare etiam in dissectionibus perpetuè illis sedibus attentum proximumque reperitur. At non ita omnibus obductu intestinis ad pubis usque os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quae intestinis obuolui debeat, portio, raro ultra umbilicum descendere conspiciatur, sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quum in hominibus laqueo suffocatis primum obseruari, ex cōsultu mortuorum corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite truncatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eius uel generis affectu alio quopiam mortuis, & in ijs etiam quibus

quibus uiuentibus thorax abdomenque aperiebatur, animaduerti: atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentum attinet homine, ad pubis usque os id descendere raro cōperi. Quin etiam quum idem obseruasset in dissectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinae mathematicusque professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres praeter naturam obesae concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac praeter caetera quae de ramicum differentijs symptomatibusque mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Graeci *ἀνδρόνιχον* appellat) haud posse fieri arbitratur. Verum retractus ille omenti sinistrorsum sursumque, fundi uteri os omento comprimi, & ad scortum deuolui posse omentum non impedit. Nam si dissecans humilior omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuisionem in omnibus hominibus facile ad pubis usque os intestinis ipsum obtendi posse deprehendes, eiusque finem inter posteriorem uesicae sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemque uteri certicem (si omentum praepingue sit) utcumque comprimere doceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quamquam eiusmodi compressum uix tantum esse autem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi orificium inhiheret, nisi penis breuitas hic simul oblesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaque ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quae simul obeso comprimeretur omento, ac parum feliciter à pene distenta, semen sibi adhaerens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdum animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonaei amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica praescinderetur, portionem omenti quae in scortum deciderat, auferri uiderim. Neque istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerum etiam intestini portuicula ab imprudentibus artificibus amputata, praesentem aegro mortem parat. Praeterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patavij dissecuimus, ramicis uittum, id quoque luculentissime ostendit. Huic namque dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramicem semel curaretur abscissus fuerat, & rursus in sinistro latere idem affectus inuaserat, quem ex intestinorum & omenti in scortum descensu cōtigisse, dissecando comperi. adeo ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumque scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerumque retractum obseruaretur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli *ἀνδρόνιχον*, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porro omenti figura, proximè marsupij, aut facculi, aut pera imaginem conuenit: ac in primis aucupum peris, quae orbiculatum habet orificium, posteriori sua parte elatius quam anteriori ascendens. Huiusmodi namque pera omenti figurae ad amissim congrueret, si uno constaret corio, aut ex lana tesseretur, ac unde quaque inconfutis, & unum duntaxat corpus esset, cuiusmodi profecto est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicita, simplexque, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uero haec omnia ortum ducant, intelliges promptissime, si talem peram qualem antea proposui, animo cōceperis. in qua unam partem anteriorem superioremque, alteram posteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem superiorem anteriorem uel membranam, & alteram rursus inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam si omentum re uera duntaxat unica (atque id potissimum in canibus) sit membrana, anteriorque pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, & cōtinua sit, & omentum quoque facculi modo pendet ea sede quae primum sub septo magna arteria descendit, ac primum uenam cauam ibidem contingit. Peritonaeum enim quae à uerterbarum ligamenti principium ducit, ac utrinque tanquam à uerterbarum corporibus abscedit, membranulas magnae arteriae & uenae cauae offert, quibus illae dorso affirmantur. Ab his membranulis iuxta eam septim partem, quae undecimae thoracis uerterbrae corpus respicit, aliae propagines membranae exurgunt, omento originem praebentes, illudque dorso hic alligantes. Inferior haec omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum un de porta uena prodit, perfertur: ac iecoris portio aliam alij aliquando adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurijs costis hic obductae. ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costae id semper sit regione. Praesens omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodenam intestini exortum, cui propemodum ad ieu num usque intestinum etiam subnascitur, hinc orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cōscendit: quam simul atque attigit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

Omenti figura.

Omenti situs, stantiae breuiter enumeratio.

Omenti ortus ac deinde nexus.

t 2 omenti

amenti pars quam superiorem ipsius membranā dicimus, à uentriculo exoritur.^o Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundum totius uentriculi latitudinem^p recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futura modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorem omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundum uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedē recta linea^{*} implantatur, quod etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul commissæ innascuntur, ita sanè, ut commemoratus iam omenti ductus, orbiculari efficiat circulum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundum uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuiamus, superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solum nouisse uidetur Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauum lienis sedem ducitur. Porro inferior membrana toti posteriori uentriculi sedē^o subtenfa, decliuis, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilissimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranā superiorem contingit. hinc ambæ mutuo sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegit, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistram latus contraxat iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæc nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranā, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini^o sedem, quæ secundum uentriculi fundum prorupit. Neque id segniter in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam exigit mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque ut prius relatum est habet. In homine uerò inferiori omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) derogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspicillissimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quamquam satius fore arbitror, si eam quæ omenti partē quæ uentriculo subtenditur, columq; continet, omento attribuiamus, quum ea omenti reliquæ portioni cōtinuetur, & eisdem usus cum inferiori canum omenti membrana suppediet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterum ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quæ id uentriculo exporrigitur, adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranā colo quoque intestino secundum uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ipsdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuisse simiæ mediā inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui uel alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ adhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedat. Venæ omento implicatæ solius uenæ portæ sunt soboles, nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus fenserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amissum singulas examinaueris, ab eo portæ^o trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistrū portæ truncum supra uocaui. Primum itaq; omentum portæ caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana^o tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimum eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam furculis in colon quoque pertingēs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuo multum abscedētes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediā inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistram tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestini^o ca^{*} serie pertinent, qua uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Omenti cum
colo nexus.

Venæ omenti
implicantes.
Lib. 6. de Ad
min. dissect.

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæc hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quod illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousq; perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porro superior omenti membrana uenas mutuatur à^o duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranā excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentū Græcis γαγγάνη & σπυρίδιον, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quamquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cōmittitur partibus^o liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat. Arteriæ omenti ab illis pendēt, quæ uentriculo, lienī, iecori, & bilis uesiculæ distribuuntur. has nanque omnes non secus ac uenas omentum tutò deducit, ac ab illis suarum peculiarium uenarū coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarū furculi, citra arteriæ cōsortium, ipsum perreperit. Item præter cōmemoratas modò arterias, inferior omēti membrana aliquousq; grandiorē in intestina porrectā deducit arteriam. Sic^o neruis quoque illis omentum intertextitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lienī & uentriculo implantantur. Cæterum^o adeps quo omentum abundat, in obelis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat medio cris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiā uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in^o intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranīs quibus adeps innasci consueuit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante ē uenis sanguine & membranarū frigore in crassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuante progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranīs communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedi substrata, priuatim^o glandosum quoddam corpus impense magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodammodo exprimit, Græcis λευκίνη & πύργος appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensus, ut illorum diuarcatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar subfreniculi ac puluinariis subiciatur. Huiusmodi planè^o corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subtenditur, quæq; hæcenus falso uentriculi humilius orificium (ne quid inconcoctum efflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerum etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inferendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem^o secundarum, in capitis autem amplitudine^o tenuis quæ cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unā cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministrat. ex accidente uerò uelut quoddam intestinum inuolucrum tegumētumq; efficitur, ipsum calore instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè uisibus omenti fabrica respondet. membraneum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subsidere extendiq; queat. Tenue autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiā Bruxellen si nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quod uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterum num adeps insita ac peculiari natura calefaciēdo proffit, an tantum penicilli carnis uel aut membranæ potius ritu iuuat, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quamquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

t 3 INTE

Omenti ar-
teriae.

Nerui omenti.

Adeps.

Glandosum
omēti corpus.

Omenti usus.

Omenti fabri-
cam suis uis-
ibus respondere.

Quae hic inter
stomachum
ne comp. et
sur.

Intestina cōi
nū quidem es
se corpus, sed
pluraltatis
numero uar
ijsq. nomi
bus, diuersis
ob causas do
nari.

Breuis intesti
norum histo
riæ enumeratio.

Intestinum
a uentriculo e
xortum, et gra
uis ductus seu
situs.

Gracilis inter
stini in tria di
uisio.
Primum.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cōuenire
tum demum opportune narrabo, simulatq. eorum situm, formā, substan
tiam, connexum, quāq. ipsis implantantur uenas, arterias & nervos, ac si
quid aliud ad eorum fabricā enarrationē reliquum erit explicuero. Intesti
norum igitur, quae Graecis *γαστήρ* dicitur nomina, nō omnia in praesenti
complectimur uiscera, uel quae costas succingēte membrana & peritonæo
amplectuntur organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ijs quae
nunc intestina uocabuntur, non ascribam. Quandoquidem ductum ab inferiori orificio uen
triculi ad podicem usque pertinentem, qui uenas Italicas ut plurimum quatuordecim & dimi
diam longitudine aequat, peculiariter nūc intestinorū nomine comprehendam. Quae et si con
tinuum idemq. sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differētes anfractus
spirasq. circundantur, neque omni ex parte eandem situm, substantiā, & formae naturam for
tiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq. praecipuus omnium eorum
usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectionū peritis haec enumeratur, ut lex
in crassiora & graciliora ipsa diuidentibus, atq. ex his rursus singulis ternariū numeris, ut lex
sint uniuersa cōstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cōtinuumq. perpetuū iter plura
uarias ob causas nomina sortiri cōstat. Quemadmodū Lutetiae à diui Jacobi porta ad eam usq.
quae Martini dicitur, iter, etiā si rectum sit, neq. per uarios giros procedat, nihilominus tamen
sexies (si recte memini) nomen euariat. Primum à diuo Iacobo, inde à paruo ponte, mox à tem
plo Virginis, & nō multo post ab eius ponte, inde ab cenopolio quodam, & postremū ab aede
Martini appellationem mutans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & quae per mul
tos giros procedunt uis fieri cernimus. Cæterum utcumq. intestina inter se uariant, omnia ta
men inter uentriculum, & quae excrementa egerimus sedem collocantur, forma terei donata,
sed nō omni ex parte aequē capaci & orbiculata. Substantiam habēt membranēam, uerūm un
dique non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbicularibus, &
alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiā ad has tunicas à peritonæo obtinentia.
Venarum praeterea, & arteriarū, & neruorum furculos suscipiunt, sed non ubique similiter nu
merosos, quemadmodū nunc persequi enitar, ab ipso intestinorū exortu sumpto initio. Ex hu
miliori orificio uentriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cōstitit, prin
cipium intestinorū exoritur, illi uel orificio continuatur, quod simulatq. uentriculo prodit, in
posteriora retortū, sub sede uentriculi posteriore secundū dorsū dextrū latius rectā deorsum
proficiscitur, in nullos omnino anfractus reuolutum. Quū primū uerō ad inferiorē usq. uen
triculi sedem intestinū istud sic occultatū, rectaq. descendens pertingit, sub colo intestino (quod
paulo post hac porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistru retorquetur, ac uelut ex
alto sursum antrorsum uel affurgēs, in frequētes innumerosq. giros & anfractus reuoluitur, ac
nullis omnino intestinis obiectū, sedem uniuersam quae sub uentriculo ad pubis usq. ossa, & ad
ilia utrinq. habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum in star orbis ad late
ra circumduci, postea dicā. Horum sanē anfractuū seu reuolutionū nullus omnino neq. nume
rus, neq. idem penitus ordo habetur, neq. ille magis dextrā quā sinistram uentris sedē implet,
praeter quā quod ad dextrū ilium seu ile, ubi sedem longē maiorem supra ilium os ad pubem
usq. opplent in sinistro latere, colū intestini anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendi
cante. Vt cumq. uerō multiplices, uariq. huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuū ta
men ē directio mediā sedis dextri ilij formam, ipsiusq. amplitudinem, & pleraq. alia (uti post
subiungā) euariat, eandemq. crassitiem amplitudinemq. ab orificio uentriculi inferiori ad hanc
usque sedem obseruat, nisi aliquādo huius intestini pars sub uentriculi fundo ad dorsum pro
ximē affirmata, inter disseccandum capior, ampliorq. reliquo intestini ductu (quemadmodū
subinde fit) occurrat, atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si
tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quae uentriculo
substrata, ab inferiori ipsius orificio rectā quodammodo eousq. descendit, ubi intestinū in an
fractus orbesq. primum cōuolui incipit, ac de huius intestini nomine aniles admodum conten
tiones apud illos reperies, qui partis resectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui
totam hanc partem quae duodenum digitorū longitudinem in uiro ut plurimum aequat, non
intestinum, sed *exortum*, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem
uocandum cōtendant. Alij etiam si ipsius principium ē uentriculo nascatur, intestinum tamen
esse, ipsiusq. orificium *exortum*, reliquum uerō ipsius ductum, intestinū uocari affirmant, inte
gros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uo
cant, prorsus ignorata. Vocetur itaq. nobis uulgato nomine tanquā succinctiori, duodenum,

aut intestinum longitudinem duodecim digitorum aequans, siquidem id Graecis, & impri
mis Herophilo *δωδεκαδύλον* appellabatur. Secundum intestinum illic incipit, ubi iam com
memoratu in anfractus gyros uel primū conuoluitur: & *uolū*, seu ieiunum appellat, quod inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacūū reperiatur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum à uentriculo confectus cremor
nunquam transeat, aut momento tantum in eo hareret, scribere uidentur. Tertium intestinum
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Graecis *ἰλεον*, à frequentibus fortassis quibus inuoluitur an
fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit. Hoc
in crassi intestini principium desinit, ubi uerō principium suum obtineat, nō satis mihi constat.
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauitate de nominibus
litigantes, comprehendunt: neq. sanē à ieiuni intestini initio, ad ilei usq. finem manifestum
aliquod indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium inter noscere queam. Vbi enim duo
denum intestinum in ieiunum finire, ieiunumq. intestinum incipere credimus, copiosiores ue
nae ac arterie, quā propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerūm media medio
se habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad haec, in
ter secundum ieiuni initium fortē magis inane ilei termino ostenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei prin
cipium, non statuo: id intrepidē affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quā inanitione, ut cæ
teri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse. neque profecto minus duodenum,
quā id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq. sunt. Forma autem undecunq. con
stat similis, ad amissum uidelicet tereti, & omni ex parte aequē ampla, nisi interdum (ut prius quo
que innuebam) quā dorso proximē committitur, ieiunum que incipit, ac ad insertionem uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque toti intestino gracili
eadem est, membranē scilicet, modicē que admodum carnea. Constat enim tunicis duabus,
quarum interna durior membranēaq. est, uerūm interiori uentriculi tunica mollior: externa te
nuior, magisq. carnea: utraq. tamē, tam exterior inquam quā interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus uel fibris tantum intertextitur: nisi fortassis externa, idq. potissimum ad ilei in cras
siora intestina terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quae tamē sunt quā pau
cissimae. Duodeni intestini pars elatior, utpote quae uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio
res obtinet, cum uentriculi tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes. Tertia praeter
duas peculiares tunicas à peritonæi membranis uasa ad intestina securē deferentibus originem
ducit. Haec namque una cum uasis ad cauam intestinorum sedem pertinentes dilatantur,
tertio que in uolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars Anatomis doctrinā
gratia nuncupatur, quam uasa primū attingunt, seu quae intestina respicit, gibba uerō huius
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti pars exporrigit, cu
ius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerō ac ileum tertiam tunicam à me
senterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium uel
nam arteriam que habent peculiares, secundum ipsorum longitudinem rectā deorsum du
ctas, multosq. furculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem à portae uena prius
quam mesenterio inseratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quae iecori offertur. Iei
unum ac ileum frequentes uenas arterias que suas nanciscuntur ab illis quae mesenterio à portae
uena, & ab arteriae radice supra renum arterias à magna originem ducente exporrigunt. pau
ci enim rami in graciliora intestina ab arteriae propagine diffunduntur, quae à magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq. etiam uasa, quemadmodum in duo
deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducuntur, sed uelut ex mesenterij cetro
ex alto sursum tendunt, rectaq. antrorsum in intestina pertingunt, in quae numerosa sobole ar
boris radicum modo, in cauam praecipue ipsorum partem implantantur, osculis suis in inter
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum nervos quoq. exigunt deriuatos à ramis
sexti neruorū cerebri paris, qui costarū radicibus exporriguntur. duae enim ab illis propages
utrinq. singulae, ad mesenterij, & dehinc ad intestina frequēti utiq. sobole discindunt. Duo
denū uerō nervos si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uentriculi orificiū, & dextrā fundi se
dem adeunt. Deinde duodeni priuatim id sibi uendicat, quod meatus bilis flauā ad intestina dese
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus glandosum
illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratū possidet, ad
sufficiēda uasa ei intestino propria, ac quarūdā corporis glandularū modo amplitudinē eius
lento humore irrigandā. Quāq. nō duodeni solum, sed et reliqua intestina omnia lento quo
dam

Secundum.

Tertium.

Vbi ieiuni in
te. finis et
ilei initii debet
et constatu.Gracilis inter
stini forma.

Substantia.

Caua intesti
norum pars,
que Anatomis
dicatur.Gracilium in
testinorum ues
tic et arteriae.

Nervi.

Intestinorum
glandulae.

*Crassorum in
testinorum
historia.*

*Cæcum inter
stium cuius
modi.*

*Crassi intestini
ductus
turg.*

dam & lubrico humore interna sede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, si ciliolum ualorum more inuitrentur instanneantur ue. At quum huiusmodi pleraque crassius etiam intestinis sint communia, illa quoque recensenda nunc ueniunt. Ileum intestinum sub dextri renis regione à quodam crasso intestino multis modis ipso gracili intestino ampliori excipitur, non quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini initium, sed in ipsius propter initium latus sinistrum. Hoc enim crassioris intestini initium instar globi cuiusdam pramagni extuberat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia. ° unum quidem ileo intestino continuum, & magis ab initio distans: ° alterum uerò humilior, & ipsi initio propinquius. Huic continuum est in hominibus intestinum, quod *τρυλον*, seu cæcum ueteribus dissectionum professoribus uocatum esse certissimò noui. non ignarus interim, quid hodie plerique de cæco intestino commententur: decepti profectò, quod inter crassiora intestina id à Galeno alicubi recensatur, neque aliter quam amplius quispiam faccus, ac ueluti alter quidam esset uentriculus, ab ipso cæterisque qui illum subsequuti sunt Anatomicis describatur. quum tamen in homine ° id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus intestinis sit breuius, atque arctissima omnium intestinorum parte multo angustius strictiusque, & crassiori lumbrico in orbes conuolutum potius quam intestino simile: adeo ut cæcum uix intestinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in crassorum intestinorum numero habendum esse uideatur. Atque hinc fit, ut *Æsculapij* nostri, scilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci intestini loco me commonstrare uident, Galeni descriptione nobis obstrepere, ac alij quidem ex saccosi illis cæcisque Rabinis contendunt, ° amplum illud coli intestini initium faccum, aut ut ipsi loquuntur, orbem & monoculum esse: alij uerò asserant, cæcum intestinum ob secundi imperitiam à nobis minime obseruari. Neque uerò in cathedra hæc hoasse contenti sunt, quum non desint quid de cæco intestino paradoxa conscribere, integrosque libros, ut de duodeno intestino, commaculatè, magnam operæ precium se fecisse gloriètur, si nō unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium esse, sed duo sibi proxima esse in mediū adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum sunt ° quæ in coli initio extuberanti uisuntur, ac unū quidem foramen ilei intestini terminus est, alterum uerò eius quodammodo esse dico initium. Neque est profectò cur minus credamus, gracilem illam intestini portiunculam mesenterio nō annexam, sed sibi ipsi in orbes cōuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum esse intestinum: quantum uis cam amplitudinem usumque Galenus ipsi tribuat, quæ huic minime adesse uisuntur, suas potius caudatas simas hac appendice destitutas, quàm homines describens: quos tamen ueteres illi aggregantes, appendicem hunc intestini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni descriptio cani fortassis accommodari hinc posset, cui cæcum intestinum multo quàm homini cōgit amplius, neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & sciuros cæcum hoc intestinum adeo amplum nactos scimus, ut amplitudini ipsorum uentriculi facile respondeat, se cibisque turgidū in sectione obseruetur: atque hinc constat gracilem hunc appendicem in homine cæcum esse, quum uidelicet ductu ac situ & forma pariter (licet nō amplitudine) illorū animalium cæco intestino his congruat, unumque (unde etiā cæcum primò dictū est) nanciscatur orificiū. Insuper summus profectò Naturæ admirator Galenus, si hominis intestina unquā ita ut canū intuitus fuisset, hunc appendicē, & extuberās illud in homine coli initium, ilei cum ipso unitatē, & coli formā, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cæcū nancisceret, eum appendicē minime præterisset Galenus, quanquā ortu nō nihil in homine & cane uariet, nā etiā si utrisque in dextro ileo collocet, hominis tamē cæcū ex sinistra magis coli initij sede quæ dextra, ut in canibus, ut & Galenus attestatur, principij ducit. Porro si cū nōnullis, qui secūti mihi astiterunt, in homine quidem ad eū usum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura primum formari dicerem, & ob nimiam hominum ingluuiē ex ileo intestino à uentriculo confectum succum absque eo ut is totus cæcum subintret protrudi, atque hinc appendicē in nobis tanquā inuulsi & marcidū, aliter fortè quæ in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmare, ad nugacem illam tergiuersationē deueniendū foret, qua alios tum fuisse homines fateremur, præcipue quum amplum hoc coli intestini initium in homine cæci intestini usum abundè suppleat, & nō tæ duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaque ileo ad humiliorē renis dextri sedem extuberans illud ° amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc sensim rectā ad iecur sursum ° contendit, iecoris que cauæ parti nonnihil substernitur, ac ° bilis uesiculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hinc intestinum quandoque tingitur, ° inde ex dextro latere secundum inferiorem uentriculi sedem in sinistrum fertur, uentriculi fundo attentum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum conscendens: aut ut uulgò dicitur, uentriculi fundo superequitās. Quum primum uerò ad sinistri uentriculi latus pertingit, super de-

missiorem ° lenis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra ° sinistrum renem per ilium sinistrum decliue fertur, secundum peritonæi latus ad pubis usque os ° descendens. ° Hinc rursus ad sinistrum latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à medicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, colicosque cruciatus perpendi melius optarim) hinc constituens, super ossis sacri initium tenditur, ° à quo rectā deorsum ad podicem usque descendit, in ° uiris quidem sub uesica, in ° mulieribus uero sub utero ossi sacro & coccygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usque pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, figura tamen ductuque uariat, ac proinde tanquam in duo intestina subdiuiditur, ut ° quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundum uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur, ° quod uerò ab ossi sacro ad anum usque pertinet, Græcis *ἀποδυσμελὲς* & *ἀρχόν* dicitur, Latinis longæon, rectum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amissum tendit, utrinque quadam serie, uelut in mediis globos cellulas que extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua sit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non autem colimodo depressum extuberans que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tunica extruuntur ° duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori uisior membrana ue magis & durior est, uerum colon utramque tenuiorem graciliorem que quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicae crassiores melius que enutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis circularibus que fibris, ipsidemque frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem secundum uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferius & superius ubi colon ° depressum esse diximus. Secundum enim eas coli impressiones rectæ fibræ protenduntur, & coli tunicae ibidem sunt robustissimæ, admodum que spissæ, ut & Galenus in quarto de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque singulis constringitur, secundum longitudinem desuper ad inferna porrectis, quod me Hercule & homini Galenus asseripsisset, nisi ipsius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentis carentibus respondere putasset. Porro exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeo ut hæc plures rectas quàm orbiculares sortiatur. Cæterum tertia ° crassorum intestinorum tunica, quemadmodum & gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsis uasla porrigente pendens hoc enim cæge intestinorum sedi applantatum, in tertiam ipsorum tunicam degenerat, quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attentā, priuatim in hominibus ab ° inferiori membrana omenti tertiam asciscat tunicam, quod hæc coli sedes eius membranæ beneficio dorso ita affirmetur, atque reliqua intestina mesenterij interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum uenæ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum ferè renem pertinet, arteriæ uenæ que, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæ que, quemadmodum ° duodeno porriguntur. ° Vna enim insignis uenā à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & arteria etiam ab ° illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu ualorum seminalium exortu depromitur, secundum dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectā protenduntur, ac in progressu furculos seriatim uno que ordine intestinis offerunt. Verum de uenis arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Nervos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uiscidoque humore intus oblinuntur: ac uti obesorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam copiosum intus adnatum exigunt, quemadmodum & exteriori superficie coli intestini, quā id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Intestinum rectum ° musculos uoluntariæ fecium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat, quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hinc quoque eosdem recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria hinc consideranda uenit, quæ ea omnia adeo diuine machinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primum & potissimum ea

*Crassum intestinum in colō
et rectum diu
uidit.*

*Coli à recto
differentia.*

*Crassorum in
testinorum
tunica.*

*Coli & recti
uenæ ac arteriæ.*

Nervi.

*Adipis intestini
obnat.*

*Recti intestini
musculi.*

*Intestinorum
munus, ac de
eorum cōstru
ctionis ratio.*

ea efformans, ut horum beneficio quicquid esset succulenti in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur sanguinis officinam duceretur. Deinde ut faeces & quae succui inepta essent, debite excernerentur. Postremum etiam coquendi alterandi quae uero modica non nihil intestina prodesse, Natura uoluit, ut à uentriculo scilicet prius confecta absolutius paulum emutarentur. Atque ad hos sane scopos illa respiciens, intestina artificiosissime fabrefecit, quod enim precipue neque gratia educationis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorem uersum est, per uenas assumptum in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum, fabricata sint, coniectare licet permultis. Primo quidem, quod in nullo animali constructus sit uentriculus illis organis contiguus, quibus egerendo idem expurgatur, quamuis non impossibile esset, uentriculum ad anum usque extendi. Deinde, quod plurimis animalibus intestina in multos frequentes gyros & anfractus inuoluuntur. Postremo, quod constet uentriculum cibum non antea demittere, quam perfecte illum confecerit. Ventriculum igitur sedi non esse contiguum, aut illi recto saltem meatu ductu ue iunctum, liquidò commonstrat, aliud concoctionis educulorum, aliud uero redditionis digestionis, aut ut Graeci dicunt, *anastomosis* organum fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existeret, metuendum esset, ne frequenter uenae crudum incoctumque assumeret cibum: qui postmodum à iecore male confectus, homini inuitis noxius foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non recta à uentriculo ad anum extenditur, sed quam plurimis orbibus & anfractibus spiris (ne ocyus hominis nutrimentum non exutum elabatur) inuolutum uisitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uentriculo succederet, essetque ille redditionis, sicut hic concoctionis est, promptuarium, nequaquam exiguo tempore & plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur susceperetur. Nunc autem per innumeras uenarum soboles, ex uarijs illis copiosisque intestinum anfractibus, quicquid succulenti à uentriculo confectum est, in iecur promptè transmittitur. Alias uero si raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uersi, continuo incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uero alter magnus uenter priori subderetur, cibus omnino modicam eius uentris sedem tangeret, solam nimium eam cui proximus attiguitque suis parietibus esset. Plurima uero cibi portio, quantacunque scilicet esset in profundo, seu medio eius uentris spacio, uenarum apprehensiones succusque effugeret. Sed nunc demum transitus angustia cibum in exiguas comminuens particulas, cogit utis propemodum totus tangat intestinum tunicam, ad quam uenae suis osculis hiant. Et si quid in transitu primianfractus, uasorum ora in internam intestinum sedem hiantia effugerit, per secundum quidem tangit: & si hunc praeterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numerosique subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturae & morbo liberum corpus dispensatur. Intestinorum itaque anfractus, ut quicquid succulenti humidique in confecto à uentriculo cremore esset, uniuersum distribuatur, comparati sunt. Et id praecipue tenuium intestinum munus est. Crassa enim, & si ipsa quoque ad succorum distributionem conducant, peculiariter tamen eo conferunt, ne continuo, sed per longa intervalla egeramus. Haec enim tanquam uenter aliquis sicis excrementis, uti uesica urinae, subiiciuntur: unde etiam inferiorem uentrem eam nonnulli appellant. In his namque excrementa ita colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: ita tamē, ut & hinc aliquis homini usus accedat, quippe si gracilium intestinum succum aliquid praeterfugerit, quum longior mora excrementa in crassis intestinis residet, ipsorum uasa id exugunt. Ad haec, quo maior adhuc esset comoditas morae ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandi concoquendi que uim toti intestinorum generi Natura indidit. Quamuis quum prorsus impossibile sit, non adeste unicuique animalis particulae uirtutem quampiam alteratricem, & non absit longē, parum que à uentriculo intestinum substantia: necessarium sane est, & uirtutem alteratricem ijs inesse, & uentriculi uiribus consimilem, & proinde in ipsis quoque intestinis cibum concoctionem aliquam suscipere est quam manifestissimum. Quod autem commemoratis iam uisibus, quae de intestinum constructione supra scripsi, omnia competant, obiter quoque nunc subnectam. Haec itaque ad uentriculum statim, à quo cibum accipiant, opportune locantur. Duo denum uero etiam si id fuisset utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quod sub uentriculo, quā fertur, nullam omnino uacuum sedem obtineat, in qua apte in gyros flexi queat: deinde quod portae uenae à iecoris cauo prodeunt cedere oportuerit. Ieiunum uero & alium mediam uentris sedem iustissime occupant, quod inibi mesenterij centro sint proxima, breuissimumque ductu & uenae portae rami, & arteriae magnae propagines illis hinc diffundi possint. Porro de colistunimis quam misere se torquent dissectionum profectores, quod id quum

Situs intesti-
norum ratio.

excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi fundum iecoris que cauum porrigi conspiciant, ac alius quidem quia id faeces continet, innatoque calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarum que partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud resudans bilis, incitando excrementorum egerendi uim feliciorem reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenae portae ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum quod exugi debeat amplexetur. Ut itaque grandior dexterue uenae portae truncus breuiori ductu gracilibus intestinis infereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maxime à mesenterij centro loca procedit, atque haecnam occasione id praecipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissime reponitur, quā opportune paulatim asseruata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capacia, minusque iniurijs occurrentibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunica, adeoque ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentius egeramus opulentur. Substantia constant, facile quae continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta. Duplicem uero exi-
gunt tunicam, ut iniurijs innoxie ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinum difficultatibus, alijsque diuturnis affectibus putrescit, exterior salua: unde & aegri nonnulli euadunt. Porro interior gracilium musculorum tunica interiori uentriculi tunica mollior est, quod nulla aspera intritaue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uero intestinum tunica interiore uentriculi minius carnosa est, quoniam digestionis potius quam concoctionis organa sint. Caterum tunica crassorum intestinum tanto gracilium intestinum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent durior, & à succo magis liberam. Quandoquidem quae gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aqua quae ad huc sunt: quae autem crassae, dura. Intestinorum tunica utraque transuersas fortitur fibras, ut ocyus quod in illa defluit propellant, itaque cito uniuersus succus ad iecur exugatur. A externa recti intestini & coli tunica, praecipue quoque rectas fibras obtinuit, ut haec uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne forte quum illae dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant diuellanturque. atque hac potissimum occasione recto intestino, ut quod siciora excrementa amplectitur, eius generis tribuantur quamplurimae. Quamquam fortassis non ob id solum ut transuersas colligent, rectae fibrae huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia illae attrahant. Tertia intestinum tunica secundae uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina mesenterij interuentu dorso colliguntur. Caterum uenae arteriae quae (nam & haec ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributae sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores uenae uentriculo, quam tenuibus intestinis inferuntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatusque est. Nervis autem intestina donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. iam uero bilis meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulan-
s, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque haec praecipua, praeter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem ocyus quam reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulan-
s, ad ea quae continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquae enim inanitatis ieiuni causae, ut succorum optimorum copia, frequentes uenae, proximus iecori situs, & ante haec omnia deorsum recta tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duo denum magis ieiunum esse, uti sanè etiā reperitur, documento sunt. Quamquam bilis in ipsum influens, & illud quoque ad subita excretionē irritat impellitque. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratius pertractabitur.

Intestinorum
formae ratio.

Substantie.
Tunicarum.

Fibrarum
ratio.

Venarum ar-
teriarumque
ratio.

Nervorum
ratio.

Vesiculae
biliaris
meatus in-
sertionis ra-
tio.
Quamobrem
ieiunum intes-
tinum cremori
occyus trans-
mittat.

DB

MESENTERIUM inter ceteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctorie uigesima quarta, uti ex illarum figurarum Indicibus colligere promptum est.

Mesenterij
nomenclatura.

Ipsus situs.

Substantia.

Forma de
ortus.

In li. de Secti
one uenarum
& arteriarum.

CORPVS Graecis μεσεντεριον, & μεσεντεριον nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita uocari arbitratus, medium intestinum uertit: quod quum fallum sit, neque lactes idem omnibus significant, & medianum recepta parum uox uideatur, a Graecis non inopportune uocem mutuabor. Mesenterium itaque ad posteriorem intestinorum sedem locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem ut ad dorsum colligantur, futurum. Ut uero id tantum homini usum securius prester, dura membranaeque constat substantia. Ex duabus enim mutuò attensis & accumbentibus membranis a peritonæo originem ducentibus, mesenterium conformatur. Non quidem ex una eademque peritonæi sedehis membranis origo est, uerum ex uaria, pro mesenterij ipsius nimirum forma, quam ferè intestina singunt, a mesenterio colligata. Nam ut non intestinorum omnium par anfractu ductus est, ita quoque non eadem undecumque mesenterij effigies. Quam forsitan Galenus animaduertens, etiam si omnino continuu mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodammodo recessit. unum quidem dextrum, alterum uero sinistrum, tertium autem medium innuens. Ac Galenum quidem medium mesenterium appellare arbitror mesenterij partem, ieiunum ileumque intestina dorso colligantem: quae angusto orta principio, in miram amplitudinem latitudinemque ducitur, ut omnibus ieiuni ileique intestini connasceretur anfractibus. Dextrum uero & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dexteri illi regione, sinistrum uero in sinistri collocans. Mesenterij itaque pars gracilibus intestinis peculiaris, simile omnino cum inferiori membrana omni fortitur exortu. Ex magnae enim arteriae & uenae caue tunica, quas ea uasa secundum uniuersum suum per lumborum uertebras ductum a peritonæo obtinent, membranae fibrae admodum frequentes exurgunt, statim in duas degenerantes membranas, dextrae quidem in dextram, sinistrae autem in sinistram. Hae membranas mutuò adnexae, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundum quas haec intestina exporriguntur, peritonæo semper fibras qualdamque in mesenterij membranas degenerant, illic emittentes. Neque profecto mesenterij substantia in hoc solum quo ualidius intestina dorso adnecteret, membrana est, uerum etiam alterius magni cuiusdam usus gratia, quo uenas omnes ex iecoris portae, & arteriae propagines a magna arteria ad intestina excurrerent tunc colligaret, ac ne illae dum homo salit aut cadit, contendantur & disrumpantur, tunc secureque admodum suffulciet. Grandior enim uenae portae truncus, quae mesenterium iuxta renum regionem a dorso pronascentur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteria habens comitem, quae a magna arteria priusquam haec ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt duo nerui, utrinque nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui a sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adde ut ingens is uenae portae truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij centrum subeant, atque inter duas ipsius mesenterij mutuò cohaerentes membranas ingrediantur, ac tunc postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At praeter commemorata arteriam, alia quaedam magnae arteriae propago eam mesenterij partem ingreditur, quae sub renum regione a dorso principium obtinet, atque huius propaginis exortus paulo sub seminalium arteriarum principio a magna pendet arteria. Venas autem nullas praeter dictum nuper uenae portae truncum, mesenterium admittit. Neque satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quando intestinis, ipsique adeo mesenterio uenas offerri testatur in iecur non terminatas: & dum alibi, a caua intestinis ramos quosdam propagari commemorat, quod sane falsissimum esse uel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit: etsi nulla alia, saltem illa in qua portae uena, & quos dixi, arteriae ramis uinculo inter ceptis ac relectis, intestina simul cum mesenterio in uiuente adhuc animali a dorso auelluntur. Haec enim si quis esset uel capillaris ramusculi a caua uena ad intestina exortus, sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet. Porro in canibus duplicem mesenterij membranam adinuenire non adeo promptum est, quod illis macilentius obtrigerit mesenterium, cuius membranae inuicem omni ex parte (nisi quae uasa admittunt) perinde ac si simplici membrana mesenterium constaret, connatae uidentur.

Lib. 6. de Ad
min. dissectio.

sunt. At in homine binae mesenterij membranae inuentu sunt perquam faciles, ac multa intercedente pinguedine inter se distat. Ut enim homo copiosa undecumque abundat pinguedine, sic mesenterij quoque praepingue adipiscitur, sanguine hic ex uasis resudante, membranarumque ui in adipem mutato, ita ut praeter uasa & neruos multum adipem mesenterij membranae in sui medio contineant. Sed praeter adipem aliud quoque mesenterio accedit. neque enim sat esse uisum est Naturae sagaci, frequentem illam uasorum sobolem mesenterij membranis contineri, quin glandosum corpus, Graecis ωδονόμας & λειμώνας dictum, singulis uasorum scissionibus, ita undequaque subtruxit simul & circumposuit, ut nulla ipsarum inualida fieri, aut per motum quassari posset: non ignorans, quiduis suscipiendis noxis opportunissimum esse, ubi in ramos ducitur. Ac proinde ad mesenterij quidem centrum, ubi prima uasorum sit distributio, grande corpus glandosum extruitur, insigniores ac primos uasorum ramos secure admodum deducens. Per reliquam uero mesenterij sedem, singulis prope uasorum diductibus Natura glandulam quoque aliquam interiecit, diuisionis robur simul ac firmamentum futuram. Adeo ut simul glandulis illis accedentibus, mesenterij membranae uasa uersus intestina tutissime deferant, intestinaque omnia dorso quamaptissime colligent, ac demum tertiam intestinorum tunica efformet. Quum enim mesenterij membranae uasa ad caua intestinorum partem deducunt, ipsi intestinis simul cum uasis adnascuntur, atque hic inuicem abscedentes singulae per suum in intestina latus ascendunt, ac in tertiam intestini tunica degenerant, hac occasione fortius intestina ligantes, & ualidius uasorum propugnaculum constitutae.

DE IECORE. CAPUT VII.

IECUR plerumque ostendunt figuram, uerum inter ceteras duodecima & uigesima caua ipsius sedem imprimis spectandam offerunt. Gibbam uero proponit decima octaua, & aliqua etiam ex parte secunda, sexta, ac uigesima secunda, & uigesima quinta, quae & cauae regionis nonnihil exprimunt: quum in his iecur ita collapsum sit, ut extra naturalem situm id anteriore ipsius sede sursum in duodecima & uigesima protrusum, quod caua ipsius sedes integra in conspectum ueniret.

IECUR nutritionis organorum facile praecipuum, & sanguinis crassioris officina, animaeque cibos ac potus quaeque corporis naturae necessaria sunt, appetentis fomes, elatissimum ei ministrantium partium regionem obtinuit. Sub irascibilis enim & iam dictae concupiscibilis animae septo iecur statim collocatur, maximam inferioris septi sedis regionem occupans. Etenim totam dextram septi partem contingit, parum admodum illius partis intactum relinquens, quae septum undecimae duodecimaeque costis adnascitur, suaeque ligamenta quibus uertebris colligatur porrigit. Mediae autem septi partii uniuersae iecur subtenditur. Sinistrae uero parti non itidem, quanquam huius magnam quoque sedem teneat, totam uidelicet anteriorem ad eam usque partem, quae sinistram septi lateris costarum medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem usque eorundem metior) incumbere incipit. Et profecto longe magis quam nostris uisum est medicis, in sinistram latius iecur pertingit. Neque uero septi transuersi latitudinem ullibi excedit, nisi quod paulo demissius, quam mucronata consistit cartilago plerumque, & potissimum arcuato thorace pertingit. Porro humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensam habet, propter lienem, qui ipso dignitate multo inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Ut igitur corpus redderet aequilibrè, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit, quod aues manifestò attestantur, quibus iecur propemodum aequaliter in utrumque latus consistit, ut & canibus. His enim quia gracilis, neque ponderosus admodum lien contigit, magna iecoris portio in sinistram fertur. Vt cumque tamen deducatur iecur, etiam si sub septo locetur, eam sedem perpetuo exigit, quae costis succingitur, adeo ut cibi organorum situs magnam rursus Naturae ostendat prouidentiam. Quum enim abdomen propter ea quae extendi subsidereque crebro debent organa, ossibus destituatur, Natura eas partes quarum gratia illud ossibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uero hac extensione non indigentes, tutissime condidit. Atque ita peritonæo inter diffecandum aperto, primum occurrunt, uentriculus, intestina, uesica, & uterus. Verum iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna tutius reconduntur. Iecoris forma uaria est, & suis quibus accumbit organis respondens, non aliter quam si id nullam peculiarem exigeret formam, & sibi a uicinis partibus, instar fictilis terrae, quamuis effigiem induit.

Iecoris situs.

Situs ratio.

Iecur maxi
ma ex parte co
stis succingit
muniri.

Iecoris for
ma.

indi sineret. Nam & supra, & retro omni ex parte qua septum^h spectat, gibbum seu^q ad modum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cavitati septi, quae in inferiori ipsius sedeneccarioⁱ constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^k Ne uero uenae cauae caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede excelsus est, quantus amplectendo innascedo^q cauae caudici sufficiat. Caeterumⁱ inferiori sede iecur admodum amice uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundum corporis latitudinem oblongum necessario procreatum esse diximus) cauum efficitur: & laeue quidem hic existit, sed non undecunque processibus^m tubularibus^{ue} & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie nequitam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis praecipitio aliqua ex parte accedit. Quae nanqueⁿ duodenum exportigitur intestinum, & uena^o portae a iecore prodit, iecur quodam^p tubere prominet, sedem quam hic uacuam reperit adimplendum. Praeterea ubi bilis^q uescula cauae iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculpitur, medium eius uesculae corpus eleganter excipiens. Ad haec, iecur quoque ea parte^r sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq^q septum transcutit, & superiori orificio uentriculi continuando, locum praebet. Adde sane ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quae a conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum sectio pulchre attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem concinne admodum excipere cernitur. Atque hoc recte a Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ue exigat figuram, uti uentriculus, intestina, uescica, & eius generis per multa, quae amplam cavitatem canis unicam necessariam obtinentia, opportunissimè rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis praefectam necessario, quam nunc sortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantium series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum ue an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq^q qua septum spectat, praeter sinum uenae cauae caudici paratū, exacte gibbum & laeue, sed qua uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quā uero superiori orificio uentriculi eiusq^q sedi superiori uersus sinistram incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur^u angulum. In dextra uero parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quam in ambitu, & praecipue in anteriori ipsius sede, ubi sane tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas praeter^v unam patulae sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac a mucronata pectore^{is} ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti^z foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, a qua portae uenae^x caudex principium ducit. Atque haec sectio seu foramen est, quo umbilici^y uena humano iecori implantatur. Caeterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quae enim differtionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas *λεβες* Graeci uocant) commentantur, e canum potius & simiarum sectionibus, quam hominum didicerūt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nō discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cōtinuumq^q praecipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uero in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est diuinctum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uero in pauciores, uenis duntaxat haerentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum a iecore quinq^q fibris manus apprehendentis modo, amplecti asserunt. Quin Graecorū nonnulli, nescio a quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponūt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibrae, prima focus dicitur: maxime nanq^q ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensae nomen sortitur, quod mensae uices gerat: nam membrorū alimenta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq^q inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq^q commutat. Quarta a urigae nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectā ducunt. Huiusmodi profectō eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiaris eguiffi forma.

Humani iecoris formam a canis & porcorum iecori bus uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quam hominum administrationibus discere conantur, nugae figmentaq^q sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti astiterē testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspersisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare astruat, propter^z scissionem seu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiscens excipitur. aut ob eius iecoris^z portiunculam, sub ortu uenae portae extuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si modo unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem haec solum laui negocio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot haec uenae cauae exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterq^q admodum delirasse. De magnitudine uero iecoris, quod scilicet timidis gulosisq^q maius obtigerit, & quod iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non praeter rationem a quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nonnulli nostratum medicorum ipsidem crapula absumi iecur, serio adeoq^q cōtentiose affirmant, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsos persuaedant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique recte sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenae portae^z propagines innumerae diffunduntur, in superiorem uero ipsius sedem uenae cauae^z soboles numerosae sparguntur: quas & ab earum ortu, initijsq^q, aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro completus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulo crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq^q ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^u unam uenam congregiantur: non equidem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in cauae sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodicens uena eos quos saepe recensui ramos in bilis uesculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimae soboles in grandiores paulatim, & haec rursus in maiores, ampliores ue tantisper colliguntur, donec omnes in^u duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenae cauae sedem, qua haec iecori in nascitur, pertinent. praeter aliquot etiam^z graciles furculos eidem uenae cauae sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbae iecoris sedis medio fit, sed^z in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quam adhaeret, dum resupinatum hominem intelligimus.^z In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq^q admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis uesculam (uti post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portae rami in suum caudicem coaceruantur, exiles arteriae in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusa, quae dextrae sedi inferioris membranae omenti a magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq^q adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quā similima, nisi quod durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, *σπινθηρ* nuncupauit. Praesens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quae perquam tenui obuoluitur tunica, a ligamenti pronata, quibus iecur peritonaeo, quā id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem haec duo praecipua: unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranae modo tenue, quod peritonaei pars inferiorem septi sedem succingens, paululum a latere dextro mucronatae cartilaginis educit, rectā ex anterioribus in posteriora protenditur.^z Alterum uero, quā iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, a peritonaeo nascitur. hic enim fortissimum & quodammodo tereti ligamento iecur peritonaeo alligatur. Dein quā cauae uenae caudex septum permeat, & dein secundum cauae per iecoris posteriora deductum, peritonaeum iecori adnascitur, ipsumq^q peritonaeum iecur colligat. Quinetiā cauae iecoris sedi ubi portae est principiū, omenti quoq^q portio adnascitur. Praeterea iecur anteriori peritonaei sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio^z uenae ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Haec enim fetu ē matre excluso arefcit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonaeo colligatis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonaeo adnectitur, tenuem suā & sibi peculiare sortitur tunicam, in quam duo quoq^q inseruntur nerui: unus quidem a sexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implantatis: alter uero ab alijs Anatomicis ignoratus, a sexti eius cōiugij propaginibus discin-

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesculae meatus in iecore.

Arteria.

Substantia uasculis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascentia tunica.

Nerui.

u 2 dicitur,

diur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq; furculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius fabrica est. quod autem ad usum ipsius partium attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq; a uentriculo conficitur, uenæ portæ rami ex ipso uentriculo & intestinis id depascentes, adferunt. Quod uero idem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremore seu succulento illi conferant, & ut Gale nus attestatur, modo iecori similimo istud præparent, nō facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprii nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiet corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè nō in rubrū, at in albū quod a uenis amplecteretur, emutarent. siquidē alteratū in nutritione, alteratū colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq; uentriculus conficit, in se admittit, & substantiæ suæ ingenta ui alteratrice id emutans, sibiq; quā similitimum reddens, sanguinē generat. Verūm ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris sanguificatione duplex sit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uerō crassius. At satis fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euidētiā humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigentiam men absolutiori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducūt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis pressum, ac in doliā infusum, & quod ab infuso innatoq; calore adhuc elaboretur, secernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusq; excrementorum quod quidem est graue & terrestre (sacem uocant) in fundum uasorum subsidat, alterum uerō quod est leue & æreum supernatet, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copiosum, sicut crassioribus sæx residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus a uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, a temperie alteratriceq; ui cōcoquitur, ac in star musti feruens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebullitione, recrementum quantumcūq; lutosum crassumq; est, subsidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & a bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantiā stratis affugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem usum, nutrimentū uehiculum, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus ē portæ uenæ furculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ proprium ipsius est corpus, primum sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debebat appositē cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprii iecoris riuuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiā digeruntur, tunica longē tenuior, quā earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine entriatur, quem tenuis uenarum tunica a iecoris facultate allectum transmittit. Porro ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq; totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerū uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in arcuissimos ductus digestit. Meatus autem bilis inter utraq; uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum seu prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq; superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motum adipescere continuum. Ne uerō iecur sensus plantæ modo expers esset, & a ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberi possit, Natura iecori neruos exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uerō, ne uiscus quum graue sit, aliquādo decidat, plura, eademq; ualida iecori committuntur.

DE

HANC pulchrè liberam ostendit decimatercia figura, iecoris uerō cauo adhuc immeritam refert duodecima & uigesima.

ESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. Iecori enim quæ dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum insculpiantea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cōgruentem. Illi namque sinui media superior eius uesiculæ portio secundum ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum proinnet, a nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè intersticio, ad dextrum uentriculi latus colonq; hūc prorepens intestinum conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenue que iecoris recrementum suscipere, idemq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq; est, sensum ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatescens. Quo enim a caua iecoris sede, ubi portæ caudex educitur, ipsiusq; uesiculæ ceruix consistit, hec antrosum magis fertur, eo illa sensim magis ac magis senæ solliculi instar ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamussim rotunda fieri poterit, ipsius cauitas sua longitudine adacta fuit, ita nullo a uentriculo affecta incommodo, ipsoq; iecore non nimis insinuato. Vrautem inanita bilis uesicula appositè subdere, ac impleta uicissim extendi possit, membranea nerueaq; constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt oblique, sed rectas multo pauciores, extimæ uerō orbiculares sunt trasuersæ ue. Huic tunicæ alia a iecoris tunica obtenditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus propendet, solaq; propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, a portæ uenæ tamen caudice, duas gracies admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunica diffusas, quæ in adherentem albam ue oculi tunica uenulas digeri conspiciunt. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrens. Et neque neruulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omēti membranā a dextra sexti neruorum cerebri paris iecore costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ furculum promittit, in macilentis uix minus quā ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilis allcit, rursusq; alio depellit, ita se habent. Ceruix uesiculæ, fundo ipsius multo durior paulatim in angustum desinit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uena portæ principium ducit. quō quum peruenit, in duos diducitur processus, hunc quidem sursum, illum autem deorsum porrigens. Qui sursum fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecore ascendit, & in duas primū dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in alios furculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituant seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi furculi, si sunt, quorum ope bilis in uesiculam deferretur. At processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper oblique deorsum properat, ac duodeno intestino non procul a ieiuni principio implantatur. Hic processus depullam ex uesicula bilem in intestina deferit, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solum tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendunt, influentis bilis ponderi facile cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quod scilicet collectæ ac primū meatus os subeuntes id ocludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in foliis asser, aut simplex in pilis quas inflamus lingua uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatio longius a uentriculi orificio inferiori, quā AnatOMICORUM uulgus existimat, remouetur. An uerō is intestino insertus simplex omning sit, aut in progressu bipartitō scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cum hac de re in scholis indies & in libris medicorum plenissimè contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentius tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq; bipartiti, atque altera portione in uentriculum, altera in

Bilis uesiculæ sinus

Forma

Substantia

Venæ arterie & nerui

Meatus exco piende & e, mende bili parati

Bilis uesiculæ meatus duode no insertus an propaginem uentriculo offe rat.

intestina tendere, alijs uero semper hunc bifurcantibus, ac perpetuo alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiore in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quotquot sunt autoritatum congeriantur, non rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hic mihi inter secundum contingere solet, uere affirmare possum, quod in uniuerso corpore neque molestior, neque difficilior mihi grauior sectio sit, quam dum inferiorem omenti membrana, & caua iecoris regio, organaque contermina nobis sunt aggredienda, maxime uero in homine, aut animali quopiam praepingui. adeo sane ut quemuis artificem, licet industrium, facile hic hallucinari existimem. Atque hoc ideo dico, quod certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculae meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, praeterquam in uno pontificis tremeum remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & praecipue circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatus hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor gracilior uel uentriculi fundo, quae primum uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inferebatur. Is quidem calidior, & temperamenti fuisse uidebatur: ut autem resciscerem num uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissime quae huiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaque, se nunquam illi uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundum uidisse: uerum ut erat robustissimus, ab omnibus eum praedicari affirmabant, quod longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesque commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longe superaret. Verum non semper meatus huius de quo in praesentia agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quod inter disseccandum, hoc a conterminis uasis membranisque liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quod sese offerret, si modo uel minima quaequam propago a praecipuo meatu diducta, per incuriam praescinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimis, bilis ex meatu defluit, quae citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Ad stipulatur itidem ratio, nam si diligenter expendis, eum meatus bilem intestinis offerentem non in quamcumque siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inseri potuisse, sed in qua & meatus ipse tuto implantandus, uentriculoque & intestinis minus incommodaturus biliosum istud recrementum expurgare posset, non debuisset ad uentriculum ne meatulum quidem inferi, uel citra sectionem fatebere. Tuto enim ducuntur, quae neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui usu uenit, qui nulla succinctiori uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinorum partem inseri potuit, quam ea qua nunc implantatur, & interim tuto portae uenae caudice & inferiori membrana omenti deorsum modice preoprensus suffulcitur. Quod si uentriculo inferendus fuisset, non adeo commodum atque nunc omenti membranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longius abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primum illic defluens, una cum faecibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quod autem materia haec nutritioni inepta, duodeno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxie immitti potuerit, primum ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorum muneribus, postremum pituita, quae in utrisque necessario in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & e curatione quam huic exuberanti pituitae adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauae naturam tenuem fluxilemque, & dein incidentem detergentemque ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum praecipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssime uero cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Uentriculo itaque pituita istius incidenda expurgandaque gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerum quia ueritrence uentriculo utendum maxime fuit, summo malo Natura non nihil boni nequaquam praetulit: Nam si uentriculo bilis infueret, tum ille (uti Galenus recte affirmat) huius mordacitate perpetuo ad excernendum irritaretur: neque tantisper dum cibum probe confectus esset, retentrice sua facultate fungere tur: & bilem illam respuens, eiusque occasione nauseabundus, quod sibi offerretur, minus quam decet, ambiret amplectereturque. At quo minus in intestina bilis infueret, nihil omnino obstitit. Haec namque pituita, quae in gracilibus illis ductibus ex intestinorum mune re coaceruatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat. deinde intestina irritas & mordaces, ad faeces excernendas inuitat, & stimulat, & ipsa quoque una cum excrementis nulla (quae lege Naturae omnia in homine dispensantur) noxam, sed ut liquet summum usum praestans, e corpore tandem propul-

Ex bilis uesiculae meatum in uentriculum non semper pertinere.

Uesiculae ex purgare conduxit.

Uita quid fuerit ocy que in notu nro gerat.

Bilis in intestina fluxus uis.

propellitur. Merito igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuius intestinorum sedi, sed fere duodeni termino, quod id primum intestinorum sit, quodque in eo bilis citius suum quem intestinis praestat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum a uentriculo remouetur, ut rarius bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quamquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, haecenus nondum comperi. Quamquam facile fieri possit arbitri, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter disseccandum mirari solitus sum, quam obrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur, non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commenti, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur a putredine uindicta non expendentes quam innumeros bilis folliculos & cerebro, & lieni, & pulmonebus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsae quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

LIEN potissimum quatuor tabellis decima figura exprimitur. earum namque prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantiam utcumque proponit. Quamquam etiam lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characterem d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

46 ff. G. 30
p. O, O, P.

67 ff. G. 30
p. O, O, P.

419 ff. G. 30
p. O, O, P.

419 ff. G. 30
p. O, O, P.

419 ff. G. 30
p. O, O, P.

419 ff. G. 30
p. O, O, P.

LIENEM ad sinistram uentriculi sedem secundum inferiora magis ac posteriora locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitrat, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraque non adamussim costis, ceu tutissimis uallis septus, prominet, neque etiam tactu admodum deprehendi potest: quamuis medicis illi an mollis, aut durus sit, in omnibus sese eque contingere persuasum habeat. Innititur itaque lien sinistae parti septi transversi, medius fere inter sinistram uerterbarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagineas. Formam adipiscitur sedi suae proportionem respondentem, ac iecoris modo a uicinis partibus sibi impressam. Quae enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quae uentriculus lien quodammodo innititur, ut amplius ille & instar grandioris globi hic extuberat, sic quoque lien humanus modice ac in superficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori intervallo in ijs obtendatur, magis quoque cauus magisque quartae circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quam illius generis animalia lienem exigit, non tamen exacte, ut quispiam forte a spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius impenso superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguae ad incisivos dentes tantum protensa imaginem proximè accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur. Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum definit angulum: superior autem in obtusorem adhuc angulum adeo comprimitur, ut haec pars utrinque unum obtusum exprimat angulum. Sinistram latus leuiter gibbum est, dextrum uero duabus quodammodo leuibis impressionibus modice simum. Porro lienis non mediocriter, & omni ex parte prope modum aequalis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis a longitudine uincitur. Lienis caui profundiori linea secundum eius longitudinem ducta abundat, quae recta quidem ducitur, & inaequaliter extuberans, sinuataque, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies non ita ut iecoris, aut renis, leuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberibus, ad eam fere formam qua elephantias morbo insigniter laborantium cutis inaequaliter extumescere consuevit. Neque illi solum inaequali cutis superficiei respondet lien, uerum etiam colorem quoque illius astatim exprimit. Parisiens enim in diui Lazari monasterio, & in plerisque superioris Germaniae agris, & alibi quoque elephantias morbo affectos uidi, nigricantem lienis humani colore superficiemque exacte referentes, non secus quam si quis ex liene eos confinxisset. In homine namque hoc uiscus atro quodam & perquam obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerumque ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Lienis situs.

Forma.

Lienis superficies ac color.

Hominis uiscera ad ipsorum fabricam discernenda haud inutiliter conueniunt.
Vasorum per lienis corpus series.

Lienis substantia.

Vnde lienis uena, arteria & nervi ducuntur.

Lienis tunica.

Ipsius nexus.

uerò in externa tantum superficie, uerum etiam intus, siue coctum siue crudum lienum secue-
 ris, hic color sese offert. Neque inuulter hominis uiscera in aqua nonnunquam elixantur, aut sal-
 tem ut magis coalescat sanguis, in calidam submerguntur. Solet enim fluxilis adhuc sanguis
 in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus apte spectari singula queant, impedimen-
 to esse. Potissimum autem in liene tentandum hoc duxi, quod de ipsius usu uehementer ambi-
 gerem, uenasque & arterias longe aliter quam in iecore, pulmonibus & renibus dispersas inue-
 rer. etenim lienis substantia crasso nigroque admodum, sed solidioris spongiae, aut leuioris pu-
 micis modo, raro concretoque sanguine constare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisque
 non insigniter ualidis duntaxat implicita. Per huius enim corpus, & si per multas uenas & ar-
 terias inferi certo cognoscamus, nullae tamen quemadmodum in iecore & pulmonum corpo-
 re, per substantiam ipsius dispersae animaduertuntur, nisi perquam rare, ea demum admodum
 graciles, non aliter quam si simulatque lienis sinum uasa ingrediuntur, in innumeram & ramo-
 rum sobolem diffunderentur, adeo tenuium, ut cauitate carentes fibrae potius quam uasa nu-
 cupandi essent. Hisceramis seu fibris undecunque implexis, faculentus crassusque admodum
 sanguis obducitur, quem Erasistratus, ut opinor (quod uasis circumfundatur) *περὶ τοῦ*
 quemadmodum & in iecore, appellat. Neque profecto tenuis sanguis, quo lienum *εναντι* da-
 mus, raritatis substantiae lienis sola causa esse uidetur, sed innumerum ille fibrarum (uix autem
 enim arteriarum dicere, et uenarum) implexus. Talis mihi lienis in sanis hominibus apparuit
 substantia. In quodam laborante elephantiasi, quae nondum penitus radices egerat, turgidio
 rem maioremque lienem reperimus: in reliquis autem, sano similem. In ciue Patauino, qui an-
 nis tribus carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, sectioni publicae adhibitus fuit,
 lienem praeter caetera minus crassum latumque & exiguum omnino reperimus, & gibba eius
 parte adipem adnatum, instar candidissimi durissimi lapidis concretum. Substantia uisceris
 huic erat arida, et impense dura. Qui Montisselis suspensus, ad publicam sectionem Patauium
 aduectus fuit, adeo grandem ostendebat lienem, ut modice admodum iecoris molicederet, &
 anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius
 substantia, sanorum uisceris substantiae penitus respondebat. Adolefens hic fuerat candidis-
 sima & glabra cute, minimeque natura melancholicus, adeo enim ob Diogenicos mores plebi
 gratus existerat, ut ter laqueum euaserit. Nam primum Venetis loris caesus, Patauium uenit,
 ubi dextro oculo & manu itidem dextra multatus, Montisselis iterum apprehensus (nam e carce-
 ribus illic semel eruperat) extremum suae tragoediae actum egit, & mori potissimum occasione
 a studiosis sectioni fuit adhibitus. Galli sacerdotis Bononiae in xenodochio aqua subter cu-
 rem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinueni. Haec idcirco recenseo, ut huius uisceris
 substantia & usus (si modo de eo quem Galenus ipsi tribuit, dubitare fas sit) a studiosis sedulo
 indagaretur. Porro uenas, arteriasque & nervi lienis in hunc habent modum. Minor seu fini-
 ster uenae portae truncus, inferiori membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit,
 posteriori primum uentriculi sedi, eiusque elatiori orificio & humiliori membranae omenti, ad-
 eoque ipsi colo, quod uentriculo exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius
 portio in duos primum ramos, deinde hi rursus in alios disseminantur, ut tandem multiplici
 serie per humiliorem omenti membranam medio cauae lienis sedi secundum rectam lineam il-
 li implantentur. Porro priusquam huius in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ra-
 mo uisceris humiliora petente uena pronascitur, sinistram fundi uentriculi sedem amplectens,
 ab alijs uero lienem aduentibus ramis modo tres, modo etiam plures rami enascuntur, in si-
 nistram uentriculi latus, uti saepe prius relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad supe-
 rius usque uentriculi orificium conscendentes. Quemadmodum uero lienem accedentes uenae
 inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic quoque ab illis uentriculum petentes superior
 membrana omenti sustinentur, cuius ut & uasorum interuentu lien uentriculo connasci-
 tur. Arteriae itidem frequenti serie lieni implicitae, ortum ab illa ducunt arteria, quae a ma-
 gna arteria supra renum regionem pronata, inferiori membranae omenti innascitur, ac fini-
 storum lieni potissimum offertur, pari prorsus serie cum uenis in lienem pertinentibus.
 Nervus lienis a sexto neruorum cerebri paris sobole pendens, quae sinistri lateris costarum ex-
 porrigitur radicibus, & surculum humiliori membranae omenti mittit in lienis potius tunica,
 quam substantiam spargendum. Lien enim non minus quam iecur tenui quadam & simplici
 obducitur tunica, ab omenti membranis, quae lienis rectae lineae innascuntur, orta. Haec nam-
 que membranae lienis cauo insertae, in ipsius degenerant tunicam. Et quia a peritonaeo origi-
 nem ducunt, earundem beneficio interuentusque peritonaeum ipsum lieni tunicam offerre merito
 dicimus. Sed praeter lienis ad dorsum & ad uentriculum omenti auxilio nexum, a peritonaeo
 qua

qua septum succingit, tenues interdum fibrae impari numero lienis gibbo adhaerent, ipsi
 quoque septo lieni ita colligantur. Verum ut in hominibus huiusmodi fibrae quandoque non
 reperiuntur, ita in canibus nunquam. Est etiam aliquando cernere, lienis gibbum exteriori re-
 nis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmari, potissi-
 mum si ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte subternatur. Atque haec est lienis si-
 tus, formae, & partium enumeratio. Quam iuste uero corporis nostri architectus illa dispen-
 uerit, singulorum edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modo proceres, uerum &
 philosophorum praecipui disenserunt. Erasistratus uulgi opinione (quod cursoribus lienem
 eximi stulte credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait,
 Naturam timentem necubi artis suae obliuisceretur, quum sciret uix dum cocepto iecur in dex-
 tris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo splenem
 iecori opposuisse: perinde ac si ipsa uentriculo paululum in sinistram producto, creationem su-
 peruacuum uitare non ualisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceri-
 bus, lieni quoque primum asserit, uidelicet quo uenae, utpote pensiles, sustineri, & copia ui-
 scerum stabili ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchorae partibus appensa, uiscera ad
 corpus faciunt. Deinde iecoris lienisque usum priuatim docens, subiungit: Iecur & lienem ad ci-
 borum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahe-
 re, eosque posse concoquere, ut qui sanguineus sit, atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adul-
 terati iecoris loco recenser. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno falso
 tribuit, praeter alia quaedam de uenis, quae gibbo lienis inferi arbitratur, nugamenta, lienem
 ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assu-
 me, ac sanguificationis organum esse contendit. Huius sententiae nonnulli etiam medicorum
 subscribunt, lienem iecore male affecto nomine iecoris sanguinem elaborare affirmantes. At qui
 caeteris dissectionis professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum a Natura fa-
 bricatum esse docet, ut lutosi faculentique in iecore confecti sanguinis sit receptaculum: & quem
 admodum tenuiori leuiorisque recremento bilis uesicula reficitur, ita lienem crassiori & grauiori
 suscipiendo extructum esse, quod lien ad se per portae uenae truncum, multiplici sobole eum adeun-
 tem, tanquam familiare sibi allicit exugatur: attractum autem conficiat, elaboret, ac suae nutri-
 tionis aptum reddat, sanguinem illum, & si crassus faculentusque sit, rarum spongiosumque efficiens.
 Ad quod praecipue opulantur frequentes in liene insertae arteriae, suo calore ad exactam san-
 guinis illius elaborationem strenue auxiliantes. Sed quod primarius praecipuusque huius actio-
 nis autor, lienis sit caro, etiam si non dicatur, manifestum esse neuiquam ambigo. Atque ita etiam
 omnibus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem quem a iecore admittit, suamque in sita
 ui allicit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerum quicquid nutritioni ineptum con-
 tinet, suaeque substantiae adaptari nequit, in uentriculum magni cuiusdam usus gratia reuomi.
 Primum enim omnes affirmant, succum melancholicum a liene in uentriculum cruciari, alij
 quidem per uenam a liene in uentriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum,
 atque inde a uentriculo in intestina, & hinc una cum faecibus e corpore expurgari. Porro uenam
 illam, aut ut alijs arridet, meatum nonnulli simpliciter in uentriculum a liene duci scribunt: alij
 insertionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius uentriculi orificium implantari adij-
 ciunt. Par etiam in eius excrementi usu assignando, inter dissectionis proceres occurrit dissen-
 sio. nam alij perquam utile & amicum uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam ini-
 micum & hostem perniciosissimum astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram
 hanc bilem sua saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes uentriculi fun-
 ctiones, quae in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac pro-
 indene in confectus a uentriculo cibis elaboratur, prohibere. Alij autem huic tantum usui non
 acquiescentes, iam dictis utilitatibus addunt, uim uentriculi appetitricem hoc excremento adeo
 incitari, ut eius praecipue usus gratia uenam aut potius a liene in superius uentriculi orificium inferi
 stant: imaginatione solum, non sectionibus ita edocti. Ego sane de hoc recremento lienis in
 uentriculum cruciatione, & eius usu nihil affirmare audeo: neque etiam sectio ista luculenter,
 quae tamen citra ullam controuersiam Anatomes professores audacissime asserunt, mihi com-
 monstrat. Primum enim nullum meatum illi quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud
 ambigo: uenae autem quae sinistram uentriculi lateri implantatur, non a lienis prodeunt corpo-
 re, sed ab illis quae iam lieni inferuntur. Neque alia penitus harum uenarum per uentriculum se-
 ries uisitur, quam reliquarum omnium corpus uentriculi petentium. dein nulla hic prorsus est
 uena, coniuge carens arteria. Postremo, si quid in uentriculum a liene defertur, id potius uen-
 triculifundum petit, quam superius illius orificium. Vena namque sinistram fundi uentriculi se-
 dem

Lienis usus ac functio.

Quid lienis in uentriculum cruciari, alij uenam, alij meatum.

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis sedî inferuntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lienî exportiguntur oblatarî, facile maxima occurrit. Quamquam neque hæc uena, uti nec alia, prorsus finistrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgat sanguine, quam reliquæ uentriculû implicates uene. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextrî ne an finistrî cubiti uenâ feces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quam finistram aperiendam. Cæterum lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus authorem esse dicimus, hinc fortassis sumptum esse consilio, quod crassum, fæculentû, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorem reddere, omnibus creditum est. Porro lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducere.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus T, V insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figura, eodem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uero prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

ORGANA bili flauæ & fæculento lutosq; sanguini expurgando sacra, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uero illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauam uenam ex iecore missum serosa aqua quæ humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ furculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducendi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sententiâ esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neq; sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurum.

Renis numerus & situs.

Huius igitur usus occasione, renes, quod id recrementum & bilem ipsam & fæculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamq; constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quod ocyus enim humorem serosum, quem urinâ & lotium uocamus, sanguini adimant, quam fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim, superiori sua parte humillimam iecoris portionem contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius collo caretur in sculptrum, appositè confendens. Sinister uero ad eodem altam sedem occupat, ut & lienî aliqua ex parte subternatur. Vterque uero iuxta uertebrae corporum latera, humiliori septi sedî incumbit, quæ id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimum parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportunitatem renibus sedem offerre uisitur, ut & tutò uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uitiatum costarum ductum, moliri Naturam uidimus) super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocaisset, breuiori succinctori que compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum musculis, qui dorfi & femoris famulantur motibus, prorsus inferuntur, & etiam non multo humilior quam costæ sunt, uel infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amissum è directo mutuo opponantur. Quum enim lien demissus quàm iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quæ sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerumque cernimus. quippe non rarò etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipue quibus lien minor & iecur maius obtingit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem finistrum altius ascendere, sibi subijci sineret. Porro contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utrique serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probanda est, qua dextrum sinistro editiorè esse docet, ut secundum rectitudinè magis trahat, quæ ea quæ dextro uenæ lateri ascribit, nò magis illi quàm sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrum plures uenas quàm in finistrum pertinere fatebitur, si ad amissum eius uenæ secundum iecoris posteriora ductum contemplatus fuerit. Cæterum utcumq;

Lib. 5. de V. su. part.

utcumque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humani renes oblongi, & minus lati, omni que ex parte æqualiter crassi. Anteriorum namque & posteriorum comprimuntur renes, & in latere exteriori ad amissum orbiculares & gibbi: in interiori autem, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede sinu profundius sibi impressum exigit, superius inferiusque uelut in acutum angulum desinentem, in medio autem extuberant. Superiori parte paulo quàm inferiori latiores sunt renes, & parum admodum exterior quàm interiori crassiores. Magnitudine ea donantur, qua probè quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impense leuem & lubricam sortiuntur, ut & colorem intenserubrum & resplendentem. Substantia namque constant carnea, densa, admodumq; solida & dura, parumq; à cordis substantia variante, præterquam quod nullis omnino fibris intertexitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumq; substantia, expers est: ualorum per ipsam diffusorum fibrarum, ut & iecoris pulmonumq; substantia, nem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neq; commodè uenæ cauæ magnæq; arteriæ corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnasci potuerint, insignis rami à uena ac arteria in ipsos deducti sunt. Ac à caua quidem duo grâdes rami, utrinque nimirum singuli, ad singulos renes enascuntur, qui non è directo inuicem prodeunt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterq; ramus elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dextro altius collocetur. si uero sinister superiorem dextro sedem sibi uendicet, sinister quoq; ramus elatius dextro à caua pronascitur. Ac par sanè arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensa una cum illis transuersum ad renem sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem ualorum ad renes progressu, ad modum rarò à se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumuntur. quum interim à finistrî renis uena, seminalis uena finistrum petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit, ramus in pinguem membranamq; renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena interdum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uero sit hæc pinguis renum tunica, paulo post exequar: nunc enim ualorum ductus, ac per renis corpus distributionem unâ cum renis sinibus, & meatuum urinam renibus in uescam deducendum ortu, propter continuum de uasis sermonem perferbere aggrediar, atq; utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præfens essem, leuiq; admodum opera in renis sectione commonstrare possem: maximè quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranâ, & quæ in renibus distribuuntur ualis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per spissam duramq; renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inq; urinariam meatum effluere. Nostorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitanterq; renis fabricam aggredientes, & quæ hæc ualorum sit distributio & situs non obseruantes, nescio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auerlati, & in altis cathedris sedentes, sibi ipsi mirificè placentes Promethei, abundè suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cõsintant. Atq; hinc illud est, quod præcipuos nostræ ætatis medicos & docuisse & scripsisse scio, nobis triplicem, quo urina à sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Adeo sanè ut nunc omnibus recepta probataq; sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundum uisceris lōgitudinem sitos, elatiore scilicet unum, demissiorè alterum, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico ab inferiori. In superiore renis uenam arteriamq; finire, easq; serosum sanguinem in illum infundere,

Renis forma.

Magnitudo.

Substantia.

Vena ac arteria renibus obliqua.

Renum in internis sedibus conformatio.

DVABVS præfatis figuris medicorum de urina excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figura renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauum uel dissectionem finxit, inferiori autem renis dumtaxat media spectatur portio. Cæterum quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum edocebit.

- A Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.
- B Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profunderè docent.
- C Sinus, in quem urina ex iam dicto sinu colaretur.
- D Renis substantia orbiculatim sinus hos amplectens.
- E Beatum & nigracissimum renis colatorium, seu membrana cribri modo peruia, ex urina ex sinu B indicato in sinum C insequitur una cum bile promanare sinens.
- F Urinam è rene ad uescam deferens meatus.

fundere, deinde membranam sinus interceptientem, tam arctis angustisq; foraminulis peruiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiam non penetrante. Addunt præterea illi humanæ fabricæ stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturæ opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq; urinam iam colatam excipere. Profecto sagacissimus ille rerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatæ non tribuerit, neq; in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiâ temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinario meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium uti uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumq; uti renis administrationem ad præsentis libri calcem subiungam, te primum aggregedi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. "Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitieq; respondens. Hoc cauum & uenæ arteriæ uero modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latefcens, in duas quodammodo partes dividitur: quarum unam quidem cabimus. Anterior una serie unoq; ductu, modo sex, modo septem, modo plures etiam, æque crassos producit ramos, in quos etiam anterior hæc membrana corporis pars finitur. Præsentis rami per anteriorem renis partem æqualiter à se inuicem secundum renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, nō quidem ad externam usq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hic in aliquot propagines rursus diffusi, corporis membranae posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscuntur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externū renis latus con tendentes. Quum uero hi eousq; quo anteriores deuenierint, mutuo posteriores rami cum anterioribus coeunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, uniuntur, mutuamq; ciuitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porro membraneum cauumq; istud cum suis ramis corpus non undecunq; renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anteri usq; & ad internum ipsius latus, nō autem ad externum, renis substantia adnascitur. Ramis uero anterioribus duntaxat anteri usq; posterioribus uero posterioribus renis substantia adnascitur, quousq; ad mutuum coitum rami ducantur. Hic enim ubi in plures ramos singuli diuiduntur, ac anteriores cum posterioribus coeunt, renis substantiam adnatam undiq; habent, quamquam inter ramos ipsos, quā nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis dum coeunt con nascitur. Adeo ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius membranae ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranae corporis latus, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundum septū ex renis substantia pronatur, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguetudine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solum humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accurate sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem * urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unā cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundi istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo lateremembranae corporis, ubi primum in ramos scinditur, deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenæ cuiusdam instar proci dit. Hæc mehercule demum renum conformatio est, quæ in membraneum illud corpus ipsiusq; ramos serosum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis rectorum beneficio at trahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguine à portæ uenæ furculis in cauæ soboles assumi transmittiq; nouimus. Quippe non uniuersum

Renum mu
nus.

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cavitates aptior sit, eius humoris portio unā cum eo per reliquū adhuc corpus ducitur, quem extractio iamq; cōcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nō solum in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid bilioli excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, eumq; inde per * urinarium meatum ad uesicam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quæ uero horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunicae, ortu substantiaq; uariantes. * Prima, quæ exterior est, renum corpori pertinaciter non adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgò nuncupatur. Hæc à peritonæo humilior septi transuersi sedem succingente principium ducit. Quæ enim ipsi renes in cumbunt, membranas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degerantes. Præterea tunica frequentibus uenis instar omenti intertextitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica à uena ad ipsum renem pertingente * propaginem exigit, in membranam frequentiori ramorum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica * uenam adipiscitur à sinistro uenæ cauæ latere, elatius quàm renis uena enata: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas implicantium uenarum exortus ratio. Porro altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiā pinguetudine oblita, & ut iecoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renē petentis arteriæ tunica, & uenę item altera. nam dum hæc uasa reni implantantur, hæc tunica ab eis abscedentes, in præsentis renis tunica dilatantur. Caterum renis * neruus, quem quasi præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportionem respondens. Illæ enim alterius uisus quàm nutriendi calorisq; instigare creandi gratia reni offeruntur, neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarū exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

DE VESICA VRINÆ RECEPTACULO,

et meatibus urinam in uesicam deducentibus. Cap. XI.

VIRILEM uesicam imprimis ostendunt uigesima secunda, et uigesima tertia figurae, hanc simul cum urinaris meatibus detestam prorsus exprimentes, uti et quarta figura Capitis quadagesimi noni, libri secundi. Superiorē uero uesicæ fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Caterum muliebrem uesicam pulchre delineatam continet uigesima quarta, uigesima quinta, uigesima sexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

PERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoque locantur, ita quoque & uesica & urinarij meatus. * Vesica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id colatum (ne frequenter & perpetuò, sed rarò & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem merito obtinet, quæ cōmodè dum urinæ copia aut qualitate molestatur, eam excernere possit: quem locum non deuit ab eo quo sicca excrementa emittuntur procul abesse. Deinde elatiorem sedē alia nutritionis organa, hæc uesica longē nobiliora, altamq; sedem expetentia, sibi occuparunt, adeo ut iure quodā non minus uesica quàm intestinū rectum humilior locata sit. Ad posteriorem enim * pubis ossis sedem uesica reponitur, elatiori sui parte superiorem pubis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphaeræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uocamus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quamquam enim ut capaciōr iniurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amulsum globi modo rotunda, magis ipsi conuenisset, attamē oblongiorem suoq; fundo ampliōrē Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinum posteriori uesicæ sedi in uiris, ut & * uterus in mulieribus attensum, eius distensionem nimium arctarent. quod sanè necessariò accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum intestinū adiecta fuisset, sed & fundum quoq; tanto est humiliore ipsius parte, quæ in cer

Vesicae sinus.

Vesicae for
ma.

et nam Longior quam
uehementior
fuerit uesica.

uiceni

uicem angustum uel meatu definit, amplius, quanto comodius id pubis os excedens propter cedentes abdominis musculos distendi dilatari potest. Vesica enim amplam & extendi promptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictum est, urina nobis reddenda sit. ac proinde membrano uero uel conflat corpore, quod dilatari possit comode, & rursus quum nihil continet, subsidere. Etenim uesica laui, dura, ualida, membranae constatur tunica, quae modo crassior, modo tenuior uisitur, prout nimirum aut impensius distenditur, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod in elastissima sui fundi parte, & qua in ceruice definit, ob meatum quorundam implantationes & explatationes durior crassiorque sit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, uel pueri nouere, uel quibus dum uesica inflant, ut propius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellent. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex: hoc fibrarum genus exactius ostendens, quod si uesica inflatur: adeo ut uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & ungibus ac digitis terere solebat, quid sibi fibrae tunicae uellent in Anatomicorum libris, ilico intellexerim. Ceterum uesicae implantes fibrae eadem qua fibrae uentriculi & bilis uesiculae collocantur serie. Rectae enim intimae sunt, extremae transuersae, mediae uero obliquae, pro functionum ordine sitas seriem adipiscentes. Expulsionem namque praestant, praeter cetera argumento sunt, quod in ram uero & crassam uesicae tunica fieri oportuisse, praeter cetera argumento sunt, quod in magnam molem saepe distendi eam oporteat, quodque urinae acrimonia & ulceribus ac calculis idque generis malis alijs frequenter uexetur: quae, nisi dura esset, eam facile lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur haec, peritonaeum illi densum robustumque inuolucrum peculiariter circumdedit, quod secunda uesicae tunica celsetur. Hanc peritonaeum ipsi offert, quae supra pubis os uesicae fundum anteriorque ipsius sedes uniuersae peritonaeo in hominibus secus multo quam in canibus adhaerent. In canibus enim & alijs quadrupedibus processus tantum peritonaeo uesicae offertur, neque tota ipsius sedes anterior peritonaeo ne laxa quidem adhaerent, sed ut & posterior uesicae sedes leuis & lubrica cernit. In hominibus etiam sedes uesicae posterior rectum intestinum & uterum respiciens, leuis & lubrica & aqueo humore oblita est. Ceterum cum urina uesicae (ut & biliosum recrementum uesiculae) ad nutritionem inepta sit, uenas, & quibus ipsius calor refocillaret arterias Natura illi distribuit, ac primum utrinque in ceruicis uesicae latera una uena & arteria una a caue uene & arteriae magne ramis per pubis ossis foramen crus accedentibus deriuauit, quae hinc sursum per corporis uesicae longitudinem ascendentes, in tenuissimos pilos modo graciles furculos dissipant. Neque neruis itidem, quibus ob tristitiam sensationem maxime indiguit, uesica destituit. Quantumuis enim urina uesicae ut bilis minori uesiculae tanquam familiare quippiam influat, neque quum naturalis est uis illa ab illa noxa patiat, ea tamen interdum tantum bilio si excrementi admixtum habet, mordaxque & acris redditur adeo, ut nisi urinae qualitate uesica periret, illa diutius continens, grauiter plerumque afficeret. Proinde inter ceteras corporis partes, neruos non minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos a sexti paris ramis costarum radicibus exporrectis, & ab in finis spinalis medullae paribus exiges. Praeter haec uasa & neruos ex elatiore mediae fundi parte meatus exoritur, qui per umbilicum & intimum fetus in uolucrum, quod a farciminis specie nomen inuenit, quum adhuc utero gerimur, urinam deducit. Quinetiam uesicae lateribus duae attenduntur arteriae, uitalem spiritum ex uteri arterijs fecuti deferentes, quae in natis non minus quam meatus urinam deducens, exarscunt, inutilesque redduntur, nisi quod uesicae ad peritonaeum ligamentorum uicem abunde gerant, uesicamque erectam contineant. Porro in humiliorem uesicae sedem praeter suos neruos & uenas & arterias in cauitate uisusque ipsius, alij duo meatus inferuntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissime a Natura formati. Quum enim renes quam proximam iecori necessarium allocentur, uesica autem humilem sedem sibi uendicat, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam deducit. Atque hos uenarum corpori quam simillimos Natura efformauit. quippe simpliciter constat tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribusque quam illa fibris obliquis intertexta. ita namque meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subsidereque facile possunt, & obliquae fibrae quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prepediunt. Verum quod his meatibus, quos Graeci ab officio *deprugetes*, & *deprugetes*, & *deprugetes* appellant, tanta cum uenis sit similitudo, quod quae illi secus quam uenae sanguine turgentes, candicent, Celso albae uenae nuncupantur. Explantantur uero isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi sinus deducere. Hinc peritonaeo super lumborum musculos supertensi, securissime deorsum ad uesicam prorepunt. Adhaerent enim in progressu peritonaeo, & ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumunt tunicam, uenulis & arterijs ut peritonaeum ipsum intertextam. Porro ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hinc possit, quam minime anfractuosa est, ex renum enim sinu deorsum modice uersus interiora, ut ad uesicam pertingant,

Vesicae sub
stantia.

Vena et arte
riae ac nerui
uesicae.

Meatus fec
tus urinam edu
cens, et fecus
peculiaris ar
teriae uesicae
commissae.

Meatus u
rinam educens
in uesicam de
ducendum bo
storia.

gant, deducuntur. Ne uero parum firmati, & omnino peniles uesicae insererentur, aut obliquum nimis ductum efficerent, non elasticae parti uesicae, ex qua meatus, urinam fecus extra umbilicum deferens pender, implantatur, sed illi uesicae sedi, quae posteriori peritonaei regioni, ad quam meatus toto ductu secum adhaerent, uiciniore est. Est autem ea regio in posteriore uesicae sede paulo anteaquam in ceruicem desinat, cui utriusque meatus primum adhaerent, & obliquo anfractu uesicae tunicae a peritonaeo pronatae penetrantes, tandem in uesicae cauitatem alteram quoque tunicam penetrantes aperiuntur ingrediuntur uel, modo sane quam simillimo, quod bilis meatum in duodenum inferi relatum est: laxis nimirum membranulis utrinque ad meatus foramen ex uesica corpore appendentibus, non aliter quam si uesica internae tunicae tenues humilissimi processus inibi adhaerent. Horum usus, membranarum processuum bilem deducienti cedant, & dum uesica distensa urinam rursus in eodem meatu regurgitare uolet, colligat illi meatumque opplentes, urinam transitum praepediant. Id quod adeo praestant commode, ut uesica uel flatu plurimo repleta, nihil plane spiritus per hos meatus reddere queat. Verum quod & obliquus ille in meatum insertionem ductus, eidem usui famuletur, uesicae dum inflantur, exacte demonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quod a tergo illis adhiberi solet, aer quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu aeris foramini appressum, nihil uenti exspirat. Idem quoque in pilis obseruamus, quas flatu distendimus. Quamquam longum maiore industria, neque ita pendulis operculis rerum Opifex in urinarum meatum implantatione utatur, quam nos ipsi artificium imitantes in follibus & pilis, aut etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Urinarum itaque meatum implantatio ad inferiorem posterioremque regionem uesicae non procul ab ipsius ceruice constitit. Hic enim humillima uesicae pars in angustum finitur meatum, quem ipsius ceruicem collum uel nuncupamus: aliter in uiris quam in mulieribus protensum, & alijs quoque in illis quibus in his adhaerent coagmentatumque paribus, & usum denique ambobus diuersum praebent. Commune est enim utriusque huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti musculum orbiculatim circumduci, quo cauetur ne urina praeter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, & formam in secundo libro distulse persequuti sumus. Deinde utriusque, & uiris & mulieribus per illum meatum urina excernitur, sed uiris ad seminis quoque ei aculationem ille auxiliatur. Eaque propter peculiariter huius glandosum illud corpus adhaerent, semen deferentium uasorum insertionem suscipiens, quo corpore urinam meatum humectante & irrigante mulieres destituuntur. Quinetiam mulieribus super uteri ceruicem meatus hic seu uesicae ceruicis fibris membranis illi adhaerent extenditur, ac ubi primum sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius cauitatem cessat. Uiris autem ultra porrigitur ac prominet. nam quamprimum humillimam pubis ossium commissuram regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usque pubis ossium commissuram sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus uel est penis, sursum spectat aut propendet, nunc Graecorum, nunc S Latinorum elementum exprimes. At haec opportunijs una cum generationis organo pertractantur. Haecenus enim triplicia cibi organa utcumque persequutus sum: prima quidem quae concoquunt, & quae alimentum utile propellunt ac transmittunt. Secunda autem quae expurgant & deferunt, & suscipiunt recrementa. Tertia uero, quae excrementorum effluxui adhibentur. Atque haec in duplici erant differentia: alia enim intempestiue effluere prohibent, ut orbicularis musculus uesicae ceruici & podici adhibitus: alia autem tempestiue excrementa propellunt, ut septum, & abdominis octo musculi.

NATURAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

In praesentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fabrica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat materia, hominem necessarium morti esse obnoxium colligebamus. Preterquam enim quod mixtum genitumque sit corpus humanum, id ipsum immortale incorruptibileque fieri nequaquam potuisse, arteriae, uenae, nerui, caro, & id genus partes reliquae, quibus conformatur, abunde commonstrant. Quando itaque uel materiae occasione hominem producere immortalem rerum Opifex negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est, instar boni ciuitatum conditoris, cui non praesens duntaxat cohabitatio cordi est, sed ratione quoque prouider, quae uel in aeternum, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem quantumuis bene fortunata, quae non una cum seculis aetateque quandoque intercidat, nulla

Artificiosa
meatus urinam
deducentium in
sertio.

Vesicae cer
uix.

Quae nutritio
nis organa ha
ec sunt: com
mune sunt.

uidetur unq̄ instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq̄ rerum Opificis opera, quæ multis annorū millibus iam suffecerunt & perdurarūt, adhuc permanēt, mirabili quadam arte ab ipso inuenta, ut semper pro hominibus qui corrūpuntur noui succedant, perpetuāq̄ speciei conseruatio fiat. Homines namq̄ initio ita extruxit, ut unus quidem potissimū fetus principij rationē exportaret, alter autem id suscipiens foetū enutrit & foueretq̄. Sic uiro organa, testes scilicet ipsos in didit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungēs duplicia: alia quidem materiā ex qua hi apte semen cōficerent apportantia, alia uerò iam cōse-
 ctū in unū meatū, qui opportunē id in uterū projiciat, deducētia. Is enim mulieri dat, ut prin-
 cipium hoc cōcipiat: deinde is quoq̄ uasis cōseruitur, quorū beneficio genitura temporis successu
 enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim & testes uas-
 saq̄ illorū functionibus seruientia uterū sibi uendicat, ut & mulier aliquā primarij principij ra-
 tionē foetui adijciat. Quinetiā his omnibus non hominū duntaxat, sed & cæterorū animalū ge-
 nerationi famulantibus organis meras cōmiscendorū corporū libidines, & peculiarē quandā
 delectationis uim ad generationē rerum Opifex copulauit, ipsi uerò anime ea usura mirabilem
 quandam & indicibilē utendi appetitū quoq̄ elargiens. A quo usu animalia incitata & stimula-
 ta, etiā si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamē successione spe-
 ciei, haud secus q̄ si omnino essent prudentia. Quā enim Opifex haud ignoraret substantiā, ex
 qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiā neutiq̄ admittere illece-
 bram & uelut inelationē, quam solam accipere poterāt, ad salutē conseruationemq̄ speciei q̄s
 indidit, delectationē uehementissimā illarū partiu usui adijciens. Atq̄ hinc illa in Timæo Plato-
 nis de generationis amore à rerū Opifice nobis ingenua dislerentis est sententia: Quocirca pu-
 dendorū naturæ in uiris in ista uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nō exaudies ratio-
 nis pari ratione animal auidū generandi, si in tempestiue diuq̄ à generando abstineat, ægrē fert
 morā, plurimumq̄ indignatur. Ut modò nihil dicā de amore, quo animalia suos prosequuntur
 foetus: & temperie à Natura mulieri priuatim cōcessa, ut nō solū utero adhuc cōtento foetui ali-
 mentū subministraret, uerū natū quoq̄ suis mamillis tam sedulū & sollicitē enutriet. Quā uerò
 assābrē has perinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim
 audietur es, quum cuiusq̄ organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, neruos, ortū,
 inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uiro-
 rum organis statuens sermonis initium, prosequi pergam.

DE VIRO- RUM ORGANIS GENERATIO- ni subseruientibus. Caput XIII.

PRÆSENTIA organa primū uigesima figura, mox uigesima secunda & uig-
 gesima tertia absolutissime exprimentur, quemadmodum earum Index manifestō edocuit.

Quæstiones
de conserua-
tione de gene-
rationis orga-
nis obuiæ.

TRI semen primariū hominis effectiuū esse principium, medicis iuxta ac phi-
 losophis concessum est omnibus: mulierē uerò semen emittere, & effectiuū
 principij partē præbere, Aristoteles & alij pleriq̄ inficiātur. Rursus nō mi-
 nus ambigitur, nunquid genitale semē duorū principiorū materialis et effe-
 ctui rationē subeat, ut cū Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat:
 an effectiuū tantū, ut Aristotelis est opinio, qui licet principium motionis mē-
 struo sanguini à semine inferri arbitrabatur, non tamē ex ipso, uelut ex ma-
 teria, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis parti-
 bus sedibusq̄ decisione, ac uasorū seminaliū ductu, forma, ortu, numero, insertionē, præterea et
 acetabulorū in utero essentia, & sanguinis mēstrui natura, foetusq̄ enutritio, inter primarios
 medicos & philosophos innumeras atq̄ penitus ex diametro contrarias dissensiones, accedit,
 quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tan-
 tum planarum, quæ Græcis λαν uocantur, quasq̄ textrices suis telis appendent, uicem ex Pe-
 ripateticorum sententia gerant. Ut interim præteream mille de foetus formatione, & quando
 masculus, quando femina producat, de foetus ad parentes similitudine, ac signis, de optima
 animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, alia uel substantia sit, aut alicunde missa, ac ali-
 quid prorsus incorporeū aut corporeū: & rursus si ita sit, num id cū homine, an prius cū omni-
 bus animis crect, unde id dimittatur, præterea mortale ne an immortale sit, eiusq̄ generis alias
 penē infinitas philosophorum medicorumq̄ differētiās, & quæ cœlum terræ miscēt nomina à
 uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq̄ partibus diuersimodē imposita, & deniq̄
 ab

ab interpretibus miserē conuersa. Adeo sanē, ut ingentibus undequaq̄ opinionū dogmatumq̄
 procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorū tractationē bo-
 no omine auspicar. Si enim meā cōmemoratorum dogmatū sententiā primū exposuero, præ-
 ter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nōnulla sibi priuatim uendicat, & pleraq̄ me-
 ritō in dubiū uocari prohibet, hæc nostræ ætas rerum capitibus potius q̄ proluxa enarratione
 oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obscuri-
 tatem nō leuem pararet. Rursus si postpositis aliorū controuersijs, organorū descriptionē ag-
 grediar, pleraq̄ illorū placitis repugnantia occurrent: quæ si exactius cōprobare admissus fuero,
 manca inter ceptaq̄ reddet oratio. At quum alicunde inchoandū sit, nuda organorū descriptio
 subijciatur: quam ubi ex dissectione uerā (qualem profectō descripturus sum) animaduertis,
 ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixam argumentorū consu-
 rationem sentiendum sit. In quibusdam autē quantumuis etiā sedulō Naturæ opera expendas,
 nihil quod tibi omni ex parte sanū uidebit, adinuenire poteris: nisi fortē in alicuius uerba secus
 atq̄ decet iurans, tuo sensui derogare lubeat, rationeq̄ prorsus careas. Atq̄ hic adeo non iniuria
 miraberis, omnes qui huiusmodi tractationē aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta orga-
 norū constructione, tot opinionū portēta inuexisse, omnesq̄ inter se quodāmodo dissentire, ac
 differētibus argumētis eisdē autores sua placita Andabatarū modo confirmasse. Quo autem
 ex his sententiarij fluctibus assequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorū
 fabricā ordine explicabo. Testium itaq̄ in uiris situs nulli nō cōspicius est, ut & binarius ip-
 sorū numerus, unde *testes* & gemini appellātur: quamuis interdum unus tantū, & interdum
 tres simul reperiantur. at id rarius q̄ nōnulli existimant, tertium testem tuberculū præter Naturā
 ex meliceridum, aut steatomatum, aut atheoromatum numero in scorto reconditū enumerātes.
 Porro testium forma, substantia, tunica, & illorū functionibus subseruientia uasa, nō etiam pa-
 tent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodū oblongiores q̄ aut lati, aut profun-
 di: dein humiliori parte nōnihil obtusiores amplioresq̄, q̄ superioris de uisuntur, uerū & id
 admodū obscure: etiā si testes ouorū nomē à plerisq̄, & præcipuē Arabibus inuenerint. In exter-
 na superficie nullū penitus sinū impressionem uel autingualitatem obtinēt. Substantia constant
 alba, lactea, molli, & sibi undecūq̄ simili ac cōtinua, nisi quod uenulis frequētibus ipsidemq̄ exi-
 guis tenuissimisq̄ oppleta sit, ob idq̄ rara cauernosaq̄, quemadmodū lienis substantia esse ui-
 deat. Atq̄ id parū alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meq̄ diu latuit, quod inter
 dissecandum testē uehementius cōprimere soleā. Neq̄ uiro-
 rum testes ullum omnino sinū cavitatem uel exiguū, præter eā quæ secundariō ipsius eiusmodi uenularū gratia accedit. Vnde autē ue-
 næ uascula ue, quæ testium substantiæ implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare conten-
 dam. Testes pluribus tunicis seu inuolucris integuntur: ac alijs quidem utriq̄ testis cōmunibus,
 alijs autē priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unā cum ipsorū peculiari
 bus tunicis & seminarijs uasis, cutis ipsa & membrana, quā carnosam nō immeritō uocari di-
 ximus, perinde atq̄ uniuersum corpus, amplexant, & duo utriq̄ testibus cōmunia statuūt in-
 uolucra: cutis quidē unū, quod reliqua corporis cute tenuius est, et uelut futura quadā & rugis
 interstinguit, ac quibusdā scro-
 nis, quibusdā uerò (qui se Latini loqui existimant) scortū, Græ-
 cis uerò οὐρο dicitur. Alterū autē cōmune inuolucrum membrana carnosa efformat, hic perinde ac
 cutis, longē q̄ in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequētioribus intertexta. Præter hæc uerò
 tenuitate cutis & membrana aliud peculiariter hic, ut & in fronte ac pene sibi uendicat, quādo qui-
 dem nullus inter ipsas interuenit adeps: nō aliter profectō q̄ si Natura uiro-
 rum testibus laxius te-
 nuissq̄ uoluisset à cute & ea membrana obducere inuolucrum, à uiro-
 rumq̄ testibus nō minus q̄ à cere-
 bro omnē abesse pinguedinē. Nam & si membranarū quæ uenis arterijsq̄ frequētibus interte-
 xunt circa testes ad sit copia, nullus tamē, ut ferē in reliquo corpore esse solet, hic cōspicitur adeps.
 Porro utrumq̄ testē priuatim inuoluentes tunica, amplitudine, conformatione, tenuitate inui-
 cē admodū uariāt. Vna enim, quæ & exterior est, testē cū suis uasis ad eā usq̄ sedē, quā magnæ
 peritonei amplitudini cōmittunt, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq̄ abundās. Quā enim
 uenā arteriamq̄ seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonei magna amplitu-
 dine in inguinū regionē ipsūq̄ scortū duci audies, illic peritoneū præfens educit inuolucrum,
 quod peritonei pars processusq̄ meritō censet, itaq̄ ab ipso peritoneo prodit, ut scortū à cute
 deduci pronasciq̄ cernimus. Hoc inuolucrum seu tunica exteriori superficie, qua hanc carnosa
 membrana cōtingit, fibris quibusdā membranis illi cōnascit, adeo sanē frequētibus, ut interdū has
 aliā testium tunicā cōstituiere arbitratu fuerim, uti etiā subinde in aquosis ramicibus accidere cō-
 spicimus. Ab his nāq̄ membranis fibris tunica interdū conflāt, quā inter secādū aqueo humore
 oppleta inuenimus. Ceterū quā dextrī testis tunica sinistrī testis cōtingit tunicā, ambē tunicæ fi-
 x 3 bris

Testium situs
ac numerus.

Testium for-
ma.

Substantia

Testium inuolu-
crum, utriq̄ te-
stis cōmune.

Priuatæ utri-
usq̄ testis in-
uolucra.

bris quoque mutuo committuntur, ac ob id externā superficiē non admodum leuē habere uidentur, sed membranarū inuicē cōnatarū modo asperā ac fibrosā. Interior eius inuolucru superficies, quā testē ipsius uasa respicit, laeuis & aqueo quodā humore obducta est, neque ulli penitus corpori cōnascitur, praeceptū quod elatiori sui parte, quā ex peritoneo procedit, illic peritoneo continuatur adnasciturque: quin & inferiori testis parti ualde applantatur, nō quidem testis corpori, sed humillimae uasis semen a teste deferentis parti, quā id sursum secundū testis humilia reuoluitur. Ad hanc, tenuissimā membranā interuentu praesens inuolucru interna ipsius superficiei ualorū membranā adnascitur, quā a peritoneo enata, uenae quidē feminali alterā cōstituit tunicā, arteriae autē tertiā. Atque cōnexio nō orbiculatim ad uasa perficitur, sed secundum rectā duntaxat lineā, quā ad posteriorem ualorū sedem ducitur. Hoc inuolucru aliquid cum carnosa corporis membrana cōmune nanciscitur. Vt enim hanc carnosā quibusdā fibris aliqua sui parte augeri intertextū ac in musculi naturā degenerare dictū est, sic quoque hoc testis inuolucru secundum totā ipsius longitudinē posteriori in sede, a peritoneo usque ad humillimā testis partē, carnosas fibras obtinet, & longi striatū cuiusdā musculi naturā refert, quem membranā seu ipsi inuolucro innatum cernimus, nūcque ab inuolucro abscedentem, sed una cum illo a peritoneo incipientem, & etiā inferiori parti uasis a teste semen deferentis, simul cum inuolucro adnatū. Inuolucrum hoc praeter quod testem commodissime integit, illumque suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem sursum allicere sentitur. Porro & musculi huius occasione, quod scilicet ruber ut reliqua caro sit, id inuolucru ipsoque priuatim appellatum a Graecis arbitror. aut etiam ob uenarum gracilium quae id ad eum frequentiam, quae illi inuolucro etiam ruborem aliquē conciliat. Verum nō ignarus quosdā a uagina id Graecorum nomen deducere, nollem de nominibus quae harum particularū innumera uariā admodum (si modo alibi) occurrūt, uideri contentiosior. id enim mihi sat est, si uerē singula, uti inter discendum apparēt, describere, totius capitis ordinem ac nominū liberā impositionem lectori relinques. nihil enim in tractatione obstat, quodcumque primū liberū prius et posterius hic perlegere, atque ex sententia singula nuncupare. Quod praecipue propter alterū priuatim testem ambiens inuolucrum addendum duxi. Quippe id praeter testis corpus substantiamque nihil omnino amplectitur, testis figurē ad amissim respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ac ualida admodum membrana est, testis substantiam utcumque mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanē praesentis inuolucru praecipuus usus censendus est. dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasa testis cōmittenda ipsi adnascantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusque inibi cernitur, quā uasa illi connascantur, quā per reliquam circumferentiam. Et elatiori quidem huius tunicae parti uenae ac arteriae testis sanguinem spiritumque deferentes adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hic perforantes, in testis substantiam exporriguntur. Praeter illos uerō, frequentes, sed perquam graciles furculi, deorsum in tunicā illius corpus a uena arteria quae deriuantur, in tauris & arietibus instar uitae capreolorum elegantē deducti. In posteriori uerō sede tunica haec per uniuersam ipsius longitudinem ualidissime adnatos exigit omnes deferentis semen uasis anfractus testis obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Caeterum per reliquam exteriorem ipsius superficiē, laeuis & aqueo humore perfusa, nullique penitus parti cōnexa est. Interna uerō superficie, qua testis substantiam haec tunica continet, undecunque illi substantiae connascitur. Porro hanc tunicam seu inuolucrum a primis Anatomes professoribus, qui testem *Alid* uocauerunt, *Alid* uocauerunt, quasi supergeminalem dixeris, appellatum sat scio: quicquid alij de testis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Graecos *Alid* legerent, praeter elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quae parui testis instar, testi imposita, ipsius caput & *Alid* uocaretur. Alij horum errore (quem & Graecorum interpretes mirifice auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam, quae praesenti inuolucro primum adnascuntur, medium posuere, eam fortasse semē deferentis uasis particulā ita appellantes, quae ipsius est principii, & in posteriori testis sede elatiorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte cōplectitur. Sed quū ex refectione horū nugae etiā leui opera obseruatur, postposita nominū cōtentione, hanc ex proprijs cuiusque testis tunicis alterā habeto, & *Alid* ueteribus etiā Graecis appellatā scito, nūc ualorū ductui mentē alacriter accōmodans. Ad singulos enim testes singulē pertingūt uenae, ac itē arteriae ortu differētes. Vena namque dextrā accedēs testē, a uenae cauae caudice demissius quā uenarū ad renes exporrectarū origines pendēt, principii ducit: nō quidem a dextro caudicis latere, sed ex superiori anteriori uel ipsius sede

Testis musculi exteriori ipsius inuolucro innatus.

Intimū testis inuolucrum.

Vas testis sanguinis ac spiritus deferentium nomen, uox eius.

sede ad dextrum modicē declinans, oblongo quasi & crassiusculo tubere exoritur, ac sensim oblique uersus dextrum latus protensa, peritoneoque suffulta deorsum fertur. Sinistri testis uenae non a cauae caudice principium mutuatur, ac elatius multo quā dextra enascens, ex uenae sinistro reni exporrectae humiliori sede originem habet. Atque in hunc modum plerumque uenarum ortus cernitur. uerum quandoque, sed rarius, a sinistro cauae caudicis latere ramulum exporrigi conspicies, qui deorsum ad sinistra repens, sinistrae feminali uenae commiscetur, ac cum illa coit. Galenus idem & dextrae feminali uenae aliquando cōtigisse testatur, quod scilicet a dextri renis uena egrediens furculus, deorsum protenderetur, & uenae commisceretur a cauae caudice principium exigenti. At nescio quid Prometheis in mentem uenerit, qui suis somnijs hominem in cathedra fingentes, dextram feminalem uenam a dextri renis uena, sinistram uerō ex cauae caudice toties nasci docent, quoties sinister renem dextro elatiorem sedem occupat: quasi uerō dextra uena non demissius multo, quā renum uenae initium duceret: & quia plerumque dextri renis uena nimis elata esset, testis dextri uena a cauae caudice deriuaretur. Nos crebro eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis uenae aliud principium semel duntaxat, quamuis tunc utriusque lateris feminales uenae a renum uenis principium ducebant. Porro feminales uenae, ad hunc modum deorsum protensa peritoneo fibrosis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicam committuntur, coniuges arterias fortitae. Vtraque enim arteriae humilior quam dextrum testem petentis uenae principium constituit directio, & sibi proximae ex elatioris anterioris uel magnae arteriae sedis medio promuntur, ac dextra quidem cauae uenae caudicem (quod parum a Galeno animaduersum miror) conscendens, deorsum oblique ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerō sui lateris uenam accedens, non semel mihi defussile uisa est, sinistri testis uena solito tunc longē ampliori. Ab arteria uerō sinistro reni communicata illam nasci, uix unquam occurrit: quanquā id interdum accidere posse, nō eo inficias, quod tamen crebrius par uenarum & arteriarum testes petentium (uti passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam cōcessero. Dextra uena & arteria (idem de lateris sinistri uasis subaudito) sese inuicem contingentes, peritoneo uti dicebā incumbunt, & ipsi fibrosis membranis uel nexibus alligatae, decluesque in dextrum protensa, super urinarii meatū ex dextro rene urinam uellicae de rene ducuntur, peritoneo in progressu tenues ac perquam graciles furculos diffundentes. Quum primum uerō uasa haec ad pubis usque ossis sedem peruenerint, quae septimus femur mouentium musculus supra coxendicis os deorsum uersus minorem semoris processum fertur, illa peritoneum iuxta internū eius musculi latus permeant, & ex magna peritonaei amplitudine procidentia in exteriori testis peculiari inuolucrum quod hic a peritoneo ducit principii, pertingūt, unā cum neruulo ad testes usque producto, qui interdū a sexti paris neruorū cerebri propagine costarū radicibus exporrecta diducit, interdū uerō a uigesimo primo spinalis medullae neruorū pari. Porro peritonaei foramen uasa cum neruo transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut eadem chartā hanc pertunderet, sed peritoneum exactissime ualorum lateribus, ipsarumque tunicā, quam in progressu adhuc in magna ipsius cauitate uasis exporrigit, cōnascitur, tutō ipsa nō secus transmittēs, quā septum & quibus id succingitur membranā stomacho & uenae cauae uiam offerit. Simulatque uerō uasa illud peritonaei foramen superarunt, ex dextro quodāmodo latere rursus oblique deorsum in sinistra ad dextri testis elatiorem sedem ducuntur, arteria non amplius uenae duntaxat, ut in reliquo processu, accumbit, fibrisque membranis tantum cōnectitur, sed uaria quadam peculiarique ratione uena cum arteria coit, & ambae inuicem cōmifcentur, corpusque unum pyramidis anterioris posteriorisque depressae instar efformat, cuius quidem conum uasa ubi primū inuicē permifcentur efficiunt, basim uerō ea sede qua elatiori testis parti cōmittuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorū myriades inuicē complexi obseruatur, non quidem omnes rectā deorsum procedētes, sed alij partim rectā, partim orbiculatim, partim trāuersim, alij alio modo inuicē implicari apparēt: impossibile est, unam ductus seriem unum uel ordinē inibi animaduertere. Neque etiam, quod alijs traditum est refectionis professoribus, hic expēdere ualeo, quo nam pacto maiore dextri lateris quā sinistri ualorū implexum fieri nugentur, quū mihi hac ex parte ualorum nullum conspiciatur discrimen, & aliundē profectō quā a maiori illo minori uel implexu masculorum foeminarumque pendet procreatio. Porro quum tot ramorum in membrana illa quam peritoneum uasis inibi offert, quā illi fibrosis nexibus haerent, implexus fiant, corpus id nidum crucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rustici, aut baiuli surae, temporum uel cutem uaricibus turgidam. Vt enim multifariam in illa uenae inaequaliter extuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoque in hoc quod narramus corpore, uenae feminalis ac arteriae innumere soboles oberrant. Perquam raro enim accidit, uarices

Ad testem ductus.

Vena cum arteria cōmixtio & implexus.

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic recta, illic transuersim & oblique uarieq; admodum prominere. Atque ab hac similitudine reoparentes illos omnia de dignillimos, qui domipueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum confectionibus exercebāt, corpus hoc *ligorophili* *stasitru*, quasi uaricosum ad testes affluerē diceres, appellasse. Quamquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerū primarius Galenus, etiam id nomen¹ alij parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Ceterum unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi praesens corpus uaricosum plexum appellat. atque is est in nono de Partium usu, quo reticularē in caluaria plexum suis bobus delulus effingit. Vt cunque uero id corpus nuncupes,² basi sua elatiori parti intimae testis tunicae, quam uere primosq; *emolusius* uocatam arbitror, adnascit, ac multos ramulos recta hanc tunicā perforant. Vt elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iecoris uenae in ipsius substantiam disseminatos, & perquam tenui constantes tunica. Praeter ramos, quos recta corpus id testis substantiae offert, alias per ambitum dictae nunc tunicae frequētes, & uenis in oculi³ tunica adhaerente sparsis, quā simillimas soboles diffundit, a quibus denuo germina in testis substantia pertingunt. Haec uenae ac arteriae seminaliū est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinē spiritumq; deferentia, aut praeparantia nuncupes, nihil moror, modo haec à iam recensendo⁴ uase prorsus distinguas. Ad externū enim uaricosi illius corporis latus quā testi applātur, aliud corpus album & durioris nerui modū durum, intimae testis tunicae adnascitur, hincq; incipit. Hoc exterius quā testi nō cōmittitur gibbum, & quodāmodo teres est, nam latius nōnihil quā crassum uisitur: quā uerō tunicae illi connatū est, secundū conuexū testis id cauum⁵ existit. Secundū hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorē sedem fertur, & deorsum modicē uersus interiora proropenas, secundū posteriorē testis sedē intimae testis tunicae ualidissimē tantisper adnascitur, donec ad humiliorē testis⁶ descendit sedem, à qua denuo sursum⁷ reflectitur intimae testis tunicae attensum, incumbensq; quidem, at nō amplius ipsi connatū, & nō eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicae corpus id necit, propemodū aequaliter crassum eiusdemq; figurae est, quam compacto uitis, aut cucurbitae capreolo assimilare queas. quanquā tamen nō in orbē, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferē modū quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius namq; corporis anfractus & inuolutiones admodū inuicem cōtinuae & connatae cōspiciuntur, ut & lignorū uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiā multum referunt cerebelli⁸ processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiā fortassis in Arabū interpretibus lumbrium nomen legitur: ita enim praesens corpus, quā testi connascitur, Arabū nōnulli uocauisse uidentur, nam eorum aliquis etiā⁹ implexum uenae, arteriaeq; supra sedem testis elatiorē, ita nuncupauere. Porro secundū hoc corpus quod uermi assimilabā, nihil prorsus uaricibus, qui inaequaliter neq; eadem serie extuberant, accedit. Quanquā si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio *ligorophili* *stasitru* appellari uelit: alibi autem eo nomine alia eius quod iam tractamus corporis¹⁰ partem, quā id peni inseritur, ita uocet: quā uerō ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usq; deduxero, audies. Ad hunc itaq; modū corpus id intimae testis tunicae cōnascitur, & exterius demptis reuolutionū impressionibus laeue est, intus uerō quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperū, sed nullis quae oculis subijciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nō hīc solum quā testis tunicae connascitur, sed neque quā ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum nanque ad inferiorē testis partem descendit, recta¹¹ sursum reflexum angustius, magisq; teres sensum efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum definit. atque id ipsi maxime euenit, ubi elatiorē testis partem sursum scandens superat. Quō quum pertigerit, anteriori eius¹² corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranae interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonaei¹³ foramen, quod uenam ac arteriam feminales transeunt, in peritonaei amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenae arteriaeq; parti¹⁴ attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonaeum transcendit. Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarationem prosequor) ad posteriorē pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonaei parti connexum, super¹⁵ urinarium dextri lateris meatum sub¹⁶ uesica deducitur. Eodē parimino ratione à sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicae sede super¹⁷ rectum intestinum ad uesicae ceruicis initium protensa, sensim mutuo¹⁸ appropinquant, & latiora crassioraq; facta, inter se tandem cōeunt, unumq; corpus sub uesicae ceruicis initio constitunt, in¹⁹ glandulosa quā nunc dicemus organa absumptū. Hoc sanē corpus à teste ad hunc modum

Implexus uenae ac arteriae in testis substantia ipsiusq; procerum inuolucrum inferius.

Uas semen à teste ad uesicae ceruicē deferentis histotia.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus *σπέρματικὸν πόγγον* appellauit, quodq; nos uas semen deferēs, ad illius imitationē, aliquādo & iactatorē dicimus. nam re uera corpus hoc à testis substantia semen assumens, ad penem id deferit. Verū ut cauitas ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroq; admodum sectione deprehenditur: ita quoq; obscuriores meatus foraminaq; sunt, quae à teste per intimā ipsius tunicā in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinet. Praeterea uasis huius in penem¹ insertio conspectū quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur. quod quidam Patauī dissectus facile edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosq; habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrū & sinistrū deferentia semen uas in uesicae ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus,² hīc ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboq; paulo antequam cōeant latiora crassioraq; reddi diximus, alijs quibuscūq; reuolutionibus haec uasa circumagi inuoluiq; uidetur innuere, quū & in hac sede praesentia uasa subinde *stasitru* *ligorophili* nomināt. Vasa haec inibi nunquā nisi perq; obscure mihi inuolui uisa sunt: & si quā sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam haec uasa obtinent, quā primum ab intima testis tunica nō amplius illi tunicae connata abscedūt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cōspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Ceterum corpus³ glandosum, in quod deferētia semen uasa postquam coiere inferuntur, quodq; Herophilus *σπέρματικὸν πόγγον* appellat, ad humillimā uesicae partem reponitur, mediū quoddammodo inter uesicae corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsis testibus grandius, at nō ad amissim rotundū. nam antierius & posterius depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerō mediū uesicae⁴ canalis procedit, qui hic paulo quā in reliquo progressu latior, amplior ue existit: non tamen quod manifestē cōspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inaequalis & rugosus: idq; potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspicue deprehendimus. Deinde uesicae ceruix, quā per glandosum corpus feruntur, distincta ab illo corpore membrana neuitquā est. nam solus glandosi corporis sinus communem hic urinae seminiq; meatum conficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus,⁵ orbiculari musculo statim à glandoso corpore circumdatum, & dein duobus quae penem praecipue constituunt corporibus adnatum. Quae uerō haec penis sint corpora, quum penis persequatur musculos, obiter cōmemorauī. ubi autem singulorum quae iam complexum sum usus succincte ascripsero, rursus paulo diffusius ipsorū constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifice, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quā necessaria sit) recensere. Quando itaq; haecenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum uas tibi praescribatur, minime exiges, quum is attentē secantibus locuple- tius, ac eum maiori Naturae admiratione occurrat, quā quis prolixē & sedulo exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenta sibi facultate, ex materia quam uenae ac arteriae illi deferūt, ac per totum testem (ut uenae per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremque hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq; uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoq; optimam sanguinis spirituumq; portionem testium uenae ac arteriae perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisq; tortuosum & errantem: ut materiam testi praeparatam, seminiq; efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam testibus incisam cauitatem, sed in tenuissima, eademq; tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiāt. Atque haec uis in masculis roboris & uirilitalis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusq; uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenae cauae surculi ex portae ramis sanguinem affumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusq; innumeri, sed gracillimi, paratum à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursus ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, quā commodē in uterum projici & eiaculari ualeat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis uenam à ca-

Glandosum corpus uasorum semen deferentium inferius nem ex capite.

Partium quae hoc Capite describuntur constructionis ratio.

Uasorum testis materia deducendum ortus ratio.

uae caudice sub renum uenis nasci, quo puriorem synchronioremque sanguinem testi offerat. Sic & utraque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuque ruentis sanguinis & diuinam quae semini inest animam, spiritum uel infectum deducere. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil praeter spiritum testibus adferre autumat, quamquam etiam & hoc Aristoteles fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Caterum à sinistro renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut haec solum sanguinem semini communicaret, cuius acrimoniae & mordicationis uis in seminis emissionem pruritus, titillatioque in organo multis nervis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hic delectatione Galenus fieri scribit, qualem ex falsis mordacibusque succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendoque succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiam si rigido ex calefactione pene cerebro & praecipue ijs qui calculo uexantur, urinam reddi mouerimus. Quinetiam putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritu etiam sentiunt, nulla praecedente penem excalfaciente causa. Ad haec, qui ex ramicu uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coeunt, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, indies ab his quibus rames manu curatur, audimus. Quod uero alij halituosum seminis spiritum ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea pungendi stimulantisque uis spiritui inesse nequeat. Vasis uero à teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis foraminulis, idque intimae testis tunicae interuentu fit, quod uas id durum, ualidum, densum, iniuriisque ferendis pertinax fieri oportuerit, testis uero substantiam laxam, mollemque: adeo ut prudens Natura hic, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentis contraria in unum coegerit, nisi copulam aliquam amicitiae societatisque conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uase semen deferente, intimae testis tunica densitate duritiaque uincitur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quam per reliquum corpus mollior existit, & ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc namque potissimum creatur, ut testis substantiae exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spirisque super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uero testis sedi, non autem anteriori uas illud conascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat uel, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritonaeum ingreditur, sub uena & arteria merito occultatur, quod semen sanguine spiritusque, ex quibus semen paratur, perfectius contineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uescicae uicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodemque tempore in uterum proijciatur. Glandulosum uero corpus (quod caudatae simiae obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) urinae, seminisque in uescicae ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatuum quae per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & articularum, & neruorum uescicae corpori & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisque generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patavi dissecuimus, corpus hoc glandulosum quum diuideretur, non minus quam testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantum uis illa à testium substantia mollitie aequalitate multum uariet. Caterum de praesenti glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Semine posita admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uero uno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorum opinionem improbaturus, hanc saepius inculcatam ueramque & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosi alitibus (ut interpretis uoce, *ήσασθαι αλλωσθαι* ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profecto si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quae ipsi (si modò ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimum in qua plurimum Galenus excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illisque ipsos inuideamus apud quos à tincis & blattis nullum

Vasis semine deferentis structurae ratio.

Glandosum corpus uescicae collo adnatum.

Galeni Anatomica demonstratio, quae glandosum corpus semini parando non praesse conficitur.

nullum suum praebentes, deuorandi asseruantur. Praeter hoc enim quod eiusmodi animalia subinde ut pueri in calsum uenerem appetunt, quo nam pacto quiesco, etiam si tota seminis generationis uis glandosis corporibus inesset, testibus adeptis semen ea producent, quando resecuti testes uasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigent. Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent, etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum pleurisque Anatomicis professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturam degeneraret, ex quo uena & arteria illud conformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illis seminarijs uasis (quod factum est impossibile) ademisset. Quantum uis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosque ab intima testis tunica rescindere, id non praestabis, quin uasis pars quae testis adnascitur, aspera inaequalisque & rasa uideatur. Etsi forte in castrando animalium huius experientiae studiosis intimam testis tunicam aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necesse adhuc pori meatusque seminarii uasorum dirumperentur, quae certo per testis substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendendae Aristotelis sententiae, quae testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testis erui sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obelus admodum & ingenerosior redditus est. Verum ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quae ex peritonaeo elabuntur, uinculo ita essent intercepta, aut praefecta, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuum. Sed ut glandosum corpus si semen generaret absecus testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsi iam praefectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE

structura. Caput XIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figurae capitis quadragesimi noni, libri secundi: ut & uigesima figura huius libri, & uigesima secunda, & uigesima tertia.

Quam affabre Natura humanum penem exstruxerit, ipsius functiones abundè documētō sunt. Quippe haec quum satis fore duxisset, duos qui commodè generationi subseruirent homines procreare, huic quidem ad suscepcionem, alteri potissimum ad seminis excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò tensum & praetorgum quoque seruaretur, per totam uitam praeterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs non secus afficeretur, quam si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaque modò laxum, gracile & breue, modò uicissim tensum tumidumque fieri debuit, laudandus uenit rerum Opifex, qui membrum his uisibus idoneum cōfinxit. Penem enim potissimum è duobus corporibus nullā in uniuerso corpore partem (nisi fortè papillam) sibi similem nascens, testibus fabrefecit, quae spiritu repleta erigi, produci, & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraque effici. Non enim aut uenae, aut arteriae, aut nerui existunt: quippe uti docebitur, ex ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum non sint eneruationes. non ut canibus & mustelis ossa, aut cartilagine cerni queunt, quum laxata remissaque in star ligamenti facile inuoluantur, implicenturque. nec etiam haec corpora ligamēta esse quis uerè asseret, quum sensu maxime participant, & forata, cauataque cernantur, & etiā uelut carnea molliaque in ipsorum medio (uti mox audies) euadāt, sanguineque nigro secus multo ac ligamēta oppleantur. Quod uero Galenus haec corpora nunquam resecuerit, neque illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modò tauri aut arietis penem uirili cōtuleris, ac demum Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quam hominis cōuenire animaduertis.

Penis structurae ratio.

Potissima penis substantia.

Galeni humani penis fabricam nunquam speculasse.

Penis teris, quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam subiunxero: cuius situm Galenus prolixissime & eleganter recenset, quod nimirum citra sectionem is illum non minus latuerit, quam hominis digiti, & ad inguina & poplitem inflexus, quibus locis duntaxat hominem à simia Galenus differre perspectum habuit. Atque ut situs in conspectu citra longiorem enarrationem est, ita quoque leui opera colligitur, quam is penis muneribus obeundis examissim quadret, neq; aptius aliquò reponi possit, ita sanè ut moles ipsius & conformatio nulli non pateant.

Penis constructio Constructionem uerò ipsius subintrat duo quæ illum præcipue efformare docebimus corpora, meatus semini urinæq; communis quatuor musculi ad penis radicem repositi, ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic substernitur carnosâ membrana, & uinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis osse, ubi id crassius & quasi teres ad inferiorem commissuræ pubis ossa committentis sedem uisitur, teres quoddam corpus ualidissimè principium ducit, ligamenti naturâ prorsus referens, quod ab osse nonnihil sursum recedens interno latere aliud contingit corpus, similiter à sinistro pubis osse pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem cōmittuntur, ac si utrarumq; manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosq; fingeres. Ut enim interna indicis sedes plana, nō autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam hæc corpora quā inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quam profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commissorum sedes modicè dehiscit, planaq; uisitur: sic & penis corporum inferior sedes dehiscit, ac^o urinarium uescicæ meatus sub se ita porrectum exigit, ac si calamus quo scribitur, inferiori indicum sedis exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim à corporum exortu ipsi urinaris meatus seu uescicæ ceruix subtenitur, ac cum illis ad^o glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatus in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq; cōmissa, scilicet singula oblongum referunt corpus, ex neruea cōtextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior^o substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; surculis quā tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quædā efformaretur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq; in corio cōprehensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singula nerueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantia summa diligentia à naturæ operum studio expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perreperere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutū feruntur, & carnosâ glandis substantia ipsi obnascitur, quæ meatus urinæ seminiq; communem nō subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum cum in se complectitur, meatusq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu^o amplior efficitur: & rursum suo sine extremo ue arcatur, non secus quā si Natura in cōcubitu seminis moram, ac proinde intensiorem pruritum in glande (quam affricus potissimum occasione adauxit) esse cupi- uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniâ, urinarium meatus impense exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quā rigido pene eiusdē meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, cōstitens, grauiter eo malo affectus cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuis etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hæc primum sub penis corporibus sursum reflectitur, hæc sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quā in glande consistit, ac proinde magis quā in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unā cum pene tenditur, solutionē unitatis uehementius inibi percipit. Porro^o uenæ ac arteriæ ad horum penis corporū radicem accedentes, ab illis deriuantur, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quā uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quanquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inseratur, sanguinem illum nigricantē & crassum, quem fungosa corporū substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē^o cui hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cōspicui offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac^o duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi quæ hæc inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membranea uincula, superiorem corporū sedem, quæ primum sursum ducuntur pubis ossium commissuræ

Meatus urinae seminiq; communis

Vena, arteria & nerui

Cutis

missuræ ad eam usq; partem necessitia, qua primum penis orbiculatim cute obtegitur. Musculi quatuor penem adentes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatus urinæ, seminisq; & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Adeo ut nihil de penis fabrica modò dicendum super sit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem^o inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanū penem refeceris, non unum concuum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quæ descripti corpora: quæ nō uacua & sanguine indiga, ut Galenus boum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implētur. Deinde ad seminis urinæq; meatus alij non exporrigitur musculi, quā duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unū quidem urinæ dicant, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uescicæ ceruicis initio circumnascitur, quicq; humectū penem subinde reddit uiro impensius cōcubitu appetere, quū interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facile existimo hanc sententiā primum ab Arabe quopiā fuisse inuectā, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens, tres arbitrat^o sit esse penis meatus, duo quæ dixi corpora, & meatus semini urinæq; & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersem penem refecas, neq; nigricantem qui inter secandum promanat sanguinem abstergis, profecto singula corpora singuli meatus tibi apparēt, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expressio absterge^o sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vt cunq; tamen sit, hic Patuij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulenses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratū. Verum quum quæ non nisi rarissime accidunt, hic nequaquam recensenda duxerim, ea quæ præter naturam se habere comperi, nō lubens scribo. Quare etiam hermaphroditorum species, quas aliquot uididi, modò non recensco, generationis non monstruosæ mulieris organa nunc persequutus.

Lib. 15. de V. su part.

Lib. 1. de H. stor. cap. 19.

DE VTERO RELIQUISQVE MULIERIBUS generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt ut gesum aquarum figura & uige summa quinta, duæq; illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

NTE omnia uterum (ne mox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in^o fundum &^o ceruicem seu collum perinde ac uescicæ merito distinguimus: quandoquidē & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus cōstituatur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertione, & exortibus, implantationibus, ligamentis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo rectā sursum sub pubis^o ossibus, & secundum^o rectū intestini ductum in peritonæi cavitatem tantisper ascendit, donec paulo demissius quā è directio sedis pertingat, quæ à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum^o principia pendunt. inibi enim ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicē definit, & rarissime altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hic habetur: superioris uerò ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisq; distensus est uterus, tanto elatius ad umbilici regionē protenditur, atque ad illā magis accedit. Adeo ut nullam peculiare ipsi sedem circumscribere queam, nisi quod sub peritonæi anteriori parte elatius quā pubis sunt ossa plerunq; conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis^o initium infimæ lumborum uertebræ coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinū tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atq; rectū intestini^o sedes, in coli anfractus ducta prorepat. Anterior uteri pars uescicæ habet^o prætersam, atque hac utero nō gerentibus uniuersus fundus obtegitur, uescicæ nimirum altius illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum nō gerente, hunc tam altè atq; uescicam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem. Prout enim hanc in se laxa

V. utriusq; fundi & ceruicis diuisio.

V. utriusq; fundi & ceruicis diuisio.

y tam

tam finis, aut utero sursum tracto protendis, uteri situm plurimum variabis. Si tamen ad aperto inter disseandū peritonæo, uteri situm inquisueris, priusquam illum manu aut demissius, aut elatius moueas, conspiciere illum humilior multo quam elatior uesicæ consistat pars, collocatum, & neuiquam ad sacri ossis initium pertingere, itaq; positum, & ut mox dicā connexū, liberumq; ut sursum ac deorsum leui opera agi possit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indicatu est longè facillimū, si modo fundi uteri os inspicere conatus fueris. Nam leui quaq; occasione ad uteri ceruicis os, fundi os in quibusdā mulieribus, præcipuè autē ætate prouectioribus decidisse cernitur. subinde enim adeo deorsum procidit, ut uisum nō fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus alius reconditū prorsus latitat, quod suis "membranis uterus superius contineatur, illaq; non laxatæ hunc minus decubere sinant: secus quam in illis quæ sæpius pepererūt, quibusq; uteri ligamēta laxiora euasere. Cuiusmodi uerò hæc uteri sint ligamenta, dicam postea, nunc reliquū de uteri situ sermonem absoluiturus. Anterior itaq; uteri pars, uti dicebam, uesicæ obtegatur: hīc tamen "humilima omenti parte in illis interueniente, quibus id sursum uersus lienem non cōuolutum omnibus intestinis obducitur. Omenti enim moles longitudoq; tanta est, ut inter uterum uesicamq; facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obesis dicebat mulieribus) uteri os ne aptè cōcipiant, leuiter comprimere possit. "Anteriori autem uteri ceruicis parti, uesicæ quoq; fundum illuc ubi uteri ceruix fundo ipsius est contemina, incumbit. per reliquā enim sedem quasi ad pudendū usq; collum uesicæ (quod breuissimū est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix uesicæ collum lōgitudine ac latitudine plurimum superat, tota ceruicis uteri pars, uesica, ipsiusq; collo non operata, eam peritonæi sedem contingit, quæ internā pubis ossium regionē succingit. Porro ceruicis fundiq; uteri latera, uasa quæ uterum adeunt, & "membranas illum proximis partibus nectentes spectant. Atq; ita uterus ferè in nō prægnantibus habet. In utero autē gerentibus super "gracilia intestina sub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, illa quoq; quum partui uicinior est, impēsusq; turget, insigniter opplens. Unde etiam "humilior fundi pars qua is in ceruicē definit, his etiam altius quam in nō prægnantibus ascendit, & uteri ceruix illis mulieribus sursum tracta, ac in longitudinem ducta, pressius quam cæteris arctatur. Quinetiam uterus his non ad amissim (ut alias) mediā, quod ad dextrū & sinistrū attinet, sedem occupat, sed quasi apice elatiori in "dextrū magis, aut sinistrū, quāuis interim modicè, uergit. Quod etsi plerumq; fœtū sexus ratione fiat, nō tamen perpetuū est. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauiorq; habētes, fœminas peperisse cognoui: & etiā in sinistro latere facta tensione, masculos aliquādo progenitos. Cæterum "canini uteri, ut & caprini & "uaccini, situs, quemadmodum etiam conformatio à muliebri uteri situ plurimum uariat. illis namq; animalibus ceruix uteri ad elatiorē usq; uesicæ sedem protēditur, & uniuersum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius quam sacrum os locatur. Muliebri uteri formam uesicæ plerumq; "assimilamus, & potissimū prægnantium, quibus ad amissim propemodum uesicæ respondet: quippe illis uteri fundus, ut & uesicæ, amplius admodum magnusq; est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In nō prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix superat: & si ceruicem uel leuissimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere spectabis, quū fundi substantia utcumq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam iniqua uteri ad uesicam est comparatio. deinde uesica quod ad latitudinem attinet, exactè orbicularis est: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori posterioriq; partibus (ut latior crassior ue euadat) comprimitur. Vesicæ etiam superior pars exacti globi instar paulò minus rotunda est. nam quā "urinarius meatus urinam ē fœtū per umbilicum deducens ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgit. Vterus autem "hīc obtusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quam si superior fundi pars "utrinque obtusum cōstitueret angulum: ut & Arabes insinuarunt, quum formam uteri quadratam dixeret. "Ab huius enim partis superioris lateribus, uteri fundus sensim, sed modicè interim, arctior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originē fertur: ita tamen, ut totus uterus nō multo fiat prolixior quam latior, ceruice interim instar oblongi meatus longa & tereti. "Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uasorum membranarumq; sunt ap plantationes, externa superficie læui & æquali & ueluti madente linteo absterfa subrubicatq; constat. Ceruicis quoque exterior superficies in posteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipsius longitudinem, & anteriori quoq; parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quam fundi superficies candicans conspicitur: per reliquam uerò externā sedem propter aliarum partium adnexum aspera, eorum quæ inuicem adnascuntur modo existit. At "interna fundi superficies non prægnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut inanitarum uesicarum cavitates

Vteri forma.

Vteri superficies cuiusmodi.

Fundi uteri sinus.

cavitas apparet. Sed harum sinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius autē pluribus quidem, at minus profundis, & uisum quodammodo propter continuitatē compressio-nemq; fugientibus, non aliter quam si exactissimè læuis foret. Attamen præter uesicarum cavitatem humanus uterus, ut uirorū scortum, leuem & perquam modicè extuberantem "futuram seu tenuissimā lineā instar prominēs tuberculum exigit, secundū uniuersæ superficiei longitudinem & anterior & posterior exporrectū, quasi quoddā sinistra à dextra superficiei interstitium, aut notula quædam censenda esset. Superficies hæc fundi uteri sinus est semen genitale suscipiens, fœtumq; cōtinens, quem nō imperitum uulgo modo, uerum & Anatomicorum fœx non unum enumerat, sed septenario numero eum complectētes, septem matricis cellulas recer-sent: ac tres quidem in dextra uteri sede masculis suscipiendis aptas enumerant, tres uerò in sinistra fœminis dicatas: septimā autē in uteri medio statuūt, illam hermaphroditis cōsecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimēta addiscēte, in Alberti illius Magni indoctissimo, de uirorū mulierumq; secretis libro, ac in quodā Michaelē Scoto non minus sectionis eiusq; quam proficitur physiognomiae indocto, quam barbaro legisse: & etiam apud Iureconsultos eiusmodi loculos describi, cum aliās sæpius, tum maximè ab utriusq; iuris cōsultissimo literatissimoq; uiro GVILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum disciplinarū, ita quoq; Naturæ operum mire studioso didici, quando prolixè de fœtus formatione, ac quo potissimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nostri suffragio partum septimestrem perfectum esse asserentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolum Gentilem, & alios plerosq; eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera nō minor illius meritissimus comes, qualis ipsius de uteri formatione commentis, à placitis scholasticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & semine quam medicis disputatio est, quosq; quum generationis organa in scholis ostendimus frequētissimos habemus spectatores) declinare ueritus, septem sinibus uterum distinctū esse adiecit. Quos quibusdā imaginatos fuisse, non lat uisum est, nisi rursus septem illos sinus scrobes ue, seu fossulas decem rugolos inflexus obtinere astrueret, ut scrobiculi septē, rugæ uerò septuaginta essent. Atq; hinc totidem fœtus simul concipi posse pleriq; autumant: parū per louem in hor. inū, multo etiā minus in brutorū, quæ plures fœtus plerumq; simul utero gerunt, dissectione uersati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo est cavitates, latior quidem & altior quam profundior, cuiusmodi etiam uteri fundi formā esse retulimus. Cavitas hæc seu sinus, in humilima sede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine angustior est, deinde secundū uteri formā sursum dilatatus, in elatiori sua sede uelut in duos cessat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōscendētes, quæ uelut duos obtusiores efformare docuimus "angulos. "Media enim sedes elatioris sinus partis non tam altè atq; latera ipsius cōscendunt, uteri substantia deorsum hīc quasi septum aliquod, in suam amplitudinē spectante. Hunc sinum in non prægnantibus talem semper adinuēni, ut plurimum uisido quodā & subalbo mucō illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconspicua propemodum sutura, seu extuberantiori lineā interfectum. In angulis illis aut in superioribus ipsius apicibus rugosiores, ac omnino illi "cavitati similem deprehendi, in quam defertur semen uasa in uiris inseruntur. Nullus enim hic in inuolutario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laborantibus, manifestus occurrit meatus: quemadmodū neq; in uiro aliquis conspicitur, nisi ex "uale semen deferente stylum acutiorē secundū uasis insertionem ui intrudamus, atq; secus quam secundū naturam habet meatū dilatemus. etiam si uaccis interim leui negotio stylus ex uteri amplitudine deferenti semen uasis indatur. Quinetiā non prægnantibus in sinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obseruauī, eorū capitulorū instar extuberantes, ex quibus sanguis ē uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus est. Nec sinus quoq; aliquos in nō prægnantis uteri sinu intuitus sum, illis similes quos in sepiarum & loliginum & loliorum promulcidibus cernimus: qui eiusmodi sinus sunt, ac si ceræ medias pifas impressiles, uti caprarum & uacarum Galeni ostendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acerbulis dedicabitur, diffusus ostendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq; non extuberantem, sed nullo penitus pacto uisui sese offerentem in hoc, ut neq; in uentriculi aut intestinorū cavitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōspici: imò fundi sinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfusus spectatur. Hæc quidem interne fundi superficiei sinus ue, cuius tractatio ad uteri formā spectat, est descriptio. "Interna autē ceruicis uteri superficiei magna ex parte uaria est, quū cōnuet enim, neq; aliās distenditur, undecunq; rugosa implicataq; est, ac in se cōcidit: si uerò admodū distēditur, exactè læuis & lubrica secundū uniuersam ipsius longitudinē, præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere potest. Hic namq; perpetuò præter laxos implexus "cuticulares illas

Interna ceruicis superficiei cuiusmodi.

y z caru

carunculas tuberculaque non aequaliter omnibus mulieribus propendula adipsam, quae vixit. Graeci uocant. Ad haec, in anteriori ceruicis sede paulo supra pudendum, ubi uescicae collum ipsi inest, non ad amissum aequalis est. Nam utrinque ad insertionis latera, tenuis uteri ceruicis portuicula excreuit, in ipsius amplitudine propendens, ac illis membranis processibus forma perquam similis, quos urinae in urinarios meatus uescicae, & bilis ex duodeno in deferentem illam meatum, regressum prepedire inuimus. Haud secus quam si uteri ceruix urinam admitteret, penduli uero processus urinam aut aliam materiam in uescicae collum regurgitare prohiberet. Praeterea uteri ceruicis amplitudo toto ipsius ductu non angustatur, & eiusdem est amplitudinis, quae fundo continuatur (si modo amplior distendit, aptior inibi non sit) ac quae in pudendum cessat. Verum in huius amplitudinis fine seu elatior sedem, fundi orificium prominet, nusquam ceruicis latera suo mucrone contingens, neque propter ceruicis contractionem aut distentionem mobile. Porrigitur enim ex humillima fundi sede in hanc ceruicis regionem, uteri substantia obtusioris in pene glandis modo, cui transuersa scissura seu foramen inest, quod uteri aut fundi ipsius os uocari solitum est: quemadmodum muliebri pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verum ut hoc non distentum alioquin secundum corporis rectitudinem ducta sectionis modo conuenit, ita quoque illud transuersa, at non perpetuo aequali. Praegnantibus enim rugosa est admodum, & perquam angusta, ut specillum nisi ualidius impulsu uix admittat. Quae nuper pepererunt, ampliorem hanc scissuram, minusque contractam rugosam uel possident: non praegnautes autem, medio habent modo. Quod uero, quoties fundi orificium distenditur ac dehiscit, ut & ceruicis orificium, orbiculare fiat, etiam non dicatur, arbitror. Aperitur autem in coitu non semper quidem, sed quum uirile semen appetes, id naturalis motu fugendo allicat, & quando uterus non concepturus, uirile semen una cum muliebri semine iterum eructat, aut in pollutione, uel affricu muliebri duntaxat semen excernit. Nequaquam enim distenta uteri ceruice, simul quoque id perpetuo recluditur. Haud enim decessit in fatiatae mulieris arbitrio, etiam post conceptum ueneri procaciter nimium desideraturae, orificium illud subijci. Ut interim praeterea quanta successione speciei noxae, mulieres subinde geniturae praetententia non referant: quantaque licetia nullo habito conceptionis metu, maritis parentibusque imponerent, si modo fundi orificio Natura musculos arbitrarij motus opifices elargita fuisset, idque ita ac ceruicis uteri fundi orificium semper aperiri potuisset. Quam inepte uero & falso plerique fundi orificium penem in coitu excipere, illumque in uteri sinum inferi scripserint, praeter alia, corporis quoque relectio luculentissime testatur. Porro in partu quum toto tempore quo uterum gessit mulier, ad amissum contractum oclusumque fuerit, adeo aperiri, extendi, remitti, ut fetus hac procidat, scimus quidem, & audientes stupefcimus: at Naturae miraculum nimis quam segnitius admiramur, summi rerum Opificis prouidentiam hymnis parum celebrantes. Ad uteri quoque formam ipsius cornua spectare uidentur, quae Herophilus in mulieribus opportunissime iam nascantibus bouum cornibus assimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinque quae pronascentur cornua, extuberant: ita etiam superior uteri pars, quam quartae circuli parti comparauimus, utrobique ueluti in duos obtusos definit angulos, qui reuera ueteribus Anatomicis hominum cadauera secantibus cornuum uice habebantur, uasorumque semen muliebri deferentium insertionem excipiunt. Neque hic quenquam Galeni studiosum (uti sane omnes qui Medicinae nomen dedimus oportet esse studiosissimos) mihi ob pleraque illius dogmata obstrepere uelim, atque alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius assimilari cupiat, priusquam sedulo Galeni loca in libris de Partium usu, de Semine, de Vteri refectione, expendit, atque uaccinum uterum muliebri, ac demum Galeni scripta ambobus uteris contulerit: ut tandem doceatur, Galenum, ne per somnium quidem muliebrem uterum unquam inspexisse, ut uaccinum duntaxat, & caprinum & ouillum, insuper ipsum in libris de Partium usu aliorum Anatomicorum placitis nixum esse, ac proinde uterum illic uerum (quamuis interim obiter) descripsisse, in libro autem de Vteri refectione humano capiti equinae ceruicem adiecisse, atque ex uaccino utero & muliebri chimeram texuisse, quum uaccini uteri descriptionem cum aliorum dissectionis professorum scriptis permiscet. Si itaque quis naturae operum studiosior, Graecorum imposturas uidendi cupidus haec diligenter praestiterit, uaccini uteri cornua ad eum modum habere spectabit, ac si dextrum sinistrumque decepti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteo simul committeret, ac cornuum radices uaccino utero, quae is ipsius ceruici continuatur, assimilaret, cornuum uero apices uteri apicibus conferret. Haec profecto diffusius explicatusque prosequeretur, nisi cuius promptum esset macellum adire, uaccinumque uteri situm, formam, magnitudinem, aliaque in partium fabrica ad amissum contemplanda, intueri: aut si grauius sit parumque deceat macellum accedere, leue omnino est iubere uaccinum uterum adferri, ut tanti auctoris sensa intelligatur, ac muliebri utero casu oblato, obseruet, quam coeque Galenus caprinum uaccinumque uterum, non autem humanum depinxerit, ac demum expen-

Fundi uteri orificium cuiusmodi.

Vteri cornua.

Galeni humanum uterum nuncupatum inspicere.

pendatur qua ratione tot controuersiae inter praecipuos uiros fuerint coactae, quod cuius animalis partem describerent, non expresserint, ipsique arbitrati sint hominis membra illorum animalium in membris conuenire, quae illi potissimum sectioni accommodare solent. Atque si quis haec attente examinauerit, facile iudicabit, quoties oratio alioquin satis proluxa mihi interurban da esset, si perpetuo quoad Galeni placitis studio & sciens reclino, adijceret, aut etiam rationem semper cur id faciam adderet, ipsius loca simul prolixè adscribes. Sint itaque muliebri uteri cornua dicta iam antea obruti anguli, caprini uero & uaccini & ouilli uterorum cornua apices illi arietum cornibus undecumque simillimi: aut non apices solus, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quam gemina esse, et si longo intervallo connexa inuicem sit, postea dicam. Quandoquidem Galenus alibi etiam totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundam etiam ueterum sententia in cornibus fetus complecti doceret: quod non ita inepte de illis animalibus prolaturum est. quemadmodum multo adhuc rectius de canibus & furbus, qui uterum statim a fundi ipsius orificio, ita in duas partes diremptum gerunt, ac si in diem a medio maxime diduceres, illosque digitos uteri partes esse fingeres, quae in non praegnantibus recta quodammodo ducuntur, & in apice mucrone uel sensum non lecus desinunt, quam si recta, non autem obliquata essent cornua: in utero autem gerentibus quasi arietis cornuum modo, & haec quoque inspicitur. Porro ne latius expatiatur oratio, eorum animalium uteris neglectis, nunc muliebri uteri magnitudinem aggrediamur, quam modo antea in situs uteri descriptione utique expressimus, neque fundi quoque moles magis quam uentriculi apte describi potest, ut qui pro coeque fetus seminis uel quantitate distendatur, contrahaturque. Praeterea idem quoque de ceruice censendum est, quae modo uarie complexa rugosaque conuenit, modo in coitu (quauis non semper aequè promptè) pro penis, in partu autem pro fetus mole, distenditur. Et quemadmodum latitudo ceruicis eadem non est, ita quoque neque longitudo, nam nobis uterum inter distendendum atrolentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur, adeo ut non minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinem uel latitudinem, quam penis describere: quantaque & is minus adhuc quantitate quam illa distendatur. Quinetiam uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, angustiorque & directior (praeterea quod alijs natura sit strictior) efficitur, ac proinde etiam haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinem describere aggressos, inter se pugnare, & hunc a pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, alium pauciores digitos enumerare, & quod omnium absurdissimum est, parem cum non praegnantibus fundi longitudinem atque ceruicis statuere. Praeterea uterus in eum modum a peritonaeo ligatus pendet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu sese ducere, ac ad penis lumen tanquam animal quoddam, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quantaque interim uetulis, & his quae saepius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundum euulsione fuerunt tractatae, fundi os in pudendum quasi depedat, ac proinde breuissima implexaque in illis ceruix uideatur, quae inter secundum sursum tracta, aut alias in uicibus intro protrusam, insigniter producere integrum est. Quod autem puellis uteri fundus minor sit, quam illis quae iam diu coiere, aut aliquando uterum gessere, etiam alijs proditum est Anatomicis: quantaque in his omnibus testium fere modo ita fundus uariet, ut nulla ipsius moles, quemadmodum neque uescicae etiam, priuatim circumscribere queam. Vigesima septima tamen praesentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quae frequenter in non praegnantibus, & praecipue in huius anni coequectione Patavij occurrit. Fundus enim multo minor est, quam dissectionum rudis sibi facile persuaderet. Quod uero Anatomici professoribus, etiam menstruae purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differentia ponatur, legi quidem, quando uterum sanguine turgentem, & paulo post menstruum sanguinem repurgatum, grandiolem illo esse docet, qui nuper uniuersum sanguinem, quem mensis intervallo asservauit sensum arbitramur, excreuit. Verum hac ex parte nunquam mihi se obrulit uteri differentia, & de sanguinis illius collectione purgationisque suo loco ad praesentis Capituli finem quaedam subiiciam. In uteri etiam substantia, non minus quam in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter dissentiunt, atque adhuc multo magis in ipsius tunicarum numero, & deinde in uenarum arteriarum & neruorum uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorum falsis ac imaginatione plerumque coactis dogmatibus enarrandis prolixè haeream) non praegnantium fundi substantia conspiciatur nerua, membranae uel, sed crassa admodum, compactaque, neque nimium dura, & non ad amissum, ut caetera quae generatim neruosa dicuntur, candida, sed carneu aliquid praeseferens. Quod autem in praesentia neruosa substantia, non quae frequentibus cerebri aut spinalis medullae neruis intertextitur uocet, sed eam neruorum materiam, quae ligamentis, tendinibus, ac illis qui proprie nerui nuncupantur substantia (quantaque non uirtuti) respondet, neminem ambigere reor. Haec uteri substantia, aequalis duritia, continuaque passim est, nisi fortassis ad fundi foramen paulo durior collectiorque euadat. In exteriori huius substantiae superficie, uenae obscurae, gracilesque, sed admodum frequentes integro adhuc utero excurrere uidentur, quae inter internam & externamque uteri tunicam porrigunt. Sunt enim duae uteri tunicae,

In lib. de Sectione ueterum.

Muliebri uteri magnitudo.

Vteri fundi substantia.

Vteri tunicae.

y 3 tunicae,

tunica, exterior una quam à peritonæo, ut & uesica ipsa cæteraque quæ illo ambiuntur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principium ducit à membranâ uasâ uterû accedentia continetur, uterumque peritonæo committitur. À peritonæo enim quæ uasâ ipsi cõnascunt, quæ à maxima uasorû distributione supra sacrum os facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes processus uel enascuntur, illis membranâ substantia formaque similimi, quæ mesenterii efformat. Sunt enim hi processus instar duarû tenuium membranarû in ipsarum medio uenas & arterias deducunt, & multo adipe oppletarû. Atque tales membranæ à peritonæo utringue procedunt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modum committunt, quo cauæ intestinorû Anatomis uocatæ parti mesenterii applatari docuimus: & quemadmodum mesenterii intestinis tertiâ obducit tunica, ita etiâ hæc peritonæi membranæ intestinis offert. quod scilicet quatuor peritonæi portiones, utringue nimirum duæ, eam efformant, quum intestinorû tertiâ tunica duæ tantum membranæ constituant. ueluti & in canibus & suis accidere uidemus, quibus ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulæque suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborû regione colligant: quum unicuique & simplex muliebris uterus utrobique peritonæo connectat. Porro præsentis tunicæ crassities ob hoc duntaxat non tanta est, quod tot peritonæi partibus constituat, sed quia hæc in cõtracto, neque grauidæ utero impenit collecta compressa est, uti & modo de interna dicturus sum. Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neque à peritonæo pendet, & quæ prius narrata est uteri substantiâ constituit. Hæc tunica in non prægnantæ utero (quem donec aliud subiuxero, subaudi uelim) crassities omnes reliquorû corporis organorû tunicas, ut tres uentriculorû & intestinorû simul etiâ implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat orificiû, crassissima est, & paulo quàm alibi compactior: deinde etiâ in media sede superioris fundi partis crassa quæ est admodum, & ut in sinus uteri enarratione dicebâ, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterum quæ uterû in obtusos angulos definit, semenque deferentia uasâ excipit, hæc tunica tenuior, minusque secantibus spissa, quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur, adeoque compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctione, utcumque eam diffuses, in uteri liceat: facileque hallucinari illos intelligas, qui hanc uteri tunica geminâ esse uolunt, in dextris quidem unâ, in sinistris uerò alterâ, quasi utriusque manus cõcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Ad eum enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritories, eum legentes, uerique dein constructionem inquirentes, suorum sensu derogantes, illum geminum, esse non sit, descriperint. quod profecto non accidisset, si uaccinum caprinum uel uterum diuississent, quem inibi, non uerò muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, & partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, quæ is primum in arietis cornua duci conspiciuntur, tunica liberaueris, quæ à peritonæo educit toti huic uteri parti communis, simplexque existit, mox interna uteri tunica in cõspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusque scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicè cum medio simul iunctum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorum cornuû radices internis lateribus inuicem committeres. Neque solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendû uenit, uerum etiam externam utrorumque fundi uteri partium communem tunica ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumque implexum, inter internam externamque tunicas consistentem: sed adeo internæ connexionem, ut eius connexus gratia internam uteri tunica Galenus uenosam (uti sanè est) appellandam duxerit. Verum interim muliebris uterus substantia adeo compacta constat, ut uix uenarum capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cõspiciuis intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo post agetur, & nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicandæ ueniunt. Triplicem namque fibrarum genere intertextitur, ac rectas quidè intimas exigit, sed eas non ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transversas uel rectorum copiam utcumque uincetes. At medias, quæ oblique sunt, possidet plurimas, easdemque robustissimas. Atque hæc omnes in his quæ utero aliquandiu gesserunt, non secus quàm in uesica flatus turgida cernuntur, in hisque omnia iam emutantur. Venæ etenim ac arteriæ uterû adeuntes magnæ admodum & cõspicuæ sunt, ac interior uteri tunica tanto tenuior rarior, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis consista uenis apparet, uerum magnæ frequentesque uenæ eam intertextunt, ad internam ipsius superficiem usque ad secundas uidelicet, admodum dilucidè procedentes: ac denique (ut semel dicam) in utero gerentibus omnia à non prægnantibus plus minus emutantur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cõmune cum uirili per Naturam largitur, eam dico quæ duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa in uolucro inter nerui carnemque substantiam medio conformantur, quæ alia fungosa spogiosaque oppleta esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea nerueaque constituit tunica, eiusmodi etiâ substantiæ fungosæ non nihil possidete. Atque huius substantiæ beneficii uteri ceruix penis modo muliere uenerè appetere extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrâ prominent, ceruicisque amplitudo penè amplexura, arctatur, & quod ad rectâ uirilis seminis ei aculatione sat est dirigitur. Atque hoc parum cæteri animaduertit Anatomici, ceruicis uteri multis & orbicularibus musculis intertextâ, non aliter ac uesicæ sit ceruix, fingentes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectatione fortassis augeret, & ille cõstringentiū arctantiūque medicaminum uim nostris officinis relinquere, nimis tamen uoluntariâ uim Naturæ genitalibus in didisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At non præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatorem mollioremque esse: contra in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arteriæ illam in uetulis subinde assimilant. crebro enim eongredientium attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occallescit. & frequenti astringentium lotionè, assiduorum mensium fluxu, haud secus indurefcunt, quàm ob continuum acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permutari consueuerunt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quàm fundi. at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autem uenarum arteriarumque seriem unâ cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uterum accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quàm fundi superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certe sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quàm ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, quæ illum ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quàm seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quàm spissiores effici deberent, antèrè postèrèque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quàm multæ eademque exiguæ unâ colligantur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido læui, continua & æquali: uerum duriori, mesenterijque ac inferioris omentumembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauæque. Habent enim mulierum testes intus præter uasa sinus quosdam tenuiaqueque humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflata uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter disseccandum non secus quàm ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & non unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membrano in uolucro undiqueque circūdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenue & longè illi in uolucro quod uirorum testes proximè ambiunt, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter disseccandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens in uolucrum mulieribus eundem quem uiris uisum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunica mulierum testes nullum exigunt in uolucrum, nisi quod in ambitu peritonæi membranæ processus seminaria uasâ continentes, & uespertilionis alis longè simillimi, testium mediâ duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasâ mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum sortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodum & alterius lateris uasâ, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmat, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primâ arteria uenæ committitur, ambæ inuicem, ut uirorum uasâ postquam aliquouispè magna peritonæi amplitudine exciderunt, implicari in uolucrum incipiunt: non quidè uniuersum ipsorum corpus in implicatione absumentes, uerum mediâ sui partè uena ac arteria in superiorè sui lateris fundi partè deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrente. Quod uerò ex implicationis initio reliquum est, paulatim magis magisque, ut in uiris, in uoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatum, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiâ, & illi ambiens in uolucrum diffundens. Deinde uas semè deferens secundum testis corpus, ut in uiris habet: quancumque magis testi orbiculatim, quàm in posteriori solû sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Libro de Vteri sectione.

Interioris tunice uteri fibrae cuius modi.

Prægnantibus uterû emutatur.

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cõmune cum uirili per Naturam largitur, eam dico quæ duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa in uolucro inter nerui carnemque substantiam medio conformantur, quæ alia fungosa spogiosaque oppleta esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea nerueaque constituit tunica, eiusmodi etiâ substantiæ fungosæ non nihil possidete. Atque huius substantiæ beneficii uteri ceruix penis modo muliere uenerè appetere extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrâ prominent, ceruicisque amplitudo penè amplexura, arctatur, & quod ad rectâ uirilis seminis ei aculatione sat est dirigitur. Atque hoc parum cæteri animaduertit Anatomici, ceruicis uteri multis & orbicularibus musculis intertextâ, non aliter ac uesicæ sit ceruix, fingentes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectatione fortassis augeret, & ille cõstringentiū arctantiūque medicaminum uim nostris officinis relinquere, nimis tamen uoluntariâ uim Naturæ genitalibus in didisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At non præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatorem mollioremque esse: contra in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arteriæ illam in uetulis subinde assimilant. crebro enim eongredientium attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occallescit. & frequenti astringentium lotionè, assiduorum mensium fluxu, haud secus indurefcunt, quàm ob continuum acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permutari consueuerunt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quàm fundi. at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autem uenarum arteriarumque seriem unâ cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uterum accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quàm fundi superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certe sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quàm ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, quæ illum ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quàm seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quàm spissiores effici deberent, antèrè postèrèque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quàm multæ eademque exiguæ unâ colligantur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido læui, continua & æquali: uerum duriori, mesenterijque ac inferioris omentumembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauæque. Habent enim mulierum testes intus præter uasa sinus quosdam tenuiaqueque humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflata uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter disseccandum non secus quàm ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & non unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membrano in uolucro undiqueque circūdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenue & longè illi in uolucro quod uirorum testes proximè ambiunt, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter disseccandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens in uolucrum mulieribus eundem quem uiris uisum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunica mulierum testes nullum exigunt in uolucrum, nisi quod in ambitu peritonæi membranæ processus seminaria uasâ continentes, & uespertilionis alis longè simillimi, testium mediâ duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasâ mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum sortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodum & alterius lateris uasâ, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmat, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primâ arteria uenæ committitur, ambæ inuicem, ut uirorum uasâ postquam aliquouispè magna peritonæi amplitudine exciderunt, implicari in uolucrum incipiunt: non quidè uniuersum ipsorum corpus in implicatione absumentes, uerum mediâ sui partè uena ac arteria in superiorè sui lateris fundi partè deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrente. Quod uerò ex implicationis initio reliquum est, paulatim magis magisque, ut in uiris, in uoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatum, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiâ, & illi ambiens in uolucrum diffundens. Deinde uas semè deferens secundum testis corpus, ut in uiris habet: quancumque magis testi orbiculatim, quàm in posteriori solû sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Ceruicis uteri substantia.

Mulierum testes cuiusmodi.

Testium in uolucro.

Seminaria uasâ mulieribus cuiusmodi.

corporis incipiens, externo testis lateri, & deinde inferiori ipsius parti & non nihil interno quoque lateri adnascitur, haudquaquam tot inuolutionibus, quae testis adnascitur, ac uirile uas donatur. Porro ad testem non nihil sursum ascensum, & testis non amplius adnatus, reuolutiones eas instar uermis aequaliter procedentes amittit, ac teres planumque instar nerui in uterum et abundo ductu fertur, in media cornu dextri sedem inserit. His organis per me quidem licebit quibus nomina imponere: ego autem quoniam uirorum organa forma substantiaque correspondent, eadem nomina illis, quae his indere inter ostendendum soleo, cum Aristotele, num semen haec quoque organa, ut in uir, num uero duntaxat ad uoluptatem quandam preparant humorem, non admodum contendens.

Porro haec uasa pinguis, quae inter dissecandum omnia obliterare solent, membranis a peritonaeo natis suffulta tuto porriguntur. Ceterum praeter nuper commemoratas uteri uenas & arterias quae a femoralibus uasis principium duxerant, aliae multo insigniores a caua & arteria magna post illarum supra sacri ossis initium diuisionem accedunt. Postquam enim ea uasa primum in duos insignes truncos diuiduntur, & hi rursus singuli in duos insignes, sed amplitudine impares ramos dissecant, quos unus quidem qui maior est, ac per inguina erus accedit, alter uero humilior, cuius finis per pubis ossis foramen elabit, uteri uenae ac arteriae oriuntur, a minoribus humilioribusque secundae illius diuisionis ramis pronatae. Rami itaque in dextro consistentes (ut qui in sinistro sunt quoque) insignem porrigunt propaginem: uena quidem uenae, arteria autem arteriam: quae simul accumbentes, dexteri uteri lateris propter fundi orificium accedunt, ubi in multas scissas lobos, quasdam sursum in humilioris fundi sedem exporrigunt, quasdam per uteri ceruicem deorsum digerunt, nonnullas etiam uesicae impartientes. Quae uteri fundum accedunt, non pregnantibus quodammodo graciliores & pauciores apparent, quae ceruicis & potissimum iuxta fundi os implicantur. Neque ut quisquam arbitraretur ab his uterum accedentibus uasis, uenae & arteriae originem ducit, quae secundum rectos abdominis musculos sursum ferunt, illis quoque uasis quae a peritonaeo ossis posterioris exporriguntur sedem, communes sunt. nam haec ortum sumunt a praecipuis uasis per inguina in crus deductis, a quibus etiam fureculi pronascunt, muliebri pudendum colliculosque ipsius accedentes. Vnde cum praesentibus uteri uenis ac arteriis ab ossis sacri neruorum paribus utriusque etiam nerui deducunt, tenuibus furculis potissimum in uteri ceruice, & circa humilioris fundi sedem excurrentes, ramosque etiam uesicae promittentes. Ad elatioris porro fundi regionem subinde nerui per graciles diffundunt, a sexti neruorum cerebri paris ramis deducti, qui costarum radicibus exporrigunt. Verum ut hi nerui praetenuis albicantesque sunt, & pinguis membranis suffulcuntur, ita quoque inter dissecandum difficile occurrit. Atque ideo nunc propemodum manifestum esse arbitror, quas partes uterus tangat solus, ac quibus alligetur & adnascatur. Anterior enim posteriorque & superior fundi uteri regiones nullis quas contingunt partibus adnascitur, latera uero conascuntur, membranis uasa utero deducuntibus, & uterum peritonaeo ualide colligantibus, exterioribusque uteri tunicam producentibus, ac demum carnis illis fibris intertextis, quae duos efformant musculos, quorum beneficio uterus uoluntario motu non nihil sursum, dum mulieres ilia trahunt & quasi colligunt, allicitur, quique adeo oblique properepunt, & quae uterum accedunt, adeo crassescunt, ut perperam uteri cornua illos musculos esse aliquando arbitratus fuerim, quod scilicet obtusos muliebres uteri angulos cornuum imagini non accedere uidebam: neque arbitrabar mihi uacillare aut capere, ut Galeni Anatomicorum primarium sensum intelligere, secundam. Ceruix porro uteri ex lateribus membranis quoque & uasis ipsi exporrectis adnascitur, & illorum interuentu peritonaeo (sed quemadmodum & uterus, laxa) conecitur. Posteriori parte per media longitudinem, qua fundo propinquior est, recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicem intestinorum gyros mutuo allocari cernimus. Verum ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmissime conascitur, perinde ac si recto intestino & ipsi communis esset tunica, quemadmodum stomacho & asperae arteriae communem tunicam esse non dubitamus. Rursus ceruix anteriori sede elatus quidem ad fundi orificium innitente duntaxat habet uesicam, sed paulo inferius fibris quibusdam humilima uesicae parte & ipsius ceruicis adnata possidet. Vbi autem haec illi inserit, uelut commune utriusque corpus & tunica efficitur. Ceterum in fine qua ceruix in pudendum desinit, commune utriusque, ceruicis scilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus constituit. Hec cutis praeter quod pilosa euadat, ipsi duriuscula, quemadmodum & in mero, subternitur pinguedo, in uetulis (etiam si illis ceruix occalluerit) una cum mamillis flaccescens, neque ita belle pudendi colliculos alas ut in iunioribus sustinet. At qui haec citra mortuorum sectionem conspicua sint, enarratione neuquam indigent: quemadmodum neque illi primum in pudendo implexus, & utrinque una prominens cuticularis caruncula, longa quidem, sed tenuis, & ex longa basi in mucronem definens. Has Graeci uocant inuimus, qui earum praecisionem plus quam quis arbitraretur eruentam, & cicatricem perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipiente, docuerunt: quod haec coriaceae quodammodo carunculae in nonnullis mulieribus ad tantam molem augeant, ut pudorem deformitatemque inducant, &

Peri uena
ac arteria

Quibus partibus
uterus adnascitur, &
quas solum
tangit.

Peri mure
sculi.

Prominula
in ceruicis ori
gine carunculae.

& multis nationibus quoque insignis impudicitiae argumento sunt: inmodum a uestimentis iugiter attrita, ad libidinem irritant, & Veneris ardorem suscitant. Vnde etiam Aegyptijs praecipue uisum est, ut antequam carunculae illae extuberent, tunc potissimum amputentur, quum proximè uirgines nupturae sunt. Porro quis harum praecipuus usus sit, suo ordine iam audies. Vterus concipiendo semini idoneus, & foetum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alij quam sanguine nutriré posset, in humillima trunci corporis sede locatus est, quae ad concubitum feminisque susceptionem, & adhuc ad concepti foetus augmentum, perfecti quoque partum, nulla aptior excogitari posset. Haec siquidem longe a facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus in miram amplitudinem distendi uterus queat, inibi praepediunt, atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo concenit rotundae proxima, quo reddatur capacior, iniurijsque minus sit obnoxius. Deinde fundus unicus simplexque est, quod unicum foetum amplecti debeat: attamen latior uisitur quam ipsior, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim geminus cernitur, & intestini instar oblongus, qualis cani & sui, & illis denique animalibus obtrigit, quae plures simul foetus semper propemodum enituntur. Paruus autem, ac magis quam facile crederetur contractus in non pregnantibus uidetur, ut quam minimum alia tunc comprimeret organa, & sinum ipsius adeo angustum redderet, ut quae proximè uniuersam genituram amplecti queat, eam nulla ex parte a se intacta relinqueret. Ac proinde comoda quoque ipsius functioni constat substantia, quae affatim scilicet contrahi colligi quum nihil complectitur possit, & rursus secundo contenti augmentum sensim in miram amplitudinem distendi. Atque haec non imbecillis distendi uel citra diuisionem inepta uisitur, at ualida & iniurijs ferendis pertinax, fibrisque non infirmis, neque ijs ut fors fert intertexta. Verum rectas habet intimas, quod ante omnia semen allicere debeat: & easdem possidet paucas, quod ocyus semen illi ex temperamento ad iustitiam placeat, ac fluidum aptoque membro porrectum, in illum labatur. Obliquas autem plurimas, easdemque rectis ordine succedentes possidet, quod conceptum diutissime retinendum sit. Transuersas uero extimas nanciscitur, quod illas uterus tum primum maxime requirit, quando foetum diu satis amplexu in lucem est editurus. Quod unica eademque crassa contentus fuerit peculiari tunica, neque duas cum uentriculo, carnosam uidelicet unam, & neruosam alteram obtinuerit, hinc factum nemo addubitat, quod continere tantum uterus amplectique debeat, non autem uentriculi modo praeter haec aliud quippiam a proprio nutrimento concoquere & elaborare. Peritonaeum illi ualida exporrigit tunicam, propriae ipsius tunicae inuolutum, & tenuissimum propugnaculum futuram. Haec externa superficie leuis aqueoque humore oblita est, aliarum partium modo quae inuicem tangere quidem, non autem conasci satis fuit. Si enim uteri fundus non pregnantibus incubenti illi uesicae, & quod illi subiacet recto intestino conascere, neque laxis illis, sed duris uinculis quibus accubitis partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterum comode tunc unam cum foetu non posse distendi, aut etiam in congressu aut partu deorsum uelut animal quoddam reperere: Rursus si utero gerentibus, is omnibus quas tunc contingit partibus connatus haerere, quoniam pacto obsecro semen denuo amplexurus in se concideret, debitamque angustiam efformaret: & quum minime opus est, intestinorum functioni non semper obesset. Orificium fundi tale est, quod semper conuiuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut foetui, aut mensibus iter praebere debet, merito enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio occlusioque haudquaquam pendet. Quod uero crassiori & densiori, ac idcirco glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quam reliquum fundi corpus constet, nemo ambigere potest, id ob hoc maxime factum, ut in partu satis distendatur, neque in mira illa amplitudine lacerari diuelli uel periclitaretur. Atque insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia efformanda Naturam uti, quis ignorat: qui eam ut dirigi distendique ad feminis susceptionem facile posset, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusque seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutum occludi queat, extructam conspicit: Deinde ceruicem substantia ad ueneris pruritum apta constare diximus. Vt uero ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij praestat: ita quoque conuiuentes pendendi colles, & illae cuticulares carunculae, ceruicis opplentes initium, eidem ului accommodae censentur. Vasorum seminalium in mulieribus ortus & ductus, ipsaque testium substantia & conformatio, mulieres semen habere mihi utcumque persuadent: uerum id humidius frigidiusque uirili semine esse, in dubitatum est, quod testes ipsi & minores sint, & mediam duntaxat arteriae uenaeque seminalium portionem ascescant: deinde quod praeter sectionem, quae semen muliebrem ostendit, mulierem frigidiorum esse constat. Neque etiam frequens scortorum concubitus argumentum est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quam uiro adesse, quum id non ex concubitu, sed ex feminis humoris uel illius electionis

Vteri officium,
ipsiusque confor
mationis ratio.
Situs ratio.

Forma.

Magnitudo.

Substantia.

Superficies
et nexus ratio.

Orificij fundi
ratio.

Vteri ceruicis
ratio.

Seminalium uasorum
et testium ratio.

Nervorum
ac uenarum
ratio.

Menstruorum
purgationes unde
fluunt.

etionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincitur) metiendum sit. Porro musculorum ualorum & testium functione ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, satis commo-
monstrant. Sic quoque uterum, & potissimum ipsius ceruicis exacto sensu donaretur, nervos il-
lis frequentes insertos fuisse, quæ nunc obtinent sensus liquido attestatur. Cæterum uenis quas
in fundum uteri & ceruicem pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ipsæ quæ fun-
do peculiare sunt, scetum quoque enutriti: arterias uero communes, quod illæ reliquo præstant
corpori officio fungi certum est, ipsarum sectio in utero gerentibus, id non minus iucundissime
luculentissime attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex utero quoque petentibus ue-
nis euacuari indubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet,
an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in a-
licuius iuraueris uerba magistri, & tu quoque non mecum modo, uerum etiam cum eruditissimis
uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechliniensis medico, nostræque Bra-
bantie singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi
dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maxime
propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commenta-
rium literis egerunt, ambigas. Non sanè quod quis menstruus sit sanguis, & quæ ipsius natura,
& quantus, & qua ratione in muliere abundet, & qui scetum nutriat, quamque falsa de ipsius pra-
uitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque etiam
quibusdam secus uisum sit dubitamus, pariter sanguinem illum in fundum sinum toto mensis in-
teruallo sensim minime coaceruari, ac mensis periodo turgente iam utero promanare. Hoc enim
si accideret, sanguis menstruus nequitiam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui ena-
ribus guttatim distillat: à quo menstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi for-
tassis plerumque tenuior & aquosior, alia uero eiusmodi qualitate præditus occurrat. Qui si in utero
seruaretur, quis ignorare posset, illum concretum & frustulatum educendum: ut taccam fundi orifi-
cium tum nisi purgatis mensibus non posse in congressu recludi. alioquin quando mulier iniret,
ac fundi ore semen acciperet, aut id os semine emitteret, etiam sanguini menstruo uia pateret, isque
profluere. Quin & magnam huius rei coniecturam dant mulieres quædam, nuper à partu neque
fluendum neque tenuem sanguinem emittentes, uerum magna coëcti sanguinis cum serolo quo-
piam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uene sectione extractum, atque in uitrum aliquot
horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ
illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quæ si apertæ adhuc in ute-
ri fundum pertinentes uenæ, quæ secundum in nascebantur, in uteri sinum sanguinem effunde-
rent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut alias solet, ex pudendo manaret. adeo ut facile in
fundi cavitatem sanis mulieribus sanguinem menstruum nequaquam sensim asseruari, certo possi-
mus colligere, & arbitrari ut in scetuum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque per-
tinentes, quæ suis suffulciuntur membranæ, sanguinem hunc paulatim acruare, ac turgentes il-
lum singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione
mihi uisum esse affirmare nequeo: uerum quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborante non
illubenter expendi, id mihi certissimè in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudi-
ne asseruari argumento est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in se-
dem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quæ ex nigro arquato ieco-
risque mira duritie perijisset, num portæ ramus, an cauæ hunc sanguinem euacuarent indagaturus,
illum dissecui, atque uenæ portæ ramum sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesente-
rio ductum pollicis fere crassitie æquare, & sanguine illo crassiori lutofoque turgere animaduerti,
cauæ uenæ ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis, adeo ut percipere stupidus censeret,
si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an caue, melancholicus sanguis ex sede frequenter
promanaret: & non certissimè mihi persuaderet, uenas has nimium oppletas, quæ iam sensim san-
guinem illum admiserint, apertis ipsarum oris eructare. Atque ita in mulieribus fieri arbitror. an ta-
mè ex fundi uenis, an uero ex ceruicis semper, aut modo ex his, modo ex illis menses defluant, igno-
rare me, neque quicquam certi quod mihi omni ex parte sanum esse uidetur, posse affirmare fateor. Ha-
ctenus enim nondum mulierem non prægnantem, quæ uenarum crassitie ab alijs differret inueni,
quantum tamè diuerso modo affectas plerique uidimus. Lutetie enim in publica sectione præstan-
ti forma & floridæ ætatis meretricis suspendio necatam primum secui. Patuui quoque altera ob-
tigit, quæ sibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hic sacri elegans
scetum repente uelut ex uteri stragulatū, aut attonito morbo, mortuū, Patuui studiosi ex mo-
numento ereptū ad publicam sectionem attulere, mira industria cadauer uniuersa cute liberantes,
ne à monacho dignoscereetur, qui id è monumeto ereptū cum scorti parentibus apud urbis præ-
fectum

fectum conquerebatur. Præter hoc superiori anno mulierculam uterumque senem, & fame (uti conij-
cio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione subducit in scholis adepti sumus. Quæ autem
postremò nobis obtigit, & qua in uigesima quarta & uigesima septima figuris exprime-
mus, suspensum metu se grauidam falso finxerat. Verum Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illam
minime grauidam affirmabant) interrogata, nunquam quantum à mensuræ purgationibus abesset,
utrumque id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verum huic, & quas non
prægnantes uidi, omnibus uenæ pari se habebant modo: neque uel imaginari licebat, quoniam pa-
cto in uteri fundum sanguinem per crassam collectamque adeo uteri substantiam ducere possint, præ-
cipue quum in his uenæ capillorum modo essent tenues, uisumque quodammodo effugerent. Quæ
autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparere crassiores, & facilius ex
his menses defluere expurgari uel posse uidebatur. Haud secus quam si sectio ex uenis ceruicem
implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE UTERI ACETABULIS. Caput XVI.

Hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

hæc sunt
uteri acetabula
quæ cum ca-
pitulis uac-
ca non
ita prælo
concrepant.

ET ERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad
nos quoque manauit. Grauius etenim in scholis contenditur, quidnam
uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitavi, donec in oue, quæ
non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc
enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperam inæqua-
lemque ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus e-
rant, ac si mediam piscis partem singulis sinibus quis non secus impressisset,
quam si in ceram eiusmodi sinus piscis quapiam moliretur. Quando itaque sinus illos intuerer, ac
Galeni loci ad finem libri de Uteri refectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorum
herbæ assimilantur, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma uocant, & à cymbali i-
magine *λεμβοειδὴς* & *κύμβα* uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum
nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus *κορυμβοειδῆς* Græcis, nobis autem acetabula primū
fuisse ad eū modum nuncupata, quo altius incisus ossium sinibus acetabuli nomen accommoda-
mus. Si enim coxendicis acetabulum intuitus fuero, illudque ad hos uteri sinus contuleris, nul-
las reperies corporis partes æque ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atque acetabulum id
coxendicis ossis, à quo iam paulo ante femur resectum sit, & hos uteri sinus. Ut enim coxendi-
cis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauius cernitur, sic etiam & hi uteri sinus in-
nuantur: deinde ut coxendicis acetabuli supercilia extra reliquam ossis superficiem prominent,
ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuum supercilia procerius quam reliqua uteri superfi-
cies in ipsius cavitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore
oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciébatur infartum: à quo iam in non
nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculum uidebatur pronatum, ad eū prorsus modum quo
teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inserit. Quum itaque hos ouilli uteri si-
nus inspexissem, unde uteri acetabulorum nomen primū sit institutum, nequaquam hesi. Ut autem quoniam
pacto illa procrearentur cognosceret, non prægnantis ouis uterum mox aperui, & uteri amplitu-
dinem multo aliter quam mulieris uteri asperam inæqualemque adinueni. Per uniuersam enim superfi-
ciem subflaua uisebantur tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas piscis uteri mu-
liebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atque hæc primū discere cepi, quid Anatomes
professores uellent, qui acetabula uteri extumescuntibus in ano uenarum capitibus cōparant, ex
quibus iam paulo post sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uac-
cæ uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominentibus capitulis erit mani-
festius: nihilque addubitabis, illa acetabulorum loco plerisque Anatomicis habita fuisse. non for-
tassis quod illa ueris acetabulis assimilarent, ueræque acetabula uteri esse arbitrentur, sed quod
ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internam externamque uteri tunicas admodum
multiplici & implexa prorsus serie in uacis distributas, suis sinibus in hæc capitula per uniuersam
uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cōcepto iam semine illa aperiri, se-
menque amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pro-
nata, ad seminis usque superficiem infererentur, illique implicita secundinam seu tunicam foetus exti-
mam efficerent. Præterea ubi sedulo in non prægnanti uacca hæc tubercula expendis, & rur-
sus in illa quæ nuper cōcepit, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac
pariter obseruaueris in uacca quæ paulo diutius cōcepit, qui sinus illi oblitterentur, & disten-
to iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica
ad secundinam porrecta, etiam facile ratio cinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula
uoca-

Quid uerè u-
teri sint acetabula,
et quæ
primū ita fu-
erint nuncu-
pata.

Quæ secundum
acetabula à ue-
teribus sue-
rim appellata.

Ad quæ ter-
tiū acetabula
nomen fuerit de-
ductum.

Aphorif. 45.

uocauere neq[ue] sinus illos, neq[ue] tubera, uerū uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliās, tum maximē in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod hæc uasa ab illis uteri sinibus, quæ primum acetabula uocari inuimus, porrigantur. Atq[ue] hinc liquet, unde tot in Naturæ operum descriptione exurgant contrariæ prorsus autorum sententiæ, quod scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile præcipuo nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quæ subflaua & dimidiata pisæ simillima esse diximus, indagabis: quæ illa his penitus non donetur, uti neque asinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quæ non ita pridem concepit, incassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solum hinc conijcio, quia non prægnantes mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse a marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil à canini & suilli uteri forma discrepat, quam in foetis canibus indices conspici re licet. Porro quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimò recensebam, illud uasa quædam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibuldam comprehensa attestaret. At iam opportunum erit secundinam & reliquorum foetus inuolucrorum naturam, & foetus formationem sermone quoad licebit uerissimè pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLUCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcumque quatuor tabellis trigesima figura exprimere conati sumus.

Quæ in tractatione de formatione inuolucrorum in controuersiam uenerit, res solent.

IN præsentem librum etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere propoluerimus, conduxerit hinc quoque de foetu, & potissimum de ipsum inuoluentibus tunicis, quædam subijcere. Quandoquidem diffusum de foetus formatione sermonem instituere, prolixum esset negotij, & ut uerum fatear, hinc mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducere. Nam & si quædam ex foetuum & prægnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla demonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neq[ue] id ea qua oporteret diligentia habeo. prægnantes namq[ue] mulieres mihi ad dissectionem paucissimæ hæcenus obrigere. Quum itaq[ue] adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, præter cætera disputaturus, num muliebre semen ad generationem aliquid præstet, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuū simul & materiale principium foetui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiuū principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasq[ue] nuncupamus. Item quid primū generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulq[ue]: an cor prius, aut iecur prius, & quoniam tempore singula in foetuum formatione fiant: præter eius generis quæstionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus ferè Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidē Aristotelis placita, illi uerò Galeni mordicus defendentes: sed per locū omnes sectione postposita, friuolis quibuldam rationibus, & autoritatū congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hinc plerq[ue] luculentissimè ostendat, quam si ita in mulieribus atq[ue] in brutis aggressus fuisset, & in has disceptationes me quoq[ue] injiciens (uti aliquando quum quid ex ætius reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quam bellè Galenus qui alios de sectionis negligentia increpat, sibi passim consentiat: & quam futes rationes & à ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profectò sophisticè contextit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasq[ue] imposturas deprehensurum. Quancumq[ue] Aristotelis sententiam undiq[ue] ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo præter simplicem carnem pinguedinemq[ue] corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagineas, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibrillas, cerebrum, & si quid aliud in corpore præter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoto indagauerint, uiderintq[ue], dein quæ Galenus ad secundum foetus inuolucrum constitutionem, muliebre semen non sufficiente uirili requirat. At præsens sermo quantumuis ipserenatur, in alium locum supprimendus est, & ut mihi à principio institutum fuit, foetus inuoluentes tunicæ ueniunt pertractandæ, quas num ritè Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & foetus formatione descripserit, aut uiderit etiā, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut sue, canē uel obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in canem effecta aut huius foetuum inuolucra non oscitanter inuestigare erit operæ precium, ut dein hæc mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is rectè descripserit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani foetus fabricam Galenus recensere potuerit. Primum itaque foetus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, foetus uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum à suo putamine obduci integri que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra foetus ambire mox audies, imò foetus duntaxat circulatorum uasa contingentium modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorem foetus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis à mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fasciā impensè laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius latitudo ex foetus proportionem tanta duntaxat est, quanta longitudo à foetus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilaginem pertingeret: aut ut expressius dicam, inuolucrum latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id foetus uesticæ alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum plitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio, inuolucrum enim hoc externa superficiei utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exactè consistit ad foetus mediam regionem, si modò mihi foetus ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexusq[ue] in utero (aliter ac uulgus persuasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membranæ modo tenuis est, sed quum foetus ab utero paulo post resoluendus est, uteri inuolucrorum crassitiem longè superat, & pollicis etiam crassitiem facile æquat. Deinde substantia non constituitur membrana, uerum peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam fungosæ penis, aut propinquius adhuc lienis substantiæ assimilare uelles. Est enim huius inuolucrum substantia, lienis quasi modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicita. Quippe omnes uenæ & item arteriæ ab utero foetus petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neq[ue] undiq[ue] in foetus ambire in aliquod uniuersum foetus inuoluentis inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam sceleriter, atque præsens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoq[ue] circulo non inopportune contuleris, pertingunt aperiunturq[ue], & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt, atq[ue] à uenarum quidam oris uenæ procreantur, ab arteriarum autem arteriæ: quæ per huius inuolucrum substantiam uariè admodum implicite, tandem inuicem colliguntur, uenæ quidem in uenas, arteriæ autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes uenæ in duos colligantur uenarum caudices, & arteriæ item in duos arteriarum caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quæ uniuersum foetum ambire mox dicā, penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum foetui in eum prorsus modū deducentes, quo reliquæ corporis uenæ & arteriæ ipsas quas perreptant partibus suam quam continent materiam digerunt. Hoc itaq[ue] extimū foetus inuolucrum aliud nihil est, q[uam] plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturq[ue], ob hoc potissimum, ne totidem uasa foetus subiret, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucrum beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quæ per foetus umbilicum ducta, unica tantum sede eademq[ue] tuta foetus perforant. Exterior igitur præsentis inuolucrum superficies uniuersa uteri internæ superficiei adnascitur, proximaq[ue] est: interior autem ipsius superficies adhuc pertinaciùs obnascitur secundo foetus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatq[ue] indicauero per melicere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosq[ue] dissectionis professores extimum inuolucrum xeplov, uti & Latinos secundas, seu secundinam, alij et loculos appellare. & quum fortè idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id ritè descripserit: quod tum feceris

Lib. 2. de Semine.

In lib. de Foetus for.

Primum ac extimū foetus inuolucrum.

13 fig. cap.

49 lib. 2. E.

E.

419 p. 138.

13 p. m.

84 lib. fig.

30 d.

hinc perit

ex 13 lib. fig.

30 p. fig. 2.

etiam ex

reliquis.

z oppor.

re oppletarum. Dein series formaque glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potissimum uniparis differt, his namque unicam quodammodo & continuum in uniuerso ubere consistit glandosum corpus, illis autem ad papillæ centrum una magnaque & mamillæ modo effigiata habetur glans, cui alie frequentes, sed parue, & amygdalis à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarum ex carnea membrana in cutem pertinentium interuentu mutuo commisse connataque. Vniuersa enim mamillarum substantia adipis ritu inter cutem & membranam à nobis carne dictam continetur, neque costis incumbentibus musculis mamillæ alio nexu committuntur, quam per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi forte hic paulo plures uenæ interueniunt, à musculis in mamillas digestæ. Vt cum tamen mamillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea membrana à musculis non abscedit, uerum glandulæ illæ unâ cum adipe non amplius constrictæ, sed flaccidæ à carne membrana laxantur. Mulieres enim lactantes & ultimis mensibus uterum gerentes, has uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipsæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores & fungosæ admodum, neque ita inuicem continuæ redduntur, & illum tonum non amplius seruantes, neque amplius duriusculo illas sustinente adipe, sensim flaccescunt & propendent. Verum nunquam eo perueniunt raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in se (uti Aristotelis est sententia) reciperent, & pilari morbo, Græcis *πυλιδος* nuncupato, uexarentur. quando quidem nulli dubium est, per tot angiportus tenuesque anfractus ab ore in mamillas pilum nequaquam duci posse, etiam si illi mamillæ, quæ in ipsarum consisteret uenis, amplexuræ essent. Est enim id Aristotelis commentum, ipsi ab anu quapiam persuasum. Quamvis fortassis, ut in renibus urinarijsque meatibus, quid pili simile in mamillis progigni possit, non omni ex parte uideatur absonum. Cutis mamillæ obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamillæ enim substantiæ, ut reliquo adipi, con nascitur, pariterque inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillam nigricat, circulumque constituit, qui quæ Græcis nuncupatur, pertinaciùs maximæ in mamilla glandi connascitur, uelut plurimum neruorum, & tenuium uenarum instar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis hic interdum tenuior quam alibi euadit, fungosum quippiam, ut & papilla, adipiscens. Huius namque substantia penis substantiæ accedit, hoc est neruæ quodammodo cuti intus spongiosa substantia oppletæ, quæ dirigi ac uicissim laxari non minus quam penis apta, & pariter prædita est. Obscuri illi tenuesque nerui ac prorsus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes meatus uenarum furculi sunt, multiplices serie inter glandulas excurrentes. Venæ porro mamillis exporrectæ, à triplici plurimum pendente radice. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem egressa, ramum insignem in musculos pectori superstratos, & pectoris cutem ipsamque demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorem scapulæ sedem, & summum humerum implant uenæ, deorsum in plerisque mulieribus ante sectionem conspicuos furculos in mamillæ cutem ipsamque mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potissimum quæ aliquando lactarunt, insignes, subuirdes, & errabundo ductu, ut in sura & in cubiti interna sede, aut in temporibus, tortuosæ incedentes. Porro uenæ mamillarum à tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atque priores, sed in mamillarum substantiam penitus excurrunt, arterijs concommitatæ perquam gracilibus. Hæc namque uasa germinant uenæ ac arteriæ à iugulo deorsum sub pectoris osse exporrectæ, & inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbenibus musculis & hinc mamillis diffundentes. Atque hæc præcipuæ sunt uenæ in constructione mamillarum animaduertendæ, quando quidem harum interuentu uterus cum mamillis consortij lege afficitur. Hæc namque mamillarum uenæ & arteriæ (si modo quæ illis dispergantur) à iugulo, uti in uenarum & arteriarum serie docuimus, pronatæ, eosque quos diximus ramos per cartilaginum interualla germinantes, deorsum sub pectoris ossis lateribus propunt, atque thorace excidentes, super anteriorem peritonæi transuerforumque abdominis musculorum sedem, rectis musculis exporriguntur, horum posteriori sedi innatæ, frequentesque soboles, donec ad medium illorum longitudinis deuenerint, huc illuc utrobique emittentes. Porro hæc iuxta umbilici sedem alias uenas & item arterias sub rectis musculis sursum conscendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac si utriusque manus digitos inuicem infereres. neutriquam enim oculis suis ita conuiuent, ac si utriusque manus digitorum apices è directo, non autem ex latere unâ commiteres. Hæc uasa sursum potentia ea demum sunt, quæ à grandioribus cauæ & arteriæ truncis per inguina crus accessuris principium assumere, in tertio libro commemorauimus. Quæ & si ab eadem cum utero potentibus uenis radice non enascantur, adeo tamen utero accumbunt, uicinaque sunt, ut qui hic in uteri uenis coacervatur sanguis, illis uasis excipi, sursumque ferri posse credatur, aut suis oculis sanguinem à descendentibus sub pecto.

Libro 7. Hic
series de animalibus.

Papillæ substantia.

Venarum mamillarum potentia series.

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verum hæc ad uenarum & arteriarum in tertio libro traditarum seriem spectant, quæ in præsentia uenit aduenda, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quæ sub pectoris osse porriguntur, in mamillas diffundi, & arterias adhuc multo rariore, & si ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab illis pendent, qui subditis musculis exporriguntur, neque aliter hi in mamillarum quam reliquam thoracis cutem deriuantur, præter unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosque furculos ipsi offert. Quam uero singula primario mamillarum muneri idonea rerum Opifex iustissime fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodque suo usui adhibueris. Ac præcipuum quidem mamillarum officium in omnibus animalibus quæ animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato foetui alimentum præparare: quemadmodum uteri munus est semen concipere, foetumque tantisper dum absoluat continere. Non autem in hoc præcipue, quanquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundariè, aut illis abutente Natura ad lactis generationem, & ad ipsum continendum facerent. Quandoquidem plerorumque animalium & uirorum puerorum quæ mamillæ ad lactis primò generationem, dein uero ex positu, quem non solum in homine commodum, sed & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi uelut propugnaculum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque alicui animali ad generationem nondum apto mamillæ exurgant, sed ueluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine discerni possint, duntaxat in illis habendæ sunt, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamillæ neque copiosiores adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis merito dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in uiris mamillæ recipere apparent, & quasi alterius comodi causa, quam notæ cuiusdam habendæ sunt, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quum primum genitale semen ferre ac pubescere incipiunt, ut stirpes semen laturas primum florere nouimus, adeo sanè ut lactis gratia potius quam propugnaculi intumescere, effeminatioresque ipsis mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiore uel multum prodijisse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoque non semel id conspeximus: uerum hoc potissimum accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammae redduntur conspectiores, præcipue si humidiores, leuiiores, neque amplius uenis sunt, eorumque ipsorum ijs magis qui fuscis quam candidi sunt. Quod uero mamillæ homini, quemadmodum & simitæ, in pectore collocantur, non ita autem cæteris: præter hoc quod brachiorum manuumque operationes non impediunt, latumque pectus, neque ut reliqua ferè animalia in acutum promines habeat, mulier puerum lactans abundè indicat, nobis que in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (ut interim ueneris præteream usum) anteriori thoracis regioni nullam excogitari posse. Nam hic situs lactis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundanti mamillæ cordis propugnaculum & uallum quoddam censei possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, neque illo cæterorum ferè animalium modo humi reclinaturo. Deinde & situs hic reciproci quendæ calorem (qui tamen magis necessarius uentriculo & intestinis fuisse) cordi retribuit. Mamillæ enim lanci penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde caloris officina prius exalata calore illum reprimendo tegendoque reuerberant. Item, cordis thoracisque continuum motum, cordisque inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimum conferre, qui concoctionis alterationisque naturam perspectam habet, absque negotio colligit. Porro mamillas homini elatius, cæteris uero animantibus humiliter ex Aristotelis & Galeni aliorumque philosophorum & medicorum suffragio collocatas esse propter alimentum, aut ut ipsi dicunt, excrementum quod in lac conuertendum erat, penuriam: non omni ex parte sanum esse arbitror. Primum enim huc scopum dirigunt, quod foetus in utero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamillæ uero ad lactis generationem sanguinem præcipue superioris partis. Dein adijciunt, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus non item, quod his superioris partis excrementum in cornua & iugas, secus multo quam mulieri absumeretur. Quasi uero cerui, equæ, eiusque generis animantia uenis quæ à iugulo deorsum sub pectore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus quam mulieri possit transsumi: & non multo plus mulieri, depili alias omnino, excrementi in longissimos capitis crines, quam alijs animalibus in cornua & iugas pro proportionem deperiret. Sed profecto hæc Aristotelis ratio illi correspondet, qua innu-

Mamillæ ueni
nerui unde du
cantur.

Mamillæ
munus est offi
cium, ipsarum
constructionis
ratio.

Situs ratio.

mera de mēstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerē ac audacter medici & philo-
sophi soluant, quum inter reliquas huius generis questiones, quam ob rem animalium sola mu-
lier, & fortē equa, mēstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidē uulgo imponentes af-
ferunt, alijs scēminēi sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam mēstruam
purgationem absumi: in muliere uerō, ut pote laui ac depili, singulis mēstruis defluere. quasi
uerō nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quā gallina, & in reliquo auium gre-
ge masculi magis quā femellae ornarentur: deinde illi solidiores maiores que unguēs, &
cristam (qua aues ornantur) longē proceriorem maiorem que obtinerent. Ac dem qua-
si leo non hirsutior leuena esset, & ampliori longiori que cauda & iuba equus quā equa. &
in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quā cornuum frequentia, & proceritate, nulla
planē esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponas apud nostra
tes crines, acrum medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamy-
de obiectas indies uidere est, non uiri omnes pilos saepe etiam mole superaret. Verū hāc aliō
spectant: quemadmodum & illud, cur mamillae mulieribus maiores q̄ uiris obtigerunt, ac pro-
inde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exterius rotun-
da, ut minus iniurijs essent obnoxia, perquam idonea fuit: intus uerō ea parte qua pectori com-
mittuntur, planas latas que merito illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneram quoq̄
& prominentem merito adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero que infantis osculo in-
ditam, is confestim labijs molliuscule constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buc-
cas contrahens lac attrahat, deinde instar canalīs linguam inflectens ad stomachum, à nemine
interim edoctus, propellat. Ut uerō in illo suctu papilla turgidior proceriorq̄ quā aliās dum
minimē opus est redderetur, similem cum pene possider substantiam, quae & laxari concide-
re que, & rursus à suauī contactu intumescere erigi que idonea censeretur. Papilla autem sen-
su exactiori, & neruorum furculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus
esset affinitas. Ut enim illis ad uenerēum congressum generis que propagationem, illecebram
ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimum papillis, ut in lucem iam
editus foetus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentius mater titillandam prurien-
dam que inderet, ac fugendam offerret. Mamillarum uerō glandulosa substantia eius est ad iu-
stitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuer-
tere concoquereq̄ possit. Venae etiam non minori industria ex remotis longisq̄ partibus mul-
tis anfractibus, ut sanguis melius mamillis praepararetur, sunt porrectae: quod non tam necessa-
riū atque utiliter accidit. Necessariū quidem, quoniam (& si secus Galeno uisum sit) succinctio-
ri quā nunc uia uenae mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quāso, à uena caua,
quā inter septum transversum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quae piam rectā sur-
sum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitrat) commodē de-
duceretur: Primū enim nō ut reliquas cauae uenae caudex, hāc crassam fieri oportuit, ac proin-
de fuisset inualida, neq̄ cartilaginum interualla tantam uenam in dēmnem admississent, sed conti-
nuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuelleretur, sangui-
nisq̄ eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verū exacta uenarum inter disse-
candum ductus consideratio facile argumēto est, neq̄ ab illis quae in brachium feruntur uenis,
in mamillas furculos cōmodius quā nunc posse porrigi, multoq̄ minus à caua & arteria ma-
gna, nisi à iugulo ubi hae pectoris ossis summum contingunt. Quis uerō inflexionum & erran-
tis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas
ductuum usus sit, uenae ac arteriae seminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo
concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porro ualeat ute-
ri cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quae prope uteri uenas ena-
scuntur congressus, is demum pernoscit, qui ex Aristotele lactis generationē usumq̄, & lactis
ad tenerum adhuc infantē alendum, necessitatē perdidit. Primū enim inter mamillas & uterū
mirificum esse consensum, praeterq̄ quod simul cum utero mamillae exurgūt, quotidiana in a-
boribus, & quū secunda ualitudine foetus fruitur, experientia erudit. Neq̄ id profectō iniuria,
quū ad unū opus faciendū uterū & mamillas cōparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea
diximus, ad semē cōcipiendū, absoluedūq̄ foetū: mamillas uerō, ad foetū recēs in lucē proditū
alendū. Atq̄ hāc sanē cōsortij legē uenarū arteriarūq̄ mutuus congressus ductusq̄ efficit, que
necessaria est, ut quādo foetus in utero augeat efformaturq̄, illi soli alimentū ex utrisq̄ suppedita-
tū uenae deriuēt: ubi uerō in lucē editus fuerit, totū id rursus mamillis infuat. Vnde etiā fieri nō
potest, ut simul & mēses probe defluat, & mulier lactet. Alterū nanq̄ membrū semper siccet, ut
dū sanguis in alterū declinat, deferaturq̄. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas re-
fluxus

Formae ratio.

Papillae con-
structionis ex
totius substan-
tiae eiusdem ra-
tio.Vteri cum ma-
millis commu-
nionis ratio.
Lib. 4. de Ge-
neratione ani-
malium ca. 3.

fluxus, priusquā parit, iam diu ad hunc modū incipit. Antequā mulier conceperit, & floridā ta-
men sit aetatis, sanguis ille singulis mēstruis profluat ex quo foetus, ubi mulier cōceperit, alimen-
tum allicit. Caterū uenae indidem ad uteri latera constae, tam latae, tamq̄ proluxae frequen-
tesq̄, ac sanguine turgidae sunt, ut efformatum iam foetum, & augmēto duntaxat indigentem
temporis successu affatim enutrient, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis colle-
ctum, aliō regurgitat, regionem quærens, in quem commodē transmigret. Comoda autem
regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenae secundum rectos
abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quae sub pectoris osse deor-
sum excurrunt, illae nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mēstruis (ut diuinus aie-
bat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenae in quo su-
perfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cui-
dam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venae enim quae in cruribus pertinent am-
pliores, & rectae magis deorsumq̄ protensae sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut
quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans mēstruarum purgatio-
num modo effluere possit. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus
molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari, nam lu-
culentissime recti abdominis musculi, dum foeta rescindimus animalia, compressi, admodumq̄
latiores redditī, mirum Naturae opus nos exosculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti
proximae subditas, siue eas quae rectis exporriguntur musculis, crassior ille sanguis per compres-
sas angustasq̄ uenas, & etiam plus quā non praegnanter muliere inflexas tanta copia regur-
gitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excrederet: quod ne fiat, nunc
opportunitatem erit omnium quae hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quā ac-
curatissime subiungere.

QUONAM PACTO ANATOMEN AG-

gredi conueniat, & priuatim omnium quae hoc libro commemorantur

partium administrandi ratio. Caput XIX.

HOC Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penul-
timum lubens ita accommodare, ut singula capita eorum organorum quae
suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis haec
duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commōstrare proposuisset.
Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar li-
bri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium complectētis: quo quis
probe in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti pos-
sit. Quamquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicē praefendam ne-
mo ambigat, quum tamen omnibus nō suppetat corporum copia, multoq̄ minus peritior ali-
quis, qui ad cuiusque uota sectionem aggredieretur, in promptu semper sit, publicam quoque
sectionem à studiosis summopere expectandam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba
edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accurate obeant,
& studia inuicem conferentes, hanc medicinae seu naturalis philosophiae partem debite ample-
xentur: idq̄ potissimum in nostra huius seculi felicitate, quando unā cum ceteris disciplinis,
Anatome prorsus sopita, eoulsq̄ promouerit, ut omnia quae hoc opere persequor, una eademq̄
hyeme & Patavij & Bononiae in ea spectantiū frequentia ad eum modum non semel aggressus
sim, quo praesentes septem libros digessi. Primū enim adhibitis studiosorum & mea opera
ueriorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolu-
tis, simul cum simiarum & canum, aliquotq̄ aliorum animalium ossibus, Galeni librum de Os-
sibus ad eos qui introducuntur, praelegi, ac ossium cartilaginūq̄, seu eorum quae fulcri mo-
do humanam fabricam sustinent, ac quae reliqua describuntur cognitionem unā absolui. mox
omnium musculorum & ligamentorum pariter, ac omnium quae secundo pertractantur libro, fa-
bricam persecutus sum: priori sectione studiosos admonens, quoniam loco Galenus eos quos
sequentia sectione ostensurus eram musculos describeret, atque quum longius duxissem Galeni
uerba praelegere, ante sectionem, ipsius sententiā semper recensui, ac postmodum hominem &
canem, & quum obtigit, simiam in omniū praesentia secui, sedulo omnia uti à me describuntur
commonstrās. Absoluta musculorum historia, in eodem corpore in quo illos administraueram,
uiscera, & quae uulgo in tribus uentribus contineri dicimus, obiter ostendi: spectatorū animos
ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum
doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio
corpore

Ordo in A-
natome docen-
da obseruan-
dus.

corpore tunc pertractare, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectant ad amussim absolue-
rem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo
illam his libris commemorare adnissus sum. Quo autem modo quis hæc omnia obiturus sit, partim
in primo & secundo recensui, partim uero hoc capite & in calce subsequentium librorum com-
plectar. In primo enim libro ossium parandorum rationem, in secundo autem musculorum dissec-
candi in uno corpore methodum persequer. At hic me negotio ita accingam, ut etiam hæc
omnia in uno tantum cadauere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas:
ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longè etiā est cōsulissi-
mum, ne eorundem organorum partium uel series interturbetur, ac uenas quæ musculi ostendun-
tur, aut quum neruos tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaque publicæ sectioni adhi-
beri conuenit, in suo sexu quàm temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Po-
licleti statuum alia corpora possis cōferre. In priuatis autem sectionibus, quæ crebrius accidunt,
utile erit quoduis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumque differentiam, ue-
ramque multorum morborum naturam assequaris. Theatrum porro ac mensam cui cadauer im-
ponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uero excipiendis specta-
toribus aptius fore duxeris. Instructa autem operi adhibenda, in secundo libro utcumque recen-
sui. Quum itaque in uno corpore omnia absolue- re necessum est, neque seriatim, ut in his libris do-
cemus, singula pertractare liceat, de corporis humani fabricæ cognitionis dignitate & usu quæ-
dam, si uisum fuerit, leuiter præsentis sceletro præfaberis. uix enim hodie ulla est Academia, quæ
non unum atque alterum habeat, quod sectioni semper utilissimè adhibeatur. Cadauer autem ipsum
postquam hominem à cæteris animantibus distinxeris, in caput, corporis truncum, manus &
crura, oratione diuides, aut tres ipsius sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ singulis secun-
dum Platonis præcipue sententiam dicantur animis, atque his sedibus & generationis organis
postmodum manus cruraque adiunguntur. Mox licet accuratius corpus distinguere, & exte-
riorum partium nomenclaturam studiose recēdere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis locis,
deinde collectim ab autore Introductorij seu Medici, & Iulio Polluce, & cū alijs plerisque, Geo-
rgio Valla petes: quanquam & ego passim in primo libro Ossium nomina perstringens, earum
uocum non poenitentiam supellectilem collegerim. nomina enim superficialijs sedibus indita,
etiā ossibus serè adhibentur. Vnde etiā aliquando in cadaueris cute ossium delineatione in sua
fede pinxi, quod ita aptius idem nomen ossi parti que occupat accommodatum ostendere.
His nomenclaturis adnectes partium differentia, eas in similes ac in strumētarias subdiuidentē.
atque hic utile fuerit commemorare, quæ nam partes in harum illarum uel classem reponantur, nō
neglecta cōmuni cuiusque partis descriptione: quam & hic nos labor assatim suggeret, si mo-
do singulas descriptiones in suis locis requirere nō grauaberis. Partium namque enarrationes ab
ipsarum descriptione serè auspiciatus sum, uti etiā inter disseccandū cōsueui, quæ seriatim omnia
aggredior, & quam doceo partē in alio animali nudā ostendere conor: quod etiā nunc accepto
cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nō absque spectantium usu præstiteris: si modo quid
os, cartilago, fibræ, ligamentū, adeps, caro, glādo sum corpus, deinde quid musculus, enuatio
seu tēdo, aliæque musculi partes, uena, arteria, & neruus sint, lubeat docere, ac mox quo pacto ma-
gis instrumētarię partes cōficiantur ostēdere. hæc enim nō inopportune generatim, uti dicebā,
in animali quopiā (ne hominis corpus hac occasione uicies) cōmonstratur, quod minus earum
partium ignoratiā in cuiusque membri instrumētarię enarratione spectatore remoretur, & ipsenar-
rationis seriē cogaris interrūpe. Porro differentias, quæ inter enarrandū à partium usu, ut quod
quædā ad uitā, aliæ ad speciei successione, aliæ ad bene uiuendū faciant, aliæque eius generis dis-
crepantia, quæ huc quàm plurimæ referri possunt, in præsentia neitiquā propositū est recensere,
quod huiusmodi passim in singularū partium capitibus satis prolixè doceā, quodque hic sectionis
ratione mihi explicandā potius quàm illum in cathedra citra partium cognitionē, ac ex aliorū libris
duntaxat philosophandi modum commemorandū assumpsim. Illā itaque aggressurus, studiorū
sodalibus potius quàm ministris, qui secantē adiuuent, adhibitis, acutiori nouacula orbicularē
sectionē secundū umbilicū adeo profundā ducēs, ut cutem penetret, dein à mediā pectoris ossis
longitudine rectā sectionē ad umbilicū usque molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pu-
bis usque mediū uirilis membri (si modo uiri cadauer ad manū sit) radicem cōtingēs: aut, si mulie-
ris corpus secas, quousque pubis ossis sedē inter uulvæ ceruicis colliculos superaueris, ut scilicet
à pectore ad pubē usque, una quasi sectio (integro interim umbilico) pertingat. Post hæc, utriusque
ab umbilici latere sectionē transuersim ad lūbos usque ducēs, id interim studēs, ut solā cutē percu-
das, quod in homine, et potissimum obesiore, factū non adeo est arduū, quum adipis crassities,
ne carnosam uities membranā, promptè remoretur. Factis hunc in modū sectionibus, cutis an-
gulum

Cuiusmodi
corpus sectio-
ni adhiberi cō-
ueniat.

Quum in uno
corpore om-
nes partes
sunt ostende-
re, a quibus
tractatio sit
incommoda.

Cutis, cuticu-
la, adipis, &
carnosa mem-
brana in abdo-
mine admini-
stratio.

gulum, quæ ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterque est, hamulo,
aut summis sinistram manus ungibus attollito, acutissimaque nouacula cutem ab adipē secerne-
re studeo. Vbi cutis portunculam liberaueris, hac sinistra manu eluata, reiectoque hamulo,
paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuersis sectionibus proximè ad cutem
factis, ab adipē diuides. Hac abdominis thoracisque parte à cute nudata, reliquæ tres pari mo-
do sunt detegendæ, ac cutis & cuticulæ (quàm *ὠδολόγιστος* Græci uocant) natura uenit inquiren-
da, quæ in cute quidem absque alio negotio sese offert: cuticulæ uero non nisi illam ardentis
candelæ, quam cuti adhibeas, uel uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &
uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excu-
rentibus adipē quoque examinata, si hac homo (uti ferè solent omnes diuturniori morbo non
enecat) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipē liberaui, à carnosa membrana
seu iunges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uero macilentius
obtrigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adherere sines. adeps enim tunc quod nullam
obteneat crassitiem, quo minus carnosioris membranæ natura in cōspectum ueniat, nihil impe-
dit. Vt cumque feceris, siue adipem abraueris, siue adnatam membranæ reliqueris, ipsam per
membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad illa in cute fa-
ciendas reuoli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eluandi, & ipsa mem-
brana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda,
ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipē & carnosiori mem-
brana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum ag-
gressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adi-
pem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adi-
pe & membrana absque ulla artificij laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natu-
ra, adeoque administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemque libro rationem qua opti-
mè abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & peritonæum nudes, do-
cui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem rescandos, in uno quidem latere se-
ctione ab abdominis medio uersus musculorum origines in choata, in qua primum abdominis
musculus oblique descendens, ab ascendente oblique aufertur, mox à recto & transuersim du-
cto abdominis musculo, dein rectus à transuerso, recti interim insertionē à costarum cartilagi-
nibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ
etiam oblique descendente ab oblique ascendente aufert, & dein hunc ascendente à transuer-
so ac recto, & rectum insuper à transuerso, & postremo transuersum à peritonæo liberat, se-
ctionis uidelicet serie ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno
corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio peten-
da uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim uenarum & arteriarum
& neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sur-
sum secundum rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contin-
gunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximas sedes quemadmodum
illæ furculos utrobique deriuant: neruorum autem ab illis productorum, qui costarū spuriarum
interuallis offeruntur, & à lumborum uertebis ad abdominis musculos (ut suo loco com-
prehensum est) uariè dispensantur. Carterum transuersis musculis undecunque à peritonæo
liberatis, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte
euadit conspicua, præterquam quæ septo transuerso obnascitur, & quæ ex uertebis & osse
sacro originem ducit. Carterum hominis peritonæum natura infirmius est, quàm ut leui ne-
gocio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio perito-
næum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à subditis illi musculis, & nonnihil quoque
à carnosæ septi sede liberetur, & sphaeram planè oblongam referat. Porro si minori negotio
peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissimè, si
postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculum sciunxeris, id à car-
nosæ septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi
transuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi
corpore ad omenti usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, di-
scēsque quo nam pacto id illis organis tunicas inuolucraque offerat. Postquam diligenter perito-
næum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisque perpenderis, nouacula aut cul-
tello à sinistro mucronatæ cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem se-
ctio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne aliū cultello impactio quicquam subdito-
rum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinantem ad pu-
bis

Venarum per
abdominis re-
gionem inter
cutem & car-
nosam membra-
nam excurren-
tium.

Ossis abdomi-
nis musculorum.

Venarum, ar-
teriarum, ner-
uorum per ab-
dominis muscu-
los repentiunt.

Peritonæi à
partibus ex-
trinsecus ipsi
committis libe-
ratio.

Apertio pe-
ritonæi, et un-
da fororum umbi-
lici administratio.

bis usque os (ut aliquo intervallo ab ipsius medio in sinistru latu deuier) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi parte è directo umbilici sectionem uerlus sinistru ile molieris, & superiorum eius peritonæi partem ad costas, inferiorem uerò uerlus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq nonnihil reuoluta, seu dextrorsum in uerla peritonæi dextra parte, uenæ ex umbilico in iecur pertingenti animu adhibebis, quæ potius funi multo adipe obliro, quam uenæ responder. Hanc quæ iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, tranuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, intacta uena, ab umbilico dextro latere ad ilia usq sectione in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Caterum iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico cõnata manet, nõdum uer libera pendet, quare ut & hanc liberes, neq aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usq os facienda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium commissura in dextrum declinet. In uerla modò peritonæi partem, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicæ fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicem apposit, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uerlus pubis ossa nimium liberè sectionem producat, uesicæ fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascatur, multaq pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quæ ipsi in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq hæc nõ oscitanter expendis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis: reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitusq ad arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicias, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatu est, quo è uesica, quu utero gerimur, urina in mediâ fetus tunica, quæ à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autè duo, arteriæ sunt, quibus naturalis fetus calor recreatur. Verum neq hæc tria corpora, neq id quòd iecori inferitur, ullam nunc cavitatè habere uidebuntur, sed plane mortua aridaq & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiã alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodu in canibus ferè accidit, asserentes. Cateru posteaq uenæ ab umbilico iecori insertæ implantionè sedulo in spexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem hactenus seruasti, deinde & tres alios funiculos rescicare, animaduersoq peritonæi ad uesicæ fundum connexu, sectionem ad omentum cõferes. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcineta abstuleris, uidere nequis. Porro priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq id sub uesicæ posteriori sede exporrigatur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uerlus sinistru latu reuolutum, sursumq etiam supra mediâ intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraque manu humilior omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes. ita enim quantum sit, quodq interdum ad inguina & scortum & inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condiscas. Vt uerò omni ad colum intestinu, quæ uentriculo id exporrigitur, connexu cernas, duabus rursus manibus humilior omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranæ partem, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quàm possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primum antequam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerut, ad amussim contempleris. ut quu cuiusq intestini ductu didiceris, cui peritonæi regioni unumquodq uicini sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq igitur id accuratè neq obiter profecto obseruaueris, dextram manum recti intestini quæ id ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimas, non quidem omnia, sed eorū partem quæ dextræ manui quum à recto conscendes, in progressu erit uicini. Ad hunc itaq modum sinistra dextræ famulati, à recto intestino sensim dextram colo admovebis, atque secundum ipsius ductum reuolutionesq ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uentriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistru modò depellenda, quousq omne fundi uentriculi sedem, iecurq superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uer
sorum præse
ctio.
Omenti situs
obseruatio.

Intestinorum
eius examen.

rentis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac cæci intestini situ, formaq similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehendes, & utriusq manibus sibi proximis, ipsedemq ab intestinis nunquam remotis, à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quòd factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quæ sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistra uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quòd ubi inueneris, deorsumq secundum ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quæ illi proxima est pars, quamq dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quòd & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestini situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcuq in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuol uendum, uentriculiq iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq inter septu transuersum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum ligamenta in cõspectu ueniant, ac quò nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum tranuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latus sinistram manum, dextram uerò inter septum & latus uentriculi sinistru impones, paulatimq inuicem adductis manibus, ad uentriculi superius orificium accedes. quòd in cõspectu ueniet, si modò iecur sinistru sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cõmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimēs, manus ducere non detrectes. Lienis porro sedem adinuenies, si inter sinistru uentriculi latus & septum transuersum, sinistram manu immiseris, uentriculumq cum colo intestino hæc excurrente, in dextrum latus attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latus sese uisui offerunt, csi dextram manum inter lienem & septum transuersum mediam immiseris, lienemq modicè eleuatum uerlus uentriculum protruseris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negotio conficias, nõ erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilemq horum inspektionem ob id parauerit. Caterum iam omenti membranam inuicem sunt dirimēdæ. quòd fiet, si dextram omento subieceris, hæc inferiori membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq studueris. hæc enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem cõmonstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq manum in illarum amplitudinem inferas, & utrinq in lateribus, & humiliori omenti sine superiorem membranam ab inferiori discerpas. lam inferiorem membranam intestinis exporrecta sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet, quòd si nõ successerit, so dals manu id facias oportet, ut cõmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq per ipsum seruè organa in cõspectu ueniant: ac discas pariter, quò nam pacto hæc in hominibus colo intestino menterij uice sit, tota ea sede quæ colum uentriculi fundo atreditur. In hac enim membrana ubi uentriculo subternitur, minor portè uenæ tricus ferri, suosq in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncu conspicietur arteria, quæ lien, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento furculos deriuat, sic quoque & arteriæ radix, quæ superiori sede menterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lien & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq dextræ omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omenti membrana, quæ uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorū seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuenda, manibus tamen summisq digitis superior omenti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri opera uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uerlus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quæ arteria magna septum permeat, secundum lienis caui ad uentriculi fundum usq deueneris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium ue esse dixerimus, eius orificium. Quò nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo post dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Ventriculi, iecoris & lienis situs examinatus.

Quæ iecur, uentriculus, lien, uelut in thorace cavitatem trahit, deorsum protrahit, quæc.

*Quot organa
in caua iecoris
sede posita
sint spectanda.*

locum reposito, illum in sinistram latus cum intestinis trahi^k curabis: iecur uero, ut ipsius ca-
uum admissum uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis
uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq;
operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq; rami (qui
omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retuliori
cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, siq; omnia
cruore obliteres. Offertur itaq; primum neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo
insertus, qui à sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uentriculi orificiū adeuntibus
pendet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à membranarū cōnexu diuidendus est alter ner-
uus, qui uno ramo iecoris cauit, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria atten-
ditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius tūc, ut
& nerui initium, paulo post inuenies. nunc enim fat est, hac inuicem iuxta iecoris cauum sepa-
rare, hicq; eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cōsistunt, à portæ uena iam
liberandi: primum duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis furculis colliguntur, & ilico in unum
cōeunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculā, altera in duodenum intestinum. Vbi hos
à portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam seceueris, illam pollice adeo comprimes,
ut meatus bile turgentes cōmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentri-
culum pertingat, animaduertas: quem si non inuenieris, acu meatum in intestina properantem le-
uiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu in uentri-
culum præfectum. Postremo uena portæ est examinanda, ac ilico atque ipsius circumscriptionē quā
ex iecore prodit animaduertes, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper
arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attingendæ, diligenti habita ratione. Primum
itaq; furculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui fere citra ar-
teriæ consortium in dextrā uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regio-
nem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrā fundi uentriculi partem
& medium superioris omenti membranæ perrepat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato
intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinē in^m corpus quoddam glandulosum
carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retuliori cultello uenam, illiq;
accumbentem neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portæⁿ distributionem
deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendes. Atque hoc in præsentia reli-
cto, ad truncum qui leni potissimum exporrigitur, te cōferes. Atque ut hunc cōmodè uideas,
uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum^o modum aptanda, quo situabantur dum inferiorē
omenti membranā intuebaris, ac uentriculum fodalī manu sursum attolli, & intestina deor-
sum premi curares. Patente itaq; nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accu-
rata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinares, quos omnes aut uentriculo, aut leni,
aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adiuuenies. Interea uerò quā ramos hos
inquires, ipsosq; à glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus fere arteriam, multis
autem neruum attendi obseruabis.^p Arteriarum radix sese offeret in elastissima inferioris omenti
membranæ sede, ubi etiam occurrit magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde
utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnæ hæc descendētis arteriæ latera exiliens, sexti neruo-
rum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporriguntur, soboles, cuius ramuli
unā cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ
trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus
præfunt glandulasⁿ inuestigare tempestiuum est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc
inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistram latus reuolues, ut citra sectionem
mesenterij naturam perfunctoriē cōtempleris. Deinde obtusiori cultello maiorem uenā por-
tæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum ipso-
rum ductum, & glandulas diuicationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij
membranā ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, suf-
fecerit enim in præsentia à centro ipsius aliquot uasorum furculos ad tenuia usq; intestina dedu-
xisse, ac moxⁿ alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arte-
riarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in
dextrum latus reuolueris, unguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quæ co-
lo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hic enim ilico eius arteriæ rami
uenis commissi sese offerēt, rursus arteriæ radicem cōmonstrantes. Quam ubi inuenieris, ipsius
diuicationem prosequere, ut discas quā hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ra-
mos exporrigat. Parum modò sollicitus, etiam si uenæ huius extrema in rectum: intestinum inferi
non

*Portæ rami
unā cum arte-
rijs & neruis
illis atq; qui
examinandi.*

*Mesenterij
natura quā in-
daganda.*

non intuearis: id enim paulo post fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinorum,
uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum
& arteriarum & neruorum furculi sunt examinandi. Porro administrationi, qua quæ adhuc
in illis organis uidentur superfunt, commodè intuearis, alijsq; monstres, nunc me accingam.
^h Maiusculæ instar semicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, tran-
scien-
dum est. hanc per mesenterium sub^h recto intestino, quā sacro ossi incumbit duces, & eius inte-
stini facibus sursum ad colā amplitudinem protrahis, recto intestino uinculum iniicies. absecto
iam quod superest filo, facies uinculo proximas ex recto intestino sursum denuo comprimes,
& interuallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra pri-
us uinculum traicies, secundo rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excre-
menti sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superio-
rem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligentior intestina
uulneres) resecabis, & dehinc cōlum, ileum, ieiunum continuò à mesenterio ad ieiuni usq; prin-
cipium liberabis, intestinis in peluim repositis. Atq; in hac functione coli intestini supra renum
pingues tunicas connexus sedulo est animaduertendus, unā cum uasorum frequentī serie in-
testina implicante. Vbi uerò ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum,
duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculumⁿ insertioni meatus uesiculæ bilis proximū
sit, non autem elatius descendat. Intestina à uentre libera baiulo alicui, quales hic sectioni adhi-
beris, abluenda offeres, ut si uisum fuerit ablutorem iamⁿ tunicas & longitudinem examina-
re queas. Patavij & Bononiæ post quā abluta scholarumq; scammis exporrecta essent, aliquan-
do uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nō solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem
est (quantum quatuordecim ungas fere æquet) uerum formam ac amplitudinem facile didici-
mus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum. ap-
paret enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranīs. una supe-
riori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, quā tertiam intestinorum efficiant
tunicam intueberis, ac qua ratione hæc à peritonæo pendeant obseruabis. Quandoquidem
mesenterij membranas paulo post à peritonæo enasci spectabis, & iam quā hæc intestinis obuol-
uantur discies. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundum inte-
stini longitudinem duces, studiosè præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra
unguibus diuelles, & abscq; negotio secundā intestinorū tunicam ab intima liberabis, præcipue
si id iuxta rectum moliaris, in tenuibus enim intestinis tunica nō ita facile in conspectū uenit.
Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nosⁿ cæcum esse putamus, ori-
ficium examinare. Verum intestinorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum di-
scindere: quanquam illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris se-
de conspicua, & humiliori membranā omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad
eum quem dixi modum auferre: idq; tunc potissimum, quum publicæ obibis sectionem, in qua
diutius quā tibi ex usu esset, intestina forte afferuarentur. Porro iam uentriculus est aduendus,
quem modò quoque cum liene eximere soleo, neruis ipsius orificio insertis diligenter prius exa-
minatis. aliās enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut
commodius ipsius orificium neruiq; examinari possent. Verum in præsentia ut rite illum eximas
docebo: quum autē gulam persequar, ut relictum debite administres subijciam. Vnguibus ita-
que quantum fieri licet in homine, peritonæum à septo transverso ad uentriculi usque superius
orificiumⁿ auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunica uideas principiū. Quod ubi paululum
à uentriculi orificio liberaueris, studebis utcumque etiam diuillam ad uentriculi fundum dedu-
cere, ut ex tertia uentriculi tunica superiorem omenti membranā constitui oriūq; discas. Deinde
acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulo nexum ipsi iniicies, paulo supra
uinculum stomachum à uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo ministri manu ē uen-
tre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ &
mesenterij ex peritonæo originem discies, solis unguibus hanc à dorso sensim distrahēdo utens,
uinculis uerò plerq; intercipies. ^p Primum simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ
scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accommodabis:
post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primū dige-
runtur, illa sanè arteria nō omīssa, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenterium fertur. Atque
his omnibus unum duntaxat uinculum addidit est, quāq; duo (ut in intestinis faciendum mo-
nuimus) iniicere nihil prohibeat: imò, idq; præcipue ad superius uentriculi orificiū, plurimum
condukerit. Inductis in hunc modum uinculis, portæ & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uin-
culum in corpore maneat diuidentur, & oculus solarum manuum opificio uentriculus cum me-
Aa senterio,

*Quā intestina
à mesenterio
resecanda, ac à
corpore aufer-
renda.*

*Intestinorum
tunica quæ ex-
aminanda.*

*Ventriculus re-
liens & omentū
ac mesenterij
quā simul exa-
minanda, ac que
in eo opere obs-
eruanda.*

*Lienis tunica
quā obseruan-
da simul cū ip-
sius ad uentri-
culum nexu et
substantia.*

*Ventriculi ca-
pacitatis et tu-
nicarum exa-
men.*

*Seminales ar-
teriae quā obser-
uanda.*

*Cauae uenae et
arteriae mag-
nae series, in
peritonaeo an-
plaudine ser-
uanda.*

*Renis tunica
rami totius q̄ a
deo corūde na-
turae examen.*

senterio, omento & liene ex uentre exempta mensae imponentur. ac statim cum omenti portio-
ne extracto liene, omenti pars lieni obnata unguibus ab illo est discerpenda, ut expendas qui
lienistunica ab omento initium ducat. Quod uero attētiline summāq; diligentia inspicendum
sit, num meatus aliquis a liene in uentriculi orificium pertingat, quāq; ualorum hic habeatur
series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Ceterum ut lienis substantia obserues, aliquot
sectiones ipsi induces, & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantia ab illi insertis uasis
aliquot locis separabis, hacq; ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ven-
triculum uero lauandum, deinde uesciae instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quae sa-
ne est quam maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum praecipimus, exa-
mines, postmodumq; inueras, ac bilis meatus insertionem in intestinū quod adhuc uentricu-
lo appender, uideas. Porro ubi haec omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit, & quae in
uentre adhuc reliqua sunt oblitterauerit, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuita, se-
mel atque iterum eluendum est. nam si lino absterferis, plus tingendo oberis. Solent enim ple-
runque exigui ualorum ductus, multa adipe & membranulis oblit, difficulter admodum in ho-
mine reperiri, idq; magis si sanguine oblitterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ijs quae ad-
huc in uentre reliqua sunt abscq; sectione inspectis, & icore nulla ex parte uulnerato, sed uenae
cauae gratia in corpore asserato, primum membranulas, quae uelut uenae cauae secundā consti-
tuunt tunicam, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligenter praecauens ne dextra semina-
lem arteriam, quae cauae corpus transcendit, simul cum membranulis adimas. Est enim haec tenuis
& membranarum modo albicans, multaq; pinguedine in homine obducta. Quapropter comode
admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quae in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris,
arterias seminales inquiras, ac deinde ne laedatur in reliquarū partū administratione caueas.
Ut uero id praestes accuratius, animum adhibebis dextrae feminali uenae, quā ex caua oritur:
deinde & arteriae exortui, quae inferiorem mesenterij sedem adit. Inter haec duo organa partim
ascendens, partim descendens, nitēris obtuso cultello cautam uenam ex sinistro ipsius latere ab
arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu haec uasa committuntur, disle-
ctis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in cōspectum uenient, eaq; quod illae
porrigantur commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuol-
uuntur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulo, nullaq; in trahendo ui-
facta liberaueris. Haec ubi praestiteris, uenae cauae & magna arteria ut commodius in conspe-
ctum ueniant, membranulis fuerint detectae, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt
examinabis, ac primum uenas renum pinguis membranulis implexas, & deinde magnae arte-
riae cauae propagines renibus serofum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem
sectionis operam inspecta, uenae cauae propagine dextro reni propriam suis membranulis dete-
ges, & deinde renis quoque pinguem membranam unguibus lacrans, quo pacto illi inuolui-
tur diligenter examinabis. Denudato rene urinaris meatus quae ex rene prodit, cultello est in-
quirendus: deinde & arteriae magnae propago dextrum renem accedens, quod simul integer re-
nena & arteria & urinaris meatus principium conspiciantur. Licebit modò aut totam renis na-
turam examinare, aut quousque alia quaedam disseueris, renem relinquere. Vt uenit: uero id
modo postea ue feceris, uenae cauae, arteriae magnae propagines uinculis iuxta renis cauum
intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundum renis longitudinem in ipsius
gibbo uersus cauum est ducenda, renq; ita bipartitus aperiendus, sanguisq; si quis sit, spongia
madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinaris meatus princi-
pium intuebitur, nisi cadauer nactus fueris obesius. solet enim pinguedo in secundo huma-
narenis sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat.
Quapropter operae precium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo deim hu-
manum cognoscere. Diuiso igitur secundum gibbum seu exterius latus rene, primum digito
sinus secundi in quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in
primi sinus membranae renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urina-
rium meatus uersus uescia facile protrudetur. Deinde ubi membranae huius corporis primi ue-
renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo
renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum cor-
pus & secundi sinus formam naturamq; adinuenias, ea sectione diuisum & adaperitum renem
uicissim claudes & recludes, quo mutuis nuper dictorum ramorum coitus manifestus appa-
reat: dein stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expendis, ab anterioribus primi
sinus ramis eam renis praescindes substantiam, quae posteriori illarum sedi obnaescitur: a poste-
rioribus autem ramis eam adimes, quae illarum anteriori sedi continuatur, ut modò integer ap-
pareat

pareat primus sinus, cui modò stylus, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, &
admirari quam ridicula ab Anatomis professoribus de renum officio fuerint haecenus prodi-
ta. Ceterum tunica praeter pinguem membranam renem inuestiens, facile tibi occurrer, si se-
ctionis in renis gibbo ductae labris animum adhibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc non-
nihil a renis substantia abscedere, & dein promptè ad renis usque cauum unguibus diuelli, ac
qualiter haec è renis uenae & arteriae membranarum pronascatur, conspici. Haec ubi in dextro rene
intuitus fueris, sinistram quoque sua pingui membrana liberabis, & uenae cauae & arteriae ra-
mum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis, animum priusquam aliquid diuellas, si-
nistrae feminali uenae adhibens, quam ex medio uenae ductu enasci citra sectionem utcumque
conspicies. Ut uero ritè intuearis, num a renis sinistri quoque arteria, feminale uas originem du-
cat, obtuso admodum cultello (nisi fortè secandi peritior fueris) membranulas a renis uena de-
trahes, & accurate aliquousq; uenae feminalis principium quoque a membranulis liberabis:
dein uenam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes, numq; ex ipsius ductu ramus qui sini-
stra feminali uenae exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uero hunc non inuenieris,
sinistro rene pari ratione atque dextro (si modò illum secuisse non suffecerit) aggresso, semina-
lium ualorum constructionem examinato. Arteriarum & sinistram uenae originem iam prius
indagasti, ac dextrae etiam uenae principium citra sectionem a caua oriri conspicietur. Vbi igitur
ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim ex membranulis ipsas liberans deduxeris,
si masculi obrigerit corpus, penis cutem & scrotum a testibus adimes. Primum itaque a pubis
osse recta sectione per penem in cute duces, & deinde eius sectionis labris hamulo aut ungui-
bus eleuatis, cutem cum carnosa membrana a pene auferes, adamussim considerans in cutis
extremo ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosae membranae sub glande a penis
corporibus abscellum. ad haec, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde &
uenas cutem eam adcentes, postremo nullam pinguedinē adipem ue inter cutem & carnosa
membranam, ut neque in palpebris hic reperiri, ac proinde leui occasione, ut illas hyatide aut
inflatione penis cutem infestari. Pene detecto, & deductis cruribus a pubis osse inter inguina
& sinistram testem sectio ad podicem usque ducenda est, & deinde cum penis cute scrotum a
testibus & interfeminio liberandū, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum
uero testes cute carnosae membranae nudas, ne testes suo loco moueas inueras ue, accurate obser-
uandum est. Quum primum enim cute nudati sunt, ipsorum situm, & cuiusnam potissimum parti
uasa seminalia illis applantētur, indagare oportet, ut Naturae discas prouidentiam, quae testes
ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisq; ipsi testes uelut propugnacula praeposantur.
Iam dextrum testem cum ipsius uasis & tunicis a sinistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis
cadaueris cruribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello uenam & arteriam semi-
nales dextri lateris, uicinis membranulis ad peritonaeum usque quae illae prociunt, deteges, hic
primum in interiori sede peritonaei, postmodum in exteriori qualiter transcant solis manibus
considerans. Dein stylum foramini quae egrediuntur uia ad testis usque infimam sedem protru-
des, & peritonaeum usque ad foramen quae uasa transmittit diuides. Insuper secundum styli lon-
gitudinem cultello foramini quoque indito, ad humillimam usque testis sedem primam ipsius
peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, distentaq; tunica huius a peritonaeo ortum,
& ualidum ad humillimam testis partem adnexum, praeterea & testis musculum examinabi s
huius nanque natura, ductus & forma in conspectum ueniunt unā cum gracilibus ramulis a
uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie excurrentibus. Haec tunica relicta, testem & ua-
sa nunc rursus hinc inde diligentius subleuans, reuoluensq; uenam, arteriamq; ab ipsis conter-
mino semen deferente uase ad testis usque elatiora discernes. Ut uero uenae arteriae in fertio-
nem adamussim discas, uas semen deferens a proxima testis corpori tunica est liberandum,
non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quae uenae arteriae finibus est proxima. Li-
berabitur uero uas ipsum facile, si transuersas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque
principium acutiori nouacula duxeris. Haec siquidem administratione uasis illius anfractus, &
ad testis connexū, ortumq; manifestè animaduertes. Verū nulla ipsius cauicas, neq; quo pacto
illud a teste semen assumat, in conspectu erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quā testi adna-
scitur referet, nullo meatu manifesto ex teste in ipsum pertinēte. Semen deferēti uale ab intimo
testis in uolucro ad eum modum liberato, uenae ac arteriae anfractuum ramuli proximae testis
corpori tunicae oblatis melius cōspiciuntur. Ut uero prorsus in conspectum ueniat, sanguinem
ex anfractibus ad testem comprimes, & deinde anfractibus uinculo ne sanguis refluat interce-
pis, testem secundum ipsius longitudinem diuidere conuenit. deinde qui ex tunica testis proxi-
ma, & ex anfractuum sine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterq; testis ea tunica com-
mittatur.

*Vasorum si-
nistri testem
peritium or-
tus examen.*

*Testis et pe-
nis a suis mu-
lceris dete-
ctio.*

*Testis se-
nus examen.*

*Exterioris te-
stis tunica a
peritio, uaso-
rumq; semina-
lium detectio.*

*Vasorum semi-
nalis circa te-
stem ac ipsius
adco testis e-
xamen.*

mittatur, quæq; testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primum in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hæc nemo hæc affecutus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuo non est utendū, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi crit instrumētum arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modū testibus, ipsorumq; nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquos semen deferentiū uasorum ductus, inser-

*Penis musculi
torum examē.*

*Penis corporis
um ortus, &
uenarum, arte
riarum, et ner
uorum huc per
tinentium exa
men.*

*Pubis ossa qui
diuidentur.*

*Urinariorum
meatum ad ue
sicam, & uaso
rum semen de
ferentium ad
glandosum ue
sicæ corpus ex
amen.*

*Caudæ & ar
teriae magnæ
distributionis
sub offe sacro.*

*Musculi cer
uicis uesicæ, ip
siusque uesicæ
fundus et cerui
cis examē.*

*Penis corpo
rum.*

*Recti intesti
ni musculorum.*

tioq; cum adenofo assistente, & omnium uenis, arterijs, & neruis secunda ueniunt. Diductis itaq; cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primum^a duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimum in meatum urinae seminiq; communem pertinentes aggredieris. dein^b alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes penis corporibus inseruntur, adimes, ac ilico penis corporum^c origi nem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab offe unde pronascitur, quam poteris proxi me diuidens. Deinceps uero in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfundior hic perpenis, ossa pubis inuicem sunt^d seiungenda, quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quam minimè crasso pubis os sium cartilaginem recta sectione penitus diuideris. Nouacula enim quum crassior sit, illi offi cio non æque est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propen dente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & ut diductis cruribus, ad trium quatuorue digitorū latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim apte feceris, si pubis ossium portionē exemeris, quod id & fiat incommode, & præter alia mul to ita uitaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleri præparationem fu turus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsi ossibus uti diremptis, pri mum à renibus^e urinarij meatus à suis membranarum quibus obuoluntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde^f uasa semen deferentia quæ ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque ex pin guioribus quibus integuntur membranarum denudandi, atque in eo opere sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistru comprime re est necessum, idq; maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ^g seriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primum^h ramū quos uenæ & arteria lumborum uertebis & spinæ, ab dominisq; musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud la tus ualidius reflectas, & neruos qui sub illis feruntur obtuso cultello quoque inquires, ac de mum ad ipsorum quibus inseruntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porro ramū uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem ex currentes, in cōspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorū aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumq;: & id eo leuiori præstiteris negotio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verum ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistram penis corpus à pubis offe etiam dirimito, & quam po teris commodissimè uesicam, ipsiusq; ceruicem à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, ablectis interim uenis & arterijs in uesicā penemq; excurrentibus: quas si prius uinculis fortè interciperes, parum profecto sectioni obesses. Vesicam modò simi cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuo seminalis uenæ ac arteriæ du ctum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentem progres sum obseruabis, quo denuo exactius seminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc musculum uesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundum styli porrectoⁱ diuides, ut simul uesicæ cavitatem, & ipsius tunicā, & urinarum deferentium meatuum insertionem, & semini urinaq; communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uesicam pertinentem forato, styliumq; ad uesi cæ fundum usque indito, ut^j membranulas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas species, quanquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylium ipsius meatibus indere. Corpus uero glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discinde re, & quo nam pacto ea uesicæ meatui immitantur perquirere. Postremò uesicæ ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamq; habeant formam, quæq; natura ad glandem sint prædita con spicies. Ut uero adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectas ut sectiones induces. Reiecta modò cum suis appendicibus uesicā, tres recti intestini mu sculos, & uenas examinabis, quæ à portæ uena huc deducuntur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles.

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde^k cautam uenam qua primum sub iecore conspicitur, & magnam arteriam^l quæ septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercipientes, ut simul cum re nibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq; ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi discos ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, in corruptiones longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea di xi, tantisper illæsum seruandum est, quousq; cor respirationisq; organa administrueris. Atq; hæc quidem organorum nutritionis, generationisq; in uiro est administrandi ratio, in muliere uero erit huiusmodi. Primum mamillarum uisurus naturam, in cute ab ipso iugulo deorsum (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundum clauiculā alia ad sum mum usque humerum, cutisq; à mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diui deres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum ramis qui à uenis in brachiū excur rentibus illis porriguntur, perpenis, dextram mamillam à musculo brachiū pectori adducen te aufero, uenarum arteriarumq; examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci incum bentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit libe rum, & adeps undiqueque studiosissimè ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obesiori, eandem quoque ostendet substantiā. Deinde & uenæ quoq; & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendantur, reliquaq; administratio ad uasorū usque seminalium^m ortum cōmunis mulieris quoq; censenda est. Simulatq; igitur mulieris seminaliū uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus estⁿ uterus & uesica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. De inde diductis cruribus à pubis offe utriusque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipiuntur, uersus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilaginem, ut in uiris faciendum præce pi^o diuides, ac illis inuicè quam poteris maximè uti diremptis, mox cultello^p uenam ac arteriam seminales dextri lateris ad testem usque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obser uans ne^q ramos ab illis priusquam anfractus suos constituent, in elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uero ad testem^r anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipso rum insertionem & deferentis uasis processum, ipsiusq; in uterum insertionem, & testis sub stantiam formamq; examinato, uas illud ex pingui cui inhaeret^s membrana liberans, quæ ue speritionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruaue ris, animum adhibebis^t uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamq; adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, ut & illi qui à seminarijs uasis in uterū porriguntur, utq; etiam omnia uteri reliqua in cōspectum ueniunt, quandoquidem in illis su pra modum uenæ arteriæq; turgent. Urinarij meatus à renibus in uesicam pertinentes, simili ter ac in uiris ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarū arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasq; illa continentibus, & fibris quoq; quorum interuentu uteri collū intestino recto ualide continuatur unā amputatis. Exempli iam uteri for mam contemplaturus, ipsius ceruicem^u inuolues, quo unā uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportune uesicam & ipsius ceruicem musculumq; urinae meatui præfectū longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinē & urinariorū meatuum insertionem, ipsiusq; ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Insuper uteri quoque ceruici eodem modo ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acu tiori nouacula uniuersum uterum secundum latera ab ipsius orificio ad cornua usque^v diuides. ita enim illius sinum, substantiam, formamq; exactissimè cōtemplaberis. Porro si interdum gra uidæ mulieris cadauer nactus, & uterū duntaxat cum foetu, ipsiusq; inuolucris intueri, animus fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectio nem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad illa molieris. Hæc nanque ratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latum illum de truseris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeo ut ipsarum neq; series neque ortus citra aliam administrationem latere possint. His itaq; uenis & arterijs unā cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligenter obseruatis, leuem sectionem nouacula secundum uteri longitudinem^w tentabis, cauens ne altius quam uteri est crassities pe netres.

*Peritonæi or
tus examē.*

*Cuiusmodi di
larū parū
administratio
in muliere sit.
Mamillarū
examen.*

*Uteri ac uesi
cæ situs qui ob
seruandus.*

*Seminaliū ua
sorum examē.*

*Uteri uteri
fundi humilior
rem sedem ex
ceruicē peten
tium.*

*Urinariorū
meatum.*

*Fortis ipsius
que inuolucro
rum examē.*

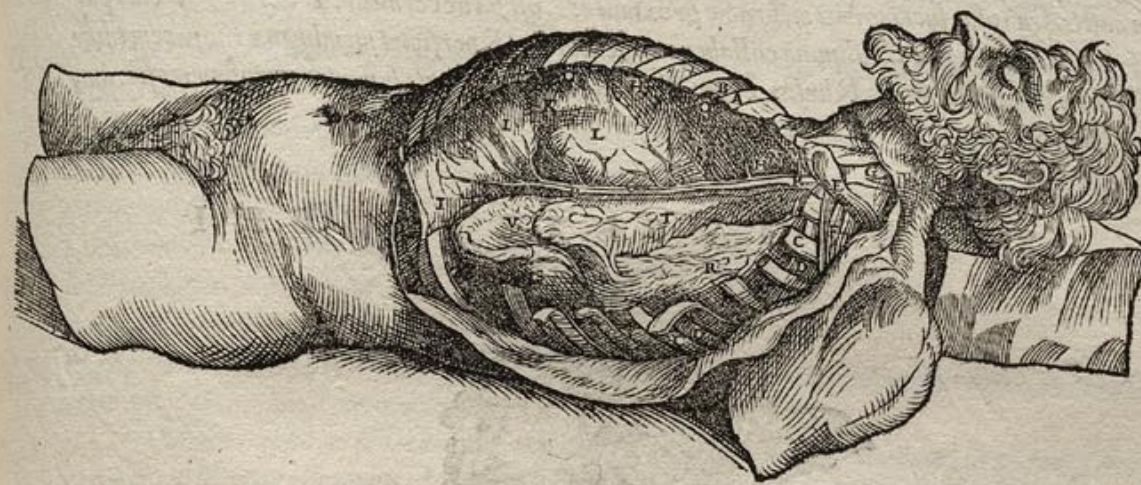
netres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illarectos angulos facturas, Sectionum labra unguibus apprehensa inuicē modicē dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secundina sensim diuelles, uenarum arteriarumq; ora ex utero in secundinum pertinentiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemplum ab utero unā cum suis inuolucris¹ feci in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis ualorum oris promanat, secundinaeq; obducitur. Modò autē diligenter secundina substatum, & quæcunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertes, cum ipsa membrana quæpiā sit uniuerso foetui obducta: an tantum in laterioris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hic etiam sedulo expendes, qualiter secundina substantia externæ superficiei eius inuolucru pertinet acutior obnascatur, quod famincinis imagini comparamus, secundumq; seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq; secundina naturam adamussim examinaueris, foetum hunc inde attolles, secundū illius inuolucru naturam consideras, quam simulatq; exterius insperexis, atque qui totum foetum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & foetus urinam profluere sines, ipsumq; inuolucrum à foetu² uertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque foetus inuolucru sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaq; pertusum & sudore euacuatum à foetu³ amoueabis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disungens, meatum illum præcipuē reperturus, cuius beneficio scilicet uasa urina in secundum ipsius inuolucrum perferret. Inuenies aut hunc promptē, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximæ sunt, diuideris, ac meatum in ipsum medio repositum indagaueris. Abicissis his umbilici uasis unā cum foetu inuolucris, & foetu in mensam extenso, à dauiculis per costarum cartilagineas ad pubis usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quæ in thorace & peritonei usque cavitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inseruntur ramos, & meatum urinam deducentē ad uesicæ fundum, paruo admodum nigro deduces, omnemq; foetus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquire, re, num in foetu peculiaris aliquis processus⁴ à uena caua ad uenalem arteriam, & à arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uero in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utcunque uisum fuerit diuiso, abundē etenim fuerit utrum comparare cavitatem, quæ in nō prægnantibus uacuis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo post sanguis e sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuiditur uterus, tunc sinibus conspicitur decoratus, qui primū à ueteribus dissectionis professoribus acetabula non men sunt emeriti. Atq; iam præsentī Capite partium quinto hoc libro traditū administrandi rationem absoluius: itaq; corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reliquarum partium quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem ne utiquam futurū sit inutile.

LIBRI QVINTI FINIS.

A N.

*famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens,
quò minus & hîc quoq; eadem figuræ uarijs Capitibus
palsim præfigantur.*

PRIMA SEXTILIBRI
FIGVR.

PRIMÆ FIGVRÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

P R A E S E N S figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere com-
monstrat, quantum ostendendae thoracis sedis sufficiens arbitrati sumus. *Ab* anteriori itaq; tho-
racis sede et lateribus, ac dein ab aliqua colla regione eutem sectionis serie ademinus, ac dein nu-
sculis qui costis obducuntur reflectis, costarum ossa a suis cartilaginibus una cum pectoris osse li-
beravimus, et costarum ossibus (uti inter secandum fit) effractis, costarum cartilaginibus sursum
versus dextrum latus atraximus, ut thoracis amplitudo, hancq; intersepientes membranae, et pul-
mo, reliquaq; in conspectum venirent, quae modo in characterum Indice significabuntur.
Similibus lateris costarum indicibus, quibusdam in dextera, quibusdam in sinistra

- A, A mo, reliquaꝫ in conspectum venirent, quæ modo in characterum Indice significabuntur.
 B, B Sinistri lateris costarũ indicatũr cartilagines, unã cũ pectoris osse, dextrorũ sursumq; tracta.
 C, C Intercostales musculi interualla cartilaginũ occupantes.
 D, D Costarũ à cartilaginib; seiunctũrũ ossa.
 E Intercostales musculi interualla ossũ adimplentes.
 F Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.
 G Venarũ, artierarũ, neruorũq; in axillam perreptantium series.
 H, H Exterior iugularis uena hic mox aulsa cute secantib; occurrens.
 I Sinistra thoracis amplitudinem interdiuidens membrana superficie ipsius sinistra hic conspicua, quam etiam L, M, N & O indicant.
 K Septũ transuersũ ea superficie hic apparens, qua sinistram cavitatis thoracis sedem respicit.
 Sedes ubi interdiuidentũ thoracem membranarũ sinistra septo connascitur.

Aa 4 Hæc

- L** Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeo prominet, id namq. una cum ipsius in uolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quam in dextrum porrigitur, atque huius potissimum tuberculi occasione præsentem figuram ex sinistro potius, quam dextro latere expressimus.
- M** Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & sinistra thoracem interdiuidenti membranae uarios surculos offerens.
- N** Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena **M** insignita ramulos sinistrae thoracem intersepienti membranae exhibens.
- O, O** Ramuli à uena ac arteria deducti, quæ secundum pectoris ossis sinistrum latus à iugulo ad abdominis regionem pertingunt.
- P, P** Nervi septi transversi sinister, hic conspicue thoracem intersepientis membranae superficiei in progressu adnatus.
- Q** Vena in hominibus potissimum à iugulo una cum septi transversi nervo deorsum excurrentes, & membrana thoracem intersepienti ramulos deriuans.
- R, S, T, V** Pulmonis pars sinistram thoracis cavitatē occupans, ac **R** & **S** huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti membrana proxima est, gibba uē cernitur. **T** uero & **V** eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranae thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus **R** & **T** partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. **S** autem & **V** inferiorem.

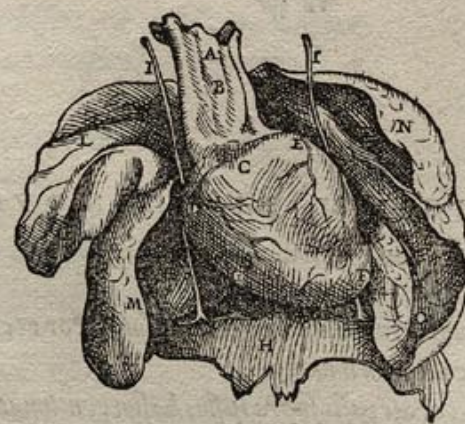
SECUNDA SEXTI LIBRI
FIGURA.

SECUN

- PRÆSENS** figura, quam erectam, nō autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis ad nascebantur, denudatis, ac costarū cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsiq. ossibus extorsum effractis, tandem pectoris os una cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utrisq. thoracem intersepientibus membranis liberavimus, sursumq. deduximus, ut illius interior superficiei obuia esset, et membranarum thoracē interdiuidentiū natura accuratius adhuc quam in prima figura exprimeret.
- A, A** Pectoris ossis una cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cavitatem spectans superficies.
- B, C** Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.
- D, E** Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilici usq. regionem concomitantes, nullibi tamē ut uenæ ad cutem subeunt.
- F** Glandula sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo reposita, ac uasorum securæ distributioni à Natura præfecta.
- G, G** Dextre thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascebatur.
- H** Dictæ modò membranae dextra, seu pulmonem spectans superficies.
- I, I** Sinistræ thoracis cavitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.
- K** Dictæ modò membranae sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.
- L, L** Intervallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.
- M, M** Hæc protuberans regio cordis indicat situm. cor enim una cum ipsius in uolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.
- N, O, P, Q** Pulmonis gibbum sedes uē costis contermina indicatur. neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verum **N** & **O** duas fibras dextræ partis pulmonis indicant, N quidem elatiorem, O uero humiliorem, atq. ita etiam in sinistro latere **P** & **Q**.
- R, R** Septi transversī sedes, quā à mucronata pectoris ossis cartilagine hic **S** insignita, & dein à cartilaginibus quæ pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberavi.
- T, V** Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, eversa, atque ea superficiei conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI
FIGURA.

TER-

QVONIAM duae praecedentes figurae cordis ac pulmonis sitū abunde indicant, praesentem figuram (uti & subsequentes universas) tanquam e thoracis cavitate euulsam delineamus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissimus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura cor suo uestitum inuolucro continet unā cum pulmone & septi transversae portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A. Hic uenae cauae portione sursum conscendentem & magnam arteriam praescidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut à qua id inuolucrum potius initium ducit. Vbi enim hic B ascripti, illic inuolucrum pertinacissime cauae uenae & magnae arteriae & uenae arterialis adnascitur, ab illis uasis non secus quam à corde, toto illo inter

C. uallo abscedens, quod à B ad C metitur. C enim cordis basis sedem regionem uē indicat.

D, E, F Cordis inuolucrum anterior sedes, cordis figuram nucis pineae non admodum ab similem referēs. D enim & E basim notant, F uero mucronem.

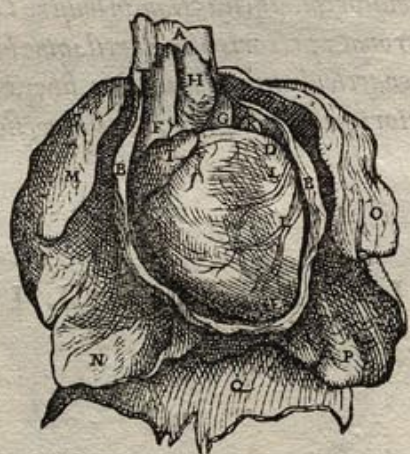
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transverso in hominibus secus multo quam in canibus adnascitur. Ceterum uenulae hic in cordis inuolucro conspicuae, non cordis, at ipsius inuolucrum sunt, id namque in hominibus tam crassum ualidumque uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transversae pars.

I. I Septi transversae nerui.

L, M, N, O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobos uē.

QVARTA SEXTI LIBRI FIGURA.

QVARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

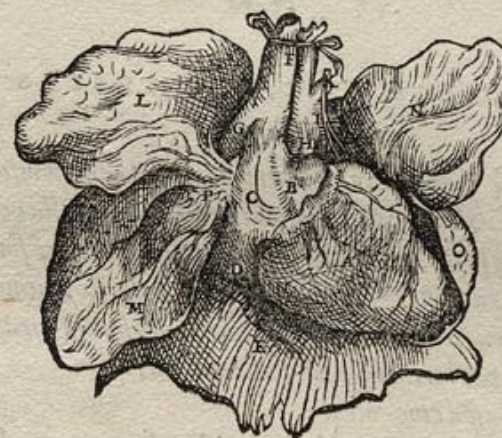
HAEC figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumque cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basim continuatur.

Cor.

- B, B Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.
C, D, E Cordis anterior sedes. ac C quidem & D ipsius indicant basim, E uero mucronem.
F Vena caua.
G Arterialis uena.
H Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspicitur.
I Dextra cordis auricula.
K Sinistra cordis auriculae apex.
L, L Vena sunt ac arteriae à cordis basim cingentibus uasis pronatae, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antrosum reductae.
M, N, O, P Pulmonis indicantur fibrae lobique.
Q Septi transversae pars.

QVINTA SEXTI LIBRI FIGURA.

QVINTAE FIGURAE, ET IPSIUS CHARA-
cterum Index.

PRÆSENS figura una cum pulmonibus cor exprimit, uerum ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistram latus in hoc reflexum, ut uenae cauae ad cordis basim continuas oculis subiceretur.

A Cordis dextrum latus, magnaque ipsius posterioris sedis regio.

B Dextra cordis auricula.

C Vena caua, quae in cor dehiscit, aut ab ipso pronascitur.

D Vena cauae portio, septum transversum permeans.

E Septi transversae pars.

F Vena cauae portio iugulum petens.

G Vena pari carentis initium.

H Arteriae magnae radix.

I Arteriae magnae truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.

K Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, à quo subsequens figura cordis neruulum depromi ostendit.

L, M, N, O Pulmonis notantur fibrae.

P Vasorum pulmonem adcurrentium hic aliqua series conspicitur.

SEXTA

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHARACTERUM Index.

- P R A E S E N S** figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmodum mox praecedens id ad sinistram ostendebat reflexum. atque ut illa uenae cauae ad cordis basim continuitatem indicabat, ita praesens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, et cordis quoque neruulum, cuius ductus ut esset conspectior, arteriae magnae aliquot propaggines, et asperae arteriae et neruorum sexti paris cerebri portiones huic figurae adnexas reliquimus.
- A, B, C** Cordis sinistrum latus, et posterioris ipsius sedis magna regio.
D Venae et arteriae cordis basim cingentes.
E, E Venae et arteriae a uasis cordis basim ambientibus deorsum exporrectae.
F Sinistra cordis auricula.
G Arteria uenalis.
H, H Arteriae uenalis soboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quae uero in dextram feruntur, oculis non patent: quod illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pulmonis sedem proropat.
I Venae arterialis principium.
K Arterialis uenae pars, sinistram pulmonis partem petens.
L Arterialis uenae pars dextrae pulmonis parti distributa, ac secundum posteriorem caudicis magnae arteriae sedem reflexa.
M Apex dextrae cordis auriculae.
N, N Venae cauda.
O Magnae arteriae caudex.
P Magnae arteriae portio deorsum ad spinam detorta.
Q Magnae arteriae portio sinistram axillam accedens.
R Arteriae magnae portio iugulum petens.
S Arteriae magnae portio iugulum petentis dextra pars, a qua axillaris dextri brachij constituitur arteria **T** insignita.
V, X Soporariae seu somniferae arteriae.
Y Asperae arteriae caudex.
a Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.
b Ramuli, quos neruus a insignitis ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.

c Dexter

- c** Dexter recurrens seu reuersus neruus.
d Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.
e Sinistri nuper commemorati nerui furculus, sinistrae pulmonis parti oblatus.
f Ramuli sinistri nerui d insigniti, a quibus sinister recurrens neruus constituitur.
g, g Sinister recurrens neruus.
h Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basim centrum adiens.
i, h, m Pulmonis indicantur fibrae.
n, o Septum transversum.

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

- H A E C** figura cor a pulmone et septo transverso liberum ostendit, cuius dexter uentriculus unica sectione ad apertus cernitur ab anteriori sede orificij uenae cauae ad cordis usque mucronem ducta, quod id orificium et ipsi praefectae membranae in conspectum uenirent. dein ut interior dextrae cordis auriculae superficies oculis subijceretur, eam intro euer sam sinximus.
- A** Venae cauae pars, septum transversum permeans.
B Venae cauae pars iugulum petens.
C, C, C Orificium uenae cauae in dextrum cordis sinum pertinens.
D, E Orificia sunt ascendentis et descendens uenae cauae partium.
F Dextra cordis auricula inuersa, et inaequalem fibrosamque ipsius notans superficiem.
G Coronalis uenae principium.
H, H, H Protuberans in uenae cauae orificio circulus.
K, L, M Tres membranae uenae cauae orificio praefectae.
N, N Fibrae ab inferiori sede membranularum uenae cauae orificij, deorsum ad uentriculi dextri latera mucronemque ductae.
O, O Carneae partes indicantur, quae fibras nuper dictas amplexantur, teretemque formam exprimunt.
P Hec uentriculi dextri cavitates uersus uenae arterialis orificium pertinent.
Q, R Crassities substantiae dextrum cordis uentriculum constituentis.

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

Bb OCTA

OCTAVA figura in hoc à iam præcedente uariatur, quod ex dextri cordis uentriculi se-
de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenae arterialis usque amplitudinem, ac eius uenae ori-
ficium distenderim, ut membranae ipsius apte in conspectum uenirent.

- A Venae cauae portio iugulum petens.
B Arteriae magnae caudex.
C, D Venae arterialis orificium. uerum singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in
quos arterialis uenae caudex primum discinditur.
E, F, G Tres membranae arterialis uenae orificio praefectae.
H, H Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atque ita hic de
xtri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.
I Una membranarum uenae cauae orificio adnatarum.
K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est
reflexa.

NONA SEXTI LIBRI FIGURA.

NONAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HAC figura idem cor, quod duabus iam præcedentibus, ostenditur. uerum hic una sectio ex
arteriae uenalis orificio ad cordis usque mucronem ducitur, ipsumque uenalis arteriae orificium una
cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranarum illi orificio præfe-
ctis, et inuersa cordis sinistra auricula, ut et hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

- A Magnae arteriae caudex.
B Venae arterialis portio.
C, C Venalis arteriae orificium.
D, D Protuberans in uenalis arteriae orificio circulus.
E, F, Duae uenalis arteriae orificio praefectae membranae.
G, G Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera
protensoe.
H, H Carneae cordis substantia, eas quas modo G et G insigniui fibras amplectens.
I Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
K Septum cordis uentriculorum.
L Hæc sinistri uentriculi amplitudo ad magnae arteriae orificium conscendit, cuius membranas mo-
do explicaturi sumus.
M, M Substantiae cordis, quae sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

DE

DECIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra clatiori sede sectionem ad arteriae magnae ampli-
tudinē usque duximus, ut distēto eius orificio tres membranae ipsi praefectae, in propatulo essent.

- A Arteriae magnae orificium.
B, C, D Tres membranae arteriae magnae orificio praefectae. uerum harum trium (uti inter disse-
candum crebro fit) una per medium dissecta est, et utrinque una ipsius pars conspicitur. Estque
quam B insigniuius.
E, F Principia sunt duarum coronalium arteriarum.
G Coronalis uenae et coronalis arteriae hic apparet portio.
H Arteriae uenalis orificium.
I, K Duae membranae arterialis uenae orificio appositae.
L Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
M Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera per-
tinentes.
N Carneae cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensque.
O Portio uenae arteriosae.
P, Q Cordis substantiae crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.
R Cordis uentriculorum septum.
S, S Hic ad arteriae magnae radicem dura et ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia,
quae dissectionis professoribus ossis nomine habetur.

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

VNDECIMAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HAE C figura cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substantiae secundum
ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

Bb 2 Caua

- A Cava uenae pars.
 C Arteria magna caudex.
 D Vena arterialis.
 E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteria. Atque hi characteres cordis basin insinuant.
 F, F Cordis mucro.
 G, G Dexter cordis uentriculus.
 H, H Sinister cordis uentriculus.
 I, I Septum cordis uentriculorum.

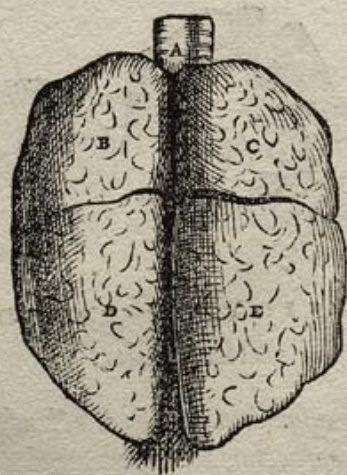
DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGURA

DVODECIMAE FIGURAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

- PRAESENTI figura anterior pulmonis sedes, a qua cor praefectum est, delineatur, quae inferiori, terramque spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine absimilis uisitur.
 A, A Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars.
 B Aspera arteria.
 C Vena arterialis.
 D Venalis arteria.
 E, F, G, H Quatuor pulmonis fibrae, seu lobi. Verum G & H priuatim pulmonis sedem indicant, septi transversus gibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.
 I Septum transversum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGURA

DECL

- H A E C figura pulmonis ex thorace emulsi posteriorem notat sedem.
 A, Aspera arteria portio, posteriori ex sede hic conspicua.
 B, C, D, E Quatuor pulmonis fibrae seu lobi, bubuli pedis superiorem regionem forma exprimentes.

SEXTI LIBRI FIGURARVM
Indicum finis.QVAS PARTES NATURA AEREAE
substantiae reficiendae subrefecerit, ac quae priuatim utali spiritui
subministrat. Caput I.

QUAM affabre cibi pottionisque organa corporis nostri architectus extruxerit, quemque ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiam, uasorum nervorumque insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctorie explicuit. Quocirca praefens instrumenta, aeream quae continuo defluit substantiam restituunt, ac calorem innatum recreant, opportune complectetur. Quod autem omnes respirationi pulvisque famulantes particulae in horum classem collocandae ueniant, cuius per spicuum esse arbitror, neque minus quinquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animae substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latere existimo: ac proinde etiam nunc in illo rum usu explicando haud longius haerendum est. Quamquam in secundo libro, quum respirationi subseruientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi arteriarum usus recenscebam, de respirationis & pulsus natura usque nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hic subiungendam duxi, quod hanc priuatos eosdemque complurimos li bros exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abunde docuerit, quodque in praesenti po- tuius partium corporis descriptionem, quam contentiose, ignorata adhuc animae essentia, pul- sus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corpo- ris partibus secundum naturam sese habentibus, neque caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primum saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione ad- aucta, tunc aere per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per octauum capitis os- sis foramina, quibus olfactus organa incumbunt, tum etiam atque id magis per meatus pi- uitam ex cerebro ad fauces deducuntur assumitur, spiritum animale nonnihil enutritura. Ve- rum per nares attracti aeris copiosior portio, ex amphinarium foraminibus in fauces secu- dum posteriorem gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas so- boles fertur. Postquam uero aer ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo prepara- tus est, ab arteria uenosa furculis similiter pulmonis substantiae intextus, ex asperae arteriae ra- mis elicitur, atque in sinistram cordis uentriculum per arteriam uenalem delatus, tenui seruidoque admodum quem cor inibi continet, sanguini commiscetur. Huius aeris qualitate contenti in hoc uentriculo caloris qualitas euentilatur, substantia autem caloris (quae aere & spirituosi sangui- nis exhalatione constat) illius aeris substantia enutritur. Quod uero uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiarique functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonem able- gatur, atque ab asperae arteriae propaginibus exceptum, una cum reliquo aere, quem ex illis pro- paginibus arteriae uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuo per asperam arteriam & laryngis faucesque & nares educitur. Huiusmodi sane in naturali respiratione aeris du- ctus perficitur: in non naturali uero aer potissimum per os attrahitur, efferturque. Vocamus au- tem non naturalem respirationem, qua alterius quam temperatae caloris innati qualitatibus nomi- ne utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eiusque generis reliqua, ad quae se- cundario respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo san- guini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in magnam arteriam una cum sanguine impetu ruente ac seruido diffusus, per uniuersum corpus secundum

Bb 3 arteriae

arterie serie digeritur, & calore singulis membris priuatim innatu reficit temperatque, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sane atque membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex ^{h. Petri} dextro cordis uentriculo in ^{7. fig.} sinistrum assumptus, cordi ad uitales spiritus calorisque natui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarum partium spiritum & natuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositae praestat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinaque artificis uel fabricatis, haec omnia perficiantur, quaque ratione haec admiranda Naturae opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus quae in primo libro de thoracis ossibus, & asperae arteriae cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarum constructione persequutus sum. Quapropter ut in libro hunc praecedente à peritoneo sermonis cibi ac potus organorum initium opportunè instituiamus, ita quoque & hic à tunica costas succingente non immerito instrumenta aereae substantiae nutriendae dedicata auspicabimur.

DE TUNICA COSTAS SUCCINGENTE. Caput II.

QUANDOQUIDEM costas succingens tunica aliud nihil quam membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritoneo ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineationem aliunde sumere non licet, quam ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemque exprimentibus, cuiusmodi imprimis censeripotest octaua musculorum tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponentibus, ut duae priores Capituli decimoni libri primi, & tres ultime eiusdem libri figurae.

Nomen eius si
tunica co-
stas succingen-
tis.

Magnitudo.

Figura.

Tunica su-
perficies qua-
les, quibus cari-
al alias par-
tes nexu-

TUNICAE membranæ uel costas succingentis, ac ^{47. m. cul.} ^{tab. 8.} Græcis, uulgo autem pleura dictæ situm, nomen ipsius indicat: hæc namque omnibus costis (præterquam duodecimæ à septi transuersi implantatione occupatae) præterea & toti pectoris ossi subtenfa, thoracis uero uerterbrarum corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, figuram & magnitudinem totius thoracis cavitati correspondentem adipsicatur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uerebra deorsum ad undecimam, e cuius regione septi pars arteriam magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uero à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cavitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Præfens itaque tunica, perinde atque thoracis cavitatis, figura admodum uariatur. Superiori enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum desinit. inferiori uero parte latior quam superiori existit, at in lateribus thoracis quoque modo latior, quam inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uerterbram pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exterius, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressio nem peritonæi quoque ritu exigit, atque id ratione uerterbrarum & radicum costarum. Verterbrarum enim corpora in thoracis prominent cavitatem, ut & costarum radices, quæ à uerterbrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuo uersus anteriora deorsum procedentes obliquantur. Interius omni ex parte leuis, & uelut aqueo humore perfusa est, præterquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autem id præcipue secundum uniuersam posterioris sue partis longitudinem, ad uerterbrarum nimirum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & asperam arteriam, stomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & sibi ipsi hæc uinculis connectit, illisque tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum raro, non secus ac peritoneo internæ huius tunice sedi adeps durior adnascitur, idque præcipue, ubi uerterbris propinquior

pinquior est, quaque ipsius insigniores uenæ porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membranas fibras pulmonis appllantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idque potissimum in laevo latere, non quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi ^{47. m. cul.} ^{tab. 8.} partem pulmonis uicinam. In canibus uero, suis, simijs id rarius, aut nunquam reperimus. Quinetiam in hominibus priuatim qua hæc membrana thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum ^{47. m. cul.} ^{tab. 8.} magna amplitudine ipsi coalescit continuaturque: haud secus, quam si id hinc initium duceret. Porro hæc membrana superficie externa, quod undique adiacentibus partibus adnascatur aspera, inæqualisque, inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonæum, præfens membrana non adeo pertinaciter omnibus partibus connata hæret, ualidius namque costarum ossibus ac cartilaginibus tunica peculiariter unamquamque costam inuestit, cuiusque mox meminerò, interuentu adnascitur, quam internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius quam neruosa com mittitur. Quod autem similia cum septo foramina peritonæi modo hic adipsicatur, perspicuum cuius esse arbitror. quæ septo namque obducitur, ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenæ caue caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uero magnæ arteriæ & uenæ pari carentis fini. In iugulo amplo continuoque foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus coplectitur, ipsique adnascitur, & tunica aliam à propria illarum ipsis offert. transmittit uero hic uenæ caue & arteriæ magnæ ramos, ad hæc stomachum, asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri neruos, & septi transuersi etiam neruos. Postremo secundum posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, uenis ac arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia deinceps constat membranea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore non nihil peritonæum superante: uerum similiter ipsi quoque peritonæo huius substantia ad dorsum durior quam iuxta pectus sentitur. Ipsius namque origo à uerterbrarum ligamentis illarum corpora cōnectentibus potissimum pendet. Porro uenis ac arterijs & neruis quoque abundat. ac primum quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uero subtenfas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoque adipsicatur quam plurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, neruosque recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi neruis, à quibus innumeras soboles tunica hæc mutuatur, quæ septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exterius autem magnos, eosdemque una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huic tunicae una cum uenis arterijsque attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinque ipsi subtenstuntur, sexti paris neruorum propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) distulæ. Cæterum præter hanc costas succingentem tunicam singulis costis alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranâ uocasse reor. Tale enim quid in libro de Constitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quod os ambit, ^{47. m. cul.} ^{tab. 8.} Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorum ossium membranis sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitiæ uinculum quo apte durū os molli carni committatur. At thoracis cavitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cavitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thorax cōtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionis proceribus uocatur. Ad hæc ipsa quoque, ut & peritonæum ipsi omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademque firmata colligat. Quod autem cum thorace distendatur, arcteturque, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucrum loco habetur, ac simul leuis sequaxque est. His accedit, quod præfens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè factio, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in intercostalibus musculis, membranæ musculorum uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscure sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & ner-

Tunica cost.
foramina.

Substantia tu-
nica costas
succingentis.

Principium.

Singulis co-
stis peculiaris
tunica.

Tunica cost.
usus, et ip-
sus constructio-
nis ratio.

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usui sint, non tamen huius gratia praecipue, sed uicinarum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciati, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subicere potuimus, quam id prima & secunda figura praestare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepiens
membrana
nomen
Numerus.

Situs.
Forma. Magnitudo.

Quo pacto intersepiens
membrana in
uicem distent.

Quid intersepiens
membrana in
tersepiens re
ponatur.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cavitatem succingit, sublimitq. ac membranarum quas Graeci *διαφραγματος*, nos autem intersepiens thoracem, aut uulgo mediastinum nuncupamus, eandem cavitatem interdiuidunt, in duas praecipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum merito obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque singulae secundum ipsius longitudinem procedentes, à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrae corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscribitur, quae triangulum quodammodo exinae quilibet & obliquis costis lateribus uel conformatum refert, una enim costae, quae & breuior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hic connexum fertur; secunda uero hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebrae procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem decurrit ad dorsum descendens, duas priores costas committit. Praesentes membranae in mutua distantia & coitu plurimum uariant, secundum dorsi enim longitudinem, quae uertebrae committuntur, inuicem contiguae sunt, & quam minimam inter se cavitatem fibrarum membranis oppletam efformant. Quae uero pectoris ossi committuntur, in homine quidem inuicem nequitam contiguae sunt, imò pro ossis pectoris latitudine mutuo distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculae primamque utriusque lateris costam sustinet, membranae etiam inuicem admodum abscedunt: cavitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membranisq. nexibus adimplentes. Vbi uero pectoris ossi secundae costae cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arcuatus euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Haec membranae disunctio sensim secundum ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capax redita magis diducitur, ita sane, ut tanta in homine hic membranae cōsurgat distantia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Ceterum quae membranae septo transuerso committuntur, omnium maxime inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranae circuli est latitudo. Cuius, quam ibidem membranae efficiunt rarioribus membranis fibrarum obsita, admodum ampla dissecantibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amissimam correspondet figurae membranae circuli ipsius septi, quae latior est quae pectus quam quae dorsum respicit, latissima uero in medio existit. Praesens cavitatis in hominibus nihil prorsus praeter cordis inuolucrum, ipsumque cor & uenam cauiam septum penetrantem complectitur. In canibus uero & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremque thoracem possidentibus, amplitudo haec multo capax uisitur, nullis membranis fibrarum obducta. Deinde eius amplitudinis basis à cordis inuolucrum mucrone multum, secus quam in hominibus, ut mox subiiciam, distat. Ad haec, praeter uenam cauiam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui sub sterniculi & manus cuiusdam instar cauiam uenam hac progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsius uena, quam illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs edicere faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neque quicquam minus quam Anatomen aggressi, nil nobis aliud praestiterit, quam quod perperam plerumque ex Galeno descripserunt: neque solum cum illo ueritati pepercerunt, uerum apte à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quae compendia fedissimè conlascinantes, ut Galeni ueterumque omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerit. Ceterum haec membranae, quae dorso, pectori & septo connascuntur, distantiae est descriptio. Praeter quam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequaquam contingens, & ad cordis effigiem formata. Praesentes enim membranae in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formae dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adde ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idque & ipsum cor una cum suis uasis contineatur, deinde et cauae uenae caudex, & innumerae membranae fibrae membranas has inuicem quibus dixi sedi bus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam raro, adnascitur pinguedo: exterius uero quae quae suam thoracis respicit amplitudinem, multa saepe, ac praecipue in hominibus, adipe abundant, adeo ut omento quibusdam partibus similes, & pinguioribus sepius uideantur. Praeter pinguedinem ipsas adnascitur glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo praesectum. Venae ac arteriae abundant, sed tenuibus, ac illis quae per omenti membranas digeruntur perquam similibus. Venae quidem non à caua, ubi septum permeat (quanquam ita Gale nus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quae deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illae enim uenae ac arteriae secundum harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu furculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot lobos his membranarum à uena coniugis experte offeruntur. At praeter has plerumque, & potissimum in hominibus, alia notata dignae crassitudinis à iugulo secundum utriusque membranae longitudinem deorsum ad septum usque deducitur, septi nervo eocomitata. Septi enim transuersi nervi in externa membranae sede ipsi adnati deorsum protenduntur, aequali fere intervallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atque hi solum nervi cum uasis & adipe exterioris membranae regioni, quae pulmonem respicit, adnascuntur, & laeuis quodammodo, & aequo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possident. Interna uero membranae sedes tum propter fibras membranas, quibus inuicem membranae committuntur, tum eas quibus ualidissime citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, utraque asperae sunt. At si quae iuxta septum huius cavitatis regio fibrarum non obli detur, ea quoque laeuis similiter & aequo humore madens uisitur. Membranae haec tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illarum sedibus ubi ipsi membranae committuntur ortum ducetes. Sunt autem illae sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebrae, unde potissimum illae membranae enascuntur. Quae primario usu in hoc creantur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoque cor, ne deorsum ac retrorsum concideret, in sua sede contineretur. id enim & si ab alijs minime animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissime (si animu modo adhibueris) ostendit, quacumque ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremo ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cavitatem pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cavitatis adhuc illa animalia fa mulatur, quemadmodum in uulneribus & uisus sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranarum, an uero à tunica costas succingente organa in thoracis cavitatem reposita, tunicas inuolucraque mutuentur, hic contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumque connexus spectat, harum membranae & tunicae costas succingentes censendus ueniat. Praeterea nequitam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uero duae, ut una quidem dextra esset, ea scilicet quae dextra thoracis cavitatem succingit, una cum dextra intersepiens membrana: alia autem sinistra, quae ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat, quod prorsus non esset absurdum, essetque peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonaeo distinguere tur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

nequaquam contingens, & ad cordis effigiem formata. Praesentes enim membranae in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formae dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adde ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idque & ipsum cor una cum suis uasis contineatur, deinde et cauae uenae caudex, & innumerae membranae fibrae membranas has inuicem quibus dixi sedi bus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam raro, adnascitur pinguedo: exterius uero quae quae suam thoracis respicit amplitudinem, multa saepe, ac praecipue in hominibus, adipe abundant, adeo ut omento quibusdam partibus similes, & pinguioribus sepius uideantur. Praeter pinguedinem ipsas adnascitur glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo praesectum. Venae ac arteriae abundant, sed tenuibus, ac illis quae per omenti membranas digeruntur perquam similibus. Venae quidem non à caua, ubi septum permeat (quanquam ita Gale nus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quae deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illae enim uenae ac arteriae secundum harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu furculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot lobos his membranarum à uena coniugis experte offeruntur. At praeter has plerumque, & potissimum in hominibus, alia notata dignae crassitudinis à iugulo secundum utriusque membranae longitudinem deorsum ad septum usque deducitur, septi nervo eocomitata. Septi enim transuersi nervi in externa membranae sede ipsi adnati deorsum protenduntur, aequali fere intervallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atque hi solum nervi cum uasis & adipe exterioris membranae regioni, quae pulmonem respicit, adnascuntur, & laeuis quodammodo, & aequo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possident. Interna uero membranae sedes tum propter fibras membranas, quibus inuicem membranae committuntur, tum eas quibus ualidissime citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, utraque asperae sunt. At si quae iuxta septum huius cavitatis regio fibrarum non obli detur, ea quoque laeuis similiter & aequo humore madens uisitur. Membranae haec tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illarum sedibus ubi ipsi membranae committuntur ortum ducetes. Sunt autem illae sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebrae, unde potissimum illae membranae enascuntur. Quae primario usu in hoc creantur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoque cor, ne deorsum ac retrorsum concideret, in sua sede contineretur. id enim & si ab alijs minime animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissime (si animu modo adhibueris) ostendit, quacumque ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremo ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cavitatem pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cavitatis adhuc illa animalia fa mulatur, quemadmodum in uulneribus & uisus sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranarum, an uero à tunica costas succingente organa in thoracis cavitatem reposita, tunicas inuolucraque mutuentur, hic contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumque connexus spectat, harum membranae & tunicae costas succingentes censendus ueniat. Praeterea nequitam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uero duae, ut una quidem dextra esset, ea scilicet quae dextra thoracis cavitatem succingit, una cum dextra intersepiens membrana: alia autem sinistra, quae ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat, quod prorsus non esset absurdum, essetque peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonaeo distinguere tur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

DE ASPERA ARTERIA.

Caput III.

AD asperae arteriae harmoniam spectandam imprimis conducunt figurae trigesima octa ui Capitis libri primi, deinde quae uigesimo primo Capiti libri secundi praeposuntur: ac proinde illas, earundemque Indices intueri erit operae praestium.

Aspera ar-
teria nume-
rus.

Ipsi commissi
corpora.

Aspera ar-
teria forma.

In tertio libro, ubi arteriarum complectebam seriem, hæc cuius constructio-
nem modò persequi statutum est, simpliciter quòd aërem contineat, arte-
ria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis succellu,
quum & uasa uitalium spirituum sanguinemq; impetu uentis deducunt, &
in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donaren-
tur, hæc quidem læues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cõstat sub-
stantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria
est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem
conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nan-
ciscuntur omnibus obtingit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum
protensa, frequenti sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis
ἀσπὴρ, nuncupantur) duobus narium foraminibus in oris amplitudine pertinentibus, alia
duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem non secundum latus, ut illa, mutuo
contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum
potumq; ex ore in uentriculum deducens initium existit. Anterior uerò asperæ arteriæ princi-
pium est, quæ hinc deorsum recta nusquam in latus declinans, secundum ceruicis longitudinẽ
ad quartam usque thoracis uertebam ducitur, tota posteriori sede substratum habens, stoma-
chum, uertebrarum corporibus, primòq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius
organi interuentu innitentem, unde & aspera arteria à uertebreis tantum remouetur, quæ stoma-
chi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sedin non eadem toto ductu prætenduntur.
In elatissima nanque sede, ubi oris amplitudini committitur, os ab u figura uocatur, nuncupa-
tum, ipsi cum illius ossis quoque musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pe-
ctoris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi subditum ex carnosa membrana mu-
sculum, arteriæ asperæ obtenditur. bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis u referen-
tis anteriori parti inferitur, & deinde alij duo à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis
humiliorem antiquamq; partem pertingentes, proximæ arteriæ hic incumbunt. Vbi uerò tho-
racem hæc ingreditur, principia quoq; musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad mam-
millares in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In
iugulo glandium inibi uasorum diuicationi subseruiens, & uasa ipsa præter pectoris os illam
obtegent. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & pau-
lo demissius in thoracis amplitudine ramus arteriæ magnæ in toporales arterias distributus,
quæ unà cum sexti paris cerebri neruis, & internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uici-
nè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinq; glandulosum, sed rubicans corpus (quod
postea expressius describemus) ipsi adnascitur. Cæterum quum primùm ad quartæ thoracis
uertebre corpus arteria aspera descendit, in duos pares bipartita truncos, unum dextris pul-
monis lobis, alterum sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum
pulmone sedem occupant. Imaginem asperæ arteriæ uix ulli rectius quàm arbori assimilau-
ris, cuius caudex in duos primùm ramos diffluit, & hirsutus in innumeras soboles diffusi.
Huius nanq; arboris à radicem propaginibus liberatæ ex terra prodiens initium, laryngi re-
spondet: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usq; thora-
cis uertebam protensæ conueniet: arboris uerò rami eorundemq; innumera soboles arteriæ in
pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neq;
pari undiq; constans forma uisitur, sic & larynx asperæ arteriæ caput undiq; uariâ dissimilem
figuram exigit. Superiorem enim parte prout aut depressum aut erectum sinxeris laryngis oper-
culum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq; antero-
rem scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundum ipsius longitudinem
in medio extuberat, illinc lateribus oblique in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut hu-
ius cartilaginis superior pars amplior longè inferiori in hominibus (secus quàm in bobus) exi-
stet, ita etiam laryngis superior sedes hic latior inferiori cernitur, imò humillima laryngis sedes,
quæ secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem uel reliqui asperæ arte-
riæ caudicis ductus adæquat. Posterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes quo-
dammodo plana est, propter primæ cartilaginis quæ scuti imaginem refert, ad posteriora suis
lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac terciæ laryngis cartilaginum gratia,
paulo minus tota teres esset, uti sanè est humillima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm
anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione secundæ cartilaginis humilioris prima proce-
dentis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in laryngis cauitatem cõtrahitur, aut extrorsum
porrigitur, ita quoq; elatiore ipsius apices in interiora exteriora uel magis prominent, laryngis
figu-

figuram emutantes. Cæterum reliquis asperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices solent)
ad ramorum usq; diuicationem sibi similis est, non tamen absolutè. Nam quum concidit arte-
ria, neq; aëre distenditur, anteriori quidem parte teres est, uerùm paulo uidetur latior ac depres-
sior, hinc ad latera orbiculatim ita ducta, ut in posteriora procedens, angustior fiat. Posterior au-
tem sedes anteriori angustior est, plana q; ac uersus internam ipsius amplitudinem nonnihil or-
biculatim impressa uisitur. Quum autem arteria distenditur, ipsius posterior pars æque ac prior,
& magis quodammodo latefcit, atq; in posteriora tumens orbicularis ut illa efficitur. Eandem
formam seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparæ soboles, quæ arborum ramis assi-
milantur, & uniuersam seriem cum pulmonis figura parem efformant, in omnes ipsius partes
frequentissimis germinibus, uti iam dictum fuit, excurrentes. Externa asperæ arteriæ superficies
præter laryngis, quæ uaria est, inæqualis, sed inter ordinata serie procedens uisitur, ac quum
aëre distenditur, posteriori quidem parte leuis instar continuæ cuiusdam membranæ est, à late-
ribus uerò & anteriori regione inæqualis: membrana, quæ cartilagine mediat, ipsi cartilagini
bus magis extuberante, contrà uerò quum laxa cõcidit: nam tunc cartilagine membranæ sub-
stantia eminentiores protuberant. Ad hæc, instar membranarum quæ alijs connascuntur par-
tibus, externa quoque arteriæ superficies aspera est. Posteriori etenim sedi fibrosis nexibus, sed
modicis stomacho cõmittitur: uerùm superior laryngis regio quæ cõmunem cum stomacho
tunicâ fortitur, ualidissimè illius tunicæ gratia ipsi cõnascitur: quemadmodum & larynx stoma-
cho firmissimè musculorū opera connectitur, qui stomachū amplectentes, primæ cartilaginis
lateribus implantantur. Anterior asperæ arteriæ pars attensis musculis & uasis, ac præcipue re-
currentibus neruis connascitur. Quinetiam ubi asperæ arteriæ rami in pulmonem excurrunt,
etiam si inæqualis pro cartilaginum extuberantia semper sit, læuis tamen ac uelut unctuosus hu-
more perfusa, neq; ullis fibrosis explantationibus aspera existit. & talis quoq; quod ad laryngis
speciat, interna laryngis est superficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres uel, aut tuberi-
bus minimè sit libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicu-
laris ad amissum patensq; eodem semper modo, ob perforatum quem secunda cartilago ef-
format circum, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conuiet, non orbicularis qui-
dem arctusq; orificij aperitur, uerùm rectæ instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora proten-
sæ, quæ si dirimatur aperiturq; ab anteriori parte sensim in posteriora tãtis per latior efficitur,
donec laryngis interior superficies tota quodammodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quan-
do hæc rima arctatur, & conuiet, ipsaq; inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit,
teres orbicularisq; necessariò permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, al-
tius quodammodo quàm rimæ superficies conscendens, unde etiam hic cornuta superficies sub
rima confurgit. Superficies uerò laryngis supra rimam consistens, prout hæc aut recluditur,
aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compres-
sione ex posterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies con-
caua, superior autem conuexa cernitur. Cæterum uelut hæc uitulina aut bouina larynge (si mo-
do humana non suppetat) assumpta examinari potius, quàm obscura difficiq; enarratione di-
scere. Ita enim quæ hic propter dictionis obscuritatem præterimus, absq; omni negotio sedula
inspectione non sine magna admiratione occurrent. Sic quoq; singulorum substantiam & con-
formationẽ una atq; altera larynge utcunque etiam rudi fueris manu, disiecta adinuenies, potissi-
mum quòd laryngis ac reliquæ asperæ arteriæ substantia in primo libro & secundo, quantū illic
conueniebat, persequutus fuim. In primo enim præter laryngis operculum, trium laryngis
cartilaginum situm, formam, & quantum ad musculos in secundo libro intelligendos sat fuit,
uniuersam illorum constructionem tradidi. In secundo cum cæteris musculis omnes laryn-
gis musculos ac ligamenta, prout inibi eorum requirebat tractatio, aggressus sum. Quapropter
etiam illorū, ut & laryngis & totius asperæ arteriæ, neruorū & uasorum descriptioni hic mini-
mè immorandum est. Non profectò quòd scribendi laborem subterfugiam, uerùm ne à moro-
siore quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis etiam in res non minus pulchra quàm diffici-
undecimo de Confectionibus administrandis Galeni libro, cum alijs quinque, & libro etiam de
Voce, priuati sumus. Præterea septimi de Partium usu fragmentum nobis duntaxat asserua-
tum est, idq; uniuersum in eo libro deest, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaq; supe-
rioribus libris necessariò recensuimus, hic nō aliū repetentes, id solum adiungemus, asperam
arteriam membrana cartilagineaq; formatam esse substantia: ac laryngem quidem tribus con-
stare cartilaginibus, ea nimirum quam scuto Græci assimilant: secunda uerò, quam quòd no-
mine

Quales aspe-
ræ arteriæ ex-
terior superfie-
cies.

Connexus as-
peræ arte-
riæ.

Interna aspe-
ræ arteriæ super-
ficies qualis.

Aspera ar-
teria substan-
tia.

Quibus carti-
laginibus aspe-
ræ arteria cõ-
stituitur.

mine destituitur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia autem, quae gemina est, quamque uasorum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitri sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoque conformationem ingreditur, quod ex cartilaginea membranaeque pingui substantia (quemadmodum & tertia cartilaginis superior pars) constituitur. Reliquum asperae arteriae corpus innumeris conformatur cartilaginibus, una serie eademque forma sese habentibus. Forma quidem circulo correspondet, cui quarta pars sit exacta. Propius enim ad anuli circuli uel perfecti figuram quam quidam arbitrantur accedunt. Quod sane is ad amulum perpendit, ex quo Celsus primum quarti libri Caput uertit, in quo hanc cartilaginum imaginem dorsi uertebis comparat. Quamquam enim Celsus illius auctoris mentem parum apte explicauerit, ex cartilaginum tamen uertebis contulisse: uerum duntaxat circumferentiae superficiei quae corporum thoracis & lumborum (non autem ceruicis) uertebiarum. Horum namque corporum imago cartilaginum orbi ductuque quam simillima uisitur. Cartilagines haec in orbiculo arteriae figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quam crassius. Deinde cartilagines haec non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quam in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem asperae arteriae sedem efficientes. Neque arbitretur quispiam (illorum sententia delusus, qui a perfecti circuli figura cartilagines solum desinere prodiderunt, ne arteria stomachi plus ac quo comprimeret, uerum potius ut stomacho deglutienti cederet) eas hanc formam speciemque in caudice ipsius arteriae duntaxat seruare: in pulmonis uero substantia completos efficitur circulos, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habent, & quod mihi aliter construi nequuerunt, in arteriae partium usus commemoratione ostendam. Cartilagines haec continua serie ac aequaliter semper mutuo distantes in arteria collocantur, & non tantum inuicem disjunguntur, quanta illarum a superiori parte ad inferiorem est latitudo, nisi quum arteria aere turget: concidente enim arteria, cartilagines inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primum propriae cuiusque cartilaginis membranae interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus fere ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quaedam, eo quod ossium sit inuolucrum, nuncupata obducitur, pari quoque ratione circulares asperae arteriae cartilagines simili membrana integuntur, quae ex demissioribus elatioribusque sui partibus processus exporrigens, illarum interuentu cartilagines inuicem connectit, uelut membranae uinculum inter duas cartilagines sese respicientes efformans. Neque solum inter cartilagines, ubi ab inuicem aequaliter distant, eiusmodi confurgit uinculum, uerum etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membranae processus exporriguntur, ex quibus continuum quoque instar membranae uinculum efficitur. His cartilaginibus membranisque aliae duae accedunt membranae, ab ipso usu tunicae non immerito appellatae. Atque una quidem externa arteriae superficiem undecumque amplexatur, membranae illis cartilaginum uinculis pertinacissime connata. Haec tenuis est, illisque tunicae par, quas peritonaeum & succingens costas membrana ipsa affirmatis uasis praebent. Praesentis tunicae interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaque imprimis recurrentes nervos securissime defert. Altera arteriae tunica hac longe dignior, internam uniuersae arteriae sedem succingit, atque ad cartilaginum inter se colligationis robur plurimum auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior existit, quamuis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uero robustissime cartilaginum proprijs membranis, & interna sede pingui quodammodo humore oblita uisitur, non undecumque eandem seruans crassitiem. Quum enim linguae, labrisque & palato, & ipsi demum stomacho communis sit, in laryngis cavitae crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uero rima lingulae uel laryngis conuiuet, haec tunica utrinque ad latera dura callosa quae efficitur, ac cum substantia colorem quoque immutat: ut enim hic durior, tanquam a frequenti dum spiritum retinemus compressu euadit, ita quoque magis ibidem callosa reddita, candicat, albescitque. Ea parte qua tunica arteriae ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, sublinat uel tenuior longe quam in larynge uisitur: in caudice uero arteriae medio se habet modo. Per uniuersam tamen arteriae cavitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quae etiam ostendit glandulas alterutra parte singulas ad laryngis radicem adnatas, quae magnae sunt & fungosae admodum, carnisque propemodum coloris, sed magis nigricantes, & uenis latis conspiciuntur, cuius obductae, quarum in secundo etiam libro, quum laryngis prosequeremur musculos, memi-

Qui asperae
arteriae carti-
lagines inuicem
colliguntur.

Duae asperae
arteriae tunicae
inter se
colliguntur.

Interior tunica
exteriori multo
crassior.

Glandulae
laryngis radicem
adnatae.

meminimus. Aspera arteria omni prorsus sanguine uacans, primario animanti ad aeris in respiratione transitum ductum uel confert, deinde & uocis organum facile est praecipuum. Atque his uisibus uniuersa ipsius congruit fabrica. Ex faucibus enim aerem per nares, aut os attractum, recta in pulmonem ducit, hunc per uniuersum pulmonis corpus ita numerosa ipsius serie distribuens, ut pulmonis substantia hunc prompte alteret, atque cordis muneribus aptum reddat. Ceterum quod pulmonis proprium sit munus, suo dicemus loco. nunc enim latet asperam arteriam ita efformatam innuere, quod aptissime aerem dum inspiramus pulmone deserat, ac rursus omnem qui cordi inuulsi est, una cum fuliginosis ipsius excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, asperam arteriam instar membranae meatus, qui facile inanitus concidere, atque rursus oppletus distendi posset, extrui conducebat. Quod enim nisi uacui fuga magnopere replendum est, ac rursus compressionis duntaxat uel inanendum uenit, distendi comprimique aptum esse oportet. Quapropter quum inspiratione aeris uel attractionem dilatati pulmonis gratia fieri omnibus concessum sit, pulmonisque dilatatio aliud nihil censetur, quam suorum uasorum distentio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis asperae arteriae propaginum: expirationem uero rursus fieri constat, quoties pulmo in se colligitur, concidit & arctatur, eaque ratione aerem in sua amplitudine (uide licet in asperae arteriae ramis) contentum exprimit, propellitque, cuius ratio cinari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuo comprimi in expiratione posset, debuisset fabrefieri. Verum ad has functiones sat erat hanc ex membrana quapiam carneaque substantia, ut uentriculum, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeo sane ut nunc frustra, quod ad aeris ratione uacui attractionem, & sui ipsius corporis ex illo distentione, & rursus ad aeris propter ipsius compressionem arctationemque ac expirationem attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur, tantum abest, quod illi opificis industriam ostenderet, qui omnes asperae arteriae ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam hic asperae arteriae quam qua stomacho praetenditur constructionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur, pulmonem neque distendi, neque laxari ita opportune posse, aut saltem in longitudinem, aut breuitatem duntaxat, non autem in amplitudinem asperae arteriae ramos proficere posse. Neque minus illi hallucinantur, qui asperam arteriam apertam patentemque, & non stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aeris liberior esset ingressus & egressus: quandoquidem hi praeterquam quod laryngis arctatione dilatationemque ignorant, eo uenere ruditis, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnibus suis propaginibus semper aequae tensa aperta esset, pulmonem neque unquam constringendum aut dilatandum, nihilque uacui fuga in asperam arteriam (ut quae prius concidisset) attrahendum. Nam hoc uel ex foliis animaduertere debuerunt, quibus longe aliud artificium ad eam partem quae aerem reddit, quam reliquae folium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distendi comprimique promptam reddunt, ut operari inaniri possit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & distendi comprimique ineptum, cuius naturae si totus follis esset, quis omnem ipsius usum nos perdituros, ac instar lagenae uitreae follem futurum ignorat? Atque huiusmodi membranae substantiae arteriam constituentis est ratio, quae hanc membranam debuisset fieri commensuratam. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modo respirationis, uerum & uocis organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam leuium arteriarum modo, respirationis nomine membranam confici idoneum fuisset, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramque prorsus fistularum, tibiaram & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandam esse oportet, & robur aeris ipsius & substantiae ab ipso percussae. Huiusmodi sane substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriam tibiae modo extrui sine ligamentis & membranis oportuisset. Verum quum absque inspiratione ac expiratione uox fieri nullo modo potuerit, illaque compressione ac distentione necessario indigeat, merito laudabimus summi rerum Opificis solertiā, qui asperam arteriam simul commodum respirationis & uocis organum molitus est. Atque tantum artificium in laryngis constructione ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi possit, & spiritum ipsum ex nostro arbitratu ad magnos saepe usus retinere ualeamus, & uocem nunc grauem, nunc leuem, prout rimam illam (que profecto uocis primarium est instrumentum) arctamus uel laxamus. Haec namque illa est, quam tibinarum coniunctis arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimae respondet, quae fistulis illis inest, quas labris amplectimur. Congruit etiam usu, quamuis non forma, cornuum & tubarum orificijs, quae ori illa instantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistulis, & illarum etiam fistularum foraminibus, quas transuersim inflamus, haec rima comparatur. At larynx longe

Asperae arteriae
usque, ipsiusque
constru-
tionis ratio
dicitur.

Asperae arteriae
membranae
substantia
oportuisset extrui.

Cur cartilago
asperae arteriae
constitu-
tione subeat.

Laryngis rimae
usque.

Cc. omnium

omnium fistularum artificium uincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis eam laxare possimus, ac uarias uoces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aeris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aer inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quam fuerit necessum secundam laryngis cartilagine perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse committi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aere ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul "gargareonem uocis plestrum & palatum instar rotundi amplius spacijs constructum, & cavitatem super id in narium foraminibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris, ac demum musica artificum instrumenta, illarumque partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumque organum plerique recensent, quando quidem hoc nihil uoci, nisi fortassis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro commemorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc quod sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs cognitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs animaduertus fuit, neque etiam ullis mouetur quam ijs quos ab offe referente in id inferi commemorauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatandæ arctandæ uel subseruiant. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginem fabricam extructam esse cognosces, si uel minima Naturæ operū cognoscendi scintilla arseris, neque illorum scientiā, indignissimi qui à Natura creatus sit hominis modo, respucris: nam uel brui alicuius larynge in manibus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industriā Naturæ opera sectantem maxima uoluptate admiraberis. Quod uerò & reliquarum cartilaginum situs non uulgari sit, omnibus quoque notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quæq; orbem efformant, antericri parti, & quæ iniurijs magis exponitur, prælo cata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationē deficiunt, opportune stomachum respiciunt, quò minus illum cōprimant, minusque ipsius in ciborū assumptione distentionē præpediant: quum interim arteria inibi suscipiendis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunica Naturæ non oscitanter extruxit, externā quidem, ut cartilagine instar inuolueri muniat, atque ipsius interuentu arteria uicinis partibus colligata firmataque securius deorsum prorepat. Interna uerò non solum cartilagine firmitus cōnexura, uerū eandem succinctura, atque à grauioribus iniurijs munitura, crassior externa euasit, nō tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē oppleat, & ad defendendas tamen cartilagine sua densitate & robore sufficiat. Saepē enim aliquid pituitæ inutis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutendū in illam illabatur. Præterea acris quædam qualitas, uel sumi, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdam facultatis medicamentosæ etiā inter respirandū attrahitur. Adde quod pus tussis expectorandū quandoque sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salsa intus putredinem experta, per asperam arteriā efferrī debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosione alterationemque ab his nō sine graui ipsarū uitio sentiat, præcauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijcitur, ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quam extremi arteriæ surculi, in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substantiæ aërem cordi temperatis uim obruderet, & aëris in uenalis arteriæ germinā assumptionē, & rursus cordis fuliginosorū in asperæ ramos attractionē prohiberet. Cæterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginem in larynge potissimum reposita, ipsaq; etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undiq; hæc oblinitur humore, ad facilem aëris ductum cōferre uidentur, atque etiā ne in magnis clamoribus, multisque motibus exciteretur, uoxque deficiat, plurimum accommodare. Huc quoque faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem utrinque appositæ glandes, humore siquidem meatum imbuunt, nō fluído quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresque cæteris humorem procreantibus glandulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neque profectò eiusmodi humore procreando illæ tantum quas diximus glandes sufficiunt, uerū & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & gargareonis, opportune subiiciemus: dein pulmonis, in quem aer assumitur, constructionem pertractaturi.

DB

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsentī Capite nobis describendum, in uarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L. insignitur, & in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigēsimiprimi libri secūdi M. Secundum uerò genus sexta quoque musculorū tabula F. insignitur, & decimaquarta quinti libri figura E. E. Tertium autē prima musculorū tabula A. indicatur, & in quarta inter G, Q, Z. consistit.

QUONIAM nonnullarum glandium asperam arteriam humectantium paulo ante mentio incidit, aliaque eiusdem functionis gratia creatæ illis accumbunt, nō inopportune eas quoque simul hic, de nominibus haudquaquam anxie disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quam alibi, ingenti nominum pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab inferiori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab inferna menti sede ad ceruicis usque uertebras pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextram inferiorem maxillæ partem & sinistram habetur. Hoc enim quædam ueteribus Græcis uocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quod hac sede contineatur, potissimum donant: Suidæ distinctionem parum obseruantes, quæ masculini generis uocem laryngi accommodat, scemini uerò faucibus. Eundem locum & iduip ab angustia nuncupasse uidentur, quod nulla in uniuerso corpore sit regio æque angusta, & tot interim organis donata. Hæc enim sede narium foramina in os descendunt, & hic reponuntur larynx uniuersa, stomachi initium, linguæ radix cum offe, imago exprime, ac numerosis illarum partium musculis, præterea & musculi maxillam mouentes, tum qui ab ossis cuneum imitantis processibus instar alarū efformatis originem sumunt, tum qui huius angustiae imprimis nomine duobus donati uentribus inferiorem maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum propagines, uenas iugulares, & arterias soporales, & quas nunc lubens enarrare glandulas hic contineri. Est autem harum genus triplex, ac unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus. Secundum uerò elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque insignis, & glandi forma perquam similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundum longitudinem sursum ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quam alibi tenuiori fungosiorique uel sita, substantia constat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hoc propria, ut saluam procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. Hæc glandulas Græci *σπιδίμια* uocant, fortassis nō tam quod his angustijs contineantur, ac quod gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cavitatem intuearis, atque foramina narium & gargareonem obserues, quid aliud hic foramina quam duo uelut maria, ipse autē gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebit, adeo ut nihil obstitit, gargareonem aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitari. Alias enim si ad angustiam loci, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quam secundum hoc glandium genus reponatur, *σπιδίμια* uocitandæ forent. uerū quū illas ab Anato mes professoribus hætenus nō descriptas obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam nimis quam oscitater alij enarrant) ita appellandū duxerim. Cæterum secundum hoc glandularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoque *αμυγδαλίας* nuncupauerūt, quam uocem interpretes tonillæ & amygdalas & Faux uertūt. Quāuis hæc posteriora nomina tertio glandi huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim incertitia prætereundū est, Græcos quum tumores præter naturā enarrat, glandularū quæ in faucium initio sibi opponuntur, ac secundum glandularū genus cōstituant, inflammationes *αμυγδαλίας* nuncupauisse, & *σπιδίμια* inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: nō adijcientes, quæ nam illæ censeantur. Porro tertium genus, inguinum & axillarū glandibus responder. numerosum enim sub aurium radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cavitates omnes exacte implet, uasorumque diductibus distributionibus uel præficitur, hæc partes quoque sua humectandi ui imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgo tamen hic in porcis ac cæteris quibus uescimur animalibus, ut & reliquas glandulas, in delicijs ipsas quoque habet, ac Animel-

Cc 2 las

las seu Lacticiā nuncupat. Num uero & has Graeci quoque *σπινθη* appellauerint, sciremus sanē, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Graecorum omnium qui quicquam in Anatome dignum praestiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cetera glandulas tractabat, utcumque uero sit, hoc tertium in faucibus glandularū genus nō minus quam cetera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas praecipue, perpendendum uenit: hocq; imprimis tempore, quando nō id solum genus, uerū & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserē exerceat.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN hante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uero F.

Gargareonis
nomina.

STA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus, gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uero instar uuae superius angusta, inferius uero sphaera instar rotunda ali- quando dum inflammatione corripitur, propendit, Vaea, seu *σφαῖρα* appel- latur. Deinde quod instar caudae muris, aut columbae extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producat, ut & affectus ille, *λαγύ* ac colu- mella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior, inferius autem strictior uisitur, fundibulū aliqui eum uocauerunt, at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis toti laryngi, ab aliquibus uero laryngis operculo tantū accommodantur. Cae- terum gargareonis, qui soli inter cetera animantia homini obtingit, situs, forma, color, ac omnia ferē huc pertinentia nō minus ac externa unguium superficies euadent cōspicua, si alicuius hian- tis os inspicere non puerit. Vnde etiā horum enarrationi prolixius quoq; haud immorandū est. Oblonga enim sine spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati sine, ubi na- rium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius ubi palato conti- nuatur latior, inferius pyramidis instar acutior. Venulas quādam ex uasis palati tunicam aduen- tibus in ipsius medio assumit: neruis autē non admodum participat. Porro ipsius primum uisum uocis modulationē esse, ac illum ad sermonē homini plurimū opitulari, argumento sunt, qui hunc praefectum habēt: dein quod soli homines, auiumq; quādam genera hoc donari uidentur, adeo sanē ut non immerito uelut quoddā uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens, censeatur. Secundariō autē ad aeris attractionē, ne scilicet nimis frigidus in pulmonē feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargareo praefectus est, frigidus aer impensius quam ceteris noxiū esse colligatur. Sic quoq; & ad aeris expurgationem nōnihil conducit, nam puluere sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aere erat assumendus. At hic usus quū cetera animalia ad terram magis quam homo spirantia gargareone destituantur, paruipendendus uidetur. Quamobrem uero alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentiū quoddam receptaculū esse tradiderint, nō satis assēquor, & commentum il- lorum esse opinor: quū gargareon nullam, qua apte aliquid suscipiat, cavitatē nanciscatur: imō quoties humore imbutur, laxatus muris caudae forma propendit, aut alio quopiam grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuū erit, pulmonis in quem aer per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PVLNONE. CAPVT VII.

PVLNONE ostendit praesentis libri figurarū maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimuntur prima figura Capitis trigesimi octauī libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pul-
monis.

Numerus.

ITVM pulmonis duae thoracis cavitates indicant, in utraq; enim thora- cis amplitudine, inter costas & alteram intersipientium membranarum cōspicua, pulmo locatur perinde ac cavitates ipsae geminus. Ipsi enim pars dextram cavitatem occupans, illi quae in sinistra locatur, substantiae interuentu neq; continua, neq; etiam cōtigua est. Ambae enim intersipien- tium membranarū medio inuicem dirimuntur, & uasorum duntaxat interuentu, quae ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes di- geruntur, illae inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis ca- uitatem, sinistra autem laeuam ita implent, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan-

substantia non oppletū sit, praeter uniuersam regionem quam interdiuidētes membranas in se cōplecti cōstituereq; retulimus. Verū in hac cavitare, quam intersipientes membranae in suo medio super^a neruosa septi transuersi partem, ac sub cordis inuolucris mucrone efformāt, pul- monis quoq; portiuncula canibus & simijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus pe- ctus longius quam homini obtingit. Verū hae pulmonis portiuncula uniuersam cavitatē mi- nimē infarcit, neq; etiam eius cavitatis formam exprimit, atq; ita dextra & sinistra pulmonis par- tes, suas quibus cōtinentur sedes examulsum referūt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat forma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut et iecur ipsum, efformatur, prorsus suarum cavitatum effigiem assumens, haud secus sanē quam si aliquis gleba his cavitatibus impressa, pulmonem construxisset. Vbiq; enim cavitatum sedes cōcauae sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autē gibbae extuberantesq; uisuntur, pulmo etiā cauus redditur. Quapropter etiam sit dextram pulmonis partem sinistra iunctam ad amulsum bubulū, aut ceruini, aut alterius bisul- ci animalis calcibus, unguibus uel simul commissis, rara quadam similitudine respondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim posterior pulmonis se- des, lateraq; anteriori unguium regioni, a lateribus respōdent. Quemadmodum enim unguis anteriori parte linea impressioneq; inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis se- des huic lineae similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem uer- tebrarum corporū occasione, obtinet. Et ut impressio haec secundum unguium longitudinem gibbumq; modicē obliquatur, ita quoque & pulmonis hac sede impressio secundum dorsū in exteriora incuruationē ducitur. Rursus ut unguis anteriori parte magis quam posteriori, con- rigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quod intersipientes membranae ab inuicem multo minus ubi dorso committuntur distant, quam ubi pectoris ossi proximae sunt. Deinde determinans unguis linea superius ac inferius magis patet quam in medio, & inferior rursus pars magis de- hilcit quam elatior: quod & pulmonis quoq; quā ipsius partes inuicem dirimuntur, impressio ostendit. atque id intersipientium membranarū gratia magis quae iuxta iugulum & septum inui- cem distant, quam in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxi- ma, latior illa est quae iugulū respicit. Reliqua autē pulmonis posterior pars & latera, propter costarum inflexus, ut & unguis ipsi, gibba uisuntur. Deinde etiā pariratione inferior pulmo- nis regio, ut & unguium ipsorum, latior superiori existit. Porro unguis parti quae terrae inni- titur pulmonis regio exactissime cōuenit, septum transuersum spectans. Haec enim pulmonis regio, ut & unguium, caua uisitur, propter septi gibbosam imaginem. Ad haec, pariter quoq; amplo interstitio, ut & unguis etiam, propter amplam intersipientium membranarum hic di- stantiam dextra pulmonis pars impēle à sinistra disjungitur. Porro pulmonis regio pectoris os respiciens, ipsorum uel anterior pars adamulsum refert posteriorem unguium sedem uniuersam, quae terrae nō cōtingit. Vt enim illa utriusq; orbicularis est, & amplo interstitio dissita, sic & haec pulmonis regio interdiuiditur: quae tanto posteriori etiam sede breuior est, quanto poste- rior unguis regio terrae nō cōtingens, longitudine ab anteriori uincitur. Ceterum alia adhuc impressio haecenus non commemorata pulmonis illi accidit, quā is lateribus intersipientium membranarū accumbit. Harum namq; latera quum hic cor cōtineatur, utriusq; extuberāt, gib- bumq; efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cavitates accuratē oppleat) merito obtinet: qui sanē & in unguibus illi sinui correspondet, qui inter un- guis quā inuicem accumbunt cernitur, illic nimirū, ubi duriores quidam pili inter ipsas obser- uari solent. Atq; ita pulmonis forma unguium imagini cōgruit. Ceterum haec de humano pul- mone dicta uelim, eoq; non flaccido, sed ut secundum naturā thoracem implet, distento. Alias enim quum cōcidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegās haec propriaq; pulmonis forma deperditur. Distinguuntur enim utraq; pulmonis partes in duos lobos, membranae fibris in hominibus inuicem haerentes, neq; ita inter refecandum distinctū, ut in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, ē regione propemodum quartae thoracis uerterbrae incipiente, & oblique deorsum in priora, quali ad pectoris ossis mu- cronem, protensa. Haec linea aequalem pulmonis partium diuisionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus superiori longior existat. Neq; sanē perpetuō in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerū aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamē inui- cem nexos, ut sectionis potius nota, quam reuera distinctio in homine uideatur. Lobum au- tem qui in canibus simijsq; cauae uenae caudicem suffulcit, ut iam antea dixi, nunquam in ho- mine obseruauī, & hunc illo destitui certo certius scio. Quāuis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus nondū mihi memoria exciderit, quo inquit, quintum hunc pulmonis lobum illos non latere, qui recte sectionē administrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis
forma.

In quos lobos
fibras uel pul-
mo diuidatur.

In homine nul-
lum pulmonis
lobū cauae cau-
dicem sufful-
cire.

dam efformans. Ceterum reliquum inuolucris corpus nihil prorsus transmittens con-
nuum est, & sibi undecumque, præterquam in forma, quæ ex basi, uti diximus, in obtusum mu-
cronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis uertebrae cor-
pore locatur, huic non penitus, sed duntaxat regione incumbens. Basis enim media est inter
pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebrae, æqualiter ab utroque pectoris dico osse &
uertebra, distans. Item basis quoque à dextris sinistrisque costis pariter remota pendet. In pro-
gressu uero descendit inuolucris situs uariatur, ac alijs quidem animalibus longiori pectoris os-
se quam homines donatis, inuolucrum id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum ten-
dit, sensim in anteriora porrectum, adeo utiam basis posterior, aut si animal resupinum intelle-
xeris, humilior ipsò mucrone cōspiciatur. In homine autē cui anterior thoracis partem rerum
Opifex breuiore largitur, inuolucrum decliue ac antrosum sinistrorsumque adeo protenditur,
ut mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quam pectoris ossis pars, cui superior maxi-
me que antiqua septi transversa pars adnascitur: dein in sinistram adeo pertinet, ut dextrum mu-
cronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeo mucro procedit, ut sini-
strum pectoris ossis latus, quæque huic coartulantur cartilagine, contingat. Atque hoc in-
uolucrum in se intersepientes membranæ amplexantur, secundum ipsius formam in latera ex-
tuberantes. Porro hoc inuolucrum substantia constat membranæ, atque in simularium par-
tium numerum cum reliquis membranis reponenda, nullis enim fibris intertexta, sed simplex
est membrana, utcunque crassa, & admodum dura, cavitatemque constituens, in qua cor facile
dilatare constringique queat. In se enim cor continet nulla prorsus portuicula illi cōnatum, sed
æqualiter ab illo undique, uti superius commemorabatur, distans. Cuius hæc læuis omnino est,
tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucris super-
ficies omni adipe uacat. Quamquam secus arbitratu sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue ef-
se asserens: intersepientibus membranis forte delusus, quæ huic inuolucro obnatæ præpingues,
ac potissimum in hominibus, uisuntur. Ceterum exterior hæc inuolucris superficies propter fi-
brosos nexos, ut membranæ inuicem cōnatæ, aspera cernitur. Inuolucrum enim lateribus intersepien-
tes membranæ quodammodo orbiculatim obnascuntur. Anteriori parti, cui illæ membranæ non ob-
nascuntur, fibræ membranæ earum membranarum cavitatem implentium cordis inuolucro adna-
scunt. Posterior pars uniuersa intersepientes quoque membranæ habet cōnatas. Ceterum uniuersus
mucro, & dextri lateris inuolucris egregia portio septi transversa neruo circulo ad latus sinistru
ualidissimè, amploque admodum spacio cōnascitur, quod hominibus est peculiare. Simijs quip-
pe & canibus & porcis à septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolu-
crum cōnecteretur, adeo sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut osci-
tater, aut neutiq; spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verum & homini adhuc priuati-
anterior mucronis pars tunica costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea parte qua sinistri
lateris sextæ & septimæ costarum cartilagine pectoris ossi coarctantur, sed & is inuolucris nexus
inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nulli enim ex illarum medio inuolu-
crum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nul-
las arterias in se disperlas exigit, neque etiam uenas, nisi perquam tenuissimas ab illis serè exortas,
quæ intersepientibus membranis tanquam in omentum deriuantur. quum enim cauam transmittit,
ab illa uix aliquid mutuatur: quæ autem septo in hominibus cōnascitur, communia cum septo
uasa sibi uendicat. Nervos quoque adipiscitur nimis quam obscuros, ac ab illis pronatos, à qui-
bus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uero membraneum hoc cordis inuolucrum cor-
di id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus & arcule cuius-
dam ac thecæ cor luculentissimè amplecti, ac intersepientium membranarum beneficio sustinere ui-
deatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminè quoque ambigere
putauerim. Ceterum an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aqua contineat,
quæ serosi humoris modo in ipsius cavitatem inter dissecandum reposita obseruamus, mihi non ad-
modum perspectum est. Quauis nullam sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua non
multa eiusmodi aque quantitatē repererim: quocumque etiā mortis genere siue paulo, siue multo
ante homo interisset, etiam si adhuc maiorem copiam in mulieribus quam uiris animaduertir: nisi
illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam serè minus in nuper mortuis adinueni, quam
in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor usquo eximi spectauimus, a-
quam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerum id non admodum commode, utcunque
etiā nos tragœdiæ adiungeremus, expedere licuit. Patavij huius aquæ intuitu cupidi, pullans
adhuc cor cum pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmaco-
polæ officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uui
caui.

Inuolucris cor
dis situs.

Inuolucris cor
dis substantia.

Superficies
ex nexu in-
uolucris.

Quibus uasis
ac uenis inuolu-
crum implen-
tur.

Inuolucris in-
sua, & constru-
ctionis ratio.

Quismodi a-
qua in inuolu-
cro obserue-
tur.

cavitatem inuolucris & cordis superficiem humectas habent, at in his nulla aquæ obseruatur
quantitas, ut sanè in mortuis quantumuis etiam exigua semper, perinde ac in porcis occurrat,
quibus tamen in uiua sectione aqua asseruata uidetur. Adeo ut de uiuorum aqua nihil asserere
uelim, uerum nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mor-
tem conuerso, hanc in mortuis reperiri contententes asserunt) fallum esse noui. Quandoqui-
dem (ut sæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus connatæ, neque inuicem hærentes
perpetuo madidæ apparēt, ut oculi palpebrarumque interior superficies. Ad hunc quoque modum
ubi membranæ cerebrum inuestientes mutuò in sternuntur, & interna costas succingentis mem-
branæ, & peritonæi superficies, ac iecoris quoque & intestinorum, reliquarumque partium inui-
cem tantum accumbentium, non uero connatarum superficies madorem semper commonstrat.
Nunc autem cor in continuo uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento quie-
scens, calidissimè uisceris merito censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia,
sed & aquam à Natura ipsi priuatiui eiusdem usus gratia largita nanciscatur. Præcipue quum in
humidioris temperiei uiris ac mulieribus copiosior aqua, quam in siccis calidisque, quibus plu-
res adesse spiritus constat, reperiamus: atque à phreniide mortuo cerebri uentriculos seroso humo-
re nonnihil falso acrisque plenos obseruauerimus. Neque hic me mouet, quod quis unde hæc aqua
calidissimo uisceri affundatur, interrogare possit: quum præter adipem, quo humanum cor im-
primis scatur, madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aquæ
subter cutem specie, ab utero æternis dicta, tantam aquæ uim in peritonæi amplitudine, & etiā
in aquoso ramice, & inter diuidentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Pre-
terea æstiuo tempore suspensum, ac in cruce, ut Gallis & nostratibus moris est, non procul à suburbij
ad publicas uias relictum, paucis post suspendium diebus, ac si uisceris aqua distentæ essent, in mirā
molem intumescunt. Meminerim in diebus canicularibus una die occisos canes, quibus curæ
detraheram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu
in sole relictos, maximam serosæ aquæ uim in peritonæi cavitatem, & in thoracis amplitudine col-
legisse. Ceterum nugari hæc disceptatione relicta, ad cor properemus, ne tandem in theologo-
rum quæstionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESU CHRISTI aqua san-
ctissime pertractant, incidamus: ac diuini Ioannis uerissimum Euangelium, his nostris de solis ca-
lore in suspensis uirationibus, & carnificinis minimè misceamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Caput IX.

SITVM cordis in sua proportionem ostendit ultima figura tertij libri: dein prima &
secunda præsentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro intectū
sit, ac inter membranas thoracis cavitatem intersepientes contineatur. Ac in prima quidem fi-
gura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porro cordis formam
ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

CORDIS situm formamque ipsius enarratum modo inuolucrum com-
monstrat. Cor namque pyramidalis figuræ uisitur, & nucipineæ non ad-
modum est absimile: ex basi nimirum latiori in mucronem paulo quam
nucis pineæ acutiorem sensim desinens: est que multo longius quam cras-
sius, quamquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non æ-
quæ crassum secundum orbem, ut ceteris ferè animalibus, sit. Ipsius etenim
latitudo profunditatem non secus excedit, quam si quis cor in anteriori po-
teriorique sede nonnihil depresso affirmaret. Atque id potissimum in dextra sede illi accidisse, dis-
secantibus obseruatur. Tota exterior superficies à basi ad mucronis usque extremum impense læ-
uis cernitur, nulli prorsus parti connata. Coronalis tamen uenæ propages à cordis basi ad
mucronem usque cum coniugis suæ arterijs excurrentes, sanguineque turgentes, paulo magis reli-
qua cordis superficie extuberant, inæqualitatemque minimam efformant: quippe maxima sui cor-
poris portione in cordis substantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor
plerumque abundat, aliquid inæqualitatis inducit. Basis propter ualorum egressus inæqualis ut-
cunque uisitur, dextræ enim ipsius sedi dextra auricula simul cum uena caua, & arteriali uena
committitur, in sinistra autem sedi læuam habet auriculam, & præter arteriam uenalem, ma-
gnæ quoque arteriæ initium. Porro cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & membran-
as, cordis uentriculos seorsim ordine persequemur, iam cordis situm subnexuri, de quo pro-
lixè

Cordis figura.

Cordis super-
ficies qualis.

Cordis situs.

lixē admodum dissectionis professores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum inuentibus, illis autem in medio, quod ad dextrum ac sinistrum attinet: alijs uerō non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerū & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora, alijs rursus hæc omnia quidem toti cordis molī, alijs autem duntaxat basi ascribentibus. Quod autem in præsentia thoracem omnes appellant^{m. 1. c. 1. f. 1.} quicquid costis & pectoris ossis, & duodecim thoracis uertebri intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsi thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram situm descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os hominē longius obtrigit, non basis solum, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Deinceps secundum dorsi longitudinem basis uicinior longē est primæ thoracis uertebre, quam mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quam mucro à pectoris ossis cartilagine gladij modo in aciem cessante, adeo ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactē occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterum hominis cor sua basi, quæ ipsius dignissima nobilissimaq; pars, quum uasorum origo sit, censetur: exactē, ut in reliquis animantibus, dextra sinistraque sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora que spectat, pariter sese habet. tatum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrearum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebri, quintæ uertebre corpus respicit, quæ ex tribus totius thoracis dorsi longitudinis partibus primæ humilior sedes & secundæ elatior existit. In anteriori uerō thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, ad amissim mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inferitur. Atque hictu, tiffimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eoufq; exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq; antrosum q̄ ipsum basis centrū uergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excendat, ipsumq; mucronis centrū sextæ & septimæ costarum sinistri lateris cartilagine respiciat, quæ pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quæ sanè hominī, ut & cerebrum ac iecur, quam cæteris animantibus est grandior. Neque id solum hominī priuatim euenit, uerū & illi quoque cor septi tranſuerſi neruofæ parti in læuo latere, cui cordis inuolucrū magno spacio^{o. 2. c. 1. f. 1.} adnascitur, quam proximē accedit: secus longē quam canibus & simijs, quibus cor magno intervallo à septo remouetur.

DE CORDIS SUBSTANTIA. Caput X.

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potissimum figuris delineatur, quæ id quouis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximē sequentes.

Cordis caro.

Cordis fibra.

PRÆCIPUA cordis substantia carne constat, musculorum carne paulo minus rubra, uerū duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertextitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longē durior existit, & spissior, iniurijsq; ferendis pertinacior, & denum uario robustissimarum fibrarū genere donata, quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferē specie, eamq; sparsim satis disseminatā duntaxat fortiaur. Porro species fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorū^{o. 7. f. 1. f. 2. f. 3. f. 4. f. 5. f. 6. f. 7. f. 8. f. 9. f. 10. f. 11. f. 12. f. 13. f. 14. f. 15. f. 16. f. 17. f. 18. f. 19. f. 20. f. 21. f. 22. f. 23. f. 24. f. 25. f. 26. f. 27. f. 28. f. 29. f. 30. f. 31. f. 32. f. 33. f. 34. f. 35. f. 36. f. 37. f. 38. f. 39. f. 40. f. 41. f. 42. f. 43. f. 44. f. 45. f. 46. f. 47. f. 48. f. 49. f. 50. f. 51. f. 52. f. 53. f. 54. f. 55. f. 56. f. 57. f. 58. f. 59. f. 60. f. 61. f. 62. f. 63. f. 64. f. 65. f. 66. f. 67. f. 68. f. 69. f. 70. f. 71. f. 72. f. 73. f. 74. f. 75. f. 76. f. 77. f. 78. f. 79. f. 80. f. 81. f. 82. f. 83. f. 84. f. 85. f. 86. f. 87. f. 88. f. 89. f. 90. f. 91. f. 92. f. 93. f. 94. f. 95. f. 96. f. 97. f. 98. f. 99. f. 100. f. 101. f. 102. f. 103. f. 104. f. 105. f. 106. f. 107. f. 108. f. 109. f. 110. f. 111. f. 112. f. 113. f. 114. f. 115. f. 116. f. 117. f. 118. f. 119. f. 120. f. 121. f. 122. f. 123. f. 124. f. 125. f. 126. f. 127. f. 128. f. 129. f. 130. f. 131. f. 132. f. 133. f. 134. f. 135. f. 136. f. 137. f. 138. f. 139. f. 140. f. 141. f. 142. f. 143. f. 144. f. 145. f. 146. f. 147. f. 148. f. 149. f. 150. f. 151. f. 152. f. 153. f. 154. f. 155. f. 156. f. 157. f. 158. f. 159. f. 160. f. 161. f. 162. f. 163. f. 164. f. 165. f. 166. f. 167. f. 168. f. 169. f. 170. f. 171. f. 172. f. 173. f. 174. f. 175. f. 176. f. 177. f. 178. f. 179. f. 180. f. 181. f. 182. f. 183. f. 184. f. 185. f. 186. f. 187. f. 188. f. 189. f. 190. f. 191. f. 192. f. 193. f. 194. f. 195. f. 196. f. 197. f. 198. f. 199. f. 200. f. 201. f. 202. f. 203. f. 204. f. 205. f. 206. f. 207. f. 208. f. 209. f. 210. f. 211. f. 212. f. 213. f. 214. f. 215. f. 216. f. 217. f. 218. f. 219. f. 220. f. 221. f. 222. f. 223. f. 224. f. 225. f. 226. f. 227. f. 228. f. 229. f. 230. f. 231. f. 232. f. 233. f. 234. f. 235. f. 236. f. 237. f. 238. f. 239. f. 240. f. 241. f. 242. f. 243. f. 244. f. 245. f. 246. f. 247. f. 248. f. 249. f. 250. f. 251. f. 252. f. 253. f. 254. f. 255. f. 256. f. 257. f. 258. f. 259. f. 260. f. 261. f. 262. f. 263. f. 264. f. 265. f. 266. f. 267. f. 268. f. 269. f. 270. f. 271. f. 272. f. 273. f. 274. f. 275. f. 276. f. 277. f. 278. f. 279. f. 280. f. 281. f. 282. f. 283. f. 284. f. 285. f. 286. f. 287. f. 288. f. 289. f. 290. f. 291. f. 292. f. 293. f. 294. f. 295. f. 296. f. 297. f. 298. f. 299. f. 300. f. 301. f. 302. f. 303. f. 304. f. 305. f. 306. f. 307. f. 308. f. 309. f. 310. f. 311. f. 312. f. 313. f. 314. f. 315. f. 316. f. 317. f. 318. f. 319. f. 320. f. 321. f. 322. f. 323. f. 324. f. 325. f. 326. f. 327. f. 328. f. 329. f. 330. f. 331. f. 332. f. 333. f. 334. f. 335. f. 336. f. 337. f. 338. f. 339. f. 340. f. 341. f. 342. f. 343. f. 344. f. 345. f. 346. f. 347. f. 348. f. 349. f. 350. f. 351. f. 352. f. 353. f. 354. f. 355. f. 356. f. 357. f. 358. f. 359. f. 360. f. 361. f. 362. f. 363. f. 364. f. 365. f. 366. f. 367. f. 368. f. 369. f. 370. f. 371. f. 372. f. 373. f. 374. f. 375. f. 376. f. 377. f. 378. f. 379. f. 380. f. 381. f. 382. f. 383. f. 384. f. 385. f. 386. f. 387. f. 388. f. 389. f. 390. f. 391. f. 392. f. 393. f. 394. f. 395. f. 396. f. 397. f. 398. f. 399. f. 400. f. 401. f. 402. f. 403. f. 404. f. 405. f. 406. f. 407. f. 408. f. 409. f. 410. f. 411. f. 412. f. 413. f. 414. f. 415. f. 416. f. 417. f. 418. f. 419. f. 420. f. 421. f. 422. f. 423. f. 424. f. 425. f. 426. f. 427. f. 428. f. 429. f. 430. f. 431. f. 432. f. 433. f. 434. f. 435. f. 436. f. 437. f. 438. f. 439. f. 440. f. 441. f. 442. f. 443. f. 444. f. 445. f. 446. f. 447. f. 448. f. 449. f. 450. f. 451. f. 452. f. 453. f. 454. f. 455. f. 456. f. 457. f. 458. f. 459. f. 460. f. 461. f. 462. f. 463. f. 464. f. 465. f. 466. f. 467. f. 468. f. 469. f. 470. f. 471. f. 472. f. 473. f. 474. f. 475. f. 476. f. 477. f. 478. f. 479. f. 480. f. 481. f. 482. f. 483. f. 484. f. 485. f. 486. f. 487. f. 488. f. 489. f. 490. f. 491. f. 492. f. 493. f. 494. f. 495. f. 496. f. 497. f. 498. f. 499. f. 500. f. 501. f. 502. f. 503. f. 504. f. 505. f. 506. f. 507. f. 508. f. 509. f. 510. f. 511. f. 512. f. 513. f. 514. f. 515. f. 516. f. 517. f. 518. f. 519. f. 520. f. 521. f. 522. f. 523. f. 524. f. 525. f. 526. f. 527. f. 528. f. 529. f. 530. f. 531. f. 532. f. 533. f. 534. f. 535. f. 536. f. 537. f. 538. f. 539. f. 540. f. 541. f. 542. f. 543. f. 544. f. 545. f. 546. f. 547. f. 548. f. 549. f. 550. f. 551. f. 552. f. 553. f. 554. f. 555. f. 556. f. 557. f. 558. f. 559. f. 560. f. 561. f. 562. f. 563. f. 564. f. 565. f. 566. f. 567. f. 568. f. 569. f. 570. f. 571. f. 572. f. 573. f. 574. f. 575. f. 576. f. 577. f. 578. f. 579. f. 580. f. 581. f. 582. f. 583. f. 584. f. 585. f. 586. f. 587. f. 588. f. 589. f. 590. f. 591. f. 592. f. 593. f. 594. f. 595. f. 596. f. 597. f. 598. f. 599. f. 600. f. 601. f. 602. f. 603. f. 604. f. 605. f. 606. f. 607. f. 608. f. 609. f. 610. f. 611. f. 612. f. 613. f. 614. f. 615. f. 616. f. 617. f. 618. f. 619. f. 620. f. 621. f. 622. f. 623. f. 624. f. 625. f. 626. f. 627. f. 628. f. 629. f. 630. f. 631. f. 632. f. 633. f. 634. f. 635. f. 636. f. 637. f. 638. f. 639. f. 640. f. 641. f. 642. f. 643. f. 644. f. 645. f. 646. f. 647. f. 648. f. 649. f. 650. f. 651. f. 652. f. 653. f. 654. f. 655. f. 656. f. 657. f. 658. f. 659. f. 660. f. 661. f. 662. f. 663. f. 664. f. 665. f. 666. f. 667. f. 668. f. 669. f. 670. f. 671. f. 672. f. 673. f. 674. f. 675. f. 676. f. 677. f. 678. f. 679. f. 680. f. 681. f. 682. f. 683. f. 684. f. 685. f. 686. f. 687. f. 688. f. 689. f. 690. f. 691. f. 692. f. 693. f. 694. f. 695. f. 696. f. 697. f. 698. f. 699. f. 700. f. 701. f. 702. f. 703. f. 704. f. 705. f. 706. f. 707. f. 708. f. 709. f. 710. f. 711. f. 712. f. 713. f. 714. f. 715. f. 716. f. 717. f. 718. f. 719. f. 720. f. 721. f. 722. f. 723. f. 724. f. 725. f. 726. f. 727. f. 728. f. 729. f. 730. f. 731. f. 732. f. 733. f. 734. f. 735. f. 736. f. 737. f. 738. f. 739. f. 740. f. 741. f. 742. f. 743. f. 744. f. 745. f. 746. f. 747. f. 748. f. 749. f. 750. f. 751. f. 752. f. 753. f. 754. f. 755. f. 756. f. 757. f. 758. f. 759. f. 760. f. 761. f. 762. f. 763. f. 764. f. 765. f. 766. f. 767. f. 768. f. 769. f. 770. f. 771. f. 772. f. 773. f. 774. f. 775. f. 776. f. 777. f. 778. f. 779. f. 780. f. 781. f. 782. f. 783. f. 784. f. 785. f. 786. f. 787. f. 788. f. 789. f. 790. f. 791. f. 792. f. 793. f. 794. f. 795. f. 796. f. 797. f. 798. f. 799. f. 800. f. 801. f. 802. f. 803. f. 804. f. 805. f. 806. f. 807. f. 808. f. 809. f. 810. f. 811. f. 812. f. 813. f. 814. f. 815. f. 816. f. 817. f. 818. f. 819. f. 820. f. 821. f. 822. f. 823. f. 824. f. 825. f. 826. f. 827. f. 828. f. 829. f. 830. f. 831. f. 832. f. 833. f. 834. f. 835. f. 836. f. 837. f. 838. f. 839. f. 840. f. 841. f. 842. f. 843. f. 844. f. 845. f. 846. f. 847. f. 848. f. 849. f. 850. f. 851. f. 852. f. 853. f. 854. f. 855. f. 856. f. 857. f. 858. f. 859. f. 860. f. 861. f. 862. f. 863. f. 864. f. 865. f. 866. f. 867. f. 868. f. 869. f. 870. f. 871. f. 872. f. 873. f. 874. f. 875. f. 876. f. 877. f. 878. f. 879. f. 880. f. 881. f. 882. f. 883. f. 884. f. 885. f. 886. f. 887. f. 888. f. 889. f. 890. f. 891. f. 892. f. 893. f. 894. f. 895. f. 896. f. 897. f. 898. f. 899. f. 900. f. 901. f. 902. f. 903. f. 904. f. 905. f. 906. f. 907. f. 908. f. 909. f. 910. f. 911. f. 912. f. 913. f. 914. f. 915. f. 916. f. 917. f. 918. f. 919. f. 920. f. 921. f. 922. f. 923. f. 924. f. 925. f. 926. f. 927. f. 928. f. 929. f. 930. f. 931. f. 932. f. 933. f. 934. f. 935. f. 936. f. 937. f. 938. f. 939. f. 940. f. 941. f. 942. f. 943. f. 944. f. 945. f. 946. f. 947. f. 948. f. 949. f. 950. f. 951. f. 952. f. 953. f. 954. f. 955. f. 956. f. 957. f. 958. f. 959. f. 960. f. 961. f. 962. f. 963. f. 964. f. 965. f. 966. f. 967. f. 968. f. 969. f. 970. f. 971. f. 972. f. 973. f. 974. f. 975. f. 976. f. 977. f. 978. f. 979. f. 980. f. 981. f. 982. f. 983. f. 984. f. 985. f. 986. f. 987. f. 988. f. 989. f. 990. f. 991. f. 992. f. 993. f. 994. f. 995. f. 996. f. 997. f. 998. f. 999. f. 1000. f. 1001. f. 1002. f. 1003. f. 1004. f. 1005. f. 1006. f. 1007. f. 1008. f. 1009. f. 1010. f. 1011. f. 1012. f. 1013. f. 1014. f. 1015. f. 1016. f. 1017. f. 1018. f. 1019. f. 1020. f. 1021. f. 1022. f. 1023. f. 1024. f. 1025. f. 1026. f. 1027. f. 1028. f. 1029. f. 1030. f. 1031. f. 1032. f. 1033. f. 1034. f. 1035. f. 1036. f. 1037. f. 1038. f. 1039. f. 1040. f. 1041. f. 1042. f. 1043. f. 1044. f. 1045. f. 1046. f. 1047. f. 1048. f. 1049. f. 1050. f. 1051. f. 1052. f. 1053. f. 1054. f. 1055. f. 1056. f. 1057. f. 1058. f. 1059. f. 1060. f. 1061. f. 1062. f. 1063. f. 1064. f. 1065. f. 1066. f. 1067. f. 1068. f. 1069. f. 1070. f. 1071. f. 1072. f. 1073. f. 1074. f. 1075. f. 1076. f. 1077. f. 1078. f. 1079. f. 1080. f. 1081. f. 1082. f. 1083. f. 1084. f. 1085. f. 1086. f. 1087. f. 1088. f. 1089. f. 1090. f. 1091. f. 1092. f. 1093. f. 1094. f. 1095. f. 1096. f. 1097. f. 1098. f. 1099. f. 1100. f. 1101. f. 1102. f. 1103. f. 1104. f. 1105. f. 1106. f. 1107. f. 1108. f. 1109. f. 1110. f. 1111. f. 1112. f. 1113. f. 1114. f. 1115. f. 1116. f. 1117. f. 1118. f. 1119. f. 1120. f. 1121. f. 1122. f. 1123. f. 1124. f. 1125. f. 1126. f. 1127. f. 1128. f. 1129. f. 1130. f. 1131. f. 1132. f. 1133. f. 1134. f. 1135. f. 1136. f. 1137. f. 1138. f. 1139. f. 1140. f. 1141. f. 1142. f. 1143. f. 1144. f. 1145. f. 1146. f. 1147. f. 1148. f. 1149. f. 1150. f. 1151. f. 1152. f. 1153. f. 1154. f. 1155. f. 1156. f. 1157. f. 1158. f. 1159. f. 1160. f. 1161. f. 1162. f. 1163. f. 1164. f. 1165. f. 1166. f. 1167. f. 1168. f. 1169. f. 1170. f. 1171. f. 1172. f. 1173. f. 1174. f. 1175. f. 1176. f. 1177. f. 1178. f. 1179. f. 1180. f. 1181. f. 1182. f. 1183. f. 1184. f. 1185. f. 1186. f. 1187. f. 1188. f. 1189. f. 1190. f. 1191. f. 1192. f. 1193. f. 1194. f. 1195. f. 1196. f. 1197. f. 1198. f. 1199. f. 1200. f. 1201. f. 1202. f. 1203. f. 1204. f. 1205. f. 1206. f. 1207. f. 1208. f. 1209. f. 1210. f. 1211. f. 1212. f. 1213. f. 1214. f. 1215. f. 1216. f. 1217. f. 1218. f. 1219. f. 1220. f. 1221. f. 1222. f. 1223. f. 1224. f. 1225. f. 1226. f. 1227. f. 1228. f. 1229. f. 1230. f. 1231. f. 1232. f. 1233. f. 1234. f. 1235. f. 1236. f. 1237. f. 1238. f. 1239. f. 1240. f. 1241. f. 1242. f. 1243. f. 1244. f. 1245. f. 1246. f. 1247. f. 1248. f. 1249. f. 1250. f. 1251. f. 1252. f. 1253. f. 1254. f. 1255. f. 1256. f. 1257. f. 1258. f. 1259. f. 1260. f. 1261. f. 1262. f. 1263. f. 1264. f. 1265. f. 1266. f. 1267. f. 1268. f. 1269. f. 1270. f. 1271. f. 1272. f. 1273. f. 1274. f. 1275. f. 1276. f. 1277. f. 1278. f. 1279. f. 1280. f. 1281. f. 1282. f. 1283. f. 1284. f. 1285. f. 1286. f. 1287. f. 1288. f. 1289. f. 1290. f. 1291. f. 1292. f. 1293. f. 1294. f. 1295. f. 1296. f. 1297. f. 1298. f. 1299. f. 1300. f. 1301. f. 1302. f. 1303. f. 1304. f. 1305. f. 1306. f. 1307. f. 1308. f. 1309. f. 1310. f. 1311. f. 1312. f. 1313. f. 1314. f. 1315. f. 1316. f. 1317. f. 1318. f. 1319. f. 1320. f. 1321. f. 1322. f. 1323. f. 1324. f. 1325. f. 1326. f. 1327. f. 1328. f. 1329. f. 1330. f. 1331. f. 1332. f. 1333. f. 1334. f. 1335. f. 1336. f. 1337. f. 1338. f. 1339. f. 1340. f. 1341. f. 1342. f. 1343. f. 1344. f. 1345. f. 1346. f. 1347. f. 1348. f. 1349. f. 1350. f. 1351. f. 1352. f. 1353. f. 1354. f. 1355. f. 1356. f. 1357. f. 1358. f. 1359. f. 1360. f. 1361. f. 1362. f. 1363. f. 1364. f. 1365. f. 1366. f. 1367. f. 1368. f. 1369. f. 1370. f. 1371. f. 1372. f. 1373. f. 1374. f. 1375. f. 1376. f. 1377. f. 1378. f. 1379. f. 1380. f. 1381. f. 1382. f. 1383. f. 1384. f. 1385. f. 1386. f. 1387. f. 1388. f. 1389. f. 1390. f. 1391. f. 1392. f. 1393. f. 1394. f. 1395. f. 1396. f. 1397. f. 1398. f. 1399. f. 1400. f. 1401. f. 1402. f. 1403. f. 1404. f. 1405. f. 1406. f. 1407. f. 1408. f. 1409. f. 1410. f. 1411. f. 1412. f. 1413. f. 1414. f. 1415. f. 1416. f. 1417. f. 1418. f. 1419. f. 1420. f. 1421. f. 1422. f. 1423. f. 1424. f. 1425. f. 1426. f. 1427. f. 1428. f. 1429. f. 1430. f. 1431. f. 1432. f. 1433. f. 1434. f. 1435. f. 1436. f. 1437. f. 1438. f. 1439. f. 1440. f. 1441. f. 1442. f. 1443. f. 1444. f. 1445. f. 1446. f. 1447. f. 1448. f. 1449. f. 1450. f. 1451. f. 1452. f. 1453. f. 1454. f. 1455. f. 1456. f. 1457. f. 1458. f. 1459. f. 1460. f. 1461. f. 1462. f. 1463. f. 1464. f. 1465. f. 1466. f. 1467. f. 1468. f. 1469. f. 1470. f. 1471. f. 1472. f. 1473. f. 1474. f. 1475. f. 1476. f. 1477}

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quæ illæ moluntur fibræ, quæ laxatis rectis impensius arctantur colligunturq; haud secus quam si prius contractum in pyramidem illa funiculum iam laxas, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introsum comprimamus, itaq; illius cavitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uero qui obliquæ fibræ quieti præfint, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu cenletur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque se contrahant, imaginari non est arduum: præcipue si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sanè facturus es iucundissime ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) subiiciam: in qua non hæc modò, uerum alia pleraque spectanda proponuntur. Nunc autem ad fibras reuertimur, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitramur, uerum rectas ad attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retentionem uerò obliquas conducere etiam nobis persuasum erit. Cæterum præter cordis carnem & fibras propriæ ipsius uenæ illius substantiam enutrientes, & arteriæ innatum suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorum uasa distributæ. Quis uerò uenæ arteriarumque coronaliū sit ortus ferietq; in tertio libro abundè complexi sumus. Quare cordis neruulo sermoni quoque addito, ad cordis tunicam est accedendum: ac eum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sextiparis cerebri neruo deprimi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucrum basim penetrans, & sinistro uenæ arterialis lateri posterioriq; sedi exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obscurè) pertinet. Verum cordis tunica illi membranae prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus perinaciter obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuellitur, quit. Eiusmodi namque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipue ad basim durioris adipis copia obnascitur: aliquando & per reliquam cordis superficiem ad mucronem usque, ac id semper imprimis secundum uenarum & arteriarum per cordis corpus digestum, illi enim copiosior adipis portio (ut in omento & membranis thoracem intersepiuntibus accidere conspiciamus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiæ referre tres membranas uenæ caue, & duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde & auriculas, & quatuor ipsius præter id circumuoluentes uenas arteriasq; uasa, nisi nunc tempestiuus foret, singula eorum priuatis Capitibus recensere. Pari quoque ratione & cordis os huc spectare uideretur, nisi & id in primo libro prolixius essemus persequuti.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICULIS.

Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, non uerò & decima sinistram, undecima autem cor transuersim dissectum oculis subiiciens, uentriculorum cordis naturæ ostendendæ plurimum inuat.

Ventriculorum numerus & situs.

Forma dextri.

Forma sinistri.

QVONIAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformantur, quoque constant numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibiturus. Humanum itaque cor intus duas insigniter amplas obtinet cavitates, secundum cordis latera sitas: unde etiam unum uentriculum sinum uel dextrum, alterum sinistram merito nuncupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, amboque inuicem forma plurimum uariant. Dexter namque magis deorsum ad cordis mucronem ipso sinistro descendens, cavitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quandoquidem dextro ipsius latere, anterioriq; & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in sinistro autem latere externæ fornici aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum septum semiorbis modo dextra ipsius superficiei in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mucronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla etiam basi incipit, sensimq; in arcum uersus cordis mucronem definit, cavitatem instar coni, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis namque uentriculorum septum sinistri ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latas efformat, concauum,

utrum, non uerò ut dextro latere gibbum extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamq; cum cordis substantia sinistram latas & anteriorem posterioremq; sinistri uentriculi sedes constitutæ exigat: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimum gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnata. Vniuersa namque cordis substantia, præter uentriculorum septum, dextri uentriculi amplitudinem constituit, tenuis admodum est: quæ autem sinistram uentriculum orbiculatim ambit efformatq; dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undiq; equè crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscientiumq; gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vtriusq; uentriculi superficies perquam inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam penitus impressis obliata. Neq; istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistram respicit: uerum per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solum in nuper occisis animantibus, sed perpetuò, tantisper dum cor ipsum seruare uolueris, apparentes, neq; unquam uel in exiccato corde conuientes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo carneas quasdam explantationes processus uel intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, & in fibras membranas cessant, humiliori sedi membranarum in ipsis sinibus positarum continuas. Cernuntur autem carnei hi processus potissimum ad uentriculorum mucronem, humiliorum uel sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam persequar. Ventriculorum igitur septum crassissima, ut dixi, cordis substantia efformatur, utriusq; foueis ipsi impressis scatur, hac imprimis occasione inæquali superficie qua uentriculos respicit donat. Ex his foueis nullæ (quod sensu saltè comprehendi licet) ex dextro uentriculo in sinistram penetrant, adeo sanè ut rerum Opificis industriam mirari cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistram sanguis refudat. Præter hæc uenarum commemorata, in utroq; duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentiori uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unum quidem uenale, alterum autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis membranæ quædam insunt, quas uasorum orificijs paulo post præfici commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ caue os spectantes: in sinistro autem duæ, uenalis arteriæ origini connatæ, adeo ut & hinc uentriculus quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipsi usu, & quam continent materia inter se differunt. Porro usum illorum unum cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & aurium usu priuato Capite merito pertractabimus, quod hæc simul omnia cordis functionibus famulentur: quas, nisi enarratarum iam partium constructione prius descripta, recensere absurdum foret.

Ventriculorum superficies.

DE CORDIS VASIS, ET EORVM.

de orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorumdemq; orificijs spectandis pleraq; faciunt figure: ac quinta quidem præcipue uenam caueam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterum septima cauea uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Non uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

A tota fig. cap. 6 lib. 3. hic autem 5 fig. C, D, E.

UPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamur. Ac in uasorum quidem numero sunt uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur foraminibus. Vena caua ad dextrum cordis latas dextrumq; uentriculum refertur: num uerò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiose friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, agrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subiceam) in natis hominibus nihil aliud quam caueæ ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de foetibus, quoad hæc uenarum illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ caueæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illum (si modo) dō

Cordis uasa quot & quæ.

Vena caua.

do id quis proposuisset, retorquere esset quam facillimum. Nisi forte cum Galeno illi conueniret, quod iecur sanguificationis officinam esse haud falso enunciauerit, quanquam etiam Achillem illum arteriae uenosa principium detur baret. Ex dextro itaque latere basis dextri uentriculi ad huiusmodi arteriae uenosa principium sedem, uena caua¹ amplo patentiusq; admodum orificio exoritur, ac illic ab exortu (qui totius uenae capacitatem amplitudinem multum superat, ac uelut extuberans ad cordis substantiae terminos, circulus uisitur) sursum ad iugulum, & deorsum uersus septum² contendit: neque, ut quispiam forte arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata principio, in duos truncos magnae arteriae modo dirimitur, sed dextro basis cordis lateri instat re. Cui palatenditur, ac suo uelut sinistro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enascitur, ac facile citra aliam diuisionem (quod interim arteriae magnae ex cordis basis centro quodammodo prodeunt negatum est) cordis inuolucrum permeans, sursum deorsumque properat. Neque profecto alia cauae exortus, aut si mauis cum Galeno dicere, insertionis est species, quam originis trium reliquorum uasorum cordis uentriculos spectantium. Ceterum quoniam pacto toti anteriori cauae exortus sedi secundum illius longitudinem dextra cordis auris³ adnascitur, in eo quod statim de cordis auribus subnexuri sumus Capite, audies. Vena igitur caua primum cordis uas censetur, & ipsius ortus similiter primi orificij loco oportu⁴ ne habebitur. Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo ascribitur, est que ea uena, quam quidem quod sanguinem in pulmonem deferat, uenaeque prorsus uicem gerat, Venam; quod uero arteriae corpus nanciscatur, Arterialem appellari antea diximus. Haec multo minori quam caua⁵ orificio ex dextri uentriculi basis elastissima parte iuxta dextrum latus uentriculorum⁶ septi enascitur, & magnae innitens arteriae, sinistrorsumque nonnihil suo caudice inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in duos truncos discinditur, quorum dexter ad sinistram latus caudicis magnae arteriae, posterioremque eius caudicis sedem reflexus, in dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uero in sinistros. Porro uenalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, atque etiam ab usu quod aerem continet deducit uenae. Arteriam: a substantia autem, quod uenarum corpori responderet, Venosam nuncupari retulimus: inter sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur, ac ut uenarum corpus adipiscitur, ita quoque ex molliori sinistri uentriculi sede (ut caua ex dextri) principium ducit. Ex sinistro enim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uentriculi demissorem partem pari penitus modo ut caua, uenalis arteria⁷ patentiadmodum orbiculari que orificio enascitur, ac statim ab ortu, aut in ipso potius ortu, in duos truncos deriuatur, quorum dexter sub cordis basi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis sedem dispergitur, sinistro interim in sinistram pulmonis partem exporrecto. Ceterum haec uenalis arteriae in primos truncos distributio, adeo illius origini uicina est, ut hoc nomine nonnulli dissectionis professores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque quatuor cordis uasorum orificia enumerauerint. Et rursus fortassis pari ratione uenae cauae attendentes, ipsius quoque orificium geminarunt: quum in ipsa etiam origine⁸ haec sursum deorsumque properat. Huiusmodi enim quid Herophilus contra Galeni Erasistrati que sententiam ex septimo de Administrandis sectionibus libro innuisse colligitur. Porro nos quatuor cordis uasorum, quatuor tantum orificia, ut reuera sunt, enumerabimus. Quo autem pacto uenalis arteriae exortui in anteriori quoque ipsius regione⁹ laeva cordis auricula adnascatur, secundo ab hoc Capite explicabimus. Quartum uas, quod adhuc enarrationi deest, quantumque cordis constituit orificium, magna censetur arteria, pari ratione ex sinistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elastissimae sinistri uentriculi sedis latere, & ex cordis basis uelut centro arteria magna enascitur, aliquousque recta¹⁰ sursum sub uenae arterialis caudice tantisper prorrepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos truncos discindatur, quorum unus corporis superiora, alter inferiora petit. Atque ita profecto durorum crassorumque uasorum, ipsius nimirum arterialis uenae, ac arteriae magnae principia adeo respondent, ut sinistram arterialis uenae latus dextro arteriae magnae lateri in ipsa origine adnatum sit, amboque uasa hic ex eminentissima cordis uentriculorum septi sede commune principium radicemque possideant, quod eousque quibusdam animalibus indurefcit, ut id Galenus reuera os esse assermet. Ceterum hic in sinistro cordis uentriculo ad septi eminentissimam sedem ascensus post dextram orificij uenalis arteriae membranam inter dissecandum latens ascendens que Aristotelem imposuit, ut inibi tertium cordis uentriculum constituerit, illum conferens magnae principium esse recensens, quod sane multo minus inculandum uenit, quam quod uentriculorum cordis numerum pro animalium mole uariare scripserit. At quemadmodum Galenus in huiusmodi leuibus & obiter

Vena arterialis.

Venalis arteria.

Diuerse Anatomorum de cordis orificijs placita.

Magna arteria.

Li. 3. de Partibus animal. cap. 4.

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sanè Aristotelis sectatores hortaretur, ut in Aristotelem affecti, sedulo humani corporis fabricam ipsi rescarent, eam Galeni placitis accuratè conferentes, ut tandem Galeno Anatomicorum principi id obijcerent, cuius dissectionis professores crebro insinuat, quum utrumque leuiter Aristotelis fert: at eos grauius inculcat, qui totam uitam huic speculationi dedicauerunt, & tamen in plerisque falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, complurima profecto occurrerent, quae altius refelli possent, quam quae Galenus alijs imponit Anatomicis. Non enim admodum leue censetur, quod in sexto de Partium usu arteriae magnae orificium amplius uenosa arteriae orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè amplius cernatur. Neque simpliciter Galenus magnae arteriae orificium uenosa contulit, imò ceteris cordis orificijs id amplius esse contendit, adeo in Aristotelis dogmata incitatus, ut non animaduertit uenae cauae orificium uel triplo maius arteriae magnae orificio cerni, ac reuera esse; uti & uenalis arteriae orificium grandius magnae arteriae orificio esse dicebamus. Porro quod & ego in Galeni medicinae parentis uerba iurauerim, ac philosophis nos insectandi ansam praebere nequaquam instituerim, non lubet haec, & eius generis permulta diffusius persequi: unde etiam ad cordis membranas sermo iam uenit reflectendus.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QUAE TUOR ORIFICIORUM CORDIS. Caput XIII.

PRÆSENTES membranae seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima namque tres proponit uenae cauae orificio praefectas, ac K, L, Minus signatas. Octaua tres in uenae arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriae orificij E & F indicatas. Magnae autem arteriae tres membranae in decima B, C, D insignitae proponuntur.

A CORPORA cordis membranas nuncupamus, quae cordis uasorum radicibus, ipsorum uel exortibus adnata, calore, substantia, crassitie, prorsus membranae existunt, materierum regurgitationibus praefectae. Sunt porro haec omnes ex praecipuorum Anatomicorum sententia undecim numero, ac tres quidem singulis trium uasorum orificijs, duae autem duntaxat uno quarto uel adnascuntur. Vena caua, quam primum dextri uentriculi uas esse recensuimus, suas membranas, uti modo sub iungam, locatas exigit. Cauae exortui, qui uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodegit, circulus est, alius membraneus circulus humiliori uenae exortus parti proximè adnascitur, qui prorsus pari modo ac uenae initium ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum uena ab ortu extrorsum est cordis uentriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introsum, in que dextri uentriculi amplitudinem procedit. Insuper ut uena caua ilico à cordis substantia, ex cuius termino (ut ita dicam) enascitur, abscedit, solo exortu, qui breuissimus est, cordis substantiae adnata: sic etiam membraneus circulus minima amplitudine cordis substantiae hic adnascitur, ilico ab illa abscedens ac exacta, & solida, citra que insignem crassitiam ualida membrana apparet. Haec in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in tres uelut membranas scinditur, ex ampla basi in obtusum mucronem desinentes, ac uix à semicirculi conuexo differentes. Mucro autem harum membranarum paulo supra mediam uentriculi dextrilongitudinem cessat, neque aliqua ex parte, quam circulari exortu membrana haec tribus ipsius processibus cordis substantiae adnascitur. Verum ex tota inferiori sede trium membranularum seu processuum, quae reliquo ipsarum corpore nonnihil crassiori ualidiorque efficitur, fibrae quaedam frequenti serie enascuntur, quae deorsum per uentriculi amplitudinem ductae, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur, non quidem duntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis amplitudinem. Omnis namque inferior membranularum pars fibras illi uentriculi mucronis sedi exporrigit, quae ipsi è directo constituitur. Praesentes fibrae quae membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiae haud adnascuntur. Unde etiam Aristoteles illas neruos esse arbitratus, hinc cor neruorum principium esse indicauit. Verum ubi fibrae ad uentriculi mucronem implantantur, aliquousque¹ carnosa

Membranae trium numerus.

Cauae membranae.

Dd 2 sub

substantia adaugentur suffulciunturque: non aliter profecto apparentes, quam si carnes in cordis uentriculo uirgulae essent. Ceterum membrana haec propter tres membraneos ab ipsa deductos processus, trium uenae cauae orificij membranularum loco enumeratur, atque quod processus illi quum clauduntur, atque inuicem conuiuent, spiculorum sulcus structura similiter existant, Graeci *πρωτοὶ αὐτοὶ*, quasi trifurcas diceres, eos appellauere. Quum enim membraneo circulo adhuc patente & orbiculari seruato, tres ipsius processus inuicem e regione illius centri coeunt, formam effingunt triangulari cuspidi non abssimilem, id quae potissimum illi cuspidi, quo in telis Turcae penetrandis lorice hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quod minus oblongum illud ferrum graueret, anguli quae acutiores redderentur, illi inter duos angulos sulcum elimant, adeo ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos & totidem sulcos ostendat: uti etiam hic in corde fieri animaduertes, dum inter disseccandum tres membraneos processus inuicem committes. Ceterum si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris adaperiti similitudinem petis, eam ex coronae forma opportunè sumes, quam regum capitibus antiquitatem insculpsisse, in illis quae Romae effodiuntur imaginibus uidemus.

Venalis arteriae membrana.

Porrò quemadmodum uenalis arteria uenae cauae tum corpore, tum intro mittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriae membranae cum cauae orificij membranis pleraque exigunt communia. Ad radicem enim orbis uenalis arteriae, membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimque ab exortu à cordis substantia abscedit, uenae cauae orificij membraneo corpore huc usque quam simillima. Verum quum aliquantisper in uentriculi amplitudinem descendit, in duos tantum membraneos processus partitur: forma quidem illis qui ad uenae cauae orificij pertinent respondentes, sed mole & robore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronem finiunt, longius in sinistri uentriculi cauitate, quam cauae orificij membranulae in dextri contingentes. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistram respicit. Anterior enim & posterior inuicem de hiscunt. Secundum uniuersam eorumdem humiliorem sedem (quae etiam ut cauae orificij membranularum, crassior duriorque existit) fibrae seriatim ex illis nascuntur, quae deorsum porrectae, tandem cordis substantiae ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim adnascuntur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, carnea cordis substantia adaugentur stabiliunturque. Ceterum quia membraneus uenalis arteriae circulus in duos tantum processus dirimitur, disseccionis proceres duas tantum membranas ipsius orificio praefici asserunt: quas mitrae episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posteriorique mitrae cacumini assimilaueris. quum enim duo tantum hic cernantur processus, utique eos inuicem conuiuere singas, *πρωτοὶ αὐτοὶ* cum Galeno ipsas appellare non poteris, quod scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant. Venae arterialis membranae dictorum modò orificiorum membranis neque situ, neque forma, neque etiam robore respondent. A uenae enim arterialis exortu haec introrsum in cordis dextrum uentriculum haud pertingunt, sed totae in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductae, ut commemoratae prius membranulae ab orificio introrsum pertinebant. Neque etiam his unus communis quae est circulus, uerum tres distinctae, & non admodum ualidae sunt membranulae, singulae semicirculi modo principium ducentes. Venae enim arterialis orificium introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, suae amplitudinis superficiei in tres semicirculos extrorsum à corde latecentes distinctam obtinet: qui crassiores redditi, in ipsam uasis amplitudinem protuberant, ac suis tuberibus ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circuli extra suam superficiem, supra infraque contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberibus membranae tota ipsarum amplitudine, quasi semiplenae lunae imaginem referentes pronascuntur, nusquam uasi ipsi, praeterquam ad haec tubera, adnatae. Harum membranarum latissima sedes, quae extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasi ipsi non connatum, haud ita rectè cernitur, ac si singulae membranae dimidiatum circulum ad amissim exprimerent: uerum modicè id latus introrsum obliquatur, & non adeo altè extrorsum ue in medio conscendit, atque terminis quibus utrinque uasi continuatur. Quum itaque haec superior latissima quae membranularum pars latus ue instar dimidiatae parentesis ad hunc modum (inflectatur, & ipsarum membranularum exortus, & ad uasa connexus semicirculum ad amissim exprimat, Graeci has membranas *συνμωσθῆαι* nuncuparunt, ab illorum C imagine. His tribus uenae arterialis membranis, tres in arteriae magnae ostiolo à Natura creatae respondent, in nullo prorsus ab illis quam

Arteria magna membranae.

quam in magnitudine & robore differentes. Magnae enim arteriae membranulae tanto grandiores ualidioresque uenae arteriosae membranulis uisuntur, quanto uenae arteriosae corpus ab arteriae corpore duritia amplitudineque uincitur.

DE CORDIS AURICVLIS. Caput XIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit I & K insignitas, ut & sexta M &

F notatas. Verum dextram auriculam inuersam ostendit septima figura F, & octaua K. Sinistram uero nona figura L, & decima L.

Figura B. ad C. ad D. ad E. ad F. ad G. ad H. ad I. ad K. ad L. ad M. ad N. ad O. ad P. ad Q. ad R. ad S. ad T. ad U. ad V. ad W. ad X. ad Y. ad Z.

AURICVLAE cordis disseccionum professoribus uocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in situ, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emicat namque ad utrumque cordis basis seu capitis latus appendix unus, ex ampliori basi in mucronem desinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistram nuncupamus. Dexter itaque appendix seu auris, dextro cordis basis lateri attenditur, toti anteriori exortus uenae cauae regionem secundum illius longitudinem obducta, & etiam suo mucrone à uenae corpore abscedens, elatius nonnihil quam cordis basis sursum conscendit. Voco autem exortus uenae cauae longitudinem, totam eam sedem quae à uenae cauae parte qua propinquius cordis mucroni uena cordis substantiae adnascitur, usque ad eam quae basis cordis cetro, aut ipsi arteriali uenae uiciniore est, atque exortus longitudini dexterae cordis auriculae basis longitudo respondet. Huius enim auriculae effigies pyramidem refert, ex oblonga basi in mucronem, qui non admodum acutus protensusque est, desinit. Auriculae etenim basis longitudo, quam uenae cauae ex corde principij longitudine metiri diximus, ipsius auriculae etiam admodum distente amplitudine ferè triplo excedit deinde & longior multo est, quam progressus à basi auriculae ad ipsius mucronem pertinet. Porrigitur autem auricula à basi sursum antrosumque, adeo ut nulli auriculae forma, quod ad basim mucronemque, & deinde ad cauitatem ac compressionem distentionemque attinet, exquisitiùs contuleris, quam coriaceis tuberibus utrinque Turcarum sellis assutis, quae equis fluuium transnatauri uesticarum ritu magno usu inflant. Exterior namque auriculae superficies pro ipsius repletione uariatur: quum enim auricula in cordis constrictione turget, operiaturque est, gibba undique & aequalis & aequo ueluti humore oblita cernitur. At inanita concidentem auriculam, superficies haec rugosa ac ueluti plicis obrita spectantibus occurrit: interim tamen auricula exterius aequo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verum quandoque, licet rarior, exterior distentae etiam auriculae superficies inaequalis, propter adipem illi tunc obnatum uisitur. Interior autem superficies auriculae cauitatem circumscribens, uentriculorum cordis superficiei omnino respondet. Vt enim haec ubi uasa educit leuis, tota autem reliqua sede aspera & foueis plena cernitur, ita quoque illa ubi uenae cauae exortui adnascitur, leuis quidem est, reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeo scatet, ut cordis superficiei inaequalitate uincat. Atque haec cauitas in amplitudine prout auriculae corpus aut concidit aut distenditur uariatur, foueae autem nunquam penitus explicantur. Porro auriculae substantia triplici fibrarum genere, & modica, eaque admodum dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente consistat, adeo ut auriculae fibris cum cordis substantia respondeat, at carne (que, ut diximus, neruea magis cuticularisque & subnigricans est) à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum ea carnis commixtione uix cutis crassitiem superante, aliud peculiare auriculae in sui constitutione asceiscit. non enim uenas arterialesque & neruos peculiariter ipsi insertos comprehendimus. Ceterum auriculae connexus propemodum ita se habet, sinistram sui basis latus extremo cordis substantiae, ubi anterior uenae cauae in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur: aut uerius ab illo extremo auriculae prodit. Dextrum autem basis latus uenae cauae corpori secundum ipsius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius sede conascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auriculae ab omni prorsus connexu libera est, & perinde ac cordis corpus in cordis quoque inuolucro continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissis. Sinistra cordis auricula plerumque cum dextra possidet communia, haec namque in anteriori sede exortus uenalis arteriae secundum ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronem quoque cessat, uerum is mucro qui acutior dextrae auriculae mucrone habetur, non adeo sursum, sed in sinistram magis atque in latus exporrigitur. Insuper sinistra in proeiectionibus aetate hominibus dextrae auriculae dimidiatae magnitudini cedit, ut & ipsum quoque uenalis arteriae ostiolum longè

Dextrum cordis auriculam.

Dextrae auriculae situs, for.

Dextrae auriculae substantia.

Nexus auriculae.

Sinistra cordis auricula.

Dd 3 minus

minus uenae cauae orificio uisitur. Quod ad externam internamque attinet superficies, auriculæ utrunque respondent. quæque exterior sinistrae superficies rugosior magis, multoque inaequalior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atque in dextra auricula inaequalis, & foueis oblita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerum sinistra multo durior, ac minus in constri- ctione distentioneque sequax uisitur. Quinetiam si illam dextrae conferas, uelut marceida exicca- taque spectabitur, adipe semper magis quam dextra exterius abundans. In connexu prorsus con- ueniunt, nam uti dextra uenae cauae & dextro cordis lateri secundum cauae ortum adnascitur, ita quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiae, ubi uenalis prodit arteria, conascitur: sinistro autem latere ipsi uenalis arteriae corpori. Vsu, ut suo ordine paulo post dicturi sumus, pa- rum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam nu- merum, situm, formam, connexum, substantiamque complexi fuimus, usum & functionem se- riatim subijcere nitimur: id non praetercites, in foetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportionem occurrere, quam in ætate profectionibus.

CORDIS, IPSIUSQUE HACTENUS COM

memoratarum partium functio & usus, ipsarumque constructionis ratio.

Caput XV.

Cor cuius ani-
mae sedes.

OR irascibilis, seu uindictæ honorisque concupiscibilis animæ sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad hæc, Zeno, ipsiusque dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, ceteraque Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisque ipsius assecutis, cor principium fontemque esse uoluerunt, non nunc dictæ tantum irascibilis facultatis, ac etiam eius quæ ci- borum, potuum, & ueneriorum est appetitrix, quam alteratricem Aristoteles, alij uero naturalem, alij autem simpliciter concupiscibilem appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici unâ cum Peripateticis rationis uim, & ut semel dicta, animæ principatui in corde colloca- runt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium esse arbitrati. Quamquam interim iidem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliqui Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibile uim, ac concupiscibilem rationalemque unius substantiæ cor- de proficiscens facultates esse asserunt, animæ autem species partes uel esse inficiantur, neque eas di- stinguunt. Chrysippus uero Stoicorum non postremus, sicut in unâ substantiâ, ita quoque in unam facultatē & iram & cupiditatē cum ratione coegit. At his omnibus refragat, ex diuini atque inter- medicos facile primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Ga- lenus, quum in alijs plerisque locis, tum potissimum in noue libris de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namque libris tres animæ species partes uel Natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientiâ prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstra- tionibus comprobata, iecur ciborum potuumque & ueneriorum concupiscibilis animæ, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animæ ergastulum esse concedens. Por- ro ne hic forsitan in aliquem uentis, ac nescio in quem hæresis censorem impingam, ab hac de animæ speciebus earundemque sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quum tot hodie, ac potissi- mum apud nostrates sanctissimæ uerissimæque nostræ religionis censores reperias: qui si aliquem aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum uel interpretum, aut Galeni de anima sententiam, uel etiam inter celebrandam Anatomiam (ubi hæc potissimum examinanda ueniunt) mullitare audierint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate hæsitare astruunt, non perpendentes necesse esse medicis (si modò non temere ad artem accedere, neque inopportune æ- grotiū membro remedia applicare uoluerint) de ijs quæ nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quæque sigillatim habeat, quo uel in animalis membro sin- gulæ constitutæ sint, & præter hæc maxime (si modò id adipisci mente possemus) quæ animæ substantia essentia uel sit. Quasi uero non citra impietatem nullamque prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis cor- roborare, aut friuola aliorum argumenta refellere possit: ac quasi non aliter de sanctissima, quæque accedentibus pijs operibus fidei saluamur, felicemque æternitatem hominum animæ adipiscuntur, quæ de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negotio o- pinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim de animæ facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigationem remissa, liberè asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natui sedem fomitemque ex- istere, ac pulsum autorem esse, singulasque cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti ului subser-

Medico de
animæ facul-
tatibus ac sede
considerandi.

Cui functioni
omnes cordis
partes simul
seruiunt.

subseruire commonstrabimus. Quis itaque cordis inuolucrum (ut singula ea serie qua earundem prius constructione enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utrunque pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quæ thoraci extrinsecus noxam inferre possunt remotissimus. Præterea cor in pulmo- nis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita constitit, ut æqualem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aeris per uenotam arteriam molitur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem tentet, & iusta etiam portione per ue- nalem arteriam & uenam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad hæc, cor non admo- dum procul ab ore, per quod inspiratione perfici necessum erat, locatum, tam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per arteriæ magnæ ramos toti corpori natuum calo- rem, spiritumque uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossu coalitu distat. is enim erecti adultorum corporis exquisitissimum habetur medium, non autem umbilicus, quem Galenus cordis situm enar- rans, medium adamussim esse censebat. Insuper non omnes corporis partes sedem æque tutam nanciscuntur, quandoquidem basis ipsa mucrone impensius occultatur, thoracisque mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delege- tur, pari tutela indigebunt. Partes enim in basi constitutæ, ualorū explantationi & exortui de- stinatur. Quæ uero ab hac ad mucronis usque cacumen utrinque in lateribus, & anterijs poste- riusque habetur, cordis uentriculorum parietes censentur, atque ad uentriculos cōficiendos subser- uiunt. Mucro autem quodammodo processus est ualidus, ac propter cordis fibrarum hic collectio- nem copiamque, & carnis eas suffulcantis amplectentisque duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi præfectum, adeo ut mucro securius, quam basis ipsa pectoris os anterioraque corporis accedere queat. Mu- cro itaque cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uero, quoniam ualorum exor- titate proportionem exigunt. Quæ enim basi uicinijs accedunt, paulo minus habendæ sunt po- tissimæ. At quæ inter has sunt mediæ, quantum abscedunt ab alterutra extremitate, tantum ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quod porro propter basim quoque quam latam ani- plamque ob quatuor illorum grandium ualorum initia esse oportuit, cor non exacte rotundum esse- tum sit, etiam si non dicatur, omnibus manifestum esse consilio. Quamquam Natura interim cor sphe- ricæ figuræ iniurijs innoxie ferendis omnium pertinacissima, & cæteris omnibus capaciore, adeo accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphericum appareat, quæadmo- dum in ipsius contractionibus oblongum, & pinæ nucis modò productum cernitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse dicimus, quam quod id in mortuis concidens, productumque semper ostenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id quoties dilatur breuius quidem, sed latius fieri spectamus, tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphericum esse censeremus. Quis autem cordis substantiæ sit usus, in decimo Capite, quado cordis cum musculo cōmunitatem, & rursus differentiam prosequenda- mur, necessariò complexi sumus, præcipue tum explicantes, cui potissimum muneri triplex fibra- rum genus cordis substantiâ intertexens, dein & caro has amplectens & suffulcens, præficeren- tur. Cæterum uena cordis basim coronæ instar cingens, & ramos per externam cordis superfi- ciem deorsum à basi exporrigens, cordis substantiæ nutrimentum suppeditat, argumetoque est, cor- dis substantiâ potius sanguine crassiore hac uena deducto, quam tenuiori & leuiori & expur- gatori quem cordis uentriculi continent, enutriti. Neque etiā hanc mihi sententiam quis disturba- ret, etiam si uenæ coronalis ramos non penitus, sed uelut superficiei tenus in cordis substantiam dispargi cōtenderet, quum tot innumeris musculis etiā uniuerso cordis corpore crassioribus ue- nas duntaxat ad extremam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in uniuerso corpore sint, qui in ipsorum uentres uenas penitus disseminari permittunt. Deinde non oscitanter perpendendi ueniunt præcipui uenæ coronalis rami, ex basi deorsum uersus mucronem descendentes, quorum unus anterior, alter posterior exporrigitur, uterque secundum cordis uentriculū septi ductum pro- tensus, quasi cordis substantiâ his sedibus septi gratia plus alimēti requireret. Quod etiā testan- tur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quam dextro exporrecti: nam quāto substantia cor- dis ad sinistram sinu crassior est, tanto etiā eius sedis ramuli tumidiores, frequētioreque cernun- tur. Atque hæc eò diligētius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis disle- ctionem interturbare assueti, sese exercuāt, num uentriculus intestinaque suo quem totius corpo- ris gratia cōficiunt succo, an uero sanguine enutritur: non expēdentes, alia prorsus functione organū aliquod, puta uentriculū, intestina, uescicas utraque, urinarios bilisque meatus, uterū, ue-

Inuolueri
usus.
Situs cordis
ratio.

Lib. 2. de De-
cretis Hipp.
& Platonis.

Omnes cordis
partes non æ-
que dignas es-
se.

Formæ cor-
dis ratio.

Cordis substantiæ
usus.

Coronalis uenæ
usus.

Dd 4 nas

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantię nutritioni prouidere, & eam actionem cuius potissimum nomine cōdita sunt, obire. Parum quoque animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendi facultatibus fibras subservire, priuatarū autē eorundē functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibras carētibz expendere licet) insitam duntaxat uim citra fibrarum subsidium, autorem esse. Quinetiā huc accedunt cordis substantiā implicantes arteriæ, quas per cordis substantiam uenarū propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæ enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumque imprimis contineat, cordis substantiæ offeruntur, eius insitum calorem temperantur. Porro quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrandis confectionibus libro nequitiam ac quiescendū uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit, illæ etenim extra sinum à caua enascuntur, supra trium uenæ cauæ orificij membranularum principium, adeo ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, priusquam hæc in cordis sinum sanguinem depromat. Cæterum⁹ neruulus cordis basi oblatu, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordi largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere ossēam substantiā, uenæ arterialis & magnæ arteriæ⁹ origini additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbitrantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insistat firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerū illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatē conducerent) firmamento essent. Porro cordis uentriculorū officium eiusmodi fere est. dexter eo quod sanguinem præcipuè cōtinet, sanguinisque elaborationi potissimum dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. Is namque pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice insigni iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit, neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cōtinet leuis, aërius, spumofus, expurgatus, nihilque minus quàm feculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipsi pulmōi ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organū corde ipso calidissimo, & pulmōi proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino iustius pulmōi hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmōi tam amicè aërem, quo nil illico concidere emorijque uelit, perpetuò indigeret, ipsius nomine attrahenti, ac obsequenti, mi famuli ritu præparati, & illius potissimum gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmōi opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparare que studeret. Pulmonis igitur occasio, ne dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiā liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic namque uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnā sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptius impetu postmodū per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistram uentriculū defudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem dum cor cōtrahitur arctaturque, per uenam arterialem in pulmōnem deriuat, ac proinde cor in dextrum uentriculū sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmōi & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ cauæ in cordis uentriculū orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmōnem deferendo potissimum auxiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ⁹ tunicas adipiscatur, in pulmōnis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamque factam esse diceremus, tum propter continuos pulmōnis & cordis motus, tum etiam ne pulmo tenuis illius quem cōtinet sanguinis plus quàm ad nutritionē sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinē in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumofiorēque redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriā uenalem ex sinistro cordis sinu pulmōi offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subserviens, quodque secundum pulmōnis compressionem & dilationē quiescere, atque quàm minimum moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis uenis impetius rigidum, crassumque, & cōpressu dilatatuque difficilius factū esse. Hac siquidē ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionē & dilationē haud impediūt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmōnis amplitudinem illo dilatato im-

plerent, & rursus compresso pulmōne subsiderent, magnamque uim in asperæ arteriæ propaginibus ex pulmōnis cōpressu fieri prohiberēt. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, dextræ cordis auriculæ uisum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distendit sanguinem in dextrum ipsius sinum ex caua allicit, & quodammodo rapiens eum absorbit, quumque ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmōnis tenuis gratia nutritionis resudaret, non adeo crasso ualidoque, ac arteriæ constaret corpore, periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione, ne rumpetur, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quæ ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem continet, in dextrum uentriculum diffundere posset, ipsaque quodammodo in uentriculo attractionis impetum soluturā conuolueretur, cordique instar promptuarij esset. Atque huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferendis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit, & fibras cōstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsiōi subserviat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verum quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substantiæ adeo conuenit, uidetur ostendere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indelesus Naturæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cōmemorati usus nequaquam præcipui uidentur, quod uel ex illarum motu corde penitus concidente, & in uiuis sectionibus⁹ transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cordis motu iam cessante, neque dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, distendique contrahi obseruas. Cæterum ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiū Buripiritu, propulso, tres membranulas cauæ orificio Natura præposuit, quæ quidem sanguinem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam refluat, prohibent. Quum enim dextera cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior redditus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cōcidunt, ac sanguini recluso cauæ uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus contracto, seu, ut in constrictione fit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæque membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tenduntur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranularū quoque fibræ mucroni uentriculi potissimum adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam e regione centri uenæ cauæ orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificium id occludunt, ac quo minus sanguis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verum & ad hanc actionem, sanguis ipse à uentriculi lateribus compressus auxiliatur. is namque quum uenæ cauæ orificium petit, ad posteriorem membranularum sedem impetum ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ magis inuicem conuineat, autor est, sibi que ipsi ne hac illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificium accedens, quod quidem in cordis cōtractionibus patens sanguinem uersus pulmōnem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atque ad uenæ latera cōcidunt, sanguinē in cordis contractionibus promptè in uenā fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilatationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmōnis cōpressionē uersus uenæ arterialis caudicē protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorem membranularū sedem cōcidit, spacium quod inter corpus uenæ ac membranas est, implens. Vnde etiā necessariò membranæ deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cōnuineant, orificiumque claudant, occasio est. adeo ut quanto uehementius cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipsæque pulmo inter expirandū comprimuntur, tanto exactius membranæ uenæ orificiū obturantes, sanguinē in cor resuere prohibet: uerū nō ita accuratè id præstāt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterum quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine resuente impetum sustineant, quæ autem uenæ cauæ orificio præficiuntur etiā secundum cordis motus⁹ fibrarum suarū quibus dextri cordis uentriculi mucrone cōnascuntur interuictu, tensionē experiuntur, haud mirum est, has illis longè ualidiores à Natura pro creatas esse, atque huic causæ orificio auriculam propter uehementem cordis attractionē præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiū modo cor molitur, id enim cordi magis quàm cuius aliq̃ inest: siue lucernarū flammæ oleū attrahentis ritu, quippe hac uirtute cor quū innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut

Dextra cordis auriculæ usus, & ipsius constructionis ratio.

Membranularum cauæ orificij præfecta rum usus.

Membranarum arterialis uenæ orificij ratio.

tes membranæ quæ pectoris ossi proximæ sunt, ueniunt unâ cum cordis situ inspiciendæ.
 "Deinceps transuersa sectione septum transuersum à pectoris osse ipsiq; adhuc commissis car-
 tilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq; ab il-
 lo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum leceris, uersus cadaueris caput pe-
 ctoris os reflectes, moxq; iuxta glandium, uenam & arteriam utrinque sub ipso prorepentes
 retusiori cultello inter membranulas inquire. quas quum singulas uinculis interceperis, os pe-
 ctoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes, tunica costas succingentis speciem & interco-
 stalium musculorum, qui inter cartilagine habetur, naturâ perpendes. Aut musculis illis non
 aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul
 omnes post cordis administratione ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggre-
 dienda supersunt commodius commòstrarentur, consueui primùm hamulo hinc inde costas
 succingentem membranam auellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohæreret, ab ipsa
 dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam interuallo cui pulmo adnexus est, demonstrare
 soleo, quò nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione,
 neque pulmonis motu quiescente. Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam
 ferè ipsarum longitudine frangere solitus sum: quod paruo sit negocio, si singula seorsum ma-
 nu fortiter apprehensa ue uertantur, insectantur ue. Verùm posteaquam facilem illum paran-
 di sceleti rationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras
 referuari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extrorsum retorquere, & dein
 aliquotq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimere, ita enim satis pa-
 tens thoracis amplitudo efficitur, potissimum si secundum dorsi longitudinem, ac ad thoracis
 ferè medium, lapidem, aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis am-
 plitudinem prominens, intro in thoracis amplitudine ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq;
 lateris costas fiat interstitium. Hoc itaq; modo costas diductis, aut illo modo disruptis, paritem
 per ratione thoracis organa sunt aggredienda, ac primùm à glandio ad septi transuersi neruæ
 sedem, dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello libera-
 bis: deinde si uoles, sinistram quoque, quem ubi simul cum uena à iugulo pronata expor-
 gi uideris, illum iuxta septum rumpes, uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas originem, illum
 reijciens. Mox membranas intersepientes cultello secundum thoracis longitudinem inuicem
 sciungens, atq; à cordis inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum connexu, & ue-
 narum arteriarumq; in ipsis serie perpenis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne
 uas aliquod insignis lædatur. rami enim membranas interrepantes, & cordis inuolucro in-
 tertexti, etiam si diuidantur, uix notatu dignum aliquod sanguinis profuuium concitant. Iam
 tempestiuum est solis manibus cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs
 formaq; inuolucris sint examinare: quanquam & ad id summo opere conducit inspectio, quam
 modicè eleuato pectoris osse, cordeq; adhuc immoto membranarum intersepientium causa fie-
 ri uolui. Pulmonis quoque lobis manibus tam sunt contrectandi, ut & ipsorum numerus, situs,
 formaq; indagentur, ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ causæ quâ inter se-
 ptum transuersum & cor cõstitit, in hominibus subterni: imò uenam simul citraq; interuallu,
 & septum & cordis inuolucrum penetrare, & quâ uena hac ducitur inuolucrum magna ampli-
 tudine hominum septo priuatim cõnasci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur,
 & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta sunt, neutiquam prætermittere
 conuenit, quin rabulas illos susurrõesq; appelles, qui quum à sectione absunt, apud alios tam
 acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter secundum uerò & præsentem corpore prorsus, ac
 si quis linguam illis præcidisset, silent. Cæterum dum pulmonem obiter contemplatus fueris,
 inuolucrum cordis longa sectione diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur, ac
 demum à cordis uasis inuolucrum rescabitur, adhibito studio ne sinistri recurrentis nerui
 principiu uitietur. Ut uerò causæ uenæ per septum transuersum transitum, ac ipsius per thora-
 cem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usque caudicem induces, præcauens ne duo-
 rum causæ uenæ propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum pau-
 latim conscendens, quæ caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem ob-
 seruabis. Sic quoque supra cordis basim, à causæ dextro latere uenam sine coniuge enasci inue-
 nies: cuius ramos ductumq; melius discas, si primùm dextram pulmonis partem uersus sini-
 strum latus eleuaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris, hæc nanque citra
 sectionem sunt obuia: quanquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius
 intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauiter naturæ artificium in uenæ coniuge ca-
 rentis ductu, principioq; indagandum est, diligenterq; obseruandum, num ut in agnis & por-
 cis

Nerui transuersi.

Cordis inuolucrum examinetur.

Causæ uenæ distributionis per thoracem & iugulum examinetur.

cis aliquando occurrit uena quæpiâ, in sinistram latus porrigatur, iuxta causæ ad cor cõnexum
 pronata. Porro causæ in iugulo distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi glandium
 adimetur inquirenda est. neque sanè alio tibi utendum est artificio, quam ut nostras ad manum
 das. Vbi uerò causæ seriem adinueris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quan-
 tum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenam, uin-
 culis intercipiuntur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & dein-
 sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto, uenæ arterialis, & arteriæ uenalis,
 ipsiusq; magnæ arteriæ radices, quæ cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factu est facilli-
 mum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. dextræ enim auriculæ uicina est
 elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sini-
 stram auriculâ latitat, neq; adeò longè ipsius progressus se offert. Magna autè arteria in cordis
 basi medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur. Hanc ubi primùm intui-
 tus fueris, nostram neruorum recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ
 arteriæ ramos inquire, quorum superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt
 conspiciui, nisi fortassis glandij aliquot reliquæ adhuc supersint. Truncus autem qui ad dor-
 sum retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte in dextrum latus eleuata intuebitur. Cæterum
 ut recurrentes uideas neruos, postquam cõmunes laryngis musculos, qui à pectoris ossis elati-
 ori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantantur, administrueris
 (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis referentis musculis, non rescueris)
 sexti paris neruum in latere primum dextro secundum soporariæ arteriæ longitudinem ab illa
 cultello sensim liberabis, ipsius ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta
 thoracem accesseris, & quos hinc musculis ex pectoris ossis summo enatis furculos deriuabat,
 perpendens. Simulatque uerò neruum ad arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris,
 tres quos ad illam reflectit furculos (nisi duo aut unus tantu sit) quam poteris studiose uicinis
 membranulis acutiori cultello liberabis: ne fortè retusiori, membranulas inter scindendum tra-
 hens furculos uiolens. quanq; denuo acutus fortassis furculos simul cum membranis incautè re-
 secabit. Inuentis furculorū principijs neruū asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui necti-
 tur membrana, ipsaq; aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam
 acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistrae manus digitis ap-
 prehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quâ soporariæ arteriæ
 exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuo nunc sursum nunc deorsum ductis mani-
 bus, nerui recurrentis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum sinistram,
 sexti paris truncum à soporariæ sinistra lateris dirimere conuenit, & ipsius furculos quos mu-
 sculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarū radicibus exporrigit indagare, & postmo-
 dum obseruatis quas pulmonis tunica deriuat propaginibus, & eo furculo quem secun-
 dum uenæ arterialis trunci sinistram latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad ma-
 gnæ uicq; arteriæ truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est dedu-
 cendus, & acuto similiter cultello soboles recurrente neruū hinc efformates sunt adinueniende.
 Hos ubi uideris, obtrusorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistram asperæ arteriæ latus
 protrudes, & leuato nonnihil stylo, truncu arteriæ à dorso cui firmissimè cõmittitur, modicè di-
 rimes. Deinde ab aspera arteria, neruū ad arteriæ magnæ usq; truncu liberabis, & utraq; manu
 ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. Reliqua uerò sexti paris neruorū ad stomachum
 series, nō nisi exempto pulmone cõspicietur. nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ
 arteriæ cartilagine factu, illiq; fistula quapiâ indita, & aspera arteria super foramen compressa,
 pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formā manifestius commonstrat, corq; ex-
 toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; micro-
 nem, nouacula sectionem induces, in dextrum ipsius uentriculū usque penetrantē. Mox uen-
 triculo digitis distento, spōgia sanguinē semel atque iterum clues. Vena enim caua & arterialis
 uenâ, ut sanguis in uentriculū fluat, isq; postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt.
 Exterio sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo tres membranæ ori-
 uenæ causæ præfectæ obiter ueniunt spectandæ. Ut uerò prorsus in conspectum ueniant, cul-
 tello ex dextro sinu in causâ uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam
 usq; duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cauitas, naturaq; si ipsam
 inueteris, facili hæc administratione cognoscuntur. Deinde quum uenæ causæ intueris orifi-
 cium,

Arteriæ magnæ per tho-
 racem et iugu-
 lum & collum
 distributionis
 & neruorum re-
 currentium ex-
 aminetur.

Pulmonis in-
 flatio.

Dexteri cor-
 dis uentriculi
 & ipsius orifi-
 ciorū membra-
 narumq; exa-
 minetur.

cium, coronalis uenae origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basim cingat, ramosque in ipsius corporis superficiem deriuat, obseruabis. Hic uenae quoque ex uenae cauae amplitudine stylum in uenam coniuge destitutam inderes, ipsius a caua originem, ridiculamque nostrorum Aesculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem non mittendum esse sanguinem asseruisse affirmant, quod cor ex uena sine pari sanguinem adeo rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uero nunc tibi secanti non longe esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum intervallis nihil ob stare, ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeo fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad clauiculam usque etiam tensionem producere ignorauerit. Verum hic sermo ne praeter institutum ad meum de uena in laterali morbo secanda placitum longius ex patietur, retinendus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de re sententia quam praesentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem solis autorum distortis suffragiis eruemdam. Porro simulatque coniuge carenti uenae stylum immiseris, oblongus crassusque baculus cauae uenae est imponendus: quem quum absque negotio recta per cauam ad inum usque uentrem protruseris, quam belle Galenus & caeteri dissectionis professores huc usque hallucinati sint, discas, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam similiter ac magnam arteriam in duos truchos, quorum hic inferiora, ille uero superiora petit, diuidi censuerunt. Verum hec quum iecur aggredieris, uisurus es explicatius, quanquam nihil prohibet, modo septum transuersum e corpore quantum poteris releuare, iecurque in sinistram latus adeo reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat: ac ubi baculum a uenae cauae sede qua cor spectat ad eam usque regionem qua renibus uenae offeruntur, detrusum aliquandiu in uena seruaueris, animaduertesque iecoris substantiam toti cauae posteriori sede non obduci, cultello secundum baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum a caua iecori exportatarum ora inuestigabis. Dein si qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumenta de uenarum ortu resumens, atque studiosos ne ex commentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uero autoritatem, illosque in cathedra gestus commendans. Porro sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylo in elatiori dextri sinus sede arterialis uenae orificium inquires, & illi intruso cultello, ex dextro uentriculo aliquousque in arterialem uenam sectionem ducis. Qua facta, sanguineque si quis erit eluto, uisus se arterialis uenae orificium simul cum suis membranarum offert: quas, ut exactius contempleris, stylo attolles, eodemque arterialis uenae ductum in pulmones examinabis. Tunicam etiam ipsius ex quibus arteriae instar conformatur, facile uidentur, modo quis ductam iam sectionis lateribus labris ue animum adhauerit. Sinistram cordis sinum similiter longa sectione a sinistrae auris radice ad cordis usque mucronem facta aperies, & sanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipsius primum intuebere amplitudinem, deinde cordis substantiam in hac sede crassitiam, postmodum stylo duas arteriae uenalis orificio praepositas membranas facile adinuenies, ac qui in uicem in cordis constrictione conuincant, obseruabis. Ut uero exactius se offerant, cultello uenalis arteriae ori immisso, sectionem in ipsius usque cavitatem molieris, ac ad aperto distento ore membranas denuo contemplare, plumbeo stylo uenalis arterie in pulmones primas distributiones inquirens. Magnae autem arteriae orificium, & membranae ipsi praefectae inueniuntur, si post alteram arterialis uenae membranam, quae cordis sinuum septo uicinior est, digito in elatissimam sinistri sinus regionem protruseris. is namque magnam subibit arteriam, & dein cultello secundum digito in arteriae orificium intruso, ex cordis sinu sectionem in arteriae amplitudinem ducis. Quando enim hanc tentaueris, & arteriae magnae membranas in ipsarum sede, qua uasis corpori incumbunt, inspexeris: coronarium arteriarum ortus tibi occurret: adeo ut nunc nihil in corde spectandum tibi sit reliqui, nisi forte illo uarie dissecto, ipsius substantiam & arterie magnae arterialisque uenae dissectis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullum os praeter cartilagineas dictorum modo uasorum radices adinueris, illas a reliqua cordis substantia resecabis, ut simul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiare ad osium compositionem referuari recondig ualeant. Corde in hunc modum abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examina bis, primum quidem ipsius cartilagineas & membranas, quibus illae inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmones seriem. qua inuenta, aliquam pulmonum fibram integre a reliquis pulmonibus absecabis, ac in uenae arterialis ramum, & arteriae uenalis & asperae ramos stylum intrudes, & diuilla pulmonis membrana horum ramorum

Cauae uenae ortus exam.

Arterialis uenae orificij ac membranae exam.

Sinistri cordis sinus ipsiusque uasorum membranae exam.

Cartilagineae cordis substantiae exam.

Asperae arteriae.

Pulmonis.

rum propagines, distributionisque naturam inuestigabis. ad quod mirifice conduxerit unde cumque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeo comprimere, ut pulmonum substantia a suis quibus obnascitur uasis abscedat. Licebit modo aspera arteria ab ipsius capite diuisa, eaque deorsum a stomacho tracta, pulmones omnino e thorace auferre, & stomachi progreffum adinuenire, qui citra aliam sectionem pulmone reiecto, una cum nervis sexti paris illum amplexatibus, conspectui sese offeret. Tamen ut neruorum in uentriculi orificium seriem intuearis, septum transuersum a stomacho liberandum est, ipsaque insertio, si uentriculus adhuc in corpore asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho qua collum perrepat factio, fistulaque illi indita, uentriculum quam poterit maxime inflari curabis, & deinde stomacho iuxta laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademeris, e corpore trahes, glandulis illis qui in medio ipsius fere ductu plurimum consistunt, similiter examinatis. Iam quoque tempestiuum esset (nisi id prius praestitisses) iecur a septo transuerso secernere, ac tandem ex corpore auferre, quod ubi feceris, ipsiusque formam diligenter contemplatus fueris, cultello uenae cauae iam flaccidae indito, hanc longa sectione aperies, ut exacte pateat ipsius per iecoris substantiam transitus, deinde ramorum a caua in iecur ingressus. Vbi itaque duo praecipua illorum uideris orificia, alteri stylum quam poteris penitissimè indes, & ablato uenae portae quo procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui stylos continent, niteris abraderi, ut uenarum per iecoris corpus serie, ipsiusque substantiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos bilis uesiculae meatulos obserues, & bilis uesiculam a iecoris corpore erasam inuertas, solamque sedulo contempleris. Postremo uenae ab umbilico in iecur deductae ingressum, insertionemque expendes, mente thoracis uertebrarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundum longitudinem aperias, ramorum quos utrinque in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis dissectis, arteriam ex corpore adimito, & uenae coniuge carentis propagines expendito, ut & hanc quoque ramus, qui radicibus costarum exportectus sub tunica costas succingente ad organa a peritoneo circumplexa contendit. Vt uero neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, a thoracis uertebris tunica costas succingente detrahes, ut costas pariter hac nudatis, quae modò recentissimus conspiciantur. Caeterum ubi a costas tunica thoracis cavitatem succingentem ita diuiseris, cultelli mucrone ad costas os proximè adacto tunicae obseruabis, quae priuatim singulis costas obuoluitur, eam dico, quam secundae costas succingentem tunica nonnulli dissectioni periti nuncuparunt. Absolutis ad huc modum omnibus quae peritoneo & tunica costas succingente inuoluunt, si uisum fuerit, quam poteris aptissime costas in suas sedes reponere conaberis, & osse pectoris quoque cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam sedem repositis, quam licebit studiosissime musculos eos quos iam antea ab insertione pendere sinebas, suis locis situabis, primum dico thoracem mouentium, primum brachij motu opificem, scapulae motorum primum, eum qui a pectoris osse & clauicula in mamillarum capitis processum fertur. Quod ubi praestiteris, ea prorsus serie quam in secundo libro docuimus, omnes brachij & scapulae mouentes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus praesunt, & qui capitis ac dein dorso motibus famulantur, postremo temporalem & masseterem. cubiti enim & brachialis, digitorumque motibus subministrantes musculos licebit post ce rebrum anatomem dissecare. Neque est quod hic prolixè commemoratos musculos seriatim ac sigillatim recenscam, quum id ita diffuse in secundo libro factum esse minime ignores. Caeterum in altero cadaueris latere uasorum neruorumque seriem licebit sedulo exquirere, quum id factu sit facillimum, si illorum descriptione te non lateat, in musculorumque sectione probe uersatus sis. quanquam ego manus uasorum neruorumque administratione, ut puta paulo difficiliorem, etiam postea persequar. In praesenti autem os adendum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus persectus es, ut id aperiatis necessum est, quod nulla ratione facturus es melius, quam robusto cultro infimae maxillae inferioris sedi sensim apposito, & postmodum huius, malleique opera maxillae inferioris osse diuiso. Verum ad eum modum ossa quae scaletro praeparando alioquin apta essent, propter fractam inferiorem maxillam uitias. & si illa maxilla illam in altero latere in suo ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atque ita illa in alterum latus reflexa, quae in ore sunt administrare propolueris, sectionis claritati utrumque oberis. Quapropter diuiso, ad eum quem dixi modum, osse, primum fortioris cultri dorso diuisioni imposito, illoque postmodum oblato, ossa inuicem modicè dirimes: ac deinde utroque singulis manibus appreheso, extrorsum deorsumque ui torquebis, osque aperies. Deinde e narium foraminibus obliquatum instar sypho

Stomachi.

Iecoris.

Exame cordis quae uertebrarum corporibus exportantur.

Musculorum brachij, scapulae, thoracis, capitis, dorsumque mouentium exam.

Temporalis et masseteris.

Oris apertio organorumque in faciebus positum exam.

Ec 2 nis

nis stylum in oris usque amplitudinem protrudes, gargareonis naturam examinās. Mox cultello à gargareonis radice ad incisivos usque dentes in oris tunica sectionem duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium nervorum cerebri par se offeret, quā linguæ & inferiori maxillæ derivatur. dein septimum cerebri nervorum par sexto commissum, unā cum soporali arteria, interioris iugulari uena. & si aliquantulum ascenderis, quartum quoque nervorum cerebri par, & ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensum separare non puerit. Ad hæc linguæ musculi, uti in secundo docuimus libro, adinueniuntur, in quorum administratione nervorum in linguam excurrentium propaggines, ac uenæ simul & arteriæ se offerent. Musculi etiā inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negotio occurrunt, is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillā sursum ducit, & is qui à processu stylum referenti enatus, ad summū mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea tonsillæ, aliaque glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem musculi ita prorsus atque in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi, ipsorumque nervi dum dissecantur, non perfunctoriè ueniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unā cum lingua osse uel imaginē referente, laryngis ac stomachi initio, inferiorem maxillam à superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repositis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagine clauiculari cum pectoris osse articulos intercedentes, ad skeleti constructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiā pari ratione os uel imaginem referens, & laryngis nasiq; alarum cartilagine ad eundem usum aliquod repones. Nunc palatitunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulo in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uerò quum caput dorsumque mouentes musculos aggredieris, primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablati his quæ fauces occupabant factu est facillimū, adeo ut & capitis dorsique motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousque inferiorem maxillam, eaque quæ faucibus continentur, sectionis seriè ademeris. Quamquam hæc omnia ex secundo libro cuius obuia esse debeant, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, quæ costæ à uertebri ad skeleti præparationem sint auferendæ, pectoris os & cartilagine ipsi commissæ, seruandæ. Adeo ut nihil præpediat, in proposito cadauere à prima uertebra caluariam caput uel ipsum liberare, in illoque quæ sequens liber enarrabit condiscere, ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidentur sunt reliqua, commemorabo.

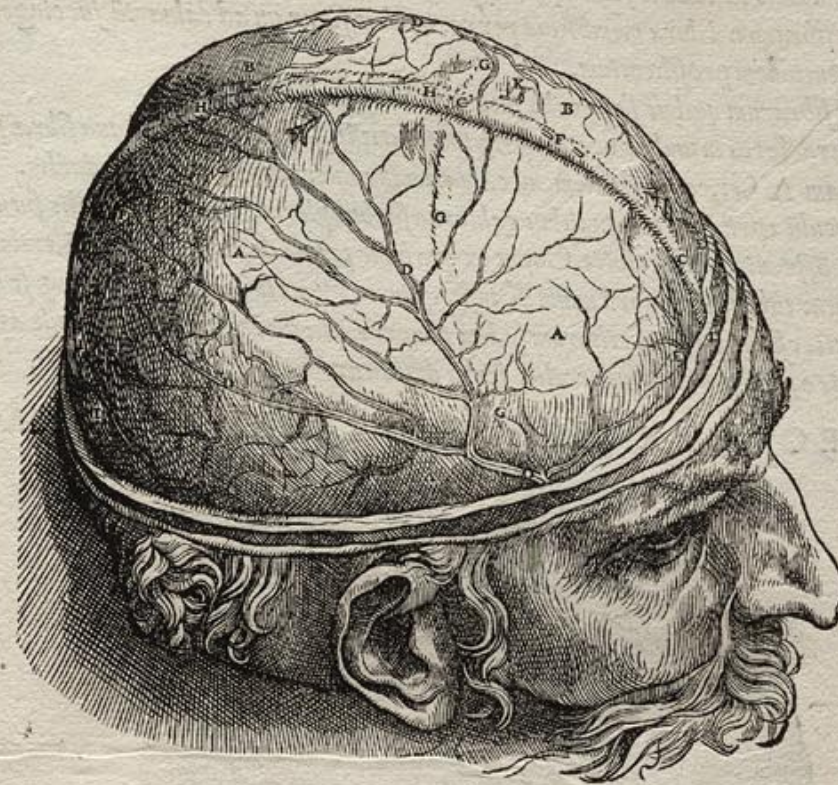
LIBRI SEXTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO ANIMALIS facultatis sedi & sensuum organis dedicatus, & mox in initio omnes propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præcedentes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PRIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humani caput ita adaptatū exprimit, quemadmodum id cerebro ostendendo opportunè à collo & inferiori maxilla dissecantibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partē orbiculatim serra abstulimus, quanta quoque omnium quæ in caluariæ continentur amplitudine uidendorū gratia, auferri solet. quanta uerò illa sit, liquidò dijudicabis. si septimam figurā sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablata caluariæ partem internam suā perficiē exprimit. Quæ admodū itaque præsens figura sectionis seriè cæteras omnes inuicē ordine succedentes præcedit, ita quoque illā septimi libri figurarū primā non inopportunè inscribimus, quæ durā cerebri cōmonstrat membranā adhuc illā sam, neque aliqua ex parte pertusam, uulneratam uel. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranā efformandā porriguntur. quæ quod caluariā succingit, nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi qua caluaria succingitur, communes censentur. Cæterum ex duobus qui figurā ambire conspiciuntur orbibus, humiliorē, cutis & membranæ ipsi subditæ cōstitunt, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uerò hoc orbe complexū, durā cerebri membranā refert, omnibus characteribus in figura cōspicuis uniuersim semelq; indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

- A, A Dextrū duræ cerebri membranæ latus, seu eius membranæ pars dextrā cerebri regionē ambiens.
B, B Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.
C, C Tertius duræ membranæ sinus secundū capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex

Ec 3 parte

parte adaperius, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D Duo inuicem appositi ductus, uenarū modo in duram cerebri membranam secundum ipsius uniuersum latus excurrentes.

E Ductus duræ cerebri membranae, in quem sexta caluariā ingrediens uena exhauritur.

F, F, F His characteribus uenulae indicantur, a dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasq; caluariam succingentes, transmissæ, quarū frequentiores & crassiores iuxta F maxime latitantes sedem plerūq; obseruantur.

G, G, G Portiunculae fibrarum a dura membrana per coronalem suturam ad caluariā succingentis membranae constitutionem profluentium.

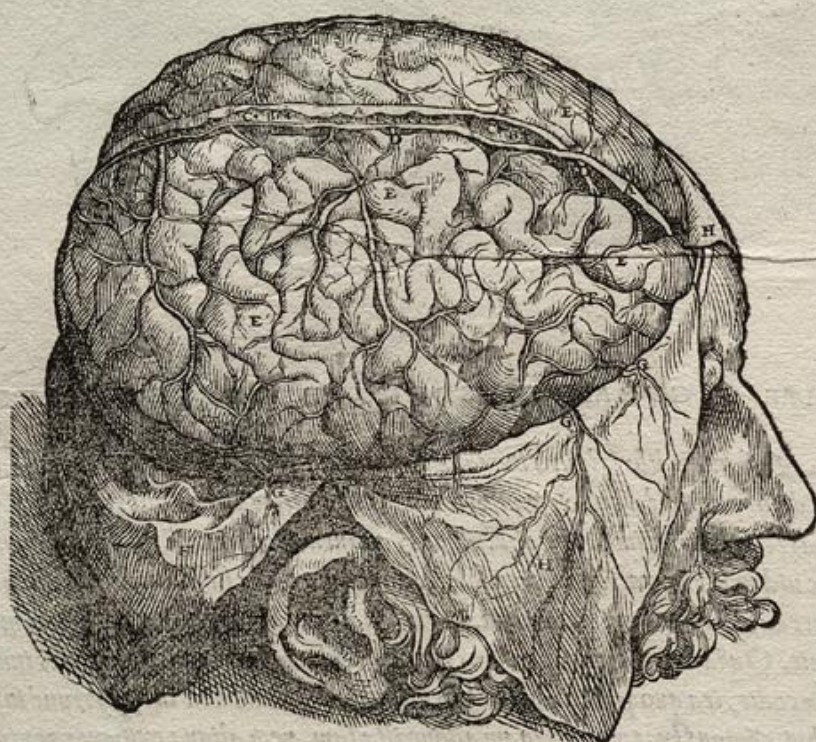
H, H Portiunculae fibrarum quibus sagittalis suturauiam offert.

I, I Hi quoq; characteres in umbra occipitij regionis latitant, sedem notantes, a qua fibrae porriguntur per suturam A Græcorū similem, ad caluariæ inuolucrum constitutionē deductæ.

K Vnum tuberculū eorū quæ inæqualibus caluariæ sinibus plerūq; iuxta sagittalis suturæ cū coronali coitū cōspiciunt, adnasci solēt. Caput ex quo hanc primā depinximus figurā, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorū unum K insigniuimus, & utrinq; ad H unū quoq; se offert.

L Cautas frontis osi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secundum subinde aperitur, si quando frontis os non procul a supercilijs ferri diuiditur.

SECUNDA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

SECUNDAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranae sinum (quem prima figura C aliquot insignitum gerit) longa sectione secundum capitis longitudinem ducta adaperitum demonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirū ad sinum singulas, quæ duram membranam duntaxat penetrarunt, & duræ membranae latera ab ea membrana separariūt parte, quæ dextram cerebri partem a sinistra dirimit, atque in subsequenti figura tribus D insignitur. Præter tres iam commemoratas sectiones utrinque aliā quoque molitus sum, quæ ab aure aduerticē pertingēs, solam

solā quoq; durā diuisit membranā, ut illa postmodū aptē a tenui membrana cerebri posset deduci, deorsumq; (ut hic factū cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri membrana prorsus illæsa, cerebroq; proximē obducta, & uasorum ipsius scriem in hactenus denudata regione, eleganter commōstrans.

A, A, A Elatior sedes duræ membranae, partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis, atq; hæc sedes A & A notata, tertij duræ membranae sinus costā est caluariam cōtingens, & hic per medium dissecta.

B, B Tertij duræ membranae sinus cavitās hic est in propatulo.

C, C Orificia, uasorumq; initia ex tertio duræ membranae sinu in tenuem membranā pertinentia, atq; hic uasorū orificia in cōspicuo sunt, a læuo huius sinus latere in tenuis membranae partē pertinentium, quæ sinistra cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem a dextro latere pronata, hic nō cōspiciuntur, uerū initia occurrūt uasorum in tenuem membranā, quæ dextræ cerebri sedi obuoluitur propagatorū, ac D, D, & D insignitorum.

D, D, D uoluitur propagatorū, ac D, D, & D insignitorum.

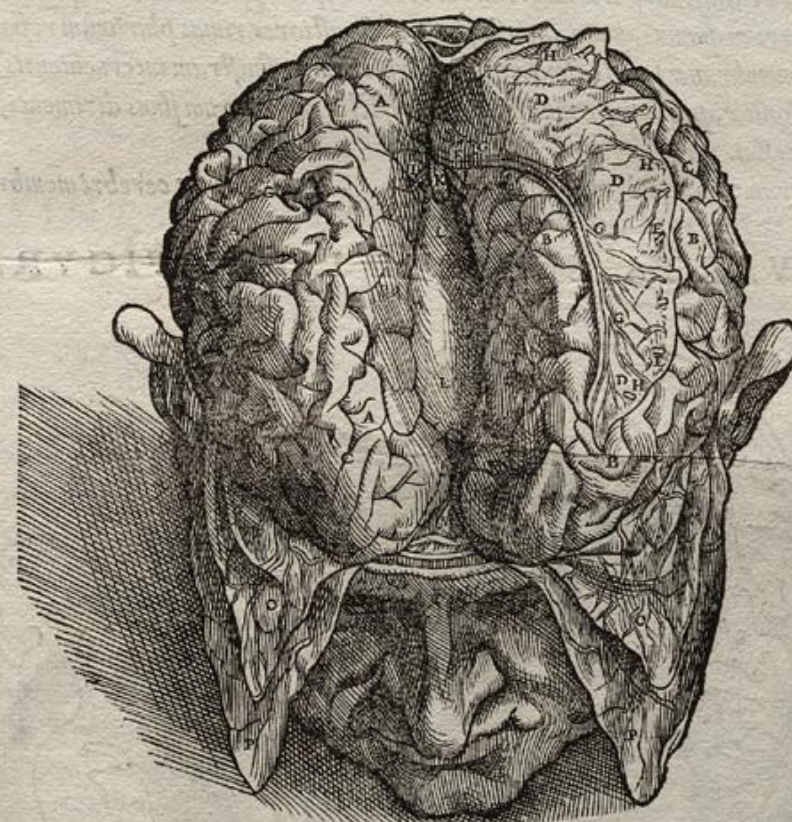
E, E, E Tenuis membrana cerebrum inuestiens.

F, F, F Ductus, uasū ue in tenui membrana secundum cerebri inuolutionum scriem excurrentia.

G, G, G Propagines notantur a ductibus secundum duræ membranae latera excurrentibus, atq; in prima figura aliquot D notatis, in tenuem membranā pertinentes.

H, H, H Duræ membranae portiones a tenui membrana diuulsæ, & deorsum reflectæ.

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

TERTIAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

IN præsentī figura a tota cerebri parte supra sectionem cōsistente, quam orbiculatim ferra in caluaria molimur, utranq; cerebri membranā, tenuem nimirū & duram auulsimus, ac duræ membranae portione, dextrā cerebri partem a sinistra dirimentē, atq; in secunda figura adhuc in sua sede seruata, ab osseo diuisus septo, quo odoratus organorum sinus distinguūtur, atq; hanc partem, ut ipsius effigies in conspectū ueniret, super sinistram cerebri sedē explicatā reliquimus, dextrā & sinistram cerebri partibus adeo ab inuicē manūū beneficio diremptis, ut callosi corporis superior sedes eleganter se hic spectandam offerat.

Ee 4 Dextra

- A, A, A* Dextra cerebri pars.
C, C & cæt. Hic passim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.
D, D, D Duræ cerebri membranæ portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.
E, E, E Quando primum dextram cerebri partem à sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranam utrobique pertinent, ac proinde quum in huius figuræ administratione id quoque nobis facien dum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subiiciuntur.
F Ductus uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranæ partis excurrēs, quæ dextrā cerebri partē à sinistra determinat, atq; hic ductus à quarto duræ membranæ sinu anteriori sede enascit̃.
G, G, G Ductus iā ante *F* insigniti p̃pagines in eadē duræ membranæ partē sursum aliquousq; excurrētes.
H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranæ sinu propagati, in duræ membranæ par tem, quæ dextra cerebri pars à sinistra dirimitur.
I, I Principia sunt ductuum, qui à quarto duræ membranæ sinu uenarū prorsus modo in tenuē cerebri membranā secundum superiorem callosi corporis regionem perferuntur, atque hic unā cum te nui membrana auulsi sunt.
K Initium uasis à quarti sinu duræ membranæ termino pronati, atq; sub eo cerebri corpore quod testu dini seu cameræ instar arcus constructæ assimilamus, in tertium cerebri uentriculū, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo foetus inuolucro comparamus.
L, L Cerebri callosum corpus.
M, M Sinus utriusq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quam modo præsti timus, exprimere nequimus, quum angustī sint, & angustiores rimas plurimum referant.
N Portio duræ membranæ partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius D aliquot insignitæ, quæ septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimentis, ac octauī ca pitis ossis processui.
O, O Tenuis membranæ portio à cerebro diuulsa. *P, P* Duræ cerebri membranæ portio.

QUARTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

QVART.

- IN quarta figura omnes duræ tenuisq; membranarū partes rescuimus, quæ in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextrā sinistramq; cerebri portionē sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectū uenire incipiāt. Primum namq; secundum dextrū callosi cor poris latus, ubi sinus altero *M* in tertia figura notatus cōsistit, longā duximus sectionē, quæ per nē habebatur, quæ orbiculatim caluariā serra diuisimus. Atq; quum idem quoque in sinistro la tere absoluius, hic ad sinistri latus sinistram cerebri partē ita repositum, ut superiorē sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cōmonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.
A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relictī pars dextra. *B, B, B* Pars sinistra.
C, C, C Portio cerebri sinistra, quæ sectionis serie à reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D, D, D Lineæ partim cerebri anfractus, et partim uariū cerebri substatiæ colorē cōmonstrantes, quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteū & subcinericiū magis est: quicquid intra, ad a-
E, F, niūsim album uisitur, quemadmodum *E* & *F* in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: *G*
G, H, uerō & *H* album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.
I, I Callosum corpus utriusq; à cerebri substantiā, cui aliqui continuatur, liberum.
K, K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistra cerebri parti quæ adempta est, continua.
L, L Dexter cerebri uentriculus. *M, M* Sinister cerebri uentriculus.
N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O, O Plexus cerebri ab imagine quā cum extimo foetus inuolucro similem exigit, *zegeadīs* nuncupatus.
P, P Aranearum modo graciles uenæ dextri & sinistri uentriculi substatiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis diductæ uasis, quæ nuper commemoratū, & secundis nō absimilem plexum extruunt.
Q Venule à nuper quoq; cōmemoratīs uasis in tenuē cerebri membranā sub callosi corporis ante-
 riori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & *P* notat) inter rescandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PRÆSENS figura quod ad relictam in caluaria cerebri portionē attinet, nul- la ex parte uariat: atq; id solū habet propriū, quod callo- sum corpus hic anteriori sua se- de à cerebro primum liberaui- mus, ac dein eleuatū in poste- riora refleximus, septum dex- tri ac sinistri uentriculorum di- uellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponētes.

- Ab A* *A, A, A* itaq; & *B, B,*
ad Q *B,* ac dein *D, D, D,* & *E*
 & *F,* & *G* & *H* eadem
 hic indicant, quæ in quarta fi-
 gura. Sic quoque & *L, L,* &
M, M, & *O* & *P* & *Q*
 eadem insinuant.

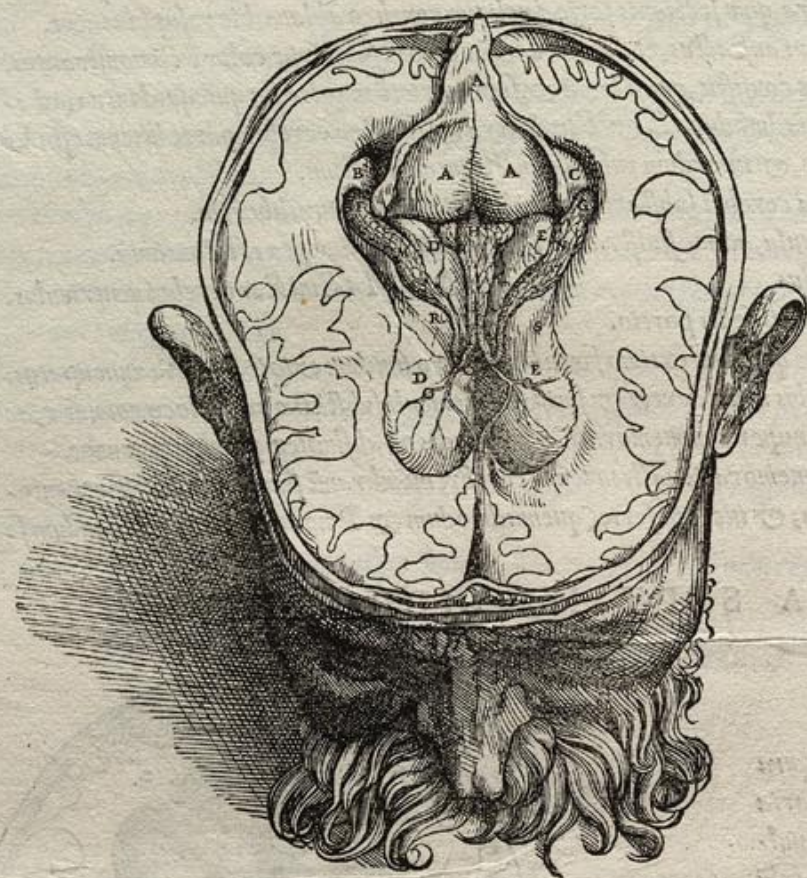
- R, R,* *R* Notatur inferior callosi corporis superficies. est enim id à sua sede motum, atque in poste- riora reflexum.

S, T, V Supe-

- S, T, V Superior corporis instar fornicis seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangula-
ris circumscriptio, quam ab S ad T, & a T ad V, & ab V ad T metimur.
X, X Dexter uentriculū et sinistrū intercedētis septi inferior pars, corpori testudine referēti cōtinua.
Y, Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septū nō secus atq;
modo disruptū est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter
secandum facere consueui) callosum corpus nondū in anteriori ipsius sede liberatum, modicē at-
tollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. V crū quū nō adeo cōcin-
nē in pictura atq; in ipsa sectione successit, eam figuram ne frustra paginā obliteraret, reieci.

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

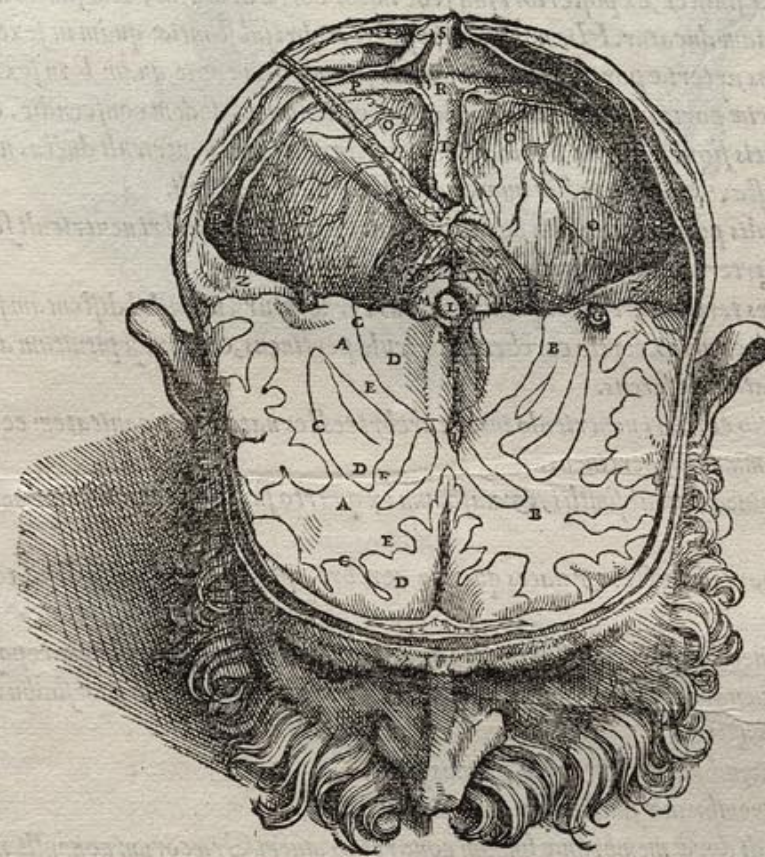
HAEC figura quod ad cerebri porti-
onem in caluaria re-
lictam spectat, etiam
quarta correspondet.
atq; a quinta in hoc dif-
fert, quod corpus testu-
dinis modo fabricatum
anteriori sua sede a ce-
rebrī substantia libera
uerimus, id sursum in
posteriora reflectētes,
ut inferior ipsius super-
ficies in conspectū ueni-
ret, & uas illud etiam
cerneret, quod a quar-
to durā membranā sinu
proratū, sub corpore
testudinis modo extru-
cto fertur, & plexum
tandem nō minimā par-
tem constituit, quos se-
cundariū imagini uete-

res assimilauit. Huius autem figuræ characteres ita ut sequitur, se habent.

- A, A Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi
superiorem constituit sedem, conspicuum.
B, B Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, a cerebri substantia hic princi-
pium ducens.
C Portio corporis testudinis forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascit.
D, D Dexter cerebri uentriculus. E, E Cerebri sinister uentriculus.
F Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem a dextrā saporis arteria re-
mo duram cerebri membranā perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.
G Arteria in sinistram cerebri conscendens uentriculum.
H Vas a quarto duræ cerebri membranæ sinu principii ducens, ac sub corpore instar testudinis
efformato, in cōmunē dextri & sinistri uentriculorū cauitatē, seu tertii uentriculū properans.
I Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.
K Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.
L Portio nuper commemorati uasis, sinistram accedens cerebri uentriculum.
M Plexus dextri uentriculi a secundinarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, &
uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.
N Plexus sinistram cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatis conflatus.

O, O Huius

- O, O Huiusmodi uenulae cerebri substantiæ hic obnascuntur, ab illis productæ uasis quæ K & L no-
tauimus.
P A uasis quæ cerebri substantiæ hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorum amplitudinem
hæc, at tenuem cerebri membranā pertinent.
Q Neatus ex cōmuni concauitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu a tertio cerebri uentriculo
recta decliuis pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad
glandem deferit, eius infundibuli extremo subditam.
R, S Canales sinus ue leuiter in uentriculorum substantia exsculpti, & pituitam ad meatus nuper Q
insigniti orificium deducentes.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.SEPTIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

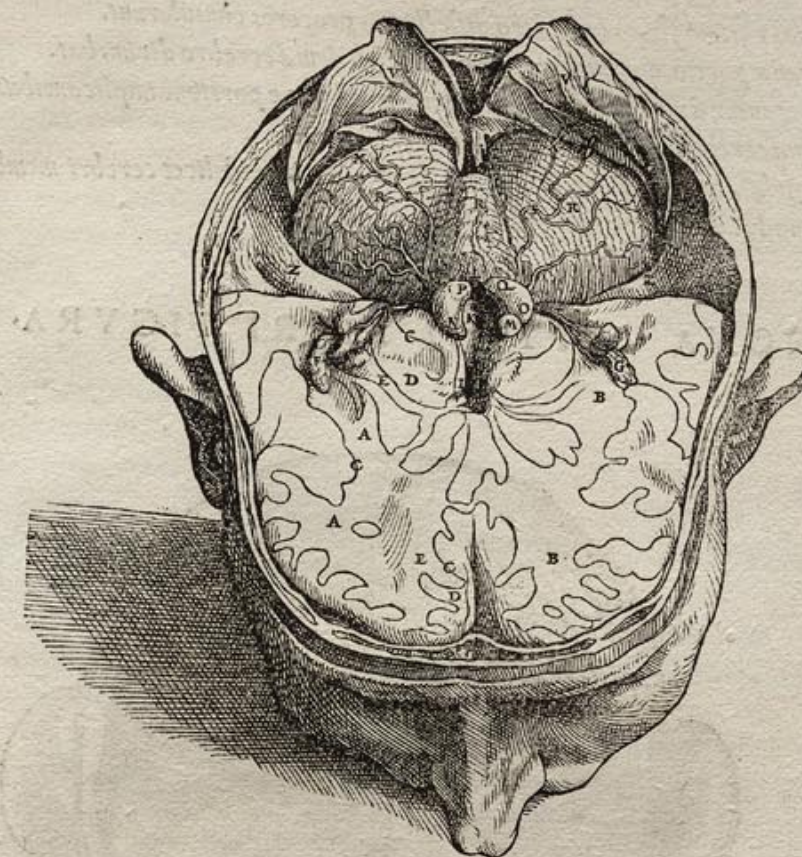
PRÆSENS figura a tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. nam cerebri
substantia in illis relicta, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedē
in illis figuris cōspiciam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; re-
secta est, ut duræ membranæ conspiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Insuper du-
ræ membranæ sinus in illa consistentes ductis cultelli anterioris mucrone sectionibus, hic etiam
aperuimus, & uas a quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio ce-
rebrī uentriculo subleuatū, & a plexibus secundinæ similibus auulsum, in posteriora refleximus,

111

ut tertij cerebri uentriculi seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concavitatis sedes in conspectum melius ueniret, una cum eius cavitatis meatibus.

- A, A* Cerebri substantia adhuc in caluaria reliqua dextra pars.
B, B Cerebri substantia adhuc in caluaria asseruata sinistra pars.
C, C, C Linea hic passim conspicua illis correspondet, quas tres modo praecedentes figura similiter eo monstrarunt. Verum quia huiusmodi linea substantiae uel cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membrana uicinius est, praecedentes figura eas solum in lateribus ostenderunt. haec autem quum hic tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul a tenui membrana distet, etiam linea in basi spectantur. Quod itaque lineis hic intercipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes *D, D, D* insignita. Quod uero extra lineas conspuit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hic *E, E, E*. *E, E* & *E* insignita.
F Portio est soporalis arteriae secundum humiliorem angustiorq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundas imitantis constitutionem prorepens. Ceterum si perpendas quamnam sede hic reponatur, & quam in sexta figura, prompte expendes, qui dexteri cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri substantiae quam in sexta figura abstulimus, praesens arteriae portio *F* notata antrorsum magis uergit, quam *F* in sexta eadem quoque notans arteriae portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id *F* & *G* subsequentis figurae magis liquido ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiae, quam in hac qua ordine septima est, abstuli.
G Arteria soporalis portio secundum humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria *F* insignita, prorepens.
H Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil distentam sinimus.
I Meatus recta decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huius excipiendae paratam deferens.
K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cavitatem cerebelli et dorsalis medullae communem pertinens.
L Glandula nucis pineae non ab similibus, & uasorum ex quarto sinu durae membranae cerebrum petentium fulcrum.
M, N Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hic adhuc tenui membrana obiectas.
O, O, etc. Durae cerebri membranae processus portio uel, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hac accedunt instar uenarum ductus, partim a primo secundoq; durae membranae sinibus, partim uero a quarto pronascuntur.
P, P Durae cerebri membranae dexter seu primus sinus.
Q, Q Durae cerebri membranae sinister seu secundus sinus.
R Primi & secundi durae membranae sinuum congressus, quem Graecorum nonnulli *λινξ*, quod est torcular appellarunt.
S Principium tertij durae membranae sinus.
T Quartus durae membranae sinus, similiter atque alij hic adaperus.
V Vas a quarto sinu durae membranae in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.
X, X Hac sede cerebellum durae cerebri membrana non obiectum ostenditur.
Y Ductus uenarum modo a quarto durae cerebri membranae sinu in tenuem membranam pertinentes, qua cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.
Z, Z Durae membranae sedes, qua osi omnium totius corporis osium durissimo, & auditus organum intus continenti adhaesit. Hanc namq; caluariae regionem cerebro deteximus.

OCTA.

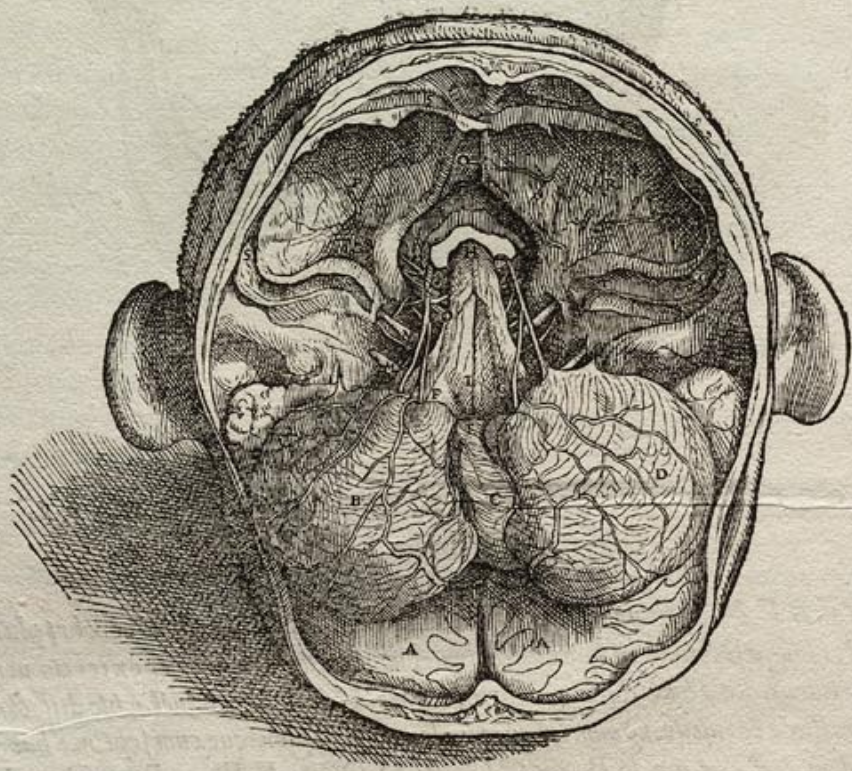
OCTAVAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura a septima in hoc uariatur, quod hic adhuc cerebri plus rescuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad haec, durae membranae portio cerebello obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque praesens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem *A, A, B, B, C, C, D, D, E, E, F, F, G, G, H, H*, quod in ad *H*. septima, indicabit. Verum arteriae *F* & *G* insignita, tanto magis hic quam in septima antrorsum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quam in sexta ablatum est.
I Meatus in sexta etiam figura *I* notatus, qui recta decliuis fertur, atque cerebri pituitam ad peluim deferit.
K Meatus pituitae deducendae paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.
L Ne *L* in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exsculpenda, itaque delineatio hic omnino uitanda, *L* ad anteriorem cerebelli partem repositus, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si *L* in illo locaretur, exprimi nequaquam potuisset.
M Glandulam hic adhuc reliquimus, qua pinea nucis formam ostendens, uasorum ex quarto durae membranae sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.
N, O, P, Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura *M* & *N* insignitur. hic uero ex sectionis serie diuisum occurrit. ac *N* & *O* eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uero & *Q*, illas quas nates ferè nuncupamus.

Ff Cere.

- R, R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.
 S, S, etc. Vasa uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.
 T, T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundum dexteri & sinistri cerebri uentriculorum posteriora sursum cōscendunt plexus ef-
 formatæ, quos extimo factus inuolucro dissectionis proceres contulerunt.
 V, V Dura membrana portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.
 X, X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membrana portione implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.
 Z, Z Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

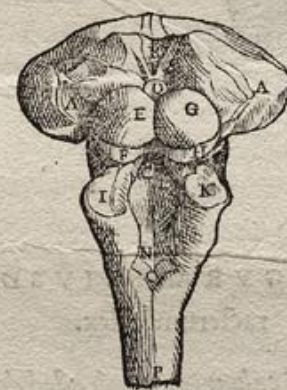

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

- I N hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur. uerum præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membrana partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluaria sede manibus protractum, ac deorsum modice inuersum propendit, ut ipsius regio caluariae aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cavitates uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranae sinu hic aperti ad amussim exprimuntur.
 A, A Cerebri portio adhuc in caluariae amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc aseruata.
 B, C, D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatū. Verum B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariae sinui P notando correspondentem. D uero sinistram, quæ illi caluariae sedi insidet,

- insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis finibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.
 E Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformiū processū posteriori mibi recēscit.
 F, G, H Dorsalis medullæ pars adhuc in caluaria consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum cōnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, è caluariae amplitudine procidentem.
 I Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediam cavitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculū dissectionis periti uocant.
 K Vasa ductus uenis quā simillimi, hæc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranae sinus exhauriuntur, atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.
 L Et hæc quoque ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hæc in parte duram cerebri membranam intextunt.
 M Quintum cerebri neruorum par.
 N Sextum cerebri neruorum par.
 O Septimum par neruorum cerebri, atque hic uidere est quot furculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.
 P, Q, R Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura, nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uero, D.
 S, S, S Dexter seu primus duræ membranae sinus, hic cultelli mucrone adaptus.
 T, T, T Sinister seu secundus duræ membranae sinus, atque in nulla cerebri delineationum, horum sinuum ductus ita conspicue ac in præfenti oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

- H A C figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: dein cerebellum à dorsali medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testes, & nates, et glans pineæ nucis imaginem referens, ac postremo cavitates ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cavitates quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.
 A, A Cerebri pars dorsalem producens medullam.
 B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in quartum pertinentem uentriculum C insigniui.
 D Glans cerebri, nucis pineæ imagini à dissectionis professoribus assimilata.
 E, F, G, H His characteribus cerebri testes ac nates indicantur, uidetur namque dissectionis proceres gratia linea inter E ac F, et inter G et H cōspicua, superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quod illis glans penis quasi modo incumbit. Inferiora autem nates uocant, quod meatus ex tertio uentriculo in quartum per-

Ff 2 tinct

tinentis terminus C hic insignitus, podici conferri possit.

- I, K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.
 L, M, N, O Cavitæ dorsalis medullæ initij, alteram partē quarti uentriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cavitati assimilata, quam atramēto scribentes intingimus. Sedes enim L insigni-
 ra eius calami cavitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N an-
 gulis illis assimilari possunt, quæ in cavitatis calami lateribus consistunt. O uero mucronem ex-
 primit, quo characteres formamus.
 P Dorsalis medulla hic præfecta est, quæ in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeo dorsali medulla auulsum & supinum ia-
 cet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullā cōmonstrans. Ac proinde regiones
 ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionē effor-
 mat quarti uentriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porro ad humiliorem
 præsentis figuræ sedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem
 referentium natura conspiceretur.

- A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebel-
 lum hic ea membrana denudatum commonstratur.
 B Sinistra cerebelli pars.
 C, c Media cerebelli pars, ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uero posteriorem.
 D, d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uero d.
 E Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum
 constituit.
 G, G His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.
 H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is rescissus esset, expressus.
 I Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exactus.

DVO.

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI

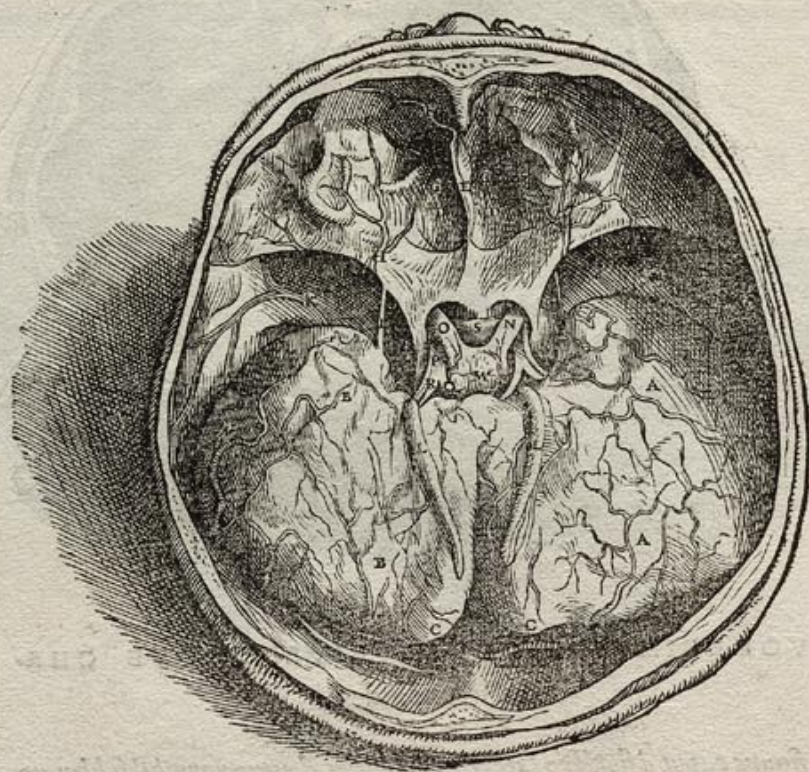
FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

- HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex calua-
 riæ autem amplitudine cerebellum hic euulsum, ea tantum cerebri relicta portione, quæ in octa-
 ua & nona figuris adhuc seruabatur. Verum illa cerebri portio hic in suâ non consistit sede, sed
 eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariæ basi aliquousque reflexa, ut tandem in conspectum
 uenirent cerebri processus forma neruis non ab similes, et olfactus organo subministrantes: quo-
 rum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranae qua
 octauo capitis ossi obducitur, connexo.
 A, A Cerebri pars dextra.
 B, B Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.
 C Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.
 D Sinistrum olfactus organum, unâ cum cerebro in posteriora reflexum.
 E Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranae hic indicatur, quæ
 odoratus nomine hac in sede multis, sed exquisitis foraminibus peruia cernitur.
 F Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot furculis excurrentis.
 G Septum sinus olfactus organis incisus interdiuidens.
 H Duræ cerebri membranae partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
 I, I Cerebrum passim excavatæ sibi in caluaria amplitudini respondens, hic quoque ad frontis ossis
 regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares
 cerebri uocantur processus.
 K Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.
 L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cavitatis latitat, & parui etiam est mo-
 menti, quandoquidem L caluariæ sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem,
 N, O. quæ mediam cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O ue-
 ro dextrum seu primum sinum indicat duræ membranae. P autem tertium, Q secundum, seu si-
 nistrum.

Ff 3 DECI.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

H A E C figura occipitio prorsus innititur, & universa cerebri substantia quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uisiorum nervorum coitus, & maximi soporalis arteriæ rami in conspectum uenirent.

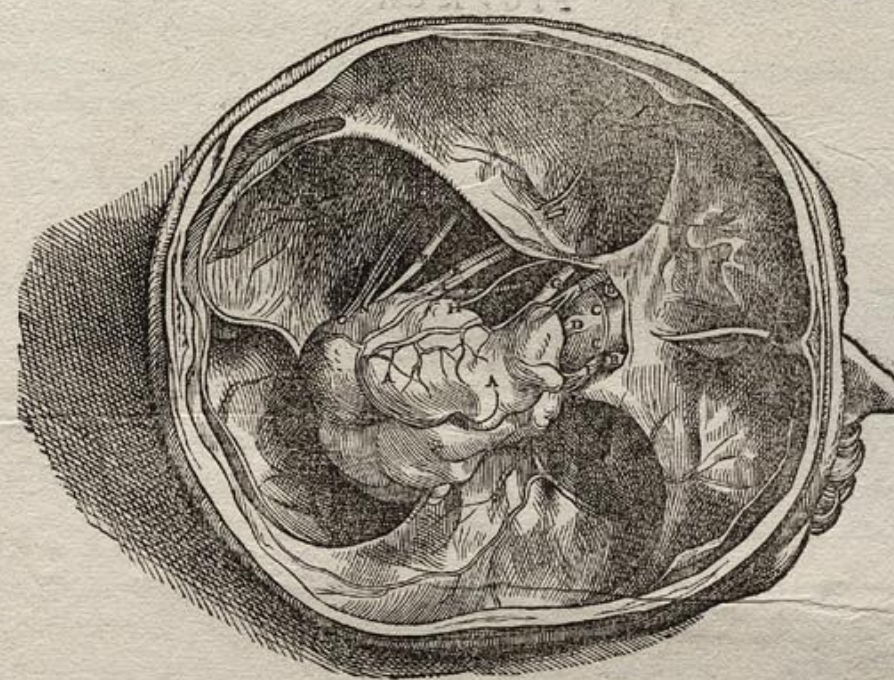
- A, A* Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.
B, B Sinistra cerebri pars.
C, C Cerebri tubera, quæ a similitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri processus ple-
 risque nuncupantur.
D, D Sinus olfactus organis parati.
E Septum olfactus organis paratos sinus interdiuidens.
F, F Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus *C* & *C* insigniti congruunt.
G, G Vtrinque notatur uena caluariam ingredientium sexta.
H Vena caluariam ingredientium quinta.
I Vas notatur uenæ correspondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uasis excurrentis, quæ
 in dura consistunt membrana.
K Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uena esset
 arteriæ commissa. Atq; hi ductus in prima figura multis *D* insigniuntur.
L, L Olfactus organa hic una cum cerebro a dura membrana deorsum diuisa,
M Nervorum uisiorum coitus.

N Visio.

- N* Visorius nervus dextrum oculum petens.
O Visorius nervus sinistram petens oculum. & perinde ac dexter uenula cõcomitatus, ab illis pro-
 pagata uasis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contextunt.
P Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pitui-
 tam excipientis.
Q Arteriæ *P* notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.
R Arteriæ *P* notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam furculos diffundens.
S Hic portio conspicitur peluis cerebri pituitam excipientis.

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

C A P V T hic in sinistram aurem reclinatum iacet, internæ caluariæ amplitudinis
 basim exprimens, dura cerebri membrana succinclam. Atque tanta duntaxat cerebri dorsalisq;
 medullæ adhuc asseruatur portio, quanta cerebri nervorum paribus uidendis sufficit. Visorio-
 rum porro nervorum exortum coitumq; rescui, ne peluis latèret cerebri pituitam excipiens.

- A, A* Modica cerebri portio una cum dorsalis medullæ initio.
B, B Nerui uisorii ea parte hic tantum conspicui, quæ caluariæ amplitudinem egrediuntur.
C, C Peluis cerebri pituitam excipiens.
D Hic in peluim pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac *I* in septima
 figura & octaua notatus.

Ff 4 Dextræ

- E* Dextrae soporalis arteriae ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
- F* Sinistrae soporalis arteriae ramus iuxta sinistram latus dictae nuper glandis duram cerebri membranam perforans.
- G* Secundum cerebri nervorum par.
- H* Tertij paris nervorum cerebri gracilior radix.
- I* Tertij paris nervorum cerebri crassior radix.
- K* Quartum nervorum cerebri par, tertij paris crassiori radici conterminum.
- L* Minor radix quinti paris nervorum cerebri, omnibus ignorata Anatomae professoribus.
- M* Quintum nervorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
- N* Sexti paris nervorum cerebri principia ac surculi.
- O* Septimi paris nervorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absque characterum opera prompte, vel ex proxime praecedentibus percipitur.

DECIMA QUINTA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.

DECIMAE QUINTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

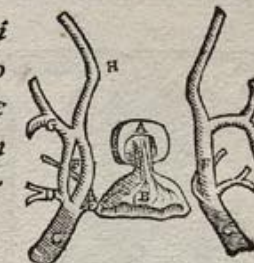
PRÆSENTI figura portionem eam amplitudinis calvariae dura cerebri membrana succinctam depinximus, quae supra ossis cuneum imitantis medium habetur, una cum modo indicandis organis. Abs re nans fuisse, integrum caput harum particularum gratia delineasse.

- A, B* Nervorum viscerum portiones.
- C* Sinistri lateris arteria, quae duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim vero in dextrum cerebri ventriculum digeritur.
- D* Dextri lateris arteria.
- E* Hic pelvis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertio desluentem ventriculo excipiens.
- F* Foramen, quo pelvis huius infundibuli modo extructae finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.
- G, G* Secundi paris nervorum cerebri portiones.

DECI

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, una cum pelvi seu infundibulo pituitam huc deferente, & hic flaccido propendente. *A* lateribus vero arteriarum soporalium portiones, quae reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expressimus, uti nobis inter secundum occurrere. Atque ut eae arteriarum portiones varie se se cautibus offerunt, ita quoque varie eas delineavimus.

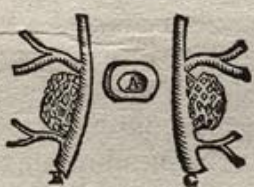
- A* Glands, cerebri pituitam excipiens.
- B* Pelvis, seu infundibulum cerebri pituitam super modo dictam glandem deferens.
- C, C* Arteriarum portio, quae secundum suorum in osse calvariae foraminum ductu oblique feruntur.
- D* Sinistrae arteriae ramus in durae membranae sinistram latus excurrent.
- E* Arteriae sinistrae portio per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.
- F, F* Hac sede diversam arteriae seriem delineavimus, ac dextrum quidem *F* arteriam notat ea serie ductam ut hic non dirimatur: quemadmodum sinistram *F* arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.
- G* Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri ventriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.
- H* Propago arteriae per foramen secundi paris nervorum cerebri calvariam excidens, ac nervum viscerum, ac dein oculum petens.

DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI
FIGURA.

HAC figura plexum finximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in *A, B*, libris de *Vsu* partium descriptionibus conveniret. Significet itaque hic *A* & *B* arterias calvariam subeuntes, moxque in mirabilem illi plexum diffusas. Cuiusmodi *D* ramos in quos plexus illius propagines colliguntur, quique illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas *A* & *B* indicavimus. Ceterum *E* glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

PRÆSENTI figura arteriarum sub dura cerebri membrana consistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus receptum seriem depinximus, quam in ovium ac bonum capitibus observamus. Atque hanc proponere libuit, ne quis nos latere arbitraretur, quae illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura *A* dictam iam sepius glandem, *B* & *C* arteriarum sedem, qua primum in calvariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PARVA hac figura erectam finximus pelvim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat, ac dein hic finximus quatuor ductus a glande pituita per proxima glandis foramina deferentes. Indicat igitur *A* glandem, cui pituita instillatur. *B* pelvim, qua haec ducitur. *C, D*, *E*, F vero, meatus ad faciliorem pituitae huc decubentis egressum paratos.

Porro praeter has septimi libri figuras, ad earum potissimum cognitionem spectantes quae in calvariae habentur amplitudine, etiam huc facit duae figurae mox ad finem primi Capituli libri quarti additae, & septem parium nervorum cerebri delineationem exprimentes: quas quum illic prolixè indicavimus, abs re prorsus esset easdem hic quoque reponere, et earum indicem ascribere. Praeterea figurae oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas praepo nam, quod oculorum fabricae dedicabitur. Atque id in illis figuris prius faciam, quod nulli alteri quam dicto iam Capiti famulentur.

CE.

Quid quintus
liber et sextus
pertractatus.

Septimi libri
argumentum.

Cerebri fun-
ctionum et par-
tium brevis
enumeratio.

INSTRUMENTA nutritioni famulantia duobus
proximè precedentibus libris utcunq; aggressus sum.
Prior namq; cibi potitionisq; organa (in quorum præci-
puo uiscere concupiscibilem animam residere diximus)
& dein propter loci uiciniam, partiumq; conexum
membra generationi dedicata enarrauit. Posterior
autem eas partes recensuit, quibus aëreæ substantiæ
reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; mu-
nus conceditur: in quorum primario uiscere uim ira-
scibilis animæ instam esse innuimus, inibi Stoicorum
& Peripateticorum suffragijs haud adeo acquiescen-
tes, ut & animæ principatum in corde collocari testa-
remur, neruosq; ab illo originem ducere donaremus.
Quapropter quum sensus motusq; arbitrarij, & prin-
cipis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc comme-
moranda super sit, præfens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes uiuer-
sas unâ cum sensuum organo pertractaturus. Quemadmodum itaq; cordis substantiæ, uitalis
animæ uis, ac propriæ iccoris carni, naturalis animæ facultas induntur, in super ut iecur crassio-
rem sanguinem, ac qui perquam caliginosus est, naturalem spiritum, & cor item rursus san-
guinem impetu per corpus ruentem unâ cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atq; hæc ui-
scera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas materias deriuant, ita quoq; ce-
rebrum aptam ipsius muneri obtinens materiâ, in proprijs sedibus, ac illius functioni appositè
subministrantibus instrumentis, animalem spiritum longe clarissimè tenuissimèq; parat, quo
ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; in-
strumenta per neruos tanquam per funiculos continuò distribuit, ea nunquam spiritu, qui
præcipuus eorum instrumentorū functionis autor censetur, destituens, non minus sanè quam
iecur & cor nullas corporis partes suis quas illis impertiunt materijs (tantisper dum ualet ho-
mo) indigas relinquunt, etiam si non semper cum qualitate tum copia easdem diffundant. Ner-
ui igitur (quorum originè à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præstant,
quod magna arteria cordi, & caua iecori, ut qui paratum à cerebro spiritum illis quibus hunc
mandari oportuit instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites & nuncij censentur. Cæ-
terum animali spiritui materiâ suppetit uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie ambas cerebri
membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uersus cerebrum tum per foraminula
priuatim olfactus organi occasione in octauo caluariæ osse exsculpta, tum comprimis per ea
caluariæ foramina quæ palatum spectant, inter spirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër
quidem, qui dum inspiramus per angustissimos flexuososq; & tortuosos ductus inter duram
cerebri membranam ac tenuem attrahitur, atq; ob difficilem transitum extenuatur, cerebroq;
aptissimus redditur, undecunq; ubi aditum reperit, in cerebri dextrum & sinistrum, & horu-
medium uentriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus & si copiosissimus in omnibus tenuis
duræq; membranæ uasis ductibus ue habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri uen-
triculos plurimus à præcipuis arteriarum ramis fertur, quas superius obliquo longoq; ductu
contra Galeni placitum caluariam perforare, atq; ad glandis cerebri pituitam excipientis late-
ra porrigi retulimus. Ab his namq; arterijs, quas reticularè plexum Galenus efformare docuit,
non minimæ soboles tenuis membranæ processibus suffultæ, per humillimas dextri sinistrisq;
uentriculi sedes ingrediuntur, tandem secundum totum uentriculorum progressum in illorum
amplitudinem incedentes. Verum præter has arterias, & quarto quem ego ita nun cupaui du-
ræ membranæ sinu uas quoddam sub eo corpore quod testudinis cameræ ue instar arcus extructe
imaginè refert, ac nobis cameratū appellatur, in anteriora cerebri per cōmunem dextri sinistrisq;
uentriculi cavitatem, seu potius tertium cerebri uentriculum contēdit. Hoc uas tandē in duos
ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad sinistrum uentriculum diffunditur, & eius loci ar-
terijs commixtū, rete efformat, quod ab extimi fœtus inuolucris imagine nomē inuenit. Ab aë-
re itaque in cerebrum ingresso, ac uitali illo spiritu ob frequentes sanè anfractus ad cerebri usus
magis magisq; adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uentriculis, & ipsorum mutua concanitate

tertio ue

tertio ue uentriculo animalis spiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elemen-
torum ad iustitiam cerebri substantiæ temperamento, pendere credimus. Porro huius spiritus
animalis portio tertio cerebri uentriculo per oblongū meatum inter ea corpora cerebri quæ
clunibus & testibus assimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim
cerebelli sinus, partim dorsalis medullæ cavitates efformant. Ab hoc uentriculo in dorsalem
medullam, atq; ita in neruos ab illa propagatos, animalis spiritus non mediocris portio digerit-
ur. A reliquis autem cerebri uentriculis, spiritum in neruos ab illis proximè principiū ducen-
tes, ac sic in sensuum motusq; arbitrarij organa dispensari arbitramur, non admodum anxie di-
sceprantes, num spiritus ille tenuissimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias)
an secundum nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum
duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hæcenus sanè cerebri functiones in
uiuorum animalū sectionibus admodū probabiliter & uerè quodammodo possum assequi.
Sed quum in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodo cunq; aliter,
nescio quorum dogmatibus acquiescens, principis animæ uires subdiuidere, aut enumerare
uelis) cerebrum suo fungatur munere, haudquaquæ ex sententiâ apprehendo, & si fortè accurately
indefessoq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum usus
uel leuiter in dissectione exercitatum haud latet, speculatione, qua similitudo indagaretur, uel
probabile quid indipisci possem, id sanè citra sanctissimæ fidei labem neuiquam conficeretur.
Quis enim, Deum immortalè, huius ætatis philosophorū, addam & theologorum uulgus nō
admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac summè admirabili hominis cerebri machinæ detrahen-
tes, ex ipsorū somnijs in humanæ fabricæ cōditorem impijsimis, nō secus quàm si Promethei
essent, nescio quam cerebri struem nugacissimè ementiuntur, eam quam incredibili prouidentia
atque adeo eis quos corpori præstare debuit usus affabrè immensus rerum Opifex effinxit,
procul ab oculis arcetes, suamq; tot inartificiosis abundantem monstris præponentes, & pa-
rum (pro pudor) solliciti in quantam impietatem teneros quos instituunt animos temporis
succesfu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum sectis non amplius addicti, & Naturæ
operum discendi cognoscendiq; studio flagrantes, proprijs manibus in homine cæterisq; ani-
malibus, quæ ipsis fuere tradita, rimari, altiusq; expendere aggrediuntur. Nondū enim memo-
riæ excidit, me quum in Castrensi pædagogio Louaniensis gymnasij facile præcipuo ac lauda-
tissimo, philosophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noster professione
theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philosophorū miscendas inter reliquos eius Acade-
miæ moderatores paratissimus, in Aristotelis libros de Anima prælegebat, scripserit, cerebrum
tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, secundum medium, & tertium po-
steriorem esse, eosq; à situ ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appel-
lari. Siquidem primus seu anterior, qui frontem respicere dicebatur, sensus cōmunis uentri-
cus nuncupatus est, quod ab hoc quinq; sensuum nerui suis instrumentis deferri, & dein horum
neruorum beneficio odores, colores, sapores, sonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum
deduci, illi homines arbitrantur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi usus censetur, ut
obiecta quinque sensuum, quorum genus sensum communem uulgò uocamus, reciperet: atq;
illa ad secundum uentriculum, qui meatu quodam primo necessebatur, transmitteret, quod secun-
dus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare possit. quippe uentriculo illi cogitatio seu
ratio tribuebatur. Tercius autē uentriculus memoriæ erat sacer, in quem secundus omnia quæ
ex obiectis illis, de quibus abudè ratiocinatus esset, mādari uoluit, cōmodè deponebat. Atq; ter-
tius uentriculus hæc prout humidior siccior ue erat, aut ocyus aut tardius sibi, uelut in ceram
aut lapidem duriorē inculpebat. Dein pro sculpturæ leuitate uel difficultate præsentem uen-
triculum quæ ipsi mandātur, aut breuiori, aut longiori temporis intervallo asseruare, commen-
taria illa docent. Neque profectò tertius iste uentriculus hæc sibi suoq; nomine, aut retinet, aut
inculpat, sed secundi uentriculi gratia, nimirū ut quoties hic de aliquo memoriæ sinui concre-
dito, ratiocinari instituit, ille ocyus hoc quicquid est in secundum uentriculū deleget, ac ueluti
in rationis officinā uersandū exporrigat. Cæterum ut singula quæ ita nos edocebamur, aptius
assequeremur, tabula quædam ostendebatur nescio à qua philosophiæ Margarita deprompta,
dictosq; iam uentriculos oculis subiiciens, quam nos discipuli prout scholasticæ picturæ quisq;
erat studiosior, suis commentarijs expressius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat
uentriculos complecti nobis persuadebatur, uerū ipsam quoq; omnes simul capitis partes,
nedum cerebri, ostendere arbitramur. Atq; hæc Opificis nostri solertiā in corporis humani
fabrica nunq; inspicientiū sunt figmenta: qui quàm in cerebri cōstructione enarrāda aberrant,
sequēs sermo ostendet, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedētib; libris usus
sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionem, ipsius partes seorsum singulas unâ cum
omni,

Thome, Sco-
ti, Alberti,
& eius coho-
ris scriptorum
de cerebri uen-
triculis opi-
nio.

In lib. de Ve-
narum & Ar-
teriarū sectio-
ne.

Brutorū cere
bri cōstructio
nē ab hominis
non differre.

omnibus sensus instrumentis explicabit. Quantum uero impietatis imperitis, & non adeo adhuc in sanctissima nostra fide obfirmatis animis, eiusmodi uentriculorum cerebri usu (quod ad principis animae uires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiam si ipse sileat) perpendunt, qui quaedrupedum (quibus omnē rationis uim, ac praecipue animam rationalem ex theologorum praecipue placitis adimimus) cerebrum, hominum cerebris quam proximē omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidē ouis, caprae, bouis, felis, simiae, canis, & quas secui auiū cerebri cū humano cerebro in partium cōformatione, ac potissimum in uentriculis, uix ulla prorsus occurrit differentia, nisi quod mole cerebrum pro animalium qua donata uidentur ratione, certo uariare cognoscimus. Homini namque cerebrū obtigit maximū, mox simiae, canis, ac eadē serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis uim uiciniū accedere quibusdā argumentis colligimus. Neque cerebrū homini tantū pro corporis ipsius portione grandius obtigit, imō id omnium animalium cerebris maius uisitur. Hominis namque cerebrum uel duobus equorum, bouum, aut aliorum cerebris grandius apparet. Sed haec omnia, ut & uentriculorum fabrica, ex sequētibz euadēt perfectissima.

DE DURA CEREBRI AMBIENTE membrana, & sub cute caluariā succingente membrana. Caput II.

DURA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim externa ipsius proponitur sedes uniuersa, quae supra scissuram cōstitit, quae cerebrū ostensuri, caluariam diuidere solemus. Secunda uero eam membranae partem interna demonstrat sedē, ut etiam nona, duodecima, decima tertia, internam sedem proponunt, quae caluariā regionem succingit infra dictam nuper scissuram, cōsistentem. Ceterum processum ipsius inter dextram & sinistram cerebri partes deductū, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insertitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris durae membranae occurrit sinus, ut optime si gura capitis decimiquarti libri terti. Porro membranae caluariā exterioris obduclā nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq; circumdetur, atque ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

Durae mēbra
nae situs, ac nu
merus, magni
tudo, forma.

QUAE AD MODUM sanē uniuersam cavitatem qua nutritionis organa continentur, peritonaeo succingi recensuimus, atque id instar sacci cuiusdā omnia illi imposta amplecti, & pariter quoque costas succingentē tunicam omnia quae in thorace collocantur, ambire commemorauimus, ita etiā uniuersa caluariā cavitatem cerebri excipiendo adaptata, quadā subducitur membrana, quam propter crassitatem qua ceteris non cerebri modo, uerū totius corporis praestat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, ut & cuticularem, nuncupamus. Haec non minus quam peritonaeum & costas succingens membrana unica cōtinuatur omnino uisitur, praeter quod quibusdā foraminibus & sinibus uenarū modō extructis sit peruiā. Vnde etiā illico praesentis membranae sitū, & quod ad ipsius externā superficiē attinet formā, magnitudinēque, etiā aliud nihil sermoni addidero, ossiū cognitio edocet. Quandoquidē nullū caluariā os priuati alicuius usus gratia, in caluariā amplitudinē extuberat, cui haec mēbrana non cedat, sed ab illo introsum premitur sinat. Rursus nullus in ea cavitae constitit sinus, quē haec quoque mēbrana non impleat, atque (ut semel dicā) omni ex parte ossibus proxima necit, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo post audies, cōtata. Atque hinc etiā sit, externā durioris membranae superficiē propter ossiū sinus, tuberaque inaequalē, & deinde fibrarū quibus haec ossibus cōmittitur occasione, asperā, aut non adamussim laeue lubricamque uideri. At praecipua ossiū tubera, quae eā orbicularē sphaeraque modō rotundā esse prohibēt, in capitis potissimum basi cōspiciunt. & horū quidē primū ceneri potest ossē septū olfactus organū sedē interdiuidēs: dein ea caluariā extuberantia, quae ut oculis in caluariā sedes cōmoda exculperetur, in capitis amplitudinē iuxta illius basis anteriora ac septi illius latera extuberat. Praeterea inaequalitas illa, quae propter ossis cuneiformis crassitiē in qua ipsi propriae cōsistunt cauernae parandā, & apta glandulae cerebri pituita excipietis sedē insculpendā, in medio ferē amplitudinis caluarię cernit. Deinceps alia duo insignia quoque tubera in hac amplitudinē ideo pminēt, ut idoneā audiat organa sedē Natura fingeret. Postremo ea quoque eminētia iā dictis accedit, quae in occipiti ossē à posteriori parte foraminis spinalē medullā transmittētis rectā sursum ad mediū interuallū porrigit, quod inter id foramen & futurā Graecorū A imaginē exprimitis eminentiorē sedē constituit. Atque haec capitis ossiū tubera quae minus dura mēbrana in ipsius basi instar oblongae sphaerae utrinque ad anteriora leuiter depressae appareat, in causa praecipue censent. Alia uero tubercula, quae propria durae membranae uasa uenarū ac arteriarū ferē mēteria cōtinētia in exteriori ipsius superficie efformant, non adeo illius orbiculatim formā interturbant, e.

bant, seu quo minus rotunda uisatur, non magnopere obstant, quum haec uenarū duntaxat ritu protuberent. Porro nullus in caluariā amplitudine sinus (praeter eos quos necessariō nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt) occurrit, quem Natura non exculperit durae membranae uasorum gratia, ut scilicet sinus uasis cedant, ac citra compressionē ipsis locū dent, & ne durae membranae uasa ipsi membranae damno sint, quo minus haec ossi proxima apponi queat. Ex horū sinuum numero illae cavitates sunt, quae extuberans lateris primi durae membranae sinus & secundus & tertius admittunt, deinde illi quoque sinus, qui in caluarię lateribus instar mediae cavitatis uenarum multiplici serie exculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorum sedis regione conspiciatur. Cuiusmodi uero haec durae membranae uasa sint, ac unde principium ducāt, in tertio libro fidelissimē expressimus. Porro ut externā huius membranae superficiē cognitu mehercule in capitis uulneribus per quae necessariā, sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius, & ad caluariā connexū recensebo. Primum citra alterius corporis interuentum haec undiq; ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dempra, quae super ossis cuneiformis mediū habetur, ubi dura mēbrana nonnihil ab ossē abscedit, quae reticularē plexu efformare alijs dissectionis professoribus falso creduntur. Omnibus partibus caluarię quibus haec membrana est attigua, in eum modū cōmittitur, ut duo inuicē accumulantes musculi mutuo hāere connectiq; solent. Verū eo cōnexionis genere in capitis basi firmius quē in lateribus & uertice & fronte & occipitio affirmatur. Deinde uniuersis acutioribus ossium processibus per uicissimē cōnascitur, perinde ac si ab ipsis originē duceret. Sunt uero huius generis processus ossē illud septū olfactus organorum sedem distinguens, deinde illi qui ad latera foraminū uisitorios neruos transmittentiū, & sinū glaudii pituita excipienti paratum consistunt, & qui iuxta foramen uisuntur quinti paris neruorum cerebri crassiorē radicē transmittens, & uniuersim omnes processus foraminum capitis amplitudinē respicientia. Pari quoque ratione praesens membrana caluariā futuris adnascitur, quāquē is cōnexio non aequē ualidus sit, atque is quem ad osses processus perfici relatu est, quod ille instar simplicis tantum lineae, non autem notatu digna amplitudine huius modo accidat. At futuris non solum dura membrana cōnascitur, uerū tenues membranaeque fibras inter illas uersus capitis exteriora transmittit, quae caluariā uertice inter dissecandum abstracta, in dura membrana simplicis lineae ritu extuberant, asperamque ipsius membranae superficiē ostendunt, futurarū situm ac imaginē in ipsa etiam membrana tunc referent. Ceterum praeter fibras externā quoque durae membranae superficiē minus aequale reddunt tubercula quaedā in uertice frequēter prominentia, ubi sagittalis futura coronali iungit. Haec si quando adlunt, inaequaliter extuberant, & pares sibi in caluariā insculptos sinus obtinent, quibus per uicissimē innascunt. Vnde etiā huius generis tubera non obiter, neque per transennā expendenda ueniūt, ne minus cauti in cauterij administratione & capitis uulneribus caluariā perforemus: etenim horū tuberū nulla ratione habita (quod in his locis & in futuris mēbrana ab ossē difficulter abscedat) eā unā cū ossē haud leui malo pertunderemus. Ad haec, mēbranae ad caluariā connexū, & exterioris ipsius superficiē asperitatē uenulae quaedā adaugēt, per caluariā poros partim ex dura mēbrana ad caluarię inuolucra, partim ab ipsius inuolucris ad durā mēbranae deducit. Hoc itaque modo dura mēbrana caluarię cavitatē succingit, & omnibus ea cavitatē contentis obducitur organis. Verū praeter haec, dura membrana magnā sui portionē inter cerebrū ac cerebellum insinuat, quae uniuersam cerebelli superiorem sedem integēs, cerebri regionē cerebello incumbētē ab illo interdiuidit. Quinetiā à media sedē huius durae membranae portionis, ubi dextra cerebri pars sinistra respicit, & secundū totā tertij durae membranae sinus longitudinē alia quoque durae membranae portio processus ue educitur, secundū capitis longitudinē dextrā cerebri partē à sinistra dirimens. Hic processus falcis messoriae imagini aliqua ex parte accedit: nam ipsius sedes illi durae membranae portioni cōtinua, quae cerebellū integit, falcis basi correspondet. ea uero quae septo sinuū olfactus organorum cōnascit, falcis mucroni affimilari potest: is namque mēbranae durae processus à posteriori capitis sede antrosum ductus, sensim falcis ritu arcatur. Deinde processus huius pars tertio durae membranae sinui cōtinua falcis dorso non absimilis secantibus occurrit. siquidē extrorsum curuatur, & tertij durae membranae sinus nomine crassior uisitur. Processus autem pars callosum cerebri respiciēs corpus intro obliquatur, ac proinde falcis aciei forma accedit. Haec mēbranae portiones processus ue nihil omnino à reliquo ipsius corpore, nisi una duntaxat sedē in crassitie duritiā uariat. Nusquam enim membrana crassior secantibus obseruat, quē in illa parte qua cerebellū integit. Haec namque ubi natibus cerebri proxima cernit, triplo ferē in reliqua sedē crassior duriorque euadit, adeo sanē, ut canes hoc loco os possideant superiorē cerebelli regionē integens, cerebrūque ne id

Gg cerebellum

Durae mēbra
nae ad caluariā
am nexas.

Quibus uariis partibus
na mēbrae duntaxat

Durae mēbra
nae processus.

Quae pars durae mēbrae
est, quae

Lib. 9. de Ad
min. differt.

cerebellum premat suffulciens. Sed & neuter horum processuum seu partium duplicatur (ut Galenus rem parum expendens docuit) uerum simplex est, quemadmodum & ipsa membrana, quae cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & si tertius duræ membranæ sinus cultello secundum longitudinem dissectus, primo intuitu membranæ processum inter utraque cerebri partes intercedentem geminam, ex quo duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus duntaxat gratia uisitur. Quantum uis namque inferior sinus tertij angulum dirimere studueris, membranæ extra sinus amplitudinem nunquam in duas subdivides. Atque par ratio eius partis duræ membranæ censetur, quæ elatior cerebelli sedem obuelet. Deinde si infimus ille duræ membranæ sinuum angulus duplicatione argueret, idem sanè in duobus reliquis sinuum angulis accideret, ac non perperam cerebri duram membranam duplicem esse assereres, quacumque parte caluariæ contingit. Insuper horum duræ membranæ processuum superficies specie cum reliqua interiori membranæ superficie congruit, quæ uix inter omnes corporis superficies aliâ magis splendidiorem lauem uideat, & (quod non obiter expendendum uenit) omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ consistunt amplitudine omnia, destituta reperias. Quinetiam interior hæc superficies aqueo humore longe magis quam exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnascetur, uacet, impensius lubrica terat, quam exterior superficies conspiciatur. Porro quemadmodum exterior superficies os caluariæ undique respicit, ita & interior tenuis cerebri spectat membranam, cui nullius corporis interuentu, quam ductuam instar uenarum ab ipso in tenuem membranam pronatorum ope adheret committitur uideat. Quando quidem si dura membrana pari modo tenui membranæ, ipsi quoque ad eam cerebro, ut caluariæ connascitur, quo minus tenuis membranæ uasa, & ipsum adeo cerebrum distendi contrahi possint, illa impedimento foret. quod præcaus Natura, ampliore duræ membranæ cavitatem ipsa cerebri mole, non leuiter atque cordis inuolucrum corde etiam ipso amplius uisitur, produxit. Quamquam interim duram membranam à tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum à corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connascitur, quum tamen innumeros uenarum instar ductus dura membrana tenui membranæ exporrigat, mirabili industria horum beneficio illam si bi affirmas. Ut simul ductus illi uenæ arteriæque, & postmodum uinculi uices gerant, ut cerebrum ne concidat commodè subleuetur, interim uasorum tenuis membranæ & ipsius cerebri motibus non præpeditis. Atque hoc singulare Naturæ mysterium ipse leui negotio colligis, si modo uasorum cerebri series, quam tertio libro docui, ex animo non exciderit. eam dico numerosam ramorum sobolem, à tertio duræ membranæ sinu utrinque secundum totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item sinistræ tenuem membranam procurrentem. Hæc namque superiorem cerebri partem duræ membranæ admodum ualide appensam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter fibras quas per futuras diffundit à caluariâ abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuat. atque quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (nisi forsitan hic atque illic raris interdum perquam laxis ductibus) commissa est, liberum cerebri & uasorum tenuis membranæ motum non obtundit. Caterum præfens sermo nunc sanè exigeret, ut sinuum uasorumque duræ membranæ numerum, situm & naturam explicarem, at quum id pro uiribus in tertio libro tentatum sit, non abs re chartis hic pepercero.

Dura membrana
interior
superficies
quæ
lib.

Dura membrana
cum tenui
conneitur.

Dura cerebri
membrana
uasa.

Foramina.

Dura membrana
uasa, & cõ
structionis ratio.

fig. 14. ca.
li. 3. in altero
latere u.
u. d. loquimur
abhoritur
C. D. E. F. G.
H. I. J. K. L.

o. v. m. f. B. B. P. i. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

77. f. D. D. G. G. 8. f. g. u. a. D. D. 77. f. g. o. o. o.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariæ petentes uenas, omnesque (si duos modo ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumque materiam in suos sinus assumat, eam ita deducens, ut hæc propaginibus uenis similibus, atque ab illis sinibus depromptis in tenuem membranam commodissime deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranæ & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arterijs uersus caput transmissam. Caterum propagines à tertio duræ membranæ sinu utrinque innumera serie in sedem tenuis membranæ sibi proximam deriuatæ, cerebrum uelut supra innuimus, suspensum, atque ne deorsum concidat, uentriculique ipsius comprimantur, opportunissime sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod rursum summo opere conducunt fibræ per futuras à dura membrana prorepentes, quæ duram cerebri membranam (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firmant, atque quo minus cerebrum grauitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sanè prestitissent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod indies fabri imitantur, quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectunt, ne uno aslere tracto, ex altero clauus propriè uellatur. Natura namque fibras has Vulcani ligamenta, quibus is Martem Veneri colligauit, cum simul & uinciat & sustineat, artificio superiores, non solum per reflexos admodum & obliquitatis nomine firmantes ductus transmissit: uerum transmissas rursus dilatauit, auxit, atque in unum omnes adeo commiscuit, ut in membranâ quandâ tenui degenerent, quæ quod caluariæ obducatur, neque ualeat Græcis nuncupatur. Quauis hæc omnia non citra alterius corporis interuentum, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit membrana alijs quoque omnibus propemodum ossibus precipue communis, ac ab amplexu quo ossa succingit neptisocoy appellata. Inter reliqua autem ossa hæc membrana priuata, caluariæ interna est cavitatis cerebro excipiendo adaptata, cui nullo ubi duræ membranæ contingit, eiusmodi membrana obnascitur, adeo ut tanta etiâ huius cavitatis sedes, quantæ dura membrana non connascitur, hæc quoque membranula alijs ossibus communi obiecta sit. Visitur autem illa sedes ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum cerebri petentium rami substernuntur. Quod autem rerum parens Natura harum precipue fibrarum gratia duas transuersas, & unam secundum capitis longitudinem futuras digesserit, ipsa duræ membranæ forma monstrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissime ueneret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranæ sinu sursum tracto liquido discernimus, impenso Naturæ in industria admirantes, quæ duræ membranæ portionem processum uelut inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum sustineat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obstat, ad quod egregie auxiliatur duræ membranæ pars, dextram cerebri partem à sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper processui continua. Porro si quid interim artificij in duræ membranæ harmonia enarrandum adhuc reliquum sit, id unâ cum tenui membrana iam subiunxero.

Membrane
exterior calua
riæ succingentis
creatio et
usus.

DE TENUI CEREBRUM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

TENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica & sibi ipsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfractibusque, ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranæ portio habeatur: ad eum modum quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes cutis continuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebantur. Porro ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumendus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui tenuis membrana exterius non obuoluitur. Nulla etenim exterioris superficie cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspicitur, quam tenuis membrana uicinisissime, & citra alterius corporis interuentum proximè non integat, si modo superiorem callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcumque sit, haud continetur. Preterea omnes cerebri ac cerebelli anfractus, in quos tenuis membrana un

Tenuis mem
brana nume
rus.

Situs.

Gg 2 dicuntque

Exterior su-
perficies.
Constructio-
nis ratio et
usus.

dicuntur sui partes processus ue ingerit, huius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoque figuram & magnitudinē. Hæc membrana exteriori¹ superficie uelut a quo humore oblinitur, secundū partium quas ambit tubera extuberans. ipsa namque uix alibi crassitiem uariat, ac tenuissimæ semper membranæ innumeris uasorū ductibus oblitæ speciem cōmonstrat. Quippe uasorum potissimum gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut instar² mesenterij & humilioris membranæ omenti & extimi foetus inuolucris (a quo suum nomen tenuis membranæ Græcis *χρυσώδης* nuncupata, mutauit) ea uasa turō deduceret suffulciretque. Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolucrum, non simplex profectō, ut dura membrana, quæ propugnaculū potius ac defensoriū cerebri aduersus caluariæ occursum censetur, quā operimentum: sed quod ipsorum substantiā proximè contineat & firmet, non secus quā calcorum formæ lac paulo antè coagulatiū sustinent, & fingūt pariter. Atq; ad hos usus Natura hanc membranam summè idoneam produxit, tam mollis enim tenuisque & sequax est, ut aptissimè omnibus anfractibus sinibusque sese ad profundissima usque ingerat, & quæcūque uasa cerebrum expetebat, ea deducere possit. Quinetiam ad obleuiscit, ut sua gravitate nequicquid uim cerebro inferat: & tam ualida interim duratque existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur, imò illum suspensionis impetum à Natura sagacissimè frequentè numero saque & continuæ uasorum serie paratum sustinet, eo pollens robore, ut concinnè cerebri substantiam instar formæ cuiusdam (uti iam diximus) amplectetur & sustineat. Cæterum magis Naturæ sapientiam admirabimur, si non minori industria illam hinc atque in quatuor elementorum sedibus assignandis usam esse inquisuerimus. quod sanè illico obuium fiet, si terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aeris tenuem, & igni substantiam cerebri assimilaueris: ac dein expendis rerum Opificis solertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à se inuicem maxime absunt, aquam et aerem collocauit, ita quoque in medio caluariæ & cerebri (quod substantijs longè discrepant) utraq; membranas interiecit, nō contentus uno amicitia uinculo illa interueniente. Oportet namque nō sitū solum id in medio locari quod est uerè medium, sed etiam naturā: si modò quod secundum eandem proportionem ab extremis uariatur, uerè medium censetur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluaria & cerebro uariatur: nam tenuis plus ab ossis duritie uinebatur, quā ipsius cerebri mollitiem superaret. Econtrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò osse mollior. Quapropter si tenuem duntaxat membranam Naturā creasset, nequaquā indēmnis caluariæ occurreret: si duram, cerebrum ipsius consuetudine læderetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut eius proximum inuolucrum offenderetur, prior tenuis membrana, post hæc autem dura locatur: quæ quanto est osse mollior, tanto ipsa tenui est durior: quanto uerò hac tenuis est mollior, tanto tenui mollius est cerebrum. Quanquā rursus tenuis membranæ mollietis ului sit, ut illa commode undequaque in cerebri anfractibus sese ingerat, & in uentriculos, processum uarios unā cū uasis porrigat, uti prius est relatū. Qui nam uerò eiusmodi habeantur processus, in plexuum & uentriculorum cerebri descriptione persequar, præsentī sermone ad cerebrum opportunè deflexo.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NUMERO, situ, forma, reuolutionibus & substantia. Caput IIII.

HIS quæ præsentī Capite pertractantur ostendendis, potissimum seruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimam quartam usque: sed potissimum prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

Cerebri numerus.

DISSECTIONIS professoribus cerebrum in³ anterius, quod cerebrum, & in⁴ posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in⁵ dextrum & sinistrum diuidi consueuit: non quod Anatomicorū proceres cerebrum omnino diuisum, & non aliqua semper ex parte continuum esse arbitrati sint (quanquam etiam illorum scripta tale quid subinde innuant) at quod ut unica manus in digitos, ita quoque cerebrū in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim prius de tenui cerebri membrana discebatur, sic etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruique ad unum omnes, in super & nates testesque cerebri, deinde⁶ callosum corpus, & id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistrique uentriculorum⁷ septum, & uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademque substantia constituuntur in duritiā coloreque aliquantulum uariatē. Insuper omnia quæ modo recensebam, sitū, usū, conformationē, magnitudinē, & id genus alijs, quæ in partium constructione

rima, h. s. fi. l. l. i. e. fig. A, A. A. h. s. fig. X, X, X, Y, Y. l. i. fig. C, D, E, F.

rimamur, ita ab inuicem differunt, ut nō aliter quæ si differentes distinctæque partes essent, plerisque imposuerint. Quorū enim quædam Anatomicorū inuenias, qui cerebrū nulla substantiæ continuitate cerebello continuū esse nō asserat: adde alios qui cerebrū in duas partes ut pulmones dissectū esse docēt, et omnia nobis indefesso scribendi pruritu, suis somnijs hīc dantes, perturbāt. Cerebrū namque quantumuis tota sede, quā cerebello incumbit, & quā frontē spectat, penitus in duas partes dissectū sit, & eadē sectio secundū totā cerebri longitudinē in ipsius elatiori regionē ducatur, non tamen ob id in medio ipsius iuxta⁸ basim inter occipitium & frontem omnino diuisum cernit. Quanta enim callosi corporis est⁹ longitudo, tanta quoque sedes secundū longitudinē cerebri consistit, quā dextra eius pars sinistra continuatur. atque ita uel huius corporis interuentu, & eius¹⁰ quod instar testudinis extructū est, & septi dextri sinistrique uentriculorum supra cōmunem eorū uentriculorum¹¹ cavitatē, tertium uel uentriculum duæ cerebri partes continuæ sunt. Deinde in basi etiam eas esse continuas ostendit, cum magna & secundum longitudinē & profunditatē qua continuant¹² regio, tum cerebri testes & nates & omnium maxime quod ex cerebri basis medio pronascent, dorsalis medullæ¹³ initium, quod amplum crassumque est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuū unumque. Deinceps etiā si dextra sinistraque cerebri partes quā cerebellum integunt, nihil minus quæ cerebello continuæ sunt, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duobus locis¹⁴ continuatur, idemque cum ipso corpus, si continuitatem spectes, efficitur. Cæterum quis præcipuus continuitatis locus sit, quæque omnes illæ quas paulo antè enumerabam partes censeantur, ordine suo loco seorsim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præcessere sermone complecti libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam admonitus sectionem aggressus est, ilicō me unā cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri situm opportunè aggrediar, quem ipsius cerebri membranæ, & potissimum¹⁵ interna caluariæ amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duæ cerebri membranæ & glande pituitam cerebri excipiente & ramis quibusdā maximarum cerebri petentium artiarum non occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur. Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atque unā cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis sedem sibi uendicat, quæ posteriori parte¹⁶ tuberum in capiti samplitudinem cavitatem uel auditus organorum causā prominentium, & deinde duobus in occipitij ossis¹⁷ sinibus circumscribitur, qui ut duobus primis duræ membranæ sinibus, quos dextrum & sinistrum nuncupamus os, cedat, caluariæ cavitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli circumscriptionem cerebellum nulla ipsius parte excedit, hæcque circumscriptio cerebelli situm opportunissimè cōmonstrat. Haud enim hominibus, ut bobus fortassis (quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggressus uidetur) cerebellum in occipitiū adeo porrigitur, ut nō etiam postrema cerebri pars in posteriora magis quā ipsum cerebellum uergat, nobisque uocatum occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eousque ascendit, ubi digitis infimam occipitij partem attingere possimus. Neque etiam in nobis aliqua occipitij ossis sedes musculorū insertionibus libera contingi potest, quā cerebellum implet, etiam si interim Anatomici ipsius situm ita recenscāt, quasi totā in occipitiū prominulam regionem, ex cuius tubere uulgus memoriæ ingenijque uim metitur, cerebellū infarciret: imò elatissima cerebelli portio ad¹⁸ mediā duntaxat sedē pertingit, quæ à posteriori sedē¹⁹ foraminis dorsali medullæ uiam præbentis, & A literam imitantis futuræ²⁰ partem habetur, quæ sagittali committitur, usque ad quam alij cerebellum conscendisse suis bobus & asinis, aut somnijs delusi scripserunt. Præterea superior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum sanè in canibus, bobus & ouibus instar globi cuiusdam, aut etiā acutius nequaquam extuberat, sed plana et depressa minimumque in medio prominens conspicitur. Hæc itaque caluariæ sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circumscriptionem, formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodū & sua sedes, latius est quā longius aut profundius, & humiliori ipsius regione, idque potissimum iuxta ipsius posteriora latioris globi imaginē exprimit: in cuius medio acuta, neque admodū lata habetur²¹ impressio, quā illi inducit²² tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij osse prominēs, quod eius ossis robur insigniter adaugēt, cuique dura cerebri membrana pertinacissimè connascitur. Porro in anteriori parte, quæ cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undique suæ sedis formam accuratè referens. Ceterum eiusmodi omnia in cerebro, quod per me si uoles anterius cerebrū etiam adhuc nuncupare poteris, ostendit reliqua caluariæ cavitatis cerebello nō oppleta. Vnde etiā cerebrū secundum ipsius basim depressum est, neque globi modo extuberat, quamuis interim inæquale & nō unius forme uisitur. Vbi enim oculorū sedibus & olfactus organorū sinibus innititur, uariū est: nam ad sinus organorum olfactus antrorsum extuberat, utrinque autem ad sinū illorū latera propter ossis in caluariæ cavitatē extuberantis prominentiam, unā impressionē admittit. Prominet uerò ibidem inæqualibus tuberibus os ad com-

Gg 3 modas

Quibus sedibus
dextra cere-
bri pars sinis-
tra continuatur.

Cerebelli quæ
cerebro sitū cō-
tinuum.

Cerebelli sit-
us et magni-
tudo.

Cerebelli
forma.

Cerebri ma-
gnitudo et
forma.

modas oculorum sedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos grandes in caluarie cavitates sinus, qui ad ossis cuneum referuntur sinus latera spectantur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiam cerebrum ossis quo continetur formam glans hanc sibi uenit dicens, utrinque in ipsius basi instar medij globi prominens tuber constituit. In horum tuborum medio cerebrum impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione hic circum sinus latera productorum, quo nuper commemorata glans sustinetur. Quinetiam simili prorsus modo basis cerebri reliqua ipsius sede pro ossium tubibus auditus organa continentibus, & cerebelli superiori regione suam figuram effingit, omnibus sinibus sese inferens, & amice admodum tubera admittens. Atque hinc etiam in lateribus & anteriori & posteriori & superiori sede cerebri caluarie cavitatis effigiem exprimit. His enim sedibus cerebrum instar oblongae sphaerae utrobique uersus anteriora propter temporum cavitatem depressa, rotundum, & in posteriori parte multo quam in anteriori latius uisitur, quasi cerebrum ipsum & cerebellum nullam peculiarem formam exigerent, ac abunde ipsis esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul utcumque quod in se sinus cerebri cerebelli quae functionibus aptos habere posset, collecta in capite reponeretur. Eiusmodi quidem quid caluarie basis sinus tubera quo stent, & impressiones in temporibus temporalium musculorum gratia conspicuae. Caluarie itaque cavitates externae cerebri superficiei imaginem commonstrat, ad quam & sectio cerebri diuidens, & innumeris quidam gyri ac circumacti referuntur. Vniuersa namque cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bifurcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio disincta, extima cerebri superficiei magna pars existit. Attamen dictam cerebri formam parum interturbat, quum dextra cerebri pars sinistrae accumbat: neque recta illa linea diuisae cerebri partes inuicem magis dehiscant, quam quanta durae cerebri membranae, & tenuis duplicata est crassities. In homine etenim secus atque in oue uniuersam sectionem interdiuidit durae membranae portio, processus uero, duas cerebri partes septi ritu interstinguens. Dein seorsum utramque cerebri partem tenuis membrana ambit, & implicat. Caterum gyri ac reuolutiones cerebri, quas tenuius intestinorum anfractibus elegantissime Erasistratus assimilauit, per uniuersam cerebri superficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt uero sinus permulti penitus in cerebri substantiam penetrantes, & profecto imagine intestinorum tenuium reuolutionibus simillimi. Neque opinor illos alicui aptius quam his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, conferri posse: quanquam in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quandoquidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiscitur, & hos in cerebri substantia apparentes circumactus asinis, equis, bobus, & alijs quae hactenus uidi animantibus communes homo obtinet. Nisi forsitan aliquis hinc differentiam assumere statueret, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura insinuauerit, quanto ipsius cerebri substantia copiosior uisitur. Horum itaque inflexuum effigiem cuiusuis animalis cerebri uel in prandio aut cena spectans, discas licet. Porro in illorum usu recensendo non medici modo, uerum & philosophi plurimum se exerceant, contententes, num ipsorum beneficio homines intelligant, an uero minime; quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitum pugnant, in hunc modum censuit. Quum asini etiam admodum multipliciter cerebrum habeant, complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minime uarium nascisci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam substantiae temperiem corporis intelligentis (quodcumque hoc fuerit) prudentiam sequi, & non uarietatem compositionis. Neque etiam multitudini spiritus animalis oportet, ut puto, magis quam qualitati perfectionem intellectus acceptam referre. Atque hic Galenus sibi dum maxime illius operam requirimus similis, oratione uelut freno cohibens, aliud quum reuolutionum usum exprimere debuisse, reflectit: satis esse arbitrat, si non intelligentiae praesentis has reuolutiones indicauerit, quod sane non inficiamus, sed interim eas magnum Conditoris artificium ostendere, & non ob aliud quam ad cerebri substantiae enutritionem eas procreatas esse, a Galeno additum oportuit. Cerebri namque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutique adeo firma fuerat, ut per illam arteriae uenaeque, ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassaque est, ut uenae & arteriae in superficie tantum expositae ipsi nutriendae, illiusque in sito calore resicillando sufficerent, quum penitiores cerebri partes si ad illum modum uasa protenderentur, illorum materia carerent. Quod prouidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiae impressit, ut in his tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, cerebri substantiae alimentum appositissime ita subministratura. Atque huius etiam nutrimenti potissimum occasione cerebrum in duas partes dissectum fuit, ut scilicet tenuis membrana sese in ipsius medullam implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiam enutrit. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas reuolutiones illa cerebri sedes qua dextra sinistram respicit,

Secundo dextra nobis uocatur cerebri partem a sinistra dicitur, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractus uisus.

Lib. 8. de V. su part.

Cerebri sectionis ratio.

respicit, enutriti potuisset. Atque huic sententiae suffragantur cerebelli reuolutiones, quae nequam aequae atque cerebri reuolutiones alte penetrant, sed paulo minus quam superficiae, atque frequentes admodumque continua serie deductae uisuntur, superficiae quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum a profundioribus anfractibus ad uentriculum uisue ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem superpleat. Porro harum series quodammodo triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus nequam conueniens. apparet namque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodammodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non contingerent, tertia cerebelli pars reponitur, quae ligni caesue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quae transtuerim secundum cerebelli longitudinem mutuo aequae distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri processum suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundum cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quae dorsum protensa, quasi in centrum colliguntur, ad eam cerebelli sedem, quam dorsalis medullae initio connata esse dicemus, contententes. ac dextrae quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullae initio continuam: sinistrae autem, ad sui partis sedem. At haec cerebelli partes inuicem discretae incontinuaeque nequaquam sunt, sed inuicem continuae unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt. quod unicum, non autem totidem dorsales medullas hominem habere minime decuisset: quasi ex cerebro, quod necessarium ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessarium procreatum fuisset, ut unicae dorsali medullae aptum principium fieret. At Galenus, qui in nugis cerebro quibusdam, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriae dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suae basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisum cernitur, & unicum dorsalem producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus. reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duritaxat ad dorsalis medullae sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio namque posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam anterioris dorsali medullae continua, connata ue est, sed tantum tenuis membranae interuentu posterior pars dorsalis medullae committitur. Non aliter, mihi crede, quam si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullae transfusum a cerebri sinibus spiritum magis adaptaret, tuereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritie a cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum a cerebro diuisum sit expendenda sollicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago a cerebello ortum ducere reperies. & profecto nulla est cerebri qua frontem spectat, & qua in occipitum etiam longius in hominem quam ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeo notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, ceteris omnibus cerebri partibus, & ipso quodlore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cineritium ue est, perquam paucis albescens lineis interstinctum, & duntaxat in suis sinibus superficie candicans. uniuersum uero dorsalis medullae initium cerebello adhuc in capite subnatum albidissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem praebens, quae omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatet, destituitur. Porro quae horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere intergrum est. est autem substantia quaedam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperias, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sane quam cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & renum, & testium suis quibus praesunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellarunt, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inediae tempore aut alijs occasionebus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatue. Haec non uniuersa candicat, uerum quicquid reuolutionibus proximum est, subflauum aut subcineritium est, aequali semper a reuolutionis superficie distantia. quanta namque reuolutionis profunditas

Cerebelli implexu ratio & species.

Galenus ratio ne unitatis cerebelli partem apte assignt.

Dorsalis medullae initium.

In li. 8. de V. su part. Cerebri ac cerebelli durities, neruorum ortus.

Cerebri, cerebelli, & dorsalis medullae color & substantia.

Cerebri substantiae cum ossium medulla discriminem.

funditas est, tanto quoque ab intima reuolutionis parte intervallo, in cerebri substantia, is quem diximus, color obseruatur: quasi rursus color ille in substantia, quod ad colorē attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autē cerebri ita coloratum nō est, albidissimū & candidū prorsus uisitur. Verū ut permixta cerebelli sunt inuolutiones, ita quoque uniuersum propemodū, ut paulo antē admonui, secantibus flauum occurrit. Quacūque itaque ex parte cerebri cerebelli uel substantiam tenui qua proximē cōtinetur membrana detexeris, hanc subflauā ac uelut aqueo humore oblitam, & nunquā uenis implicitā adinuenies, etiam si interdū rubra & uelut sanguinea puncta in illorum cerebri substantia in illis potissimū obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortē laborarūt, uerū illa nullā uenae exprimūt imaginē. Cerebrū namque ex nullo uase alimentū assumit, quā ex his quae tenui membrana suffulta ipsi circundantur. ut autē illi frequentia uasa undique obducuntur, cerebrū in tot quot diximus partes praecipue diuisum fuit: quāque etiā diuisiones illae, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiā ne cōcidat sustinendā, equaliterque suffulciendā, nō medioeriter auxiliatur. Parū enim Galeni rationi cur cerebrū diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminū sit, tribuo. inquit namque, cerebrū hac occasione geminū esse, ut quemadmodū uno oculo uisiato, aut uno teste execto, alterū seruamus: ita etiā dextro cerebri uentriculo laeso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Haec siquidē Galeni ratio aliquem in copia uentriculorū recensenda locum fortassis haberet, nō autē in enarranda cerebri diuisione, quū id nisi supra uentriculos geminum diuisum uel sit. callosum enim nobis uocandū corpus, quod cerebri partū conuinitatem cōmonstrat, ad elatissimā dextri & sinistri uentriculorū sedem cōstitit. Ceterū nunc tempestiuum erit, cerebri uentriculos aggredi, atque ita internam cerebri superficiē, quāque ipsius partes adhuc narrandae super sunt, persequi.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET dextri sinistriq; cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SUPERIOREM callosi corporis sedē nulla ex parte diuisam eleganter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedē, sed a cerebri substantia in lateribus liberam, ostendit quarta ad I, I, I. Humiliore uero sedem spectandā offert quinta ad R, R, R. ubi etiam praesens spectatur septum ad X, X. dein Y, Y.

Callosi corporis sedes et nomenclatura.

AVLO antē omnē cerebri cerebellique substantiā exterius tenui membrana circumdatā, ea parte qua membranā respicit subflauā, & quasi cinericiā esse retuli. At quā dā cerebri pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana nō obuoluta. uerū intimae cerebri substantiae modō, externa superficie candida albaque, & reliqua cerebri substantia ad superficiē cōsistente durior, unde etiā uetustissimi Graecorū partē hanc *τὸν κολόν* appellarūt, quē imitatus in orationis serie, hanc partem callosum corpus semper appellauī. Deinde Graecorum nōnullis id etiā a forma, quod inferiori sede arcus modō sinuātū sit, ac ab usu quod sustineat, *κάλος* uocat: quāquā in cerebro corpus recēsebo, quod hoc nomine a pluribus magisque ex merito donatur. Ceterū callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrū sinistriq; & basis cerebri mediū in humiliori ipsius sede, & elatissimā cerebri in uertice regionē spectes, & quodāmodo etiā ad priora posterioraque facta cōparatione. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulo uicinior est, quā antica posteriori. In cōspectum autē secantibus uenit, leuiter dextra cerebri parte a sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, inibi partes ipsius unit, albū candidaque conspicit, ipsumque callosum esse corpus, longū quidē, sed arcuātū. Praesens corpus in illa superficie quae ita diducto cerebro in cōspectum uenit, gibbosum cernit. eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimā frōtis & occipitij sedē, & capitis latera protuberat: quāquā adhuc callosi corporis obliquitās nō adeo insignis est, atque uerticis iam dictae partis. Quēadmodū uero cerebrū, ut dicebā, diremptū superiorem callosi corporis superficiē egregiē laeue aequalemque ostēdit, ita quoque indicat corpus id cōmune cum cerebro partē esse, & nō ex cerebri substantiae superficie quae mollior & subflaua est, sed ex intimiori substantia quae durior & alba uisit, enasci. Obseruant enim utrinque ad callosi corporis latera secū dū ipsius longitudinē singuli sinus in cerebri substantia instar profundioris lineae insculpti, ac cū superiori callosi corporis superficie eo magis patefētes, quo cerebrū uehementius, quasi id sursum in latera etiā acturus, diduxeris. Interior autē inferior uel ipsius superficies dextro sinistrique cerebri uentriculo ad aperto secantibus primū occurrit: quae etsi secundum callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuat, haud tamen simplex est. nam secundum callosi corporis longitudinē duae instar quartae circuli partis insinuatae superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam instar lineae secundum illius

Callosi corporis initium seu cū reliqua cerebri substantia cōiunctitas. Sinus ad callosi corporis latera obuij.

illius longitudinem exporrectū uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera sursum protensas, intelligeres. Praesens tuberculum deorsum prominens, sensimque extenuatum, tandem dextri sinistriq; uentriculorum cerebri septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies tanta dextra quidem superficie portio dextrum uentriculum, sinistra autem sinistram respicit. Porro dextri & sinistri uentriculorum septum eadem cum cerebro cōstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeo est tenuē, ut quum clara luce cōsecionem administramus, aut in altero tantū latere candelam admouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter lapidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quā exactissimē laeuigantes instar orbū aut quadrangulorū in ostiorum & fenestrarū lapidibus Italos architectos inglutinare cernimus. Commodius tamen hanc septi regionē madidae hostiae, quales missae sacerdotes adhibere solent, quā duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculati lapide cōferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti longitudo corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornicis camerae uel simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quā in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modō effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producitque. Callosum corpus unā cum septo nullis uenis, neque etiā tenui membrana, uel aliqua etiam parte attextum est, sed e uicinis partibus nutrimentū mutuatur. Non enim adeo grandis, crassaque cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum praebet. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistra continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiā subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulciturque testudinis instar effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cōmune duorum cerebri uentriculorum cavitatem compressurum delabatur. Ceterū duo sinus in cerebri substantia profundioris lineae ritu ad superiorem corporis callosi superficiē incisi, praeter hoc quod ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idque ex penitiori substantia nasci debeat, ad pituitae defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verū de pituita expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportune pertractabuntur.

DE CEREBRI VENTRICVLIS. Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quarta & quinta figura L, L, & sexta D, D. Sinistru autē quarta & quinta figura M, M, & priuatim quarta N, N. dein sexta E, E. Communem uero horum concauitatem seu cavitatem uentriculorum exhibet septima & octaua figura H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecima figura E notatur, & partim nona I, & decima L, M, N, O.

44. s. f. L. L. 6. figura D, D. b. f. A, A.

ENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsaliq; medullae communis est, ac quartus etiam dicitur. tres namque in cerebro uentriculos, Herophilum imitati, collo camus. Ac unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensemus. Dexter prorsus cum sinistro situ, forma, magnitudine, aliisque omnibus quae in partū constructione examinari solita sunt correspondet: quare etiam singula quae de dextro scribentur, de sinistro quoque nos dixisse arbitrari conduxerit. Ponitur autem in dextra cerebri parte secundum totam quasi huius partis longitudinem protensus, tantum enim antica sede a fronte, quantum postica ab occipitio distat. remouetur autem adeo illis locis ab externa cerebri superficie, quantum ipsius uentriculi dextrum, exterius uel latus a superficie cerebri distat, caluariae latera respiciēte. Internum autē uentriculi dextri latus secundum callosi corporis longitudinem sinistri uentriculi interno lateri proximum est: neque aliud interstitium ambo sepa rat, quā tenuis quaedam, & uelut quod ad subtilitatem attinet membrana cerebri portiuncula, quam septum uocauimus, atque a calloso corpore enatā, toti superiori parti secundum longitudinem camerae modō extructi corporis continuam connatamque esse diximus. Dextri itaque & sinistri uentriculi latera toto spacio quo septum illud porrigitur, quanta uel callosi corporis est

Dextri sinistriq; uentriculorum septi b. f. storia.

Callosi corporis ac septi uisus.

Ventriculorum numerus.

Dextri et sinistri historia.

est longitudo, minimo intervallo ab inuicem remouentur. Verum ubi in ea cerebri parte consistunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuo maxime distant: nam præter cerebri membranas hanc sectionem subintrantes, etiam plurimæ cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exterius uel dextri uentriculi latus nonnihil oblique duci. Anterior enim & posterior in dextrum magis quam in medio accedit, sinistrum autem latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quam eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus organa, aut uisoria nervos desinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicam diffusius, decliuus ad tertium uentriculum pertingat. Cæterum posterior uentriculi regio occipitium respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arcuata tantisper descendit, donec ibidem desinat, ubi olfactus organorum & uisoria nervorum consistit principium, & quæ maximi saporaliu arteriarum rami in cerebrum feruntur. Atque hic ductus si longitudinem species longior est, quam media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus, & sub media etiam illa longitudine ductus hic in cerebri substantia tenditur, cornu modò in mucrone desinens, qui non in uisoria nervorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate nervos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerum in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se maximam cerebrum petentem arteriam cum tenuis membranæ processu illam suffulciente admittit. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docet, & eisdem uentriculos tenues sensim factos in uisoria nervos suo mucrone finire, & quod longe alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nares pituita eructare attestatur, eiusmodi quæ non pauca, quæ potius ex refectione, quam proluxa quapiam disceptatione disci consulerim. Quandoquidem hæc adeo manifesta sunt, ut admonuisse tantum abunde sit, si modo non duntaxat libris confusus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accurate secanti astiteris. Vniuersa igitur uentriculi superficies laevis & aqueo humore oblita, & inter dissecandum subinde eodem oppleta conspicitur. Superior uentriculi pars omni inæqualitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antrorsum oblique ad communem uentriculorum cauitatem prorepens, atque ad pituitæ leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quæ deorsum uersus anteriora & posteriori uentriculi sede prorepat. Ille nanque uentriculi reflexus unâ cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posterioris inferioris sedis uentriculi regionibus exuberet, qui à dextro latere decliuus ad sinistrum latus fertur, uersus communem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine cõtinuæ uisuntur, uersus uariuque medium communem eorundem cauitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicem septo aliquo diremptæ sunt. Neque profectò aliud est communis uentriculorum cauitas, quam inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cõcursum, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinarum montium exprimit, acutum uel secundum ipsius longitudinem angulum efformat. Superiorem uerò sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cauitas illa secundum concauum orbiculatæ, teres uel uisitur. Cuiusmodi uerò corpus illud sit, paulo post explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorum iam duos dextrum uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cõcauitas, quæ binos à se educit meatus, quorum unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundum totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, recta deorsum uersus glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuus, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cõcauitatis unde prodit angulum: in superiori uerò meatus parte, quæ glandi uasorum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cõspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsa cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quæ pri-

Per multa
Galeni pariter
uera dogmata
hic non
describi.

Communis uentriculorum dextri & sinistri
concauitatis,
seu tertij uentriculi
hystoria.

Meatus
tertij uentriculi
concauitatis.

mum inter cerebri testes ferri incipit, meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad cyathum usque peruenit, quem cerebri pituita excipere docebimus. Cæterum quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli sinibus componitur, non secus quam si utraque manum unam cauitatē fingeres. totum enim uentriculus in cerebelli corpore haud inculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro prodit, ubi tertius uentriculus meatum uersus quartum uentriculum primum porrigit, testes ipsi & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisæ sit. Postquam uerò meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisæ uidetur, dilatari incipit, ac sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ locum, quæ caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissimè Herophilus concauitati assimilauit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quam atrametò intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificiū ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominet: deinde cuspidem quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus partem, quæ in dorsalem medullam iam ex caluaria excelsuram, ueluti porum angustumque meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & latissimæ sectionis initium fingimus, cauitatisque calami latera sinu lateribus similia offendes. Ad huius cauitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, continuumque cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cauitas est, alteram quarti uentriculi cauitatem constituens. Quæ autem in cerebello spectatur, ut iam dicturus sum se habet, inter duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli partis extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quam longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quarti uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patens, quod neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur, quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In anteriori enim parte tenuis membrana, quæ cerebellum cerebro & cerebri natibus cõmittit, sinum obuoluit, posteriorem uerò sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membrana portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cõmunis est, inter dissecandum cõtinere animaduertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinet. Porro dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti extimo foetus inuolucro comparat. Communis autem cauitas, seu tertius uentriculus uenofum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uasè uenulas impenfè graciles interdum assumit, illis quam simillimas quibus adhærentem oculi tunicam exornari conspiciamus. atque huiusmodi uenulæ uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quod durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficie, quam alibi esse uideatur. Cæterum Galenum miror, ceterosque omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modò quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obducit, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus uel superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis uel (uti sane debet nemo) solum addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipue in libris de Usu partium imaginatum fuisse. Arbitrabatur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur, uerum durior cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi sulci loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandriæ dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisse, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes uel porrigi, at non item in quartum uentriculum. quæ ratio ne illi uentriculos membrana quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant, uerum eas tenuis membranæ partes intelligebant, uasa in uentriculos deduc-

Quartus uentriculi
hystoria.

Quid singulis
infimæ uentriculi
sinus.

Tres primos
cerebri uentriculos
tenui membrana non succingi.

centes, a quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quantum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranis nequitiam succinguntur, illæ obstatulo essent, quo minus cerebri substantia materiâ suis uentriculis oblatam, in animales spiritus, interstitio quodâ præpedita, emicaret. Cæterum præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri uentriculus, uti etiâ sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit, * principii corporis cameræ aut testudinis modò effigiat continet, quod obiter additū adhuc esse (ne quid in uentriculorū cōstructione prætermisum uideat) uolui, nam peculiare illius corporis Caput præsentī subiicietur, quod ut uentriculorum usum recenserē expeteret quidē. at quicquid propemodū adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia uentriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationē aër, uitalisq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuatæ cerebri substantiæ ui in animalem spiritum emutatur. qui postmodum per neruos ad sensum morusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijs cōstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demū omnis pars cui neruus exporrigitur, tactusque qualitates diiudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum uentriculis ascribere nequitiam uereor, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impune sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus admittunt, & ut cæteras taceam, soli homini ratio cinandi facultatē, eamq; omnibus quantū ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter discendum cōspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamenti ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint similia. Liceat itaq; uel illorum hominū gratia me ab alio uentriculorū usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediū uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quod nobis rationalem animā, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cōmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides addit, æterna illa felicitate fruimur, quando animæ sedem ac substantiā non corporū refectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nā is qui uera est sapiētia, nos nō hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spiritali suoq; quā similitudo constantes, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dicitur, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirili indagemus.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDI-

nis cameræ uel imagini à dissectionum peritis comparato.

Caput VII.

SUPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, sedem ostendit quintæ figuræ S, T, V. quamquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quartæ figuræ L, M, & sextæ figuræ B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

FORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendū uenit, uel quarum etiam interuētū dextram cerebri partem sinistrae continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositū, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum calloso corpore substantiam, & parem quoque longitudinē, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verum forma ortusq; huic peculiaris accedit. Ex posteriori namq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorū substantia sortitum, nisi quod paulo quā uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis pars, quā dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pendet, & simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reliqua

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum⁴ desinens antrorsum perferitur, ad eum usq; cerebri locum pertingens, ubi anterior cōmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij uel uentriculi pars cessat. Ibidem namq; acutò quodā angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cōtinuum uel est, toto reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis uel alicuius interuentu cōnexum. Obtinet itaq; præfens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam. ac primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. * Alterum in dextro cōstitit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorem tertij uentriculi partem protensum. * Tertium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundum duo hæc latera¹ plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterum hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, continuusq; sunt, latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiorem uero parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraq; spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur² superficie, triangulari testudini fornicis uel quā similitudo. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis *Λαδινος* nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; uentriculi sit communio. Cæterum superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficie cavitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cōtinuaq; ut illa. Ea namq; secundum corporis longitudinem in medio in³ acutum quodammodo extuberat, continuaq; cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, ad eum ut in utroq; latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorū sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphaeræ superficie tam similis conspicitur, ut nonnullis hi⁴ exortus eousq; imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrantur. Alij, magno supercilio, uermium cerebri loco, operæ precij sese quippiam inuenisse iactitantes, in Italice gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatiatur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particula, nullis in medicina usus, in uentionem magno fastu uendicaret, quam forte à Galeno eleganter accuratq; per scriptam nugacissimè & falso commōstrarent. Corporis itaq; testudinis modò conformati omnes superficies, quæ læues omnino sunt, & aequo humore perfusæ, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficie dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistrū. Vt uero uentriculos ipsos nequitiam tenui membrana succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui cōstructionem præter cerebri substantiam admittens. Porro Natura id creauit, ut in star testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, sustentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, selesq; ipsum haud cōcidere sinat. ad quem usum, præter aptam cōstructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiā septum uentriculorū, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoq; corpus subleuat, attollitq;. Quæ quū ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se⁵ uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissimè deduci sinit: quod per tertij uentriculū rectā fertur, actandem bipartitū in dextrum sinistrumq; uentriculū digeritur.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PL-

neæ imaginem exprimentē. Caput VIII.

Ostenditur hæc septimæ figuræ L, & octauæ M, & decimæ D.

VXTA posteriorem testudinis modò formati¹ corporis sedem, qua primum² uas uenosum ex³ quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, glandulam Naturā condidit nuci pinæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde *Λανωδίν* & *κωνόειον* à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uero, cerebri substantiæ incumbit paulo posteriùs quā meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quantum procedit. Neque profecto aliter ipsius situm exprimere possum, nisi etiam eminentissimæ & anteriori⁴ testium cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc nanque cerebri parti in homine potiùs innititur, quā quod quadam substantiæ cōtinuitate hic cerebri substantiæ cōtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus namq; cerebro uix hæret: frequentissimèq; nisi quis mentem operi accommodet, in cōfectione unā cum uenoso uasē aulli cōsueuit.

Hh In

Glandis pinæ
& nucis similis
situs.

Presentis
glandis usus.

In agno autem, aut prouectioris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quàm uelagnus, fortitur, unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisus, commodissime agnitionem cerebri aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui rei eadem assimiles, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisq; ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireq; prorsus negat: nò eandem huic glandi, ac glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq; apertioni constrictioniq; eius uentriculi orificij præesse arbitratus est. Verum ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hic cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipue quod haudquaquam meatum adeò cōtingat, ut antè ipsius orificium cōiungere possit. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ firmamentū esset uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, id ipsum sufficiens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq; spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CERE- bri. Caput IX.

PROPONVNTVR hæc primum in septima figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. postremo in decima ad E, G & F, H.

Testis & na-
tū cerebri nu-
merus.

Situs.

Substantia.

Forma.

As quoque cerebri partes illarum classi annumeramus, quæ dextram cerebri partem finitæ continuam esse arguunt. Sunt autem testes hinc aliud nihil prorsus, quàm quædam cerebri particula in hoc fabricata, ut meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deducatur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures distinctasq; partes diuisa est, nam unica cernitur, eleganter à quadam similitudine hæc nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebri pars inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: deinde in inferiori sede spectat dorsalis medullæ initium, superiori eam cerebri partem quæ cerebello iam tinnit incipit. Continuat autem cerebro, aut (ut rectius dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particula continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substantia ipsius, quoniam tenui membrana succingitur, subtiliua est, illiq; substantiæ cerebri respōdet, quæ proximè tenui membrana passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, glandula incumbit ipsi, quam paulo antè ualorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandā exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm similitimam. Verum quoniam superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peniassimilat, refert, ueteres qui pueros iure hereditario domini cōsecutionibus exercebāt, *Andrius* eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Cæterum quia in posteriori inferioriq; huius corporis parte prominet orificium meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq; id orificium similitudinem antè referre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede impressio quædam instar lineæ transeuerim feratur, superiora quodammodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq; parti *Andrius* nomen ueteres indidisse arbitror, nos autē natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæterū temporis successu uidentur Græci hæc nomina cōfudisse, & partē hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cōtinētq; modò *Andrius*, modò *Andria* appellauisse.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VER- mis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus.

Caput X.

PROCESSVM horum natura potissimum petitur ex undecima figura C, D, & e, d. ac dein ex H, I. Octaua uerò figura buc quoque confert, ad medium R uersus L, & nona figura C, E.

S V P E

de fi. medi-
um R. 9 fi-
gura C.

de fi. C.
D. & H.
en fig. C. d
& L.

de fi. K.
en fig. C.

de fi. L.
M, N, O & P
en figure.

UPERIVS cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, innuimus. Dicebamus namque unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem duci, eamque talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis et figiem appositissime ostenderet. Duo huius partis apices, quorum hic anteriorem uentriculi cerebelli & dorsali medullæ communis sedem respicit, ille uerò posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine ueribus Græcis *σκωλικοειδής* nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quàm prominentior cerebelli substantia, uermis (ui dicebam) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, quod uermiformem processum meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis orificio inferiori præfectum esse sinxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis uel usum explicuerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet aut posteriorem in dicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus duceretur, ad meatus orificium nequaquam sese producere posset: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potius occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquam quod suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad communis eius uentriculi orificium usque produci posset. Sed quorsum hæc commemoro: quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsali quæ medullæ communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continuò in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patere ex usu sit. Neq; quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par uisus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memorie sedem, quam in cerebello esse contingunt, ingredi sineret: & rursum fures in memorie carcere colligatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiunt, transmitteret. Si quidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animalibus, quibus illi nullam rationandi uim ascribunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis forte motus peculiaris alicuius substantiæ aut temperiei ratione assignandus esset, nò tamen uermis modo processus is educi contrahi que posset: quandoquidem reuolutiones illæ, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt: neq; quo sese processus illi rependo firmarent aliud est, quàm qua secundum eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiæ. Vtunque sit, mihi in præsentia fac est, locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motū aut usum aliū tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. & si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissime ementire, intrepide asserens anteriorem quum elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uerò processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idq; uiam aperire confingere, quæ ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluarie procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atq; ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; in crassatos meatus, quibus præfunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiā multo maxime Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus colligantes, tendines & ueluti uincula appellauerit, quæ utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquū declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uincula ue, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoq; est, eam tenuis membranæ sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem, quæ uermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinū numero Galenum non reposuisse, quum illa membranæ portio posteriorem processum exactius quàm priorem eius sedis membranæ pars dirigeret.

Hh 2 DE

DE INFUNDIBULO, ET GLANDULA

pituitam cerebri excipiente, reliquisq; ductibus eandem expurgantibus. Caput XI.

HVC primum spectant M, M tertia figura sinus notat, ad callosi corporis latera positos. Dein septima & octava figura L, meatus indicat, qui ex communi dextri & sinistri uentriculorum cerebri cavitatibus pituita deducit. Postea S decima tertia figura, & C, C decima quarta, & E decima quinta, & B decima sexta ac decima octava peluis indicat pituita excipientem. Glans uero in quam haec distillat, notatur A decima sexta, & E decima septima, & A etia decima octava: ubi C, D, E, F obiter ductus notant, pituitam a glande deferentes.

Brevis enume-
ratio partium
ad pituita de-
fluxum sum-
mantium.

Medius ex
tertio cerebri
uentriculo re-
ducit.

Peluis in qua
cerebri pitui-
ta defluit.

Glandis pitui-
tam excipientis
hi storia.

ALVARIAE futuras ad fuliginosorum cerebri excrementorum transi-
tum summopere opitulari, primus liber ubi futurarum usus recensetur,
ostendit. Praefens autem locus exigit, ut partes singulas pituitosae excretioni
famulantes enumeremus. Sunt autem haec duo in cerebri substantia inscul-
pti meatus, dein tenuis membranae portio infundibuli instar efformata,
postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus
a glandula hac ad palatum nariumq; foramina pituita deducentes. Duos
equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum, seu communem dextri sinistriq;
uentriculi cavitatem prosequeretur, antea recensui. ac unum quidem insigni satis amplitudine ex
media communis cavitatis sede recta deorsum in cerebri substantia insinuat, descendere dixi, ita
sanè ut praefentis meatus finis è regione eius calvariae partis sit, quae sinum glandulae qua cere-
bri pituita excipitur reponendae aptum, constituit. Alter meatus, quem rarissime obseruavi,
quiq; dicto longe arcu secantibus occurrit, ac ex meatu illo deducitur, qui à tertio uentricu-
lo in quartum per cerebri testes natesq; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri testes
subire incipit, ex anteriori inferiori ue ipsius sede, alter pituita expurgandae subseruens cerebri
meatus producit, sensim deorsum in anteriora tantisper protensus, dum in sinem primi mea-
tus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus orificium cõsurgat. Ad huius orificij latera, te-
nuis membrana etiam hic cerebelli basim succingens, orbiculatim à se educit sui portionem
proflus uenis, quãq; interim frequentibus, intertextitur. Praefentis processus in initium accurate
refert elatissimam regionem infundibuli, quo in angustioris orificij lagenas uinum infunditur,
est enim amplum, & orbiculare. Ab exortu uero sensim in arcum infundibuli quoq; modo co-
gitur, donec tandem ueluti in angustia oblongamq; fistulam similiter atque infundibula sinat,
quae deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana foramen descen-
dit, suo mucrone ad glandem qua cerebri pituita excipitur, desinens. Adeo ut uniuersum hoc
membranaceum corpus infundibulo, & imagine, & usu quãsimilimum censi debeat, un-
de etiam Graecis χοάνη nuncupatur. quanquam etiam à scyphi, seu in qua in balneo lauamur
conchae forma (quam superior huius corporis pars exprimit) κόρυς appelletur. Nihilomi-
nus alibi à nominu impostoribus, humilior corporis huius infundibuli fistula non absimilis,
χοάνη dicta uidetur. reliqua autem pars superior, quae sensim in arcum desinit, magna ex parte
uisorij neruis quã illi inuicem coeunt, subreditur, κόρυς. Rursus integrum hoc membranaceum
corpus, κόρυς nonnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, χοάνη:
quali forma quæpiam esset, in quam aliquid infunditur. Et si ueteres, qui generis successione
pueros Anatonem edocebant, id nomen glandi non attribuerint, eam inter omnes in calvariae
amplitudine repositas partes solam priuato nomine indigã reliquisse uidebuntur. Locatur au-
tem glandula sub dura cerebri membrana in proprio ipsi in osse cuneum imitãte exculpto si-
nu, cuius etia effigiem exprimit. depressa namq; est, & in humiliori parte quodammodo gibbosa
orbicularisq; in superiori uero concaua, & sinu quodam insinuata, secundum orbem non prorsus
circularis cõspicitur, uerum paulo minus toto quadrata. Substantia constat glandulosa, sed ca-
terarum glandiu corporis substantia longe duriori & compactiori. Omni ex parte tenui mem-
brana obducit, quae aut ab infundibuli termino glandulae sinui innato exoritur, aut etia à mem-
brana calvariae os tota illa sede succingente, qua in hac regione dura cerebri membrana à calua-
riae osse abscedit, distatq;. Huius calvariae osse obductae inibi membranae interueto glandula fir-
matur, & etia duabus insignioribus soporalium arteriarum propaginibus adhaeret, quae ad ipsius
latera prorepunt, & ridicule in hominibus reticulari plexum formare ceteris dissectionis pro-
fessoribus creditur. Non secus profectio quam si illarum propaginum gratia, haec glandula effin-
geretur,

geretur, ipsiq; eundem praeberet usum, quo reliquae glandulae uasorum distributionibus di-
ductibusque firmandis & sustulciendis, praesunt. Porro ad huius glandis latera deorsum
utrinque canales duo descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorepit in foramen de-
sinens, quod secundum cerebri neruorum par deducit, quodq; contra Galeni placitum mul-
to uisori nerui foramine maius esse innuimus. Alter uero in posteriora magis descendit, atque
per inaequale asperumq; foramen seu rimam ducitur, quae ad anteriorem sedem latera for-
minis quod soporalis arteriae insigniorem ramum in calvariae amplitudinem transmittit, ha-
betur. Atque haec omnia pituita cerebri euacuandae ministrant. quippe duo meatus, quos in
infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem infundibulum superius amplum latumq; extruitur,
non horum duntaxat meatuum, qui in unum tandem orificium desinunt, occasione, uerum
etiam ut fines illos dextri sinistriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uentri-
culorum sede deorsum in anteriora reflexos inter cerebri reuolutiones hic desinere commemo-
rauius, quando quidem & hi suae sedis pituitam deferunt, atque in infundibulum exporrigunt.
Praeterea infundibulum ea cõstata amplitudine, ut si quid pituita super callosum corpus & sinus
illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera conspici retulimus, id ipsum in infundibulum
tenuis membranae beneficio procumberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac
instar arcus protuberantis corporis sede, siue à posteriori descendat, ad tenuem membranam ce-
rebri basim inuestientem influere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinẽ prolabi potest.
Infundibulum uero ab omnibus his ductibus pituitam excipiens in angustum cogitur, ut tan-
dem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramen deducat, ac innoxie
in illius glandulae centrum promanare sinat. Glandula quadam substantiae familiaritate deflu-
xus impetum sustinens, & quantum consicere possum, os ab iniuria uindicans, pituitam hanc
excipit, ac sensim citra stillicidium à lateribus suis eam undequaque defluere sinit, per omnia
foramina hic in calvariae basim tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Priuatim enim
pituita gratia foramen nullum ossi insinuat, nisi forsitan rima anteriorem sedem latera for-
aminis soporalis arteriae insigniorem ramum deducens ambiens. Ridiculũ namq; est, quod
Galenus de foraminibus spongiarum aut cribri perforationes referentibus nusquam non com-
miniscitur, quum huius generis foraminulum sub glande nullum consistat. Quod temalim
ex ossis cuneum imitantis constructione, & deinde humoris defluentis lentore & substantia
metiri diligenterq; expendere, quã re oscitanter indagata, solis autorum suffragijs deditum
impietatis me arguere, tanquam Galeni omniumq; quos legi dissectionis professorum decre-
ta hic perturbem, quibus illi nos in tantam conditoris admirationem allicere se arbitrantur:
non perpendentes, si ad eum modum quem illi enuntiantur, Deus os illud creasset, quã pa-
rum fuisset prouidus, qui hic continuum os ne pituita quicquam ipsi incommodaret procrean-
dum duxerit, tantum abest ut foraminibus neruorum, uenarum & arteriarum gratia sit inscul-
pta, & ipsum cuneiforme os hac sede qua glandula ei incumbit, intus duas tam insignes & no-
tatu dignas cauernulas adipiscitur, duobus foraminibus in narium amplitudinẽ, uti in primo
docuimus libro, pertinentes: & si quãdo illae cauernulae, quemadmodũ inter secandũ aliquãdo
uidimus, non occurrerent, tunc os ipsum inibi ut calcis aut tali os solidũ uisitur, & nihil aequẽ prom-
ptẽ cõmonstrat, ac per ipsius foraminulas seu cauernula pituitam neuitquam defluere. Decum-
bit itaque pituita & in palatum per ea quae palatum spectant foramina, & non minima profectio
portione per foramen secundũ paris neruorum ad oculorum sedis radicem, & hinc per amplum
foramen cum alijs quamplurimis foraminibus, ceteris ignotum dissectionis professoribus, in
narium amplitudinẽ fertur. Neque etiam ambigo, aliquem & hic admiraturum, quamobrem
nullos adhuc meatus pituitam ad olfactus organorum sinus deducẽtes enarrauerim: quod
sanè non ob aliud accidit, quã quod nullam prorsus pituitam per hos sinus expurgari autu-
mem, mirerq; plurimũ, qua fronte alijs per tenues illos ac neruis non absimiles cerebri processus,
quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri uentriculis pituita ad nares deduci,
non erubuerint scribere: quũ nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etia in hominibus ea con-
sistent crassitie, ut uel meatum quo pituita deduceretur, habere possent. Adde nullũ prorsus pi-
tuita ductũ ad olfactus organorum sinus imaginari posse, nisi fortassis anteriorẽ callosi corpo-
ris regionem, quae pituitam sibi influentem in illam sinum olfactus organorum amplitudinẽ
dimittere queat: uti fortassis accidit, si quando cerebrũ nimia pituita uexatur. unde etiam non
naturalis per nares pituita fluxus perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis no-
xa, eiusq; generis symptomata oboriuntur quamplurima, quemadmodũ indies in distillationi-
bus

Canales a
glande de-
ducti.

Larum parti-
um quas pitui-
ta expurgan-
de subseruire
hactenus dixi-
mus, usus, &
constructionis
ratio.

11 fig. L.
11 fig. M.

11 fig. L.
11 fig. M.

11 fig. L.
11 fig. M.

11 fig. L.
11 fig. M.

11 fig. L.
11 fig. M.

11 fig. L.
11 fig. M.

11 fig. L.
11 fig. M.

bus quæ ad narium fumma pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeo
faut ut si adamuffim fingula perpenderimus, neceffario per olfactus organorum finus forami-
nula ue aut cribri aut fpongix modò forata, quum lege Naturæ homò difpenfatur, nihil pitui-
tæ defluere fatendum erit: & fi fortè cafu defluit, non minus præter naturam fluxum effe dona-
bimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exfulpuntur latera, totam pituitam non ada-
muffim deducunt, hæcq; deorfum uerfus "foramen dorfali medullæ tranfmittenda paratum
decumbit: ac cum dorfali prolabens, in dorfum, & dein fecundum neruorū ductum modò in
brachia, modò in crura, modò in lumborū mufculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc
taceam, quàm grauitur Natura ueniret incufanda, quæ tam patètes amplexosq; pituitæ in calua-
riæ amplitudine, dum adhuc tenuis aqueaq; eft, ductus feciffet, adeò aut retortos anguftosq;
& inflexos in " octauo capitis offe produxiſſet.

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM

alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur.

Caput XII.

HVC facit maxime decimi quarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O, sexta ad M, N. & dein tota fere decima sexta & decima septima.

In lib. de Ve-
narum & ar-
teriarum secti-
one.

Hic specula-
bit 16 et 17
et ipsi pro-
xima figu-
ras.
a fi. cap. 12
li. 3. Z. ci fi.
B. quod li.
C. 14 li. 3.
videtur in
F, G.
b 23 fi. ca.
12 li. 1. r.
c 1, 2 fi. ca.
2 li. 4. c.
d fi. cap. 14
li. 3. C.
e 23 fi. ca.
12 li. 1. Q.
f 23 fi. cap.
2 li. 4. X.
g 23 fi. ca.
12 li. 1. X.
h Vi specula-
tur 17 fig.

i fr. cap. 14
lib. 3 r. x. f.
k 1, 2 fr. ca.
12 lib. 1 G.

eius ferie enarrationem exoptat: verum si memoria quæ illic complexus sum exciderint, cō-
lectorem remitto, hortor quæ ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hūc denū poni sibi
perfuadeat. Porro ut huius poporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam plexus,
quem extimo foetus inuoluco comparamus, naturam quoque inibi recensui: ac proinde in
præsentia duntaxat persuefuit, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi se-
canti non assistere, sedulo ad *auribus* hortor, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Ga-
leni meaq; descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumq; Anatomicorum libris Ma-
gnus fidei adhibeant. Hic autem denū cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri con-
structione hoc libro præterisse uiderer. Atq; quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim
iam aggrediar.

DE OLFRACTVS ORGANO.

Caput XIII.

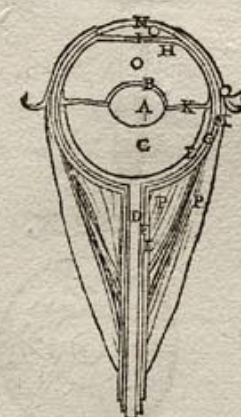
412 fig. C.
D. 13 fig.
L, L
b 8 fi. ca. 6
li. 1 A, B, A
c 3, 4 fi. ca.
12 li. 1 K.
d 13 fi. D, D
G, G

DE OCVLO VISVS INSTRVMENTO.

Caput XIII.

PRIMA DECIMIQUARTI CAPITIS

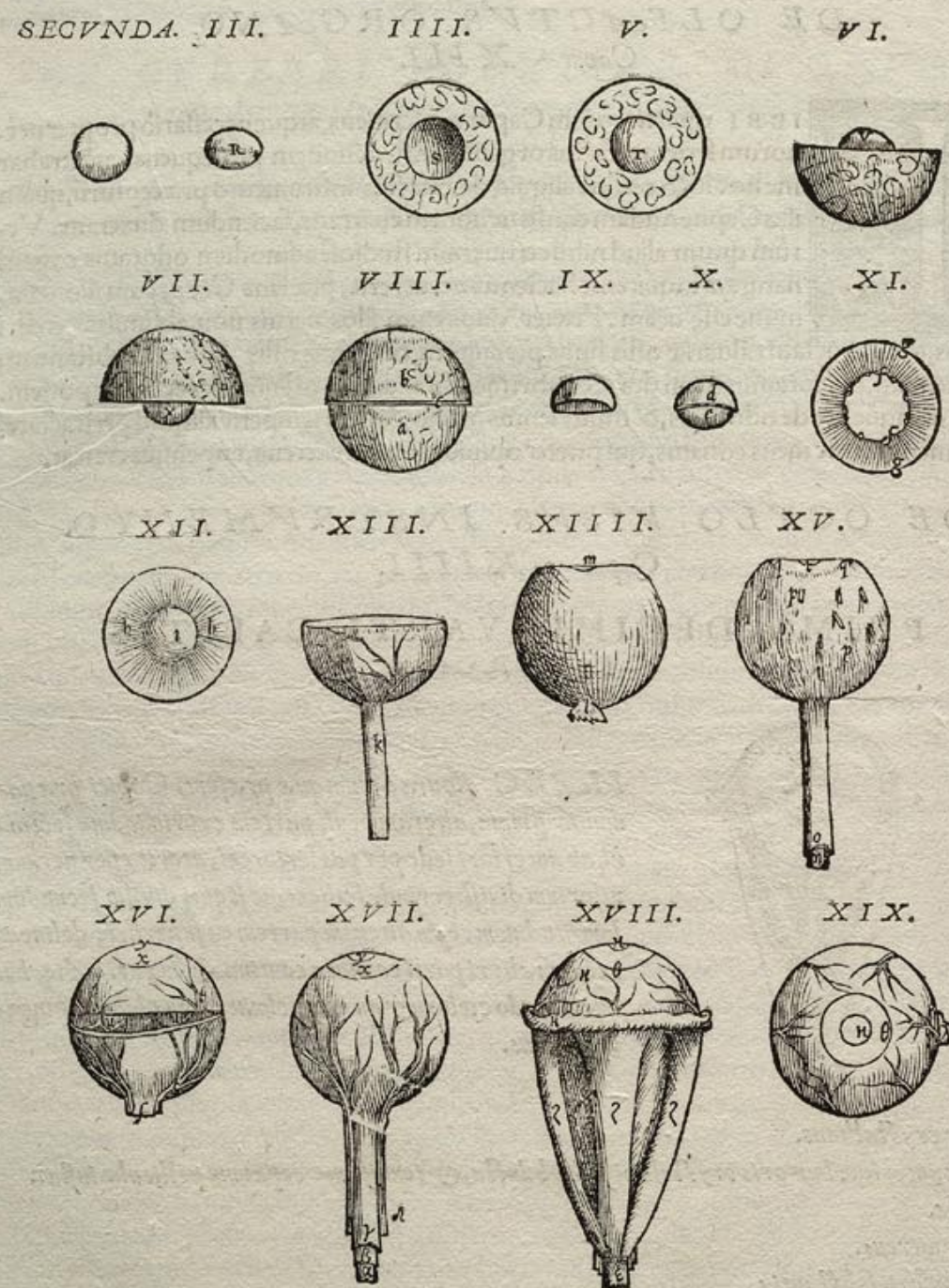
FIGVRA.

A Humor crystallinus.
B Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissima cepearum pellicula instar pellucida.
C Humor vitreus.
D Nervi visorii substantia.
E Tunica quam reti assimilamus, quamq; resoluta visorii nervi efficit substantia.
F Tenuis cerebri membrana portio, nervo visorio obducta.
G Uvea tunica, in quam tenuis visorium nervum induens membrana degenerat.
H Hac sede uvea tunica in posteriora comprimit, neq; cornu exteriori illi obducta contingit tunica.
I Foramen, quo uvea foratur, ipsa uveae pupilla.
K Tunica ab uvea initium ducens, & cilij seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter utriusque humoris ab aqua.

Hh 4 L Duræ

- L. Durae cerebri membranae portio neruorum uisoria obvoluens.
 M. Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.
 N. Durae oculi tunica pars, quae cornu instar pellucida uisitur.
 O, O. Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerumque proueniunt.
 P, P. Musculi oculum mouentes.
 Q. Adhaerens, albae oculi tunica. Ceterum subsequentes modo figurae seriatim oculi partes expriment, primum quidem humores, ac dein tunicas. Atque has figuras omnes semper ad primam quam modo expressimus, non inepte contuleris: quandoquidem illae compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primae huius figurae proportionem sunt expressae.

DECIM ET OCTO FIGURARVM HIC SERIATIM
 primam subsequentium, & earundem characterum Index.

- SECUNDA figura solum crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, e directo intuitu occurreret.
 Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commōstrat, ea sede se ostendentem, quae R. ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verum R. asperitatem, sedemque notat, cui oculi tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimentae, humori crystallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita efficitur, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicius esset, quum crystallinus humor ex illo euulsus esset. S. enim cavitatem ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponeretur.

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerum adhuc ipsi crystallini humoris T. notatus innat.

V. Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unam cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V. notatur.

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, &

X. adhuc anteriore crystallini humoris sedem integrit. X. namque crystallini humorem in praesenti

Y. figura notat, ac Y. eam humoris aquei sedem indicat, quae uuae tunicae pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quae a cornea abscedit, distatque.

a, b. Octaua figura uitreum humorem a. notatum, & aqueum b. insignitum simul cōmonstrat, ita inuicem dispositos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in c.

c. figie assimilamus. Atque huius tuniculae sedes inter hos humores consistens c. indicatur.

Nona figura tunicam anteriorem crystallini humoris sedi obnatam, & insigniter pellucidam, atque hic ab ipso humore liberatam, a latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem a latere ostendit, adhuc ea tunica intectum, quem notat, na figura expressit. atque hic d. tuniculam, e uero crystallini humoris partem indicant posteriorem, & illa tunica non obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitatem.

Vndecima figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicam quam uuea producit, quae g. g. palpebrarum pilis assimilatur. Ceterum haec circulo g. g. notato ab uuea pronascitur, circulo f. f. autem f. f. insignito crystallino humori inseritur, adnasciturue.

h, b. Duodecima figura tunicam, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystallino adnatam continet. h. enim h. tunicam notant. i. uero, humorem crystallinum.

i. Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam reti dissectionis periti comparat, atque haec a latere exprimitur unam cum nerui uisoriae substantia k. insignita, & dura tenuis cerebri membranis libera.

Decima quarta figura uuae tunicae internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euerfam, ut l. inter secundum sit, delineauimus. Itaque portunculam notat tunicam, in quam uisoriae nerui substantia m. dissoluitur. m. sedem, in qua anterior uuae regio introrsum seu in posteriorem comprimitur.

Decima quinta figura externam uuae tunicae superficiem ex latere delineatam continet, unam cum nerui uisoriae substantia, tenui membrana cerebri obducta. n. enim nerui uisoriae substantiam o. notat, hic a tenui qua inuoluitur membrana liberam. o. tenuis notatur membrana, nerui uisoriae substantiam integens, & hic a dura membrana, quae ipsam quoque ante sectionem obvoluit, denu-

p. p. data. p. p. uenarum arteriarumque a dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portunculae, q. q. iam ex serie sectionis effractae. q. q. sedes, quae uuea tunica anteriori in parte comprimitur, & r. a cornea abscedit, r. foramen, uuae pupillam constituens.

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transuersa sectione in hoc diuisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur f. f. neruorum uisoriae, unam cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis ar-

t. t. terijsque concomitatum. t. uero t. t. uenas, arteriasque per duram oculi tunicam excurrentes. u. u. tem & uueam tunicam hic propter duram sectionem, conspicuam, & ramulos durae tunicae u-

x. foram excipientem. Ceterum x. sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu laeuigatur, pel-

y. lucidaque cernitur. sedi autem y. notatae, pupillae respondet foramen.

Decima septima figura integram nudamque duram oculi tunicam externam superficiem ex latere

a. spectandam exhibet, unam cum magna uisoriae nerui portione, in qua a. notat ipsius substantiam, b. y. d. uero tenuem qua obducitur membranam, y. autem duram cerebri membranam, & uenas ar-

x. teriasque neruorum uisoriae concomitantes. Porro x. & dein y. idem hic atque in decima sexta indicant.

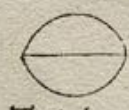
Decima

Decima octava figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in caluaria sede erutum, *an.*
e. f. f. cum ipsius musculis nondum disjunctis à latere exprimit. atque uerum indicat uisum, *q. q.*
n. n. musculos oculum mouentes, *u. u.* adhaerent oculi tunicam, & maiorem oculi circulum seu iri.
d. dem, ubi adhærens membrana desinit, corneæq; tunicae pertinacissimè adnascitur. *n.* autem sedem
n. notabit, è regione pupillæ seu minoris circuli consistentem.
 Decima nona figura anteriore oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit, atq;
n. hic à carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. *n.* uero *e. f. f.* & dein *n.* idem
n. n. hic atque in præcedente figura indicant. Cæterum si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius
 partibus persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine decimā nonam secundæ loco habe
 bit, & decimā octauam tertie, atq; ita deinceps.

Oculorum
 situs.

Oculi constructio
 et qui enar
 randa.

Humor cry
 stallinus.

Tunica ce
 pæ modo pelu
 cidæ, anterior
 ris humoris
 crystallini se
 di obnata.

Vitreus
 humor.

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum
 situm, qui neminem latet, descripsimus. in secundo autem libro oculorū
 numerum & mouentes ipsos musculos, uti & palpebrarū quoq; naturā
 necessariō edocuimus. In præsentia uero oculi sphaeræ modō exactiōro
 tundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius cir
 cumferentia auspicari integrū erit: perinde ac si oui cōstructionē quis ab
 ipsius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, &
 postea ad putamen crustam uē aggredieretur: aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac
 dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, autā
 terra ad aquam, aërem, ignem, lunæ cœlum, ac sic deinceps ad extimum usq; cœlū, aut ab hoc
 cœlo ad centrū usque mundi ipsam uidelicet terram, recenseremus. Mundo namq; & ouo ocu
 li fabrica quod ad constructionē spectat, cōferri potest. Quam quo exactiūs tradatur, eadēq;
 postmodū memoriæ firmius hæreat, à centro primū ad extimā superficiē, & postmodū ab hac
 ad illud pertractabimus. Est itaq; oculi centrū humor, quem Græci *λευσανον* uocant, uti &
 nos quoq; qui & glaciale illū nuncupamus, à similitudine nimirū quam cum lucidissima gla
 cie & exactissimo crystallo obtinet, nō quidem in consistētia aut duritiē, uerū in colore, seu lu
 ce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crystallo modō pellucidissimus, & omnia
 quibus iam exemptus uisū alicuius modo imponitur impense quorundā specillorū ritu adau
 gens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, sed ipsius rotundā for
 mam molliusculæ ceræ ritu seruet. Atque hæc non exactē rotundum exprimit globum, sed &
 anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quā si ex lignei globi medio secun
 dum lineas æquidistantes orbem crassiusculum serra exemisses, & dein duas globi partes denuō
 conglutinasses, adeo ut præfens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quā se
 cundum orbem in latera, & superius & inferius quodammodo ad lentis similitudinem. unde
 etiam hunc humorem *φασμαδίου* Græcis nuncupatū fuisse arbitror, etiam si nescio quam oculi
 tunicam aliq; ita uocare uideatur. Superficie constat læui & insigniter lubrica. Vniuersæ ipsius
 anteriori sedi tunica obnascitur instar tenuissimæ ceparū pelliculæ, cuiusmodi inter cras
 siores ceparū orbes reperimus, tenuis & exactissimè pellucida. at hæc tunica eius generis ce
 parū pelliculæ durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur,
 nulla parte posteriorē ipsius sedem cōtingens, sed inibi finiēns, ubi crystallinus humor am
 plissimus cernitur: & ipsius capaciōr consisteret circulus, si illum multis æquedistantibus circu
 lis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tunicæ nullum priuatim nomen in
 ditum esse uideretur, nisi fortē à cōtinuarum araneæ telarum imagine hanc *ἀραχνώδης* Græci uo
 cauerint. respondet enim tenuitate, quamuis neuiquam robore & duritiā, illis aranearū telis.
 Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparū tenuissimis, ac pariter pellucidissimis mem
 branulis cōfero: cornuetiam illam collaturus, si modō cornu in laminas diuisum tam tenue ac
 pellucidum & leue, atque hæc est tunica, reddi posset. Tunica enim huius substantiā à cor
 nu substantiā nihil differt. Sit igitur præfens tunica secundum in oculi constructione nobis
 enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centrū, hoc est humoris crystallini parti,
 obducitur, ac uelut semiglobus tantum in oculi fabrica censendum uenit. Porro posterior hu
 moris crystallini sedes, dicta nuper tunica nō obiecta, in alio continetur humore, qui instar
 medij globi in posteriore oculi sede copiosius reponitur, uulgarī quidem albo uitro iam refri
 gerato colore seu luciditate correspondens. non enim adeo lucidus est, atque crystallinus hu
 mor, aut exactissimū crystallum. Consistentia autem, humore crystallino longē mollior uisitur:
 & ab oculo exemptus, suum terminum formam uē neuiquam seruat, quamuis interim aquæ
 modō non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fustum, & ferris ca
 nalibus

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atq; huiusmodi uitro
 quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor,
 uti prius dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fustum autem uitrum candenti ferro colore
 quā similitudinem uideamus. Quando itaq; præfens humor cōsistentia fuso uitro, luciditate au
 tem refrigerato & formato iam uitro respōdet, *καρσώδης* Græcis, nobis uerō uitreus merito nun
 cupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superas, quum adhuc
 in oculo reponitur semiglobus similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, ro
 tunda autē seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planæ superfi
 cie medio sinus imprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is nan
 que humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneret, cuius mediā pars
 exactē in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua, atque ut inter eiusmodi globum &
 humores inuicē secus cōmittuntur, quā globus aliquis in duriuscula pulte complecteretur.
 Porro reliquæ regioni sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatæ tuniculam
 quandam obducit, suo loco dicam, quæ cilijs palpebrarū uē pilis assimilabitur, quæq; orbicu
 latim lineæ modō crystallino humori, ubi is amplissimus est, adnasci docebitur. Nunc autem
 inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximè cōtinetur,
 quāq; nerui uisoris substantia in quarto libro constituere dicta est. Nerus etenim uisoris
 tenuis, duratq; cerebri membranæ, & aliquot uenis arterijsq; cōcomitatus, ad posteriorem oculi
 sedem fertur, ac illi non nihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuo
 lucrum iam enarrandum dissoluta, tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in
 aliam degenerat oculi tunicam, quæ uerū uocabitur, & dura quoq; membrana in aliam quæ
 dura dicitur, & uenæ quoque & arteriæ (uti seriatim enarrabo) oculi constructionē subintrāt.
 Quum primū itaque nerui uisoris substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatur,
 in latum quoddam inuolucrum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediam
 oculi sedem in anteriora pertinet, & extremè gracilibus, sed interim cōspiciuis uenulis, ac item
 arterijs intertexta. Hæc uenulæ à tunicæ radice antrosum ductæ ipsi exporriguntur, quum pri
 mū neruus ille dilatur. Cæterum Galenus in decimo de Partū usu innuit, hoc inuolucrum
 à plerisq; tunicæ nomine nō dignari: forsitan quod cæterarum tunicarum modo membrana
 non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrum
 secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiam
 aqua quapiā dilutā refert. nō enim ita solidum crassumq; ac cerebri substantia uisitur. Vt unq;
 uerō sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hip
 pocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partū usu hoc inuolucrum, tunicam appel
 lassē. Neque ego scio quod nomen illi aptius quā inuolucrum, aut tunicæ indī possit: quum,
 uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximè obducatur, illumq; integat, perinde at
 que tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia
 effractam & adhuc oppletam manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrum forma dimidiato
 tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, &
 ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis
 imagine arbitror præfens inuolucrum Græcis *επιχρυσώδης* nuncupatum fuisse, nam retis for
 mam, non autem plexum refert, quum undiq; sibi sit continuum. Nisi forte uenulas & arterias
 ipsi intertextas, quis reti assimilandas cōtenderet. Hactenus itaq; quatuor oculi partes recensui,
 duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam merito eam aggrediar tunicam,
 quæ à tenui membrana nerui uisoris substantiam concomitantem producit. Mox enim atq;
 hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, glo
 bi modo, ut ita dicam, pertinentem. non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui pro
 ducebat substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerū & anteriori quoq; obduci
 tur, & in tota posteriori oculi sede proximè tunicam inuēlit, à nerui substantiā pronatam, & in
 horum contactu prorsus nihil mediat, neq; ambo etiam inuicem aliquo nexu præterquā con
 tactu committuntur, quā autem præfens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi
 sedi obducitur, interna sua superficie undiq; humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum
 & albugineum uocari paulo post audies. Externa uerō huius tunicæ superficies palisim ea tuni
 ca proximè obducuntur, quā à dura membrana uisoris obducta pronasci dicam: neq; quicq;
 inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem
 succingit in nerui uersus oculum progressu. Verū id priuatim huic tunicæ quæ à tenui pro
 nascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam anteriori re
 gione

Oculi inuolu
 crum ex nerui
 uisoris substan
 tia, solutū &
 reuicōparatū.

Tunica à te
 nu cerebri me
 branā paratā,
 & uenæ nunc
 cupatā.

Linea ex arā
 rotunda

gione non nihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim hæc tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi eductur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albu oculi (ut ita loquar) a nigro distinguitur, & ea tunica a dura cerebri membrana pronata pars consistit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisse, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione præsens tunica a tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē effor-

Pupilla. mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Aded ut hæc tunica uuae folliculo, a quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, præsertim si uuam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuae folliculus tunica huic respondebit: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte hæc tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillæ comparatur. Atque ab hac similitudine Græci præsentē tunica *χρυσωδης* & *φωφω*, nos autē uuae appellamus. Quoniam uerō a tenui cerebri membrana *χρυσωδης* dicta, hæc tunica constituitur, Græci illam quoque *χρυσωδης* nuncupant. Quamquam non ob id solum quod a tenui membrana cerebri produci, eam ita uocant, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quæ uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranam progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque furculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internæ superficiei folliculi uuae accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuae caro & acini sustentur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum furculi sparsim in uueam producantur, sit eorum furculorum internentū uueam illi tunica connasci. Quæ uerō uuea tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premitur, uuea pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uuea namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuò nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, cumque semper exprimit colorē, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut cæcios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōfurgit, quod & si magnū sit paradoxū, non secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uuea perpetuò appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uuea tunica a dura liberata, diuisa sit. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusvis alterius animalis oculo. Cæterum interna uueæ superficies uariis intertinguit coloribus, in posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primū pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna hæc superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigricat. & non adeo læuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos a se hac in parte educit tunica constituturos, quæ anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Præsens tunica planis duntaxat donatur superficibus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunica constitueres, si ex tenuissima aranæ tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplius est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi præsentem tunicam cōferre posses, si illum circulatim ab uuea tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum hæc tunica tenuitate aranæ telas ferè superat, & processulū ab uuea pronatis talibus consistat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, non admodum moror: modo quā nam sede reponatur, & quibus cōmittatur, quæ sit imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitiū inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueum uenuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunicam sermone complexi, quam a dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quā in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quæ enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad maiorem

Uuea tunica coloris.

Ex humoris aut spirituum copia oculi colorem non euariat.

Tunica cilijs & palpebrarū pilis comparata.

Dura oculi tunica a dura cerebri membrana educta.

rem oculi circulū seu iridem usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* huiuscupatur) & dein duræ cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea uerō sede qua oculus in uigatū, uitri alicuius loco lucernæ accommodatur, pellucidumque est. Neque hæc præsentis tunica pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respōdet, uerū & substantia quoque: est enim hæc tunica pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā hæc tunica pars secantibus non secus radi diuigiūque ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quæ senibus hanc tunicam partem deradi præcipit, quā a tanta cum cornu similitudine *λεπασαδύ* Græci, nos uerō corneam nominamus. Quāquid uidentur Græcorum plerique non hanc tantum præsentis seu duræ tunica partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunica. Quod uerō pellucidā duræ tunica partem a reliqua ipsius sede non pellucidā, ac si illa diuersa esset tunica, in præsentem non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illas partes inuicem uariant. Interna huius tunica superficies, tota ea sede qua cornu modo non pellucet, uueam tunicā abque alicuius substantiæ interuentu succingit, ipsique uenarum arteriarumque gratia, uti prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi pertinacissimè ac orbiculatim adnectitur, secundum maiore oculi circulū seu iridē. Porro ea sede qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, uuea non cōtingit, & tantisper atque oculus sanus est, ab uuea notabili interuallo inibi distat, quā uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum

spacium quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui adhuc enarrādis superest, ac uerus humor censetur. nam aquæ modo tenuis quodammodo secantibus & suffusionibus curantibus occurrit, & insigniter aquæ modo pellucidus cernit: unde etiā *διαφανής* Græcis, nobis uerō aqueus nominat. quamquam plerique hunc

oui humori comparātes, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitrer Græcos hunc humorem in albo non cōtulisse, quū neutiquā æquæ crassus sit, & multū accedit illi humori, quem ex recentibus integrisque ouis igni appositis residare cernimus. Atque hic humor uueæ tunice partē corneæ in sano oculo non contiguam sustinet, & (uti dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atque quum in oculo cōstitit, terminosque alieno, ut sic dicā, cōcluditur, uitrei humoris modò dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantū habet finem, quanta in anteriora protuberās crystallini humoris est pars. Anterior autē aquei humoris sedes gibba, dimidiatūque globi modo rotunda est, secundū oculi nimirū formam. Cæterum externa duræ tunica superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum læuis est & lubrica: uerū cætera sede ita aspera inæqualisque uisitur, quemadmodū inuicem cōnatæ mēbranæ ad mutuū contactū exasperātur. Posteriori enim duræ mēbranæ sedi præter

uenas & arterias ipsi implicatas musculus inserit, quem musculorū oculū mouentū septimū numerauimus: deinde lateribus superioribus ac inferiori externæ huius superficiei sedibus, neruosa tenuitate musculorū inferuntur, quos sex primos oculū mouētes recessimus. & deinde anteriori quoque duræ tunice parti ad iridē usque seu maiore oculi circulū tunica obnascitur, quæ adhuc cōmemorāda superest, ac adhuc eo quod oculū continet, & uicinis partibus cōmittit, dicē, alba a colore quæ possidet etiā nuncupata. Hæc mēbrana anteriori tantū oculi sedi obducta tenuis est, illi cōtinua quæ internā palpebrarū sedē inuestit, oculique partū numero ascribitur, quemadmodū & ipsæ palpebræ, si modò cui id uisum sit, his quoque partibus adijci possunt. Fuit itaque oculi partū series: humor crystallinus: tunicula cepis pellicule tenuissime modò pellucida, anteriori crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in posteriori oculi sede tantū positus: tunica in quā uisoriū nerui substantia resoluit, ac posteriorē humoris uitrei sedē tantū amplectit: tunica uuea, a tenui cerebri mēbrana principiū ducēs: tunica seu orbis aranæ telæ modò tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit: aqueus humor: septē oculum mouētes musculi: tunica adhuc, seu alba, anteriori tantū oculi sede obnata: palpebræ, & demū uenæ ac arteriæ. Cæterum si quis modò oculi cōstructionē ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illū eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cōmemorare, nihil prohibet. Ego uerō nunc ea oculū enarratione persecutus sum, quæ in seho lis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā effigiē ita sensim delineans, atque in prima huic Capiti preposita figura oculū exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionē obiens, quæ admodū suo loco in ultimo huiuslibri capite subiiciā. Verū ut oculi fabricā adeo studiose soleo cōmonstrare, ut spectantiū nemo in ipsa quicquid desideraret: ita in ipsius partū usu explicādo hic prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario uisus instructo nō satis faciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, a menon adferri posse, mihi persuasum

li deam.

Humor uereus.

Figura humoris.

Adherens ab aliis oculi tunicis.

Humor uereus.

Oculi partū usus.

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uisum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partū usu diffuse persequitur, commemorare, aut hic prolixè etiā scribere nequirit, sed quod mihi certū quī uisus fiat, nō constet, hinc reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimū de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouersijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsentilabore ad iustam molem perducto.

DE AUDITVS INSTRUMENTO.

Caput XV.

QUAE de auditus organi fabrica modò enarranda essent, superius in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite^a cavitatem auditus organi gratia in caluaria exculptam, paratamq; & deinde huius concauitatis toramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginū & reliquarum cōstructionem, uti tunc occurrit, modoq; animo obuersa, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiendo, quā inibi attexere possum, nisi etiā plus nunc quā dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciā, & non satis mirari queā, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiei cōgnitiōē scribere: ex quo tamen præcipuè ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

DE GUSTVS INSTRUMENTO.

Caput XVI.

INGVAM oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus. quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite^a, nouem linguarū musculos, & uariā illam librarum, compositionisq; in ipsius parte hiantē ore ante cōsecutionem conspicua speciem unā cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro uenas arteriasq; linguā petentiū seriem similiter descriperim, in quarto libro ipsius nervos minime negligēs, quorum^a alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radicis numerabatur portio, gustus occasione potissimū linguæ oblata, alter uerò septimi neruorū cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicates, nemo, uti arbitror, hic à me requirit, ut prolixè de linguæ fabrica inter ceteras partes, ut uerū fatear, mihi minus cognita, sermonem institua, aut diffuse saporū differentias & qualitates commemorem.

DE TACTVS INSTRUMENTO.

Caput XVII.

Tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensu nō præditū per corpus digeri assererē, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrarē: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsentilibro aggressi sumus, sectionis rationē perscribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subijcere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI OMNIUMQUE QUAE PRÆ-

senti libro traduntur organorum administrandi ratio.

Caput XVIII.

DVMODO musculos cervicem occupantes, & nervos ē cervicis dorsali medulla profluentes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspicendis hactenus subseruiui, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recessui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiūs, minoriq; molestia attrectabis, unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicium ac præsectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero si quis unquam alius, meherculè habendus est, studiorū unicus Meccenas, illustrissimiq; senatus Veneti lingu-

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, ob raram philosophiæ linguarumq; cognitionem, ac tot felicissimè obitas legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patavinæ urbis Prætor uigilantissimus, uberè profectò nobis ad Anatomes administrandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq; spectator, ac alius ueluti Romanorum Boëthius aut Sergius. Quaecunq; igitur caput obtigerit, semper eius os ferra^a diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque oritur è auspicabitur, hinc per tempora ad eminentissimā maximeq; posticam occipiti sedem tendens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori ferra, qua in gangrena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam secundum illam lineam diuides, studiose præcauens, ne altius quā os sit, ferra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrasos, neque etiam aures præsectas esse, quo leuiori negotio altera manu, & fodalit utraque caput ne ferræ cedat cōtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuiseris, obtuso cultelli mucrone secundum sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda supersit examinabis, ut & eam quoque ferra diuidas. Porro ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depresso rem uel molliorem, si modò id citra aliam operam (quamquam factū sit longè facillimum) te facturum nō fides, nihil obstitit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circumdare, ut coloris orbicularem lineam, quæ ferram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cutis sectio te manu ducere nequit, nam sectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferiorisq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi mensæ impones, utrinque si uisum fuerit ne in latera concidat, lapidem, aliud uel simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruicis occipitiq; quadratos lapides, aut truncum aliquem subijcies, ut caput in anteriora reflexū eleuatumq; ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ ualidioris cultri dorsum transuersim ad frontem primum impones, & illo modicè sursum deorsumq; acto, sectionem aliquouisp; dirimes. Idem quoque in occipiti temporibusq; tantisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse coniceris. tūc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentē manū os subsequetur. Adempto osse, cutem simul cum adipe & carnea mēbrana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatā) facile diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatū *σφαλερύον*, ipsumq; *σφαλερύον* indagabis, deinde etiam^b uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus durā cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistula ue, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis cōprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque susceperit in altero tantum latere eiusmodi foramen fieri, nam copiosius qui inflatur spiritus undiquaq; duram cerebri membranam distendit, inflatq;. Verū si quum caluariam ferra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat comprimetur. Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq; sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occipitū diuides. Atq; hic sinus si suspēdio, aut aliter quā capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur, quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formā, & ramorū qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere. Porro ut cerebrū dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perforabis, et deinde stylo in foramen indito, secundum illum cultello ad occipitis usq; os cōtinuò ad sinus eius latera sectionē deduces. Hac ad utrunq; sinus latus facta sectione, rursus durā membranam cultelli mucrone propter aures, quæ ossi proxima est perforabis, hincq; rectā sursum usq; in priorē, seu secundum capitis longitudinē, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertij duræ mēbranæ sinus lateribus, & ijs uasis quibus duræ membranæ implicatur latera, in tenuē cerebri membranā pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manū beneficio diducta, septum à dura membrana inter utranq; cerebri partē extructū, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranā diffusæ, quantū fieri poterit attollētur, ut qui illarū interuentu in uiuētibus

li 2 cere.

Caluaria ad cerebri Anatomem quālibet aperienda.

Cutis, ad ipsam mēbrana carnosior, ac dein caluariae tunica, illiq; sub dura adhuc mēbrana examinanda.

Tenuis mēbranae descriptio.

cerebrum erigatur utcumque intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à septo sedium olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius sinu qui uenæ instat toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo post in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsaq; membrana inspicietur. Vbi itaq; nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem distinxeris, longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producuntur. Horum ortus in præsentia curiosius non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studeas disungere, aliquid incuria rumpas. Alias enim hortarer, ut utraque cerebri parte quam maxime in posteriori sede distincta, duram membranam quæ cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres, tunc enim quartus tibi apparet sinus, & quas ille educit propagines. Deinde etiã cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uisuerentur. Verum hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit fatius. ac proinde illis ductibus qui secundum capitis longitudinem in tenui membrana supra callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranā diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusq; anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrū hac liberatū membranā suos ostendit anfractus: argumētoq; est, quī à tenui membrana cōtineatur, quī scilicet hac detracta, impenſe dilateſcat, & cōcidenſ prorſus, quodammodo deſſuat. Porro cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut ſtylo uenit indaganda. atque ita etiã ſolo digitorum munere elatior calloſi corporis ſedes, & qui utrinque hīc conſiſtunt ſinus, inquiruntur. Simulatq; uerò hos inuenieris, utrinque magnam cerebri auferes portionem, primum magna & acutiori nouacula ſectio-nem per dextrum, qui ad calloſum corpus coſiſtit, ſinum deducens, quæ totam cerebri partem ſinu illo ſuperiorem, à fronte ad occipitiū uſque ſimul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis ſectionibus, operatio turpiter uitatur. Ademptam cerebri partem in menſam ita repones, ut elatior dextri uentriculi ſedes in conſpectu ſit. ea enim quam fieri præcepimus ſectio, dextrum uentriculum diuidit, ſi modò rectè ſecundum ſinum qui ad dextrum calloſi corporis latus uiſitur, admiſtrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in ſiniſtra idem quoque (ut & ſiniſter quoque pateat uentriculus) molientiſſimè eſt, per ſiniſtrum iuxta corpus calloſum conſiſtentem ſinum facta ſectio, calloſoq; corpore quàm fieri licebit maxime immoto, diuiſioq;. Quandoquidem id poſtquam ſiniſtrum quoque cerebri uentriculum inſpexeris, uidendo uentriculorum ſep̄to ſeu ſpeculo, ſenſim, & quàm accuratiſſimè ubi utrinque cōtinuū illi cerebri pars adempta eſt, ſummiſſis utriuſq; manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum enim ſi ad eum modum calloſum corpus erexeris, & dein candellam contrario eius quod inſpicis lateri (niſi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet coſpicuum. Iam calloſum corpus anteriori parte, qua olfactus organorum interſitio uiciniſſimè eſt, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatum digitis ſurſum trahes, in poſterioraq; diuiſum reflectes. ita nanque elatiorem ſpeculi ſep̄tæ ſedem calloſo corpori, inferiorē uerò illi cerebri parti quam teſtudinī ac camerato aſſimilamus, cōnatam cernes. Cameratum autem (cuius nunc ſuperior ſedes undique obuiā eſt) obtuſiori ſtylo uenit examinandum. ac primum quidem ſtylus ad ſymphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in ſiniſtrum mittetur: & cameratū perpenſis lateribus, anterior ipſius pars cerebri ſubſtantie non procul ab olfactus organorum ſep̄to connata, cultello diuidetur, & digitis deinde eleuata in poſteriora reflectetur, ut & ipſius inferior ſuperficieſ quæ teſtudinis modo caua eſt, occurrat. Reflexo itaq; camerato, qui id poſteriori ſua parte uelut ex dextro ſiniſtroq; cerebri uentriculo enaſcatur, immiſſis ſtylis perueſtigabis, & deinde id in priſtinam ipſius ſedem repositum longa ſectioe diuides, aut potiùs cultello uniuerſum radicitus præſcindes. Conduxerit tamen priuſquam præſectur, ſub ipſo ſtylo ad eam uſque partem, qua ex quarto duræ membranæ ſinu uafa ductus ue, ad anteriores cerebri uentriculos ſub camerato p̄tinet ſubſistere, ac adamuſſim ipſius uſum conſtructionisq; rationem elegantiffimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longaue ſectioe diuiſum, ac poſtea utrinque diductum erit, attendes plexui à ſecundarum forma *χρῆσται* Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ ſinus ſine exporrectis. Ac proinde primum poſteriorem uentriculi ſedem ſtylo inquires, qualiter hæc ſcilicet ex poſterioribus deorſum in priora deſcendat, per illamq; arteria aſcendat, quæ antrorſum prorepens, alteram eius ductus portionem aſſumit, qui à quar-

Tenuis mem-
brana à cere-
bri reuolutio-
nibus auulſio.

Superioris
calloſi corpo-
ris ſuperficieſ
examen.
Dextri & ſi-
niſtri uentricu-
lorū apertio.

Dextri ſini-
ſtriq; uentricu-
lorū ſep̄tæ exa-
men.

Corporis
ſtudinis modo
efformati exa-
men.

Ventriculorū
dextri & ſini-
ſtri, & in ipſis
uaforū examen.

to duræ membranæ ſinu in cerebrū ſub camerato proficiſcitur. Hunc enim rectā ſupra com-
munem dextri ſiniſtriq; uentriculi cavitatem longius procedere obſeruabis, & deinde biparti-
tum uerſus dextrum & ſiniſtrum cerebri uentriculum porrigi, tandemq; ab hoc ac commemo-
rata ultimo arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterum quum hos ductus ex quarto du-
ræ membranæ ſinu prorepentes conſpicias, illi quoq; ſpectandi ſunt, qui tenui membranæ &
humiliori parte duræ membranæ dextræ cerebri partem à ſiniſtra interdiuidenti, à quarto ſinu
offeruntur. Vbi enim hos inſpexeris, ductus qui à quarto ſinu ſub camerato in cerebri uentricu-
los pertinent, ea ſede cultello ſunt diuidendi, qua commemoratos efformant plexus. Hinc ele-
uati in poſteriora leuiter reflectentur, ne ſimul glandula quam *κωρυδαλον* Græcis uocari diximus,
auellatur. hæc ſiquidem illis ductibus ſua ſede remotis, in conſpectu iacet. Verum hæc tentanti
quillum cerebri ad manum eſſe uelim, quod id glandulam illam & cerebri teſtes, natesq; aper-
tius non nihil quàm humanum caput commonſtret. Glandula hæc in ſuum locum reposita, di-
gitis communem dextri ſiniſtriq; cerebri uentriculorū ſinum, qui inſtar rimæ modo ſpectanti
occurrit diſtendes, ac mox meatū quo pituita uerſus peluim ex tenui membrana extructam
deſertur, unā cum meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo cōmuni ue hac cōcaui-
tate in quartū uentriculū pertinet, quibus inſpectis totā cerebri portione cerebello incubentē
tranſuerſa in cerebro ducta ſectioe adimes, id duntaxat hīc præcauens ne ductus arterias ue
per poſteriorem dextri ſiniſtriq; cerebri uentriculorū regionem aſcendentes, unā diſſeſces. Ap-
paret modò duræ membranæ pars cerebellum ab ipſi incumbente cerebri portione diuidens,
& etiam illa quæ inter dextrā cerebri partem & ſiniſtram ducitur, quapropter tempeſtiuum
eſt, ut quatuor duræ membranæ ſinus ſimul examines. Tertio itaque duræ membranæ ſinu
quem dudum per longitudinem diſſecuiſti, plumbeum inferes ſtylum, quem facile in tres reli-
quos eius membranæ ſinus hinc protrudes: ſi modò utrinque ad latera primū, ubi cerebelli ela-
tior pars oſſi proxima eſt, illum impuleris. ita enim dextrum & ſiniſtrum ſinum, ſeu primum ac
ſecundum inuenies. Deinde ſi ſub radice duræ membranæ partis dextram & ſiniſtram cerebri
partem interuenientis ſtylum detruleris, quartū ſinum comperies. Quo tamen eos uideas exa-
ctius, acutioris cultelli mucrone longis ductis ſectionibus omnes ſunt aperiendi: & dein de cul-
tello tota duræ membranæ pars cerebello ſuperius obducta, orbiculari ſectioe ſecundum os
ducta uenit præſecanda, aut ſectioe ſecundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorſum
reflectenda. Ut cerebello obiter inſpecto, cerebrum denuò aggrediaris, cōmunem dextri ſini-
ſtriq; uentriculi ſinum diſtendes, ac exactius pituitæ ductus immiſſo ſtylo examinās. Ut uerò
communis cavitatis ſeu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cavitatem porrectū obſer-
ues, obliquatum ſtylum meatui indes, leuiterq; in cerebellum concidere ſines. Stylus enim gra-
uior ſymphonis modo incuruatus, etiam nō impuſſus ſecundum meatus ductum, in cerebellum
deuoluitur. Manente adhuc in meatu ſtylo, digitis cerebellum non nihil à cerebri teſtibus diri-
mes, quoad ſcilicet ſtylum inter cerebellum & teſtes ipſos intuearis, tunc enim, & præcipue in
ouis cerebro, quæ pars teſtibus, & quæ natiſſimis ſimilior ſit, diſſeſces. Quod quū obſeruaueris,
cultello teſtes ipſos natesq; ſecundum ſtylum diuides, ut meatus ille ex cōmuni dextri & ſini-
ſtri uentriculi cavitae ad cerebellum porrectus euadat conſpicuus, pauloq; accuratiùs meatus
à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq; eo deducens, reddatur conſpectior. Poteris modò
tenuem cerebelli membranā hamulo diſſecpere, & uenam quæ ab illius ductibus in poſte-
riorem humilioremq; anteriorum uentriculorū ſedem pertinet examinare. Quippe hanc repe-
ries faciliſſimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquiſueris, qui
præſentis uenæ potiſſimum ſit interuentu. Ut uerò coalitum cerebelli cum dorſali medulla
cognoscas, caput quaſi in faciem reclinandum eſt, & manu inter cerebellum & duram cere-
bri membranā occipitis oſſi commiſſam, impoſita, cerebellum in priora, deorſumq; detra-
hi debet, quouſq; uniuerſum à dorſali medulla liberatum decidad. in ea enim adminiſtratione
nihil obſtabit, quo minus uenulas ductus ue ex primi ſecundiq; duræ membranæ ſinum
principijs, aut uenis arterijsq; per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus repentibus, in
cerebellum porrigi uideas, ac dorſalis ex ipſo cerebro ortum, formam, & ſinum cum cerebelli
ſinu quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello
in primum poſito, ipſius intueberis ſinum, & partes quibus dorſali medullæ connasceba-
tur, & præcipue ipſius reuolutionū anfractuum ue pulchram imaginem, à quibus ilico uelut
manu ducēris ad duos reuolutionū apices uermibus aſſimilatos, & uelut reuolutionum
terminos per cerebelli medium ſecundum ipſius longitudinem deductarum. Atque id ap-
parebit clariſſimè, ſi per eam longitudinem utrinque longa ſectioe ad earum reuolutionum
latera ducta, eas à reliqua cerebelli ſubſtantia liberaueris, exactas que in menſam exporre-

Glandula teſti-
bus incubens.

Tertij uentricu-
li, ipſiusq;
meatum.

Duræ membra-
ne ſinum.

Cerebelli detrac-
tio.

Tertium ex na-
tum examen.

Dorſalis me-
dullæ cum cere-
bello coalitum.

Quæriti uentricu-
culi examen.

Vermiformiſſi
proceſſuum.

li 3 xeris,

xeris. ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quam similis, qui ueris tempore ē salicibus decidere solent, aut bombicibus priusquam sese folliculo includant: & adhuc multo magis quum iam aliquandiu inclusi fuerūt, folliculum tamen non dum corroderet. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema exueris, duos poteris illas monstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorem uerò alterum. Porro non solum exēctis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago examinanda uenit, uerum etiam quando cerebellum à dorsalis medullae initio auellitur, ipsorum uisum praecipuo studio expendere conduxerit. Inspecit itaq; cerebelli partibus, neruorum paria inuestigabuntur. quod ut fiat ocyus, manu inter cerebrū & frōtis os inserta, cerebrū sensim attolletur, ut primum à plerisq; uocatū cerebri¹ mamillare processum, & dein olfactus organo seruientes uideas² processus, qui ē suis sinibus stylo quopiā aut digito ueniunt euellendi, & unā cum cerebro sursum in posteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput³ reclinabitur. ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchrē ostendet. Atque hic pariter in conspectum uenient⁴ uisiorum neruorum principia, & eorundem congressus, & sub illis⁵ peluis cerebri pituitae expurgandae parata. Mox⁶ & arteriarum in durā membranā amplitudinem ingressus occurrerit, quae partim in tenuem absuntur membranā, & partim in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos properant. Vt uerò exactam earum arteriarum seriem species, & hic quoque tenuem membranā à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuolutiones, nō autem in olfactus organa uisioris uerū uerū finire, nihilq; minus quam à uentriculis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad⁷ octauum capitis os deduci. Nunc uisioris neruos à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariā amplitudine tibi conspicuam, studiose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas. ca nanque hac administratione tota occurrat, pulchreq; cernitur, qui⁸ meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in glandem cesserit, quae durā membranā subiicitur, facileq; dilatato hic proprio durā membranā⁹ foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranā inibi tantisper illāsam seruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in sinistrū lat¹⁰us reclinato, & cerebri parte quae adhuc reliqua est, in suum locum utcunq; reposita, cerebrum postea in sinistrum lat¹¹us deorsumq; reflectes, & secundi paris originem contempleris, mox¹² minorem tertij paris radicem, qua diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox¹³ tertij & quarti paris exortum intueberis: insuper & quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut¹⁴ neruulū intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens¹⁵ temporali musculo, & in ore¹⁶ delitescenti maxillamq; attollenti offertur. Sextum quoque par & septimum euadunt conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propagibus animum adhibueris. Ceterum quum paria haec perquisis, ductus quoque uenarum modo ex durā membranā sinibus in tenuem excurrentes obseruandi ueniūt, & neruorum exortibus in sinistrum erit latere, similiter adinuenies, quicquid dorsalis medullae, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut durā membranā quā cerebri basi subiaceret, adhuc integram uideas, & olfactus organorum sinis foraminulis peruios, & undique egredientes neruos intuearis: quibus inspectis, primi ac secundi durā membranā sinuum originem, & in illos subeuntia uasa¹⁷ examinabis, ac utiori cultelli mucrone ipsos aperiens. Ductus autē secundum durā membranā latera excurrentes, & in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuij, ut uerò glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis durā membranā¹⁸ foramini peluis infundibili¹⁹ ue mediū excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti, non negligens interim²⁰ arteriam utrinque ad foraminis illius latera durā membranā penetrantem, quae ubi obiter intuitus fueris, acutioris cultelli mucrone sectionē ex illo foramine utrinque ad arteriarum usq; transitum duces, & labris sectionum distentis, glandula sese offeret, arteriaq; ad ipsius lat²¹us strata. Verum haec magis reddentur conspicuae, si hamulis & acutioris cultelli mucrone, quam poteris maxime durā membranā hic liberaueris, aperueris uel, ac ab arteria durā penetrante membranā plumbeum stylum ad soporariam usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellas. Id nanq; in homine factū promptum est, si modò tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hic enim quā pulchra dreticulari plexu in hominibus cōmenti sint haecenus omnes, obseruabis: potissimum si ouillum aut bubulum cerebrum hic quoq; sectioni adhibueris. Praeterea glandulam sua sede dimouens, ac ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit, quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiae modò peruiam esse scribit, pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hic pituitae & attracto per inspirationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modò interiori caluariā

Eorū quae in durā membranā basi sunt exam. Glandis pituitae excipientis, ipsiq; uentis arteriarum.

riā sede oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cadauer, suffecerit: alioqui enim bubulus quā nancisci poterit recentissimus, simul quoque operi adhibebitur. Primum itaque¹ palpebrarum, & deinde² oculi musculos, quemadmodum in secundo docuimus librō, inquires: in quo opere neruorum quoque & uenarum arteriarum quoque per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, secundi dico neruorum cerebri paris, & minoris radices tertij paris. quorum ramulos facile adinuenies, si eos in pinguedine oculi musculis obducta perquisueris, & praecipue si ossa reseruare nolis integra, serra frontis os superiorem oculi constituens sedem, instar trianguli prius exueris, & deinde primum neruos illos, & postea extracto oculo ipsius musculos indagaueris. alia enim oculus cum musculis illaso osse esset eruendus, acutiori cultro in oculi circuitu proximē ad os ductis sectionibus, usque ad nerui uisiorij ē caluariā amplitudine qua cerebrum continetur egressum. Vtuncque uerò oculum euulseris, conduxerit semper³ adhærescentem membranā quā licebit uicinisimē ab osse dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appendam seruare. ut interdum adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori ad⁴ iridem usque ab oculo ac si eum à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit considerare possis. Aliquādo uerò ipsam nō nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpendens semper hanc totā anteriorem oculi sedem, praeter corneam tunicam seu pellucētem durā tunicā partem amplecti: illos uerò totam posteriorem, praeter portiunculā ab ingrediente⁵ uisiorio neruo occupatam. Ceterum oculo & musculis & adhærescente membranā libero, uisiorium contempleris neruum, primum⁶ uenas arterias que secundum ipsum ex cerebro in durā usque tunicā exporrectas: deinde portionem uisiorij nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone durā cerebri membranā, & tenuis membranā⁷ portiones neruum inuestientes, & postmodum nerui substantiam⁸ inquires, ut uelut trium praecipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & deinde uisiorium neruum ab oculo⁹ diuidas, ut nihil praeter durā, seu exactissimā quāpiam sphaera, appareat. Sphaeram hanc summis digitis sinistrae manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam sedem in quam uisiorius neruus implantatur comprehendant, deinde extra manu acutiori nouacula sectionem quā poteris longissimā in dura oculi tunica transuerim duces, ut citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac ducta sectione, oculoque in dextram manum assumpto, in manus sinistrae uolam ita sunt demittendi, ut crystallinus uitreo elatiorem locum habeat: negocium enim confuderis, si uitreus super crystallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, si quum in uolam ex oculo humores prolabi sinis, oculum non admodum à uola eleuatū tenueris, & posterior oculi pars, qua uisiorius neruus inseritur, uolam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & reposita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manū leuiter modice uel inuertes, ut aquae uola sinistrae manus profluat, solusq; uitreus cum crystallino¹⁰ reseruatur. Mox considerabis¹¹ tunicam palpebrarum pilis quā simillimā, quae orbiculari crystallino humori connata, anteriorem uitrei humoris sedem inuestit, integitq;. Tuniculam hanc cultelli mucrone à crystallino humore primum diuelles, & deinde à uitreo subleuatā, supra chartam extends. Crystallinum humorem digitis ex uitreo quā minime compressum eximes: & uitreo in suum locum in charta reposito, illa sum crystallinum humorem scripturae alicui primum impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modice indito, scripturae nunc altius, nunc demissius accommodabis, quā omnia specilli instar longē quā sint maiora reddat, consideraturus. Porro ipsius¹² tunica, quam tenuissimā in cepis pelliculae modo tenuem ac pellucidam, sed duriorē esse diximus, ex ipsius primum lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Vt uerò crystallini humoris discas duritiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum chartae adhibere. Ceterum ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores deciderunt, super sinistrum pollicem euertes: & illico¹³ quae ex uisiorij nerui substantia dissoluitur, tunica sese offerret, aut extensa adhuc, aut ut plurimum solet, instar mucī collecta. quapropter stylo rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiae sit inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo¹⁴ principio ubi duntaxat firmatur abscisa, in chartam reponenda. Iam interna uueae tunica¹⁵ sedes undique est conspicua, in qua primum ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens, uenarum ex dura in illam transitum, & nigricantem ipsius colorem perpendes. quum uerò ad¹⁶ iridem diuellendo pertigeris, ipsius hic contempleris ad corneam firmissimum connexum, & pupillam: cuiusq; calor is uuea sit, quā à cornea¹⁷ abscedit, atq; ē corneae regione consistit. Diuulsam hoc modo uueā, & à suo exortu ubi firmissimē corneae durā¹⁸ ue committitur, dissectā, in chartam

Oculi admini stratio.

li 4 repones,

de (licet laboriose) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inuenias, quos reperies neruos elumborum uertebis & sacro osse profluentes, secundum ipsorum seriem subsequendo. Deductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carneae membranae in externa femoris sede exporrectam, dein secundi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam diffusam, atque hic uenam obseruabis per femoris & tibiae interiora ad pedis usque summum simul cum illius rami sobole exporrectam. Tertijs nerui sobolem carneae membranae oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui rami in carneam membranam diffusum inuenias, primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccygeque ad insertionem usque liberabis, moxque quarti nerui truncum cum rami spectabis. Quo inuento, etiam rami quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisque humilia diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiae cutimulsiariam simul cum uenis depromptos in carneae membrana peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos queres, quod & in secundo & tertio facies: quamquam cum tertio etiam arteriae & uenae propagines inueniendae sint, quae per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Vt namque & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitiatisque musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundem sequeris, quia secundum femoris os reuertentur, ac poplitem una cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria haec uenam scilicet arteriam & neruum reperiueris, qui in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisque uariis dissectis, uniuersam ipsorum seriem disces. quod sane feceris facile, quamquam laboriose, si modo horum distributione sedulo praestata, & meae de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positae, exactam ossium musculorumque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratè discendis diligens ordinis habenda ratio.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVL

la. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum discatur.

Ossis ac cartilaginis usus in uiuo animae re qui uidetur.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus et functio qui spectatur.

Nerui in musculis usus.

TI sane mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiae proprietatem, compositionem accuratissime docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem rationationes percommode exhibet. quare etiam merito in mortuis animantibus primum studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Ceterum quum corporis permulta sint particulae, differentibus actionibus usibusque dicat, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis haec optimum fulcrum ac firmamentum sint, numque omnia his adnascantur ad stabilianturque. quum enim uiui animantis os aliquod ruptum cernimus, uniuersum membrum fracturae subiectum collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagine quoque simili ratione quaedam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uero alicuius dissectione, uidemus quid cartilago praestet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersim tendinibus obductorum. dum enim transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, musculumque digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimum factum, ut tendines, quominus è sua sede exurgant, contineant. quamquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & alia quae in externa ulnae radij sede ad brachiale habentur, diuiseris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines è suis sinibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculari, quum illos in se, ubi maxime sunt carni, colligi crassescereque, & rursus produci gracilesque fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductique eam ab alio musculo in contrarium uelli sinunt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hic in cubito duntaxat est obseruandum, uerum altius ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaque denuetur, & nerui per axillam in id propentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius feriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verum quum canis neruorum & hominis numerus

trus distributioque non admodum conueniat, suaserim ut quum hanc sectionem in uiuo cane obituros es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inuenieris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine tertius est, ac secundum anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uero quintus, secundum posteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alii cubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illud neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi quartus numeratur, atque secundum humerum ad externum ipsius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendentium. Conduxerit autem huiusmodi neruos laqueis interciperè, quo illis modo in hoc modo in illo neruo solutis musculorum motum restitui obserues. Iam musculo alicui muris forma donato (quales hinc in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quae uentrem totum penetraret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdis expendas. Dum autem transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motum aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uero ad exortum colligi obseruabis. si uero alterius musculi tendinem praescindes, musculum uersus exortum coelli cernes. Item si caput diuiseris, is ad insertionem contrahetur. Si uero insertionem & caput abtruncaueris, musculus ad ipsius uentrem sedemque qua maxime carneus est conglobabitur. itaque musculorum functio tibi haec molienti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut musculi functionem inquirendam duxeris, cum neruum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum praecipit, aggredieris. Neque est quod hic prolixè commemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quisque pro sua industria, si modo in mortuorum sectione adamuissim uersatus fuerit, haec omnia rectissime obituros sit, & citra mortuorum sectionis peritiam in uiuorum Anatome omnia in cassum tententur. Adeo ut de neruorum musculorumque sectione mihi nihil dicendum supersit, quamquam & de neruis recurrentibus paulo post quaedam subiiciam. Vt autem uideas num nerui substantia, aut membranae illam in duentes animalem uim praecipue porrigat, opportune feceris, si cutem femoris tibiae & pedis auferas, ac primo femur mouentium musculo à suis exortibus liberato, quartum femur petentem neruum inquires: & huius membranae à nerui substantia detractis, expendas qui pedis digiti ipseque pes adhuc moueatur, ipseque neruus concreditum si bi munus adhuc exerceat. Verum si quis medullae dorsalis munus rimari statuerit, ac uidere cuperet, qui ea laesa, partes laesioni subdita sensum motumque perdant: huic licebit canem ita afferi cuiuspiam aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemque porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrae aliquot spinæ praescindi queant, tandemque dorsalis medulla ea sede nudari possit, qua illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quam tunc uidere motum sensumque subditarum sectioni partium aboleri. Ceterum in uenarum usu inquirendo, uix quoque uiuorum sectione opus est: quum in mortuorum Anatome affatim discamus, eas sanguine per uniuersum corpus deferre, & partem aliquam non nutriri in qua insignis uena in uulneribus praescinditur. Item in arterijs uiuorum sectionem uix requirimus, quamquam licebit alicui arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque interciperè, ac intueri partem arteriae uinculo sustentam, non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura contineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autem certiores fiamus, pulsandi uim non arteriae inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsum opificem existere, uerum à corde eam uirtutem pendere, praeterquam quod arteriam uinculo interceptam non amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femoris uel arteriae longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quanta arteriae est capacitas: & illum ita sectioni indere, ut superior canalis pars altius in arteriae cavitatem pertingat, quam sectionis superior sedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriae circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quum enim id sit, sanguis quidem & spiritus per arteriam ad pedem usque excurrit, uerum tota arteriae pars canali subdita non amplius pulsatur. Soluta autem uinculo arteriae pars canali subdita, non minus quam superior pulsum ostendit. Quanta uero uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione confessionem summo opere mirantes, qua omnia praescindi suadet quae cerebro & cordi sunt communia, semper omittens arterias, quae per transuersos uertebrae ceruicis processus caput petunt, & etiam non mediocrem portionem uitalis spiritus in primos durae membranae sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt, adeo ut non mirum

Nerui uisus examen.

Dorsalis medullae.

Venarum.

Arteriarum.

rum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quam commodè Galenus fieri arbitrabat. respirat enim in hac sectione diutissime animal, & aliàs mouetur. si uero currit, itaq; multo spiritu indiget, non multo post concidit: quanquam adhuc postea cerebrum animalis spiritus substantiam recipiat, ab illis arterijs quas per tranversos ceruicis uertebrarum processus caluariam petere recensui. Ceterum hoc loco ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorum sectiones recensere: quum hic abundè fecero, si perfunctorie aliquot sectiones recenscam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usque sit deuentum, modò de nutritionis organis sermonem instituamus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Videmus enim peritonæum omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum, omentum ut & mesenterium uasorum deductioni & distributioni optimè subseruire, uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo ante cibum sumpserunt uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officium, ut etiam lienis, aut uescicæ, in uiuorum sectione uix melius quam in mortuorum intueri possumus. nisi quis uiuo cani lienem excare uoluerit, uti & ego aliquando feci, diebusq; aliquot canem asseruau. Atque ita etiam renem aliquando excui: uerum uulneris curatio molestior est, quam quæ hinc sumitur cognitio iucunda, nisi quis non tam organorum cognitionis ratione has sectiones aggrederetur, quam ut manum exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experendum est, quo quis uulnerata cõsuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere assuescat. Verum hæc perinde ac ossium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminum quorundam uires aliquando tentamus, exercendis potius manibus, & rectæ curationi instituendæ, quam organorum officijs indagandis conducunt. Porro uiuas sectiones instrumentorum generationi subseruientium indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ castrantur obseruamus, atque illæ propemodum uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; addere uelit, qua testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiam unâ cum illa tunica rescindimus. Verum in foetuum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatq; foetus aërem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obitur, quum non multo post lus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cauitatem diuideris, atque deinde uterum quoque in unius foetus sede aperueris, ac secundina ab utero liberata foetum mense imponeris, cernes per pellucas membranasq; ipsius tunicas, qualiter frustra respirare conatur, & ueluti suffocatus moritur. si uero ipsius inuolucra pertuderis, foetusq; caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atque quum id in uno foetu indagaues, alium aggredieris: quem ab utero non liberabis, uerum apertum uterum ita inflectes: & inferius illic aperies, ubi foetus secundinum desinere, aut secundinæ inferiorē partem habebit: bitraberis, quo scilicet ea uteri pars integra seruetur, quæ secundinæ obnascitur, per reliquam uero sedem foetus detectus sit. ita enim spectabis arteriarum uteri, & deinde secundinæ pulsum: & foetu adhuc in suis membranis ueluti sursum protruso, cernes umbilicum petentium arteriarum motum, & foetum nondum respirare, neque etiam ad respirationem conari. mox uero atque membranas pertundes, foetus respirabit, & umbilici arteriarum pulsus intercidet, pulsantibus interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus pleraq; expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorum quæ bibuntur portionem assumat: deinde cordis dilatationem & cõstrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarum, & deinde qualiter uenalis arteria distendatur ac cõprimatur, & qui ex eâ corde animal adhuc uiuat. In quibus obseruandis, magnopere animali indigeremus lato pectoris osse donato, & membranas thoracem intersepientes tam distantes obtinente, ut diuiso secundum longitudinem pectoris osse, sectionem inter eas membranas ad cor usque ducere possimus, citra thoracis cauitatem (quibus pulmones continentur) pertusionem. Verum quum nullum eiusmodi animal præter hominem, & non caudatam simiam occurrat, in canibus ac porcis illisq; animalibus quorum nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet, quod sectione in aliquo costarum intervallo ad thoracis usque cauitatem ducta, læsi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum sequente: quæ etiam mox concidit, si & in altero latere sectione in thoracis usque cauitatem molieris, atque ita animal etiam si thoracem aliquandiu moueat, non minus morietur quam si suffocatum esset. Verum in hac administratione obseruandum uenit, ut sectionem quam proximè ad superiorem alicuius co-

Foris quæ per
ritonæo conti
nuitur functio
num examen.

Generationis
organorum.

Foetuum.

Cordis ipsius
subministran
tium partium
ipsius examen.

11. 14. fig. 10
lib. 5. E. et 11
14. K. et 12
14. Q. et 13.

stæ ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hæc exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc proflueret, qui aëris per uulnus immissi & emissi gratia, spumofus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Ut uero naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagine distecabis, & sectionibus per illarum costarum interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasq; franges, quo opportunam cõstituas sedem, per quam lateris illæsi pulmonem uidere queas. quum enim thoracem interceptas membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, per facile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranæ leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquam tamen eas pertundas, cõduxerit arteriæ uenalis propages in eam pulmonis partem, quæ iam cõcidit, manibus apprehendere, & aliquouisp; ab ipsis substantiâ pulmonis liberare, ut discas num ille perinde atque cor moueatur. Cordis enim motus etiam hic tibi est conspicuus, præcipue si cordis inuolucrum diuiseris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administrationem molieris. Conduxit uero hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriæ uenalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasa ab ipsa proceduntia simul & ocyus intercepties, ac dein sub uinculo cor execabis, solutisq; quibus animal colligatum est laqueis, currere fines. Vidimus enim aliquouisp; etiam ita affectos canes, sed præcipue feles, cucurrisse. Ceterum cordis motus, ut & arteriarum, rectius spectabis, si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum cartilagine, quæ illæ ossibus continuantur, in utroq; latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab unius sectionis fine tranuersim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & sepro tranuerso ab ipsis liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam continebis. Quamquæ hæc omnia melius obibis in ea uiua sectione, quam inter alias utpote uberiorè in scholis exhibere cõsueui. atq; hanc ideo simulatq; nonnulla de cerebro subiunxero, per scribam prolixius, ut ab alijs leuiori negotio etiã aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusq; partium examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quum hic uelimus nolimus, uel theologorum nostratum causa, memoriã, rationem, & cogitationem brutis animalibus adinere debeamus, utcumque illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaq; hæresi infectus, probè intelligit, quàm malè mihi cõsultum uelim, si quod aliàs longe lubentissime facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituere. Quod tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunq; perire. Atque hic eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uero cerebri sentiat, in homine uenit inuestigandū: qui quum id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num uero quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistrum aperiri, ac qui animal motum perdat, illumq; denuò oculo uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porro sectionem quam me descripturum paulo ante pollicebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quanquam uocis occasione suam accipere magis conueniat, canis enim aliquandiu ligatus, utcumq; illum afficias, subinde neque latrat, neq; ululat: itaq; uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primum igitur animal ut supinum iaceat, anterioremq; colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asserita quàm poteris ualidissime alligabis, quemadmodum hic modò interiecta tabella proponit: quanquam id quisq; pro sua industria, rerumq; copia facile præstabit. haud enim arduum est asserere quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta: aut si nulla adsint foramina, promptè asseri duo baculi subiiciuntur, illisq; crura aduincuntur. Inter cætera autem, superioris maxillæ præcipua habenda est ratio, ut illa ualidè asseri firmetur, quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuiuspiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputq; immotum sit, & interim

Cerebri fun
ctionis exa
men.

Uine sectio,
qua Patavi
ac Bononiæ
Anatomes
speculationi
colopho addi
beri solet.

Kk interim

interim animal libere respiret clameq. Priusquam uero animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quæ nam potissimum præsentis sectione sint uidentia, ne prolata in dissectione enarratio operi obstat, illamq. interurbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latum aberret, uenamq. notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendens, & illam ab incumbensibus musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illiq. attenuatos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro, dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præscindo, idq. primum ex altero latere, ut neruo hic intercepto præfecto ue dilucide obseruetur, qui media uox pereat, totaq. ambobus neruis læsis intercidat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quam ualidam efflationem animal citra uocem molitur, recurrentibus neruis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaq. nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronataq. pectoris ossis sede sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cavitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque aliâ tentò, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indenti, itaq. intestina & uterū foetibus distenti duabus illis sectionibus detegem, id sedulo studens, ut peritus sodalis pollicem uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendit ad abdomen petunt. illa enim sola hætenus multum sanguinis fundunt. Hic modò sectioni uiciniore horrore, ut manu septo transuerso adhibita, ipsius motum experiatur: distitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cavitatem assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionem ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regio nem, qua costæ in cartilaginem degenerant, & dein secundum costarum ossa transuersas sectiones molior, ut ossa incumbensibus musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiores administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaq. à sua cartilagine fracta, & deorsum in latum inflexa, magna tunica costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur qui huius lateris pulmo concidat, thorace interim æquè ut prius moto. Ut uero id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, & quam possum maxime hoc thoracis latere aperio, ut commodè per membranas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cavitatem nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur. Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectorisq. osse septum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuulsis thoracem intersepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq. inuolucrum in conspectu sit, quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumq. quantum aquæ contineat, & qui cor agitur. Verum cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius ut animali iam ferè propter concidentes pulmones suffocato succurras: ut dein adamussim rursus cor arteriasq. & foetus in utero contentos, quandiu uisum erit, examines. Hætenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animali intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt uasa sodalis diligenter pollice, aut indice & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaq. ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant, quod & in uasis costis singulis exporrectis sit, quum costæ effractæ deorsum, uti fieri solet, euertuntur: ipseq. dum sectionem administras, uasa tantisper dum obliquantur occludere adnisis fueris, illorumq. series te non fugerit, utcunque sit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nūquam uisus est. Ut uero uita animali quodammodo restitueretur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isq. inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem ducat. leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cavitatis intumet, corq. uires denuo assumit, & motus differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuq. quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cavitatem, aut ad lumborum uertebras comprehendis, & spectas pariter, nihilq. tibi manifestius occurrit, quam cordis & arteriarum pulsuum rhythmus, quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocq. artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiarum cognitio paranda. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumq. pulsus motus ue

Nerui re-
currentiū exa-
men, uocisq. e-
orum sectione
abolitio.

Sept. trans-
uersi functio-
nis examen.

Pulmonis
motum.

Aque in cor-
dis inuolucro
repositæ, &
cordis motui
examen.

Nam cordis
arteriarum
pulsus sit,
examen.

Specie sui
sum fieri
figuram ca-
pituli 9. lib. 6.
imposita.

d. 6. musculi
tab. 4.
b. 7. musculi
tab. 5.
c. inter 7. et
8. musculi.

d. 6. musculi
tab. 4.
b. 7. musculi
tab. 5.
c. inter 7. et
8. musculi.

f. 2. lib. 6.
B. G. D. E.

tus ue spectatur, inflato autē pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasq. inæqualitates proponit, & ut semel dicam, hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optime pulsuum naturam medicinae candidatis proponere soleo. Verum in horum examine foetuum gratia non diu hærendum est, sed in aliqua bicorni canis suis ue uteri sede, sectione super foetum aliquem duco ad extimum ipsius usque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulso, foetum cum suis inuolucris eximo, & effracto extimo, medioq. inuolucro, per intimum ualde pellucidum ostendo, qui foetus respirare conetur, quamq. pulchrè intimo quoque inuolucro fracto aërem ducat. Mox proximum foetum, quantum possum detego, utrum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita foetus uasorum natura examinetur, uti prius uiuam foetuum dissectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per interualla pulmonem inflati curo, nondum cordis & arteriarum motus latet, uerum magno admodum interuallo animalis uitæ succurritur, & cordis auricularum motus expenditur, perinde ac arteriæ uenalis, & rursus uenæ arterialis: quæ si non sit proxime ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à uasis unguibus discerpo, & quod hic animaduertendum est, pro spectatorum industria obseruari sino. Quum hæc absolui, dextrum cordis uentriculū aperire soleo, & obseruare qui cor nihilominus adhuc moueatur: dein sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transuersa sectione ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animali potius colore aliquo infectus ante sectionem oblatus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosiores interdum instituo, toti Anatomicae speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atq. huic meo de Humani corporis fabrica studiosorum nomine suscepto labori, finem impono.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI
FINIS.

Kk 2

Foetus
examen.

Arterie ue-
nalis, & uenæ
arterialis mo-
tum examen.

LOCORVM INTER EXCVDENDVM OPERARVM INCVRIA
deprauatorum emendatio lectio.

pag. 5. uersa legend. friabilis 10. 25. brachiale 12. 50. synneurosis 17. 40. cartilagine 19. 41. PELVEGEL 43. 39.
delitescens 52. 29. confixisse 54. 7. secunda figura 73. 27. connexum 76. 27. excipit 78. 52. uocatum, secundo excep. 49. 11.
figura decem 81. 45. continua 90. 7. falsandusq. 111. 24. comprimitur 114. 32. immorari 125. 53. aduocens 129. 17. transuersos
132. 16. infinuatum 135. 49. plurimis 156. 10. suo 157. 17. ceruicis 159. 16. nihilq. non 167. 2. epuocabilis 171. 21.
quidam 173. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

RERVM ET VERBORVM
IN PRAEEDENTIBVS DE HVMANI CORPORIS

FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NV
merus paginam, secundus uersum indicat. Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus
est, in secundo alphabeto querendos esse. quod ideo obseruauimus, ut errorem in
numeris a pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incu-
ria commissum, emendaremus.

A BARTICV latio. 13.8 abdomē cur nō etiā offeū creatū. 89.18. & 505. 50 abdominis membrana, 335. 45. abdominis musculi recti pars, quasi mīe abundant. & canes 283. 35 abdominis musculi transuersi. 356. 4. & 355. abdominis musculi transuersi a pe- ritoneo separati difficles. 283. 1. abdominis musculorum octo descri- ptio. 280. 50. oblique descendētis. 281. 11. ascendētis. ead. 42. rectio- rum descriptio. 282. 12. transuer- sorum. ibidem 46. in Abdominis musculorum descri- ptione uariis Galenus 283. 6. abdominis musculorū functionem inepte assignat medicorū uulgas, 283. abdominis musculorum uenae ac ar- teriae. 355. 21. abdominis musculorū usus. 283. 10. abdominis musculorum octo admi- nistratio. 549. 25. eorundem ad- ministrandi modus duplex. 285. 33. prior, qui sit a musculorum exortu oblique descendētis. 283. 43. ascen- dētis. 284. 7. recti. ead. 34. transuersi. 45. Alter modus, ab ipsorū termi- nis. oblique descendētis. 284. 56. ascendētis oblique. 285. 9. recti. ead. 14. transuersi 16. abdominis musculorum delineatio. oblique descendētis. 179. ult. ascendētis. 183. 2. recti. 185. 46. transuersi. 188. 34. abdominis musculos solos nouisse uidetur Medicorū uulgas. 283. 27. abdominis sectio. 548. 57. inde ἐκασθε. 167. 31. 23. ἐκασθε. 57. 28. acceptabulum 10. 25. acetabulum 10. 2. 25. acetabulum herba. 539. 27. acetabulum femori articulando pa- ratum 130. 53. acetabulum in coxendicis osse, & hu- mero 5. & 6. 44. acetabulorum utriusq. examen. 553. 28. acies digitorum quae 121. 48. ἀκροχάρ. 116. 3. ἀκροχάρ. 99. 23. 54. & 100. 3. & 167. 55. ἀκροχάρ. 11. 1.	167. 55 166. 57 236. 50. eo- 235 168. 3 167. 27 7. 18. & 8. 1 168. 14 261. 29. ἀδελφωδὲς ἀφασίας. 525. 18. & 526. 51 adept. 71. 1. 1. 233. 28. 233. 28. ubi sit copiosior. ibid. 31. qbus sit copiosior. ibid. 41 adept cur albet. 233. 50. adept intestinis obnatus. 501. 51. adept mesenterij. 505. 2. adept omenti. 497. 19. adipis omenti usus. 497. 51. adipis administratio, siue resectio. 234. 1. & 548. 56. & 549. 10. adipis delineatio 231. 30 adipis usus quis 233. 41. & 51 adiutorium brachij 168. 4 adnatum 7. 18 adnexus 7. 18 Aeginetis cur praecisi ab Athenien- sibus pollices 125. 1 Aegyptiorū pudendi muliebris ca- runculas amputandi mos 537. 2 aēr qui in respiratione digeratur. 569. 27 aërea substantia reficienda quas par- tes Natura fabrefecerit 569. 27 inde aetas nostra rerum capibus potius quam proluxa enarratione gaudet 521. 5 ἀγχιον 111. 6. & 168. 13 agis os 168. 28 al Arabum articulus. 385. 56 ala omenti superior quid 353. 15. & humilior. ead. 18 ale nasi 151. 27 alagas os 167. 40 albadaran ossiculum 126. 55 alberiteren 385. 56 Alberti Magni de menstrui sangui- nis prauitate error 538. 18 Alberti Magni de secretis mulierum indochilimus liber 531. 13 alfic os 167. 28 Alfud. Alfud. Alphaed 387. 49 ἀλφαιδὲς, secundū scetus inuolu- crum ueteribus appellatum 542. 4 ἀλφαιδὲς musculi 297. 14 alterati color in nutritione alteranti similis 508. 10 ἀμερυνία 287. 23 ἀμερυνία 11. 1.	167. 55 166. 57 236. 50. eo- 235 168. 3 167. 27 7. 18. & 8. 1 168. 14 261. 29. ἀδελφωδὲς ἀφασίας. 525. 18. & 526. 51 adept. 71. 1. 1. 233. 28. 233. 28. ubi sit copiosior. ibid. 31. qbus sit copiosior. ibid. 41 adept cur albet. 233. 50. adept intestinis obnatus. 501. 51. adept mesenterij. 505. 2. adept omenti. 497. 19. adipis omenti usus. 497. 51. adipis administratio, siue resectio. 234. 1. & 548. 56. & 549. 10. adipis delineatio 231. 30 adipis usus quis 233. 41. & 51 adiutorium brachij 168. 4 adnatum 7. 18 adnexus 7. 18 Aeginetis cur praecisi ab Athenien- sibus pollices 125. 1 Aegyptiorū pudendi muliebris ca- runculas amputandi mos 537. 2 aēr qui in respiratione digeratur. 569. 27 aërea substantia reficienda quas par- tes Natura fabrefecerit 569. 27 inde aetas nostra rerum capibus potius quam proluxa enarratione gaudet 521. 5 ἀγχιον 111. 6. & 168. 13 agis os 168. 28 al Arabum articulus. 385. 56 ala omenti superior quid 353. 15. & humilior. ead. 18 ale nasi 151. 27 alagas os 167. 40 albadaran ossiculum 126. 55 alberiteren 385. 56 Alberti Magni de menstrui sangui- nis prauitate error 538. 18 Alberti Magni de secretis mulierum indochilimus liber 531. 13 alfic os 167. 28 Alfud. Alfud. Alphaed 387. 49 ἀλφαιδὲς, secundū scetus inuolu- crum ueteribus appellatum 542. 4 ἀλφαιδὲς musculi 297. 14 alterati color in nutritione alteranti similis 508. 10 ἀμερυνία 287. 23 ἀμερυνία 11. 1.	membrana cuiusmodi, & cur dicta 542. 46 ἀμυγδαλῶν tunica 647. 41 amygdalae faucium quae 579. 46 ἀνδρωδὲς 502. 15 Anatome priuata publice praefere- da 547. 35 anatomiae haecenus obseruata ratio inutilis 155. 40 anatomes studiū cum Galeno pror- sus collapsum 83. 14 anatomes studio ueteres exercere pu- eros soliti 83. 22 ad Anatomem cuiusmodi corpus ad hiberi conueniat. 543. 10 * anatomem spectantium notata ne- gligentia 222. 6 in Anatome docenda qui ordo ob- seruandus 547. 44. inde, per totū anatomicorū instrumentorū descri- ptio 236. eorundē delineatio 235 anatomicorum de cordis osse error 94. 13 anatomicorum de cordis orificijs di- uersa placita 590. 34 anatomicorum de intestino caeco nu- ga 500. 13 anatomicorum de pylori situ error. 390. 28 anatomicorum de uentriculi cellulis error 391. 35 anatomicorū de uentriculi exteriore tunica in fundo nimis carnosae er- ror. 392. 10 Anchaos 168. 20. 28 anchoraeformis processus 168. 1 ἀνυπαρξὺς processus 98. 23. & 168. 1 IO. ANDREAE ALBII ho- spitalitas 78. 50 And. Vesalii admonitio ad lectores & typographos 267. 47 And. Vesalii primum compingē- di sceleti tyrocinū Louanij factum 161. 46 ἀνδρωδὲς 168. 16 anima Galeno quid 569. 28 de Animae facultatibus ac sede con- siderare, Medici quoque officium 594. 43 animarū immortalitatis disputatio- nem solos Theologos sibi uendi- care 126. 48 animellae quae 579. 56 ἀνὰ κοιτίδα 290. 47 ansa ossium temporum 167. 10 ANTONIVS ZVCCA 260. 55 ἀνδρωδὲς dicta Herophilo, cutis hu- mana 231. 43 ἀντι- Kk 3
--	---	---	--

I N D E X.

antrum faucium glandulę quę 579.
antrum cur Gręcis, pollex 124. 54.
antrum 139. 36. & 141. 11. & 168. 38.
 anuli a quodam deglutiti, rursusq;
 excreti historia 390. 46.
 anum referens in cerebro orificium
 638.
 * *antrum* dicta arteria 294. 47.
antrum 13. 8.
antrum intestinum 502. 14.
antrum musculorum 220. 22.
 * *apoplectica* arteria 296. 45.
apoplectica 8. 13.
apoplectica cum *antrum* subinde ab
 alijs confundi 8. 43.
 Appendix 7. 13. inde
 appendices in ætate prouectionibus
 pertinacius adherere. 7. 26.
 appendices in natu grandioribus co
 alitæ ossibus 12. 32.
 appendices in pueris ab ossibus læ
 pius quam articulos luxari 27. 24.
 appendices interdum ossium capita
 Galeno dici 9. 42.
 appendices nō solum grandioribus
 ossibus cōtingere 7. 53. & quibus
 possimum eodem
 appendices sinuum medullam conti
 nentium non esse opercula 7. 40.
 appendicē connexus in iunioribus
 solum spectatu facilis 8. 11.
 appendicem & processū differen
 tia 8. 22.
 appendicem femoris. illum ossis, &c.
 delineatio 5. & 6. 14. inde
 appendicem processus. 8. 29.
 applantatio 7. 13.
 Aqua in cordis inuolucro cuiusmodi.
 584. 47. eiusq; causa 585. 4.
 Arabum, de Carnea substantia ma
 nus internæ regioni superstrata,
 notata sententia 303. 56.
 Arabum sententia, de musculorum
 intercostalium numero 290. 14.
 Arabum auctorū, de testium muscu
 lis notata sententia 286. 4.
arabum dicta oculi tunica 646. 44.
arabum intestinum 501. 14.
 arcualia ossa 166. 39. & 167. 10.
 arcualis futura 166. 27.
 Aristoteles unde cor neruorū prin
 cipium esse iudicari 591. 56.
 Aristotelis locus de articulorum mo
 tu 65. 10.
 Aristotelis de auditorij organi mea
 tibus lapsus 52. 57. inde
 Aristotelis de costarum numero sen
 tentia 89. 54.
 Aristotelis de crurum in animalibus
 flexione, &c. dogma 145. 18.
 Aristotelis sententia de dentium nu
 mero, notata 46. 46.
 Aristotelis de effectiuo hominis
 principio sententia 520. 43.
 Aristotelis de humeri cum cubito ar
 tulatione lapsus 107. 15.
 Aristotelis de lienis usu sententia ex
 pensa 513. 14.

Aristotelis de mamillarum situ ra
 tio 545. 46.
 Aristotelis de mamillarum *rexiā*
 sententia 544. 16.
 Aristotelis de ossium continuitate lo
 cus 12. 3.
 Aristotelis locus de ossium per clauū
 connexu. 15. 43. et de situ tali. ead. 50.
 Aristotelis de postbrachialis ossibus
 sententia 120. 9.
 Aristotelis de quadrupedū genu ar
 ticulo lapsus 139. 14.
 Aristotelis de feminalib. arterijs san
 guine destitutis opinio 526. 5.
 Aristotelis de septo transuerso sen
 tentia 291. 51.
 Aristotelis lapsus de futurarū in ui
 ris ac mulieribus differentia 26. 50.
 item de canum caluarijs ead. 54.
 Aristotelis de tercio cordis uentriculo
 lapsus 590. 55. item de uentricu
 lorum numero pro animalū mole
 uariare solito eod.
 Aristotelis de thorace sententia 88. 39.
 Aristotelis libri de Animalium histo
 ria 90. 2.
 Aristotelis locus de futura inter uen
 triculum & omentum, &c. 357. 19.
 Aristotelis notata sententia, se sensu
 cutis 232. 23.
 Aristotelis nullam generandi femi
 nis uim testibus tribuentis senten
 tia 517. 16.
 Aristoteli omenti pars colon dorso
 colligans, pro omento non habita
 496.
 Aristoteli superior tantum omenti
 membrana cognita 496. 12.
 Aristotelem falso cordis inuolucro
 pinguedinem tribuere 584. 23.
 Aristotelem ubi de epiglottide agit,
 perperam ab interpretibus intel
 lectum 155. 6.
 Armatia ossa 166. 54.
 arquato laborantis lien cuiusmodi
 512.
 Arterialis uena. uide Vena arterial.
 arterialis uenę appellatio 590. 19.
 arterialis uenę orificij membranarū
 ratio 597. 39.
 arterialis uenę usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 596. 44.
 * *arteria* quid sit 259. 13. compo
 sitio eius. 37. & delineatio. ibidem.
 Compositionis ratio 260. 5.
 * *arteria* *arabum* Aristoteli quę 294. 49.
 * *arteria* apoplectica, lethargica, som
 ni, subeteni, quę 296. 44.
 * *arteria* Aristoteli, Platoni, Hippo
 crati, quę 259. 16.
 Arteria aspera præcipuum uocis or
 ganum 577. 2. 50.
 * *arteria* asperę appellatio quando
 cepta 259. 34.
 arteria aspera, quibus cartilaginibus
 constituitur 575. 56.
 arterię asperę cartilagines. 3. 55.
 earundē usus & ratio 577. 41.
 arterię asperę cartilagines, qui inui
 cem colligentur 576. 27.
 arterię asperę examen 601. 53.
 arterię asperę exterior superficies
 qualis 575. 12. item interna, ead. 23.
 arterię asperę figura. 151. 32. eiusq;
 cartilaginis descriptio. ead. & 152.
 per totum. & 153. 8. inde
 arterię asperę gratia datum homini
 collum 63. 6.
 arterię asperę numerus, ac situs 574.
 9. forma. ead. 37. cōnexus. 575. 17.
 substantia. ead. 41. inde
 arterię asperę pulmonis insertę deli
 neatio 568.
 arterię asperę ratio & situs. 62. 53.
 inde
 arterię asperę ratio ac usus 153. 14.
 arterię asperę tunica exterior & in
 terior 576. 37. inde
 arterię asperę tunicarum apta con
 structio 578. 30.
 arterię asperę usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 577. 1.
 arterię asperę commissa corpora
 574.
 arteriam asperā membranea substan
 tiam oportuisse extrui 577. 10.
 * *Arterię* magnę appellationes ua
 rię 294. 47.
 arteria magna quartum cordis uas,
 eiusq; orificiū cuiusmodi. 590. 42.
 & origo. eod.
 * *arterię* magnę ortus 298. 40. or
 tus sedes 299. 2.
 * *Arterię* caudicis bipartitio. 299. 19.
 Partis ascēdētis distributio 299. 23.
 quę ad sinistri lateris primā costā
 oblique tēdit. ibid. quę sinistrā axil
 lam petit. 300. 1. quę dextrā. 301. 1.
 Maior portio, suprema corporis
 petens. 300. 53. soporalis sinistra,
 ibid. 56. dextra 301. 6. soporalis
 ad caluariam series. 301. 10.
 * *Arterię* partis descendētis distri
 butio. 301. 39. quę ad inferiora co
 starū interualla. ibid. 42. ad septū
 transuersum. 56. quę ad iecur, bilis
 uesicę, uentriculū, lienē, duodenū,
 colicę partē accedit portuunculę.
 302. 11. quę mesenterij accedit præci
 pua. 302. 47. ad renes. ibid. 50. ad
 partē mesenterij humiliorē. 303. 7.
 ad lumborū uertebras. ibid. 11.
 Arterię magnę supra os sacrum fa
 cia diuisio, eiusq; supra caua ascen
 sus. 303. 17. partium huiusce diui
 sionis distributio. 303. 32. quā pu
 bis ossis foramen transit. ibid. 47.
 per crura distributio. 304. 6. quā
 tibiā adit. ead. 23.
 * *Arterię* magnę per uniuersum cor
 pus delineata distributio. 295. bi
 partitio. 296. 2. ascendētis partis
 delineatio. ibid. quę axillā petit.
 296. 26. soporarię utriusq; delinea
 tio. 296. 43. caluariā petēs. ead. 54.
 * *Arterię* partis descendētis distribu
 tio delineata. 297. quę ad inferiora
 costarū interualla, septum, iecur, bi
 lis

I N D E X.

lis uesicam, uentriculum, lienem,
 duodenū, colicę partem. 297. 126.
 quę ad renes utringq. ibid. 46.
 * *Arterię* supra os sacrum diuisio deli
 neata. 297. 54. per crura distribu
 tio. 298. 17. &c.
 arteria cur caua solum iecoris sedi ex
 porrecta 508. 45.
 arteria dextri & sinistri lateris ab um
 bilico in magnam exporrecta. 356.
 & 357. 8.
 arterię cauum iecoris & bilis uesicu
 lam petentis figura 358. & 359. 20.
 arterię in uesicam distributę ratio
 518. 28.
 arterię magnę cum corde situs deli
 neatio. 564. eiusdem orificium. 567.
 arterię magnę & caua uenę distri
 butionum sub ossē sacro examen
 556. 28.
 arterię magnę in mesenterium ex
 cursus 504. 34. 44.
 arterię magnę membranę cuiusmo
 di 552. 56.
 arterię magnę non idem cum sto
 macho per septum foramen 388.
 36. inde
 arterię magnę orificij delineatio u
 bi querenda 589. 42.
 * *arterię* magnę ortus non contro
 uersus 298. 44.
 arterię magnę per thoracem & u
 gulum collumq; distributionis exa
 men 601. 10.
 arterię magnę series in peritonæi am
 plitudine quā obseruanda. 554. 30.
 arterię magnę seu arterialis uenę ra
 dicis figura 93. 39. 56.
 arterię magnę super caua uenam
 ascensus, ambarūq; supra sacri os
 sis initium diuisio 370. & 371. 30.
 * *arterię* ramus, cuius pulsum ante
 brachia exploramus. 300. 28. Eius
 delineatio 296. 34.
 * *arterię* tunicę peculiare bing. 259.
 42. tunicę alciitę 260. 5.
 arterię uenalis ad cordis basim et pul
 monem connexę delineatio. 564.
 16. inde
 * *arterię* uenalis descriptio 312. 17.
 delineatio 311. 54.
 arterię uenalis appellatio, & descri
 ptio eiusdem 590. 25.
 arterię uenalis, eiusq; orificij deli
 neatio ubi querenda 589. 42.
 arterię uenalis & magnę membran
 larum usus 598. 52.
 arterię uenalis examen 601. 14.
 arterię uenalis in corpore ratio. 598.
 23. eiusdem usus 583. 10. 40.
 arterię uenalis membranę cuiusmo
 di 592. 15.
 arterię uenalis pulmonis insertę deli
 neatio 568.
 arterię & uenę coli & recti intestini
 501.
 arterię ac uenę gracilium intestino
 rum 499. 38.
 arterię ac uenę in musculorū fabri
 ca usus. 220. 35.
 arterię ac uenę renibus oblata. 515. 15.
 arterię ac uenę uentriculum peten
 tes 392. 22. inde
 * *arterię* Coronales. 299. 9. earumq;
 descriptio. ibid. delineatio 296. 1.
 * *arterię* cur pluribus tunicis quā
 uena conformata. 260. 14.
 * *arterię* neq; a cerebro neq; ab extre
 mis corporis partibus nascuntur
 298. 52.
 arterię omenti 497. 12.
 * *arterię* feminales. 302. 53. earūdem
 delineatio 297. 46.
 arterię feminales an sanguinis exper
 tes 526. 4.
 arterię uitalem spiritum foetui defe
 rentes 518. 39.
 arteriam soporale non ferri per idem
 foramen cum tercio ac quarto ner
 uorum pari 52. 32.
 * *arteriarū* ac uenę umbilici descri
 ptio. 284. ortus. ead. 7. ductus. ead.
 25. usus. ead. 28.
 arteriarum & uenarum in intestinis
 ratio 593. 35.
 * *in Arteriarum* ac uenarū serie Na
 turę artificium 260. 46.
 arteriarū anatomes ratio. 552. 4. inde
 * *arteriarum* cerebri delineatio. 305.
 arteriarum diductibus subditę glan
 dulę. quę Glandulę.
 * *arteriarum* in animali numerus.
 260.
 arteriarum in iecur excurrentium ra
 tio 507. 36.
 arteriarum per abdominis musculos
 repentium administratio 549. 35.
 arteriarum per manum tendentium
 examen. 656. 26. per crura. 657. 49.
 arteriarum testes petentū ratio. 523.
 17. inde
 * *arteriarum* trium caluarię subeun
 tium descriptio. 307. 2. quę in pri
 mum duę membranę sinum ex
 hauriuntur. ibid. 49. tercię
 arterię series. 310. 13. omnium deli
 neatio 305. 47.
 arteriarum uentriculi munus. 493. 6.
 * *arterias* recondens Natura. 300. 43.
 arthrodia 12. 22. & 14. 9.
 * *arthrodia* 103. 11.
 arthrodiam quando constituerit Na
 tura 14. 13.
 * *arthrodia* 9. 22.
 * *arthrodia* 13. 2.
 articulo, articulus. 13. 3. & 9. 22.
 & ead. 48.
 articulus totius corporis dignissimus
 quis 65. 16.
 articuli 121. 48.
 articuli capitis motibus parati. 64. 8.
 articuli duplices quibus modis for
 mentur 14. 55.
 articulorum cartilagines. 42. ac ui
 scidus humor. ead. 10.
 articulorum cōpositionis triplex for
 ma 13. 40.
 articulorū motus non eadē ratio. 13. 3.

articulorū per ligamenta coitus. 17. 31.
 articulos omnes non hīdem agi mo
 tibus 13. 20.
 artus 7. 14.
 artuum capita, non recte *epiphyses* &
condyles Galeno dici 9. 48.
 arundo brachij minor 168. 9.
 maior. 12. 38. inde
 * *arūta* *arūta* *arūta* cartilago. 154. 12.
 Aeth 168. 4.
 alinæ uterus acetabulorum expers
 540. 9.
 aspera melius terere quā leuia. 46. 7.
 asler os 167. 44.
 aslerum nexus 16. 4.
 * *aslerum* 145. 38. & 168. 44.
 ead.
 Atlas uertebrę 167. 35.
 * *Atlas* 10. 11. & 167. 35.
 auditorius meatus 52. 46. 51.
 auditus instrumentum 650. 8.
 auditus instrumentum Anatomicis
 parum probe cognitum 323. 42.
 auditus organi examen 656. 12.
 auditus organi ossicula. 33. 50. & 34.
 4. Galeno ignorata ead. 37.
 auditus organi ossa quot 162. 37.
 auditus organi ossiculorum usus. 35.
 33. & harmonia. ead. 49.
 auditus organo parata cauitas, fora
 minaq; in ipsam pertinentia. 34. 39.
 auditus organorum constitutio 31.
 29. inde
 auditus ratio difficilior cognitū. 35. 36.
 * *Auicenna*, Persa 227. 30.
 * *Auicenna*, unde Anatomen descri
 pserit 227. 32.
 aurium iecoris situs 505. 46.
 auriculę cordis. uide Cordis auriculę
 auris cartilago. 4. 53. eiusdem descri
 ptio. 150. 40.
 aures quibusdam cur mobiles 242.
 53. & 250. 43.
 aurium ossa 166. 49.
 aurium situs 19. 7.
 axillaris uena. quę Vena axillaris.
 axillarum ualli, musculi 267. 41.
 67. 25.
 * *axillaris* dicta uena 279. 28.
 B.
 B. Alisteros 168. 46.
 basillare os 166. 46. &
 167. 2. siue basillare. 4.
 * *basillare* 11. 7. & 106. 23.
 B. *basillare* processus.
 31. 40. & 166. 56.
 beriteron, berbetinen 385. 57.
 Biliosus naturis peculiare quid. 511. 5.
 bilis in intestina defluxus utilitas.
 510. 45.
 bili excipiente & emittente parati
 meatus 509. 33.
 bilem expurgare ubi conduxerit
 510. 27.
 bilis uesicula carentes quosdam repe
 riri, ab Aristotele & Plinio prodi
 tum 511. 7.
 bilis uesiculę, eiusdemq; meatuū de
 lineatio. 365. 7. inde. & 366. 26.
 K k 4 bilis

bilis uesicula delineatio 770.18
 bilis uesicula in uentriculo meatus
 493.9. in iecore. 507.35. eorumque
 situs ratio 508.44
 bilis uesicula meatus cur duodeno
 infertus 503.44
 bilis uesicula meatus duodeno infer-
 tus, an propaginem uentriculo of-
 ferat 509.51
 bilis uesicula situs. 509.5. forma. ead.
 14. substantia. 20. uenae, arteriae
 & nerui 26
 ex bilis uesicula meatum in uentricu-
 lum non semper pertinere. 510.21
 bolus dulcis 359.56
 boum cerebra crebrius Galeno tra-
 ctata 32.49
 Brabantis omentum plumae nomi-
 ne dici 497.48
 brachiale quid 117.1. & 168.15
 brachiale ab ulna diuidens cartilago.
 113
 * brachiale in supinum & primum
 non agitur, contra quam Galenus
 tradidit 215.19
 * brachiale mouitum musculorum
 administratio. 223. primi & secun-
 di. ead. 3. tertij. 224. 6. quartij. ead.
 32
 * brachiale mouitum musculorum
 descriptio. 214.3. primus. ibid.
 secundus. tertius. quartus. ibid. 26.
 minus omnium 215.4
 brachiale mouitum musculorum deli-
 neatio. primi. 183.18. secundi.
 180.14. tertij. 195.54. quartij.
 201
 brachiale octo ossibus. construi. inter se
 forma differens. 117.2. inde
 brachialis ad tarsum proportio. 147.
 55.
 brachialis ad cubitum articulus. 117.48
 brachialis cum radio articulatio. 113.
 inde
 * brachialis motus quot. 214.1
 brachialis os rectum, & cartilago in-
 sum. quod nam 118.14.16
 brachialis ossa quibus sedibus, aut
 cartilagine aut ligamentis obducun-
 tur 117.14
 * brachialis ossa neccitum ligamen-
 torum descriptio 220.55
 brachialis ossa quot. 149.20. & 162.42
 brachialis ossa quot alij ossibus. con-
 termina 118.29. inde
 brachialis ossium cur duo ordines. 117.
 26. eorumdem nomina, & articula-
 tio cuiusmodi. ead. 37. inde
 brachialis ossium delineatio. 115. &
 116.
 Brachiorum, brachium. 105.2. & 168.31
 Brachiorum quid appelleret Hippocrates.
 99
 brachium paruum 168.3
 * brachium totum, manus Hippocra-
 ti dictum 220.1
 brachij adiutorium. 168.4. cana. ead.
 brachij & femoris os in quadrupedi-
 bus & auiibus Aristoteli ignoratum.

lineatio. primi & secundi. 179.20.
 tertij & quartij. 182.20. & 185.5. quin-
 ti & sexti. 179.18. septimi & octa-
 ui 182.20
 buccas & labra mouentium muscu-
 lorum descriptio. 242. primi & se-
 cundi. ead. 22. tertij & quartij. 243.17.
 & reliquorum quatuor. 244.5. eo-
 rundem administratio. 245. primi
 & secundi. ead. 1. tertij & quartij.
 246.5. & reliquorum quatuor. 245.
 35.
 buccella 10.26
 buxi cultri ad sectionem quomodo
 parandi 236.29

C
 Aecum foramen. 53.12
 caecum intestinum cuius-
 modi. 362.11. & 500.
 9. in cane. 33. in glirib.
 & sciuris. ead.
 caecum intestinum unde dictum. 500.38
 caeci intestini an duo officia. 500.25
 caeci intestini ortum in cane & homi-
 ne uariare 500.42
 Caelij Rhodigini lapsus 66.32
 calaminum os 166.37
 calamo assimilatus ab Herophilo ce-
 rebri sinus 635.12
 Calnebris 168.21
 calcar capitis 166.56
 calcar pedis 168.48
 calcis latus internum quale. 147.5. ex-
 ternum. ead. 16. pars anterior. ead. 21
 calcis ossis figura 58.6.6
 calcis ossis figura 142. & descriptio.
 143.
 calcis ossis sedes terram spectans. 146.
 41. eiusdem superior sedes, extra
 tibiae rectitudinem retrorsum du-
 cta. 50
 calcis ossis sinus 146.31
 Calnebris quid 497.29. & 505.7.
 callosi corporis cerebri historia. 632.
 21. sedes ac nomenclatura 632.24.
 initium, seu cum reliqua cerebri sub-
 stantia continuitas. ibid. 47. late-
 ribus adiacentes sinus. 632.50. usus
 633.
 callosi corporis delineatio. quibus in
 locis spectanda 632.24
 callosi corporis administratio. 632.21
 calor ingentis corpori. Galeno ani-
 ma 569.27
 calor ingentis substantia 569.39
 calor natiui fomes cor 594.56
 calua 166.10
 caluaria cur non solido consistat. 26.
 26.
 caluaria cur pluribus ossibus effor-
 mata 11.51
 caluariae anterioris figura. 36. & tra-
 ctio. ead. 31. & 47.31
 caluariae appellatio. 25.55. & 48.4
 caluariae basis, seu sedes. 22.6.
 & 33.3.
 caluariae basis interna sedes. 24.1. in-
 de. & 48.2.
 caluariae

caluariae basis exterior facies 48.1.
 & 49.
 caluariae figura 18
 caluariae forma aptissima. quae 19.20
 caluariae nomina 166.19
 caluariae ossa cuiusmodi esse oportu-
 erit 28.11
 caluariae ossa quot 162.34
 caluariae pars mollissima & rarissima
 quae 30.32
 caluariae ratio 88.52
 caluariae sedes, lapidosa 167.6
 caluariae sinus durae membranae ua-
 sis cedentes 53.47
 caluariae squamae 20.13
 caluariae tabulae 20.17
 caluariae tam integrae, quam seium-
 tae figura 20
 caluariae quaedam absque futuris. 27.
 inde
 caluariae succingentis membranae
 externa descriptio 615.12
 calx 168.47. calcis os. ead.
 cameratum dictum corpus cerebri.
 636
 canis animal minime pituitosum. 37.
 51
 canis caluariae interna superficie ab-
 dans os 32.44
 canis caecum intestinum cuiusmodi.
 500
 canis caluariae foramina 51.7
 canis facii ossis descriptio. 81.37. item
 coccygis 82.8
 canes ab homine uariantes in muscu-
 lis brachium mouentibus. 266.41
 canes colo & mesenterio ab homini-
 bus differre 496.25
 canes in non paucis partibus ab ho-
 mine uariantes. In musculis tho-
 racis. 287.20. & 52. item 288.55. i-
 tem 289.19. & 30. item 293.41. & 45.
 item 294.4
 canis caluaria non absque futuris. 26.54
 canis & hominum colon differre. 501.16
 canum & hominum myelae colo-
 ris diuersi 497.30
 canum iecur quale. 506.43. & 507.7
 canum iecoris situs 505.46
 canum omniu ratio, & ad hominis di-
 uersitas 496.42. & 497.3
 canum penis osses 527.50
 canum renes cur altius siti 514.33
 canibus macilentius obtrigisse melen-
 terium 504.54
 in Canibus nulla cum hominis ossi-
 bus similitudo 85.28
 caninae caluariae figura. 36.32. & 37.51
 canini capitis figura 47.32
 canini renis ad humanum differen-
 tia 516.9
 canini uteri delineatio 382.1
 canini dentes 46.11. & 167.19. cur
 dicti 46.3
 canna 168.9.11.38
 canna brachij 168.4
 canulae secantibus aptae. 237.11. de-
 lineatio 235
 caput cur copiosiore euacuatione

geat 26.9
 caput cur super primam uertebra-
 non simul & circumducatur, & in
 latera indinetur 67.41
 caput humanum oculorum gratia ef-
 formatum 18.1
 caput in ossibus quid 9.6.25.49.
 item capitulum ead.
 caput instar tecti domus calidae. 26.7
 capitis calcar 166.56
 capitis commissurae 27.43. inde
 capitis figura naturalis quae 19.13
 & 20.21
 capitis figurae naturalis cuiusmodi fu-
 turae 26.38
 capitis figurae aliquot non naturales
 19.23
 capitis figurarum non naturalium cir-
 cumscriptiones 27.29
 capitis ligamentorum ad ceruicis pri-
 mam secundamque uertebra-
 descriptio. 280.6. administratio. i-
 bidem. 35. delineatio 279.47
 capitis motus lateralis quibus uerte-
 bris committatur 68.9
 capitis motus propius quispian, con-
 tra Galeni sententiam 276.18
 capitis motuum differentiae 276.1
 capitis motuum observatio difficilis.
 63.14
 capitis motorum musculorum par-
 tium, cur Galeno tertium sit. 176
 capitis octauum os 34
 capitis ossa, theca, testa, scutella, etc.
 166
 capitis ossa cur a maxilla superioris
 ossibus distincta 48.6
 capitis ossa futuris circumscriptione quot.
 29
 capitis ossium foramina, eorumque de-
 scriptio 47.17. & 49.9. inde
 capitis structurae ratio, quotque eius fi-
 gurae 17.46. & pag. 18
 capitis tabulae 20.12
 caput circumuertentium musculorum
 descriptio. 278.10. & 24. admini-
 stratio 279.35
 caput flexi & reflecti super primam
 uertebra 65.4. & 67.10
 caput mouentium musculorum deli-
 neatio. paris primi. 204.3. secun-
 di paris. 205.36. tertij. 209.19. quar-
 ti. ibid. 27. quinti. ibid. 28. sexti.
 ibid. 30. septimi paris 182.32
 caput mouentium musculorum de-
 scriptio. 276.11
 caput mouentium musculorum par-
 secundum, in homine, a Galeni de-
 scriptione diuersum 277.20
 caput mouentium, sed motu non pro-
 prio, musculorum traditionem to-
 ta, quare sub Dorsi motoribus. 4.
 paria prima. ratio 297.12
 caput mouentium musculorum po-
 sterorum descriptio. 276.35. par-
 eorum primum. ibid. par secun-
 dum. 277.2. & utriusque paris mu-
 nus. ead. 50. par tertium. 277.56.

quartum. 278.5. quintum ac sex-
 tum par. ibid. 10. & horum fun-
 ctio ead. 24.
 caput mouentes musculi anteriores.
 eorum descriptio. 278.29. par om-
 nium capitis motorum, septimum.
 278.29. functio binis paribus po-
 sterorum opposita 278.4.
 caput mouentium musculorum, iux-
 ta septem parium ordinem, admini-
 stratio 279.15
 capita ossium non semel in quibus quo-
 que Galeno dicti 9.42
 capitum in ossibus alia prominencia, alia
 depressa 9.7. & quae. ead. 16. inde
 capitum in ossibus differentiae. 9.31.
 quantus earundem cognoscenda-
 rum usus 39
 capita futuris descripta. 27.6
 capita uirorum a mulierum capiti-
 bus non perpetuo futuris uariare.
 26.47 inde
 carina hominis 387.48
 carinae membrana. quare Membr.
 carnosae membranae in abdomine ad-
 ministratio 548.57. & 549.16
 caro, cur musculis addita 220.26
 caro musculorum, praecipuum motus
 organum 222.39
 carne, quid uocet Aristoteles. 232.30
 * Carotidis arteria 301.9
 Carotides quid 117.1. & 168.15
 cartilago brachiale ab ulna diuidens
 113
 cartilago, chondros 166.18
 cartilago clauiculae articulationis cum
 pectoris osse peculiatis 102.19
 cartilago epiglottalis 93.20
 cartilago glutinis uicem subiens. 4.32
 cartilago innominata quae 154.5
 cartilago in articulis quibusdam ter-
 tia 4.13
 cartilago inter uertebras triplex. 301.4
 cartilago inter uertebras iuxta Gale-
 ni sententiam quid praestet. 300.32
 cartilago ligamentorum substantiana
 ingreditur 4.35
 cartilago mucronata, siue sigmoidea.
 93.2. eius usus. ead. 17. & 167.46
 cartilago omnibus articulis commu-
 nis. 44.26
 cartilago quid, eiusque natura, usus, ac
 differentiae 3.35. inde
 cartilago scapulae sinum frequenter
 augens 98.3
 cartilago spinarum apicibus obna-
 ta 59.4
 cartilago, tarsus uocata 238.27
 cartilaginis in ossium connexu u-
 sus 16.46
 cartilaginis temperies 150.54
 cartilagine osse promptius stringi ac
 dilari 3.53
 cartilagine aliquid continuo erigen-
 tes 4.38
 cartilagine nali 151.1. asperae arte-
 riae ead. 32. & 153.9
 cartilagine nudis & extantibus par-
 ticulis

I N D E X.

ticulis adnatæ 4.44.51
cartilagineis quibus tibia ossis sinus
augentur 138.44
cartilaginum costarum cum pectoris
osse, ab ipsarum ossibus libera-
tio 599.52
cartilaginum palpebrarum & aurium
descriptio 150.29.40
cartilaginum substantia 4.45
cartilaginea cordis basis 93.35. inde 56
cartilagineæ cordis substantiæ exa-
men 602.50
cartilagineum in uertebri ligamen-
tum 57.46
cartilagineæ uasorum radices quo pa-
cio inquirendæ 94.31
cartilaginofum os brachialis quod-
nam dictum ueteribus 118.16
callosos 167.44
καταλας quid 100.5
Caua uena. uide Vena caua.
cauæ uenæ ad cordis basim conti-
nuitas expressa 563
cauæ uenæ distributionis per thora-
cem & iugulum examen 600.48.
inde
cauæ uenæ & arteriæ magnæ distri-
butionum sub osse sacro examen
556.28
cauæ uenæ orificiis præfectarum mem-
branularum usus 597.23
cauæ uenæ ortus examen 602.16
cauæ uenæ series in peritonæi ampli-
tudine, qui obseruanda 554.30
caudæ os 167.41
cauilla 167.5. & 168.46
cauillæ 168.42
cauitas auditus organo parata 34.39
cellulæ coli 362.25
Cor. Celsi in ijs quæ ad Anatomem
pertinent, sæpè lapsus 154.56
Cor. Celsi de arteriæ asperæ forma
locus 576.9
Cor. Celsi de incerto brachialis ossis
numero sententia 117.13
Cor. Celsi de inferiori maxilla locus
44.14
Cor. Celsi de pectoris osse lunato sen-
tentia 93.7
Cor. Celsi locus de primis colli uerte-
bris 67.29
Corymbos 231.23
* cento apud Arabes uenarum quæ-
dam copia 290.13
Corymbos, & 10.1
Corymbos tunica 649.9
Corymbos 168.8
cerebelli delineatio unde sit petenda
628.42
cerebelli descriptio totius. 628.45.
situs ac magnitudo. 629.14. for-
ma. ibid. 45. implexum ratio &
species. 631.1. durities. ibid. 36
color & substantia. 631.41. quo
pactio continuū sit cerebro. 629.15.
administratio 653.27
cerebelli processum uermiformem de-
scriptio 639.1. delineatio ubi spe-
ctanda 638.55
cerebelli sedes 31.2
cerebelli situs 19.17
Cerebrum cuius animæ facultatis se-
des 594.37
cerebrum homini grandius datum
ex proportionē 507.11
cerebrum, neruorum principium.
316
cerebrum quo pacto mole in anima-
libus uariet 624.9
cerebrum rationis sedes, quale domi-
cilium natura sortitum 26.1
cerebrum sensus ac motus arbitrii
principium, et rationis sedes. 599.13
cerebri arteriæ. quære Arteriæ cere-
bri.
cerebri corpus callosum. quære Cal-
losum corpus.
cerebri corpus testudinatam camera-
tum uel, eiusque descriptio 636.37.
usus. 637.34. delineatio unde pe-
tenda sit. 636.41. administratio.
652
cerebri delineatio unde sit petenda.
628
cerebri dura membrana. quære Mem-
brana dura cerebri.
cerebri descriptio totius. 628.45. nu-
merus. ibid. 45. magnitudo & for-
ma. 629.51. anfractus, & eorum
usus. 630.34. partes, dextra ac sini-
stra. ibid. 15. cur sic sectum. ibidem
54. & quibus sedibus continue-
tur. 629.6. durities. 631.37. co-
lor. 631.42. substantia. ibid. 43.
quo pacto ab ossium medulla disse-
rat. 531.51. nutritioni quo pacto
prospectum. 632.9
cerebri, eiusque partium omnium admi-
nistratio 650.47
cerebri excrementorum in os descen-
dentium receptaculum an garga-
reon 580.37
cerebri fabrica in brutis ab homine
non differens 624.4
cerebri figura 19.16.19
cerebri galea 166.20
cerebri glandis descriptio. 637.42
cerebri infundibulum, glandula, &
pituitam excipientes ductus reli-
qui, descriptio omnium. 640.1. de-
lineatio unde petenda. ibid. 4
cerebri partium ac functionum bre-
uis enumeratio 622.21
cerebri os cuiusmodi à Galeno tradi-
tum 32.41
cerebri neruorum quinque surculi tem-
porali musculo obliti 33.29
cerebri neruorum parium aliquot ex-
amen 604.13
cerebri neruorum historiam quære
in Neruis cerebri.
* cerebri membranæ uenarum modo
cauæ 307.13
* cerebri membranæ duræ sinus qua-
les sint. 307.41. cavitates. sinuum
quatuor quales. 308.23. usus sinuum
307.41. primi & secundi si-
nus constructio. 307.55. tertius &

quartus sinus. 308.8. quæ à primo et
secundo sinu enascantur propa-
gines. 308.48. quæ à tertio. ead. 54.
à quarto. 309.8. processus à quarto
sinu, cerebri petens uentriculos. ead.
36. omnium delineatio 305.45
cerebri membrana tenuis. quære Me-
brana cerebri.
cerebri pituita, ad palatum per quos
meatus eat. 641.42. & in narium
amplitudinem. ibid.
cerebri pituitam per olfactus organa
non expurgari 641.46
cerebri plexus secunda referentis tra-
ditio 643.3
cerebri plexuum, reticularis & secun-
darum plexibus similis, descriptio.
642.13. delineatio ubi spectanda.
ead. 16
cerebri reuolutiones intestinorum an-
fractus eleganter ab Erasistrato
collatæ 630.29
cerebri substantia ab ossium medul-
la quo pacto differat 631.51
cerebri testium acnatum descriptio.
638.18. delineatio unde petenda.
ibid. 21. administratio 653.27
* cerebri torcular 309.45
cerebri uenæ. quære Venæ cerebri.
cerebri uentriculi, quære Ventriculi
cerebri.
cerebri uentriculorum anteriorum du-
ctus. 327.7. delineatio ead. 11
de Cerebri uentriculis cōstatuta recen-
tium opinio 625.19
* in Cerebri uentriculis prioribus con-
stituit plexus fabrica. 310.39. deli-
neatio 305.40
cerebro dorsalem medullam respon-
dere natura 581.56
cerebrum nullis musculis indiguisse
88
cerebrum oculorum gratia in capite
locari, & deinde cerebri nomine reli-
quos sensus 18.22. & 19.5
Cervix 10.12.15
cervicis flexioni præfecti musculi. 278.
56. eorumque administratio. 295.47
cervicis motus, alius peculiaris, alius
dorso communis 295.38
cervicis motorum musculorum de-
scriptio. quære Dorsum mouentium
musculorum, 4. prima paria, usus,
sub V su eorundem. administratio.
sub istis. ratio. 297.11. & 297.
49. & 278
cervicis motuum differentia quæ 276.9
cervicis nomina 167.34
cervicis uertebra primam secundæ
nec gentis ligamenti descriptio. 320.
30. administratio. ead. 42. deli-
neatio 279.ultimo
cervicis uertebra. uide Vertebra.
cervicis uertebra cuiusmodi. 59.15.
36.12
quot numero
cervicis uertebrae delineatio. 60
cervicis uertebrae primæ ac secun-
dæ ad caput annexio, ligamentor-
umque descriptio. 280.6. admini-
stratio.
stratio. ibid. 35. delineatio. 279.47
cervicis uertebrae adnascens ligamen-
tum quoddam 301.44.49
cervicis in ossibus qui ponis, dican-
tur 10.26
cervini cordis os medicorum im-
positura excogitatum 94.23
χαλκιδίον ossa 148.3. & 168.52.
chamel 385.52
χαλκιδίον 11.1
chirurgiæ instrumentorum deline-
atio 329.20
χαλκιδίον Græci 640.38
χαλκιδίον 90.22. & 166.13
χαλκιδίον 294.3. & 541.56
χαλκιδίον dicta membrana 628.6
χαλκιδίον oculi tunica 643.17
* χαλκιδίον plexus. 309.32. & 310.41. &
643.3
CHRISTI lateris aperti aqua my-
sterijs plena 585.28
CHRISTOPHORVS PFLVE-
GEL SALISBURGENSIS
19.45
cibo ac potui in corpore, concoquen-
dis famulancia organa, earumque tra-
ditio 385.5
cibum potumque uentriculo deferen-
tis uiae nomina 388.6
ciceri assimilatum officulum. ac mira
eius uis 126.37. inde
Ciceroni parum rectè mesenterium,
medium intestinum dictum 504.6
cilia 150.26
Ciliæ cur pro gargareone 580.17
circum uersionis motus 13.27
Circum uersionis motus 524.4. 37.
& 525.14
clauale os 166.57
clauicula ad summum humerum ne-
xus 103.8
clauicula curuitas, eiusdemque usus.
102.28. 43
clauicula substantia, tubera, asperita-
tes, lauitates, foramina 103.12. inde
clauiculæ tuberculi articulatio 99.45
clauiculæ 167.51. & 168.42
clauicularum à pectoris osse libera-
tio 599.46
clauicularum delineatio. 101. inde. ea-
rum numerus, & ad pectoris
os articulatio. 102.2. inde. usus.
ead. 53
clauis 167.51
clauium ossa 167.40
Clausula 102.1. & 167.51
Clausula 138.24. & 168.36
clunium ossa 167.39
dypeus oris stomachi 167.48
dypeus pectoris 167.54
dypeus, pro omento 494.39
coartulatio. 12.20. & 13.18
coccyx, anus, cuniculus 83.24
coccyx, siue coccygis os 1.46. et
56.56
* uide Os coccygis.
κόκκυγος appellatio 83.23. & 85.27
coccygis canini descriptio. 82.9. eius-
dem foramina 85.17
coccygis humani descriptio. 83.23. in-
de
de
coccygis ossis in parturientibus maxi-
mum momentum 131.52
coccygis ossis nomina 167.40. inde
coccygis ossis quot ossa 162.39
Coccygis ossis 166.20
Coccygis ossis 166.40
* κόκκυγος dicta uena 276.52
κόκκυγος cur dictus Græcis uentriculus.
389
coitus prurit ac delectationis causæ
expensæ 526.9. inde
colatorij os 167.5
κόλινος 7.13
colon excrementorum uelut prom-
ptuarium 503.1
coli cellulæ 362.25
coli in hominibus & canibus disci-
men 501.16
coli intestini à recto differentia. 501.16
coli intestini circa tenuia situs. 361.11.
& 362.16
coli intestini uentriculi fundo expor-
recti. etc. figura 358.19. & 357
coli principium ubi 500.51
coli situs ratio 502.57
coli tunice ac fibræ cuiusmodi. 501.20.
inde. uenæ & arteriæ. ead. 40.
nerui 50
κόλινος capita non rectè ἐκαστὸς &
κόλινος Galeno dici 9.48
colo mesenterij uice esse inferiorem
omento membranam 496.24
collum 10.11. & 167.35
collum asperæ arteriæ gratia datum
hominis 63.6
collum homini pulmonum gratia da-
tum 62.49
colli uertebra. 56.48. et uide Cervicis.
collo carētia uocem non edere. 62.57
columnella cur pro gargareone. 580.17
commisura instar unguitum 16.3
cōmissuræ temporū squamosæ 27.44
cōmissurarum ossa iungentium ty-
pus. 12.10. ac differentia 13.1. inde
* communis dicta uena 287.15
κόκκυγος, κόκκυγος 168.31
κόκκυγος, κόκκυγος 29.31. & 166.19
concupiscibilis animæ sedes iecur.
505
κόκκυγος, κόκκυγος 9.20.48. & 10.1.36
κόκκυγος digitorum qui 121.48
κόκκυγος non rectè Galeno dici artu-
um capita 9.47
κόκκυγος processus 66.33
κόκκυγος glans, quæ & κόκκυγος * 309.
38. & 537
κόκκυγος processus. 98.24. & 167.
55. & 168.1
cor 387.48
cor an lienis beneficio refrigeretur.
514
* cor arteriarum fons, sine auctorum
controuersia 298.44
cor cuius animæ sedes 594.19.38
cor humanum uero osse carere. 93.54
cor institi calor fomes, & irascibilis
animæ sedes 96.36
cor neruorum esse principium, cur
de Cordis

I N D E X.

I N D E X.

de Cordis orificijs, Anatomicum
 diuersa placita 590.34
 cordis os, siue cartilaginea substantia 93.34. inde
 cordis ossis, siue cartilaginosa substantia delineatio 567.20
 cordis partes non aequae omnes dignae 595
 cordis partes omnes cui functioni potissimum famulantur 594.56
 cordis per transuersum dissecti delineatio 567
 cordis pulsus in uiuo animali examinatio 588
 cordis scutum 167.44
 cordis situs. 561.28. & 585.57. eiusdem ratio 595.3
 cordis situs ac formae delineatio ubi quaerenda 585.34
 cordis substantiae delineatio ubi quaerenda 566.40
 cordis substantiae peculiares uenae & arteriae. 593.13. eademque obnata tunica. ead.
 cordis substantiae secundum ipsius uentriculos delineatio 567.24
 cordis substantiae usus 595.37
 cordis uasa quot, & quae 589.47
 cordis uisum & orificiorum eorum delineatio ubi quaerenda. 589.40
 cordis uentriculus dexter cur sanguineus dictus 596.20
 cordis uentriculus sinister cur spirituosus siue aëreus appellatus 598.5
 cordis uentriculi dexteri, & ipsius orificiorum membranarumque examinatio. 561.50. item sinistri 562.35
 cordis dexteri uentriculi usus. 596.20. item sinistri, eiusdemque constructio nis ratio 598.3
 cordis uentriculorum delineatio ubi quaerenda 588.36
 cordis uentriculorum numerus & situs. 585.45. dexteri forma. ead. 48. & sinistri. 54. eorum superficies. 589.10
 cornix 8.53
 coronale os 166.42
 coronalis futura, & φαντασία. 166.27. & 21.16. & 23.4. cur dicta 26.41
 coronalis uenae usus 595.41
 coronalium arteriarum usus. 596.6
 earundem ortus 11
 κορυμνή, κορυμνία 8.53
 κορυμνία appellatio quid Galenus uoluerit intelligi 65.36
 κορυμνία 106.17
 corpus cuiusmodi ad sectionē adhiberi conueniat 548.10
 corpus testudinatum cameratum ut 616.37. quereitē, Cerebri corpus testudinatum.
 corporis humani medium exactissimum quod 595.14
 corporis humani ossa quo artificio parata ad inspectionē, 155.23. inde corruptelae homini connota necessitates 384.38
 κορυμνία siue κορυμνία ossa corticales futurae 166.36

I N D E X.

fufus ulgo 513.3
 cuticula quid 223.14
 cuticula, *αὐτὸς* 223.18
 cuticulæ adminiftratio. 234.4. & 548.
 50. & 549.6. delineatio 231.30
 cutis in homine, *αὐτὸς* dicta He-
 rophilò 231.43
 cutis manus. quare, Manus
 cutis quid fit 231.35
 cutis adminiftratio. 234.1. & 548.30.
 & 549.6. delineatio 231.30
 cutis differentia à connexu. 231.43.
 à neruorū copia, ibid. 48. à mol-
 licie. ibid. 50. à motu. ibid. 50. à pi-
 lis. 232.4. à foraminibus. ibid. 7
 cutis membrana in frōte & pene,
 fcorotq; nullo adipe fubftrata cur.
 521.42 inde
 cutis humane crassities 161.54
 cutis quæ partes in homine mouean-
 tur 237.25
 cutis fubftantia 231.33
 cutis uenis, arterijs, ac neruis prædi-
 ta, ac fenfus compos 232.21
 cuti per uniuerfum fubdita membra-
 na carnofa 232.45
κὺνξ 111.6. & 168.13
κὺνξ os 1.41. & 143.4. & 163.33
κὺνξ herba 339.26
 cymba referēs os. 163.49. eiusdē de-
 lineatio. 5. & 6.5. & 142. & 143.14.
 eiusdē finus. 147.3. & fedes. ead.
 cymbam referētis offis per medium
 diffecti figura 2
κὺνξ 167.19
κὺνξ 166.20
 D
Δ *Α* 168.17
Δ Herophilò quid
 fit 234.38
 dearticulatio 11.16.
 & 13. 7
Δ dictus musculus 264.45
 dens proceffus 61.55. & 66.31
 dens fecunda uertebræ tuber, lue
 proceffus 66.31
 dentis dicti offis ligamētū. 230.2 & 44
 dētis molaris facies utraq; 33.34.25
 dentis proceffus cum prima uerte-
 bra contextus 66.39
 dētēs, *Δ* eorū nomina. 167.16
 dētēs frigore potiffimū uexari. 45.35
 dentes omnium offium duriffimi. 2.
 54. & 46.11
 dentes quī maxillis infiguntur. 46.17
 dentes quot 162.38
 dentes radicibus inter fe uariare. 46.
 20. inde
 dentes fenfu præditi 3.20. & 45.26
 dentes foli omnium offium nudi 3.26
 dentū à ceteris offib. differētia. 45.42
 dentium alueoli 44.41. & 45.10
 dentium appendices 46.56. inde
 dentium cavitates 46.51
 dentū dolori, remediū optimū. 46.39
 dentium exceffus præfecādi, aut exi-
 repdi mos 45.33
 dentium frequētia argui uitæ lon-
 gitudinem 46.49
 dentium numerus. 45. 47. & nomi-
 na. ead. inde
 dentū numerū aliqui uariare 46.31
 dentium præfeptola 46.17
 dentium puerorum appendices 7.51
 dentū radicibus affixi neruuli. 45.30
 dentium ufus 1.20
 dentium utriusq; maxillæ figura. 45
Δ, cutis dicta 232.14
Δ membræ, quæ. 57.13
 diarthroſis, *Δ* 12.20. & 13.17.
 & 120. 24
Δ, dentes 167.17
Δ, testes dicti 521.20
Δ dicti in cerebro 638.42
 digiti, *Δ* 168.17
 digiti, cur inæquales 125.15
 digiti, cur ungubus donati 149.42
 digiti manus. quare, Manus digiti.
 digitorū articulationis forma. 124.21
 digitorum dignitas. 124.54. ufus ac-
 litus. ead. & 125.2. inde
 digitorum flexus, extorſum mirabi-
 lis 124.36
 digitorum forma in mulieribus pul-
 cherrima, qualis 122.12
 digitorum manus offa, quot 162.43.
 pedis. ead. 48
 digitorū manus cuti interne neruoſa
 tenuitate fubnati musculi deſcrip-
 tio. 302.26. adminiftratio. * 222.32
 digitorum offa 9.49.55
 digitorum offa non penitus medul-
 læ expertia 121.50
 digitorum offa perperam Galeno fo-
 lida conſtituta 2.51
 digitorum offa quot. 120.35. & cuius
 modi. 121.16. inde. & 149.20
 digitorum offium appendices 89
 digitorum offium articulationis ra-
 tio 123.30
 digitorum offium magnitudo & for-
 ma decenſiffima 122.3. 14. inde
 digitorū pedis offa, eorūq; deſcrip-
 tio 142. & 143.24
 digitorum pedis figura 5. & 6.7
 digitorum pedis ratio 149.13
 digitorū tertij offis proceffuſi. 124.46
 digitos flectentium musculi ſecundi
 tendinum per primi tendines tran-
 ſitus 306.5
 digitos mouentium musculus uigeli-
 mus tertius, ad brachiale referen-
 dus 312.11. & 313.3
 digitos manus mouentes musculi.
 quare, Manus digitos. &c.
 digitos pedis mouēs musculi. que-
 re, Pedis digit. mouent.
 digitos quinque omnino fingi oportu-
 iſſe. 124.50. non plures. 125.14
 digitos ſingulos tribus offibus effor-
 mari, merito 121.47
 diploa 20.15
Δ inteſtinum. 499.2
 dorſalis medulla, quot neruoſi edat
 339. 37
 dorſalis medullæ delineatio 331
 dorſalis medulla, eius deſcriptio. 338.
 23. ab offium medulla quo pacto
 differat. ibid. que ſint illi cū cere-
 bro cōmunia, que peculiaria. 339.2.
 cur ſitunica. 339.20. cur ſit facta.
 338.34. muniēda quo pacto offi-
 bus. 338.51. membranis inuoluturis.
 ead. 52
 dorſalis medullæ cum cerebro cō-
 litus 653.42
 dorſalis medullæ terminus ex offe
 prodies ſacro, inter neruoſi non cen-
 ſetur 339.44. & 350.13
 dorſalem medullam in ſexto offis fa-
 cri ole terminari 85.3
 dorſum, eiusq; offium deſcriptio. 564
 41. & 99.22
 dorſum illius offis 129.52. & 130.2
 dorſi ligamēta ualida quædā, & corū
 uſus. 301.17. ligamenta in ſpina-
 rum interuallis poſita 301.25
 dorſi medullæ initiū. 631.24. color.
 631.47. ſubſtantia. ibid.
 dorſi motū differentia 295.22
 dorſi musculi, à Galeno frigide de-
 ſcripti 295.45
 dorſi nomina 167.30
 dorſi offiū multitudinis cauſa. 53.10.
 & quot conſect offibus ead.
 dorſi offiū non par magnitudo, necq;
 dorſalis uite æqua amplitudo. 58.31
 dorſi pars thoraci reſpondens, pro-
 prios flexionis musculos cur non
 habet 298.4
 dorſi uertebræ. 167.37. earundem ap-
 pendices 7.46
 dorſi uertebrarum ligamenta, iuxta
 Galeni placitum, eiusq; improba-
 tio 300.33
 dorſi uertebrarum ligamēta, *Δ* 301.10
 dorſi uertebrarum ligamenti ſpecies
 canibus propria 301.40
 dorſi uertebræ necientium ligamen-
 torum deſcriptio. 300.23. admini-
 ſtratio 302.5
 dorſum flecti antorſum, fuiſſe cō-
 modius 59.40
 dorſum homini quāta induſtria Na-
 tura creauerit 57.51. inde
 dorſum mouētū musculorū delinea-
 tio. paris primi. 191.11. ſecūdi. 191.
 15. tertij. 205.47. quarti. 209.35. qnti
 191.50. ſexti. 205.50. ſeptimi. 209.40
 dorſum mouentium musculorum
 deſcriptio 295.11
 dorſum mouentū musculorū iuxta
 ſingulorū partiū ordinē adminiſtra-
 tio. 299. parium 4 priorum. ead.
 28. quatuor poſteriorū, nempe
 quinti. 299.38. triū ſequētū. 300.1
 dorſum mouentū musculorū, iuxta
 8 ipſorū paria ſigillatim expoſitius
 uſus 296. paris primi. ead. 15. ſe-
 cundi & tertij parium uſus. 296.48.
 quarti. 297.8. quinti. 298.1. ſexti.
 ibid. 40. ſeptimi. 299.2. octauū.
 ibid. 20
 Dorſum mouentium musculorum
 par primum, Galeno parū apte in
 L1 plures

- plures diuisum. 296. 4. usus non recte assignatus. ead. 18
 dorsum mouentium musculorum par 5. a Galeno non recte descriptum. 297. 16
 dorsum mouentium musculorum paria duo. 7. & 8. Galeno incognita. 298. 11
 dorsum mouentium musculorum paria 8. ac primum. 295. 48. secundum. 296. 20. tertium. ead. 39. quartum. ead. 52. par quintum. 297. 13. sextum. 298. 10. septimum. ead. 44. octauum. 299. 7
 duales dentes. 167. 18
 dulcis morsus, seu bolus, quid. 359. 55
 duodenum intestinum. 362. 1
 duodenum cur in nullo anfractu ducatur. 502. 52
 duodenum intestinum cur exortus. 390. 36
 duodenum non minus quam ieiunum, inane. 499. 19
 duodeni appellatio. 498. 57
 duodeni intestini ductus, & ratio. 498. 52
 duodeni tunica cuiusmodi. 499. 30
 duodeni intestini uenae & arteriae. 499. 39. nerui. ead. 52
 duodeno cur infertus bilis uesiculae meatus. 503. 44
 dura ossa. 166. 54
 dura mater, dura Cerebri membrana, quare, Membrana dura cerebri. E
 Kypsis quid. 498. 53
 effusio. 494. 39
 elephantiasis laborantis lien maior. 512. 19
 elephantiasis laborantium superficialis cutis & color, cuiusmodi. 511. 54
 emulgentes uenae delineatae. 370. 18
 & 371. 12. 22. & 13. 43
 enarthrosis quando in simplici articulo. 13. 55
 ensiformis cartilago. 167. 46
εντρεα. 498. 5
εντρεα. 232. 18. & 549. 6
εντρεα uenae tunica, quae. 522. 43.
 & 524. 12
 epiglottalis cartilago. 93. 20. & 167. 48
εντρεα. 154. 47. & 155. 11. & 258. 29
εντρεα & *εντρεα* differunt, quomodo. 261. 33
εντρεα delineatio. 257. 44
εντρεα. 168. 31
εντρεα. 168. 31
εντρεα. 167. 53
εντρεα. 7. 18. inde
εντρεα cum *εντρεα*, subinde ab alijs confundi. 8. 43
εντρεα quoque ossium capita Gale no non semel dici. 9. 42. 47
 epilex. 494. 39 (495. 8)
εντρεα, cur Gracis dictus ramex. 495. 31
εντρεα. 494. 44
εντρεα. 67. 24
εντρεα, dictus musculus. 99. 43. & 102. 35. & 264. 46
 Erasistrati opinio de arterijs sanguine destitutis. 526. 4
 Erasmi Roterod. de taloru lusu dialogus parum anatomicus. 107. 18
 Erasmi de talo lapsus. 140. 19
εντρεα inuolucrum. 522. 19
 excessus. 8. 13
 exortus, cur duodenum intestinum appellatum. 390. 36
 exortus uenae cauae, qui. 593. 20
 exspiratio alia naturalis, alia uiolenta, & quae. 292. 52
 exspiratio, quibus musculis perficitur. 292. 55
 expirationis usus. 570. 8
 expirationem Naturalem, cur citra musculi opem fieri scribat Galenus. 293. 1
 explantatio. 8. 13
 F
 Aux. 167. 15. & quid. 579. 46. 13
 faucium glandulae triu generum. 579. 28
 faucium organorum exa. 603. 48
 fauci. 168. 38
 femur mouentis musculi descriptio. 297. 26
 femur mouentes musculi, quot constituenti. 242. 24
 femur mouentium musculorum delineatio. primi. 196. 10. secundum. 199. 31. tertium. 202. 10. quartum. 202. 13. quintum. 205. 1. sextum. 197. 28. septimum. 195. 30. octauum. ult. nonum. 193. 36. decimum. 199. 14
 femur mouentium musculorum descriptio. 238. 20. primi. ead. 32. secundum. ead. 43. tertium, quartum, quintum. 239. 2. mutus omnium. 240. 31. sextum. 240. 49. septimum, octauum. 241. 4. omnium. 241. 22. nonum, decimum. ibid. 40. decimo appendiceae portiones. 242. 12
 femur mouentium musculorum quintum, totius corporis mole maximus. 239. 44
 femur mouentium musculorum decem administratione exposita ordine. 242. 36
 femur petentes nerui. quare, Nerui. femoris appendices. 7. 55. eorum delineatio. 5. & 6. 14
 femoris superius caput. 9. 8
 femoris capita. 5. & 6. 31
 femoris inferiora capita, cur retrorsum producantur. 134. 17
 femoris ceruices. 10. 14
 femoris dextri figura. 5
 femoris & brachij os in quadrupedibus & auibus Aristoteli ignoratum. 15. 52
 femoris figura laudatissima, quae. 135. 40. inde
 femoris luxatio qua parte creberrima. 131. 11
 femoris motus. 13. 25. & 238. 20
 femoris os. 168. 22. 25. 28
 femoris ossi comparatum auditus organum ossiculum. 35. 22
 femoris os ossi coxendicis alligantium ligamentorum descriptio. 252. 31
 administratio. 256. 21
 femoris ossis descriptio & figura. 133. 1
 inde. 8. 14. 1
 femoris processus. 8. 23
 femoris processus, seu rotatores, duo. 134. 1
 femoris secundum ipsius longitudinem forma. 135. 24
 femori tibia articulo sedes. 138. 34
 femori articulo paratum. 130. 53
 fenestratum os. 168. 28
 fibrarum cordis & musculorum ratio. 597. 41
 quatenus eadem aut diuersa. 597. 41
 fibrarum in intestinis ratio. 593. 26
 fibrarum in uesica, uentriculo, & bilis uesicula ratio. 518. 13
 fibrarum motibus naturalibus seruiens. 258. 6
 fibrarum, quae motibus, tum naturalibus, tum arbitrariis sunt praefectae, differentia. 257. 32
 fibrarum usus. 596. 3
 fibras tunicarum in uesica optime cognosci. 518. 12
 fibula. 1. 45. & 138. 26. & 168. 39
 fibula quid a fura differat. 138. 30
 fibula secundum ipsius longitudinem triangula. 140. 33
 fibulae ad tibiae os nexus. 139. 17. ubi a tibiae osse dehiscat. 24
 fibulae cum talo articulatione. 140. 2
 fibulae ex carnis pars. 140. 28
 fibulae figura. 136. descriptio. 137. 6
 fibulam ad tibiae os colligantium ligamentorum descriptio. 253. 30
 filum, sectioni aptum. 236. 56
 facile brachij minus. 168. 9. maius. 12. & 38. inde
 foecunditatis praeflagium ex umbilicali uasorum nodis. 383. 42
 foetus, ipsiusque inuolucrorum examen. 557. 50
 foetus inuolucrum primum ac extimum, cuiusmodi. 541. 16. & quali substantia. 33. inde
 foetus inuolucrum secundum, seu medium cuiusmodi. 542. 4. ite tertium. ead. 44
 foet. inuolucrum extimum nomina. 541. 56
 foetus inuolucra elegatius a matribus. 557. 50
 foetus inuolucrorum delineatio. 383. 10
 foetus in utero situs. 382. & 383. 32. non qualis uulgo traditur. 541. 28
 foetus urinae meatus. 357. 11. & 356. 8
 518. 360. ipsius ratio. 542. 25. quomodo inquirendus. 558. 18
 foetus urinae & recremento uterique uicem irrigari ad faciliorem partum. 543. 13
 foetus uitalem spiritum deferentes arteriae. 518. 39
 foetus.

- foetum inuolens membrana a quibuldam exiccata asseruari solita, eiusque diuersa nomina. 543. 4
 foetum inuolens membrana falso non omnibus pueris communis habita. 543. 5. de quo suppositiones. ead. 11
 foramen caecum. 34. 39. & 53. 12
 foramina auditus organi cavitatem ingredientia. 34. 39
 foramina nerui emittendis parata. 58. 47.
 foramina nerui in sacro osse transmittentia. 84. 21
 foramina per caluariae amplitudinem sparsim obuia. 54. 23
 foraminu capitis siue caluariae descriptio. 47. 17. & 49. inde
 foraminu in uertebis, nerui in latera transmittentium natura. 70. 29
 foraminum speculatio ut iucundissima, ita ab alijs haecenus praetermissa. 53. 19
 forniculae, aptae secantibus. 237. 7.
 delineatio. 235
 FRANCISCUS PINELLVS
 Genueus. 90. 5
 frontis cutem mouentis musculi delineatio, ubi spectanda. 179. 7
 frontis musculi, quare, Musculi frontis. 518. 12
 frontis os. 21. 33. & 23. 12. & 30. 1. eius circumscriptione. ead. 13. & 36. 40. & 166. 42
 Fued, fued. 387. 49
 fundibulum cur pro gargareone. 580. 19
 furcula pectoris ossis. 92. 22
 furculae inferioris medium. 167. 49
 furculae. 102. 2. & 167. 51. inferiores. ead.
 fusti ossa. 167. 32
 G
 Alea, foetum inuolens membrana quibuldam dicta. 543. 4
 Galenus de Vsu partium libros emendare aggressus, non plene id praestitit. 219. 48
 Galenus non pauca, in libris praecipue de Partu usu, imaginatus est tantum, in animalibus non uisa. 635. 47
 Galenus e quibus animalibus Anatomem scripsit. 233. 21
 Galenus hominem nunquam secuit. 275. 3
 Galenus in Aristotele iniquior. 591. 1
 Galeni in Aristotelem calumniae nimis sophisticae. 540. 55
 Galenus studio in Aristotelem superius oblitus. 267. 14
 Galenus in Euripide ridendo quod speclandis ossibus occupator. 145. 27
 Galenus medicinae parens. 591. 15.
 rarum Naturae miraculum. 63. 17.
 summus Naturae admirator. 500. 39. omnium bonorum autor. 569. 24.
 Galenus non raro quae maxime fuerant exponenda, tacitus praeterit. 630. 43
 Galenus quid fecerit, ne aliquam partem ab alijs descriptam praeterisset uideretur. 32. 52
 Galenus simiarum sectionis, quam hominum studiosior. 42. 55. Item in simiarum sectione quam hominum peritior. 81. 24. inde
 Galenum simiae & hominis Anatomem confundere. 83. 17
 Galenum simiarum potius anatomem quam hominis tradidisse. 85. 8
 Galenus simiarum sectione delusus. 307. 1
 Galenus simiarum sectioni nimis fisis, priorum Anatomicorum relictas sententias saepe euerit. 234. 19. & 246. 16. & 274. 25. & 299. 50. & 631. 24
 Galeni aliquot librorum interitus. 575. 51
 Galeni Anatomicae annotationes. 219. 51
 Galeni auctoritas quanta sit. 278. 41
 Galeni boum pene delusi falsum de humani penis materia dogma. 529. 8
 Galeni de humani penis fabrica nunquam speculasse. 527. 54
 Galeni crebri in Anatomicis tradendis lapsus. 591. 3
 Galeni de Administrationis sectionibus libri postremo ab eo scripti. 63. 42
 Galeni demonstrationes Anatomicae magna parte falsae. 526. 43
 Galeni de Demonstratione librorum interitus quatenus dolendus. 526. 34
 Galeni de Ossibus librum graecum per inuidiam quorundam latere haecenus. 42. 48
 Galeni diligentiae plurimum debent. 68. 15
 Galeni in Anatomicis sectatores notati. 572. 52
 Galeni interpretum lapsus. 98. 25. & 140. 19
 Galeni interpretum mendae Anatomicae a Vesalio sublatae. 55. 39
 Galeni loca ab hominis descriptione discrepantia, non pauca missa. 42. 11
 Galeni loca non pauca inter se dissidentia, aut alioquin falsa, omissa. 282. 5
 Galeni loci quatuor emendati in libro Administrationis primo. 309. 24
 GALENI LOCA
 quaedam uel exposita, uel reprobata, ead. iuxta rerum seriem digesta: quorum tamen catalogum diligens Lector abunde perlustrat hunc librum locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca saltem haec annotare, propter Galeni auctoritatem, libuit.
 Galeni sententia, de Adipe inter cutem manus internae, & tendine illi subnatum, notata. 303. 26
 Galeni de tribus Animae speciebus, aut partibus inter se natura diuersis, sententia. 594. 36
 Galeni notata sententia, de usu Appendicem in ossibus. 7. 39. Item quod solis magnis ossibus adsint
 appendices. ibidem. 34. & 8. 5.
 quodque solis adsint linus. 2. 51
 Galeni de Arteriae magnae & uenose orificijs lapsus. 591. 10
 Galeni locus de Arteriae ortu. 299. 6
 Galeno ignoratum, Arteriam soporalem non ferri per idem foramen cum tertio ac quarto neruorum pari. 52. 32
 Galeni sententia, de Arterijs plexum reticularem constituentibus. 622. 46
 Galeni sententia de Asiragali situ, notata. 15. 50
 Galenus, duo Brachij ligamenta ignorans. 220. 25
 Galeni sententia de motu Brachialis in pronu & supinu, notata. 215. 19
 Galeni de Caeco intestino, sententia. 500. 30
 Galeno ignota, non pauca Capitis foramina. 52. 32
 Galenilocus de Capitis motu super uertebam secundam, notatus. 67. 9. eiusdem alius de ossibus in motu a se inuicem abscedentibus. ibid. 54
 Galeni sententia de Capitis motu proprio quopiam, notata. 176. 12
 Galeni de capitis motibus, notata sententia. 63. 26
 Galenilocus de capitis motu in latus super prima uertebra, improbatum. 65. 7. & deinceps
 Galeni super Cartilagine inter uertebrae dorsii reposita, notata sententia. 300. 33
 Galeni uana ratio, de Cerebelli simplicitate. 339. 24
 Galeni sententia de cerebelli duplicitate, improbata. 631. 20
 Galeni ratio de cerebri diuisione, notata. 632. 13
 Galeni sententia de cerebri reuolutionibus, notata. 630. 37
 Galeni dogmata non pauca de Cerebri uentriculis, notata, alia omissa. 634. 20
 Galenus de praestantia Cerebri uentriculorum, uariis. 636. 26
 Galeni sententia de superficie uentriculorum Cerebri tenui membrana cinctae, eiusque improbatio. 635. 40
 Galeni sententia, Colon seu artuum capita uentriculos & uentriculos uocari docentis, improbata. 9. 47
 Galeni de Cordis ossis sententia. 93. 51
 Galeni de Costarum articulatione, sententia. 91. 22
 Galeni de Costarum cartilaginibus, sententia. 90. 27
 Galeni de Crurum in animalibus flexione, & dogma. 145. 20
 Galeni sententia de cubiti flexionibus plane imaginaria, notata. 218. 14. in enumerandis musculis harum autoribus uarietas. ead. 19
 Galeni de digitorum forma sententia. 123. 28. & articulatione. ead. 30.
 Galeni placitis, de Dorsi motibus, sententia contraria. 76. 45
 Galenum subinde Dorsum, & spiritum.

nam in tibiā & femur mouentū
musculorum descriptione confun-
dere 129.57
Galenus Dorſi motores musculos
quatuor poſtremos ignorās. 298.11
Galenus in deſcriptione Dorſi mu-
ſculorum, notatus 295.45
Galenus de effectiuo & materiali ho-
minis principio, ſententia 520.42
Galenus de Femoris ad coxendicis os
motu lapſus 134.16
Galenus de Foetus inuolutis dogma-
ta quatenus uera 541.12
Galenus de ſecundo foetus inuolutro
ſententia 542.31
Galenus ſententia, de foraminibus ſecun-
dū neruorū cerebri paratramitten-
tis magnitudine, improbat. 50.25
Galenus ſententia, de foraminibus cri-
brum referentibus, ac pituitam ce-
rebri expurgantibus, ſententia 641.28
* Galenus notata ſententia de Glan-
de inſtinctu ieiunio adpata. 264.47
Galenus de Glanduloſa carne ad infe-
rius uentriculi oriſcium ſententia
391.2
Galenus anatomica demōſtratio, qua
Glanduloſum corpus ſemini paran-
do non præeſſe conſicitur 516.47
Galenus de Humeri tuberculo interio-
re & exteriori ſententia 107.7.16
Galenus de Humero poſt femur om-
nibus oſſibus grandiore, ſententia
105.9
Galenus falſo Humerum exterius
gibbum, interius ſimū, &c. ſta-
tuiſſe 107.39
Galenus canū inſtincta magis quā
hominum inſpecta 500.39. & 501.31
Galenus de Mamillarum ſitu ratio
545.46
Galenus locus de Maſſeteribus mu-
ſculis notatus 246.30 & 248.6
Galenus locus de Maxilla ſuperioris
ſuturis explicatus. 29.38. alius de
eorundē oſſium cōſtitutione. 39.11
Galenus loca aliquot de Maxilla ſupe-
rioris oſſis numero, ſuturis, reſuta-
ta. 42.11. & deinceps
Galenus locus de Membranis proceſ-
ſus uermiformes cōtinentibus, no-
tatus 216.14
Galenus an recte tria Meſenteria nu-
meret, & cuiuſmodi. 504.19
Galenus locus, Muſculum inter liga-
mentum ac neruum ponentis eſſe
medium 220.41
Galenus opinio de Muſculorū ortu,
notata 223.24
Galenus opinio de Muſculorū fibris,
notata 227.7
Galenus notata ſententia, qui Muſcu-
li tendine careant 228.27
Galenus locus notatus de Muſculorū
tendinibus 222.51
Galenus in deſcribendis abdominis
muſculis, uariis 253.6
Galenus locus, de muſculo Brachium
attollente, notatus 264.42

Galenus in deſcribendis Brachium
attollentib. muſculis, uariis 265.21
Galenus ſententia, de muſculo tanquā
Brachium circumuertente notata
265.46. & 270.53
Galenus, de muſculo quopiam tanquā
Brachij motore, notata ſententia
265.49. & 14
Galenus, ſuper muſculo quopiam Bra-
chij motore, in hominibus autem
nō reſerto, notata ſententia 266.41
Galenus, de quarto Brachij motorum
muſculo, notata ſententia 266.23
Galenus praeſertitus muſculus inter
Brachij motores quintus 267.ult.
Galenus, de muſculorum Caput mo-
uentium pari ſecundo, notata ſen-
tentia 277.20
* Galenus ſententia ficta, de muſculis
cubiti mouentibus 217.1
Galenus loca de muſculis Digtis mo-
uentibus, notata. 305.33. & 306.4.
& 14. item 307.1
Galenus, ſuper muſculorum qui Dor-
ſum mouent, pari primo, notata
ſententia 296.4. & 18
Galenus, in deſcribendo quinto Dor-
ſum mouentium muſculorum pa-
ri, notata ſententia 297.16
Galenus, in deſcribendo ſexto Dor-
ſum mouentium muſculorū pari,
notata ſententia 298.12
* Galenus de muſculo femur mouentū
quarto, cuiuſq. ortu ſententia 239.26
Galenus de muſculorum intercoſtalium
functione, notata ſententia 290.21
Galenus locus, de muſculis Labra mo-
uentibus, notatus 242.29
Galenus ſententia, de muſculo Manus
internae regioni ſubnato notata.
302.44
Galenus, de quarto muſculorum pa-
ri, Oſſi u propriorum, notata ſen-
tentia 251.29
Galenus, de Palpebra mouentibus mu-
ſculis opinio 239.14
* Galenus in tradendis muſculis pe-
dem digitosq. mouentibus, admo-
dum uariis 243.44
* Galenus ſententia, de muſculis primis
Pedem mouentibus, notata. 245.35
de quarto muſculo. 246.16. de o-
ctauo. 248.7. de muſculis Pedis di-
gitos mouentib. 250.13. & 21. & 251.38
Galenus ſententia, muſculis Pollicis &
parui digiti abductioni praeſectis,
notata ſententia 308.35
Galenus ignorans tres muſculos, ſe-
cundū Pollicis oſſes ſectentes 309.15
Galenus ſententia de muſculis Pollicis
praeſectis, notata 312.38
* Galenus, de muſculi in Poplite lati-
tantis functione, notata ſententia
237.37. & 56
* Galenus ſententia de primo Radiū
mouentū muſculorū, notata. 216.6
Galenus in muſculorū Scapulam mo-
uentium traditione, notata ſenten-
tia 274.10. 42. ac deinceps

Galenus, de muſculo quopiam tanquā
Scapulam mouente, notata ſenten-
tia 275.12
Galenus ſententia, in tradēdo Scapulae
motorum ſecundo muſculo, nota-
ta 275.48
Galenus ſententia, de muſculis tem-
porum lineamentis, notata. 250.40
Galenus ſententia, de quarto Thoracis
muſculo, notata 289.10
* Galenus ſententia, de muſculis Tibia
mouentibus, notata 230.8
Galenus ſuper primo Tibiam mouen-
tū muſculo, notata ſententia. 231.22.
ſuper ſecundo. ibid. 41. ſuper ter-
tio. 232.2. ſup quarto. ead. 21. & 39.
ſuper quinto. 232.47. & 233.24. &
236.57. ſuper ſexto. quem perſun-
ctorie tantū attingit. 234.46. ſuper
nono. 235.43. ſuper tendinibus, ti-
biae muſculorum 236.7
* Galenus ſententia, de muſculi in ueli-
cae ceruice uſu, notata 228.12
* Galenus locus, de muſculo uolae me-
diae, &c. ſubnato notatus 222.50
Galenus ſententia, de Neruo paris ter-
tij notata 235.45
Galenus ſententia, de neruorum opti-
corum foraminibus 324.43
Galenus neruorum recurrentium
inuentor & admirator 329.19
Galenus in neruorum traditione no-
tata ſententia 350.3
Galenus exploſa ſententia, quod ner-
uorū alij ſenſus, alij motui praeſint
348.49
Galenus locus de neruis e primo de
Locis affectis notatus. 344.57. cuiuſ-
locus alter e lib. 3. de Adminiſtratio-
nibus Anatom. 345.37
Galenus locus de Oculi tunica, & de
cimo de Viſu parium 647.23
Galenus de omenti membrana colon
dorso colligante ſententia 496.30. 41
Galenus ſententia de acutis Oſſium
proceſſibus notata 9.1
Galenus ſententia de numero oſſium,
os ſacrum conſtituentium 339.49
Galenus loca de oſſis inter ſe ſtructu-
ra, a ueritate aliena, e multis aliqua
enumerata 16.57. & deinceps
Galenus de octauo brachialis oſſe, ſen-
tentia 118.21
Galenus locus de oſſe inter cerebrum
ac cerebellum in canibus poſito,
explicatus 32.44
* Galenus, libro de Viſu partū, Coc-
cygis os ignorans 239.26
Galenus ſententia de oſſis cuneiformis
conſtitutione ac uſu notata 32.13
Galenus ſententia de oſſe cuneiformi
tanquam perforato inſtar ſpōgie,
improbat. 51.31. & quod pituita
illac non coletur. ibid.
Galenus ſententia de oſſibus digitorū
tanquam ſolidis improbat. 2.51
Galenus de tertio quodā oſſe in ſum-
mi humeri cū clauicula nexū, ſen-
tentia 100.2. inde
Galenus

Galenus de oſſe Maxillae inferioris tan-
quam gemino, notata ſententia. 44.8
Galenus de Pectoris oſſis ſynarthro-
ſi ſententia 91.53
Galenus de Pedis & manus oſſium pa-
ri numero lapſus 149.22
Galenus de primo Pollicis oſſe lapſus
148.44
Galenus de Sacro oſſe & coccyge, ſen-
tentia notata 81.14. inde. & 82.18.
& 85.16
Galenus de Tibiae oſſis ſinibus ſenten-
tia 138.45
Galenus quaedā Oſſa ipſi non uſa,
tanquam in humano eſſent corpo-
re. recenſere 32.51
Galenus de Patellae cartilagine lapſus
142.4
Galenus notata ſententia, de Pituita ce-
rebri per oſſis canales educen-
da 323.7. & 48
Galenus de Poſtbrachialis oſſibus ſen-
tentia 120.8
Galenus de acuto ulnae Proceſſu ſen-
tentia 114.6. inde
Galenus ſententia, de anteriori Pro-
ceſſu primae ceruicis uertebræ, no-
tata 64.47
Galenus ſententia, de Proceſſum in
cerebro uermiformium uſu, nota-
ta 639.9
Galenus ſententia, de Proceſſibus du-
rae membranae tanquam duplica-
tis, notata 626.1
* Galenus ſententia, de quinto Pulmo-
nis lobo cauam uenam ſuſtinente,
notata 280.31
Galenus de quinto Pulmonis in ho-
mine lobo error 581.55
Galenus de Quadrupedum genu ar-
ticulo lapſus 139.14
Galenus de Renum ſitu ratio minime
approbata 514.53
Galenus de Reticulari in caluaria ple-
xi lapſus 524.8
Galenus reticularis plexus nuſquam
inuentus. 642.19. ſuper eo locus
e libro de Venarum ſectione 29
Galenus de Seminalium uenarum or-
tū & ductū ſententia 523.20
Galenus de Seminis ex ſiniſtro teſte
pruritu, ſententia expenſa 526.13
Galenus placitum, omnia præter car-
nem & pinguedinem, Semine con-
ſtare, in humano corpore 544.2
Galenus opinio, de Septi forami-
bus, notata. 225.52. & 291.26. & 43
* Galenus de Simiarū ad hominē dif-
ferentia, notata ſententia 243.47
* Galenus ſententia notata, de Sinibus
in membrana cerebri dura conſti-
tutis 307.30
Galenus de Stomachi cum arteria in-
ceſſu ſententia 388.36. inde
* Galenus ſententia, de Tendine lato,
qui plantae cuti ſubnaſcitur, nota-
ta 244.15
* Galenus de tendinū in digitos ma-
nus inſertione, notatus. 213.10.

contraria de his docet. ead. 25
Galenus ſententia de tendinibus x vii
muſculi digitos mouentium, no-
tata 310.8. & 13
Galenus opinio de tendinibus pro-
ceſſus uermiformes cōtinentibus
notata 639.48
* Galenus notata ſententia, de Tibiae
motuum differentijs 230.46
Galenus quid Teſtis caput appella-
tū 522.45
* Galenus ignota Venae axillaris diui-
ſio quaedam 286.41
* Galenus de uena cauā uentriculo ſub-
ſtrata opinio 392.24
* Galenus argumenta de uenae cauae
ortu in Ariſtolelem, non nimis fir-
ma. 275.13. & quae, quoq. pacto.
mox infra. 23
* Galenus irrefutabilis demōſtratio,
de Cauae uenae ortu, cōſutata. 276.2
Galenus de uenae cauae principio ſen-
tentia exploſa 589.56
Galenus de cauae uenae in omentum
ductū error 496.45
* Galenus ſententia, qua cauam uenā
ubi iecoris gibbo committitur eſſe
ampliſſimā ſtatuit, cōſutata 278.1.
& 275.23
* Galenus locus, a uena cauā priuſquā
coſ attingat ramos in thoracis mem-
branas diſtributis, notatus. 280.45.
eiuſdem alius de uenae arterialiſ or-
tu, notatus. ead. 50
Galenus de Coronarium uenarum or-
tu ſententia 596.10
* Galenus de ortu uenae ſine pari ſen-
tentia uaria 281.4
Galenus cur de uena pari carere tam
uariē ſcripſerit 281.53
Galenus de uenis Meſenterij ac inte-
ſtinorum lapſus 504.48
* Galenus de Portae uena, ut ſanguin-
em cōſcientē, ſententia uaria
267.13
Galenus de portae cauae ramis iecori
ſanguinem praeſertitibus, opinio
508.6
* Galenus in deſcriptione uenarū hu-
merariae & axillaris, partim uerus,
partim falſus, & quo pacto 286.6
* Galenus ſimiarū uenas docens, ho-
minū uenas non perſequi 262.28
Galenus de Ventriculi ſitu ſententia
389.35
Galenus ſententia, de nexu corporum
thoracis Vtebrarū, notata. 73.12.
Item de foraminibus uertebrarum
neruos tranſmittentibus. 73.52.
Item de coſtarum ad uertebras ar-
ticulatione. 74.20. Item de tranſ-
uerſis inſimarū thoracis uertebra-
rum proceſſibus ibidem
Galenus in aſſignatione aliquot in
lumbis uertebrarum, uariis. 79.9.
Eiuſdem ſententia, lumborum uer-
tebris proceſſum aſſingētis ad imi-
tationem ſimiarum ac canum, im-
probata 78.39

Galenus uertebras ginglymo conne-
xas arbitratuſ, tria oſſa, pro hac ſen-
tentia ad articulationem concurſu
ra, non animaduertit 15.22
Galenus hominis Viſcera aut oſcitā-
ter, aut neuiquam ſpectaſſe 584.33
Galenus umbilicus non recte corpo-
ris medium conſtitutus 595.13
Galenus de umbilico corporis medio
ſententia 389.39
Galenus uaccinus caprinus ue Vte-
rus, nō muliebris, deſcriptus 534.33
Galenus de uteri cornibus notata ſen-
tentia 286.14
Galenus de uteri uenis in mamillas ſe-
ſe exonerantibus ſententia 547.11
Galenus humanum uterum nunquā
ſpectaſſe 532.43
Galenus ſtudioſos eſſe omnes medici-
nae candidatos debere 532.40
Galenus in humani corporis fabricae
cognitione nimium a plerisque tri-
bui 540.5
Galenus peculiaris mos 292.1
Galenus quaedā non obſeruata 4.22
Galenus ex ueris aliorū Anatom-
icorum deſcriptionibus facile fal-
ſas 85.25
Galicus morbus glandulis faucium
palatoq. & gargareoni praeſertit
infeſtus 580.7
γάργαρα 497.9
gargareon cur ἰδμεος Graecis 579.39
gargareon uocis plectrum 580.30
gargareonis nomina. 580.15. eiuſde
ſitus, forma, ſubſtantia, uſus, &c.
ead. 25. inde
gargareonis praefectio 580.29. inde
gargareoni infeſtus Galicus mor-
bus 580.7
gargareonem ſoli inter animātia ho-
mini, & quibuſdam auibus obti-
giſſe. 580.21
gargareonem temere a quibuſdam
excrementorum cerebri receptacu-
lum eſſe, conſectum 580.37
γάργαρα unde dictus Graecis uentricu-
lus 389.30
γάργαρα uel
γάργαρα dentes 167.17
gemelli dicti, in cerebro 638.43
gemini cur teſtes dicti 521.20
GEMMAE FRISII laus 161.46
generandi amor animātibus natura
ingenitus 520.17
generationis noſtrae principia. 384.10
circa Generationis organa moueri
ſolita quaſtiones 520.38
generationis organorū uirilium deli-
neatio 374
generationis organis, utendi quoq.
appetitus natura adiectus 520.15
generationi ſubſeruentiū partium
breuis enumeratio 520.4
genu articuli cartilagineſ 139.11
* genu articuli ligamentorum deſcri-
ptio. 253.3. adminiſtratio. 256.26
genu rotula. 168.31. oculus. ead. 33
genuini dentes. 46.35. & 167.22
Ll 3 γγυς

I N D E X.

gibber 167.14
gibberus, siue gibbus ulnæ proce-
sus 111.15. & 168.14
gibborum uertebræ 71.19
ginglymos 12.22. & 14.33
ginglymon, quando natura forma-
rit 14.51
γινγλυμοειδὲς humeri orbita 106.24
G I S B E R T I C A R B O N I S L O-
uanienſis medicus laus 162.11
γίμφος 2.2
γίμφοι dentes 167.21
gomphosis 12.22. & 15.39
glans cerebri, pineæ nucis ſimilis, &
iusq; deſcriptio. 637.42. ſitus quiſ.
ibid. 47. uſus. 638.5. delineatio
unde petenda 637.45
glandis cerebri pituitam excipietis,
& accumbentium ipli arteriarum
examen, ſeu adminiſtratio 654.40
glandulæ cerebri teſtula incumben-
tis adminiſtratio. 653.9. eiſdem
hiſtoria. 640.45. delineatio unde
ſpectanda. 640.9. canales ab ea
ducti 641.2
glans penis cuiuſmodi 528.32
glandes inteſtinarum 499.54
glandes, ſiue glandoſum corpus me-
ſenterio cur Natura addiderit 505.
7. inde
glandium in faucibus, triplex genus
579.
glandularum laryngis ratio 578.50
glandularum in mamillis ratio di-
uerſa 543.56
* glandularum quæ uſorum didu-
cibus ſubduntur, deſcriptio. 261.
4. nomen. ead. 29. differentiæ
a nomine, colore, imagine. ead. 32.
uſus. ead. 7. & 43
glandularum ſtomacho crebro adna-
tarum uſus 339.18
glandulis faucium infeſtus Gallicus
morbus 580.7
glanduloſa caro non procul ab infe-
riori uentriculi oriſicio 391.2
glandoſum omenti corpus. 358. &
359.55.
glandoſum corpus uſorum ſemen
deſerentium inſerutionem excipies
525.
glanduloſum corpus uſicæ ceruicis
initio adnatu. 373.57. & 372. eiſ-
dem uſus 526.38
glanduloſi corporis in ipſa uſorum
diſtributione poſiti delineatio 363
γλάνη 10.3.32
γλάνης & νεφλῶν diſcrimen 10.44
γλάνωειδὲς ſinus 66.6
glirium cæcum inteſtinum cuiuſmo-
di 500.34
gloſſocomi inſtrumenti delineatio
329.
γλωττις, qualiter ſpectanda admini-
ſtranti 261.20
γλωττις quid. 253.29. ὠδύλωττις. ibid.
& 154.
γλωττις & ὠδύλωττις nō eadē 261.33

γλῶττις dicta in cerebro 638.47
γλῶττις 135.2. & 168.29
granatum malum, cartilago. 93.19.
& 167.
granatum malum teſticulari 168.29
grandinoſum os 148.13. & 168.54
γρῆφοειδὲς processus 31.40. & 112.5.
& 166.
* Guades dictæ uenæ 270.14
* guidetz dictæ uenæ 270.14
gulæ appellatio quibuſdam pro ſto-
macho 388.8
G V L I E L M V S M A R T I-
N V S S T E L L A iureconſul.
531.
guloliſ maius iecur datum 507.10
gurgulio quid 589.13
guſtatuſ ſedes 19.10
guſtuſ inſtrumentum 650.20
guttur 153.18
gutturis os 167.27

H
Hæmorrhoidum flu-
xus par ratio cū men-
ſtruo ſanguine 538.38
* Hæmorrhoidum mo-
dus 267.14
hæmorrhoidū ſanguis unde proflu-
at 538.46
hamuli pro ſectione paradi. 236.32.
delineatio 235.49
* hanabub Arabibus uocata uena
276.
harmonia 12.22. & 16.9
harmoniarum coſtus cuiuſmodi 16.
47
Haſoher 387.50
Hæſus os 168.24
* Hectorab Achille circum Troiam
tractuſ quo pacto 246.8
Hæpaticæ dicta uena 276.53
hermaphroditorum ſpecies, cur non
etiā reſeantur 592.26
Hæpaticæ os 167.39
Hippocratis locus de ſecundo cerui-
cis uertebræ nomine 66.31
* Hippocratis ſententiā, de phlebo-
tomia in pleuritide quæ 281.54
Hippocratis ſententiā de ſepto tranſ-
uerſo, notata 291.43
Hippocratis de ſtomachi inſeſſu ſen-
tentiā 388.36
Hippocratis de ſummo humero lo-
cus 59.54
Hippocratis de temporalibus plagis
locus 31.30
Hippocratis locus de uertebrarū lu-
xatione explicatus 58.23
Hippocrati quæ dicantur acetabula
540.
Hiſpani cuiuſdam, & unionum ab
eo deutorum hiſtoria 390.48
homo quibus locis a ſimia diſſerre
Galeno perſpectus 528.3
hominis primarium effectiuiſ princi-
piū uirile ſemen 520.38
hominis principia ipſum diſpenſan-
tia, tria 88.50
hominis uiscera ad ſporū fabricam

deſcendam non inutiliter equi-
512
homini breuiſſimam obtigſſe infe-
riorem maxillam 43.47
hominem neceſſariō corruptioni ob-
noxii, mortalem ue eſſe. 384.1. inde
hominem pluribus oſſibus coſtare,
motus gratia, etc. 11.42. inde
hominem producere immortalē ma-
teriæ occasione non licuiſſe. 519.54
hominum & canum uarietates diuer-
ſi coloris 497.34
hominum fabricæ ratio 520.5
humani alimenti ad plantarum nu-
tritium uim differentiā 493.42
humeralis muſculi ſex. 106.39 inde
humeralia uena. quære, Vena hu-
meraria.
humerus quid. 13.49. & 105.1. &
& 168.3
humerus ſummus quid. 99.23.51. &
100.44. eiſ uſus. ead. 45. & 102.
52. & 167
humeri appendix. 5. & 6.23. & 8.2
humeri articulus. 97.55. cur a coſtis
remoueat 102.52
humeri caput 9.10
humeri figura & deſcriptio. 104.5
& 105.1. inde
humeri foramina 107.52
humeri in anteriori ſede aſperitas ad
quid parata 107.46
humeri orbita γινγλυμοειδὲς 106.24
humeri oſſis figura 2. & 9. & 6.10
humeri partis ſuperioris & inferioris
deſcriptio. 105.15.43. item me-
diarum partium 107.29
humeri inferioribus proceſſibus nul-
li appendices 8.23
humeri tuberculiſ externum. 106.46.
internum. ead. 55
humero excipiendo paratus ſinus
97.
humerū poſt ſemur nō eſſe omnium
oſſiū grandiffimum, uti Galenus
cenſuit 105.9
humerum ſcapulæ neceſſitium liga-
mentoriſ deſcriptio. 271.17. admini-
ſtratio 272.3
humeri 167.51
humerorū ſcapulis in ſceſto coniun-
gendorum ratio 161.28
* Hymen puellarum conſtituentes
uenulæ 290.13
hyoidis oſſis figura. 55.5.11. inde.
ſitus & nomina. ead. 33. inde
hyoidis oſſis firmatio, & uſus 56.28
hyoidis oſſis medium oſſiculum. 55.
45. latera. 56.6. inde
hyoidis oſſis quot oſſicula 162.38

I
Iaculator quid 525.2
ianitor, uentriculi oriſi-
cium. 390.27. & 391.16
I A C O B V S N I G E R
Genueſis 90.5
* Iecoraria dicta uena quæ. 276.55.
& 277.
Iecur an crapula abſumatur 507.14.
Iecur

I N D E X.

Iecur anteriori peritonæi ſedi conne-
xum 507.51
Iecur cuius animæ facultatis ſedes.
594
Iecur homini gradius, & quibus ma-
ius obtigerit 507.11
Iecur humanum nullis fibris diui-
ſum 507.3
Iecur maxima ex parte coſtis ſuccin-
gi munitiſq; 505.49
Iecur nulla peculiari eguiſſe figura.
506
Iecur nutritionis organorum præci-
puū, & ſanguinis officina. 505.30.
& 508
Iecur quare ſanguine nutriatur craſ-
ſiori 508.39
Iecur ſepto connectentium præcipu-
um ligamentum 356. & 357.5
Iecoris caui delineatio. 365.4. & 370.8
Iecoris conſtructionis ad teſtes colla-
tio 505.41
Iecoris examen 603.13
Iecoris fibrarū ridicula quibuſdam
efficiā nomina 506.51
Iecoris fibrarum uentriculū appre-
hendentium ſigmentum unde na-
tum 506.47
Iecoris forma uaria 505.55
Iecoris gibbæ poſterioriſq; ſedis de-
lineatio. 369.1. cauæ. 370.8. &
372.30
Iecoris gibbus 377.4. & 356
Iecoris humani formā a canū & por-
corum iecoribus uariare 506.42
Iecoris ligamenta, ac ex illis prona-
ſcens tunica 507.42
Iecoris munus ſiue officium. 385.13.
ipſuſq; ſtructuræ ratio 508.4
Iecoris ſanguificatio quiſ conſciatur.
508
Iecoris ſedis figura 360
Iecoris ſitus, eiſdemq; ratio 505.
31.44. qualis in auiſus & canibus.
505
Iecoris ſitus examen. 551.14. & 552.1
Iecoris ſubſtantia. 507.16. uenarum
ſeries. ead. 18. arteriæ. 35. ſubſtantia
ualis circumfuſa. 38. nerui. 55. eo-
rumq; omnium ratio. 508.41. inde
ieiunum ab ileo nihil minus quā
inanitione dirimendum 499.18
ieiunum inteſtinum cuiuſmodi.
499
ieiunum inteſtinum cur cremorem
ſuum ocyus tranſmitat 503.47
ieiunum inteſtinum & ileum cur in
uentris medio ſita 502.54
ieiuni inteſtini ſinis ubi conſtituen-
dus 499.9
ieiuni inteſtini uenæ & arteriæ. 499.
39. item nerui ead. 49
ileon inteſtinum cuiuſmodi. 499.7
ileum & ieiunum inteſtinum cur in
medio uentris ſita 502.54
ilei inteſtini initium ubi ſtatuedum.
499
ilei inteſtini nerui 499.49

ileum 118.57
ileum os. 6.2. & 168.19. & 127.14. &
128
iliū oſſis appendix. 5. & 6.17. & 129.
50. ſpina, dorſum. ead. & 130.1. &
129
ilium oſſis appendix quibus muſcu-
lis occupetur. 130.4. quibus inter-
na eiſ amplitudo ead. 14
ilium oſſis dorſi lineæ, ipſumq; occu-
pantes muſculi 130.38
iliū oſſis pars retrorſum magis quā
ſacri oſſis tranſuerſi proceſſus ex-
porrecta 129.42
ilium oſſis ſedis figura 355. & 356.5
* ilium oſſa, cum oſſe ſacro neceſſi-
um ligamentorum deſcriptio. 252.
17. adminiſtratio 256.19
ilium oſſa cur in mulieribus amplio-
ra 132.1
ilium oſſis figura 5
ilium oſſis ſedes ſacro oſſi commiſſa
qualis 129.16
incidiſſi dentes 45.49. & 167.17
incudiſ comparatum oſſiculum. 34.
54. ipſius figura 33. & 34.26
induſum quibuſdam dicta ſortū in-
uolens membrana 543.4
* Inſe
inſe, dicti muſculi 257.37
inſe os 267.44
inſundibulum cerebri. quære, Ce-
rebrī inſundibulum.
innominata cartilago quæ 154.5
inſpiratio naturalis uiolenta 292.52
inſpiratio quibus muſculis fiat. 292.
55.
inſpirationis uſus 570.7
inſtrumentorum Anatomicorū de-
ſcriptio. 236. delineatio 235
inſtrumentorum chirurgicorum de-
lineatio 329.20
intercoſtalium muſculorum deſcri-
ptio, & adminiſtratio. 289.40. ex-
terni. ead. 49. interni. 290.7
intercoſtalium muſculorum munus
iuxta Galeni mentem. 290.21. iux-
ta ueritatem ead. 28
intercoſtalium muſculorum nume-
rus. 289.40. iuxta Arabes. 290.14
internodia 116.27. & 121.47
interpretum oſcitantia 111.7
interſcapiliſ uertebræ 167.37
interſepientes membranæ. uide,
Membranæ.
inteſtinum cæcum. uide, Cæcum.
inteſtinū craſſum in colon et rectum
diuidi 501.10
inteſtinum duodenum 362.1
& uide, Duodenum.
inteſtinum ieiunū. uide, Ieiunum
inteſtinum.
inteſtinum mediū an recte a Cicero-
ne uerſum pro meſenterio. 504.6
inteſtinum ileon. uide, Ileon.
inteſtinum princeps quod nam.
501
inteſtinum rectum, & colon. uide,
15

Rectum, & Colon.
inteſtini cæci, coli, rectiq; imago &
ductus 351.15. & 362.41. & 363
inteſtini craſſi ductus ac ſitus. 500.51
inteſtini gracilis ductus. 498.33. ei-
uſdem in tria diuiſio. 498.47. for-
ma, & ſubſtantia 499.21. inde
* inteſtini recti anularis muſculi de-
lineatio 226.34. & 225.28
inteſtini recti muſculorum examen.
130.38
556
inteſtina continuū quidē eſſe cor-
pus, ſed pluralitatis numero, uia-
riſq; nominibus diuerſas ob cau-
ſas donari 498.11
inteſtina qui a meſenterio reſecan-
da, & a corpore auferenda. 553.4
inteſtinorum a uentriculo exortus.
498
inteſtinorum craſſorum hiſtoria. 29
500
inteſtinorum craſſorum tunica. 3. inde
501
inteſtinorū ductus longitudo quan-
ta 498.9
inteſtinorū formæ ratio. 503.13. item
ſubſtantia, & tunica. ead. 17
fibrarum. 26. uenarum & arteria-
rum 35. neruorum 42
inteſtinorum glandes 499.54
inteſtinorum gracilium uenæ & ar-
teriæ 499.38. item nerui. ead. 49
inteſtinorum hiſtoriæ breuiſſe enume-
ratio 498.23
inteſtinorum in ſcortum deſcenſus.
495.24
inde
inteſtinorum munus 385.10
inteſtinorum munus, ac dein eorum
conſtructionis ratio 501.57. inde
inteſtinorum nomine quæ compræ-
hendantur 498.6
inteſtinorum pars caua quæ dicatur
Anatomicis. 499.35. item quæ gib-
ba ead.
inteſtinorum ſedis figura 360
inteſtinorum ſitus examen. 550.45.
eiſdem ratio 502.51. inde
inteſtinorum ſitus, forma, ſubſtan-
tia 498.23
inteſtinorum tenuium ductus deli-
neatio 361
inteſtinorum tunica interiorē ali-
quando in agris putreſcere, exte-
riore ſaluā 503.19
inteſtinorum tunica 362.41. inde
inteſtinorum tunica quiſ examinan-
da 553.21
inteſtiniſ nullas uenas propagari a
caua, contra quā Galenus tradit.
504
inteſtiniſ obnatus adeps 501.51
Introductorij autor aliſ a Galeno
17
inuerecundum os 166.43
inuolucrum cordis. uide Cordis in-
uolucrum.
I O A C H I M V S R O E L A N T S mē-
dicus 538.12
L I 4 I O A N.

IOANNES CENTVRIO Genu
ensis 124.39
IOANNES DRYANDER medi
cus 395.3
irascibilis anima sedes cor
dis 594.19
iris, oculi circulus quis
240.37
idmōs cur pro faucibus
579.20
isidori 128.56. & 168.21
italiae circumscriptionem referens
os 1.43
iugale os 22.6. & 23.20. & 33.3.13.
& 38
iugalis ossis usus 33.21.32
iugalis ossa 1.37. & 167.8
iugularis uena. quare. Vena iugul.
iugulum pectoris ossis 92.22
iugula 102.2. & 167.51
iugū uertebrae 167.38

L
Abra 11.1
labra mouentes muscu
li. quare. Buccae mo
uentes musculi.
labra mouentū mu
sculorum historia. quare. Muscu
lorum labra mouentium.
labrorum fungosa substantia. 245.40
lac etiam uiris quibusdā post pubem
exprimi 545.28
lactis in mamillis generatio. eiusque ra
tio 546.48
lactes an recte pro mesenterio uer
sum à Gaza 504.6
lacticia quae 580.1
λακτικόν 281.28
λακτικόν os 168.19
lambdoideae suturae. 21.19. & 23.5.
& 32. & 166.28. unde dicta 26.42
lambdoideae suturae additamēta. 28.39
λαμβδοειδής os 55.36. & 167.26
lapidea. siue lapidosa ossa. 1.34. & 33.
7.33
lapidosa caluariae sedes 167.6
larynx. uide Arteria aspera.
larynx. etiam φάρυγξ dicta 579.17
larynx. asperae arteriae caput 153.18
laryngis cartilagines 3.40. & 52
laryngis cartilaginum coordinatio
nis ratio 578.21
laryngis cartilaginum figura & de
scriptio. 152.2. inde. & 153. per totū.
laryngis appollitae glandulae 261.16
laryngis glandularum & pinguedi
nis ratio 578.46
laryngis γλωττις. qualiter spectanda.
261.20
laryngis ligamenta 260.31
laryngis lingua seu rima. praecipuū
uocis organum 144.47
laryngis duo musculi Galeno igno
rati 260.19
laryngis musculorū administratio.
260.41. cōmuniū ordine. 48. pro
priorum. 12. ordine 261.35
laryngis musculorū descriptio. 258.32
laryngis musculorum examē. 604.14
laryngis musculorum alij proprii. 2.
lij communes. 258.37. propriorum

numero 12. descriptio ordine. 258.
46. functio. 259.45. cōmuniū.
qui sex sunt. descriptio. 259.49.
functio 260.9
laryngis musculorū delineatio. 256.
cōmuniū. primi & secundi. 257.
32. tertij. quartij. ead. 34. quinti &
sexti. ead. 38. propriorum deline
tio. 257.48.
laryngis operculum 154.35. eiusdem
bini musculi. 260.16. descriptio. 1.
bid.
laryngis operculi. duorum musculo
rum administratio. qui ē cōmu
nibus non habentur 261.5
laryngis operculi musculorum deli
neatio 257.43
laryngis operculi usus 578.13
laryngis radici adnatae glādes. 576.54
laryngis rimae usus 577.52
laryngis substantia cuiusmodi. 575.55
laryngis superficies exterior & inte
rior qualis 575.11. inde
laryngem succingens tunica 260.36
lateralis morbi uenae sectio cuiusmo
di optima 514.6
* in Lateralis morbo quae uena secan
da 267.31
latum os 167.39
laude os. 166.45. & 167.27 (166.11
L A Z A R V S Hebraeus de Frigeis.
λαζα. siue planae testibus compara
tae 520.50
* λαζα. seu torcular cerebri
λαπιδοειδής ossa 166.48
λαπιδοειδής πρὸς λαζαμια
λαπιδοειδής suturae 27.54
* lethargica arteria 296.45
liē cur linguosum uiscus appelletur.
511.42
lien cur risus author uulgō dicatur.
514.8
lien qualis in auibus & canib. 505.47
lien quid in uentriculum eructet.
quo meatur 513.36
lienī beneficio. an cor refrigeretur
514.11
lienī eximendi ratio. in Anatome
553.38
lienī nutritio. eiusdemque ratio 385.18
lienī omēti membrana adhuc tecti
figura 357. & 358.21
lienī omni ex parte cōspicui figura.
369.22. inde. & 370
lienī situs 494.16. & 511.25. forma.
ead. 32. superficies & color. 52.
substantia 512.7.14
lienī situs examen 551.14
lienī tunica. & nexus eiusdem 512.53
lienī tunica qui obseruanda. simul
cum ipsius ad uentriculū nexu &
substantia 554.2. inde
lienī uasorum series 512.6
lienī uenae. arterie & nerui unde du
cantur 512.37
lienī uenarum articularum & neruo
rum series 358. & 359.52
lienī usus ac functio 513.7
lienem cursoribus eximi. stultē per

suasum uulgo 513.8
ligamentum. οὐδ' ὅτις. quid 215.8
ligamentum ceruicis uertebrae pri
mam secundae annectens. 280.30.
descriptio. ibid. administratio.
ead. 41. delineatio 279.57
ligamentum. linguam faucibus alli
gans. quale 255.53
ligamentum secundū linguā longi
tudinē. ossis uicem praestans. 255.17
* ligamentū inter ultimā & radium.
221.13
ligamentum ossis dentis dictū 280.
& 44
ligamentum totam pedis amplitudi
nem subiens. quare Pedis ampl.
ligamenti descriptio. quo ostenditur
caput super uertebrae secundā ad
anteriora posteriora ue non inho
ueri 280.28
ligamenti & nerui. in musculis con
stituentis permixtio. 220.14. eius
delineatio 218.38
ligamenti in musculorum fabrica ne
cessitas 219.50
ligamenti substantia 215.16
ligamēta alia unum duntaxat usum
praestant. alia plures. & quae qua
lem 217.1
ligamēta. caput humeri scapulae cer
uici annectentia. 268.22. eorū de
scriptio. 271.17. administratio 271.3
ligamenta dorsi uertebrae. quare
Dorsi uert.
ligamenta γυνώσκια. id est transuer
sa seu anularia 215.6.
* ligamenta femoris ossis. quare Fe
moris ossa
ligamenta fibulae ad ossa tibiae. quae
re Fibul.
ligamenta genu articuli. quare Ge
nu art.
ligamēta in externa cubiti sede. quae
re Cubit.
ligamenta laryngis 260.31
ligamenta Manus. quare. Manus li
gament.
* ligamenta musculorū manus con
stitutionem subeuntia. 221.21 (24
ligamēta nerui nomine uocata. 315.
ligamenta γυνώσκια. id est transuer
sa. quae 301.10
ligamenta. ossa colligantia. 215.12.
tendines in suis sinibus continen
tia. ibid. 31. ossiū sinu succingen
tia. 216.17. ossium acetabula. au
gentia. ibid. 24. propugnaculi
uicem praestantia. ibid. 29. quae in
terstitij instar sunt. ibid. 43. mu
sculi constitutionem ingredientia.
ibid. 52
ligamēta pedis transuerfa. quare Pe
dis ligamenta.
ligamentorum. ab usu sumptae diffe
rentiae quinque. 215.12. prima. ibid.
secunda. ibid. 31. tertia. 216.29.
quarta. ibid. 43. quinta. ibid. 52
ligamentorū capitis ad ceruicis uer
tebrae primam & secundā descri
ptio.

ptio. 230.6. administratio. ibid. 35.
delineatio 279.47
ligamentorum cuius parti corporis
peculiarium traditionem. sub ipsi
us partis elemento reperies. uelut
Thoracis. Capitis. &c.
ligamentorum differentiae alij. ut ab
ortu. 217.29. à partibus necien
dis. ibid. 32. à partibus quibus
committuntur. ibid. 33. à substan
tia. 16. 41. à situ. ibid. 52. à for
ma. ibid. 54
ligamentorum maxillam inferiorem
superiori necientium administra
tio 250.33
* ligamentorum os sacrum ceteris
annectentium administratio. 243
29
* ligamentorum os sacrum ilium of
bus colligantū. descriptio. 252.17.
administratio 256.19
ligamentorum substantiam ingredi
ens cartilago 4.35
ligamentorum thoracis descriptio
294.45
ligamentorum transuerforū. ad di
gitos flexentium musculorum ten
dines usus 308.1
ligamentorū uiscidus humor. & quid
praestet 16
ligamentorum usus. 16. 31. inde
ligamentis cōmune. obtuse sentire
218.14
ligamentis transuersis adscribendae
membranae 216.5
Ligures. γινώσκια ueteribus dicti.
90.6
limborum uaria suitio 16.5
lingua cur musculis indigeat. 253.37
lingua. quid rarum in musculis habe
at 254.1
lingua gustatorium organum cuius
sit beneficio 254.15
linguae fibrarum delineatio 253.32
linguae fibrarum officia 255.11
linguae iusta magnitudo 253.34
linguae ligamentum. 254.10. ossis ui
cem praestans 255.17
linguae motus. in de Partiu usu quali
ter tractetur à Galeno 253. ult.
linguae musculorū cognitio cur diffi
cilis 253.45
linguae musculorum examen. 604.8
linguae musculorum nouem admini
stratione. ordine 255.26
linguae musculorum nouem. euiden
tium. descriptio ordine 254.28
linguae nouē musculorū natura ac si
tus delineatus 253
linguae musculorum sectio apud Ga
lenum interijt 253.51
linguae os 167.27
linguae portio ante sectionem cōspi
cua quibus constet partibus. 254.8.
& 255.3
linguae reliqui corporis administratio
tio 255.42
linguam faucibus alligans ligamen
tum quale 255.53

ptio. 230.6. administratio. ibid. 35.
delineatio 279.47
ligamentorum cuius parti corporis
peculiarium traditionem. sub ipsi
us partis elemento reperies. uelut
Thoracis. Capitis. &c.
ligamentorum differentiae alij. ut ab
ortu. 217.29. à partibus necien
dis. ibid. 32. à partibus quibus
committuntur. ibid. 33. à substan
tia. 16. 41. à situ. ibid. 52. à for
ma. ibid. 54
ligamentorum maxillam inferiorem
superiori necientium administra
tio 250.33
* ligamentorum os sacrum ceteris
annectentium administratio. 243
29
* ligamentorum os sacrum ilium of
bus colligantū. descriptio. 252.17.
administratio 256.19
ligamentorum substantiam ingredi
ens cartilago 4.35
ligamentorum thoracis descriptio
294.45
ligamentorum transuerforū. ad di
gitos flexentium musculorum ten
dines usus 308.1
ligamentorū uiscidus humor. & quid
praestet 16
ligamentorum usus. 16. 31. inde
ligamentis cōmune. obtuse sentire
218.14
ligamentis transuersis adscribendae
membranae 216.5
Ligures. γινώσκια ueteribus dicti.
90.6
limborum uaria suitio 16.5
lingua cur musculis indigeat. 253.37
lingua. quid rarum in musculis habe
at 254.1
lingua gustatorium organum cuius
sit beneficio 254.15
linguae fibrarum delineatio 253.32
linguae fibrarum officia 255.11
linguae iusta magnitudo 253.34
linguae ligamentum. 254.10. ossis ui
cem praestans 255.17
linguae motus. in de Partiu usu quali
ter tractetur à Galeno 253. ult.
linguae musculorū cognitio cur diffi
cilis 253.45
linguae musculorum examen. 604.8
linguae musculorum nouem admini
stratione. ordine 255.26
linguae musculorum nouem. euiden
tium. descriptio ordine 254.28
linguae nouē musculorū natura ac si
tus delineatus 253
linguae musculorum sectio apud Ga
lenum interijt 253.51
linguae os 167.27
linguae portio ante sectionem cōspi
cua quibus constet partibus. 254.8.
& 255.3
linguae reliqui corporis administratio
tio 255.42
linguam faucibus alligans ligamen
tum quale 255.53

linguam mouentium musculorum
delineatio 252.40
lingula. uocis organum 154.52
λαβία ossa 33.35. & 166.48
λαβία iecoris 506.40
lobi pulmonis quot 581.46
loculi. extimum foetus in uolucrum.
541
longaon intestinum 56
Louanium obdione à C H R I
S T O P H O R O P F L V E G E L li
beratum 19.47
luchach quid Arabes dicant 4.26
lumbare os 167.39. & 168.20
lumborum uertebrae. 167.38. eorūque
motus 295.38
lumborum uertebrae quomodo fora
minibus à ceruicis uertebis uariet
70.40
lumborum uertebrae delineatio.
77. uide. Vertebrae lumborum.
lumbos mouentium musculorū tra
ditio tota. quare. Dorsi mouen
tium paria quatuor postrema. siue
5.6. & septimum.
Luteria itineris à porta D. Iacobi ad
eam quae Martini dicitur. uaria
nomina 498.18
luxationes appendicū in pueris fre
quentiores quam articulorū. 27.24
M
Alarum cutis musculo
cariet 243.42
mallei forma. secanti a
pta. 237.9. eiusdem
delineatio 235
mallei in auditu organo delineatio.
33. & 34. 24
malleoli interior 8.32
malleoli exterioris & interioris figu
ra & descriptio. 136. & 137.57. &
138.6. inde. & 139.50. & 140.17.
malleolo non dissimile officulū. 35.14
malleoli ab Anatomicis perperam
pro talo usurpari. 140.17. & 168.44
malleoli 168.41
malum granatum. pectoris ossis car
tilago. 93.19. & 167.48. item testicu
lorum 168.29
mamillaris capitis processus 22.25. &
23.30. & 31.27. & 36.44. & 167.1
mamillae an ex deuorato à muliere pi
lo uexari γινώσκια possint. 544.20
mamillae cur homini elatius. ceteris
animalibus demissius politae. 545.
46
mamillarum cum genitalibus affini
tas 546.25. cum utero. ead. 46
mamillarum examen 557.10
mamillarum forma ratio 546.16
mamillarum glandulosae substantiae
temperies 546.29
mamillarum munus & officium. ip
sarumque cōstructionis ratio. 545.10
mamillarum natura oculis subiecta
378. & 379 inde
mamillarum nerui unde ducantur.
545.4
mamillarum situs. forma. substantia.
etc. 543.33 inde. & 544.6
mamillarum situs ratio 545.33
mamillas petentium uenarum series
544.31. inde & 546.30
mandibula 167.14
mansorium musculus à iugali osse
initium ducere 33.32
manus quid Hippocrati 116.5. &
220.4
manus summa extrema ue que. 116.2
manus colliculorum siue montium
apud chiromantas. fabrica 303.44
manus cutis interna. cur debilis. 303.
14
manus delineatio 115
* manus digitorū ac pedis ratio mo
tus prope par 248.57
manus digitorum motus 304.41
manus digitos flexentium tendinum
ligamenta transuersa. eorūque usus.
308.1
* manus digitos flexentium muscu
lorum administratio 223.13. primi.
secundi. tertij. ibid. octo sequen
tium. 224.45. quinque sequentium.
ibid. decimiseptimi. octauū. no
ni. 224.9. reliquorum ad uiginti
num tertium. ibid. 26. sex ultimo
rum 224.38
manus digitos mouentium muscu
lorum delineatio. primi. 187.18. se
cundi. 189.4. tertij. ibid. 13. octo.
quatuor digitorum primos articu
los flexentium. 193.25. maioris
primum pollicis os flexentium. 183.
24. minoris. 189.17. decimiseptimi
omnium. 195.47. decimioctauū.
ibid. 50. deciminoni. 198.53. ui
gesimi. 172.51. primi. 198.53. secun
di & tertij. 198.47. pollicem maxi
me abducentis. 172.49. adducentis
220.6. quatuor musculorū digitos
quatuor pollicis adducentiū. 199.11
manus digitos mouentium muscu
lorum descriptio. 304.38. numerus
305. primus 305.4. functio 36. se
cundus. ibid. 40. tertius 305.25. fun
ctio amborū 307.11. & 308.10 octo
sequētes. primi quatuor digitorū
ossibus praefecti. 308.15. duo se
quentes. pollicis ossi primo praefec
ti. 308.31. qui secundo. tres rursus
alij. 4. ibid. 47. functioque. 309.11. de
cimus septimus. 309.52. decimuso
ctauus & decimus nonus. ibidem.
20. functio omnium. 311.1. & 23.
uigessimus. ibid. 25. uigessimus pri
mus. secundus. 311.33. functio utri
usque. 312.19. uigessimus tertius. 311.
42. Sex reliqui. quorum duo pos
sunt. 312.31. reliqui quatuor. digitis
praefecti. ead. 52
* manus digitos mouentium muscu
lorum insertiones simul collectae.
231.25
manus digitorum lateribus addita
substantia carnea cur 304.23
manus digitorum ossa cuiusmodi. et
quot singulorum. 121.47. eorundem
tendines.

etc. 543.33 inde. & 544.6
mamillarum situs ratio 545.33
mamillas petentium uenarum series
544.31. inde & 546.30
mandibula 167.14
mansorium musculus à iugali osse
initium ducere 33.32
manus quid Hippocrati 116.5. &
220.4
manus summa extrema ue que. 116.2
manus colliculorum siue montium
apud chiromantas. fabrica 303.44
manus cutis interna. cur debilis. 303.
14
manus delineatio 115
* manus digitorū ac pedis ratio mo
tus prope par 248.57
manus digitorum motus 304.41
manus digitos flexentium tendinum
ligamenta transuersa. eorūque usus.
308.1
* manus digitos flexentium muscu
lorum administratio 223.13. primi.
secundi. tertij. ibid. octo sequen
tium. 224.45. quinque sequentium.
ibid. decimiseptimi. octauū. no
ni. 224.9. reliquorum ad uiginti
num tertium. ibid. 26. sex ultimo
rum 224.38
manus digitos mouentium muscu
lorum delineatio. primi. 187.18. se
cundi. 189.4. tertij. ibid. 13. octo.
quatuor digitorum primos articu
los flexentium. 193.25. maioris
primum pollicis os flexentium. 183.
24. minoris. 189.17. decimiseptimi
omnium. 195.47. decimioctauū.
ibid. 50. deciminoni. 198.53. ui
gesimi. 172.51. primi. 198.53. secun
di & tertij. 198.47. pollicem maxi
me abducentis. 172.49. adducentis
220.6. quatuor musculorū digitos
quatuor pollicis adducentiū. 199.11
manus digitos mouentium muscu
lorum descriptio. 304.38. numerus
305. primus 305.4. functio 36. se
cundus. ibid. 40. tertius 305.25. fun
ctio amborū 307.11. & 308.10 octo
sequētes. primi quatuor digitorū
ossibus praefecti. 308.15. duo se
quentes. pollicis ossi primo praefec
ti. 308.31. qui secundo. tres rursus
alij. 4. ibid. 47. functioque. 309.11. de
cimus septimus. 309.52. decimuso
ctauus & decimus nonus. ibidem.
20. functio omnium. 311.1. & 23.
uigessimus. ibid. 25. uigessimus pri
mus. secundus. 311.33. functio utri
usque. 312.19. uigessimus tertius. 311.
42. Sex reliqui. quorum duo pos
sunt. 312.31. reliqui quatuor. digitis
praefecti. ead. 52
* manus digitos mouentium muscu
lorum insertiones simul collectae.
231.25
manus digitorum lateribus addita
substantia carnea cur 304.23
manus digitorum ossa cuiusmodi. et
quot singulorum. 121.47. eorundem
tendines.

tendines, etc. 123. 14. inde. uide, Digitorum ossa.
 manus digitorum regioni internae superstrata substantia carnea 303. 44.
 manus extrema ossa quot 149. 19
 * manus ligamentorum administratio 224. 45. & 223. 56
 * manus ligamentorum descriptio. 220. 1. quae tendines continent anulorum modo. ead. 12. quae ossa connectunt. ead. 49. quae musculorum constitutionem subeunt.
 221
 manus ossicula sesamina cuiusmodi 126
 manus pectus, & pectus 168. 16
 manus summae cutem internam qualem parati decuit 302. 54
 manus summae adnata caro, quid prestat 304. 30
 manus uolae mediae nervosa tenuitate sua subnati musculi descriptio. 302. 26. administratio. 222. 32
 manum petentes nervi. quare Nervi.
 per Manum tendentium uenarum ac arteriarum examen 656. 26.
 * in Manu extrema musculi quot. 221
 MARCI ANTONII CONTARENII laus 651. 1
 MARCVS ANTONIVS GENVA philosophiae professor Patavij 35
 Marini Anatomicorum librorum iactura 580. 2
 Marini lapsus de patellae cartilagine. 142.
 masseteris musculi examen 603. 42
 masseterem a iugali osse principium ducere 33. 32
 masseteris dicti musculi 246. 26
 masseteris processus 31. 36. & 167. 1
 MATHAEVS TERMINVS medicus 159. 24
 de Matricis cellulis stulta quorundam persuasio 531. 10
 * matricis dicta uena 293. 30
 maxilla inferior cur durior facta. 43. 52. cur unico fere osse in homine. 44
 maxilla inferior homini brevissima. 43
 maxilla inferior sola mouetur in homine 246. 14
 maxilla inferior ualidior superiore, & scabiei Gallice minus obnoxia. 39
 maxilla inferioris ceruix 10. 15
 maxilla inferioris duo utrinque processus. 44. 20. cartilago peculiaris. ead. 26
 maxilla inferioris figura 5. & 43
 maxilla inferior in posteriori sede amplitudo, tenuitas, sinus, asperitates. 44. 45.
 maxilla inferioris motus tres. 246. 22
 maxilla inferioris musculi 604. 10
 maxillam inferiorem mouentium musculorum delineatio. lateris alteri us primi. 182. 8. secundi. 182. 6. tertij. 188. 8. quarti. qui deorsum maxillam trahit 185. 10
 maxillam inferiorem mouentium musculorum descriptio. 246. 14. administratio 249. 48
 maxilla superior quid 39. 23
 maxilla superior cur pluribus ossibus ipsius causae leuibus conficit. 39. 1. inde.
 maxilla superioris ossa 22. 1. 5. & 23
 maxilla superioris ossa priuatis nominibus carere 167. 12
 maxilla superioris ossium expressio. 36. 31
 maxilla superioris ossium structurae ratio. 39. 15. & eorundem enumeratio. ead. 25. inde
 maxilla superioris tractatio perpetua a Galeno instituta 42. 14. inde maxillae musculorum nomina. 246. 25
 maxillam deorsum trahentis musculi administratio 250. 24
 maxillam deorsum trahentes musculi quid peculiare obtineant. 249. 12
 maxillam mouentium musculorum historia. quare, Musculi.
 maxillas connectentia ligamenta. 250
 maxillares dentes 167. 21
 meatus foetus urinam educens. 518
 meaturum urinam e renibus in uescicam deducendum historia. 518. 43.
 eorundem artificiosa insertio. 510. 10
 * mediana dicta uena 287. 15
 medianum pro mesenterio mediastinum uulgo quid 572. 14
 medico de anime quoque facultatibus ac sede considerandum 594. 45
 medicorum de cordis ceruini osse in postura 94. 23
 medicorum in Anatome oscitantia & ignorantia 81. 1. 36
 * medicorum in distinguenda sectione uenarum pedis, imperitia. 293. 24
 * medicorum in uenarum scientia ignorantia 288. 2
 medulla cur in singulis uertebis instantiam subeuntia quare 573. 6
 medulla dorsi. quare Dorsi medulla proprium ossium nutrimentum 31
 medulla qua ossium parte reponatur. 3
 medullae dorsalis eadem cum cerebro natura 58. 17. 56
 medullae dorsalis initium quod 322. 22
 medullam continentium sinuum appendices non esse opercula 7. 40
 * medulla dicta uena 276. 53
 membrana carnea quare. 232. 45. cur sic dicta. ibid. 54. & 386. 4. & 521.
 membranae carnosae administratio. 234. 1. delineatio 231. 30
 membrana cerebri tenuis 'xepetof' dicta 628. 6
 membranae cerebri tenuis delineatio quibus locis petenda. 627. 42
 membranae tenuis in cerebro descriptio. 627. 38. numerus. ibidem 45. situs. ead. 51. superficies exterior. 628. 2. fabrica totius ratio & usus. ibidem
 membrana dura cerebri cur sic dicta. 624
 membranae durae basis, et eorum quae adfunt illi examen 654. 40
 membranae durae cerebri administratio. 651. 30
 membranae durae cerebri delineatio quibus locis petenda. 624. 16
 membranae durae cerebri descriptio. 624. 14. situs, numerus, magnitudo, forma. ibid. 34. superficies interior. 626. 10. usus & constructio nis totius ratio. 626. 53. nexus ad caluariam. 625. 12. ad tenuem membranam. 626. 27. processus. 626. 40. uasa. ibid. 37. foramina. 626. 40.
 membranae durae cerebri sinuum administratio 653. 21
 membranae caluariam foris succingentis creatio & usus 627. 12
 * membrana, musculis in cubiti longitudine, obnata. 220. 42. obseruanda quomodo 222. 31
 * membrana, musculis cubitum occupantibus obducta. 220. 42. obseruanda quomodo 222. 32
 membrana ossibus obducta. 323. 30
 membrana uiscerum dicta 294. 56
 membrana pubis ossium. quare, Pubis ossa.
 * membrana pubis ossis Foramen occupans. 252. 28. administratio eius. 19
 * membranae pubis os comprehendens Anatome 243. 25
 membranae cerebri. quare, Cerebri membranae.
 membranae intersepietes quo pacto inuicem discent 572. 25
 membranae intersepietium nomina, numerus, situs, forma, etc. 572. 13
 membranae intersepietium substantiam subeuntia quare 573. 6
 membranae intersepietium superficies & connexus. 573. 20. ortus. 27. usus
 membranae orificiorum cordis unde cernuntur. 591. 33. uide, Cordis, etc.
 membranae, transuersus ligamenti adscriptae 216. 5
 membranae thoracis amplitudinem intersepietium examen. 599. 57
 membranae thoracis cauae uenae orificio praefectarum usus. 597. 23. item arterialis uenae. ead. 37
 membranae uenalis arteriae & magnae arteriae usus 598. 52
 membrum 7. 14
 memoriae os 166. 48
 mendosa

mendosa ossa 166. 54
 mendosa suturae 166. 36
 menstrui sanguinis ad laetis generationem in gerentibus uteri ratio. 547. 1
 menstrui sanguinis temperamentum ac ratio 384. 13. inde
 menstruae purgationes unde fluunt mulieribus 538. 8
 de Menstruis purgationibus problema quorundam 546. 2
 meri quid 168. 23
 mesenterij, & mesenterij
 mesenterium quas uenas aut arterias admittat. 504. 34. 46
 mesenteria quomodo Galeno numerentur tria 504. 19
 mesenterij centri delineatio. 365. & 366
 mesenterij delineatio 363. & 364
 mesenterij & omenti eximendi ratio in Anatome 553. 49
 mesenterij grandior arteria. 358. & 359
 mesenterij membranae & adeps. 505. 1
 mesenterij muliebris delineatio. 377
 mesenterij natura qui per sectionem indaganda 551. 43
 mesenterij nomenclatura 504. 5
 mesenterij situs. 504. 11. substantia. ead. 14. forma & ortus 18
 mesenterij substantiae ratio & usus. 504
 mesenterij 120. 2. & 168. 16
 metapneum 56. 50
 metapneum uenterbrae 167. 37
 metapneum 168. 54
 metapneum 166. 42
 Michaelis Scoti in doctis, de phyllognomia scriptum 531. 13
 mola 168. 31
 molaris dentis utraque facies. 33. & 34
 molaris denti simile ossiculum 35. 13
 molares dentes qui 46. 4. & 167. 21
 molarum exasperatarum ratio. 46. 8
 Mondini de uteri formatione error. 531
 monilis a quodam Hispano deuorati historia 390. 48
 monocolum foramen 53. 12
 IOAN. BAPTISTA MONTANVS medicus 307. 31
 mordentes dentes 167. 20
 morsus Adami os 167. 27
 morsus dulcis 359. 55
 motus animali maxime proprius. 11
 motus circumuersionis 13. 27
 motus seruato sensu perit, & contra. 348
 motus arbitrarij sensusque principium cerebrum 599. 13
 motus articularum non eadem ratio 13
 motus euidentes. 13. 4. obscuro 9
 * motus naturales alij fibris, alij sine illis perficiuntur 257. 40
 mucronata pectoris cartilago, eiusque usus. 93. 3. 17. & 167. 46. & 357. 6
 muliebris Anatomes ratio ac series 557
 muliebris corporis trunci delineatio. 877
 muliebris pudendi prominulae carunculae. 536. 54. earumque praecisio cuiusmodi eadem
 muliebris pudendi cartilagine non in omnibus aequales 532. 1
 muliebris uterus acetabulorum expers 540. 9
 mulieres etiam semen habere perinde ut uiros, idque cuiusmodi. 537. 52. & 540
 mulieres genibus innixas felicitas parere 131. 56
 mulieres praepingues cur ad concipiendum minus aptae. 495. 5. 16. & 530
 mulierum a Vesalio haecenus lecturum catalogus. 538. 52. & 540. 15
 mulierum pinguedine, feminalium uasorum seriem latere. 376. 56
 mulierum pubis ossa quid a uiro ossibus differant 131. 42
 mulierum testes cuiusmodi. 535. 23.
 eorundem inuolucra 38
 mulierum uasa seminaria cuiusmodi 535. 47
 mulierum uescicae quatenus a uiro diuersa 519. 24
 mulieribus parturientibus non recludi pubis ossa 131. 50
 musculus quid sit, secundum alios 219. 44. quid reuera sit 212. 36
 musculus osseus dictus. 264. 45
 musculus in manu 264. 46
 * musculus in manu latecentem tendinem educens administratio. 222. 32. descriptio eius 302. 27
 musculus natura inter ligamentum & neruum medius 220. 8
 musculus nervosa exilitate, uolae mediae & digitorum cuti interne subnatus. 302. descriptio eius. ead. 27. administratio 222. 32
 musculus, qui scapulam antrosum agit, controuersus 263. 49
 * musculus totius corporis mole maximus 239. 44
 musculus uescicae ceruicis. quare, Vescicae ceruicis.
 musculi caput, quid. 220. 21. delineatio. 218. 39. finis, seu tendo. 220. 21. delineatio. 218. 44. uenter. 220. 21. delineatio 218. 41
 musculi caput, tendine non semper tenuius 221. 53
 musculi uenter, designatus 218. 40
 musculi uenter, ubi reponendus proprius 227. ult.
 musculi femoris motorum quarti ortus 84. 16
 musculi frontis cutem mouentis descriptio. 257. 19. administratio. ibidem 48
 musculi in ore delitescens administratio. 250. 15. eiusdem descriptio. 248
 musculi masseteris administratio. 250. 5. descriptio eiusdem 246. 42
 musculi maxillam deorsum trahentis, actibus illis superadditi, quatuor descriptio 249. 6
 musculi membrana 220. 37
 musculi nervosa exilitate sua mediae uolae & internae digitorum cuti subnati delineatio 172. 27
 musculi nomen unde. 224. 42. etc.
 musculi structurae depicta ratio. 218.
 musculi substantia praecipua, caro. 222
 musculi temporalis descriptio. 247. 43. eiusdem administratio. 249. 48
 musculi temporalis robur maximum, ex historia 248. 22.
 musculo temporali quot neruorum propaggines offerantur 327. 15
 musculum nullum os mouere nisi eadem inferat, Anatomicorum opinio 307. 6
 musculi articularum motores primi, superficiei proximi 226. 34
 musculi, carnis appellatione dicti Aristoteli 232. 23. 30
 musculi laqueus dicti. 235. ultimo.
 nullum fortuitur musculum contrarium 288. 1
 musculi etiam uinculorum loco. 16. 39
 musculi duo laryngis operculi. 260. 16.
 musculi humerales sex. 106. 39. inde musculi in ore delitescens, dicti qui. 246
 musculi intercostales. quare, Intercostales musculi.
 musculi intestini recti. quare, Intestini recti.
 musculi masseteris qui. 246. 38. temporales, ibidem. 37
 musculi non aequas portiones nerui ac ligamenti recipiunt, & quomodo. 220. 39
 musculi non omnes ab ossibus ortuntur, contra quam Galenus. 223. 24
 musculi, oppositis musculis destituti 260. 28
 musculi os aperientes, qui 246. 41
 musculi penis. quare, Penis musculus. musculi recti intestini cuiusmodi. 501
 musculi, tendinum nomine dicti ab Hippocrate 267. 41
 musculi tendinibus destituti. 222. 49
 musculi ueteribus carnis nomine appellati 16. 41
 musculi qualiter munus obeant sumum 222. 19
 musculorum administrationis ordo duplex 264. 1
 musculorum brachij, scapulam, thoracem, caput, dorsumque mouentium examen 603. 36. inde musculorum capita, non minus quam tendines sentiunt. 222. 5. & laesa conuulsionibus obnoxia sunt ibid. musculi.

musculorum carni adipem intexi, contra quam alij affirmarunt 222.42
 musculorum differentia quatuordecim. 223. a substantia. ead. 5. ab ortu. ead. 24. ab insertione. 56. a parte quae mouetur. 224. 19. a foramina. ead. 28. a foraminibus. 225. 49. a magnitudine. 226. 4. a colore. ibidem. 12. a situ. ibidem. 32. a fibrarum genere. ibid. 42. earumque compactione. 227. 17. a musculorum capitibus. ibid. 34. a uentribus. ibid. 54. a tendinibus. 228. 25. a mutua musculorum in officio oppositione. 229. 18. a munere. ibidem 26
 musculorum fabricae expositio totius. 219. 47. eiusdem delineatio. 218
 musculorum fabricae quid praestitum gamentum. 219. 50. quid nervus. ibid.
 musculorum impressiones. 4
 musculorum laryngis historia. quere. Laryngis musc.
 musculorum linguae historia tota, quare. Linguae musc.
 musculorum numerus controuersus. 229. 36. unde petendus, ut a fibris. 229. 41. ab impressionibus. 230. 15. a capitibus. ibid. 20. a tendinibus. ibid. 44. a mutuo connexu. 231. 6. a concursu. ibid. 11
 musculorum omnium usus communis 233. 10
 musculorum ortus omnium iuxta Galenum, ab osse 223. 24
 musculorum ossis u referentis descriptio 250. 50
 musculorum ossis u par quartum, scapulae motibus non subseruit, contra Galenum 251. 39
 musculorum ossis u referentis par quartum quid peculiare sibi uendit 251. 30
 musculorum ossis u propriorum, paria quatuor. 251. 3. & deinceps. non propriorum assignatio. ibid. 56. ad ministratio unde petenda 252. 37
 musculorum ossis u propriorum iuxta quatuor paria administratio. 252. 12. eorundem functio. 250. 57
 musculorum ossa mouentium non pauci tendinibus carent, contra quam Galenus 228. 27
 musculorum pars neruea, carnea, liuida, quae 226. 29
 musculorum quamque corporis partem mouentium historiam, sub cuiusque partium earum elemento initiali reperies, uelut eorum qui frontis cutem, qui palpebras, oculos, buccas, labra, nasi alas, maxilla inferiorē, lingua, larynga, brachia, scapula, caput, abdomen, testes uiriles, tum muliebrem uterum, thoracem, dorsum, manus, pedes, etc. musculorum quorundam & uasorum administratio 599. 32
 musculorum tendines qualiter differant 228. 44
 musculorum totius corporis maximus 131. 35
 musculorum trium, masseteris, temporalis, ac in ore delitescens musculus 248. 50
 musculis cur addita caro 220. 26
 musculis cur addita uene & arteriae. 220
 musculis nervi non omnibus in capitis exortu inseruntur, & quomodo 221. 30
 musculis non omnibus nervus miscetur, & quibus 221. 4. & 223. 11
 musculis omnibus unum tantum fibrarum genus tribuens Galenus 227
 musculis, quando tendines annexantur 222. 47
 musculis quid nervi uere praestent. 222
 musculis uenas ad extimam, tantum superficiem adnasci 595. 47
 musculosa temporum lineamenta. 250
 musculorum instrumentorum fabricae ratio ex auditu organi compage desumpta 35. 48
 musculorum artificum instrumenta ad naturae imitationem fabrefacta. 578. 11
 musculum uocare Latinos labri portionem quandam 244. 32
 mustelarum penis osseus 527. 50
 musti feruentis ad iccoris sanguificationem comparatio 508. 13
 μυελαις, & μυελι
 μυελιαι dentes 168. 31
 N
 narium foramina. 39. 7.
 & 54
 narium septum. 37. 10. 25
 narium situs 19. 8
 nasi alae. 151. 27. earundem cartilagine 3. 49
 nasalas mouentium musculorum delineatio. primi, secundi. 179. 13. & 182. 16. tertij & quarti 182. 15
 nasi cartilaginum descriptio. 151. 11. inde.
 nasi cartilaginum structura uel solius Gallici morbi nomine non osce tanter expendenda 151. 29
 nasi musculorum alas mouentium descriptio. 244. 27. administratio. 245
 natis 168. 29
 natiu cerebri descriptio 638. 19
 natura in nervis digerendis scopus. 317
 nauiculare, siue nauiforme os. 168. 49. uide, Cymbam referens os.
 nerualia ossa 166. 39
 nerualis futura 166. 31
 neruus instrumentum sensus. 18. 24
 neruus non ceteris, dorsalis medulla terminus, ex osse sacro prodies, & 350. 18
 neruus nullus cordi commissus praeter unum 315. 50
 neruus omnis sensu tactus praeditus 317
 neruus omniū corporis crassissimus quo sinu feratur 131. 16
 * neruus pulsabilis apud Arabes q̄s. 259
 neruus quibus cōstet partibus. 316. 20
 neruus quinti neruorum cerebri par. 315. 47
 inde
 neruulus iuxta quinti paris neruorum cerebri radicē, hactenus ignoratus. 50. 6
 nerui appellatio. 16. 34. quam late pateat. 315. 24. quibus organis propriē competat ead. 29
 nerui cum ligamento in musculorum fabrica permixtio. 220. 14. eius delineatio 218. 38
 nerui, in musculis constituendū necessitas 219. 50
 nerui coli, & recti intestini 501. 50
 nerui coniugati enascuntur. 318. 11
 nerui cutem subeuntes non eandem semper proponunt seriem. 345. 10
 nerui idem cerebro praestant quod arteria magna cordi, & uena epatici. 622
 nerui in papillis distributi 344. 1
 nerui intestinorum graciliū. 499. 49
 nerui non omnibus musculis miscentur, & quibus 221. 4. & 223. 11
 nerui omenti 497. 13
 nerui quid musculis uere praestent. 222
 nerui, uasorum nomine appellati. 317
 nerui uentriculi, eorumque usus. 493. 12
 nerui uisori perforati. 314. 34. & non perforati ead. 36
 neruorum per abdominis musculos repentium administratio 549. 35
 neruorum alios sensui, alios motui falso praefici 348. 34
 neruorum Anatomes ratio 552. 7
 neruorum brachium aduentum oris go diligenter consideranda cur. 344
 nerui in brachia a quibus partibus ducantur. 344. 43. eorundem implexus descriptus. ead. 50. ac delineatus ead. 16
 neruorum in brachium ac manū extremam distributorum expositio. 344. 43. primi. 345. 1. delineatio. 336. 5. secundi. 344. 15. delineatio. 336. 8. tertij. 346. 19. & 347. 17. delineatio. 336. 11. quarti. 346. 28. delineatio. 336. 33. quinti. 347. 17. delineatio. 336. 52. sexti. 348. 50. delineatio 337. 3
 neruorum cerebri initium unde sit. 322
 neruorum cerebri iuxta septem paria examen 654. 8
 neruorum cerebri paris primi descriptio tota. 324. ortus. ead. 1. coalitus. 13. ingressus

13. ingressus in oculos. eadem. 20. in tunicam reti comparatam dilatatio. ead. 24. ductus delineatus. 325. 11. an sit perforatum, quaestio. 324
 neruorum cerebri paris secundi descriptio. 325. 22. quod oculorum musculis distribuitur ead. 29
 neruorum cerebri paris tertij descriptio. 325. 36. radix duplex. ead. 37. tenuioris ortus ac distributio. ead. 42. crassioris itidem 326. 5
 neruorum paris quarti descriptio. 326
 neruorum cerebri paris quinti descriptio. 326. 45. eiusdem meatus. 52. 46. & 53. 10. item ad auditus organum series 34. 47
 neruorum cerebri paris sexti descriptio. 327. 29. in thoracis amplitudinem distributio. 329. 29. in nutritionis organa series. eadem. 47. recurrentium dexter. 318. 42. sinister. eadem. 53. cur sint facti. 329. 13. amborum delineatio. 318. 35
 neruorum cerebri paris septimi descriptio 330. 34
 neruorum e cerebro prodeuntium par ceteris Anatomicis ignotum. 322. 34. & 337. 11
 neruorum cerebri paria quot. 322. 27
 neruorum e cerebro prodeuntium ortus delineatus. 318. eorundem depicta uniuersa series. 319. par primum. 320. 18. secundum. eadem. 23. tertium. eadem. 24. quartum. 40. quintum. 41. sextum. eadem. 49. septimum 321. 42
 neruorum decussatum facta distributio fictitia 325. 7
 neruorum differentia. 316. 42. a mollitie & duritie. ibidem. 45. & eiusdem differentiae ratio. 317. 5. ab originis forma. ibidem. 346. ab ipsorum cavitatē. 317. 51 a serie. ibidem 54
 neruorum a dorsali medulla prodeuntium omnium delineatio. 332
 neruorum e dorsali medulla prodeuntium numerus. 339. 37. non idem in omnibus animalibus. eadem 47
 neruorum femur, tibiae & pedem aduentium distributio exposita. 350. primi. eadem. 34. secundi. eadem. 45. tertij. 351. 6. quarti. eadem. 15. Singulorum delineatio. 337. primi. eadem. 27. secundi. ead. 30. tertij. eadem. 39. quarti. eadem. 44
 neruorum in intestinis ratio. 503. 41.
 neruorum e lumborum uertebis prodeuntium descriptio. 349. 11. sunt autem quinque paria. Delineatio 337. 7
 neruorum per manum distributio, quo pacto circa sectionem deprehendatur 348. 21
 neruorum qui in extremam manum distribuuntur expositio. 348. 13
 neruorum ortus a cerebro. 315. 39. non e dura eius membrana. 316. 18. nec a corde 315. 49
 neruorum ortus uarie a p̄fiscis constitutus 315. 39
 neruorum sacri ossis foramina. 64. 21.
 neruorum ex osse sacro profluentium descriptio. 349. 37. delineatio 337. 17
 neruorum paria recedendi mos qualis uertebis 82. 27
 neruorum principium cor esse, unde iudicant Aristoteles 591. 56
 neruorum propagines temporali musculo quot offerantur 327. 15
 neruorum recurrentium examen. 601
 neruorum recurrentium scietia, Galeni inuentum 329. 19
 de Neruorum sectione liber Galeni, uix totius fragmentum est. 325
 neruorum septum transversum ingreditium descriptio. 341. 35. delineatio 334. 57
 neruorum septi transversum examen. 600
 neruorum in uertebis foraminum ratio 70. 29. inde
 neruorum e uertebis ceruicis prodeuntium paria septem. eorumque descriptio. 340. 1. par primum. ibidem. secundum. eadem. 30. tertium. quartum. quintum. 341. 2. sextum. septimum 342. 16
 neruorum e uertebis ceruicis prodeuntium delineatio. 334. par primum. eadem. 20. secundum. eadem. 25. tertium. eadem. 30. quartum. eadem. 40. quintum. eadem. 54. sextum. 335. 12. septimum ead. 29
 neruorum e thoracis uertebis prodeuntium descriptio, iuxta paria duodecim. 342. par primum, omnium octauum. 45. eius delineatio. 335. 35. secundum quod omnium est nonum par. 343. 15. eius delineatio. 335. 41. tertium, quartum, ac cetera paria usque ad thoracis duodecimum, uniuersorum autem uigesimalum par. 343. 21. delineatio eorundem. 335. 46.
 neruorum tria paria in osse sacro & coccyge 82. 25
 neruorum uesicae ratio 518. 30
 de Neruorum uisoriu decussatione historiae authoris. 324. 46
 in Neruis digerendis scopus naturae triplex. 317. 17. sensus. ibidem. 21. motus. 27. tristantium dignotio 25
 neruis emittendis parata foramina. 58. 47
 inde
 neruis unde spiritus animalis prebeatur 316. 32
 neruis in musculorum initia potius quam fines inseri, Anatomicā axiomata 341. 44
 νῆστις quid 499. 3
 νευρογονδρωσιν dicta σπινθηρις. 217. 46. & 301. 10
 νευρομυηται musculi. 29. 14
 νευρος unde 315. 35
 Nicolai & Gentilis de uteri formatione error 531. 20
 nodus 9. 49
 νῶτος uertebrae 167. 37
 nouaculorum ad sectionem descriptio. 236. 7. delineatio. 235. 46
 nutrimenti uehiculū cuiusmodi Hippocrati dictum 508. 30
 nutritionis instrumenta, triplicia 384.
 nutritionis necessitas 384. 40
 nutritioni ex cibo potuque famulantium partium enumeratio. 385. 5. inde
 nutritioni subseruientium instrumentorum necessitas 384. 47
 nutritia uis quatenus in plantis & hominibus differat 493. 35
 nutritionis organorum enumeratio 519. 39
 νῦμα quid 250. 51. & 532. 1. eiusque in mulieribus differentia. ead. & 536. 55
 O
 οβελια futura. 26. 43. & 166.
 occipitis siue occipitij circumscriptio. ead. 40. & 166.
 occipitis os ubi crassissimum. 30. 47. & 53.
 occipitis ossis capitula 31. 11
 occipitij ossis, quā primae uertebrae articulatur, descriptio 64. 15
 oculus genu 168. 33
 oculus scapulae 168. 2
 oculi angulum interiore occupantis carunculae usus 40. 20
 oculi humores. Cristallinus. 646. 25. delineatio. 646. 54. Vitreus. 646. 1. delineatio. 645. 3. Aqueus. 649. 21. delineatio. 644. 6
 oculi musculorum descriptio. 240. 12. administratio. 241. 29. delineatio 239. 30
 oculi partium omnium brevis enumeratio. 649. 42. earundem usus. ibid.
 oculi partium omnium delineatio 644.
 oculi sedes quot efformetur ossibus 39.
 oculi tunicarum expositio. 37
 Mm
 διογ

Alus. 646. 44. delineatio. 643. 46.
quæ reti comparatur. 647. 15. deli-
neatio. 643. 50. ueræ dictæ. 647. 15.
delineatio. 643. 52. quæ cilijs seu pal-
pebrarum pilis respondet. 648. 41.
delineatio. 643. ult. duræ. 648. 52.
delineatio. 644. 11. adherentis, seu
albæ. 649. 34. delineatio. 644. 6.
cornea. 649. 9.
oculorum colorem ex humorum spi-
rituum ue copia non uariare
648. 31.
oculorum fabrica tota exposita. 646.
12. eiusdem administratio. 655. 1.
delineatio. 643. & 644.
oculorum gratia formatum caput
18.
oculorum musculi. quare, Muscu-
li, &c.
oculorum sedes à cuneiformi osse maxi-
ma parte constitui. 29. 31.
oculorum situs. 18. 5.
oculis, cur additus motus uoluntari-
us. 240. 12. eiusque differentia. ibid.
oculos mouentes musculi, eorumque
numerus, descriptio tota. 240. 12.
delineatio. 239. 29. administratio.
241.
oculos mouentium musculorum de-
lineatio. 239. 31.
oculos qui munierit natura. 18. 15.
oculi, & oculorum secundæ uertebræ
tubæ. 66. 31.
oculi, & oculorum. 388. 6.
oculi, & oculorum. 111. 5.
oculi, & oculorum. 13.
oculi, & oculorum. 168. 5.
oculi, & oculorum. 51. 9.
oculi, & oculorum. 323. 25.
oculi, & oculorum. 643. 14.
de Oculi organo sententiæ uariæ
322.
oculi, & oculorum. 30. 3. 14. eorum-
dem sedes. 32. 35. cribri modo per-
uium os. 28. 24.
oculi, & oculorum. 51.
oculi, & oculorum. 641. 46.
oculi, & oculorum. 19. 3.
oculi, & oculorum. 497. 48.
oculi, & oculorum. 497. 10.
oculi, & oculorum. 79.
oculi, & oculorum. 84. 43.
oculi, & oculorum. 147.
oculi, & oculorum. 23.
oculi, & oculorum. 280. 2.
oculi, & oculorum. 44.
oculi, & oculorum. 22. 6. & 23. 20. & 33. 3. 13.
oculi, & oculorum. 38.
oculi, & oculorum. 358. 15. 18.
oculi, & oculorum. 497. 12. 18.

omenti descriptio. 357. 15. &
356.
omenti diuersa nomina. 494. 39.
omenti & mesenterij eximendi ratio
in Anatome. 553. 49.
omenti fabricam suis uisibus respon-
dere. 497. 45.
omenti figura & quantitas. 495. 31.
omenti glandosum corpus. 497. 27.
omenti inferioris membranae sectio
difficillima. 510. 6.
omenti intestinis obducti situs. 356. 17.
omenti membrana inferior qua par-
te mesenterij uice. 496. 26.
omenti membranae descriptio. 357.
& 358. 15. inde.
omenti membranae superiori expor-
rectæ uenarum & arteriarum pro-
pagines. 357. 21. & 356. & 358.
omenti ortus, ac deinde nexus. 495. 45.
cum colo. 496. 20.
omenti præcipuus usus quis. 497. 36.
omenti situs. 494. 47. eiusdem ob-
seruatio. 550. 33.
omenti substantiæ enumeratio. 495.
36.
omenti superior anterior uel, & infe-
rior seu posterior membrana. 495.
42.
omentum implicant uenæ. 496. 44.
omentum uentriculi anteriori fedi-
non obduci. 494. 22.
omēto quatenus comprimi uerit fun-
di os possit. 495. 9.
omēto quatenus. 167. 53.
omēto. 99. 54. & 167. 53.
omēto. 261. 29.
omēto. 11. 1.
omēto. 167. 41.
olamium & ofanum os. 167. 40.
os, & os. 166. 17.
os quid, eiusque natura, & usus. 1. 1.
inde.
os amplum, latum, sacrum, idem Ga-
leno. 81. 48.
os in cerebro à Galeno traditum,
quale. 32. 41.
os de corde cerui Medicorū & Phar-
macopolarum impostura excogi-
tatum. 94. 23.
os cordis. uide, Cordis os.
os coxæ, siue coxædicis, uide, Coxæ,
& Coxædicis os.
os coccyx. 56. 56. eiusdem delinea-
tio. 79.
os coccygis descriptio. 84. 43.
os cymbam referentis sinus. 147.
23.
os dentis dicti ligamentum. 280. 2.
& 44.
os ilium. uide, Ilium os.
os iugale. 22. 6. & 23. 20. & 33. 3. 13.
& 38.
os pectoris. uide, Pectoris os,
os pubis, uide, Pubis os,
os sacrum. 56. 55. uide, Sacrum os,
os sacrum, amplum, latum, & latum,
idem. 85. 30.
os sacrum cæteris annectentium li-
gamentorum administratio. 243. 29.
os sacrum quale in simijs & canibus.
81. 37. inde. & catulis. ead. 43.
* os sacrum ilium ossibus colligan-
tium ligamentorum descriptio.
252. 17. administratio. 256. 19.
os sacri appellatio, unde.
os sacri constitutio. 58. 34.
& 59.
os sacri delineatio. 79.
os sacri in homine descriptio. 83.
inde.
os sacri nervorum foramina. 84.
21. spinæ. ead. 30. anterior, po-
steriorque sedes. ead. 38. & 85. 16.
os sacri, sex interdum ossa. 84. 52.
os sacro nexorum ossium in uiribus &
mulieribus differentia. 131. 41.
ossa sacri ossis lateribus commissa
in pueris tribus efformari ossibus.
132. 34.
os sacro ossi nexorum in uiribus
& mulieribus differentia. 131. 41.
os sacri ossis lateribus commis-
sorum usus. 129. 4.
os sacri referentis figura. 55. 5. 11. situs
& nomina. ead. 33.
os sacri referentis musculorum descri-
ptio, uide, Musculi.
ossa ad disciplinam utilissima, quæ,
di os possit. 159.
ossa an sensu prædita. 3. 24.
ossa cumulatim in cimiterijs asserua-
ri solita, ad secleron inutilia. 159.
19.
ossa, cur circa connexum molliora
7. 32.
ossa digitorum. uide, Digitorum os-
sa.
ossa dissoluta ad disciplinam aptio-
ra, quam compacta. 159. 6.
ossa emundata, quomodo iungenda
159. 30.
ossa inter se omnia contigua. 11. 55.
ossa iungentium commissurarum ty-
pus. 12. 10.
ossa lapidea. 1. 34. & 33. 7. 33.
ossa non hominis solum, sed & bru-
torum omnis generis animantium,
philosophiæ ac medicæ studiosis
obseruanda. 162. 21.
ossa omnia, præter dentes, tecta. 26.
3.
ossa præruptæ rupi similia quæ, &
cur ita dicta. 33. 34.
ossa senum, iuuenum, & puerorum
inuicem uariare. 27. 12.
ossium capita pleraque sine appen-
dice. 9. 45.
ossium coctionis tempus ex ætatum
ratione obseruandum. 157.
35.
ossium coctionis scopus. 157. 39.
ossium commissuræ, earumque cartila-
gines. 4. 3.
ossium

ossium connexus quibus consistet.
16.
ossium differentia ab usu. 1. 9. ma-
gnitudine. 27. forma. 29. & alijs
inde.
ossium foramina. 3. 8.
ossium in calce macerandorum, ac
humine emundandorum ratio. 155.
ossium in hominibus & quadrupedi-
bus similitudo. 145. 35.
ossium inspectio inutilis cuiusmo-
di. 155. 39.
ossium inter se structura & coctus.
inde.
ossium nutrimentum proprium me-
dulla. 3. 1.
ossium omnium corporis humani nu-
merus. 162. 28.
ossium omnium nomina tam latina
quam græca, &c. 166.
inde.
ossium omnium soli dentes sensu præ-
diti. 45.
ossium partes sedesque uarijs uocibus
indicari. 7. 2.
ossium per coctionem parandi mo-
dus. 155. 50.
ossium processus. 8. 17.
ossium quibusdam sedibus perinde
ac si undique circumscripterentur no-
mina imponi. 33. 10.
* ossium sesamoidum manus, admini-
stratio. 224. 46.
ossibus non solum gradibus appen-
dices contingere. 7. 53. & 8. 5.
in ossibus spectanda præcipue quæ.
155.
ossiculum incudi comparatum. 34.
ossiculum magis & occulte philoso-
phiæ sectatoribus obseruatum, qua-
le. 126.
ossicula sesamina. quare, Sesami-
na ossic.
ossiculum quid. 521. 39.
ossiculum uertebræ. 167. 38.
ossiculum os. 166. 17.
ossiculum meatus, qui & ossiculum, & ossiculum.
ossiculum. 10. 24.
ossiculum. 19. 30.
P
Alato infestus Galli-
cus morbus. 530. 7.
palma. 168. 15. inde.
quid Celso. 120. 3.
palpebra retorta dicta
Hippocrati quæ. 239. 11.
palpebram superiorem cur moueri
oportuerit. 238. 34.
palpebrarum cartilagine. 3. 48. &
4. 40. & 150. 17.
palpebrarum fabrica. 233. 21. & ad-
ministratio. ibid.
palpebrarum musculi. quare, Mus-
culi palpeb.
palpebrarum pili. 150. 26.
palpebras mouentium musculorum

delineatio. 179. 10. & 238. 21. eo-
rundem descriptio. 238. 21. ad-
ministratio. 239. 23.
palpebras mouentium musculorum
difficilis cognitio. 239. 13.
* palpebras quid. 261. 37. & 497. 29.
& 505.
panniculus carnosus. 233. 8.
panniculus carnosus, non sunt octo
abdominis musculi. 233. 8.
panniculus rotundus. 385. 55.
papilla, & papilla.
papillæ substantia. 543. 44.
papillæ constructionis, & totius sub-
stantiæ eiusdem ratio. 546. 24.
papillæ. 168. 40.
papillæ. 168. 10.
papillæ. 102. 33.
papillæ. 162. 28.
papillæ. 167. 9. &
166.
papillæ, faucium glandulæ cur.
579. 36.
partium functiones naturales aliæ
per fibras sunt, aliæ absque illis.
257.
parturientes genibus innixas facilius
parere. 131. 56.
parturientibus non recludi pubis
ossa. 131.
partus septimestris Hippocratis sen-
tentia imperfectus. 531. 16.
patella qui femoris ossi connectitur.
141.
patellæ figura, & descriptio. 141. 25.
situs, & forma. eadem. 41. inde.
patellæ nomina. 168. 31.
patellæ substantia & usus. 142. 4. 14.
IOAN. PAVLVS GVIDVC1-
VS Vrbinas.
paxillares dentes. 46. 45.
paxillum. 167. 21.
pecten. 167. 4.
pecten & pectus τὸ μὲν ἄλλοτερον qui-
busdam. 120. 3.
pecten pedis. 143. 36.
pectinis os. 168. 24.
pectus quid. 88. 40.
pectus manus. 168. 16.
pectus & pecten pedis. 168. 55.
pectoris dypeus, siue scutum. 167. 54.
pectoris siue pectorale os. 88. 42. &
167. 43. quale in quadrupedibus.
91. 45. eiusdem synarthrosis. eod.
pectoris os utringue latus. 93. 7.
pectoris ossis à cartilaginibus colla-
rum liberi delineatio. 87. 27.
pectoris ossis cū cartilaginibus, etc.
administratio. 599. 56.
pectoris ossis unā cum ipsi coarcta-
tis cartilaginibus interior superfi-
cies expressa. 560.

pectoris ossis ad ensē comparatio.
92.
pectoris ossis furcula, iugulum, & pectus.
92. 22.
pectoris ossis humani descriptio.
92.
pectoris ossis quot ossa. 162. 40.
pectoris ossis substantia & usus. 93.
inde.
pectoris uertebræ. 167. 37.
pectus. 148. 36. &
168.
pedium quinque ossibus constare.
148.
pedij ad tarsum coarticulatio. 148.
49.
pedij descriptio. 148. 35.
pedij ossa quot. 162. 47. eorum-
dem appendix. 8. 6. capita. 12.
pedij ossium figura & descriptio. 5.
& 6. 6. & 142. & 143. 22. inde.
pedij ossium interualla. 149. 2. ad di-
gitos articulatione. 7.
* Pelopis sententia falsa, de uenarum
& arteriarum ortu. 298. 47.
pelialis carilago. 153. 23.
peluis cerebri pituitam excipiens.
640.
penis. 28.
penis. 168. 25.
penis constructionem subeuntia.
528.
penis duo præcipua corpora. 528.
eorundem delineatio. 372.
& 373. 12. & 374. 2. examen. 556.
53.
penis corporum ortus, uenarumque
arteriarum & nervorum huc perti-
nentium examen. 556. 12.
penis & testium à suis inuolucris
detectio in administranda Anato-
me. 555.
* penis fabrica exposita. 226. 44.
musculi quatuor ordine. eadem.
55. officium. 227. s. administratio.
eadem. 16.
* penis fabrica totius delineatio.
225.
penis musculorum examen. 556. 5.
* penis musculorum traditio apud
Galenum perij. 227. 26.
penis situs. 528. 1.
penis structuræ ratio. 527. 40. eiusdem
substantia. ead. 45.
peni tres meatus falso ab Arabibus
attributi. 529. 16.
penis uenæ, arteriæ ac nervi.
47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
sculi. 529.
penis. 26. 14.
penis. 166. 22.
perinæ situs. 528. 41.
penis. 3. 24. & 571. 43. cartilago.
158.
penis. 53.
penis. 234. 56. &
576. 29. & 627.
penis. 385. 48. & 150. 17. ead.
dem, & penis. 385. 48. & 150. 17. ead.
Mm 2 den.

I N D E X.

dem 30
peritoneum in similitudinem partium
numéro 386. 1
peritonæum non undique pariter
crassum 386. 39
peritonæum quibus partibus perui-
um 386. 46
peritonæum quibus uasis ac neruis
implicetur 386. 57
peritonæum tactus sensu etiam præ-
ditum 387. 6
peritonæum, transuersis abdomi-
nis musculis pertinaciter adherens
283 1
peritonæi à partibus extrinsecus ipsi
commixtis liberatio 542. 41
peritonæi ad uesicæ fundum nexus.
357 11
peritonæi apertio 542. 54
peritonæi figura. 355. & descriptio.
ead. & 356
peritonæi laterum uenæ. 356. 1. &
355.
peritonæi magnitudo & situs. 386. 5.
forma, etc. ead. 19
peritonæi nomina 385. 46
peritonæi ortus examen 557. 5
peritonæi superficies cuiusmodi.
386. 22. processus ab eodem enati.
eadem 30
peritonæi usus 387. 10
πάρων quid 138. 26. & 168. 40
πάρων
* pedis amplitudinem subeuntis li-
gamenti descriptio. 244. 22. ad-
ministratio 255. 1
* pedis ac digitorum motibus famu-
lantium musculorum alij in tibie
fede anteriore conflunt. 254. 4.
30. alij in posteriore. eadem. 41.
alij in pede. ead. 47. & quot figu-
latum ibidem
pedis calcar 168. 43
* pedis cruris cavitatis, per quam tra-
iectio fune Hector ab Achille cir-
cum moenia Troiæ actus 246. 8
pedis dextri ossium delineatio 5
* pedis digitos mouentium muscu-
lorum administratio. primi.
255. 32. secundi & tertij. eadem.
44. decem sequentium. 255.
54. decimi quarti, quinti. 256.
7. decimi sexti. eadem. 14.
decimi septimi & octauis. 255. 33.
reliquotum quatuor 255. 52
pedis digitos mouentium musculo-
rum delineatio primi. 210. 27.
secundi. ibidem. 35. tertij. ibi-
dem. 29. eorum qui primos
digitorum articulo flectunt, &
sunt decem. 211. 46. & 212. 13.
decimi quarti. 133. 50. decimi
quinti. 136. 48. decimi sexti. I.
ibidem. 52. decimi septimi. 179.
50. decimi octauis. 173. 49.
quatuor musculorum, digitos qua-
tuor pollicis adducentium. 210. 46
& 211 48
pedis digitos mouentium musculo-

rum descriptio. 248. 45. pri-
mus, secundus, tertius. 249. 20.
qualiter in similibus se habeant. 250.
31. decem sequentes, primis
digitorum articulis præfecti. ead-
dem. 46. decimus quartus &
quintus. 251. 3. decimus sex-
tus, pollicem ac tres proximos di-
gitos adducens. 251. 22. deci-
mus septimus, octauus. eadem. 43.
reliqui ad 22. usque, digitos quatu-
or pollicis adducentes 252. 1.
* pedis digitos mouentium muscu-
lorum numerus 252. 8
* pedis digitorum motus 248. 8.
46.
* pedis digitorum ac manus, ratio mo-
tus prope par 248. 57
pedis digitorum ratio 149. 13
pedis fabricæ ratio 148. 46
* pedis ligamentorum transuerso-
rum descriptio. 253. 38. alia,
ossa pedis committentia. eadem.
54. administratio. 256. 41
* pedis motus 248. 4.
pedis ossa quot 149. 21
pedis ossium delineatio. 142. 23. de-
scriptio 143. & 144.
pedis ossium quibus in manu
lulum respondeat 147. 46
pedis ossicula sesamina cuiusmodi.
126 24
pedis pectus & pectus 168. 55
* pedis plantæ cuti subnati tendinis
lati descriptio 244. 3
pedis posterioris in quadrupedibus
appellatio quæ. 145. 11
pede ab extrema manu uno offe-
ferari 149. 19
* pedem mouentium musculorum
administratio. 255. primi & se-
cundi. eadem. 14. tertij & quarti.
ibidem. 17. & 23. quinti. 255.
55. sexti. 256. 4. septimi & octauis.
ibidem. 11
pedem mouentium musculorum de-
lineatio. primi. 205. 20. se-
cundi. ibidem. 21. tertij. 207.
39. quarti. ibid. 42. quinti.
211. 37. sexti. 180. 47. se-
ptimi. 189. 31. octauis. 179. 39.
noni 103. 52
* pedem mouentium musculorum
descriptio. 245. 10. primus.
ibid. secundus, tertius. quar-
tus. 245. 21. quintus, sextus.
246. 22. septimus, octauus.
247. 11. nonus. 248. 14. mu-
nus omnium. ibid. 24
pedem petentes nerui. quare, Ner-
ui pedem petent.
* pedes ac digitos mouentium mus-
culorum traditio apud Galenum
supra modum uaria 243.
44.
pedum in quadrupedibus & homi-
nibus similitudo 145. 1. inde
petrosorum ossium appellatio un-
de 33. 34.
68

φασκοδίνος dictus humor 646. 5.
36
φωφύγος digitorum quæ. 121. 48
pharmacopolarum impostura excogi-
tatum os de corde cerui. 94. 23
φωφύγος 55. 42. & 167. 26
φωφύγος appellatio 579. 17
φωφύγος 574. 12
φωφύγος 46. 17
φωφύγος 19. 28
φωφύγος 290. 47
φωφύγος in mamillis quid 544. 22
φωφύγος 110. 44. & 168. 5.
pia mater. quare, Tenuis cerebri
membrana. 11
pinguedo. quare, Adeps
pinguedinis humanæ usus 157. 33
pices ut collo, ita etiam pulmonibus
desitui 62. 51
pituita cerebri purgandæ parati me-
tus. 32. 20. inde. & 51. 3. 28. inde
pituitam cerebri excipientes ductus,
640 1
pixis os 163. 22
planarum ad testes comparatio, 520.
30
planta 168. 54
planta pedis 148. 35
planta appellatio 147. 54
plantæ cuti subnatus latescens ten-
do. quare, Pedis plantæ.
platarum nutritia uis quatenus ab
humana differat 493. 40
planum pedis. 148. 40. & 163. 54
πλάττω 167. 53
Platonis Anatomica dogmata. 145.
36
Platonis de ingenito nobis genera-
tionis amore sententia 520. 22
Platonis de septo transuerso fento-
tia 291. 50
πλάττω os 167. 39
πλάττω 31. 41. & 166. 56
pleura uulgo quid 570. 29
πλευρά 167. 50
Plinius lapsus 107. 17
Plinij de menstrui sanguinis prauiti-
tate & graueolentia error 538. 15
Plinij in appellatione tali lapsus.
140 19
plumæ nomine omentum apud Bra-
bantios appellari 497. 48
pollicis os secundum, uix extra rectam
lineam extendi 123. 57
pollicis ossis primi ad brachiale ne-
xus. 123. 37. secundi, etc. ead-
dem. 43. & 124. 5. tertij, & c.
eadem 8
pollicis ossis primi & postbrachia-
lis ossium ad brachiale contextus.
113 47
pollicis pedis ad manus pollicem di-
scrimen 149. 14
pollicis usus ac dignitas. 124. 54. li-
tus 125. 24
pollicem furibis præcidiendi mos.
124 57
I V L II Pollucis lapsus, 65. 30. &
68 32

I N D E X.

I N D E X.

polus 168. 33
polux 387. 50
πολύρροπον dictum cuneiforme os. 31. 3. & 148. 15. & 167. 3. & 168. 53.
* poplitea dicta quibusdam uena. 293
* in Poplite latitantis musculi descriptio. 237. 37. administratio. 255. 40.
porcorum iecur quale 506. 45
portæ uena. quære. Vena portæ. portæ uenæ officium 508. 4
portæ uenæ omenti membrana fultæ figura 353. & 359. 18
portæ uenæ rami unâ cum arteriis & neruis illis attentis qui examinandi 552. 20
portæ uenæ ramorum officium. 335. 9.
ποροὶ ἐπὶ τοῖς 324. 36
postbrachiale 168. 16
postbrachialis appellatio 120. 7
postbrachialis appendix 8. 6
* postbrachialis ossa necientia ligamenta 220. 51
postbrachialis ossa quot. 120. 8. & cuiusmodi sint. ead. 34. eorundem interualla. ead. 47. & 149. 20. & 162. 43
postbrachialis ossa qui cedat musculis 120. 56
postbrachialis ossium & primi pollicis ossis ad brachiale connexus. 118
precordium 47
precordia dicta quære 387. 43
prægnantium uterus cuiusmodi. 534
prælepiola dentium 46. 17
processus 8. 13. 37
processus alis similes 32. 23
processus dens appellatus, etc. 61. 55. & 66.
processus lumborum uertebri ex abundanti attributus à Galeno. 78. 41.
processus mamillaris. 22. 25. & 23. 30. & 31. 27 & 36. 44
processus stylo scriptorio similis. 23. 30. & 31. 33. & 36. 44
processus appendicibus donati alij, alij non 8. 25
processus laterales siue transfueri in uertebri qui 57. 5. item descendentes. eadem. 18. 22. posteriores. eadem. 30 & 59. 21
processus uespertilionum alis comparati 21. 38. & 23. 15. & 25. 51
processuum & appendicum differentia 8. 22
processuum in femoris ossibus alijsq; usus 135. 2
processuum femoris maxillæ, etc. de lineatio 5. 6. 26
processuum transfuerorum ceruicis uertebrarum natura. 68. 55. foramen. 69. 4. ascendendum et descendentium natura. 69. 25. numerus. 70
processuum transfuerorum in thoracis & colli uertebri ductus. 75. 24
processuum usus 8. 46
πρωτοὶ ὀφθαλμοὶ 163. 37
proræ os 237. 22
proræ sutura 166. 45
πρωτοὶ δὲ dicta cerebri portio. 632. 37. & 637. 16. & * 309. 40
πρωτοὶ musculi 237. 14
πρωτοὶ uertebrae 167. 38
πρωτοὶ 168. 43
πρωτοὶ processus. 32. 28. & 167. 7
pubis os. 6. 2. & 127. 17. & 128. 51. & 163
pubis os cur maximo foramine peruium, ipsiusq; sinus & tubera. 130. 7. 23. crassities ead. 30
pubis ossis figura. 5. foramen. 128. 39
* pubis ossis foramen occupans membrana. 252. 28. administratio 256. 19
* pubis ossium foramina occupans membrana 226. 35. & 225. 28
* pubis ossis foramen occupatis membrana administratio 243. 25
pubis ossis historia 131. 37. inde pubis ossia an usquam puellis nuper natis dissiliantur, facilius paritibus genera 132. 4
pubis ossia mulieribus in partu non recludi 131. 50
pubis ossia qui dirimenda 556. 16
pubis ossium in uiris & mulieribus quæ differentia 131. 41
pudendi muliebris prominentes carunculae. 536. 54. easdemq; præcedendi apud Aegyptios mos. 537
pudendi muliebris carunculas non esse in omnibus aequales. 532. 1
pudibundum 168. 25
puellaris uteri fundus minor. 533. 36
ceruix mollior 535. 14
pueri à uetribus in Anatome exerciti soliti 83. 22
pueris quomodo erudi dentes. 47
puerorum ossia cuiusmodi 27. 19
pulmo instar promptuarij cordi circumpositus 596. 24
pulmonis anterioris sedis delineatio. 553. item posterioris ead. 561
pulmonis cordi inuoluti delineatio. 561 & 563
pulmonis examen 600. 37. & 602
pulmonis fibrarum seu loborum delineatio 562. & 563. 12. & 568. inde
pulmonis inflatio 601. 43
pulmo in quot lobos fibrasq; ue diffinitur 581. 46
pulmonis lobum in homine nullum causæ caudicem suffulcire. 531. 56
pulmonis situs, ac partes. 550. 50. forma 581. 8. item. 560. & 561. 30
pulmonis superficies qualis. 582. 7. item connexus. ead. 11. substantia. 28. uasa. 29. tunica. 46. nerui 50
pulmonis ualorum ratio. 533. 9. item tunica ead. 20
pulmonis usus & constructionis ratio 582. 53
pulmonem thoracis formam sequi 89
pulmone carentia animalia etiam de xtro cordis uentriculo destitui. 596. 35.
pulmonum colores diuersi. 532. 12
pulmonum gratia homini datu cololum 62. 49
pulsus & respirationis idem usus. 570
pulsum autor cor 594. 57
puppis capitis os 166. 48
puppis sutura 166. 27
πύλας 640. 43
* πύλη 266. 55
πύλινος unde dictus 390. 27. & 391
πύλινος & πύλινος processus. 66. 34
pyxis 10. 26
pyxis os 166. 45
Q
Vadratum os cuiusmodi 163. 58
quadrupedum cum hominis cruribus, ac pedibus similitudo. 145. inde
I
quaterij dentes 167. 17
quattro tali tuber cur dicatur. 145. 50
R
Habdoides, siue *habdoides* futura inter uerticis ossa. 26. 44. & 30
605. 5. 56. 41. & 167. 30
radius quid. 1. 40. & 110. 50. & 168. 8
radij ad humerum articulatione. 111. 51.
radij cum ulna motus. 13. 33. & humero. ead. 53
radij delineatio 108. & 109. 5
radij obliquitas. 113. 1. eiusdem ad ulnam articulatione. ead. 16. secundum ipsius longitudinem leuitas & asperitas 25
radij partis inferioris historia. 113. 40
radij sinus deducendis locandisq; musculis & iporum tendinibus a pri 14. 47
radij substantia cuiusmodi. 115. 10
* radium brachiali necientia ligamenta 231. 1
* radium cum humero necientia ligamenta 221. 13
radium primum & supinum constituentium musculorum delineatio. primi. 191. 26. secundum. 199. 1. tertium. 191. 26. secundum. 199. 1. tertium. 191. 26.
Mm 3 tñ. 192

I N D E X.

tiij. 191. 23	quart. 204. 28	renum numerus, situs & usus. 514.	in pueris tribus ossibus efforma-
* radium in pronum ac supinū mo-		29	132. 34
uentium musculorum descriptio.		de Renum officio ridicula Anatomi-	129. 4
215. 46. primus. ead. 57. secun-		corum dogmata 555. 2	162. 39
dus, tertius, quartus, 216. 12. admi-		renum sinus cuiusmodi 516. 13.	129.
nistratio 124. 34		inde.	
φασαδὸς tunica 648. 16		renum sinus delineati 371. 49	
ramex, ἀντολή Græcis cur. 495.		de Renum sinibus falsa quorun-	
8.		dam persuasio 515. 51	
ramicum sectionis periculum. 495.		renum situs delineatio. 370. & 371.	
24		12. & 372. 32	
φασαδὸς, suturæ 15. 53. & 166.		renum tunica ac nervi 517. 8. 21	
25.		renum tunicarū, totiusq; eorundem	
rafeta, & ossa rafetæ 168. 15. 51		naturæ examen 554. 36	
rafga 168. 33		renum uertebrae 167. 38	
rationis ossa 166. 40		renibus oblatae uenæ & arteriæ. 515.	
rationis sedes cerebrum 599. 13		15.	
rationis sedes an in corde 594. 26		renuendi mos diuersus 63. 30	
rectum brachialis os appellatum cu-		respiratio naturalis, & non natura-	
iulimodi 118. 14		lis 569. 45	
rectum intestinum. quare, Intesti-		respirationis & pulsus idem usus.	
num rectum. 570		7	
recti intestini musculi 501. 54		respirationis organum thorax et pul-	
* recti intestini musculorum descrip-		mo 96. 36	
tio. 228. 39. sedem attollentium. ibi-		respirationis organorum artificiosa	
dem. 41. orbicularis. 229. 1. ad-		constructio 583. 2	
ministratio. 229. 28. delineatio.		respirationis partes, & cuiq; earum	
228		seruientes musculi 292. 51	
27		respirationis usus ac ratio 569.	
* rectum intestini attollentibus mu-		27	
sculis nullus opponitur. 228. 54		de Respirationis usu libri autorem	
rectum intestinum quod, & cuius-		falso Galenum haberi 513. 19	
modi 501. 15		respiratione perpetuo egere homi-	
recti intestini à colo differentia. 501.		nem 89. 24	
16		inde	
recti intestini situs ratio 503. 12		* rete mirabile, seu plexus reticularis	
recti intestini tunica ac fibræ 501.		Galeni quis 310. 44	
20. inde. uenæ & arteriæ. eadem.		reticularis plexus falso à bobus ad-	
40. nerui 50		homines quoque relatus à Gale-	
recurrentes nerui. quare, Neruus		no 524. 8	
sexti paris cerebri, etc.		reticularis plexus Galeni, nusquam	
regum uterum coronæ cuiusmodi		reperitur 642. 19	
forma 592. 13		reticularem plexum soporali arte-	
in Religionis censores quosdam.		ria fieri. 50. 34. falso confictum à	
594		Galeno 52. 38	
remigis cuiusdam Anatomiae, pecu-		risorij dentes 167. 17. 20	
liare quid ab alijs corporibus habe-		risus author cur lien uulgo dicitur.	
reobseruata, historia 510. 11		514	
RENALDVS COLVMBVS So-		φωγæ 648. 16	
phisticæ apud Patuinos profes-		Rodol 359. 56	
for 56. 23		rostrum porcinum 167. 57	
* renalis quibusdam dicta uena. 253.		rotator processus 168. 29	
32		rotatores femoris processus. 7. 57. &	
renis canini ad humanum differen-		8. 23	
tia 516. 9		& 134. 56	
renis fascia quid 517. 10		rotula genu 168. 31	
renum cum uenæ caue portionibus		rotunda omnia capacissima, & inui-	
delineatio 374		rijs minus exposita 390. 5	
renum cur alter altero elatior. 514.			
49			
renum forma. 515. 2. magnitudo. ead.			
8. substantia 10			
renum in internis sedibus cõforma-			
tio 515. 30			
renum fabrica negligentius hæc-			
tenus ab Anatomis professoribus			
expensa 515. 38			
renum munus 385. 27. &			
516			

S	
Acum os, ἰσθμῶς, &c.	
167. 39. uide, Os sa-	
crum.	
fasci ossis appellatio,	
unde 85. 33	
fasci ossis constitutio 58. 34. &	
59	
fasci ossis dextro lateri commissum	
os, eiusq; figura 117. 3	
fasci ossis lateribus commissi ossa	

I N D E X.

rebrachij habitus 263. 49	femen deferentis uasis structura ra-	tem 291. 49
scapulam mouentium secundus, à	tio 526. 22	sepi transuersi functionem uix quif-
Galeno bipartiti uisus. & falso.	526. 22	quam antiquorum absolute tradi-
275	femen deferenti uasi nulla cum testi-	dit. 291. 56. & super hoc ipso no-
scapulam attollentes musculi tres,	um uenis & arterijs communio.	tatus Galenus 292. 1
quibus homines carent, simiæ a-	527	sepi transuersi motus perperam à
bundant. 274. secundus. ead. 10.	femen deferentium uasorum ortus	quibusdam assignatus. 283. 22. &
tertius. ead. 26. quartus. 32	ratio 525. 54	292
scapulam attollentibus non recte at-	femen deferentium uasorum inser-	de Sepi transuersi munere antiquo-
tributus à Galeno musculus. 274.	tionem excipiens glandosum cor-	rum sententia, Platonis, Aristote-
51.	pus 525. 13	lis 291. 50
scapulam mouentes musculi, an re-	femen deferentium uasorum ad glan-	sepi transuersi neruorum examen.
spiratori quocq; seruiant. 292. 47.	dosum uelica corpus examen.	600
& 293	556	24
scapulam mouentes & brachij mu-	femen uirile hominis primarium ef-	ferra, sectionibus apta quæ. 237. 3.
sculi, in quibus animalibus uariet	fectuum principium 520. 33	delineatio 235
ab homine 270. 3	femen utero deducendum uasorum	ferrata compago 16. 2
scapulam non mouere musculus	delineatio 378. & 379. 8	festa uina ossicula, σκαμνοειδῆ 115.
eum quo brachium detrahitur.	feminis genitalis temperamētum ac	& 116. 53. & 119. 27. & 168. 56
275	ratio 384. 13. inde	sefamina pedis ossicula 144. 55
scapulam mouentium musculorum	feminis procreatrix testium substan-	sefamina ossicula quibus sedibus re-
administratio. 275. 22. primi. ibi-	tia 515. 38	ponantur. 125. 54. inde, in manu.
dem. secundi. 269. 36. tertij &	femini parando non præesse corpus	126. 1. in pede. ead. 24
quart. 275. 29. eorundem delinea-	glandosum, Galeni sententia im-	sefamina ossicula quot 162. 44
tio. primi. 185. 41. secundi. 195.	pugnata 526. 47	* sefamoidon manus ossium admini-
17. tertij 191. 15. quart. 198. 15. l-	femini urinæq; communis meatus.	stratio 224. 46
tem descriptio. 272. 18. primus. i-	528. 22. eiusdem glande diuisi ex-	sefaminorum ossium usus 1. 13
bid. 20. secundus. ibid. 43. terti-	emplum 529. 23	sibilis pro gargareone 580. 13
us. 274. 39. quartus 275. 4	feminales arteriæ an sanguinis ex-	σκαμνοειδῆς processus. 98. 22. & 168. 1
scapularum cum ossibus fasci ossis la-	pertes 526. 5	σκαμνοειδῆς linus 111. 21
teribus commissis affinitas. 129. 4	feminales arteriæ quæ obseruandæ.	σκαμνοειδῆς membranæ quæ. 592. 56
scapularum figura. 94. descriptio.	554	* simia ab homine in pluribus diffe-
95. inde. situs & nexus. 96. 12. usus.	feminalium uasorum delineatio. 373.	rens quam putauit Galenus. 243.
eadem 24	10. & 372	47. in musculis thoracis. 287. 52.
σκαμνοειδῆς 126	feminalium uasorum examen. 555.	item. 288. 55. item 289. 19. & 30. item
scelcti constructionem quid maxime	10.	293. 41. & 45. item 294. 4. & 33.
uiuiet 159. 1	feminalium uasorum circa testem e-	item in brachium mouentibus mu-
scelcti parandi ratio 155. 23. inde	xamen 555. 46	sculis. 263. 14. item 266. 41. i-
σκαμνοειδῆς quid Galeno 168. 34	feminalium uasorum in mulieribus	tem 268. 50
* schiatica uena 293. 32	ratio. 535. 47. & 537. 5. examen.	simias colo & mesenterio differre ab
sciolis quidam Galeno nimis addi-	557	hominibus 496. 25
cti reprehenduntur 83. 1. inde	feminalium uenæ & arteriæ series.	* simia, in cubitum agentibus mu-
sciuorum cæcum intestinum cuius-	ductus, ac ratio. 522. 55. & 523. 15.	sculis ad hominem differentia. 291.
modi 500. 34	& 524	29. item in musculis semur mo-
σκαμνοειδῆς 649. 1	feminalium uenarum & arteriarum	uentibus. * 240. 30. & 49. item.
σκαμνοειδῆς processus cerebri. 639. 8	in testes ductus. 370. & 371. 22. &	241. 20. item in manus interna fa-
scopula, scopulum apertum. 167. 54	372	brica 303. 24
scortorum apud Venetos truculen-	feminarij uasis in penem insertio.	* simiarum in musculis, pedis digi-
tum facinus 126. 51	525	torum motoribus 3. ad hominem
scortum, siue scortum quid 521. 37	feminaria dextri & sinistri lateris ua-	differentia. 250. 31. item in pedum
scutalis cartilago 159. 23	sa 355. 19	motoribus musculis. * 245. 39. &
scutum cartilago 167. 48	senes cur dorsum inflectant. 71. 18	246. 16. & 248. 24. in digitorum
scutum cordis 167. 44	senum caluarie futuris desinitæ.	motoribus, & quo pacto. 250. 34.
scutum pectoris 167. 54	27	& 251. 38
scutiforme os 168. 31	sensus ac motus arbitrij principi-	& 56
scutiformis cartilago. 152. 4. 22. & 153.	um cerebrum 599. 13	simiarum ad hominem differentia in
inde 21	sensus communis os 166. 43	pulmonis lobo quinto uenam ca-
σκαμνοειδῆς digitorum quæ	sensus dentes qui 167. 24	uam sustinente 280. 3. & 41
uide, Anatome. 121. 48	sensus seruatō motu perit, & contrā.	simia ad hominem differentia, in
sectio corporis difficillima quæ. 510. 5	348	scapulam mouentibus musculis.
sectio uiuorum, eiusq; historia, &	septrum, eiusq; foramen non obsta-	274. 11. & 26
quid ea peculiariter doceat. 658. 27	re, ne cibuse uentriculo superiora	* simia ab homine in tendine pedi-
secunda, secundina, extimū fœ-	repetat 389. 12	subnato differentia 244. 5
tus inuolucrum. 541. 56. uide, Fœ-	sepi foramina tria, non duo solum.	simijs, musculorum thoracis nume-
tus inuolucrum.	primū 291. 26. secundum. ead.	rus ab homine uariis 292. 40
secundinarum examen 558. 6	37 tertium. ead. 40	simia caudatæ ab hominibus diffe-
femen à teste ad uelica ceruicem de-	sepi transuersi administratio. 294.	rentes in neruorum serie. 349. 40
ferentis uasis histōria. 524. 17. &	13. eiusdem delineatio 191. 42. i-	& 55.
525	tem descriptio. 290. 45. forami-	simia caudatæ lumborum uertebrae.
	na, 291. 24. functio iuxta uerita-	77. 54. & processus eardem. 78. 53.
		& 79

simiae caudate tertio musculo digi-
tos manus mouentium carentes.
306. 45
simiarum sectio Galeno familiarior
quam hominum. 42. 56. & 51. 24
simiarum Anatomie quam homi-
num peritior Galenus. 55. 7. & 53.
6. & 500. 30
simiarum non caudatarum coccygis
ossis descriptio. 82. 54
simiarum omentum mediam inter
homines & canes rationem forti-
tum. 496. 41
simiae pulmone decepti Galenum.
etiam hominis pulmone quintum
lobum attribuere. 531. 56
simiarum sacri ossis & coccygis deli-
neatio. 80. 38. descriptio. 81. 37
simiarum sectione delusus Galenus.
aliorum Anatomicorum placita ue-
ra sepe euertere aggressus. 299. 50.
uide. Galenus simiarum secti. delu-
sus. &c.
similia corpora. 286. 1
sinus, ad quem decimus femur mo-
uentium musculus uoluitur. 131. 22
sinus, quo crassissimus corporis ner-
uus fertur. 131. 16
sinus in uertice diuersa serie. 54. 53
sinus articulationis nomine non pa-
rati. 11. 21
sinus ossibus quibusdam peculiaris.
2. 45
sinus primae uerebrae, tubera secun-
dæ excipientes. 66. 4
sinus, seu acetabula in ossibus quæ-
10
sinuum capitis ratio. 54. 3. inde
sinuum medullam continentium ap-
pendices non esse opercula. 7. 40
sinuum in ossibus & capitum usus.
10. 46
ac differentia. eadem.
50.
solis caloris in suspensis corporibus
utis. 585. 21
solum pedis. 163. 54
* somni arteria. 296. 45
ostreorum dentes. 167. 22
spatula. 167. 54
speciei propagandæ Naturam prou-
disse. 519. 45
σπερματικὸς πόρος. 525. 1
σπέρμη pectoris ossis. 92. 22
* σπέρμη uenæ. 270. 10
sphaerica figura iniurijs ferendis om-
nium pertinacissima. 995. 31
σφαιροειδὲς os. 1. 37. & 23. 33. &
167. 2
σφυγὰ. 163. 41. neutro & foeminino
genere. 45
σφυγὰ perperam à Galeni interpre-
tibus talos uerti. 140. 21
spina. 167. 31
spina cur appellatum tibie os. 140. 56
spina scapulae. 163. 2. eiusdem appen-
dix. 5. & 6. 24
spina sex humiliorum ceruicis uerte-
brarum. 68. 22
spina uerbrarum. 59. 1

spinarum appellatio. 57. 28. & 99. 50
spinarum apicibus obnata cartila-
go. 59. 4
spinarum in uerbris ductus. 75. 11
spiritus animalis ubi elaboretur.
622. 57
spiritus animalis per uasa distribu-
tio qui fiat. 623. 7
spiritus in aquam conuersio in cor-
dis inuolucro, quibusdam asserta.
585. 4
spiritus uitalis fons cor. 594. 56
spiritui uitali subseruientia membra,
eorumque ratio. 599. 27. inde
σπινδύλιον. 167. 41
σπινδύλιος. 9. 30. & σπινδύλιος. 167. 31
squamae formis conglutinatione. 21. 29.
& 23. 7. & 25. 13
squamae temporum commissurae.
27. 44. cur ita dictae. ead. 54
squamae conglutinationes cur reli-
quarum futurarum specie non com-
pingantur. 28. 9
squamosas conglutinationes in exteri-
ori capitis superficie elatus quam
interiori ascendere. 29. 17
* squamosae futurae. 166. 34
σφαλὰ cur pro gargareone. 580. 15
* σφαλὰ dicta uena. 267. 2. & 276. 52
σφαγνί. 166. 22
σφαγνία futura. 166. 27
σφενον. 88. 43. & 167. 43
σφιδος. 88. 43. & 167. 44. & 168. 16. 54
σφιδος etiam de palma & pedio dici.
120. 6
σφιδος pedis. 148. 35. & 168. 54
σολιός. 237. 23
stomachus, σμάχος. 387. 49. & 388. 7.
uide. Venterculus.
stomacho adnata crebro glandula.
40. 1. inde, ad finem usque Cap.
stomachum numerus. 23. 20. & inter-
ualla. 29. 11. inde
stomachum uoce ueteres etiam harmo-
nias completi. 16. 14
stomachum usus. 16. 27
stomachum capitis etiam in interna cal-
uarie sede conspici. 27. 55
stomachum destituta quadam capita.
27. 5
stomachum oris dypeus. 167. 43
stomachum situs & incessus. 388. 23
stomachum non eodem cum arteria
magna uti foramine septi. 388. 36
stomachum non esse angustiore
quam uentriculo continuatur. 389.
15.
strumæ uulgo strophulae. 245. 39
styloides, siue stylo scriptorio simi-
lis processus. 8. 31. & 23. 30. & 31.
40. & 112. 5. & 166. 56. & 163.
14.
stylorum pro sectione descriptio. 236.
39. delineatio. 235. 49
* subciteni arteria. 296. 45
Suide in laryngis dictione senten-
tia explosa. 579. 19
summus humerus. 167. 55
summi humeri appellatio, et usus, ui-
de. Humerus. 145. 28

145. 28

T

Actus instrumentum.
650. 34
tactus toto corpore fu-
sus, cur. 19. 12
talus, ἀσπράγδος et ἀσπρίος
& 168. 43
tali

tali ceruix. 10. 17
tali connexus. 15. 46. ad calcem. 146. 27.
cum os cymbam referente articu-
lus. 146. 25
tali cum calce commissurarum sinus.
146. 34
tali delineatio. 5. & 6. 5. & 142. & 143. 6
tali sinus, quibus à tibie osse & fibu-
la ligamēta assumit. 146. 14. & qui-
bus tendines deducit. ead. 20
tali situs, ipsiusque cum tibie osse & fi-
bula articulationis ratio. 145. 40
tali tuber cur τῆτρος, siue quatio-
dictum. 145. 46. 50. quale in cani-
bus. 146. 1
tali ante sectionem tactui non oc-
currere. 140. 12
tali falso appellari à quibusdā exie-
riorem malleolum. 140. 17
tarsi. 163. 50. & 233. 27
tarsi descriptio. 147. 49. inde
tarsi ossa. 148. 1. eorundem forma &
quantitas uaria. ead. 17
tarsi ossa quot. 162. 47
tarsi ossium delineatio. 5. & 6. 4
τάρσος appellatio. 4. 40
temporum lineamenta musculosa.
250. 39
temporis os. 21. 33. eius processus. 22.
7. 24. & 23. 14. & 36. 43
temporis ossis linea. 23. 49
temporum ossis cavitates. 31. 30. pro-
cessus iugalis ossis portionem con-
stituent. ead. 47
temporis ossis processus. 33. 17
temporum ossa. 29. 57. eorumque cir-
cumscriptio. 31. 22. & 166. 48. 54
temporum ossa lapidea appellata,
quæ. 33. 41
temporum ossa qualia esse oportue-
rit. 28. 12
temporum ossium ansæ. 167. 10
temporalis musculi examen. 603. 42
temporalis musculo, quot neruorum
propagines offerantur. 327. 15
temporalium musculorum latione
quæ mala inducantur. 33. 27
temporales plagæ cur stuporiferæ
Hippocrati dictæ. 33. 30
temporales futurae. 166. 34
temporalibus musculis quomodo
Natura prospexit. 33. 24
tendo latefcens plātæ cuti subnatus,
quæ. Pedis planta.
tendo ligamento, non neruo respon-
det. 221. 42
tendinis sub uola manus latefcens
descriptio. 302. 27. administratio.
* 222. 32
tendines nuncupati Musculi, qui
267. 43
tendines, Nerui appellatione dicti
315. 27
tendinū in musculis differētiæ. 228. 44
tendinum, manus digitos, ac manū
ipsam mouentium traditio, sub cu-
iusque musculorum traditione quæ-
ratur. 155. 4

tendinum pedis traditio, ac digito-
rū, sub Musculis pedis quaeratur.
tenon, uerebra. 167. 35
τῆτρος unde. 315. 35
tergum. 167. 31
testis caput quid Galeno. 522. 45
testis dextri uena à caue caudice. 526. 1
testis inuolucrum intimum cuiusmo-
di. 522. 27
testis musculus exterior ipsius inuo-
lucro innatus. 522. 16
testis tunicae exterioris apertio. 525. 39
testem interdum unum, interdū tres
etiam reperiri. 521. 21
testem sinistram petentiū uasorum
ortus examen. 525. 9
testes cerebri, ac eorundem descri-
ptio. 638. 19
testiculorū malum granatum. 168. 29
testes mulierum cuiusmodi. 535. 23.
eorundem inuolucra. 38
testium muliebrium musculorū de-
scriptio, quæ. Vteri musc.
testium muliebrium ratio. 537. 51
testium muliebrium situs delineatio.
377. 12. & 378
testium constructionis ad iecur col-
latio. 525. 41
testiū delineatio. 372. & 373. 50. & 374
testium in uiris musculorum descri-
ptio. 285. 35. eorum usus. ibid. 51.
administratio. 286. 31
testium & penis à suis inuolucris de-
tectio in administranda Anatomie
555. 19
testium & uasorum seminalium exa-
men. 555. 46
testium cum suis musculis delinea-
tio. 372. & 373. 10
testium inuolucra utriusque testibus
cōmunia. 524. 34. priuata utriusque.
ead. 45
testium musculi, non recte ab Arabi-
bus traditi. 286. 4
testium situs, ac numerus. 521. 19. for-
ma. ead. 23. substantia. 26
testium situs examen. 555. 23
testium substantia seminis procrea-
trix. 525. 38
testium substantiæ, insertæ uenulae.
521. 29
testium uenæ cuiusmodi, earumque
ortus. 522. 55. inde. & cum arteria
connexus. 523. 43. & 524. 12.
testium uirilium ratio. 520. 5
testiū uasa duplicia cuiusmodi. 520. 7
testibus nullam generandi seminis
uim tribui ab Aristotele. 527. 16
testibus sanguinem ac spiritum defe-
rentium uasorum numerus & or-
tus. 522. 54
testudinatum dictum corpus cere-
bri. 636. 37
τῆτρος tali tuber, cur dictum. 145. 50
tharuca. 163. 30
thalam, papilla. 543. 44
Theod. Gaza, an recte mesenterij la-
ties uerterit. 504. 5
Theodori Gazæ lapsus. 155. 4

theologis scholasticis frequentior de
genitalibus & semine, quam medi-
cis, sermo. 531. 22
theologos sibi solis uendicare de ani-
marum immortalitate disputatio-
nem. 126. 48
Theophilum parum Anatomici, locus
reprehensus. 506. 50
Theriac caput, φάρμακον. 19. 23
thorax quid. 88. 38. & 89. 43. & 167.
44. & 586. 5
thorax pro corporis trunco Aristoteli.
389. 41
thoracis amplitudinem intersepien-
tium membranarū examen. 599. 57
thoracis cavitatē intersepiētes mem-
branæ. 572. 9. inde
thoracis creandi artificium admirabi-
le. 88. 45. inde. & 89. 37
thoracis ex sinistro latere expellio-
559. 12. item anterioris. 560
thoracis fabricæ quatuor scopi. 89. 40
thoracis ligamentorū traditio. 294. 45
thoracis motus cuiusmodi. 89. 1
thoracis motus uoluntarius. 286. 50
thoracis motū, an musculi brachium
aut scapulam mouentes, adiuuent
292. 47. & 293. 13
thoracis musculi intercostales, quæ-
re. Intercost. musc.
thoracem mouētes musculi, necessa-
rio facti. & eorundem ratio. 287. 16
thoracem mouentium musculorum
administratio. 293. 18. eorundem
delineatio. primi. 185. 30. secundis.
172. 5. tertij. 201. 10. quartis. 204. 14.
quinti. 201. 35. sextis. 195. ult. in-
tercostalium musculorum delinea-
tio. 188. 23
thoracis motorum musculorum de-
scriptio. 286. 50. primus. 287. 24.
secundus. ead. 31. tertius in homi-
ne, similis quartus. 288. 14. quartus,
simiarum sextus. ead. 56. quintus
hominis, simiarum septimus. 289. 19.
sextus hominis, similis octauus.
ead. 30
thoracem mouentium musculorum
enumeratio. & quādo suo fungan-
tur illi munere. 292. 40
thoracem mouentium musculorum
numerus uniuersus. 287. 18. & 292.
40. & quando singuli functionē
obcant. ibidem
thoracem mouentium musculorum
sex, non intercostalium functio. 287.
primi. ead. 29. secundis. ead. 43. ter-
tij. 288. 29. quartis. 289. 18. quintis.
ibid. 29. sextis. ibid. 37
thoracis musculorum septimi, lateri
utriusque cōmunis delineatio. 191. 42
thoracis musculis septimum quocumque
numerat, & eius traditio tota. 290.
45. quare item, Septimum
thoracis situs ratio. 388. 1
thoracis ossium descriptio & figura.
85. 54. inde. & 86. 7. & 88. 45. inde
& 89. 45
thoracis uerebrae & costae. 56. 51
Mm 5 thoracis

I N D E X.

thoracis uertebrarū foramina. 70.45
thoracis uertebrarū figura. 71.25.
uide, Vertebræ thoracis.
Thracum renuendi mos retrorsum
flexo capite 167.37
Thracum os 63.30. & 67.10
* Thracum os 261.39. & 282.18
Thracum os cartilago 153.22
Thracum os 132.8
tibia. 138.24. & 168.36
tibia os ead.
tibiae, & tibiae ossis discrimen 138.27
tibiae appendix 8.1
* tibiae motus quot. 231.1. super his
Galenī sententia uaria 230.45
* tibiae os ad fibulam necientium li-
gamentorum descriptio 253.30.
administratio. 256.34
tibia os, spina appellatum 140.56
tibiae ossis ad femur articulatio. 138.
34. inde & 139.15
tibiae ossis appēdix & processus. &c.
138.31
tibiae ossis secundum ipsius longitu-
dinem, figura 140.54
tibiae ossis sinus & tubera, quibus ta-
lo articulatur 139.41
tibiae ossium figura. 136. descriptio.
137.6. & 138.22. inde
* tibiae mouentium musculorū ad-
ministratio. 236.16. primi. ead. 34.
secundi. ead. 37. tertiij & quarti.
ead. 48. quinti. 56. sexti. 236.24.
reliquoꝝ trium. 237.9. eorun-
dem delineatio. primi. 180.26. se-
cundi. 213.17. tertiij. 199.48. quar-
ti. 199.50. & 205.1. sexti. 180.29. se-
ptimi. 186.35. octauī. ibid. 39. no-
ni. 183.32
* tibiae mouentium musculorū de-
scriptio. 230.3. primus. 231.11. se-
cundus. ead. 29. tertius. ead. 50.
quartus. 232.13. quintus iuxta Ga-
lenū. ead. 51. iuxta ueritatē. ibid.
sextus. 234.22. septimus, octauus,
nonus 235.6
* de Tibiā mouētibz musculis, Ga-
lenī sententia uaria 230.8
tibiae petentes nerui. quare, Nerui.
timidis iecur maius datum 507.10
tintinabulum pro gargareone. 580.13
tibus quid 494.39
tibus dentes 167.17
tonsilae, earumq; usus 389.22
tonsilae faucium, quae 579.46
tonsilarum examen 604.12
* torcular cerebri 309.45
trachametra maior 168.30
* trachametra 10.11. & 167.34
* trachametra, processus 592.5
* trachametra mamillarū parum recte Ari-
stoteli asserita 544.16
* trachametra femoris processus. 134.56
tunica costas succingens quid. 570.21.
eiusdē nomen, ac litus. ead. 29. ma-
gnitudo. 35. figura. 40. superfi-
cies quales, quisq; earum ad alias
partes nexus 50

tunica costas succingens, altera uete-
ribus dicta, quae 295.2. & 571.39
tunica costi. succingentis foramina.
571.14. substantia. ead. 22
tunica costas succingentis secundae
examen 603.32
tunica costas succingentis usus, eius-
demq; constructionis ratio 571.48
tunicarum costas succingentium ad-
ministratio 294.43
tunica oculi, uide, Oculi tunicae
Turcarum anulus, quo sagittantes
utuntur 154.7
Turcicae sellae cuiusmodi 593.30
turcorum telorū triangulares cuspi-
des cuiusmodi 592.8
Turdulorum gentis quosdam septe-
nis costis creati 89.55
* turdulorum cerebri substantia 632.34
tympanum ossa 166.54
* turdulorum foramen 53.12
* turdulorum intestinum cuiusmodi. 500.9
V
Accini uteri cornua. 532
uaccini uteri delineatio 382.
uacciniformis plexus 2
uacicolū corporis delineatio 374.
& 375.
ualis semen a teste ad uellicae ceruicē
deferentis historia 524.17
ualorum appellatio, neruis attribu-
ta 317.53
ualorū per lienis corpus series. 512.6
ualorum testi materiam deducētū
ortus ratio 525.54
ualorum testibus sanguinem accipi-
ritum deferentium numerus & or-
tus. 522.54. & an maior dextri late-
ris quam sinistri implexus 523.50
ubera. uide, Mamillae.
uenalis arteria. uide, Arteria uenalis.
uenalis arteriae descriptio. 590.25.
eiusdem appellatio. ead.
* uena quid. 257.29. qualiter a mem-
brana eius corpus differat. ead. 31
* uena, corpus instrumentariū. 257.34
* uenae cōpositio, eiusq; ratio. 258.27
* uenae tunica ascititia, quae 258.41
uenae usus 258.55
* uenae arterialis descriptio. 312.11.
delineatio. 311.24. & 590.17. appel-
latio ead. 19
uenae arterialis examen 601.13
uenae arterialis membranae cuiusmo-
di 592.36
uenae arterialis, eiusdemq; orificij de-
lineatio, ubi quaerenda 589.42
uenae arterialis orificij, ac membra-
narum examen 602.30
uenae arterialis pulmonī insertae deli-
neatio 568
uenae arterialis principij. 564.19. inde
uenae arterialis usus 583.12
uenae axillaris distributio delineata
271.
* uenae axillaris ortus delineatio. 269.37

* uenae axillaris per brachium series.
285.35. & 280.27. distributio in trun-
cos praecipuos duos, ceteris igno-
ta. 280.46. portionisq; qua in sinu
mergitur series. ibidē. portionis
qua cutem subit series 287.6
* uenae axillarem constituentis ortus
282.
* a Vena quae axillam petit sparsi-
mi, priusquam illa brachium sub-
eat 283.7
uena caua, uide, Caua uena.
uena caua primum cordis uas. 590.16
* uenae cauae per collum caputq; se-
ries 283.37
uenae cauae p crura distributio. 291.1.
femur petentes radices duae. ibid.
radicis minoris series. 290.16. ma-
ioris radices series 291.15
* uenae cauae per crura distributae de-
lineatio. 274.11. per pedes. ibid. 43
* uenae cauae distributionis descri-
ptio, ab epate ordiēda cur 276.28
uenae cauae exortus, & ad iecoris gib-
bum in duos truncos distributio.
nis falsa hacienus traditio 507.8
* uenae cauae, quā gibbo epatis adua-
scitur, descriptio. 269.4. qua in
dextrū cordis sinum tendit. ead. 17
* uenae cauae partis eius quae supra ie-
cur constitit expolita distributio
278.
* uenae cauae in iecore series. 276.43
* uenae cauae ad iugulum progressus
expolitus 282.15
uenae cauae membranae 591.36
uenae cauae orificium 590.4. eiusq;
delineatio, ubi quaerenda 589.41
uenae cauae orificij in corpore
usuf 596.37
uenae cauae ortus, an a corde 589.51
* uenae cauae ortus, apud autores con-
trouersus. 275.7. item apud Gale-
num uariis. 281.4. & unde tam
enasci oportuerit ead. 32
* uenae cauae ortum ē iecore esse, im-
becilliter a Galeno confirmatum.
275.14. & quo pacto, deinceps
* uena caua, quo pacto portae uenae
committatur, & in iecur ramos dif-
fundat descriptio 275
* uenae cauae supra os sacrum biper-
tita, delineatio 273.28
* uenae cauae iuxta sacri ossis summā
regionem distributio. 289.33. quā
per foramen ossis pubis femur pe-
tit 290.13
* uenae cauae pars septum transiens,
ea quae sub iecore constitit archor
non est. 278.1. contra quā Ga-
lenus prodidit. ibid. & 275.23
* uenae cauae per septum transeun-
tis descriptio. 278.46. in septum
rami. ead. 49. in cordis sinum de-
xtrum ad apertio. ead. 51
* uenae cauae ad partes quae infra se-
ptum sunt, distributio. 283.21. ad
renum inuolucra. ead. 28. ad renes
ipsoꝝ. ead. 36. ad lumborum uer-
tebras 38

I N D E X.

tebras
* uenae cauae nomina 289.27
uenae cauae situs delineat. 370. & 371.9
* uenae cauae totius per uniuersum
corpus distributae, delineatio 268
* uenam cauam constituentium, ecp
iecore ductarū uenarū, congressus
qua iecoris parte fiat 277.6
* uenam cauam sustinens pulmonis
fibra, Galenī figmentum 280.31
* uenae communis constitutio. 287.14.
series ead. 39
* uenae communis delineatio. 271.55.
& 272.14. diuisio, ead. 18.
* uena coniugis experts dicta. 279.28.
& 358. & 359.50
* uena coniugis experts, quo pacto a
caua educenda fuerit 279.12
* uenae sine pari delineatio 269.28.
eiusdem uaria distributio expolita
* 279.35. & 45
uenae coniugis carentis examen. 600.
56. & 602.3
* uena Coronaria dicta 278.56
* uenae Coronariae delineatio 269.23
* uenae superiora costarum interval-
la petentis, descriptio. 282.26
* uena Crassa dicta Hippocrati. 272.33
* uena decolationis 296.44
* uena ante paruum digitum & anu-
larem, humerariae soboles 286.23
* uenae Humerariae per brachium se-
ries. 285.35. iuxta cubiti articulum
ead. 56
* uenae humerariae ortus, & priusquā
brachium subit series 284.7
* uenae humerariae orientis delinea-
tio. 271.7. & totius series. ead. 12
* uena iugularis interior, eiusq; se-
ries. 283.45. exterioris ortus. 284.
7. eiusq; series ead. 22
* uena iugularis interna, quibuscum
falso dicta 284.48
* uena minor Aristoteli dicta, quae
259.34. & 294.51
uenae & arteriae, in musculorum fa-
brica, usus 220.35
uenae & arteriae in testis substantiam
implexus, &c. 524.12
uena portae. uide, Portae uena
* uenae portae descriptio. 264. ramo-
rū in iecoris substantia series. ead. 1.
extra iecur distributio. 264.12. in
bilis uellicam. ibid. ad uentriculū.
ead. 17. ad intestinū duodenum.
ead. 37. in duos truncos principa-
les scissio. 264.19. trunci sinistri se-
ries. 264.50. dextri. 266.5. distri-
butionis totius ratio ibid. 35
* uenae portae nomina 266.53
* uenae portae ortus, ac distributionis
delineatio 62
* uenae portae rami sanguinem me-
lancholicum expurgantes 267.14
* uena portae, sanguinem non confi-
ci 267.5
* de uena umbilici locus, ob Galenū
aduertendus 294.23
* uenae umbilici nudae delineatio. 293.
293. 24

* uenae & arteriarum umbilici descri-
ptio. 294. ortus. ead. 7. ductus.
ead. 13. usus. ead. 28
* uena qua uterus & mamillae comu-
nicant 290.41
uenae albae Celso, quae 518.51
* uenae apoplecticae, iuueniles, orga-
nicae, peniles, subeticae, uertiginō-
sae, quae 270.15
uenae & arteriae coli & recti intestini
501.
uenae & arteriae renibus oblate. 515.15
uenae gracilium intestinorum. 499.38
uenae omentum implicantes cuius-
modi 496.44
* uenae puellarum hymen constituen-
tes 290.13
uenae, quae incidantur 234.14
uenae seminales, an a renum uenis
orianantur. 523.15. earumq; ductus.
ead. inde
* uenae somni dicte 270.17
* uenae substantiae, cerebri non inna-
scuntur, sed membranīs ipsius im-
plicantur, & quo pacto 307.13
uenae, tempore Aristotelis, Platonis,
Hippocratis, quae 259.20
uenae uentriculum petentes. 392.22.
inde
uenarū Anatomae ratio. 552.4. inde
* in Venarū arteriarumq; serie Na-
ture artificium 260.46
* uenarum quae per brachiū distribu-
untur appellationes uariae. 272.28.
axillaris. 272.30. aellaris. ibid. 56.
auris. 276.9. basilica. 272.57. & 273.
8. capitis uena. 272.34. cephalica.
ibid. 53. communis. ibid. 42. corpo-
ralis. 273.12. cubiti interior. 272.
exterior. ead. 34. funis brachij. 272.
56. & 273.8. humeraria. 272.34. ieco-
raria. 272.32. lienaria. ibid. 33. Me-
dia. 272.39. media. mediana. 273.
12. nigra. 272.57. & 273.8. oblique
dictae uenae. 272.41. opuntia. ibid.
34. ocularis. 273.8. saluata. 273.5.
salubris. ibid. spatularis. 272.51
* uenarum sex. caluariam ingredien-
tium descriptio. 306.43. earū quae
in primū durae membranae sinū unā
cum arterijs exhauriuntur. 307.49.
tertię uenae series. 310.3. quintę ac
sextę. ibid. 11. omnium delinea-
tio 305.47
* uenarum cerebri delineatio 305
* uenarum cutem pedis ac tibiae im-
plicantiū series, quo pacto discēda.
293.16. earundē nomina. ead. 30.
uenarū diductibus subditae glandu-
lae, quare, Glandulae
* uenarū ē quibus purgationes men-
struē uirginibz, promanare credun-
tur, expolitio 290.9
uenarum ex iecore prodeuntium se-
ries 507.19
uenarum in intestinis ratio 503.35
* uenarum in pede consistentium se-
ctio imperiē a medicis distincta
293. 24

* uenarum iugularium appellationes
uariae 270.13
* uenarum iugularium delineatio.
interioris. 270.6. exterioris. ead. 9
uenarum mamillis exporctiarum
series 544.31
* uenarū manus extremae cutem im-
plicantiū series uaria 287.53
uenarum per abdominis musculos
repentium administratio 549.35
uenarum per abdominis regionem
inter cutem & carneam membra-
nam excurrentium administratio
549. 10
uenarum per iecoris substantiam di-
gestarū, cur tenuior tunica. 508.37
uenarum per manum tendentiū exa-
men. 656.26. per crura 657.49
* uenarum quae inter pollicem & in-
dicem, inter anularem & minimū
habentur, ignorata series apud Me-
dicos 288.2
* uenarum renes petentium delinea-
tio 273.15
* uenarum seminalium delineatio,
dextrae, sinistrae 273.21
* uenarum seminalium series. in ui-
ris. 283. sinistrae. ead. 48. dextrae.
289.4. in mulieribus. 289.21
* uenarum series in cubito quoq; ut
in cute manus extremae persape
uarians 238.8
* uenarū sub pectoris osse deorsum
repentium descriptio 282.30
* uenarum totius animalis numerus
quis sit 260.20
uenarum uentriculi munus 493.2
uenarum uellicae distributarum ra-
tio 518.28
uenis & arterijs ex iecore & magna
arteria excurrentibus, quantum
subseruiat mesenterium 504.34
uenas musculis ad extremam tantum
superficiem adnasci. 595.47
uenas nullas intestinis a caua propa-
gari, contra quā Galenus tradit
504. 49
uenter hortus, herba 539.27
uenter & uentriculus, cur yeshē &
uenter Græcis 389.31
uenter inferior qui 502.39
uentris fabricae solertia 89.32
uentris mappa 494.39
uenterculus. uide Stomachus.
uenterculus cerebri Galeno. nūc me-
dius, nunc postremus, praestitior
dictus 636.26
uenterculus cerebri anterioris nō sunt
ossificus organa, ut putabat Gale-
nus, & quaedam alia 634.10
de Uentriculis cerebri confutata re-
centium sententia 623.19
uenterculorū cerebri administratio.
primorum. 652.33. tertiij. 653.14.
quarti. ibid. 51
uenterculorū cerebri delineatio, ubi
quaerenda 633.34
uenterculorū cerebri descriptio. 633.
32. numerus. ibid. 42. dexter ac
sinister

I N D E X

sinister. 633. 45. communis amborum
cauitas, qui tertius est uentriculus.
634. 39. quarti uentriculi historia.
635. 3. quid singulis inlit. 635. 30.
quis sit usus. 636. 7. tres priores te-
nui membrana non succingi. 635.
40. à tertio uentriculo educit me-
tus. 364. 47
uentriculorū cerebri septum. 363. 6.
eius descriptio. ibid. usus. ibid. 19
uentriculus cordis dexter, cur sangui-
neus appellatus 596. 20
uentriculus cordis sinister, cur spiri-
tuosus, aëreus ue appellatus 598. 5
uentriculus, cur sub thorace locatus
387.
uentriculus rex corporis quibuscum-
dictus 494. 7
uentriculi superiori omenti membra-
na recti, descriptio 358. 17
uentriculi anterior pars 357. 12. & 356
uentriculi anterior & posterior fac-
es. 367. interior 368
uentriculi anteriori sedi nullā omen-
ti partem obduci 494. 22
uentriculi capacitatis & tunicarum
examen 554. 8
uentriculi eximendi ratio, in Anato-
me 553. 38
uentriculi forma. 390. 3. inde. & 506. 8
uentriculi fundus, an carnosior 392. 10
uentriculi historia 389. 30
uentriculi munus 385. 5. & 493. 56
uentriculi munijs qui subseruiat par-
tes ei accumbentes, atq; ita illius ad
alias partes contactus 494. 12
uentriculi nerui 493. 12. eorumq; u-
sus ead. 31
uentriculi nutrimentum cuiusmodi
494.
uentriculi octo facultates. 493. 56.
& 494.
uentriculi officia 365. 5. & 366. 19.
& 390. 6. 21. eorundem non par am-
plitudo. ead. 41
uentriculi superius officium 370. 16
ad Ventruculi inferioris officij glan-
dulosa caro cuiusmodi 391. 2. inde
uentriculi protuberās in orificijs sub-
stantia. 391. 18. eius usus. ead. 25
uentriculi os inferius, cur superiori
archius, & quanta eiusdem ampli-
tudo in quibuscum 390. 41. inde
uentriculi quantitas 391. 38
uentriculi sedis descriptio. 356. 17. &
figura. 360
uentriculi situs 389. 35. eiusdem exa-
men 551. 14
uentriculi substantia, forma, ac tuni-
cae 388. 14
uentriculi substantia, quibus forme-
tur tunica 391. 44. inde
uentriculi superficies 391. 28
uentriculi tunicarū series, numerus,
ac natura 367. 42
uentriculi uenarum munus. 493. 2.
inde. & arteriarum ead. 6
uentriculum nullis cellulis abundan-
te 391. 36

uentriculum petentes uenae ac arte-
riae 392. 22. inde
uentriculum quinq; iecoris fibris ap-
prehendi, unde ab Anatomicis tra-
ditum 506. 47
uentriculum sedi, non esse contigu-
um 502. 13
uermis imaginem referentium cere-
bri processuū traditio. 639. 11. deli-
neatio ubi spectanda 638. 55
uermiformes cerebri processus, nul-
lum habent motum 216. 15
uermiformes processus, continentes
tendines pro mente Galeni, qui
639.
uermiformium cerebri processuum
administratio 633. 54
uermiformium processuū usus à Ga-
leno mirabiliter traditus. 639. 9. à
recentioribus perperam ead. 23
uerterbra 9 26. 29
uerterbra superior, inferiori maior
63.
uerterbram in dorso medio unā utrin-
que suscipi, cur oportuerit 76. 36
uerterbram secundā aliquot sibi sub-
ditis esse maiorem 68. 49
uerterbrae, aëreus dicitur 167. 31
quot. 162. 39
uerterbrarum appendices. 7. 48. inde.
& 70.
uerterbrarum coarticulatio 59. 28
uerterbrarum corpus 57. 3
uerterbrarū corporibus exporrectio-
rum examen 603. 27
uerterbrarum in compingendo secle-
to applicatio cuiusmodi esse debe-
at 160. 32
uerterbrarum in senibus nexus 71. 13
uerterbrarum inter se differentia. 73.
46. inde
uerterbrarum nexus uariis 15. 11
uerterbrarum omnium articulationis
ratio 75. 44. inde
uerterbrarum processus 8. 18. trans-
uersi 59. 20
uerterbrarum spina 59. 1
uerterbrarū ceruicis corpora quomo-
do committantur. 69. 42. inde
uerterbrarum ceruicis delineatio. 60.
descriptio 64. 35. inde
uerterbrarū ceruicis processuū trans-
uersorum natura. 68. 55. foramen.
69. 4. 25. numerus. 70. 12. laterum
foramina ead. 29
uerterbrae ceruicis primae descriptio.
64. 35. 40. qualis in canibus. ead.
51. secundae tubera. 66. 8. & dens.
ead. 28. & 68. 13. inde. earundem &
reliquarum processus quales. ead.
29. inde per totum
uerterbrarum colli. lumborum, & tho-
racis foramina uariare. 70. 29. inde
uerterbrarum colli processus 76. 15
uerterbrae costarum, & thoracis 56. 52
uerterbrarum lumborum delineatio.
77. descriptio 78. 6. inde
uerterbrarum lumborum numerus.
78. 8. corpora, ead. 11. foramina,
uerterbrae

13. transuersi processus. 18. spina.
24. processus ascendentes & de-
scend. 34. inde
uerterbrarum lumborum processus,
eorumq; ductus. 75. 38. & articu-
lationis ratio 76. 23
uerterbrae thoracis quot numero ple-
runque 72. 45. & 75. 56
uerterbrarum thoracis delineatio. 71.
25. descriptio. 72. 44. inde. fora-
mina 73. 52
uerterbrarum thoracis differentia in
corporibus. 73. 3. ex sinibus, qui
costae articulantur. ead. 25. ex cor-
porum substantia. ead. 44. à trans-
uersis processibus. 74. 1. à spina.
ead. 40. inde. à processibus ascen-
dentibus & descendentibus 75. 43
uerterbrarum thoracis processus, eo-
rumq; ductus 75. 24
uerterbrarū thoracis processus quot
76.
uerterbrarum thoracis quandam su-
pra, infraq; ab alijs suscipi 72. 51
uerterbras thoracis tredecim saepius
occurrere, quam undecim 89. 47
uerterbras dorso necentia ligamēta,
quare, Dorso uert.
uerterbras ginglymo articulari quo-
modo à ueteribus dictum 15. 18
uerterbras in pueris pluribus costare
ossibus 71. 3
uerterbrum 9. 26
uertercis os sinistrum 36. 43
uertercis ossa. 21. 32. & 23. 11. & 29. 56.
eorumq; circumscriptio. 30. 4.
& 166.
uertercis ossium situs 23. 15
uertercis sedem urendi, aut tenebran-
di temeritas 54. 55
uertercis sinus 54. 53
uerterculum 9. 30
uescet quid 167. 32
uesicae urinae receptaculum, eiusq; si-
tus ac forma. 517. 41. 50. substantia ac
fibræ. 518. 2. uenae, arteriae & nerui
ead. 28
uesicae cauitatis delineatio 380. 14
uesicae ceruicem ambiens musculus
372. & 374. 1. & 226. 34. & 225. 28.
eiusdem descriptio. * 227. 44. in
uiris. ibid. in mulieribus. ead. 51.
usus. ead. 55. administratio. 229. 28.
delineatio in uiris. 226. 34. & 225. 28.
in mulieribus 227. 41
uesicae situs delineatio. 370. & 371. 36.
& 372.
uesicae fundus 356. & 357. 11
uesicae tunica, cur durior 518. 16
uestigium 148. 36
uesicae ceruicis musculi, ipsiusq; uesi-
cae fundi, & ceruicis examē. 556. 44
uesicae ceruicis pars uteri ceruicis in-
serta 381. 31
uesicae ceruicis per glandosum cor-
pus transitus 525. 26
uesicae ceruicis semini urinæq; com-
munis delineatio 374. & 375. 7
uesicae

I N D E X

uesicae ceruicis seu colli nō eadem in
uiris & mulieribus ratio 519. 24
uesicae collo adnati corporis glando-
si usus 526. 38
uesicae cum seminarijs organis exe-
ctae delineatio. 374
uesicae & uteri forma quatenus eadē
530. 35 (& 378)
uesicae & uteri situs delineatio. 377.
uestigium 168. 54
uetula os 167. 40
uespertilionis alis similes processus.
21. 38. & 23. 15. & 25. 51. & 167. 7
uini multi seruētis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio 508. 18
uirginalis dicta uena 293. 30
uirile semen primariū hominis prin-
cipium 520. 38
uirilis mēbris structura. uide, Penis.
uiorum capita à mulierū capitibus
non perpetuō futuris uariare. 26.
47. inde
uitreus humor dictus 646. 51
uita quibuscum dicta foetū inuoluens
membrana 543. 4
V I T V S T R I T O N I V S Athe-
sinus 538. 13
uiuorum sectionis ratio, & quid ea
praestet 658. 27
ulna quid 110. 50. & 168. 3. 5. 10
ulnae ad brachiale ductus, inferior-
isq; ipsius sedis historia. 112. 1. inde
ulnae ad humerū articulatio, ipsiusq;
hic processuū & sinus descriptio.
110. 53. inde
ulnae ad humerū orbita flexus 106. 10
ulnae appendix. 8. 3. eiusdem proces-
sus 8. 30
ulnae cum radio connexus cuiusmo-
di in animalibus. aliquot. 113. 9. inde
ulnae delineatio. 108. & descriptio.
109. 5. inde
ulnae processus anterior & posterior
109.
ulnae processus, leopoldae. 106. 17
ulnae processibus nulli appendices
8.
ulnae secundum ipsius longitudinē
forma, & impressiones quaedam,
112. 20. eiusdem cognoscendae uti-
litas. ead. 52
ulnae sinus humeri rotulam excipiens
109.
ulnae substantia solida. &c. 115. 11
umbilicus Veneris herba 539. 27
umbilicus an corporis mediū. 595. 13
umbilici figura & descriptio. 355. 17.
& 356
umbilici à peritonæo liberati figura
356. & 357. 2
umbilici uasorū administratio. 549.
57. eorundem praefectio. 550. 31.
eorundem progressus, ac nodi cu-
tusmodi. 383. 42. ex eodem praesā-
gia. ead.
umbilici uasorū unā cum foetus in-
uolucris, examen 558. 21
umbilici uena, arteria. quare, Vena,
arteria. 539. 19. 39. inde

umbilici uena in iecur porrecta. 556.
& 357.
umbilici uena iecur peritonæo con-
necti 507. 52
umbilicum non esse corporis mediū
389.
in Umbilicum pertinentium uenarū
& arteriarum series 543. 20
ungues calente aqua auferendi ra-
tio 158. 13
ungues ex quibus gignantur. 150. 11
ungues sensus omnis expertes. 150. 9
unguium eadem quae cartilaginū
substantia 4. 46
unguiū figura & descriptio. 149. 34
43. usus, ac natura. 51. nexus. 150. 1
unguium nerui. 150. 7. & incremen-
ta ead. 13
unionum à quodam deglutitorum
historia 390. 49
uocis generatio cuiusmodi 578. 7
uocis materia 62. 56. optima quae
583.
uocis organum praecipuum aspera
arteria 577. 2. 50
uocis organum praecipuum, laryn-
gis lingua 154. 47
uocis organum praecipuum quod sit
iuxta Galenum 261. 33
uocis plectrum gargareon 580. 30
uocem nō edere collo carentia. 62. 57
uolae mediae superstrata carnea sub-
stantia descripta 303. 44
uolulus cuiusmodi intestini. 499. 7
uolulus meatus. eiusq; ratio 542. 25
urina ferofus humor 514. 31
de Urinae excolatione medicorum
commentum 515. 46
urinae foetus meatus. 357. 10. & 356. &
378. 17. & 518. 36
urinam foetus deducens meatus ra-
tio 542. 25
urinæ seminiq; communis meatus.
528. 22. eiusdem separati exemplū.
529.
urinam ē renibus in uesicā deducen-
tium meaturum historia. 518. 43. eo-
rundem artificiosa insertio 519. 9
urinam uesicae deferentiū meaturum
delineatio. 379. 10. 36. & 378
de Urinarij meatus operculo figmen-
tum quorundam 516. 46
urinariorum meaturum ad uesicam
examen 556. 23
urinariorum meaturum in muliere
examen 557. 38
urinariorum meaturū principia decla-
rantes figurae 371. 50
de Vsu partium libri ex aliorum sen-
tentia à Galeno conscripti 350. 4
uterus muliebris & alinae, acetabu-
lorum experts 540. 9
uterus qualis in non praegnantibus.
529. 53. in impraegnat. 530. 23. inde
uterus quibus partibus adnascatur,
& quas solum tangat 536. 32
uteri acetabula uerē quae, & quae pri-
mo, secundo & tertio, ita nuncupa-
ta 539. 19. 39. inde

uteri acetabulorum examen. 558. 28
uteri acetabulorum ratio cuiusmodi
539.
uteri canini & uaccini delineatio
382.
uteri ceruix an multis & orbiculari-
bus musculis intertexta 535. 10
uteri ceruicis delineatio 378
uteri ceruicis ratio 537. 44
uteri ceruicis substantia 535. 1
uteri cornua 532. 35
uteri cornua in homine, Galeni fig-
mentum 286. 14
uteri muliebris cornua quid ab alio-
rum animantium cornibus diffe-
rant 533. 6
uteri cum illū peritonæo alligantibus
membris delineatio 380. 14
uteri cum mamillis consortium. 544.
43. & 546. 46
uteri & uesicae situs delineatio. 377.
& 378
uteri ac uesicae situs qui obseruandus.
557. 22. & forma ead. 43
uteri foetu turgidi delineatio 382. 40
uteri forma delineata. 381. & 530.
55. cur Arabibus quadrata dicta,
ead.
uteri in fundum & ceruicem diuisio
529.
uteri fundus puellis minor. 533. 36.
ceruix mollior 533. 14
uteri fundi os omento cōprimi. 495. 9
uteri fundi oris ad ceruicis os prola-
psus 530. 7
uteri fundi os, quibus in pudendum
soleat propendere 533. 33
uteri fundi orificium 380. 14. cuius-
modi 532. 11
uteri fundi sinus. 530. 56. cuiusmodi
531.
uteri fundi substantia 533. 46
uteri interna superficies cuiusmodi
531.
uteri muliebris ab aliorū animalium
uteris differentia 530. 32
uteri muliebris magnitudo. 533. 16.
& 381
uteri musculi 536. 36
uteri muliebris musculorum descri-
ptio. 286. 7. functio, ead. 17. ad-
ministratio ead. 43
uteri officium, ipsiusq; conformatio
nis ratio 537. 5
uteri orificium in coitu non semper
aperiri. 532. 20. neq; penem eo exci-
pi ead. 30
uteri os, & uteri ceruicis os, nō idem
532.
uteri sedem & ceruicem petentiū ue-
narum examen 557. 35
uteri situs, partiumq; uicinarum con-
tactus 529. 41. inde
uteri situs quatenus foetū sexus ra-
tione uariet 530. 29
uteri situs ratio. 537. 6. item forma.
ead. 11. magnitudinis. 15. sub-
stantiae. 19. superficies & nexus.
32. orificij fundi
uteri

I N D E X.

uteri superficies cuiusmodi	530.50	uuea dicta tunica	647.44	u referentis ossis figura	35.5.17
uteri testes	520.12	uuea cur progargareone	580.15	u referentis ossis figura	244.32
uteri tunicae	533.57	VVOLPHANGI HERVVORT		u referentis ossis figura	29
uteri tunicae interioris fibrae cuius-		patricij Augustanilaus	35.55	u referentis ossis figura	166.28
modi	534.48	X		u referentis ossis figura	166.28
uteri uenae & arteriae, seminaliumq;		ipodolis in pectore loca-		u referentis ossis figura	336.42
organorum constructio.	535.21.	tum os	93.2	u referentis ossis figura	30.34.
& 536.	10	supradolis cartilago ab in-		u referentis ossis figura	32
uteri uenarum & arteriarum in foe-		fima pectoris ossis sede		u referentis ossis figura	385.
tus inuolucrum implexus	541.35	educta	167.46	u referentis ossis figura	
uteri uenarum & arteriarum ratio	538.	Y		u referentis ossis figura	
uterum humanum nunquam spe-		Aluodolis dictus humor		u referentis ossis figura	
ctasse Galenum	532.43	647.	5	u referentis ossis figura	
utero leuius gerendo, quomodo pro-		u referentis ossis figura	649.22	u referentis ossis figura	
spexerit mulieribus Natura	132.1	u referentis ossis figura	1.39. & 11.56.	u referentis ossis figura	
		u referentis ossis figura	& 55.34.	u referentis ossis figura	
		u referentis ossis figura	& 167.26	u referentis ossis figura	

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S

T V X Y Z A a B b C c D d E e F f G g H h I i K k L l M m

Omnes terniones, praeter m & Mm quaterniones, Caterum in m propter insutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obleruabis semisolum ideo iniectionem, ut ex imaginibus ipsi impressis uariae portunculae, insute illic figurae committi queant. Sic & p. propter insuendam figuram, triennio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICI-
NA IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparate M D XLIII.
Mense Iunio.

